

Wm. H. Miller
1867

EX BIBLIOTHECA
S. MARIAE DE SCALA
L. 29. f.

M

13.6.e.28

DE BRACHIO REGIO TRACTATVS, SEV

DE LIBERA, AMPLA, ET ABSOLVTA POTESTATE
IVDICIS SVPREMI IN CAVSIS CRIMINALIBVS:

& præcipue

DE MODO PROCEDENDI PER PROCESSVM
INFORMATIVVM, AC
DE BALIA IVDICANDI.

Opus nouum, ac perutile, necessarium, & practicabile.

HORTENSIO CAVALCANO I. C.
FIVIZANENSE, AVTHORE.

*Materiarum præcipue tractatarũ capita, quinta ab hinc pagella ostendit,
qua deinceps subsequitur rerum, & verborum INDEX.*

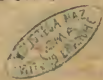

*Conuenit scribere
Manz de scala*

MANTVÆ,

E Typographio Francisci Osanne Ducalis Calcographi. MDCIII.
Superioribus facultatem præstantibus.

DE BANCHEO REGIO
BANCHEO REGIO

DE BANCHEO REGIO
BANCHEO REGIO

DE BANCHEO REGIO
BANCHEO REGIO

Current Bank
Bank of Rome

E L E O N O R A E
MEDICI GONZAGAE.
MANTVAE, MONTISQ. FERRATI
D V C I S E R E N I S S I M A E,
C L E M E N T I S S I M A E Q.

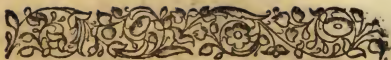
HORTENSIVS CAVALCANVS. P. F.

S E N T E N T I A iam pridem pendens
omnes Iurisconsultos receptum est,
quicquid acquirit servus, domino ac-
quirere. Qua de re Tractatum hunc,
a me tuis sub auspicijs dum Mantua
officio Capitanei Iustitiae, munere
mihi ab Inuietissimo Coniuge tuo de-
mandato, iam tunc fungerer, utcu-
que succisuis horis conscriptum, iure
tibi optimo deberi, cuiq. recte sapienti patet. Cum enim ani-
mo iugiter meditarer, qua ratione post exanclatos officij mei
labores, ne ingratitude notam subirem, cum meam erga
Celsitudinem tuam insitam propensionem, deuotionemq. ob tua

*in me singularia beneficia palàm omnibus pro virili testatam
 facerem; tùm aliquid publica eorum utilitati, qui Iuri di-
 cundo egregiam ubique gentium operam nauant, ederem;
 opus hoc quaecunque confeci, quo ea omnia quæ ad Iudicem
 à supremo Domino liberum habentem arbitrium pertinent,
 complecti conatus sum, cui titulum imposui, de Brachio Re-
 gio: nimirum ut saltem ex eo aliqua ex parte dignum te vi-
 deretur. Ea namque es, quæ (præclara fortune dona sciens
 prætereo) religione, pietate, iustitia, beneficentia, cæterisq;
 virtutibus ita omnes, quæ miris, ipsq; perpetuis in genus
 humanum meritis suum immortalitati omnium consensu
 nomen commendarunt, Imperatrices, Reginasq; aut superes,
 aut certè exæques, ut cœu amplissimo dono Deo missam te
 omnes suspiciant, ac venerentur. In quo ut ego concedo ne-
 mini, sic te ex corde rogo, atque ea quæ ingenuum seruum,
 decet humilitate oro, ne hoc cuiusmodicunque sit animi mei
 signum, benigno, ut soles, vultu accipere dedigneris, quod
 Serenissimo Coniugi, tibi, omniq; ornamento spectatissimis fi-
 lijs tuis sælix fore, ac faustum, Deum quàm qui maximè
 precabor. Florentia x. Kal. Nouembris MDCIII.*

M A T E R I A R V M:
Q V A E I N H O C L I B R O
D E B R A C H I O R E G I O
P R A E C I P V E T R A C T A N T V R,
S Y M M A R I V M.

I N P R I M A P A R T E.

E Brachio Regio, & eius viribus.

De vice Principis, & quas vices Princeps cōcedere debeat.

De Arbitrio libero, amplo, & absoluto Iudicis supremi.

*Item Magistri in Discipulos, patris in filios, viri in uxorem
remissiue, & ducis belli in milites, in §. par. cir. fi.*

*A quo, cui, quando quibus ex causis, hęc ampla facultas, & quibus clausulis
concedenda sit.*

De mandatis, & delegatis Principum, & eorum iurisdictione, & obedientia.

*Et quid seruandum erga Ecclesiasticas personas, & circa immunitatem
Ecclesiasticam.*

De Delictis exceptiuis, & eorum immunitate.

De causa criminali, ciuili, & mixta in §. par. propē fin.

I N S E C V N D A P A R T E.

D^e Carcere, & captura reorum, & testium amplissime hic tractatur.

*De pœna fugientis, vel eximentis se, vel carceratos a carcere, aut d' ma-
nibus familia, & de fugientibus ad Ecclesiam, vel in domibus magna-
torum, & eorum franchigijs.*

De Resistentia iusta, vel iniusta, luculenter explicata. habes etiā sup. in 1. par.

De Officio Custodis carcerum, & executorum, ita vt nihil desit.

S V M M A R I V M.

De obligatione subditorum, in auxilium Iustitiæ vocatorum, et Dominorum suorum.
 De cautione de non offendendo, & de alijs quibuscunque cautionibus in hac
 subiectam materiam.
 De fideiussione, & fideiussoribus in causis criminalibus.
 De Pace, & Tregua; vide etiã in fine quintæ partis, quia in hac omiſſu fuit.
 De præceptis pœnalibus.
 De Saluo conducto.
 De Salutagardia.
 De Scala franca.
 De Detestatione Duelliz; de quo etiam in fine quintæ partis.
 De alijs quotidianis in criminalibus, & forensibus negotijs.

I N T E R T I A P A R T E.

DE Tortura, & diuersis Speciebus tormentorum, & qualiter, & quando,
 & contra quos tortura sit adhibenda, & quomodo Iudex circa eam
 se gerere debeat.
 De modo procedendi per processum infortium, & quando hoc liceat.
 De confesso, & conuicto verè, aut vi, contumacia; & de admissio ad nouas de-
 fensiones: habes etiam in quarta parte.
 De ratificatione, ac reuocatione confessionis, vt nihil practicabilius desiderari
 possit.
 De modo interrogandi reos, aut testes.
 De eorum defensionibus tam super facto principali, quã super emergentibus.
 De Inditijs diuersis ad capturam, ad toruram, & ad condemnationem.
 De Mandato, mandante, & mandatarijs, hic & alibi.
 De Officio Iudicis, & executorum circa Torturam.
 De lute iniquo, & cui, & quando liceat illud statuere.
 De Exculpationibus tàm sociorum criminum, tàm testium, luculenter explicatis.
 De Recusatione, & suspensione Iudicis, ac aliorum officialium.

I N Q U A R T A P A R T E.

DE Iustitiæ rigore, & equitate, & quãto sit locus rigori, & quã equitati.
 De Pœnis diuersorum criminum, tam corporalibus, quàm pecuniarijs,
 & tam ordinarijs, quàm extraordinarijs.
 De Statutis criminalibus, stilo, & consuetudine, & illorum interpretationibus.
 De Arbitrio, & facultate, ac causis augendi, vel minuendi pœnas, seruandi,
 & non seruandi Statuta.

S V M M A R I V M.

- De Condemnationibus, & absolutionibus diffinitivis, vel conditionalibus.
 De Sententijs diffinitivis, vel interlocutorijs, tam contra principalem, quàm contra fideiussores.
 De Reconuentione in causa criminali: de qua etiam vid. in fin. §. part.
 De Foro competenti, vel incompetenti, & iusfra.
 De Iure, & authoritate fisci, ac confiscatione bonorum; & De alienatione ante delictum, ut in §. par. circ. fin.
 De Consilio, Traitu, Vulneribus, Percussionibus, & Homicidijs, pensatè, culposè, aut casu fortuito, ac de alijs delictis.
 De Bamnitibus, aut dissamatis, assassinis stratarum.
 De Robatoribus, rapinis, violentijs & de huiusmodi facinorosis, & sequestribus, & de premio capienti, aut notificanti malefactores dāno. vi. Et in §. par.
 De diuersis armorum generibus, de earum delatione, aut permissione, vel prohibitione.
 De Compositionibus, & transactionibus penarum, & quando liceat, etiam in præiudicium partis fisci, aut iudicium quibus pars applicanda venit.
 De Salarijs Iudicum, & eorum emolumentis. etiam in §. par.
 De Gratijs Principum, & qui earum sint indigni, & qualiter & quando imparti debeant.
 De Imploratione Brachij secularis, & e contra.
 De Iurisdictione Ecclesiastica, vel seculari, & de competentia, & incompetencia: & de hac re etiam in 1. 2. 3. & §. par.
 De Delinquentibus iustitiandis & de cura animarum in confortatorio habenda.
 De Vestibus, & sepultura eorundem.
 De Expensis diuersis, earum taxatione, & condemnationibus: etiā in §. par. circ. finem, ubi omnino vide; & alibi sparsim in toto tractatu.
 De executione sententiarum criminalium.
 De Extensioe, & Restrictione Statutorum penarum latissimè tractatur.
 De Forensibus delinquentibus. vide etiam in fi. §. par.
 De Bello iusto, & iniusto, ac de rebus in bello captis, in §. par. circa finem.

IN QVINTA PARTE.

- D**E Syndicatu, Sindicandis, & Sindicatoribus, & De modo, & tempore Sindicandi.
 De quibus causis Iudices, & alij sunt sindicandi, vel non, circa commissas, & omisas in officio tam ab eis, quàm ab eorum officialibus.
 De Querelis recivendis, vel non, & à quibus, & pro quibus.
 De Accusatoribus, Quarelatoribus, Consultoribus, Procuratoribus, Investigatoribus,

S V M M A R I V M.

- toribus, ac Testibus, contra sindicandum.
De Conuenticulis, & conspirationibus contra officiales.
De Desistentia, quando prosit, & quando non ad evitandas expensas.
De Excusationibus, & cautelis, tam pro, quam contra sindicandos.
De Bonis, & malis officialibus, & meritis, & demeritis eorundem.
De Libello praeuentorio pro indemnitate officialium Sindicandorum, noua auctoris inuentio, per quem docetur practica sindicandi tam de Iure, quam de Consuetudine.
De Extorsionibus Dolo, & Barattaria, manneribus licitis, & illicitis.
De Iniurijs, & libellis famosis, & sorilegijs.
De Reconuentione in causa sindicatus tam ad reintegrandum honorem, quam ad recuperandum expensas duplicatas, triplicatas, & quadruplicatas.
De Pacto quoque litis, & de vendentibus finium, & vrbium officialium.
Fragmenta quaedam (aliena culpa) omissa in ceteris partibus.
Tandem in toto tractatu percipies practicam Iuridicam, & approbatam in omni genere causarum Criminalium, & mixtarum, vt ex Indice subsequenti reperire poteris.

F I N I S.

INDEX TRACTATVS DE BRACHIO REGIO.

Quo res magis animaduersione dignæ, appositis numeris seorsû.
in opere obſignatis, partiumque, traduntur.

Accusando tempo-
re ſindicatus, qui re-
pellantur. nu. 221. &
228. par. 5. infra, Ac-
cuſare.

Absentes delinquentes
qua vtantur ver-
ſutia antequâ ſe con-
ſtituant. n. 295. p. 3.

Absentes ſunt deterioris conditionis quan-
doq; præſentium. n. p. 4.

Abſolutiones criminû, quando, & quibus ex
cauſis fieri ſoleant. n. 53. p. 1.

Abſolutio eonditionalis, quæ, & quâdo ſi-
ri dicatur. n. 277. & 279. p. 4.

Abſolutoria, quâuis contra Principis con-
ſcientiam, tener, condemnatoria nequa-
quara. n. 276. p. 4.

Abſolutoria an, & quando retractari poſſit.
n. 284. p. 4. & vid. Paul. de Caſtr. conſil.
348. norandum.

Abſolutus, qui poſt abſolutionem ſateretur
delictum, puniri poteſt. n. 285. p. 4.

Abſolutus ſimpliciter, intelligitur ab obſer-
uatione Iudicij. n. 281. p. 4. & quâdo quis
ſeuſcatur abſolutus. n. 48. cir. ſû. p. 5.

Abſolutio, & condemnatio intra tempus in-
ſtauræ fieri debet. n. 251. p. 5.

Abſolutus dicitur ille, contra quem re an-
dita nihil ſtatuitur. ſub n. 49. p. 5.

Abſoluenſus de proximo, ſicut & condem-
nandus, habetur pro abſolutis, & con-
demnatis, ſub n. 278. p. 5.

Acta faciunt notorium. n. 124. p. 5. & ideo
ſi quis penès acta ſit hæres inſcriptus,
vel declaratus falſarius, & huiusmodi,
dicitur perpetuè notorius hæres, vel fal-
ſarius. infra Falſarius. & in ver. inſamia,
& in ver. ſuſpecti.

Acta coram vno Iudice facta, an fidem fa-
ciant eoram alio, in ver. Procellus, & ſu-
pra in Prac. de Teſt. n. 273. cum mult. ſeq.
par. 3.

Acta ſindicatus debent edi officialibus ſin-
dicandis gratis. n. 119. & ſeq. p. 5. infra,
Actorum copia.

Actio, & Paſſio ſimul, & ſemel in eodem ſu-
biecto concurrere non poſſunt. n. 5. p. 5.

Ad actum proximum quando dicatur eſſe
deuentum. n. 197. p. 4.

Actio iniuriarum quanto tempore præſeri-
batur. p. 4. & ſecundum Plot. conſil. 13. 2.

I N D E X.

- §. 19.** inter conf. cri. diuer. praefcribitur anho. inf. libellus.
Actori non est concedendum quod reo negatur. n. 246. p. 3.
Actorum copia est danda volenti, & non iniurito. n. 125. p. 5.
Actore nō probante, reus absolvitur, & qualiter hoc sit intelligendū. n. 309. p. 5. fallit quando lis esset corā Iudice vices Principis gerente, Put. & Aleiat. in d. l. qui accusare. C. de eden. vi. Menē Mascara. cōcl. 36. n. 20. & vid. inf. Calumniatores, cum vers. seq. & in ver. Iniuriarum.
Actus reiteratio, inf. Reiteratio. & in ver. Geminatio.
Actuarij possunt tanquā suspecti recusari, inf. Notarij.
Accessoriū sequitur naturam sui principalis. n. 177. p. 4.
Accusatori non licet pecuniam accipere p. desistentia. n. 292. p. 3.
Accusatio contra defunctum infra quantū tempus proponenda. n. 137. p. 4. & infra accusare mortuum.
Accusare nemo potest tanquā vnus de populo, nisi agatur de publico delicto. n. 113. & 283. p. 4. fallit vi inf. Mulieres. vi. Gād. de malef. tit. Qui accus. non poss.
Accusatio presumitur facta ob causam odij, aut inuidiæ, vel indebitæ, quando q. accusat, nō est offensus, vel non est depuratus à publico ad accusandū. n. 4. Luc. de Pen. in l. 1. C. de deser. lib. 12. & in l. quemadmodū. n. 11. C. de agr. cens. lib. 11.
Accusatore mortuo, an iudiciū remaneat extinctum. n. 146. p. 4.
Accusans officialem tēpore sindicatus, succumbit quando non probat omnia cōtēta in quærela: quid si pro parte tantū. n. 103. & alibi par. 5.
Accusatio contra vnum, si probetur contra alium, non procedit. n. 104. p. 5.
Accusatio continens dolum, & probans culpam, non tenet. ibi.
Accusatio continens tps, & locum simul, si vtrūq. nō probatur, non procedit. ibid.
Accusare qui tempore sindicatus non possunt Pretorem. n. 112. & seq. p. 5.
Accusare de publicis iudicijs qui non possunt. n. 113. p. 5.
Accusare mortuū posse de crim. lzf. malef. stas, hæc res, repetundarū, & peculatus. n. 137. p. 4. Gād. de malef. qui accus. poss. vel non. n. 30. & de qualitatibus horū criminum, inf. delicta. & per Decia. tracta. crim. & inf. Memoria defuncti.
Accusator quando non dicitur facere paratū in iudicio. n. 48. propē si. p. 2.
Accusator quando in expensis non debeat condemnari, ibid. & inf. Expensæ, & in ver. Desistentia, & in ver. Condemnatio.
Accusatores maligni, & cavillosi, nullo mō excusantur ab expensis. n. 114. p. 5.
Accusans officialem, & exhibens processū, tenetur præcisē locum ostendere, in quo læsus asseritur esse. n. 123. & 127. p. 5.
Accusatus accusantem accusare non pōt. inf. Reconuentio. & in verb. Dolus cum dolo. & quando possit. n. 303. p. 5.
Accusatus qui per procuratorem se defendere non potest, minus quærelare pōt officialem in sindicatu, ibid. & per Clara. q. 32. ver. quæro nunquid.
Accusans succumbens in eadem sententiā condemnari debet. inf. reconuentio. & n. 207. 263. & seq. p. 5.
Accusator, vel Fiscus, quando pnt non probatum probare, continet ad nouas defensiones admissio. sub n. 127. p. 5.
Accusans falsi, & de dolo, & baratteria est popularis. n. 174. & 273. p. 5.
Accusatio Pretorem pro factio officiali, & non quærelans pios, rios officiales, dicitur esse in manifesta calumnia. n. 177. p. 9.
Accusans officialē: tēpore sindicatus, succumbere dicuntur si non probant omnes qualitates, & circumstantias in quærela narratas. n. 103. p. 5. infra qualitates.
Accusator officialis potest agere ad damna, & expensas etiam post sententiā condemnatoriā. n. 198. & 199. p. 5. & Iudex potest supplere ea die. l. Paul. de re iud. Rip. in l. dies. 6. Hoc aut. n. 84. de dam. l. ff.
Accusans officialē, & impediēs expediri, tenetur ad oia damna. n. 277. & 278. p. 5.
Accusator an, & quādo satisfacere teneatur. n. 204. p. 5.
Accusator, aut inligatur contra officialem quauis

I N D E X.

quando torqueri possint. n. 255. p. 5.
Accusatus quando non possit obtinere vi-
 ditoriam expensarum, quāvis absolutus. n.
 309. p. 5. & de expensis. vi. n. 298. cum
 plur. seq. p. 4. & infra expensar.
Additio facta scripturæ quando noceat. n.
 359. p. 4.
Ad iunctus ab initio datus ordinario, non
 propter dissidentiam, sed ut causa citius
 expediri possit, efficitur out uariis dele-
 gatus. n. 249. p. 1.
Ad iuncti causa conceditur, quod simplici-
 ter non concederetur. n. 249. p. 1. infra
 Ad iunctæ dignitatis.
Ad iunctus quando iudici ordinario dari
 possit, & liceat. n. 250. p. 1. & sola suspi-
 cio non sufficit, Dec. in cap. causamq. n.
 2. de offic. deleg.
Ad iunctæ dignitatis causa, multi sunt effe-
 ctus, quia subitus effectus Sacerdos dī
 dignio. Principe. c. soliti de maior.
Ad iuncti ratione laicus concurrens cū cle-
 rico, quæ dicitur privilegiatus. Innoc. in
 et alaudienriam, de præscr. ubi præscri-
 ptio centum annorum eo in casu utique
 laico competit.
Item si laicus, & clericus simul concurrūt
 in obligatione, simul cōueniri debēt cor-
 ram Ecclesiastico, quia nullus dignum
 trahit ad se minus dignū. Bar. in l. præ-
 cipimus. §. eam, de appellat. Marf. de
 fideiuss. n. 137.
Item si in collegio sūt clerici, & laici simul
 illius Rector erit clericus. ibidem.
Item si Clericus, & laicus sunt executores
 testamenti, Iudex eorum erit ecclesiasti-
 cus, ibid. sed tenet distinctionem, nam
 in bonis, & hereditibus laicis attendi-
 tur forum laicale.
Item si clericus, & laicus simul sūt Iudices,
 & à sententia appellatur, appellatio deuol-
 utur ad ecclesiasticū. Marf. d. rubr. n. 132
 Bar. in l. 1. §. item si quis, de appellat. Ro.
 sing. 265. verum distingue inter causam,
 & cām, & considera personā delegantis.
 idem in casu discordie.
Ad iunctio simplex facit iniuriā, sed nō
 rixam. inf. Rixa.
Aminiculum quid sit. n. 111. p. 3.
Ad ministrator quisque tenetur reddere ra-

tionem adionum suarum. n. 16. p. 5.
Aduocati, & procuratores solent coram Iu-
 dice venire sacco parati, ideo cauendi
 sunt. n. 238. p. 3.
Aduocati, & procuratores quomodo & ipsi
 possint allegari suspecti à Iudice. vid.
 sub n. 113. cit. si ubi rationē adducit. p. 5.
Aduocatus, & Procurator fiscalis non ha-
 bentes mandatum, an teneantur de ca-
 lumnia. n. 281. p. 3.
Ad iectio, vel diminutio pœnar, quo tempe-
 re fieri debeant. p. 123. p. 4.
Admissio, & non admissio dicuntur senten-
 tiar interlocutoriar. n. p. 4. Franc. in c. cessare,
 de appellat. §. appellari nō posse.
Adulterium, an per tertium cuius nō interest
 proponi possit. vid. in præc. de test. l. ver.
 Adulterium, & nouissimè per D. Peir.
 Caball. cas. crim. 114. de cōsuetudine nō
 admittitur, nisi qui habet interesse.
Adulterij signa, in alio. Reper. in eo. verb.
 Adulterij: & Pat. de iudic. in ver. Tor-
 tura. c. 1.
Affectio an minuat pœnam. n. 80. p. 4.
Affectus regulariter non punitur. p. 4. per
 l. cogitationis, d. pen. inf. Comatus. Duem.
 reg. 35. infra Cogitatio.
Agentes, & patientes pari pœna puniuntur.
 n. 165. p. 4.
Agere, & pati sunt diuersa. n. 5. p. 5. & dif-
 ferunt sicut actor, & reus. l. 1. C. qui ac-
 cus. non poss.
Agressio, & insultatio nullis dictis verbis,
 indicium faciunt. n. 107. p. 3.
Agressus ab armato non tenetur expecta-
 re, q. contra eum adinertur, & percutia-
 tur, sed minx sufficiunt. n. 165. p. 4. Clar.
 §. Homicidium. vers. sed quomodo. ver.
 Non enim. Grandecif. §. Bertazzol. cōf.
 433. & 434. Aug. de malef. in vet. & di-
 ctus Titus se defendendo. nu. 26. 27. &
 seq. Tob. non. conf. 109.
Alapani officiali datus, qua pœna punitur,
 nu. 139. & seq. p. 5. Farinac. de delic. &
 pœn. q. n. 38.
Alterum pro altero an incarcerationi liceat.
 n. 175. p. 1.
Aliud de iure, aliud de facto seruatur. 30. 2.
Aliud est exequi, aliud pronuntiare exe-
 quendum. n. 268. p. 4.

Alimenta carceratorum nō veniunt in publicatione bonorum. n.286. p.2.
Alienatio ob delictum dicitur voluntaria propter iniuriam. n. p.4. Tiraq. de retrac. cōsang. §.1. glo. 14. n. 15. vid. Bal. cōf. 20.
Alienatio in fraudem Fiscī, nō intelligitur facta nisi secuto delicto. n.322. par.5. & plura requiruntur ad hoc, vt in fraudem hīci facta dicatur, vt ibi.
Amicum laudans vt malē agat, est puniendus. n.439. p.4.
An alias quis esse facturus, qualiter intelligatur. n.439 p.4.
Angariæ quando sint licitæ, & quando nō. n.23. p.5.
Animus lædendæ maiestatis non præsumitur. n.112. p.2.
Animo verberandi tantū si quis occidat, an teneatur de occiso. n.169. p.4.
Animi mutatio non præsumitur. nu.173. p.4. infr. Mutatio.
Animus quandoq; sumitur à qualitate armorum, & à modo admeuandi. 175. p.4.
Animus à facto iudicatur. n.188. p.4.
Appellari à captura quando liceat. n.328. par.2.
Appellari cū possit à captura, vtq; à tortura appellari potest. ibidem. & per Barr. Bal. & Dec. in d. l. Imperium. ff. de iurisd. omni. iud. vide in ver. seq. & in ver. captura, & in ver. Tortura. Clar. q.64. ver. sed quid agendum, cum seq.
Appellari num possit in die feriata in honorem Dei. ibidem. & per Barr. & Doct. in l.1. C. de fer. Fely. in c. significauerunt, sub n.9. de Indic. Anca. conf.32.
Appellans à tortura, an iterum torquendus, sup. in Prac. de test. n.159. p.4.
Appellari de iure non potest à sententia Præfetti Pretoris. nu.250. p.5. ita nec à sententia Iudicis nostri, cui compatiuimus in 2. par. per l.1. ff. de offic. Præf.
Appellari non potest à sententia Senatus. ibidem per l.1. §. sciendum. ff. qui, & à quib. intellige si iudicat super illa causa, super quā potest condere legem, vt declarat Sebastia. Regnicol. super constit. in proem. ver. videmus. & vers. Nec appellatus.

Appellate, & nō appellare paria sunt, & appellatio non prosequatur. u.342. p.3.
Appellari non potest à Decreto super suspicionē Iudicis. n.331. p.3.
Appellari quando possit, non obstante statuto. n.283. & 296. p.5.
Appellari i causis criminalibus, reguſt statuta prohibent. n.15. p.3. & nu.283. in 3. par. prac. de test. fallit vt inf. has limitationes.
Appellari tamen potest in causis mixtis. Alciat. conf.12. n.6. vol.7. Rimini. conf. 529. vo.3. Boss. in rie. de appellat. sub n.8.
Appellari quoq; potest ab excessu, & ab inordinato modo procedendi. nu.283. p.5. quando Iudex nō habet arbitrium in procedendo. Franc. in c. lxxpe. q.10. de appellat. Barr. Saly. & alij, in l. ab executore, eo. tit. Put. de iudic. in ver. Appellatio. c.2. n.2.
Appellari quoq; potest à nimia taxatione expensarū, & à modica. Franc. vbi sup. d. c. lxxpe. q.10. n.56. Rol. conf. 430. n.6. lib. 1. Bero. conf. 31. nu.8. lib.2. Rebuff. de senten. execut. ar.7. glo.12. post Barr. & Saly. in d. l. ab executore, quia dicitur excessus tam in augmento, quā in diminutione, ar.1.2. & ibi Doct. C. de rescin. ven.
Appellari & si non potest in causa crimināli, tamen poterit supplicari, quærelari, & de nullitate dici, circumscripto statuto. n.283. p.5. per l.1. ff. de offic. prefec. Pretor. Dummodo intra decem dies. Auth. hodie, de temp. appell. Put. de iudic. in ver. Appellatio. c.2. num.3. vers. & dicunt Doct.
Appellari licet à futuro grauamine. n.218. p.5.
Appellari potest à Decreto Iudicatoris, admittentis aliquem minus legitime contra officialem in iudicatu. n. p.5. & Neuiz. conf.17. n.74. Fely. in c. inter Monasterium, de re iud. quia admissio, & non admissio dicuntur leuētia interlocutoria. Franc. in c. cum celsaute. n.36. cum seq. de appellat.
Appellatus à tortura, an iterum sit torquendus. in prac. de test. n.159. p.4.

Appellatio

I N D E X.

Appellationi non deferitur in causa iudica-
tus. n. 250. cap. 825. par. 5. ubi etiam qui-
bus ex causis appellari liceat.

Appellatione pendente, pro sententia præ-
sumitur. n. 219. p. 5. fallit, infra, suspecti
omnes.

Appellatione pendente, iudex quærelari nõ
debet, ex causa dictæ sententiæ. n. 220. 5.

Appellatione pœnæ simpliciter arbitri adq̃,
an solum de pœna pecuniaria sit intelli-
gendum. n. 116. p. 4.

Appellatio ab admissione, vel non admis-
sione, infuspecti omnes, & fuit omis-
sus.

Arbitri in causa recusationis iudicis suspec-
ti, qualiter eligendi. n. 336. & seq. p. 3.

Arbitrij nostri non est, quod quisq; loqua-
tur. in ver. Iudex.

Arbitrium plenum quid. n. 243. p. 3.

Arbitrium liberum quare, & quor modis
sumatur. n. 17. p. 1.

Arbitrium liberum cuncti humanæ creatu-
ræ à Deo datum. n. 18. & 115. p. 1.

Arbitrium liberum vsquequo, & contra
quos datur. n. 23. p. 1.

Arbitrium liberum, & absolutum quibus
modis datur. n. 104. p. 1.

**Arbitrium simpliciter sonat in iurisdic-
tionem. n. 104. & 140. & 151. p. 1.**

Arbitrium liberum collatum Iudici ordi-
nario, quid importet. n. 153. p. 1.

Arbitraria Principum pro legibus erant.
n. 13. p. 1.

Arbitrium, seu brachium Regium, super
quibus. n. 9. p. 1.

Arbitrium liberum bonam conscientiam re-
quirat. n. 22. & 32. p. 1.

Arbitrium liberum dotandi filias remissi-
uè. n. 19. p. 1.

Arbitrium liberum executoribus vltimatũ
voluntatum. ibidem remissiue.

Arbitrium liberum testandi. ibidem.

Arbitrio Iudicis quæ concessa intelligan-
tur. n. 24. p. 1.

Arbitrium regulatum esse debet, vt minus
cotrigat ius commune, quam fieri pos-
sit. ibidem.

Arbitrium liberum dat latus habenas, non
tamen in totum relaxatas. n. 25. p. 1.

Arbitrij liberi, & absoluti quædam exem-

pla. ibi.

Arbitrium regulandum secundum appro-
batam consuetudinem. n. 31. p. 1.

Arbitrium absolutum qualiter à bona, &
recta conscientia reguletur, & limite-
tur: an ab ordine iuris, vel à consuetu-
dine. n. 32. p. 1.

Arbitrio libero, & absoluto generaliter cõ-
cesso, nil contra bonum publicum con-
cessum esse dicitur. n. 36. p. 1.

Arbitrium liberum quibus personis sit cõ-
cedendum. n. 47. p. 1.

Arbitrium liberum viris tyronibus, & non
valde practicis minimè concedendum.
ibidem.

Arbitrium liberum in procedendo, an in-
telligatur datum in sententiando. n. 105.
& 107. p. 1. Affin. prac. in princ.

Arbitriũ liberum datũ in definiendo, an cõ-
seatur datũ in cognoscendo. 105. & 108. 1

Arbitrium datum in condemnando, an intel-
ligatur datum in absolviendo. n. 108. p. 1.

Arbitriũ datum super causa principali, an
etiam super accessorijs, connexis, emer-
gentibus, & dependentibus. n. 106. p. 1.

Arbitrium datum in condemnando, an etiã
in procedendo. n. 108. p. 1.

Arbitrium parentum erga filios, viri erga
uxorem, magistri erga discipulos, re-
missiue. n. 321. p. 5.

Arbitrium ducis belli. n. 319. cum seq. p. 5.
ubi multa in materia belli, & rerum in
bello captarum.

Arbitrium liberum an importet quoddã ste-
tur declarationi Iudicis. n. 10. p. 4.

Arbitrium plenum quid. n. 243. p. 3.

Arbitrio Iudicis relinquitur, an carcerati
pro pœna arbitraria Iudici, sint relaxan-
di fideiussores. n. 156. p. 2. & nota quod si
pœna est arbitraria Iudici superiori, in-
ferior non potest relaxare carceratum.
Boll. de carcer. fideiusso. relaxan.

Arbitrium liberum intelligitur datũ quod
ad personas, non quod ad dicta testium.
nn. 77. p. 3.

Arbitrium etiam contra privilegiatos in
dubio conuertendum est. n. 128. p. 3.

Arbitriũ liberum regulatur cũ iusto, & in-
stũ cũ veritate, & conscientia. n. 163. p. 3.

I N D E X.

Per arbitrium liberis, & absolutum, Iudex non potest facere delictum non capitale, quod sit capitale, n. 67. p. 4.

Argumentum de maiori ad minus, sunt suspecti. n. 321. ver. si ergo. & 322. p. 3.

Arma qui ignoranter accommodauit, (si quis eis abutitur) an sit puniendus. nu. 213. p. 1. vid. Strac. tract. de decoror. 2. par. ult. par. n. 9.

Arma deferendi priuilegiatus, si cum eis percusserit, vel vulnerauerit, punitur p. vulnere, ac etiā pro delatione armorum quando abutitur, non prouocatus ad necessariā defensionem, stante statuto; vt tenet Marf. in prac. §. pro complimento. n. 9. & seq. contra Marf. Mantuz. fuit obseruatiū. & per Bertazzol. conf. 204. lib. 1.

Arma prohibita serens in Ecclesia, an à laicis capi possit. n. 97. p. 1.

Armorum vsus an sit prohibitus de iure communi. inf. Forenses.

Armoriū appellatiōe non veniunt arma defensiva. glo. sing. in clem. 1. de statu. Monac. A. mad. de iudic. n. 88. cum seq.

Armoriū appellatiōe au veniant fustes, & lapides, quod ad delationem tm̄, ex communi vsu loquendi. n. 248. p. 4. secus quod ad vsuū. l. armorum, de ver. sig.

Arma portare non obstante statuto, quando liceat. n. 226. & seq. & n. 403. p. 4.

Arma reperta penes captum, cuius esse presumantur. n. 123. p. 2.

Arma non sunt sumenda de domo rei. n. 66. p. 3. adde Marf. sing. 271. limita quando agitur de anima, vel quando parti perijset copia probandi, vbi alleg. conf. 398. & Rot. decif. 5. in Nou. & decif. 602.

Argumentum à contrario sensu valet etiā in correctorijs, & pœnalibus ad liberandum, aut diminuendum. n. § 14. n. 4. maxime quando sensus contrarius non est iuribus, vel legibus. Doct. in l. omnes populi. ff. de iust. & iur.

Argumentum à mala denominatione. nu. 82. par. 3.

Argumentum contra aliquem ex quibus constet. n. 112. p. 3.

Argumentum de socio criminis, ad manum. n. 296. p. 3.

Assassinium quid sit, quomodo, & per quod committatur. n. 71. cum seq. p. 1.

Assassini qui verè dicantur. ibidem.

Assassinorum perna. n. 17. p. 4.

Assertio vulnerati, quale inditium faciat. n. 93. n. 3.

Assertio eius qui primò maleficium notificat, facit presumptionem contra eum. n. 102. p. 3.

Assertionem Iudicis fauorabili, an quis disgraueatur. n. 307. p. 3. & l. ver. exculpatione.

Assistentia cū auxilio præstat præsumptionem contra assistentem, etiam de præcedenti tractatu, & facit inditium ad torturam. n. 103. p. 3. & n. 186. p. 4. Bertazzol. conf. 106. n. 12. vo. 2. add. ad Clar. q. 90. n. 31.

Assistēs armis, incutere præsumitur timorem. n. 107. p. 3. & D. Petr. Caball. cas. crim. 90.

Assistens delicto, an puniatur tanquā principalis. n. 439. p. 4.

Assistens liberatur à crimine assistentiæ, quando & ipse fuit pariter prouocatus, vel confitit, quod in rixa fuent neutralis; vt quando nec verbo, aut facto declinauit magis in vnā partem, quā in aliam. n. 186. p. 4.

Associatio post delictum facit inditiū contra associantem, nisi contrarium probauerit, nempe quod non fuerit particeps. n. 186. in fi. p. 4. quod procedit siue fuit præsens tempore delicti, siue impertinētijs loci delicti. vt in l. 1. C. de rapt. virg. Alber. Bru. super stat. in ver. Domus, ver. 2. in fin.

Associatus ignoranter illum, qui ei animum rixandi nō propalauit, si fiat delictum, & associans non recedat, vel cū possit non prohibeat, non caret culpa. nu. 186. n. 4. Cepol. in l. si furuius. C. de ser. fug. Anguifol. conf. 22. in fi.

Auocata causa, & nō terminata, non potest quidquā innouari. sub n. 48. in fi. p. 5.

Autoritas Brachij Regij quanta sit. par. 1. per tot.

Autoritas Brachij Regij collata Iudici ordinario, operatur vt non sit periurus, & Ratura non seruet. n. 75. p. 4.

Authori-

I N D E X.

Authoritas data Iudicibus regulariter, intelligitur data secundum leges, & statuta loci. n. 112. p. 1.
Authoritas in criminalibus data D. Capitaneo Iustitiae Mamuae, qualis, ac quantitas sit. n. 103. p. 1.
Authoritatem publicam sibi assumens, qua poena puniatur. nu. 324. p. 4. & ibi quot modis quis eam assumat.
Authoritas quanto maior, eo praestantior dignitas. n. 24. p. 1.
Authoritas Brachij Regij nunquid limitata, & à quo, & ubi limitetur. n. 37. p. 1.
Audientia quando licite deuegerit. 141. 2.
Audientia blâdis, ac benigna Iudicum, mitigat dolorem, & liuorem partium, & auferit suspicandi causam. n. 239. p. 3.
Audaces, & feroces qualiter succumbere dicantur in subeundo tortura. n. 198. p. 3.
Auxilium praestare, inf. in ver. opem. & supra in verb. Assistens.
Auxiliator an teneatur vel principalis infra in ver. Statutum de auxiliatore.

B

Bal in l. mandati, C. eo. declaratur. nu. 375. p. 4.
Bannitos facere semper non expedit: ita experientia docet. n. 258. p. 2.
Bannitus ad nouas defensiones non solet admitti nisi prius audito statu causae, & quam sit pra iudiciale aliter facere. nu. 46. part. 3.
Bannitus quando à Iudice possit admitti ad nouas defensiones, n. 47. p. 3.
Bannitorum receptatores, qualiter puniuntur. nu. 39. & 43. par. 4. & in verb. Receptor.
Bannire, vel resegare extra Prouinciâ an liceat, & de forma huius bannu. nu. 29. p. 4.
Bannitorum statuta, in verb. statuti, verb. vis. in materia exorbitanti.
Bamna, & proclamationes possunt publicari ex auctoritate brachij Regij quod ad denuntiandum malefactores, & salu conductus concedi, vt in ver. saluus conductus, & quid sceleris de huiusmodi

proclamatibus Berrazzol. vi. in conf. 363. 364. 365. & 387. vol. 1.
Bamna emananda ex ordine indicatorum, & eorum forma, n. 93. 94. & alibi. p. 5.
Bamna emanata ex ordine Pretoris ante sindicatum, quid profint. n. 160. 5. par.
Bannu an succedat loco inquisitionis generalis. n. 94. p. 5.
Bannitus per solam contumaciam, & ad nouas defensiones admissus, an teneatur se defendere à processu iam facto, vel à processu nouiter fiendo. n. 127. p. 5. distinguere si comparitur antequam sententia transierit in iudicatum potest à primo se defendere processu, vid. omnino Baiar. ad Clar. q. 44. sub n. 26. cum plus. seq.
Bannum quid sit, nu. 93. & 94. & quid de banno Pretoris ante sindicatum, an per illud disgrauetur. n. 160. p. 5.
Bannitus contra bannitum an audiatur, infra in verb. dolo cum dolo compensatur, & in verb. Reuentio.
Bannitus quo vis modo in iudicatu, nec per se, nec per interpositam personam ad quærelandum admittitur. n. 223. par. 5. Clar. q. 32. ver. Quæro nunquid nec testis esse potest contra officialem. n. 224. ca. p. 4.
Banniri cur non sint admittendi ad quærelandum officialem tempore sindicatus, n. 224. p. 5. fallit ob aliam causam, quæ d. banni, si aure bannu accusasset, quia per procuratorem posset postea prosequi, vt per glo. & Bar. in rubr. C. de Aleator. lib. 1.
Banniri nomine quis non potest accusare officialem in iudicatu, ibid.
Banniti an succedant, infra in verb. Bonorum futurorum.
Bannitus an testis esse possit. num. 224. par. 5.
Banniti an sint indigni, aut incapaces multum differt. infra in verb. bonorum futurorum.
Bannitus occisus quando non praesumitur causa premij, sed ad vindictam. n. 225. p. 5. Item quid de eo, qui falsò asserit occidisse bannitum, vt premium consequatur. Petr. Caball. cas. 151.
Banniti quid aduocant. n. 330. p. 5.

Bannitus

I N D E X.

Bamnitus per solam contumaciam, an iustè
bamnitus sit, debet cognosci ex ordine
superiorū. *ibid.* n. 225. par. 5.
Bamnitorum vis an excuset receptantem
bamnitum. n. 496. p. 4.
Bamnitus per solā contumaciam, dummo-
do Iudex potuerit illum citare de iure,
si post bannum occidatur tanquā bam-
nitus, stante statuto præmium dante Iu-
dex non meretur poenam. *ibid.* nu. 225.
ver. & postquā, p. 5.
Bamnitus an vbiq; capi possit, infra, delin-
quens, ver. 18.
Bamnitus contra bamnitum an gaudeat
præmio, n. 305. & an eum reconuenire
possit. n. 306. p. 5.
Barrataria quid sit, & à quibus probetur.
n. 66. & par. 5.
Barraterij appellantur qui prætorium ni-
mis frequentant, n. 195. p. 5. vid. in ver.
famam, & in vet. procuratores.
Barbaria conf. 55. redarguitur. n. 407. p. 4.
Barricelli consuetam familiam tenere de-
bent, alioquin salarium diminuitur, &
ita puniuntur. n. 70. p. 2.
Beruarij an liceat verberare resistentem,
vel etiā occidere, n. 218. & seq. p. 1.
Beruarij in grauib; faciunt iudicium ad
torturam, n. 211. par. 1. & 2.
Beruarij in leuib; creditur, *ibidem*, & in
quibus eis credatur, n. 211. p. 1.
Beruarij caueant à scandalis in capturis.
n. 16. par. 2.
Beruarij caueant à capturis in doniub;
Magnatorum franchis, n. 30. 31. p. 2. add.
Bajar. ad Clar. f. 121. n. 30. & 31.
Beruarij sequentes iussu Iudicis, non tenentur si ponunt aliquem indebitè ad
torturam. n. 52. p. 2.
Beruarij quam fidem faciant. n. 73. 74. p. 2.
Beruatorum vita, & mores prauī. nu. 76.
& 123. ca.
Bernarij captum malè tractantes sunt puniendi. n. 87. p. 2.
Bertazzol. conf. 186. declarat. n. 112. p. 4.
Berrazzol. conf. 299. & 326. lit. A. vo. 2. qua-
liter sit intelligendus. n. 181. p. 4.
Idem conf. 326. lit. B. vo. 2. n. 183. ca.
Idem cōf. 327. in add. lit. b. vo. 2. n. 186. ca.

Bellum iustum quando, & inter quos sit ius-
tum. n. 319. p. 5. vid. Cephali. conf. 36.
n. 56. p. 1.
Bellum actiue, & passiuè iustum ab vna par-
te, non est licitum ab altera parte. n. 386.
p. 4. Ludou. Caiho. d. q. 62. ver. quarta du-
bitatio.
Bellum quid sit, & bellum est triplex, defen-
suum, offensuum, siue vindicatum, &
punitiuum. Ludo. Caiho. d. q. 62.
Beneficium confessionis virtute statuti quā
prosit, & quando non. n. 105. p. 4.
Beneficium reuocare potest, qui est causa
illius, quia eius est nolle, qui potest &
velle. n. 215. p. 4.
Beneficia priuatorum non extenduntur, si-
cut beneficia Principū. n. 304. p. 4.
Beneficio cedendarum, & no. Constit. re-
nuntiare quid prosit, quid de beneficio,
de fideiussoribus, & Epistol. D. Adriani.
n. 226. p. 2.
Beneplacitum quātum duret. n. 245. & 247.
p. 2. & n. 31. p. 4. vbi an transeat ad suc-
cessorem, vid. Pet. Caball. cas. crim. 245.
& seq.
Beneplacitum qualiter intelligatur decla-
ratum, *ibidem*.
Biracini appellantur latrunculatores à bi-
racinis, & à latrunculatoribus. n. p. 5.
Bonus de præsentī præsumitur bonus de
præterito. nu. par. 3. lex persona. C. de
probat.
Bonorum futurorum successio non spectat
ad fiscum. n. 327. p. 5.
Bona aduentitia an veniant in confiscatio-
ne bonorum. n. 328. p. 1.
Bona cuncta à Deo procedunt. n. 18. p. 1.
Bonus vir appellatur Iudex ordinarius. n.
n. 154. p. 1.
Bonis confiscatis, an pro alimentis bamni-
to aliquid referuetur, n. 286. p. 2.
Bona, vel mala fama à statuto requisita, est
probanda, inf. Qualitates à statuto. & si
non est probata, & per statutum non est
ipso iure annullatus actus, nec à parte
oppositū tenet. vid. in reper. prac. de testi.
Bonus in dubio quilibet præsumitur, fallir.
321. p. 3.
Brachij Regij practica hæcenus indigesta.

dum 2. par. 1.
Brachium Regium quomodo crimina prosequitur. n. 3. ca.
Brachij Regij vis ignota. n. 4. p. 1. & quæ. n. 48. p. 3.
Brachium Regium quid sit. n. 7. p. 1.
Brachium Regium habens nō recognoscit alium Iudicē superiorem. n. 8. p. 1. nec tenetur stare iudicatu ordinario. vid. infra in verb. iudicatu.
Brachium Regiū non est circumscriptum ab ullo nullo tempore. n. 11. p. 1.
Brachium Regium dicitur esse liberum arbitrium. n. 12. ca. & infra. •
Brachij Regij descriptio iuxta practicam. n. 15. p. 1.
Brachium Regium multiplici nomine appellatur. n. 16. ca.
Brachium Regium nil aliud est nisi liberū, & absolutum arbitrium. n. 16. 27. ca. p. 1.
 Item dicitur remedium extraordinariū. Iurisdictionē magna.
 Manus Regia, &
 Vices Principis. p. 1.
 Balia, n. 20. ca. vi. in ver. Authoritas.
Brachij Regij auctoritas qualis, ac quanta sit. n. 26. ca.
Brachium Regium tantum potest quātum ipsa consuetudo, immo aliquid maius. n. 27. ca.
Brachium Regium, ubi, quando, & à quo originem duxit. n. 38. ca.
Brachiū Regium quibus personis concedendum. n. 1. 39. 42. & 47. ca.
Brachij Regij auctoritas periculosa personis non practicis. n. 46. ca.
Brachium Regium quibus ex causis sit cōcedendum, & quibus ex causis non. nu. 48. 56. & 118. ca.
Brachium Regium petere, an spectet ad fiscum, vel ad partem offensam. n. 83. ca.
Brachium Regium contra personas Ecclesiasticas, nunquā à laicis concedendum. n. 85. p. 1.
Brachij Regij auctoritas debet dari Iscriptis, & qua de causa. n. 100. ca.
Brachij Regij vires quo ad torturam. nu. 1. & 48. p. 3.
Brachium Regium cur, & quibus de causis

circa torturam concedatur. n. 3. ca.
Brachium Regium circa torturā quomodo exercendum. n. 48. p. 3.
Brachij Regij auctoritas, cum recta conscientia simul unita in torquendo, quē vim habeat. n. 161. ca.
Brachium Regium dicitur quēdam subordinatio extraordinaria, non tamen penitus iuri contraria. n. 163. ca.
Brachium Regium ratione carens, mortuū dicitur. ibidem.
Brachij secularium auxilium qualiter implorandum, & quando concedendum. n. 256. p. 4.
Brachium secularē in subsidium imploratur. n. 267. ca.
Brachium alterius an à delegato possit implorari. n. 257. ca.
Brachij imploratio auxilij potest esse reciproca. n. 271. ca.
Brachium torte à quo denominationem receperit. n. 240. p. 1.
 Bulla Sixti IIII. Pont. 1487. in materia iurisdictionis, sub n. 90. ca.
 Bulla Gregorij XIII. Pont. in materia Immunitatis Ecclesiasticæ. n. 93. ca.
 Bulla Sixti V. Pontifici contra sceleratos. n. 105. p. 2.

Cadauer occisi, cuius nomen, & patria ignorantur, debet exponi in plateis publicis, ut ibi cognoscatur. n. 192. p. 1. per tex. l. stigmata. C. de fabricens. lib. 10. unde dicitur herus per animum cognoscitur, melius per carnem. l. si Pamphilum. de opt. legat.

Cadauer si reperitur in medio duorum finium, delictum intelligitur factum in illo territorio, versus quem facies occisi respicit. n. p. 4. per d. l. stigmata. & l. cum diuersis. de relig. & sumpt. fun. & si in vno territorio est caput, in alio corpus, ubi est caput, ibi præsumitur delictum commissum, per d. iura. & Fely. in c. significasti, il 2. de homie. Blanc. de iudic. n. 188. cum seq. infra in verb. caput.

Cadauer,

I N D E X.

Cadaver repertum, an à seipſo, vel ſcelere interſeptum, ſeu alterius violētia, vel caſu reſcripto, qualiter cognoſcatur. n. 191. in ſin. & 193. p. 1.

Cadaver licet ex humani, pro viſitatione vul neris, & ita oliſcra licentia obſervatur in delictis enormibus, & occultis. ibidem. & per Causalca. decif. 18. per tot. par. 5.

Cadavera damnatorū an pro anatomia ſint cōcedenda. n. 326. p. 4. Causalca. d. decif. 18.

Cadavera ſamuatorum ſepeliri non debēt, niſi Iudice mandante. ibidem, 193. p. 1.

Cadavera damnatorum, qui ſignum pœnitentiæ non indicaverunt, an ſint in loco ſacro ſepelienda. n. 377. p. 4.

Cadavera damnatorū per ſententiam pœ concedenda ſūt eorum cognatis, & affi nibus pro ſepultura dauda. n. 377. p. 4.

Cadavera latronum, & aſſaſinorum, & hu iuſmodi ſecuriorum, quomō, & ubi ſepeli enda. ibid. & quid de cadaueribus bam natorū, nunquid in, ſive ſepeliri in loco bamni, dixi quod ſic, mors omnia ſolvit. ſ. deinceps. in auct. de nup. niſi eius me moria damnari poſſet. vi. 1. ver. Memoria deſunctorū. & p. Petr. Caball caſ. crim. 83.

Calumnia vera, & calūnia præſumpta, quæ. n. 31. p. 5. & ille dī verē calumniare qui ſcit, vel ſcire præſumitur q̄ malē agit. n. 283. & 299. p. 4. & ille dicitur præſum ptus calūniator, quando poſt accuſationē deſiſtit, niſi aliquā cauſam adducat. inf. De iſtentia, & n. 26. & 258. p. 5.

Calumniator verus, præſumptus, vel noto rius. ſupra, & n. 299. p. 4. inf. in verb. expenſæ, & in ver. Acta tem nototiam ſa ciunt. & in ver. Notorium.

Calumniare ſubditum Iudex non debet, & qñ calumniare dicatur. n. 27. cū ſeq. p. 5.

Calumniatū verſutia, & præparamenta contra officialē. n. 90. p. 5. & de eorū pœ nis. n. 102. & 152. ea. & quādo ab expenſis excuſentur. ibi. & Menoch. d. caſ. 321. & Diaz. præc. crim. in verb. Denunciator. & qualiter contra eos procedatur. n. 299. 4.

Calūniator de iure inquiri pōt. n. 255. p. 5.

Calumniare ſolicus, ſēper calumniare præ ſumitur. n. 101. p. 5. & magis punitur. ibi. & per Lomues. C. de dilac. lib. 12. & in

duplīcatīs, triplicatis, & quadrupli ca tis expenſis. n. 102. & per tot. ea. par. 5.

Calliditas, & aſtus idem ſonant. n. 80. ver. calliditas. p. 5.

Caput eſt pars nobilior humani corporis, & ubi caput abſq; alijs mēbris ſepultum eſt, ibi totū corpus ſepulū intelligitur, l. cūm diuerſis. ff. de relig. & ſumpt. ſun. ſup. in verb. cadaver ſi reperiatur.

Capitaneus Iuſtitiæ Mancuz habet liberū, & amplum arbitrium, ac abſolutū. n. 23. n. 1. regulatum tamen ab uſu. ſup. au thoritas brachij Regij. & an poſſit alte ri ſubleuare. n. 264. p. 1.

Capiendus ſugiens ad alienam iuriſdictionē, an à ſequentibus ibi capturari poſſit. n. 41. p. 2.

Capiendo non licet ex poſt ſacto cōtra exe cutores ob iniuſtam capturam de ſacto ſe vindicare. 48. p. 2.

Caporalis, Dux militum, & huiuſmodi, an teneantur pro ſacto ſuorū militū. 154. 5.

Captura eſt meri, & mixti Imperij. n. 1. p. 2.

Captura quando ſtatim ſit concedenda. n. 184. p. 1.

Capturam concedere quibus competat. n. 2. & 43. p. 2.

Captura criminalis ad duplicem effectum fieri ſolet. n. 3. p. 2.

Captura ad cuſtodiam an ſit meri imperij. n. 3. p. 2.

Captura debet concedi cōcurrentibus quat tuor requiſitis. n. 5. p. 2.

Captura per modum iuriſdictionis, & per modum prouiſionis. n. 6. p. 2. & n. 324. cum ſeq. p. 4.

Captura pro quibus cauſis ſit concedenda. n. 7. p. 2. & n. 345. p. 4.

Captura ad inſtantiam partis quando poſ ſit concedi. n. 7. p. 2. n. 335. cum ſeq. p. 4.

Captura non eſt ex abrupto concedenda. n. 9. p. 2. & 345. & 347. p. 4.

Capturam concedere, eſt res periculosa, & nutritiva ſcandali. n. 10. p. 2. n. 330. cum ſeq. p. 4.

Captura dicitur aſſerre damnum irrepara bile, & eſt valde præiudicialis. n. 13. q. 2.

Capturæ licentia debet dari in ſcriptis, & oſtendi in actu capteurandi ſi petatur.

a. 14. falli. n. 15. p. 2. & de consuetudine non seruetur ista solemnitas, vt Florēcię.
Captura quando dicatur in iustificata post factū. n. 15. in fi. p. 2. & n. 339. p. 4. & vid. in ver. *Authoritatem sibi assumens*.
Captura, & **carceratio** sunt de processu. n. 320. p. 2. *Farinac.* de *carcer.* & *carcerat.* q. 27. n. 150. & *sententia* debet esse cōfor m'is *capturę*. *trad. Bertazzol. conf. 465. n. 47. lib. 2.*
Captura quando teneat, non conlito de decreto *capturę*. n. 16. p. 2.
Ad *capturę* criminalem denenitur etiam ex qualibet leui suspitione. nu. 345. p. 4. *Bal.* in l. & si *cerus. ff. ad Sylleia. Ang.* in *Lit. 5. quęstionis. ff. de iniur. Saly.* in l. null^o. C. de *exhib. reis.* & de cōmu. *testat. Vulp. conf. 74. n. 1.* tñ hoc est Iudici arbitrium sñ qualitatē facti, & personarū. *vi. Alciat.* in l. vnica de verb. ob. *Marf. fup. 93. Baiar. ad C. far. q. 28. & infra.*
Captura antequā de delicto constet, an sit concedenda. n. 21. p. 2. & n. 347. & seq. 4.
Captura quomodo sit Iudici arbitratia. n. 22. p. 2.
Captura die feriata in honorem Dei, an sit concedenda. n. 23. p. 2.
Captura parti offēse nequaquā concedenda. n. 24. p. 2. & 336. p. 4.
Capturandi licentia ecclesiastica, quę laicis conceditur. n. 27. p. 2.
Capturę finis artēditur. n. 30. p. 2. *Brunor.* à *sole.* q. 30.
Captura tepta in vno loco, & cōsumata in alio loco diuersę ditionis, nō valer. n. 41. p. 2. & inf. contra *Ang.* in verb. *fama publica.* n. 62. *caucent* *deuarij*.
Captura in domibus Maguatum franchis, qualiter, & tūtē fieri possit. n. 33. p. 2.
Capturę forma qualis esse debeat. n. 36. p. 2.
Captura nulla, processus non retractatur, & *sententia* tener. n. 39. 40. p. 2. n. 339. p. 4.
Captura an litis pendentia inducat. 320. 2.
Captura in alieno territorio non est concedenda. n. 40. p. 2.
Captura non potest concedi, nisi ab habente iurisdictionem. n. 2. p. 4. 43. *limit.* n. 8. p. 2. *vide* sub n. 334. p. 4.
Capturandus pro debito ciuili, an prius sit

citandus. n. 265. p. 7.
Captus à laico in Ecclesia, an possit retineri in carceribus laicis, donec per Iudicē Ecclesiasticum cognoscatur, quid iuris. n. 9. p. 1. & in 2. par. in ti. ver. *sed quæto*.
Capturati à Iudice non pñt contra eundem tēpore *syndicatus* examinari. n. 2, 1. p. 5.
Captus ob viam causam iniunctā, an pro alia iusta retineri possit. n. 28. p. 2. *intra*, *captus* pro vno delicto.
Captus in fragranti, quando, & qualiter id verum intelligatur. n. 207. 210. & 225. p. 1. & n. 347. p. 4.
Capete faciens aliquem indebire, ad quę teneatur. 330. 340. & 346. p. 4.
Capturare nū licet cuilibet de populo. n. 338. p. 4. *quid* in fragranti. n. 223. p. 1.
Capto absoluto, an deinde capi faciens teneatur. n. 340. p. 4.
Capturandi iustę causę, quę. n. 345. p. 4.
Captura ex coniecturis, & *præsumptionibus*, an licitē concedatur. n. 345. & 348. p. 4. *sup. ad capturam*.
Carceratio longa, & *expensarum* grauitas, interdū *supplet* loco *pene*. n. 4. *per* l. qui diuino. *ff. de pēn. Hieron. decif. 502. 18.* Idē quando Iudex absoluit dicendo, quia reus satis pallus est ob longā *carcerationem*, quia dicitur absolutus *conditionaliter*, eo magis si dicatur rebus stantibus, quia is *carceratus* non potest agi ad *expensas*, quia habitus est pro reo. *infra* *sententia* *conditionalis*.
Carceratus fugit, communis coegit custodē, qui soluit pro *carcerato*, & cessit iura custodi aduersus *fideiussorem* *carcerati*, & *fideiussor* opponit contra *custodē*, quia est in culpa, & ideo *custos* non potest obinere. *vid. inf. in verb. Recōuētio. Gā. de malef. tit. de var. quęst. n. 10.*
Capere delinquentem in fragranti, an cui libet liceat. n. 223. p. 1.
Capiens propria *authoritate* aliquem, quādo excusetur à *pœna* *privari* *carceris*. n. 223. p. 1. & n. 335. p. 4.
Capto in fragranti non datur copia *iudicio*, nec dantur *reglari* *defensiones* de iure, secus de consuetudine. n. 224. p. 1.
Capto cum armis quaxnam *defensiones* cō-

I N D E X.

- petere possint. n. 129. p. 1.
- Captus contra formam iuris, vel licentiæ, esse relaxandus. n. 37. & 38. p. 2.
- Captus indebitè, potest impunè fugere. nu. 37. ea.
- Captus pro vno delicto, an possit pro alio recommendari. n. 177. ea. sup. captus ob vnâ causam.
- Captus resistendo si casu occidatur, an bernarij sint excusandi. n. 59. ea.
- Captus pro delicto capitali, an si resistat occidi possit. n. 60. ea.
- Captus, si cû telo se eximere curat, potest à bernarijs impunè offendi. n. 61. ea.
- Captus indebitè an impunè possit eximi. nu. 87. ea.
- Captus si euadere potest, non dicitur captus. n. 101. ea.
- Captus in aliena iurisdictione, est statim relaxandus. n. 41. p. 2. vi. sup. n. 30. p. 2. & Bruno. à sol. q. 30.
- Capta à militibus, qui extra castra vagantur non causa belli, sed furandi, nō sunt capientium. n. 319. p. 6.
- Carcere dicitur locus sanctus, quod ad quid. n. 113. p. 2.
- Carcer dicitur à coercendo, & appellatur masa mansio. n. 12. ea.
- Carcer equiparatur torituræ, quinimò mortui. nu. 13. ea.
- Carcerati debent secretè, & diligenter custodiri, dum instruitur processus informativus. n. 13. ea.
- Carcerandi forma data à custodibus, & ab alijs est seruanda. n. 16. ea.
- Carceratus ostio aperto fugiens, an sit puniendus. n. 89. ea.
- Carceratus indebitè quando quis dicatur. n. 89. p. 2.
- Carceratus etiâ indebitè, nō debet sine iussu iudicis relaxari. n. 116. p. 2.
- Carcerati qualiter tunc custodiendi. nu. 136. ea.
- Carcerati pro fugiendo quot arribus, & alijs vtantur. n. 138. ea.
- Carcerati diebus festiuis saltem missam audire debent. n. 140. ea.
- Carcera fabricatio ad quos spectet. nu. 146. ea.
- Carcerato moriente in carceribus, cui culpa ascribitur. n. 149. ea.
- Carceratus non potest instituere heredem
- Custodem carcerum, neq; alios curiæ Pretoriæ officiales. n. 150. ea.
- Carceratus qui vxorem, vel ancillam enstodiscarnaliter cognouit, puniendus est. num. 154. ea. quid si custos carceratam carnaliter cognoscat. ibidem. & in ver. custos.
- Carcerati quomodo, quando, & quibus de causis relaxandi. n. 156. p. 2.
- Carcerati an formato processu informativino sint relaxandi. n. 157. ea.
- Carceratis relaxatis, multa solent otiri incontinentia. n. 159. ea.
- Carcerati iustitiam qualiter relaxandi. nu. 160. ea.
- Carcerati tempore Natalis, & Paschatis D. N. sunt relaxandi. n. 170. p. 2.
- Carcerati qui nullo modo debent relaxari. n. 170. ea.
- Carcerati quando iuratoria cautione sint relaxandi. n. 171. p. 2.
- Carcerati pauperes cuius expensis alendi. n. 254. ea.
- Carceratus pro expensis commentariensis, vel custodis, potest retineri. Clar. q. 62. ver. sed hic incidenter.
- Carceratus, potest agere actione iniuriarū contra non præbentem victum, & lectū. n. 285. ea.
- Carcer ad custodiam datur, non autem ad pœnam. n. 319. ea.
- Carceres priuati. n. 223. p. 1. & per ro. p. 2. & p. 4. n. 335. & seq.
- Carceratus appellans, pendente appellatione, an sit retinendus in carcere iudicis à quo, vel ad quem. n. 320. p. 2.
- Carceratio, seu captura est de processu. n. 320. ea. &
- Carceratio diutina est pars pœnæ. l. qui diutino. ff. de pœn. Petr. Caball. cas. cri. 142.
- Carnas quid sit, & in quo consistat. num. 362. ea.
- Carcerauium subsidium. n. 53. p. 1. Menoc. de arb. cas. 79. vbi quid sit.
- Charta, quæ videtur non scripta, potest

I N D E X:

- test effe scripta arte, & id quomodo de-
regatur. n. 138. p. 1.
- Carchusia** Papæ famoſissima, & diſiſſima.
n. 430. p. 4.
- Cardinalium** priuilegium Pilei an hodie
ſit in uſu. n. 120. cum ſeq. p. 2. & an poſ-
ſit uti ſuſpectus recuſari. inſ. 4. par. de
rec. lud. n. 3.
- Carentes** membris an poſſint habere officia
publica. n. 342. p. 4. ubi dicitur q. non.
- Casus** enumerantur, quibus ſine iuditijs ad
torituram deueniunt. n. 114. p. 3.
- Casus** ſimiles non comprehenduntur in ſta-
tuto vno, quando de illo caſu loquitur
aliud ſtatutū. n. 51. & 52. par. 4.
- Casus** omiſſus non venit in eadem diſpo-
ſitione, quando in alia diſpoſitione tra-
ctatur. n. 52. ca.
- Casus** quāplures fraudolentiarum. num.
83. & 90. p. 5.
- Casus** in quibus durante officio Iudex con-
ueniri poteſt. n. 129. p. 5.
- Cauſa** ſindicatus dicitur ſummaria. n. 250.
ear. 82. 5. & ibi multa in hac materia, &
intra qd tēpus ſit expedienda. n. 251. p. 5.
- Cauſa** quælibet quando excuſa à dolo. in-
fra in ver. quælibet cauſa.
- Cauſa** ſemel abdicata, & alteri delegata,
morte delegantis ad Principem reuertitur.
n. 244. p. 1. & n. 47. p. 5. lo. de Atrno.
ſing. 89.
- Cauſa** ſemel delegabilis, ſemper eſt dele-
gabilis. n. 246. p. 1.
- Cauſa** ſemel compromiſſa, ſemper eſt com-
promiſſibilis. n. 248. ca.
- Cauſa** ſemel coram Principe cepta, ampli⁹
non egreditur eius conſiſtorium. n. 246.
p. 1. Rot. Flor. deciſ. 90.
- Cauſa** ſemel à ſuperiore auocata, non po-
teſt cognosci, niſi ab eo, vel ab eius dele-
gato. n. 244. p. 1. n. 47. par. 5.
- Cauſa** ſemel vni commiſſa, non debet alte-
ri ſine cauſa iuſta delegari. n. 238. & quæ
ſint cauſæ iuſtæ. n. 238. p. 1.
- Cauſa** finalis declarat nunquid materia ſit
fauorabilis, aut odioſa. n. 497. 498. 506. 4
- Cauſa** ordinata ſemel effecta ſummaria,
ſemper eſt ſummaria. n. 247. p. 1.
- Cauſa** civilis magna æquiparatur crimina-
- li. n. 268. p. 3. & vid. Menoc. de arb. ind.
caſ. 265. Viui. co. op. 171. n. 3. vo. 1. Ma-
ſcar. de probat. concl. 463. vo. 1. Bertaz-
zol. conſ. 399. ubi add. & Joſeph. Ludo-
concl. 71. quibus in locis multa de cau-
ſis, & de ludicibus; & quod ad ſtatuta ci-
uilia, & criminalia. vid. in verb. minor.
Aſin. pulchrè in ſua præc. §. 1. c. 6.
- Cauſa** limitata eſſi ſit, utiq; iuriſdictio li-
mitata eſſe dicitur. n. 190. p. 3.
- Cauſa** vna quādo aliam non impedit.
n. 242. p. 4.
- Cauſa** finalis cautionis de non offendendo,
quæ ſit. n. 305. par. 4. & n. 248. 254. & ali-
bi, par. 3.
- Cauſa** quomodo ab effectu iudicetur. nu.
182. p. 4.
- Cauſa** conuentionis, & recouentionis vni-
ca ſententia expeditur, ſi altera eſt illi-
quida, illa ſola poteſt committi conſilio
ſapientis. n. 60. p. 5.
- Cauſa** intra tēps ſtatutum non expedita, an
Iudex litem ſuā faciat. n. 251. p. 5.
- Cauſa** ſindicatus retardari non debet. nu.
299. p. 5.
- Cauſa** colorata excuſat Iudicem à ſindica-
tu. n. 57. p. 5.
- Cauſa** recuſationis ſi non poteſt expreſſè
allegari, aut probari, tunc recurrendum
eſt ad ſuperiorem. n. 340. p. 3.
- Cauſæ**, ex quibus Princeps mouetur ad auo-
candum cauſas ordinarias, vel delegatas
ad ſe. n. 239. p. 1.
- Cauſæ**, ex quibus Index poteſt procedere
per præcepta pœrnalia. n. 304. p. 2. & in
ver. præcepta pœrnalia.
- Cauſæ** ob quas pœnæ ſunt minuendæ. n. 79. 4
- Cauſæ** ex quibus pœnæ ſunt augēdæ. n. 85. ca.
- Cauſæ** ex quibus Iudex excuſandus eſt. n.
179. 213. cum ſeq. p. 5.
- Cauſæ** cognitio quomodo adhibenda ſit.
n. 262. p. 4.
- Cauſæ** ex quibus Iudex poteſt, & quilibet
alius allegari ſuſpectus. n. 312. p. 3. infra
in verb. Suſpecti, n. 54. & qualiter probā-
dæ. n. 17. 18. 19. & 20. cum mult. ſeq.
- Cauſarum** meritis non intelligitur dero-
gatum per quācunq; clauſulam, vt inſ.
clauſula de ſacto, & clauſula ſola facti

I N D E X.

- veritate inspecta.
- Causæ ex quibus sine accusatore accusatus damnari potest. n. 12. p. 4.
- Causa, casus, occasio. vid. inf. occasio. & quæ dicatur causa, declarat Bar. consil. 119. col. si. lib. 2.
- Causa quæ dicatur criminalis, quæ civilis, quæ mixta. n. 282. cum plur. seq. p. 5. vbi de vtilitatibus multis, quod ad appellandum, comparandum, iurandi, probandi, & sententiandū. Item quod iurisdictionem, & alia in actu practico.
- Causa civilis. n. 298. ea. p. 5.
- Causa mixta. n. 300. ea. p. 5.
- Cautela tunc procedendi contra notorios delinquentes, vel captos in fragranti crimine. n. 212. & 217. p. 1.
- Cautela pro beruarijs, quando in capere committitur excessus. n. 219. p. 1.
- Cautela pro eximente carceratum ē manibus familiar, vel ex carceribus, vt excusatur. n. 122. p. 2.
- Cautela pro iudice, ne quid mali contingat, quādo habet magnum virum in carcere. n. 141. p. 2.
- Cautela ad reprimendam audaciam filiorū delinquentium. n. 176. p. 2.
- Cautela pro reis, ne pluries examinati contrarientur. n. 5. p. 5.
- Cautela exuēde veruatis à negatim. 228. p. 3.
- Cautela quæ vruntur delinquentes dum torquentur. n. 228. ea.
- Cautela qua vtuntur socij criminis. n. 324. par. 3.
- Cautela vt i penis tollat dubietas. n. 63. p. 4.
- Cautela procedendi, cautē, tam contra reos præsentēs, quā absentes. n. 157. p. 4.
- Cautela pro cautione de non offendendo. n. 257. p. 2.
- Cautela qua iudex potest abstinere ab exequendo sententiam iniustam. n. 311. p. 4. vid. Decia. de delict. tom. 5. tit. de conscientia veritate, c. 14. per tot.
- Cautela est vt condemnandus in iudicatu, ne impediatur nouū officium suscipere, soluat penam antequā proferratur eodē natio, in 5. p. l. si reus paratus. & ibi Bar. & Ang. de procur. Rondinell. de iudic. n. 244.
- Cautela pro tollendis varijs grauaminibus tempore iudicatu. n. 120. p. 5.
- Cautela est iudicij vigor authoritatis prouidēde calumnijs subditorū. n. 145. p. 5.
- Cautela abundans non nocet. n. 185. p. 5.
- Cautela est vt officiales reconueniat querelatores actione iniuriarum. num. 207. & 263. & seq. p. 5.
- Cautela est offerre copiam relationis causę fiendæ ad superiores, ne iudex arguatur de relatione infideli, aut imperfecta. n. 272. p. 5.
- Cautela pro Assessoribus, & Indicibus à potestate electis, vt nō teneantur de delicto potestatis. Cepol. cautel. 215.
- Cautela pro iustis repedendi ne incidat in falsum, in prac. de test. p. 5. sub n. 207. & per Bar. in l. eos. ff. de fals. Nat. cons. 537. n. 8. Menoc. de arbit. tit. 109.
- Cautio iuratoria in lici arbitraria. n. 172. 2.
- Cautione iuratoria, qui non est de carcere relaxandus. n. 175. & 180. p. 2.
- Cautioni, & fideiutionum in materia criminali distinctiones. n. 178. p. 2.
- Cautio quor modis sumatur, & de plurib. speciebus, & differentijs. ibi.
- Cautio iuratoria in criminalibus regulariter locū non habet. n. 181. p. 2.
- Cautio iuratoria an sufficiat tempore iudicatus dari ab officialibus. n. 95. p. 5. vi. Tiraq. de pen. temp. caus. 51. n. 38. qui ob prohibitorem iudicis sufficere ait.
- Cautio de iudicatu soluendo, quæ. n. 179. & 184. p. 2.
- Cautio de iudicio sibi, an contineat cautionē de representando. n. 181. p. 2.
- Cautio de iudicio sibi, qd præstet. n. 181. ea.
- Cautio de se constituendo toties quoties exmtr. sibi ē a iudicatu, si capuis querelam qd iniuste fuerit detentus. n. 180. 2.
- Cautiones tres simul, quæ, & quando recipiantur. n. 188. ea.
- Cautio data ad beneplacitum iudicis, quantum daret. n. 245. ea.
- Cautio data per mensem, & vltra ad beneplacitū, quādo expiret. n. 247. ea.
- Cautio de non offendendo quando, & qualiter præstāda. n. 248. ea.
- Cautio de non offendendo recipi procē, quādo sit

do sit data, & quid si aliquam partem
 nō inuenitur fideiussor. n. 240. & 251. ca.
 Cautio, de non offendendo, quam causae cog-
 nitionem desideret. n. 251. ca.
 Cautio de non offendendo inter parietes,
 aut inter factiones diuersas, qualiter dā-
 da. n. 254. & ibi, quid inter communita-
 tes. ca.
 Cautio de non offendendo, quanto tempo-
 re ducet. n. 258. p. 2.
 Cautio, de nō offendendo, quando quis
 contrauenisse dicatur. n. 259. ca.
 Cautio de non offendendo, quando rupta
 censetur. n. 260. ca. in fin. verb. Pax ru-
 pta, & n. 312. p. 5.
 Cautio de bene viuēdo an rupta dicatur ab
 eo, qui provocatus iurare, aut honore, vel
 in persona verbit, aut facto propulsat i-
 niuriā, in 5. par. v. t. omnino. Qualca. de-
 cis. 19. per tot. p. 5. vbi. concludit quod
 non. l. vt vim, de iust. & iur.
 Cautio data de non offendendo carnē, vel
 sanguinem Titij, vsquequo extendatur
 n. 305. p. 4. & n. 311. p. 5.
 Cautio de non offendendo vñi, quando sen-
 seatur rupta offendendo alium. nu. 305.
 p. 4. & 311. & 312. p. 5.
 Cautio, an intelligatur data secundum for-
 mam statuti. d. 312. p. 5.
 Cautio si reliqua, vid. inf. in verb. Fideiuf-
 sio, & fideiussor, per discursum.
 Cedula porrecta iudici quarelatoria sine
 nomine, nō facit probationem, vt in verb.
 scriptura 2. id est tamē causam inquirendi
 veritate, in 5. par. sub n. 157. Fely. in cō-
 quisiōis, n. 12. de accusat.
 Certum quod est, non debet in dubium re-
 uocari. n. 40. p. 3.
 Ceruicis proprietates, apud Petr. Tarant. in
 compend. Theolog.
 Cēci, muti, & surdi, an torqueri possint.
 tit. 27. p. 3.
 Censores, vt plurimum ignari, non capiunt
 terminos legales. n. p. 4.
 Cimiteria quae, & quantum extendantur, ac
 quā immunitatem habeant. n. 28. p. 2.
 Cicero quid d. officialibus sentiat, verba no-
 ratu digna. n. 87. p. 1.
 Citatio an die feriata in honorem Dei fieri

possit. n. 74. p. 1. quid de captiua, sup. in
 verb. captiua 2. & quid de appellatiōe,
 sup. in verb. appellatiō.
 Citatio peremptoria est de iure. n. 209. p. 1.
 Citari non debet delinquens notorius. nu.
 209. par. 1.
 Cisterciense, & Cartusienfes iudicere pos-
 sunt in causis proprijs. n. 320. p. 3.
 Citatio est necessaria ad omnes actus pra-
 iudiciales. n. 270. p. 5.
 Citatio vñica aut sufficere possit ad totam
 cedulam, ibidē, pulchre. Alin. in praef. 6. 7.
 c. 11. 30. 6. 5. & 66. vbi valere ait, quando
 citandus moratur. in partibus longin-
 quis à iudicio remotis.
 Citatio in patria vñica, sufficit quando est
 eligendum domicilium in loco iudicij,
 à patria valde remoto. infra in verb. Do-
 micilium.
 Citatio non requiritur qñ. si subest suspitio
 fugae, nec pars est citada super suspitio-
 ne fugae probanda. nu. 331. p. 4. Bal. in l.
 consentaneū, col. 5. ver. quarto, vñ cum
 Anto. de Bur. C. quomo. & quan. iudex,
 Alin. praef. 6. 7. c. 11. ver. xij. l. 69. idem in
 suspitione testis. d. 6. 7. c. 3. limit. 12.
 Citatio, vi. in verb. petemtorium.
 Cuius pendente causa criminali contra eū,
 vel eo ad tps. confinato an interim possit
 eligi ad officia publica illius ciuitatis.
 vi. Doc. in l. ambitiosam. C. de decurio.
 lib. 10. & Petr. Caball. cas. crim. 121. vid.
 in verb. officialis impeditus.
 Clausula quibus Brachium Regium con-
 ceditur. n. 26. p. 1.
 Clausula, ordine seruato, & non seruato.
 n. 101. p. 1.
 Clausula, sine solemnitatibus procedas.
 n. 127. p. 1. vel nulla iuris solēnitate ser-
 uata. n. 159. 160. & 169. p. 1.
 Clausula, secundū cor tuum. ibid. n. 160.
 Clausula, ad libitū voluntatis tuae. ibidē.
 Clausula, nullo iuris ordine seruato. n. 101.
 & 127. & 160. p. 1.
 Clausula, procedas altē, & basse. n. 142. p. 1.
 Clausula, auctoritatem nostrā tibi impar-
 timur. ibi. n. 75. p. 4. quā si Iudici ordina-
 rio est data, tunc dicit delegatus, & non
 excitata iurisdicō. vi. sub n. 145. & seq.

- p. 1. Fely. in e. licet. in 1. de offic. ord. Put.
de iudic. in verb. salarium. c. 2. n. 2.
- Clausula**, non obstantibus quibuscumq; in-
contrariū facientibus. in verb. statuta à
Principe cōfirmata.
- Clausula**, quod obstantia oīa habeantur p
expressis, & insertis. ibi. sub n. 57. p. 4. &
- Clausula**, non obstante aliqua lege genera-
liter, vel specialiter loquente in contra-
riū, operatur q. dispositio quantūcumq;
generalis, intelligatur restricta. Bart. in
extrauaganti ad reprimendū, in verb. Nō
obstante: secus si dicatur, Non obstante
quacumq; alia lege, quia subintelligi de
lege cōtraria, Euer. i. loc. à rat. leg. restricta.
- Clausula**, committitur cognitionem cum
pleno, & libero arbitrio, vt facias ad tuā
voluntatem. n. 142. p. 1.
- Clausula**, Brachium regium concedimus,
vel ijs verbis. ibidem.
- Manu regia procedas,
Viriliter, rigorosē,
Extraordinario modo,
Prout tibi placuerit,
Prout volueris. ibidem.
- Clausula**, quōd omnia facere possis, quæ
nosmet possumus. ibid.
- Clausula**, vices nostras cōcedimus, est am-
plior exteris, ibid. & n. 161. & 169. p. 1.
- Cla**, discretioni tuæ committimus, vel con-
scientiæ tuæ. ibid. & n. 127. p. 1.
- Clausula** summarie, simpliciter, & de pla-
no. n. 129. & 160. ca.
- Clausula**, sine strepitu. n. 132. p. 1.
- strepitus autem est clamor litigantium.
prac. Afm. §. 3. c. 32.
- Clausula**, de facto procedas, non se extēdit
ad merita. Bal. in l. nec quicquam. §. de
plano, col. 2. ff. de offic. prou. consul. & leg.
Afm. prac. §. 3. c. 28. & §. 5.
- Clausula**, sine figura iudicii, n. 135. p. 1.
- Figura autem iudicii est forma ipsa à
iure iñtroducā, quæ ex actis, & termi-
nis constitutis constāt, Afm. d. §. 3. c. 32.
n. 4. fo. 45.
- Clausula**, sola facti veritate inspecta. num.
137. p. 1. & de vi huius clausulæ multa
congerit etiam Afm. d. prac. §. 3.
- Clausula**, velo leuato, n. 138. & 141. p. 1.
- Clausula**, altē, & bassē. n. 142. p. 1.
- Clausula**, cum mero, & mixto imperio, ac
gladij ampla, & absoluta potestate. nu.
143. p. 1.
- Clausula**, procedas secundum impetium
tuum. n. 155. p. 1.
- Clausula**, iustitiam facias. n. 138. ca.
- Clausula**, toties quoties, n. 213. p. 2. Boff. de
carere. fideiuss. relaxan. n. 70.
- Clausula**, ex certa scientia, & non obstanti-
bus circa pēnas imponendas. n. 76. p. 4.
- Clausula**, rebus stantibus, & clausulæ huic
similes. n. 277. p. 4. Boff. de senten. n. 62.
- Clausula**, citra animum iniuriandi. n. 396.
p. 4. & n. 124. p. 5. & in verb. iniuria.
- Clausula**, ab obseruatione iudicij absolui-
mus. n. 277. p. 4.
- Clausula**, in fine quærelæ posita. quare pe-
tit pro prædictis, & quodlibet corū &c.
& inquisitione, super quibus omnibus, &
singulis &c. reus plectetur, quia qualitas
inesse dicitur. Clar. q. 66. & ibi Baiar.
- Clausula**, ipso iure, & facto in pēnis statu-
tarijs sub n. 102. in fi. par. 4.
- Clausula**, non se astringendo. n. 266. p. 5.
- Clausula**, super quibus omnibus. nu. 105.
par. 5.
- Clausula**, omni meliori modo. ibidem.
- Clausula** iustificatiua, & salutaris, non re-
leuat, quando contra officialem propo-
nitur aliqua qualitas euidenter iniurio-
sa. n. 105. p. 5. n. 346. p. 4. & infr.
- Clausula**, citra præiudicium. n. 157. p. 5.
- Clausula**, non aliter, nec alio modo. num.
246. par. 5.
- Clausula**, protestans in principio, medio, &
fine, ibidem.
- Quid de clausula, in principio, medio, &
fine posita. ca.
- Clausula**, cum debita reuerentia. nu. 189.
par. 5.
- Clausula**, ad omnem bonum finem, & effe-
ctum. n. 202. p. 5.
- Clausula**, ex nunc, prout ex tunc. nu. 209.
par. 5.
- Clausula**, non tantum dicto modo, sed &
omni alio meliori modo. n. 265. p. 5.
- Clausula**, protestans potius velle carere
exhibitis. n. 267. p. 5.

Clausula, proteſtans per ſe non ſtare. num. 278. p. 5.

Clausula quibuſcunq; verbis ampla ſit, nō poteſt tribuere authoritatem auferendi ius tertio. Bar. in extranag. ad repim. in verb. videbitur, Afm. omnino vid. in ſua prac. §. 3. c. 27. fallit in illo inte tertij, in quo Princeps præindicare poteſt, ſtante clauſula, non obſtantibus. vid. ſupra.

Cſa cū mero, & mixto Imperio, ac gladij ampla, & abſoluta poteſtate. n. 143. p. 1.

Clausula, motu proprio. n. 275. p. 2.

Clerici an, & quando carcerari poſſunt. nu. 125. & 130. p. 2. vi. Inſ. Mutatio ſtatus.

Clericus ſi coram laico falſum incidenter, non principaliter dixerit, nunquid ibidem puniendus erit, quia offendit, & contemnit Maieſtatem, & iuriſdictionem ſecundum aliquos, quos adducit Petr. de Anca. in c. ea, quæ de reg. iur. & cano. in d. c. poſtulaſti. & vi. Van. de nullit. ex defec. iuriſd. n. 48. 49. & 50. ſed Feder. de ſen. contraſentit in conf. 93. factū quod proponitur, quem obſcurè alleg. Decia. trac. de delic. tom. 1. tit. de incompet. Iudic. lib. 4. fo. 173. n. 5. ſed melius per eundem Decia. tit. de cler. & Relig. tribu. in iſd. lib. 4. c. 9. ampliat. 9. fol. 133. & fo. 137. à ter. nu. 82. tom. 1. vbi ait poſſe condemnari à Iudice laico, quādo Iudex ex officio, & non ad quærelā procedit, corā quo clericus falſum duxit, & in bonis limitat habere locum, ſecus in perſona, quia tūc eſt remittendus ad ſuū Iudicem Ecceſtaſticum, eſt tex. i. c. verſ. & ibi ſcrib. de for. comp. & in tir. de loc. delict. c. 17. n. 27. co. lib. 4. car. 153. tom. 1.

Clericus deſertens habitum, & primam tonſuram, an & quando gaudet priuilegio Fori. n. 89. p. 1. & in ver. Habitus. vi. Menoch. lib. 6. præſum. 76. ſub n. 38. vbi de concil. Trident. ſeſſ. 23. c. 6.

Clericus repertus in adulterio poteſt à viro retineri ad effectū ducendi illum ad ſuū Iudicem Ecceſtaſticum, n. 10. p. 2. quid de clerico vicarium generalem ex cauſa officij inſultare, & vulnerare, Petr. Caball. caſ. cri. 87. vbi de pœna trirremij in clericos, inſ. in ver. Degradatio.

Clericus, vi. ſacr. conc. Trid. ſeſſ. 23. c. 6. & Menoc. de præſum. lib. 6. præſ. 76. n. 38.

Clericus capi pōt à laico inſtfraganti, qd maxime eſt ſuſpectus de fuga. n. 131. p. 2.

Clericus de delicto commiſſo ante clericatum, debet puniri à ſuo Iudice, eſt materia l. ſi quis poſtea, de Iud. Clar. q. 96. verſ. ſæpennmero. Farinac. de iniquitio. q. 8. ſub n. 104. niſi ſumpſerit clericatum in fraudem, ſecundū Carer. prac. §. Homicidium, vlt. ſub nu. 92. vid. Petr. Caball. caſ. cri. 108. quid de milite, qui ante militiā deliquit. idem Caball. caſ. 147. & ibid. quid de milite, qui deſiſſe eſſe miles. vi. inſ. in ver. Mutatio ſtatus.

Cogere inuicem ad accuſandum eſt iniquū. n. 246. p. 3. ſicuti eſt iniquū cogere aliquē docere de conſcientia aliena. n. 279. ca.

Cogere aliquē docere de conſcientia aliena ius iniquum eſt. n. 249. p. 3.

Cogitatio an ſit punibilis. n. 195. p. 4. ſup. Affectus.

Cogitatum ſolum condemnare equum nō eſt. n. 246. p. 3.

Cognitio extraordinaria, vtiq; extraordinariā pœnā videtur poſſe eſſe. n. 129. p. 4.

Cognitio cauſæ, vtrum ſententia Iudicis ſubdelegati ſit nulla, ad quem ſpectet. n. 268. p. 1.

Cognoſci poteſt de delicto vſq; ad 20. annos, n. 4. per I. quærelā. C. de falſ. Bolſ. de accuſar. n. 30. vid. in ordin. Ducal. Scarenſis. Magni Ducis Etruriæ, vbi agitur de præſcriptione eriminum.

Collaudator ad quæ teneatur, n. 214. & quſ ſit collaudator. n. 213. & quando collaudator ſimul cum fideiſſore accipiat. n. 214. & ibi qua de cauſa collaudator interueniat. p. 2.

Collegium torum an poſſit reuocari vti ſuſpectū, in verb. ſuſpecti oēs. n. 316. p. 3.

Colluſores quibus pœnis affici debeant. n. 275. p. 5.

Colluſio vitiat acta, & omnia per colluſionem geſta. n. 210. p. 5.

Cōis vſus loquēdi attenditur & in ſtatutis. n. 4. niſi ſtatutū dicat qd verba debent intelligi ſecundū propriam ſignificationē, vel niſi ſtatutum reiſciat ſubauditos

& extrin-

& extrinsecos intellectus, vel nisi cum
nis vltis loquendi esset apud imperitos,
& p̄secros iur., & non vultis scire quid
ad oues fuerat, in centu, loc. 7. ab op.
vulg. in D. cit. h. & vid. in pract. de test.
co. vlt. vid. Ro. ling. 419.

Communitas tota an possit cogi. pro salua-
guardia, inf. Saluaguardia.

Communitas an cogatur cauere de non of-
fendendo, sup. cauio inter.

Communitas pro alendis carceratis, potest
collectam imponere. n. 294. p. 2.

Cōpensatur dolus cum dolo, inf. Dolus, &
ideo fur, & emens scieuter rem furtiuā,
non habent regressum ad iuuenē. inf. E-
mens rem furtiuā, facit sup. in verb. Do-
lus cum dolo. Surt. conf. 19. u. 37. conf.
15. n. 19. vo. 1.

Compensatio an in delictis fiat, vid. Fely. in
c. dilecti, in si. de except. & luno. in c. si-
cut, il. 3. de iur. iuran. & dic fieri quo ad
intēresse partium. Spec. de crim. mo. ex-
cep. propo. ver. 7. tex. & Doe. in l. viro. sol.
matr. secus quod ad pēnā fisci, vt p. Bal.
in sua margarita, in ver. dolus, in si. & in
ver. compensatio. At paria delicta mutua
cōpensatione tollunt, d. l. viro. sol. matr.
& Fely. loc. cit. ait q. in delictis fit com-
pensatio ex finem, excludendi personam
accusatoris, non autē excusandi perso-
nam rei; quod no. & vid. in verb. fidem
fraugere.

Compositio delictorum, à quo, & quando
fieri debet. n. 198. p. 4.

Compositio pœnarum regulariter est pro-
hibita. n. 198. p. 4.

Compositio pœnarum quibus ex causis fiat.
n. 199. p. 4.

Compositio pœnarum sine voluntate Prin-
cipis non fit. n. 201. ca.

Compositiones pœnarum, an inferiores à
Principe facere possint. n. 201. p. 1.

Compositiones pœnarū, vt laudabiles sint,
quæ requirant. n. 202. par. 4. adde D. Petr.
Caball. in suis cas. crim. cas. 58.

Compositio pœnarū quo tempore fienda.
n. 203. ca. 4. p.

Compositio cum quibus reis fieri liceat,
n. 204. ca.

Compositio fieri non debet, nisi prius con-
cordata parte. n. 205. ca.

Compositio facta non concordata parte,
quanta mala pariat. n. 206. ca.

Cōpositio facta sine parte non valet, sed si
pars cōdolet audiri debet. u. 207. p. 4.

Compositio sine voluntate partis ostendit,
quando fieri possit. n. 208. ca.

Compositio pœnarum, super quibus deli-
ctis sit licita. n. 232. p. 4.

Compositio pœnarum ante finem causæ est
valde pessima, & scandala nutrit, vili pen-
diū iustitiæ parit, potissimum parte non
concordata. u. 235. 237. & 24. p. 4.

Conclusio libelli in criminalibus non acci-
ditur. n. 287. p. 5.

Concordia differt à pœc. inf. in verb. Pax.

Condemnatio morte solito non facta, nun-
quid absentes afficiat. n. 209. p. 2.

Condemnari an reus possit per dictū vnus
testis. n. 19. p. 5. vid. in reper. piac. de test.
in ver. Dictum vnus testis.

Condemnationes reorum, qñ, qualiter, quo
in loco sint fienda. n. 291. & 293. p. 4.

Condemnatio pecuniaria in causa crimi-
nali facta, & scripta in pluribus locis, vt
de more fisci, an in vno cancellata, & nō
in oibus, adhuc subsistat. n. 4. Bal. in l. pe-
sub u. 5. ver. idem dico. C. de testa. vbi in
dubio dicit, quod p̄sumatur plures
condemnationes.

Condemnatio de dānis, & interesse, qualiter
fienda. n. 205. p. 5. quid si reo ablouto à
pœna delicti, non sit facta mentio de dā-
nis, & expensis. vid. infra.

Condemnatio expensarū non facta, potest
suppleri parte iugante, ea dñe qua lata
est sententia. l. paulus, la. ff. de re iud. Rip.
in l. dies cautionis. §. hoc autem iudiciū,
n. 84. de damn. in sec. vid. sub n. 294. 295.

in 4. p. & in ver. expensarum cōdēnatio,
Condemnatio expensarū non est omitten-
da, quotiescumq. reus est causa mali, &
detergitur mala fides. n. 298. p. 4. & 399. 5.

Condemnatio tota debetur hico, quāuis ali-
qua pars debeatur dari parti, vel accusato-
ri, & similibus. u. 296. p. 5.

Condemnationis portio debita Iudici, parti,
vel alteri, si sunt ab eis exacta, hinc
non

non potest repetere. n. 296. p. 3. per l. dolo facit, qui petit quod restitutus est.

Condemnatio capitalis quibus casibus sit diffidenda. n. 309. p. 4. infra in ver. Executio sententiae.

Conditio iniqua nunquid inferri quandoque liceat. n. 248. p. 3.

Confessio rei, ut valeat, qualis esse debeat. n. 185. & 201. & 231. p. 3.

Confessio patris contra filium, & contra quid iuris. n. 132. p. 3.

Confessio clerici coram Iudice laico, an valeat, quid si fuerit coram suo Iudice reuocata: & iniquum clericum puniri possit a Iudice suo, ob iurisdictionem prorogata, per talem confessionem. n. 256. p. 3. l. 2. C. si non a compet. Iud. Marit. in rubrica for. compet. Grammar. decisi. 29.

Confessio semel clara, quando obumbratur, & fiat obscura. nu. 213. & 232. p. 3. & de clara effecta.

Confessione dubia an reus possit adhuc condemnari in poenam ordinariam. n. 213. & 231. p. 3.

Confessio extrajudicialis, quomodo, & quibus concurrentibus contra eundem faciat inducitur ad torturam. n. 103. & 227. p. 3. D. Petr. Caball. cas. cri. 81. vbi multa in hoc propos.

Confessio dicitur constare, cum appareat. n. 40. p. 3.

Confessio extrajudicialis an sit punibilis. n. 101. & 227. p. 3.

Confessio spontanea incontinenti reuocata, an teneat. n. 226. & qualiter mitius sit agendum. ibidem. p. 3.

Confessio spontanea (ut valeat) qualis esse debeat. n. 207. p. 3.

Confessio spontanea differt a confessione voluntaria. n. 202. p. 3.

Confessio incontinenti est reuocanda. 226. 3.

Confessio spontanea an prosit ad minuendam poenam, & quid si primo negauit. n. 83. par. 4. & de reo negante possidere si possideat, & de poena negantis. Causa. decisi. 2. n. 29. p. 1. l. 1. Buttr. in repet. Auth. sacramenta piberum. n. 60. 61. & 65. C. si aduers. vend.

Confessio non releuat a poena quando in-

caritur poena ipso iure. n. 3. Bar. in l. na quod. 4. l. si de poen. leg. Bar. in l. qui ob rem. ff. de conf. iud. eb. idem in l. ea, quae, col. 2. C. de cond. iud. eb. Afm. prac. 9. 7. c. 5. limit. 83. n. 2. Bonacoll. q. crim. in 7. et 8. confessus.

Confessio utriusque spontanea, vel metu torturae, standum est arbitrio Iudicis. n. 200. p. 3.

Confessio sine indicij non est tuta. n. 19.

Confessio de proprio facto, vel super alieno quando potest reuocari. n. 206. & 208. p. 3.

Confessionis iudicialis duae requirunt perseverantiam. n. 182. p. 3.

Confessus (probata deinde innocentia) puniri non debet. n. 42. p. 3.

Confessionis reuocatio quando non releuat. n. 205. & quando pariat suspicionem. n. 209. p. 3.

Confessionis reuocanda, quae sint causae legitimae. n. 205. & 207. p. 3.

Confessione prima reuocata, si reuocata iterum torqueatur, & deuius fateatur, an amplius reuocare iuret. n. 232. & 226. p. 3.

Ant. de Cavar. in suis quest. mēbr. 5. n. 16.

Confessione sola minime standum est, sed ulterius de veritate querendum. n. 236. ead. vid. infra.

Confessio quamvis reuocata, qualiter perseverare dicatur. n. 227. ea.

Confessio reuocata (dum quaeritur de veritate) non tollitur per dictam reuocationem, sed manet in suspensio. n. 200. p. 3.

Confessio spe impunitatis, an sit reuocabilis. n. 219. 152. ea.

Confessio spe impunitatis extorta, & reuocata, quid operetur. n. 153. ea.

Confessio spe impunitatis an valeat. ibidem.

Confessio per solam metum torture, an sit reuocabilis. n. 212. p. 3.

Confessus reuocans confessionem, an sit torquendus, vel aliqua poena puniendus. n. 231. p. 3.

Confessio reuocata suspicionem parit, quod testes fuerint subornati. n. 209. ea.

Confessio rei, & procuratoris est reuocabilis. n. 207. p. 3. Quid de confessione aduocati. ibidem.

Confessio per sententiam an reuocari possit. n. 204. ea. distingue scilicet Bal. in Lerror. C. de

- Teiur. & fac. ignor.** Albert. de statut. in ver. confessio.
- Quid si iam fuit acceptata.** ibidem.
- Quid ex intervallo.** eo.
- Quid in teste.** n. 109. eo.
- Quid post conclusum in causa.** n. 104. eo.
- Quid si est geminata.** eo.
- Confessio quæ reuocari potest, & quæ deduci possunt contra propriam confessionem.** n. 103. p. 3.
- Confessio prima, an secunda validior sit.** n. 102. ca.
- Confessio metu torturæ quando facta dicatur, & quid in dubio an dicendum sit.** n. 193. & 195. p. 3.
- Confessio sine inditijs an valeat, ampliatur pluribus modis.** nu. 188. p. 3. vid. infra in ver. Torqueri sine inditijs.
- Confessio nulla per torturam sine inditijs, vel sine iurisdictione, eodem morbo laborat.** ibid. & no. q. si est emanata à reo, statim indicijs, si coram Iudice competentri fuerit ratificata, valebit. vt in ver. Ratificatio. & vbi sup. vers. prox. & intellige quod ad eum, non alit quod ad alios, secundum declarationem Vant. trac. quories, & intra quod ipsi, n. 51. 52. & 53. hinc est, q.
- Confessio testis per torturam, seu eius depositio, illam à non habete iurisdictionem, non valet; vt in l. legatum, sub conditione. §. si. ff. d. alim. reputatur erronea. ex trad. à Bal. in l. alia, col. 2. C. de ijs, quib. vt in dig. Vant. vt sup. in vers. prox. n. 51. 52. & 53. cum plur. seq. &**
- Confessio per torturam illam à non habente autoritatē, non prorogat iurisdictionē.** inf. Testis depositio per torturam.
- Confessio facilius reuocatur quando est facta in tortura sine inditijs, non obstante, quod ratificata sit.** n. 187. ca.
- Confessio debet esse verisimilis, & probabilis, ac concludens, vt perfecta dicatur.** n. 185. p. 3.
- Confessio per torturam etiā ratificata, an amplius reuocari possit.** n. 180. & 186. ca.
- Confessio per torturam sine inditijs, sed perseverata, an valeat.** n. 183. ca.
- Confessus in tortura, nolens postea ratificare, quid agendum.** n. 184. ca.
- Confessus reuocando quando audiri non debeat.** n. 100. ca.
- Confessio per torturam requirit legitimam ratificationē, & perseverantiā.** n. 181. ca.
- Confessio qualiter qualiter acceptanda.** n. 168. p. 3.
- Confessus per solam contumaciam audiendus est.** nu. 44. p. 2. & vid. inf. statuta in materia contumacie.
- Confessio qualiter impugnari, aut excusari possit.** n. 225. p. 1.
- Confessio virtute statutorij minuit penam, an si primò quis negauit, deinde confessus sit gaudeat tali beneficio, dic q. non.** inf. negans. l. si dubitetur. ff. de fideiuss. l. hereditatem, ad leg. falc. Brun. super stat. in verb. confessio. ubi distinguit q. quod ad beneficium consequendum circa diminutionē partis penæ non gaudet, secus quod ad decissionem, & ibi alias distinctiones tradit, la. aurē tenet contrarium in l. eū qui, de iur. iuran. n. 9. ubi ait cōter cōtra Bar. necnō Doc. Mod. nihilominus ista distine. Brun. magis quadrat rationibus per eum adduc. vid. ad sanctoratē D. Perr. Caball. in suis cas. crim. cal. 56. vbi diffusē hanc materiam explicat, Vulpell. ait quod antequā fiscus sit grauatus ad probandū, quod reus beneficio confessionis potitur, consil. 69. ipse uerò quod ad diminutionem penæ sio eū Aib. Bru.
- Confessus an dicatur qui pacem, vel gratiam præsentat.** uid. in ver. Gfa, & in ver. Pax.
- Confessus recepitse residuum, de omni, & toto eo, quod erat creditor, quid importet talis confessio.** Rebuff. in commentar. tom. 1. fo. 240. n. 3.
- Confonatio quando, & quā fieri debeat, & ad quem effectū.** n. 9. p. 3. & in Prac. de test.
- Confiscatio bonorum duplex.** n. 118. p. 4.
- Confiscatio bonorū in penis arbitrarijs, an possit uenire.** n. 24. p. 4.
- Confiscatio bonorum quando, & quibus casibus locum habeat.** n. 25. ca. vid. infra, Testis an possit citari.
- Confiscationes bonorum qualiter fiant.** n. 27. p. 4.
- Confiscare bona, vbi de iure communi non sunt confiscanda, an virtute brachij Re-**

gij confectio teneat. n. 16. p. 4.
 Conectorum idein iudicium. n. 157. p. 4.
 Coniunctus pro coniuncto ex causa cogitur cauere. n. & Petr. cabal. cas. crim. 149.
 Coniectura quid sit. n. 112. p. 3. & Iudex habens coniecturam, non potest in iudicatu conueniri. Bossan tie. de decret. Med.
 Coniunctus pro coniuncto, quando querere possit, sub n. 51. p. 5.
 Coniectura, & presumptiones cessant quando quis obtulit statim probare tandem, sub n. 80. p. 5.
 Conscientia bona, quæ sit. n. 13. p. 1. & quo vbi, n. 127. ca.
 Conscientia est Dux, & Regina omnium actionum. n. 19. p. 3.
 Conscientia bona testibus gaudet, ac testibus non eget. n. 49. ca.
 Conscientia bona quæ inter communis esse debet. n. 50. & 159. ca.
 Conscientia bona excusat errores Iudicium. n. 32. & 50. p. 3. & hic aduerte quod licet exactis quis possit condemnari, si Iudex in conscientia sua sentit dampnari, et innocens, tunc non obstatibus probationibus, & confessione, debet abstinere à condemnando.
 Conscientia quatuorplex sit, n. 71. p. 1. & adde quod alia est conscientia communis, vt n. 50. 65. & 159. p. 3.
 Conscientia propria nil secretius, nil magis fidele. n. 133. p. 1.
 Consilium autem & quando sit obligatorium. n. 192. p. 4.
 Constatum, vel silentium Principum pnt illorum rescripta declarare, & interpretari, & quanta sit horum auctoritas. nu. 157. & 258. p. 1.
 Consulens male, an per reuocationem liberetur. n. 194. p. 1.
 Constitucio reum, vel representatio rei personaliter coram Iudice, qualiter fiat. nu. 183. p. 2.
 Consuetudo in pœnabilibus, & odiosis non extenditur. n. 475. p. 4.
 Consuetudo facit ius. n. 68. p. 1. & quæ requirantur ad inducendam consuetudinem. n. 472. p. 4.

Cōsuetudo an Brachium Regium regulat. sup. Auctoritas brachij Regij.
 Consuetudo an plus possit, quam brachium Regium. n. 27. p. 1.
 Consuetudo licet sit deuia à iure communis, tamen est seruanda. n. 58. p. 4. & nu. 31. par. 1.
 Consuetudo an excuset à pœna. n. 84. p. 4. vi. in prac. de test. sub n. 99. p. 4.
 Consuetudo facit punibile non punibile. ibidem.
 Consuetudo ligat forenses. n. 473. p. 4.
 Consuetudo delinquendi est potentissimum iudicium. n. 35. p. 3.
 Consuetudo delinquendi circa naturalia gentium, canonica, & ciuilia prohibentia, neminem excusat. sub n. 84. p. 4.
 Constantinus Imperator resignauit beato Syluestro Papæ potestatem gladij, & cur. n. 149. p. 1.
 Contra propriam confessionem multa adduci possunt. n. 215. p. 1.
 Contra scelestos, & diffidatos à iure manu Regia procedendum esse. n. 127. p. 2.
 Contrariis eadem disciplina. n. 467. p. 4.
 Contrarium eius quod dicitur, vel apparet, quando non potest probari. n. 460. p. 4.
 Contractus ab initio sunt voluntarij, & ex post facto necessarij. n. 216. p. 4.
 Contraria contrarijs curantur, & contrariorum est eadem disciplina. vid. in verb. statuta ligant Forenses, vers. & sicuti.
 Contumacia iudicium non modicum facit, multo magis quando contumacia est supra contumaciam. n. 108. p. 3.
 Contumacia sola non infamat. in prac. de test. p. 4. sub n. 97. f. 203. cir. fi.
 Contumacia una aggravat aliam, tamen quod ad delictum, quam quod ad expensas. n. p. 3.
 Contumax verus, & contumax fictus, & alia multa de contumacia. in 5. par. sub n. 225. ver. Nec obstat, & n. 246. prop. fi.
 Contumax ad nouas defensiones admissus, aut solus ex processu in contumaciam factus debet se defendere, & si friscus, aut accusator volunt probare non probata, aut liceat. sup. Accusator, vel friscus. & inf. in verb. statuta de materia contumaciz.
 Contumax vi statuti, ille dicitur qui res legitime

gittimè citatus non cōparatur. n. p.3. & sub n.215. verſ. & poſtquā. p.5. l. Senatus. §. quod ſi tribus. ſi de iur. hſc. Siac. de mercatur. trac. de Decoror. in 1. par. vlt. par. n.29. ſed ēt diceretur contumax ſi bis tm̄ citatus eſſet ita exiſtente conſuetudine, aut ſtylo curiæ. Van. de nullit. ex deſec. cit. n.75. ver. Diximus etiā, per tex. l. minimè, de leg. vix in Decretis manu ſcriptis in Cācelleria DD. Oſto de Balia Ciuitatis Florētix, vbi cauetur, qd ſi quis delatus fuerit de aliquo delicto, & citatus bis fuerit, ſi fuerit contumax, poterit torqueri, etiam ſi non adſint inditia, ſed dūtaxat ſola quærela anno 1551. 15. Decēbris, declaratur anno 1559. die 7. Septembris, & tenebitur probare etus inno-centiā, inf. ſtatuta in materia cōtumaciæ.

Contumax in ciuitate Mantuæ ſi per vnū iudicium cū quærela aggrauatus fuerit, potest condemnari in pœnā ordinariam ſtatuti. vi. ſub n.289. cum pluſ. ſeq. p.4.

Contumax, vid. in vera ſententia in contumaciam.

Courteſia cauſæ diuidi non debent. nu. 106. p.1.

Contumax an dici poſſit, qui non audet venire. ſub n.215. ver. poſtquā. p.5.

Conuerſatio mala, & verba bona cauſant dolorem. n.86. p.3.

Contra contumaces omnia iura clamant. n.215. ver. Nec obilat. p.5.

Conuerſatio mala, malum iudicium facit. n.44. p.1. & n.85. p.3.

Conuictus non dicitur reus per ſolā eius confeſſionem. n.19. p.3.

Conuictus, & non confeſſus, an pœna ordinaria ſit puniendus. n.13. & 47. p.3.

Conuictus qui verè dicatur. n.18. p.3. & an requiratur quodd etiam fateatur, inf. & Petr. Caball. caſ. crim. 39.

Conuictus quor modis quis dicatur. n.23. ca.

Conuictus an neceſſe ſit, vt etiam fateatur. n.24. ca.

Conuictus, quando eſt etiam torquendus, & quor vicibus. n.26. ca.

Conuictus, at tortus vt fateatur, ſi negatiuam per torturam ſubſtineat, an adhuc puniri poſſit. n.29. ca.

Conuictus, vi. plura in repet. prat. de veſt.

Conuictum ad domum qualiter intelligen-dum. n.93. p.4.

Copia exhibitōum tantūmodo neceſſaria, & non ſuperflua eſt danda, nu.140. p.5.

Bero in c. quoniam contra, n.5. i. extra de probat. reſert. & ſequitur Aſſu. prac. §. 14. c.23. vbi in terminis.

Copia actorum eſt danda petenti, & volenti, non autem inuito. n.123. 124. & 131. p.5. vi. nonnulla in hoc propoſ. per Bur-lat. conſ. 207. cir. n.72. vo.2.

Copia probationum duntaxat emergentiū contra officialem in ſindicatu danda eſt, ſi eam vult, vel expediat habere, n.131. p.5. adde Aſſu. prac. §. 14. cap.23. n.1.

Copia informationum ſuper inquisitione generali, an officiales inuiti recipere teneantur. n.131. & ſeq. p.5.

Copia relationū ſiendarum coram ſuperioribus, tam de ſtatu cauſæ, quàm de relatione diſtinctiua in ſtatu Mediolani ſolet dari ante illarum trāſmiſſionem, vel offerunt ſaltē, ſi eam habere velit. n.272. p.5. ſup. in ver. cautela eſt offerre.

Corruptus Iudicem cauſam perdit. nu. 175. p.5.

Corruptus teſtis, ſub n.302. cum ſeq. p.3.

Corpus mortuum, aut vulneratum viſitari debet, & quomodo. n.186. p.1. n.10. p.3. & quid ſi quis dicat interſeciſſe hominē, vel ſit publica vox, & fama, ſed nō repētiatur cadaver. ibid. & p. Anro. Scap. trac. iur. non ſcript. lib.5. c.3. & 4. f.69. & 70.

Correctio duplex, n.51. non ſit per ſubauditos intellectus. n.512. p.4.

Correctio in dubio non præſumitur. n.105. p.4. Nec inducitur correctio legis per repetitiones, ſubauditiones, aut tacitos intellectus, vt in l. Legis correctio.

Cosmi Medices egregiū exemplū. n.143. 5.

Credere vito ſide digno exultationem præſtat, vi. Gabriel. com. concl. lib.7. tit. de maleſ. concl. 8. n.36. cū pluſ. ſeq. & n.55.

Craſſura eſt violentia illata à latronibus in memoribus, & in ſtratis inſidioſè. ſup.

Alaſſinum, ſum. Aug. in ver. pœna, il 1.

Creditor verus, ſi creditum probare nō po-teſt, an licitè poſſit manu ſua, & quoquo-modo

I N D E X.

modo capere tñ de bonis debitoris, quantum est suum creditum. n. 310. p. 3.
Crimen læsæ Maiestatis quid sit, qualiter, & à quibus committatur. n. 62. p. 1.
Crimen læsæ Maiestatis, an committatur contra Principem recognoscentem superiorem. n. 113. p. 2.
Criminosi, & similes accusare non possunt officialem in iudicatu. n. 228. p. 5.
Crudelitas, seu impietas quando pro pietate habeatur. n. 33. p. 5.
Cruris proprietas, omnia habes apud Petr. Tarantas. in compen. Theolog.
Culpa lata aequiparatur dolo. n. 180. p. 5.
Culpa lata in capitalibus non aequiparatur dolo. eo. l. in lege. ff. de fidei. Pur. de iudic. in ver. pœna, c. 8. col. 3. vbi tenet cū Bar. contra Ang.
Cumulatio cognitionis delicti secuti pendente causa ciuili, ortū habentis ab ipsa causa, ut puta falsitatis, an simul cū causa ciuili prosequi possit. p. 4. n. 229.
Curr. luntio. opinio. de qua in l. si quis in conscribēdo, n. 47. C. de pac. in materia conventionis, & reconuentionis est vera, & æquitatem sapit. n. 60. p. 5.
Cutis color quid significet. sup. cutis.
Cumulatio plurium pœnarum quando fieri possit. n. 104. 105. & 107. p. 4.
Custodes carcerum qualiter deficientes in officio, & eorū cura puniendi. n. 118. p. 2.
Custodia carceratorum, quomodo fienda, & quid de arbitrio iudicis circa demandatam custodiā. n. 132. & seq. p. 2.
Custodia est fienda iuxta qualitatem delicti, & personarum. n. 133. ca.
Custodes de quibus teneantur, & de eorum negligentia à n. 135. vltq; ad n. 155. p. 2.
Custodes carcerum, quā curam gerere debeant, & ibi multa bona documenta in practica. n. 136. & 139. p. 2. omisso Card. clem. 1. §. porro. n. 11. l. doc. prac. crim. c. 17. n. 11.
Custodia carceratorum infirmorum, à quo soluenda. n. 161. p. 2.
Custodia carceratorum petens, tenetur utriusque solute mercedem custodiæ. n. 267. par. 2.
Custodes rerum, vel castri, an torqueri possint. nu. 277. p. 2.

Custodes carcerum quando excusentur. n. 143. ca.
Custodes tulpesi, quā pœna puniendi. n. 143. par. 2.
Custos quando de fuga carceratorū teneatur, & quando non. n. 144. p. 2. vid. Gabr. co. concl. tit. de malef. concl. 8. nu. 55. lib. 7. vbi excusat custodem, quī aīcte nobilem non custodiuir.
Custos non tenetur de suo reaptare, nec reficere carceres. n. 145. p. 2.
Custos non tenetur de casu fortuito. num. 146. ca.
Custos carcerum nimīū confidens de famulo suo, non caret culpa. n. 148. ca.
Custos tenetur probare non culpam. num. 150. ca.
Custos carcerum habens rem carnalem cū carcerata, quā pœna sit puniendus. n. 151. p. 2. Quid si illa sit Meretrix, n. 152. ca. quid de Iudice, ibidem.
Custos excusatur si custodiam tenet iuxta mandatum superioris. n. 133. ca.
Custos excusatur, si solitam, & consuetam diligentiam adhibet. n. 269. ca.
Custos dicitur mercenarius, & ad quē non teneatur. n. 255. & 266. p. 2.

D

Damna liquidantur inramento contra calumniatores. infra liquidatio, Fanuc. de in lit. iutan. p. 2. membr. 2. nu. 74. Plot. in l. si quando. §. 38. n. 5. C. vnd. vid. Mascari. de probat. concl. 470. n. 7.
Damna emendanda à villa, vel à comitatu, an sint diuidentia per capita, aut pro modo patrimonij. inf. Villa.
Damni dati cognitio, an spectet ad Iudicē merē criminale, vel mixtū. inf. Causa criminalis. & per Gand. de malef. tit. de aliquib. quest. vat. malef. sub n. 11.
Damnū anertete à principio vtilius est, quā impendere animo rehabendi, etiam sub spe lucri. n. 137. p. 5.
Damnū non pati, & lucrum non facere differunt. n. 528. p. 4.
Damnorum, & interesse condemnatio qualiter fienda. u. 205. p. 5. & in vet. officialis impe-

I N D E X.

- impeditus. & in ver. Taxatio. & quod ad membri debilitacionem, aut mutilacionem semper est recurrendum ad tex. in §. Item is, ex cuius cœnaculo, Instit. de obligat. quæ ex quas. nasc. Gand. in rubr. de dān. dat. sub n. 21. & seq.
- D**ammorū taxatio fit à iudice, & deinde super ea pars iurare debet. n. 210. p. 4. Habeturq; cōsideratio damni emergentis, & lucri cessantis. Cumia. de iudic. c. 24. n. 71. f. 214. Menoe. de arb. iud. cas. 154. n. 4. & 5. vbi loquitur in officiali iniussu recusato, aut impedito. & in Aduocato loquitur Pedamon. de cis. 45. n. 11. v. 1. vid. inf. Suspicio erronea. & in ver. Recusatio.
- D**amni quod quis sua culpa sentit, excusationem non recipit. n. 225. p. 5.
- D**amnati ciuili iure non perdūt ea, quæ de iure naturæ sunt sibi debita. n. 286. p. 2.
- D**amnati per sententiā quid amittant. ibid.
- D**amnatis per sententiam ad mortem, an concedatur facultas testandi, & an ex se habeant ius testandi. n. 290. & 315. p. 4.
- D**amnatis ad mortē, an & quando concedatur assumptio sacramenti Eucharistiæ. n. 306. An extrema vñctio. n. 307. p. 4.
- D**amnatorum cadauera esse sepelienda, & vbi. sup. cadauera.
- D**amnatorum vestimenta cuius sint. num. 307. & 308. p. 4.
- D**amnato ad mortem an liceat fugere, etiā custodes, vel alios eum retinere volentes occidendo. n. 120. & seq. p. 2. Decia. de delict. lib. 11. rit. de conscientie iustitia, c. 13. n. 6. cum seq.
- D**ebitor suspectus de fuga, quando, & à quibus capi possit. n. 337. p. 4.
- D**ecem prædicamenta argumentandi de præterito ad præsens. n. 434. p. 4.
- D**eceptores, & supplantatores ludicri. 83. p.
- D**eererum Mediolani in materia iudicatus. n. 249. p. 5.
- D**ecretum iudicis nullam excusationem operari. n. 436. p. 4.
- D**ecreta torturæ spectant ad Iudicē, & non ad Notariū, in verb. Tortura non est delegabilis, in fi. per Gomef. var. ressolutionū, tit. de delict. cap. 13. n. 23.
- D**efensiones per iudicium quando fiunt. nu. 223. par. 5.
- D**efensiones austeræ est iniquū. n. 255. p. 3.
- D**efensio necessaria quando verè dicatur. n. 57. & 64. p. 4. inf. in ver. Prouocatus, & in ver. Vim, vi. Ang. de malef. in ver. verba iniuriola. n. 10. Plac. epit. delict. c. 1. n. 23 sup. in verb. Admenatio. & nu. 209. p. 2. vbi quando quis legitimè se defendit.
- D**efensio cū moderamine inculpate tutelæ, quæ. n. 57. & 64. p. 4. Fely. pulchrè in cōf. 50. n. 13. & 14. Ang. de malef. in verb. & dictus Titius, n. 26. Clar. 6. Homicidiū. vers. scias tamen. Fasinae. de indic. & tor. q. 51. n. 58. vi. sup. in prac. de test. p. 3. sub n. 351. lit. c. vbi fauor erga se defendētes.
- D**efensiones facti prohibere est contra naturalem instinctum. n. 255. p. 3. & defensio est licita quouis modo, non obstante statuto, D. Petr. Caball. cas. 88.
- D**efensor quas exceptiones proponere possit. n. 209. p. 2.
- D**efensionum diabolus incapax. sup. Angel. n. 205. & 206. p. 1.
- D**efensionibus quando possit renuntiari. n. 178. & 182. p. 1. sub n. 147. p. 3. vbi de quibus defensionibus statutum loquatur, quando eas rejicit.
- D**efensiones semper dandæ quamuis non petantur. n. 202. p. 1.
- D**efensiones datæ Adx, & Cajm. nu. 207. & 208. & 209.
- D**efensiones, quæ fieri possunt contra propriam confessionem. n. 225. p. 1. & i verb. confessio. quid si primò negat, postea dixerit fecisse ad defensionem. Petr. Caball. cas. cri. 49.
- D**efectuosus, alios eodem morbo laborare autumat. n. 79. p. 1.
- D**efinitio Brachij Regij. n. 7. p. 1.
- D**ie qua delictum factū est, terminus errare incipit, ex quo reus est, & reatus tollit beneficiū, per lauxiliū, de minor. vid. inf. Reatus. & D. Petr. Caball. in eius cas. sib. cijm. cas. 6.
- D**elegare aliud est, & aliud excitare iurisdictionem. n. 254. p. 1.
- D**elegatus Papæ, vel Principis delinquens circa continentia causæ, non pōt puniri à Iudice ordinario loci, in quo deliquit. Caball.

I N D E X.

Caball. cast. cri. 53.
 Delegatio quibus verbis fiat. n. 255. p. 1.
 Delegatus à Principe, an subdelegare possit. n. 262. p. 1.
 Delegatus quamvis substituere possit, substitutus tamen non potest subdelegare. n. 265. p. 1.
 Delegatio est stricti iuris. n. 269. p. 1. & inf.
 Delegatio sola continet cognitionem delicti, & non extenditur ad ea, quæ sunt extra delictum. n. 219. p. 4.
 Delegatio tantum valet quantum sonat, ideo verba delegationis sunt attendenda. n. 253. p. 4.
 Delegatus an possit recusari suspectus, inf. verb. suspecti omnes. n. 6.
 Deliberatorum in criminalibus non dantur. n. 291. p. 5.
 Delicta pro quibus Brachium Regium concedi solet. n. 49. p. 1.
 Delicta atrocissima quæ dicantur. n. 49. & 80. p. 1.
 Delicta r. seruata, quæ non comprehenduntur in decreto gratioso, seu in abolitione generali. n. 50. p. 1.
 Delicta, quæ sunt exceptuata, & quæ non. n. 58. & 60. p. 1.
 Delictum per altissimum quomodo dicatur. n. 23. p. 1.
 De ita grauiora, grauiora, grauiissima. num. 80. par. 1.
 Delicta enormia, & enormissima. n. 49. & 80. & 80. p. 1.
 Delicta atrocia, & atrocissima. ibidem.
 Delicta, quæ in domo, cutili, orto, & in officina, in hospicio, stabulo, navi, in mari, insula, & in portu. n. 81. p. 1. & in 4. par. n. 86. vid. Iac. in l. serui electione. §. labeo. n. 28. de legat. 1. Angel. de malef. in ver. & fecit insultu, ver. quid autem si statutum. in verb. Delinquens, vi. in verb. Domus.
 Delicta multa frequentiora, & premeditata, requirunt remedia extraordinaria, & super extraordinaria hodie. n. 119. p. 1.
 Delicta ut plurimum remaneret impunita, si modus ordinatus in corrigendo seruaretur. n. 121. p. 1.
 Delictis esse obuiandum. ea. p. 1. etiam Canonum iure, glo. in l. culpa caret. & ibi

Dec. num. 10. de reg. iur. vbi & iure civili succurrendum.
 In delictis causa, & origo semper inspiciuntur. n. 259. & attenditur status personæ. nu. 262. & 263. p. 3. quandoque in casu incertitudinis attenditur finis, & euentus. Bar. in lex plagis. §. tabernaculus, ad leg. Aquil. Boer. decif. 237. n. 3. cir. fi.
 Delicta statutoria, & non de iure communi, vi. in 4. par. sub n. 128. cum plur. seq. in vers. 3. Reg. est.
 Delicta facti transeuntis, n. 123. & facti permanentis. n. 154. p. 1.
 Delictum de non delicto, quis & quando fieri dicitur. n. 67. p. 4. exempla sunt quando est imposita pena facto, quod in se non sit crimen, ut ire de nocte post somnum cæpanæ, mingere iuxta parietem, accurrere rixis p. segregando, deambulare per stratum publicum, & huiusmodi, quæ tamē ex causa prohibita sunt in certis terris, vid. in d. 4. par.
 De delicto per testes quibus casibus constare possit. ibidem.
 Delicti locus attenditur. n. 59. p. 4.
 Delicti corpus oculis subiiciendum si possibile est. n. 185. ut cognoscatur an fecerit interemptum sit. n. 191. & 192. cū seq. p. 1. Bosl. de delicto, v. 3.
 De delicto triplici de causa constare debet. n. 186. & 188. p. 1. & ante omnia constare debet. n. 10. p. 3.
 De delicto quando non potest constare, quid agendum. n. 189. & 192. ca.
 De delicto per sententiam dicitur constare. n. 194. p. 1.
 De delicto constare potest per præsumptiones. n. 195. ca.
 Delicta quæ nocturni, domique sunt. n. 196. p. 1. & delicta nocturna sunt clandestina. Ang. in l. 1. §. occisorum, ad sillam, & regu. sunt statuta quæ penam duplicant p. delictis nocturnis. vi. in verb. Maledicta, & in verb. Nov. 3. & an delictum factum in vesperi dicatur factum de nocte, uid. Boer. decif. 254. n. 17.
 Delictum coram Principe commissum, dicitur notorium, & atroc, licet aliunde non sit. n. 197. p. 1.

- Delicta an eum misericordia sint tractanda. n. 34. p. 3.
- Delicta, quæ occultè fieri solent, sub n. 115 p. 4. & quæ clandestina not. Bal. in l. eum fratri. C. de ijs, quib. v. indign.
- Delicta eborum grauitates magis grauatur. n. 255. p. 3.
- Delicta omnia habent aliqualem excusationem, inf. Nullum maleficium.
- Delicti qualitas iudicatur a qualitate poenae. n. 260. p. 3. Bar. Soc. conf. 157. par. 2. vid. sup. in delictis.
- Delicta respectu leci aggrauantur. n. 266. par. 3.
- Delictum publicum magis aggrauat, quàm occultum. n. 40. & 48. p. 4.
- Delictum factum in confinibus, vi. inf.
- Delictum nomen assumit à qualitate criminum. n. 115. p. 4.
- Delictum factum in apotheca, dicitur factum in domo. n. 90. p. 4.
- Delictum factum in itinere, vel in actu, an dicatur factum in via, quod facit pro statutis. n. 91. p. 4.
- Delictorum an principium, aut finis attendatur. n. 30. p. 2. & infra per. seq.
- Delictum cepium in vno territorio, & consummatum in alieno, vt per exonerationem scelopii, vel per conuicium, aut per raptum puellæ, vel si quis iurauit in vno loco, & falsum dixit in alio; vel delictum commissum in vno loco, & ratificatum in alio, vt per Decia. de delictis. tom. 1. lib. 4. cap. 17.
- Delictum factum in mari, vel insula, quomodo puniatur. n. 91. p. 4.
- Delicta recentiora, poena grauiori puniuntur, quàm antiqua. n. 99. p. 4. & delicta preterita aggrauant postea commissa. Dec. in l. bona fides. n. 7. de reg. iur.
- Delictum de non delicto facere posse statuta, vt quando quid ex actibus indifferentibus prohibetur. vi. in 4. par. vbi exemplificatur circa extensionem. & in ver. forenses.
- Delicta reiterata qualiter punienda. num. 99. par. 4.
- Delicta recentia grauiori poena puniuntur. cod.
- Delictum in confinibus commissum, qualiter, & à quo puniendum sit. n. 131. p. 4. tamen aduerte quoddam delinquere in confinibus potest delinquere in prouincia, quod facit ad statuta. Decia. de delictis. tom. 1. c. 17. n. 21. car. 153.
- Delictum publicum magis aggrauatur. nu. 48. par. 4.
- Delicta, per quæ memoria defuncti daminari potest. n. 136. & 140. p. 4.
- Delictorum vnus est tantum finis. nu. 148. p. 4. & an attendatur principium, aut finis, infra, in delictis.
- Delicta tot sunt, quot sunt delinquentes. n. 149. par. 4. Item tot sunt delicta quot sunt personæ iniuriatæ, & an tot sint delicta quot sunt res, vnica tantum vice exportatas. ibidem.
- In delictis attenditur finis, aut principium, ex id quod est magis fauorabile. sub nam. 251. fo. 158. in 3. par. de test. infra in verb. Principium.
- Delicta conuenia quæ dicantur. n. 156. p. 4.
- Delicta, ob quæ delinquens veniam non meretur. n. 234. ca.
- Delictum non punitum eum sua qualitate, adhuc puniri potest. n. 274. p. 4. inf. semel punitus, & delinquens semel.
- Delictum appensare, seu à sanguine freddo, quibus coniecturas cognosci possit. sub n. 225. p. 5. car. 820.
- Delicta per iram, impetum, ebrietatem, & ijs similia, an & quam excusationem habeant. sup. causæ, ex quibus poenæ minuantur. & infra in verb. poenæ.
- Delinquens qui negat non commississe delictum, & dicens quod si apparebit illud commississe, ad sui necessariam defensam fecit, debet torqueri consilio de delicto graui concurrentibus adinueniis. vid. D. Petr. Caball. 1 suis casib. crim. cas. 17.
- Delinquere in seipsum an sit minus punibile. n. 88. p. 5.
- Delinquentium crassatur iniquitas, si eorum impunitas transit in exemplum. n. 122. p. 1. int. Facilitas veniæ.
- Delinquens contemnatus, dum ad supplicium ducitur inuitè, an eximi possit impunitè. n. 120. p. 2.

Delinquentium malitia, & astus. nu. 159. p. 2. & n. 190. & 294. p. 3. & sub n. 49. p. 5.
 Delinquentes consuetudinarij carceres pietate, pietatem non merentur. n. 33. p. 3.
 Delinque solitus, qui dicatur. n. 92. p. 3. sup. consuetus.
 Delinqueus apte quàm efficeretur clericus, vel miles, à quo indicandus. vid. in ver. mutatio status. adde Farinac. de inquisit. q. 8. u. 104. cum mult. seq.
 Deliquisse dolo, vel lata culpa, aut casu, aut prouocatus, quomodo cognosci potest. vid. omnino Put. de sindic. i. ver. penna, c. 8. & hic in verb. occisi.
 Delinquentium varix pœnæ. nu. 59. cum mult. seq. p. 4.
 Delinquentes qua pœna puniantur, an loci delicti, aut alter. n. 58. & 59. p. 4.
 Delinquentes carcerati pro eodem delicto, & sic loci criminis, an possint fideiubere ad inuicem. n. 231. p. 2.
 Delinqueus in porticu, prope domum, an dicatur delinquere in domo, stare statuto. nu. 86. cum plur. seq. p. 4. & si puniat delictum factum in domo, comprehendit domum conductam, ut in l. qui domum, vbi Bar. ad leg. iul. de adult. l. 1. §. Domum, ff. Ale. luxu. & Alcar. l. lex Cornelia. §. Domum, ff. de iniur. vid. in verb. statutum an habeat locum in horro.
 Delinqueus si non est capax pœnæ, quid agendum. n. 104. & 120. p. 4.
 Delinqueus in aliena iurisdictione contra æquè forensem si in altera iurisdictione puniatur, vbi nullo modo forum fortitur, qua pœna ibi puniri debeat, an secundum pœnam loci delicti, vel originis, aut domicilij, vel iudicij. n. 125. cū plur. seq. p. 4. vid. infra.
 Delinqueus in exercitu quomodo, & à quo Iudice sit puniendus. n. 133. p. 4.
 Delinqueus si forum ratione originis, domicilij, aut delicti non fortitur, à quo Iudice possit puniri. nu. 125. cum seq. p. 4. vid. Farinac. de inquisitio. q. 7. nu. 3. & 27. & quando mandatum ad delinquendum est datum in vno loco, & delictum est fortitum in alio loco, quæ pœna sit attendenda. vi. Aug. de malef. in verb.

existens Florentiæ, n. 2.

Adde 13. casum post n. 135. dicta p. 4. quòd quis poterit puniri, etià si non fortitur forum ratione loci delicti, originis, vel domicilij, si cum re suata petransiens capiatur. Bat. in l. si Dominium. ff. de fur. vid. Clar. q. 18. vers. Tu scis. & Farinac. vbi supra, de inquisitio. q. 7. u. 7. cum ibi adduc.

Adde 14. casum in assassinio, & huiusmodi, nam militum regula, quòd vbi te inueniero, ibi te iudicabo. l. 1. C. vbi de crim. ag. oport. Farinac. d. q. 7. n. 9.

Adde 15. casum, quando forensis delinqueus in subditum nostrum extra iurisdictionem nostram, & postea in eam venit, est materia Auth. si qua in prouincia. C. vbi de cri. ag. oport. & in l. in verb. iurisdictionis prorogatio. & Farinac. d. q. 7. sub n. 5. vers. sublimata. & ita obseruat. 16. Si quis reperitur Romæ, cū sit patria communis ibi poterit puniri. idem Farinac. d. q. 7. u. 12.

17. Vagabondus vbi reperitur, ibi puniri potest. Farinac. d. q. 7. u. 13.

18. Contra damnitos pœna capitali potest procedi vbiuq; capiantur. Farinac. d. q. 7. n. 16.

19. Idem de heretico. n. 17.

Delinqueus quando veniam non mereatur. n. 233. p. 4.

Delinqueus consuetudinarius est à consuetudine induatus. n. 35. p. 3.

Delinqueus semel punitus ab vno Iudice, an rursus ab alio puniri possit. n. 240. & 276. in fi. & 273. p. 4. & quid si iur punitus in pœnam tñ simplicis delicti, & non vtiq; in qualitate aggravante pœnâ. vi. sup. in verb. Delictum non punitum.

Delinqueus semel punitus in pœnis afflictivis, & priuatiuis, vel priuatiuis tantum, an iterum puniri possit. vid. Bal. in l. 2. C. vt intra cert. temp. & Fely. in c. de causis, de offic. deleg. quos alleg. Put. de sindic. in ver. pœna, c. 8. n. 8.

Demolitio domus delinquentis, an possit impediri ab vxore pro sua dote, vel ab alijs creditoribus. n. 318. par. 4. Clar. q. 8. stat. 8.

- Denominatio arguit contra denominationem mala denominatione. n.84. p.3.
- Denes largo modo appellantur arma. nu. 153. p.4.
- Depositi habentur pro mortuis. nu.329. par.5.
- Depositans rem penes aliquem, an infcio deq. ositorio illam recuperare ex se possit. n.310. p.3.
- Depositus ab officio, cū sit finitum tempus locationis, adhuc appellatur officialis, secas si ante ips, vel post, ob demeritum sit depositus. n.158. p.5.
- Desistentia accusatoris an excuset. nu.282. p.3. & multa in materia desistentiæ vid. in 5. par. sub n.48. & 49. & not. q. accusator desistere potest absq. metu solvendi expensas de generali consuetudine; vt per Barad. Clar. §. si. q. 58. n.15. vbi in vtroq. solo seruari ait. & vid. Bertazzol. conf. 171. n.4. vo.1. vbi dicit quod si desistens non petit absolui, potest condemnari in expensis.
- Desistentia si non est facta seruatis seruandis, nocet; vt supra, quia quis incidit in pœnam senatusc. Turpill. vt in l.1. eo. ideo fienda ante publicationem processus assensui.
- Desistens debet allegare causam coloratā, ob quam desistit; sub n.48. f.758. p.5.
- Desistens siue purē, siue cōfessionatē, pœna, si talis nō est culposus, non intendo quatenus ad me spectat, vt pcedatur, excludi à calumnia, & consequenter ab expensis, ibid. sub n.48. quia quis nō intelligitur facere partem iudicio nisi aliter se declarat. f.758. post med. p.5. & quod erimatur à calumnię suspicionē, faciunt Doc. in d.l.1. ad Turpill. Menoch. de arbit. Ind. cas. 321. Farinac. de accusat. q. 16. per tot. Lancello. de Pretor. §. 3. n.17. Clar. & alij sup. allegat. d. n.48.
- Desistens hac supra licta conditione, excusatur ab expensis, quia cessat animus calumnia; audi, sed declaratur tantummodo velle quod iuris est. gloss. in l. desistit. ff. de lud. c. cū cessante, de appellat. Foller. prac. ver. audiantur exceptiones. nu.1.2.3. & seq.
- Desistentia parum desistenti prodest, quod ad euitandas expensas, quando serō sit, vt post subministratas informationes, & publicatas, videns se succumbere, arguorū, quæ dicta sunt in prac. de test. in Reper. in ver. publicatio. vid. sub n.258. par. 4.
- Desistentia differt ab exculpatione, n.45. p.5. car. 758. & inf. Exculpatio.
- Desistens non potest accipere pecuniam p desistent. n. n.290. & 292. p.3. vt euitetur collisionis pœna.
- Desistentia an impediāt processum ad vltiora, in 5. par. sub n.48. f.758. cir. med.
- Desistere non dicitur impecatus, aut ignorans. ibid. dicit.
- Dens qui scit omnia, tamen ad instructionem in iudicium, cōstituit Adam, & Caim, & citationibus pœmissis, & datis defensionibus puniuit eos eo modo, quo legis. n.203. p.1. Decia. de delic. to.1. tit. de cōficient. vetita. c.13. & 14.
- Dicenti bonam habere intentionem, non creditur nisi pateat. n.92. p.5.
- Dictio saltem, quid importet. Pa. is. conf. 44. n.7. & 8. vo.3.
- Dictum socij criminis quale indicium faciatur. n.20.21. & 91. p.3. & larē in prac. de test. etiam ibi in ver. exculpatio.
- Dictum omne regulari debet à bona ratione. p.4.
- Diffamatio an procedere debeat antequā ex officio procedatur. u.35. p.1.
- Diffamatus est ille, qui pro delinquente apud maiorem partem habetur, & reputatus est. vid. in ver. Fama.
- Diffidentia inter mandatum, consilium, & pœfessionem. n.176. p.3.
- Digitum proprietatis, sup. Citotus.
- Dies citationis tota cedit citato, & relatione. n.79. p.2.
- Diebus feriatis, qui actus fieri possunt. inf. Feriatis diebus.
- Delinquens postea assumens clericatum, quando non potest puniri. vid. sup. Clericus de delicto.
- Dilatio. vi. in fin. verb. prorogatio.
- Dictum socij criminis quale indicium faciatur. n.91. p.3.

Diffidatio, vi. in verb. Pax, & ver. Duellum.
 Difficilis probationis quæ, sub n. 80. p. 5. n.
 115. p. 4.
 Diritura, & contra diritura, quid sint. infra
 in ver. Dolus cum dolo, conclus. 4. sub n.
 308. p. 5.
 Dispositio de filio an extendatur ad gene-
 rum. n. 488. p. 4.
 Dispositio generaliter quando restringen-
 da. nu. 524. p. 4.
 Dispositio quamvis odiosa, & exorbitans,
 tamen quandoq; extenditur de casu ad
 casum. n. 47. p. 4.
 Dispositio antiqua quando declaratur per
 novam. n. 47. p. 4.
 Dispositio quælibet verificatur in actu va-
 lido, & nonnullo. sub n. 225. p. 5.
 Dispositio quâdo aliter interpretari liceat,
 quam verba sonant. n. 88. p. 4.
 Dispositio in vno correlativorum, vim ha-
 bet in altero. l. si. C. de indic. vidu. toll.
 vi. inf. Pax rupta.
 Dispositio multarum legum de iure com-
 muni, hodie non servatur in practica.
 n. 124. p. 4.
 Dispositio quâvis crudelis, tamen servan-
 da. n. 481. p. 4.
 Divisio inter plures obligatos, quâdo facta
 censetur post obligationem insolidû, &
 quando dicatur recessum esse à prima o-
 bligatione ob factum Iudicis. n. 229. p. 2.
 inf. in ver. Fideiussores plures.
 Diversitas in iure, & ratione, diversificat
 iudicium. n. 52. p. 4.
 Dives si recusatur in fideiussorem, tanquâ
 nō idoneus, an possit agere actione iniu-
 riarum. n. 138. & 195. p. 1.
 Dives an teneatur fideiussorem dare, vel
 cauere. n. 253. p. 2.
 Dyn. in c. in obsecris, in 6. & eius distinctio
 qualiter sit intelligenda. n. 185. p. 4.
 Doctor scit, vel scire iura præsumitur. nu.
 217. & 242. p. 5.
 Doctor per se litigans, nō consequitur ex-
 pensæ p. aduocato. n. 301. p. 4. fallit. in
 ignaro, vel aliter impotente, vid. Rebuff.
 super constit. Reg. Galliz. tit. de expens.
 artic. 5. n. 27. par. 452. tom. 3.
 Doctores vnius collegij possunt recusari

vi suspecti, inf. suspecti.
 Dolus verus, & dolus presumptus. n. 61. p. 5
 Dolus cum dolo compensatur, quod ad inte-
 resse partis, non autē fisci. n. 398. p. 4. nisi
 ille cognoscens male facere perseveret,
 Mago. Ror. Luc. decis. 49. i. ver. doli. lit. c.
 vid. in verb. reconuenio. & vi. Boer. de-
 cis. 237. sub n. 2. inf. in verb. incertitudo.
 Dolus à lege, vel statuto non requisitus in
 delicto, tunc mulier, rusticus, temerarij,
 & similes possunt puniri pœna illius sta-
 tuti ordinaria, & quilibet alius, in quo
 dolus non sit. n. 171. p. 4. Put. de iudic. in
 verb. pœna. c. 8. ante n. 5.
 Doio cessante, pœna ordinaria cessat. nu.
 171. par. 4.
 Dolus quando non psumitur. n. 100. p. 2.
 Dolosi, & baratterij qui dicant. n. 174. p. 5.
 Doloſus dicitur qui tenuit respondere. n.
 64. par. 3.
 Dñi recognoscentes superiorē non habent
 ius eſcendendi brachiū Regium, non pnt
 vti plenitudinē potestatis, nec illis ver-
 bis, Dei gratia, in eorū titulorum inscri-
 ptionibus. n. 40. p. 1. & vi. sub n. 101. p. 1.
 Domum suā vendere an quis cogi possit:
 quid de semmento. n. 504. p. 4.
 Domus, ex quibus partibus constet, & ap-
 pellatione domus quid contineatur. nu.
 87. & 88. p. 4.
 Domus sua unicuiq; tutissimum refugium
 esse debet. n. 125. p. 1. & non tñ in mæ-
 ria pœnali cōtinetur propria, sed etiam
 eoducta. l. qui domû, vbi Bar. de leg. lul.
 de Adult. Aug. ad Ang. in ver. in platea
 cōi, sub n. 5. Item habet ēr locum in do-
 mo cōi, l. si in l. serui electione. §. labeo. n.
 28. vbi alleg. Bar. & alios in l. 1. C. qui re-
 sta. fac. poss. & tenet August. ad Ang. vbi
 sup. sub n. 5. vid. nouissimē D. Petr. Ca-
 ball. in suis cas. crim. cas. 106. quibus in
 locis habetur quid quod ad destruendam
 domum.
 Domus Episcopi, vel Cardinalium, qua im-
 munitate gaudeant. n. 29. p. 2. & infra,
 Episcopi Palatium.
 Domi suæ quâdo liceat capere delinquen-
 tem. n. 34. 36. & 37. p. 2. sup. in ver. Cle-
 ricus à laico.

Domiciliū eligere quī teneant, vbi, & quādo, ac qualiter eligatur. n. 268. p. 5.
Domiciliū an contrahant officiales, vel scolares. n. 268. & seq. p. 5. Decia. de delicto. r. lib. 4. tit. de loc. orig. & domicil. cap. 16. n. 8. vbi multa de domicilio, f. 150.
Dubia res fieri dicitur per solam negationem, n. 56. p. 5.
Dubitans æquiparatur ignorantī in re clara. n. p. 4. l. vlt. C. de cond. iud. D. Menoch. de arb. q. 7. §. 11. 7. verū ab ignorantia Philosophi cæperunt philosophari. vid. inf. suspicatus.
Duellum est penitus prohibitum, & de ei* pœnis. n. 281. p. 2.
Dux semiplenæ probationes quando coniungantur ad plenā probationem fiendā. n. 259. p. 5. & n. 69. p. 4. vbi in criminalibus de pœna corporis afflictiva.
Dux militum, caporalis, & huiusmodi, an teneantur pro militibus. sub n. 154. p. 5.
Duces belli liberum arbitrium super guerra habentes, de quibus valeant dispensare. n. 319. p. 5.
Ducis Sereniss. Mantuæ virtus, laus, & munificentia, ac liberalitas maxima. num. 55. par. 5.
Duplicatio pœnarum quibus casibus locum habeat. n. 202. p. 5.

E

E Brietas excusat à pœna, supra in ver. causæ; ex quibus pœna minuantur.
Ecclésiæ privilegium est de iure diuino. n. 31. p. 2.
Ecclésiastica immunitas, inf. Immunitas.
Ecclésiasticus delinquens, sup. Clericus, & in verb. Delinquens.
Ecclésiasticus iudex, inf. in verb. Iudex Ecclésiasticus.
Electio domiciliij, qualiter, qñ, & à quibus, ac vbi fienda. n. 268. p. 5. sup. Domiciliū.
Electio arbitratorū in causa recusationis Iudicis, & de hac materia vi. in verb. Arbitri, & in verb. suspecti omnes.
Eligens officialem minus idoneum tenetur p. mala electione de delictis per electū commissis, n. 154. p. 5. vid. D. Menoch. de arb. q. 65. n. 10. 14. & 12. pulchrè Fely, in

c. Petrus, col. 1. de homic. & p. alios quos alleg. Farinae. de delic. & pen. q. 21. n. 38.
Emens rē firmitatem quando teneatur restituere rem, aut præciū, & quādo dicatur esse in mala fide. sub n. ver. & hic incidenter. p. 4. & in r. p. n. 44. vbi de ludæis, vi. in verb. Condemnatio expensarum. & inf. ver. seq. vi. Surd. conf. r. s. n. 19. & cōf. r. 9. n. 37. p. 1. Carbo. de restitut. omn. rer. q. 52. Bonif. d. fur. §. possessionistæ. n. 106.
Emens scienter rem alteri prius venditam tenetur pœna falsi. sup. in ver. correllatiuorum.
Ementes officia, animum vendendū iustitiā habere præsumuntur. n. 148. p. 5.
Emendare angelicum est, humanum peccare, & diabolicum perseuerare. n. p. 5. Paul. Apost.
Entis quod non est, nulla oritur obligatio. n. p. 4.
Entia nolunt malè gubernari. n. p. 4.
Episcopi Palatium privilegiatum. nu. 91. p. r. sup. Domus Episcopi.
Episcopus potest suam sententiam exequi. n. 266. p. 4.
Episcopus an possit tenere familiam armatam. n. 259. ca.
Episcopus vita, & moribus debet esse irreprebensibilis, ibidem, & Paul. ad Timot. & de vbidientia subditorū in Episcopos, in verb. subditis & in c. episcopi, 24. distine.
Episcopus potest facere exequi per suos executores in rem, & in personam. nu. 259. & 266. p. 4.
Equalitas in iudicijs seruanda. sub n. 106. par. 5.
Equitas non est sumenda à propria certitudine. n. 117. p. 1.
Equitas præfertur rigori, sub n. 57. p. 5. vid. eundem Cepol. vbi sup.
Equites Ierosolomitani delinquentes an gaudeant privilegio fori Ecclésiastici. n. 88. p. r. quid si seruiant alicui Principi in respicientibus eius seruitutem si delinquant possunt à Iudice Principis puniri. vi. tamē D. Petr. Caball. cas. cri. 64.
Error iuris non cadit in Principibus. num. 242. p. r.
Error quando allegari debeat, & quomodo.

- n. 109. p. 3. vid. Put. de studie. in ver. pena. c. 8. vbi in ppos. multa dicit. n. 1. 2. 3. & 4.
- B**rantem, & æque ignatum punire iniquū est. n. 247. p. 3.
- E**xcellentia personæ, & dignitas an magis operentur, quā idoneitas testis verisimilia deponētis, vi. in prac. de test. p. 1. sub n. 47. cum mult. seq. & n. 49. p. 2. vid. Farinac. de test. q. 65. n. 114. & Viui. decif. 366. n. 6. lib. 2.
- E**xcommunicatio pro inueniendis delictis occultis, an conced. n. 480. p. 4.
- E**xceptio iurisdictionis dicitur exceptio declinatoria. n. 186. p. 5.
- E**xceptio parti acquisita nō tollitur per rescriptum generale. n. 157. p. 1.
- E**xceptio excussionis, i. f. Fideiusor simplex excussionis.
- E**xceptio ad necessariam defensionem an post negationem adduci possit, dic qd sic, etiā reo conuicto. Petr. Caball. cas. cri. 49.
- E**xceptio, & replicatio de eodē crimine, an à pari procedant. sup. in verb. Dolus cū dolo, & inf. in verb. paria delicta. & in verb. Reconuentio.
- E**xceptiones ordinariæ à parte oppositæ, Iudex liberum arbitriū habens rejicere nō pōt. Afu. trac. de execut. §. 3. c. 13. n. 2.
- E**xcessus quando quidquam non operatur, de medio aufertur, & factū purgatur reducendo illud ad congruū, si fieri potest. n. 108. p. 1. & quando quis pro excessu teneatur. inf. in verb. Mandans an teneatur de excessu. & no. qd statuti puniens simpliciter delictum, non cōprehendit quādo est admixta qualitas aggravans delictum. l. si quis viduā. C. de adult. l. si adulterium cū incestu. C. de rap. virg. & plura in propof. adducit Castrenf. conf. 136. sub n. 4. col. fi. no. 2.
- E**xcessus Imperatorum, Regum, Ducum, Principum, & aliorum, qui dicantur, remissivæ. n. 109. p. 1.
- E**xcessus fit tam in plus, quā in minus. sup. appellari quoque.
- E**xculenta, & poculenta, quæ possunt à Iudice accipi, quæ, & quanta. inf. Munera, Viui. decif. 113. n. 1. & 2. lib. 1. vbi pro tribus diebus duratura ait.
- E**xculpationis materia. n. 177. cū seq. p. 3.
- E**xculpatio est duplex, implicita, & explicita: ibidem.
- E**xculpatio explicita, & eius effectus. n. 278. 279. & n. 282. p. 3.
- E**xculpatio vnius ab alio facta, an alios disfigrauet. n. 279. ea.
- E**xculpatio quando proficit. n. 283. p. 3.
- E**xculpatio offensi in articulo mortis prodest, limitatur tribus modis. n. 284. p. 3. quid de pace offensi tunc Sacerdote recipiente nomine offensi, & valet, nisi ita autum aliter disponat. vi. Petr. Caball. cas. cri. 141. vi. Vulpel. trac. de pac.
- E**xculpatio non verisimilis, non disfigrauet. n. 285. ea.
- E**xculpatio socij criminis, dum laqueo in furca est suspendendus, an iuuet. n. 289. & 293. ea.
- E**xculpatio inter viuos. n. 290. p. 3.
- E**xculpatio offensi qui prius inculpauerat, quid proficit. n. 291. p. 3.
- E**xculpatio socij criminis qui alius nominavit in socium criminis, an proficit. n. 293. ea.
- E**xculpatio mandatorum quādo disfigrauet mandantem. n. 296. ea.
- E**xculpato mandatario per torturam, an et mandans exculpatus intelligatur. eo.
- E**xculpatio sui ipsius, & inculpatio aliorū sibi nō prodest, nec alijs nocet. n. 297. ea.
- E**xculpatio propinquorū offensi. n. 298. ea.
- E**xculpatio curatoris pro adulto. n. 299. ea.
- E**xculpatio testis qui primò grauavit, & secundo loco contradixit, an proficit. n. 300. ea.
- E**xculpatio testis facta in articulo mortis. n. 302. ea.
- E**xculpatio testis extrajudicialiter post depositionem in iudicio factā. n. 303. ea.
- E**xculpatio ex intervallo spontanea testis, an proficit. n. 305. ea.
- E**xculpatio prodest quando cum ea coniecturæ concurrunt, & præsumptiones. n. 306. & 307. ea.
- E**xculpatio illius qui reus est quod ad se, & testis quod ad alios, an proficit. n. 306. ea.
- E**xculpatio domini cui res furata est, an disfigrauet furem. n. 307. p. 3.

- Exculpacio vxoris ad fauorem adulteri, qd iunet.** n. 311. ca. prodest adultero si pax fiat à marito, ad pœnā dimiutionē. Bal. conf. Alber. super stat. in ver. pax.
- Exculpacio vi rapta: quid prosit raptori.** n. 311. ca. & n. 92. p. 4.
- Excusatio in articulo mortis quando p̄sumatur vera.** n. 284. & 286. p. 3.
- Excusatio cuiuslibet de populo, quando est permessa.** n. 310. p. 3.
- Excusatio talis qualis inest semper aduersus maleficiū.** inf. Nullum maleficiū.
- Excusationes Iudicum latissimè ponit Luc. de Pen. in l. per hanc, nu. 2. C. de cursor. publ. lib. 12. & fatē p̄t nos in §. par. per tot.**
- Excusationum Iudicū casum quamplures cōtingentes.** n. 54. p. 4. & in §. par. per tot.
- Excusationis exceptio à quo, & quando proponenda.** inf. fideiusor simplex.
- Executores publici teneantur in actu executionis licentiā ostendere.** n. 220. p. 1.
- Executione concessa, an etiā cognitio intelligatur concessa.** n. 128. p. 1.
- Executores quando possunt in executione amonere quæcūq; obstacula.** n. 33. p. 2.
- Executores iustitiæ quid seruare debent in petentibus ad eorum officium.** nu. 44. par. 2.
- Executores, bernarij, & similes non sunt capaces iniuriarum actiue, nec passiue.** n. 47. p. 2.
- Executoribus publicis, non est in actu executionis resistendum, fallit.** nu. 51. & 53. par. 2.
- Executores an possint vi suspecti recusari.** n. 323. p. 3.
- Executor merus nudi facti, nihil cognoscere potest.** n. 52. p. 2. & n. 264. p. 4.
- Executio sententiæ maius damnum affert, quàm captura, vel comura, aut sententia ipsa.** n. 6. p. 4.
- Executio nunquid spectet ad Iudicem ordinarium, qui sententiam tulit.** nu. 252. p. 4. quid de executione sententiæ arbitratorum in causa suspitionis. inf. in verb. suspecti omnes, n. 43.
- Executio sententiæ capitalis quibus ex causis differri possit.** n. 209. & 313. p. 4.
- Executionem sententiæ capitalis differre, an sit arbitrium Iudici.** n. 309. p. 4.
- Executio sententiæ iniusta an sit fienda, & quid remediū quando superior mandat omnino exequi.** n. 310. p. 4. sup. in verb. Cautela qua Iudex.
- Executio sententiæ capitalis, in quo loco fienda.** n. 317. & seq. p. 4.
- Exempla quibus innocens in tortura dixit esse culpabilem, deinde post executionem repertus fuit uocens, sed tardè post factam executionem.** n. 2. p. 3.
- Exemplum quod habet relationem ad originalem, non probat si originale non inuenitur.** n. 367. p. 4.
- Exempla declinant, sed non decidunt.** nu. 398. p. 4.
- Exempli mali compositio, quando causam præstare dicatur.** n. 398. p. 4. &
- Exempla mala non esse sequenda, l. 1. in princ. ad Macedo. & ratione mali exempli pœna grauior est imponenda de duabus pœnis. inf. si actura deo. & tex. in l. omne. §. in acie, de re milit.**
- Exempli mali auferendi causa, quis ex eo solo puniri potest.** n. 94. & 95. p. 4. l. 3. ad leg. Cor. de licet. l. si quis aliquid. §. qui abortiuus. & l. hodie, ff. de pœn. & remiss. Bal. conf. 262. vo. 2.
- Exhibitio tam auctori, quàm testium, ac aliarum scripturarum superflua, reijcienda est.** n. 123. & 125. p. 5.
- Exilij tempore non determinatur intelligitur pro annis decem, si dictum sit ad tempus: ut si simpliciter, intelligitur perpetuum.** n. 32. p. 4.
- Exilium ad beneplacitum, an tale beneplacitum transeat ad successorem.** n. 31. ca. vid. sup. Beneplacitum.
- Exilium frangens, qua pœna puniendus.** n. 32. p. 4.
- Exulatus, seu bamnitus à loco iudicij, intelligitur exulari à patria sua.** numero 29. ca.
- Exilium, vi. sup. in verb. Bamnitus.**
- Eximens captum de manibus familiaris, quæ pœna puniatur.** n. 83. & seq. p. 2. & quot modis id contingere possit. nu. 97. Adde D. Petr. Caball. in suis cas. crim. cas. 8.

- Eximius seipsum quomodo puniatur, & quod indictum faciat, fugiendo.** n. 84. & 102. p. 2. ubi limita.
- Eximens aliquem à manibus familiar, quæ pœna plectendus.** n. 95. & 99. distingue n. 106. p. 2.
- Eximere è carceribus est maius delictum, quàm à manibus familiar.** n. 109. cum seq. p. 2.
- Eximens captum an teneatur tanquàm principalis, aut tanquàm auxiliator, quid in instigatore, & favore.** n. 103. p. 2.
- Eximens captum è carceribus excusatur, etiam si iniuste fuerit carceratus.** n. 115. p. 2. & tenetur creditoribus, si pro debito erat carceratus, etiam quod postea captus fuerit. Sily. in l. admonenti, de iur. iur. in quem alleg. Par. de iudic. in ver. toba. in fin. licet, c. 1. n. 2.
- Eximens carceratum probare tenent ignorantiam condemnationis, sed parum pdest.** n. 118. ca.
- Eximens carceratum, ex quo Index nō admittit appellacionem, quæ erat admittenda, an incurrat pœnam.** n. 119. p. 2.
- Exitus in articulo mortis, quando veritatem pœsumatur dicere.** n. 126. p. 3.
- Exorbitantia statuta, quæ sint, & an exemptionem patiantur.** vi. in statuta exorbitantia, cum ver. seq.
- Ex officio procedi potest hodie ubiq; locorum ex generali consuetudine pro quolibet delicto.** n. 125. p. 5.
- Exorbitans prouiso quando tolleranda sit.** n. 125. p. 4.
- Ex officio iudicator assumit informationes de vita, & moribus officialium iudicandorum.** n. 113. p. 5.
- Expense sunt taxandæ ex officio considerata qualitate causæ, & temporis prolixitate, ut docet Bar. in l. non ignorat. n. 3. C. de fruct. & lit. expen. Alex. conf. 37. n. 33. vo. 2. Neura. conf. 17. Doct. in l. sancimus. C. de iudic. Menoch. de arb. iud. ca. 154.**
- Extimatio damnorum iuramento liquidari potest, pœna prius iudicis taxatione, vi. in libellus in actione iniuriarum.**
- Expense circa repetitionem testium, par-**
- tim ab actorē, & pariter à Reo sunt subministrandæ.** 4. q. 1. sub n. 258.
- Expense in ciuilibus quando debeantur.** n. 125. p. 4.
- Expense qui testificare debet, an pendente appellacione facit ut deponat certum, quid enim oblatione soluendi illud plus quod de iure tenebitur.** n. 126. par. 4. in spolio, & quando post transactum in re iudicatæ, si quis restituitur, reueretur prius solvere integraliter expenses. vid. C. ualea. decif. 14. n. 35. p. 1.
- Expense, quæ debentur victori, possunt peti vsq; ad annos 30. conditione ex statuto.** n. 127. p. 4.
- Expense non debentur nisi petantur.** ibidem. n. 123. & quæ sint iustæ causæ, ex quibus victus victori non damnetur in expensis. vid. Menoch. de arb. ca. 137. & latissimè Lancellos. tract. de Pœore, §. 3. tit. de senten. diffi. sub n. 6. ubi 31. limit. p. omitt.
- Expense in causis criminalibus de consuetudine non reſiciuntur, nisi statuto canearur.** n. 128. & 302. p. 4. in causis criminal. tit. de senten. diffinit. sub n. 6. ubi ponit 29. ampl. & lim. 31.
- Ab expensis intelligitur absolutus in dubio, qui non fuit condemnatus. l. terminato. ibidem. per C. de fruct. & lit. expen. Alius præc. §. 32. c. 2. ampliat. i. subli. §. n. 6. & 11. fallit stante statuto, vi. ibi.**
- Expense renuntiare dicitur, qui desistit, & petit abolitionem, & qui liti renuntiat.** Alio. §. 32. c. 2. ampl. 1. & 2. per Abb. in c. suum litibus & l. in l. propterandum. §. si autem alterutro, de iudic. cōtrarium videtur tenere Causalea. decif. 15. n. 128. p. 1.
- Expense pro iustitia exequenda in damnatos, & ille quæ in consistorio fiunt, à quo soluerda.** n. 310. p. 4.
- Quid de expense pro erectione fureatū.** n. 321. p. 4.
- Expense pro caualcata sciendæ ex causa iustitiæ, à quibus soluendæ.** num. 321. par. 4. & in capiendō malefactorum reperiuntur à communi. vi. add. ad C. pell. Tollof. decif. 41. Ang. in auct. de collat. §. subemus,

4. habemus. & an expensis factis in prosequendis bamnitibus, fiscus præferatur. vi. l. 3. C. de primipill.
- Expensæ contumaciales quæ. n. 297. ea. & in criminalibus vi. Clar. d. q. 11. ver. 2. & q. 62. ver. sed nuquid, cū seq. vi. omnino Crauer. vbi quādo quis excusatur ab expensis, in cons. 178. n. 8. & seq. vo. 1.
- Expensæ circa emergentia, vel ob desertionē instantiæ, n. 297. ea. & quid ob negationē quando probatur contrarium in ciuili causa, & quid si negetur impertinens positio. vi. laz. Afm. in sua prac. in §. 19. c. 12. n. 1.
- Expensarum condemnatio, & taxatio, an à die publicationis processus, vel à contestatione litis. n. 298. p. 4. vi. n. 309. p. 5.
- Expresum quando aliquid nō est, qualiter p. expresse habeat. inf. Taciti, & expressi.
- Extensionis, & restrictionis materia difficilis, & intricata. n. 381. & 387. p. 4.
- Extensio, & interpretatio à pari procedūt. n. 383. p. 4.
- Extensio in pœnalibus an fiat, adhuc his sub Iudice pendet. n. 86. & 384. p. 4.
- Extensionis materia à quibus tractetur. n. 385. p. 4.
- Extensionis verbum. u. 388. p. 4.
- Extensio vnde originē traxit, & super quibus suuideretur. n. 389. ea.
- Extensio ad quid inuenta. n. 390. ea.
- Extensio quod duplex. n. 392. ea.
- Extensio actiua, & eius exempla. n. 393. ea.
- Extensio passiuā, & eius exempla. n. 395. & an habeat locū quando fictio locum habet. n. 439. ea.
- Extensio ab equiparatis. n. 414. p. 4.
- Extensio passiuā quando locū non habeat. n. 397. ea.
- Extensio reciproca, quæ. n. 407. ea.
- Extensio contra ius eōe in statutis sit non solum ex ratione expressa, sed et coniecturata. Dec. in cons. 617. n. 7.
- Extensio de loco ad locū. nu. 416. aduerte hic fuisse omissa quædam sub n. 417. videl. statutum puniens insultū ad domū, extenditur ad porticū domus, vt est co. op. de qua testatur Alber. in x. p. statu. q. 208. Aug. ad Angl. in ver. fecit insultū, & vi. sup. in verb. Delicta quæ in domo, curtili, &c. & in verb. Delictum factū in appotheca, & ibi passim in alijs ver. & p. Clar. q. 82. ver. statutū 10. vbi de delicto factio in domo cōi. & firmat Bal. vbi de co. testatur. in l. 1. C. qui testa. fac. poss.
- Extensio de persona ad personam. n. 418. 4.
- Extensio à minoribus ad maiores. n. 424. ea.
- Extensio de persona ad res. n. 426. p. 4.
- Extensio de re ad tempus. n. 428. p. 4.
- Extensio de tempore ad locum. n. 429. ea.
- Extensio de persona ad locum, & ibi exempla. n. 431. ea.
- Extensio de tempore ad tempus. n. 432. ea.
- Extensio de præterito ad præsens. n. 434. ea.
- Extensio de præterito ad præteritū. n. 433.
- Extensio de casu ad casum. n. 435. ea.
- Extensio de casu vero ad casum fictum. n. 437.
- Extensio in limitatis non habet locū. 442.
- Extensio à simili. n. 414. ea.
- Extensio ab equiparatis. n. 414. ea.
- Extensio de masculis ad feminas in criminalibus. n. 548. p. 4.
- Extensio de statuto ad consuetudinem. n. 471. p. 4.
- Extensio quæ fit in statutis pœnalibus, sit etiā in consuetudine. n. 473. p. 4. quid circa actus annullationē, dic si est in pœnalibus prohibita extensio, q. in annullatione actus non est prohibita. vi. Dec. in c. 2. n. 19. de consuetu.
- Extensio de minori ad maius. n. 410. ea.
- Extensio non fit ex puris singularibus. 474.
- Extensio in exorbitantibus an fiat. n. 478. 1.
- Extensio de filio ad genus. n. 488.
- Extensio in pœnalibus, valde exorbitantibus non fit. n. 489. 517. & seq.
- Extensio sienda de casu simili ad alias personas. 493.
- Extensio in correctorijs, sub n. 45. cum seq. & u. 86. & 513. cum seq. p. 4.
- Extensio in correlatiuis, quid in connexis. n. 516.
- Extensio in pœnalibus, n. 45. cum mult. seq. n. 86. cum seq. & u. 513. cum seq. p. 4.
- Extensio in pœnalibus ad maiora delicta remissiue. n. 521.
- Extensio de principali ad subrogatū. 522. 4

Extensio non fit ubi est eadem ratio. n. 46. & alibi. p. 4.

Extensio non dicitur fieri, quando tacitum à statuto, est expressum à iure communi. n. 335. p. 4. Anca. reg. 44. lib. 2.

Extensio à sermo ad monachum. n. 425. p. 4. & ad alias personas.

Extensio quibus casibus fiat. sub n. 390. itē quando aliter statutū redderet elusoriū. n. p. 4. l. p̄tor. de iudic. §. 1. ubi glo. in Auth. de equal. dot. & quocunque absurdū sequeretur, nisi extensio fieret. l. Nā absurdum. Item quando veteretur principaliter fauor publicus, siue ex identitate, siue ex maiore rationis. Bar. & alij. in l. si constante, q. 12. fol. mar.

Extensio reliqua. vii. in verb. statuta, an & quando extensionem recipiant.

Extorsio quid sit. n. 21. p. 5.

Extorqueus tenetur crimine concussionis. n. 22. p. 5.

F

Facta etiam prudentissimos homines fallunt. n. 296. p. 5.

Facta tenent, & bonum est ab initio p̄cui- dere ne teneant. n. 153. & sub n. 296. p. 5.

Factum alterius alijs obesse non debet, sub n. 278. p. 5.

Factum à iudice in ijs, in quibus non habet iurisdictionem, reputatur factum à priuata persona. vid. n. 45. p. 2. Vant. de nullit. tit. qual. senten. n. 58.

Factum à maiori parte tenet. n. 281. p. 5.

Factum ex pluribus, & diuersis actibus, quando vnum factum reputatur, & non plura. n. 154. p. 4.

Facere dicitur qui cū possit non prohibet. vii. n. 178. p. 3. l. adigere, in prin. ubi glo. de iur. patro. & ideo delictum mandare dicitur, qui cū posset noluit prohibere. Dec. in l. semper qui non prohibet, nu. 8. et ibi per eum adduc. est materia l. noui deo minus. C. de accusat. ubi Bal. & Salsy. vid. in verb. Mandans aliquem.

Fallacia quid sit, sub n. 80. p. 5.

Falsarius apud acta declaratus, dicitur perpetuo notorius falsarius. vi. sup. Acta re notoria. & in verb. infamis.

Falsi poena quod ad scripturam, quando lo- cum habeat. n. 364. p. 4.

Falsi accusatio est popularis, sup. accusatio falsi. & sub n. 273. p. 5.

Falsitas quæ non est nocibilis, nec nocere potest, an sit p̄nibilis. vid. n. 373. p. 4. & in prac. de test.

Falsi suspicio, inf. in verb. suspicio falsi, & in verb. ad capturam.

Falsitatis materiā, vid. in reper. prac. de test.

Falsus accusator contra officialem est capite puniendus. n. 102. & 174. p. 5.

Fama iudiciū. n. 79. p. 3. & inf. per discursū, & in reper. prac. de test. & quæ requirantur ut fama dicatur formiter probata. vid. Grammat. conf. cri. 42. vi. Fatinac. de indic. & cor. q. 47. per to.

Fama aliquando facit credere id verū esse, quod forte non est verū. n. 80. p. 3. & fama est difficilis probationis, Menoch. de arb. iud. ca. 89.

Famosi latrones quæ poena puniant. n. 57. 4.

Famulus ab ipso potestate bannitus ante sindicatū, vel licentiaris suspicionē contra potestatem parit. n. 75. 77. p. 5.

Famulus arguit diuini de calumnia, quando nomine dñi, sed sub sua subscriptione fert quærelas sindicatori. ibid. n. 157.

Famuli Pretoris quando pro eo in sindicatu valeant testificari, quid contra. n. 229. p. 5. in glof. testes interessati, lit. l. & in verb. Barrataria.

Famuli potestatis non debent vexare rusticos in expensis pro caualeatis. n. 279. p. 2.

Famuli episcoporum gaudent privilegio fori, sed famuli clericorum manent sub laicali iurisdictione. sup. Episcopus, & per Bosf. de for. cōp. n. 127. & Capic. decis. 12.

Facinus quis se fingere potest, sed quomodo sanatur facinus facti. vi. n. 217. p. 3.

Fauor publicus qualiter considerandus. n. 507. p. 4.

Febricitans febre quartana, an possint torqueti. n. 157. p. 3. inf. infirmi.

Feriz qua de causa introducta. n. 18. p. 2.

Fere bestiz quando, & qualiter possint luere poenas. n. 148. p. 1. & n. 176. p. 2. vid. Put. de sindic. in ver. iudex. c. 1. n. 20. ubi declarat.

I N D E X:

Fœminæ à quibus negotijs sine exclusi-
n. 451. p. 4.
Fœminæ an sint ligatæ statutis. n. 448.
Quid in recepta sione bannitorum. 458. p. 4
Fideiubere pro pœna corporali an possit.
n. 189. p. 2.
Fideiussio de præsentando in solidum, differt
à promissione de soluendo pœnam, & de
effectu. n. 132. ca.
Fideiussio an morte principalis expiret.
n. 243. ca.
Fideiussio præstanda de stando, & parendo
iudicati. n. 95. p. 5. & adde omittum, qd
si fideiussor promittat post terminum da-
tum ad quærendum, & co pendente, si
terminus prorogetur, fideiussor non tenetur
pro quærelis, quæ contra Pretorẽ
tempore prorogationis dantur, per ea quæ
dicunt Bal. in l. Hermes, in princ. C. lo-
cat. facit Bar. in l. si. C. de pac. & Matf. de
fideiussio. n. 93. & 94. vi. n. 199. p. 2. & vid.
inf. terminus ad quærendum.
Fideiussio de præsentando toties quoties.
sup. in ver. Cautio.
Fideiussor de iudicati soluendo, dicitur fi-
deiussor in litem; & quando tenetur ad
augmentum, & quando talis fideiussio
expirat. n. 184. p. 2.
Fideiussor absolutio principalis, an utiq; li-
beratus sit. n. 186. p. 2. quid si detur ap-
pellatio, aut reuocatio. Petr. Caball. cas.
crim. 109.
Fideiussor de soluendo pœnam toties quo-
ties, an semper, & in infinitum teneatur.
n. 187. & n. 242. p. 2. & n. 201. p. 5. in ver.
& quoniam.
Fideiussor de iudicio fisci, non tenetur am-
plius si principalis mutauit statum pen-
sionæ. vi. inf. mutatio status, & oñd Matf.
in rubr. de fideiuss. sub n. 110. 115. cum
multis. seq. ubi insertæ ad multa practica-
bilia in materia mutationis status.
Fideiussor de iudicio fisci coram vno Iudice,
an trahatur ad successorem, dicitur si fi-
deiussio est facta, taxatiue non, vel si est
facta delegato soli, secus si ordinario, dic
sunt Matf. in rubr. de fideiuss. sub n. 133.
Fideiussor qui promissit præsentare plures
in solidum sub certa pœna, an teneatur

ad tota pœnam, si non præsentauit om-
nes, sed partem illorum. n. 233. ca.
Fideiussor qui plures in solidum præsentare
promissit, an si est interpellatus ad præ-
sentandum, tñ vnũ ex eis, censetur dis-
solutus etiã quod ad alios. n. 234. ca.
Fideiussor antequam communiatur condem-
nato principali corporali, an teneatur.
n. 235. ca.
Fideiussor de iudicati soluendo, an teneatur
ad augmentum pœnæ propter ne-
gationem delicti, vel propter contumacia-
tam, vi statuti. n. 236. ca.
Fideiussor de iudicio fisci an Consiliarius
esse possit, quid de Aduocato, aut Procura-
tore. n. 237. ca.
Fideiussor carcerati de fuga nõ facienda, si
fugit, an possit eũ defendere. n. 239. ca.
Fideiussor qui promissit Titum non disces-
surũ à Prætorio si discessit, & ante condem-
nationem teneatur, an liberetur à pœ-
na promissa. n. 240. ca. vi. in ver. mora.
Fideiussor liberatur in casu, de quo supra
in ver. Carceratus fugit.
Fideiussor pro principali condemnatus, ex
quo illi non præsentauit ante condem-
nationem fiendam contra suum principalem,
si adhuc illum præsentat ante dictã
principalis condemnationẽ, an condem-
natio circumscripta maneat. n. 241.
Fideiussor, qui promissit soluere pœnam to-
ties quoties, per quot vires intelligatur
obligatus. n. 242. & 187. ca. sup. Fideiussor
de soluendo pœnã. vi. in p. añ n. 225.
Fideiussori relaxatus au pro notio delicti
renouari possit ad carceres, sub dicta fi-
deiussione. n. 220. p. 5. supra, Fideiussore
relaxatus.
Fideiussore mortuo an obligatio transeat
ad hæredes. D. 244. p. 2.
Fideiussor idoneus qm. n. 193. p. 2.
Fideiussor non idoneus, cuius periculo ac-
cipitur, sub n. 197. p. 2. qualiter huic re-
cipienti succurrendum sit. Petr. Caball.
cas. cri. 73.
Fideiussor nõ diuus potest esse iudicis re-
spectu principalis diuitis, n. 195. p. 2.
Fideiussor qui esse possit, & qui non. ibid.
Fideiussor non liberatur per satisfactionem se-
cundã.

- cundi. n. 197. ea.
- Fideiussor qñ liberatus remaneat. n. 198. ea.
- Fideiussor pro vna causa an sit liberatus, quando principalis est captus pro alia, & fugiat. n. 198. ea.
- Fideiussor principali carcerato, quid facere debeat, vt liberetur. n. 198. ea.
- Fideiussio est stricti iuris. n. 199. p. 2.
- Fideiussor quando, & ob quod impedimentum excusetur. n. 200. ea.
- Fideiussor præsentando principalem an sit liberatus. n. 201. ea. vi. pulehram q. de delinquente pro vulnere sub fideiussore relaxato: si tela atus committat homicidium, ob quod sit bannitus, an fideiussores requisiti præsentare teneantur. Gál. de malef. rubr. de aliqui. q. var. in malef. n. 19.
- Fideiussor qui præsentavit principalem, qui obsequitur officialium fugiat, an sit liberatus. n. 202. ea.
- Fideiussor an remaneat liberatus, si principalis ob aliam causam sit bannitus. nu. 203. ea. vi. Marf. in rubr. de fideiuss. nu. 110. prop. fin.
- Fideiussor an per prorogationem termini liberetur. n. 204. ea. vi. las. in l. 1. n. 19. & 20. C. de iudic. vbi tenet quòd non.
- Fideiussor an sit liberatus bonis sui principalis publicatis, seu cõfiscatis. n. 206. ea.
- Fideiussor indemnitatis qui, an primo fideiussore cõuenio, ille indemnitatis teneatur in se iudiciũ, & defensioem suscipere. n. 207. p. 2. adde Rui. conf. 187. sub nu. 2. 3. & 4. vo. 1. Marf. in rubr. de fideiuss. n. 315. 316. & 317. vbi insert. ad multa præsertim qñ indemnitatis pmitteatur pro facto iniusto, iudico, militi, iudici, & alijs, vi. plura singularia per las. in l. si ego. ff. si cer. pet.
- Fideiussor simplex differt à fideiussore indemnitatis. n. 210. ea.
- Fideiussor simplex excussionis exceptionẽ, quando opponere possit, ac debeat: quid à fideiussore indemnitatis. n. 211. & 219. ea.
- Fideiussor an incurat pgnam, si principalis in termino non se constituerit, & an mora purgari possit. n. 217. ea.
- Fideiussor in causa criminali, nõ habet beneficium excussionis. n. 219. ea.
- Fideiussorum, ac fideiussionũ diuersæ species, ac obligationes. n. 220. ea.
- Fideiussore relaxatus an possit ad carceres reuocari, non superuenientibus nouis inditijs. n. 221. ea. & n. 220. p. 5.
- Fideiussores plures dori pro vno reo, qualiter inter eos obligati censentur, & quomodo liberati. n. 223. 226. & 227. ea.
- Fideiussores plures pro pluribus, quid iuris inter eos, tam quòd ad solutionem, quàm quòd ad liberationem. n. 228. p. 2. & in 5. par. sub n. 221. vers. & in materia.
- Fideiussor vnus ex pluribus interpellatus, an possit excipere, vt ceteri quoq; fideiussores interpellentur. n. 230. ea.
- Fideiussores an esse possint ad inuicem ipsi delinquentes, & quid iuris circa huiusmodi fideiusiones. n. 231. ea. Petr. Caball. cas. cri. 72.
- Fideiussionum recipiendarum praxis. nu. 196. p. 2.
- Fideiussio die feriata an dari possit. nu. 197. p. 2.
- Fideiubere nolentes, & protestantes, an debeant audiri. n. 250. p. 2.
- Fides publica nequaquam violanda est. n. 313. p. 2.
- Fidem frangere quando liceat. n. 316. p. 2. & vi. Fely. in d. c. dilecti, n. 9. vbi add. lit. b. & c. de except. vbi malitia cũ malitia repellitur, cauillatio nõ cauillationibus, non tñ cum falsis probationibus, vi. sup. in verb. dolus cũ dolo. & in ver. Compensatio, & infra in ver. Replicatio. & in ver. Reconuentio.
- Fides etiam hostibus seruanda. n. 149. p. 3.
- Filius pro delicto patris non debet perdere alimenta. n. 288. p. 2.
- Filius correus cũ patre, an per solam patris confessionem sit puniendus, sup. Confessione patris.
- Filius effectus clericus, vel dignitatem patriciatus adeptus, exire à patria potestatem. inf. Mutatio status, vbi insertur ad multa.
- Filius viuens patre, nõ potest alienare bona aduentitia. n. 333. p. 5.
- Finis, aut principium, an attendatur in ver. in delictis.

Fiscus negans alimēta carcerato inopi, dicitur homicida. n. 286. p. 2.
Fiscus, & **Reipublica** equiparantur. n. 290. par. 2.
Fisci officiū diuersimode exerceatur, in statu Mediolani **fiscus** æque in processu tam informatiuo, quā defensiuo interuenit, & pariter post Iudicis subscriptionē se subscribit in omnibus sententijs, tam interlocutorijs, q̄ definitiuis. n. 194. p. 3. fo. 137. Ideoq; remota collusione, non pōt Iudex iudicari in concurrentibus interesse **fisci**, nec à **fisco**, nec ab alio pro eo. inf. in ver. nemo. & inf. **fiscus** assitēs, est ver. seq.
Fiscus Mantuæ non interuenit in processibus, sed duntaxat in extensione condemnationū, aut absolutionū, & dat eius interrogatoria in processu defensiuo, sed in nullo se subscribit; ideo non pōt de sententijs condoleri, nisi sit discrepans à voto D. Capitanei Iustitiæ. vid. inf. **fiscus** assitēs.
Fiscus Florentiæ non solet interuenire in processibus, sed duntaxat reclamandi ius habet post sententijs. & vi. n. 286. p. 4.
Fiscus habet intentionem fundatā in statuto, in sententia, & in banno. n. 45. p. 3. item in confessione. n. 228. p. 4.
Fiscus dicitur calamitas subditiōi. n. 164. p. 3.
Fiscus nec dat, nec recipit expēsas. n. 31. ea.
Fiscus debet probare, quā de causa reus sit verax; pœna condemnandus n. 106. p. 4.
Fiscus os facti appellatur. n. 279. p. 4.
Fiscus succedit loco accusatoris. n. 246. ea.
Fiscalis aut habeat iurisdictionem. n. 328. & 341. p. 4.
Fiscalis Florentiæ, & eius locumtenēs, quā auctoritate fungantur. n. 341. p. 4.
Fiscus tuerit sententiam pro Camera, banno, & confessionem. vt sup. **fiscus** habet intentionē, & tuerit statutorum, & aliarū legum dispositiones; & auditur aduersus condemnationes, minus sufficientes factas. n. 286. p. 4.
Fiscus assitens sententiæ, & cū eius voto concurrens nō potest nec ipse, nec alius pro eo conqueri, idem si taceat. n. 209. & 286. p. 5.

Fiscus quando tractat de luero, & priuatus de pœna, & damno vitando, fit interpretatio contra **fiscū**, & semper præsumitur pro parte, pro qua pœna euitatur. n. p. 4. glo. in l. non pu. ff. de iur. **fisc.** & ibi Bar. & c. iij. in c. pastoralis, n. 11. extr. de refer.
Fiscus si est præsens iudicatu, nullus pro eo comparere potest, si nō est vocatus, nec extra iudicatum. n. 209. p. 5.
Fiscus, id. in præ. de testi.
Fisc iura, & priuilegia, vi. Boss. cod. rit. & Peregr. in suo trac. de priuileg. **fisci**, & inf. in ver. priuilegia.
Forenses quā disparis sint cōditionis vbiq; n. 264. p. 3.
Forenses an ligentur statutis, inf. in verb. statuta ligant forenses, & n. 465. 467. p. 4. & u. 315. 314. 315. & seq. p. 5.
Forensis in forensium delinquentis, quali pœna puniatur. n. 126. & 128. p. 4.
Forensis ob delationem armorū prohibitorum, quādo, & qualiter puniri possit; qd in pertranseundo. u. 128. p. 4. proclamata autē Principum sunt lare interpretanda in materia armorum, quorū delatio offēdibilem de iure cōmuni est de genere prohibitorum. l. 1. C. vt armor. usus, secus de iure digestorum. l. 1. & ibi Bar. ff. ad leg. lul. de vi. publ. & differt usus armorū à delatione. uid. sup. Armorum appellatione, uid. in verb. statuta ligant forenses.
Forensis an querelare possit Iudicem in iudicatu, etiam post tēpus datum ad querelandum. n. 221. p. 5.
Forma libelli preuentorij nouissimè reperi in materia iudicatus. n. 151. p. 5.
Forma procedēdi in causa recusationis iudicis. n. 312. usq; ad n. 344. p. 4.
Forma sententiæ contra damnatos in contumaciā. n. 162. p. 4.
Forma iudicatus i statu Mediol. n. 161. p. 5.
Forum, ni. in verb. Iudex, & in verb. Delinquens si forum. adde Maria. in rubr. de for. comp. ubi 119. cas. adducit, per quos quis forum foritur.
Franchigię domorum Magnatū, cur concessæ, & an sint i iuridi obseruatiā. n. 31. p. 2. quid de Palatijs Cardinaliū. n. 32. eq.

Frans quid sit, & multa de hac materia, nu. 79. cum seq. p. 5. Et in materia fraudis vi. Bal. quem allegavi cū sua doctrina, & theorica, in l. non dubiū, sub n. 18. vers. Iuxta hoc quæro. vbi octo modis fraudē fieri dixit, cuius exempla hic tm̄ ponā, quæ ad innumerabiles casus deferuiui poterunt. Primò, sit fraus de re ad rē, puta de pecunia ad frumentū, & de frumento ad farinā; secundò, de persona ad personā, vt si quis prolubeat, & faciat per interpositam personā; tertio, de contractu ad contractum, vt qui prohibitus est vendere fingit donare, & qui prohibetur pignorat, emit, & relocat eidem. quarto de modo ad modū, vt quando mulier nō potest sibi vendere, vel filiusfam. fingit se principalem, vel contra, nec color aliquis patrocinatur fraudi. quinto, de nomine ad nomen, vt qui non potest esse assessor, facit se vocari consiliariū. sexto sit fraus de tempore ad tps, vt de eo qui tenebatur frumentū vendere aliquo tempore, & differebat ad aliud tēpus vt cāriori pretio venderet, vel quādo assessor permittit labi instantiam. septimò, de quantitate ad quantitatem, vt qui non potest vendere salmā vini caloris duorum, nec etiā si alius vendere potest.

Fraudatores acrius puniuntur, quā fures. n. 83. p. 5.

Fraus cū fraude compensatur. sup. in ver. Dolus cū dolo.

Fraudolenti nonnulli casus enumerantur. n. 83. p. 5.

Frontis phisionomia, Petr. tarant. in cōpen. Theolog.

Frustra puidetur vbi nō expedit. n. 126. p. 5

Fuga suorum viro bonæ fidei non debet nocere. n. 76. p. 5.

Fuga casus fortuitus non ascribitur culpæ Pretoris. n. 76. p. 5.

Fugiens ad Ecclesiam, quando est tutus. n. 316. p. 2.

Fugere an dicatur qui latitat. n. 205. p. 2. & vi. Strac. trac. de decoror. p. 2. vlt. 1. n. 6 vbi ait qd fuga est quædam latitatio.

Fugiens in domum Magnatorum an sit securus. n. 31. p. 2.

Fugiens est carcere quomodo puniendus, & an habeatur pro confesso, & conuicto. n. 88. 91. & 92. p. 2. lim̄. a. n. 93.

Fugientium est carceribus pœna, an sit arbitraria. nu. 92. p. 2. quid si iniussu fuerat detentus, Petr. Caball. in suis cas. crim. cdl. 42. vbi etiam puniuit.

Fugiens est carcere quādo peccet. n. 102. p. 2.

Fuga aggrauatur per fracturā. n. 115. p. 2.

Fuga quale inditium faciat. n. 89. p. 3. inf. Reus fugiens.

Fuga an de se sit maleficium, vbi sup. & dic qd non, nisi coniuncta sit pœna ne fugias, vel respectu rei alienæ cū qua fugis, aut in seuis, vt distinguit Strac. de decoror. 2. par. vlt. par. sub n. 6. vbi recenset Bal. in cons. 382. in quadam quæst. Milani. & Bar. & alios, in l. 1. C. de ser. fug.

Fuga officialis à iudicatu, quando eidem culpæ ascribitur, & pōt contra eum irrari in litem. p. 5. n. 71. & quando excusetur, etiā vid. n. 107. & 152. ca. p. 5. inf. Iudex fugiens.

Fumus quid fit vendere. in 5. p. n. 69.

Funis est regina tormentorū. n. 57. p. 3.

Fur an possit conueniri ab illo, qui rem furatam scienter ab eo emit. supra, Emens scienter.

Furtorum pœna. inf. pœna per discursum.

Fures minus puniendi, quā fraudatores dolosi. n. 83. p. 5.

Furcas erigere publicè interest, & est iurisdictionis meri imperij. n. 322. p. 4.

Furcas erigi faciens, qui non habet merum imperiū, debet grauius puniri. n. 323. ca.

G

GAbella, sup. in verb. Dolus cū dolo.

Geminatio magis enixam voluntatē demonstrat. n. 131. p. 1.

Geminationis vis est maxima, ibid. in dictis arguit doli, in contractibus excludit illud, in rescriptis habet vim clausulæ, nō obstantibus, in litteris Principū sapit motum propriū; & in negotijs liberationem, ac diuersitatē iuris ab actū simplici. est tex. in l. Balista, vbi Doc. ff. ad Trebell. & vi. Euerar. in eodem loc. à geminatione, seu actus multiplicata reiract-

teratione. vid. inf. Reiteratio.
 Genarum proprietates, apud Petr. Taran-
 taf. in compen. Theolog.
 Gladij potestas est de referuatis Principi.
 n. 147. p. 1.
 Gladij potestas quid fit. n. eo.
 Gladius quot modis accipiat. nu. 147. &
 148. ea. vid. Menoc. de recip. poss. rem. 9.
 nu. 354.
 Gladius sanguinolentus quod iudicium fa-
 ciat. n. 15. p. 3.
 Gradus torture quot sint. n. 56. p. 3. Anto.
 Scap. trac. iur. non script. lib. 5. c. 110. ha-
 bens etiam in prae. de test. n. 63. p. 5.
 Gratiā facere delinquenti non decet ante
 condemnationē. n. 257. p. 4. vid. in ver.
 Cōpositio. & Baiar. ad Clar. q. 49. n. 68. &
 de pluribus casibus in contingencia facti
 vid. eundem copiosissimē q. 59. vbi circa
 hanc materiam multum practicabiliter
 loquitur.
 Gratiā facere ad Principem spectat, & iu-
 stitia pertinet ad iudicem iuris nō igna-
 rum. n. 238. ea.
 Gratiā producens faceret delictum. in
 p. 4. Gramat. conf. 34. n. 5. Neur. conf. 68.
 n. 12. & 13. Malfar. concl. 501. vi. inf. Pax.
 Gratiatus de delicto, quando ad rem, ad fa-
 mam, & honorem restitutus fit. infra in
 verb. Restitutio. vi Sto. Old de relliz. in
 integ. q. 92. cū seq. Rol. conf. 45. n. 3. vo. 4.

H

H Abitus clericalis, vel an sit laicalis
 questio, & cognitio spectat ad iudicē
 laicū. n. 90. p. 1. Guid. Pap. decif. 138. &
 conf. 110. vbi pluries ita iudicam, & pra-
 cticari ait, sequitur Decia. de delict. tom.
 1. lib. 4. tit. de cler. & relig. c. 9. n. 95.
 Hebræus quo ad delicta carnalia, an subia-
 ceat statutis Christianorum, vi. D. Petr.
 Caball. cas. 4.
 Hæres an valeat defendere mortuū inde-
 sentum. n. 145. p. 4. & an possit reuocare
 confessionē defuncti, & an appellare pos-
 sit. ibi. vid. in verb. Mors omnia soluit.
 & in verb. pœna contra Authorem, & in
 verb. pœna quando principaliter.
 Hæres pro defuncto quando, & quibus ex

causis teneatur, pro causa criminali. nu.
 259. p. 5. vbi quid de pœna, quid de dam-
 no, quid de conditione furtiua, & quid de
 iuramento in litem.

Hæresis, & hæreticus, qui propriè dicatur.
 n. 63. & 64. p. 1.
 Hæresia qualiter probetur. n. 64. p. 1.
 Hæreticus manifestus qui. n. 64. ea.
 Hæreticus vbi forum sortitur. sup. Delia-
 quens si forum.
 Hæresim manifestam, quando sortilegium
 sapit. n. 146. p. 4.
 Homicidium, vi. sup. in ver. occisor.
 Homicidæ omnes censentur quando nō ap-
 pareat, ex quo vulnere ille mortuus fue-
 rit. n. 184. p. 4. Abb. in c. significasti. nu.
 13. de homic.
 Horologium puluerinum est necessarium
 ante oculos habere in inferenda tortura.
 n. 60. p. 3.
 Humeri proprietates, sup. Genarum.

I

I Actantia, & vociferatio inditium faciūt.
 n. 100. p. 3. & in repertor. in eo. ver. prac.
 de test.
 Ianuensium ingens pietas erga pauperes, &
 ordo mirabilis in alendis miserabilibus
 personis. n. 296. p. 2.
 Ictus sclopi est lethalis. n. 188. p. 4.
 Ignorantia non cadit, vel cadere non debet
 in personis literatis. n. 194. p. 5.
 Ignorantia an sit causa sufficiens reuocan-
 dæ cōfessionis, n. 224. & in quibus cadat
 ibi. & in quibus non cadat, supra, p. 3.
 Ignorantia non excusat a delicto iure na-
 turali, vel gentiū prohibito. n. 40. p. 4.
 Ignori non admittuntur ad quærelandū of-
 ficialem in iudicatu. n. 222. p. 5.
 Illustres personæ quæ dicantur, & an iura-
 toria cautione relaxandæ. n. 121. p. 2.
 Illustres an cogantur fideiussures dare. n.
 171. & 195. p. 2.
 Immunitas concessa generi an comprehen-
 dat feminas. n. 452. p. 4.
 Immunitas Ecclesiastica. sup. in verb. Bul-
 la, & in ver. Ecclesiā.
 Immunitas concessa incolis, etiam intelli-
 gitur concessa iudicis. n. 47. p. 1.

I N D E X.

Immunitate Ecclesiastica qui gaudeant, remissiuè. n. 87. p. 1.
Immunitatis Ecclesiasticæ casus, quibus ea personæ nō gaudent. n. 87. & 92. p. 1.
Imagines Dei, & sanctorū deirpantes sūt excommunicati, vid. Concil. Trid. & Petr. Cabal. cas. 91.
Impedimenta ex quibus Indices excusantur, si causa intra terminū nō expeditur. n. 74. & 117. p. 5. & ita assertio iudicis quod ad impedimētū. Signorol. cōf. 253.
Impetium paruum sonat in iurisdictionē. n. 3. p. 2.
Impeditus Index factō alterius, nouum officiū gerere, quid iuris, in 5. p. sub n. 278. vsq; ad fi. & vi. tex. in l. iniuriarum. §. si quis de honoribus, quem allegat in p. pos. Vital. de malef. rit. de iniur. n. 34.
Impedimētū allegans probare debet, sub n. 225. ver. secundus casus. p. 5.
Impetij meri, & mixti, plenissimi, plenioris, & pleni differentia. n. 145. p. 1.
Impetiū inerum, & mixtum, an etiā circa causas ciuiles versetur. u. 146. p. 1. omnino Bar. in rubr. & in l. ides cautioni. 6. si intra. ff. de damu. in fec.
Impetitia quid sit. n. 59. p. 5.
Impetitus excusatur à malo consilio sui allefforis. n. 195. p. 5.
Impostura quid sit, sub n. 80. p. 5. vi. Strac. de decoror. p. 7. n. 10.
Imputatus de aliquo delicto, & confessus, aut cōuictus, & punitus, si demum detegatur quod ille non cōmiserit tale delictum, sed alter qui venit in fortiam iustitiæ, nunquid is cōdemnari debeat, dic q. sic. D. Petr. Caball. in cas. cri. cas. 37.
Impunitate promissa, & non seruata, an reus excusetur delinquendo contra iudicem. n. 149. p. 3.
Impunitatis promissio ambigua non est obligatoria. n. 152. p. 3.
Impunitas promissa furi non est seruanda. n. 154. p. 3.
Impunitas promissa, parum à suggestionē distat. u. 151. p. 3.
In alternatiuis alterum de duobus sufficit adimplere. n. 172. p. 3.
Incidens, emergens, annexum, & huiusmo-

di, quæ sint. n. 107. p. 1. & in repertor. Prac. de test.
In casu incertitudinis contumaces omnes puniendi. n. 15. sup. incertitudo.
Inclusio vni* & exclusio alterius. n. 170. 4.
Incantationes quibus rei in torura vi solent. n. 155. de iuditijs incantationum, & maleficiōrum. n. 157. p. 3.
Inconstantia, trepidatio, pauor, contrarietas, variatio, & huiusmodi, quodnā iudicium faciat. n. 106. p. 3.
Inconueniētia, quæ pp cōpositiones penarū nascuntur. n. 198. 235. 238. & 239. p. 4.
Incertitudo vitat actū, & iudiciū, ac iudicium. n. 194. p. 3. vi. Clar. q. 60. ver. vidi ego. & in §. Homicidiū. ver. Alia est etiā, quid in iuramēto, vi. Decia. de delict. to. 2. tit. de excusat. per iur. c. 1. n. 27. lib. 6. vbi plura dicit sup. i. casu incertitudin.
Incertitudinis causa multa in practica, & ad diuersos effectus. vi. in 5. p. sub n. 243.
Incertitudinis causa si duo ad iniuicem factis contendant, & rixam faciant; hæc materia fuit etiā alijs quampluribus deperdita, & omissa, posueram illam sub nu. 243. in 5. par. quæ in statu Mediol. quotidie ventillatur propter illius Excell. Senatus nouos ordines, & oritur à l. 1. §. Cūm arietes. vbi glos. ff. si quad. paup. feci. dic. Clar. §. h. q. 60. ver. vidi ego, idem in §. Homicidium, ver. alia est. Gomef. var. resol. tit. de homic. n. 36. Ang. de malef. in ver. & dictus titius. n. 37. cum seq. Veritas est quod in casu incertitudinis ambo in contumaciam condemnantur, siue pœna sit pecuniaria, siue corporalis, verū si alter capiatur, & se defendat, alter non, contumax condemnatur: si verò ambo capri, vel spontē se constituant, tunc ille qui est vir magis pacificus, præsumitur aggressus, & prouocatus ab altero rixosus sic ille qui remansit vulneratus, alio nō constitit, Cor. conf. 51. volum. 1. Boer. decis. 237. qui in fin. ait, quod percussor debet torqueri, vt condemnari possit pro intereile fisci, quod ad augēdam pœnā, ita debet intelligi Boer. nam ex quo operam rei illicitæ dederunt, debet sequi

I N D E X.

- sequi condemnatio, lita vulneratus, ad leg. Aquil. siue contra ambos, siue contra vnum, vt supra, fecus quod ad interesse priuatum: vt in pace rupta, & penis conuentionalibus, & examinanda semper est causa, propter quā rixa facta est, an cum armis, vel sine, Fely. in c. dilecti, col. si. de except. Boss. de iniur. n. 8. & si alter est solitus ferre arma, alter non; nam si rixa fiat armis, ille præsumitur prius incepisse qui non erat solitus arma deferre, est bene verū, q. præsumitur pronocatus postquā contra solitum, arma tulit. vid. in ver. Iacundie calor, & in ver. Delictis. & in 5. par. car. 763. sub n. 60. cit. si.
- Inducta** ad vñ finem, non debent contrariū effectū operari. n. 36. p. 1. & n. 32. p. 2.
- In delictis mixti fori**, qualiter procedatur. n. 142. p. 4.
- In delictis atrocissimis**, qualiter procedendum sit. n. 51. p. 1.
- In delictis attenditur** quod principaliter fit. n. 96. 124. 148. & 150. p. 4.
- In delictis leuibus rigor** statuti non attenditur. n. 196. p. 2.
- In iustitia personæ** quando censetur electa. n. 263. p. 1. n. 263. p. 2. & an alteri committi possit. n. 79. p. 5. & n. 263. p. 1.
- In delictis causa**, & origo semper attendenda; & qualitas, & non accidens. n. 289. & attenditur status personæ. n. 292. sed in delictis priuatis mutatio status personæ non attenditur. n. 293. p. 3.
- Indicia quæ ad torturam sunt sufficientia**. n. 673. & 136. p. 3.
- Indemnitati subditorum**, aliud est prouidere, aliud est iniungentes molestare. n. 8. p. 5.
- Indemnitem Indici** promittens pro obtinenda iusta sententia, non dicitur corripere indicem. n. 145. p. 5.
- Inditorum ad torturam** multæ species, & qualitates. n. 78. ea.
- Indicia plura**, & diuersa, quando coniunguntur. n. 71. p. 4.
- Indicia proxima**, remota, & necessaria. n. 109. p. 5.
- Indicia ad torturam**. n. 675. 136. p. 3.
- Inditium credibile**, seu verisimile. n. 110. p. 5.
- Inditiū differt à præsumptione**. n. 111. ea.
- Inditorum materiam**, supple in repertor. prac. de test.
- Indicia ad capturam** leuissima sufficiunt, sup. in ver. ad capturam. & inf. in verb. suspicio.
- In dubio qñ**, & contra quos est sumenda sinistra præsumptio. n. 195. p. 3.
- In dubio semper** recurritur ad coniecturas, & præsumptiones. n. 175. ea.
- In dubiis præsumitur** quemlibet penitusse de malo. n. 378. p. 4.
- Indigno indulgere** est prouocare ad malū. n. 198. p. 4.
- Inhabilitas vnus testis domesticus** substituitur per conuersum aliorum inhabilitū non domesticorum, in prac. de test. in ver. Dicitur vnus testis. & per Ang. conf. 122. n. 19. 30. 4. de stricto iure non suppletur quando ipso iure repellitur. Farinae. de test. q. 60. n. 193. & seq. & q. 62. n. 341. & 347.
- In iuram** contra iuramentum, cu spousus contra cui posum, bannitus contra bannitum, dolosus contra dolosum, an ad iuram. sub n. 307. p. 5. & in verb. Carceratio, & in verb. Dolus cum dolo.
- In iuram ab accusando** repellitur. n. 227. sup. Dolus enim dolo. & vid. in 200 Repertor. prac. de test. in ver. eo.
- Informations secretx** contra officialem, qualiter sumendæ. n. 96. p. 5.
- Informations super facto** sumendæ sunt etiam contra captum infraganti. num. 212. fallit n. 217. p. 1.
- Infans mulieris** carcerata, à quo, & vbi alendus. n. 293. p. 2.
- Inferior non debet** diffidare de eo, de quo superior confidit; & si aliquid præter animi intentionem superioris accidit, inferior penam non patitur. n. 292. p. 2.
- Inimicitia inditum** facit. n. 95. p. 3. infra odium, sup. in repertor. prac. de test.
- In iustitia facti** acilare subditos. n. 142. 5.
- In maiori summa** inest minor. n. 258. p. 1.
- In iuria quot modis** fiat. n. 46. p. 2. & quando officiat. ibidem. & per Decia. tit. de iniuric.

- inimic. cauf. lib. 3. fo. 99. tom. 1.
 Iniuria facta officiali quomodo punienda. p. 207. p. 5. & per Franc. Marc. decif. 34. n. 6. & an præfumatæ facta vii officiali, vel vii priuata perfonæ. n. 62. ver. ceterū, & n. 262. p. 5. & an ipfe cognoscere poffit D. Petr. Caball. ca. ferim. 128.
 Iniuria eadem diuerfimodè confideratur, refpectu vnus dicitur atrocior, & refpectu alterius non fit. n. 5. p. 4.
 Iniuria à Indice illata vendicare an poffit. n. 46. p. 21 infra, Iudices fupremi.
 Iniuria, quæ fit fcriptura compræhendatur ne fub illa quæ fit verbis tantum, quod uile eft fcire pro ftatutis. n. 390. p. 4. & fub n. 261. p. 5.
 Iniuria non tollitur proteftatione, infra in ver. tu mentiris. & in l. 1. vbi fcrib. ff. quod quisq; iur. Bar. & alij in l. non folū. §. morte. ff. de oper. no. nunt.
 Iniuriatus an propulſando iniuriam contrahere dicatur cautione de non offendendo, vel de bene viuendo. fup. Cautione.
 Iniuriarum actio quanto tempore præſcribatur. n. 4.
 Iniuriarum legibus facit, qui vult meliorem legibus videri. n. 276. p. 3.
 Iniuria facta colono, an dicatur facta Domino; quid fi eft facta vni Doctori de Collegio, an afficiat totum collegium. n. 212. p. 4.
 Iniuriæ verbalis quædam perfonæ funt incapaces adiuuè, fecus paſſiue. n. 211. p. 4. & n. 46. & 47. p. 2.
 Iniquum ius, ius iniquum.
 Iniuriarum actione, accufator conueniri poteft. n. 309. p. 5.
 Iniuria facta officiali aerius punitur. nu. 208. p. 5. quid fi eft facta tempore, quo eft electus, fed officium adhuc non fumpfit D. Petr. Caball. ca. ferim. 148.
 In notorijs ordo eft ordinem non ſeruare. n. 201. p. 1.
 In notorio delinquente an fit opus accufatore, & alijs prout in notorijs delinquentibus. eo.
 Inobedientia populorum ex quibus cauſetur. n. 60. p. 5.
 In penis arbitradis quis ordo ſeruet. n. 35.
 In penis capitalibus electio non eft rei. n. 114. p. 4.
 In penatibus quando non eft recedendum à proprietate verborum. n. 50. p. 4.
 Inquiſitio ſerupuuloſa contra officialē, non eft fienda in ſindicatu. n. 78. & 169. p. 5.
 Inquiſitio generalis contra officialem tpe ſindicatus, qualiter fiat. n. 166. p. 5.
 Inquiſitio generalis infert ad ſpecialem. n. 167. p. 5.
 Inquiſitiones ſecrete contra officialē. nu. 168. p. 5.
 Inquiſitiones tutius formantur cum narratione facti. n. 36. p. 4.
 Inquiſitus de vno delicto, fi pbeatur de alio delicto, non poteft condemnari iuxta inquiſitionem. fub n. 104. p. 5.
 Inquiſitus qñ ex præſumptionibus, & conſecturis condemnari poſſit. n. 270. p. 3.
 Inſiſtentia, vid. fub n. 226. ver. ſecundus caſus, ca. 821.
 Inſtantia ſindicatus breuis eſſe debet, & quot dierum. n. 9. p. 5.
 Inſtantia non reguntur cauſæ corā ſupremi ſmagiſtratibus ibi. & Abb. c. i. cauſis, extr. de ſenten. Aſſiſt. decif. 183. in ſi. Aſin. prac. in princ. c. 3. n. 31. & 36.
 Inſtantia nō regulantur cauſæ corā delegato Principis. n. 177. p. 1. ſtantibus cñs de quib; fup. de clauſulis, quibus brachiū regiū conceditur in 1. par.
 Inſtantiam regulariter qlibet cauſa habet. n. 173. d. 5. in ciuilibus eſt triennij, & in criminalibus biennij. l. properandū. C. de iudic. Aſin. prac. c. 3. fo. 5. & 15.
 Inſtigatōr, aut ſollicitator, non habens mā. datū, an de calūſia teneatur. n. 281. p. 3.
 Inſtigatōr quando eodemnari poſſit. nu. 114. p. 5.
 Inſultus cum armis præſumitur animo occidendi. n. p. 4. l. 1. §. Diuus, de ſicar. tñ ex circumſtantijs poteſt eſſe ſine animo occidendi. Put. de ſindicat. in ver. Pena. cap. 11. n. 2.
 Inſultatus an debeat expectare, anteq̃ ſe defendat, vt percutiatur. fup. in verb. deſenſio, eſt materia l. 1. C. vñd. vi. & l. vt vim, de iuſt. & iur.
 Inſultaria eſt contraria deſiſtentiæ, nam qui inſulat

inflat dñ facere partem in iudicio, secus qui desistit. sup. desistentia, & desistens.
Interest Reip. publicū preferri priuato. n. 35. p. 2.
Interrogatoria sunt in genere, & in specie, qualiter & quādo. n. 39. p. 3. & in alio reper. prac. de test. co. ver. & quantum p. desit facere interrogatoria primordialia.
Interlineatura in scripturis quando sit prohibita. n. 354 & 357. p. 4.
Inter plures Iudices si vnus est corruptus, sententia quō ad alios tenet. n. 92. p. 5. & an vno recusato ceteri censeantur recusati. n. 346. p. 3. vid. Dec. in c. cū inter, n. 4. de excepte.
Inter plures Iudices discordantes in causis criminalibus quid agendum, D. Petr. Caball. cas. cri. 119.
Interpretatio sumpta à practica, & ab obseruantia est melior quorumcūq; legistarum legentiū in scholis. n. 383. p. 4.
Interpretes iuris ciuilibus quādoq; decipiuntur in decedendo, prædici autem præualent; supra aliud de iure, aliud de facto obseruatur.
Interpretatio quando fit in deteriorē partem. n. 401. p. 4.
Intromissio est in Æturia inter rixantes prohibita, de qua n. 256. p. 3. & non videtur habere locū quando quis sine armis se intromittit, vel quādo quis se intromittit retinendo aggressorem armatū contra inermem, vel quādo casu ille tertius interfuit rixæ, & neutralis fuit segregando; Nec quādo post rixam sedatam quis adiunaret vulneratum illū associando, vt mederetur, nam ijs, & similibus casibus cessat ratio legis finalis, quæ fuit, ne fierent squaligrix; & oriatur partialitates. ar. c. cū cessante, de appellat. & lex ciuili facta sub correctionem, & conseruationem subditorū, non potest ad ruinam extendi. l. adigere. §. quānis, vbi Bar. & alij. ff. de iur. Parr. & in quolibet dispositione absurda interpretatio sepe est euitanda. l. Nā absurdū. ff. de leg. vid. sup. in ver. Excessus.
Intentio bona ligat dentē detractoris. n. 41. & 244. p. 5. & qui dicit habere bonā intē-

tionem, alio non apparente, ei credendum non est. nu. 9. p. 5.
Inuidia, & emulationis natura. n. 142. p. 2.
Inuidia est radix omniū malorū. n. 349. p. 4.
Inuidia aduersatur viro probō, & probitas inuidia. n. 357. p. 4.
Ira an sit causa legitima reuocandæ confessionis. n. 118. p. 3.
Iracundia nō affectata excusat aliquatū à pena, sub n. 79. p. 4. q̄ si excusat à temeritate, non tñ excusat à dolo psumpto. l. si adulterū cū incestu. §. Imperatores. ff. de adult. & i. c. significasti. il. 2. de homic.
Iracundia calor quātū dicitur, itaq; arbitrio Iudicis, Menoc. de arb. iud. cas. 319. n. 15. & Cater. prac. §. homicidiū, n. 271. & seq. sed Iudex debet se informare de natura, & qualitate personæ, an facilis sit ad bilē, & considerare qualiter causæ ob quam ira ortū habuit; nam in homine pacifico factū potius indicatur calore iracundia, sed in persona iniqua dicitur dolo factum magis, quā ira. vi. sup. Habitus malus.
Itinerantes an ligentur statuto contra arma deferentes. n. 463. p. 4.
Iracundiā excitans, dñ offendere. sub nu. 60. p. 5. fo. 763. cir. h.
Iudex nulla iurisdiclio competit, quia sūe serui, seu municipij propriē Christianorum. n. 43. p. 1.
Iudex etiā factus Christianus, non potest esse Iudex, Doctor, Tutor, Curator, nec tabellio. ibi. fallit de quadā consuetudine, & an de delictis factis ante baptismū possit postea puniri. vi. Petr. Caball. cas. crim. 113.
Iudex non debent esse plus, immunes, quā Christiani. ibidem.
Iudei res futruas emptas deberēt restituere aliq; pretio. n. 44. p. 5. vi. in 4. p. sub n. 38. vers. sed hic inuolūter. & quāta mala pariat hoc priuilegiū concessū Iudeis in damnum Christianorum, ibi vide & considera.
Iudeorum conuersatio est prohibita, nisi sit in conuertendo. ibidē, n. 44. p. 1.
Iudex qua de causa inter Christianos sine collerandi. ibidem.

I N D E X.

Iudex an secundum leges ciuiles Christianorum agere debeant, & eis tale ius sit reddendum. n. 44. p. 1.

Iudex, & heretici cur uiui comburendi. n. 22. p. 4.

Iudex liberi arbitrij cuncta diligēter examinare debet. n. 1. p. 4.

Iudex vnius tribunalis debet subministrare alteri. infra in verb. processus carēs iurisdictione. & Pap. in for. libell. in causa Spol. post. glo. 1. col. 3. cir. med. vers. Et quidam dicunt.

Iudex est minister Dei. n. 49. p. 2.

Iudex timens Deum omnia rectē agit. nu. 200. p. 3.

Iudex in exequēdo an sit Iudex in cognoscendo. p. 1. n. 28. & in ea. par. multa in propos. n. 105. cum mult. seq.

Iudex liberi arbitrij potest procedere ex officio. n. 33. p. 1. & equiparatur Prefecto Pretorio. vi. inf. ver. Prefectus Pretorio.

Iudex liberi arbitrij an possit cogere ostentum ad accusandum. n. 34. p. 1. vid. inf. Iudex supremæ autoritatis.

Iudex secularis quibus casibus possit se ingerere in pertinentibus ad Ecclesiasticum, quid e contra. n. 86. p. 1.

Iudex laicus de delictis in Ecclesia commissis à laico est Iudex competens. nu. 87. & 98. p. 1. itē potest capi facere clericum suspectū de fuga, & in bonis exequi dūmodo statim consignet. sup. Clericus. & n. 86. p. 1. Canalea. in reper. 1. p. decif. in verb. Iudex secularis, fo. 1011.

Iudex ecclesiasticus est competens contra laicum in Ecclesia, contra alium laicū delinquentem. n. 98. & 99. p. 1.

Iudex talis esse debet in iudicando, qualis in procedendo contra. n. 105. & 107. & seq. p. 1.

Iudex excedendo fines mandatæ iurisdictionis, facit tanquā priuatus, cui restitui potest. n. 108. & seq. p. 1.

Iudex an propter compositionē, vel impunitatem à Principe concessā, perdat salarium pendente processu. & ibi multa in propos. n. 113. p. 4.

Quid in Aduocato. 4. 214. ca.

Iudex in dubio non presumitur qd̄ excec-

serit, fallit vt ibi. n. 110. p. 1.

Iudex supremus non teneatur seruare instantiam. sup. in verb. instantia.

Iudex inferior præsentē maiori magistraturæ, ius nō dicit. n. 149. & 236. p. 1.

Iudex quādo dicitur subrogatus loco Principis. n. 162. p. 1.

Iudex cōstituto de delicto potest procedere, quamuis erraret in nomine delinquentis; quid si errat in facto. n. 193. p. 1.

Iudex an possit damuare illum delinquentem, qui ad aures ei secretum propalauit. n. 232. p. 1.

Iudex supremæ autoritatis, qualiter secundū suam conscientiā indicare possit. n. 232. p. 1. intellige vt in verb. ludicare. & inf. Iudex iustus. vi. oñd Gād. de malef. rubr. de al. q. qñtio. var. 1. malef. n. 18.

Iudex inferior non potest se ingerere in causa, quam superior ad se auocauit. n. 235. p. 1.

Iudex superior non potest coram Principe exercere gladij potestatem. n. 236. p. 1.

Iudex ordinarius, quando efficitur delegatus. n. 245. & 249. p. 1. in dubio tamen presumitur ordinarius. vi. Van. de nullit. ex defec. iurisd. n. 26. 27. & seq.

Iudex qui semel extra iudiciū indicauit, iterū extrajudicialiter iudicare poterit. n. 247. p. 1.

Iudex suspectus non potest allegari in delictis notorijs. n. 253. p. 1. de suspitione Iudicum vi. inf. in 3. p. u. 342. vlt. ad fin.

Iudex qui tanquā ordinarius, & tanquā delegatus sententiam tulit, in dubio presumitur tanquā ordinarius. n. 255. p. 1. & quando Iudex est ordinarius solū, & fert sententiam tanq̄ delegatus, dicitur nulliter sententiare. Canalea decif. 21. n. 2. p. 1. nisi sententiarer cuni cā, omni meliori modo. Gigas conf. 81. n. 7. Pore. conf. 187. n. 16. Decia. conf. 41. n. 26. vo. 2. Ferrer. conf. 189. n. 4.

Iudex supremæ autoritatis, permulta facere potest, q̄ Iudici ordinario nō liceret facere. n. 270. p. 1. & C. pol. in Auth. sed nouo iure. n. 50. C. de ser. fug. ubi 300. casus ponit, in qbus Iudex habet arbitriū tam in omittendo, q̄ in committendo,

I N D E X.

- & potest cogere vicinos ad propalandū
furtum Gaud. de malef. in rubr. de aliq.
q. var. n. 15.
- Iudex ordinarius** cui iniunctū fuit, à Prin-
cipe, vi autoritate nostra procedas; di-
citur tantūmodo ordinarius, ex quo ex-
citata ē iurisdic. & non delegata. Fe-
ly. in c. licet, in 1. de offic. iud. pulchrē
Put. de iudic. in ver. salarium. c. 2. n. 2.
- Iudex supremæ autoritatis** motu proprio,
à captura incipere potest. n. 8. & 12. p. 1.
- Iudex tenetur** & puniunt concedens captu-
ram ex abrupto contra innocentem, &
tenetur adione iniuriarū. n. 10. p. 2.
- Iudex laicus captivum in Ecclesijs** mini-
mè concedere debet. n. 15. & 16. vbi sal-
lit, p. 2.
- Iudex laicus dicitur** si relaxat captivum nul-
liter, dum captivum potest iustificari debi-
to termino. n. 38. p. 2.
- Iudex Brachij Regij** non tenetur servare
regulas captivæ. n. 39. p. 2.
- Iudex** nullo modo in capiendū se intromit-
tere debet sub zelo iustitiæ, alioquin ma-
lè sibi obvietare possit. n. 45. p. 2.
- Iudex** gerens officium executoris, redditur
infans. n. 46. p. 2.
- Iudex Brachij regij soli** veritati nititur.
n. 74. p. 2. & n. 12. p. 3.
- Iudex** supremæ autoritatis non tenetur
propagare, nec cōferre votum incuria, &
cur concedatur captivum, vel deueniatur
ad torturam. n. 90. p. 2.
- Iudex** carceratam, vel aliter sibi solidam
ratione officij carnaliter cognoscens, pu-
nitur. n. 153. p. 2.
- Iudex** brachij Regij quando possit carcera-
tos relaxare. n. 169. p. 2.
- Iudex** successor an relatione precessoris
pendente apud superiores, teneatur expe-
ditare, aut expedire. in fin. verb. suspecti.
nu. 48.
- Iudex** non tenetur alere carceratos de pro-
prio. n. 292. p. 2.
- Iudex** liberi arbitrij an teneatur de culpa,
vid. Put. in ver. Culpa officialis. n. 3. & ibi
remissivè, & inf. in ver. negligentia.
- Iudex** erga pauperes carceratos pius esse
debet in alimentando, et si non teneatur.
- n. 292. p. 2.
- Iudex** qui potest procedere per præcepta
journalia, quæ considerare debeat. n. 304.
p. 2. & n. 306.
- Iudex Brachij Regij** salucondictum facere
potest, & quando, & qua de causa, &
per quamū tempus. n. 310. p. 2.
- Iudex** quid considerare debeat antequā ad
torturam deueniatur. n. 11. §. 162. 171.
& seq. p. 3.
- Iudex** Brachij regij quomodo terminos
egredi possit. n. 28 p. 3.
- Iudex** dicitur factus, qui reum confessum,
& convictum, adhuc dubitativè interro-
gar. n. 41. p. 3.
- Iudex** potest interrogare reum confessum,
& convictum, quō ad alios tñ. n. 42. p. 3.
- Iudex** in subenda tortura quid conside-
rare debeat. n. 53. & 160. p. 3.
- Iudex** liberi arbitrij non potest sine iura-
mento recipere testes. n. 70. p. 3. supra in
repet. præ. de test. in ver. iniuriamē, &
in verb. testis non iura.
- Iudex** Brachij Regij an sine sufficientibus
inditijs, quando possit torquere. n. 74.
& dicitur magis obligatus suæ consen-
titiæ, quā n. Principi, cui servit. n. 74 p. 3.
- Iudex** Brachij Regij potest credere nō cre-
denda secundū apices iuris civilis, & ad-
mittere non admittenda, ex causa. n. 75.
par. 1.
- Iudex** Brachij Regij dum reum torquet,
ad quæ animaduertere debeat. num. 52.
130. & 141. p. 3.
- Iudex** Brachij regij potest excedere modū,
& tempus in torquendo cum causa. nu.
140. p. 3.
- Iudex** cuiuscuq; autoritatis, qui excessit
valde in torquendo, si i. tortura reus mo-
ritur, puniendus est capitalit. n. 146. p. 3.
- Iudex** ordinarius non potest impunitatem
promittere. n. 150. p. 3.
- Iudex** datus in indicando, an etiam in co-
gnoscendo. vi. sup. in ver. arbitrium.
- Iudex** Brachij regij potest impunitatem
promittere. n. 150. p. 3. sup. impunitas.
- Iudex** criminalis quando reum torquet, &
suspiciatur de aliqua incantatione, quid
faciet. n. 156. p. 3.

Iudex iustus debet adaptare eius particularem conscientiam eum conscientia publica, & quomodo hoc intelligatur. n. 50. & 159. p. 3. sup. Iudex supremæ autoritatis, & inf. Iudicare.

Iudex ordinarius excedendo vires, excusatione dignus est quando agit rectitudine mentis, & conscientie. n. 160. p. 3.

Iudex ordinarius, secundum acta, & probata iudicare debet. n. 163. p. 3. vi. Franc. Viui. decis. 178. n. 1. par. 1. ubi multos allegat in materia criminali.

Iudex qui non vult videre veritatem, non videt, & decis. 18. n. 54. ca. p. 1.

Iudex qui non iudicat secundum veras decisiones est dignus reprehensione, & correctione, si ab imbecillitate sua errat, secus si à proterua iniquitate, quia debet etiam puniri. inf. in verb. Iudex per imperitiam, & in verb. Negligentia, & inver. Iudex dolosus.

Iudex contra co. op. iudicans qualiter teneatur in iudicatu. sub n. 57. p. 5.

Iudex debet veritatem querere, dum reum confessum in tortura renuentem perseverare, iterum torquet, & non querere solummodo ut ratiocinet, vel perseveret, & in hoc multi Iudices errant valde. n. 137. p. 3.

Iudex caueat à torquendo ex abrupto sine aliquo inditio. n. 162. p. 3.

Iudex debet stare in medio inter fateri, & negare, & amplecti quod verius est. nu. 237. p. 3.

Iudex quas qualitates habere debeat. nu. 237. ca. p. 3. & alibi p. 4. & 5.

Iudex nemo in propria causa, in reparator. Piac. de test. fallit, n. 350. p. 3.

Iudex caueat ab odio, amore, timore, & pretio. n. 240. ca.

Iudex Deum timens recte omnia agit, ibidem.

Iudex Brachij Regij ad evitanda scandala ius iniquum statuere potest. n. 245. p. 3. inf. Ius iniquum.

Iudex an per solam præsumptionem iudicare possit. n. 252. ca.

Iudex liberi arbitrij potest instantiam pro rogare. n. 257. p. 3.

Iudex in atrocioribus pronus ad condemnandum. n. 3. p. 4.

Iudex liberum arbitrium habens, an possit

torquere, aut omissa tortura, aliquam poenam infligere. n. 270. ca.

Iudex qui non vult torquere, ut supra, sed magis condemnare in poenam extraordinariam, quando, & quibus concurrentibus hoc facere possit. n. 271. p. 3.

Iudex severus, sed non inivulsi, an propter solam severitatem possit tanquam suspectus recusari. n. 273. p. 3. quid de Iudice Brachij regij. ibi.

Iudex allegatus suspectus qualiter se potest exonerare. n. 332. p. 3.

Iudex ordinarius, an & quando suspectus allegari possit. n. 274. ca. & pendente suspicionem, si procedat, vel iudicet, omnia acta sunt nulla ipso iure. Causa. decis. 24. n. 8. p. 1. Fely. c. ceterum, n. 11. de refer.

Iudex supremæ autoritatis si allegetur suspectus, non stat in suspensio, donec cognoscatur de suspicionem, sed adhuc exercet officium, secus in ordinario. n. 275. & is dum vocatur non debet eorum dare, neque intervenire. n. 324. p. 3.

Iudex habens liberum, & absolutum arbitrium, quando leges servare debeat, & quando non teneatur. nu. 276. ca. & statuta, quæ sunt à Principe confirmata, non potest pretextu liberi arbitrij tollere, sed teneatur servare. Bertazzol. conf. 345. n. 4. vo. 2. nisi liberum arbitrium sit datum cum clausula, non obstantibus quibuscunque in contrarium &c. de qua per Vgo. cell. in traa. clausularum. vi. sup. Autoritas Brachij regij, & in verb. clausula, non obstantibus.

Iudex supremus an teneatur exequi sententiam alterius. n. 255. p. 4. Petr. Caball. cas. eri. n. 161. & 162.

Iudex laicus requisitus ab Ecclesiastico, an statim teneatur exequi. ibid. n. 260.

Iudex laicus in dubio debet exequi sententiam Episcopi, & quando debeat causæ cognitionem adhibere, antequam exequatur. n. 261. p. 4. Cartar. de execut. sent. capt. Bamnit. cap. si. cir. prius. & n. 4.

Iudex requisitus exequi, an possit allegari suspectus. n. 263.

Iudex liberi arbitrij an possit poenam extendere usque ad mortem naturalem. n. 64. & 67. p. 4. vi. Petr. Cabal. cas. cri. 92.

Iudex requisitus ab altero Iudice, ambo sub eodē Principe exequi sententiā tenetur. n. 269. p. 4. vid. in propol. Pap. in for. libell. spol. postess. glo. 1. col. 3. circ. med. ver. & quidam dicunt quod sic. Quid modò si fiat resistētia, & executores capiant resistente, an ad Iudicem criminalē, vel ad eum, ad cuius requisitionem sit executio, spectet resistētiæ causa. **Iudex** requisitus ab alio Iudice exequi, vel præstare auxilium, si nolit, an puniatur. n. 246. & 270. p. 4. sup. Auxilium brachij. **Iudex** laicus, quam iurisdictionem habeat in Ecclesiasticos in causa reconventionis. n. 272. & 332. p. 4. sup. Clericus. **Iudex** criminalis an incidenter de causa ciuili, & contra. ibidem. Petr. Caball. cas. crim. 82. **Iudex** Brachij Regij potest corrigere, emendare, supplere, ac retractare suam sententiam: declarata ut n. 285. & 288. p. 4. **Iudex** ea facilitate, & eo ordine, & modo, quo non citata parte aliquid fecit, ita & reuocare poterit. p. 5. l. nihil ram naturale, de reg. iur. Causalca. decis. 21. n. 76. p. 1. nisi acquisitum sit ius parti, quæ sit in possessione, quia facta tenent. l. patre furioso. ff. de ijs, qui tñt sui, vel alie. iur. l. non dubium. C. de leg. **Iudex** nō tenetur pro verbis irritis in subditos, causa corrigendi prolatis, nu. 25. par. 5. **Iudex** quando dicatur calumniari subditum. n. 27. p. 5. **Iudex** debet esse tutela publica. n. 29. p. 5. **Iudex** per calumniam inquirens, ad quæ teneatur. n. 31. p. 5. **Iudex** subditos opprimere non debet, & quot modis dicatur opprimere. nu. 33. p. 5. & n. 270. p. 1. **Iudex** debet habere manns mundas, & lumbos pinctos. n. 37. p. 5. **Iudex** qualis in præteritis officijs, probus, ac rectus fuit, talis de præsentī esse præsumitur. n. 44. p. 5. Tiracq. de pñ. tēper. aut remit. causa. 51. n. 3. **Iudex** bonæ opinionis qualiter excusetur sequendo magis vnam, quā aliam opi-

nionem. n. 46. p. 5. **Iudex** non tenetur si eius sententia sit reuocata, & potest defendere illam. n. 58. 60. & alibi. p. 5. intellige ad sui exonerationem. & vi. Bal. ad Spec. tit. de appellat. §. si. col. 15. cii. mel. p. 3. **Iudex** qui dubia excitat, eximit se ab omni suspitione doli. n. 55. p. 5. **Iudex** ex quibus causis excusetur. nu. 57. par. 5. **Iudex** errans ex rationabili causa excusetur. n. 59. p. 5. **Iudex** in iudicatu potest suam sententiā defendere. n. 58. p. 5. **Iudex** an de impericia teneatur. n. 59. p. 5. **Iudex** errans circa statuta, & leges, quando excusetur. n. 244. p. 5. **Iudex** dolosus quando sit. n. 72. p. 5. & quando excusetur. n. 59. p. 5. **Iudex** non tenetur de gestis per eius antecessorem. n. 67. p. 5. **Iudex** ciuili quando de causa criminali, & contra cognoscere possit. sub n. 296. cir. si. p. 5. **Iudex** censetur à quærela liberatus, quando superior nihil contra eū statuit post audiam partem. in 5. p. sub n. 49. **Iudex** fugiens à iudicatu, quando se reum faciat. n. 71. p. 5. & in ver. fuga, & adde qd si fugiat ob nimiam senectutem iudicatoris, vel propter indebitam, & valde potentem persecutionem est excusatus, iux. illud Euangel. Cūm persecuti vos fuerint in vna ciuitate, fugite in aliam. **Iudex** de negligentia an, & quando teneatur. n. 72. cum seq. p. 5. **Iudex** omnibus satisfacere non potest. n. 87. p. 5. **Iudex** à dolo excusatur ex qualibet causa etiam leui, nisi mala eius qualitas aliter suadere videatur. n. 64. p. 5. **Iudex** incompetens quando capturam cōcedere possit. n. 329. p. 4. **Iudicis** incompetētia, quādo allegari potest, & debet. n. 333. p. 4. **Iudex** in dubio semper rectus præsumitur. n. 64. p. 5. **Iudex** in iudicatu an torqueti possit. nu. 140. p. 5.

I N D E X.

Iudex quando remaneat excusatus. n. 59. & 191. p. 5. & vid. Luc. de Pan. in l. per hanc. C. de curs. pub. lib. 12.

Iudex propter breuem instantiam an possit abbreviare, & cumulare terminos. f. 172. p. 5.

Iudex propter diuersitatem opinionum, nō tenetur in iudicatu. n. 179. p. 5.

Iudex durante officio an conuocari possit. n. 209. p. 5.

Iudex qualiter excusetur, si capturam sine iudicijs concesserit. n. 213. p. 5.

Iudex carens dolo, si iniustam sententiam tulit, non tenetur. u. p. 5.

Iudex si iniuste aliquid iubet, praesumitur potius deceptus, vel circumuentus, quā dolose agere. n. 215. p. 5.

Iudex qui dubia excitauit, an suspectus al legari possit. n. 330. p. 3.

Iudex ex causa audientiam denegare potest. n. 216. p. 5.

Iudex inferior non potest se intromittere, ubi superior manum apponit. u. 238. p. 5.

Iudex errans circa statutum an teneatur, quid circa consuetudinem, & quid in procedendo de similibus ad similia. nu. 243. p. 5.

Iudex, errans ex causa probabili, non tenetur in iudicatu. n. 248. p. 5.

Iudex teneatur condemnare succumbentē in expensis, quādo sunt petita. n. 263. p. 5.

Iudices omnes suspecti recusari possunt, inf. suspecti omnes, n. 1. 2. 3. & cum mul. seq. amplia. u. 10. & 18. & in 3. p. n. 312.

Iudices, & Praetores in statu Mediol. & magni Ducis, qua autoritate fungantur. n. 23. p. 1. vid. Carpa. super statu. Mediol. cap. 19. lit. A. & B. vo. 2.

Iudici excedenti de facto, an aequē resisti possit. n. 108. & seq. p. 1.

Iudices ordinarij caueant à repentinis executionibus, quando carent libero arbitrio. n. 213. p. 5.

Iudices supremi de quibus iudicare possint. n. 216. p. 1.

Iudices prohibentur ire cum equis curribus ad spectacula. n. 216. p. 1. sed Luc. de pen. excusat eos in l. per hanc. C. de curs. pub. lib. 12, ubi vide.

Iudici assentiendi habuisse aliquid in mandatis à Principe, an sit credendum. nu. 259. p. 1.

Iudices pedauzi, quare sic appellantur. n. 3. p. 2.

Iudici in dubio non est resistendū, & quando resisti liceat. n. 49. p. 2.

Iudici non admittunt appellationem, an resistendum. n. 50. p. 2.

Iudici iniuste condemnanti, quando iuste resisti possit. n. 66. p. 2.

Iudici brachium Regium habenti nullum tempus limitatur. n. 129. p. 2.

Iudices criminales, quo tpe debeant esse magis solliciti, & diligentiores. n. 167. 2.

Iudices supremæ autoritatis possunt recedere à regulis Iuris communis, alij verò non. n. 27. p. 3.

Iudices, & notarij de communi cōsensu electi, non possunt allegari suspecti. nu. 326. p. 3.

Iudicum quorundam mens praua, & iniusta indignatio, in materia torturae. nu. 145. p. 3. & inf.

Iudices criminales animaduertant fallacis, & imposturis delinquentiū, & aliorum, ac praemeditatis subdolis artibus. u. 190. p. 3.

Iudices supremi possunt cognoscere, & bānare delinquentes in seipsos, & eorum famulos, etiam q̄ ratione personæ, & nō tanquā iudices fuerint offensi. nu. p. 5. Nejl. de bān. 1. p. 1. temp. n. 9. ex Bar. in l. si quis fortē. §. si quos. ff. de pēn. iudices verò inferiores possunt si delictū est notorium. idē quando offenditur dignitas officij, secus quando persona tantū. vi. sup. iniuria illata officiali.

Iudici soli nō esse credendū. n. 74. p. 4.

Iudices sunt positi in magna angustia, quando eis mandatur exequi sententiā iniustam. n. 313. p. 4.

Iudicē habere propitiū, bonū est. n. 78. p. 4.

Iudicum pluriū quando eodem tempore quilibet possit de per se in eadē causa procedere. n. 132. p. 4.

Iudices de cōsuetudine non solent retinere reos, nisi habita fide quod deliquerit in iurisdictione sua. n. 247. p. 4.

- Iudices** tenentur subditos defendere, & nō calumniare. n. 24. p. 5.
- Iudices** in sindicatu conueniuntur propter extorsiones, & angarias, & tēentur de ambitu. n. 20. p. 5.
- Iudices** in quibus casibus excusandi à sindicatu, sub n. 56. p. 5.
- Iudices** de generali consuetudine non sindicantur, nisi de dolo, & barataria. 61. 5
- Iudices** nōdum debent abstinere à malo, sed omni suspitione catere debent. nu. 29. ea.
- Iudicis** bona vox, & fama mirabiliter predest. n. 100. p. 5.
- Iudicē** corumpens, eausam petdir. p. 5.
- Iudices** qui verē idonei dici possunt. nu. 191. & seq. p. 5.
- Iudices** supremi pnt cogere partes ad cōcordiam, & pacē, antequā puiat. n. 200. p. 4. secus in alijs inferioribus. Bal. in l. transigere. C. de transac. Put. in ver. concordia, c. 1. vid. sup. in verb. compositio penarum, ante finem.
- Iudicem** allegare incompetentem, vel non habere iurisdictionem, differt, vjd. in 5. p. n. 186. lit. Y. in libell. præuento.
- Iudicare** per incuriam quis, & quando dicatur. n. 247. p. 5.
- Iudicare** secundū apparentiam extrinsecā rñ, non est tutum. inf. suspicatus.
- Iudicare** sñ conscientiam de proprio visu, vti Iudex, quando aliz circūstantiz cōcurrunt, est verū, & iustum iudicium facere; sed si Iudex non vidit, iudicando sñ acta, & probata legitime facta, etiā dicitur iudicare secundū eius conscientiam, & appellatur iudicium rectum, & iustū. sup. in ver. conscientia communis, facit Decia. de delic. tom. 1. c. 14. tit. de conscien. veritate. n. 11. & per tot. illū cit. & c. 13. per tot. & inf.
- Iudicium** secundū cōscientiam est duplex, verum, & rectū, sicut duplici modo sumitur conscientia, sñ terminos legales propria, & cōis. sup. in verb. Iudicare, & in verb. Conscientia, prius iudiciū præualē. & si sñ non conuenit eū primo, melius est abstinere à iudicando. sup. in verb. Cautela, qua Iudex pte abstinere.
- Iudicium**, & discretio pari passu ambulat. n. 127. p. 2. & n. 120. p. 3.
- Iudiciū** quorundam impertinens indagatio in materia torturaz. n. 145. p. 3.
- Iura** antiqua qua de causa corrigenda. n. 510. p. 4.
- Iura** iuribus sunt concordanda. 5. quibus; in 1. constitu. C. ira Doctorū opiniones, Affin. prac. 5. 3. cap. 34. n. 2. quilibet enim errare potest cū homo sit. inf. Princeps.
- Iura** sicuti iuribus sunt concordanda, ita Doctorū opiniones, & eorum scripta, imō potius excusanda, quā taxanda. vid. sup. Error.
- Iura** quibus ex causis, & à quibus transgredi possunt. n. 86. p. 2. vid. Dec. in c. 1. nu. 45. de constitut.
- Iura** transgredi licere ex causa, n. 86. p. 2. sed non omniibus Iudicibus data est talis facultas. ibi.
- Iuramento** veritatis, & calumnie quando standū est contra Iudices. n. 251. p. 1. & quid de iuramēto suppletorio. n. 111. & 212. p. 5.
- Iurare** in iudicio de veritate dicenda tenetur tam rei, quā testes omnes. n. 69. p. 3. & in recptor. prac. de test. vbi de diuersis speciebus iurandi.
- Iuramentum** super promissione impunitatis, an seruandum sit. n. 149. p. 3.
- Iuramento** dñi de pretio rei furtiue, qñ standum. sub n. 38. vers. sed hic iudicenter, ibi, & de pretio, & valore.
- Iuramentum** obligat precisē ad factum. n. 60. p. 5. fo. 764. & debet pñari in principio officij. car. 824.
- Iuramento** suppletorio contra officialem, locus non est. n. 111. p. 5.
- Iuramentum** veritatis, & calumnie. num. 212. p. 5.
- Iuramentum** in litem debet peti post litem contestatam, ante conclusionem in causa. vi. quaz dixi sub n. 210. p. 4.
- Iuramento** in litem, & de eius prac. inf. in verb. libellus in actione iniuriarum, & in ver. liquidatio per iuramentum. & in ver. Pater quando pto filio. & in verb. Hæres pro defuncto.
- Iuramento** litis decisiuo præstito non est locus.

locus quætelæ falsi. n. 150. car. 815. p. 5.
 & in præ. de test. p. 2. nu. 160. & in Re-
 pert. in ver. iuramentum litis.
 Iuribus tertij quibus verbis à Principe di-
 cas derogat, in ver. statuta à Principe.
 Iurisdiclio omnis à Principe fluit, & ad
 Principem refluit, sicut aqua ad mare.
 n. 244. p. 1. Maran. de ord. iud. in 4. par.
 distinc. 5.
 Iurisdiclio iusta, est tuenda verbis, & fa-
 cto. n. 94. p. 1.
 Iurisdiclio non est tribuenda carentibus
 membris. n. 48. p. 1.
 Iurisdictionem limitatam, qui habeant.
 n. 40. p. 1.
 Iurisdiclio in criminalibus an possit pro-
 rogari. inf. Prorogatio.
 Iuris iniqui plura exempla. n. 172. cū seq.
 par. 3.
 Iurisdiclio duplici modo prorogatur, pri-
 mo quando Index aliū potest substituere;
 secundò, quādo quis assentit in Iudi-
 cem incompetentē. Boss. de for. compet.
 Farinae. de accusat. q. 7. sub n. 4. melius
 Mapheus in l. si is, qui pro emptore. m.
 89. & 90. de v. cap. & vint. Prorogatio.
 Iurisdiclio qualiter prorogata censetur.
 n. 130. p. 4. vid. in verb. statutum au li-
 get subditos.
 Iurisdiclio an turbetur ob præstationē au-
 xilij brachij secularis. n. 257. p. 4.
 Ius iniquum qui pōt statuere. n. 141. p. 3.
 Iusta causa excusat à pœna, l. 1. C. de plag.
 ubi an iusta ratio excuset. vid. in hoc
 propos. Pat. de iudic. in vet. pœna. ca. 8.
 col. 4. sub n. 4.
 Iustitia an exequi possit, & liceat in car-
 ceribus. n. 134. p. 1.
 Iustitia nō est ubi iniquitas cadit. n. 50. p. 2.
 Iustitia humana distributiva qualiter pin-
 gi debeat. n. 2. p. 4.
 Iustitia constans, quando, & qualiter, & à
 quibus sit inconstans. n. 25. p. 4.
 Iustitiam impedire via compositionis res
 est contra bonos mores. n. 198. & 409.
 par. 4.
 Iustitarius qui falsus fuit homicidiū quod
 non fecit, & deinde in fortiam iustitiæ
 venit, qui verè tale homicidium fecit,

an hic erit ab pœnā propter executionem
 iam factam in alium, qui non deli-
 quit, licet falsus sit. n. 161. pat. 4. Per.
 Caball. cas. cri. 37.
 Iustitiarum qualiter sepulture tradendi. nu.
 377. p. 4.
 Iustitiæ quæ nō sunt contraria. n. 142. p. 5.
 Iustitia quando, & quomodo non dicatur
 denegata. n. 171. p. 5. & cautela pro Iu-
 dice vid. apud Pat. de iudic. in ver. Ne-
 gligētia. c. 1. sub n. 20. ver. si impetretur.
 Iustus iniustus iustionibus non vitur. nu.
 336. p. 4.
 Ius acquisitum fisco per sententiam, an re-
 tractari possit abiq; verbo Principis.
 n. 288. p. 4. vid. in 3. p. n. 304.
 Ius fisco acquisitum pactis priuatorum, an
 tolli possit. n. 334. p. 3.
 Ius vnus an alteri concedi possit. n. 241.
 par. 3.
 Ius cōmune minus lædi debet, quàm fieri
 possit. n. 144. p. 3. immo ius cōmuni ap-
 pellatur tal, quod purificat statuti, ne
 niarcescat, vt inquit Alet. 6. m. autē,
 iustitu. de iur. nat. col. 10. cir. si. & ius cō-
 muni declarat, & supplet. vbi statutum est
 dubiosum, aut vbi nō prouidet, infra in
 verb. statutum loci inferioris.
 Ius iniquum statuere an liceat Iudici libe-
 rum arbitrium habenti. n. 241. p. 3.
 Ius iniquum à dñis statui potest: & quale
 sit hoc ius iniquum. ibidem.
 Iuris iniqui plura exempla. nu. 242. cum
 seq. p. 3.
 Ius iniquum quot modis sumat. n. 243. p. 3
 Ius contra quos præsumat. n. 97. p. 3.
 Ius vnus an alteri concedi debeat. num.
 255. p. 3.

L

L Abiorum proprietates. sup. Dentes.
 Laicus delinquens in clericum, non
 gaudet eodem priuilegio. n. 99. p. 1.
 Laqueo strato, & suspensio vino cadere de
 iure, quid agendū. sub n. 313. p. 4.
 Laudans alicui vt male agat, puniunt
 si. 439. p. 4.
 Latetum proprietates. sup. oculorum, &
 capillorum.

Latro famosus quí. n. 59. p. 1.

Latro viaturo an gaudeat immunitate Ecclesiastica. n. 93. p. 1.

Legis correctio non inducitur per repetitiones, subauditiones, aut tacitos intellectus. in 4. p. 11. glo. sing. & co. in c. cupientes, in §. quod si per viginti, in ver. petere de elect. vi. Euerar. in eius centu. in loc. à rat. leg. lar. ampl. seu. & c. f. 117. lit. F. vi. inf. in verb. statuta correctoria.

Legis virtus. n. 524. p. 4.

Lex municipalis est quæ sit à Magistratu supremo. l. omnes. ff. de iust. iur. & an verba d. legis interpretationem, & extensionem eundem recipiant, ac si à lege, vel à statuto proferatur. infra, Extensus, Gád. de malef. rubr. de aliqui. quæstio. var. in malef. sub n. 5. & 6. vbi omnino vide.

Legitima filius debetur, non obstat confiscatione, de qua tamen pater damnatus ad mortem testari non potest. sub n. 315. p. 4.

L. Cornel. de falsi. quando testi inobediens possit eius poena indici. n. 308. p. 2.

L. Nihil tam naturale, de reg. iur. qualiter procedit. n. 172. p. 3.

Legis intellectum sufficit scire, sed cur lex facta sit non expedit quætere. n. 28. p. 4.

Leges Principis dominantis sunt loco iuris communis. n. 34. p. 4. & sunt seruandæ et in foro conscientiarum, ita dicit Gonies. var. resol. c. 10. sub n. 3. nec. sed attende, to. 2. f. 198. vbi aileg. S. Tho. 2. 2. q. 96.

L. Hodie. ff. de poenis, an sit iniuridi obseruantia. n. 68. p. 4.

L. nihil. ff. de effractor. contra quos locum habeat. n. 48. p. 2.

L. Quoniã multa facinorosa. C. de vi pub. & priuat. declaratur. n. 164. p. 4.

L. Quoties relaxandi. C. de dignita. lib. 12. non seruatur. n. 171. p. 2.

L. eos. C. de modo multæ. non seruatur. n. 303. ca.

L. 1. C. de famosis libellis quando locum habeat. inf. libelli famosi poena.

Legitima est debita iure naturæ, & an possit per statutum tolli, n. 288. p. 2.

Lex Maiestatis crimen. sup. Crimen. l. x. f. Maiestatis.

Lex corrigens intelligitur secundum termi-

nos legis correctæ. n. 516. p. 4.

Lex propter peccatum, & poena propter delictum. n. 518. p. 4.

Legis virtus in quibus consistit. n. 524. p. 4.

Lex quare restrictionem patitur. n. 529. p. 4.

Lex, aut statutum puniens maleficium, & uolens requirens, an dolo sit factum, tunc oēs tenentur illa poena, sine mulieres, siue rustici, siue minores. Pnt. de sindic. in ver. poena, cap. 8. ante nu. 5.

Latititia publica est causa gratiandi delinquentes. sup. Gratia.

Latititia publica tribuatur, cum facinorosi non puniuntur. n. 122. p. 1.

Leno dicitur ille, qui quæstum facit adolescentulos uephandis uitijs aliciendo, ut apud Ouid. lib. 1. Amor. eleg. 10. & in iure nostro multis modis leno dicitur, ut in l. crimen lenocinii, C. ad leg. iul. de adul. & in l. fi. C. de Spec. Scen. & lenocin. lib. 11. vbi poena horum est exilij: sed in Auth. de lenoni. est ultimi supplicij; & tam in scæminis, quam in masculis lenocinatis adaptatur; ut per Farinac. de indic. & tor. q. 43. sub n. 100. ver. sed an sodomiam passus, & de materia vid. Foller. in sua prac. in verb. Itæ quod fuit leno. & per Clar. Boff. & alios in suis loc.

Libelli famosi qualiter fiant remissiuè, & de poena facientis libellos famosos. sub n. p. 4. & n. 261. p. 5.

Libelli famosi iniuria non tollitur protectione, vel excusatione. sup. iniuria. per l. Iulianus, in princ. §. quid tamen. ff. de act. empe. pulchrè Bertazzol. conf. 390. n. 15. lo. 165. vo. 2.

Libellum famosum re, & verbo qui facere dicitur. sub n. 261. p. 5.

Libellum famosum inueniens, & lacerans, an teneatur. n. eo. vbi remissiuè.

Libellum famosum inueniens, & cauens, est ac si fecisset, & præsumitur in dolo. ibidem, remissiuè.

Libelli famosi poena est capitalis. n. 262. 5.

Libelli famosi crimines qualiter probetur. Cauale. decif. 35. p. 5.

Libelli infamatorij poenam an euitet ille, qui ioco canit, vel illum facit. Cauale. d. decif. 35. p. 5.

Libelli

I N D E X.

- Libelli famosi** plura exempla, sub nu. 261. p. 5. ubi remissum p. 4.
- Libellum infamatorium** faciens, præsuntur in dolo, ibidem.
- Libelli infamatorii** appellatione quælibet scriptura infamatoria continetur. ibid.
- Libellum æque infamatorium** contra alterum faciens, an compensatio fiat. Canonicæ. d. de celi. 35. p. 4.
- Libelli famosi**, vel alia scriptura metè infamatoria à clerico composita, de causis poenam sanguinis irrogantibus exhibita in actis Curia, reddunt illum irregularem. Cæpol. cont. 78. Clar. q. 40. & si ultra infamia falsum per infamiam dicit, est puniendus poena falsi. Clar. §. Falsum, veris fabricans. latè Diaz. prac. crim. c. 87. sup. in ver. Clericus. Borgas. de irregular. rit. de cri. falsi. n. 17. 18. & 19.
- Libellus in adione** iniuriarum procedit, etià quod iniuria sit extimata plusquàm extimans habeat in bonis. n. p. 5. Afflict. in consilia. varietates poenarum, quem refert Bar. ad Clar. in §. Iniuria. veris. sed nunquid, sub n. 45. & 46. ubi pauciter dicit practicam esse, ut in libello iniuriatus dicat quod voluisset potius amittere centum, quàm dictam pari iniuriam, & debet se offerre ita iuraturum, post lit. contestata, & ante conclusionem in causa. Plot. in l. si quando. n. 825. & Bertazzol. cons. 17. nu. 15. Deinde facta taxatione super quantitate prædicta à Iudice habente considerationem ad qualitatem personæ iniuriarum, & ad iniuriam, tunc admittitur iniuriatus ad iurandum super taxata Iudicis q. quantitate, & ita servatur; & idem in quolibet iuramento affectionis, vel super liquidatione precij, & sup. iuramento, & ius. precium liquidari potest.
- Libellus famosus** contra Iudicem affigens, qua poena sit puniendus. n. 261. p. 5.
- Libelli** inepitudo quadruplex est. n. p. 5.
- Libelli** preuentorii forma nouiter reperta, pro tollendis varijs grauaminibus tempore sindicatus. n. 151. p. 5.
- Libellus** non attenditur in criminalibus. n. p. 5. Bar. in l. quid ergo. §. poena gra-
- nior, de infam. ideo sententia in criminalibus super inepto libello procedit. in 4. par. n. 37. in l. libellorum, de accusat. Alex. ad Bar. in l. si quis delatorem, lit. l. si de iur. fise.
- Liberatus** non dicitur qui potest adhuc molestari. n. 295. p. 4.
- Licentia** capturandi quando non est necessaria. n. 15. p. 2.
- Licentia** captiuiandi quanto tempore dures. ibidem. & an transeat in successorem. eo.
- Licentiam** capturæ ostendere ante capturam periculosa res est. n. 44. ea.
- Limitata** causa limitatum parit effectum. n. 160. p. 3.
- Limia** surda instrumentum pro carceratis, furibus nocturnis, & seruis, seu sclauis, & qua arte fiat. n. 140. p. 2.
- Locus** aggravat delictum, supra in verb. Domus, & in 3. par. n. 266. in 1. p. n. 197.
- Liquidum** per illiquidum retardari non debet. p. 5. sub n. 60.
- Liquidatio** per iuramentum fit quādo debitum, vel res petita non est à principio negata, sed amplius non extat, nec aliter probari potest. p. 4. sub nu. 210. veris. & quia quotidiana est.
- Literatura** recens super scriptura veteri, parit suspicionem. n. 360. & 361. 4.
- Litigantes**, & intercessarii, non sunt fide digni contra officialem tempore sindicatus. n. 97. p. 5.
- Litis** contestatio an sit necessaria in causa crimin. Farinac. de inquisit. q. 10. n. 5. 5.
- Loci** privilegiati, quæ sint. n. 296. p. 3.
- Locus** delicti, an indicij in poenis attendatur. n. 59. & 125. p. 4. Decia. de delict. to. 1. lib. 4. c. 16. n. 4.
- Locum** renens fise. an habeat ius capturam di. p. 4. n. 325. & 342. & seq. cognit. 244.
- Loci**, & temporis causa augetur poenā. nu. 85. & 96. p. 4.
- Locus** delicti attenditur, n. 59. p. 4.
- Lucri**, & damni non est par ratio. n. 182. par. 4.
- Luxuria** quā sit damnosa animæ, & corpori, honorij, & diuitijs. n. 155. p. 2.

M Achinatio quid sit. n. 80. par. 5. ver.
Calliditas.
Macula acquisita in persona patris, an no-
ceat filijs n. p. 5.
Magistratus maiores, & supremi, qui sunt.
n. 146. p. 1. & quæ facere possunt. ibi. & p
tot. trac. Brachij Regij, vi. in verb. Iudi-
ces supremæ autoritatis.
Magistratus maior cū libero, & absoluto
arbitrio æquipatur Præfecto prætorio
Vrbis. n. 215. p. 1. & an possit allegari sus-
pectus. inf. suspecti omnes. & in ver.
Recusatio.
Magistratus maior potest mandare, vt sta-
tim pœna exequatur. intellige vt hic,
n. 215. p. 1.
Maius dignum trahit ad se minus dignū,
sup. Adiuncti ratione.
Mala non sunt facienda, vt eueniant bona.
n. 315. p. 2.
Mala qualitas persona præstat inditium
contra se. n. 97. p. 3.
Maleficiū, quamuis notorium, potest ha-
bere aliquas excusationes. n. 202. par. 1.
Hieroe. de Taret. inter cons. Ant. de But.
cons. fi. n. 37. Cur. sen. cons. 13. Rot. Flor.
decis. 47. n. 22.
Male dicta, aut male scripta, siue de die, si-
ue de nocte non cōprehenduntur in sta-
tuto pœnā duplicante pro maleficijs de
nocte commisis, ita Bar. in l. aut facta.
ff. de pœn. & seq. Alex. cons. 77. in 1. vo.
Maleficijs futuris obuiandum est, & quib⁹
remedijs succurrendum sit. n. 257. p. 2.
Malafides in empore ex quibus arguatur.
sub n. 38. vers. sed nunquid. iij. 4. pat. sup.
in verb. condemnatio expensarum.
Malitia supplet ætatem, sub n. 123. par. 1.
ideo ferè ubiq; adsunt statuta dispen-
tia q. maior 16. vel 18. annorū habeatur
pro maiori; & qñ pœna ordinaria puni-
ti possit, vel non, vid. in 4. par. sub n. 79.
remissiuè, & sup. in ver. Minor.
Maligni, & calumnioli ex quibus cogno-
scantur. n. 283. p. 4.
Mandantis astutia ne delegatur à manda-
tario. n. 138. p. 2.
Mandatarij qualiter puniendi. n. 139. p. 2.

Mandatarij duo, si vnus fatetur, alter ac-
gat, an mandans dicatur couictus. nu.
21. p. 3.
Mandatarius quādo quis delinquendo præ-
sumatur. n. 118. p. 3.
Mandatarius quando mandantem non va-
let disgrauiare. n. 168. p. 3.
Mandatarius si vti principis fuerit accu-
satus, debet absolui. sub n. 104. p. 5.
Mādās qui falsus est mandatū, sed illud re-
uocasse asseritur, an talis confessio sic
qualificata sit admittenda. n. 168. p. 3.
Mādās reuocando, an teneatur cerriorari
personam, contra quam mandatum de-
dit, & qualiter fiat talis certioratio.
n. 171. p. 3.
Mandans qui mandatū reuocasse asserit,
sed delicto patrato receperat delinque-
tes mandatarios, an sit ac si nou reuo-
casset. n. 173. p. 3.
Mandans occidi, ipse homicida appella-
tur. n. 177. p. 3.
Mandans an teneatur de excessu. n. 178. p.
3. vi. Lancellot. de attent. p. 1. c. 1. qui
tunc loqui non ur. vid. sup. in verb. ex-
cessus. vid. Cepol. cons. 36. 37. & 38. ubi
de eo qui mādauit tñ aliquē vulnerari.
Mandarum quibus coniecturis non præsu-
mitur reuocatum. n. 169. p. 3.
Mandans, si inquiratur vti consiliarius, nō
potest puniri de mādato. sub n. 104. p. 5.
Nec e contra.
Mandans aliquē occidi, qui iam fuit ab ip-
so mandatario occisus, non tenetur, nec
ex mandato, nec aliqua ratihabitione,
quia id quod mandatū est impossibile:
Iac. in repet. l. quo mīus, ff. de humini-
bus, sequitur add. ad Dec. in l. semper
qui, n. 8. in fi. sed tenetur tautū in fo-
ro conscientie.
Mandatū tale præcesisse præsumitur in
dubio, quale delictū successit. u. 175. p. 3.
Mandans tenetur de omni, & toto eo, qd
sequitur ob mandatum. n. 179. p. 3. in-
tellige vt ibi.
Mandās bastonare, an teneatur de occiso.
n. 187. p. 4. & n. 208. p. 3. vi. plura cons.
Cepol. præsertim cons. 36. 37. & 38.
Mandatum est necessariū in specie cont
officiale

I N D E X.

- officiale[m] tpe sindicatus. nu. 49. & 50. p. 5. & potest appellari d. admissione personar[um] nō legitime. sup. Appellari. & debet mandatu[m] procedere quarelam. ibi.
- Mandata superiorum iusta sunt** seruanda ad vaguē, & sine macula. n. p. 4. quod non fit quando Rectores, ac Iudices terrarum veritati tacent, vel plus veritatis referunt coram superioribus, vt in reper. præc. in verb. veritas, & i. hoc.
- Mandare, consulere, & persuadere differunt**, in 3. par. n. 219. in fi.
- Manus iniectione in aliquem dñi consensio in personā**, n. p. 4. in hoc. Aunca. Io. And. & alij, in c. iij. et de senten. exco. Bar. in l. licitatio. ff. de public.
- Manus Regia, brachium regiū, & brachiū forte**, sunt sy. onima. n. 2. p. 1.
- Manus regis vis apud quos, & quibus in locis tractetur**, ibidem.
- Manu regia pceditur executiuē**, n. 14. p. 1.
- Manuū proprietates**, sup. genarū proprietates.
- Manus foedida coinquinat oculos magis**, quā abstergar. n. 138. p. 5.
- Manuale, seu repertoriū, aut memoriale penes acta Curie** de aliquo iustitumēto au fidem faciat. n. 367. p. 4.
- Masculinū an concipiat femininum, inf. statuta verba**, ver. Quæro an masculinū, & in 4. par. n. 446. & 453.
- Melius est occurrere in tempore, & iura in causa seruare**, quā post vulneratā causam remediū querere, per l. fi. C. i. quib. causis restitut. in integ. non est necessaria. n. 153. p. 5.
- Melius est regi a iusto Rege, quā a lege scripta** n. 10. p. 1. & Put. de iudic. in vgr. sententia, cap. 6. n. 10. p. 1.
- Medici qualitates adhibendi p[ro] visitandis carceratis infirmis**, n. 162. p. 1.
- Medicorum iudicium au cum iuramento sic recipiendum**, n. 163. p. 1.
- Medici, & alij petiti, qualiter cogantur perhibere testimoniale iudiciū**, n. 164. p. 2.
- Medicorum est proprium querere morbos**, n. p. 5.
- Melancholici natura**, sup. Manuunt proprietates.
- Membra proportionata, mores proportio-**
- natos indicunt**, n. 112. p. 3.
- Membri mutilatio**, n. 148. p. 1. & Put. de iud. in verb. Iudex, c. 1. n. 20.
- Mendacium quale iudiciū faciat**, n. 87. p. 3.
- Mendax in principali, vtiq; intelligitur mendax in accessorio**, n. 174. p. 3.
- Memoria delinquentis mortui in carceribus ante sententiā, an dampari possit, & quibus casibus memoria defuncti possit dampari, & de tali practica**, nu. 136. & 138. p. 4. vid. sup. in ver. Accusare defunctum, & quādo reus post mortem condemnari possit, vi. Cachera. decis. 149. n. 6.
- Mentia, vi. inf. in verb. Palatiū Principis**.
- Mercenarius est dignus mercede sua**, nu. 216. p. 4.
- Meti in petij quæ sunt, pacto priuatorum non conceduntur**, n. 143. p. 3.
- Merum imperium semel delegatū, de cetero delegabitur**, n. 249. p. 1.
- Merum imperiū regulariter non est delegabile**, n. 249. p. 1. fallit septem casibus, quos ponit lat. in l. 1. n. 28. ff. de offic. ius. Primò, causa absentis: secundo, si Princeps delegat: tercio, Principis delegatus: quarto, Proconsul. quinto, in causa suspensious: sexto, in causa restit. in integ. septimo, de iure Cano. octauo, quando contra insignē latronem mora esset periculum allatura. Bar. in d. l. 1. quem citat. Decia. de delict. tom. 1. ff. 163. nu. 34. vi. sup. Delegatus à Principe.
- Metus, vt excuset, qualis esse debeat**, nu. 210. p. 3.
- Metus quando tollatur. eo. & vid. Sfor. Od. de restit. in integ. q. 7. n. 68, 69. 70. 84. 96. 100. & 106. fo. 65.**
- Metus qualiter allegandus**, eo.
- Metus solus non disgrauiat, nec releuat**, n. 211. p. 3.
- Metus, vi. in repert. præc. de test.**
- Minz inditium faciunt**, n. 96. par. 3. vid. omnino Sfor. Odd. de rest. in integ. d. q. 7. n. 102. cū plur. seq. vbi consideratur qualitas persona cui inferatur, an sit mericulosa, aut intrepidat persona.
- Minus malum est peccare in tempore, quā in sententia**, n. 297. p. 5.
- Minor in delictis leuibus excusatur à poe-**

na ordinaria, nisi à statuto habeatur p
maiore, vt puta post 18. annū, & tunc in
atrocioribus, vel quādo malitia supplet
ætatē. n. 79. p. 4. adde omīssas allega-
tiones, Bal. in q̄st. ad stat. ver. Dispone-
re. sup. l. ver. Malitia. Menoc. de arb. Iud.
caf. 121. & 329. Plac. epit. delic. cap. 32.
n. 12. Nat. cōf. 542. n. 19. vo. 3. Anca. cōf.
39. n. 9. lib. 2. & quid seruetur Florentiz,
vid. A sin. inter cōf. crim. diuerso. cōf.
110. to. 2. Gomef. var. resol. de delic. nu.
63. vbi de maiori 17. annorum.

Minor 14. vel 18. annorū pro maiore habi-
tus à statuto, an ita in criminalibus, si-
cut in ciuilibus haberi debeat. vi. supra-
dictos Doct. & Bull. Pij 4. dat. sub die 26.
Maij 1565. in tit. de non admit. appellat.
vid. vltra alios Cauale. decif. 5. n. 7. & 33
& decif. 11. n. 38. decif. 42. n. 50. p. 3. Ce-
phal. cōf. 708. n. 17. vo. 5. Rot. Luc. de-
cif. 91. n. 2.

Minori effectus maior à statuto, an adhæ-
reat forensis minor. sub nu. 113. in 5. p.
vbi patrocinante D. Zenobio Bonauc-
rura iudicatum fuit anno 1602. Floren-
tiz ad fauorem minoris forensis.

Minor 16. aut 18. annorū, & huiusmodi ef-
fectus à statuto maior, ad hoc vt con-
demnari possit pœna ordinata, hæc sūt
consideranda, primò malitia, secundò
qualitas, & conditio psonæ; tertio, qua-
litas delicti an sit de iure cōi prohibitū,
vel solū de iure statutorio. vi. in 4. par.
n. 47. cum plur. seq. & n. 329. cū seq. sup.
in ver. extensio in pœnalibus, vid. Ber-
tazzol. cōf. 118. lib. 1. & Tiraq. de pen.
tēp. vel minen. caus. 42. vi. Farinac. de
inquisit. q. 11. n. 29. & d. accus. q. 15. n. 52.

Minor restituitur contra confessionē. n. 4.
& per Bal. in l. 1. c. eū qui. n. 4. de postul.
Ang. in l. 1. §. fin. autem, eo. tit. 5. for. Od.
in suo trac. de restit. in integr. p. 2. q. 72.
art. 1. n. 12. & 13.

Minor for. n. 15. an in loco vbi deliquit, ple-
detur pœna ordinata stante statuto.
l. 1. & l. in. 113. p. 5. vi. Bal. l. si ex cau-
sa. cōm. in l. in. ff. de minor. vid. Alex.
cōf. 49. to. 1.

Miserere uel excusatur à crimini-

bus, seu actionibus spiritualibus, quādo
malitia supplet ætatē; vt in simonia,
matrimonio, & huiusmodi. Decia. de
delic. tom. 1.

Miseri cordi negans, & de sua iustitia pre-
sumens percussus interijt. n. p. 4.

Mixti fori quæ sūt. n. 241. p. 4. vbi infer-
tur ad multa.

Mixtū non cōprehenditur sub simplō. ibi.
Mora modica non dī mōra. n. 217. & ibi qm
purgari possit, & quid in fideiusso. nu.
184. p. 2. vi. Baiar. ad Clar. q. 46. n. 55. vbi
plures quæst. in practica ponit.

Mors omnia soluit. n. 140. p. 4.

Mora aliorū non debet nocere. n. 278. p. 2.

Mos non est ei gerendus, qui solum facit,
vt officiat. n. 142. p. 2.

Monaci Cistercienses, & Cartusienses pnt ius
dicere in propria causa, in f. suspēdi.

Motiuū dñr pars sententiæ Florentiæ, quia
est liminatum rps intra quod dari de-
beant, vt inquit Soc. iun. cōf. 131. n. 79.
vo. 2. & refert Hieron. decif. 54. n. 1. sed
nō debent allegari ad decisionē causa-
rū, cū super eadem re diuersimodē re-
periat iudicari, & quando attento iu-
re sunt erronea, arg. eius, quod dicitur d
consuet. vt in 5. par. n. 132.

Mulieres arma deferentes an pœna statu-
taria puniantur. n. 420. p. 4.

Mulier an carcerari & qualiter custodiri.
n. 150. p. 2. Petr. Caball. caf. cri. 78.

Mulieri pregnantī an tortura sit danda.
n. 126. p. 2. Petr. Caball. caf. crim. 79.

Mulieres non possunt accusare de crimine
publico, sicut nec damnati de crimina
publico, vt l. q. crimē. C. qui ac. nō pos.
Rub. de por. proc. & def. in cau. cri. n. 52.

Mulieres regulariter sūt alligatæ statu-
tis, sicut masculi fallit, n. 446. p. 4.

Multitudine delinquentium, an pœna mi-
noretur. n. 82. p. 4.

Multitudo gentis quot hominibus cōtra
n. 82. p. 4.

Multitudo delinquentiū facit vt Princeps
facilius remittat, Boss. in tit. de remedi.
ex sola clem. Princ. n. 52.

Multiplicatio pœnarum quando fienda, &
quomodo. n. 150. p. 4.

Munera recipere est prohibitiuū iudici-
bus. n. 34. p. 5. vid. sup. in ver. exculenta,
& poculenta.

Munera à litigantibus nullo modo reci-
pienda. n. 36. ea.

Morus magnum recipere non decet. n. 38.
& 39. ea.

Munera recipere quando, & à quibus li-
ceat. n. 39. ea. Anro. Scap. tract. iur. non
scrip. lib. 3. c. 18. fo. 34. & pulchrè Bo-
nifac. trac. de fur. §. alienæ rei, n. 90. cū
plur. seq. Vini. decif. 113. lib. 1.

Muros ciuitatis transcendens pœna est
capitalis. n. p. 4. l. fi. de rer. diuis. de-
clara. vt per Clar. q. 68. veri Muros. &
ibi add. n. 72. vbi Boer. decif. 232. tener
habere locum qnd ad mœnia ciuitatis
sui domini, in alijs verò pœnâ esse ar-
bitrariam. Menoch. de arb. cas. 483. vi.
Petr. Caball. cas. cri. 100.

Muria delicta pari compensatione tollun-
tur. n. 320. p. 2. hinc est quòd eniēs sciē-
tet rem furtiuam, & decipiens furem
venditorem, re eniēta non habet regres-
sum. sup. eniēs scienter.

In mutilatione membrorum quibus con-
petat cōdemnare, & quid sit mutilatio.
n. 148. p. 1. & de quibus membris sit in-
telligendum. Put. de iudic. in verb. Iu-
dex, cap. 1. n. 10. Menoch. de arb. q. 80.
n. 9. & 15.

Mutilatio an in bestijs via iustitiæ fieri
possit, vid. sup. Feræ bestiar. & tot. tit. si
quadrup. pœn. fecif. dicat. & ad leg. A-
quil. & Put. loco mōx citato. & Abb. &
Maria. Soc. in c. si Bos. d. iniur. & dā. dat.

Mutilans, seu abscindens sibi membrum,
non potest ordinari. Arch. in c. maritū,
n. 1. 33. distine. reser. Decia. de delict. lib.
9. rom. 2. tit. de eo, qui sibi manū, c. 1.
n. 28. fo. 196.

Mutilando ob pœnam alternatiuam inui-
to, pœna solui potest pecuniaria à quo-
cunq; ne mutiletur. Bal. in si. vbi Imol.
ff. de cond. inst. in Ang. de malef. in ver.
quis si non soluerit, ver. quod si status.

Mutilatio, seu membri abscissio, vi. Bona-
coff. in suis quæst. cri. in dictis verbis.

Multitudo operantium iniquitatem, an

pœnam minorari operetur. n. 81. p. 4.

Multiplicatio pœnarū qualiter, & quando
fiat, vi. in verb. Causæ ob quas pœnæ au-
gentur, in 4. par. & in verb. pœna vna.

Mutatio status an in delictis attendatur,
dic vt sub n. 262. cum seq. p. 3. & quòd ad
agendum est materia l. postea, de Iud.
Vinc. Franc. decif. 384. p. 2. vid. Petr. Ca-
ball. cas. cri. 147. Farinac. de inquisit.
q. 8. sub n. 104. cum mult. seq. vbi plu-
res allegat: & mutatio status præsu-
mitur in fraudem post diffamationem,
accusationem, inquisitionem, & multò
magis post condemnationem, vt inquit
Farinac. n. 110. Bar. & alij in d. l. si quis
postea, de Iudic. vid. omnino Hipp. de
Marf. in Rubr. de fideiuss. vbi insert ad
multa à n. 110. cum mult. seq. in mate-
ria mutationis status.

Mutus, & surdus ex accidenti accusare
possunt, si eorum voluntate expri-
mere valent, vt de restituendo dixi in
prac. de test. & ita Decia. de delict. to.
1. lib. 11. tit. men. & corp. de sec. c. 11.
hu. 17. latissime Farinac. tit. de accusar.

Mutatio status personæ multa operatur,
vt p. Marf. de fideiuss. sub n. 110. cū seq.

1. **Quòd fideiussor** de iudicio liti libera-
tur ob mutationem status principalis.
Car. elem. 1. q. 9. de cens. & per eundem
Marf. n. 112.

2. **Quòd pater** qui ex forma legis tenetur
p. filio, eo sui iuris effecto non tenetur.
l. si filij de aur. & rar. dist. 1. ne potest eū
vendere effectum Clericum, nec exha-
redare, Marf. n. 116. & 120.

3. **Debitor** pōt cōueniri in loco cōtractus,
fallit si mutat domiciliū, & personæ sta-
rū. But. in l. qui quis. C. de Episc. & cler.

4. **Porettas** tenetur pro famulo, fallit si fa-
mulus bannitur. Bal. ad spec. in tit. de
accusat. §. ult. vers. si quid si familiaris.

5. **Laiens** effectus post delictum clericus,
non pōt à laico iudicari, nisi in fraudē.
Bar. in l. 1. ff. de pœn. & vi. in ver. Laicus,
& in verb. Clericus.

6. **Mulier** supra extra patriā, utiq; domi-
ciliū originis mutat. Bar. Bal. in l. cum
quzdā puella. sup. de iurisd. omn. iud.

- 7 Privilegium concessū familiæ, mulier amittit postquā est nupta. Doc. in d. l. cū quādā puella, vbi Ro. de iur. om. iud.
- 8 Paganus qui deliquit, & ita accusatus de crimine, si deinde miles effectus sit, nō potest à primo Iudice agi, sed coram Iudice secundo. l. qui cū vno. §. reus. ff. de rel. Marf. d. rubr. de fideiuss. ante n. 114. vi. nouiss. D. Petr. Caball. cas. cri. 147.
- 9 Dignitas superveniens eximit à patria potestate. §. filiusfamilias. instit. quib. mo. patr. pot. sol. Marf. vbi sup. n. 114.
- 10 Mutatio loci ut si laicus, qui extra Ecclesiam deliquit, fugiat ad Ecclesiam, Marf. ibidem, sub n. 114. tot. tit. de ijs, qui ad Eccles. confug.
- 11 Sacerdotium superveniens tollit munus publicum iam iniunctum, & compromissum iam factum. n. 115.
- 12 Filius ob mutationem status si efficiatur clericus, exit à potestate patris. sup. n. 9. non potest ex causa iugritudinis exheredari, non potest vendi, potest cōpatere in iudicio siue consensu patris. c. si. in si. de iud. Marf. nu. 177. & 118. vbi non tenetur capere malefactorem, nec stare rigori statutorum in materia contractuum, nec iudiciorum. nu. 119. nec subiacer penis crim. Maiesta. glo. in c. satis peruersum. 56. distinc. Mar. sub nu. 120. potest rogare testamentum, in quo pater sit hæres institutus. Bar. cons. 61. incip. Filiusfam. presbiter. Marf. nu. 122. Item acquirit sibi non patri. ibid. item spiritus efficitur legitimus per ingressum Religionis. Marf. n. 123. pōt esse testis pro fratre. Imo. in c. cū R. de offic. deleg. infamia cessat, & tollitur, Marf. n. 125. non tenetur cōferre libros à patre habitos. Ias. in l. filix, 2. col. C. de collat. non potest poni ad torturā si habet iudicia sufficientia contra se, nisi et sit infamis. Marf. n. 126.

N

Negans pluries, deinde convictus, an possit allegare se fecisse ad necessariam defensionem. D. Petr. Caball. in

suis cas. crim. cas. 49. & an gaudeat beneficio statuti, cas. 56. vi. inf.

Nares diuersæ diuersas habent proprietates. sup. Manuum proprietates.

Naturæ vis edocet tandem hominum mores. l. si vnus, §. pactus, ff. de pac. Tirac. tract. de pen. temp. cas. 51. n. 18.

Neganti delictum an pax profit, Petr. Caball. cas. crim. 74.

Negans narrata prout narratur, non negat, nec fatetur. n. 94. p. 5.

Negans prima vice, & secunda vice confessus, non gaudet beneficio statuti remittentis contenti certam partē pœnæ. n. 203. p. 5.

Negans quando agitur ex statuto pro dāno dato, non duplicatur pœna contrarium; nec quando pœna est ipso iure à statuto indicta. p. 4. sub n. 108.

Negligentia; cuius alteri obesse non debet. n. 54. p. 5.

Negligentia ob quam Index tenetur in sin dicatu. n. 74. & seq. & n. 170. p. 5.

Negligentia quæ nocet, & quando Index non dicatur negligens. ibidem. vid. de negligentia Guid. Pap. q. 473. & Gomel. Reg. Cancell. sub tit. de trien. preff. vbi ponit casus 214. de negligentia.

Nemo debet assumere partes fisci fisco præfente, in 5. par. circ. libellum prænuntiorum. Cephal. cons. 451. nu. 133. vo. 4.

Nemo tanquā vnus de populo potest quærelare Iudicem in sindicatu de priuatis delictis. in 5. par. n. 112. & 109. & vi. Tirac. tract. res inter alios acta. n. 62.

Nemo alicui nomine quærelare potest officialem in sindicatu, sine speciali mandato. n. 49. p. 5. sup. mandatum.

Nemo duplici pœna grauatur. n. 106. p. 4. Nemo tenetur detegere turpitudinē suā. in 3. par. sub n. 66. fo. 520.

Nemo Iudex in causa propria. sup. Iudex nemo.

Nemo præmiū ex propria malicia consequi debet. n. 250. p. 3.

Nemo dominus suorum membrorum. n. 142. p. 5. hinc est, quod quilibet potest pro condemnato etiam imito sol.

I N D E X.

uere pœnam pecuniariam , ne luat in corpus. vid. sup. mutilatio, & in materia torturæ vid. in 2. par. n. 176.

Nequid nimis qualiter intelligatur. in 3. par. vbi de tortura .

Nimia familiaritas parit contemptum. n. 29. p. 5.

Nobilitas an excuset delinquentē. n. 55. 4.

Nobilis qui verè dicatur, & qui largo modo. ibidem.

Nobiles quando iuratoria cautione relaxandi. n. 172. p. 2.

Non dicitur hoc esse, quòd ab hoc contingit abesse. n. 175. p. 4.

Non sufficit appellare nisi appellatio prosequatur. n. 342. p. 3.

Nomen malum quodnā inditium faciat. n. 81. p. 3.

Nomina scilium cur retinenda. n. 95. p. 4.

Notariorum relationi standum est de qualitate, & quantitate torturæ. in 3. par. sub n. 60.

Notarij actorum postquā marsupium plenum habent negligentes quidam sunt, & processum pericite nolunt, & culpā retorquent in Iudicem. n. 268. & 239. 3.

Notarij, & quilibet alius, dum officium Notarij gerit non potest arguere an bene, vel male rei, vel testes dicant, nec potest supplere, vel addere ijs, quæ per eos, aut per Iudicem dicta sunt, etiam si in conscientia sua certus esset, quòd aliter voluere intelligere, quā quod ei dictum est; quoniam eius officij est scribere tantum punctualiter dicta, & ordinationes, alioquin peccat. pulchrè Decia, de delict. to. 1. fo. 31. n. 31. & 32. lib. 2. c. 14. quid de additione dici, & temporis & huiusmodi. vi. Claud. ad Berrazzol. conf. 543. lit. a. vo. 2.

Notarij, & qui eorum vices gerunt possunt allegari suspecti. n. 323. & 328. p. 3.

Nonatio quando facta dicatur. n. 205. p. 2.

Nonatio au mutatione personæ, loci, & tēporis fiat. n. 197. & 205. p. 5. vid. sup. Mutatio status .

Notorium crimine potest habere aliquam excusationem. n. 179. p. 1. & n. 202. 22.

Nox quando intelligatur. n. 470. p. 4.

In Notarijs criminibus proceditur non scruatis solemnitatibus . n. 179. p. 1.

Notoriū nulla tergiversatione eclari potest. n. 202. p. 1.

Notorius delinquens an sit audiendus, quid si stinolas exceptiones adducit. n. 200. par. 1. Put. de iudic. in ver. notorium. c. 1. 4. & 5.

Notoriū, reliquavide in reper. prac. de test.

Nocturna delicta solent à statutis grauius puniri, quā delicta, quæ sunt de die; vt sup. in verb. Delicta quæ noctu. & per Ang. de malef. in verb. Nocte. vbi ex mēte Bar. & aliorum concludit, quòd

Nox est qñ in sero obscuro non potest cognosci quis sit homo quē videt, ita mane diluculo, ex quo in materia statutorum pœnæ sunt potiùs restringendæ; vt ait Luc. de pen. in l. qui Agrios. C. de omni agr. lib. 11. nec consideratur in hoc qñ nox intelligatur quando sol adhuc nō est ortus super terrā, & quando cœlū est nubilosum, habita consideratione, quales, & eclipsis sunt accidentia.

Nul' ū maleficiū quod nō habeat aliquale excusationē. p. 1. n. 202. Add. Hiero. Turci. inter conf. Ant. de Butr. conf. li. n. 37 Cur. seu. conf. 21. n. 23.

Numerus quinque testij sufficit loco scripturæ, licet req̃ probatio per scripturā, in prac. litis, l. testij. C. de test. vid. in prac. d. test. & Vic. Frac. de iur. 384. n. 7. p. 2.

O

Obediendum non est Principibus contra Deum. n. p. 4.

Obedientia custoditur de gradu in gradu, & non per saltus. n. 60. ver. & postquā p. 5. car. 764.

Oblatio adimplendi ea, ad quæ quis teneat multum prodest. n. 277. p. 5.

Oblatio expensarum soluendarum, aut depositum, an sufficiant. n. 296. p. 4.

Oblivio au sit iusta causa teuocandæ confessionis. n. 216. p. 3.

Oblivio in teste qñ dicatur lata culpa. ibi.

Obligatio pœnalis, appellatur grauis obligatio. n. 185. & 244. p. 2.

Obligatio grauis an ad hæredes transeat. u. 185. & 244. p. 2.
 Obsides quib⁹ ex causis à Principibus sub saluaguardia recipiantur. u. 263. p. 2.
 Occasio non est danda maleficijs. uu. 2545 p. 2. & occasio dicitur quando causa nō est ordinata ad effectum, de quo agitur, sed accidentaliter, & casu illud cōiungit. l. si. cū in secunda. C. de fur. & alia iura adducit Dec. in c. 1. n. 7. de constitut. & in Rubr. C. qui admitti, Bal. in cons. 119. col. si. lib. 2.
 Oculi, & aures simul sunt fidei testes. nu. 139. p. 1.
 Oculorum phisionomia. sup. Genarum.
 Occidi imponē qui possunt. n. 104. p. 2.
 Occisi pœna ordinaria cessat in quampluribus casibus. sub n. 94. & seq. p. 4.
 Occisus non tenetur qui aliquem impulsit gladiū habentem cū quo vulneratus, & occisus remansit. ibidem, & per Ang. cons. 285. incip. Viso theutare.
 Et an mandans baltonare, sup. eo. ver. & n. 187. p. 4.
 Et an auxiliatores. sup. in verb. Auxiliator. & sub dicto nu. 187. cum mulr. seq. d. p. 4.
 Et an mandans, & reuocans mandatum. sup. mandans aliquem occidi.
 Et an ille qui pede ignoraus mulierem esse pregnantem, percussit, & abortum fecit, non tenetur pœna ordinaria. Ang. in l. penult. C. de hec. Ludo. in l. 1. §. occisorum. ff. ad sillan. & de multris alijs exemplis vi. in 4. par. sub n. 56.
 Odium facit indurum. n. 96. p. 3.
 Odium est duplex. p. 4. n. 103.
 Opem ferre delicto dicitur assistentia verbis, vel facto, associatione, receptatione, consilio, & mandato; vt in verb. Assistētia, associatio, receptatio, statutum de auxilio.
 Odium nō præsuntur nisi probetur. Mascar. de probat. concl. 1432. n. 1. & uu. 10. ubi de odio publico, & de odio priuato.
 Odiū arguitur ex nimia asperitate in Iudice, vt pulchrè explicat Decia. de delic. 10. l. lib. 3. tit. inimicitiz causa, Menoc. d. præsunt. lib. 4. praf. 170. lib. 5. praf. 43.

Offendens ex noua causa, an incidat in penam cautionis de non offendendo. uu. 311. ver. verū si ex noua causa. p. 5.
 Offensa facta officiali, an si fiat vxori statutu locum habeat. Dec. cons. 501. n. 5. ubi tenet q. non, secus de iure cōmuni.
 Offensa vxori facta, cēsetur facta viro. ibi. & sub n. 60. f. 764.
 Offensa personalis, an pp. exonerationem scelopi, vel admenationem cōtra personam, non tamen ractam, dicatur. Petr. Cab. cas. cri. 152.
 Offendēs officialē tempore sindicatus, pena capitis puniuntur. u. 139. & seq. p. 5. Au. to. Scap. de iur. non scrip. lib. 3. c. 20. u. 9. fo. 35. vid. Petr. Caball. cas. cri. 311.
 Offensū taciturnitas, quando non excuset. u. 278. p. 3.
 Offensus an valeat propria authoritate offendentem capere. n. 336. p. 4.
 Offensio facta cū alapa est grauior pugno. Niger. in c. 149. sub rubr. de inur. & ratio assignatur quia tanquā puer offensus reputatur.
 Offensa publica quæ, sub n. 601. p. 5. fo. 763. circ. fin.
 Offensa an dicatur facta officiali, vid. sub n. 60. p. 5. fo. 764. cir. princ.
 Officialis in sindicatu non inueniens fideiussorē, an sat erit cautio iuratoria, sub n. 95. p. 5. & vi. sup. Cautio iuratoria.
 Officialis discedens ab officio ante tēpus, an perdat salarium. n. 231. p. 4.
 Officiales non debent eligi, nisi prius racta veritate eorum conditionis, & meritorum. n. p. 4.
 Officialis an teneatur sistere in loco sindicatus vsq; ad finē. u. 13. p. 5. & an possit discedere relicto Procuratore. n. 176. ca. Scap. trac. iur. nō scrip. lib. 3. c. 20. f. 35.
 Officialis de gestis ante, vel post, aut extra officium, an possit conueniri coram suo dicatore. n. 14. & 245. p. 5.
 Officialis in sindicatu condemnatus, si nō habet in ære, non luit de consuetudine in corpus. Scap. d. tract. iur. nō scrip. tit. de ludic. tā ord. quā deleg. c. 17.
 Officialis absolutus post lapsum temporis proclamatum, seu bamui, nullibi molestari

- stari debet. Anto. Scap. vbi sup. lib. 3. c. 10. n. 6. fo. 33. Pur. de iudic. iu. ver. pena, c. 8. n. 8.
- Officialis non tenetur recipere, nec soluere copiam actorum criminalium coram eo factorum, si nolit, tempore sindicatus. n. 128. p. 5. sup. Copia non est dāda.
- Officialis egregius, in signum pristinae dignitatis decoratus est. n. 150. & 192. p. 5. & ideo dnm ad sindicatore interrogatur potest sedere, D. petr. Caball. in suis cas. crim. cas. 54.
- Officialis durante officio non debet sindicari, nisi ex causa pro qua priuandus esset officio. p. 5. n. 2. & n. 189. & alibi. Petr. Caball. cas. crim. 76. vi. Dec. in cōf. 131. cir. si. in 2. vbi dicit quod officialis, ad tempus durante officio, non potest conueniri, secus si in perpetuo. per l. principalibus, si cer. pet. & in l. pars literarum, de iudi.
- Officialis an possit cognoscere de iniuria sibi notorie facta, sub n. 60. fo. 764. p. 5.
- Officialis absolutus a sindicatu amplius molestari non potest. n. 138. p. 5. & sup. ver. officialis absolutus. & inf. semel. & per Bōff. de senten. n. 80.
- Officiales iniuria affici est contra bonum publicum, & res mali exempli. n. 141. par. 5.
- Officiale offendens tempore sindicatus, pena capitali tenetur. n. 139. p. 5.
- Officialis fugiens a sindicatu, ad quid teneatur. sup. Index fugiens.
- Officiales ambiciosi, & auidi, ementes officia nullam merentur excusationem. n. 146. p. 5.
- Officiales de generali consuetudine non sindicantur, nisi de dolo, & barattaria. n. 61. & 136. licet erratū. n. 241. p. 5.
- Officialis probus est laudandus pro bene administrato officio. n. 150. & 192. p. 5.
- Officialis electus, cuius efficitur. nu. 269. par. 5.
- Officiales, vel scolares, an domicilium contrahere dicantur. n. 269. par. 5. sup. Domicilium.
- Officialis impeditus exercere officium, vel ad aliud promoueri, culpa sindicatoris, vel subditorum, ipsi tenentur vtreq. seorsim ad emendam damni. n. 277. p. 5.
- Officialis, vel quilibet alius, contra quem est moralis criminalis, non potest promoueri ad officia, & honores durante causa. l. tens delatus. ff. de mun. & honor. l. 1. Cide reis postulan. lib. 10. idem si de maiori parte bonorum lis mora sit. vt per Asin. prac. in 1. c. 6. n. 8. vi. Petr. Caball. cas. crim. 121.
- Officia ementes multo carius iustitiā vendunt. n. 147. p. 5.
- Officium sindicatoris quale esse debeat, antequam contra officialem incipiat se gerere. n. 96. cum plur. seq. p. 5. Scap. tract. iur. nou. scrip. lib. 3. c. 18. n. 3. f. 34.
- Officia in promiscuis actibus non debent turbari, sub n. 352. p. 4. & vnus officialis non debet se ingerere in officium aliorum, culpa, de leg. iur. vbi Dec. n. 2.
- Officium assumens, qui se inhabilem cognoscit, remouendus est. n. 297. p. 5.
- Officium, & discretio pari passu ambulat. n. 37. p. 5.
- Officium Notarij & Quarij bauchi iudicis quale. n. 227. p. 4.
- Officij virtus stat in maiorentione iustitiae. n. 7. ca.
- Officio, & dignitati ludicum, ac eorum subditorum indemnitati simul, quomodo succurrendum sit. n. 8. p. 5.
- Odiū, & mala voluntas inferunt ad delictum. n. 126. p. 3.
- Opem ferre, vi. sup. in ver. Agentes, in ver. Assensens, & in ver. associatio. & in ver. Arma.
- Opinio vna ex pluribus, & diuersis, quae, & quomodo amplectenda. n. 57. p. 5.
- Opinionum diuersitas iudicē excusat. ibi.
- Opressiones subditorum, quae fiunt a iudicibus, quales, ac quātae. i. 5. p. n. 32. & seq.
- Originale scripturae altera tum, aigne falsitatem. n. 353. p. 4.
- Ordo Mediol. in materia sindicatus. nu. 249. p. 5.
- Ordo Mantuae antiquarius super salarijs. n. 223. p. 4. & ordo nouus. n. 222. co.
- Ordo iudicij duplex est. n. 139. p. 1.
- Ordinis iustitiae, quae sunt, & quae in

I N D E X:

iudicio criminali. n. 171. ca.
Os paruū quid significet. sup. Genarum.
Ortus, & area, an comprehendantur appellatione Domus. n. 88. p. 4.

P

Pactum de quota litis. n. 310. p. 5.
Pactum quod iudex non possit allegari suspectus, non tenet. n. 310. p. 3. vt in vers. seq. & in verb. suspecti omnes. n. 7.
Pactū quod iudex non teneatur stare iudicariū, non valet. n. 18. p. 5. vi. sup. Auctoritate Brachij. regij data.
Palatium Principis est locus in quo delinquens atroci poena plectitur, in 1. par. n. 197. & in 4. par. n. 98. & seq. & Boss. in tit. de iniur. n. 5.
Palatium Episcopi, qua immunitate gaudeat. n. 91. p. 5. quid de cēmeterio, ibi. Quid de domib⁹ Cardinaliū. sup. Dom⁹.
Palatia Magnatorum, sup. in verb. Domus, & in ver. Franchisiæ.
Papa non tenetur seruare pacta sui precessoris, idē scilicet Imperatore, & hoc quia eligimur. n. 164. p. 1. fallit in ijs, quæ de natura, vel consuetudine sui dignitatis, prout est insudare, & assignari ratios, ex quo successor nō habet causam à defuncto. Euerat. in sua. centur. loc. à plenit. potest. adit. B. fo. 266.
Pacta delicta mutua compensatione tolluntur. l. viro, atq; vxori. ff. solut. matr. vid. sup. in ver. compensatio in delictis. & in verb. Dolus est dolo compensatur. & inf. in verb. Replicatio. & per Decia. de delictom. l. c. 3. §. lib. 3.
Paria sunt quem non esse idoneum, vel diffidit ex actionis. n. 194. p. 2.
Paria sunt promittere releuare indemne, vel defendere. n. 208. p. 2.
Paria sunt aliquid esse adimpletū, vel per adimplentem non stare. n. 221. p. 4.
Paria sunt non esse, vel esse non posse. nu. 171. p. 4. & contra. n. 225.
Paria sunt nō facere, vel minus legitime. n. 227. ca.
Paria sunt actum non incipere, vel ceptū non finire. n. 227. p. 4.
Paria sunt producere falsum testem, aut

falsum articulum. n. 368. p. 4.
Paria sunt aliquē esse iam condemnatum, vel statim posse condemnari, ibidem.
Paria sunt sententiā esse latam, vel reuēse conuictum. n. 142. 224. cum seq. p. 4.
Passio nimia excecet homines. n. 81. p. 5.
Pater an possit vendere filiū ob necessitatem famis. n. 490. p. 4. limita. n. 120. si filius sit presbiter, Ostiens. in c. iudicorum, de eta. & qual. Mar. Crubr. de fideiuss.
Pater pro filio, & contra, an carcerari possit. n. 39. & 176. p. 2. Pet. Cab. cas. cri. 149.
Pater quando prohibere possit alienationem bonorum suorum in casu delicti filiorum. n. 289. p. 2.
Pater qualiter puniatur in filium. nu. 139. p. 4. & pro delicto filij tenetur quando potuit prohibere, & nō prohibuit. Put. d. iudic. in ver. tortur. c. 5. n. 9. & 10.
Patrocinium prestat ad offensam alteri nō licet, fallit contra personas incorrigibiles; & quando agitur pro coniuncto, vel amico, & proceditur realiter, & vrbani ter. n. 115. p. 5.
Pauper pauperem alere non tenetur. nu. 195. p. 2.
Pax inter plures, si ab vno tantū sit rupta, oēs pro virili tenent. n. 304. p. 4. n. 311. 5.
Pax, aut remissio quando imbuant poenā; & à quibus pax sit habenda. sup. Causæ. & n. 79. & 304. cit. fi. 4. par.
Pax rupta quomodo, & quando verè rupta sit. n. 303. & seq. p. 4. & 312. p. 5. & ibi an semel contrahendo. n. 313. eo.
Pax, aut tregua de non offendendo personam, verbis non rumpitur. ibidē, per l. Iulianus. §. offerri, de act. & nunquid tregua per diffidationem rumpatur, vide Melchior. Fac. conf. 78. n. 34. inter conf. crim. diuerso. vo. 1.
Pax, quæ contineat respectu faciētis. n. 206. p. 4. & quæ personæ in ea comprehendantur. n. 311. p. 5.
Pax an faciat inditium, & de præsentante pacem, & de petita venia, quæ non probant delictū. gloss. sing. in c. exhibita, de homic. quā sequitur Ro. in l. 1. §. Nouatio. ff. de no. op. nunciat. n. 312. p. 5.
Pax, & remissio pro iniuria non extenduntur

Pax ad damna, ibidem, n. 311. & 313. cū
seq. p. 5. & n. 303. p. 4.

Pax in statuto non comprehendit concordiam. ibidem. & differt à remissione.
n. 313. p. 5.

Pax facta pro interesse priuato, non impedit processum, quò ad interesse fisci. ibidem, & n. 315. p. 5.

Pacis materia, Nell. de bainn. Bal. de pac. constant. Afflic. super constitu. in ver. pacis cultus, Vulpell. lare p multa confl. Mascari. in verb. Pax. Bonacossi. eo.

Pecunia data pro assassinio committendo, cui applicanda. in 4. par. sub n. 191. in fi.

Pecunia à beruarijs carpta capiendi in captura, vbi, & quibus applicanda. n. 123. 2.

Pecunia per corruptelam iudici data, non repetitur. n. 33. p. 5.

Pectus significatum, sup. Manuum proprietates.

Pedium proprietates, ibidem.

Pena quando principaliter dicitur, & quando accessorie, Ang. de malef. in ver. præseute Caion. n. 34. vbi dicit, qd si dicatur, Condemnamus Titium ad mortem cum confiscatione bonorum, tunc dicitur pena confiscationis esse accessoria; at si dicatur, Condemnamus Titium in penam mortis, & confiscationis bonorum, tunc æquè principaliter pena utraq; imposita dicitur. Bar. in l. 3. in fi. C. si pen. appellat. pulchrè Farinac. omnes allegans in tit. de inquisitione. q. 10. sub n. 47 vbi de utilitate huiusmodi distinctionis circa hæredes, quando pro delicto defuncti penam luere tenetur. vid. sup. in ver. Hæres.

Penam læsæ Maiestatis, an & quando eximens capti ex carceribus incurrat. nu. 210. 212. & 214. p. 2. & si est pro causa civilis tenetur creditoribus, sup. eximēs carceratum.

Pena ordinaria non habet locum, vbi dolus deficit. n. 117. p. 2. sup. Dolus. & in ver. occisi penes.

Pena indignationis Principis, quæ sit. nu. 255. p. 2. adde D. Petrum Caball. in suis cas. crim. cas. 30.

Penæ omnes in Principe sunt arbitrarie. n. 256. 2. & vid. n. 68. p. 4.

Pena obruptam cautionem de non offendendo, quando debeat. n. 259. p. 2.

Pena contrauentionis vnius, an ceteros afficiat. n. 259. p. 2.

Pena debet sequi suos auctores. n. 254. p. 3. vid. Pena contra auctorem.

Pena, quæ olim de iure cōmuni erat corporalis, si per statutum effecta sit pecuniaria, nihilominus quò ad procedendum sit, ac si esset corporalis. n. 260. p. 3.

Pena simpliciter intelligitur de corporali. n. 12. p. 4.

Pena capitalis triplex. n. 13. & 17. p. 4.

Penarum septem species. n. 17. p. 4.

Pena perpetui carceris. n. 18. ca.

Penæ, quæ hodie non sunt in vsu. n. 18. p. 4.

Pena ordinaria nō habet locum quando quis voluit vulnerari vnū, & vulnerauit alium de stricto iure, sed Clar. dicit in §. Homicidium, vers. dicunt, qd ipse faceret caput ei amputari, in hoc esset confideranda causa, quia is motus sit ad delinquendum, & solū haberi pro homicidio puro tenet, vi. Baiar. ibi. n. 12. & nota hic ad D. Petr. Caball. cas. cri. cas. 31.

Pena pecuniaria quādo conuertitur in corporalem, ibi. & vid. ad hoc ius. pena alternatiua.

Pena blasphemix, quæ sit hodie in vsu. n. 20. p. 4.

Pena corrumpentis Imagines Dei, ac Sanctorum, est mortis. n. 20. p. 4.

Pena mortis in quinque species constituitur. n. 21. p. 4.

Pena mortis, quæ est in vsu hodie. n. 21. ca.

Penæ sere omnes per statuta sunt commutate. n. 33. p. 4.

Pena arbitrandi quæ considerari oportet. n. 35. p. 4.

Penæ variantur pro temporum diuersitate. n. 28. p. 4.

Pena homicidæ qui ex proposito occidit. n. 36. ca.

Pena furum, fraudatorum, falsariorum, sortilegiorum, & libelli famosi. nu. 37. p. 4. & n. 261. p. 4.

Pena in dubio an applicetur fisco, vel parti, si est iudicata à statuto, applicatur fisco; si est arbitranda, tunc distingue Bar.

- Bar. in l. agraria, n. 3. de ter. mot. vbi ait, quod aut lex imponens penam introducit actionem, tunc applicatur parti, aut introducit accusationem, & tunc applicatur fisco; ita verò serua consuetudinem, vbi ius dicitur.
- Pœna** an loci delicti, aut loci iudicii sit imponenda. n. 58. p. 4.
- Pœna** falsi excoꝝdinaria, quando infligi possit. n. 373. & qñ ordinaria. n. 374. p. 4.
- Pœna** fugientis ex carceribus. nu. 60. p. 4. lat. ius in 2. par.
- Pœna** de rusionis in monasterium. n. 61. ea.
- Pœna** vltimi supplicij quibus verbis comprehendatur. n. 62. ea. 4. p.
- Pœna** in arbitarijs an vsq; ad mortē extendatur inclusiue. nu. 28. & 64. p. 4. & an sit arbitrandi in pecuniam, vel aliter citra afflictionem corporis. vid. Beer. Caball. cas. cri. 135.
- Pœna** à statuto taxata, & alterata arbitrio iudicis. n. 65. ea. n. 96. & 120. p. 4. Quid si statutum imponat penam ipso iure, aut facto, dic vt sub n. 102. ea. 4. par.
- Pœna** alternatiua in statuto, vna expressa, altera non, quid iuris. n. 66.
- Pœna** omnes cur hodie arbitrarie censentur. n. 68. p. 4.
- Pœna** excoꝝordinaria an infamet. n. 775. 4.
- Pœna** corporis afflictiuas an infligi possit ex duabus semiplenis probationibus. n. 69. p. 4.
- Pœna** augeatur ratione loci, & tempotis. n. 96. p. 4.
- Pœna** sic grauior ratione personæ offensis. n. 97. p. 4.
- Pœna** augeatur ratione animi, & modi. nu. 98. ea.
- Pœna** augeatur propter negationem. n. 100. & in verb. statutum minuens penam propter confessionem.
- Pœna** ex quibus causis augeantur, vel diminuantur. vi. sup. casus. & à n. 96. cum mult. seq. p. 4.
- Pœna** vna qñ faciat cessare alterā. n. 103. ea.
- Pœna** maior an, & quando facit cessare minorem. n. 104. & 108. p. 4.
- Pœna** antiqua per legē nouam correctā, ex men. accusatio dicitur procedere per legem antiquā. nu. 112. p. 4. vid. in verb. statuta correctoria.
- Pœna** triteminū. n. 99. p. 4.
- Pœna** in metallum, ibidem.
- Pœna** statuti noui facit cessare pœnā iuris communis. n. 112. p. 4.
- Pœna** semel electa, an sit locus poenitentie. n. 116. ea.
- Pœna** similis ad similem. n. 104. & 121. ea.
- Pœna** fisco applicanda an possit per ludicem superiorem remitti. n. 120. p. 4. & an pœna, quæ partim applicatur fisco partim accusatori, possit in totum remitti, dic qñ sic sed fisco, vel cōmune cui applicatur, tenetur suam portionem dare accusatori. A. sicut. ad Bar. in l. si quis delatorem. §. Senatus. lit. H.
- Pœna** expoucentium infantes. n. 112. ea.
- Pœna** an sit imponenda, quæ tempore delicti vigeat, an illa quæ viget tempore sententiae, si statutū mutetur. n. 123. p. 4.
- Pœna** ipso iure, & facto, quid operetur, iur. 4. p. sub n. 102. & pœna ipso facto incurritur quando delictum inest dolus, secus si post delictum dolus adueniet, vt ibi.
- Pœna** vt euitetur, attenditur initium. nu. 96. 124. & 148. p. 4.
- Pœna** quæ participari debet cum accusatore, an tota debeatur fisco. vid. sup. in verb. Causa mixta, & in verb. condemnatione tota.
- Pœna** ducentis plures vxores eodem tempore, est adulterij. c. Dominus, vbi Abb. n. 4. de adul. vi. Pet. Caball. cas. cri. 98.
- Pœna** an loci originis, vel dpmicij sit imponenda, vel loci delicti. num. 58. & 121. p. 4.
- Pœna** forensi delinquenti in forensē, quæ imponi debeat. n. 126. p. 4.
- Pœna** contra authorem non declarata, an possit contra hæredem declarari. n. 131. p. 4. & in §. p. n. 120.
- Pœna** aunquid transeat ad hæredem, si appellatio pendente reus moriatur. n. 143. vel si ante executionem. num. 144. p. 4.
- Pœna** insultus, & armorum, confunditur cum pœna vulneris, & quando non. n. 143. p. 4.

Pœna contra innocentem ignorantem excusata ob eius innocentem confessionem, an releuet verè innocentem. n. 161. p. 4. sup. Innocens.

Pœna est vnicuique infligenda pro modo culpæ. n. 167. p. 4. & est communis iuranda delicto. n. 20. & 168. ca.

Pœna parricidij. n. p. 4. & vi. Plac. epit. de lib. lib. 1. cap. 12. n. 7. vbi de gallo, cane, vipera, & similia.

Pœna ordinaria loci non habet quotiescunq; res nō est verè clara. n. 189. p. 4.

Pœna talionis non est in usu. n. 290. p. 5.

Pœna talionis hodie locum non habet nisi in rebus, sicut Perr. Duen. in reg. 27. Bal. in l. 2. C. de rob. cred. Clar. 6. si. q. 81. vbi reddit rationem cur hæc pœna à consuetudine sit reprobata, sed ex causa Iudex noster potest illam infligere falso etiam accusatori. Bar. in l. 1. §. 1. ff. ad leg. cor. de sic. Milles. prac. 6. si. 25. n. 93. Menoch. de arb. cas. 322. Coar. var. resol. c. 9. n. 34.

Pœna de non offendendo in personam, an incurrat offendendo aliam, puta filium, uxorem, vel fratrem. & sup. vix supra.

Pœna minoratur ex probationibus, quæ per præsumptiones habentur. n. 82. p. 4.

Pœna portantis res ad infideles est capitalis, sub n. 319. p. 5. l. 1. & 2. C. quæ res expor. non poss. Soc. in c. quod olim, de Iudic. Clar. q. 77. vers. Christiani, vbi add. vid. sup. capta in bello.

Pœna libelli famosi. n. 261. p. 5. & sup. libelli famosi.

Pœna libelli famosi, quando locum non habeat. ibidem.

Pœna libelli famosi, ut loci habeat, quæ requirantur. num. 361. & seq. p. 5.

Pœna libelli famosi, an pronocatur euitæ pro consimili libello. ibidem.

Pœna variatur secundum diversitatem reorum. n. 28. p. 4. vid. in verb. Ratione correctoria.

Pœnarum septem species. n. 17. p. 4.

Pœnæ exorbitantes. n. 484. p. 4.

Pœna est afflictiva, punitiva, obligativa, & æquativa. n. 320. p. 4.

Pœnæ mortis, quinque assignantur species. n. 21. ca.

In pœnis arbitrandis quis ordo servetur. n. 35. p. 4.

Pœnæ de iure civili, per statuta ferè omnes sunt commutata. n. 33. p. 4.

Pœnæ plures quando concurrant. nu. 204. 167. & seq. p. 4.

Pœnæ statutarie tunc, & non delictorum, an liget forenses. n. 461. p. 4. inf. statuta.

Pœnæ statutarie quando sunt nimium leues attentæ qualitate delicti possunt à Iudice supremo augeri. n. 110. p. 4.

Pœnæ quæ minori infliguntur, ordinariè potius ad terrorem, & exemplum inflicti sunt, quàm ad punitionem; & sic nota, quod pœna ad duplicem effectum est imponenda ad punitionem, & ad exemplum; sed quoad exemplum, aut ad punitionem tantum. n. 94. p. 4. sup. in ver. exempla, & in ver. Minor.

Pœna latronis, sup. in ver. Leno.

Pœnarum alternatiuarum cui sit electio. n. 115. & quando statutum inducit primò pœnā corporalem, vel postea pecuniariam, & e contra, pœnæ non sunt alternatiuæ. n. 114. p. 4.

Pœnæ an sint multiplicandæ, quādo, & quō. n. 147. p. 4. quid stante statuto ipso iure pœnam imponente, Bonacuss. q. cri. f. 57.

Pœna duplicataria, & quadruplicataria expresse, quibus casibus loci habeat. n. 252. p. 5.

Pœna auferentium, subdole, vel suppetentium scripturas ex actis publicis, & originalibus. n. 213. p. 5.

Pœnæ eorum qui iurant se posse de Iudice, & munera extorquent. nu. 69. p. 5. & Perr. Caball. cas. cri. 67.

Pœna iniuriarum tenetur calumniosus quærelator contra officialem. n. 260. p. 5. & sup.

Actioe iniuriarum, & in verb. iniuria.

Pœna leg. Cor. de fals. quando per Iudicem habentem brachium Regium cominari possit resti inobedienti. n. 308. p. 2.

Pœna primæ euagationis quando locum habeat in secundo euaginate. n. 275. vers. & ut in futurum. p. 5.

Pœniarum non admittitur ad accusandum. n. 226. p. 5.

Personæ contra quas ius præsumit. n. 97. 3.
 Personæ, quæ sindicari minimè sunt obnoxie. in §. par. n. 15.
 Personæ quæ incarcerationi non pnt. n. 124. 2.
 Perseuerantia in confessis, alia expressa, alia tacita. n. 182. p. 3.
 Perseuerate in confessione quando quis dicitur. n. 183. p. 3.
 Peritorum testimonio an sine iuramento standum sit. n. 165. p. 2.
 Percussio tumefacta si sit opus aperiri ferro, ut mederi possit, an veniat appellatione vulnerum. n. 152. p. 4.
 Phisionomix diuersi effectus scribuntur à Petro Tarantaf.
 Pinzocheræ, & huiusmodi descripti in Regula tertij ordinis sancti Francisci, an gaudeant privilegio fori. n. 88. p. 1.
 Philippi Regis Hispaniarum catholica documenta filio data in articulo mortis. n. 775.
 Pignus loco fideiussionis, an recipi debeat. n. 174. p. 2.
 Plures iudices diuersi, an omnes eodè tempore, pro eadem causa, contra eandè personam procedere possint. n. 250. p. 4.
 Plures pro vno delicto, an & quando teneantur. n. 153. & 163. p. 4. tex. in §. si quis quinque solidos, de pac. tenen. & si vnus pro socijs pœnam pecuniariam soluat, habet ius repetendi. n. 153. p. 4.
 Plures delinquentes in vno facto interuenientes, an eadem, vel diuersa pœna puniantur: latè tractatur sub n. 163. & 184. p. 4. vi. Gram. conf. 4. & §. vbi concludit, qd si non interuenerunt omnes animo occidendi, & non ignoretur occisor, non tenentur ceteri de occiso.
 Pluralitas de duobus est cōtenta. n. 182. p. 2.
 Plura sunt negotia, quæ vocabula, nu. 33. p. 1. & inf. statimorum.
 Porticus extra domum an comprehendatur in domo. n. 88. p. 4.
 Ponens dē fateri. n. 362. & positio si est falsa, ponens tenetur. n. 363. p. 4. & ponens vnum, & aliud probans. n. 104. p. 5.
 Potestates, seu Pætores terrarum, habeant limitatam iurisdictionem. n. 380. p. 4.
 Potestas an, & quando teneatur pro fam-

lia sua. n. 77. p. 7.
 Potestas an teneatur exhibere famulum bainnitum. n. 77. & n. 155. p. 5.
 Potestas si pro famulo soluit, repetere potest. n. 226. p. 5.
 Potestas, vel Iudex querelatus coram superiore, iterum coram alio querelari, pro eadem causa non potest. n. 233. p. 5.
 Potestas an de gestis extra officium possit sindicari. n. 14. & 245. p. 5. & vid. sup. in ver. cautela pro assessoribus.
 Potestas, vi. i. verb. Prætor, & in verb. Iudex.
 Potestas absoluta soli Regi, seu Principi competit. n. 273. p. 3.
 Potestas torquendi est meri Imperij. n. 173. p. 3. vi. inf. in verb. Tortura est meri imperij.
 Practica seruanda pro inuestigando corpore delicti. n. 185. p. 1.
 Practica visitationum delictorum. n. 191. p. 1. Anto. Columba. in prac. proced. ex traor. artic. 41.
 Practica probandi necessariam defensam, trad. Ang. in §. ius autē. Jusur. de iur. nat. ver. Quomodo autem.
 Practica procedendi contra eximentem se à captura. n. 85. p. 2.
 Practica retinendi testes separari, ne pandantur secreta processus. n. 136. p. 2.
 Practica extraordinaria contiendi spontè, & cautè complices. n. 158. p. 2.
 Practica conueniendi principalem, & fideiussorem simul in causa criminali. nu. 216. p. 2.
 Practica procedendi contra fideiussorem, & principalem. n. 241. p. 2.
 Practica cogendi remittentes fideiubere. n. 249. 254. & seq. p. 2.
 Practica utilis, & opportuna obuiandi maleficijs in statu Magni Ducis Atturniz. n. 257. p. 2.
 Practica torquendi eum, qui non vult respondere. n. 63. p. 3.
 Practica repetendi torturam. n. 139. p. 3.
 Practica torquendi illum qui allegat confessum fuisse metu torture id quod non fecit. n. 212. p. 3.
 Practica seruanda à Procuratoribus, & ab Aduocatis, circa reuocationem confessionis

I N D E X.

- honis rei. n. 225. p. 3.**
Practica seruanda in torquendo reos, qui statim in tortura fatentur, & demissi negant toties quoties confessi sunt. num. 230. & 234. p. 3.
Practica seruanda qñ reus vult renocare confessionē, sub quouis prextu. n. 225. p. 3.
Practica interrogandi reos. n. 16. & 40. p. 3.
Practica procedendi in causa recusationis Iudicis. inf. verb. suspecti.
Practica inueniendi veritatem in occultis, in prac. de test. 4. p. sub n. 95. lit. D. verū & si vis veritatem inuenire. fo. 205.
Practica reuocandi propriam confessionē. n. 204. & 236. p. 3.
Practica damnandi memoriam defuncti. n. 138. p. 4.
Practica seruanda quando ex pluribus socijs erimims aliqui sunt praesentes, & inter caeteros alij absentes, & fugitiui. num. 157. p. 4.
Practica Mantuæ circa sententiā absolutoriam diffinitivæ, vel conditionaliter. n. 179. p. 4.
Practica procedendi contra calumniatores. n. 299. ca.
Practica taxandi expensas. n. 300. p. 4.
Practica liquidandi pretium, aut valorem rerum, quæ non extant amplius. sup. liquidatio.
Practica cetera, vid. in repet. de test.
Præceptū de non offendendo non legitime intimari, nō afficit, arg. de quo in l. 1. §. sed & si. ff. de ver. obl. Rot. Flor. ita iudicauit.
Præcepta poenalia minimè fieri possunt nisi ab habente auctoritatem brachij Regij. n. 300. p. 2.
Præceptis poenalibus rumor auertitur, & occasio scandali auferitur. n. 257. p. 2.
A præceptis poenalibus iudicium nō est inchoandum. n. 298. & 300. p. 2.
Præceptis in criminalibus causis proceditur in patria Finizani, antequā formetur inquisitio. n. 299. p. 2. intellige vt in 4. par. n. 36.
Præceptum sub poena confiscationis bonorum fieri potest à Iudice supremæ auctoritatis. n. 302. p. 2.
Præceptum quod quis non exeat à domo, à Iudice supremo fieri potest, & qualiter. n. 251. & 302. p. 2.
Præceptum iustificatiuū, in rubr. C. comminatur. vel epistol.
Præcedentia declatant sequentia, & econtrā. n. 177. p. 4.
Preciū in iusto succedit loco rei, in 4. par. sub n. 38. ver. & hic incidenter.
Pretium venit restituendum re non extante. ibid. & inf. taciti, & expressi.
Pretium subintelligitur in petitione, & statui, casu quo res non extet. ibidem, & veniunt etiā fructus. Cavalea. decis. 14. n. 2. p. 1. ex tacita mente legis, vel Principis.
Pretium rerum futurarum probatur iuramento, inf. verb. liquidatio.
Pregnantia qualiter probetur. n. 122. p. 4.
Præminencia suprema est iurisdicctio, ita à Regnicolis appellata. n. 10. p. 1. & dicitur præminencia Magnæ Vicariæ Neapol. capit. naturam Brachij Regij.
Premia, quæ solent dari proditoribus. n. 139. p. 2.
Premiū nuncianti malefactorem, an reuelans se ipsum consequatur. n. 176. p. 5. Bar. in l. Senatus. §. senatus, de iur. fisc.
Premiū quod debet dari acentantibus si statutū non declarat in cuius bonis, an intelligi in bonis malefactoris, vel communis dic in bonis malefactoris si habet, secundū in bonis eius ad cuius vindictā & utilitatem persequitur, si minus in bonis communis. Bar. in l. lege cor. ad filla & Bal. in l. lex cornelia. ad filla.
Premiū quod datur capientibus in fragranti crimine, qñ debeatur. n. 222. & seq. p. 1.
Præposteratio vitiat actum. n. 5. p. 5.
Præsumptio est contra officialem, qui non ostendit licentiam capturæ. n. 44. p. 2. idem si offendit ante capturam. ibi.
Præsumptio est contra illum, qui dat operam rei illicitæ. n. 120. p. 2.
Præsumptio mala in dubio, quando, & contra quos sit sumenda. n. 225. p. 3.
Præsens indicat præteritum. lex persona. C. de probat.
Præsumptio vna quando alteram tollat. n. 298. p. 3.

I N D E X.

- Præsumptio bona quando elidat malam.** n. 41. cum seq. p. 5.
- Præsumptio pro innocentia ceteris validior.** n. 308. p. 3.
- Præsumptiones malę cessant in Iudice bono.** n. 45. p. 5.
- Præsumitur in dubio pro Iudice, fallit si officium emit.** n. 136. p. 5. in verb. Emittes officia.
- Præsumptiones, vi. in reper. præ. de test.**
- Præsumptio quod quilibet in dubio præsumatur bonus.** n. 78. p. 5. & in alio reper. præ. fallit n. 357. p. 3.
- Præsumptio in malam partem in diutis negotijs, & diutis personis in contrariis, in ultimis voluntatibus, & in iudicijs tam civilibus, quā criminalibus.** n. p. 5. latē per Luc. de pen. in l. quemadmodum. C. de agr. & cens. lib. 11.
- Præscriptio contra Imperium, & ecclesiā.** n. 327. p. 4.
- Prætorum plures sunt species.** n. 3. p. 2.
- Prætor quando tenetur p. officialibus, & familia sua.** n. 75. & 154. p. 5. vid. Farinac. de delict. & p. n. q. 24. n. 88. ubi non teneri quādo subiectus est electus à principē. sup. in ver. eligens.
- Prætor qui fecit, & percipit quod suis antecessoribus permillum fuit, nō tenetur in iudicatu.** n. 177. ea.
- Prætores, & Iudices, ac huiusmodi officiales permittentes alios sumū vendere, qualiter teneantur.** n. 69. p. 5.
- Prætor semel querelatus corā superiore, iterum querelari non potest ea de causa coram iudicatore.** n. 47. & seq. & n. 359. p. 5.
- Præueniēte dñ Iudex, qui primō citant res, nec reus per mutationem status poterit effugere huius Iudicis indicium.** tex. in l. si quis postea, sup. mutatio status, de Iudic.
- Præventioni quando locus sit.** n. 87. & 90. 1. par.
- Præventio inter quos Iudices locum habeat.** n. 244. p. 4. & vid. Decia. de delict. lib. 4. c. 10. & 21. to. 1. Gramat. decis. 30.
- Præuaticatores qui, & de penis præuaticatorum.** n. 255. p. 5.
- Prima euaginatio quando est possibilis.** 5. par. sub n. 295. vers. & vt in futurum & adde in materia dantis causam primę euagationi circum rixam. Soc. lundio. cons. 148. n. 35. p. 2.
- Primi motus non sunt in nostra potestate.** n. 58. p. 2.
- Princeps potest tollere consuetudinē præteritam, & futuram prohibere.** n. 33. p. 1.
- Princeps est supra ius positum, cui derogare potest.** n. 33. 165. & 166. ea.
- Princeps pro bono publico potest providere melius, quā statutum ibi. & providere non est derogare.** ea.
- Princeps est securus de legum dictamine, non autem de voluntate, & passione Iudicis.** n. 47. p. 1.
- Princeps in dubio præsumitur velle vti potestate ordinaria.** n. 107. p. 1.
- Princeps est ligatus dictamine rationis.** n. 113. p. 1.
- Princeps quod iubet, aut vetat, debet esse propter bonum publicum, & iustū principaliter.** n. 66. p. 1. & 153. ea.
- Princeps manu regia mandans procedi, nō intelligit contra conscientiam bonam.** n. 124. p. 2.
- Principi soli quę conveniunt, & sint ei reservata.** n. 144. p. 1. & n. 214. p. 4.
- Princeps contra ius naturale, & divinum, non pōt de plenitudine potestatis quidquam statuere.** n. 163. p. 1.
- Princeps de plenitudine potestatis si aliquid sine iusta causa mandet, peccat.** n. 165. p. 1.
- Princeps an possit tollere citationem.** nu. 167. & 169. p. 1.
- Princepi an parendum sit, quando imminet scandalum.** n. 168. p. 3.
- Princeps potest supplere, vel adimere ijs, quę non sunt de ordine substantiali iudicij.** n. 170. p. 1.
- Princeps non tenetur servare instantiā, & potest abbreviare terminos.** n. 177. p. 1.
- Princeps non potest auferre defensiones sine causa.** n. 181. p. 1.
- Princeps nequit condemnare quenquā, nisi prius constituto de delicto.** n. 183. p. 1.
- Princeps an possit torqueri facere reum sine**

I N D E X.

- sine inditijs. n. 190. p. 1. inf. Tortura sine inditijs.
- Princeps ob malum consiliū, qualiter excusetur. n. 230. p. 1.
- Princeps mandans statim delinquentem puniri sine procellu, an obediendus sit. n. 233. p. 1.
- Principi soli qualiter credendū. n. 234. p. 1.
- Princeps solus cognoscit de causa suspicionis Iudicis supremi. n. 275. p. 3.
- Princeps mandans Iudici ut iustitiam faciat, de elegisse viam ordinatiam, à qua postea non debet discedere. n. 237. p. 1.
- Princeps proprium esse manu regia causas expedire celeriter. n. 238. p. 1.
- Princeps non potest sine causa variare. n. 238. & 240. ea.
- Princeps ius alteri quaesitum, non debet auferre. ibi.
- Princeps sine causa non potest de iure removere officia ante tempus, secus de facto. n. 240. p. 1.
- Princeps successor tenetur stare officiali iustitiae electo à suo praecessore. ibidē.
- Princeps faciendo aliquid contra ius, praesumitur potius circumuentus. n. 241. p. 1.
- Princeps in dubio non praesumitur uti vel plenitudine potestatis. n. 242. p. 1.
- Princeps utendo potestate ordinaria, eius rescRIPTa tunc redarguere licet. n. 242. p. 1. intellige de obreptione, & subreptione.
- Principis mens talis esse praesumitur, qualis est mens legis. ibidem.
- Princeps abdicando causam à Iudice ordinario, dicitur priuare illū ea iurisdictione, quod ad illam tamen. n. 244. p. 1.
- Princeps solus potest ratificare sententiā nulliter laram. n. 267. p. 1. inf. Sententiā nulliter.
- Princeps si de iure multa facere non potest, quādo minus Iudex qui habet eius vires. n. 269. p. 1.
- Princeps etiam sine causa potest derogare privilegijs. n. 32. p. 2.
- Principi reservata non comprehenduntur in generali concessione. n. 214. p. 3.
- Princeps potest remittere poenam, & salarium. n. 214. p. 4.
- Princeps nō praesumitur voluisse abdicare à se eius liberā potestatem. n. 218. p. 4.
- Princeps tenetur expurgare territorium à latronibus. ibidē. & in c. vnico, vers. viae publicae, ubi etiam Afflict. n. 25. & vers. vectigalia, n. 108. tit. quae sint Regalia, sed cuius expensis vid. sup. in vers. expensa pro canalicata.
- Principum dextera contra quos armatur. n. 480. p. 4.
- Principiū an suis attendatur, in ver. captivitas, & in verb. delictum, & in verb. finis, & sub n. 123. & 124. p. 4. ubi quid in concertibus salutem animae. vi. Menoch. de arb. cas. 361. sub n. 34. quid in mutatione status, sup. mutatio.
- Priuatus pro delictis priuatis non potest tanquā vnus de populo accusare. n. 112. p. 5. Ro. conf. 152.
- Priuatus an & quando possit capturare, aut capturari facere. n. 335. p. 4.
- Privilegiatus, an & quando possit uti privilegio suo contra eque privilegiatū, lat. in §. rursus. n. 55. de act. Bar. in auth. quas actiones. C. de sacr. sanc. Eccles. Pe. reg. de iur. fisci, lib. 7. tit. 3. n. 24.
- Privilegiatus qui nō potest torqueri, an saltem aliqua poena possit condemnari. n. 269. p. 3.
- Privilegiati, n. 124. p. 2. & quando possunt torqueri. n. 129. p. 3.
- Privilegia Cardinalium. n. 120. p. 2.
- Priuatus expēdens pro capiēdo malefactorē, au repetat expensas. n. 70. p. 2.
- Privilegijs quibus clausulis Princeps intel ligatur praediuicasse. vid. in ver. statuta à Principe, & in 4. par. sub n. 75.
- Priuato gerenti se pro officiali cum non sit, restitui de iure potest, praesertim in ijs, q̄ non capiunt de iure cōmuni naturam delicti. sup. in 2. par. in verb. Resistentia, idē si esset Beruarius, qui insignia non deferret, & resistens causā iustam haberet ignorandi illum esse talem. Aug. ad Ang. in verb. quod fama publica, sub nu. 74. in fi. Farinac. de carcer. q. 32. n. 37. ex Bar. i. l. prohibitu. n. 1. C. de iur. fisci. lib. 10.
- Probatio necessaria est de iure diuino. n. 136. p. 1.
- Probatio oīs est arbitraria Iudici. n. 75. p. 2.
- Probatio

I N D E X.

Probatio plenissima. n. 10. plena, nu. 22. & 169. plusquā semiplena. n. 31. p. 3.
 Probatio pro pœna ordinaria, quando plena dicatur. n. 299. p. 3.
 Probatio quando plena dicatur. n. 22. p. 3.
 Probatio nou plena quando pro plena habeatur. n. 73. p. 4.
 Probatio plus quā semiplenam. n. 31. p. 3.
 Probationes ex diuersis processibus, quando simul coniungantur, & cooperentur. n. 70. p. 4.
 Probationes minus perfectæ ob difficultatem pbandi, an sufficiant. n. 72. p. 4. & inf.
 Probationis difficultis quæ sint. n. 90. p. 5.
 Probationes contra officialem in sindicatu quales esse oporteat. n. 107. p. 5.
 Probatio generica contra officialem reiçitur. ibi. & n. 108. ea.
 Probatio quando verè clara est. n. 108. p. 5. & si dubia redditur sufficit teo, vt infra Rot. Luc. decis. 86. n. 24.
 Probationes claræ quando dubiæ sunt. n. 108. ea. tunc pœna ordinaria locum nō habet. Dy. in c. odia, n. 9. de reg. iur.
 Probationes imperfectæ contra officialem in sindicatu non coniunguntur. n. 109. ea.
 Probationum duæ semiplenæ an coniungantur pro vna plena. sup. Duæ semiplenæ probationes.
 Probationum reliqua vid. in repert. prac. de test.
 Proceli nunquid possit eodē tempore contra eandem personā, pro eadem causā, à pluribus Iudicibus diuersis. n. 250. p. 4.
 Processus, carens iurisdictione an teneat, quid si non sit oppositum. n. 198. p. 5. & an processus factus coram vno Iudice, si dem faciat coram alio; vid. in hac par. 4. sub n. 249. & in prac. de test. n. 253. p. 3.
 Processus vnius Iudicis an impediatur processū alterius. n. 242. p. 4. vi. sup. Probationes ex diuersis processibus.
 Processus factus manu Regia, debet inhiolomius inuimari pari. n. 158. p. 1.
 Processus à subdelegato sublituzi factus, nou potest subsistere. n. 256. p. 1.
 Processus, seu sententia post recusationem Iudicis an sint nullus, & nulla. nu. 379. p. 3. quid si nō fuerit appellatū, vel ap-

pellatio non fuerit prosecuta. n. 380. & 381. p. 3. vid. Bar. in l. quia poterat, sub n. 3. & ibi add. Třebell. & idē in cons. 105. incip. Inquiretur.
 Processu informatiuo, quando, qualiter, & à quibus procedi possit. n. 176. p. 1.
 Processus informatiu⁹ diuersimode fit iuxta stylum regionū; sed qualiter in statu Mediol. formetur, vid. tract. de processu informatiuo.
 Per processum informatiuum in materia Biachij Regij, quibus ex causis procedi possit, n. 128. & 169. & 176. p. 1. & latissime in 3. par. ferè per tot. vbi de materia torituræ.
 Processus carens iurisdictione tenet, si nō est oppositum. n. 198. p. 5.
 Proclama an afficiat absentes. n. 43. p. 4.
 Procurator iēpore sindicatus, potest ab officialibus constitui. n. 25. & 156. p. 5.
 Procurator fisci an habeat ius capturandi. n. 325. p. 4. quid de Procuratore Cesaris. n. 326.
 Procurator pro bamnito quærelare nō potest Iudicem in sindicatu. supra, Bamneus. & in verb. Defensiones.
 Procurator in causa criminali, an & quando admittatur. n. 288. & 289. p. 5.
 Procurare nemo potest contra officialem in sindicatu, nisi ante omnia constet de mandato. sup. mandatum.
 Proditio, proditor, & delictum proditoris, & signa pditionis, & proditoris, & quot modis quis proditor sit. n. 75. 76. 77. & 78. p. 1. & pœmia proditoribus qualiter danda. n. 139. p. 2.
 Prohibitus habere officia communis, an et nomine alieno sit prohibitus exercere. n. 427. p. 4.
 Prohibita faciēs, ad hoc vt teneatur debet constare, quātum scienter fecerit prohibeum. nu. p. 4. Mascart. de probat. concl. 162. n. 26.
 Propulsatio incontinenti ob causam iustā est licita, & quando incontinenti fieri dicatur. n. 46. p. 2.
 Propulsatio si ex parte iustitiæ, resistentia verò ex parte rei, vel aliorum, vi. in verb. Resistentia.

Propul-

Propulsare iniustam resistantiam licet et vulnerando. n. 58. p. 2.
Propulsationis, & resistantiæ documenta quædam: n. 64. ca.
Prorogatio iurisdictionis nunquid fiat in criminalibus, inf. in verb. Testis depositio per torturā. vi. tamen Decia. tom. 1. de delict. lib. 4. tit. de prorogatione. & Farinac. de inquisitio. q. 7. sub nu. 4. vers. sub limit. 4.
Prorogatio iurisdictionis debet esse in potentia, & actū. l. 1. vbi Doc. ff. de iud. & ideo Index si nō potest substituere, minus potest prorogare. vid. n. 261. p. 1. & p. ea, quæ trad. Sebastian. mapheus in reper. l. si is quo pempto. n. 89. & 90. d. lucap.
Prorogatio sit de causa ad causam eādem, & non diuersam, in qua Index nō habet iurisdictionem: Varr. de nullit. n. 42.
Prosecutio priuatorum delictorū non permittitur nisi p̄fuitatio. n. 210. p. 5.
Protestatio ex nunc, quid operetur. num. 102. p. 5.
Protestatio ante, vel post, diuersos parit effectus. n. 264. p. 5.
Protestatio fienda contra retardatē causam expediri. n. 278. p. 5.
Protestatio fienda ab officiali contra syndicatorem in principio sindicatus. sup. libellus p̄uenerorius.
Protestatio citra p̄iudiciū bamui, & rei indicatæ. n. 43. p. 3.
Protestatio citra p̄iudiciū confessi, & conuicti. n. 38. p. 3.
Protestatio citra p̄iudiciū cōuicti. n. 14. p. 3.
Protestationes diuersæ in principio torturæ adhibendæ. n. 12. p. 3. & in medio, & sine. ibidem.
Protestatio ante, vel post diuersos effectus parit. n. 264. p. 5.
Pronocatus quando, & quomodo sit excusandus. n. 275. vers. & vi in futurū. p. 5.
Pronocas ad rixam sine armis, & facto intervallo aggediens cū armis pronocatum, an incurrat p̄nam primæ euagationis. n. 275. p. 5.
Publicatio processus est de ordine indicij. n. 132. p. 5.
Publicatio processus omīssa, & non petita,

sententia non vitiatur. n. 132. p. 5.
Publicatio processus non est necessaria illi Iudici, corā quo processus factus est. n. 133. p. 5.
Publicatio informationum sumptuarū super inquisitione generali contra officialem non fit tēpore iudicatus. n. 133. p. 5.
Publicatio processus, multa i prae. de test.
Publicatio processus an sit necessaria. num. 230. p. 4.
Punitus à Iudice laico, an etiā puniri possit ab Ecclesiastico. n. 242. p. 4.
Punitus semel, an iterum possit puniri. in verb. semel p̄nitus.
Purgatio canonica non vtuntur criminosis. n. p. 4. Bar. in l. de minore. §. tormenta, de quæst. Abb. c. 1. in fine purg. ca. Petr. Caball. cas. cri. 84.

Qualitates delictū aggravantes, quæ sint. n. 197. cum seq. p. 1. quid in p̄paramentis noctis tempore, vi in rōptū appositione scalarum ad domū, & huiusmodi. vi. Petr. Caball. cas. cri. 97.
Qualitas vnus aliū aggravat. n. 265. p. 3.
Qualitas personæ bonæ vitæ est probanda ab accusatore, vel à fisco, qui se fundat in illa aduersus ui tentos, Petr. Caball. cas. cri. 125.
Qualitates quando aggravant delictū ob factū, & excessum mandatarij, pariter aggravant mandantem. n. 180. p. 3.
Qualitates in quærela deductæ si aduŋguē non fuerint probatæ, quærelator condēnabitur. n. 104. p. 5.
Qualitates à statuto requisitæ sunt probandæ, sub n. 210. p. 3. fac. de Arcet. Cyn. & alij, in l. 1. C. de probat. larē Mascari. co. tit. in ver. qualitas. Afm. prac. §. 29. c. 37. vid. sup. Bona fama.
Qualitates à Iudice laudabiles, quales sint, & quæ improbæ. n. 237. p. 3.
Qualitas aggravans delictum in accusatione non narrata, si in processu incidenter appareat, sat est. n. 56. p. 4.
Qualitas scientiæ à quo probāda. n. 38. p. 4.
Qualitas ignorantie an excuset. n. 39. p. 4.
Qualitas quæ consistit in anima. n. 54. p. 4.
Qualitas

I N D E X.

Qualitates boni Iudicis tollunt omnē cōtra eum suspicionem. n. 319. p. 3.
 Qualitas deducta contra officialē est adammulūm probanda, alioquin quærelans dicitur succumbere. n. 40. p. 5.
 Quæ singula non profunt iuncta iuuant. u. 74. p. 2. qñ aut non iuuēt. n. 111. p. 5.
 Quæ in delictis excusant. n. 100. p. 2.
 Quærelātes officialē in iudicatu, & succumbentes, an reddantur infames. nu. 102. p. 5.
 Quærelādī officialē, quidam modus iniquē reperitur a quibusdam calumniatoribus. n. 118. p. 5. & n. 3.
 Quærelans officialē de eo, quod sua non interest non caret dolo. n. 201. p. 5.
 Quærelatores non querentes expeditionē, dicuntur desistere. sub n. 48. p. 5.
 Quærelator si desistat an condemnari debeat in expēsis. sub n. 48. p. 5. vbi an poterit iterum accusare de eodem.
 Quærelans pro vna causa, & probans de alia, nihil facit. sub n. 104. p. 5.
 Quærelator noui admittitur his ad quærelandum eadem causa eundem. n. 211. p. 5.
 Quærela dicitur calumniosa, quando tendit super futuro grauamine absq; principio. n. 218. p. 5.
 Quærelantes falsō officialē, qua pœna puniantur. n. 274. p. 5.
 Quærelæ sine nomine an recipiendæ. nu. 137. p. 5. Reliqua in verb. Accusatio, & in rept. prac. de test.
 Quæstio iuris, & quæstio facti differunt, etiam ratione fori. n. 90. p. 1.
 Quæstio iuris non stat in arbitrio rei. nu. 224. p. 3.
 Quilibet pro facto suo tm̄ regulariter, iudicandus est. n. 101. p. 2. & n. 68. p. 5.
 Quilibet de populo resistere potest, quādo iniustitia est manifestē notoria, & casus esset irreparabilis. n. 71. p. 2. vid. sup. in verb. nemo tanqñ viuis de populo.
 Qui dicit se talē probare debet. n. 187. p. 5.
 Qui causā rixæ dat, ipse tenetur de prima euagatione, vi. sup. in ver. Prima euaginatio, & adde Soc. Iunio. conf. 148. n. 35. p. 2.
 Qui non potuit inquiri, nec etiam debuit

citari, fallit sub n. 255. ver. & postq. p. 5.
 Quibus ex causis quis sine accusatore dānetur. n. 11. p. 4.

Quod per confessionem constat, apparere dicitur, & pro certo habetur. nu. 40. p. 3. intellige vt sup. Confessioni solæ.

R

Raptus pœna est capitalis, & an raptor pœnitens excusetur. n. 92. par. 4. vi. in verb. Vxor.

Ratio naturalis potest esse recta, & nō recta. u. 112. p. 1.

Ratio sola naturalis non sufficit in regendis populis, sed iuribus, & legibus iuhērendum est. n. 116.

Ratio finalis cur hodie auctoritas brachij regij magis frequenter concedatur. nu. 39. 48. & 118. p. 1. & u. 128. in 4. par.

Ratio statuti est attendenda. n. 48. p. 4.

Ratificatio confessionis quando, & qualiter fienda. n. 181. & 182. cum seq. & nu. 192. p. 3.

Ratificatio qñ non est necessaria. n. 200. ea.

Ratificatio confessionis quandoq; in iortura fieri debet. u. 192. p. 3.

Ratificatio sententiæ nulliter lata à solo Principe fieri potest, inf. iuria nulliter.

Ratificatio, vi. in alio rept. prac. de test.

Ratificatio mandati qñ non valet. n. 50. p. 5.

Receptans illico delinquentē, an pari pœna puniendus. n. 173. p. 3.

Reatus omne priuilegiū tollit. n. 126. p. 2. & intellige quando cōstat de reatu verē, hoc est quod quis deliquerit, quāuis Farinac. reatu esse ait qñ nomen rei inter reos est receptū. in tit. de inquisitio. q. 10. n. 99. quod mihi in propos. meo nō quadrat. magis dici potest tēpus reati. q. 10. n. 99. quod mihi in propos. meo nō quadrat.

Rebellio quid sit. n. 62. p. 1. vbi multa in terminis, & in ver. Crimen l. a. Maesta. & in alio rept. prac. de test.

Reconuentio in criminalibus quando locū habet. n. 301. cum seq. p. 5.

Recusatio Iudicis, & de causis legitimis, &c. inf. in verb. Iudicis.

Recusatio, & appellatio à pari procedunt. inf. suspecti omnes, n. 13. & 14. vbi pariter relatio, maxime quod ad suspendendam iurisdictionem.

Recusa-

- Recip. interest, delicta puniri, & carceratos alere.** n. 190. p. 2. & n. 84. p. 1.
- Remedia vtenda contra incantationes in casu torturæ.** n. 186. p. 3.
- Remissio reorum ad alios Iudices, cuius expensis fiat.** n. 146. p. 4.
- Remissiones per Principē ante sententiam factæ, tollunt omnem condemnationē.** n. 314. & 215. p. 4. an tollant salarium debitum Iudici. inf. salarium.
- Renuntiari defensionibus nemo est astringendus, nec cōsulendus à Iudice.** n. 180. 1.
- Repetitio testis qui in causa ciuili pro auctore fuerint examinati, & reus vult arguere de falso actorē, ex ipsdēmet testibus, non est necessaria, ad iustitiam actoris de falso impicti, si ens si ex officio Iudex ex aliqua iusta rōne motus id faciat.** vi. in prac. de test. p. 5. sub n. 200. ver. Rursus.
- Replicatio cōtra excipientem de eodē delicto an admittatur.** sup. i. 1. verb. Cōpensatio, & in ver. Dolus cum dolo, & in ver. fidem frangere.
- Repulsa contra restem mortuum quod ad eius dictum potest pari.** vid. in prac. de test. p. 5. sub n. 212.
- Repulsa in causa iudicatus.** n. 250. in fin. car. 826. p. 5.
- Reperitus propē locū delicti statim, facit inditium.** n. 103. p. 3.
- Reperitus cum armis qualiter puniendus.** n. 212. p. 1.
- Res semel effecta alienabilia, semper est alienabilis.** n. 248. p. 1. nisi super ea pender iudicium, qm̄ res litigiosa alienari non potest citra rē, & vitium litigiosit. l. si. C. de litig. & amittitur ius. vi. Lancelot. de attenta. licet pendente. & qualiter contrahi possit, non obstante pendencia litis. vid. C. de sol. caut. 34.
- Res indicata pro veritate habetur.** 215. p. 5.
- Res sua iniuste ab alio possessa propria auctoritate à dño, vi, aut clam recuperari potest.** p. 4. n. dū sine scandalo, & perturbatione, & sine lesione apprix tamz fiat, qñ periculum est in mora, vel qñ non potest haberi copia iudicis, & alteri dñum non iniuratur; vt per Doc. quos alleg. Decia. de delict. rom. 1. lib. 11. de rōscientiæ veritate. c. 13. n. 9. cum seq. fol. 17. vbi n. 10. ait posse equivalenter in subsidium auferri.
- Res sacræ quæ dicantur.** n. 68. p. 1.
- Res furtiua emptæ sine pretio restituenda.** n. 44. p. 1.
- Res meam de manu potentis an mihi liceat auferre.** n. 310. p. 3.
- Res qñ clara verē esse dicatur.** n. 140. p. 4.
- Res captæ in bello, sub n. 319. & seq. p. 5.**
- Rescripta impetrantes tenentur ex promissione promissiones ea de causa alias obiectas, alioquin non tenent.** n. 48. p. 1.
- Rescripta quibus extraordinaria datur auctoritas procedendi sunt strictē interpretanda.** n. 103. & 107. p. 1.
- Rescripta à quibus interpretari possunt.** n. 260. p. 1. & Dec. in l. in an. in p. 10. actionibus, de reg. iur.
- Rescripta iuridica qualia esse debeant.** n. 343. p. 4.
- Rescripta Principum qñ de obreptione, & subreptione redargui possunt.** n. 245. p. 1.
- Resistere officiali quando liceat.** nu. 219. p. 1. & inf. latē.
- Resisti an possit de facto Iudici, & quomodo, quando, qua de causa, & quibus in locis.** n. 219. cum seq. p. 1.
- Resistentia fieri debet cum moderamine inculpate tutele.** n. 221. p. 1.
- Resistentia qñ sit licita, & qñ non, hic mox traduntur conclusiones.** n. 42. p. 1. & cñs, & quibus resisti possit. n. 49 & 54.
- Resistentia facta proprijs executoribus illius Iudicis, qui in causa ciuili iudicauit, ad eū spectat, si autem executio demandata est baricello criminali, ad Iudicem criminalem pertinet.** vid. Petr. Caball. cas. cri. 117.
- Resistere, & propulsare differunt, & sunt contraria.** vid. sup. Propulsare.
- Resistere quot modis dicatur.** n. 55. p. 2.
- Resistentia iniuste facta betuarijs, licetē reprimi potest factis.** n. 59. ea.
- Resistentia quando confundatur cum homicidio, & quando non; quid ē contra.** n. 62. p. 2.
- Resistentia iustæ, item & propulsationis, regu.**

I N D E X.

- Regulæ gales hic traduntur. n. 63. p. 1.
 Resistencia omnis damnosa, quando sit co-
 tra Iudicem Brachij Regij. n. 65. p. 1.
 Resistere cum violentia familiæ Pretoris,
 quomodo intelligatur. n. 83. ca.
 Resistens officiali dat contra se inditium,
 n. 120. p. 1. (24. p. 5.
 Resistit officiali causa honoris, an liceat. n.
 Respondere Iudici, qñ quis non teneatur.
 n. 62. cñ seq. 72. par. 3. quid si tenetur, &
 pollet respondere. ibi. maxime sub Iudice
 valde suspecto, & inimico. idem sub Iu-
 dice excommunicato, vi. cir. si. l. i. 3. p.
 Restitutio famæ, & honoris, ac rerum om-
 nium, vi. latè Ludo. Carbo. in suo tract.
 de restit. omn. rerum, per tot.
 Restitutio est contraria extensioni, & quā-
 do, & quibus casibus fiat. n. 523. par. 4.
 vi. glot. & Doct. in tubr. de acq. poss.
 Restitutio ex capite ignorantiæ, quando
 sit concedenda. n. 215. p. 3.
 Restitutio aduersus sententiā quid, & quā-
 tū restituatur. sup. in præ. d. test. p. 5. n. 245
 Restitutiois beneficium, qualiter cōe esse
 debeat iam actori, quā reo. n. 127. p. 5.
 Reuelantes secreta curiæ puniuntur quā-
 doq; pœna capitali. in 4. par. l. omne de-
 lictum. §. exploratus. ff. de re milit. qñq;
 pœna exilij. l. placet, in ti. C. de sacr. sac.
 Eccles. & est pœna arbitraria, attēta na-
 tura causæ, & personarum. in præ. de
 test. in 5. p. sub n. 222. cum seq.
 Reus indefensus non debet condemnari.
 n. 175. p. 1. nec sine indicij. n. 190.
 Reus quomodo cognoscatur, quod non sit
 condemnatus indefensus. n. 176. p. 1.
 Reus quando sine defensionibus expediti
 potest. n. 180. p. 1. (p. 1.
 Reus sine indicij nō pōt condēnari. n. 190.
 Reus quando puniri potest adhuc nō con-
 fito de delicto. n. 187. p. 1.
 Reus fugiens & carceribus, ob nimiam fa-
 uitiam, non facit inditium contra se.
 n. 84. & 202. p. 2. sup. Fuga.
 Rei facinorosi non sunt quouis modo re-
 laxandi. n. 32. p. 1.
 Reus referens se ad iā facta per eū, an satis
 sit loco repetitionis. n. 5. p. 3. vi. in reper.
 præ. de test. in ver. Repetitio.
 Reus tortus, & negans, an adhuc possit alē,
 qualiter condemnari. n. 17. p. 3.
 Reus quāfr condemnari possit pœna arbi-
 traria sine confessione, & tortura. n. 30. §.
 Reus super alijs delictis, quando, & quali-
 ter interrogandus, & torquendus. n. 38. §.
 Reus confessus, & conuictus, non debet am-
 plius interrogari an deliquit. n. 41. p. 3.
 Reus non debet quis constitui ordinariē,
 nisi legitimis inditijs subsistentibus,
 fallit. n. 189. p. 3.
 Reus qui constituitur in tortura, & postea nō
 vult ratificare, quomodo, & quorū tor-
 quendus sit. n. 230. & 264. p. 3.
 Reus qui euectus in tortura statim confi-
 tetur, & demissus statim negat, quorū
 sit torquendus. n. 234. p. 3.
 Reus distituitur absolutus quando dica-
 tur, & quando non. n. 275. & 281. cum
 plur. seq. p. 4.
 Reus quo loco forni fortietur. sup. De-
 linquens si forni.
 Reus quando dicitur absolutus sub condi-
 tione. n. 275. & 281. ca.
 Reus minori pœna cōdēnatus, qñ adhuc
 puniri sufficienter possit. n. 230. p. 3.
 Reus potest citari sub pœna confiscatio-
 nis bonorum Iudice supremo mandan-
 te. n. 119. p. 4.
 Reuelans seipsum, an præmium cōsequa-
 tur. n. 176. p. 5.
 Reuocatio mandati quāfr fieri debeat. nu-
 170. p. 3. vi. Cepol. cautel. si. quæ est cau-
 tel. 258. n. 3. & ibi addit.
 Reuocatio est facti. n. 168. p. 5.
 Reuocatio confessionis per metū, an suffi-
 ciat, & qualiter Iudex hac in re se gere-
 re debeat. n. 212. ca.
 Reuocationis effectus. n. 220. p. 3.
 Renocatio confessionis, quæ est admissibi-
 lis, potest à quolibet pro suo interesse
 deduci. n. 222. p. 3.
 Renocatio confessionis est materia quoti-
 diana, sed à paucis rectè explicata. co.
 Renocatio simplex nō reletat. n. 223. p. 3.
 Reus qui cautionē præstitit de se cōsignā-
 do toties quoties, nō pōt agere contra
 Iudicem de indebita captura. Farinac.
 de carcer. & sarc. q. 27. n. 130.

Reus in causa criminali non tenetur edere fisco, nu. 331. p. 4. l. 2. §. Diuus, il 1. ff. de iur. fisco. Dec. in c. 1. n. 59. de probat. de clara et ibi, & aduerte qd licet in alijs causis inter priuatos ab initio nō sit coa etē editio cum iurē, & auno, tñ in causis fiscalibus sit oīno, Spec. de instru. edit. §. restat.

Rigor, & crudelitas sunt diuersa. n. 7. p. 4. vbi quando rigor p̄feratur equitati. vi. oīno Cepol. in suo trac. de extens. tit. q̄ fuit causa introducta. extens. ver. septimo quæto an, & qū equitas sit p̄ferenda rigori. n. 43. vbi pulchrē, clarē, & distinctē.

Rixa in dubio occisus intelligi quis, nisi probē animus deliberatus. Menoch. de arb. cas. vi. Blanc. de indic. n. 179. Plor. inter confecti. diuers. cōs. 130. sub n. 74.

Rixa propriè nō est vbi non sunt perculsiones, aut vulnera inter rixantes. l. si ex plagis. §. 1. ad leg. aquil. l. si ad leg. cor. cū simil. vi. Bonacossin q. cri. super stat. d. ver. Rixa, sup. Admenatio, & inuer. manus iniectio.

Rubor facit inditium. n. 28. p. 3.

Rustici quærelantes officialem non excusantur. n. 116. p. 5.

S

Sacrilegium quid sit, & qualiter committatur. n. 67. p. 1.

Salutium an iudici debeat impunitate concessa à Principe. n. 154. p. 3. quid stante remissione, & ordine Principis, quod non procedatur ulterius. supra in ver. Remissione.

Salutium debetur Iudici quando non stat per eū. n. 221. p. 4. Nat. cons. 462. vo. 2.

Salutium an debeat officiali prærento, vel successori multa quotidiana expliuntur. n. 223. p. 4. vi. Dec. cons. 492. n. 5.

Saluaguardia quid sit, & qualiter differt à custodia, à saluconducto, & à cautione. n. 261. p. 2.

Saluaguardia à solo Principe cōceditur, & qua de causa. n. 259. 262. 268. & 272. ca.

Saluaguardie onus quam graue sit, & illud habens, ad quæ teneatur. num. 257. 264. & 269. p. 2.

Saluaguardie onus habenti merces non soluitur. n. 267. ca.

Saluaguardia oneratus tenetur et pro facto alieno, & de casu fortuito. n. 269. ca.

Saluaguardiam habens, quomodo, & quibus ex causis excusetur. n. 270. p. 2.

Saluaguardia alia generalis, alia specialis. n. 273. ca.

Saluaguardia quam causæ cognitionē desideret. n. 274. p. 2. (ca.)

Saluaguardia rerū, mercium, & castri. n. 276.

Saluaguardiam frangens, qua poena puniatur. n. 278. & 279. ca.

Saluconductus, quid sit, à quo, quibus, & qua de causa cōcedatur. n. 309. p. 2. adde Petr. Caball. in cas. crim. cas. 50.

Saluconductum frangens, qua poena puniatur. n. 311. p. 2.

Saluconductus vires sunt admissim in scriptis dandæ. n. 314. p. 2.

Saluconductum habens si delinquit perdit illius beneficium. n. 317. p. 2.

Saluconductū habens si captiuetur debet statim relaxari. n. 312. p. 2. secus si quis in eorum matia sit condemnatus cū reservatione (puta) vnius mensis ad se descendēdū, qm terminus illi nō p̄trocinnatur quin capi nō possit: quia datur terminus nō vt intra illud se cōstituat, sed vt se defendat. arg. Bar. in l. cōsentanū. C. qūo. & quā. Iudic. pulchrē Boff. i. tit. de capt. sub n. 10. vbi nō obstat l. siue pars. C. de dilat. hoc p̄cedere ait, de qua dix. in re per. prac. de test. in verb. dilacione pendēte, & ita practica obseruat: nā curia nō est tuta vt ille contumax velis compazere, ideo causē ad capturā p̄ceditur. vi. Clar. in §. si. q. 3. vers. vltimo q̄ro, vbi de ter. dato ad respondendū inquisitioni.

Sanguinis effusio in Ecclesia an sit causa interdicondi eam. n. 526. p. 4.

Sanguinem proprium redimere vniciq; licet. n. 23. p. 2.

Sanguinis effusio à corpore occisi in conspectu personarū indicat inter illos adesse homicidam. n. 104. p. 3.

Satisfactio quando, & qualiter fienda. n. 209. & 212. p. 4. quid quo ad restitutionē sanx.

I N D E X.

Quelq esse speciem fraudis, & quando, & qui illum committant. n. 214. p. 5.
Scandalis occasio nou est danda. n. 239. p. 4. sup. obuiandum.
Scandali causa pœna augetur. n. 94. p. 4.
Scala, an & q̄ in domo cōprehendat. n. 87. 4
Scala fianca quæ sit, & cur concedebatur. n. 280. p. 2.
Scientia in quibus præsumatur, quid de ignorãtia, quid in facto proprio, & quid in alieno. n. 42. p. 4.
Scire vires testamenti dicitur, qui scit testamentum factum fuisse, & agitur de suo interesse. n. 41. p. 4.
Scire qui debet, præsumitur sciens. n. 2. p. 5. vnde tenetur probare ignorantiam, vi Emens scienter.
Scientia qualitas requisita à statuto, vel ab eo qui in ea se fundat, debet probari. sup. qualitas.
Scolpsi exonerate in discrimine vitæ licet. vid. Pecc. Caball. cas. ci. 88. vbi inter ad statum, nil verans simpliciter.
Scriptura quando est suspecta, n. 349. p. 4. gum mult. seq.
Scriptura sine subscriptione non probat, Clar. q. 10. ver. scias, q. 12. ver. Quero. & ibi add. n. 4. d. q. to.
Scriptura vitatur testibus contradicentibus. n. 365. p. 4.
Scriptura falsa, aut erronea, quæ dicatur. n. 367. p. 4.
Scripturæ addere prohibitum est, & qualiter additio fiat. n. 372. p. 4.
Scripturam iniuriosam exhibens, non excusatur sub quouis prætextu. n. 440. p. 4.
Seditio quot modis committatur. n. 72. p. 2.
Seditiosus qui dici potest, ibidem.
Seditiosè contra iustitiam agere qui dicatur. n. 72. ea.
Seditiosorum pœna, sub n. 261. ver. Pœna vero, car. 83 t. par. 5.
Sententiæ requiritur in omni pœna obligatiua, afflictiua, priuatiua, & exclusiua, l. 6 qua pœna, de ver. sig. Put. de iudic. in ver. pœna, c. 4. n. 5.
Sententia tener, quamuis captura sit nulla. n. 40 p. 2.
Sentia criminalis quæ dicatur transacta in re

iudicatâ. n. 186. p. 1. & vi. Tely. in c. 65 an, guinei, de senten. & re iud. vbi scia cor-poris afflictiua statim dicitur transire in re iudicatâ, licet Princeps possit illâ renocare.
Sententia est interlocutoria, quando pronuntiat super legitimatiōe, vel idoneitate personæ. n. 197. p. 2.
Sententia lata contra principalem an afficiat fideiullorem. n. 215. p. 2.
Sententia criminalis an necesse debeat esse conformis accusationi, quærelæ, aut inquisitioni. n. 252. p. 3. sup. i. ver. Libellus.
Sentia sine probationibus non valet, sub n. 74. p. 4. & si feratur virtute statuti q̄ cō-tinua habeatur p̄ confesso, & cōuicto, valet, sed non transit in re iudicatâ. n. 29 t p. 4. vi. inf. i. verb. statuti quod cōtinua, Sententia sine expressiōe causæ non tenet. n. 102. p. 4.
Sentia absolutoria, vel condemnatoria contra vnum ex pluribus, an alijs proiit, vel noceat. n. 155. t 58 & seq. p. 4.
Sententia quando contra vnum ex pluribus fieri potest. n. 155. & t 53. ea.
Sententia lata contra principalem, quando noceat accessorio. n. 59. ea.
Sententia lata contra homicidas, quando noceat hæredibus occisi. ibidem.
Sententia Iudicis ad quem, non nocet Iudici à quo. sub n. 54. p. 5.
Sententia nulliter lata, à solo Principe potest ratificari. n. 267. p. 1.
Sententia lata contra principalem, quando noceat etiam possessoribus bonorū. n. 159. & 160. p. 4.
Sententia lata contra tertium, quando noceat domino. ibidem.
Sententia lata contra patrem, quando noceat filio, quid e contra. n. 159.
Sententia lata contra adultum an noceat curatorī. n. 160. p. 4.
Sententia in civilibus lata contra presentē, an noceat tertio non vocato. n. 160. 4.
Sententia lata à Iudice recusato an sit nulla, in verb. suspecti omnes Indices. n. 38. cum seq. & n. 20. & 21.
Sentia quæ est conditionalis aufert ius reo agendi ad expensas. sup. & i. ver. carcerat.
Sentia contra plures quasi sit sententia. n. 163.

f 2   Senten-

Sententia delegati mandatur executioni
ab ordinaria regulariter, nisi delegatus
habeat et potestatem exequendi. n. 251. 4.
Sententia arbitrorum in causa reuocationis
Iudicis, à quo exequenda. infra, Suspen-
di omnes. n. 43.
Sententia criminalis quando dicitur inter
locutoria. n. 278. ca.
Sententia criminalis quando dicitur diffi-
nitiva. n. 278. & quando conditiona-
lis. n. 279. p. 4. sup. in verb. Carceratio.
Sententia absolutoria in actione populari
an pariat exceptionem rei iudicatæ. n.
282. ca.
Sententia declarationem recipit à Iudice. nu.
284. p. 4. sed non potest nisi semel inter-
pretari. Bal. in l. 2. ubi glo. de sen. ex pe-
ric. recit. Ias. in l. quid iussit, col. 1. de
rei iud. Imo. in l. ab executione, in princ.
de appellat. quid in rescripto, vid. sup.
in verb. Rescripta, & inf. in verb. Stylus.
Sententia contra contumaces, an dicatur
lata ob contumaciam, vel propter deli-
ctum. n. 289. ca.
Sententia in contumaciam lata an retra-
ctari possit. n. 291. p. 4.
Sententia in contumaciam lata dicitur ex
probationibus. n. 291. ca.
Sententia sunt asserendæ iuxta consuetu-
dine. n. 293. p. 4. quid si non reperiuntur
lata in forma consuetæ, die q. debet ferri,
ut debebat; sed si reperiuntur lata vna sen-
tentia, prima in forma valida; illa vires
habetur, secunda verò non. Petr. Caball.
tal. et. 135.
Sententia in causa reuocationis per arbi-
tros lata à quo exequenda. n. 374. p. 3.
Sententia dux, vna absolutoria, altera co-
demnatoria, quænam tenet, & quæ harit
sunt attendenda. n. 287. ca.
Sententia Iudicis ab alio reuocata, potest
defendi à primo Iudice tempore sindi-
catus ad eius excusationem. n. 278. p. 5.
Sententia in tribus casibus in consilio Prin-
cipe retractari potest, primus quoniam lata ex p-
sumptione iurisque h. peruenit; secundus,
quoniam lata contra vultum necessitatem, &
poteat esse in consilio. v. 3. p. 2. v. 3. p. 2.
Sicut dicitur de re iud. l. 1. §. 1. de re iud. l. 1. §. 1.

tertius, quoniam est lata per solam contumacia-
ciam, & ille comparuit. A. Mich. in c. 66.
sanguinci, n. 9. de sen. & re iud.

Sententia tenet etiam si vnus ex tribus Iu-
dicibus sit corruptus, dummodo sit ius-
ta. sup. Inter plures Iudices, & p. Maro.
decis. 687. tom. 1.

Sententia in dubio non presumitur lata
per dolum. n. 34. p. 5.

Sententia aliud est, quam sententia exe-
qui. n. 52. p. 5.

Sententia conditionalis potest retractari ex noui-
ter probatis. n. 278. 282. & 288. cū seq. p. 4.

Separatorium, separatum est iudicium. nu.
229. p. 4.

Sepultura danda mortuis via iustitiz. nu.
377. p. 4.

Sermo indefinitus an in dispositione legis
equipolleat vniuersali. inf. verb. statu-
ti verba, verū hoc tamen reg. n. 450. p. 4.

Sententia magna quando culpæ non ascribi-
tur. n. 352. p. 5.

Signa, & presumptiones valde urgent in
quibusdam casibus, vt pænæ ordinariæ
locus sit. n. 191. p. 4.

Silentiarij Principum autoritas magna.
n. 260. p. 1.

Si dictio pro quia, sub n. 371.

Similitudo hominis à parte anteriori sumi-
tur. l. stigmata. C. de fabricens.

Similia quæ dicantur. n. 244. p. 5. & vi. inf.
statutu de similibus ad similia, & in ver-
statutum in vno casu.

Sindicatus omnes Iudices etiam Brachij re-
gij subiunguntur circumscriptione consueta-
dine, sed diuersis modis. n. 1. p. 5.

Sindicatus quid sit. n. 1. p. 5.

Sindicatus forma ex sacris paginis. n. 1. &
seq. p. 5. & ibi adde Luc. de pen. locū Sa-
muel. referentem, in l. per hanc. C. de
curia public. lib. 12.

Sindicandi forme in statu Mediolani. nu.
161. p. 5.

Sindicatus quo tempore fieri debeat, & de
abusu quærelantium ante tempus. n. 2.
& 208. ca.

Si Iudex in sententia brevis est, & quod die-
bus est de re iud. l. 1. §. 1. p. 5.

Sicut dicitur de re iud. l. 1. §. 1. p. 5.

Sindicatorem officium, & cura. n. 91. p. 5.
 Sindicatores habent mercedem, & mixtum imperium. n. 93. p. 5.
 Sindicatores quales esse debeant. nu. 93. & 110. p. 5.
 Sindicator prudens, & discretus, quid facere debeat, ne decipiat. n. 96. p. 5. sup. in verb. officium indicatoris.
 Sindicator quomodo se gerere debeat erga probos, aut malos iudices. n. 99. p. 5.
 Sindicator tenetur ex officio reuiderere originalia criminalium. n. 122. & 123. p. 5.
 Sindicator cui nihil constat contra officialem, tenetur statim liberare illum à iudicatu. n. 129. p. 5.
 Sindicatores in statu Mediolanensi prout absoluerent, neque eodem modo inconsulto Senatui, & qualiter hoc verum sit. n. 130. p. 5.
 Sindicator pro minori dispendio, prout idem de honori officialium, qualiter se gerere debeat. n. 134. p. 5.
 Sindicator retardans expeditionem iudicatus tenetur ad damna, & interesse propter moram. n. 135. p. 5.
 Sindicator gerit vices iudicis ordinarii, simul & officij indicatoris, & salarium percipit. n. 163. p. 5.
 Sindicator tenetur recipere per inuentarium omnia acta originalia criminalium, & reuiderere, & postea eodem modo reconstituere successoribus iudicis. n. 164. p. 5.
 Indicatoris diligentia, quare. nu. 109. 190. & 279. p. 5.
 Sindicatores tenentur omnino condemnare calumniolos in expensis. n. 256. p. 5.
 Sindicator excusatur propter impedimentum, & perplexitatem causarum, si non expedit iudicatum, sub n. 277. p. 5. & quare in mora constituitur. n. 251. p. 5. f. 826.
 Sindicatores etiam tenentur ipsi reddere rationem sui officij, ibidem. n. 280, & qui non sunt obnoxij iudicatu hominum, sunt obnoxij iudicatu Dei viuientis. Io. in Euang.
 Sindicatores possunt allegari suspecti. nu. 279. & seq. p. 5.
 Sindicatorum salaria debent ab vniuersitate constitui, & de inconuenientibus, si sic non sunt, sub n. 120. par. 5. Anto. Scap. tract.

iur. non scrip. lib. 3. c. 15.
 Sindici pro denunciandis maleficio à quibus constituuntur. n. 80. p. 2.
 Sindicus pendente termino si relationem non facit de maleficio, & vulneratus moriatur, quomodo excusabitur. n. 81. p. 2.
 Sindicus errans in relatione an excusetur. n. 82. p. 2.
 Socius criminis, et qui habuerit impunitatem propter criminis manifestationem, nihilominus ad hoc ut faciat iudicium contra socium debet torqueri. vi. in prac. de test. p. 4. sub n. 69. & in 5. par. sub n. 200. fol. 301. in fi. ubi de repetitione. & in proposito de socio, cui data est impunitas, adde D. Perr. Caball. cas. crim. cas. 29.
 Socius non dicitur facere furum in re, de qua est iniuria societas. n. 310. p. 3.
 Socij plures an omnes plene probent crimen meum. n. 20. p. 3.
 Socius criminis, quoniam grauet, vel disgrauet socium, sup. in alio repert. Dictum socij, & iusto iure. Exculpacio socij criminis, & in prac. de test. 4. p. n. 69. lit. Y.
 Sociorum criminis cautelae. n. 294. p. 3.
 Solicitatores peruersi extorquentes pecunias a carceratis sub falsis promissis. n. 19. p. 2. & in 5. par. & in ver. Barri, & in ver. Procurator.
 Solemnitates iuris quare sint. n. 159. & 169. p. 1. & vid. in ver. Clausula omnis solemnitatibus.
 Sortilegium quid sit, & de eius poena. sub n. 261. vers. Ceterum poena, car. 831. p. 5.
 Specialia non sunt multiplicanda. n. 31. p. 1.
 Status mutatio quod ad poenam, vi. n. 262. & seq. p. 3. quod ad procedendum. vid. sup. Mutatio status.
 Statuta recipiunt interpretationem à practica, & ab obseruantia, sicut auctoritas brachij regij. sup. in verb. Auctoritas. l. c. de interpretatione, de leg. Causa. decif. 6. n. 17. p. 1.
 Statuta, quod credatur testibus inhabilibus, vel quod deueniatur ad torturam, etiam sine iudicij, qualiter sint intelligenda. n. 102. p. 1. & ibi de simili statuto Mar.
 Statutum quando dicatur recitatorium iuris communis. n. 255. p. 3.

Statutū de fideiussoribus claudis qualiter intelligendum. n. 192. p. 2.

Statutum Mantuæ de homicidio. §. prebētes verò, declaratur. n. 176. p. 4.

Statutū Mantuæ de homicidio. §. & intelligatur, quā sit intelligendum. n. 278. p. 2. & vid. in 4. par. n. 164. & 174.

Statutum loquens de confesso, an habeat etiam locum in convicto. n. 25. p. 3. D. Pēter. Caball. cas. 68.

Statutum regulariter nō extendit vires extra Prouinciā. n. 132. 133. & seq. p. 4. Adde tamē, q. iudex originis poterit punire suū subditum in aliena iurisdictione delinquentē; vt per Aug. in suo tract. de malef. uer. Hac est quedā inquisitio, cir. sit. quam cōem. & vsu receptam ait Boll. sit. de for. cōp. n. 182. de hac re lat. Cas. sa. in consuecu. Burg. 6. 1. pag. 34. & §. 4. pag. 40. col. 1. mira si iā condemnatus, vel minus sufficēter. n. 242. & 250. cum seq. par. 4. & adde Bajar. ad Clar. q. 39. Rui. conf. 84. n. 5. vo. 4.

Statutum au liget subditos extra iurisdictionem suam commorantes, ibidem ligare volentes. n. 4. & videtur q. non, si coram ordinario lis agatur, aliud est si impetrauerint delegari. m. vit. ex. il. ex tenore. de for. comp. vbi Cano. & Ro. conf. 197. vbi inferi ad statutum Florentinum. Bar. Alex. Ias. & alios in l. 1. §. & post operis. ff. de no. op. nunciat. vbi concluditur, quōd iurisdicō alterius Iudicis, sine consensu domini prorogari potest, in ijs in quibus de proprio, & priuato interesse tractatur. sup. in verb. prorogatio, maximē quando contraxerunt domicilium in loco, in quo iurisdicō prorogatur; addendo ordinarium illius loci, ac si postulatur delegatus, iurisdicō prorogari non potest nisi vtraq; parte consentiente. l. est receptū, de iurisd. omn. iud. vid. Marant. de ord. iud. in 4. par. distinc. 12. & pulchrē Surd. conf. 47. per tot. vbi præter causam feudalem, ait prorogari posse, licet Marant. dicat non habere locum quando apud D. minū est referre iurisdicō, negatiua proceletur quāto subditus iuxta extra iurisdictionem ad locum,

in quo non habet domicilium, quæ sit Iudicem, vel quando pēns inibi non sortiretur forum. l. actor. C. de ord. iud. etiā I causa restitutionis. l. 2. C. vbi, & apud quem, fallit in clerico, & personis Ecclesiasticis. Marant. in 6. par. act. 2. n. 101.

Statutum loci inferioris, in quo nō loquitur, recurrendum est ad statutum loci prædominantis, & in subsidium ad cōstitutiones Principum, & demum ad ius commune. n. 33. p. 4. fallit quādo inter statuta loci inferioris canetur expressē, quōd in casibus, in quibus statuta loci nō disponunt, recuratur ad ius commune. Bar. & Ias. & in l. omnes populi, de iust. & iur. & in l. cūctos populos. C. de sum. Trin. & fid. Carol. Caual. decis. 12. n. 8. p. 3. vbi dicit non officere si non sit adiectum ius cōmane Romanorum, lat est dicere ius commune. idem de tutor. & curat. n. ear. 85. & decis. 13. n. 15. ea. p. 3. quæ seruire possunt ad multa ratione ciuiliū causarum, quā criminalium, & mixtarum, & præsertim in materia succedendi.

Statutum Mantuæ sub rubr. de mandatoribus interpretatur. n. 172. p. 3.

Statutum Mantuæ sub rubr. de tormentis circa ratificationem declaratur. n. 22. p. 3.

Statutum minuens numerum testium à iure com. introductum valet, vt in prac. de test. par. 2. & est magis com. op. vt per Bar. in l. de quibus, col. 1. n. 28. de leg. Ias. in l. cūctos populos. C. de sacr. sanct. Eccles. multos alleg. Alin. prac. 6. 19. cap. 38.

Statutum quod non credatur testi fide digno simpliciter non tenet, sed ex causa, scilicet q. non credatur ei ad effectū vt producens possit iurare in supplementū tener. vi. Rom. sing. 757. Croc. i. l. 1. §. eundem. n. 18. ff. de ver. oblig. de hoc per Alin. in prac. 6. 19. cap. 39. nisi aliter à statuto caueatur.

Statuta ligant forenses, in 4. par. vbi de exceptione & D. Pēter. Caball. cas. 125. vi. inf. & in 5. par. sub n. 35.

Statuta penalia an cōprehendant forenses. n. 254. p. 3. & sup. statuta ligant forenses, vbi etiam declaratur statuta exorbitantia.

ita, correctoria, pœnalis, & c. d. i. o. a.

Statutum maiorem pœnā imponens vni, quā alteri pro eadem specie delicti, qualiter intelligendum. n. 264. p. 3.

Statutū Genue lib. 1. c. 8. de quærelantium satisfactione interpretatur. n. 280. p. 3.

Statutum excludens oēs exceptiones, non excludit exceptionē innocentiz. n. 309. 3.

Statutum de amputatione membri intelligitur de manu. n. 15. p. 4. quid si dicat quod amputetur manus, quā non habet. n. 121. & 122. ca.

Statutum loquens simpliciter de pœna capitali, intelligit de minori. n. 16. p. 4.

Statuta à Principe confirmata debent omnino seruari præsertim quod ad decisionē causarū à Iudice brachiū regium habent. n. p. 1. Gramat. decis. 47. n. 9. & Bertazzol. conf. 343. n. 4. p. 2.

Statutum in vno casu quando non extendatur ad alium casum similem. nu. 43. p. 4. vid. inf. in materia pœnalis.

Statutū de diffamato qualiter intelligendū, an extendatur ad delinquentem nō diffamatum. n. 44. p. 4.

Statuta duo dinerunt pœnam distantia pro eodem delicto, qualiter sint intelligenda. n. 53. p. 4.

Statutum imponens pœnam amputationis manus, vel aliter, qualiter intelligendum. n. 66. p. 4.

Statutū pœnale in domo, an habeat locum in scalis, quid in porticu, curtili, ostio, & horto. n. 86. 87. & 88. p. 4.

Statutum de comitio, vel insultu ad domum, qualiter intelligendū. n. 93. p. 4.

Statutum quod de similibus ad similia procedatur, quomodo sit intelligendum. n. 104. & 106. p. 4.

Statutum vnum an corrigat aliud, & quādo. n. 105. & 108. p. 4.

Statutum per quod pœna duplicari debet, qualiter intelligatur. n. 108. ca.

Statuta duo, vetus, & nouū, de eodē loquētia, quodnā sit attendendū. n. 111. ca.

Statuta in materia pœnali, quæ sint attendenda. n. 125. p. 4.

Statuta non extenduntur extra prouinciā. nu. 133. ca. & an valeat statutum, quod

subditus vbique deliquerit tali pœna puniatur, vid. Abb. in c. si. num. 90. de for. comper.

Statutū de auxilio puniendo qualiter intelligendū, practicabiliter explicatur. n. 178. p. 4. & infra in seq. vers.

Statutum puniens delictum certa pœna, & adsit qualitas aggravans delictum, pœna augetur. sup. in verb. Qualitas, & in verb. Excessus, & in verb. Causæ ex quibus augetur, & in ver. Pœna. Pau. Cast. conf. 23. §. 10. 2. col. si. sub n. 4.

Statutum puniens præstare auxilium commperatum pœna ultimi supplicij, comprehendit etiam illos qui armati astiterunt, & offensum timidiore (saltem verbis) reddiderunt, licet re ipsa auxilium non præstiterint. ibidem. n. 165. & 184. p. 4. & sū Cepol. vulg. conf. 2.

Statutum dicens solū, quod præstans auxilium, consiliū, vel fauorē maleficio tali pœna puniatur, debet intelligi quando delictum est in fieri, secus autē in maleficio iā facto, & perfectō, ac consummato. n. 163. & 178. p. 4. Bar. in l. furtum. ff. de fur. Marf. conf. 30. n. 21. & 22.

Statutum quod præstans auxilium, eadem pœna puniatur, debet intelligi de ope, quæ fuit causa maleficio, & non de quolibet modo auxilij. ibid. & per Marf. d. conf. 30. col. 5. Rui. conf. 82. n. 5. 10. 4. Rimini. conf. 106. nu. 12. to. 1. inter conf. dinerfor. sed expedit etiam ut ad effectū secutum auxilium fuerit scienter præstitum; ut sup. Auxiliator, & in ver. scientia, & in ver. qualitas scientiz.

Statuta in materia contumaciæ, remissiuē. n. 192. p. 4.

Statutum quod victus victori condemnatur in expensis, qualiter intelligendum. n. 195. p. 4. & sup. in verb. victus.

Statutum Fiuizani in ciuilibus, in materia expensarum. n. 195. p. 4.

Statutum Florentinum rubr. 33. in 2. libr. circ. minorem ætatem, declaratur, nu. 313. p. 5.

Statutum minuens pœnā propter pacem, remissionem, vel confessionem, non quid etiam minuat ad ratam expensas, & sala-

& salarium. n. 103. p. 4. vid. in ver. salarium, & in ver. expensæ.
 Statutum de mandatario quando extenditur ad mandantem. n. 394. p. 4.
 Statutum antiquum, & nouum referuntur in totum circa eandem materiam. n. 396. p. 4.
 Statutum nouum quando recipiat extensionem à veteri. n. 399. p. 4.
 Statuta duo vetusta an comprehendantur sub vno statuto nouo. n. 400. p. 4.
 Statuti veteris obseruantia deplatur à dispositione noua. n. 402. p. 4.
 Stat. Mantuæ, tubr. de homic. declaratur. n. 404. p. 4.
 Statuta recipiunt extensionem à simili. 414.
 Statutum quod percussus in gula magis puniatur, an extendatur. n. 415. p. 4.
 Statutum granis puniens delictum in platea, habet locum in palatio. n. 416. p. 4.
 Statutum de armis an comprehendat mulieres. n. 419. p. 4.
 Statutum de Monachis an extendatur ad Moniales. n. 421. p. 4.
 Statutum pinnis expressè mulieres, an comprehendat rusticos ignaros, & huiusmodi. n. 422. p. 4.
 Statuta extenduntur de persona ad personam. n. 426. p. 4.
 Statutum de compromisso coacte fiendo, dicitur odiosum. n. 427. p. 4.
 Statutum de armis non ferendis post sonum campanæ, an in die Veneris sancti locum habeat. n. 436. p. 4.
 Statutum à contrario sensu an recipiat extensionem. n. 447. p. 4.
 Statuti verba sunt attendenda, declarata, & limitata. n. 449. cum seq. p. 4.
 Statutum contra bannitos an extendatur ad mulieres bannitas. n. 451. p. 4.
 Statutum contra fugientes à carcere, habet & locum aduersus mulieres. n. 454. p. 4.
 Statutum quod filij bannitorum expellantur à Ciuitate est odiosum. n. 455. p. 4.
 Statutum contra adulterum non habet locum contra adulteram. n. 456. p. 4.
 Statutum de bannito regis non comprehendit bannitam; & quid quod ad receptionem bannitorum. n. 457. p. 4.
 Statuta, an & quando ligent forenses. q.

459. p. 4. & n. 513. in §. 1.
 Statutum prohibens putrida eijs, an prohibita intelligat deferre contra. n. 462.
 Statutum ubi non potest habitare, nec inhabitare. n. 468. p. 4.
 Statuta exorbitantia, odiosa, correctoria, & poenalia simul non extenduntur. n. 476. p. 4.
 Statuta quæ, & cur dicta sint exorbitantia. n. 479. 486. & 487. p. 4.
 Statuta crudelia quæ. n. 482. p. 4.
 Statutum quod pater possit vendere filium ob necessitatem famis. n. 490. p. 4.
 Statutum de stercorezante faciem extensionem patitur. n. 491. p. 4.
 Statutum de percussente in gula. n. 492. p. 4.
 Statutum de receptante bannitum. n. 494. p. 4.
 Statuta poenalia, & eorum causa sunt. n. 499. & quæ odiosa. n. 507. p. 4. & an extendantur. n. 517. p. 4.
 Statuta partim odiosa, & partim fauorabilia, an extendantur. n. 506. p. 4.
 Statuta correctoria, & poenalia simul. n. 508 & an extendantur. n. 513. p. 4. & sub nu. 318. par. 5.
 Statutum nouum quando per vetus extendatur. n. 514. p. 4.
 Statutum, & iura cur poenam imponunt. n. 519. p. 4.
 Statuta puniunt quandoq; in animalibus. n. 519. & in rebus inanimatis. p. 4.
 Statutum contra extrahentem sanguinem, an comprehendat barbiconforem. n. 551. p. 4.
 Statutum dans præmium capienti bannitum, an extendatur. n. 527. p. 4.
 Statutum poena capitis puniens homicidam, an habeat locum quando ad necessariam defensionem. n. 530. p. 4.
 Statuta in materia iudicatus qualiter interpretanda. n. 62. p. 5.
 Statutum in civilibus an habeat locum in criminalibus. vid. sup. in verb. Minor.
 Statutum quod quis non audiat, nisi soluta gabella. n. 308. p. 5.
 Statutum quod probatio non possit fieri nisi per instrumentum, nihilominus poterit fieri per quosq; testes. Cyn. in l. optimam, de contrahen. & commit. stip. refert, & sequitur filip. Aug. 177.

Statutum q. officiales teneantur de negle-
ctis, & oblitis, quā interpretationem re-
cipiat. n. 43. p. 5. quod facit ad statutum
Ianuz.

Statuta in materia sindicatus, quā inter-
pretationem recipiant. n. 68. p. 5.

Statuti quod contumax habeatur p. con-
fesso, & conuicto, quā intelligendum.
n. 225. ver. & postquam. p. 5. & in prac.
de test. p. 2. n. 139. & an appellari pos-
sit, Petr. Caball. cal. cri. 100.

Stylus contra statuti nihil operatur, quid
contra consuetudinem, & quā sit diffe-
rentia inter stilum, & consuetudinem.
n. 162. p. 5.

Subditorū appellatio ne veniant serui-
tores, & familiares Principis. n. p. 4.

Subditus qualiter puniendus de inobedien-
tia, multi casus distinguunt. n. 127. p. 4.

Subditi an cogi possint capere malefacto-
rem, dic q. sic, dummodo dñi faciat ex-
pensam, & ex ordine dñi id fiat. nu. 62.
p. 2. Surd. cons. 83. vo. 1. vbi materialiter
loquitur, de consuetudine, verò affirma-
tiua praualeat.

Subditi vbi agitur d. interesse Principis sui,
tenentur etiam non vocati, nec moniti
accurrere, coadiuare, & defendere, ac
certiorari dominos. n. 69. p. 2.

Subditi virtute iuramenti fidelitatis tenen-
tur retinere ea, quæ contra eorum Prin-
cipem machinantur. sup. subditorū obli-
gatio, & ver. proxime hic præcedenti.

Subditi nunquid liceat in auxilium suum
vocare cōsanguineos, affines, & amicos
cōtra notoriā iniusticiā. n. 68. 69. & 71. 2.

Subditus qui non est (saltem per habita-
tionem) non d. committere crimē læ-
sæ Maiest. sed duntaxat hostis reputa-
tur. n. 112. p. 2. dixi sup. in prac. de test.
in ver. subditus.

Subnationis incidens qñ tractandus. nu.
190. n. 302. cum mult. seq. p. 3.

Subrogatus Iudex à Principe habens vices
Principis, quid facere possit, latè n. 159.
& 169. cū mult. seq. par. v. & distingue
quando Princeps est in principatu, vel
mauet in loco a se timore.

Subrogatus Iudex siue laicus, siue Ecclē-

siasticus sapit naturam Iudicis subro-
gati. n. 289. p. 3.

Subrogatus in penis, non sapit naturā prin-
cipalis. Gabr. de reg. iur. concl. 11. n. 59.

Substantialia iudicii, quæ sint. n. 123. p. 2.

Successor in officio debeatne habere 4. par-
tem penz, an præcessor, dic q. si est facta
condemnatio deberur ante. eilori. vide
sup. in ver. salarium.

Suffragia pro mortuis per manus iustitiæ
à quibus pstanda, & de Iudiciū pietate, &
religione habenda. n. 378. p. 4.

Superiores solent de more causas remitte-
re ad Iudices ordinarios non suspectos,
& quā damnosa sint Subditis tot tan-
taq; reſcripta in vna, & eadem causa.
sub n. 60. p. 5.

Suppletio post peractam scripturam non
admittitur. n. 355. p. 4.

Supplere est de nouo facere. n. 356. p. 4.

Subreptio, & obreptio quod ad vitandū re-
ſcripta non differunt. ibid. Menoch. de
arb. cal. 201. n. 10. vbi ait ipso iure vi-
tiosi reſcripta.

Surdi, & muti an in testes admittantur.
n. 95. p. 3.

Surdus nō est statuto ligatus de eante sine
lumine post sonū campanz. n. 466. p. 4.

Bal. in l. si quis graui. §. surdus. ff. ad si-
lania. fallit si est practicus horæ cāpa-
næ, arg. à solitis per Euerat. vid. in ver.
statuta ligant forenses. & Bonacosi. sup.
statu. crim. in ver. Nox. ver. statutū dicit.

Suspectus de fuga sicut capi potest dic se-
riata, sic capi pōt in Ecclesiā. n. 430. p. 4.

Suspecti testes ex quibus cognoscuntur in
prac. de test. 4. par. sub n. 95. lit. D. ver.
& per quā maximè, & nu. 96. 97. 98. &
seq. fo. 205.

Suspecti Iudices qui allegari possunt in
3. par. n. 312.

Suspectus Iudex allegatus non pōt cognos-
cere de causis suæ suspicionis. n. 342. p.
3. secus si quis allegat incompetentiā,
Franc. in c. secundo requiris, n. 12. de
appellat. & sup. in ver. Iudicem allega-
re incompetentem. Cancellor. de Preor.
tit. de exceptione. n. 5.

Suspectus Iudex notand. in pro continen-

- re habendus sit, & causa sit ei delegata à Principe. n. 252. cum seq. p. 1.
- Suspicio falsi** transfert onus probandi in adversarium, Afund. tract. de execut. c. 263. n. 4. fo. 82.
- Suspicio Iudicis** quibus actibus sublata cōleatur. n. 253. ca. p.
- Suspicio Iudicis ordinarij**, aut delegari, vel supremi Magistratus, an & quando allegari possit. n. 312. cum mult. seq. p. 3. & n. 263. par. 4.
- Suspicio à nemine** tolli potest, aliud est nō ob stare causam legitimæ suspicionis, & suspicio quandoq; iueipit ab allegatione ipsa, quia nemo Iudex vellet allegari suspectus, & egrè fert. vid. omnino Put. de iudic. in verb. suspicio. c. 1. nu. 5. 6. 7. & seq. vbi pulchrè.
- Suspicio affectata** non debet impedire processum coram Iudice pro suspecto allegato, vt inf. suspicionē sola.
- Suspicionis causa** an contra Iudicem solo iuramento satis constare dicatur. nu. 332. & seq. p. 3.
- Suspicionis sola** allegatio causæ cognitionē non requirit. n. 328. nec articulus huiusmodi est committendus, vt ibi; nec aufert potestatem iudicandi, sed illam suspendit, donec constiterit de legitima causa. n. 337. p. 3.
- Suspicio contra vnū** ex pluribus Iudicib⁹, an extendatur ad omnes. p. 3. n. 316. vbi de Doctoribus collegij, vi. in 5. par. nu. 174. & 280. vbi de sindicatoribus.
- Suspicio falsi** an & quando pro falsitate hñ. n. 304. & 349. p. 4. & sup. in ver. falsi suspicio.
- Suspicio falsi** est sufficiens ad capturam, n. 350. p. 4.
- Suspicio** quid sit. n. 351. p. 4.
- Suspiciones plures** ex quibus scriptura arguitur de falso. n. 352. p. 4.
- Suspicio** quæ potest cadere in virum prudentē, non dī temeraria. n. 370. p. 4.
- Suspicio Iudicis** vera, an sit sublata in delegatione cū clausula, ex certa scientia, vel recusatione remota. n. 317. p. 3.
- Suspectus de delicto** quandoq; relaxatur. n. 321.
- Suspicionis allegatio per pactum** potest, deatē non potest tolli. n. 328. p. 3.
- Suspicio nō tollit** per bonas qualitates Indicis. n. 319. ca. vid. Put. de iudic. I. ver. suspicio. c. 1. n. 10. in fi.
- Suspicio adhuc non nata**, nascitur ab ipsa suspicionis allegatione, seu recusatione Iudicis. n. 323. & à renitentia ipsius.
- Suspectus allegatus nō debet assilire**, nec interuenire, dum votatur super recusatione. n. 324. p. 3.
- Suspicio non cadit** in Papa, nec in Imperatore, tamen ex honestate quandoq; se abstinere volunt. n. 324. p. 3.
- Suspicio non habet locū** quando recusatus fuit electus de conuini consensu partium. n. 326. p. 3. fallit vt ibi.
- Suspicio locum non habet** quando iā causa est instructa, & est in calculo sententiæ sententia. n. 329. ca.
- Suspicio an habet locū** ob visionē motiuorum Iudicis indissolubiliū. n. 330. ca.
- Suspicio non habet locū** in causa præcepti euidenter liciti, & iusti, quia nō est locus dubitandi de iustitia, cū in continentia appareat de iustitia. c. cū cessante, de appellat. fact. Titaz. in trac. causa cessau. sub n. 227. & 246. dñ enim exceptio notoriè friuola, tanq̃ temeraria, quæ rejicitur ipso iure, & facto. §. 1. 1. q. 1. cap. Canones, 6. q. 1. Bertach. in ver. Recusatio Iudicis, vers. 4. ar. c. 1. de offic. Iud. or.
- Suspicio verum collegari** possit, an iste articulus sit committendus consilio sapientis. n. 330. ca.
- A suspicionis decreto non datur** appellatio. n. 331. p. 3.
- Suspicionis causa** exprimi debet in recusatione. n. 331. p. 3.
- Suspectus Iudex** allegatus potest assignare arbitris terminum, intra quod causam suspicionis terminent. n. 332. ca.
- Suspicionis causa** an suppleatur per iuramentū solum recusantis. n. 332. p. 3.
- Suspicionē cū iuramento** allegata, statim est suspensa Iudicis iurisdictione in illa causa. n. 332. cum seq. p. 3.
- Suspicionem allegare non licet** sine spe

- ciali mandato. n. 371. potest tamen causa haberi. n. 334. p. 3.
- Suspicio non allegata per Procuratorem potest deduci per eius principalem. Lancellos. de attenta. rit. de recusatione. 2. p. c. 6 n. 60. vi. Lancellos. de Præter. eit. de exceptis.
- Suspicionis causæ sunt probandæ coram arbitris, & practica eligendi arbitros, tam de iure civili, quam canonico, & de eorum autoritate, & quid si fuerint discordes. n. 335. ea.
- Suspectus Iudex precessor allegatus, an successor possit causam expedire. n. 339. 3.
- Suspicionis causa si sine scandalo allegari non possit, quid agendum. n. 340. ea.
- Suspectus Iudex an recusari possit, ex eo quod pater, frater, filius, aut gener, sint advocati. n. 343. ea.
- Suspicionis causa contra Iudicem iuramento firmata, non recipit probationem aduersarii in contrarium. n. 332. ea.
- Suspicionem causæ contra Iudicem, quæ qualiter probandæ. n. 334. & 344. par. 3. Lancellos. cor. de Præter. de exceptione, ubi enumerat causas quinquaginta.
- Suspicionis allegario qualiter iurisdictionem impedit. n. 333. p. 3.
- Suspicionis causas, quando non expedit allegare. ibidem.
- Suspicionem pendente Iudex recusatus non debet assistere, dum discutitur super ipsa suspitione. n. 324. ea. (p. 3.)
- Suspicionis Iudicis practica. n. 312. p. tot.
- Suspicio contra Iudicem, & alios quo tempore allegari possit. n. 327. ea.
- Suspicionis Iudicem, & Notariorum causas, quæ sunt legitime. n. 344.
- T** Accens quando facit contra se inditiū. n. 65. p. 3.
- Tacens in iudicio an consentire videatur. n. 158. p. 3.
- Taciti, & expressi. ibidem, vid. limite. quas ponit Ias. in l. Pretor. col. 3. de op. no. nunciat. Causo. in c. cum olim, de cens. in fi. & infra.
- Taciturnitas vxoris de necesse sui viti arguit in ea culpam, & est inditium non leve. n. 103. p. 3. & ver. leg.
- Taciturnitas quod ad aliterius delinquentis excusationem pro consensu non habetur. sup. Respondere volens. & in l. pr. §. verare, de sup. Soc. reg. 487. ubi fallit quando coniunctio sanguinis aliter suadet, per l. si seruus communis, de donat. inter vir. & vxor.
- Taciti, & expressi est eadem virtus. sub n. 447. p. 4.
- Talis, qualis, hæc qualitates debent probari. n. 187. p. 5. supra qua.
- Taxatio expensarum qualiter fienda. n. 301. p. 4. & sup. in ver. cōdemnatio expensarum, & in verb. expensæ, quid de damnis. n. 225. p. 5.
- Tps destinatæ conductionis totum cedit Iudici ordinario conducto. n. 188. p. 5.
- Tempus intra quod quis exulare tenetur, debet computari carcerato, donec fiat in carcerem: vi. sup. in exilium.
- Tps in delictis quodnam attendendum, sup. in ver. principia, & in ver. in delictis, in ver. finis, & in verb. Pæna. adde D. Petr. Caball. in suis cas. cri. cas. 7. & 147. ubi de mutatione status delinquentis.
- Tempus assignatum ad querelandum officialem in iudicatu de peremptorium, quod prorogari non potest. n. 11. p. 5. quid in alijs vi. D. Petr. Caball. in suis cas. crim. cas. 5. & 6. ubi quid in delictis occultis.
- Tēpus, seu instantia iudicatus de iure cōi est quinquaginta dietum. n. 9. p. 5.
- Tempus destinatæ conductionis officij totum cedit Iudici ordinario in officio conducto. n. 188. p. 5.
- Termino ad querelandum officialem transacto, non licet amplius querelas admittere. n. 202. in glo. post tps. & pōt appellari ab admissione. sup. in ver. appellatio, & vid. Scap. trac. iur. non scrip. lib. 3. c. 20. n. 17. fo. 35. ideo utilis est protestatio. supra, protestatio. & Put. de iudic. in ver. instantia. c. 2. n. 2.
- Terminus legalis propter impedimentum prorogatur. n. 277. p. 5.
- Terminus ad querelandum officialem quot dierum esse debet. n. 10. & an prorogari possit. n. 11. p. 5. vi. sup. in verb. fideiussio prestanda de stando iudicatu.

Testis an possit citari sub pœna confiscationis bonorum, vi. sup. Bonorum confiscatio. & Nat. cons. 593. ro. 3.

Testes omnes catterari possunt, & qua de causa. n. 128. p. 2.

Testis qui dicit se subornatum, an probeat contra subornantem. sub n. 305. p. 5.

Testis ter multatus, si adhuc comparere nolit, quid remedij, ut omnino veniat. n. 307. p. 2.

Testes quamplures, an oēs sint torquendi, vel sufficiat tortura duorum, vel trium tantum. n. 36. p. 3.

Testes inhabiles qñ admittantur. n. 75. p. 3.

Testis qui iuratus super capiendis deposuit, si super interrogatorijs nolit iurare, nihil probat. n. 73. p. 3.

Testi condemnato, vel conuicto de falso fides non datur. n. 76. p. 3.

Testis qui per torturam falsum dixit au puniatur. eo.

Testis qui dicit scire id quod est, sed est impossibile quod ille hoc sciat, tenetur pœna arbitraria. Petr. Caball. in suis cas. crim. cas. 38.

Testis cœtera seipsum esse quandoq; accidit i oculis, n. 102. p. 3. & aliud est deponere in facto proprio, aliud est in causa propria, ut sup. in prac. de test. n. 52. p. 4. cit. si. fo. 191.

Testis ex intervallo eius dictum reuocare non potest. n. 109. & 305. p. 5.

Testes ex abrupto torquere iniquum est. n. 252. ea.

Testis depositio per torturam illatā à non habente iurisdictionē, non valet. supra, Confessio testis.

Testis in causa ciuili an torqueri possit. n. 197. p. 3.

Testes de familia Iudicis, & pro Iudice, an admittendi. n. 111. p. 5.

Testis, quando, & à quo citandus sub pœna confiscationis bonorum, & quid in reo. n. 119. p. 4.

Testis rectē intentionis excusatur, nisi aliter constet de dolo, n. 42. p. 5.

Testes contra officialem in sindicatu, quales esse oporteat. n. 111. & qui esse non possunt. n. 112. & 219. cum plur. seq. &

num. 239 p. 2. f.

Testes de familia Iudicis, qualiter pro eo testificari possint. n. 112. p. 5.

Testes intercellati qui esse censeantur. n. 219. p. 5.

Testes qui pro alio non admittuntur, indurum contra se faciunt. n. 230. p. 5.

Testis dicti per verbum credo q; contentus i capitulo sine vera, quis praelens sui, videt, & audiuit, valet, propter bonā rationē. Bal. & Caltr. in l. seruis. §. qui quinq; si de leg. 2. vi. trac. de mod. articul. Martell. Cal. §. 2. glo. 1. n. 892. fo. 186.

Testibus inhabilibus quandoq; creditur. n. 125. p. 1. & n. 75. p. 3.

Testis qui non debet admitti contra vnū, an possit admitti pro eo; & quid de contra. n. 230. p. 5.

Testes contra officialem in sindicatu debent esse omni exceptione maiores. n. 234. licet per errorem dicat. n. 239. p. 5.

Testes quinq; spectatae fidei tenet, quāuis probatio fieri debeat per scripturā tñ. sup. scriptura, & testis, de test. Mascar. de probato. 2. concl. 1324. n. 13.

Testis negans esse affinem inducentis, an destruat totū eius dictū; dic q; si habet alios plures testes idoneos, non destruit, sed adimiculator, si habet vnum tñ testē destruit. vi. in prac. de test. & adde D. Petr. Caball. in cas. cri. cas. 34.

Testium multitudo est omnino refrenanda. n. 228. p. 4.

Testium multitudo non potest sanare defectus, qui insunt in dicto. n. 77. p. 3. secus in qualitate personar.

Tex. in l. nihil. ff. de effractor. contra quos locum habeat. n. 48. p. 2.

Territio quos terreat, & quos non. n. 199. p. 3. vid. Bos. tit. de tor. nu. 5. 6. 7. & 25. 27. & 123. & seq.

Terrere quid sit, vid. inf. per discursum, & ibi. sup. in ver. gradus tortura. & infra, tormentorum plures species.

Tormenta funis, & ignis, ac aliarū specierū, ad quid inuenta. n. 55. & 56. p. 3.

Tormentum ignis, quando, & qualiter subrogatur. n. 59. p. 3.

Tormentum funis in squalis dandus valet.

I N D E X.

- de aericulofum. n. 41. p. 3.
- Torqueri poteft qui non vult respondere. n. 61. p. 3. & i. prae. de test. p. 4. n. 95. lit. D.
- Torqueri possunt laborantes febre quarta. n. 127. p. 3.
- Torqueri sine inditijs nemo pot. nu. 74. & 113. ea. immo Iudex dicitur carere iurisdictione torquendi sine inditijs, sicut Pat. d. iudic. i. ver. tortura. 3. c. 13. sub n. 3. col. 4.
- Torqueri sine inditijs, vel cum inditijs minus sufficientibus, an in certis casibus possit. n. 114. 115. & 119. ea.
- Torqueri qui non possunt. n. 124. p. 3.
- Torqueri possunt omnes et privilegiati virtute Brachij regij. n. 125. & 129. ea.
- Tortura inferre est meri imperij. nu. 137. p. 3. & n. 1. & a. p. 2. & ille qui vti Iudex torquet aliquem sine auctoritate Principis, tenetur poena capitali. Doc. in l. nemo carceri. C. de ex. re. trib. lib. 10.
- Tortura habet iniuriam & male agens in ea exercenda, vel nulliter tenetur in iudicatu. Put. de iudic. in ver. tortura, 117. c. 11. n. 2.
- Tortura est materia difficilis, & periculosa, praesertim lacunculatibus inexpectis. n. 1. p. 3.
- Tortura an intersi possit non datis defensionibus. n. 19. p. 1. & inf. & Put. de iudic. in ver. tortura, c. 6. n. 7. & 9. vbi casus in quibus denegatur ad torturam.
- Tortura super processu informativo, quando, qua de causa, & a quo dari poteft. n. 8. p. 3. & n. 29. p. 1. vid. in ver. Processu informativo.
- Tortura in magnis sceleribus, qualiter adhibenda. n. 35. p. 3.
- Tortura an attendatur principium, vel finis. n. 7. p. 3.
- Tortura gradus quot sunt. n. 51. & quando plena. n. 55. p. 3.
- Tortura non est inferenda reo convicto. n. 23. & seq. p. 3. & ideo est cauendum a tortura tum ob praesudicium intentionis fisci, tum ob interesse partis, ut in subit, per ea quae dixi sub n. 10. p. 4.
- Tortura quo adhibenda. n. 52. p. 3.
- Tortura testium est refrenanda. n. 37. p. 3.
- Tortura debet dari ad mensuram. n. 54. p. 3.
- Tortura quando plena, & quando non plena dicitur. n. 55. p. 3.
- Tortura semper aliquod indicium praecedere debet. n. 114. & 115. p. 3. nunquid aliquando sine inditijs. n. 113. ea.
- Tortura quando locum habere debet, quomodo requiruntur. n. 116. ea. p.
- Tortura quando cum solis adminiculis infertur. n. 117. p. 3.
- Tortura an appellari possit, super appellati.
- Tortura senibus, pueris, infirmis, & praegnantibus, quibus modis inferenda. n. 116. p. 3. & clerici secula ceduntur, Boli. de tortur. n. 21.
- Tortura a quo sit prius incohanda. n. 131. p. 3.
- Tortura non est pro quolibet iudicio passim adhibenda. n. 134. p. 3.
- Tortura quando, & quibus casibus repetenda. n. 135. p. 3.
- Tortura olim erat remedium subsidiarium, hodie vero est ordinarium, & cur hoc. n. 124. p. 1.
- Tortura ictus funis quot dandi. n. 137. ea.
- Tortura interpellatiis vicibus, qualiter danda. ibidem. ea.
- Torturam dividere quoniam liceat. n. 138. ea. p.
- Tortura quando est danda socijs criminis. n. 139. ea.
- Torturam quando perficere non expedit. n. 139. & 169. ea.
- Tortura spontanea offerenti illam subite, an sit concedenda. n. 142. p. 3.
- Tortura in delictis occultis facilius irrogatur. n. 162. p. 3.
- Tortura an debent assistere Advocatus, & Procurator Fiscales. n. 164. p. 3. su. Fiscus.
- Tortura habet locum etiam ubi poena est arbitraria. n. 165. ea.
- Tortura etiam irrogatur fame, & frigore, & apud quos vitur. n. 193. p. 3. facit Paul. Ghirl. de quest. in princ. n. 4. vbi traditur quod sit differentia inter torturam, & tormentum.
- Tortura modica, non dicitur tortura. n. 197. p. 3.
- Tortura quomodo probatur, & multa alia, in 5. p. sub n. 33.
- Torturam concedere ad instantiam partis est iniquum. n. 188. p. 3.
- Torturam inferre in poenis pecuniariis est iniquum.

- iniquum. n. 158. p. 3.
 Tortura in causis civilibus an inferenda. n. 167. ca.
 Tortura locum habet in causis mixtis. n. 168. ca.
 Tortura in defectis leuibus an inferenda. n. 166. ca.
 Tortura in causis civilibus an inferri possit reo. n. 167. ca.
 Tortura in causa civilis an inferatur testi. n. 167. ca.
 Tortus sufficienter quando quis dicitur. n. 19. ca.
 Tortus sine inditijs, & confessus, non debet condemnari. n. 123. p. 3.
 Tortus ab vno Iudice, quando pro eadem causa esset torquendus ab alio, debet ratio haberi primæ torture iā ab alio Iudice habitæ. n. 136. & 168. ca.
 Tortus semel, au iterum possit torqueri, & quid si statutum prohibet torturam nisi semel. n. 138. ca.
 Tortus indebitè, an teneatur de iniuria verbo, vel facto illata contra Iudicem, ob iniusticiam. n. 147. p. 3.
 Tortus ab eo qui non habet ius torquendi potest appellari, sup. Appellari à captræ, & in verb. tortura nō est delegabilis.
 Tortus qui non fateatur, ex quo Iudex dubitat id enenire ob aliquod maleficiū, an adhuc puniri possit. n. 157. p. 3.
 Tortus quando pōt dici quodd sit confessus sine metu torture. n. 198. ca.
 Tortus in negatiua persistens sepe examinari debet. n. 218. ca.
 Tortus farendū quomodo dicitur nō metu torture. n. 198. ca.
 Tractus solus an sit punibilis, n. 196. & 197. p. 4. & in quo loco puniendus. n. 135. p. 4. Ang. de malef. i. verb. existens Flor. n. 1. & 4. Decia. lib. 4. c. 17. to. 1. ear. 152.
 Tractus ut sit punibilis quæ requiruntur, n. 135. & 196. cum seq. p. 4.
 Tregua quæ rumpatur, vi. sub n. 259. p. 2. an per dissidationem, vi. Melch. Faci. inter conf. eri. diuerso. co. 1. conf. 78. n. 34. & vi. sup. in ver. Pax. & Betrazzol. conf. cri. 243. n. 1. vo. 1. vid. sup. in ver. Duellū.
 Turpitudinem suam allegare an liceat. n. 67. p. 3. adde Marf. Ang. d. l. de mado. re, de quest.
 V
 Vagabundus ubi forum fortietur. sup. Delinquens si Forum.
 Vagabundus qui dicitur, & qualiter, & à quo puniri possit. n. 97. p. 3. vi. sup. Delinquens.
 Valor rei furtiue iuramento Domini an probetur. sup. Peccatum.
 Vbi non nullirat finalis ratio statuti, nec illius dispositio. n. 117. p. 3.
 Vendens rem duobus scienter, tenetur pena falsi. l. qui duobus, de falsi. Clar. f. falsi, ver. vendens. Betrazzol. cōf. 168. n. 9. p. 1. & extenditur ē: ad emptorem, vid. supra in ver. Correlati oris, vid. Doc. in l. quoties, C. de rei vendit.
 Velo leuato clausula. n. 141. p. 1.
 Verba quibus arbitriū liberti conceditur, & de earum interpretatione, & quibus verbis non intelligatur datum. n. 151. p. 1.
 Verba secundum subiectam materiā sunt interpretanda. n. 14. p. 4.
 Verbum, nō credere, diuersis respectibus accipitur pro affirmate, & quandoque pro negare. n. 181. p. 5.
 Verba ubi nō conueniunt mēti, nec dispositio iuxta corticē verborū. n. 444. p. 4.
 Verba in statutis sunt intelligenda, sūm co. vsum loci statuti. n. 445. p. 4.
 Verba vniuersalia quibus masculinū concipit seminiuum. n. 449. p. 4.
 Verbum exorbito quid. n. 485. p. 4.
 Verbum corrigere sonat in bonam partē, & verbum derogare non. n. 509. p. 4.
 Verbi, aliterur, quid importet. n. 156. p. 5.
 Verbi, nō constat, quid importet. n. 181. p. 5.
 Verbum, residuum, quid importet. sup. in sup. Residuum.
 Veritatem inuestigare qualiter, & quādo. n. 151. p. 3.
 Veritas ex quibus opprimatur. n. 300. p. 3.
 Veritas non mutatur per negare, vel affirmare, per nūm velle aut nolle. n. p. 4.
 Vestimenta iustitiatorum cuius esse debeant. n. 376. p. 4.
 Viciuria quid sit, sub n. 80. p. 5. in ver. Cabidites.

I N D E X.

Victus victori in expensis condemnandus, sup. in ver. expens. & in verb. condemnatio, & in ver. laturum dicit, & in ver. Calumulator.

Villa tenetur emendare damna data in suo territorio secundum iura municipalia. ant. Scap. iur. nō ser. lib. 3. de diuers. act. cap. 103. fo. 57. Clar. q. 82. ver. qd Villa. & ibi add. sed emenda debet fieri p modo patrimonij, & non per capita, per l. 1. C. de mu. patr. lib. 12. ita resoluunt Gand. de malef. in rubr. de aliqui. questio. var. sub n. 8.

Violentia attentatis pudicitia fit muneribus, detentione in loco stricto, aut minis, licet non manumittatur corpus. vi. Petr. Caball. car. crim. 95.

Visitantes delictorum qualiter fieri debet, & practica visitandi cadauera. nu. 186. p. 1. n. 10. p. 3. sup. Cadauera.

Vim vi repellere licet. n. 57. p. 2. sup. in ver. pro iocatus.

Viro bono credendum, Tiraq. de pen. tēp. can. 51. n. 38.

Vindicta indicatur ab animo, & animus à circumstantijs, & à qualitate iniuriæ. n. 182. p. 4.

Vindictæ animus non iudicatur à facto, sed à causa. n. 182. p. 4.

Vitium religiosi non incurritur in causa criminali. n. 293. p. 5.

Vnus pro filio teneri statuto cauetur, intellige pecuniariter, sū Clar. q. 86. vers. & hęc quidem omnia, & vi. sup. in verb. ius iniquum.

Vniuersitas delinquere, & puniri pōt conuocato cōsilio, Oldr. cons. 315. & 65. idē ē si absq; sono campanæ à maiore parte populi delinqueretur circa factum, qd habet tractum successiuū. Anca. cōf. 156. Aret. cons. 165. Gand. in rubr. de homic. sub n. 14.

Vocati currentes in defensionem iustitiæ, an teneantur si percusserint, vel vulne-

rauerint captum. n. 169. p. 2.

Vota iudicium, Auditorij, & aliorum, sunt prius maturè consideranda antequā deliberatè proferantur. n. 238. p. 3.

Vota iudicis, vel Curie ante tēp. propalari, nō licet sub graui pœna, sub n. 175. p. 5.

Vox hominis diuersimode sonans in auri-bus, diuersos habet significatus, supra in verb. Caput, & in verb. Manus.

Vna, & eadem res non debet diuerso iure censeri. n. 240. p. 1.

Vniuersitas qñ puniri potest. n. 253. p. 3.

Vnguitū propticias, sup. Vox hominis.

Vtile per inutile nō vitiat. n. 304. p. 3.

Vtilitas est cognoscere quæ sint atrocissima, & quæ non. n. 51. p. 1.

Vulnera, percussiones, & verbera non dantur ad mensuram. n. 179. p. 3.

Vulnera plura vnicō ictu illata an pro eorum numero, vel pro vno tantū vulnere puniantur. n. 150. p. 4.

Vulneris appellatio, venit scissura, & qualiter hoc sit verum. n. 151. p. 4. sup. scissura.

Vulneris seipsū data opera causa decipiēdi, quomodo puniēdus sit. n. 86. & 87. p. 5.

Vultus proprietas, sup. Vox hominis.

Vxori, & filijs competit actio iniuriarum. n. p. 4. & n. 311. p. 5.

Vxor, & filij an eximantur à pœna eximētis carceratis, vel captos ē manibus executorum. n. 112. p. 2.

Vxori iniuria facta, censetur facta eius viro, & an pax sit rupta, vel cautioni de non offendendo sit contrauentum. sup. Pax, & in verb. cautio. & sub num. 311. cum seq. p. 5.

Vxor an possit impedire ne domus deuastetur ob delictum mariti. vid. sup. Demolicio.

Vxores plures viuentes eodem tempore scienter habens, quia pœna puniatur. vi. sup. pœna plures vxores ducentis.

F I N I S.

187

187

187

187

TRACTATVS
DE BRACHIO REGIO
HORTENSII CAVALCANI I. G.
P A R S P R I M A.

S V M M A R I V M.

- B** R A C H I V M Regium cur concedatur.
Brachij Regij practica haecenus indigesta.
Manus regia, Brachium regium, &
Brachium forte, idem dicitur.
Manus regia apud quos, & quibus in locis
trahentur.
Brachium Regium crimina prosequitur.
Interest Reip. delicta puniri.
Brachij Regij vires ignota.
Iudices ignari abutuntur balia Brachij regij.
Iudices quidam gloriantur in malitia.
Brachium Regium quid sit.
Diffinitio Brachij regij.
Brachium regium non recognoscit alium iudicem superiorem.
Arbitrium ob Brachium regium est tam super expressis, quam super
non expressis. & n. 26.

- 10 *Melius est regi à iusto Rege, quàm à lege scripta.*
- 11 *Brachium Regium non est circumscriptum ab ullo ordine nullo tempore*
- 12 *Brachium Regium arbitrium liberum dicitur.*
- 13 *Arbitraria Principum pro legibus erant.*
- 14 *Manu regia proceditur executiue.*
- 15 *Brachij Regij descriptio secundum practicam.*
- 16 *Brachium Regium multiplici nomine appellatur.*
Remedium extraordinarium.
Item in iudicio.
Item manus regia.
Item vices Principis.
Item liberum, & absolutum arbitrium.
Brachium regium nil aliud est nisi arbitrium liberum, amplum, &
absolutum. num. 27.
- 17 *Arbitrium liberum quot modis sumatur.*
- 18 *Arbitrium liberum cuncti humana creatura datum à Deo, & n. 115.*
Bona omnia à Deo.
Perditio à nobis.) remissiuè.
- 19 *Arbitrium liberum dotandi filias, remissiuè.*
Arbitrium liberum datum executori vit. volunt. remissiuè.
Arbitrium liberum testandi, remissiuè.
- 20 *Brachium Regium appellatur*
Balia,
Præbeminentia, à regnicolis.
Authoritas Brachij Regij concessa locumtenentibus Urbis Romæ.
- 21 *Differentia inter Brachium Regium, &*
Arbitrium liberum.
- 22 *Arbitrium requirit bonam conscientiam. n. 37.*
- 23 *Conscientia bona quæ sit.*
Arbitrium liberum usquequo, & contra quos extendatur.
Judices, & Prætores in Statu Mediolani, & Magni Ducis, quæ authori-
tate fungantur.
Capitaneus Iustitiæ Mantuæ habet arbitrium liberum, & absolutum.
- 24 *Authoritas quanto maius, eo præstantior dignitas.*
Arbitrio iudicis quæ concessa dicantur.
Arbitrium regulatum esse debet, ut minus ledat ius commune, quàm
fieri possit.
- 25 *Arbitrium liberum dat latas habenas, non in totum relaxatas.*
Arbitrij liberi exemplum.

- 26 Brachij regij autoritas quanta sit .
 27 Brachium Regium pro libero, & absoluto arbitrio sumitur.
 Princeps est supra consuetudinem .
 Brachium regium tantum potest, immo plus quam consuetudo .
 28 Consuetudo vice Principis fungitur .
 Multa in iure traduntur, quæ de consuetudine non seruantur. n. 10.
 Captus ob vnâ causam iniussu, an pro alia retineri possit remissus.
 29 Rens nemo de iure constituitur, nisi precedentibus iudicijs remissus.
 Tortura an inferenda, non datis defensionibus .
 30 Aliud de iure, aliter de facto seruari.
 Consuetudo facit licitum de illicito .
 31 Consuetudo denia à iure communi seruanda .
 Specialia non sunt multiplicanda .
 Arbitrium regulari iuxta bonam consuetudinem .
 32 Arbitrium absolutum limitatur à conscientia, non à iuris ordine, & consuetudine .
 33 Princeps potest auferre consuetudinem præcritam, & etiam futuram .
 Iudex liberi arbitrij ex officio procedere potest .
 Princeps est supra ius positium, & ei derogare potest . & numero
 165. & 166.
 Princeps potest pro bono publico providere melius statuto .
 Providere non est derogare .
 34 Iudex liberi arbitrij an possit cogere offensum ad accusandum.
 Et inquirere non monito offenso .
 Et formare inquisitionem licet ignoretur nomen delinquentis .
 35 Diffamatio an præcedere debeat antequam procedatur .
 Ex officio quomodo præcedatur .
 36 Arbitrio libero generali, & absoluto concessio, non intelligitur contra
 bonum publicum .
 Inducta ad vnum finem, non debent contrarium effectum operari .
 37 Autoritas Brachij regij nunquam limitata, & a quo limitetur .
 38 Brachium regium ubi, & quando originem duxerit .
 Ordo iudiciarius cur, & quando inuentus .
 39 Brachij Regij facultas à quibus concedi possit .
 40 Domini recognoscens superiorem, non habent ius concedendi Bra-
 chium regium .
 Iurisdictio limitata apud quos .
 41 Domini qui nomine Principis, vel Ducis carent, tamen aliqui habent
 plenitudinem potestatis .

- 42 *Brachium Regium quibus personis concedendum. & infra n. 47.*
Malè digeruntur exhibitæ frigido ventriculo.
Auauitia iudicum quanta mala pariat. n. 47.
- 43 *Iudæis nulla iurisdiclio competit.*
Iudæus etiam factus Christianus, non potest esse Iudex, Rector, Do-
ctor, Tabellio, nec tutor Christiani.
Immunitas concessa incolis, etiam intelligitur concessa Iudæis.
Iudæi non debent esse immunes plus Christianis.
- 44 *Res furtiua empta sine pretio restituenda.*
Iudæi, sicut Christiani restituunt male ablata, ita & ipsi debent resti-
tuere absq; pretio.
Iudæorum conuersatio prohibita, nisi in conuertendo.
Iudæi quæ de causa inter Christianos tolerandi.
Iudæi an secundum leges ciuiles Christianorum agere debeant; & eis ius
ita reddatur.
- 45 *Negans Christum coram hominibus, negabitur coram Patre cælesti.*
Iurisdiclio non est danda carentibus membris.
- 46 *Brachij regij authoritas concernit periculosam materiam.*
- 47 *Princeps est securus de legum dictamine, non autem de voluntate; &*
passione Iudicum.
Arbitrium liberum concedendum esse viris probis, & fidelibus, doctis;
& non ignaris.
- 48 *Brachium Regium quibus ex causis concedendum, & quibus ex causis*
non debeat concedi. n. 56. infra n. 118.
- 49 *Delicta pro quibus concedendum sit brachium regium.*
Delicta atrocissima quæ dicantur. n. 80.
- 50 *Delicta reseruata quæ non comprehenduntur in aboluione generali, seu*
in decreto gratioso.
- 51 *Utilitas cognoscendi quæ delicta sint atrocissima, & quæ non.*
In delictis atrocissimis, quomodo procedendum.
- 52 *Vbi maior delictum, ibi maior vigor. n. 56.*
Rigor vbi pro æquitate habetur. n. 57. & 159.
- 53 *Abolitiones criminum quando, & quibus ex causis fieri soleant.*
Subditi in primo aduentu noui Domini tenentur obuiam ire processio-
naliter Domino, & donare domino subsidium charitativum.
- 54 *Anno 1598. memoranda facta Italia, Gallia, & Hispania, necnon*
Ungariæ.
Summus Pontifex Clemens VIII. Ferrariam venit, & Ferraria re-
dijt ad Ecclesiam.

D. Caesar Eftenfis Dux, & christiana eius resolutio summopere laudāda.

35 D. Caesar Dux abnegavit dictum Cesaris dictatoris.

Ius si violandum est, regnandi causa violandum esse, est dictum Tyrannicum.

Nuptiæ Regine Hispaniarum à Clemente VIII. Papa celebrata in Civitate Ferrariæ.

Nuptiæ ibidem celebratæ Serenissima Infanta Isabella filia Regis Hispaniarum, cum Serenissimo Arciduca Alberio Austriaco.

Ducis Sereniss. Mantuæ gaudia, & liberalitates, ac magnitudo ob adventum Summi Pontificis, & Regine Hispaniarum.

56 In delictis lenibus non est concedendum Brachium Regium.

57 In causa gravi graviter procedendum, & leniter in causa leni. & sup. n. 52

58 Delicta quæ sunt exceptuata, & quæ non. & n. 60.

59 Latio famosus qui.

61 Rebellio quid sit.

62 Crimen lese Maiestatis quid sit, qualiter, & à quibus committatur

63 Hæresis, & hæreticus, qui propriè dicatur. & n. 64.

64 Hæresis qualiter probetur.

Hæreticus manifestus qui.

65 Absolutus semel ob hæresim, an iterum poterit molestari.

66 Simonia quæ dicatur.

Simonia peior Idolatria.

67 Sacrilegium quid sit, & quomodo committitur. & 70.

68 Res sacra quæ dicantur.

69 Res sacra an alienari possint.

70 Sacrilegium non est furari rem non sacram in Ecclesia non sacrata.

71 Assassinium quid, & quomodo committatur. & 72.

72 Delictum per assassinium quando esse dicatur.

74 Assassini qui verè dicantur.

75 Proditio, & delictum proditorium.

76 Proditor qui, & ex quibus cognoscitur.

77 Proditor quot modis dicatur.

78 Proditorum signa.

79 Lingua adulatoris peior manu intersectoris.

Defectuosus semper alios eodem morbo appellat.

80 Delicta graviora, graviora, gravissima.

Delicta enormia, enormissima.

Delicta atrocia, atrocissima.

} & supra n. 49. & 50.

81 Delicta quæ in domo, in curtili, in horto, in officina, in hospitio, in

- Stabulo, in mari, in Insula, in Navi, & Portu. remissive.
- 82 Respub. Ianna ab optimatibus gubernatur.
Tirar il colpo, & ascondere il braccio, dicitur error communis.
- 83 Brachium Regium petere an spectet ad fiscum, vel ad pariem offensam.
- 84 Reip. interest delicta puniri.
- 85 Brachium regium nunquam a laicis concedendum contra personas, & res ecclesiasticas.
Papa in temporalibus nisi ex causa, & Imperator in spiritualibus nullo modo se debet immiscere.
- 86 Iudex secularis quibus casibus se potest ingerere in pertinentibus ad Ecclesiasticum, & contra.
- 87 Iudex laicus de delictis in Ecclesia commissis a laico est Iudex competens. vid. n. 98.
Immunitate Ecclesiastica, qui gaudeat, remissive n. 92.
Praevectioni quando locus sit remissive n. 90.
- 88 Equites Ierosolymitani delinquentes an gaudeant privilegio fori Ecclesiastici.
Pinzocra, idest descripti in regula tertij ordinis Sancti Francisci, an gaudeant privilegio fori.
- 89 Clericus deferens habitum, & primam tonsuram, an & quando gaudeat privilegio fori.
- 90 Quastio iuris, & quastio facti differunt etiam ratione fori.
Captus a laico in Ecclesia, an possit licite retineri donec per Iudicem Ecclesiasticum cognitum fuerit quid iuris.
Praevectioni quando locus sit, supra num. 87.
Bulla Sixti iij. 1487. in materia iurisdictionis.
- 91 Equitum militum Alcantara privilegia, remissive.
Hospitalia sub qua iurisdictione. Item
Palatium Episcopi, & de Cimiterio.
- 92 Immunitate Ecclesiastica, casus quibus non gaudetur, & 93.
- 93 Latro viarum an gaudeat immunitate ecclesiastica.
Bulla Papae Gregorij xiiij. in materia immunitatis Ecclesiastica.
- 94 Excommunicatio siue iusta, siue iniusta semper timenda.
Iurisdictionem tueri verbis, & facto expedit.
- 95 Clericus notorie malefactor si sit incorrigibilis, a laico capi potest.
- 96 Extrahens sine licentia ab Ecclesia laicum an excommunicari possit, si extractus non gaudet ea immunitate.
- 97 Arma prohibita ferens in Ecclesia, an capi possit ab executoribus Iudicis laici.

- 98 *Judex Ecclesiasticus est competens contra laicum in Ecclesia delinquentem. & n. 99.*
- 99 *Laicus delinquens in clericum, non gaudet eodem privilegio fori.*
- 100 *Brachij regij authoritas est danda in scriptis; & qua de causa. Iudici an sit credendum de commissione Principis. Mandatum procura exigit scripturam. D. Capitanei Iustitiae Mantue qualis, ac quanta sit authoritas. & n. 101.*
- 101 *Clausula, ordine servato, & non servato, quid importet remissive.*
- 102 *Statuta quod credatur testibus inhabilibus, vel quod deueniatur ad torturam etiam sine indicijis, qualiter fini intelligenda.*
- 103 *Rescripti verba semper ponderanda. Rescripta extraordinarij modi procedendi sunt stricti iuris. & sub n. 107. Rescripti verba tantum valent quantum sonant. Rescripta sunt interpretanda secundum mentem rescribentis.*
- 104 *Arbitrium liberum, & absolutum quibus verbis detur. Arbitrium simpliciter sonat iurisdictionem. & n. 151.*
- 105 *Arbitrium liberum in procedendo, an intelligatur datum in sententiando. n. 107. Index talis esse debet in iudicando, qualis in procedendo contra. nu. 107. declara. 108. Arbitrium datum in definiendo, an censetur et datum in cognoscendo. 108. Arbitrium datum in condemnando, an intelligatur datum in absolviendo.*
- 106 *Arbitrium datum super causa principali, an etiam intelligatur datum super accessorijis, incidenti, & emergenti, annexis, & connexis. Contingentia cause non debent diuidi.*
- 107 *Inuidens, emergens, annexum, & huiusmodi, quae sint. Princeps in dubio praesumitur velle vti potestate ordinaria.*
- 108 *Arbitrium in condemnando, an etiam in procedendo. Index excedendo fines iurisdictionis facit tanquam priuatus, cui resisti potest. n. 109. Excessus non operatur quidquam, sed ad congruum modum factum reducitur.*
- 109 *Iudici excedenti de facto an, & qualiter possit resisti. Excessus Imperatoris, Regum, Ducum, Principum, Consiliariorum, & aliorum, qui sint remissive.*
- 110 *Index in dubio non praesumitur quod exceßerit, fallit vti ibi.*
- 111 *Brachium regium calore iracundiae non esse concedendum. Ratio ubi deficit, motum causat iniustum.*
- 112 *Authoritas regulariter secundum legem scriptam danda. Ratio naturalis non semper bona, nec recta.*

Quilibet

- Quilibet abundat in sensu suo.*
- 113 *Princeps est ligatus dictamini rationis.*
Princeps dicitur animal politicum.
Princeps licet sit dominus legum, non est dominus morum.
- 114 *Principis iussiones propter bonum, & iustum, & non aliter. n. 166.*
Princeps mandans procedi manu regia, intelligitur iuxta bonam conscientiam.
- 115 *Princeps dicitur lex animata in terris.*
Habitus malus malam rationem parit naturaliter.
- 116 *Ratio sola naturalis non est sufficiens in regendis populis, sed iuribus est adherendum.*
- 117 *Aequitas non est sumenda à propria ceruice.*
- 118 *Ratio cur Brachij regij authoritas hodie frequentius concedatur. supra num. 39. & 48.*
- 119 *Delictorum occultorum, & prameditatorum frequentia, exposcit remedia superextraordinaria.*
Diluvium cur fletit super terram universam.
Reges quando inveniunt suere.
Brachium regium cur concedendum. supra n. 48. & 118.
- 120 *Mores antiqui quantum distent à modernis, & dantur exempla.*
Petardus instrumentum bellicum novitur repertum.
Turci timent bellicum instrumentum nomine Petardum.
Mores militandi moderno tempore.
Mores Medicorum modernorum in medendo.
- 121 *Quae de nouo emergunt nouo indigent auxilio.*
Delicta ut plurimum impunita remanent, si seruetur ius, & modus ordinarius.
- 122 *Delinquentium grassatur iniquitas, si impunitas transit in exemplum.*
Publica leuitia turbatur cum facinorosi non puniuntur.
- 123 *Ex causa licet recedere à regulis iuris communis, & à via ordinaria.*
Aetas antiqua probitate plena, seculum moderna.
- 124 *Tortura olim erat remedium extraordinarium, hodie verò sit ordinarium; & qua de causa.*
Accusatio, & ex officio procedere non confunduntur, nec vnum cessare alterum.
Ex officio de consuetudine procedi potest pro quolibet delicto.
- 125 *Testibus inhabilibus quandoque credendum, & cur.*
Domus sua unicuique tutissimum refugium esse debet.
Latrunculares moderni exquisita, & non audita in scholis practica.

tuntur quandoq, & cur .

Iudices quando iuniores, tanto perspicaciores .

Iudicum virtuosorum laudes, & epitheta .

116 Clausula quibus Brachium regium concedatur .

117 Clausula, sine solemnitatibus. n. 160.

Clausula, secundum cor tuum .

Secundum sensum tuum .

Secundum appetitum tuum .

Secundum carnem tuam .

Clausula ab libitum voluntatis tue .

Clausula nullo inris ordine seruato. supra n. 101.

Procedas de facto .

Alte, & basse. 141.

Clausula auctoritatem nostram imparimur .

Brachium regum concedimus .

Manu regia procedas .

Procedas viriliter, ac rigoroſe .

Extraordinario modo .

Pro ut tibi placuerit .

Pro ut volueris .

Clausula, committimus cognitionem cum pleno, & libero arbitrio, vt facias ad tuam voluntatem .

Clausula, quod omnia possis facere, quæ nos met possumus .

Clausula, vices nostras concedimus, est amplior cæteris. n. 161.

Clausula, discretionis tue committimus, vel conscientie tue .

De conscientia quo vbi .

118 Quando per processum informatiuum rectè procedi possit. infra n. 169.

119 Clausula, summarie simpliciter, &c. n. 160.

Impij ambulant in circuitu .

120 Clausula de plano .

121 Geminacionis vires .

Virtus vnita fortior .

122 Clausula, sine strepitu .

123 Delinquens ad aures secretò tantùm iudicis delictum patefaciens, an poterit condemnari .

Conscientia propria nil secretius .

124 Iustitia in carceribus an exequi possit ?

125 Clausula, sine figura iudicij .

126 Acta causa, & acta iudicij differunt.

Probatio

Probatio necessaria est de iure diuino.

- 137 Clausula sola facti veritate inspecta.
 138 Clausula velo leuato. 141.
 139 Oculi, & aures simul sunt testes certi.
 140 Turpis persona, & facinorosa, non audeat ostendere faciem.
Brachium forte a quo originem habuisse dicatur.
 141 Velum leuare quid sit. & quid denotes scindere velum.
 142 Clausula alte, & basse.
 143 Clausula cum mero, & mixto imperio, ac gladij ampla, & absoluta potestate.
 144 Principi soli quae conueniunt, & reservata sint.
 145 Imperij meri & mixti, plenissimi, plenioris, & pleni differentia.
 146 Imperium merum, & mixtum an etiam circa causas civiles versetur.
Magistratus maiores, & supremi qui sint.
 147 Gladij potestas est de reservatis Principi.
Gladij potestas quid sit.
 148 Mutilatio membrorum quibus competat, & quibus modis intelligatur.
Gladius quot modis accipitur.
Gladij potestas concessa Beato Petro.
Vbi maior minor cessat.
 149 Index inferior praesente maiori magistratu ius non dicit.
Constantinus Imperator resignauit Beato Siluestro Papa gladij potestatem: & cur.
 150 Gladium seu ensen nudum, & eleuatum anteferre, quid significet.
Imperatoria Maestas cur ense nudo in dextera pingatur eleuato.
 151 Arbitrium qualiter sonet in iurisdictionem, & qualiter non sup. n. 140.
Regula in concedendo Brachio Regio.
Verba quibus arbitrium conceditur, & de earum interpretatione, & quibus verbis datum non intelligatur.
 152 Verba arbitrium importantia tam in procedendo, quam in condemnando.
 153 Arbitrium liberum collatum iudici ordinario quid importet.
 154 Bonus vir dicitur index ordinarius.
Verba non censentur appposita superflua.
 155 Clausula procedas secundum imperium tuum.
 156 Verba importantia liberam voluntatem, non operantur contra tertium.
 157 Exceptio acquisita parte nunquam censetur per rescriptum ablata.
 158 Processus factus manu regia, debet nihilominus intimari parti.
 159 Solemnitates iuris quae sint. n. 169.
 160 Clausula quibus rigor relaxari dicitur; & 169.
Rigor quando praefertur equitati.

- 161 Clausula vices nostras concedimus, quæ concessa etiam dicantur.
- 162 Index quando dicatur subrogatus loco Principis.
Index Clericus subrogatus loco Iudicis laici.
Subrogatus Index quæ possit facere.
- 163 Princeps contra ius naturale, & diuinum, non potest de plenitudine potestatis statuere.
- 164 Papa, & Imperator, an teneantur seruare pacta suorum predecessorum.
Princeps quomodo sit supra ius positium.
- 165 Princeps plenitudine potestatis utendo sine iusta causa, peccat.
- 166 Princeps non potest quidquam turpe, vel inhonestum iubere.
Princeps tenetur seruare legem quam fecit, actiue, & non passive.
- 167 Peccatum faciens est seruus peccati.
Princeps an possit tollere citationem. infra n. 169.
- 168 Principi an parendum sit, quando imminet scandalum.
- 169 Clausula, nulla in ius solemnitate seruata supra n. 159.
Per pæssum informatiuum quibus ex causis peccatur: sup. n. 128. inf. n. 176
- 170 Princeps potest supplere, vel adimere ius, quæ non sunt de ordine substantiali iudicij.
- 171 Ordo iudicij duplex.
Substantialia iudicij quæ sint.
- 172 Ordinis iustitiæ quæ sint, & iudicij criminalis.
- 173 Substantia iudicij criminalis quæ dici possint.
- 174 Citatio an die feriata in honorem Dei fiat.
Feriati dies in honorem Dei sunt, quamuis operari possit, quando feria sunt in honorem Dei.
- 175 Reus indefensus condemnari non potest.
- 176 Processu informatiuo quando procedatur.
Reus quomodo cognoscatur, quod indefensus minimè condemnetur.
- 177 Princeps non potest denegare iustitiam cui comperit.
Princeps non tenetur seruare instantiam, potest etiã abbreviare terminos.
- 178 Renunciari defensionibus nemo consili debet.
- 179 Notorijs criminibus proceditur solemnitatibus non seruatis.
Notorium crimen potest habere aliquam excusationem.
- 180 Reus quando sine defensionibus expediri potest.
- 181 Princeps non potest auferre defensiones, nisi formam.
- 182 Defensionibus quando renunciari possit, & sup. 178.
- 183 Princeps nequit condemnare quenquam nisi prius consulto de delicto.
Delicta facti transeuntis.
- 184 Captura quibus casibus statim sit concedenda.

Delicta facti permanentis.

De delicto per testes quibus casibus constare potest.

185 *Delicti corpus oculis subiiciendum.*

Practica seruanda in inuestigando corpore delicti.

186 *Corpus offensum qualiter visitari debeat, & quid si non reperiatur.*

187 *Reus quando non confitetur de delicto puniri possit.*

188 *De delicto triplici de causa constare debet.*

189 *De delicto quando non potest constare, quid agendum. n. 192.*

190 *Reus antequam condemnetur oportet habere inditiam.*

Princeps an possit torquere facere reum sine inditijs.

191 *Practica visitationum delictorum.*

192 *Cadaver occisi cuius ignoratur nomen, & patria solet exponi in plateis publicis.*

193 *Iudex confitetur de delicto potest procedere, licet erraret in nomine delinquentis; quid in furto.*

Cadaver reperiit, an a seipso, vel ab alio fuerit occisus, quomodo cognoscatur.

194 *De delicto per sententiam constare potest.*

195 *De delicto constare potest ex presumptionibus.*

196 *Delicta quae noctu, domi, fiunt.*

197 *Delictum coram Principe commissum dicitur notorium, & atrox, licet alioquin non sit.*

Qualitates delictum aggravantes.

198 *Delictum notorium quibus modis dicatur.*

199 *Delictum factum coram Iudice.*

200 *Notorius delinquens an audiendus, exceptiones friuolae rejiciuntur.*

201 *In notorio crimine an accusator, & alia requirantur, prout in delictis non notorijs.*

In notorijs ordo est, ordinem non seruare.

202 *Notorium nuda tergiversatione celari potest.*

Notorium potest habere excusationem.

Defensiones semper dandae.

203 *Deus qui scit omnia, nihilominus constituit Adā coram se, & interrogauit.*

204 *Deus condemnauit Adam in sudore, Etiam in dolore, & Diabolum in obtruncatione crurum. vt n. 207.*

205 *Defensiones etiam Diabolo an dandae, dic quod non, ratio hic assignatur.*

206 *Angelus non est susceptibilis penitentiae.*

Natura spiritalis fuit semel tantū vertibilis.

Angeli boni in gratia confirmati.

Angeli mali in aeternum damnati.

- 107 Deus datis defensionibus Adæ, Eue, & Cayn, reiectis friuolis exceptio-
nibus eos condemnauit, sed diuersimodè. n. 208. & 209.
- 109 Citatio peremptoria est de iure.
Citari num debeat notorius delinquens.
- 110 Captus in fragranti qui dicatur, & quando non. n. 221.
- 111 Berouarijs in leuibus creditur.
Berouarij in grauibz faciunt inditium ad torturam.
- 112 Cautela tute procedendi contra notorios delinquentes, aut captos in fra-
granti crimine. n. 217.
Reperiti cum armis qualiter puniantur.
- 113 Arma qui ignoranter accomodauit, an sit puniendus.
- 114 Indices ordinarij caueant à repentinis executionibus, quando carent li-
bero arbitrio.
- 115 Maior magistratus potest mandare vt statim pœna exequatur, intel-
lige vt hic.
Maior magistratus cum libero arbitrio equiparatur pœfecto Prætorio.
- 116 Indices supremi de quibus iudicare possint.
Iudices prohibentur ire cum equis currilibus ad spectaculaz.
- 117 Informationes sumi debent etiam contra captum in fragranti, supra nu.
212. fallit vt ibi.
Captus in fragranti quando dicatur re conuictus.
- 118 Berouarijs an liceat reberare resistentem, vel etiam occidere. n. seq.
- 119 Cautela pro berouarijs quando excessus committitur in captura contra
personam capti.
Resistentia officiali quando licita sit.
- 120 Executores publici licentiam in scriptis ostendent in actu executionis.
Resisti an possit de facto iudici, & quomodo, qua de causa, quibus in locis.
- 121 Resistentia fieri debet cum moderamine inculpate tutelæ.
- 122 Premium pro capto in fragranti quando debetur. & seq.
- 123 Capere delinquentem in fragranti cuiuslibet licet.
Capiens quando excusatur à pœna de priuato carcere.
- 124 Contra captos in fragranti ordo est ordinem non seruare.
Captis in fragranti non datur copia inditorum.
Nec defensiones de iure, secus de consuetudine.
- 125 Contra propriam confessionem multa adduci posse.
Confessio qualiter impugnari, vel excusari possit.
Defensiones contra propriam confessionem.
- 126 Capto cum armis defensiones que possint competere.
- 127 Arma quando portare liceat, & supra n. 226. & de mente statuti.

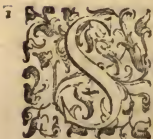
- Qui vult consequens, vult & antecedens.
- 228 Executione concessa, an cognitio etiam censeatur concessa.
- 229 Privilegium alleganti, vel aliam qualitatem ad defensam, tenetur docere.
- 230 Princeps potest iudicare secundum conscientiam.
- Consilium malum prabens maius peccatum habet.
- Princeps ob malum consilium excusatur.
- 231 Consilij ob malum consilium non excusantur.
- Consilij mali, quam mali effectus nascantur.
- 232 Iudex an possit damnare illum delinquentem, qui ad aures ei secretò delictum propatavit.
- Iudex supreme autoritatis potest iudicare secundum conscientiam.
- 233 Principi mandanti statim delinquentem puviri sine processu, an obediendum sit.
- 234 Principi soli quando credendum, & de eius testimonijs.
- Papa in terris non habet parem.
- Papam venerantur Imperatores, & Reges genuflexo.
- 235 Iudex inferior non potest amplius se ingerere in causa, quam superior ad se vocavit.
- Nec coram superiori sui ius dicere potest.
- 236 Iudex superior coram Principe non potest gladij potestatem exercere.
- 237 Princeps committendo Iudici ut iustitiam faciat, censetur elegisse viam ordinariam, à qua discedere non debet. & n. seq.
- 238 Clausula, iustitiam facias, quid importet.
- Principis proprium est manu regia causas expedire celeriter.
- Causa semel commissa, non debet alicui delegari.
- Principis non potest sine causa variare. n. seq. & 240.
- Princeps ius alteri questum non debet auferre.
- 239 Causa ex quibus Princeps potest auocare ad se, vel alteri mandare cognitionem causa iam commissa.
- Principi semper causam esse dicitur.
- Princeps non est interrogandus cur ita facis.
- 240 Princeps sine causa an possit remouere officialem.
- Principis successor tenetur stare officiali electo.
- 241 Princeps faciendo aliquid contra ius presumitur circumuentus.
- Consilium sanum sanat omnia.
- Princeps cuncta rectè facit consilio sano, & prudentia.
- 242 Princeps in dubio non presumitur uti velle plenitudine potestatis.
- Error iuris non cadit in Principe.
- Princeps dicens sic volo, sic iubeo, manum ponit ad potestatem absolutam.

- 243 Princeps vtendo potestate ordinaria, eius rescripta redarguere licet.
 Principis mens præsuntur, qualis est mens legis.
- 244 Princeps abdicando causam à Iudice ordinario dicitur priuare illum iurisdictione quo ad illam causam tantum.
- Causa semel abdicata, & alteri delegata morte delegantis reuertitur ad Principem.
- Iurisdicctio omnis à Principe, & ad Principem refluat sicut aqua ad mare.
- 245 Iudex ordinarius quando efficiatur Delegatus. 249.
 A priuatione ad habitum non datur regressus.
- 246 Causa semel delegata, semper delegabilis.
 Causa semel compromissa semper compromissibilis.
 Causa semel coram Principe capta, non egreditur amplius.
- 247 Iudex qui semel extraiudicialiter iudicauit, iterum extraiudicialiter iudicare potest.
 Causa ordinaria semel effecta summaria semper dicitur summaria.
- 248 Res semel effecta alienabilis, semper est alienabilis.
- 249 Merum Imperium semel delegatum de cetero delegabitur.
 Merum imperium regulariter non est delegabile.
 Adiunctus datus ab initio Iudici ordinario, non propter suspensionem, sed vt causa prudentius, & magis viriliter expediat dicitur delegatus.
 & facit pariter ordinarium delegatum.
 Adiuncti ratione conceditur, quod simpliciter non concederetur.
- 250 Vna & eadem res non debet diuerso iure censi.
 Adiunctus Iudici ordinario quando dari possit.
- 251 Suspicio Iudicis per iuramentum calumniae deducitur.
- 252 Princeps in notorio suspecto non tollit exceptionem recusationis.
- 253 Iudex suspectus allegari non potest delictis notorijs.
- 254 Delegare, & excitare iurisdictionem importat.
- 255 Iudex an sit ordinarius, vel Delegatus quomodo cognoscatur.
- 256 Commissio Principis quando Delegationem importet.
- 257 Statutum quando dicatur tantummodo recitatorium iuris communis.
- 258 In maiori summa inest minor.
- 259 Iudex qui potest ferre sententiam tanquam ordinarius, & tanquam Delegatus, in dubio præsuntur tulisse tanquam ordinarius.
- 258 Secretarij, an valeant declarare rescripta Principum.
- 259 Cancellariorum, & silentiariorum fides quanta sit.
- 260 Verbis ambiguis & amphibologicis, qui vsi sunt.
 Exitus acta probat
- 261 Delegatus Principis an subdelegare possit 262. & intellige vt 263.

- 263 Industria personæ quando electa dicatur.
 264 Capitaneus Iustitiæ Mantua an subdelegare possit.
 265 Delegatus Principis licet possit alteri subdelegare, tamen non potest committere, ut etiam alteri subdelegari possit.
 266 Processus à non habente iurisdictionem, non potest ratificari nisi à Principe.
 267 Ratificatio non habet locum in iurisdictionalibus.
 268 Cognitio an substatutus poterit substatuere, spectat ad substatuentem, & sic ad primum Delegatum.
 269 Delegatio est stricti iuris.
 270 Iudex Brachij Regij multa facere potest, de quibus hic.

DE BRACHIO REGIO

PARS PRIMA.

- S**ÆPENVNERO contingit ob delictorum gravitatem, Brachium (quod Regium nuncupatur) à Regibus, & Principibus, necnon ab alijs Dominis, talem potestatem habentibus, impartiri Iudicibus malefactorum, vel Delegatis pro indaganda, & eruenda veritate criminum atrocissimorum, occultorumq; ut rigorosissimè, ac viriliter, manu regia procedant contra quoscunq; suspectos, & culpabiles, & delinquentes
 2 seuerè puniant, f. de quo trad. Innoc. in c. 1. de constitu. & Bal. in l. observare. §. proficisci. 1. r. q. ff. de offic. proconsul. & in l. 1. C. de prec. in per. offer. & in l. si seniorior. 3. col. C. ex quib. caus. infam. irrog. & scribent. ferè omnes in l. 2. & ibi. glos. ff. de orig. iur. ubi propria sedes. las. n. 11. Cagnon. 7. Ozafo. n. 3. Bart. in l. frater à fratre. n. 12. de cond. indeb. Saly. & las. in l. ex hoc iure, de iust. & iur. omnes in Rubr. de verb. oblig. Soc. senio. n. 8. lunio. n. 89. Bal. nouell. n. 13. Verius. n. 27. Bulgar. n. 13. Buttigell. n. 1. Roim. n. 4. Galiul. n. 198. & seq. Niger. n. 7. & seq. Card. Bolognet. ea. rubr. c. 12. per tot. Fortu. Garz. in l. iurispergentium. n. 4. de pac. Cano. in c. quæ in Ecclesiarum, de constit. ubi Abb. n. 14. Fely. n. 55. But. n. 27. Imol. n. 13. Natt. in clem. fixe. pe.

pe. §. 1. col. 9. de ver. sig. & ibi Lanfranc. ver. & libellus. Catd. in clem. dispendiosam. q. 44. de iud. Ater. in §. in bonafidei. Institut. de act. Bar. in tract. ad reprim. vers. & figura, num. 12. Oldrad. conf. 615. Cor. conf. 216. n. 20. vol. 1. Dec. conf. 434. n. 4. Mandos. ad Cap. alleg. 128. lit. g. n. 4. relatus à celebr. D. Bursat. in eius magistrali conf. 201. pro dilucidatione, n. 117. Olden. lib. act. commut. de vet. act. fol. num. 3. Bertazzol. conf. 143. n. 6. Marant. 4. par. iud. distinc. 9. n. 11. Afin. in eius prac. §. 1. n. 2. & §. 3. c. 3. Mart. Laudens. de represal. n. 12 Ill. Preses D. Menoch. de arb. iud. lib. 1. q. 7. n. 69. Leopold. Dichius œconomia iuris. fol. 22. & 25. Franc. Cona. de iur. ciuil. lib. 1. cap. 7. n. 3. An- to. Corduba. de Padill. in lfi quis à liberis, in 1. n. 53. de lib. agnosce. 3 præfat. Car. Bolog. de leg. iur. & equit. 10. n. 14. c. 11. n. 15. † Et hæc facultas Brachij Regij crimina sic prosequitur vt lege maior, nullo limire sit circūscripta. Afinc. d. cap. 2. n. 6. Cona. d. c. 7. n. 3. Bolog. mox 4 adduc. in c. 12. n. 20. & d. c. 11. n. 8. † nam Reip. interest delicta, & improbos puniri. l. bonafidei. ff. de pos. l. ita vn lneratus, ad leg. Aquil. Soc. d. Rubr. de ver. oblig. n. 4. ibidem. Bol. n. 3. & 13. & 14. Quodq; gloriosus est, bonorum consult. salut. vindex innocentiz. Jacob. ol- phat. de vsur. leg. lib. 1. c. 11. & de Princ. functio. lib. 1. c. 1. & 6. & tandem D. Decia. trac. delict. tom. 1. lib. 4. c. 25. car. 164. & licet mul- ti multa miscellanæ in theorica scripserint, tamen practicandi mo- dum minimè docuerunt, eo quia prius facere non ceperunt, vt apud Luc. c. 1. ad Theophylum in actis Apostol. Verùm vt plurimum datur tam ampla potestas ijs, qui ignorant eius vires, nesciūt calles, neq; terminos, more illius cui gladius datur, sed qualiter cum eo se gerat penitus ignorat; habet ensen, & nescit digladiari. † Quo 5 fit vt Iudices sub prætextu iam lati, & absoluti arbitrij excedant Ba- liam, inanem gloriam affectantes, nedum rigide, sed vt quàm maxi- mē rigorosissime super dorsum pauperum inculpatorum procedant, & contra omnes iuris terminos, approbatos mores, & vsus consueta- dinarios; alios quippe perdunt, alios mactant, alios mancos reddūt in vltimū eorum animæ detrimentum, necnon ad destructionem, perditionemq; magis subditorum, quā ad eorum conseruationem, & quod peius est magna tormentorum sauitia erroneas confessio- 6 nes extorqueant, & innocens punitur, nocens verò absoluitur; † & alij non desunt, qui gloriantur, cum ipsi malefecerint, sub prætextu zelī, & virilis iustitiæ, vel rationis status (miscendo sacra prophanis) quorum finis interitus, contra quos sacra pagina inuehit. Noli emu- lari

- lari inalignantibus, neque zelaueris facientibus iniquitatem.
- 7 † Quamobrem ne vagemur in tenebris; Primò quid sit Brachiū Regium, vel manus regia sic diffinire placet, ut videatur omnibus numeris, & legibus absoluta potestas: Brachium igitur Regium dicimus esse arbitrium supremum non recognoscentis Iudicem superiorem nullo iure certo, forma, tempore, aut ordine restrictum, sed liberum prorsus, cuncta regens, vel naturalis rationis dictamine, vel effreni libidine, de fortunis statuens, & vita hominum, in contractibus voluntarijs exigens fidem, & debitum executione, in non voluntarijs, & capitalibus pœnas scelerum; qua diffinitione stante, cuncta verba verificantur, & primo arbitrium appellatur à gloria allegat. in l. 2. vbi Zas. n. 21. de orig. iur. aliqui appellant potestatem, ut placet Cagnol. ibi nu. 7. & Afm. d. 5. 1. cap. 2. n. 10 in fin. Soc. iunio. in d. Rubr. de ver. ob. n. 75. secundo supremum esse dixi, ut inter ceteros sic præsupponunt Zas. d. l. 2. n. 13. Cagnol. n. 7. Oldens. de vet. act. sol. n. 4. Bolog. de leg. iur. & æquitate; c. 10. n. 13. Tertio sequitur, non recognoscentis Iudicem superiorem duplici de causa, ut concessum videatur à Principe non recognoscentem superiorem, (ut infra dicitur) & cui concessum est, nemini ipse sit inferior, immo omnibus Iudicibus superior. Zas. exemplificat in ipsa re Imperatoris in d. l. 2. nu. 13. Leopold. Dich. Oeconomia iuris, fol. 25. facit Berou. conf. 170. n. 14. vo. 3. Quarto, dicitur nullo certo iure restrictum, hoc probat Oldens. d. n. 4. & Afm. d. cap. 2. n. 6. Conan. de iur. ciuil. lib. 1. c. 7. n. 3. Bolog. d. c. 10. n. 13. cap. 11. n. 12. 20. & cap. 13. n. 6. & 7. Dich. mox adduc. nu. 22. † quia per arbitrium istud nedum circa non expressa à iure, sed etiam super expressis Iudicem nostrum potestatem habere præsupponitur, conferunt dicta Feij. in c. ex literis de constitu. Marant. par. 4. n. 65. & Boss. in tit. de remed. ex sola clemen. Princ. n. 44. & 45. vbi melius esse ait regi à iusto Rege, quàm à lege scripta. † Quinto & nullo iudicio, sic ait Bar. in d. l. frater à fratre. n. 12. de cond. indeb. & Galiace. in d. Rubr. de verb. obligat. n. 128. Cordu. in d. l. si quis. n. 52. de liber. agnos. Marant. d. par. 4. Dich. n. 11. Bolog. de leg. iur. & æquitate, c. 10. n. 13. Sexto nulla forma, ita Oldens. d. tract. de ver. act. sol. n. 3. Bolog. d. c. 10. n. 13. Leopold. Dich. d. tract. economia iuris, fol. 24. † Septimo, nullo ordine, sic exponit, Zas. d. l. 2. n. 13. Galiaud. d. Rubr. de ver. ob. n. 198. Cagnol. in d. l. 2. n. 7. & Leopold. Dich. fol. 15. Afm. d. c. 3. n. 1. Marant. distinc. 9. n. 11. Octauo, & nullo tempore tam in procedendo, quàm in iudicando, quasi de nocte sicut de die, etiam sextata

- in honorem Dei talis facultas exercenda. Afín. d. c. 2. §. 1. n. 10. ibi est momento temporis. Nono, quod scriptura nulla apud Cagnol. d. l. 2. n. 7. Afín. d. c. 2. n. 10. & sic reiectæ sunt solemnitates. † Decimo, dicitur arbitrium prorsus liberum ad differentiam arbitrij simplicis. Zas. d. l. 2. n. 11. Olden. d. tract. de vet. act. fol. n. 3. Afín. c. 2. n. 7. & 10. & §. 3. cap. 3. n. 6. Conan. de iur. ciuil. d. c. 7. n. 3. lib. 1. Bolog. d. c. 10. n. 19. cap. 11. n. 11. cap. 13. n. 6. & 7. de leg. iur. & equita. Soc. iunio. d. rubr. de ver. ob. hum. vbi ait tale arbitrium esse voluntatis, & sic irregulatum, & prorsus liberum. Bar. in extrauag. ad reprim. in verb. iudicij, n. 3. Aret. in d. §. in bonæ fidei. n. 5. instit. de act. Afflic. decis. 371. n. 8. in c. 1. n. 51. & in c. ex literis, de constitut. Ias. in l. si sic. n. 27. de legat. primo,
- 13 D. Menoch. de arb. iud. lib. 1. q. 7. nu. 2. † Iustinus in princ. Histor. ibi arbitraria Principum pro legibus erant, in quo superiore dato liberum agnoscitur, lo: Baptista de arbitrarijs lib. 8. cap. 1 §. Benint. decis. 31. n. 3. Vndecimo, tale regimen probat. d. l. 2. de orig. iur. & Olden. de vet. act. fol. n. 4. Bulgar. d. Rubr. n. 3. Afín. d. c. 3. n. 8. Bol. d. c. 10. n. 13. Galiaul. in d. Rubr. n. 198. Duodecimo, de naturalis rationis dictamine loquuntur. Canon. in d. c. quæ in ecclesiis, vbi Abb. n. 14. Fely. ibi. n. 55. Butr. n. 27. Mart. Laudens. de reprefal. n. 13. Olden. d. nu. 4. Bolog. d. c. 10. n. 15. & Conan. vbi §. c. 7. n. 3. Tertiodecimo effrenatâ libidinem dicunt Conan. loco citato, & Bolog. de verb. oblig. cap. 12. n. 21. & de leg. iur. & equita. d. c. 13. n. 6. Afín. d. c. 2. vbi exemplificat in Appio vindicias pro Virginia, quam deperibat libera ultro concedente. n. 7. & seq. quod exemplum an subsistat pro nunc, lat. est. Quattodecimo, sic statuere de fortunis hominum. Conan. d. c. 7. & Bolog. supra adduc. Quintodecimo, idem de vita hominum dixere. Sextodecimo, in contractibus voluntarijs tam in reciprocis, vt per Nigr. in d. Rubr. de ver. obl. n. 11. Soc. iunio. n. 92. Bolog. c. 9. n. 20. quâ in contractibus ex simpli pacto nudo, vt per Doc. quos adducit Afín. communiter in d. §. 3. c. 26. n. 3. Galiaul. in ead. Rubr. nu. 199. Nigr. n. 7. & 16. Bal. Nouell. n. 13. Bolog. d. cap. 8. n. 10. & 13. Decimo-septimo, fidem obseruari, ait Nigr. d. Rubr. n. 16. & Bolog. d. c. 10. n. 13. Decimooctauo, debitum respectu creditorum, Bart. in l. frater à fratre. n. 12. & ibi Ias. n. 34. Conan. d. c. 7. Bereng. in l. pacta conuenta. n. 24. & 25. de contrahen. empt. Zas. d. l. 2. n. 7. Grat. conf. 10. n. 13. lib. 1.
- 14 ex commu. Bologn. d. c. 11. n. 14. Decimonono † dixi executiuè, quia manu Regia proceditur amoris circuitis. Nigr. d. Rubr. nu. 4. & 10. vbi ex omn. sent. dicit quod fiebat autoritate propria executio. Cagnol.

- gnol. d. l. 2. n. 8. Bolog. d. c. 10. n. 4. Vigesimo, tandem dixi executionem exigens etiam in contractibus non voluntarijs, delictis, & pœnis, vt per Cona n. srpe allegat. de iur. ciuil. d. c. 7. n. 3. vbi scelerum pœnas. Cord. d. l. si quis à liberis. n. 53. Bolog. d. c. 3. n. 13. Afm. d. c. 3. vbi tam in causis ciuilibus, quàm in criminalibus. Veruntamen non obstante supradicta nona diffinitione, & loquendo tantùm in materia criminum, & quò ad eius exercitium, prout est noster principalis scopus;
- 15 ¶ sic practicabiliter Brachium nostrum Regium describere censui, esse quandam facultatem, vel potestatem extraordinariam iudicibus ordinarijs, vel delegatis concessam procedendi extraordinariè nulla iuris solemnitate inspecta, de qua per Put. de sind. in. vbi arbitrium cap. 2. n. 2. & Amad. eo. tract. n. 41. cum plur. seq. & tot. tit. de var. & extraor. crim. & tantum sit appellari Brachium Regium, quàm manus Regia, vel liberum arbitrium. Afm. d. eius prac. §. 3. cap. 3. n. 12. & 14. de quo Sigismon. Scac. tract. suo de iudic. cau. ciuil. & crim. & heret. cap. §. 3. sub n. 41. vbi dicit idem importare, vt clausula sola facti
- 16 veritate inspecta, de qua suo loco dicitur; ¶ sic Brachium Regium appellari remedium extraordinarium per supradicta, quandoq; auctoritas, & manus regia, de qua in d. l. 2. de orig. iur. quandoq; vires Principis, vel iurisdictio, prout sonat hoc verbum, Regium, secundum las. in l. ex hoc iure. n. 3. ff. de iust. & iur. Scrib. in l. 2. ff. de publ. iud. & i. auct. sed nouo iure, vbi Cepol. C. de ser. fug. Caball. Milleloq. 33. quândoq; brachium regium dicitur liberum, & absolutum arbitrium, vt explicant glo. & Doct. in d. l. 2. de orig. iur. & ipse proprius accedens nil aliud esse præsuppono, nisi liberum arbitrium amplū,
- 17 & absolutum sub hoc nomine Brachij Regij; ¶ ex quo notandum quod quatuor modis dici potest liberum arbitrium: Primò, quòd nullo sit coactum imperio, sed spontaneam, & solam habeat voluntatem. Doct. in l. si quis maior, vbi Bertazzol. n. 325. C. de transac. Secundò quando quis potest præferre iniquum æquo. l. cum quidam. la. 2. de legat. 1. & in l. fideicommissio. §. quamquam, vbi glo. in verb. arbitris de legat. tertio. & infra dicam in materia iuris iniqui. Tertio modo dicitur liberum arbitrium, sed regulatum secundum ius commune. l. 1. C. de sac. sanct. eccles. Quarto, quando Index per illud dicitur absolutus à solemnitatibus iuris communis, quia dicitur liberum arbitrium habere, vt in l. 1. ff. de milit. testa. & ijs quatuor modis apud
- 18 Bertazzol. loc. supra cit. addo. ¶ Quinto dicitur liberum arbitrium facultas humane creature à Deo concessa, vt summum bonum amaret,

& amat-

& amando frueretur, vt inquit D. August. in enchirid. Sed hoc non est presentis speculationis, sat est dicere cum sacra pagina, à Deo cuncta bona procedunt, & perditio ex te Israel. Oieas cap. 13.
 19 & hæc pauca de libero arbitrio dicta sufficiant. † Est etiam liberum arbitrium quod alicui conceditur dotandi filias defuncti, de quo trad. Decia. conf. 54. n. 2. vol. 1. & conf. 17. n. 2. in secundo simile arbitrium solet dari executori vltimæ voluntatis, & de hoc Bar. in l. alio. de alim. & cib. leg. & in propos. D. Menoc. q. 68. & cas. 149. Et quoad liberam facultatem testandi datam, & alia huiusmodi, vid. Marf. in §. constanre, sub n. 24. † Rursus alio nomine appellatur Brachium Regium nostrum, vide licet Balia; apud Clar. §. si. q. 43 & q. 64. ver. dixi, & ver. dici quoq; & D. Menoc. d. arb. iud. q. 7. & apud regnicolas hoc brachium præminentia dicitur, vt per Carauit. Rit. 259. n. 10. & Afflict. super constitu. c. humanitar. Niger. in c. si cum sceleratis. Franc. decif. 143. & tandem similem facultatem attributam esse a summo Pontifice Leone X. Locumtenentibus Urbis Romæ inuenitur in Bullar Pontific. Bull. 7. † sed videtur fortè constitui posse differentia inter Brachium regium, & liberum arbitrium, secundum Marf. in regul. pract. §. constanre, n. 25. cum seq. nam arbitrium debet esse regulatū secundum ius commune, vt dixi vers. Tertio modo dicitur, per l. C. de sacr. sanc. Eccles. & Monticell. pract. crim. reg. 2. vbi 41. casus pponit, quibus arbitrium à lege conceditur Iudici; & Bal. in l. si quis filio. §. hic autem. ff. de iniust. testa. & Afflict. de feud. 3. tit. ex quib. cau. 22. seu. amitt. à nu. 14 vsq; ad nu. 25. † & arbitrium hoc velle videtur quod Iudex bona conscientia procedat, & secundum iura. & Gand. in tit. de quæst. & tor. sub n. 41. dicit arbitrium liberum dare nil aliud est, nisi vt bona conscientia Iudex procedat, & secundum q. eius conscientia dictauerit; † sed conscientia bona debet regulari à iusto, & æquo. Marf. d. §. diligenter. n. 24. Put. de iudic. in ver. Iudicare. c. 2. licet liberum arbitrium intelligi poreit vsq; ad sententiam exclusiue, & contra qualcumq; personas, etiā privilegiatas, contra quas sine hac liberi arbitrij confessione, aliàs procedere non posset; tamen seruatis seruandis intelligitur ad differentiam illorum Iudicū, qui non habēt iurisdictionem in omnes, nec omnia possunt licet iuridica sint, vt torquere torquendum, & condemnare condemnandum, hæc inquam quidam facere non possunt inconsulto superiore, vt in statu Mediolani absq; voto Senatus, & in statu Serenissimi Magni Ducis Etruriæ Domini mei, inconsulto officio D. Octo virorum de Balia, & in alijs

- Ciuitatibus Metropolitanis, quod secus est in Ciuitate Mantuæ, *scilicet* qua Capitaneus Iustitiæ est Iudex ordinarius, sed habet liberū arbitrium procedendi vsq; ad sententiam diffinitiuā, sine aliqua relatione: hinc est qd. D. Capitaneus Iustitiæ Mantuæ in hoc est maior D. Capitaneus Iustitiæ Mediolani, qui nil potest prædictorū inconsulto Senatu, cui nunquā fuit concessa tā lata facultas, vt dicit Boss. in tit. de indic.
- 14 & consid. antior. sub n. 142. in fi. ¶ igitur quantum maior est au:horitas, tantō præstantior dignitas. Berou. in tract. de auih. Magn. cons. nu. 8. Præterea sub Iudicis arbitrio conceditur quod à lege, vel à cōsuetudine certa regula non datur, aut deciditur. Afflict. de feud. tit. ex quib. cau. seu amitt. sub n. 8. q. 10. & 11. vbi multa in proposito dicit, & in tit. anteced. de Milit. Valuassor. n. 19. vbi secundum ipsum arbitrium non intelligitur concessum in ijs, quæ specificata sunt à lege, sed in ijs quæ cum consilio reguntur. per l. 1. ff. ad Turpill. vbi alleg. Bal. tamen liberum arbitrium regulatum esse debeat, vt minus lædat ius commune quàm fieri possit; iux. l. fi. §. si in computatione,
- 15 vbi glos. C. de iur. delib. ¶ Est liberum arbitrium dat. latas habenas, secundum interpretationem Albert. Gand. in suo tract. de malef. tit. de quest. & tor. sub num. 41. nihilominus Iudex non est solutus in totum, sed adhuc est obnoxius Iustitiæ, & corrigiæ habena stant in manu Principis, & conscientiæ recti Iudicis, vt de illo qui ad brauium currens, relaxat habenas vt dicitur super collo equi; solutis habenis, tamen equus frænum in ore, & ipse corrigias in manibus tenet, vt illum cohibere valeat tempore quo, libuerit ad prædicta facit etiam Mars. in eius prac. §. constante, à nu. 24. vsque ad n. 31. & Alex. conf. 6 §. n. 2. vol. 1. inquit quod concessio liberi arbitrij non derogat illis, quæ legibus disposita sunt, nisi dictum sit. Marant. de ord. iud.
16. 4. par. distinct. 1. nu. 56. ¶ Veruntamen autoritas huius Brachij regij est adeo potens, quod excedit regulas iuris communis, vt infra dicetur, & per eam iudex habet potestatem, nedum super à iure non expressis, vel indeterminatis, sed etiam super expressis, & determinatis, secundum terminos diffinitionis prædictæ, vt per Fely. in c. ex
- 17 literis, de constit. At semota differentia excitata, quicquid sit: ¶ Brachium regium, & arbitrium liberum, amplum, & absolutum vnum & idem sunt, & ita hoc tractatu appellari placet, & tantum valere dicimus, quantum ipsa consuetudo, ex quo iudex per illud habere dicitur vices Principis, qui est supra consuetudinem. ar. §. sed quod Principi, in situ. de iur. nat. gent. & ciuil. vbi glo. in ver. personales,

- 18 † & consuetudo vices Principis fungitur. c. super quibusdam. §. preterea, de ver. sig. & in §. nos igitur, cum §. seq. vbi etiam Bal. in auth. de defensor. & multa in iure traduntur, quæ de consuetudine non seruantur, vt puta in retinendo iniuste capto ob vnā causam pro alia. Bar. & alij in l. sed eximendi. §. 1. ff. ne quis eum, idem in q.
- 19 incip. Lapsus fuit caprus. & Bosl. in tunc capr. n. 9. † Et sicut quis nō deberet constitui Reus de iure, nisi præcedentibus indicijs, tamen consuetudo contrarium obseruat, excepto statu Mediolani, vt latè in tertia parte explicabo. Patitet non esset deueniendum ad rigorosum examen, nisi prijs datis defensionibus, nihilominus etiam ex processu informatiuo de facto proceditur, stante hac regia facultate,
- 30 vt etiam de hac te in secunda parte, & in quarta dicitur † & quicquid sit de apicibus iuris, & de iure, multoties aliter de facto seruatur. Farinac. eor. tit. de Carcer. & car. q. 17. sub n. §. 2. & §. 3. vbi de hac re plura adducit, & consuetudo facit licitum quod alias esset illicitum, vt per Ro. in l. certi conditio. §. si vnus. ff. si cer. pet. & tantum ferè sit dicere, hoc non seruatur de consuetudine, vel hoc non seruatur à Iudice brachium regium habente, videtur tamen dicendū,
- 31 quod sicuti † consuetudo, quæ est deuia à iure communi seruanda est, ita per iudicem nostrum illa seruari debet, ne nimum vt supra relaxentur habentæ, neue multiplicentur specialia contra. l. quæ dotis, de dot. preleg. nam licet pœna in certis casibus sit arbitraria, tamen arbitrium regulandum est iuxta bonam consuetudinem, vt in
- 32 4. par. dicam. nu. §. 8. fol. 339. Est verum † quod arbitrium liberum, & absolutum refertur ad potestatem limitatā tantum à conscientia bona, & non ad omnimodam conuenientiam cum iure communi, vel consuetudinario, quo fit vt etiam à consuetudine ex causa recedi possit. l. congruit de offic. press. & l. 2. C. quando lic. sin. iud.
- 33 quia fungitur ea potestate sibi tributa, vt Princeps † qui potest auferre consuetudinem nedum præteritam, sed etiam futuram. Decia. consil. 32. num. 50. volum. 2. intellige ex causa, & ideo etiam non obstante statuto, Iudex noster inquirere poterit ex officio, quia Princeps est supra ius possituum, vt latè dicitur in 6. & 8. premiss. vers. sed primo Princeps, ita derogare potest est causa. d. §. sed quod Principi, institut. de iur. nar. & cum causa honesta. Quinimo pro bono publico Princeps dicitur prouidere melius, quàm facit statutū, nam plura sunt negotia, quàm vocabula. l. natura. ff. de præscrip. verb. & prouidere non est derogare. Bart. las. & alij, in l. omnes populi.

- puli. ff. de iust. & iur. & in l. cunctos populos. C. de leg. Causalca de.
 34 c. 1. §. o. n. 10. par. 1. † & potest iudex cogere offensum ad accusandū,
 quamvis ius veret, vt tot. tit. C. vt nemo inuitus ager, vel accus. &
 Clar. q. 1 §. ver. Item quæro; quod intelligendum puto quod ad pro-
 palandum offensorem, pro interesse fisci fisco instante, sed etiam
 potest iudex inquirere non monito offenso ad accusandum. Arno.
 comment. 41. & potest formare inquisitionem et si nomen delin-
 quentis ignoretur, secundum Bosl. in tit. de delict. n. 33. & in tit. de
 inquisitione, n. 78. vbi in practica ita seruari ait, dummodo cōstet de
 corpore, cuius corporis certitudo potest vel ex præsentia, vel à pa-
 rentibus, & cognatis, ac ex alijs circumstantijs delumi, vt infra in ult.
 præmiss. & per Farinac. eo. tit. de inquisitio. vbi multas qq. facit, &
 35 in q. 9. declarat † præcedere debere diffamationem, saltem ad hoc,
 vt ex officio procedi possit; ita Clar. q. 5. vers. scias. at Bosl. in d. tit. nu.
 72. tenet quod quando proceditur ex officio, non requiritur quod
 fama præcedat, nec inditum, nec quod detur copia inditiorum an-
 te inquisitionem; sed hæc ambiguitates, & alia cessant, quando pro-
 ceditur in manu regia; quoniam iudex noster statim atq; ad eius aures
 notitia venit de aliquo delicto, potest committere capturam contra
 nominatos, & quoscunq; suspectos, & alia facere prout opportunū
 sibi videbitur, nullo ordine seruato, vt in seq. par. in princ. Est bene
 36 verum † quod per quamcunq; concessionem arbitrij generalis, li-
 beri, & absoluti, nunquam intelligitur data potestas contra bonum
 publicum, immo propter bonum publicum datur, & propterea non
 debet contrarium effectum operari. l. legata inutiliter, de leg. 1. Car.
 in clem. 1. §. 1. de probat. & de vi, ac potestate huius arbitrij vi. Bur-
 sat. allegat. conf. 301. n. 132. vol. 2. Osa. decif. 29. & Bestazzol. conf.
 37. 143. n. 6. & conf. 145. n. 3. vol. 1. † In summa hæc autoritas non est
 limitata, nec penitus libera, vt i dixi, non limitata à iure, vel à con-
 suetudine, nec à statuto, nec ab ordine iudiciario, nec circa solemnita-
 tes, sed nō libera in totum, quia est obnoxia voluntati Principis, &
 conscientie, ac prudentie recti iudicis. Verum de origine Bra-
 chij regij, de vi, & autoritate eius, quæ, qualis, quanta sit, à quo, &
 contra quos, vbi, & quando, & quomodo exercenda, infra per di-
 38 scursum demonstrabitur. † Et primò præmitto manum regiam
 vires habuisse quando populus olim gubernabatur sine cetera lege,
 & sine imperio vivebat, & nondum inuentæ erant actiones, porro
 omnia regebantur manu regia, vt in d. l. 1. & ibi glos. de orig. iur.

- Sed abutentibus hac libera, & ampla potestate, fuit inuentus ordo iudiciarius, vt inquit Afim. d. §. 3. num. 3. cap. 3. inde auctoritas regia sublata extitit iudicibus, & illa sola remanſit penes Reges, & Principes ſupremos, quo fit, ¶ vt talis poteſtas concedi nequeat, niſi à Regibus à quibus originem duxit, vel à Principibus, ſeu ab alijs Dominis, ſuperiorem non recognoſcentibus, vt placuit Bart. in l. relegat. ff. de pen. Alex. conſ. 1. volum. 5. & quales ſint iſti Domini, plura dicit Boſſ. in tit. de Princ. & priuilegijs, & in tit. quæ ſint regal. per tot. ſal. in §. Bonæſidei. n. 56. inſtitut. de act. glo. fi. & c. fi. in ver. figura de hæret. lib. 6. idem dicimus de Vice Rege, & de Gubernatoribus generalibus Status Mediolani, vel Montisferati, de magna Vicaria Neapol. & de Senatu Mediolani, vt eundem Boſſ. d. tit. de Princ. numero ſepimo. Doct. in l. à iudice. C. de iudic. Cano. in c. pætoralis, & in c. venerabilis, de offic. De-
- 40 legat. & de ijs latius infra dicetur. ¶ Alij verò Domini, qui recognoſcunt ſuperiorum, non poſſunt brachium Regum concedere, vt per Felyn. in c. cum non liceat, de reſer. idem in c. cum non nobis, de præter. Alex. conſ. 10. volum. 5. Iacob. in eius inueſtitu. in verb. Princeps, vbi diffuſe, & hi habent poteſtatem valde limitatam, & non poſſunt vti plenitudine poteſtatis aliquo modo, quia illam non habent. Doct. in l. imperium de iuriſdic. omni. iud. l. nemo plus iuris, de reg. iur. & limitata iuriſdictio limitatam tribuit poteſtatem. arg. l. in agris. ff. de acq. rer. dom. ¶ At ſunt quidam Domini, qui non ſunt Principes, ſed inferiores Principe, & tamē habent plenitudinem poteſtatis, quia ſuperiorem non recognoſcunt, de quibus idem iudicandum eſt quod de Principe ſupremo; & contra ſunt Duces, & Principes, qui recognoſcunt ſuperiorem, vt in Regno Neap. & Sicilia, & iſminus poſſunt, quàm illi Domini, qui ſuperiorem non recognoſcunt.
- 42 ¶ Secundo eſt aduertendum, ne Brachium regum concedatur lucri, & auræ popularis auidis, quod etiam aduertit Cicer. in primo offic. ſi enim auaritia iudicum animis adhæreat, quis non ſine periculo furabitur, quis non latrocinabitur, quis non faciet homicidium, adulteria, & ſimilia? vt recenſet Pap. in for. inqueſtioniſ, ſub numero 4. ſed vitis probitate, & ſcientia præditis, & ſuper omnia Dei timoratis, diuque in criminalibus officijs verſatis, & præctis ſalioquin nralè digeruntur, quæ frigido ventriculo exhibentur, ſecundum Hippocr. Aphoriſ. not. in l. 1. in auth. de frig. & maleſ.

- malef. ideo CUI DES VIDETO. Marf. fing. 397. & de
huiusmodi tyronibus dicitur, vñ vobis qui dicitis bonum malum,
43 & malum bonum, Esai. cap. 3. hoc potissimum congruit Iudæis,
quibus nulla iurisdictionis competit facultas contra Christianos,
c. nulla officia, 34. distinct. & in l. fi. C. de ind. nisi inter ipsos. Fab.
à Monteleo in sua pract. arbitraria, vbi pariter de hæretic. in vers.
vndecimo, ear. mihi 39. par. 1. & de Iudæis etiam loquitur l. fi. in
rubr. ff. de iust. & iur. vbi num. 3. cum seq. dicit quod Iudæus non
potest esse Potestas, vel Rector, nec Tabellio, nec Doctor, etiam
factus Christianus, nec tutor, nec curator Christianorum. num. 23.
& seq. in fi. & sub nu. 27. ait, quod immunitas concessa per Princi-
pem incolis, intelligitur concessa Iudæis, ergo Iudæi non debent es-
se immunes ab ijs omnibus à quibus Christiani non sunt immunes,
44 vt de t. re furata empti quæ sine restitutione præci) restituenda est,
sed Iudæi vix recepto præcio in aliqua Italæ Ciuitate, rem furatam
restituunt, vnde occasio datur filijs familias, & famulis furâci, quod
nullo modo permittendum est, tor. cit. ne Christiani. maucip. Iud. habe-
lic. nec Iudæi deberent esse familiares, aut domestici Christianorum,
nisi conuertendi eos gratia tantum, ergo non alia de causa, ac est eos
tolerari inter Christianos ad finem vt conuertantur, sed & necesse est,
vt secundum leges ciuiles, & politicas Christianorum, & non se-
cundum legem Iudaicam ius eis reddatur; alioquin qui negauerit
Christum coram hominibus, Christus negabit eum coram Patre suo,
qui in Cælis est. Matth. cap. 10. Nec talis absoluta iurisdictione est
danda carentibus membris, quia hæ personæ non possunt habere of-
46 ficia publica, secundum Bal. in proem. Decret. 7. Ceterum hæc tam
absoluta potestas non est danda passim cunctis, tanquàm concernens
maximam, & periculosam materiam, vt admonet Fab. à Monteleo in
eius pract. arb. de præminencia magnæ Vicariæ, n. 12. & seq. & sum-
mopere est consideranda qualitas personæ cui datur, Marf. in d. fing.
47 397. 7. nam Princeps est securus de legum dictamine, non autem de
arbitrio, & passione Iudicum, qui ob tam latum arbitrium, sæpe ea
cura, diligentia, & virtute non vtuntur, vt expedit ita lo. Bot. de
ratione status, lib. 1. tit. de continendis Magistratibus: vnde legitur
apud Valer. Max. lib. 6. c. 5. de Graccho, & Claudio, qui ob nimis
seuere gestam censuram, maiore ciuitatis partem exasperauerunt, & a-
uaritia excecata cupidos nimis, eosq; qui auaritiæ adhererent; Tandem
arbitrium liberum dandum esse illi, cuius fidelitas, & integritas est

cognita, à quo iniquitas, dolus, & ignorantia abesse debet, vt inquit Put. de sindic. in verb. arbitrium, c. 1. & 1. n. 8. & Fab. à Monteleo. prac. arb. ver. tertio, per tot. fo. 12. p. 1. vbi n. 5. dicit quòd loca bene geruntur à viris litteratis, & non ab asinis ferratis, & Amad. eo. tract. de sindic. sub n. 141. cum plur. seq. multa bona documenta tradit circa materiam Brachij Regij, seu liberi arbitrij omnino videndus, & de qualitatibus spectantibus ad iudicē nŕum 7 diceretur, præsertim in 4 par.

48† Tertio aduertendum ne concedatur brachium Regium, nisi grauissima, atq; vrgentiſſima ſubſiſtente cauſa, no glo. in c. non debet de conſang. & affi. l. de ætate. §. quod autem. ff. de inter. act. Dec. cõf. 134. & æque rationabili, videlicet in delictis enormibus, atrociſſimis, & occultis remedio ordinario deficiente, & de quibus delictis paſſim legitur in §. publico. ff. de a. lult. & in l. iubemus. ff. de probat. tot. tit. de var. & extraor. crimi. l. 1. C. de male. l. palam. ff. de rit. nupt. l. ſi. ff. de eſt. act. l. non exiſtimo. ff. de adm. tut. Put. de sindic. in verb. tortura, c. 5. n. 7. & omiſſis varijs Doctõrum diſtinctionibus circa delicta nominata, & innominata, quædam ordinaria, & quædam extraordinaria, de quibus latè Farinac. de delict. & pœn. q. 8. † Ponam hic delicta in quibus debet concedi hoc amplum, & abſolutum arbitrium procedendi, quæ recenſet ex ore Senatus Mediõl. Clar. ille clariffim⁹, cuius memoria eſt (vt opinor) in benedictione, lib. 5. ſent. 6. 1. verſ. ſunt etiam, vbi ait ſic Senatum illum excellſum reſponſiſſe Regi interroganti, quænam ſunt delicta atrociffima, & ea eſſe, videlicet rebellionis læſæ Maieſtatis, homicidij ex propoſito, falſificationis monetæ, & earum conſationis, tertij homicidij, proditorij vulneris, raptus virginum, inceſtus cum ſacris Monialibus, ſodomiz, latronum famoſorum, ac in publicis vijs graſſatorum, falſificantis ſigillum Principis, aut Senatus, & in nouis ordinibus Caroli V. Sogoruz datis die 9. Auguſti 1565. Rex Hiſpaniarum Philippus ſecundus hæc delicta ſibi reſeruata, & in generali abolitione non comprehenſa declarauit, videlicet homicidium ab eo commiſſum, quia alia duo homicidia patrauit, etiam ſi pro eis damnatus nondum ſit, vulnus proditoriè ſclopo torato illatum, etiam ſi mors non ſuccedat, diminutionem monetarum, vbi amplius quam ſemel fiat, raptum mulieris honeſtæ, etiam ſi copula non ſequatur, vſum venereum cum ſanctimoniali habitu intra Monafterium degentem, ſodomiam, ſpoliatores viatũ, ſeu derobatores ſtratarum, adulterantes ſigillum Principis, vel Senatus, propinationem veneni, cõdem offiſialis Ducalis, qui ſeditionem

mouent

mouent populumq; , aut plebem aduersus Principis, aut Senatus Decreta, & prouisiones concitant, qui testimonium falsum in causa, in qua ingeratur pœna mortis naturalis ad alicuius offensam dicunt, aut ab alio dici curant, aut mandant, qui executiones reorum, vbi de mortis, vel mutilationis membrorum pœna agitur impediunt, vel impediri curant, aut mandant; sed vtiq; ijs addenda erunt incantationes, & maleficia lamiarum, de quibus latè Franc. Ponzin. Placenti, & contra quas sunt tex. in l. 1. & 2. & per tot. illum tit. C. de sum. tri. & fid. Cat. item falsæ Religionis persuasio, de qua Paul. Ghirl. in suo tract. de hæret. & Arleta. Villadeg. & Carer. eo. tract. hæresis. Decia. tract. crim. c. 28. nu. 3. tom. 2. & de populatoribus agrorum loquitur Bal. in l. 1. ff. de offic. præfect. vigil. non minus de incendiarijs dolo- sis, vt per Aret. in eius præf. §. incendiarios, & de sacrilegis. Clar. §. sa- crilegium. & Vant. tract. nullit. ex defect. iuris. d. n. sic de illis priua- tam iustitiam criminaliter exercentibus, & de iudicibus iustitiæ per dolum, aut baratariam vendentibus. Decia. d. tract. crim. tom. 1. lib. 4. tit. de Abolit. & c. vbi alias quamplures delictorum grauissimorum species enumerat. sub n. 18. cum seq. car. 111. & alleg. tot. tit. de in- dul. Princ. & ad supradicta vid. Boff. qui ferè omnium delictorum, (præsertim grauissimorum) titulos fecit, & iura, & Doct. per eum adduct. & Bonifac. in tract. crim. Rubr. de extraord. crim. † Est enim vtile scire quænam sint delicta atrocissima, tam respectu modi procedendi, quoniam magis viriliter in magis grauibz est procedendum, vt solet sæpe Senatus Mediol. rescribere iudicibus, quàm etiam re- spectu modi iudicandi, & gratias faciendi; † nam vbi maius delictû, ibi maior rigor seruatur, immo rigor pro æquitate habetur. Bonifac. vbi supra n. 16. cum seq. & maior pœna interrogatur. l. quid ergo. §. pœ- na grauior. ff. de ijs, qui not. infam. Farinac. q. 23. de pen. & Luc. de pen. C. de exa. & executo. lib. 12. l. 3. in fi. vt est etiam quando com- mittitur procedi sine solemnitatibus, vt causa citius expediat, ad trad. per Dec. in l. in omnibus maxime n. 6. de reg. iur. & infra latius demonstrabo, respectu modo gratiarum, & abolitionis criminum, quæ generaliter fieri solent à Principibus talia delicta nō comprehen- duntur in delicto gratiofo ob publicam lætitiā, vt per Decia. in d. tract. lit. de abolitio. per tot. † vbi multæ enumeratur causæ, ex quibus excipiuntur malefactores à beneficio gratiarum, & abolitionum. lib. 3. tom. 1. Causæ videntur esse infra scriptæ, quæ sunt causa aboli- tionis criminum; Prima quando Reges, aut Principes noui regni, vel

ditionis

ditionis possessionem ingrediuntur, decif. Guid. Pap. decif. 36. 108. 153. 624. in quo aduentu tenentur subditi obuiam ire Domino, p-
 cellionaliter, & donare ei subsidium charitativum, & per eundem
 decif. 125. Secunda in primis nuptijs; Tertia in natiuitate primoge-
 niti: Quarta in aduentu Summi Pontificis, Imperatoris, vel Regis in
 aliqua eius Ciuitate. Quinta, quando per alienas Ciuitates itinerando
 pertranfeunt. Sexta, pro gaudio pacis generali ter initæ inter Re-
 ges, vt fequuta est pluries inter Catholicum Hispaniarum, & Chri-
 stianiffimum Gallorum Reges. Septima, quando fauente Deo exerci-
 tus Christianorum victor est contra infideles insigni victoria, vt fuit
 anno 1571. die 7. Octobris in sinu Lepanti. facit tex. cum glo. in
 l. vnica. C. public. l. titiæ, & 3. lib. 12. vbi Luc. de pen. latè de pace, &
 54 † de ijs omnibus anno memorando 1598. Italia, Gallia, Hispania, &
 Panonnia, exempla viderunt ob aduentum Ferrariam Summi Pon-
 tificis Clementis Octauæ Florentini, quo tempore Ferraria redijt ad
 Ecclesiam, absq; obstaculo propter Christianam religionem, & deu-
 tionem Sereniffimi Ducis Cæsaræ Eftenfis, qui vt Princeps Christia-
 55 nus exhorruit illud diabolicum dictum Cæsaræ Imper. † si violandū
 est ius, regnandi causa violandum est, sed de hoc alias dicitur; &
 per hanc heroicam, & Catholicam actionem Deus omnipotens pro-
 pitius erit præfato Sereniss. Principi, & eius Principatui; & in di-
 cta Ferrariæ Ciuitate Summus Pōrifer Regalia matrimonia celebra-
 uit die 15. Nouembris inter nouum Hispaniarum Regem filium, &
 successorem potentiffimi Philippi, & Reginam Margaritam Austria-
 cam sponfam, necnon inter Sereniffimas personas Arciducis Alberti
 olim Cardinalis, & Sereniffimæ Isabellæ infantis primæ Philippi
 Hispaniarum Regis secundi, Caroli Quinti filij, pro cuius tantæ Re-
 ginæ in Ciuitate Mantuæ aduentu, Sereniffimus Dux eius Sobrinus
 Dominus meus splendidiffimè plusquàm ducentium millia aureorū
 hilariter expendit, & in signum eximie lætitiæ, vltra Theatra, Ar-
 cus, pyramides, Comedias, torneamenta, choreas, & alia regalia,
 mandauit mihi sua Celsitudo, vt incarceratos in magno numero ob
 Reginæ introitum exsoluerem, & liberarem, vt statim sequutum est,
 vidente Regina, & exultantibus incarceratis, & ad sydera gratias a-
 56 gentibus. † Modò ad rem, Brachium Regium non esse concedendū
 in delictis leuibus, & si concessum reperiat, nihilominus intelli-
 gitur arbitrio regulato, & non libero, & absoluto, & non potest
 extendi ad extraordinarium procedendi modum, Bar. in l. si qua pē-
 na

- na. in si. in ver. vltimò ego firmo. ff. de ver. sign. glo. in c. non debet de consang. & affil. l. de etate, vbi Barr. §. quod autem. ff. de interrog. act. Dec. alleg. cons. 334. Hinc est, quòd si causa esset levis, non deberet concedi Brachium Regium; sed si iam concessum fuisset generaliter
- 57 ad omnes causas, vt sit Mantuz D. Capiteano Iustitiæ, & tunc in causa graui grauius, & acriter procedendum est, & in causa leui leuiter, & iuxta terminos ordinarios, vt vnaqueq; res secundum subiectam materiam reguletur. art. l. si vno anno. ff. local. Luc. de pen. C. de deser. lib. 12. in l. 1. num. 47. vbi pulchrè loquitur; & quoniam
- 58 supra de delictis grauib; dictum est, & pro declaratione aduertatur, nam & si multa delicta connumerantur inter delicta atrocissima, vt est homicidium. c. si. de homic. & tot. tit. ad leg. Cor. de sic. nihilominus non omnia dicuntur inesse inter crimina, seu delicta exceptuata, nisi homicidium sapiat naturam assassini, de quo p. Clar. in §. Assassinium, similiter adulterium est crimen atrocissimum, sed non est de exceptuatis, vt per Doc. in l. si quis non dicam. C. de Episc. & cler. n. glo. in l. auxilium. ff. de minor. nisi cum domina sua committatur, idem Clar. in §. adulterium, & Afflict. de feud. tit. quib. mod. seu. amitt. §. item si fidelis, & in tit. quæ sit prim. cau. benef. amitt. §. sed quia, pariter furtum dicitur atrox delictum, ex quo pœna furcarum punitur. iux. rex. l. capitalium. ff. de pen. & tamen non est inter delicta exceptuata, nisi cum furto concurrat violatio pacis. c. si quis quinq; solidos de pac. tenen. vel nisi res fureretur sacra, & vel sint
- 59 famosi latrones ad stratum furantes, qui grassatores appellantur, quamuis tantum spoliarent, & non occiderent. tex. glo. Bar. & alij Doct. in l. capitalium. §. famosos. ff. de pen. facit Cepol. de ser. fug. n. 103. cū seq. & de ijs tribus exemplis habetur apud Grammat. cons. crim. 36.
- 60 & quæ autem sint propria crimina exceptuata ponit glo. si. in l. si. C. de accusat. quæ tamen non sunt restricta in tam paruo numero, vt ait Aug. ad Ang. in ver. & Sempronium mandatorem. n. 7. quia crim. læs. Maiest. hæresis, simoniæ, assassini, patricidij, sacrilegij, incendij, raptus virginum, primū hæc locum obtinent in criminibus exceptuatis, Spec. in tit. de accusat. §. 1. vers. item repellitur, & Bar. in l. repeti. ff. de quæstio. vbi derisit dictam glo. sed Decia. in d. trac. crim. in tit. Clerici, quando Laicum. cap. 10. n. 8. lib. 3. tom. 1. infra scripta esse crimina exceptuata ponit, hæresis. c. Sacerdotes. 2. q. 7. & no. in c. oues. ea. q. 7. Simonia. c. tanta. vbi not. ext. de Simoni. Clar. in §. Simonia. vers. scias, læs. Maiestatis. c. sanè. 1. §. q. 3. dixi supra sacrilegium.

gium. §. qui autem, 17. q. 4. Dilapidatio bonorum Ecclesie, e. non licet, 12. q. 2. tenet glo. in summa, 2. q. 7. Gig. Verò in tract. crim. læs. Maiesta. addit crimina fraudati census publici, Annonæ, & crimina dilapidationis, q. 1. §. n. 16. & infra in 4. præmissis in Bulla Greg. xiii. habentur; verum de consuetudine omnia delicta pro quibus ingeritur poena vitæ possunt dici exceptuata, & in eis rigorose proceditur, & poenæ augeri solent, ut infra dicitur de causis poenam augentibus, & quæ non comprehenduntur in abolitione generali, & gratijs à Principibus generaliter concessis ob publicam lætitiā, ut supra dictum est.

61 † Quid autem sit rebellio iam omnes sciunt ponere. Bar. in extra. uag. tit. qui sint rebelles, & Gig. alleg. trac. de crim. læs. Maiesta. q. 2. §. qui dicit, quod rebellio constat ex eo, quod homines alicuius loci, vel eorum partem à subiectione eorum domini quis subtrahit, & eos alieno dominio subijcere tentat, iurāq; eorum domini extinguere, ex Bru. cons. 28. & in crimen rebellionis incurrunt non solum auctores, sed etiam subditi scientiam tantum habentes, & non reuelantes. Clar. in d. §. læs. Maiesta. & Gig. loc. cit.

62 † Crimen verò læs. Maiest. est ubicunq; subditus contra Principem, Republicanum, vel alium superiorem minime recognoscentem, aliquid molitur, vel qui ad hostes profugit, vel hostes qualitercunque adiuuat contro Dominum suum, pecunia, armis, consilio, eisq; nuntios, vel litteras mittit, secretave nuntiat, vel subiectas provincias nititur facere rebelles, vel in Ciuitate seditionem mouet, vel efficit quod Principes, Senatores, Collateralesve illius, occidantur; vel qui arma sumit, vel loca occupat contra Republicanam, vel Principem, vel qui de prodicione, vel tractatu contra Principē, vel Reipub. scientiā habeat, & non reuelet, vel quodcunq; aliud dolo malo faciat, quod Princeps, Respublicave directè damnum patiatur, & hæc est lata descriptio, quam iuxta legalem philosophiam descripsit Gig. d. tract. de crim. læs. Maiest. in Rubr. n. 5. quæ in effectu multum placet, ad quæ, & de multiplicibus questionibus in hac materia, & ad Clar. in d. §. læs. Maiest. cum addit. me remitto.

63 † Hæresis est falsa opinio, & pertinax circa Deum, & ipsius Catholicam fidem, secundum Decia. in tract. de delic. lib. 5. de hæresi, cap. 9. tom. 1. & secundum Bosl. eo. tit. n. 1. hæreticus propriè, & strictè dicitur, qui sentit aliter de articulis fidei, quàm Rom. Ecclesia sentit, ut 24. q. 1. in c. hæc est fides; item quādo male sentit de sacramentis Ecclesie.

- clisr. c. ad abolendam, in princ. de heret. Item quando male sentit de autoritate summi Pontificis, & de approbatis Concilijs, detestando rursus Christianos ab Ecclesia Rom. approbatos, vt per tot. tit. C. de sacr. sanct. Eccles. tit. de Episc. & tit. de sum. tri. & fid. Cat. & prout etiā in Symbolo Sancti Athanasij incip. Quicumque vult saluus esse &c. & Clar. in §. hæresis. addit etiam esse hæreticum, qui habet peruersum dogma, vel gignit nouas opiniones falsas, iam ab ecclesia damnatas, & persequitur, vt per eundem Clar. in d. ver. 1. & seq.
- 64 † quis autem sit iudex competens, qualiter hæresis probetur, quis dicatur hæreticus manifestus, qui occultus, quis dicatur relapsus, & quomodo sit facienda abiuratio, vltra Clar. vi. Boll. Gig. & Decia. super allegat. & Scaccia. tract. suo de iud. cau. ciuil. crim. hæres. per tot. & Decia. cap. 47. & seq. tom. 1. ponit de purgatione ab hæresi, † &
- 65 in hoc iudicio semel absolutus diffingitur iterum poterit molestari, ex nouiter deductis à Scaccia. d. trac. cap. 9 §. in fi. fo. 181.
- 66 † Simonia secundum Clar. in §. simonia est studiosa voluntas, siue cupiditas, siue vitium emendi, aut vendendi aliquod spirituale, vel ei annexum. iux. glo. & Doct. in Rubr. de simonia, & Sanctum Thom. 2. 2. q. 100. artic. 1. in princ. & est proxima hæresi, immo hæresis species. c. eos. 1. q. 1. Sanctus Thom. 4. sent. distinc. 13. art. 3. & latiore definitionem ponit Decia. de delict. tom. 1. lib. 5. tit. qui possint esse simoniaci, cap. 77. & simonia est peior idolatria. Gig. d. trac. de crim. læs. Maiesta. q. 1 §. n. 7. c. cito turpem, il 1. in §. cetera de simonia, sed cum hæc pars magis tangere videatur rectores animarum, sat est.
- 67 † Sacrilegium dicitur de iure ciuili quando furatur res sacra, & in loco sacro, quia hæc duo requiruntur. Doc. in l. Diui. ff. ad leg. Iul. peculatus, sed de iur. Cano. sufficit alterum de duobus, vel quod res sit sacra, vel quod aliqua res in loco sacro furetur, ita Clar. d. §. sacrilegium, & ibi Baiar. vbi quoad personas, res, loca, & quor. modis committatur trad. Decia. d. trac. crim. tom. 2. lib. 6. c. 4. & c. 14. n. 7. fol. 31.
- 68 Follet. prac. crim. Cano. par. 2. c. 17. † & hæc sacra dicuntur, videlicet Custodia, Calix, Ara, vestimenti celebrandi, & similes res, quæ pertinent ad ornatum, & cultum diuinum necessario, licet plures sint ad eundem effectum; sic vasa in quibus aqua, & vinum ponuntur pro celebratione Missarum, vel aliquod palliū, vel lignum quo cooperiuntur altaria, & crux etiam sacra dicitur, propter representationem veræ Crucis D. N. Iesv Christi, secundum Gomez. var. resolut. tit. de delict. c. §. n. 1. est rex in §. sacre institu. de rer. diuis. Sacre res sunt quæ

- que ritè per Pontifices Deo consecrata sunt, veluti ædes sacrae, &
 69 donaria, quæ ritè ad ministerium Dei dedicata sunt, & quæ etiam per
 nostram constitutionem alienari, & obligati prohibuimus, excepta
 causa redemptionis captiuorum, vt in Liubemus. C. de sacr. sanc. eccle-
 cleſi. & per glo. in ver. excepta, vbi propter debitum quod habet eccle-
 70 ſia, & propter alimenta pauperum alienari poſſunt, & remitto ad
 Eccleſia non consecrata, non dicitur ſacrilegium, niſi res ſit ſacta, vt
 ſupra, & per Archid. in c. ſi quis, 17. q. 4.
 71 ¶ De aſſaſinio multi multa ſcripſerunt, ſed dico pro nunc aſſaſiniū
 eſſe homicidium ex propoſito factum ab vno, & ab altero mandati
 precio, ſiue pecunia, vel alia re data, aut promiſſa, quouis modo quis
 occidat Chriſtianum, aſſaſinium cōmittit, dummodo data opera ex
 propoſito, ſeu cogitate, & precio dato, vel promiſſo id fiat. Aret. cōſ.
 163. Clar. §. aſſaſinium, & alij per eum allegati; ſic hodie interpre-
 tatur conſuetudine, quicquid dicant contrarium tenentes. in c. 1. de
 72 homicid. & D. Menoc. de arb. iud. caſ. 360. ¶ & vt vetè dicatur homi-
 cidium per aſſaſinium ſequutum, hæc quattuor requiruntur, primū
 mandatum, ſecundū precio, tertio, quodd dedita opera, ſeu animo de-
 liberato, aliqui dicunt à *ſanguine freddo*; quarto, quodd ſequatur mors
 Chriſtiani. Gabriel. cō. conſul. lib. 7. conſul. 1. Nig. in c. frequens.
 73 ſub n. 48. quod quis mandauit, ¶ eſt bene verum, quodd ſi mors non
 ſequatur, poterit appellari delictum per aſſaſinium, & compræhen-
 detur in ſtatuto de aſſaſinio loquente. de hoc Maſcar. de probat. cō-
 cluſ. 137. & 138. p. 1. & aſſaſini ſūt qui homines per pecuniā occidūt,
 ſecundum lo: And. in nouel. ſed ſecundū Boſſi. in tit. de for. comp. n.
 141. Aſſaſini etiam dicuntur qui vulgo ſpoliant in via, & ſtratis
 homines, vel in domibus, & nō occidunt, quos vulgus ſarinellos ap-
 pellat, quorum theriaca ſunt capelleri, quibus Veneti vtuntur; vtinā
 & vicini Domini exemplo eorum hanc peſtiſeram, & malè toleratam
 74 gentem ſimili antidoto extirparent pro bono publico, ¶ & hoc gen^s
 ſceleſtorum poteſt vbiq; puniri. Plac. epit. delic. c. 19. & Marr. Laud.
 conſ. 40. & in materia aſſaſinij vi. D. Menoch. de arb. iud. caſ. 360. &
 dicitur etiam aſſaſinus ille qui accepit præmium pro vulnerando
 tantū, Decia. d. trac. crim. tom. 2. c. 30. n. 22. cum plur. ſeq. fo. 228.
 75 Fraternizat aſſaſinio delictum proditorium, quod pluribz modis
 ſit, vt per Bar. in l. reſpiciendū. §. delinquunt. ff. de pœn. quod eſt vnū
 habere in mente, & aliud in corde ſignis exterioribus, fingendo in-

- cautum offendere, & vt paucis absoluam proditio nil aliud est, quā
tirar il colpo, & nasconder il braccio; Heu heu quot sunt isti prodito-
 res, exempli gratia, si tecum quis socius itineris veniat nulla inter-
 ueniente rixa te percutit, vel tecum sedendo in mensa te occidit,
 vel venenum præbet, vel tecum amicitiam fingit, te percutit à ter-
 go, ijs omnibus modis dicitur delictum proditorie, vt per Clar. in §.
 homicidium, ver. proditorie, vbi de homicidio proditorio: Hinc est
 76 etiam quod inimicus dicitur proditorie occidere, si latuatus,
 aut de nocte, vel in insidijs stans in loco abscondito inimicum
 occidit eo tempore, quando præcauere non debuerat, vel non pote-
 rat verisimiliter cogitare de huiusmodi offensa ab incognito sibi fa-
 cta, id etiam in mente Bar. loc. supra cit. & Fatinae. q. crim. 18. nu. 76.
 quicquid in hoc aduersatur Baiar. ad Clar. d. ver. proditorie, quoniā
 77 ita practicitur. & pluribus igitur modis proditor dicitur, de quibus
 etiam Gig. tract. crim. l. 6. Maieſta. q. 5. n. 21. q. 10. n. 18. q. 21. nu. 2. la-
 tius in tit. de proditoribus, q. 1. fol. 162, & D. Menoc. d. arb. iud. cas.
 361. n. 26. vbi dicit illum dici proditorem, qui per insidias incautum
 occidit retro, vt vulgo dicitur, *da traditore*. Bonacoss in suis qq. crim.
 in ver. proditor. & no. quod qui infligit vulnus tantum (sed armis
 venenatis) dicitur delictum proditorium commisisse, quando scilicet
 qualitas dicti vulneris non esset mortalis, nisi propter venenum ar-
 mis adiectum à proditore; per Doct. in l. 1. de malef. & Mathemat. &
 ita proditores appellantur à Gomes. tit. de delict. c. 3. nu. 5. vbi dicit,
 quod in Hispania proditor appellatur *aleuofia*. Luc. de pen. in l. ser-
 uum. C. de delict. lib. 10. qui dicit proditoris mores esse signa osten-
 dere fidelitatis, dulcia, ac suauia verba proferre, proditor amplexa-
 tur, applaudet, blande ridet, maxima pollicetur, obtestatur Deū, sub
 pacis fœdere osculatur, ad iurandum est pronus, libenter adulatur,
 quod est esca produtionis 46. distinc. c. clericus. item qui saporosa
 vina propinat, & cibaria delicata præparat; & subdit: oh quam cru-
 delia, & mortifera sunt iacula proditorum, vix enim erit, aut nunquā
 79 qui sibi possit ab illorum ictibus præcauere, & plus nocet lingua
 adulatoris, quam manus intersectoris. Hæc ille, & vt David in Psal.
 Virum sanguinis, & dolosum abominabitur Dominus: & in alio
 Psal. 42. ab homine iniquo, & doloso erue me: & vt est de more illo-
 rum, qui peccant præsertim in aliquo particulari peccato, aut sunt
 defectuosi, semper enim in ore eorundem peccatum, & eundem de-
 fectum habent, alios inculpando de vitio proprio ipsius inculpant;

- Nam strabum oculis semper alium strabum appellat, gibbosus gibbosum, claudus claudum, & proditor proditorem, quàmvis quis talis ita denominatus, nec strabus, nec gibbosus, minusq; proditor sit; & in materia proditoris circa statutorum interpretationem vi. Bonacossi. i. d. quæst. crim. in d. verb. proditor, & qui dicatur proditor homicida explicat Plac. epit. delict. lib. 1. c. 21. De aliorum autem interpretatione delictorum grauiusimorum, vltra prædicta habentur tituli, & loca communia, tractatus, & Doc. ad quos &c. Sat est attigisse sobriè substantiam supradictorum tantum, vt deservire possit multis quoridianis quæstionibus in practica occurrentibus; † quæ autem sint delicta leuia, grauia, grauiora, grauiusima, enormia, enormissima, atrocia, atrocissima, vltra relata à Clar. in d. §. 1. & à Decia. lib. 4. qui multos titulos de eis fecit in suo trac. crim. tom. 1. & 2. est doctrina Bar. in l. non solum. §. si mandato. n. 7. de iniur. Abb. in c. ux. discretionis. n. 3. de pen. Sforr. Odd. de restitut. in integ. q. 80. ar. 1. Cepol. conf. 1. 1. r. col. 4. Bossi. plenissimè in ror. eius pract. † Et quæ delicta in domibus fieri dicatur, quæ in horto, vel cartili, aut in apotheca, in hospitio, i stabulo, in naui, & in mari, insula, & portu, ponit las. in l. pleriq; ff. de in ius voc. à Molinea tract. de appellat. nonnulla colliguntur, & à Cepol. in eius tract. de seruitu. passim in proprijs locis; & Rubr. vi. Fab. à Monteleo. in eius prac. arb. par. 4. n. 638. fo. 232. & dicam infra per discursum. Et quoniam dictum est Brachium Regium ex causis grauisimis, & occultis concedi; hic occurrit dubitari de eo, 82 quod sæpe controuersum fuit in Ciuitate Genæ, † quæ Ciuitas cū sit magna Respublica, & ab optimatibus gubernetur, vt terigi supra in trac. de test. in prima par. Si cōtingat fieri aliquod enorme delictum, de quo veritas minime inueniri possit via ordinaria, recurrendum est ad remedium extraordinarium, quo casu sæpe altercatur inter fiscum, & partem offensam (præsertim si agetur causa criminalis inter nobiles, qui vellent extraordinariè procedi contra delinquentē æque nobilem, sed volunt, vt vulgò dicitur, *tirare il colpo, & ascondere il braccio*) quod vitium vndiq; admodum viget, vt dici possit error cōis, altercatur inquā, ad quem spectet petere Brachium Regiū. 83 † Fiscus autem existimat hanc curam ad offensos pertinere, petendi extraordinariam prouisionem à Sereniss. Senatu, quia paratum esse dicit ea pro sui parte facere, ad quæ tenetur, & pats offensa, & fiscusambo tractant de se se exonerando metu indignationis delinquentium, & eorum cognatorum, interim ne iustitia retardetur quæro ipse quid

- se quid iuris, & quidem decisione Cæsarea opus esset, nihilominus pro parte fisci allegari potest illud simile, quod ad infirmum, seu ad eorum caros pertinet petere remedia, & Medicū, iuxta illud Virg. *Omnis in Ascanio cari stat cura parentis.* & apud Horat. *Habes qui fomenta parat, Medicum roget.* & in Euangel. vis sanus fieri. pro parte verò offensa potest dici hanc sollicitudinem magis spectare ad fiscum, qui omni cura, & via quærere, & veritatem inuestigare tenetur, vt in l. fisci, Aduocatus. C. de aduoc. fisc. eo maxime quia hoc Brachij Regij remedium extraordinarium non petitur, neq; cōceditur, nisi pro causis valde grauibus, vt prædixi, in quibus de consuetudine potest ex officio procedi, vt inquit Clar. §. li. q. 3. vers. sed certe. secus in ijs in quibus procedi non debet, nisi ad instātiā partis, hoc in casu spectat ad partem offensam, & fiscus tenetur etiam suis expensis, si non adsit accusator persequi malefactores, & facinorosos, quia
- 84 interest Reipublicæ, vt mali puniātur. l. ita vulneratus ad leg. Aquil. Peregr. de iur. fisc. fo. 154. vnde credo hoc onus ad fiscum spectare, videlicet ad procuratorem fiscalem, non autem ad Aduocatū, per l. fi. C. de procur. fisc. tot. tit. C. de senten. Aduoc. fisc. lib. 10. nisi consuetudo sit in contrarium, vt Genuæ cauetur per nouas leges cap. 6. facit Clar. §. li. q. 3. vers. sed certe quicquid ibi, & ratio est, & q. 10. vers. fi. & tex. in l. 3. C. de Aduoc. fisc. ad contraria autem consuetudo respondebit pro me.
- 85 † Quarto principaliter cauendum esse (tanquā ab igne) ne facultas Brachij Regij à laicis concedatur directe, neq; per indirectum contra personas, & res ecclesiasticas, à quibus laici omnino abstinere debent; alioquin indignationem omnipotentis Dei incurrant, & in excommunicationem tam in procedendo, quā in iudicando, vbi potestas siue ordinaria, siue delegata, non sit concessa à Dominis Ecclesiasticis auctoritatem habentibus, vt sunt tex. in c. decernimus. vbi Abb. de iudic. c. cū laicus, de reb. Eccl. non alienan. & in c. cū contingat, de arb. c. ecclesia. de constitu. & c. bene quidem 96 distinc. dixi supra de tex. in 3. par. sub n. 37. & vi. omnino Felicia. in suo trac. de censur. & cēt. tit. de excommunicat. cap. 14. vers. item excommunicamus. & Franc. Ponzimb. Placent. in suo trac. de lamijs, sub n. 3. vers. & ideo, dicit ipse, quod nec Papa in temporalibus, addo nisi ex causa, debet se ingerere secundum Archi. inc. per principalem, 1. q. 3. & Castr. in l. digna vox, de leg. Nec Imperator in spiritualibus se immiscere debet, tex. in auth. quomo. opp. Episc. in princ. vbi glo. in ver. confere-

rens. & causamq; qui sint legit Euerar. in sua centu. loc. à plenitudine potestatis. ver. 3. ibi volo te scire, & Mart. Alphons. Hisp. trac. quod appellatur, Candelabrū aureum, circ. explanationem Bullæ in Cōnæ.

86 Domini, c. 19. vers. no. septimo, n. 125. † qui in duobus casibus videtur velle iudicem secularem sine metu censuræ informationem sumere posse in causa capitali clerici, ab illis, qui aliàs essent recelsuri quā postea daret Iudici ecclesiastico, vel sequestrare bona illius Clerici, vt tradat Prælato, ne fugitiuus secum ferat. pulchrè Cauallca-de-cis. 3. n. 26. & 33. par. 1. Item quando laicus videt Clericum ad alterius offensam paratum absente suo Prælato, potest eum ligare, vt refert Luc. de pen. in l. videmus. n. 3. C. de nau. non excus. Vbi etiam quoad bona n. 2. plura dicit; & de hac materia quando Iudex Ecclesiasticus possit punire laicum ob delictum in Ecclesia commissum, vel contra ecclesiasticam personam procedere; vi. latè per Decia. c. 9. lib. 4. tom. 1. tit. de Cler. & c. Vbi etiam quando laicus Iudex possit puni-

87 re, nedum laicum, sed etiam Clericum, tractatur; regulariter aut de delictis commissis in Ecclesia à laico, Iudex laicus cognoscere potest. Bart. in l. si cui. §. si. ff. de accusat. Abb. in c. inter alia. & ibi etiam Fely. & ceteri de immu. Eccles. Gomes. var. resol. tit. quando reus gaudeat immu. Eccles. sub n. 2. ver. & adde. cum ibi per eum adduc. & intellige vt § sub n. 90. cum seq. D. Petr. Caball. cas. 64. & dicam pariter quando locus sit præuentioni. vi. Bos. tit. de for. comp. vbi latè, & Clar. q. 33 q. 37. & 38. & 57. & alios quos Baiar. addit ad Clar. in dictis locis, &

88 Decia. d. cap. 9. n. 36. † vbi an equites Hierosolimitani delinquentes gaudeant priuilegio fori Ecclesiastici, & tenendum est quod sic; idem Decia. d. cap. 9. lib. 4. n. 36. sed nu. 34. loquitur de Pinzocris, idest de scriptis in regula habitum portatibus tertij ordinis Sancti Francisci, ad quæ videnda sunt priuilegia eiusdem religionis, vbi triplicem differentiā huius tertij ordinis constituunt, & prædicti appellantur et Bechetti à Bal. in l. officiales, C. de episc. & cler. Soc. cap. 2. de for. com

86 pet. † & in materia Clericorum etiam si quis deferat habitum, & primam tonsuram, non gaudet priuilegio fori, *perche l'habito non fa il Monaco*, nisi etiam inferuiat alicui diuino seruitio per eius ordinarium ei iniuncto, puta seruendo alicui Seminario, Hospitali, Monasterio, aut Ecclesie, vel alio loco pio, vel doceat grammaticam, aut musicam de licentia eius superioris. iux. Concil. Trident. 23. sess. cap. 6. vi. sed hoc fortè respectu Clerici bonorum, non autem quoad personam. Scriptum est enim Psal. 104. Nolite tangere Christos meos, me

remitto. vid. Masc. de probat. conclus. 302. n. 14. Farinac. q. 8. nu. 3. cum seq. Borgn. Cau. alca. decis. 11. in 4. par. & circa hæc quid in re-
 90 gno seruetur trad. Carauit. Rit. 235. n. 2. Et not. est aliud esse dis-
 putare super quæstione iuris, aliud super quæstione facti, quia disse-
 runt etiam ratione fori, quando vertitur quæstio iuris, nunquid ali-
 quis gaudeat privilegio fori, aut immunitate Ecclesiastica, cognitio
 semper spectat ad Ecclesiasticum, & hæc est omnium com. op. & ita
 praticatur Borg. alios allegans in decis. 2. & in Reper. in verbo, lu-
 dex ecclesiasticus. fo. 1022. par. 1. nihilominus captus potest mane-
 re interim in carceribus laici, donec per iudicem Ecclesiasticum du-
 bium deciditur. Farinac. q. crim. 19. lib. 1. q. 8. n. 34. cum seq. Sigis-
 mond. Sacc. de iud. c. 1. lib. 1. n. 88. At quâdo disputatur super quæ-
 stio. facti, videlicet nunquid captus sit ordinis Sancti Francis, vel
 alterius regulæ, & si est scriptus, vel habitum deferat, nunquid faciat
 ea de quibus supra, & sic solum quæritur, & disputatur super priui-
 legio habitus, vel tonsuræ, quæ consilunt in facto; vel an captus fue-
 rit in loco sacro, aut non, tunc inter Iudicem laicum, & Ecclesiasticum
 locus esse videtur præuentioni, quia non tractatur de qualitate deli-
 cti, & eius circumstantijs, nec de interpretatione iuris, sed de qua-
 stione facti, ut est etiam quando dubitatur nunquid ille captus sit
 scriptus in d. regula, facit Dominic. in c. 2. de for. comp. quem in pro-
 pos. adducit Decia. d. cap. 9. lib. 4. n. 100. & 111. & cap. 10. n. 6. in fin.
 cap. 12. n. 5. & seq. tom. 1. & hic est videnda Bulla Sixti IIII. 1487. in
 materia iurisdictionis; de privilegio autē Militum equitum. Alcan-
 91 taræ est videndus pro nunc Borg. Cau. alca. decis. 33. in 2. par. & nun-
 quid Hospitalia, & cetera loca pia sint sub iurisdictione Ecclesiastica;
 idem Cau. alca. decis. 28. n. 45, par. 1. vbi dicit locum esse præuentioni.
 trad. Ias. in d. l. pleriq; nu. 16. de in ius voc. Benint. decis. 13. Farinac. q. 28. vbi loquitur etiam de palatio Episcopi, & de cimiterio, &
 eius circuitu, & vi. glo. in l. 3. de ver. sig. & Ang. de malef. in verb. sca-
 162 lis. & Gomef. var. resol. tit. de delict. cap. 10. & qui ponit multos casus
 eorum, qui non gaudent immunitate ecclesiastica, vbi pulchrè loqui-
 tur, & dat quasdam notabiles declarationes sub n. 2. circa latrones, &
 viarum grassatores omninò videndas in materia statutorum, vbi vult
 93 & quòd latro viatum, qui non occidit, sed simpliciter furtum in via
 publica committit, gaudeat Ecclesiastica immunitate, nisi plura, vel
 tria furti commiserit, quoniam iste efficitur famosus latro. l. capita-
 lium. §. grassatores, & §. famosi. ff. de pen. Nauar. in suo Manual. cõ-
 gaudent,

fess. cap. 2. §. sub n. 19. vbi ponit eos qui immunitate Ecclesiastica nō
 gaudeant, & seruanda est alia Bulla Papæ Gregorij XIII. in hac im-
 munitatis materia, quæ vult immunitatem ecclesiasticam minime
 suffragari secularibus ad Ecclesiam confugientibus pro infrascriptis
 delictis, videlicet, publici latrones, viarum grassatores, qui itinera
 frequentata, vel publicas stratas obsident, ac viatores ex insidijs ag-
 grediuntur, depopulatores agrorum; quive homicidia, & mutilatio-
 nes membrorum in ipsis Ecclesijs, earumve Cœmiterijs committere
 non verentur; qui proditorie proximum suum occiderint, assassini,
 hæretici, & læsæ Maiestatis crimen, qui in personam sui Principis fe-
 cerint, sed debent requiri Prælati Ecclesiarum antequàm huiusmodi
 delinquentes extrahantur ab Ecclesia, & debet etiam interuenire ali-
 qua persona Ecclesiastica, seu nomine Prælati, qui si recusauerint tra-
 dere eos curiæ seculari, vel noluerint quod extrahantur in dictis cassi-
 bus, aut noluerint interuenire, tunc poterunt à curia seculari in Eccle-
 sia capi, & statim tradendi sunt Curiæ Ecclesiasticæ, donec per Iudicem
 ecclesiasticum cognoscatur, an captus incursum sit in aliquod ex prædi-
 ctis delictis, p quibus exclusus sit immunitate ecclesiastica: de hac re
 latè per Caualea. in Reper. 1. par. decis. in ver. Iudex ecclesiasticus, &
 non secularis, fo. 1022. & per Remig. in eius trac. de immu. ecclesia-
 stica, per tot. quapropter omnibus consulerem Iudicibus quantum-
 cupq; latum arbitrium habētibus, vt à periculo excommunicationis
 94 caueant, † quia excommunicatio siue iusta, siue iniusta, semper vi-
 menda est. Cepol. conf. 18. in ciuil. car. 18. maneant ergo intra limites
 suæ iurisdictionis, ne detur occasio Principibus deueniendi ad arma,
 nam ira demum contra ipsos conuertitur; sed quando iurisdicctio est
 euidenter notoria laicalis, seu ecclesiastica, tunc quilibet Iudex pote-
 rit etiam cum armis, & fustibus suam iurisdictionem tueri, ac de-
 95 fendere; ita dicit Bal. in sua Margarita, in verb. Iudex. † At quando
 clericus est notorie malefactor, & facinorosus, non incedens in habi-
 tu, & tonsura si sit incorrigibilis, & ter admonitus non destiterit se
 atrocibus delictis immiscere, tunc poterit à laico retineri absq; metu
 censuræ, & contra eum procedere, quia dicitur exclusus à priuilegio
 fori. Clar. §. si. q. 36. per tot. Decia. q. crim. lib. 9. c. 30. n. 1. tom. 3. Fari-
 nac. q. 8. n. 28. Decia. conf. 82. vo. 2. Cano. in c. 1. de homic. Rim. iunio.
 conf. 685. vo. 6. vbi in materia delictorū atrocissimorum loquitur, &
 ne erres. vi. Concil. Trid. sess. 23. & circa disputationes vid. Doc. quos
 adducit Baiar. ad Clar. q. 36. ver. item quæro nunquid, & si delinques
 de

de facto esset ab Ecclesia extractus per officialem laicum cognitio p^o ecclesiasticum, quod non gaudeat immunitate ecclesiastica, non potest extrahens per vim, aut vrbani^oter delinquentem ab Ecclesia excommunicari, neq; puniri à Iudice ecclesiastico, quia tali casu non dicitur illata iniuria Ecclesie, nec fregisse illius immunitatem etiam licentia Episcopi non requisita, nec obtenta, secundum com.op. quā referunt, & sequuntur Guid.Pap.decis. 121. car. 189. Rebuff.in constitutu. Regni.tit.de immu.Eccles.glo.2. n.4. car. 339. tom.2. hos, & alios allegat Cauvalca. ita dicens in Reper. decis. 1. par. in vers. Iudex ecclesiasticus, & non secularis. vers. ad vnum est aduertendum. fol.

97. 1026. sub n. 16. 17. & 18. vbi dicit, quod portans arma prohibita, & an fugiens ad Ecclesiam, potest ibi spoliari dictis armis à Berouarijs, & à satellitibus, siue sit laicus, siue sit clericus, per Didac. var. resolut. cap. 20. in fi. & Clar. q. 36. ver. vlt. rursus quæro. sed cum prædicta typis traderentur nondum prædicta Bulla Papæ Gregor. xiiij. nota erat, nunc verò ea durante aliter dicendum est. vide de confugientibus ad Ecclesiam latè per Farinac. q. 27. per tot. tit. de carcer. & carcer. † Item ad Iudicem ecclesiasticum spectat punire laicum delinquentem in ecclesia captum ob sacrilegium, si vult Didac. alleg. cap. 20. n. 18. Farinac. q. 28. n. 62. Item quando nollet remittere laicum ad Iudicem secularem, qui laicus est iudex competens, vt supra dixi, & per Clar. q. 28. ver. vidi. & q. 57. ver. sed hic occurrit, Gomes. var. resolut. tit. de captura reorum, cap. 10 sub n. 2. col. 3. ver. & adde. trad. cano. in c. cum sit generale, de for. comp. vbi Maria. n. 25. & Barba. n. 99. 235. † & no. etiam quod laicus qui deliquit in clericum, ratione correlatiuorum, non potest gaudere eodem priuilegio, quo gaudet clericus, ea etiam ratione quod equalitas in iudicijs sit seruanda, per l. non licet Actori. de reg. iur. quia est tex. qui hoc decidit in c. cum non ab homine, de iud. & ita praticari communiter testatur Gomes. var. resolut. tit. quando reus gaudet immu. eccles. sub nu. 6. & nu. 34. trad. quomodo Iudex secularis potest iudicare contra clericos, facit l. auxilium in fi. de minor. c. bonæ, in princ. de elect. & tandem de quibus rebus, & personis, & quando Iudex ecclesiasticus cognoscere possit, vi. omnino Maran. de ord. iur. 4. par. 1. distinc. vbi latissime, & ibi n. 34. ponit casus in quibus Iudex secularis potest exercere suam iurisdictionem in Clericos.

1007 Quinto, Brachium Regium quando ex aliqua vrgenti causa conceditur, commissio debet in scriptis dari, ad quod summopere aduer-

sunt Iudices, vt has Principum extraordinarias iussiones in scriptis p
syngrapham, vel aliter habeant, & penès acta constet de eis, inibi que
diligenter custodiantur pro exoneratione iniuncti oneris, alioquin
tempore sindicatus, & fortè non expectabitur finis officij, quod ma-
lum sibi obuenire posset, nam per testes posset difficillimè probati
oretenus, vel vt aiunt, viuz vocis oraculo emanata commissio Prin-
cipis, nisi tabellio fuerit rogatus, vel ex syngrapha constiterit, La p. al-
leg. 55. & Vant. pulchrè de nullit. iurisd. n. 28. & seq. nec credendum
est Iudicem tale habere mandatum. l. vnica. c. de manda. Princ. glo.
pe. in c. si. de offic. ord. sicut ex simili de mandato procuraz, secundū
com. op. eorum qui negarium tenent, relat. à Mascard. de probat
conclul. 101 r. vol. 2. & præsumitur contra officialem, qui pcedit ad
aliquid agendum sine iussu Principis. l. facultas, de iur. in ver. præ-
sumptio. cap. 1. in princ. verū D. Capitaneus Iustitiæ Mantuæ est
Iudex ordinarius malefactorum, nec habet parem, neq; superiore[m]
nisi Principem, & est constitutus cum simili potestate, & balia pro-
cedendi ordine seruato, & nō seruato. & de vi d. f. clausulæ vi. Luc.
de pen. C. de decurio. lib. 10. in exemplo, n. 7. & latius suo loco dice-
tur, habetq; præfatus Capitaneus Iustitiæ liberum arbitrium, latum,
amplum, ita vt etiam procedere possit per processum informatium,
quod proprium est Brachij Regij, vt in diplomate, seu patentibus
exprimitur ijs sequentibus verbis.

V I N C E N T I V S Dei gratia Dux Mantuæ, & Montisferrati, &c.

Quæ nobis de prudentia, animi integritate, optimisq; moribus Magni-
fici, & Excell. D. N. relatæ fuere; Nos ad eius operam in munere Ca-
pitanei Iustitiæ Urbis huius nostræ loco Mag. & Excell. D. N. dicto-
met munere functi vtendam inducunt: Idcirco præsentium litera-
rum nostrarum obsignatione ipsum N. eiusdem Urbis nostræ Ca-
pitaneum Iustitiæ, per biennium proximum creamus, & constitui-
mus cum mero, & mixto imperio, gladij q; ampla, & absoluta pote-
state, in iure dicendo, & administranda iustitia in dictamet Vrbe no-
stra, eiusq; ditone (oppidis exceptis, vbi Gubernatores, & Prætores
ius dicunt) in quibuscunq; causis criminalibus, & mixtis, ac depen-
dentibus, & connexis, & nullo laicalis fori priuilegio obstante, ad-
uersus noxios quoscunq; & quosuis inobedientes, quæ iniunxerit
summa mulcandos, suspectosq; de alio crimine, delicto, maleficio, &
excessu capiendi, in vincula coniiciendi, torquendi, & repetendi,
prout ei videbitur, & in atrocibus etiam non præcedētib; vel sub-
sistentibus

sistentibus inditijs, & deniq; vbiq; de re nostra, seu camera nostra
 fiscali agi cōtingerit se, vt nosmet ipsi possumus, interponendi, omni
 appellatione remota, nisi vllas nobis sorte ex sententijs suis denuo
 cognosci placuerit, cum stipendio &c. Ijs quoq; conferunt nonnulla
 decreta, & statuta, quibus expressim cauerut D. Capitaneum Iustitię
 posse procedere per processum informatium ad torturam, & cre-
 dere testibus etiam inhabilibus, vt socijs criminis, & huiusmodi in-
 quibusdam delictis atrocibus etiam sine inditijs deuenire ad tormen-
 ta, & examen rigorosum, vt ipse practicaui tēpore, quo dictum offi-
 cium gessi, & discessi auxilio diuino cum amplo, & honorabili di-
 plomate boni seruitij, beneq; gesti officij mei, & nisi vanaglorię ap-
 plausus effugerem, de verbo ad verbum ad emulorum, & inuidorum
 morsus reprimendos continentia huius diplomatis recenserem. At
 Deus scrutator cordium ea nouit, & Serenissimus Magnus Dux D.
 meus, ac alij Principes bene certiorati fuere, quod mihi sufficit, &

- 40 1. † super præmissa facultate, virtute statutorum, procedendi ad tor-
 turam sine inditijs, vel credi testibus inhabilibus, intellige quando
 inditia non possunt inueniri, alioquin Iudex habens aliunde ple-
 nas probationes, peccat mortaliter torquendo reum. Andr. de Iser.
 super constitu. si damna clandestina. col. 7. ideo prius debet vti dili-
 gentia. Modo ad rem, Iudices aperiant oculos, vt Notarij actorum
 adamussim eorum iussiones, & ordinationes scribāt, & præcepta ma-
 xime in materia torturæ, & considerent diligenter importantiam re-
 scriptorum, vires authoritatis, ac naturam clausularum, & quibus ver-
 103 bis Brachium Regium concessum sit, † nam verba rescriptorum
 sunt semper ponderanda, & ad vnguem obseruanda, alioquin factum
 contra eorum formam non valet. Rimini. iunio. conf. 355. nu. 24. &
 seq. vol. 4. & rescripta huiusmodi sunt stricti iuris, Ial. in l. beneficiū,
 in princ. C. de constitu. Princ. Abb. & Dec. in c. significante, & in c. se-
 des, de rescr. Rimi. senio. conf. 410. n. 12. vol. 3. Burfat. conf. 73. nu. 6.
 vo. 1. & verba rescripti tantum valent quantum sonant in materia,
 stricta, & à iure communi extraordinaria, O fasc. Pedamont. decif. 4. n.
 20. Rip. de refer. cap. 1. n. 21. & 22. & 23. & in c. si vbi iuxta mentem
 rescribentis rescriptum vires assumit. l. ex facto. ff. de vulg. & pup.
 facit Afflic. decif. 366. nu. 3. quia rescripta ista derogant vix ordina-
 riæ, & ordinariæ iurisdictioni. Ial. in l. serui electione, n. 18. de legar. 1.
 Apostill. ad Put. de sindic. in verb. arbitrium, c. 1. in princ. lit. à Fely.
 104 & alij in c. Canonum de constitut. † Quibus autem verbis liberum
 arbitrium

arbitriū detur, vi. Menoc. de arb. iud. q. 7. & Doc. in clem. ſæpe, de ver. ſig. ſcias tamen q̄ verbum, arbitrium, intelligi dē iuriſdictione, niſi ex circumſtantijs, & alijs verbis appareat, quod ſonet liberā voluntatem. Abb. in c. t. in 3. col. d. ſeq. poſſ. & fruc. quē ſequitur Fely. in d. c. cano- nū ſtatuta, ſub n. 5. 1. col. 3. & adde q̄ iſta clauſula de conſtit. aliquādo enim datur liberum arbitrium in procedendo tm̄, quod in dubio eſt intelligendū propter rationem aſſignatam, de qua per Iaſ. in d. l. ſerui electione, n. 18. de legat. 1. & per Doc. mox adduct. quia arbitriū da-
105 tum in inquirendo, & procedendo, non intelligi datur in ſenten- tiando. iux. l. qui procuratorē. ff. de procur. vbi Butrig. Fely. in c. licet, in ver. ſummarie. n. 4. de iudic. Bar. in conſ. 177. dubia occurrentia, & ſtatim dicā, non obſtante eo qd̄ Caſtrenſ. dicit in l. ſi Pretor. ff. de offic. eius. vbi vult q̄ Iudex talis eſſe debeat in iudicando, qualis fuit in p- cedendo, ſed in l. qui procuratorem contraiū tenet, ff. de procur. vid. Alin. præc. in Rub. de mod. proced. n. 1. & Menoc. q. 37. vbi infert ad multa, & q. 38. tenet quod arbitriū datum in diffiniendo, & exequēdo dicitur datū in cognoscendo, l. & ſi nō cognitio, de re iud. Euerar. in loc. à cōceſſ. conſequenti. lit. C. & 7. & q. 43. vbi arbitrium datū in con- demnando, vtiq; intelligitur datū in abſoluendo, eſt materia l. nemo
106 qui condemnare, de reg. iur. & in q. 45. ait q̄ arbitrium datū ſuper cauſa principali, in dubio datum eſſe cenſetur etiam ſuper inciden- ti, emergenti, dependenti, annexis, & connexis, ne continentia cauſæ diuidantur. l. nulli. C. de iudic. & in l. i. & 2. ff. de quib. reb. ad eum iu-
107 dicatur. Marant. in 4. par. 6. diſtinc. n. 15. ¶ quid autem ſint incidens, emergens, dependens, annexum, & connexum, vltra ea quæ ſupra de teſt. dixi in 3. par. ſub n. 132. cum ſeq. vid. plura exempla quæ ponunt Signorol. & Raphael Fulgoſ. in quodam conſilio inſerto ante tractat. clauſ. Cepol. Ratio verò cur arbitrium datum in procedendo non in- telligitur datum in iudicando ea eſt, quia in dubio duo ſpecialia nun- quam conceſſa dicuntur. l. quæ dotis, de dot. præleg. l. mulieri, vbi gl. ff. de cond. & demonſt. 5. diſtinc. ad eius. Luc. de pen. l. 2. nu. 1. C. de nauſt. m. 1. nam mandando quod extraordinariē procedatur, rece- ditur à via ordinaria, cui per ſpeciale reſcriptum, vt dixi, derogatur. Iaſ. in d. l. ſerui electione, n. 18. de leg. 1. aliud ſpeciale concurreret, quia in dubio præſumitur Principem velle vti poteſtate ordinaria in ceteris. ita ſing. dicit Innoc. in c. innotuit. de elect. Fely. in c. cum in-
108 ter, de except. D. Menoc. de præſumpt. lib. 2. præſ. 17. ¶ Sicuti liberū arbitrium datum in condemnando, & puniendo, non intelligitur da-
tum

- rum in procedendo. Bar. in l. si in lege. n. 1. & ibi add. fillocar. & con-
duc. quo casu iste Iudex nō potest terminos arctare, vt ibi. Aliquādo
arbitrium datur & in procedendo, & in iudicando, & tunc talis de-
bet esse Iudex in iudicando, qualis in procedendo, & ideo Iudex de-
bet seruare metam, & limites suæ potestatis, alioquin factum non
tenet, vt supra, & Iudex excedendo fines tanquā priuatus facere
dicitur. ar. l. fines. ff. de procur. hoc verum in illa parte tantū, in qua
excessit, vt etiam tenet Baiar. ad Clar. q. 64. vers. Iudex, n. 111. quō-
niam excessus non operatur quidquam, sed ad congruum modum
reducitur excessus. ar. l. si qua pœna. ff. de ver. sig. & ad rectos tramites
109 suæ iurisdictionis: † alioquin Iudici excedenti de facto, nisi facul-
tatem habuerit, poterit resisti. D. Menoc. cas. 378. n. 8. inmo exceden-
do etiam modum punitur, vt in cas. 340. de ar. Iud. Iacob. de Bel-
nis, in sua prac. crim. in Rubr. de quæst. n. 75. & de excessibus Iudi-
cum trad. Put. de sindic. in præfat. vbi æque de excessibus Imperato-
rum, Regum, Principum, Baronorum, Militum, Consiliatorum, Ad-
110 uocatorum, Iudicum, & officialium; † in dubio tamen non præsu-
mitur quod Iudex exceßerit. l. Herenius. §. Cajo. ff. de enict. & dicen-
ti contrarium incumbit probare Ang. in l. 3. C. de adul. maximè quā-
do proceditur ordine iuris seruato, secus quando non seruato ordine
iuris processit, quia pro Iudice non præsumitur. Mars. prac. §. secun-
da. n. 81. sublimata, nisi ex ordine Principis expresso talis modus p-
cedendi extraordinariè datus sit. ar. l. 1. C. de manda. Princ.
- 111 † Sexto, aduertatur ne talis facultas Brachij Regij calore iracun-
diæ, aut aliqua animi occulta passione concedatur, sed ob æelum iu-
stitiæ rectum, & iustum maturo consilio, & cum maxima, vrgentissi-
maq; causa, ne aliqui pœniteat, nam causa non est sumenda à simpli-
ci motu sui capitis tantū, vt admonet glo. in c. constituerunt, 30. di-
stinc. motus quippe iniustus est, vbi ratio deficit. tex. & Bar. in l. quæ-
stionis modum, ff. de quæstio. nec quisquam ita fieri existimet, prout
sola eius naturalis ratio distat, absq; sine boni publici; † sed antihori-
112 tas regulariter secundum legem scriptam, vel non scriptam, iusta
causa, & ratione recta danda est, & pariter sic exercenda. Decia. conf.
62. n. 67. vol. 3. Sigismon. Scacc. de iudic. ciuili. crim. & haren. cap. 33.
sub n. 24. cum mult. seq. fo. 82. quia non omnis naturalis ratio est re-
cta in omnibus hominibus. c. quia diuersitatem, vbi glos. de concess.
præben. sed illa tantū, quæ à Deo est. no. glo. in §. sed naturalia insti-
tut. do iust. & iur. nam quilibet abundat in sensu suo. no. Bal. in conf.

113. 417. quædam mulier, vo. 3. & non est dubium quin Princeps ligatus sit dictamini rationis, quoniam Princeps dicitur animal politicū, secundum Barba. in trac. de præstan. Card. q. 4. ante n. 16. ubi ait, quod licet Princeps sit dominus legum, tamen non est dominus motum: & Nic. Boer. in tract. de ord. confitor. nū. 16. appellat Principem magni Consilij Angelum, & de qualitatibus Principis tractant Doc. in l. di-
- 114 gna vox, de leg. & 7 in 4. par. latè dicitur: præterea fūssum Principis debet esse propter iustum, bonum, & æquum, & regulari debet cū præcepto naturali, & diuino, ut in §. iuris præcepta. institut. de iust. & iur. hinc est quod si Princeps cōcedat, ut procedi possit manu regia, intelligitur secundum bonam conscientiam, & non aliter, addit. ad Bertazzol. conf. 14 §. lit. c. vo. 1. quæ conscientia debet esse bene informata, ut mox dicam.
- 115 † Et Princeps dicitur lex animata in terris, quando recta ratione iubet, aut verat. auth. de Consul. cit. fi. & in Auth. quib. mo. nat. effio. legi. §. igitur licentia glo. in l. & quia de iurisd. omnia. iud. alioquin natura proba ad malum, & liberum arbitrium debilitatum propter peccatum Adæ, multoties conuertitur in habitum prauum, & quodammodo quid proprium nature illius fit, quod præcaueri non potest; ita naturali ratione à motu irrationali seducta, non distinguitur inter iustum, & iniustum, sed, ut quisque à proprio impetu concitatur, ita faciendum dicitur. facit tex. in Auth. de Monac. §. si vero. col. 1. &
- 116† in regendis populis sola ratio naturalis non sufficit, alioquin frustra conditæ essent tot leges, tot constitutiones, decreta, atq; statuta, quod non est credendum, sunt verba Imperatoris in proëm. institut. ibi nihil inutile, nihilq; perperam posuim, ubi glo. & in princ. de nouo Cod. facien. & contra hos qui duntaxat in suo naturali intellectu, immo in sua dura ceruice se fundant, inuehit Neuiza. in quodā suo inuentariolo, in illa quæst. ap. liceat plures habere libros; & Tull. lib. 1. offic. ait sæpe fit quod iniquum, & iniustum est, ipsi iustum appellant, & æquum: Quicumq; enim sine lege peccauerunt, sine lege peribunt, Apostol. ad Rom. c. 2. nec valet quod prætextu arbitrij ex suamet ceruice fit. Rom. conf. 376. quæstio est, Mars. conf. 8. & cōf. 25. & hoc Iudicibus valde congruit, qui æquitatem à suo capite moderātur, & non intelligunt quid sit æquitas scripta, & hæc seruari debet. Paul. de Castr. in l. Nessenius. ff. de neg. gest. Scor. conf. r. vol. 1. Bar. in l. si fideiussor. §. quædam. ff. manda. Cuaicalca. in reper. suarum. decis. in verb. æquitas, par. 1. Bal. de feud. tit. de milit. Valuasi. col. 2.

- 18† Cur autem hodiernis temporibus, non sicut olim, tam facillimè ac frequenter hæc lata potestas Brachij Regij concedatur, & cur iura in procedendo ad amissim non seruentur, ac via ordinaria non procedatur, ea potissima est ratio, quia malitia hominum à tempore quo leges conditæ fuere usq; in hodiernum diem, adeo de tempore in tempus aucta est, quod nunc ad summum prouenisse dicatur, & propterea audiuius, quodd propter multiplicitem delictorum diluuium stetit super vniuersam terram. Gen. cap. 6. deinde super quinq; Civitates pluuit sulfur, & ignis; & qñ omnia manu Regia gubernabantur, tunc Reges iure gèitium vti consueuerant, vt in princ. primi promissi. & Marant. de ord. iud. par. 3. n. 14. & 15. & quia eo magis hoc tempore aucta est, igitur ad coercendam hominum malitiam, reuiuiscit manus Regia, & Brachio Regio summopere nunc opus est; quia scelera præmeditata fluunt cum sceleratis, vt inquit Plac. epit. delic. cap. 16. n. 14. & mores antiqui ferè in omnibus mutati sunt; nam videmus multum differre modum militandi in bello ab antiquo, repperita modò sunt instrumenta bellica appellata petardi loco bombardarum, Turcis tremebunda, quibus perfractæ sunt ianux Iauarini in Vngaria: nunc sclopetones loco dolonis reperiuntur, & Medici qui olim regulas Galeni, & aliorum ad vnguem seruabant, hodie febricitantibus permittunt oua, & vinum, quinimodò res ipsæ primam ferè naturam amiserunt; non mirum igitur si in delictis corrigendis extraordinarium remedium adhibetur; nam quæ de nouo emergunt, nouo indigent auxilio. l. de ætate. §. ex causa. ff. de inters. act. l. si iure. ff. de re iud. Ne igitur delicta remaneant impunita. l. ita vulneratus, ad leg. Aquil. cum simil. sicut impunita remanerent, si in puris terminis persisteremus. Grammat. decisi. 36. n. 63. Idcirco hoc remedium extraordinarium magis frequens est, & necessarium, † quam
- 122 doquidem delinquentium grassatur iniquitas, si eorum impunitas transiit in exemplum, & sic rigide, & seuerè exercenda est authoritas. 23. q. 5. c. relegant. Luc. de pen. in l. 1. n. 3. C. de num. act. lib. 12. Grammat. Vor. 3. n. 3. & dum facinorosi publici non puniuntur, publica latitia turbatur. Grammat. decisi. 36. quæ de re ex causa licet recedere à regulis iuris communis. non debet de consang. & affi. c. suggestum, de Decim. l. de ætate. §. quod autem. ff. de interrog. act. Ancar. cons. 83. prima facie. & Dec. cons. 33. §. Viso consilio. vol. 2. quandoquidem prisca illa ætas dici potest quodammodo ætas innocentie respectiue ad hanc præsentem ætatem, non tunc opus erat tot.

subti.

subtilissimis inquisitionibus, abhorrenda erant remedia extraordi-
 naria rigorositate plena, & modò perquam necessaria, viuebant tñ
 temporis homines virtutibus ornatì, integritate pleni, modesti, quie-
 tis, atq; iustitiæ studiosi, nunc tanta est hominum malitià, & fraudes
 tantum pollent, vt quod olim deficientibus probationibus in subsi-
 dium, & pro remedio extraordinario concedebatur, vt erat tor-
 quere hominem liberum pro habènda veritate. tex. in l. liber homo.
 ff. de quæstio. no. Bal. in l. 1. C. quon. appell. & Paul. Ghisl. tract. de
 quæstio. & tor. q. 7. n. 6. cum seq. hodie frequentius dici possit reme-
 dium ordinarium, vel aliud superextraordinarium, sicut dicitur de
 inquisitione, & accusatione, quæ erat remedium ordinarium, & in-
 quirere ex officio erat extraordinarium; nunc verò vtrunq; dicitur
 ordinarium, nec vnum facit cessare alterum, sed ambo cumulantur;
 & vnica sententia deciduntur. Clar. f. si. q. 3. & q. 5. ver. scias, & ibi
 add. Marant. de ord. iur. 4. par. distinc. 10. nam de consuetudine pro
 quolibet delicto potest procedi ex officio. Gand. tit. quomo. cog. de
 malef. Clar. d. q. 3. vers. sed aduerte. Bosl. eo. tit. & Et propter frequen-
 tiam delictorum occultorum non est mirum si quandoq; expediat
 credere testibus inhabilibus etiam infidelibus, vt dixi in trac. de test.
 n. 112. & alibi par. 1. & par. 4. & 5. Mascar. concl. 868. de probat. &
 latius dicam infra in 3. par. quoniam hac tempestate nullus vix tu-
 tus, nullus inuenitur fidus Achates ad bonum, nullus in propria do-
 mo securus, licet vniciq; domus sua tutissimum refugium esse de-
 beat. l. nemo. de reg. iur. Farinac. q. 27. n. 91. & seq. fo. 264. & vt pluri-
 mum delicta nostris temporibus remanerent impunita propter præ-
 meditationem, vt dixi, vnde consuetudine, & experientia hæc pro-
 bantur, & etiam expedit modernos latronum oppressores, nedum
 scire leges, sed speculatione maxima, exquisitaque vti, nunquam in
 gymnasijs audita, & quidem auxilio diuino opus habent, & quanto
 iuniores sunt, eò perspicaciores, nam practica vetera antiquata vi-
 detur; at si iudices studiosi, & potissimum rectæ intentionis extine-
 rint, cuncta feliciter agent, nam si oculus simplex fuerit, totum corp*
 lucidum erit, & Index noster appellabitur beatus, potens, diues, il-
 luminatus, incundus, æternæ memoriæ, intrepidus, & iustus, vt de ijs
 omnibus legitur in Psal. David 111. Beatus vir, qui timet Dñum, &c.
 ¶ Septimo opus est videre quibus clausulis Brachium Regum cõ-
 cedatur, nam de eis multi multa dixerunt, vt apud Bar. in extranag. ad
 reprim. in ver. summarie, simpliciter, & de plano, sine strepitu, & si-

gura iudicij, sola facti veritate inspecta, & apud Fely. latè de ijs, & alijs quampluribus clausulis. in c. Canonum statuta. num. § 1. vbi per multas col. de constitut. & prac. Marant. de ord. iud. 4. par. distinc. 9. nu. 3. 2. prac. Papiens. in for. libell. in act. reali. in glo. in ver. summarie, & proprijs in materia arbitrij liberi, & absolutio, hæc ponit D. 127 Menoc. de arb. iud. q. 7. 8. & 9. f. Prima igitur clausula erit, videlicet procedas sine solemnitatibus; secunda, secundum cor tuum; tertia, secundum sensum tuum: 4. secundum appetitum tuum: 5. secundum carnem tuam: 6. ad libitum voluntatis tue: 7. nullo iuris ordine seruato, sed de facto: 8. alrè, & ballè: 9. auctoritatem nostram impartimur, vbi declarat importantiam dictarum clausularum, & iura, & Doct. passim allegat, quibus prædictas clausulas importare liberum arbitrium non regulatum testatur. addo ipse etiam alias clausulas, quibus libera, & absoluta facultas collata censetur, videlicet Brachiū Regium concedimus, vel manu Regia procedas, de qua in glo. in l. 2. de orig. iur. & Bar. in fi. d. ver. videbitur additio ad Bertazzol. conf. 14. lit. c. vol. 1. Alin. prac. §. 3. c. 3. per tot. vel si dicatur procedas viriliter, ac rigorosè, quoniam receditur à modo ordinario, quod est notandum pro Iudicibus ordinarijs Status Mediol. cuius excelsi Senatus proprium est, in causis grauib, & occultis hanc clausulam (viriliter) adijcere; vel si dicatur procedas extraordinario modo, p. vt tibi placuerit, hæc clausula addita iurisdictioni ordinariæ importat liberum arbitrium, secundum Imol. in l. filius familias. ff. de donat. & sumus in claris, & de clausula, procedas prout volueris, habetur etiam in l. cum quidam, la 2. de legat. secundò similiter de clausula, prout tibi placuerit, apud D. Menoch. d. q. 7. per tot. & Fely. in d. canonum statuta, sub nu. § 1. vel si dixerit, committimus cognitionem cum pleno, & libero arbitrio, vel facias ad tuam voluntatem, vel qsi Princeps dicit, committimus tibi, quòd omnia possis facere, quæ nosmet possumus, vel vices nostras concedimus, quia hæc est clausula mater amplior. Bart. in l. creditor. §. Lucius. ff. manda & in terminis huius clausulæ præsuppono Iudicis nostri auctoritatem consistere. Sunt alitæ duæ clausulæ, videlicet discretioni tuæ committimus, & hæc videtur importare arbitrium boni viri. glo. in c. statutum. §. assessorem de rescr. Fely. d. c. canonum statuta. sub d. nu. § 1. col. 4. & sic non importat liberum arbitrium: alia est clausula, conscientie tuæ committimus, vt in d. §. assessorem, & hæc ex magis communi liberum arbitrium importat, vt videtur Fely. vbi supra sub d. n. § 1. col. 4.

- de conscientia pulchrè Bal.in l.fi. C.de pen.iud. qui male iud. &
 128 per hanc clausulam ꝑ dico posse rectè procedi per processum in-
 formatiũ, quando scilicet conscientia Iudicis est bene informata:
 Pap.in d.ver. summarie. n. 17. & ibi addit. l. r. 1. c. Sacerdos, de offic.
 ord. & Put. de sindic. in ver. iudicare. c. 2. vbi latè, & pulchrè in hoc ꝑ-
 posito multa dicit omninò videnda, & dicit quòd iudex cū hac clau-
 sula potest argui de malitia pro graui præiudicio, & quod conscien-
 tia est triplex, scilicet conscientia ligata rebus, ligata rationibus le-
 gum, & conscientia motiua ab intellectu, quæ non obligat animum;
 & tunc Iudex potest sequi conscientiam, quæ nemini nocet. alleg.
 Bal.in l. irruptione. ff. fi. reg. sed idem Bal.in l. fi. C. de impet. rer. dom.
 videtur differentiam facere inter bonum virum, & optimum vi-
 rum, cui clausula ista conscientiæ applicatur, & dicit quòd iste vir
 optimus non astringitur sub regula ordinaria per dictam clausulam,
 vir bonus sic. vi. n. 232. sed ne ad dicta Doctorum supra citat. peni-
 tus sit recurrendum, pro faciliiori, & breuiori via, hic nonnulla quæ
 circa substantialia dictarum clausularum Doct. attingunt recensere.
 129 volo, ꝑ quò ad clausulam summarie, hoc importare videtur ab-
 breuiationem terminorum, & amotionem solemnitatum, vt per Ca-
 no. in clem. s. p. de ver. sig. Bar. Fely. & alios supra relatos. Marant.
 de ord. iud. 4. par. distinc. 9. vbi ponit causas summarias, non tamen
 importat tantum quantum Brachium regum, minusque importat
 clausula simpliciter, quoniam boni viri arbitrium importat, & quod
 sit procedendum de equitate, & non de rigore tenent Butr. & alij, in
 c. dilecti. de iudic. Car. in d. clem. dispendiosam. q. 41. eo. de iud. im-
 mo iudicium idiotæ importat, & non viri in magno Magistratu con-
 stituti, vt colligitur ex Bar. & alijs, de quibus supra, & significat, vt
 procedatur sine plica, & ambagibus, amotis circuituionibus, in quibus
 impij ambulant. Psal. 11. Saluum me fac, & de hac clausula apud Bal.
 in l. nec quicquam. §. de plano. ff. de offic. proconsul. & leg. & ait quòd
 per hanc clausulam tam in procedendo, quàm in admittendo debent
 refecari implicita, & limitata. Imol. in l. 1. §. simpliciter, in d. verb.
 130 signif. ꝑ Similis huic est clausula, de plano, quæ videtur importare
 idem, & quòd iudex possit ferre sententiam non sedens pro tribuna-
 li, quod est vsus nonnullarum prouinciarum, præcipue in statu Me-
 diol. vbi sententiæ, & ordinationes in camera, seu studio scribuntur,
 & subscriptio Iudicis deservit pro solemnitate, & publicatione, sec.
 in Ciuitate Mantuæ, in qua D. Capitaneus in medio Magnæ Aula in

sublimi loco honorifice parato sedens, præmissis ter sono tubæ, magna comitiua, & altantibus, in facie accusatorum profert sententias criminales, quæ res magnum terrorem affert, & qualibet harum trium clausularum sigillatim non tantam affert auctoritatem, ut omnes res simul: & hinc aduertit, quod si simul sunt colligatæ ijs verbis summarie, simpliciter, & de plano, quasi vnica oratione comprehendantur, & hoc caso importare liberum arbitrium existimo, iuxta declarationem, ut infra dicitur in si. dictarum clausularum, & per eas Iudicem procedere posse sine solemnitatibus, ut innunt Fely. in c. olim. n. 5.

331. de accusat. & Bar. in extranag. in d. ver. de plano, ¶ cuius efficacia vi geminationis sumitur, quæ importat firmitatem, consensum, & diuersitatem iuris ab actu simplici. tex. est no. in l. quinquaginta. ff. de probat. & in l. balista. ad Trebell. quoniam dicta verba seriose, & cum mysterio simul apposita videntur, ut in dictis iur. & solet dici, virtus vnita fortior; Deinde Doct. supradicti videntur formare aliam orationem ijs verbis, sine strepitu, & figura iudicii. ¶ Clausula ista, sine strepitu, iuxta significationem vocabuli importare videtur, ut secreta fiat, respectu loci, styli, & vocis. ita ex mente Bar. in extranag. dictis verbis, ubi dicit Iudicem audire debere partem, & testes in occulto, ne pandantur secreta curi ante tempus. ¶ forte ab re non erit dicere, quod ex hac clausula ille qui secreto ad aures Iudicis patefacit delictum poterit condemnari, quod facere potest pro limitatione d. Fely. in c. pastoralis. §. quia uero. in si. de offic. deleg. Et insuper debet reijcere garrulos procuratores, sophisticas, & cavillosas exceptiones, & secreta conscientiam suam informare, quia nil secreti: propria conscientia; nihilominus dicta clausula non importat, ut in totum procedere possit sine solemnitatibus; & est limitatiua tex. in l. iubemus, in si. G. de Episc. & Cler. per quem tex. Iudex palam, & aperte tribunali iusticiam facere tenetur: Hinc est, quod si dicta clausula sine strepitu ex alijs uerbis importaret etiam facultatem iudicandi, &

334. exequendi, ¶ iustitia exequi poterit etiam in carceribus, ut pluries ex aliqua causa Principes morti ita mandauerunt, ut infra in 4. par. dicitur.

335. cetur. ¶ Clausula autem quæ sequitur sine figura iudicii, hæc (reuera) importat, ut procedatur de facto, reiectis solemnitatibus. Bart. in extranag. in eo. uerb. & hæc clausula quod ad modum procedendi est ualde ampla, & potens, nam per eam uidetur Iudex immunis ab obseruantia, etiam substantialium iudicii introductorum à iure quousque posiuo. Cano. in expensiosam, de iud. non intelligas de ijs, quæ

quæ factum declarant, vt de iudicijs, testibus, instrumentis, & alijs scripturis, quia hæc non tolluntur, sed causæ, quæ solemnitates substantiales iudicij respiciunt; † nam differunt acta causæ, & acta iudicij, vt per Marant. de ord. iudic. in 5. par. n. 55. & in 6. par. in verb. ætorum æditio. n. 6. sed probationes necessariae sunt de iure diuino; quæ tolli non possunt. idem Marant. in 4. par. distinc. 9. n. 10. & i. 1. vbi vndecim effectus operari ait dictam clausulam, ad quem recurrit.

137 Præterea sequitur alia oratio, videlicet † sola facti veritate attentata, quorum verborum clausula respicit tantum merita causæ, secundum Bar. in l. credito, §. Lucius. ff. manda. Afflict. decif. 305. n. 4. D. Menoc. de ar. iud. d. q. 7. & Rō. sing. 797. Fely. in c. 1. col. 1. 8. de constitu. & sic, non vagatur circa solemnitates, & nullitatum obiectiones. Vant. de nullit. tit. an quælibet sent. sub n. 8. & 9. & Marant. d. distinc. 9. nu. 39. intelligit quod Princeps nititur veritate, cui ius patrocinator, de hac clausula prac. Pap. in d. act. real. glo. summarie. n. 18. & Dom. de Ror. conclus. 30. dicunt dictam clausulam repertam fuisse. per Pontificem Max. ad imponendam celerem expeditionem litibus. Boss. in tit. de princ. n. 71. & 74. Vgo. cels. alios alleg. in trac. clausul. refer. & quod virtute huius clausulæ sola veritate niti possit, & secundum eam pcedere fir. Arét. in c. delecti, col. 3. de iudic. & qualiter hoc procedat vid. Pap. vbi 3. sub n. 18. & Marant. à n. 32. vsq; ad n. 42. & Franc. Rip. in l. naturaliter. §. nihil commune. n. 181. ff. de acq. poss. dicit operari eundem effectum, ac si dictum esset procedas manu Regia, sic placet Asin. in d. sua prac. §. 3. cap. 3. n. 12. vbi de manu Regia, Restat nunc videre de alijs duabus clausulis, videlicet, procedas velo leuato, vel

138 alte, & basse, † clausula namq; velo leuato, idem ferè importare videtur quod clausula summarie, omnes citant, l. de submersis, cum glo. C. de naufrag. vbi velo leuato. lib. 1. de submersis nauibus (inquit tex.) decernimus, vt velo leuato istæ causæ cognoscatur. c. 1. vbi Fely. col. 23. & 29. ver. & si dicatur velo leuato. de constitu. Pap. vbi supra eo. velo leuato. & leuate velum in proposito nostro est facere iudiciū

139 de eo, quod Iudex vidit, vel audiuit, † nam oculi, & aures simul sūt testes certi, ex quibus conscientia Iudicis bene informata manet, Bal. latè in l. irruptione. ff. finium regunt. & Iudex videns nō eget testibus iux. illud Euang. Io c. 21. qui vidit testimonium perhibuit, & verum est testimonium eius; & Marc. c. 14. & Matth. c. 26. referunt dictum hebræorum, quid adhuc egenus testibus, ipsum audistis, & c. tex. in c. Deus omnipotens. §. quod autem. 2. q. & per hanc clausulam Iudex

- secundum conscientiam, & non secundum acta, & probata procedere, vel iudicare potest; & hæc est vna ex limitationibus ad d. clausulam l. illicitas. §. veritas. ff. de offic. præf. licet aliqui contrarium tenent, de quibus Causalea. decis. 19. n. 3. §. p. 1. Item velo leuato dici potest, id est sine metu, & de more impuberum, qui ob metum faciem velant, 140 vel sine rubore, in contrarium eorum qui cum scelesti sint, non audent ostendere faciem ob suas iniquitates, & turpitudinem, oculos enim pileo tegunt; sic perfidi Iudæi Christum insu inter iniquos reputauerunt, velando faciem suam splendidiorem Sole, & in derisionem dicentes, Prophetiza quis te percussit. Matth. c. 26. & resplenduit facies eius sicut Sol, Matth. cap. 18. & Dominus dicens, ego sum, ostendit se Deum esse, idcirco perfidi Iudæi ceciderunt retrorsum, Io. cap. 18. & sic velum leuasse dici potest. Boni autem Apostoli licet ceciderint in Monte Tabor (cum detecta eis est pars gloriæ Christi, velo humanitatis leuato aliquantisper) tamen ceciderunt, sed in faciem suam, & non retrorsum ob immensam claritatem Deitatis, quam visu corporeo adhuc sustinere non poterant. Matth. cap. 17. Item velo leuato ad instar nobile equitum, qui in torneamentis adepta victoria statim galeam leuare solent, tanquam viri insignes, & fortes se ostendentes, vt no. glo. lit. g. §. 1. vers. nec, vt viros in Auth. de trien. & semiss. quos & magnaminos appellat Cic. lib. 1. de offic. & de quibus est rex. in l. vnica. C. de Atlethis. lib. 10. & hanc fortè originem habuit Brachium forte, quod nos Regium nuncupamus. In principio item velo leuato, id est intrepidè, viriliter, & absq; exceptione personarum, nullo obstaculo intermedio, videlicet amoris, precij, metus, vis, vel odij, de quibus Put. de iudic. in verb. Iudex, cap. 2. 11. q. 3. quattuor, cum Iudex sit Dei minister. 15. q. 1. nec is, 23. q. 15. non solum, sic de vultu leuatur velum sic, vt de vultu Dei ipsius prodeat iudicium, qui est via, veritas, & vita. c. vt nostrum de appellat.
- 141 † Sed in hoc est aduertendum, quod velum leuare denotat iustitiam facere, sed velum scindere est nota, & signum iniustitiæ, & iniquitatis, vt tempore passionis D. N. Iesv Christi legitur, quod velum Templi scissum est à summo vsq; deorsum in duas partes. Marc. cap. 15. & Matth. cap. 27. tandem velo leuato, id est omisis solemnitatibus, & omnibus circuitionibus. Causalea. decis. 12. n. 39. in 1. par. & vela facere dicitur toto conatu rem aliquam aggredi. Cic. in 4. Tus.
- 142 † Proxima est clausula supradicta, altè, & bassè, de qua tractant Doc. in l. & in maioribus. C. de appellat. & in c. 1. §. inter pares. in vlt. seu do. vbi

¶ No. vbi liberum arbitrium importare dicunt. D. Menoch. d. q. 7. n. 41.
& quando mandatur vt procedatur de facto nullo iuris ordine ser-
uato, Iudex potest etiam admittere infamem, & quemcunq; alium in-
habilem, Decia. de delict. tom. 1. fol. 89. n. 32.

- 43 † Reliquum est, vt pauca dicamus super ista clausula, cum mero,
& mixto imperio, gladij q; ampla, & absoluta potestate, de qua in no-
stro diplomate enarrato supra in 4. premiff. & omiffa ceterorum dif-
finitione meri, & mixti imperij, magis placet, & magis congruit ma-
teriz Brachij Regij diffinitio Ang. Arct. in l. imperij. de iurisd. omni-
iud. vbi Bar. & Iaf. qui eam videntur fequi. Merum & mixtum impe-
rium, iurisdictionem esse feuerioris vltionis, publicam vtilitatem re-
fipientem, & animaduersionem in scelestos, & facinorosos homines
(fecundum mentem Bar.) adiacentem Iudici nobili; vel dicamus ef-
fe exercitium iurisdictionis meri, & mixti imperij, quod competi-
t Iudici nobili, virtute talis authoritatis à Principe tributz, fecundum
Iac. à Sancto Georg. in suas inueftu. glo. 1. & 2. cum mero, & mixto
imperio: & qui habet merum imperium dicitur potens. no. glo. in
l. 2. in ver. potentia. C. de Annal. except. & eius Imperij authoritas,
(quod ad iudicem nostrum) ponitur in fecundo, & tertio gradu meri,
& mixti imperij; & dicitur magna, ad differentiam maximam, quæ po-
nitur in primo gradu; † & quæ soli Principi competit, vt condere
legem, legitimare, creare Tabelliones, & fimilia, vt per Bar. & Iaf. d.
l. imperium, sub n. 24. Item ad differentiam meri, & mixti imperij pa-
ui, de quo per Iaf. verf. tertius est gradus, in quo continetur authori-
tas torquendi, & relegandi: necnon ad differentiam meri, & mixti
imperij minimi, quod verfatur circa delicta leuia, & modica, Iaf. i-
bidem. verf. quartus est gradus; verum omiffio primo, & vltimo gra-
du, fecundum ea quæ aduertit in 11. premiff. dico authoritatem
concellâ D. Capitaneo Iustitiæ Mantuz esse in fecundo, & tertio gra-
du, & cum myfterio ibi appofita esse hæc verba, videlicet cum am-
pla, & absoluta potestate, nam verbum, ampla, idem importare videretur,
prout verbum, magna, sed habet aliquid plus energiz, vt apud
45 Grammat. amplus dignitate multa præditus: & de importantia
horum verborum, fcilicet plenissimi imperij, plenioris, & pleni, trad.
Iacob. à Sancto Georg. in d. inueftitu. glo. cum mero, & mixto impe-
rio, sub n. 11. primo casu dicit importare merum imperium, fecundo
casu mixtum, tertio casu iurisdictionem, per tex. in c. præterea. in
verb. plenariam, ext. de offic. deleg. & Doc. in l. omnes populi. ff. de

iust. & iur. & in l. cunctos populos. C. de leg. Spec. in tit. de iurisd. omni. iud. §. 1. vers. notandū. Cano. in c. cū ad sedem, & in c. conquirente, de offic. ord. Bar. in rub. & in l. dies cautioni. §. si intra, n. 4. ff. de damn. in-
 146 fect. † verū quia merum, & mixtum imperium versatur etiā circa causas ciuiles, sūm Ias. in d. l. imperium, sub n. 8. & potest etiā compete-
 re iudicibus inferioribus, igitur cū mysterio appositū est verbum ab-
 soluta, qd conuenit duntaxat maioribus Magistratibus. Menoc. d. arb. q. 96. n. 6. & 20. & seq. & qui sint isti maiores, & supremi Magistratus, ponit Anto. sol. in constitu. Sabau. in tit. de fals. Notar. glo. ult. n. 1. 2. & Bossut. de for. compet. sed merum, & mixtum imperium, de quo in tertio gradu, cū illud sonet in iurisdictionem, competit etiam iudicibus inferioribus, & quod in secundo gradu est positum, excessiue nobilius est, & potentiū, quam ipsa iurisdicō. Luc. de pen. in l. 7. sub nu. 8. C. de exact. & execut. lib. 12. & ad maiorem declarationem quod talis potestas censeatur data tantū in causis criminalibus, & iudicibus supremæ autoritatis, addita sunt verba ista,
 147 gladij ampla, atq; absoluta potestate; † cuius gladij potestas est de reueruatis Principi, & non venit in generali concessione meri, & mixti imperij. Bal. & ceteri in c. 1. quæ sint regalia. & Ias. d. l. imperium, sub n. 20. vers. sed alia quæ sunt: quid autem sit hæc gladij potestas, trad. Doct. in d. l. imperium. in princ. vbi Ias. n. 1. dicit, quod gladius in proposito nostro ciuilitate accipitur pro delictorum punitione, per l. illicitas. §. quæ vniuersas. ff. de offic. præf. cum simil. est tex. in l. nemo potest, gladij potestatem significare merum, & mixtum imperiū, sic placet Ias. in d. l. imperium, col. 9. sub nu. 20. vers. sed alia quæ sunt, & est habere animaduersionem in facinorosos homines, & vitæ, necisque potestatem, nam qui potest condemnare, vtique absolute potest. l. qui condemnare, in primo de reg. iur. necis, quia ad mortem condemnare potest. l. aut damnum. §. 1. ff. de pæn. & J. dicā in 4. par. multo magis habet potestatem condemnandi in mutilatione membri, glo. in d. l. imperium. in ver. animaduertendum. & Abb. in c. illorum, col. 1. de sent. excommu. vbi differentiam facit inter
 148 mutilare, & truncare membra. † & hæc mutilandi facultas ponitur inter tria genera causarum capitalium, quæ in secundo gradu meri, & mixti imperij continentur, vt quando vita delinquentis in totum, vel in partem adimitur ob mutilationem: Item quando perditur ciuitas, aut libertas, & potest stante potestate gladij etiam contra feras bestias læuiri. tex. in c. mulier. 15. q. 1. Put. de sind. in ver. l. u-

Lex. c. 1. n. 20. Item in cadauer, in casibus videlicet in quibus de iure
 memoria defuncti damnari potest, vt in hæresi, & alijs casibus, de
 quibus diceretur, & quos casus enumerat glo. in §. per contrarium, in
 titu. de hæred. quæ ab intesta. defer. item continentur vt dixi tortu-
 ra, & relegatio in gladij potestate, ac damnatio ad perpetuos carce-
 res, vt per las. d. Imperium. ver. tertius gradus; & de hac gladij po-
 testate etiam habetur in Constit. Reg. §. 1. incip. Post mundi, vbi Af-
 flic. sub n. 28. ver. 24. nota. dicit qd duplici modo in iure accipitur gla-
 dius, materialis scilicet, & spiritualis, materialē habet Imperator, vt
 in proem. in titu. spiritualē habet Ecclesia, vt 33. q. 1. c. inter hæc, &
 subiungit, quod vterq; gladius erat concessus B. Petro, sed non vtri-
 usq; executio, & tēpore passionis D. N. Iesu Christi Apostolis dicen-
 tibus, ecce gladij duo hic. Luc. c. 22. Dñs noster respondit satis est, &
 reprehendit Petrū quādo educto gladio, seruo Pontificis amputauit
 i 49 auriculam dexterā ad prætētiā sui Magistri, t nam vbi maior, mi-
 nor cessat. L. nemo. ff. de off. iud. deleg. hinc 3 dixi non licere inferiori
 Iudici, præsentē maiori Magistratu sententiā proferre. ex Vāt. trac.
 inultit. ex defec. iuris d. ord. n. 3 §. idē Afflic. vbi 3. etiam narrat, quod
 Papa habet vtrūq; gladium vti successor Petri, cui vterq; gladius
 concessus fuit, & quod hoc cognoscens Constantinus Imperator, re-
 signauit B. Syluestro gladium, vt ostenderet se non legitimē vsū
 potestate gladij, cū ab Ecclesia illam non recepit; ad hæc adducit Bal.
 in l. tū multa. C. de bon. qui liber. & concludit quod Rex habet gla-
 dij potestatem ab Ecclesia, vt in auth. quomo. opp. Episc. in princ. &
 gladius materialis dicitur esse in auxilium gladij spiritualis, cuius
 exercitij potestas remansisse dicitur Beato Petro, cui gladij materia-
 lis exercitium fuit prohibitum per illa verba, mitte gladium tuum
 in vagina. tex. 23. q. 8. sed non videtur priuatus quo minus duos gla-
 i 50 dios habere non possit; & in signum huius gladij potestatis, Ge-
 nuæ ante Serenissimum illum Ducem est qui fert ensē nudum, &
 eleuatum, sic in Ciuitate Lucana ante Ill. D. Confalonarium, & olim
 Mantuæ ferebatur ensis ante D. Capitaneum Iustitiæ, & ita Impera-
 toriam Maiestatem depictā videmus sedere in solio Maiestatis suæ,
 cum ense nudo in manu dextera eleuato, & hæc dicta pro nunc suf-
 ficiant. Sic breuiter declaratis clausulis liberum arbitrium im-
 portantibus, in proposito nonnullas subijciam regulas.
 i 51 1^a Prima est, quod verbum, arbitrium, intelligitur de iurisdictione,
 tantum, nisi ex circumstantijs, & alijs verbis appareat quod sonet li-
 beram

- beram voluntatem. Abb. in c. 1. in 3. col. de seq. poss. & fruc. *quæm res* fert Fely. in d. c. canonum statuta, sub n. § 1. col. 3. vers. & adde quod ista clausula de constitu. Secunda est regula, quod quando verba importantia dationem arbitrij, de quibus D. Menoch. d. q. 7. 8. & 9. diriguntur ad Iudicem, tunc non tenetur ad obseruantiam iuris, exemplum in clem. dispendiosam, in ver. potest. de iudic. Butr. & Imol. & Fely. in d. c. canonum statuta, sub n. § 1. & intellige non teneri obseruare ius positium, tantum per supradicta, & quod ad modum procedendi tantum, nisi etiam in commissione comprehenderetur auctoritas libera iudicandi, vt dixi supra in quinto præmissio, & infra dicam in 4. par. circa princ. multo magis si extendatur etiam ad exequendum,
- 152 vt suo loco dicitur. † Tertia regula est, quod per quæcunq; verba liberum arbitrium importantia, tam in procedendo, quam in cõdõnando, si talia verba adijciuntur alicui verbo, quod de sui natura importet arbitrium boni viri, nihilominus significabunt liberam, & absolutam voluntatem; sic Bal. in l. & sic post tres. col. 1. ff. si quis cautio. las. sequitur in §. bonæ fidei. sub n. 14. 15. 16. 17. & 18. institut. de act. nam verba intelligenda sunt secundum subiectam materiam. l. si vno anno. ff. locat. §. nunc autem. institut. quib. mo. alie. lic. l. debitor.
- 153 §. fidei, ad trebellia. † Quarta regula est, quod si causa committatur alicui Iudici ordinario, (qui via iuris ordinaria cognoscere poterat) cum ista clausula, arbitrio tuo, ad hoc vt aliquid operetur ultra iurisdictionem ordinariam, tunc dicitur data commissio procedendi potest extraordiariè, quia illud verbum arbitrium respectu personæ importare videtur liberum arbitrium, secundum Imol. in d. l. filius fam. ff. de donat. & e contra si verba arbitrio tuo sint directæ ad Iudicem ordinarium, qui habet liberum arbitrium plenum, & generale in omnibus causis, vt D. Capitaneus Mantuæ, de quo in quinto præmissio, tunc tam lata facultas intelligeretur restricta, adeo quod respectu
- 154 illius clausulæ teneretur procedere tanquæ bonus vir, † qui dicitur Iudex ordinarius. l. sed si vnus. §. prætor. & ibi Bar. ff. de iniur. tex. in l. cõtinuus. §. cùm ita de ver. sig. & qui consulta patrum leges, iuraq; seruat D. Menoch. de arb. in proem. n. 7. per dictam rationem, circa quæ vid. Bal. in l. milites, in 4. col. vers. secundò ponamus. C. de testa. mil. vbi loquitur de prioribus habentibus plenum, liberum, & generale arbitrium, quoniam verba non censentur apposita superflue, sed cum mysterio. l. Balista. ad s. c. trebel. secus si Princeps in commissione
- 155 slixerit † procedas secundum imperium tuum, quia dicitur exci-

- esse tantum iurisdictionem quam habet. Cano in calicer in corrigendis, ubi Fely. de offic. iud. ord. conferunt quæ infra dicuntur in materia, quando iudex ordinarius censeatur delegatus, & è contra, n.
- 56 † Quinta regula est, quod verba importantia liberam voluntatem non operantur secundum effectum suum quoad tertium, sed solum inter eos, de quibus dispositio loquitur, nam quoad tertium seruabitur ius commune. Imol. in d. c. canonum statuta, & Lap. allegat. 6. i. incip. visis literis. sic Fely. hanc regulam cum tribus seq. tradit in d. c. canonum statuta. n. 52. nisi commissio esset generaliter contra quas-
- 57 cunq; personas. † Sexta regula est, quod per quamcunq; verborum formam clausula ponatur, nunquam censetur ablata exceptio quamvis rigorosa, acquisita parti, quia iudex habet arbitrium circa processum, & circa quæ ipse facit, non autem circa ius parti quæsitum ante processum. Bar. in extravaganti ad reprim. super verb. videbitur
- 58 in fi. Mathes. nor. 15. incip. quod si iudex. † Septima regula est, quod processus factus manu regia (omisso iuris ordine) debet nihilominus intimari parti, alioquin dicitur processum fuisse dolosum. Fely. in d. cap. canonum statuta. n. 52. per tex. l. 2. C. de decurio. lib. 10. vi. nonnulla per Lancelloc. prac. de Prætor. §. 2. cap. 9. tit. de clausul. & 93. Et quia supra dictum est quod per dictas clausulas tolluntur solem-
- 59 nitates iuris, † porro hæc dicuntur solemnitates iuris, libellus præcedens, litis contestatio, dilationes, iuramentum testium, productio solemnium instrumentorum, publicatio processus, conclusio, instantia de quibus in c. quoniam contra de probat. & in clem. sæpe. de ver. sign. & in l. prolaram. de senten. & interloc. omn. iud. Marant. de ord. iud. d. distinc. 9. in princ. par. 4. Pap. in for. lib. in act. real. d. ver. summarie. n. 2. Afm. in eius prac. §. 3. c. 3. & 4. & ad prædictas clausulas vid. etiam Sigismon. Scaccia. d. trac. de caus. ciuil. criminal. & hæret. cap. 53. n. 30. vsq; ad fi. & Doc. passim in distinctione adductos, ad quos breuitatis causa me remitto; sed attende quod solemnitates sunt de rigore iuris. l. diuus. de restitu. in integr. Dec. in l. in omnib.
- 60 n. 6. de reg. iur. † Et aduertendum est, quod per istas clausulas summarie, simpliciter, & de plano, sine strepitu, & figura iudicii, Princeps dicitur relaxare rigorem ordinis iudicialis, & consequenter videntur non sapere equitatem. Doc. in clem. sæpe. de ver. sig. & Vant. 3 nullit. an quælibet sent. sub n. 9. vnde videntur parum facere in proposito nostro, in quo iudicem nostrum plenum rigore constituimus.
- 61 † Octauo præmittendum est, si Princeps vices suas concesserit, quid

conces-

- concessum esse dicatur, quoniam supra dictum est, quod Iudex brachij Regij ea facere possit, quæ idemmet Princeps facere potest, secundum Put. de sindic. in ver. arbitrium. c. 1. & 2. & per D. Menoc. d. q. 7. & Bar. Imol. & alij in l. filius familias, sub nu. 2. cum plurib. seq. ff. de donat. vbi Bart. docet quid facere possit Iudex, & per regulam de qua in c. sanè, vbi Doc. ff. de offic. delegat. Boss. in tit. de princip. n. 162. 90. Decia. conf. 26. in 1. vol. D. Menoc. d. q. 7. n. 62. † Iudex noster dicitur subrogatus in locum Principis, & vices suas gerere, & eius sententia dicitur lata à Principe. Causalca. decis. 19. n. 3. p. 1. & decis. 41. n. 34 ea. par. vbi infert ad Iudicem clericum subrogatum in locum Iudicis laici, qui sequitur naturam Iudicis laici cum omnibus suis qualitatibus, & subrogatus debet regulari secundum potestatem subrogantis, vt etiam in c. accessorium, de reg. iur. igitur cognito quid Princeps facere de iure positiuo possit, & valeat concedere, vtique cognoscetur, quam authoritatem habeat Iudex noster, & quid ei facere liceat. arg. §. 1. institui. de ijs, qui sunt sui, vel alie. iur. sed operepreitium est videre quid concedere Princeps non potest, nam ex his cognoscetur quid possit. ar. l. si inter de excep. rei iud.
- 163 † Primò, Princeps non potest de plenitudine potestatis ordinare, contra iura naturalia, & gentium primæua, & diuina, quibus & ipse est obnoxius. glo. in §. sed & naturalia, & §. si. de iur. nat. gent. & ci. (quamuis Lancellor. in tractat. de attentat. in præfat. sub num. 69. ait Principem limitare posse, distinguere, & declarare ius naturale) viderur tex. in auth. de consul. in fin. Luc. de pen. in l. prædia. n. 22. C. de loca. pred. ciuil. lib. 11. Fulgos. conf. 143. sed hoc posset esse circa ius naturale secundarium, non circa ius diuinum, nam licet Princeps sit solutus legibus, l. digna vox. de leg. tamen non est solutus à iure naturali gentium primæuo, & diuino. c. sunt quidam, 25. quæst. 1. Euerar. in sua Centur. in loc. à plenitudine potestatis.
- 164 ver. 1. & 2. † vbi vnum mirabile dicit, quod Papa, nec Imperator tenentur seruare pacta, & contractus antecessorum suorum, quia vterque eligitur. c. licet, & c. venerabilem, de elect. Afflic. decis. 391, n. 2. & sub n. 4. dicit, quod licet Princeps sit supra ius positium, & possit mutare substantiam legis, & nigrum in candidum vertere, vt in l. vnica. C. de rei. vx. act. nec possit argui, cur ita facis. c. memoriam. 19. distinc. & dum tractatur de absoluta potestate, non est quærendum cur de hoc, vt habemus exemplum in Euangel. Ioan. cap. vi. vbi Petrus quærens quid erit de Ioanne, Christus respondit, sic eum vo-

lo manere donec veniam, quid ad te &c. vid. in fra n. 239. & 242. & plura ponit Ang. in l. Princeps de leg. tamen nō debet Princeps quidquam ordinate contra iura naturalia gentium, & civilia. alleg. Bal. in l. si aquam. C. de fer. & aqu. Laudens. de Princ. q. 1 c6. quod verum.

165 est sine causa, immo Princeps peccaret vitendo plenitudine potestatis sine rationabili causa. Grammat. vol. 1. 5. & vot. 3. 5. & fin. Præ-

166 terea Princeps non potest quidquam turpe, aut inhonestum concedere, quia & si sit dominus legum, tamen non est dominus morum, Laudens. de crim. lzf. Maietta. q. 8. n. 2. tex. in l. 3. de leg. immo licet sit solutus legibus positivis, tamen legibus vivere debet. l. digna vox. C. de leg. & secundum Theologos Princeps tenetur actuē servare legem quam fecit, ut in l. Princeps. ff. eo. de leg. Laudens. d. tract. q. 54. alioquin peccaret, ut ait Decia. conf. 91. n. 13. vol. 2. & Doc. in l. cunctos populos, & in l. omnes populi. ff. de iust. & iur. qua de res qui fa-

167 cit peccatum est servus peccati. Ioan. 8. 2. Petr. Apostol. c. 2. & statim est damnationi æternæ obnoxius, nec per quamcunq; pœnitentiam potest esse certus de remissione suorum peccatorum, nec quisquam etiam scire potest se in Dei gratia certo esse, nisi hoc sibi per divinā gratiam revelatum sit. c. corripiantur. 24. c. 3. & Conc. Trid. sess. 6. c. 12. & can. 15. & 16. potest bene sperare, sed quod omnino sit certus non est verum, ideo caue à peccato, & fac bonum, & spera in Domino; & ijs rationibus Princeps non potest tollere citationes respicientes reorum defensiones, quia sunt de iure divino. Vant. ultra alios in suo trac. de nullit. an qualibet senten. & c. 3. n. 12. & 13. Marf. sing. 388. incip. defensio. & in repet. l. 1. C. de rapt. virg. & latius in repet. l. de vno quoq; de re iud. Afflict. tamen in decis. 283. & Doct. in c. ex parte, il 2. de offic. deleg. dicunt quod prima citatio est de iure divino, ceteræ quæ sequuntur de iure positivo; sed re vera prima citatio respicit constitutum, & secunda defensionem, ambo videntur de iure natura, & divino. tertia verò quæ sit ad audiendam sententiam fortè dici potest de iure positivo, ut in c. 2. & 3. Gen. & in c. serpens, de penit. distinc. 1. sat est quod citatio omitti non potest, nec dissentit Afflict. decis. 304. nu. 6. non obstante quacunq; clausula liberum arbitrium importante, D. Menoc. de arb. q. 17. per tot. & cum clausula, de plenitudine potestatis, vel ex certa scientia. Car. & Imol. in c. si quando de rescr. vbi Fely. ait, quod non obstantibus dictis clausulis, si

168 parēdo Principi imminet scandalum, potest superfedere, & superfedens laudabitur, & de dictis duabus clausulis idem importare di-

cit Euerat. in loc. cit. à plenitudine potesta. ver. septimo, vbi etiam de clausula nulla iuris solemnitate seruata; & quamuis cōcedatur quod manu Regia procedi possit etiam in causis priuilegiatis, nihilomin⁹ citatio requiritur quando (vt dixi) defensionem respicit. Bertazzol. conf. 359. n. 23. vo. 2. vid. Asin. in sua prac. §. 7. car. 63. limit. 36. n. 4. & seq. vbi contraria in si. conciliare videtur, & quodā condemnandum Mascar. de probat. conclus. 1366. nam quodā procedendum tantū, vt plurimum, stante magna probationū difficultate, & delicti atrocitate, virtute brachij Regij proceditur sæpe per processum informatiuium, † prout idem Princeps facere potest. Boss. tit. de princ. n. 77. & in tit. de indic. & consid. an. tor. n. 142. Follet. prac. crim. ver. & si confitebuntur. n. 41. Burfa. d. conf. 201. vol. 2. Vasc. controuer. Illust. vir. cap. 31. n. 8. Verum Princeps ex iusta causa potest omittere citationem, ne sub prætextu iuris, & naturalis obseruantia iniquum fortiaur effectum. Viui. op. 7. to. n. 5. D. Menoc. de arb. q. 17. vbi loquitur de Iudice, & Gabriel de iud. conclus. 1. nu. 31. sed Decia. conf. 18. n. 284. vo. 2. inquit Principem posse tollere modum, & horam citandi, non autem citationem ipsam, Afflict. super constitu. Regn. in ver. inquisitionis. §. item dura. nu. 3. lib. 1. quia † in ijs quæ ordinem non substantialem respiciunt, Princeps potest prouidere, adinere, & supplere, sicut est modus citandi. Marant. de ord. iud. par. 4. distinc. 9. & Vant. de nullita. ex defec. citat. n. 123. vbi licet prima facie contrarium tenere videatur, nihilominus loquitur de ordine substantiali, & non de insubstantiali, & in tit. de nullit. ex defec. processus, & c. sub n. 171. §. & seq. declarat ordinem duplicem esse, vnum de substantia, & hic si præuertatur vitiat; alterum de iustitia, & hic non vitiat, & de substantia iudicij esse ait libellum, citationem, litis contestationem, iuramentū calumniae, causæ examinationem, probationes, & sententiam, & alia de quibus per eum nu. 171. 18. 19. & alijs seq. † sed de ordine iustitiæ, secundum Host. in sum. tit. de sent. §. qualiter, sunt positiones, & responsiones testium, & instrumentorum, productiones, publicationes, interlocutiones, renuntiationes, conclusiones, & allegationes; nihilominus in materia Brachij nostri Regij sic dici posset ex abundanti, quod ordo substantialis sit Iudex, actor, & reus, et in ijs tribus personis iudicium constare dicit Marant. in sua prac. par. 1. n. 4. quodā Iudicem non potest iudicare nisi interloquatur, condemnare, uel absoluat, quodā actorem tenetur querere, & querelam persequi, cuius loco hodie potest etiam ex officio procedi, vt dictū est, sed

sed in hoc unum est, qd siue ad querelā, siue ad denuntiā, vel ex officio procedatur, requiritur talis qualis præambula delicti, & delinquentiū scriptura, seu præfatio, quæ loco libelli, seu accusæ succedit; quoad reum debet examinari, & suis loco, & tēpore defensio dari, vt in 3. par. dicetur; & si est absens, citari, & in contumaciam condemnari, & hæc adeo sunt de substantia, quod à nullo omitti possunt: Cæterum, quod Princeps terminos abbreviet, vel dilationem non concedat, vel modus citandi, & defensiones non præbeat ante torturam reo, & alia quæ à iure positio sunt introducta, nō est dubium, quod ex causa omittere potest in procedendo, sed in condemnando non potest indefensum condemnare, vt infra dicam; nam & si processu per procellum informatiuum, tamen perfecto procellu offensiuo, sequitur procellus defensiuus, & in ijs duobus pender omnis disputatio; quoniam de substantia iudicij, & iustitiæ sunt processus offensiuus, & defensiuus; modus verò fabricandi hos processus non est de substantia, nisi quod alter alterum sequitur, primo informatiuus, secundo defensiuus, & hæc ex vera practica, absq; allegationibus sumuntur, ad quæ tamē vi. Doc. in l. prolatam. c. de sent. Host. in sum. & Marant. in l. 2. 3. & 4. par. & per rot. Doc. quos adducit Vant. de nullit. ex defec. process. sub n. 18. cum mult. seq. vbi dicit quod Doc. explicitè loquuntur, & ipse sedem propriam non sinit substantialibus iudicij, quoniam modò ait, modò negat, vt tibi est videre; & per Asin. in sua prac. in Rubr. spec. in tit. de iud. & in tit. de senten. p. tot.

174 Rursus quoad citationem scilicet in die feriata citatio non teneat, p. rex. l. ex quacunque; ff. si quis. in ius voc. non ierit; tamen secus est qñ proceditur autoritate Principis, qui etiam potest citare in ferijs in honorem Dei; secundum Bar. in d. l. ex quacunque; col. fi. Lanfranc. de Oria. in c. quoniam contra. ver. citationes, in fi. de probat. c. veniens. de accusat. & in materia statutorum Finizani, aduerte qd dies, in quibus operatur à die Circuncisionis vsq; ad diem Epiphaniæ, non intelliguntur feriat in honorem hominum, sed in honorem Dei, quia propter Natale D. N. à vigilia, vsq; ad totum diem Epiphaniæ feriæ in honorem Dei introductæ sunt, & attenditur id quod principaliter fit, non quod in consequentiā venit, vt in auth. quomo. opp. Episc. in princ. Stat. igitur firma conclusio quod non tenetur seruare Iudex nolter iuris positui ordinem. Bal. in proem. ff. circ. princ. verūn non.

175 credas reum indefensum posse condemnari, etiam quod ex aliqua vrgenti causa deuentum fuerit ad torturam, non datis prius defensionibus,

- tionibus, quia nulla lex, nullus Doctor, nullus practicus hoc dicit; nec ullibi contrarium seruatur, immo sunt tex. clari, & aperti prohibentes neminem condemnari posse, nisi dato termino ad se defendendum, vt in l. 7. §. si ad diem. ff. de re milit. tex. cum glo. quem di-
- 176 cit esse singular. in l. 1. ff. de fur. Balne. † Ar si per processum informatiuum procedatur, hoc non fit semper, sed quando atrocitas delicti, & difficultas probationum, & mala qualitas delinquentis hoc exposcit, vt infra clarius demonstrabitur; nec reus potest conqueri, nec alius quod Index noster illum indefensum torserit, quando antequam torqueatur fit testium repetitio cum interrogatorijs rei, vel saltem reo monito ad dandum interrogatoria, & seponumero fit confrontatio testium cum reo, de quorum repetitione, & confrontatione satis dictum est supra in prac. de test. in 5. par. sub n. 206. cū seq. & sic tanquā præsens, & non ignarus earum, quæ contra ipsum existunt habetur, ac si citatus esset, vltra quod monitio generalis deseruit pro citatione, quæ fieri solet immediate facto constituto, secundum prac. Clar. q. ver. licet Mantuæ non seruetur sic, nec potest Princeps denegare iustitiam cui competit actio, licet possit tollere actiones, & manu regia potest ministrare eam, prout ante-
- 177 inuentas actiones. † Item licet Princeps non teneatur seruare instantiam, Alex. cons. 50. in 2. vol. D. Menoch. q. 8. nn. 22. & est omnium sententia. in d. l. prolata. C. de sent. & in clem. sape. de ver. sig. possitq; Princeps abbreniare omnes terminos, vt ibi, tamen non potest adeo angustare illos, vt impossibile sit tam cito incumbentia fieri. at l. quibus idem. ff. de stip. & dixi de test. in 5. par. num. 212.
- 178 † Hinc est, quod pessimè fit quando reus à iudice satagente renuntiari defensionibus persuadetur, quoniam defensiones sunt de iure naturali, cui derogari non potest. clem. pastoralis. §. si de re. iud. vt statim dicam. D. Menoc. d. q. 7. n. 10. & q. 84. n. 4. & Vital. trac. claus. fol. 55. n. 1. col. 3. & prædicta procedunt etiam in notorio delinquentem, quamuis nullam competere defensionem certum sit, non obstante clausula, conscientia tuae committimus, de qua supra in præcedenti præmisso. Boss. in tit. quib. mod. proced. in notorijs criminibus. n. 4. &
- 179 §. & infra dicam; in materia notorij, in qua multa fieri possunt sine solemnitatibus, quæ aliàs fieri non possent, si factum non esset notorium. Mar. in prac. §. aggredior. à nu. 123. vsq; ad fi. vel nisi cum auctoritate Brachij regij procederetur: porro nullum crimen est a-
- 180 dgo notorium, quod non habeat aliquam excusationem, † tamen in crimine

- Admirabile notorio, & quando Iudex est omnino certus reo nullam comperere defensionem, si reus ex se petat expediri, & dicat nullas habere defensiones, hoc in casu potest expediri, maxime si est vir facinorosus, sine scrupulo statim, ut in l. si quis filio. ver. nisi forte. ff. de iniust. rupt. testa. l. prouinciarum. C. de ser. præsertim à Iudice liberum arbitrium habente, vel quando hac protestatione non obstante immiseret periculum scandali utiq; expediri posset. l. non est singularis. ff. de re iud. & infra dicam in materia scandali virandi in 4. par. &
- 181 formam defensionum de iure positiuo introductam, Princeps tollerere potest, sed nunquam defensionem. Cartar. trac. de execut. sent. cap. Bam. vbi de communi testatur c. 3. n. 34. sequitur Farinac. de indic. & tor. q. 29. n. 26. Quando autem possit renunciari defensionibus,
- 182 & de eius prac. vi. in trac. clausul. Vital. fo. 551. vbi tractat an defensionibus possit renunciari, & dicit quod defensionibus de presenti renunciari non potest. per l. tale pactum. ff. de pac. vbi propria sedes, nisi constet nullam competere defensionem, si sumus in dubio renunciatio tenet. l. 1. §. si quis ultro. ff. de quæst. est verum quod potest reuocari renunciatio, per glo. l. 1. de fur. Balne. vid. quæ scripsi de test. fol. 113. sub nu. 72. par. 3.
- 183 Item Princeps quemquam damnare nequit nisi prius constet de delicto. Caso. de tor. cap. 1. Clar. §. si. q. 4. Farinac. q. crim. q. 2. vbi latè. & Mar. in sua prac. §. postquam. & hæc est omnium theoricorum, & practantium communis conclusio, & obseruantia, & quia quædam sunt delicta facti transeuntis de quibus nulla remanere solent vestigia, ut delicta carnalia, blasphemix, furta sine fractura, & percussiones sine liuore, & tumore, & ijs similia, vel illa delicta quæ consistunt in prauitate animi, ut hæresis, prout plenè explicantur à Clar. d. q. 4.
- 184 Hoc in casu statim porrecta quærela procedi potest ad capturam iux. terminos, de quibus in 2. par. dicam, & sine mora sumendæ sunt informationes: de alijs uerò delictis quæ sunt facti permanentis, ut incendium, homicidium, incisiones arborum, uel segetum, uulnera, & ijs similia, tunc oportet ut ante omnia constet de corpore delicti, potest enim constare de delicto per testes etiã in ijs, in quibus uestigia nequaquam remanent, ut dixi de test. p. 2. n. 104. & 107. par. 3. n. 155. & per Mascar. de probat. conclus. 488. uol. 1. sed non potest constare de corpore delicti, nisi in proximis delictorum exemplis, ut in
- 185 fra dicetur, & hic est aduertendum in practica, quod delicti corpus debet oculis subijci, & in actis curiæ expedit omnia scribere, &

- etiam exhumari cadauer, si ante visitationem sepultum fuerit, Farinac. alios allegans, tit. de inquisitione, q. 2. n. 5. Item omnia vulnera describantur, & indumenta offensa, & quo genere armorum, si cecum, aut punctum, & in qua parte corporis; idem quando visitaretur nemus, seu viridarium, in quibus arbores fuere inest, describantur qualitates, quantitas, crassitudo, & omnia, an nouellæ, vel veteres extirerint, nunquid cœduæ, vel non, aut fructiferæ; similiter scribantur fracturæ hostij, vel fenestrarum, arcæ, & huiusmodi, & sic omnia iuxta genus delictorum qualiter, quantum, & quando, vbi, & à quibus si fieri potest; si autem non reperitur corpus illius qui dicitur occisus, vel vulneratus, tunc per informationes poterit taliter iudici constare, vt etiam ad torturam deueniri possit, Clar. q. 64. vers. debet autem. Grammat. vol. 2. & per famam constare dicitur de delicto Mascari. de probat. conclus. 354. n. 45. Gabriel. de delict. conclus.
187. 17. Farinac. d. q. 2. n. 6. † & si reus confitetur præcedentibus inditijs (adhuc non constituto de delicto) poterit puniri. Clar. q. 55. vers. potest etiam, & vers. quomodo autem. col. 2. ibi bene verum est, præcipue contra assassinos, & famulos latrones. Calsa. in consuetu. Burg. Rubr. de iustitiis. §. 5. vers. 7. in addit. cir. fi. & ex his colligitur †
- 188 de delicto constare debet triplici de causa ad triplicem effectum, primo ad inquirendum, & sufficit querela; secundo ad torturam, & sufficiunt testes; tercio, ad condemnandum, & debet constare de corpore delicti, si fieri potest; verum sufficit quandoq; constare de delicto, & quomodocunq; si Gând. credimus in tit. de præsumptionibus, vers. aliud etiam nota dignū, vbi dicit per testes, vel aliud inditium, vel per euidentiam facti probatur, quod quis deliquerit, & verū dicit, sed ad hoc vt de corpore delicti constet, expedit videre
- 189 corpus, vt prædixi: † & si non poterit per euidentiam constare, tunc adhibitis prius diligentijs per testes sat erit, vnde dicimus, aliud est constare quod delictum fuerit commissum, puta à Petro, aliud est constare de corpore damnum passi à Petro, & hoc est quod innuere videtur Clar. d. q. 4. vbi ait, aliud est constare de delicto, aliud est constare delictum fuisse commissum; Nec sufficit constare de delicto, † sed expedit habere inditia antequam reus condemnetur. Grammat. vot. 32. n. 9. vbi dicit Principem non posse torqueri facere reum sine inditijs, de quibus in 3. par. latè tractabitur. facit Rol. à Vall. conf. 12. n. 32. vol. 3. Plot. in l. si quando. n. 63 §. & seq. C. vn. vi.
- 191 Marf. prac. §. 2. quæst. n. 6. Gafon. de torm. cap. 5. n. 6. † & in proposito

Ito indagacionis corporis delicti, seu eius in quem delictum sequu-
 rum est describendus locus, in quo cadauer repertum est cum suis
 confinibus. Columba. in for. proced. extraor. in controuer. capital. c.
 23. Scacc. de caus. ciuil. crim. & hæret. cap. 83. n. 1. fo. 141. de iud. itē
 quomodo sepultum maner, quia certioratus Mantua sui de quo-
 dam interfecto homine reperto in præsepio, & sepulto adhuc viuē,
 vt ex coniecturis apparebat, cum (vt relatum est) fouea esset satis lon-
 ga, & ramen cadauer repertum fuerit stare rectū, sed genibus flexis,
 seu curuis, ac si sedere videretur sub pedibus, cum vna manu, & bra-
 chio recto versus caput, alio brachio versus genna, & in ventriculo
 foramen latum baculo factum, quod iudicatum fuit tunc temporis,
 quando illum miserrimum terra cooperiebant intus foueam, adhuc
 viuū fuisse factum, & facinorosi assassini cum baculo illum impule-
 re, casus quippe horrendus, & sic reperto cadauere eo modo fuit in-
 ditium atrocioris delicti, sed vnus ex dictis assassinis coram me du-
 ctus, & pluries tortus, tandem fassus est delictum, & luit pœnas. vi.
 Farinac. d. q. 2. per tot. & Scacc. d. cap. 83. n. 3. cum plur. seq. vbi vide-
 tur non satis esse constare de delicto, nisi perquiratur et an sceleratē
 192 factū sit, & dat plura exempla. Boss. tit. de delict. n. 3. † Rursus si oc-
 cisus reperiatur, sed ignoretur qui sit homo ille, & de qua patria, so-
 let cadauer exponi in publicis plateis ad effectum, vt recognoscatur,
 nec refert si nomen ignoretur, quia nihilominus reperto delinquēte
 puniri potest. Clar. vbi §. q. 4. ver. quando verò. col. 2. † quinimo etiā si
 193 iudex erraret in nomine delinquentis, nihilominus poterit proce-
 dere cōstituto de corpore, & de ceteris qualitatibus. Marf. prac. in prin-
 cip. post n. 17. Nat. conf. 442. vo. 2. Farinac. d. q. 2. n. 28. & ita seruatur
 & de corpore delicti in furto, & in eo qui suffocatus repertus est an
 casu, vel dolo contigerit. vi. eund. Farinac. n. 14. cum seq. & n. 29. vbi
 194 excitat signa, & inditia; † Præterea poterit etiam de delicto consta-
 re per sententiam condemnatoriam latam ab alio iudice sub diuerso
 Principe, Boer. decis. 164. n. 10. Clar. q. 54. ver. sed pone. & de con-
 195 suetudine seruatur contra barnitos. † Item de delicto potest
 constare ex præsumptionibus, & coniecturis, præsertim quando agi-
 tur de salute animæ, & id tutius fit, vt per D. Menoc. de præsumpt. lib.
 5. præsumpt. 2. n. 40. Farinac. d. q. 2. n. 12. vbi in occultis, & difficilis
 196 probationis non dubitatur, & quidem delicta quæ domi, noctu, & in
 occulto fiunt sine testibus etiam præsumptionibus probantur. Menoc.
 præsumpt. 9. num. 28. & 38. lib. 1. Foller. prac. crim. in ver. capiāt
 infor-

informationem, per tot. illum uers.

- 179 Vltius si delictum committeretur coram Principe, & eo uidentur, propter presentiam Principis, dicitur notorie de delicto constare, & quamuis delictum in se atrox non erat, tamen respectu personæ Principis appellatur delictum grauissimum. Blanc. de indit. n. 200. & Farinac. tit. de inquisitio. q. 18. n. 63. cum seq. ubi ponit qualitates delictum aggrauantes, de quibus in hac parte tractabitur, Doc. in laut. facta. §. pœna grauior. ff. de pen. Bar. in l. denuntiasse. §. quid tamen,
- 198 & ibi Saly. ff. de Adult. Similiter delictum dicitur notorium, qñ sit ante palatium Principis ubi residet, sed non punitur ea grauitate pœnæ, sicut quando fit ad eius præsentiam de iure communi, minusq; grauius puniretur quando delictum fieret in alio Principis palatio in quo nō residet; similiter quando delictum fit coram maiore parte cohortis Principis. Farinac. de delict. & pen. q. 21. & Boss. in tit. quib.
- 199 mo. proc. in notor. n. 3. Dicitur etiam notorium delictum quando fit coram Iudice pro tribunali sedente, quo casu posset sine alijs inditijs delinquens cōdemnari, dato prius aliquo breui termino ad faciendam eius defensiones. Bar. in l. iubemus. C. de probat. Doct. in l. illicitas. §. veritas. ff. de offic. præf. Costet. sing. in ver. delictum. Carer. prac. in l. obseruare. car. mihi 6. & 7. n. 28. & 33. & n. 41. car. 117. de homic. Gand. tit. quomodo de malef. cognosc. quan. delictum est notorium. n. 9. Clar. §. si. q. 8. uer. si. & q. 66. ver. scias. Alex. conf. 65. habita. vol. 1. Boss. in tit. de indic. & consid. an. tor. n. 142. & Farinac. d. c. 21. sub num. 158. ubi tutius erit sumere informationes, ne in syndicato Iudex teneatur, hoc non expedit iudici nostro: & n. 162. dicit idem esse si fiat delictum coram Iudice non sedente pro tribunali, sed aliquem actum iustitiæ faciente, & de hac re per Foller. in sua prac.
- 200 in verb. item quod est notorius delinquens. n. 29. † sed quid si notorius delinquens in defensionibus adducat exceptiones friuolas, quæ non iuuant, istæ sunt audiendæ, sed moneri debet, & interrogari an habeat alias defensiones, & respondendo quod non, poterit cōdemnari statim. l. 4. §. condemnatum de re iud. sed Gand. in tit. de de-
- 201 nuntiat. nu. 5. ait quod in notorio crimine non requiritur accusator, seu denunciator, libellus, vel liris contestatio, non iuratur de calumnia, vel de veritate dicenda; nec requiruntur testes, nec aliquis probatio, immo in notorio ordo est ordinem non seruare, sed etiam in practica tutius erit statim mandare, quod Notarius sit rogatus de delicto facto coram Iudice, & de eius qualitatibus omnia extensè scribendo

scribendo (Iudice distante) in presentia astantiū, & eis audientibus, & antequā a cōspectu Iudicis recedant, omnia quæ scripta sunt, per legere, & Notarius dicat vos testes, & ego rogatus, & ita Iudex faciēdo nō errabit, neq; postea in sindicatu timebit, sic reiectis friuolis exceptionibus (vt mox dixi) reum presentem (vti notorium delinquentem) condemnabit. Marf. prac. in §. vltima. n. 30. nec reo negare prodesset, quia notorium nulla tergiversatione celari potest. Hier. de Turret. inter cons. Ant. de Butr. cons. fin. 37. Curt. sen. cōf. 25. n. 13. Rot. Flor. decif. 47. n. 22. Saly. in lea quidē C. de accusat. idem. Marf. in §. secunda q̄stio. n. 42. 43. & 44. nihilominus debet precedere talis qualis terminus defensionis, qm̄ nullum est malefiscium tā notoriū, quod non possit habere aliquas exculationes, qualitates, & circumstantias occultas excusantes delinquentē, vt per Host. & alios adduc. a Farinac. d. q̄. 2. l. n. 50. in trac. de notorio, n. 70. Nam etsi Deo notum esset peccatum Adæ, & Cayn, tamen Dñs omnipotens vocauit eos, vt se defendere possent, dixitq; ad Adam, Adam ubi es? idest cui peccasti? Gen. c. 3. quo audito, & friuola exceptione reiecta (quandoquidem nitebatur Adam culpam suam reijcere in persuasionem)

204 Eux) † Dominus Deus protulit sententiam in eum, quæ emanauit in omnes posteror (sicur & peccatū ipsius in omnes transmissum est, & originale dicitur) inquit: in sudore vultus tui vesceris panem, & deinde ad mulierem quæ culpam retorquebat in serpentem protulit aliam sententiam: in dolore paries, † serpenti verò non fuere dæ defensiones, licet Rot. decif. 364. cum iura, & Decif. 201. in causa, dicat, quòd defensio etiam Diabolo danda esset, si foret in iudicio, tamen Diabolus nō erat, nec erit capax amplius defensionis, & ideo etiam redimi nō debuit, secundum D. Aug. & Damascē. quia nullo suggerente peccauit, sed primi parentes ab eo fuere decepti, &

106 subornati, cum eis dixerit: eritis sicut Dij Gen. 3. † Item quia Angelus non est suscepibilis pœnitentiæ, nec proinde venia dignus sicut homo, quia natura spiritalis semel tantum vertibilis est, porro Angeli boni fuere in gratia confirmati in æternum, & Angeli mali ad ignem æternum condemnati, quorum tantum est desperanda salus. Diuus August. super Psal. 52. & legitur in secundo nocturno feriæ hebdomadæ sanctæ. quo circa propterea quòd diabolus in tam grauem noxam Adamum induxit, & tam grauem labem in genus humanum innexit, quale est peccatum originale, Dominus protulit aliam sententiam contra serpentem, dicens: supra pectus tuum gradieris.

- 207 dietis. Gen. c. 3. † & sic Adam ad sudorem, & Eva ad dolorem condemnati fuere, & serpenti fuere tunc caesa, & obtruncata crura. c. Deus omnipotens, 2. q. 1. facit rex. in l. & si non defendantur. fide pen. & de Cain legitur etiam Gen. c. 4. quem post fratricidium vocauit Deus, dicens: Cain ubi est Abel frater tuus? at ille temere respondit, Nunquid ego sum custos fratris mei? & de hoc etiam meminit Luc de pen. in Rubr. C. de custoditor. & itiner. lib. 12. quæ excusatione tanquàm friuola, & impertinenti reiecta, † Dominus condempnavit Cain ob desperationem ad exilium perpetuum, seu pœnas æternas. d. c. 4. Nunc redeundo ad delinquentem notorium coram Iudice sedente, si capi non poterit, ut mihi evenit, dum Prætor eram in Ciuitate Dertonz, cùm quidam Procurator quicquidam personæ insigni alapam dederat, aufugit, quò casu fuit peremptoriè citatus, 209 † & hæc citatio peremptoria est de iure, quòdò notoriè delinquēs non est in potestate curiæ. c. tua nos, cum alijs iur. extra. de consangu. & affi. Abb. in c. de illo. n. 4. tit. de eo qui cogn. con. sang. Foller. in sua pracin. 10. Item quòd est notorius delinquens. n. 27. Grammat. tamen. decis. 105. videtur tenere quòd in notorio delinquente non requiritur citatio peremptoria, nec sententia per text. in c. cū cessante, de appellat. sed hoc quando delinquens est in potestate curiæ, & non absens.
- 210 † Et postquàm sumus in materia notorii delinquentis, similis est tractatio de capto in flagrati crimine, videlicet quòdò quis vulnerando, vel occidendo, vel aliter in facto capitur à Berouarijs, vel ab alijs, vel quòd reperti sunt portantes arma prohibita, vel ut Doct. exemplificant quando fures furantes vias, & fructus, cum dicto furto reperti capiuntur, quia hoc modo dicuntur capti in flagranti crimine, secundum Angel. in l. i. de iur. iust. col. 1. ff. de ijs, qui hoc. in fa. Vbi ait quòd furantes vias statim eum viis ducuntur absq; sententiâ, vel alia declaratione per Ciuitatem, mandaturq; pœna executioni secundum 211 statuta locorum, quia in ijs leuibus delictis creditur Berouarijs, & alijs publicis executoribus. Bar. in l. prætor. ait. vers. sed quid debet. ff. de dam. infec. quamuis hoc sit verum in pertinentibus tantum ad eorū officium, Grammat. cons. crim. 53. n. 13. Ruf. cons. 59. Bertazzol. cons. 80. n. 3. & Boff. in tit. de denuntiati. n. 10. ait, quòd Berouarij in grauib. delictis faciunt inditum ad torquendum, ut infra dicā:
- 212 † verum consulo Iudicibus pro cautela, ut faciant prius constare in actis de relatione, & executione pœnæ secuta Berouarij relatione, pariter faciant apparere pœnæ acta qualiter de ordine D. Iudicis

- Contra talem repertum in flagranti crimine mandata executioni est
pœna solita. Scacc. trac. cau. ciuil. cri. & hæretic. 78. & seq. fo. 133. sic
contra repertos cum armis datur executio, Angel. conf. 343. in causa
col. fi. & Decia. d. trac. cri. c. 1. 2. & 3. tit. de armis, tom. 1. Carer. prac-
ver. itemq; coram, & n. 30. & Foller. in ver. item quod fuit captus:
plura adducit Bonacoss in sua q. crim. in ver. arma, Alex. 275. vis the-
213 mate, vo. 7. f. & de illo qui ignoranter accomodauit arma loqui-
tur Plac. epit. delict. lib. 1. cap. 16. n. 14. vbi inuehitur contra iudi-
ces, qui molestare non deberent arma mutuantibus ignoranter, quam-
uis cum eis delictum factum fuerit; sed hoc est arbitrarium iudici
circumscripitis statutis, & proclamationibus, qui assenta qualitate
personæ arma comodantis poterit procedere, & non procedere. vii
214 Mascar. de probat. in ver. Berouarij conclus. 889. f. sed caueant iu-
dices ordinarij, qui non habent liberum arbitrium, ab huiusmodi re-
pentinis executionibus, quia tenerentur in sindicatu, si non esset eis
215 talis concessa facultas. f. Nam mandare vt statim contra reos cap-
tos in flagranti crimine pœna executioni mandetur sine alia senten-
tia, hoc spectat ad maiores magistratus, & ad alios superiores iudices
qui æquiparantur præfecto pratorio. Bar. in l. 1. c. vt quæ des. Aduoc.
qui præfectus est omnium excellentior, secundum Azo. in sum. C. de
offic. præfect. Pret. n. 4. sic possunt appellari illi de quibus supra lo-
216 cutus sum sub 3. & 4. præmiss. f. & possunt supremi iudices iudicare
de ijs quæ vident quando (vt dixi) sunt in actu exercendi actus iudi-
carios, & non in comædijs, tripudijs, & choreis, vt contra istos est
tex. in l. nemo iudicium. C. de spectaculis, per quem tex. iudices pro-
hibentur accedere cum equis curtilibus ad spectacula publica, mul-
tò minus currere debent, quia ad eorum curam non spectat, vt in l. 1.
C. de professos. & c. lib. 1. 2. & iudices supremi multa possunt, quæ
sunt prohibita iudicibus ordinarijs liberum arbitrium non habenti-
bus cū mero, & mixto imperio, ac gladij potestate, vt in 4. præmissio.
217 f. Ideo non obstante, quod quis sit captus in flagranti crimine, de-
bent assumere informationes quando delictū est graue, quod ad su-
premos iudices etiam spectat, & datis defensionibus venire ad sen-
tentiam, vltra prædicta; & Boss. in tit. de renuntiatio. n. 1. citat quod
in grauib. delictis Berouarij faciunt tantum inditium ad torquen-
dum, & Farinac. q. 31. n. 157. de delict. & pen. limitat quando alij
testes haberi non possunt, & ibidem loquitur de capto in flagranti cri-
mine, nisi duo obstant; primo, quod rei, qui capti sunt reperti in fla-

- granti, adhuc rem furatam penes se habeant, quando ducti sunt coram Iudice à Berouarijs, quia re conuincti dicuntur; secundo quando relatione facta ab illis satellitibus, reus confitebitur statim Iudici delictum, presente Notatio actuario, qui ut prædixi, omnia scribere debet, tunc sine alijs informationibus puniri possunt: & no. † quòd
- 218 non licet Berouarijs verberare resistentem, nec percutere, vel angariare illum, nisi duo pariter concurrant; primò mandatum Iudicis p. l. prohibitum. C. de iur. fisc. Luc. de pen. ibidem, lib. 18. secundò, q. capiendus factò, & non verbis tantum resistat, & etiam nisi ipsi Berouarij vim facerent difficilis esset captura. Put. de sindic. in verb. resistentia. c. 1. Millel. prac. crim. fo. 50. Grammat. decif. 47. circa fi. sed in grauib. delictis etiam ijs duobus concurrentibus (si interueniat homicidium) factum à Berouarijs, & sine moderamine inculpate tutele, secundum Iodoc. prac. crim. cap. 15. Rubr. de citatione reali, n.
219. 28. cautela, & vtile erit, quòd Berouarij vocent testes, si ibi fortuito inueniri possunt, & de eis notitiam Iudici dent. qui omni in casu examinabit etiam ex officio qualiter casus successerit, postea deliberabit an excusationi locus sit; de resistentia autem quæ licite fieri potest publicis executoribus, casus est quando non ostendunt in actu exequendi licentiam, seu mandatum prout debent. l. prohibitum,
- 220 vbi Bar. & Luc. de pen. de iur. fisc. Clar. q. 29. ver. fi. † sed licentia ostensa siue iusta, siue iniusta non potest resisti aliquo modo, sed duntaxat impediri, donec adeatur Iudex. per l. 1. C. quando lic. ad eundem Iud. & c. & resisti potest etiam factò quando tanquam priuati agunt aliquod contra ius: l. vi. de iust. & iur. id quod etiam Iudici fieri potest, quando tanquam priuatus aliquid faceret, & non tanquam Iudex, vt in iniurijs verbalibus indebitè prolatis, quod est contra eius proprium officium, & iniuria dicitur, quando sit quod de iure non debet. §. 1. institu. de iniur. Bossl. latè eo. tit. vel quando extraiudicialiter in ludis, vel in alijs locis similibus interueniret aliquis contentio, quia pro tuendo honore, & bona existimatione potest resisti verbis, & factò vbi opus sit, vt per Fely. in c. si quando. col. 2. n. 2. in
- 221, 2. fallen. extra de offic. deleg. † & hæc resistentia debet fieri cum moderamine inculpate tutele, Menoc. Remed. 8. de recup. possess. Marant. in sua disput. 1. vbi de communi testatur, & hoc propter personam quam Iudex repræsentat, sed posset etiam resisti Iudici exequenti aliquid iniuste notoriè, non factò contra personam, sed impediendo per resistentiam ne de facto executioni mandetur, dum ad superiorem

- petiorem statim confugitur, secus si res dubia sit, latè, & pulchrè de hac materia per Farinac. de carcer. & carcerat. q. 3. n. 116. cum plur. seq. Franc. in decis. 329. Masc. de probat. conclus. 189. Afflict. super
- 212 constitu. in c. humanitate. not. 6. ver. item quæ, it. Et quia per statuta, aut Principum ordines, solet præmiu concedi illis, qui aliquis delinquentem capiunt in flagranti crimine; aduertendum est, quod non dicitur verè captus in flagranti delinquens, quando post factum immediatè peruenit ad locum destinatum, & dico immediatè etiam si iuerit, & iter interuallum aliquod habuerit. Foller. in d. prac. item, quod fuit captus, nu. 9. 10. & 11. idem quando officialis sequendo hunc (quem vidit delinquere) diuertit ante capturam ad alios actus extraneos, puta si Berouarius relicta persecutione iuerit ad Iudicem vel alibi, & interim delinquens euauerit ab eius oculis, tunc si postea illum capiat non gaudebit beneficio statuti, ar. §. ferè bestie, insti-
- 213 tu. de rer. diuisio: & §. no. quod cuiuslibet licet capere delinquentem in flagranti crimine, etiam ex interuallo. l. si. de Mathe. Put. de iudic. in ver. præmiu. n. 3. dummodo infra 20. horas præsentet eum coram Iudice suo. Gomes. var. resolut. tit. de delict. cap. 9. n. 3. & 4. vbi etiam in delictis priuatis hoc procedere ait, & capiens excusatur à pœna statuti de priuato carcere. Afflict. super constitu. in d. c. humanitate. n. 6. ver. item quæritur. per tex. l. capite quinto. ff. de adult. amplia. etiã quod sine mandato Iudicis capiatur. Scaccia. d. tract. de iud. civil. crim. & harer. cap. 78. n. 6. fol. 134. Præmiu autem non consequitur socius criminis sapiens, vel reuelans socium vt capiatur, nisi expresse dicatur. Bal. in l. 3. C. de oper. liber. Bar. in l. si quis in graui. §. si ex stipulatione. ff. ad Sylleia. Idem de eo qui ex causa officij sui capit. Put.
- 214 de sind. in d. ver. præmiu. & in captis in flagranti ordo est ordinem non seruari, vt supra de notorio delinquente, & non datur copia Indictorum, vt per Bal. in d. l. vt vim. ff. de iust. & iur. vbi n. 2. tenet nec etiam dandas esse defensiones, licet in practica dentur, vt dictum est. vid. Saly. in d. l. ea quidem, & Clar. d. q. 8. vers. sed nunquid, vbi
- 215 hoc procedere quando reus confessus est delictum: Et verum etiam contra propriam confessionem inulta adduci possent, ex quibus reus excusari posset, vt dicam in 3. par. ideo omninò sunt dandæ defensiones modo quò supra, quoniam etiam si quis fuerit inuentus cum re furata, vel cum armis, non debet tam cito velo leuato puniri, quia possunt ei competere similes defensiones, vel quia de licentia Domini, aut alterius de familia domini, ingressus sit fudum, à quo vnas,

- vel fructus percepit, vel arborem cedit pro se, vel pro Domino. Bar. Bal. & Doc. in l. secundo. C. in rem actio. Abb. in c. quoniam frequenter, vt lit. non cont. facit Marant. de ord. iud. par. 6. ver. nominatio, &
- 216 de illo pro armis capto possunt defensiones competere, vel quia sit miles, & militia suæ tesseram perdiderit, vel artifex armorum, & causa rescificiendi illa ferat in suam officinam, vel quod sit famulus militis, vel artificis, vel quod deferat dicta arma inhabilia ad offendendum, puta si sunt colligata laqueo simul, vel si est sclopus à rora, & illam separatam à sclopo portauerit, circumscripto statuto, vel quod ipse ferens sit mancus, vel aliter inhabilis ad exercendum dicta arma, vel eis utendum, vel quia pro sua legitima defensione ab eo minimè causata ferat talia arma ad euadendum vrgens periculum, de quibus docere tenetur. Decia. d. trac. de delict. lib. 8. de prohib. vsu.
- 217 armo. cap. 3. n. 37. tom. 2. † Item excusatio tenet quando pro capiendo barnito, vel malefactore, quis ferat arma iubente statuto, vel præmium offerente. Decia. vbi sup. n. 38. nam qui vult cōsequēs, videtur & velle omne antecedens ei necessarium. tex. in l. ad rem mobilem, & ibi not. per glo. ff. de procur. in l. legatum eo. §. idem iuris instituit, qui, & quib. ex cau. ma. non lic. c. cū infirmitas de pen. & remiss. Bar. in Lambitiosa. in 2. & 3. col. ff. de decr. ab or. fac. Bal. in l.
- 218 conuenticulam. col. pen. C. de episc. & cler. † Hinc est in proposito Brachij nostri, quod si Princeps concesserit executionem causæ quæ ipse, nec alter examinauit, utiq; intelligitur concessa cognitio causæ, quæ executionem præcedit. l. & si non cognitro. c. de præ. imper. offeren. c. de cætero, de re iud. Bar. in l. à Diuo Pio. ff. eo. & de hac re in 4. par. & supra tactum est in quinto præmissio, vi. D. Menoc. de atb. q. 38. vbi latè, ideo intelligitur concessa delatio armorum ex mente dicti statuti intrinseca, & de quampluribus alijs causis excusationū dignis vi. etiam Afflict. in verb. intentionem super constitutu. Regni, & Marf. prac. §. pro complemento, & Bonacoll. q. crim. super statu. in.
- 219 ver. armis meritò defensionem omninò dari debent; † Est bene verum, quod ille qui ad suam defensam adducit priuilegium, vel aliquam aliam iustam causam, vel qualitatem, tenetur docere, & ad se pertinentia facere per l. qui accusare. C. de eden. nam qui dicit se esse talem tenetur probare se talem, Mascar. concl. 123. altoquin sibi imputet. c. damnum de reg. iur. & in l. qui tacet eo. tit. fallit in Nobilibus equitibus Crucem portantibus, à latere sinistro sutam & notis.
- 220 † Insuper Princeps potest secundum conscientiam iudicare. Bar. in

- 1.1. Cui quæ defunt. Aduoc. & dixi de test. p. 3. fo. 114. vers. simili-
ter. vi. inter alios Mascari. de probat. conclus. 948. & seq. nu. 6. vol. 1.
Put. de sindic. ver. iudicare. cap. 2. n. 4. Laudens. in trac. de Princ. q. 41.
vbi aduertit Principem cauere debere, quod sua conscientia non sit
male informata. c. 1. de re iud. lib. 6. & per Fely. in c. pastoralis. § quia
verò in fi. de offic. deleg. profectò magis ceteri debent illi, qui malū
consilium prebent Principi, in bona fide existenti, & malè eius con-
scientiam informant. per l. qui occidit. §. hac quoq. ad leg. Aquila. ma-
ius quippe peccati habent, nam Princeps faciendo quod non debet
propter malum cōsilium ob ignorantiam aliquatenus, sed consiliarij
nequaquam excusantur. arg. eorū quæ supra paulò post dicta sunt
de excusatione primi parentis, & prauitate serpentis; facit Hesiodi
illud vulgatum, prauum consiliū danti ipsi pessima res est, malum
23 1. t. enim consilium, rem pessimam esse consulenti, siue enim casu fue-
rit, siue potius diuino permissio, sæpe (quod satis constat) experientia
docuit, mala consilia in auihoris pernitiem conuersa fuisse; & vnde
fraus profecta est, illuc sit cum damno reuersa, sed heu quantum de-
ploranda nunc est memoria dicti illius Fely. in d. §. quia verò, t. vbi
23 2. etiam dicit, quod Iudex nequaquam damnare debet illum qui ad
aures secretò eiusdem Iudicis delictum patefecit, quia tanquam pri-
uata personæ dictum censetur. l. nullus de test. l. illicitas. §. veritas fi.
de offic. præf. sed Iudex noster qui habet vices Principis, potest & ip-
se secundum conscientiam iudicare. Rol. à Vall. conf. 78. Quoniā. n.
23 3. & 26. vo. i. vid. quæ dixi §. sub n. 27. verū concurrentibus cum
dicta manifestatione secretò Iudici facta, alijs inditijs, poterit iste
delinquens puniri, dato termino defensionis, & re penes actū curiæ
scripta. vid. quæ supra dixi in præcedenti præmissio circa clausulam
sine strepitu, & redeundo ad delictum factum coram Principe, qui
23 3. si mandaret, vt auctoritate sua puniretur talis delinquens, quem
scit in sua conscientia deliquisse, vt quia vidit, tamen Iudex nequa-
quam posset punire illum sine inditijs, nisi Iudex & ipse forte præsens fuisset,
& vidisset talem delinquere; vel nisi Princeps dādo vices suas
etiam fecerit fidem Iudici de delicto coram eo facto. Clar. §. fi. q. 54.
vers. sed quid si aliquis. Grammat. decl. 55. Gabriel. conclus. 129. de
delict. vbi de Papa loquitur. Mascari. de probat. conclus. 140. cum
plur. alijs conclus. seq. præcipue conclus. 611. & Plot. conf. 2. num. 8.
23 4. nam Principi soli creditur, & probationem plenam facit Princeps
in causa alien. Luc. de pen. 3. n. 2. C. de mancip. & c. 3. lib. 1.

& testimonium Principis præpoderat duobus, & tribus testibus idoneis, non tamen sibi æqualibus. Imperium. ff. de iurisd. omni. iud. c. 1. §. inter pares. de vñb. feud. tex. in clem. 1. de probat. c. cum à nobis. extra de test. vbi soli Principi creditur. Tiraq. de retrac. consang. §. 4. glo. 1. n. 18. sed Papa non habet parem in terris. Doc. vbi sup. & ideo Imperator, & Reges genuflexi venerantur Pontificem, & eius deosculantur pedes; vi. Boss. in tit. de Princ. & priuileg. eius, n. 79. cum seq. Sed nõ obstante fide facta à Principe, cautela erit, vt iudex etiam extrajudicialiter sine scriptura bene informet conscientiam suam (secretò tamen) ne videatur parui pendere dictum Principis, & ita nõ

235 errabit; † & sicut iudex inferior non potest se ingerere in causam, quam superior aduocauit ad se. c. cum vt nostrum de appellat. Lancellos. de attenta. in 2. par. c. 10. n. 4. nec potest iudex inferior præsentem maiori Magistratu sententiam dicere. Vant. de nullit. ex defec. iuris or. n. 38. ita nec iudex superior quando Princeps ad se causam aduocauit per supradicta Marant. prac. par. 4. distinc. 9. sub n. 37. 38. & 39. Iacob. à Sancto Georg. de feud. ver. an Princeps 29. specialitas.

236 † nec potest etiam iudex superior coram Principe potestatem gladij, quam habet tunc exercere, nam Christus dixit Petro: Mitte gladium tuum in vaginam. Ioan. 18. † Hic volo aduertere, quòd si Princeps commisit causam, cum hac clausula, iustitiã facias, siue iam summarie cepta fuerit, siue non, postquàm abdicauit à se dictam causam cognitionem, non poterit de iure post dictam commissionem mandare, vt extraordinarie procedatur, videlicet non seruato ordine iuris,

238 † quia per clausulam, iustitiam facias, Princeps videtur elegisse viam ordinariam. Cano. in c. significantibus, de offic. deleg. Fely. in c. 1. vet. & si dicatur, & in c. canonum statuta. sub nu. 51. de constit. Bal. c. 2. col. 3. de feu tit. si inter do. & vassal. lis orta fue. nisi dixerit iustitiam facias, prout nos facere possumus, quia Princeps dicitur manu Regia, & celeriter, ac summarie causas expedire. c. veritatis de dol. & contu. quod est proprium Principis; nec de iure poterit alteri eam delegare, nisi ex causa, quia poterit subsistente causa etiam mandare, vt summarie procedatur, c. quod semel. de reg. iur. vbi Dyn. n. 12. §. sed quod Principi. institu. de iur. nat. facit Ro. cons. 118. circa primam. Castr. cons. 156. Viso, & examinato puncto. pulchrè Dec. in l. nemo potest mutare. n. 3. de reg. iur. nec posset sine causa eam ad se aduocare, & cum manu Regia procedere; nam mandando vt iustitiam faciat, dicitur ius parti quæsitum, scilicet vt via ordinaria procedatur, &

Princeps

Princeps non potest ius tertij auferre. Bal. Alex. & Ias. in l. testamen-
 tum. C. de testa. Crauet. conf. 241. n. 10. & hos adducit D. Menoc. q.
 48. sub n. 6. & 7. vbi etiam de plenitudine potestatis non potest sine
 iusta causa, per Liubemus. nullum. C. de sacr. sanc. Eccles. & latissimè
 nonnulli moderni Doctores, quos huius loci breuitatis causa non
 39 est recensere. † Iustæ autem causæ sunt quando de sui natura
 causa est summaria, vt per Marant. in quarta par. distinc. 9. vbi recen-
 set quæ sint causæ summariæ, & pariter Vant. de nullit. & defec. iu-
 rid. sub n. 71. vers. & præmissa; item quando de consensu partium ita
 supplicatum sit. leleganter, in princ. de Dol. vbi Bar. & Princeps sine
 causa nil agere debet. Luc. de pen. in l. si. cap. de reconden. in publ.
 horreis, libro 10. idem multa dicit in l. prædia. sub num. 37. C. de
 loc. pred. ciuil. Multo minus Iudex noster, verum Principi semper
 causa est parata, nec de ea est interrogandus, & qui vult vterius
 quærere, dicitur temerarius, & nimis audax. cap. memoriam. 19. di-
 40 stinc. dixi supra num. 164. & 242. † & ideo sine causa potest remo-
 uere officialem suum, nisi cum causa in specie expressa fuerit con-
 stitutus. Afflict. in titulo quæ sint regalia. in ver. potestas. colum. 2.
 Boss. sequitur eodem titulo de regalia, sub nu. 34. vel nisi procerto,
 & limitato tempore fuerit electus, vt sunt iudices ordinarij. Doct.
 in l. diem functo. ff. solut. matrim. vel nisi pecunia recepta fuerit pro
 habendo officio, vt Roma, & alibi quædam venduntur officia, nam
 tunc potest officialis dicere pacto conuenisti mecum, per l. sicut. C. de
 oblig. quinimmo nec ipse, nec eius successor poterit sine iusta cau-
 sa remouere officialem propter pecuniam receptam, etiam si huius-
 modi officium fuerit concessum ad beneplacitum. Bart. in l. iuris pe-
 41 titus. ff. de excusat. tut. † in dubio tamen præsumitur Princeps cir-
 cunuentus, quando de causa non liquet. Bal. conf. 277. Pridie enim
 consului. libro 3. refert Decius in d. l. nemo mutare, numero tertio,
 & quarto de regulis iuris, & etiam si motu proprio remouet offi-
 cialem. Boss. in dicto titulo de Princ. num. 20. quod non sequitur
 quando cum sano consilio se, suaq; prudenter regit, & gubernat, ad
 quæ faciunt dicta Luc. de pen. in l. prædia, sub nu. 36. C. de loc. pred.
 ciuil. lib. 11. Bal. conf. vlt. §. col. par. 1. & Dec. conf. 189. in fi. & de ijs
 latius in 4. par. & non indignatur Princeps etiam audire omnes, &
 causas etiam diligentissimè examinare, cum ratione iustitiæ, & verita-
 tis, tum etiam ratione rectitudinis processus, & quicquid perperam
 factum reperitur solet cassare, & annullare. c. veritatis de dol. & con-
 u. c.

- tu. c. cum ad sedem, vbi Abb. & apostill. de restitu. spoliat. † Et in dñs
- 242 bio Princeps non præsimitur vti velle plenitudine potestatis. Vñ de nullit. an qualibet senten. & c. num. 20. & 25. vbi nisi magna subsistente causa potest vti plenitudine potestatis, & sat est quod ista causa sit in scrinio eius conscientie, & sciat non errare, nam error iuris in Principe cadere non debet. Luc. de pen. in l. omnes, nu. 56. C. de Decurio. & erraret quando alios ab errore non reuocaret, 86. distinct. facientis, sed in dubio non præsimitur errare. l. error. C. de iur. & fac. ignor. & ideo non decet perquirere cur ita facis, vt supra dictum est num. 164. & 240. las. in l. rescripta. nu. 2. C. de prec. imper. offer. & nemo valet contra stimulum recalcitra- re, vt dicit Bosl. d. tit. de Princ. nu. 25. maxime quando Princeps dicit, sic volo, sic iubeo, sit pro ratione voluntas, quia ijs verbis manū
- 243 apponit potestati absolutæ, † vbi autem percipi potest quod Princeps vti voluerit potestate ordinaria, tunc licitum est obijcere contra rescripta Principum de obreptione, & subreptione, vt ait Vant. de nullit. ex defec. iurisd. sub n. 58. talis enim mens Principis esse præsimitur, qualis mens, & dispositio legis, secundum quam Princeps velle viuere proficitur. l. digna vox. c. de leg. l. imperfecto. c. de testa. c. cum dilecti, ibi volentes ordinem iuris seruare, de dol. & cō- tu. c. licet causam, ibi, quia tamen non volumus à iuris tramite de- clinare de probat. & si quandoq; declinat, id facit, vel quia circunue- tus, ut supradictū, vel ob importunitatem, ut per Vñ. loc. cit. sub n. 58. sed alias de potestate, & uoluntate Principis dicam.
- 244 † Item sciendum quod si Princeps abdicauerit à Iudice ordinario aliquam causam iam cōceptam, & ad eum spectantem iure ordinario, quæ res ei permisa est. Castr. in auth. qua in prouincia. C. ubi de cri. ag. opp. & eam alteri deleget, tunc dicitur priuasse ordinarium, quo ad illam causam iurisdictione sua, Bal. in c. 1. §. ad hæc. col. 4. de pac. iur. fir. & in tantum hoc est verum quod si pendente causa dele- gatus moriatur, illa causa non reuertitur ad eundem iudicem ordi- narium, sed ad Principem delegantem. ita Bal. in d. §. ad hoc, & las. in l. more maiorum. col. fi. de iurisd. omn. iud. Marant. de ord. iu-
- 245 dic. in 4. par. † quia sicut aqua è mare fluit, & ad mare refluit, ita omnis iurisdicção à Principe fluit, & refluit. c. 1. de feud. At si pen- dente processu coram delegato Princeps eandemmet causam remit- tat ad Iudicem ordinarium, tunc iste ordinarius Iudex dicitur in il- la causa delegatus, quoniam à priuatione ad habitum non datur re- gressus.

- gressus, l. decem de ver. oblig. Fely, in c. licet in corrigendis, de offic. iud. ord. & Decia. omnino vid. d. eius trac. crim. tit. de delegat. lib. 4. tom. 1. vbi nu. 13. & per tot. hunc articulum explicat pulchrè etiam
- 46 Marant. in 4. par. distinc. 9. n. 37. & 38. de ord. iud. † Hinc est, quòd causa semel delegabilis semper dicitur delegabilis, tex. & Doc. in l. à iure. c. de iud. auth. qui semel. C. quomo. & quan. Iudex facit Cauat. ca. Decis. 1. sub n. 16. & causa semel compromissa semper dicitur compromissibilis. Blanc. de compromis. q. 7. ver. secundò quæro, n. 41. & causa semel coram Principe cæpta, non egreditur amplius eius manus. d. c. vt nostrum de appellat. c. studuisti, & c. licet de offic. deleg.
- 46 Vant. de nullit. ex defectu iuris. nu. 70. & 71. † & Iudex qui semel extra iudicialiter iudicauit, iterum extra iudicialiter iudicare poterit. c. cū terra, de elect. c. significasti. de offic. delegat. & de ijs duobus apud D. Menoc. de arb. iud. q. 67. n. 301. & 33. & causa ordinaria, quæ vigore rescripti semel effecta est summatia, semper summatia dicitur in quacunq; instantia, & coram quocumq; Iudice. Cassad. Decis. 8. quem adducit Vant. de nullit. ex defect. processus, n. 58. †
- 48 ter res prohibita alienari, si semel effecta sit alienabilis semper poterit alienari, & durat alienabilis, vt est tex. in l. pater. §. quindecim de legat. 3. & in l. 1. ver. res verò, & in fi. C. de impo. lucr. descr. lib. 10. Fab. à monte. tract. de empt. & vend. vltimo quæsito. nu. 42. fol. 144. Tiraq. de retrac. lignagier. §. 2. glo. 1. sub n. 3. ver. cui adde. & Bar. in
- 49 l. pater filium. §. quindecim. n. 4. de legat. 3. † vbi merum imperiū semel delegatum de cetero delegatur, nam regulariter merum imperium non est delegabile, secundum glo. in l. placet. C. de iud. p. da. vi. §. sub n. 263. cit. fi. quod reincidit in probando id quod causa semel delegata semper de cetero est delegabilis. Rursus quādo Princeps iudici ordinario causam delegaret cum alio adiuncto, quæ causa aliàs iure ordinario spectabat ad dictum Iudicem ordinarium, nihilominus ratione delegati ei adiuncti pariter Iudex ordinarius sit delegatus, quia ratione adiuncti conceditur quod simpliciter non concederetur. l. imperator, la 2. ff. de stat. hom. Marf. prac. §. diligenter,
- 50 n. 3. † & ne vna, eademq; res diuerso iure censetur. l. eum qui ædes. ff. de vsu cap. c. cum tu de cens. facit Abb. in c. causam, col. 3. de offic. deleg. & ordinarius posset agere gratias respectu (portularum, vt dicam, secus si Iudex iam ex se causam cæperit via sua ordinaria, & Princeps parte instante adiunctum concesserit fortè ob timorem suspicionis, vel aliter, quia hoc in casu remanet adhuc Iudex ordinarius,

narius, non obstante adiuncto, & solet in Statu Mediolani, & aliis
 causa committi consilio sapientis, aut dari adiunctus ex vrbanoitate,
 & iste adiunctus datur Iudici deputato ab Illust. Gubernatore, vel à
 Senatu, sed non datur prætore feudatariorum secundum terminos
 Soc. iunio. conf. 1. 16. num. 35. vol. 1. quia hoc modo saluatur decor,
 & officium Iudicis, & prouidetur simul parti timentis de Iudice,
 251 ¶ cuius iuramento calumnie creditur allegando iustam causam,
 videlicet negligentiam, aut negasse iustitiam, vt per D. Menoch. de
 arb. iud. cal. 202. num. 35. & Lancellot. de Prætor. tit. de exceptio,
 vbi 50. causas suspiciosas accumulatur, sub nu. 8. ante etiam sub n. 7.
 252 I dicit quod si Princeps ex certa scientia committat causam no-
 torie suspecto, non intelligitur tollere exceptionem recusationis:
 & si in commissione etiam dixerit, omni appellatione, & recusatio-
 ne remota, hoc de plenitudine potestatis facere potest. Bar. in l. si.
 e. de sent. tit. general. Fely. in c. sicut Romana, de rescrip. tamen in-
 tellige de recusatione friuola. Franc. in c. postremo, de appell. &
 alij quos videre potes apud Lancellot. loc. cit. & per Afflict. in
 rubr. quæ sunt regalia. n. 43. Nat. conf. 591. nu. 8. vo. 3. & in materia
 suspicionis Iudicis vi. Causalca. Decis. 128. in 1. par. & an Iudex no-
 ster possit vti suspectus recusari dicam in ult. par. huius tract. ¶ Hoc
 253 vnum est quod in delictis notorijs Iudex non potest vti suspectus
 recusari. c. opposuit, extra de appell. Boll. tit. de denunt. n. 5. & per
 quos actus tollantur suspensiones vid. Bal. in l. apertissimi. & l. si. C. de
 254 iud. Modò ad rem, notandum est ¶ quod aliud est delegare causam,
 aliud est excitare iurisdictionem, vt est quando Princeps rescribit or-
 dinario Iudici, vt causam cognoscat nondato adiuncto. Fely. in d. c.
 licet in corrigendis, sub n. 2. & 3. de offic. iud. ord. glo. in c. s. p. e. &
 ibi Cano. de offic. præf. Item aliud est excitare iurisdictionem, vt mox
 dixi, aliud est quod causa à Iudice ordinario abdicata, & alteri dele-
 gata, demum sit remissa ad eundem Iudicem ordinarium, vt supra di-
 xi, ad quæ vi. omnino Decia. d. trac. crim. tom. 1. lib. 4. loc. cit. & Ang.
 in l. 1. si quis simpliciter. ff. de ver. ob. Vini. co. op. 421. vo. 1. & Ma-
 255 rant. de ord. iud. d. 4. par. distinc. 5. n. 4. ¶ vbi ad cognoscendum an
 quis sit ordinarius, vel delegatus, sunt consideranda verba commis-
 sionis, primò si est commissæ vniuersitas causarum, tunc dicitur ordi-
 narius, per l. 1. § vrbem. ff. de offic. præf. vrbis. si verò vna tantum
 causa committatur, vel plures, sed distinctæ, & separatæ, præsumitur
 delegatus. Bar. in l. more. vers. iux. hoc. & ibi Alex. de iurisd. omni. iud.

fic etiam quando in commissione diceretur procedas autoritate nostra, vel delegeo, aut committo tibi talem causam, tunc censetur delegatus. Fely. in d.c. licet in corrigendis, sub n. 3. & Bal. in l. ciuile. ff. de iust. & iur. vel summarie procedas. Fely. vbi §. nu. 4. † nam quotiescunq; adsunt in commissione Principis aliqua verba augentia, diminuentia, vel alterantia iurisdictionem tunc censetur causa delegata, vt per Fely. vbi sup quod est pro regula not. verū in Iudice ordinario huiusmodi causæ, quæ aliàs iure ordinario ad eum spectant, non censentur in dubio delegatæ per quæcunq; verba, sed operantur tantū, vt iurisdicção excitata dicatur, vt per las. Alex. & alios, in l. prætor. & in l. anore. ff. de iurisd. omn. iud. Ro. in l. 1. §. si quis de ver. ob. & Fely. In d.c. licet, sub n. 2. 3. & 5. de offic. iud. or. & è contra, si quæuis cā committatur alteri, quàm Iudici ordinario, etiam per quæcunq; verba delegationem non importantia, nihilominus semper censetur, & intelligitur delegata. Car. in d.c. licet in corrigendis, quem Fely. adducit sub n. 4. & per Doc. supra alleg. non enim curatur de verbis qñ iurisdicção nō competit personæ, nisi fuerit delegata. vi. Vant. de nullit. ex defect. iurisd. ord. cum ibi per eum adduc. & habemus simile de Statuto, quod aliquando recenset eandem dispositionem, quæ est de iure communi, ideo ne dicamus verba statuti esse superflua, dicitur tunc quod statutum expressit, reducēdo memoriæ illud quod de iure communi dispositum est, † & sic statutum hoc in casu dicitur recitatorium iuris communis. Bar. in l. 3. §. prætor. n. 15. de dan. infec. & in l. 3. de vsuc. Dec. conf. 466. n. 14. Aret. con. 20. Rui. conf. 29. nu. 11. col. 2. Est & alius casus ad eognoscendum nunquid Iudex ordinarius procedat tanquàm ordinarius, vel tanquàm delegatus, quod si de ordinaria potestate nequaquam possit cognoscere nisi vsq; ad certam summam, vel inter certas personas tantū, si causa esset commissā, excedens illam summam; vel contineret alias personas, tunc dicitur in totum causa delegata, si causa est indiuidua, puta sub vna obligatione, & partita tantū, vel sint duo correi debendi, vel credendi, quorum vnus sit iurisdictioni ordinariæ subiectus, alter non; de quarum materia vid. vltra Scrib. in l. 4. §. Cato. de ver. ob. & in l. stipulationes non diuiduntur. eo. Gomez. var. resolu. tit. de indiuiduis, & in tit. de duob. reis, vbi clarè, & magistraliter loquitur, & ideo tota causa intelligitur delegata, † licet in maiori summa insit minor, l. per minorem. ff. de iud. l. vltima. C. de ord. iud. vt de testibus non concordantibus in summa, qui non probant. Causalea. in decis. 46. n. 145. cum

ibi per eum adduct. p. 1. & ne continentia causæ diuidatur. ar. text. nulli. C. de iud. & l. 1. & 2. ff. de quib. reb. ad eun. iud. ea. meritò delegatus, & non ordinarius dicitur. & est aliud simile, quia Iudex datus super certa summa, uò potest cognoscere de maiori summa. Causa. decis. 11. n. 16. decis. 21. n. 3. par. 1. Doc. in l. 1. §. si stipulanti, de ver. ob. Put. de iudic. in vers. iurisdic. c. 1. col. 2. vers. si quis habet, & an fieri possit cumulatio plurium partitarum diuersarum ad effectū, vt simul iunctæ faciant summam taxatam, & Iudex procedere, seu cognoscere possit, vi. Ro. sing. 31. incip. si quis, & Mathes. sing. 115. n. 7. vbi Add. & quid in reconuentione. vi. Soc. cons. 41. vol. 1. Bal. in l. si idem, & ibi Doc. de iurisd. omn. iud. vbi propria sedes. Guid. PP. cōf. 116. vi. D. Menoc. de præsumpt. lib. 4. præsumpt. 4. n. 9. vbi dicit, qd Iudex qui potuit ferre sententiam tanquàm ordinarius, & tanquàm delegatus, præsumitur in dubio eam tulisse tanquàm ordinarius. ex Ro. in l. quamquam. C. de testa. mil. & alijs ibi adduct. & prædicta omnia sunt bene consideranda, tam respectu modi procedendi via ordinaria, quàm extraordinaria, & quoad obseruantiam statutorum, & circa admissionem appellationum, & præsertim pro obtinendis

258 sportulis debitis Iudicibus delegatis: ¶ & quia in materia rescriptorum occurrit multoties disputare, an ita Princeps intellexerit, vel quando secretarij eius ad declarationem admonere solent Iudices, vel delegatos plus, vel minus continere rescriptum, vel asserum mentem Principis fuisse sic, & sic, licet ex verbis rescripti non sic esse percipiat, vt asserunt; tunc standum esse assertioni silentiariorum, seu

259 secretariorum, dummodo de ea in actis constet; ¶ & de fide, & auctoritate cancellariorum, & silentiariorum plura scripsit Beron. de auth. magn. consil. sub nu. 8. cum mult. seq. & Iudici asserenti se aliquid facere de mandato superioris oretenus sibi viuæ vocis oraculo facto creditur, quando superior non est absens, Grammat. decis. 36. nu. 29. Mascar. de probat. conclus. 140. n. 161. per eum adduct. & de assertionem Iudicis latius conclus. 591. vbi plura, & plures allegat, & dicit sub n. 14. quando concurrunt coniecturæ, & verisimilitudines credendum esse Iudici, verū vt supra præmonui, optimum, & tutum consilium est habere in scriptis mandata Principum, quia sic mandat

260 fieri imperator in tit. vt sacrę iuss. scribantur, & legatur (si verū est) in vita Caroli V. Imperatoris, ipsum de more iussiones oretenus accipit, & amphibologicè, & vt dicitur, parole da due sensi, loqui solitū; alium similem in hoc multis annis ipse cognoui, vt ab exitu mentem

declarat, & ab euentu facta notanda essent, contraq; huiusmodi inuehitur Ouid. in epist. Phil. ad Demophontem vers.

Exitus altus probat, careat succe ssibus opto,

Quisquis ab euentu facta notanda putat.

& apud Cic. in initio orat. pro Rabir. dicit, hoc plerumq; facimus, vt consilia euentis ponderemus.

- 261 † Postremo in hac suprema authoritate Brachij Regij, quæro an qui ea fungitur possit subdelegare, & breuiter quoad supremos Iudices, qui non sunt ad tempus, sed in perpetuū electi, vt Senatores, magni Cancellarij, & huiusmodi, & de quibus loquitur Berou. late de auth. magn. consil. non est dubium, quin isti possint delegare, & delegent secundum Bar. in l. 1. ff. de offic. eius, cui manda. est iurisdictio.
- 262 Butrig. in l. 1. C. qui pro sua iurisdictio. sed in delegato † à Principe Doc. omnes tenet, quod subdelegare possit in l. 1. Iudice. C. de iud. in c. pastoralis, & in c. venerabilis, de offic. deleg. & ita de consuetudine seruari testatur Decia. trac. crim. tit. de delegat. n. 41. tom. 1. lib. 4. vbi facit differentiam inter delegatum à Principe, & delegatum à lege, & hoc verum nisi sit electa industria personæ cui causa est delegata. ar. l. inter artifices. ff. de solut. l. viani veritatis. ff. locat. c. vlt. §. is autem
- 263 de offic. deleg. Marant. de ord. Iudic. 4. par. distinc. §. n. 64. † Et tunc dicitur electa industria personæ, vt quando Princeps in delegatione diceret geminate tu tu procedas, vel cognosces, secundum Bal. in c. ff. de offic. deleg. Euerar. in sua Cento. loco à vi geminationis. Item, quando in commissione hæc similia verba apponerentur, dicendo, Conscientiæ tuæ tantummodo committimus, vel tuæ discretioni, vel in te, aut de tua conscientia freti delegamus tibi, vt per Crauet. cons. 303. n. 2. Bal. cons. 128. & Doc. in l. more maiorum de iurisdictio. omn. iud. & in d. l. 1. Iudice. C. de Iudic. Vant. de nullit. ex defec. iurisdictio. deleg. n. 27. item quando esset facta delegatio de certis causis soli Principi reseruatis, quia intelligitur electa industria personæ, vt est committere causam meri, & mixti imperij. Clar. §. si. q. 42. ver. in delegato, in fi. & per Marant. d. distinc. §. sub n. 64. D. Menoc. de præsumpt. lib. 2. præsumpt. 21. n. 3. vbi industria in causa graui, & ardua electa censetur. Item quando negotium indeterminatum mandatur, secundum Bal. in l. vnica. §. ne autem. col. 2. vers. & hæc sunt vtilia. C. de caduc. tol. idem quando causa est ardua, Ias. in d. l. more maiorum. n. 65. de iurisdictio. omn. iud. Item quando liberum arbitrium, & absolutum collatum est Iudici ordinario, vt D. Capitano Mantuæ ad tempus limi-

tatum quia dicitur electa industria personæ suæ vsq; ad tempus finiri biennij, per Doc. in l. 1. de offic. suo, intellige vt infra, hos, & alios adducit D. Menoch. de arb. iud. q. 68. n. 8. cum seq. & q. 54. sub n. 11. vbi latè explicat an causa meri, & mixti imperij subdelegari possit, & partem affirmatiuam tenet, vi. quæ 3. dixi n. 249 & D. Menoc. d. præsumpt. 2 l. lib. 2. sed in hoc semper sunt attendenda verba delegatio- nis, quia siue sit causa ardua, siue meri, & mixti imperij, siue nō, quā- do est electa industria personæ, nunquā subdelegari potest per su- pradicta, sed Clar. q. 42. vers. in delegato, dicit quod in statu Medio- lani delegatus non subdelegat; At in alijs Iudicijs absolutam pote- statem habentibus, dico quod si Brachium Regium non conceditur nisi in causis arduis, & grauissimis, vt sup. in tertio præmissi. & in ijs cō- seatur electa industria personæ, vt per Menoc. d. præsumpt. 2 l. n. 3. se- quitur, quod sit formanda regula negatiua, nisi ex verbis aliter de mente Principis constet, vt per Menoc. vbi supra n. 6. cum seq. & per l. non aliter de leg. tertio, vel statut. consuetudini, vt in l. minime, & in l. cū de interpretatione, de leg. Decia. vbi 3. tit. de deleg. n. 41. tom. 1. Arb. 4. & Fab. à Monteleo. prac. arb. par. 7. fol. 517. dicit, quod ex ne- cessitate delegatus Principis potest alteri subdelegare; & f. Mantuæ

164 D. Capitanens iustitiæ in suis causis iure ordinario ad se spectanti- bus, non potest subdelegare alteri processum informatiuum tantum, nisi suo vicario, quamdiu illum probum cognoscat; at quando nequā reperitur, potest ex necessitate alteri committere, vt processum infor- matiuum instituat; verum quia sæpe delegantur causæ dicto D. Ca- pitaneo, tunc potest cui velit subdelegare pro formando processu of- fensiuo tantum, & iste subdelegatus potest etiam torquere testes, vt seruatum est multoties, licet non semper ritè factum sit; f. & aduerrē-

165 dum est, quod licet delegatus Principis possit subdelegare eandem causam alteri, nihilominus non potest subdelegare cum autoritate subdelegandi, non obitante quod delegatus huic subdelegato com- miserit in totum vices suas, & hoc ea potissimum ratione, vt infinitas euitetur; ita Phil. Franc. in c. cū causam. n. 9. de appell. per glo. in d. c. & per tex. in c. sup. per quæstione. 6. si verò, de offic. deleg. Marant vbi

166 3. distinc. 5. n. 53. f. Nec processus factus ab isto subdelegato subdele- gato posset ratificari à delegante Principe propter defectum infana- bile iurisdictionis, vt per Vant. de nullit. ex defect. iurisd. n. 140. quia in iurisdictione nō h. het locum ratihabitio, per illum in c. cū cau-

167 sam, de appellat. f. sed solus Princeps potest ratificare sententiam nulliter

Nulliter latam ex defectu iurisdictionis, ut est glo. no. q. 2. c. 1. & 2. de offic. deleg. Vant. tit. qualiter senten. & c. no. 7. & n. 25. ubi ait verum esse quando Princeps scit, & notam habet scientiam de tali nullitate, & in tit. de nullit. ex defect. iurisd. no. 26. & 27. quod facit pro quibusdam Iudicibus modernis, qui capiose confirmare audent sententias ex defectu iurisdictionis nullas, & alij. executionem concedunt, tanquam sint duæ sententiæ conformes. & à Boue maiori discit arare minor.

168 † Cause autem cognitio, an scilicet subdelegatus habuerit ipse utiq; auctoritatem subdelegandi, ad delegatum Principis spectat, ut per Vant. loc. cit. & de supradicta materia habetur apud Bar. & alios in l. obseruare. ff. de offic. proconsul. glo. in l. si gerente. in veractitate. C. de offic. eius, qui vic. alt. gerit, & in dubio debet iudicare quod nō,

169 † quia delegatio est stricti iuris. l. imperium, ubi Ias. & alij de iurisd. omn. iud. Bal. in auth. sed nouo iure. C. de ser. fug. & dicitur odio fa. no. glo. in c. 1. in ver. processus, in fi. de rescript. & vi. D. Menoc. latè sibi satisfecisse, contra D. Riminal. in d. q. 54. Multa etiam possent hic adduci circa ea, quæ Princeps facere potest, vel ei non conueniunt, tamen ne egrediamur à tract. materiæ criminalis sat erit dicere vno verbo, quæ de iure non potest Princeps facere, multo minus Iudex subrogatus, ar. à maiori ad minus. auth. multò magis, C. de sacr. sanc. Eccles.

170 † Restat solum breuiter recolligere nonnulla alia, quæ possit facere Iudex supremæ auctoritatis, & Pat. de Pur. in trac. find. in verb. concordia, & in verb. Iudicis suprema potestas, plura accumulat, & dicit, quod iste Iudex per hanc supremam auctoritatem non tenetur in sindicatu de ijs quæ facit, verum tamen cauendum est ab inuidis, & dampnum passis, quia alia via NODVM IN SCIRPO QVÆRVNT, ut apud Plau. in Men. & Terent. in And. legitur.

Primò Iudex noster potest comburere instrumentum falsum productū, & lacetare libros improbæ religionis; secundò, domum ruinofam inuitum cogit reficere: tertio, potest cogere aliquem vt vendat tantum de terreno suo stabili, ubi furcas possit erigere: quarto, potest capi facere iumentum pro exequenda iustitia: quinto, potest cogere ciues ad emendum ipsius frumentum, quod habet superfluum, sed hoc perraro accidit: sexto, potest statuere precium, vt res viliori precio vendantur, & quod conducantur in publica platea: septimo, cogit vicinum vicino præstare aditum, sed hoc est etiam de iure com.

muni. Ang. in l. i. de ser. leg. octauo, potest cogere partes ad concordiam: nono, potest cogere arbitrum electum acceptare: decimo, potest mandare vt aliqua domus destruat, vel vt ciuitas pulchrior reddatur, vel ob delictū vt transeat in exemplum pro ceteris facinorosis sceleratis: vndecimo, potest mala medicamenta tumpere, & mensuras iniustas frangere: duodecimo, potest à Ciuitate eicere morbosos, & vagabundos: decimotertio, potest statuere ius iniquum de quo suo loco latè dicturus sum: decimoquarto, item potest statuere præmium capienti malefactorem, Pur. in ver. præmium, sed in causis criminalibus, quid possit facere in matèria capturæ, torturæ, & pœnarum in seq. par. Deo dante dicetur, cui laus, & honor, & per hæc sit expedita hæc prima pars in fine anni 1599. faxitq; Deus quod annus sequens 1600. fœlix, faustus, fortunatusq; sit, quod futurum creditur, & speratur, cū sit annus Sanctissimi Iubilæi, sub Clemente Octauo Pontifice Maximo.

S V M M A R I V M

P A R T I S I I.

1

2

4

3

5

6

7

8

CAPTURA est meri, & mixti imperij.

Capturam concedēdi quibus ius competat, & n. 4.

Iudices Pedanei quare sic dicti.

Captura criminalis, ad duplicem effectum fit.

Captura ad custodiam an sit meri imperij.

Imperium paruum sonat in iurisdictionem.

Prætorum plures species.

Captura ex quatuor requisitis constat.

Captura per modum iurisdictionis.

Captura per modum prouisionis, etiam priuatis permittitur.

Priuati detinētes delinquētes, debent consignare intra horas viginti Iudicū.

Captura quibus ex causis concedenda.

Capturam ad instantiam partis quando Iudex denegare possit.

Iudex supremæ auctoritatis motu proprio à captura incipere potest, & 22.

9 Captura

- 9 Captura non est ex abrupto concedenda.
- 10 Capturam concedere res periculosa scandali.
- 11 Index tenetur, & punitur concedens capturam ex abrupto contra innocentem, & tenetur actione iniuriarum.
- 12 Carcer à coercendo, dicitur mala mansio.
Carcer equiparatur torturæ, & morti.
- 13 Captura damnum & præiudicium irreparabile affert.
- 14 De capiendi licentia constare debet. *salut n. 15.*
- 15 Licentia capiendi, quando necessaria non sit.
Captura in Ecclesiis an fieri possit, & n. 26.
Licentia capturæ quanto tempore duret.
Captura an teneat non confilto de decreto captura.
- 16 Carcerandi forma seruanda.
Berouarij aduertant, ne scandala in captura nascantur.
- 17 Commentarienses, seu custodes carcerum ad quæ teneantur. n. 18. 19. & 20
Berouarij non habent discretionem.
- 18 Custodes carcerum quomodo puniantur deficientes in suo officio, & cura,
& quid facere debeant.
Afflictio non est danda afflictio.
- 19 Sollicitatores peruersi extorquunt sub falsis promissis pecunias à carceratis.
- 20 Carcerati debent secreto, & diligenter custodiri dum instruitur processus informatiuis.
- 21 Captura non confilto de delicto an sit concedenda.
- 22 Captura est arbitraria Iudici.
- 23 Captura an in die feriata concedenda.
- 24 Captura parti offensa minimè concedenda.
- 25 Prudentia est præcauere, & providere.
- 26 Iudex laicus capturam in Ecclesiis non concedat. *sup n. 15.*
- 27 Capiendi facultas olim concessa laicis est sublat.
- 28 Cæmeteria quam immunitatem habeant: quantum extendatur eorū immunitas: & qualiter sit intelligenda.
- 29 Domus Episcopi qua gaudeat immunitate.
- 30 Capturæ finis attenditur.
Delictorum an finis, aut principium attendatur.
Fugiens ad Ecclesiam quando sit tutus.
- 31 Fugiens ad domos magnatum quando sit tutus.
Franchisia domorum qualiter obseruanda, & cur concedantur.
Ecclesiæ priuilegium est de iure Diuino.
- 32 Inducta ad vnum finem non debent contrarium effectum operari.

- Franchisæ domorum magnatum, & Cardinalium abrogata*
Beruarij cauant à capturando in domibus franchisæ, vel magnatum.
Princeps etiam sine causa potest derogare Privilegijs.
- 33 *Captura in domibus magnatum quando tutè sit.*
Executores quando possint removere quæcumq; obstacula.
- 34 *Domus vnicuiq; sua tantum refugium esse debet, & quando liceat capere*
in domo propria delinquentem, n. 36. & 37.
- 35 *Interesse publicum priuato præfertur.*
- 36 *Capturæ forma quæ esse debeat.*
Qui non habet in ære luat in corpore.
- 37 *Captus contra formam debet relaxari. contra n. 38.*
Captus indebite, potest impune fugere.
Fugiens è carcere an habeatur pro confesso & conuicto.
- 38 *Iudex satius est relaxando captum nulliter, quando captura potest*
iustificari.
- 39 *Captura nulla, non retractatur processus, & sententia tenet. n. 40.*
Iudex Brachij regij non tenetur seruare regulas capturæ.
Pater pro filio, & e contra ex causa retineri potest.
- 40 *Captura in alieno territorio minime concedenda.*
Sententia tenet, quamuis captura sit nulla.
Non licet ponere faciem in messem alienam.
- 41 *Capiendus fugiens in alienam iurisdictionem an ibi capturari possit ab in-*
sequentibus illum.
Captus in aliena iurisdictione statim relaxandus.
- 42 *Resistentia an sit licita tractantur malè conclusiones.*
- 43 *Resistentiæ materia à quibus tractetur.*
Captura non potest concedi, nisi ab eo, qui iurisdictionem habet.
- 44 *Executores publicæ iustitiæ, quid seruare debeant in pertinentibus ad eo-*
rum officium.
Licentiam capturæ ostendere ante capturam periculosum.
Præsumptio est contra officialem, qui ostendit licentiam capturæ.
- 45 *Iudex nullo modo in capiendo se intromittat, & de inconuenientijs quæ*
exinde nascuntur.
- 46 *Iudex gerens officium executoris redditur infamis.*
Iniuria à Iudice illata vindicari potest.
Propulsatio incontinenti est licita, & quando dicatur incontinenti fieri.
- 47 *Executores, vt Beruarij, & similes non sunt capaces iniuriarum atti-*
ne, nec passiue.
- 48 *Captio non licet ex post facto contra executores vindictam facere,*
 de

de iniusta captura.

Tex. l. nihil. ff. de effract. car. contra quos locum habeat.

- 49 Iudici in dubio non est resistendum, & quando resistere liceat
Iudex dicitur minister Dei.

Resistentia facienda praeceptis, sententijs, & executionibus iniustis.

Resistentia potest fieri legitime, & non effrenate.

- 50 Iudici non admittenti appellationem, an resistendum.
Iniustitia non est, ubi iniquitas cadit.

- 51 Executoribus publicis nunquam resistendum. fallit n. 53.

- 52 Executor merus nudi facti nihil cognoscere potest.

Berouarij non tenentur si aliquem ponunt indebitum ad torturam.

Berouarij non tenentur, sed Iudex qui iniuste iussit.

- 53 Resistit potest executoribus contra formam mandati exquentibus.

- 54 Resistentia quando fieri debeat.

- 55 Resistentiam verbis, non licet propulsare.

Resistere quot modis dicatur.

- 56 Executio, verbis non impeditur. fallit vt ibi.

- 57 Resistentia levis, leuiter propulsanda.

Mutua delecta pari compensatione tolluntur.

Propulsatio resistentiae debet fieri moderate.

- 58 Resistentia cum armis, eget propulsatione armorum.

Propulsare resistentiam licet etiam vulnerando.

Primi motus non sunt in nostra potestate.

- 59 Resistentiam iniuste factam Berouarijs, licitum est reprimere factis.

Captus resistendo si occidatur contingenter, an Berouarij sint excusati.

- 60 Captus pro delicto capitali, an resistens possit occidi.

Contra sceleratos & diffidatos proceditur manu regia.

- 61 Captus si cum telo se eximere nitatur, potest impunè à Berouarijs offendi.

- 62 Resistentia quando confunditur cum homicidio, & quando non. qd e contra.

- 63 Resistentiae iusta, & propulsationis regulae generales.

- 64 Propulsationis resistentiae documenta.

- 65 Resistentia omnis damnosa quando agitur contra Iudicem Brachij Regij.

- 66 Iudici condemnati, quando liceat resistere.

- 67 De principibus non recognoscentibus superiorem nefas est loqui dubitatuè, aut correctiuè, & qualiter hoc procedat.

Principibus an resistere liceat.

- 68 Vocati ab executoribus in auxilium iustitiae, an parere teneantur & n. seq.

- 69 Familia potestatis non debet vexare rusticos in expensis pro calualtura.
fallit de consuetudine.

Vocati

- Vocati currentes in defensionem iustitiæ an teneantur si per cusserint, aut vulnerauerint captum.
- Subditi ubi agitur de interesse Principis sui, tenentur (etiam non vocati) accurrere & coadiuuar.
- 70 Baricelli debent tenere familiam solitam.
- Prinatus expēdens pro capiēdo malefactore, an repetat expensas.
- 71 Subditus vocare in auxilium amicos, & consanguineos potest contra notoriam iniustitiam.
- Quilibet de populo resistere potest, quando iniustitia est notoria.
- 72 Seditiose contra iustitiam resistere quando dicatur.
- Seditiosus quis, quomodo dicatur.
- Seditio quorū modis committatur.
- 73 Beronarij an sit credendum, de eorum relationibus. n. 77.
- 74 Beronarij quam fidem faciant n. 76.
- Quæ singula non probant, simul iuncta tenent.
- Iudex Brachij soli veritati nititur.
- 75 Probatio omnis est arbitria iudici.
- 76 Beronariorum vita & mores.
- Spoletinorum mores.
- 77 Relationes Nuntij, & Beronariorum quomodo fiant, supra n. 73.
- 78 Relationes an fieri possint diebus festiuis.
- Feria qua de causis introductæ.
- 79 Dies tota relationi, seu citationi cedit.
- 80 Sindici ad maleficia à quibus constituentur.
- 81 Syndicus pendente termino referendi, si remoueatur, an ipse vel successor teneatur relationem facere.
- Syndicus pendente termino, si relationem non facit, & vulneratus moritur, quomodo excusabitur.
- 82 Syndicus errans in relatione an excusetur.
- 83 Eximens captum è manibus familia qua pœna puniatur. & n. seq.
- Sanguine suum redimere licet.
- Resistere cum violentia familia quo modo intelligatur.
- 84 Eximens se ipsum qua pœna puniatur etiam supra. quodnam inditium.
- faciat fugiendo. l. mita n. 202.
- 85 Præsumptio fortior debiliorem vincit.
- Practica procedendi contra se eximentem à captura.
- 86 Iura transgredi licet ex causa.
- 87 Captus indebite an impune se eximat.
- Beronarij male captum tractantes sunt puniendi.

- 38 Fugiens è carcere an puniendus, & qua pœna.n.seq. & an habeatur pro confesso, & conuictò n. 91. & 92.
- 89 Carceratus hostio aperto fugiens, an puniendus.
Carceratus quando quis indebitè dicatur.
- 90 Iudex supremæ authoritatis non tenetur votum in curia propalare, cur capturam concedat.
- 91 Fugiens è carcere an habeatur pro confesso, & conuictò. sup. num. 88.
limit. n. 93.
- 92 Fugiens è carcere an pœna arbitraria sit puniendus.
- 93 Fugiens è carcere quando non habeatur pro confesso & conuictò.
- 94 Ira quam malos effectus pariat: si ducatur ab odio.
- 95 Eximens alium è manibus familiæ qua pœna plectendus. n. 99. distingue n. 106.
- 96 Eximens an magis puniatur, quam ille quem eximit.
- 97 Eximere à manibus familiæ quot modis contingere possit.
- 98 Principes vnanimes esse oportet ad expurgandas Prouincias malis hominib⁹
- 99 Eximens an excusetur ob amorem, & sanguinem, vel aliter.
- 100 Quæ in delictis excusent.
Dolus quando non præsumatur.
- 101 Captus qui potest euadere non dicitur captus.
Qui se ingerit non caret culpa.
Auxiliator an alias esset facturus vel non, queritur.
Res quæ non est mala, ob malum exemplum non est facienda.
Quilibet pro facto suo iudicandus.
- 102 Auxiliator qualiter sit puniendus, quamuis principalis, sit absolucndus.
Fugiens è carcere quando peccet, & quando non.
- 103 Eximens captum an teneatur tanquàm principalis, an tanquàm auxiliator, quid in instigatore, & fautore.
- 104 Pœna occidentis captum in manibus familiæ,
Occidi impunè qui possunt.
- 105 Bulla Sixti V. P. P. contra scelerntos.
- 106 Eximens captum è manibus familiæ, postquam est confessus, vel condemnatus quam penam patiatur.
- 107 Eximēs minus delinquit è manib⁹ familiæ, quā si eximat è carcere. n. 110
- 108 Carcer dicitur locus sanctus.
- 109 Ignorantia quo casu excuset, n. 118.
Condemnatio non facta more solito an afficiat absentes.
- 110 Eximens captum ante condemnationem è carcere qua pœna puniendus.
Penam lese Maiest. an & quando incurrat eximens captum è carceribus,

bus. & n. seq. & n. 112. & 114.

- 111 *Animus lacerandi Maiestatem non presumitur.*
- 112 *Vxor, & filij à pena eximentis è carcere an excusandi.*
Subditus qui non est, saltem per habitationem, non committit crimen læsa maiestatis, sed reputatur hostis.
- 113 *Crimen læsa maiest. an committatur contra Principem recognoscentem superiorem.*
- 114 *Imperator, & Reges titulo Maiestatis venerantur, & Papa titulo san-*
- 115 *Fugam fractura aggravat.* (Elitatis.
Eximens captum è carcere, nō excusatur si iniuste, vel iuste carceratus sit.
- 116 *Carceratus (quamvis iniuste) non debet sine iussu Iudicis relaxari.*
- 117 *Eximens alium è carcere post condemnationem, qua pena sit puniendus, Pœna non est ubi deficit dolus.*
- 118 *Eximens carceratum tenetur probare ignorantiam condemnationis habuisse.*
- 119 *Eximens carceratum per non admissionem appellationis, qua erat admit- tendæ an penam incurrat, vi. infra.*
- 120 *Delinquens condemnatus dum ad supplicium ducitur iniuste, an eximi possit impune, & n. seq.*
Quid si obuiam habet Cardinalem.
De Privilegio isto an sit in usu.
- 121 *Præsumptio est contra illum, qui dat operam rei illicitæ.*
- 122 *Cautela pro eximente carceratum, ut excusetur.*
- 123 *Beronarij sunt nimis auidi, & potius ad marsupium manus apponunt, quam ad ligandum delinquentem.*
Pecunia à Beronarijs crepta delinquenti in captura ubi impendenda.
Arma reperia penes captum cuius sint.
- 124 *Persona quæ carcerari possunt, & an.*
Privilegiati indice supræ authoritatis mandante.
Dispositio multarum legum de iure communi non servatur à Iudice supræ authoritatis n. 129. & 171.
- 125 *Clerici an & quando carcerari possint. n. 130.*
- 126 *Reatus omne privilegium tollit.*
Delicta gravia asperitatem, & lævia equitatem.
- 127 *Non omne quod licet, bonellum.*
Iudicium, & discretio pari passu ambulant.
Contra improbus semper rigide procedendum.
- 128 *Testes omnes possunt incarcerationi, & qua de causa.*
Practica qualiter retinendi sunt testes, ne processus secreta manifestentur

- 129 Testis renuens dicere veritatem retinendus .
Judici Brachium Regium habenti nullum tempus limitatum .
- 130 Clericus repertus in adulterio potest retineri à viro, vt *Judici consignet, aut Episcopo .*
- 131 Clericus à laico retineri potest captus in flagranti qñ est suspectus de fuga.
- 132 Custodia, quomodo, & qualiter facienda fiat in arbitrio iudicis. n. 133.
Carceratorum distinctio à custode habenda .
- 133 Custodia secundum qualisatem delicti, & personarum habenda .
Custos excusatur exequendo mandatum superioris .
- 134 Inferior non debet diffidere de eo, de quo superior confidit, nec arguere
superiorem .
Carcerati eantē custodiendi, & eantē debet forma custodia demandari .
- 135 Custodes de quibus teneantur. vsq; ad n. 155.
- 136 Custodes quam curam gerere debeant, & ibi multa bona documenta
in practica .
Carcerati, qualiter tutē custodiendi .
- 137 Acetum mixtum cum vrina marcescere facit muros carcerum .
Carceratorum astutia pro fugiendo, exempla. n. 139 .
- 138 Carta scripta, qualiter nō scripta videatur, & quomodo detegatur quod
sit scripta .
Venenum latet quandoq; in ferculis carceratorum .
Mandantis astutia, ne detegatur à mandatario .
- 139 Mandatarij qualiter puniantur .
Proditorum præmia, quæ .
Custodis summa diligentia in visitando carceratos .
Lima furda quomodo fieri possit .
- 140 Carcerati Missam diebus festis audire debent .
- 141 Iudices quomodo tutē se gerere debeant, quando habent carceratum ma-
gnum virum .
Iudices audientiam quando denegare licitē possint .
*Comitiua magna veniens cum potenti ad iudicem pro causa carcerati
 fiet de foris .*
Cautela qua Index non timebit .
- 142 Mos ei gerendus non est, qui solum facit vt officiat .
Inuidia proprietatis, & emulationis .
- 143 Custodes qualiter excusandi sint. n. seq.
Dolo non caret qui facit vltra quam natura rei patiatur .
Custodes qua pœna puniendi .
- 144 Custos quando de fuga carcerati non teneatur .

- 145 Custos non tenetur de suoreaptare, nec reficere carceres ruptas ;
 146 Carcerum fabricatio ad quos spectet .
 Custos de casu fortuito non tenetur. contra. n. 148.
 147 A prodizione liberet nos Deus, quia difficile est precauere .
 148 Custos nimis confidens de famulo dicitur in culpa .
 149 Carceratus si moritur in carceribus culpa ascribitur custodi, fallit vt ibi.
 150 Carceratus non potest instituire heredem custodem, nec alium officialem.
 Custos tenetur probare non culpam, & tenetur pro culpa uxoris, filiorum, & familia .
 151 Custos carcerum grauiter punitur si rem carnalem cum carcerata habet .
 152 Quid si cum meretrice .
 153 Index carnaliter carceratam, vel subditam cognoscens qualiter puniatur.
 154 Carceratus rem carnalem habens cum uxore custodis, vel ancilla qualiter puniendus .
 155 Luxuria quam mali effectus, & libidinis, & in quibus praesertim personis.
 Auaritia mater libidinis .
 156 Carcerati quando & quibus de causis relaxandi .
 157 Carcerati euacuato processu informatio an relaxandi .
 158 Practica extraordinaria, vt complices se consilient .
 159 Carceratis relaxatis inconuenientia multa .
 Delinquentium malitia & astutia .
 160 Carcerati infirmi quando relaxandi, & qui non .
 161 Custodia carceratorum infirmorum a quo soluenda .
 Homo ad Imaginem Dei creatus, non est derelinquendus .
 Nullus est homo tam iniquus qui saluari non possit .
 162 Medici prius adhibendi, & eorum iudicium penes acta cum iuramento ,
 antequam carcerati relaxentur, & de practica eligendi Medicos, vt n. 163
 164 Medici & alij periti possunt cogi .
 165 Peritorum testimonium an teneat sine iuramento .
 166 Carcerati relaxandi tempore Natalis, & Resurrectionis Domini .
 167 Iudices causarum criminalium quo tempore diligentiores esse debeant .
 168 Donesmundus Praefes Senatus Mantuae valde commendandus .
 169 Index liberi, & absoluti arbitrij quando possit carceratos relaxare .
 170 Carcerati qui nullo modo relaxandi .
 171 Carcerati quando iuratoria cautione possunt relaxari, qñ non . n. 180.
 Illustres persone quae dicantur, & an iuratoria cautione relaxandae .
 n. 173. & 195.
 L. quoties. C. de dign. lib. 12. recessit ab aula .
 172 Nobiles quando iuratoria cautione relaxandi .

Iuratoria cautio est arbitraria iudici.

173 *Iuratoria cautione qui non sunt dimittendi.*

174 *Pignus loco fideiussois an dari permittatur.*

Ab arbitrio iudicis pendet an carcerati pro pœna arbitraria sint fideiussores relaxandi.

175 *Alter pro altero incarcerationi an possit loco fideiussois non præstiti.*

Dæmonis, & Pitiæ ingens amor.

176 *Pater pro filio, & econtra an carcerari possit.*

Servus vel animal pro noxa dari potest, immo animalia puniuntur.

Cautela pro reprimenda audacia, & delictis filiorum.

177 *Capius pro vno delicto an possit recommendari pro alia causa.*

178 *Cautionum, seu fideiussorum materia late, & distincte in causis criminalibus explicatur.*

Cautio quot modis sumatur. & de cautionum speciebus, & differentiis.

179 *Fideiussor de iudicio sisti debet esse diues.*

Cautio de iudicatum soluendo quæ. n. 184.

Cautio de iudicio sisti comprehendit cautionem de se presentando. contra n. 180. & 181.

Cautio iuratoria in criminalibus regulariter locum non habet.

180 *Cautione iuratoria qui relaxandi non sunt.*

Clausula toties quoties, quid importet.

181 *Cautio de iudicio sisti, quid importet.*

182 *Cautio de se presentando quid importet.*

Pluralitas de duobus verificatur.

183 *Representatio qualiter sit facienda.*

184 *Mora quando per fideiussorem committatur.*

Fideiussor de iudicatum soluendo dicitur fideiussor in litem. & quando expiret. & an ad augmentum teneatur. n. 36.

185 *Obligatio gravis an transcat ad hæredes, & quæ sit huiusmodi obligatio. n. 244.*

Obligatio ad pœnam dicitur obligatio gravis.

186 *Fideiussor an censeatur liberatus quando absoluitur principalis in prima instantia.*

Sententia criminalis quando dicatur transisse in rem iudicatam.

187 *Fideiussor de soluenda pœna toties quoties, an resolvatur per binam vicem. n. 242.*

188 *Cautiones tres simul quando accipiendæ.*

189 *Fideiuberi pro pœna corporali an possit. quid in practica.*

Nemo Dominus membrorum suorum n. 176.

- 190 Fideiussorum recipiendarum practica. & quid in reuente fideiubere.
 191 Fideiussor die feriata an dari possit.
 192 Statutum de fideiussoribus dandis qualiter sit intelligendum.
 193 Fideiussor idoneus qui sit, & qui non, & cuius periculo. n. 197.
 194 Paria sunt quem non esse idoneum, vel difficilis exactionis.
 195 Fideiussor non diues potest esse idoneus respectu principalis diuitis, & ubi dari debeat, & quid si ab initio idoneus, ex post pauper. n. 197.
 Fideiussor quis esse possit, & quis non.
 Illustres an fideiussorem dare teneantur. vi. sup. n. 171.
 196 In leuibus delictis non attenditur rigor statuti in materia fideiussorum.
 197 Sententia an quis sit idoneus dicitur interlocutoria.
 Fideiussor non liberatur per dationem secundi.
 Nouatio an mutatione personę fiat. an loci infra, & 201.
 198 Fideiussor quando liberatus remaneat.
 Principali capio inscio fideiussore, si aufugerit, an fideiussor sit liberatus. num. 200.
 Fideiussor pro vna causa, si pro alia principalis sit retentus, & fugiat, an fideiussor sit liberum.
 Fideiussor quid facere debeat principali presentato.
 199 Fideiussio est stricti iuris.
 200 Fideiussor quando ob impedimentum excusetur.
 201 Fideiussor presentando principalem an sit liberatus.
 202 Fideiussor qui semel presentauit principalem qui ob nimiam seuitiam officialium fugit, an sit liberatus.
 Reus e carcere fugiens ob nimiam seuitiam, non facit inditium contra se. supra n. 84.
 203 Fideiussor liberatus est, quando principalis fuit ob aliam causam bñitus.
 204 Fideiussor an per prorogationem termini sit liberatus.
 205 Prorogatio termini quando non liberat fideiussorem.
 Nouatio quando facta dicatur.
 206 Fideiussor an sit liberatus per confiscationem bonorum facta principali.
 207 Fideiussor indemnuitatis quis, & an fideiussore primo conuenio, iste indemnuitatis teneatur suscipere in se inditium.
 208 Paria esse quem promittere indemnem reuelare, vel defendere.
 209 Defensor quas exceptiones proponere possit.
 Defensor quando legitime defendere dicatur.
 210 Fideiussor simplex differt a fideiussore indemnuitatis.
 211 Fideiussor simplex excussionis exceptionem quando opponere debeat, & quando fideiussor indemnuitatis. vi. n. 219.

- 212 *Promissio indemnitate quando non valet .*
 213 *Collaudator qui dicatur .*
 214 *Collaudator ad qua teneatur , & quomodo & quando .*
 215 *Sententia lata contra principalem an efficiat fideiussorem .*
 216 *Prædicta conueniendi principalem fideiussorem simul in cā criminā .*
 217 *Fideiussor an incurrat penam si principalis in termino non se constituit ,
 an mora possit purgari .*
Mora modica non dicitur mora .
 218 *Fideiussor soluens pro principali, coram quo aget pro sua indemnitate .*
 219 *Fideiussor in causa triminali non habet beneficium excussionis .*
 220 *Fideiussorum, & fideiussionum diuersæ species, ac obligationes .*
 221 *Fideiussor vnus fideiubens pro pluribus quando sit liberatus & quan-
 do non . n. 222 .*
 222 *Suspectus de delicto quandoq; relaxatur , vt ceteris correis animum
 præstet se constituendi .*
*Fideiussor relaxatus, an possit reuocari ad carceres non superuenienti-
 bus nouis inditijs .*
 223 *Fideiussores plures dati pro vno reo, qualiter inter eos obligati censentur ,
 & quomodo liberati . n. 225 . 226 . & 227 .*
 226 *Beneficio cedendarum & no. Constitui. renuntiare quid præstat , quid de
 beneficio de fideiussoribus, & Epistola Diui Adriani .*
 228 *Fideiussores plures pro pluribus quid inter eos censendum quo ad oblig-
 ationem , & liberationem .*
 229 *Diuisio obligationum quando, & quomodo facta censetur ab obligationis
 forma quando facto iudicis recessum dicitur .*
 230 *Fideiussor vnus ex pluribus solus interpellatus an possit excipere vt ce-
 teri confideiussores æque interpellentur .*
 231 *Fideiussores an esse possint ad inuicem delinquentes , & quid iuris circa
 huiusmodi fideiusiones .*
 232 *Fideiussio de præsentando in solidum, differt à promissione de soluendo pe-
 nam, & de effectu .*
 233 *Fideiussor qui promisit præsentare plures in solidum sub certa pœna, an
 teneatur ad totam penam si omnes nō præsentauit sed partem tantum .*
 234 *Fideiussor qui plures in solidum præsentare promisit, an interpellatur ad præ-
 sentandum vnum ex eis tantum, censetur liberatus etiam quo ad alios*
 235 *Fideiussor antequàm conueniatur condemnato principali corporaliter
 an teneatur .*
 236 *Fideiussor de indicatum soluendo an teneatur ad augmentum pœna prop-
 ter negationem delicti, vel propter contumaciam .*

- 237 Fideiussor de iudicio sisti an esse possit Consiliarius, Advocatus, procurator.
- 238 Dives si recusetur in fideiussorum recipi tanquam non idoneus, an possit agere actione iniuriarum. vi. n. 195.
- 239 Fideiussor carcerati de fuga non facienda, si fugit principalis, an eum defendere possit.
- 240 Fideiussor qui promissit Titium non discessurum è Prætorio si discessit, & ante condemnationem revertatur, an liberetur à pœna.
- 241 Fideiussor condemnatus pro principali ex quo non presentavit, an ante condemnationem faciendam contra principalem, si eum presentet, condemnatio reddatur nulla.
- Practica procedendi contra fideiussorem, & principalem.
- 242 Fideiussor qui promissit solvere pœnam toties quoties, per quot vices teneatur ad illam. n. 187.
- 243 Fideiussio an morte principalis expiret.
- 244 Fideiussore mortuo, an obligatio transeat ad hæredes.
- 245 Cautio data ad beneplacitum, quanto tempore duret,
- 245 Cautio de beneveniundo quando expiret.
- Officiu contra disciolos laudabile in Civitate Florentia.
- 247 Cautio data per mensem, & ultra ad beneplacitum, an elapso mense revoluta sit, non declarato beneplacito intra illum mensem.
- 248 Cautio de non offendendo, qualiter prestanda, à quo, & quomodo.
- 249 Aequalitas in iudijs servanda.
- Practica cogendi renitentes fideiubere de non offendendo, num. seq. & 254. & 255.
- 250 Fideiubere de non offendendo renuentes, & protestantes non sunt audiendi.
- 251 Cautio de non offendendo an & quando recipi potest danda, & n. 249. quid si non inveniatur. 254.
- 252 Practica bammitos faciendi est valde damnosa.
- 253 Cautio de non offendendo datur cum cognitione causæ.
- Dives an debeat fideiussorem dare, vel solum cautere.
- 254 Occasio nequaquam danda malis hominibus.
- Cautio de non offendendo inter familiam, & familiam, seu inter unam & alteram principalem.
- 255 Pœna indignationis Principis quæ.
- 256 Pœna omnis in Principe est arbitraria, & usq; ad mortem.
- 257 Præceptis pœnælibus aueritur rumor, & occasio scandali inter communitates contentiosas.
- Maleficijs futuris succurrendum, & de laudabili & opportuna practica quæ servatur in statu Sereniss. Magni Ducis Etruria.

- 258 Cautio de non offendendo quanto tempore duret.
- 259 Pœna ob ruptam cautionem de non offendendo quando debetur inf. n. 260.
 Cautiōi de non offendendo quomodo contrahenitur.
 Pœna an tota debeatur ab vno qui contrahenit solus, an pro rata diuidatur inter alios cum eo obligatos.
- 260 Cautio de non offendendo quando rupta censetur, & sup. n. 268.
- 261 Saluaguardia quid sit, & qualiter differt à custodiā, à saluo conducto, & à cautionibus.
 Saluusconductus à quo, & quāda causa concedatur. inf. 298.
- 262 Saluaguardia à solo Principe conceditur, & quāda causa, & n. 266.
- 263 Obsides quāda causa Principes sub saluaguardia recipiant.
- 264 Saluaguardiæ onus tam graue habens ad quāda tenetur, vsq; ad n. 257.
- 265 Custos debitam diligentiam consuetam adhibens excusatur.
- 266 Custos dicitur mercenarius, & ad quāda non teneatur. n. 255.
- 267 Custodiam petens, soluere tenetur mercedem custodis.
 Saluaguardiæ merces non datur.
- 268 Saluaguardia non conceditur nisi aduersarius sit valdè potentior.
- 269 Saluaguardia oncratus tenetur etiā pro facto alieno, & pro casu fortuito.
 Saluaguardiam habens quas diligēcias extraordinarias facere tenetur
 Saluaguardiam habens teneitur probare non culpam.
- 270 Saluaguardiam habens, hoc est onus saluaguardiæ, quomodo excusatur,
 & quibus ex causis.
- 271 Saluaguardiæ onus habens non tenetur de casibus inopinatis.
- 272 Saluaguardia datur pro defensione iuris, & facti.
- 273 Saluaguardia alia generalis, alia specialis.
- 274 Saluaguardia Principis non eget causæ cognitione.
 Saluaguardia quam causæ cognitionem requirat.
- 275 Clausula motu proprio.
- 276 Saluaguardia Rerum, Merçi, & Castri.
- 277 Custodes Rerum aut Castri, an torqueri possint.
- 278 Saluaguardiam personæ frangens quāda pœna puniatur.
 St autum Mantuæ de homicidio §. vi intelligatur.
- 279 Saluaguardiam datam reus frangens quāda pœna puniatur.
 Episcopus an possit recipere inferiores sub saluaguardia.
 Saluaguardia quanto tempore duret, sup. n. 249.
- 280 Scalafranca quāda sit, ad quid concedatur.
- 281 Duellum est penitus prohibitum.
- 282 Duelli vsus diabolica arte inuentus.
 Duellum concedentes quāda pœna puniantur.

- Duellum facientes hodie sunt infames, & de alijs penis.*
- 183 *Duelli spectatores, & consulentes qua pena plectendi.*
Duellum de facto secutum anno præterito inter filium Serenissimi Sabaudia Ducis, & Equitem Gallum.
- 184 *Carcerati pauperes cuius expensis alendi.*
- 185 *Carceratus potest agere actione iniuriarum contra non præbentem victum, & lectum.*
Qui sentit commodum, debet sentire incommodum.
- 186 *Fiscus negando alimenta pauperibus incarceratis dicitur homicida.*
Alimenta carceratorum non veniunt in publicatione bonorum.
Bonis confiscatis, an bamnito reseruentur alimenta.
Damnati non perdunt ea, quæ de iure naturæ sunt debita.
- 187 *Bonorum confiscatio non tollit legitimam filiorum.*
Fiscus non potest petere à patre alimenta debita filio, quamvis bamnito.
- 188 *Filius pro delicto patris non perdit alimenta.*
Legitima est debita iure naturæ, & an per se tutum tolli possit, remissive.
- 189 *Pater quando possit prohibere alienationem bonorum ob filij delictum, & quomodo procedat hæc prohibitio.*
- 190 *Reip. interest delicta puniri, & pauperes carceratos alimentari.*
- 191 *Fiscus, & Reip. equiparantur.*
- 192 *Iudex an teneatur alere carceratos.*
- 193 *Iudex pius erga pauperes carceratos alimentandos.*
Infans mulieris carceratæ à quo alendus.
- 194 *Communitas pro alendis carceratis potest imponere collectam, & qualiter collecta sit imponenda.*
- 195 *Pauper non tenetur alere pauperem.*
Collecta pro alendis carceratis pauperibus qualiter imponenda.
- 196 *Januensium immensa pietas erga pauperes, & ordo admirabilis.*
Officium misericordiæ celeberrimum in Ciuitate Genue.
- 197 *Ciuitas Genue ditior alijs priuatum.*
- 198 *A præceptis pœnalibus regulariter iudicium non est inchoandum.*
- 199 *Præceptis, & non per inquisitionis libellum citantur rei in patria finit.*
- 300 *Præceptis pœnalibus ex quibus causis possit iudicium incipi. n. 304.*
- 301 *Præcepta pœnalia non conceduntur nisi à Iudice supremæ authoritatis.*
- 301 *Præceptum an fieri possit sub pœna confiscationis bonorum.*
Præceptum, quod quis non exeat domo, qualiter procedat. vi. sup. n. 251.
- 303 *L. eos. C. de modo multæ. non seruatur.*
- 304 *Causa ex quibus proceditur per præcepta pœnalia.*
- 305 *Fugere non dicitur qui latitat, & an faciat indium.*

- 306 *Iudex magna auctoritatis quid considerare debet in procedendo per præcepta pœnalia. vi. sup. n. 304.*
- 307 *Testis ter mulctatus, qui adhuc renuit venire, quo rimedio cogendus.*
- 308 *Pœna legis Cor. de fals. à Iudice supremo quando comminari possit testis inobedienti.*
- 309 *Saluumconductus, qualiter & à quo, cui & quando concedendus.*
Saluumconductum facere soli Principi convenit. & an Iudici Brachij Regij infra.
- 310 *Iudex Brachij Regij saluumconductum facere potest ad quid, & per quantum temporis.*
- 311 *Saluumconductum frangens qua pœna puniatur.*
- 302 *Saluumconductum habens si capturetur debeat statim relaxari.*
- 303 *Fides publica non est violanda.*
Fides publica quantæ extimationis sit.
- 304 *Saluumconductus vires scribendæ sunt.*
- 305 *Mala non esse faciendæ, ut eveniant bona.*
- 306 *Fidem frangere. quando licet.*
Fidem frangenti, fides frangatur illi.
- 307 *Saluumconductum habens si delinquit perdit saluumconductum.*
- 308 *Appellari à captura quando liceat.*
- 309 *Carcer ad custodiam, & non ad pœnam datur.*
- 310 *Carceratus appellans pendente appellatione an debeat custodiri in carcere Iudicis à quo, vel ad quem.*
Carceratio est de processu.
Appellatio eximit appellantem à iurisdictione, & potestate Iudicis à quo Captura an inducat litis pendentiam remissivæ.

DE BRACHIO REGIO

PARS SECVNDA.

- 1 CAPTURAM esse meri, & mixti imperij, trad. Bar. & Doc. in l. imperium, de iurisd. omn. iud. in l. 1. & 2. C. de custo. reor. idem Bar. in l. cōsentaneum. C. quo. & quan. Iudex. Luc. de pen. in l. 1. C. curios. & stratio. lib. 1. 1. Cassa. in consuetu Burg. car. 19. col. 1. & 2. † Cuius facultas competit omnibus Iudicibus suprenis, & inferioribus, vt in auth. de defensor. Ciuita. §. & iudicare, & in l. Diui Marci, de ser. fug. Sed
- 2 non competit illis potestatibus, & alijs iusdicentibus, qui habent iurisdictionem paruam, baslam, & discontinuam, vt est quando non possunt ius dicere, nisi semel aut bis tantum in hebdomoda, in certis
- 3 causis minimis, & ciuilibus tantum; † qui Iudices Pedanei appellantur, ex quo infima tractant negotia. l. vlt. C. de peda. iudic. Boer. de. cis. 2. 1. 5. n. 34. multò minus capturandi ius comperere potest priuatis personis, nisi in casibus, de quibus supra in 1. par. sub n. 2. 2. 3. & de quibus per Vant. de nullit. ex defec. cit. sub n. 3. 4. & omissis alijs capturæ. Speciebus in causis ciuilibus, de quibus glo. tex. & Doc. in l. 3. tūt. res ff. de suspect. tut. de captura tantū, quæ pro causis criminalibus concedi, & executioni mandari debet, vt proprius accedam ad tractatū
- 4 nostrum, verba sum facturus. † Captura igitur criminalis ad duplicem effectum fieri solet, vel ad pœnam, vel ad custodiam. Primo casu captura non dicitur esse de mero imperio, intellige in secundo, & tertio gradu, vt §. n. 144. & seq. in 1. par. secundo casu sic, secundū Bar. in d. l. imperium, sub n. 8. de iur. omn. iud. vbi hanc competere tantummodo maioribus Magistratibus ait, captura verò quæ fit ad custodiam, pariter est meri imperij, sed parui, ex quo sonat iurisdictionem, intellege continuam, & non discontinuam. las. in d. l. imperium, sub n. 24. vers. quartus gradus, vt §. dixi n. 145. & seq. facit Luc. de pen. l. 2. C. de exact. & execut. lib. 1. 2. & omnes Iudices ordinarij habent facultatem capturandi, siue sint ciuitatum, Prætores, siue villarum potestates, quorum

- quorum iurisdiclio est continua, quia qualibet die iudicare possunt, tam in ciuilibus, quàm in criminalibus, secus in Potestatibus, de quibus sup. n. 2. & 3. & de distinctione, & qualitatibus Prætorū, vid. Lancelot. in suo tract. de Præ. vbi triplicem assignauit Prætorum speciem, sed hanc quartam minimè attingit. † Ad validitatem capture quatuor principaliter requiruntur, videlicet iurisdiclio, causa, ordo, & forma carcerationis; secundum Bal. in cons. 40. & cons. 41. vo. 1. quem refert Boer. Decis. 215. n. 33. & 34. De iurisdictione iam dictū est supra non competere ins capturandi, nisi iurisdictionem habenti, saltem in tertio gradu, de quo per las. in l. imperium. sub n. 34. ver. tertius gradus. † Alijs autem ludicibus infimis solum permittitur capi facere per modum prouisionis, & non per viam iurisdictionis, sicut etiam alijs perionis priuatis permittitur malefactores in flagranti crimine capere, etiam si sint clerici, vt per Angel. in verb. fama. n. 65. Itē omnes alios sceleratos, & facinorosos homines, & bannitos, de quibus in 1. par. sub n. 85. ver. 4. præmiss. n. 179. 197. 201. & 223. & 232. & seq. vbi dummodo contingant captos coram suo Iudice competentem infra 20. horas, Gomes. var. resolut. tit. de captura reorum; n. 4. vi. quæ infra dicam vers. & est aduertendum. n. 40.
- 7 † Secundò requiritur causa cur captura sit concedenda, videlicet qd sit grauis, vel quoddam delinquens non sit soluendo, vt quia filius familiaris, seruus, forensis, vel aliter. Item debet liquere Iudici ordinario p testes, & constare etiam de delicto, vt per Clar. §. si. q. 20. & q. 34. ver. vidi. vbi Iudex poterit credere etiam testibus, qui aliter repellerentur à testimonio; sed quando periculum esset in mora, tunc porrecta querela Iudex ordinarius à captura incipere posset. Mars. in §. constante, n. vbi hoc in casu licere Iudici delinquentem capere, & si pars petat ab initio capturam, Iudex non cogitur concedere, nisi post quàm reus fuerit contumax. Put. de sindic. in ver. captura. c. 2. quod
- 8 est not. nisi periculum esset in mora, vt hic, † sed Iudex supremæ authoritatis motu proprio potest à captura statim incipere, siue querela fuerit data, siue non, & non examinatis testibus, & quod periculum non sit in mora, dummodo audierit delictum fuisse factum, & esse hoc verisimile, & notus sit propter bonum publicum. Batt. d. l. consentaneum. C. quo. & quan. Iud. Menoc. de arb. iud. cas. 38. † sed
- 9 nihilominus est vigilandū in concedenda captura, ne Iudex cuiuscunq; supremæ authoritatis sit, arguatur de insciētia, vel corruptione, vt admonet Foller. in sua præc. crim. in verb. studeat. sub n. 38. ijs

- 10 verbis. † Solent (inquit) vt plurimum astuti offendentes recurrere ad Iudices (maximè cum isti sint potentes) & quærelare offensos, & eos in carceribus detrudi facere, & deludunt curiam, & Iudices non absq; ignominia erunt in voce vulgi, quod accidit propter negligentiam, quia prius aliquo modo deberent Iudices se informare summarie. Blanc. in l. si. n. 6. de quæst. Bal. in l. 1. quod euitandi, in fi. C. de cond. obtur. caus. Ant. in l. si quis post. col. 2. de testa. & Foller. subdit, vnde sequitur illud vulgare dictum; *Chi hà d'hauere vñ in prigione*; vel sic, *il ladro corre dietro al Boia*; & vt experientia docet, si Iudex sit primæ impressionis (quod Deus auerrat) qui illum prius a-
- 11 dit, aduersarium superat. arg. l. qui prior. de iud. † At Iudex qui innocentem ex abrupto capi iubet, tenetur parti ad interesse, quia temerè capturam concessisse dicitur. Bal. in l. 2. C. de ijs qui lauro. Put. de sindic. in ver. captura, c. 2. n. 14. & c. 1. n. 3. Bal. in l. seueriter. C. de excusat. tut. & tenetur etiam actione iniuriarum, secundum Bar. & Ang. in l. si verò. §. 1. ff. qui satisfac. cog. intellige vt per Farinac. in tit. de carcer. & car. q. 17. n. 134. 135. 136. & seq. & Marf. §. constante. n. 2. vbi in ciuilibus cessante dolo non tenetur, vt ibi, nec est mi-
- 12 rum, quia carcer dicitur à coercendo. Luc. de pen. in l. nemo. n. 1. C. de exact. trib. lib. 10. & dicitur mala mansio. litem apud §. quæstionis. ff. de iniur. & æquiparatur torturæ. Bal. in l. si clericus, col. 2. ver. & 1. C. de episc. aud. intellige secundum Brun. de indic. 2. q. 2. par. immo morri, secundum Bal. ibi, & Alex. conf. 133. n. 2. & 10. vo. 6. intellige de carcere ad pœnam, iux. l. qui diutino. ff. de pœn. Farinac. q. 24. n. 14. fol. 218. & q. 27. n. 3. vbi dicit, quòd carcer est sepultura viuorum, consumatio bonorum, consolatio inimicorum, & experientia
- 13 anicorum. † & captura pluribus de causis asserre dicitur damnum, seu præiudicium irreparabile, siue quòd ad honorem, siue quòd ad personæ salutem, siue quòd ad bona, vel etiam quòd ad scandala. Bal. in l. per diuersas. 10. q. C. manda. las. in l. 4. §. si quis condemnatus, nu. 22. & ibi Castrens. C. de re. iud. Neuiz. conf. 52. n. 8. Rol. conf. 65. n. 16. vo. 3. Iodoc. prac. crim. c. 15. & infra per discursum dicetur.
- 14 Tertio requiritur ordo, idest licentia in scriptis ostendenda in actu executionis, vt prædixi n. 210. & 223. in 1. par. dicit Bal. in l. si quando. q. 12. C. de test. las. in l. cum proponas. n. 7. C. de pac. Bal. & Sally. in l. neminem. C. de exhib. reis, per Bellac. com. 67. tit. de malef. Rubr. de carcer. ver. carceratum eximens. col. 2. lib. 3. Ang. de malef. in verb. fama, nu. 54. vbi etiam priuatæ personæ licentia conce-

di posse inquit, attēde tamen quæ in hoc proposito ꝑ subijciam n.

- 15 Sed multi sunt casus in quibus etiam sine licentia in scriptis potest
captura fieri, vt in capiēdo delinquentem in flagranti crimine, de
quo in 1. par. dixi sub n. 213. & seq. & etiam per Bal. super feud. de
pac. iuram. firm. §. si quis verò, n. 6. Item quando non habetur copia
iustitiæ. Rip. in cap. 1. n. 89. de iudic. item quando capitur fur ab eo
cui res fuit furata. l. 1. C. quan. lic. sin. iud. se vendic. item in falsarijs
monetarum. glo. in l. fi. C. de exhib. reis. item possunt capi desertores
militiæ, publici latrones, sacrilegi, & depopulatores agrorum, ac vir-
ginum raptores, vt in d. l. 1. & 2. C. quan. lic. sine iud. se vindic. & in
l. 1. C. de rapt. virg. & sine licentia possunt capi in summa omnes illi,
de quibus supra in quarto præmiss. per tot. dummodo infra 20. horas
consignent captos Iudici suo, vt supra dixi n. 6. & per Saly. & alios in
d. l. fi. C. de exhib. reis, & Ang. de malef. in d. ver. fama, nu. § 9. in q. 4.
sed quodam capturam in ecclesia faciendam sine licentia serua Bullam
Greg. Papæ xiiij. de qua in d. 4. præmiss. memoriâ feci, sub n. 86. & 93.
& no. q. licentia capiēdi durat in tempus successoris, vt per Bal. in l. 1.
n. 3. ff. de postul. similiter post Iudicis mortem mandantis, Viui. com.
op. § 55. n. 4. vo. 2. & transit ad Baricellum successorem, donec spes sit
capiēdi malefactorē, vi. Rol. conf. 38. n. 7. vo. 3. & Berou. conf. 4. n. 3.
& no. ē q. licet ab initio non constet de licentia, aut decreto capturæ,
tñ ex post facto, & diutina carceratione dicitur iustificata, & approba-
ta, ita seruante cōsuetudine, vt per Vant. de nullit. ex defec. cita. n. 34.
- 16 ꝑ Requiritur quarto, & vltimo, quod seruetur forma carcerationis,
nam aliud est capere notorium delinquentem, vel solitum delinque-
re, aliud nobilem, qui per lasciuiam deliquit, aliud est capere iuue-
nem, aliud senem, & aliud masculum, aliud fœminam, aliudq; lai-
cum, aliud clericum, vel religiosum; vt in l. 1. C. de custo. reorum, &
sic est habenda ratio personarum. vel qualitarum delictorum, l. Diu-
pius. C. eo. & aduertant Berouarij, & alij publici executores, à scan-
dalise eorum culpa causatis, vt per Put. de lind. in verb. captura, c. 4. n.
4. & dixi in prima par. n. 219. hinc est, quod iudices in decreto solēt
- 17 ad cautelam concedendo capturam dicere, sine scandalo. ꝑ Debent
enim Commentarienses bene tractare captos, tam in actu capturæ,
& dum ad carceres capti ducuntur, quàm etiam in carceribus; Nam
datur officium, discretio nequaquam, (licet publicis executoribus
dura res esset, quia induti sunt indiscretionē) verum custodes de-
bent tractare carceratos cum humanitate quadam, nec debent accu-
sato-

- factoribus crudelitatem suam vendere pretio, vel gratia affligendi carceratos fame, vel angustia, vel siti, vel longa tate, subtrahendo eos audienti, quia neminem audiunt, & à nemine audiuntur clamantes;
- 18 ¶ si autem contra hæc fecerint, iudex debet eis infligere pœnam p modo culpæ, & providere; alioquin infamatur, & iudicium subibit; ut in tottit. C. de custo. reo. unde hæc omnia colliguntur, quoniam non est danda afflictio afflicto. ut in l. Naui. ff. ad leg. Rod. de iact. &
- 19 insuper debent custodes carcerum præcauere, & etiam monere iudicem, anadsint aliqui vulgares procuratores, seu sollicitatores, de quibus intellexit D. Borg. in decis. 41. in 1. par. qui multa promittunt pauperibus carceratis, dummodo pecunias ab eis extorqueant, & nihil agunt, neq; obseruant. promittentes ut plurimum factum alienum, contra quos pœna talionis hodie etiam in vsu esse deberet, licet in desuetudinem abierit. Bal. in athleras. §. calumniator. nu. 6. de ijs qui not. infra. Seruetur etiã forma carcerationis quod ad mansionem, nam qui minus deliquit in meliori carcere, qui magis in strictiori custodiendus est, & carceres nobilium debent esse differentes à carceribus facinororum, & vilium personarum, & masculi
- 20 stare separati à mulieribus, & omnes carcerati (donec instruitur processus informatius) debent custodiri in secretis, & post eius publicatione poni ad largam, inuigilando, ne ante publicationem aliquem alloquantur, ne destruat intentio Fisci, item esum, & potum præstent eis, & sponte constituti detineantur in aliquo thalamo honestiori, & seruetur consuetudo. vi. Marf. in t. attingam. n. 1. Ang. in d. ver. fama. n. 84. & Læcellot. de Prætor. c. 19. lib. 1. de carceratione.
- 21 ¶ Rursus sunt qui tenent capturam minime concedi debere, nisi prius constituto de delicto, ut veram practicam, & consilium esse dixit Gomes. de delict. tit. de captura reorum in princ. & ipse dixi supra in 1. par. n. 184. & seq. tamen quando delictum est graue, statim debet captura committi, licet de delicto non constet, ne delinquens interim fugiat. Viui. decis. 341. n. 12. D. Menoc. de arb. q. 88. Saly. in l. ea quidem. n. 7. C. de exhib. reis. Foller. pract. crim. in verb. notatos capiat. num. 2. & ui. Fab. à Monteleo. in sua pract. arb. par. 4. vbi sub sub n. 850. ponit quæ requirantur antequam captura concedatur, vi. Clar. q. 28. in regno autem debet prius constare de delicto, iux. prac. quæ tamen non semper seruatur secundum Carauit. Rit. 39 sub n. 10 ui. Bruno.
- 22 à sol. in suo crim. conf. 51. n. 13. & 50. ¶ sed cum capture commissio sit arbitraria iudici, ut per D. Menoc. d. q. 88. cum ibi per eum adduc.
- & Paul

& Paul. Ghirl de relaxat. Carcer. n. 8. & lasin. l. admonendi n. 174. ff. de iur. iura. est tex. in l. 1. C. de custo. reorum, & in c. si clericus de sct. excommu. Saly. in l. ea quidem. n. 77. & in l. nullus. C. de exhib. reis. Ant. Scap. lib. 5. iuris non scripti cap. 13. n. 3. Follet. prac. crim. d. ver. notatos capiat. n. 2. vbi dicit esse verum ante contumaciam, sed post captura est necessaria, & non arbitraria. Vulpel. in cons. 74. vnde sequitur quod iudex noster, qui habet supremam auctoritatem, potest statim adhuc non constituto de delicto capturam concedere, vel nō concedere (si ei magis placuerit citare verbaliter reum). Verum cum iudicem nostrum rigorosum esse præsūponamus, à captura incipere deberet, habita relatione, vel quærela, aut si viva voce verisimiliter audierit delictum fuisse commissum. Clar. §. fi. q. 24. ver. vidi. prodest etiam velle enari verbo reum, ne ceteri (soci) criminis fugiant, & quandoq; ista cautela bonum mihi produxit exitum, quia omnes delinquentes bono modo se constituerunt, deinde penas luerunt.

- 21 Præterea sciendum est, quod & si captura possit committi etiam in die feriato in honorem Dei, quando sumus in delictis grauib, & periculum est in mora. Bal. in d. l. fi. C. de. exhib. reis, & in l. provincia rum. C. de ferijs, & in l. dies festos. eo tit. & per Bar. in trac. de carcer. n. 12. tamen est aduertendum ne imminet periculum scandali iuxta illud Euangel. Math. c. 16. non in die festo, ne forte tumultus fieret in populo, (quamuis Mantuæ mariolos quamplures capi mandauit in die Ascensionis Domini, & etiam torqueri, vt in seq. par. dicitur.).
- 24 At nunquam captura est concedenda parti offensa, aut interesse habenti; alioquin rixæ de rixa, & fortè cedes, aut vulnera obuenire possent, & lites de lite, contra tex. l. apertissimi. C. de iud. vt admonet Clar. in q. 28. vers. fi. & ipse in facto habui dum eram Prætor in Ciuitate Dertonæ in captura cuiusdam appellati, *Quaresima*, scurra Papiens. qui se recepit in domum nobilis equitis ordinis Sancti Iacobi, in qua ferè conflictus est sequutus, licet ipse supplantatus fuerim, & executores exceßerint vites commissionis meæ, & Mantuæ tēpore D. Capitanei Crotæ præcessoris mei, & coram ipso D. Capitaneo sequutus est excessus magnus in captura quorundam delinquentium, qui in Ecclesia Sancti Francisci se receperant; & dum capri ad carceres ducerentur occisi remansere in via publica (vt fertur) rumore populi, quod factum recenset D. Bursat. in cons. 216. Facti species; & egregie illud defendere conatur vo. 2. 4. Igitur prudentia est cauere, & providere, quod facillimè euenire potest, §. illud quæsiu iustitu.

- institu. de re diuiscum simil. licet nemo diuinare tenetur: not. Spec. §. 2. ver. item quod est de except. tamen quandoq; diuinare, & bene prælumere tenetur, vt dicit Luc. de pen. in l. quoties. n. 19. C. de dign. lib. 1. 2. Est enim prudentia simulare quandoq; & dare locum iræ, sed resistere primis motibus, qui non sunt in nostra potestate, æquidem res difficillima est: sed si Mag. D. Cossa Procurator generalis fiscalis Mantuæ hoc monitum legerit, cachinando dicet, patere legem, quã
- 26 ipse tuleris, & allegabit l. 1. ff. quod quisq; iur. † Aduertendum est etiam, ne Iudex laicus capturam concedat in ecclesijs, & locis sacris, vel contra personas ecclesiasticas, de quibus latè dixi in quarto præmisso. p. 1. per tot. sub n. 85. vbi clerici capi non possunt nisi in flagranti crimine, vel quãdo non ferunt habitum, nec tonsuram, sed remittendi sunt ad suum Iudicem ecclesiasticum, vt supra n. 14. & per Foller. prac. crim. Cano. par. 2. cap. 20. nu. 9. D. Menoch. de arb. iud. q. 88. Franc. Marc. decis. 709. p. 1. vbi Decia. de delict. lib. 4. c. 9. & 10. tom. 1. & Clericus, & huiusmodi sunt remittendi ad suum Iudicem sine requisitione. not. in auth. vt cleri. apud proprios episc. prim. conueniantur, vt in c. si quis contra clericum, & c. nullus Iudex, de for. cõp. c. vt fama, extr. de sent. excom. Scaglio Rit. 46. n. 8. fo. 224.
- 27 Ad hæc vid. Concil. Trid. sess. 15. cap. per quod sublata est illa potestas, quam olim Iudices seculares supremi habebant capi faciendi malefactores in ecclesijs, vt refert Foller. prac. crim. in d. ver. notatos capiat. n. 4. & Maron. de pac. & treg. q. 103. n. 10. & de immunitate ecclesiastica vid. Clar. q. 30. & ibi addit. Remig. latè de immu. eccles. & Farinac. q. 32. Decia. tit. de cleric. & c. vbi multa per multa capitula
- 28 la accumulata tom. 1. & no. quòd cimiteria eandem immunitatem continent sicut ecclesia. Igneus in l. 1. n. 58. ad Sylleia. Card. in clem. 1. q. 5. de sepulcr. Remig. de immu. eccles. fo. 52. in 6. ampliat. quos etiam refert Clar. q. 30. vers. hinc est, & cimiterium circum circa ecclesiam maiorem est 40. passuum, ecclesiæ minoris pass. 30. aliarum verò ecclesiarum cimiteria (vbi non custoditur sacrosancta Eucharistia) à ianua Ecclesiæ quantū per asperisionē aquæ benedictæ (stando in dicta ianua) aspergitur, & tantum extenditur cimiteriū, & non ultra, vt per Cano. in c. antiquitas. 17. q. 4. Angel. de malef. vers. in scalis, & in verb. fama n. 59. 4. q. & Decia. trac. delict. lib. 6. tit. de sacrileg. cap. 24. n. 28. Alex. cons. 9. n. 2. vo. 2. Ias. in l. pleriq; n. 10. ff. de in ius voc. idem Decia. in cap. de extrahen. ab eccles. cap. 25. n. 9. cū mult. seq. tom. 2. vbi de cimiterio non murato, vel sepe circumdato, & ca-

- 29 *ret muro, † Quid autem de domo Episcopi, de Hospitali, & de fugiē-
tibus ad Cardinalem pertranseuntem ibidem tractatur, & Rom. conf.
227. & 234. Oldrad. conf. 54. & conf. 55. Quando verò ecclesia est de-
structa quid iudicandum trad. idem Decia. loc. cit. vbi concludit re-
tinere adhuc immunitatem, nisi autoritate Pontificis esset destru-
cta, & prophanata ex aliqua causa, & latissime in d. cap. 2 §. de ijs, &*
30 *alijs in hac materia loquitur; † & scias q̄ in captura attenditur finis,
& non principiū; sic Clar. d. q. 18. vers. sed pone in fi. Brun. à fol. qu. 3.
quicquid sit in tortura, vt † dicam in 3. par. sed in delictis attenditur
principium si est licitū, quamuis finis sit illicitus, vel si principium sit
illicitum, & finis licitus, attenditur quod est licitum, vid. Clar. & ibi
add. q. 38. vbi multa in materia principij, & finis, & dicam in sequ.
par. Farinac. q. 42. n. 27. & quò ad capturam, si reus captus sit in loco
non prohibito, quamuis à principio esset in loco priuilegiato, captu-
ra tenet, & sibi imputet reus, qui debebat morari vbi erat securus.
Edamnum de reg. iur. & e contra si captus in loco licito eximat se à
manibus satellitum, & fugiat in ecclesiā, vel alium locum fori ec-
clesiastici, erit tutus p̄ supradicta, nec inde extrahi poterit nisi in casu-
bus supradictis in 1. par. sub n. 8 §. ver. quarto præmissis, cum mult. n.*
31 *seq. secus si captus fugiat in aliquam domum, seu palatium magna-
torum francorū, vt Genue in palatio Fassoli, Romæ in domibus Car-
dinalium, Bononiæ, & alibi, vbi nonnulli ex nobilibus habent fran-
chisiā in suis domibus, quia non erit tutus, vt experientia docet, nisi
ab initio ibidem se recipiat ne capiatur, sed postquā est in fortijs, &
fugiat ibi, non erit tutus, ratio est quia hoc in casu franchisiā lade-
ret iustitiā, nō sic à principio. arg. l. auxilium in fi. ff. de minor. c. bo-
ne in princ. de elect. & est dispar ratio ecclesiæ, & domus priuatæ;
nam priuilegium ecclesiæ est de iure diuino, vt pulcrè explicat Con-
cil. Trid. sess. 14. super Decreto de sanctissimo Eucharistiæ Sacramen-
to. & tot. tit. C. de sacr. sanc. eccles. cui præiudicari non potest, vt §. in-
d. præmissis 4. sed franchisiā laicalis est concessa à Principe ob bene-
merita, de quibus per las. in l. ex hoc iure, de iust. & iur. & sic propter
iustitiā distributiuiam, & non contra iustitiā malorum punitiua,*
32 *nec contra bonum publicum; quo casu inducta ad vnum finem non
debent contrarium effectum operari. l. legata inutiliter de legat. 1.
Clar. in clem. 1. §. 1. de præben. ergo ex diuersis non bene inferitur l.
Papinianus. §. exuli de minor. ar. l. illud. ff. ad leg. Aquil. & legitur de
Tiberio Imperatore qui Asylorum immunitates in vniuersa Rom.
Imperij*

Imperij ditione abrogauit hac de causa, vt apud Vulpell. conf. 130. n. 15. sic tempore Sixti V. Pontificis sequutum est de immunitatibus domorum Illustrissimorum Cardinalium abrogatis; nihilominus caueant Berouarij, & ceteri executores ab ingressu horum magnatum domorum francarum, quia arma contra eos retorquentur, vt pluries sequutum est; sed quando atrocitas delicti postulat habere in fortijs delinquentem, cautela est prius consulere Principem, & eius iussiones in scriptis postea seruare, qui Princeps ex causa potest derogare ijs priuilegijs ab eo, seu ab eius antecessoribus concessis. Boss. in tit. de priuileg. Princ. num. 27. vbi etiam sine causa de plenitudine potestatis Princeps priuilegia immunitates continentia potest reuocare, sed Iudex supremus non, quia ad hac non extenditur eius autoritas, nisi in iudicando. c. forus. §. Iudex de ver. sig. † Cessante autem timore scandali executores in casibus delictorum exceptuatis, de quibus supra in prima parte, 3. præmisso. nu. 48. cum seq. possunt ingredi etiam dictas domos, sed in alijs possunt auferre quæcunq; obstacula frangendo ostia, & fenestras, etiam in casibus non capitalibus, dummodo aliter ingredi non valeant. Put. de syndic. in ver. captura, c. §. n. 2. & 3. l. doc. præc. cri. c. 15. tit. de cita. reali. nu. 17. Farinac. d. tit. de carcer. & carcerat. q. 27. n. 93. secus in executionibus realibus, quia debent habere licentiam specialem, quæ conceditur facta relatione per executores penes acta, quod obstitit impedimentum, quæ sufficit, vt vidi semper practicari in statu Mediolani, licet Farinac. d. q. 27. 94. in si. dicat quod non solet concedi licentia tollendi quæcunq; obstacula, nisi prius debitore citato, vt teneat portam apertam, vtraq; practica est bona, vtraq; seruanda in regione sua, & in proposito, licet nemo de domo propria extrahi valeat, reg. vulg.

34 † quia domus sua vnicuiq; tutissimum refugium esse debet, vt in l. 1. ad Senatusc. Clau. not. Saly. in l. cum filius, ff. si cer. per. & Doc. in l. pler. q; de in ius voc. tamen pro iustitia, & vt delinquentes pro bono publico puniantur, l. ita vulneratus, ad leg. aquil. delinquens poterit in domo propria capi, vt in l. 2. vbi Bal. C. de ser. fug. & Dec. sequitur

35 in l. nemo de domo. n. 4. de reg. iur. † publicum enim interesse præferatur priuato commodo, l. 3. C. de primipilo, lib. 12. l. actione. §. labeo. ff. pro suc. c. bone, extra de postul. cum simil. sed debet obseruari forma iuris in capiendo aliquem in propria domo, quam formam tradidit supra in illis quattuor requiritis, sub n. 5. cum seq. & de hac re per Gabriel. comm. conclus. titulo de criminalibus, q. lib. 7. concl. 10.

36 & Doct. in d. l. pleriq; ff. de in ius voc. † Forma autem est, vt si causa non sit capitalis, citeatur delinquens, vel ad eum inquisitionis libellus transmittatur, nisi sit vagabundus, aut penitus forensis, vel ingeratur pœna corporalis, & locus sit torturæ, vt per las. in d. l. pleriq; sub nu. 27. vers. tu aduerte quod practica Bar. idem quando obstarer statuto, vt qui non habet in arte luat in corpore, tunc prius citato reo, vt soluat, poterit postea capi. Clar. §. si. qu. 95. vers. quid si reus. Marian. Soc. in c. ad liberandam. n. 113. de iudicis, alio.

37 quin captus in propria domo contra formam iuris debet relaxari, & poni in pristino statu, per l. si quis, ad leg. iul. de vi, & vi arm. & Put. de indic. in verb. captura, c. 4. n. 3. vbi dicit, quod relaxatio debet esse libera, addo sine metu, ita & taliter quod difficilis sit eius persecutio, per Bah. in l. naturaliter, in princ. ff. de ac. re. dom. & alibi, vt de bene facit illud Poet. cant. 3. 1. stanz. 20.

Ritornami nel grado ouem'hai tolto,

Quando ne à te, ne ad altri eto soggetta.

Facit Fely. in c. ego. N. de iure iur. & Boss. tit. de captura, n. 61. & 92. vbi indebitè captus non posse retineri ex alia causa, seu ex alio delicto, sed est relaxandus sine impensa, vt in d. tit. n. 4. & 9. & quod potest impune fugere carceres, nec ipse, nec auxiliator pœnam parti debet, vt nu. 9. & infra latius dicam, immo non habetur pro confesso vigore statuti, n. 6. & licet postea confiteatur delictum spontè, non poterit ex illa confessione condemnari, secundum eundem Boss. n. 8.

Verùm de facto à Iudice supremæ autoritatis seruatur aliter, nam si post capturam iniustam à principio, ex post facto illa iustificetur, tunc retinetur (vt in practica seruatur) licet contrarium sit de iure communi, secundum Bal. & Paul. de Cast. in l. si quis, ff. de testa. sed idem Castrenf. in cons. penul. in §. vo. 1. & add. ad Bertazzol. cons. 465. lit. c.

38 dicunt quod fatuus esset Iudex, qui carceratum indebitè relaxaret, quando captura contra eundem esset de nouo concedenda, concordat Crauet. cons. 46. n. 7. Viui. co. op. §. 7. n. 7. vo. 1. quos refert, & sequitur Bar. ad Clar. q. 28. vers. 1. n. 9. quod procedit etiam in iudicibus ordinarijs liberum arbitrium non habentibus, quando scilicet, statim superuenerint inditia ad capturam sufficiëntia, de quibus Clar. q. 20. vers. ad inquirendum, & d. q. 28. in princ. & quando in continenti inditia non superuenerint, si statim non relaxetur, Iudex teneatur in indicatu de illo excessu, videlicet quia capi fecit iniuste, &

39 indebitè retinuit, † sed non per hoc retardatur processus defectu
capturæ,

captura, minusq; annullatur, si postea inditia superuenerint. Vant. de nullit. qual. sent. & process. qui null. dic. defen. & repar. poss. nu. 131. quia omnia cessant in Iudice nostro, qui non tenetur seruare has regulas, dummodo sit motus pro rationabili causa, potest retinere captum, donec superueniant inditia, & potest etiam ad cautelam retinere patrem si filius bamnitus sit, & non cessat delinquere, quando ex vehementi suspitione suspicatur quod pater scit, & aduertere potest, & non aduertit, & de hac re dicam iu materia iuris iniqui in quarta parte, quia Iudex noster non est astrictus ordini, solemnitatibus, & alijs rebus seruandis à Iudicibus ordinarijs, vt latè dixi supra in prima parte, circa princ. n. 3. 4. & seq.

40† Et est aduertendum, quòd captura non est concedenda in alienis territorijs, & iurisdictionem. Ang. de malef. in verb. fama publica. n. 62. & hoc non habet contradictorem, tamen sententia valet contra hunc captum in aliena iurisdictione. Bal. in l. penul. C. de execut. rei iud. vi. Alex. in l. fi. de iurisd. omn. iud. Sed omninò cauendum est ne detur materia scandali, & causa deueniendi ad arma inter dominos in iurisdictionem, vt aduerit 3. in 1. par. sub n. 94. & in hac n. 23. quia falx non est ponenda in messem alienam, alioquin lapis in puteum iniectus ab vno fatuo, vix à centum sapientibus extrahi poterit.

41† Quid modo si capiendus fugerit in alienam iurisdictionem, an à familia insecutus, possit capi inibi, & dico quòd non est bene captus, nisi iurdictio sit sub eodem Principe immediatè, vel mediata, vt in locis infeudatis, vel etiam recommendatis, de quibus per Boss. in tit. de for. compet. per tot. illum tit. Sed quando iurdictio in qua captura fit, est alterius Principis, tunc non tenet, immò debet statim relaxari, nisi sint inter Principes laudabiles conventiones, de quibus aliàs dicam. est tex. in l. fi. ff. de iurisd. omn. iud. Bar. in l. quid si fugitiuus. §. idem Celsus. ff. de edilit. edict. Fely. in c. fi. col. 2. de for. compet. Boss. tit. de captura, n. 34. Gomes. var. resol. tit. de captura, nu. 4. & 5. alleg. 60. rex. l. à diuo pio. §. sententiam Romæ. ff. de re iud. & tex. in aut. vt nulli Iudicum. §. si verò quis collat. 9. Bal. in l. sicuti. §. Aristo. ff. si ser vendic. & hanc esse veram practicam, & tenendam, dicit Gomes. sub d. nu. 5. in fi. qui alleg. Doc. contrarium tenentes, & eorum opinionem in practica non subsistere ait, & ipse semper ita praticari vidi. Iul. Clar. §. fi. q. 29. ver. sed pone, vbi hanc com. opin. restatur, & Boss. in alio tit. de fauorib. defensionis ita seruari vidit, p. 7. in fi. licet Put. de sindic. in d. ver. captura, cap. 4. sub nu. 1. dicat fuisse

fuisse seruatum, quod fugiens è Ciuitate Perusij se recepit in Ciuitatem Florentiæ, vbi fuit captus, & decifum fuit, quòd fuerit bene captus, verùm & ipse Put. contrariam, & veriore[m] partem tenet; & illa decifio fortè fequuta est ob pactum, vel aliquam aliam conuentione[m], vt in meritis percipi potest.

- 42 † Nunc fequitur de refiftentia videre nonnulla alia, (vltra ea quæ fuperius in prima par. sub n. 219. 220. & feq. dicta funt) ac de propulſanda ea verbis, & facto à Berouarijs, cùm fit materia valde quotidiana, illam breuiter, ac reſolutiue tractare decreui per nonnullas conclufiones (parſim à Doctõribus tactas, & hic recollectas pro facilioti practica latrunculatorum.
- 43 † Ne alieni laboris, tacito autore, vfurpator videar, de hac refiftentiæ materia copioſe ſcripſerunt, vt refert Baiar. ad Clar. q. 29. ſub nu. 10. Afflict. conſtitu. cultum, ſub n. 78. vfq; ad fi. & non ſub nu. 56. & Caſſa. in conſuetu. Burgat. Des luſtices, & draices. §. 7. Rip. tract. de remed. ad conſer. Hober. n. 89. Fely. in c. ſi quando, de offi. deleg. Bo-log. in l. vi. vim. de iuſt. & iur. & Farinac. latiffimè d. q. 32. à n. 88 cum plur. ſeq. & ibi per eum adduct. facit Put. de ſindic. in verb. refiſtentia, & in verb. captura, cap. 3. & 4. Verùm quia tradunt etiam de refiſtentia, quæ fit in cauſis ciuilibus, de hac materia non loq̃ tractatus noſter, ſed de cauſis criminalibus æquè grauib. & ipſe ſecundū ſubiectam materiam capturæ nonnullas cõclufiones pro faciliiori practica hic tradere volui, vltra ea quæ dixi in 1. par. n. 218. & ſeq. Prima conclufio erit, & memoriæ reducendum eſt, id quod ſupra dixi ſub n. 11. & ſeq. uidelicet, quòd captura concedatur ab habente iuriſdictionem cum illis quatuor qualitatibus narratis ſub n. 5. cū mult.
- 44 ſeq. † Secunda conclufio eſt, quòd executores publici, vt Berouarij, Commentarienfes, & ſatellites ſint noti, ſeu notati penès acta curiæ, vel in rolo Baricelli, vt de more, & ſint iurati, Put. in ver. ſindic. c. 1. in princ. & habeant in ſcriptis mandatum capturæ in cauſibus mandatum requirentibus, vt illud oſtendere valeant in actu executionis, ſicut dixi in 1. par. ſub n. 220. & in hac n. 34. Farinac. d. q. 32. n. 31. & ſeq. Sed ne capiendus per viſionem licentiæ inſtruatur ad fugam, cantela eſt illum prius capere, poſtea ſtatim oſtendere licentiam ſi petat, alioquin ſi oſtenderetur licẽtia ante capturam, præſumitur cõtra officialẽ, qui non euadet impunitus, ſi capiendus fugiat, Farinac. d. q. 32. n. 19. & 21. & de alijs, ob quorum præmonitiones capiendi ſugerin. vi. Cagnol. in l. vnicã. §. 15. videtur. n. 47. ff. ſi quis iuſd. non obtem. &c.

- & Gomef. de delict. c. 3. n. 50. qui dicit puniri pœna extraordinaria iux. delictorū qualitates. Cassa. consuet. Burg. rubr. 1. §. 7. ver. 3. concl.
- 45† Tertia conclusio est vt bene aduertat Iudex, ne se in captura intro-
mittat, quia Iudex dicitur à ius dicendo, non autem ab exequendo. c.
forus. §. Iudex de ver. sig. & qui facit quod ad eius officium non spe-
ctat, dicitur facere vt priuatus, cui nō est parendum. Inon viderur.
§. qui iussu, de reg. iur. & non tenet quod facit Fely. in c. cum ordi-
- 46 nem de rescript. † Vltra quod Iudex gerendo officium executoris
redditur infamis. tot. tit. ff. de his qui not. infam. & à Iudice iniuria
infertur. ar. l. si quis prouocatus de appellat. dixi supra, quæ iniuria
vindicare statim potest propria autoritate, quando non adest supe-
rior, ex quo non potest adiri Iudex, cum sit ipse iniuriatus, quando et
poneretur in derisum si recurreret ad superiorem. Gramat. decif. 32.
& propulsatio dicitur facta incontinenti, si fiat die sequenti. D. Me-
noch. conf. 107. n. 40. vo. 2. statuit arbitrio Iudicis. Boer. decif. 168. n. 6.
sed ab executoribus non licet iniuriam vindicare. Bar. & alij in l. ab
executione, C. quor. appellat. non recip. nec magistratibus de iniur.
- 47† nam executores non sunt capaces iniuriarum actionis, nec actiue,
nec passiuæ, quia sunt infames infamia facti, & sunt vilissimi. Bero. q.
84. refert Baiar. ad Clar. q. 24. n. 67. nisi iniuria facta illis dicatur fa-
cta in vilipendium domini: §. patitur. & §. seruis autem ipsis, institut.
de iniur. l. apud labeonem. l. sed & si vnus. §. ait prætor. cum §. seq.
de iniur.
- 48† Quarta oritur conclusio, quod non licet retinendis ex post facto ad
vindictam, percutere, vulnerare, multo minus occidere executores,
quamuis excesserint; At Iudici iniuste aliquem capienti, licite resisti
potest, ex quo cessat in eo præsumptio ignorantiæ. tex. & Doc. in l. er-
ror. C. de iur. & fac. ignor. & resistere facto licet, & etiam illum oc-
cidere, per tex. in l. nihil de estrac. carcer. & Put. d. ver. captura. cap. 4.
n. 4. vbi aduertit illum tex. l. nihil habere locum in hostibus, & in Iu-
dice, non autem in executoribus, quod esse verum, Doc. communiter
dicunt quando Iudex notorie iniuste retinet, vel exequitur, vt in l.
prohibitum. C. de iur. fisc. lib. 10. & quando grauamen est irreparabi-
le, nec reparari posset nisi resistentia facti vulnerando, aut occiden-
do. Fely. in d. c. si quando. ver. tertio salit, de offic. deleg. vbi quattuor
modis limitat resistentiam iudici faciendam, quem refert Afflic. in d.
- 49 constitu. pacis cultum, sub n. 81. cum seq. † in dubio tamen nō est re-
sistendum Iudici facto in executionibus realibus, sed protestandum
quia

quia dicitur Iudex miniſter Dei. c. non ſolum. c. quia malos. 14. q. 3. Put. in ver. reſiſtentia. c. 1. n. 2. Afflic. conſtitu. pacis. cultum. n. 3. dixi. 1. par. n. 221. niſi exequeretur iniuſtè in perſona damnum, quod eſſet perſonale irreparabile, vt mox dixi; & trad. Petr. de Ancar. in reg. ea quæ à Iudice de reg. iur. in 6. tex. in l. 2. ff. ſi quis in ius voc. non ier. Afflic. vbi 3. n. 84. Potèſt etiam reſiſti Iudici de factò iniuſtè exequenti, circa res, impediendo ne auferantur, quando damnum eſt irreparabile, ſed reſiſtentia non debet vllò modo fieri in perſonam, in- tuendo rem ſuam iniuſtè ablatam, ſecundum Fely. in d. c. ſi quando. Verù nos loquimur de reſiſtentia ex cauſa capturæ fiendæ, nõ autem de reſiſtentia faciendæ iniuſtis præceptis, ſententijs, & executionibus realibus, de quibus per Put. in ver. reſiſtentiæ. c. 1. n. 8. & c. 2. n. 3. vbi reſiſtentiam debere fieri legitimè, non effrenatè, vt ibi. q. 1. ad hæc. Et quò ad reſiſtentiam ob executionem perſonalem factam à Iudice, hoc perrardò occurreret, niſi Iudex ſit ſapiens, & ſapiens à fatuis tractari debent, ad prædicta vid. Farinac. d. q. 32. à n. 88. cum mult. ſeq.

¶ Sexta conſuſio eſt, quòd exemplum à Farinac. traditum, d. q. 32. n. 77. & relatam ab eo ſub n. 108. non quadrat in perſonam Iudicis, qui etſi non obſtante appellatione, exequi mandat pœnam corporalem; nihilominus ſi plectendus pœna eximatur à manibus officialium, qui offendantur in eodem factò, reſiſtentia dicitur facta officialibus, & non Iudici, nec dicitur læſa publica iuſtitia, quia iuſtitia non eſt, vbi cadit iniquitas, & iniuſtitia. §. 1. inſtit. de iuſt. & iur. & tot. tit. ff. eo.

¶ Septima conſuſio eſt, quòd nunquam publicis executoribus reſiſtendum eſt, ſiue quòad executiones perſonales, ſiue reales, ratio eſt quia ad eos non ſpectat cognoscere de viribus mandati. Bar. in l. prohib. C. de iur. ſiſc. lib. 10. Doc. in l. à Diuo pio. ff. de re iud. ¶ quia merus executor facti nihil potèſt cognoscere. l. executorem. l. ſi vt proponis. C. de execut. rei iud. Beron. decif. 170. per tot. ſed duntaxat exequi debet, D. Menoc. de arb. iud. q. 38. n. 20. & 21. Hinc eſt, quòd Berouarij non tenentur ſi aliquem de mandato Iudicis ponunt ad torturam iniuſtè, per l. non videtur. §. quod iuſſu, de reg. iur. Put. in ver. familiaris, ſiue familia potèſtatis, ſub n. 3. ver. familia potèſtatis ducens, & Bar. in l. excuſantur. ff. de infam. vbi ſingulariter dicit, q. ſi Potèſtas mandat aliquod illicitum, & à Berouarijs exequatur, ipſe, & non Berouarij tenetur, niſi notoriè conſtaret de iniuſtitia, quia executor expectare, ſeu ſuperſedere tenetur. D. Menoc. vbi 3. n. 23. Immo parere non debet Iudici iniuſtè mandanti, Put. d. ver. reſiſtentia.

- zia. c. 1. n. 7. maxime quando damnum est irreparabile, Fely. in d. cap. si quando. col. 2. ver. tertio fallit, de offic. delegat. Clar. §. si. q. 28. ver. sed hic incidenter. Grammat. conf. 56. n. 16. 17. & 18. Afflict. decis. 53. 206. n. 3. & 4. † Item potest resisti quando contra formam mandati executionem facerent, vel mandati fines excederent in exequendo tex. glo. & Doc. in d. l. prohibitum, vbi Luc. de pen. ver. & no. quod priuatus. C. de iur. fisc. lib. 10. Put. de sind. in ver. resistentia, n. 1. & ibi Appostill. lit. a. Farinac. d. q. 32 n. 101. & 162. & tam in executione reali, quàm in executione personali idem respectiue tenendum, & prout supra de iudice dictum est, & per Farinac. d. q. 32. nu. 121.
- 54 † vbi tenet resistentiam fieri debere quando alia via, vel alio modo occurrì, & obuiari non potest executioni iniuste, & sic resistentia i subsidium sit, cessante omni alio iuridico remedio.
- 55 † Octaua conclusio erit quòd si resistentia sit verbis tantum, non licet officialibus illam propulsare, secundum Balan. auth. omnino, n. 14. C. ne vxor pro marit. & ratio est quia propulsatio requirit manualement resistentiam. l. milites. §. irreuerens, de re mil. & vi. in hoc proposito quæ dixi de test. par. 5. fo. 291. cir. med. vt comprobatur Luc. de pen. per illum tex. in d. l. prohibitum, n. 20. ver. dic quòd resistere; G. de iur. fisc. lib. 10 & tenet Farinac. d. q. 32. nu. 45. Put. in d. verb. resistentia. c. 2. col. 2. per l. 2. de deserto. & n. 4. vbi dicitur illum etiam resistere, qui pertinaciter insistit obijciendo manus, & in executionibus sit etiam resistentia per retentionem rei, & clausuram ianue domus, & alia ratio, quia executores non sunt capaces actiue, nec passiue iniuriarum actionis, vt dixi sup. sub tertia regula; & non debent curare de verbis, † quia verba non impediunt, sed facta, nisi essent verba minatoria ab eo, qui minas executioni mittere sit solitus, & manu promptus est, de quibus iniuris per Clar. §. homicidium, ver. sed quomodo, ibi non enim teneretur. Grammat. decis. 5. Thob. noni. conf. 109. Bertazzol. conf. 433. & 434. Nec sufficit quòd sit manu promptus, sed quòd adhuc non sit ligatus à Berouarijs, quia si est ligatus parum refert canis larratus, si est solutus, & captura fiat p. causa criminali graui, & aliter illum capere non possunt, nisi resistentiam facti propulsando, tunc excusantur officiales si percusserint, aut vulnerauerint illū, nec etiam euaderent penam in statu Mediolani verbis tantum resistentes executoribus, vt in no. constit. in sit. de prohib. execut.
- 57 † Nona regula est, quòd si capiendus pro causa non capitali resistat leui pugno, vel leui baculo, non licet executoribus illum vulnerare

- ſethaliret, vt punctim in ventre, vel ceſim ſuper cerebro, vel pulſu, ſa-
cit Bru. de indic. q. 3. n. 4. Capi. decif. 58. quia & ſi vim vi repellere
liceat. l. 1. de iu. & viar. l. vt vim de iuſt. & iur. tamen pro modo, & qua-
litate reſiſtentiz propulſatio fieri debet, iux. illud par pari referro, &
mutua delicta pari compensatione ſoluenda. l. viro, atq; vxori, in fi. ſo-
lut. matr. & etiam quia propulſatio debet fieri moderatè, ſicut dicitur
de reſiſtentia. Put. d. ver. reſiſtentia, cap. 2. n. 3. & dicam in 14. conſuſi.
- 58 † Decima reg. q. ſi reſiſtentia fiat remotè cum armis ſine læſione, li-
cet Berouarijs cum armis, vel aliter propulſare pro retinendo, & de-
ducendo caprum, etiam quòd lædant illum reſiſtentem in cauſa gra-
ui non capitali, ſed non vt occidat: at quando non ſunt læſi à capto,
& immineret periculum ſcandali, ſi vulnera ſequerentur, potius de-
ſerere capturà debent (quando captura fieri non poſſet niſi percu-
tiendo, aut vulnerando) Farinac. d. q. 3. 2. n. 57. & 58. At ſi officiales of-
fendantur, tunc licet ſcandali timor immineret, nihilominus ſi & ipſi
caprum offendant excuſantur, quia primi motus nō ſunt in noſtra po-
teſtate. Aſili. in conſtitu. aſpetitatem, in 7. not. Gram. conſ. 56. n. 17.
& 18. At ſi nondum fuerit captus, & fugerit cum telo, & non læſerit
Berouarios ſe inſequentes, non licet lædere illum, Farinac. d. q. 3. 2. n.
45. ſecus ſi admenauerit cōtra eos, ſecundum Bal. in l. ſi vt alle-
gas. Cad. leg. cor. de ſic. at ſi vltra admenare, etiam feriat, tunc inipu-
ne etiam occidi poteſt, & ita intelligendus Bal. loco citato.
- 59 † Vndecima regula eſt, quòd in caſibus grauibz, ſi aliter delinquens
capi nequeat à ſatellitibus, niſi cum percuſſionibus, & etiam vulneri-
bus, hoc Berouariis licet. Boer. d. decif. 170. Gomeſ. in d. tit. de capti-
ra, & alios quos adducit Farinac. d. p. 3. 2. n. 43. Put. in ver. reſiſtentia,
col. 5. c. 1. ver. adde. ſed quod & poſſit occidi, vt per Fab. à Monteleo.
in ſua prac. ar. in 4. par. ſo. 333. n. 32. Boſſ. de captur. n. 12. cum ſeq. hoc
verum extimo, ſi caſu, & præter animum occidendi in captura occi-
datur, ſecundum caſum Bal. in l. ſi. n. 5. C. de exhib. reis relatum à Fa-
rinac. d. n. 43. quia cura principalis eſt capere, licet in conſequentiam
contingant vulnera, aut homicidium; vid. in ſeq. & in xiiij. regula.
- 60 † Duodecima regula eſt, quòd licet etiam occidere capiendum pro
delicto capitali, ſi aliter capi nequinerit, ſecundum Farinac. d. q. 3. 2.
49. & 53. vbi procedere ait quando haberent in mādatis ducendi il-
lum viuum, vel mortuum, quo caſu prius curare debent totis neruis,
vt capiant viuum, ſin minus occidendo excuſabuntur in foro fori, pro-
pter mādaturum Iudicis. l. non videtur. §. quod iuſſu de reg. iur. At ſi ex

abrupto occidant, tenentur de homicidio, l. 1. de sic. ar. eorum quæ trad. Doc. in l. non ideo minus. C. de accusat. & faciunt dicta sup. sub reg. septima; sed in bānitis, & alijs sceleratissimis personis, de quibus sup. in 4. præmiss. p. 1. diximus n. 92. hæc pœna, nec alia minor locum haberet, nec contra infideles delinquentes, quia contra tales de facto, idest manu regia, ut exponit Put. in ver. latro. c. 1. sub n. 2. procedi potest. Bal. in l. non solum. §. mandato. ff. de iure iuran. Cano. in c. pro humani, de homic. in 6. & tanquàm diffidati à quolibet occidi possunt impunè. l. 1. C. quam lic. iud. & in l. 3. §. transfugas; de sicar. Farinac. d. q. 37. n. 76.

- 61 † Decima tertia conclusio est, quòd si captus exemerit se cum telo à manibus familiæ, & eam, vel aliquem ex eis offenderit, quod tunc in persecutione licebit eum vulnerare, vt supra in 11. conclus. sed ex interuallo postquàm à manibus, & oculis eorum euauerit (& ipsi persecutionem deseruerint) non licebit executoribus illum occidere, ,
- 62 † quoniam hoc modo homicidium non confunditur cum resistentia, vt per Bolog. 33. & Bertazzol. cōs. 205. Ratio est quia cū ad alios actus extraneos Berouarij se conuerterint relicta persecutione, deinde eum repperit occiderint, dicuntur plura delicta, vnum ex parte delinquentis, alterum ex parte executoru, mdiuersæ tamen speciei, temporis, & personæ, de cuius materia apud Bar. in l. hos accusare. §. 1. de accusat. Bal. in l. cum rationibus. C. qui accusat. non poss. & dicam in 4. par. at si repperit capiēdo, illum tentantes capere contingenter occiderint, impunè euadent, vt in præcedenti conclus. & hoc modo homicidium confunditur cum resistentia.
- 63 † Decimaquarta conclusio erit (quam pro regula haberi oportet ad omnes supradictos casus) Primo, quòd resistentia in dubio est prohibita, vt in quinta conclus. Secundo resistere licet quando captura est iniusta, & quando dicatur iniusta, vid. Boss. in rit. de carcere, n. 18. vbi remissiuè, & supra per omnes conclus. fieri non dicitur resistentia, nisi actualiter manualis sit, & sic de facto fiat, vt dixi in 8. conclus. Tertio, resistentia debet fieri incontinenti, & non ex interuallo, vt in 3. & 13. conclus. Quarto, resistentia debet fieri temperatè, & non effrenatè, vt in 9. concl. Quinto, resistentia fieri debet necessitate exigente, vt verificatur quando non poruit quis aliter euadere periculū personæ, famæ, seu honoris, vel rerum, nisi cū tali resistentia, vt in 7. cōcl. Quando autem resistens dicatur excessisse moderamen inculpatae tutelæ residet in arbitrio Iudicis. D. Menoc. de arb. iud. cas. 277. & 278.

- 64† Et è contra propulsatio ex parte Berouariorum est licita quādo resistētia à parte capturandi est illicita, vt in prima, & 2. conclus. Secundò, non licet propulsare facto verba iniuriosa dicta Berouarijs, vt in 3. & 8. conclus. tertio, nec licet executoribus propulsare, nisi in continenti, vt in d. 3. 10 & 11. conclus. quarto, propulsatio debet fieri cum moderamine inculpatæ tutelæ, vt in 9. conclus. Quarto non licet Berouarijs vulnerare, minusq; occidere quemquam, etiam in causis capitalibus, nisi resistat cum telo in d. 10. conclus. & in alijs casibus, de quibus ibidem, & in 11. 12. & 13. cōcl. quinto, propulsatio quouis modo fiat, requirit prouocationem facto ita, & taliter qd propulsatio dicatur secuta causa data, & contingenter, & non data opera, vt in 11. & 13. conclus. quibus omnibus ita consideratis, facilis erit excusatio hinc inde, & omnia erunt arbitranda à Iudice per se.
- 65 prædicta. † Verū in Iudice nostro supremæ authoritatis omnis resistētia esset damnosa, propter eius supremam potestatem, & dignitatem. I. si quis ex aliena & in l. 1. ff. si quis iusd. non obtemp. Put. in d. ver. resistētia, cap. 2. sub nu. 2. in fi. col. 2. vbi de potestate in magna dignitate constituti, sed recurrendum est ad Principē, si tempus dabit, & damnum non sit irreparabile, vt in septima cōclusio per ea quæ limitat Fely. in d. cap. si quando, vers. tertio fallit, alioquin facta tenent, l. patre furioso. ff. de ijs qui sunt sui, vel alie. iur. & Put. de iudic. in ver. resistētia, cap. 1. sub nu. 5. in fi. † dicie
- 66 licere resistere Iudici iniuste condēnanti, ne condemnatus ducat ad mortem, quia tale iuditium est simile violentiæ latronum, & dicie quòd sicut licet resistere latronibus, licet resistere malis Principibus, secundum Luc. de pen. in d. l. prohibitum. C. de iur. fisc. & Puteus
- 67 reputat hoc singulare dictum, † sed re vera de Principibus non recognoscentibus superiorem, nephas est loqui dubitantiè, vel correctiue, & solet dici, de Principe nihil, quod est verum particulariter tangendo personam Principis, sed loquendo de eo generaliter id quod de iure est, hoc licitum est, vel nisi Princeps mandet sibi responderi. §. responsa prudentum, institut. de iur. nat. gent. & ciuil. nec est Principibus resistendum, nisi circa ea quæ sunt contra Deū, vt per Io. de Ana. in cap. literas, num. 6. de restitu. spoliat. In cæteri verò aut est supersedendum donec rescribatur (vt dixi in quarta parte) vel est eis obediendum, vel fugiendum, iactando cor tuum in domino, & dicendo, Domine vim patior responde pro me, quia contra stimulum calcitrare non valeo; & vi. in hac resistētiæ specie And.

de Ilermia in constit. vt participatio. & in constitut. 1. de homic. vbi ponit de Rege, qui aliquem particulari odio prosequitur, volens occidere, quia innocens potest resistere, quia hæc defensio est licita de iure naturali, & diuino. l. vt vim, de iust. & iust. l. 3. §. cum igitur. C. vnd. vi. secus si Princeps persequitur rebellem, vel delinquentem; vt refert Puteus exemplum de Rege Manfredio, in d. ver. resistentia, capitulo primo, numero tertio.

- 68 † Nunc reliquum est videre in hac materia resistentiæ an conuocato ab executoribus auxilio à particularibus personis, seu à populo pro capiendi malefactorum, vocati teneantur parere; & breuiter, si habent hanc facultatem in mandato capturæ, vel aliter, dummodo habeant in scriptis, vocati tenentur parere. Bal. in l. si quis in hoc genus. C. de episc. & cler. Angel. in l. c. de ager. Nil. non rump. vbi puniuntur si inobedientes essent tanquam auxiliares in negligendo, vi. Afflict. super constit. Castellani, car. 56. & 175. si verò non constet de huiusmodi facultate, non tenentur; at semper à rusticis cū fustibus, & lāternis familia associari solet cum delinquente capto ad carceres, p-
69 fertim in Ducatu Mantuæ) sed non debent rustici vexari sumptibus pro alimentis Berouariorum, & equorum. Rip. tract. de remed. prest. contr. prest. n. 1 & 2. & Foller. in ver. notatos capiat. n. 17. tamen statut consuetudini, secus de iure per dicta iura, nisi à statuto, vel ordinibus aliud dispositum sit, prout Mantuæ, & alibi, vt vidi, quod est verum quando publica iustitia læderetur, vel pro publica iustitia auxilium necessarium peteretur, vel quando officialibus magna cōtumelia facta esset, quia prouinciales tenentur accurrere sicut quilibet priuatus in auxilium iustitiæ. Capic. decis. 130. n. 69. Put. in ver. familiaris, siue familia potestatis, vbi pulcrè, & dicit quòd isti si offenderint captum, vel occiderint, erunt tuti, per Doe. in l. gracchus de adult. vbi vide, sed quando ageretur de particulari, & iusto interesse Principis, etiam non vocati tenentur succurrere statim propter naturalem obligationem, & vinculum originalis iuramenti fidelitatis præstitæ, vt in tit. feud. quæ sit for. fidel. præstan. trad. Doe. in l. gravis, de adult. & in proposito Put. de sindic. in ver. familiaris, siue familiæ potestatis, sub nu. 2. circ. fi. & in c. 3. sub n. 1. coi. 2. ver. quod licet subditi. † Et est not.
70 quòd Baricelli debent tenere, & mittere numerum sufficientem Berouariorum, iux. conuentionem, & consuetum, & s'm qualitatem capturæ, alioquin incolæ non tenentur parere, nec eis succurrere, si petant auxilium, & si aliquis priuatus cepit malefactorem, & in eo capiē-

do aliquid expenderit, poterit illud recuperare ab officiali, vel à fisco. Clar. q. 29. Vers. vnum tamen nota.

- 71 † Et vice versa licet etiam subditis conuocare amicos, & vicinos, & consanguineos, ad reprimendam grauem, notoriam, & irreparabilem iniuriam Iudicis, vel insolentiam eius officialium, & publicorum ex-
cutorum, Bart. in l. si quis in seruitute, in fi. de fur. per l. deuotum, vbi Luc. de pen. & Bar. C. de metall. lib. 12. & quod quilibet de populo poterit resistentiam facere pro alio. & l. 1. q. 1. c. si quis episcopus, & per alia allegata à Put. d. ver. resistentia. c. 1. & 2. per tot. vbi nu. 4. dicit quod nec resistentis, nec eius auxiliares pœnam aliquam incurrēt, per l. hostes, de capt. & in tit. qui sint rebelles. Luc. de pen. d. l. prohibutum, n. 5. de iur. fisc. lib. 10. † Secus si sediciosè hoc fecerint, nam incurreat pœnam rebellionis, concitando gentem, & aduersus iustam Principis iustitiam, vt in l. capitalium. §. solent. si. de pen. & Bal. in l. obseruare. §. nunquam. ff. de offic. proconsul. & legat. vid. Caster. prac. crim. in l. obseruare, & Boer. in trac. de seditios. Capic. decis. 130. Fab. à Monteleo. prac. arb. p. 4. n. 579. Doc. in l. 1. vbi quot modis concitatur seditio. C. de seditio. idem quando quis solus, vel cum alijs impedit officiales capere malefactorem confessum, vel conuictū, secundum Ang. in conf. 74. n. 10. inter conf. crim. diuer. tom. 1. Guid. Pap. decis. 579. Burfat. cōf. 216. vo. 2 & no. quod seditio pluribus modis fit, vel concitando gentem currendo turbulenter per ciuitatem, acclamando, arma, arma, per dicta iura. & Boss. tit. de seditio. n. 17. & etiam quando publica iustitia læditur absq; vlla causa, sed quia mali ægreferunt illum, & concitant plebem aduersus Magistratus, & officiales, vt occidantur, quod est crimen læs. Maiest. in secundo capite. C. si quis. 6. q. 1. & in l. quisquis. C. ad leg. iust. Maiesta. secus si priuato odio, & non in cōtemptrum iustitiæ fiat, nam dicuntur seditiosi, & pœna est capitalis vltimi supplicij, vt no. glo. in l. si ad leg. iul. Maiesta. & non pœna rebellionis: item seditiosus dicitur qui in consilio generali non sinit res publica tractari, nec vota dari, sed turbulenter verbis, aut factione sua impedit, etiam deueniendo ad arma, quia pacis turbatores dicuntur seditionem in populo concitantes, & possunt eijci à ciuitate, per d. l. capitalium. §. solet. ff. de pen. Boss. in tit. de pœna. Afiliet. in tit. quæ sint regalia, in verb. pœnarum, & Boer. d. tract. cū discordiæ ciuiles peiores sint criminalibus, quando sunt in populo, vt de Imperio Romanorum exempla vndiq; extare dicuntur, & in materia seditionum plura recenset Decia. trac. delict. tit. de coniu. fact.

fact. & seditio. lib. 7. cap. 7. n. 16. & 17.

- 73† De fide autem danda Berouarijs, ac alijs officialibus, vt nuntio, sindaco, & publicis executoribus, vltra ea quæ trad. Bar. & alij in l. 1. §. cura. de offic. Prætor. & in extrauag. ad reptim. in ver. per nuntium, Spec. tit. de citat. §. sequitur. Ang. in prac. in ver. necnon ad denuntian. Marant. de ord. iur. in 6. par. de citat. n. 33. Masc. de probat. conclus. 189. vo. 1. & conclus. 10115. vo. 2. proprius in materia executionū personalium loquendo, quædam aduertit in 1. par. sub n. 219. & vid. Boss. in tit. de denuntiati. sub n. 12. & quicquid sit in executionibus, quæ pro causis ciuilibus fiunt, dico quòd in materia resistentiæ factæ iniuste, Berouarijs modica fides datur, nisi in inquirendo regulariter.
- 74 Farinac. d. q. 32. de carcer. sub n. 80. & seq. & in practica seruatur qd recipiuntur dicta Berouariorum, & sit visitatio eius qui corporaliter à resistentibus offensus remansit, & confrontatur eius dictum cum examine aliorum Berouariorum; & si aliter ab alijs (nequaquam interessatis) veritas haberi non potest, & cōcordent, & concurrant aliæ coniecturæ, & præsumptiones verisimiliter, tunc Berouarij fidem faciunt, etiam ad torturam, nam quæ singula non probant, multa simul iuncta tenent. c. causam de probat. Masc. d. conclus. 183. n. 6. D. Menoc. de arb. cas. 112. n. 14. Alciat. de præsumpt. Reg. 3. præsum. 14. reg. 3. præsump. 4. sequitur Farinac. d. q. 32. n. 83. vbi alleg. Hemil. de test. in verb. testis Berouarius. Clac. q. 24. ver. vidi, cum seq. multò magis fidem faciunt, & non faciunt Iudici nostro, qui sola veritate nititur, & potest secundum conscientiam iudicare, vt in 1. par. n. 127. vsq; ad n. 170. immo solis Berouarijs credere possët, sed non credere, ex
- 75 causa alijs fide dignis, † cū omnis probatio sit Iudici arbitraria; vt in l. 3. ff. de test. ibi tu magis scire potes, præsertim Iudici, qui liberū, & absolutum arbitrium habet, & non regulatum, faciunt quæ dixi de test. n. 92. lit. B. par. 4. sed nō est ei edendum illi Berouario qui remansit capite rupto à resistente, secundum Franc. in c. cum parati, n. 36. in fi. de appellat. Guid. PP. decis. 557. sed fides præstatur quando (vt dixi) cæteri officiales conueniunt, nec ab alijs veritas sciri potest, & alij testes haud interessati attestationibus Berouariorum non contradicunt, & eo magis siâte mala qualitate delinquere soliti, per ea quæ
- 76 dixi sup. conclus. 12. † Regulariter autem eis non creditur, vt prædixi, quia multum de fide huiusmodi officialibus diminuitur, vt inquit Masc. d. conclus. 189. nam à communiter accidentibus Berouarij sunt mēdaces, fraudolenti, iactatores, pauidi, inertes, malitiosi, voraces,

- ces, & ebrijs, quorū finis est in miseria mori, ex quo vt plurimū morbo gallico laborant, & qui diū lattunculator fuit testimonium perhibet de illis, & experientia aliena docet. Farinac. d. q. 3. 2. n. 91. In Spoletinis fallentia esse potest, quia mos prouinciæ illius facit incolas (non loquor de ciuibus) Baricellos, & Berouarios, & qui existimant talia officia sibi decori, honoriq; esse, ambientes vocari sub nomine Capitanei, alioquin indignantur, vt euenit Francisco Toto Spoletino, cū esset vnus ex quatuor Baricellis in alma Genuæ Ciuitate, propterea quod exiitit à vulgo delusus, & appellatus Alusta Bale, idcirco relicto ob verecundiam, offitio, se contulit in Ciuitatem Dertonæ, vbi me Prætorie existente, more solito inseruit pro Canalerio magis verbis, quam facto: non sic Vgolinus Baricellus generalis Mæ-
77. tuæ vir fidelis, & diligentissimus. † & circa huiusmodi relationes Berouariorum, si aliter statuto non caueatur, sunt faciendæ statim, sed non præcipitanter, vt inquit Bal. in l. 3. col. 3. vers. in tex. mox cognitum, ne delinquenti tempus sit componendi sarcinulas, & fugiendi cum eis, & interim subornentur testes, & fiat impostura, quam Medici emplastrum appellant. Nec refert si de nocte, vel diebus feriatis in
78. honorem Dei relatio fiat, † quia solemnitates feriarum in honorem Dei introductæ sunt de iure humano, vt dicit Bar. in l. filius familias, ff. de donat. nimirum si captura, tortura, & visitationes cadauerū, seu vulneratorū in die festo fiant. Anto. Columb. in for. proced. extraord. in controuer. crim. artic. 2. 2. & supra dixi n. 184. par. 1. & infra in seq. par. n. 20. secus de iure ciuili, & in causis ciuilibus, quia relationes nuntij sunt faciendæ in diebus iuridicis tantum. Paul. Castr. sing. diuerso. sing. 2. 1. n. 1. & licet non fiant statim, non patitur nuntius pœnæ,
79. quia tota dies citationi cedit, vt inquit Vant. de nullit. tit. de nullit. ex defec. cit. n. 7. 2. in fi. & Foller. præc. crim. in ver. fiat relatio, car. mihi 48. vbi tradit formam relationis faciendæ.
80. † Et quia nominaui syndicos ad denuntiandum maleficia, idem tempus ab eis obseruandum esse, & isti non possunt eligi nisi à Iudice supremæ authoritatis, vel à decurionibus cum authoritate Iudicis. Put. de sindic. in verb. sindicus, cap. 1. n. 5. & hic referre placet, quod etiam
81. refert Baiar. ad Clar. q. 7. n. 10. & 11. † quod sindicus, qui infra quatuor dies referre debet penès acta curiæ, si intra illud tempus remoueat, nihilominus ad eum, & non ad succellorem spectat relationē facere, per Bal. in rubr. extra de constitu. n. 28. Alius est casus, quod si quis vulneratus intra quattuor dies datos ad faciendam relationem

- moriatur, ipse syndicus non tenebitur, si de vulnere eo videtur, infra quattuor dies relationem non fecit, dummodo infra alios quattuor dies à die mortis, de morte relationem faciat, idem Bal. in lita stipulatus. de ver. oblig. verum in practica nō ita facillimè excusabitur, ex quo per dictum & assertionem vulnerati, magis de veritate constare.
- 82 potuisset; † sed an syndicus excusetur errans in relatione, vel si delicta leuia, vel nocturna non reuelet, & de alijs multis quæst. vi. vltra alios Put. de syndic. in ver. syndicus. Clar. q. 14. ver. item quæro. Boff. in tit. de captura, n. 50. Farinac. de indic. q. 47. n. 21. vbi de validitate eius dicti, & in tit. de accusat. q. 12. n. 32. Decia. de delict. tit. alieno nomi. quan. lic. accus. cap. 36. n. 8. lib. 1. tom. 1. & apud alios multa inuenies si bene bertachinabis.
- 83 † Sequitur videre de pœna eximentis istum captum à manibus familiaris, & primò si quis eximat seipsum, an pœnam patiatur, & videtur quòd non, ex quo defensio est de iure naturali. l. vi. vim de iust. & iur. & vniciq; licet redimere sanguinem proprium. l. 2. ff. de rezeptor. Marf. prac. §. attingam, nu. 40. nihilominus prædicta non procedunt contra iustitiam: & Clar. in q. 29. refert Boff. in d. tit. de captura, n. 17. tenere hunc te eximentem condemnari, ac si nō interesset, tanquā resistentem iustitiz temerè, vbi ita Senatum Mediolani iudicasse testatur; sed Clar. aliam opinionem tenet ibidem, videlicet quòd eximens seipsum sit condemnandus, prout ille qui fugit à carceribus, de qua pœna infra; sed mitius, si absq; violentia, at si cum violentia debet condemnari, vt alter condemnaretur, qui alterum eximeret, aduertere quòd cum violentia intelligitur quādo actus est vi factus, quia simplex violētia differt ab actu, qui vi fit, Boff. i. tit. de plur. viol. n. 74.
- 84 † Verum si quod de facto seruari vidi, dicturus sum, quando quis se exemit à manibus familiaris Potestatis absq; violentia, dico quòd facit contra se vnū inditium, insurgens à fuga. Bar. in l. admonendi. de iur. iura. & dicam in seq. par. quod resoluitur quando cum dicta fuga nil aliud contra delictum concurrit, vt per Boer. q. 215. n. 1. in fi. & n. 25. & 26. vbi per spontaneam reuersionem inditium tollitur, vi. eun.
- 85 dein n. 29. & 30. † quia fortior præsumptio debiliorem tollit. D. Menoc. de præsumpt. lib. 5. præsumpt. Grammat. vot. 1. n. 2. Zas. cons. 19. vo. 1. vi. Thier. in trac. fuge, n. 14. ubi ponit limit. & facit Paul. Ghirl. tit. de indic. & tor. tit. de fug. incarcerat. n. 7. & 8. Si verò violentia facta erit cum offensa executoris, tunc pœna regulabitur iux. mensurā offensæ, vt in l. sancimus. ff. de pœn. grauior tamen pœna arbitrat, quam

- quam si offensa fuisset facta alteri, quàm officiali iustitiæ, vt dicam in 4. par. sed si iste steterit absens, poterit formari inquisitio contra eum. per l. absentem. ff. de pen. & ita tenet Boer. in decis. 215. sub n. 2. vbi hanc partem defendit, & ita practicatur propter delictum principale, & propter iniustā resistantiam, & cum alijs adminiculis poterit in contumaciam condemnari, quia hoc modo inditium ad torturam facit. Carer. prac. l. obseruare. nu. 115. pro vtroq; vna tantum pœna, si comparuerit, & innocens apparebit, non euadet pœnam arbitriariam sui excessus contra iustitiam in captura facti, ad quæ vi. Doc. in l. penul. & ff. de custo. reo. & Gomes. tit. de captura, sub n. 1. Si verò nocēs apparebit, tunc grauiori pœna, scilicet ordinaria plectetur, propter excessum, ¶ quia ex causa licet iura transgredi, auth. sed quo iure, vbi Bal. C. de ser. fug. sed si pœna ordinaria delicti erit vltimi supplicij, opus nō erit augere illam, cum nulla pœna maior morte, vt latius in 4. par. dicam. ¶ Est tamen aduertendum, quod si captus esset à familia male, & indebitè tractatus in captura, vel in ducendo illū ad carceres, & ab eis idcirco eximeretur, tanquàm prouocatus pœnam non meretur, vt dixi supra in 7. conclus. per l. vt vim. ff. de iust. & iur. nec aliquod inditium insurgeret contra fugientem isto in casu, quinimò Berouarij punirentur, tū quia male tractauerunt captū, cum non conueniat; vt per Bar. & Doct. in l. 2. de exact. tribut. & vt supra satis dixi, cum propter causam, quam ob eorum malam tractationem dederunt. fugæ. l. qui occidit. § in hac quoq; ad leg. aquil. & si nihic casus eueniret arbitrium extenderem contra hos insolentes executores, cum rigore.
- 88 ¶ Quid si captus iuste, & in carcerem detrusus fugiat è carcere, an sit puniendus tanquàm confessus, & conuictus; hæc quæstio ab omnibus criminalistis tractatur; & omnes vno ore dicunt haberi pro confesso, & conuicto, per tex. & glo. in l. eos, in ver. ponendi. ff. de custo. reo. Paul. Ghirl. in trac. de relaxat. carcerat. in rub. de fug. carcerat. Clar. q. 21. vers. tertio modo, ut in p. n. 37. & Foller. practicum. in verb. & si constebuntur, n. 45. Boer. pulchrè decis. 215. sub n. 9. & Gomes. de captura, sub n. 1. quam co. sent. locum habere existimo, quando cum fuga concurrat aliud adminiculum, vt si fugiens sit solitus delinquere, de quo in 3. par. dicam in materia inditiorum; vel quando cū fuga etiam frangeret carceres, uel frangi curaret secundum distinc. Bal. in cons. 230. uo. 1. quem in proposito allegat Boer. d. decis. 215.
- 89 n. 11. & n. 14 ubi idem tenet quando ostio existente apertio, sed fractis

Otis compedibus, vel manicis ferreis carceratus aufugit ex præc. Ang.
 de malef. in ver. fama publica; si verò absq; vlla fractione ostio aper-
 to fugerit, tunc non habebitur pro confesso, & conuicto, nec pœna
 effractionis carcerum, sed pœna aliqua arbitraria puniretur, vt p laf.
 in l. admonendi. n. 172. ff. de iur. iura. idem quando etiam fracto car-
 cere, aufugit, cū indebitè, & ordine iuris non seruato carceratus fuit,
 vt per Rol. à Vall. d. conf. 7. n. 46. & seq. vo. 1. Clar. in l. eos, de iust. reo.
 n. 101. accedit quando Iudex de facto sine aliqua causæ cognitione,
 sed de facto, & de capricio proprio dicit, *mettilo in prigione*, maxime
 si persona non est vilis, nec delinquens, sed nolit conuersari cum offi-
 ciali, qui officiales hac de causa solent indignari, & nodum in scyropo
 90 quærunt, vt qui stat à longe appropinquetur; † sed hæc limitatio nō
 habet locum in Iudice supremæ authoritatis, qui in scrinio pectoris
 quandoq; scit aliquid, quod tunc non expedit dicere, nec cōmunica-
 re cum curia, donec tempus aduenerit, vnde dicit, sic volo, sic iubeo,
 sit pro ratione voluntas, dixi in 1. par. n. 239. fat est quod non mouea-
 91 tur ex abrupto, vt in hac par. n. 8. † At Gomes. d. tit. de captura, sub n.
 11. temperando co. op. dicit, quod & si hoc modo fugiens habeatur
 pro confesso, & conuicto, nihilominus licebit probare innocentiam
 suam, cū à fortiori etiam liceat vere confesso, & cōuicto probare, &
 se defendere per l. 1. §. si quis vltro. ff. de quæstio. tex. & Doc. in l. 2. C.
 de custo. reo. & cōcludit quod si innocens apparebit, nihilominus te-
 nebitur pœna effractionis carcerum. l. eos. ff. de custo. reo. & est com. op.
 Doc. per l. 1. eo. tit. igneus, in l. 3. §. subuenitur, n. 52 ad sylleia. † quæ
 92 pœna cū non sit à iure expressa, arbitrabitur, vt per D. Menoch. de
 arb. cas. 301. vbi diligenter pœnam effractionis explicat; sed si nocens
 erit, tunc pœna ordinaria delicti condemnabitur etiam multo maiori
 pœna, si pœna delicti erit pecuniaria, vel nimis leuis attentata fractura
 carcerum. per l. fancinus, & l. recipiendum. ff. de pœn. supradicta co.
 93 † conclusio, quod fugiens è carceribus habeatur pro confesso, & con-
 uicto, modò concurrant ea de quibus sup. nunc limitatur non habere
 locum quando esset iniuste detentus, & haberet contrarios potentes;
 vel Iudicem valde suspectum, & præcipitosum, & ita sunt inelligen-
 di Put. Menoc. Rip. & alij, quos Mascar. adducit conclus. 265. nu. 26.
 idem quando detentus non esset vir facinorosus, & ob nimiam sœ-
 uiriā custodis, seu Commentariensis carceratus aufugeret. Bal. in l.
 ad Commentariensem. ff. de custo. reo. & in l. 1. §. Diu*, ad Sylleia. plu-
 ra adducit Put. de iund. in ver. carcer, & carceratus, c. 4. per tot. & in
 ver,

ver. crudelitas officialis, & dixi sup. n. 18. Item limitatur quando fugiens esset iniuste captus ob pectoralem tantum nequitiam Domini, & non quod meretur capi, & verisimiliter timere posset de ira, & potentia Domini, secundum And. de lfern. in constit. vt participatio. & in constitu. 1. de homic. facit Put. de sindic. de excel. cap. 1. n. 39. & cap. 3. per tot. & in ver. crudelitas, sub nu. 3. quem vide, & Mascard. d. 94. conclus. 265. n. 27. & 28. † Nunquam enim longius homo à se recedit, suarq; naturæ magis obliuiscitur, quam cum irascitur. Hic demum effectus efficit vt animal alioquin nobilissimum, ad mansuetudinem, & clementiam natum, multò sit feris similis, quàm sibi ipsi, non rationis, non officij memor, duntaxat iræ indulgens: quæ omnium perturbationum solam mentem suo loco demouet, & agit præceps; & apud Valer. Max. de iracundo, qui dolorem cum inferre vult, paritur amara sollicitudine, ne non contingat ultio anxius, sed hoc modo ira ab odio ducitur, tanquam cæcus à cæco.

95 † Nunc de eo qui alium iniuste detentum eximit è manibus familiæ, ne ducatur ad iudicium dicendum est, qua pœna ille sit plectendus, ad quod est videndus Bar. in l. lege Iulia. ad leg. Iul. de vi. priua. in l. furti. §. ope. ff. de furt. las. in l. 3. q. prætor. ff. ne quis eum qui. Hippol. sing. 177. 273. & 376. circa quæ aduertere volo, quòd licet ab initio captura videatur notoriè iniusta, tamen ex post facto posset iustificari per ea quæ supra dixi n. 20. cum seq. & sic bene aduertat eximens qd facit, ne sub vmbra, Farinac. d. 32. n. 78. remaneat illaqueatus, nam quando per viam Iudicis posset prouideri iniustæ detetioni, nunquàm licet eximere captum è manibus familiæ, & stantibus ijs terminis, ille qui captum eximit seuerè puniri debet, vt per Bal. in l. addictos. C. de epis. iud. Doc. omnes in l. 3. §. transfugas de sic. & in l. sed eximendi, §. item. ff. ne quis eum qui in ius voc. est iu. eximat. Bar. in l. cuiuslibet. ad leg. Iul. Maiesta. Nell. de ban. in 3. par. 2. temp. n. 29. Marf. in §. attingam, n. 49. Boss. in tit. de captiua, n. 13. cum plur. seq. Clar. q. 68. ver. eximens. & ibi add. n. 33. cum seq. Cagnol. in l. vnica. §. is videtur. ff. si quis iusd. Guid. Pap. decis. 579. Farinac. d. q. 32. n. 62. vsq; ad n. 80. Decia. de delict. rubr. de eximen. carcer. 11. lib. 7. tom. 2. Rol. conf. 7. n. 45. vo. 1. pulchrè, ac late D. Bursat. alleg. conf. 216. Bertazzol. cons. 62. 35. vo. 1. vbi an magis puniatur eximens eximiri, & multos adducit Mascard. conclus. 265. ex quorum omnium dictis colligo tres principales conclusiones, distinguendo (vt fertur) inter lepram, & lepram. Prima conclusio erit de eximente iuste capto è manibus familiæ, rerem

tis terminis supradictis, antequam sit condemnatus, vel confessus, & conuictus, de qua nu. 92.

97 Secunda conclusio erit quando eximitur à manibus familiæ postquam est confessus, vel condemnatus, de qua n. 97. † quod multis modis contingere potest, vel quando ducitur ad supplicium, vel quando traducitur de loco ad locum, pro tutiori custodia, vel pro confrontatione facienda circa alia delicta cum alijs delinquentibus, vt Mantuæ, vbi expedit quandoq; ducere carceratum ab vna parte ad aliâ Ciuitatis, & Mediolani, & alibi ab vno Magistratu ad aliud tribunal, & vt vulgo dicitur ab Herode ad Pilatum, vel etiam quâdo conceduntur vicissim delinquentes à Principibus, licet sint condemnati, vt vidi, & tetigi Mantuæ inter Serenissimos Duces Mantuæ, & Parmæ, & Veneriarum, de quibusdam scelestis farinellis, ac inter Serenissimâ Genuæ Rempub. & alios Principes remittentes alter ad alterum proditores, & assassinos, ad quorum extirpationem † Deus omnipotens illuminet vñanimitè corda Principum Christianorum, vt inemerdatos disperdere valeant funditus, ponendo securim ad radicem pro conseruatione status, & subditorum securitate, cum horum pestis dilata nimis religioni Christianæ obstat, ne miremini igitur si res haud vno loco periclitantur tacita æmulatione, aut parum feliciter sunt administratæ.

99 † Modò ad primam conclusionem redeundo, pœna eximentis capti ex manibus familiæ, eadem esse dicitur, quam pateretur reus, si condemnatus esset pro delicto pro quo captus fuit. Fely. in c. si quando, extra de offic. deleg. Alex. conf. 3 §. n. 4. vo. 5 Doc. in §. arripiatur, in auct. vt omnes obed. iud. Farinac. plures allegans in d. q. 32. num. 64. Guid. PP. d. decis. 579. quæ resolutio recipit temperamentum quâdo eximens non fecit in contemptum iustitiæ principaliter, sed amore sanguinis, vel misericordia ductus, quo casu pœna erit arbitraria, vt inquit Boss. in d. tit. de captura, n. 15. & seq. si bene consideretur; & Decia. de delict. tom. 2. lib. 7. rubr. de exim. carcer. cap. 11. n. 12. fo. 94.

100 Nam multa sunt quæ faciunt abesse dolum, & excusant in delictis, de quibus per Clar. q. 60. furor, amor, ira, ebrietas, prouocatio, & ignorantia vi. infra n. & Nell. in trac. bamit. in 2. par. 2. temp. q. 32. in fi. vbi pulchram limitationem tradit ad fauorem auxiliatoris, quâdo captus sine auxilio eximentis ex se erat euasurus, nam in hoc casu

101 (dicit ipse) quod eximens in nullo teneretur, ea ratione, quia captus qui potest absq; alio euadere, non dicitur captus. per l. non vide-

tur

tur, cum simil. de in integr. restit. sed de hac limitatione dubito pe-
 ca, quæ trad. Clar. q. 90. vers. item scias, ubi dicit, q. in materia auxi-
 lij non quæritur an delinquens esset aliàs facturus, vel non; sed si a-
 lias fuisset facturus, quod auxiliator mitius punitur. per lo: And. in c.
 felicit. de pœn. Item quia qui se ingerit ubi non debet, est in culpa. l.
 qui omnia. ff. de procurat. & l. culpa. de reg. iur. & obstaculum est im-
 putandum illi qui obstat. l. hæc venditio. §. 1. ff. de contrahen. empr. &
 licet res in se mala non sit, tamen mala reputatur propter malum e-
 xemplum, vel materiam scandali. l. exemplo. C. de probat. cum simil.
 & quilibet tenetur, & indicatur pro facto suo. l. comprobatio. ff. de
 probat. l. respiciendum. ff. de pen. in propos. Marf. in §. attingam. n. 38.
 102 ubi tenet, quod auxiliator esset condemnandus, quamvis fugitiu-
 non esset puniendus tanquàm iniuste captus, & innocens appareret,
 quo casu non tenetur fugiens redire ad carceres. Clar. d. q. 21. vers.
 tertio modo, nec peccat fugiendo. Nauar. in suo Manual. confess. cap.
 12. n. 18. fo. 102. tom. 1. secus si iuste captus au fugiat, quia peccat. Boff.
 tit. de carcer. n. 4. quæ sunt noranda per fallent. Reg. accessorium, & l.
 cum principalis, de reg. iur. & ad conf. Bertazzol. 35. vo. 1. & Nell. in
 103 hoc propos. in 3. par. 2. temp. sub n. 29. † Quærit an ille qui eximit
 captum à manibus familiæ, teneatur tanquàm principalis, vel tanquàm
 accessorius, seu auxiliator, & dicit quod iste tenetur duabus pœnis,
 ciuilitè, & criminaliter, de prima in l. 1. & tot. tit. ff. ne quis eum qui
 in ius voc. est vi exim. Alij dicunt teneri de vi priuata, de qua p. Bar.
 in §. arripiatur, vt omn. obed. iud. De secunda pœna crim. est rex. in l.
 penul. & si. de fur. & propria materia habetur à tex. & Doct. in l. nun-
 quam plura. C. ad leg. Iul. de vi, & vi. priu. & facit Bertazzol. in conf.
 35. vol. 1. Verum teneo quod si eximens motu proprio se ingesserit
 tanquàm principalis, eadem pœna sit puniendus, de qua in princi-
 pio huius conclus. & per Mascar. conclus. 265. n. 16. cum seq. ubi am-
 pliat in instigatore, & fautore. vi. Menoc. cas. 301. n. 21. & per ea quæ
 trad. Doc. in l. 2. C. de ijs qui latro. occultauerunt, & de hac re nil me-
 lius videri potest quam pulch. Bursat. conf. 216. vol. 2. de quo plu-
 204 ries memoriam feci, † ubi etiam tractat, de pœna occidentis captum
 in manibus familiæ, quod differt ab eximente, seu liberante captum;
 & in hoc propos. si captus esset de illis, qui impune occidi possunt, vt
 sunt capitaliter banniti, vel publici latrones, viarum grassatores, de-
 populatores agrorum, & similium non possent, nec deberent occidi
 postquàm capti sunt a quouis capiantur de licentia, & commissione

- ludicis. Farinac. d. q. 3. n. 74. & 75. quinimmo occidens de occiso puniretur, nisi periculum sit quod fugiant. Luc. de pen. in liquories. col. fi. n. 7. C. de exac. trib. lib. 10. & Farinac. d. q. 3. n. 73. & seq. vi. ornino Cartar. trac. de execut. sent. cap. bamnit. in cap. fi. sub n. 236. vbi
- 104 recenfer Bullā magnā Sixti V. PP. in hac materia editā anno 1585.
- 106† Quo verò ad secundam conclusionem, quando caprus est iam confessus, vel conuictus, aut condemnatus, dico eximentem teneri eadē pœna, qua venit puniendus reus per supradicta, sed Clar. dicit puniri debere pœna mortis. per l. cuiuscunq; ff. ad leg. Iul. Maiesta. & esse sententiam co. receptam; sed Baiar. ibi n. 33. cum seq. dicit puniri debere pœna arbitraria, per Alex. conf. 35. vo. 2. & per Cagnol. d. l. vnica. §. is videtur. n. 47. ff. si quis iudic. Decia. vbi supra de exim. carcer. n. 13. lib. 7. tom. 2. fo. 94. tenet quòd illa pœna quam pateretur, si è carcere eximeret, vt per eundem n. 12. vbi æquiparat hos duos casus, sc̃ilicet
- 107 re vera penès me multa est diffentia, † nam qui eximit à familia lædit centonem, (vt ita loquar) qui verò eximit è carceribus, lædit interulam Domini carcerum, vt in l. vlt. C. de custo. reo. & Bar. in l. laqueum. ff. de acq. re. do. in l. legis Iuliz, ad leg. iul. de vi. pen. & ratio est in promptu, nam qui abtulit à familia in itinere, ponit se in manifesto periculo vitæ, non sic qui è carcere eximit; non enim hoc facere potest nisi cum subdolis artibus, clauibus adulterinis, vel corrū-
- 108 pēdo custodes, vel limis furdis, vel aliter, & occultè fit, & carcer dicitur locus sanctus quòdā iurisdictionem. Boer. decil. 215. sub nu. 22. quem adducit Decia. in d. tit. de exim. carcer. n. 10. & habet propriam rubr. de effrac. carcer. vbi magna est pœna, de qua statim dicitur, & maior quam pœna, tit. ff. ne quis eum qui in ius voc. est vi eximat. & op. Decia. habebit locum quando loco carceris esset datus in custodiam familiæ, non autem quando eximitur in via, dum ducitur ab Herode ad Pilatum, qua de re teneo pœnam in isto casu esse arbitriariam. secundum Boss. d. n. 15. & 19. quæ poterit extendi vsque ad mortem iux. qualitatē facti, personatum, & delicti; nam quod iste cōfessus, vel nō confessus sit, potest esse quòd eximens ignoret, & igno-
- 109 rantia aliquāliter excusar, vt aduerri in præcedenti casu, idem intelligerem quando non esset facta condemnatio solemniter, vel iux. mox solitum, quia dolus ijs casibus abesset, ergo pœna arbitraria. Vant. de nullit. ex defec. for. senten. sub n. 80. & mult. seq.
- 110† Sequitur videre de pœna eximentis iuste caprum è carcere, & in hoc casu pœna erit grauior præcedentis casus. tex. in l. eos. ff. de cust.

2^{eo}. vt tenent D^oct. Bar. in l. 4. ff. ad leg. iul. Maieſta. Doc. in l. ſed exi-
 mendi. §. item ſi quis. ff. ne quis eum. Caſſa. in conſuetu. Burg. 6. 7. n. 68.
 Benedic. in c. Rainutius. ver. mortuo itaq. n. 1 So. de teſta. Guid. Pap.
 d. decif. 579. qui dicit teneri p^œna læſ. Maieſta. & Gomeſ. de crim. læſ.
 Maieſta. n. 7. dicit verum eſſe quando erat carceratus pro crim. læſ.
 Maieſta. Item quādo fuit incarceratus per Iudicem tantūm Impera-
 toris, vel Regis, ſecus ſi ab alijs: item quando erat imponenda p^œna
 mortis, alioquin eadem p^œna qua reus puniretur; verum vt ingenuē
 fatear, quando non animo offendendi Maieſtatem, nec iuſtitiam exe-
 merit, ſed ductus amore ſanguinis, vel amicitijs, vel miſericordia mo-
 tus eximeret, vt dixi in prox. præcedenti conſuſi tunc minus eſſet
 puniendus, per ea quæ dixi 3. de eximēte è manibus familiæ, ad trad.
 per Decia. de delict. tit. de eximen. carcer. n. 12. fo. 94. lib. 7. tom. 2. vbi
 dicit quòd ſiue captus è manibus familiæ, ſiue ex carceribus exima-
 tur, ſiue pro crimine læſ. Maieſt ſiue alio leuiori crimine, & eximens
 animo offendendi Maieſtatem Principis, hoc facit, incurrit crimen.
 1 1 læſ. Maieſt. ¶ in dubio tamen non præſumitur talis animus. Burſar.
 conſ. 94. n. 9. quem adducit Maſcar. concl. 532. n. 2. Et è contra ſi quis
 eſſet captus pro crimine læſ. Maieſt. & eximens amore ſanguinis, aut
 miſericordia tantūm motus fuerit, tunc non incurrit crimen læſ.
 Maieſta. multò minus ſi fuerint filij, vel vxor, vt inquit Put. de ſind.
 in ver. reſiſtentia, & in ver. carceratus, c. 3. in fi. & Decia. loc. cit. nu. 9.
 1 2 ¶ & excuſatur vxor à p^œna ordinaria, quæ præbuit veſtes viro, ut
 è carceribus exiret. Floria. in l. liber homo, la 2. ff. quod uſi. aut clam &
 Gomeſ. de delict. cap. 9. ver. ult. & ipſe crimen læſ. Maieſta. non pro-
 cedere intelligo in duobus caſibus, primò quando eximens non eſt
 ſubditus. Clar. §. læſ. Maieſta. ver. uidi. niſi eſſet habitator cum eius fa-
 milia in ditione, quoniam per habitationem, & domicilium fit ſubdi-
 tus, Gig. de crim. læſ. Maieſta. q. 68. n. 2. Cano. in clem. paſtoralis, de re
 iud. Laudens. eo. tract. q. 34. ubi dicit, quòd licet non ſubditus nō in-
 cidat in hoc crim. læſ. Maieſt. tamen hoſtis dicitur. Secundo, quando
 1 3 Princeps recognoſcit ſuperiorem, ut per ſupradictos Doc. quoniā
 & ſi de conſuetudine etiam contra eos, qui habent iura regalia, ſed
 ſuperiorem recognoſcunt, crimen læſ. Maieſta. committitur, ut per
 Clar. eo. tit. ver. dubium, in fi. nihilominus illud procedit quando im-
 mediatè contra eorum perſonam, uel ſtatum ſubditus machinatur, nō
 autem ſi eximat aliquem è carceribus; & ideo Clar. in uer. unum ta-
 men limitat, l. quiſquis. ad leg. iul. maieſta. ubi & filij cōmittentis cri-

- men læs. Maiesta. puniuntur, non habere locum in filios, nisi quando
 114 contra Imperatorem, & Reges committeretur, † qui titulo Maiestatis honorantur; & Papa titulo sanctitatis, sed de consuetudine, & de facto seruatur, etiam si contra Principes non recognoscentes superiorem, hoc crimen committatur, vt dixi: & per omnes Scrib. in dicta l. quisquis. Ipse verò teneo, quòd eximendo captum è carcere, siue ex causa crimin. læs. Maiestatis, siue non, licet causa sit valde pectoralis Principi, & in eius vilipendium in consequentiam eximat, quod non incurrat crimen læs. Maiestatis. in primo capite, nec in secundo quòd pœnam filiorum, & circa alias pœnas, quæ pro crimine læsæ Maiestatis iure affligunt alios ob factum committentis crimen; sed tantum quòd personam eximentis, qui poterit ad exemplum aliorum suspendi, & etiam in quartos scindi, data atrocitate maxima delicti, si ita Principi placuerit per supradicta iura: sed quia ferè ubiq; sunt ordines, & proclamata Principum contra eximentes è manibus familiar, vel è carceribus captos, illa sunt seruanda, qua de re caueant temerarij, & si exierint cum
 115 fractura, tunc magis puniendi erunt; nam fractura magis fuga delictum grauatur. Doct. in l. i. C. de ijs, qui latro. Bart. d. l. si quis, in fi. ff. ne quis eum, qui in ius voc. est vi. exim. & in tantum est verum, quòd in hoc casu, quòd eximentem alium, non seipsum, siue captura sit iusta, siue non, ille effractor puniendus erit illa pœna, qua puniendus esset reus, si esset condemnatus; pulchrè, & diligenter hunc, & quamplures casus explicat D. Menochius de arbitr. iudic. cas. 301. numero 16. & Mascari. de probat. conclus. 116. 265. numero 16. volumine primo. Nam licet quis iniuste sit captus, & notoriè constet familiar, esse captum iniuste, nihilominus postquam est carceratus, non potest à Berouarijs, nec ab alijs relaxari, nisi iussu, & ex ordine Iudicis. l. si captiuus. ff. de capt. Decia. vbi supra lib. 7. fol. 95. num. 15. tom. 2.
 117 † Dictum est supra de eximente captum è carceribus ante condemnationem, nunc verò sequitur videre de eximente captum è carceribus, qui sit confessus, vel cõuictus, aut condemnatus; verum quia vbi non est dolus, non venit pœna ordinaria, & qui ignorat dicitur catere dolo. l. dolo caret. de reg. iur. tamen quando condemnatio est facta, in loco solito, iux. morem solitum ligat omnes, Fely. in c. 2. n. 7. de cõstit. facit add. ad Bertazzol. cons. 122. vo. 1. vltra quòd est verisimi-
 118 18, quòd eximēs sciuerit à capto in quo statu sit eius causa, † & eius interest

interest probare ignorantiam, modo commu. Doct. sententia videtur
 esse quòd iste teneatur pœna læs. Maiesta. Bar. in l. 4. ad leg. iul. Maiest.
 Bal. in l. additos. C. de episc. aud. Boss. tit. de captiv. n. 16. & in tit. de
 crim. læs. Maiesta. n. 61. sed Clar. vers. eximens dicit teneri eximente
 pœna mortis, per l. cuiuscunq. ad leg. iul. maiesta. & esse comuni
 calculo receptam sententiam testatur, ex Plaz. lib. 1. delict. c. 38. nu. 7.
 cum alijs per eum adduct. Guid. PP. d. decis. 579. tenet cum Bar. De-
 cia. de delict. eo. tit. de exim. car. lib. 7. fo. 94. c. 11. n. 2. & Gomel. in d.
 tit. de crim. læs. Maiesta. qui sub n. 7. declarat locum habere tribus cõ-
 currentibus sumptis à læs. in §. pœnales. n. 107. & Fabr. ibidem, & ab
 alijs, institu. de act. 1. quòd reus esset incarceratus pro crimine læs.
 Maiesta. per glo. in l. 4. §. item qui confessum ad leg. iul. Maiesta. quã
 tenendam vt commu. recepram ait: secundo dicit procedere tantum
 quãdo erat in carcere de ordine Imperatoris, vel Regis, secus si iussu
 aliorum Iudicũ sub alijs Principibus, & de hoc læs. vbi sup. & valde
 dubitat, & certè de facto procedit, & de alijs Principibus, qui supe-
 riorem non recognoscunt, per ea quæ dixi in antecedenti articulo, n.
 100. Tertio debere intelligi quando reus debet pati pœnam mortis,
 119 secus si aliã pœnam citra mortem; † sed læs. limitat etiam nisi ab a-
 micis, vel à consanguineis appellatum esset, & appellationi iustẽ esset
 deferendum, & nihilominus Iudex non obstante appellatione exe-
 qui mandauerit, & casus sit propter non admistam appellationem ius-
 tam irreparabilis, vt per Fely. in d. c. si quando, & ibi Innoc. extra de
 120 offic. deleg. dixi supra in materia resistentiæ, 7. conclus. † Aliam li-
 mitationem tradit quando ductus ad supplicium obviam haberet
 Cardinalem, quoniam ponendo pileum in capite iustitiandi, illum li-
 berat, secundum Bal. & Saly. in l. additos. C. de episc. aud. sed re vera
 hoc ex privilegio fieri dicitur, non de violentia, vt inquit Clar. q. 98.
 vers. ulterius quæro, et hunc casum enumerat inter alios, ex quibus
 sententia capitalis in actu executionis suspendi potest, quod tamen
 privilegium damnatur per Barba. in trac. de præstan. Card. q. 9. in 1.
 par. & idem tenet Plac. epit. delic. cap. 34. quos refert Baiard. ad Clar.
 d. q. 98. ver. ulterius, n. 3. posset tamen eximens excusari in parte p-
 pter amorem, aut dolorẽ erga captum, de quibus dixi sup. post vers.
 modo ad primam conclusionem; & istę qualitates sanguinis, amoris,
 ignorantie, & similes sunt probandæ ab eo, qui in eis se fundat, ut
 dicam in 3. par. quia fiscus habet fundatam intentionem in fuga, per
 101. tit. ff. ne quis eum qui. & l. ff. de effra. & in l. eos ff. de custo. reo.

121 † nec valet eximenti dicere nesciebam, vel non putaram, quia præsumptio est contra illum qui dat operam rei illicitæ. Mascar. de probat. conclus. 53. 2. n. 24. 50. & 53. & in ijs quæ sunt de genere prohibitorum præsumitur dolus, l. si non conuicij. C. de iniur. l. 1. C. ad leg. cor. de licar. c. 1. de præsumpt.

Sed quando esset appellatum a sententia capitali, & Iudex non admiserit appellationem, quam admittere tenebatur, sed iussit exequi, si dum ad supplicium condemnatus ducitur eximatur è manibus Berouariorum, tunc licet, & impunè eripi potuit, per ea quæ supradicta sunt in materia resistentiæ, secundum limitationem Fely. & aliorum in d. c. si quando. ver. tertio fallit, extra de offic. deleg. & per Farinac. d. q. 3. 2. n. 77. & 108. quod verum est quando non obstarent statuta, vel alij ordines, vt in Statu Mediolani, Mantuæ, & alibi, quibus in locis non est locus appellationi in criminalibus, ad quorum intelligentiam vid. Nell. trac. bamnit. in 4. par. 1. temp. q. 1. vers. pro huius quæstionis resolutione. & Baiar. ad Clar. q. 94. n. 3. vbi distinc. Nell. reas.

122 sumit, & cautela erit pro eximente, & reo, vt in loco tuto eximens reponat captum, & Principem statim certiore reddat de causa, qua motus est ad eximendum reum, qui reus licet in conscientia sit innocens, & potest ab impostura, & iniustitia se defendere, tamen non tam cito in manibus iustitiæ reincidat, sed postquam ira, & rumor pacatus fuerit, re melius intellecta, quia impedit ira animū ne possit certare verum, vt dixi sub n. 94. Sunt & aliæ quæstiones in proposito subiectæ materiæ à supradictis Doctoribus explicatæ, quas hic consul-

123 to omitto, ne detur de copia exemplum; † Hoc volo aduertere, quod isti Berouarij solent citius manum apponere ad marsupium detinendorum, quam ad ligaturam manus, & auferunt vsq; ad interulam, & nisi de omnibus in relatione capturæ rationem reddant, erunt tanquam fures puniendi. per l. 2. & l. Diuus. ff. de bon. damnato. Put. de sind. in ver. familiaris, c. 3. n. 13. quia id quod superest, ultra eorum debitam mercedem, si capti sunt pauperes, expendi debet in alimentis, vt infra in hac parte dicā: si sunt diuites debent impendi pro custodibus, & alijs publicis expensis, idē Put. in ver. expensæ, c. 2. n. 3. & 3. Arma verò dempta delinquenti capto à Berouarijs, de consuetudine inter eos, & Baricellum diuiduntur, sed de iure sunt fisci, vt in Auth. de armis. Aluarot. in § si quis rusticus, de pac. tenen. & ita Baiar. ad Clar. q.

124. 82. n. 64. ver. sed quid si statutum. † Sequitur etiam videre, quæ personæ carcerari possint, & quæ non; verum quia sunt plena

omnium

Oranum criminalistarum pagina, remitto vltra alios ad Farinac. in-
tit. de carcer. & carcera. q. 27. sub n. 41. cum mult. seq. vbi ponit reg.
affirmatiuam ex Bar. sumptam in l. si ad leg. iul. pecul. & stante autho-
ritate Brachij regij nullus priuilegiatus erit immunis à captura, qua-
re viri, mulieres, Doctores, nobiles, equites, milites, & feudatarij,
senes, minores, & infirmi capi poterunt, si ita Iudici Brachium Re-
gium habenti videbitur. D. Menoch. de arb. iud. q. 88. qua stante su-
prema auctoritate l. ad egregias. ff. de iur. iuran. & l. ad egregias, de
test. & l. quoties. C. de digni. lib. 12. & aliarum similium dispositio-
nes de consuetudine locum non habent apud Iudices supremæ au-
thoritatis, nisi eis videbitur, per ea quæ iam dicta sunt in prima
125 parte, & vbi de clericis, ac alijs personis priuilegiatis dixi à num.
86. vsque ad n. 100. & infra in tertia parte dicam. & vi. Foller. prac.
crim. Cano. par. 2. cap. 20. n. 9. & Menoch. d. q. 88. Franc. Marc. decis.
709. par. 1. & Decia. de delict. tom. 1. lib. 4. cap. 9. & 10. & quia bra-
chium Regium datur ob delicta grauissima, nimirum si etiam priui-
126 legiati capturari possunt, ex quo & reatus omne priuilegium tollit.
l. 1. ff. de ijs quib. vt indig. & ihi Doct. & Anto. Columba. tract. de mo-
do proced. in controuer. crim. artic. 76. Hinc est, quod grauitas de-
lictæ requirit asperitatem, leuitas autem delicti requirit leuitatem;
& ideo in delictis leuibus lento gradu ad capturam deuenitur, ma-
ximè contra priuilegiatos, per quancunq; liberam, & absolutam po-
127 testatem Iudex se habeat, & quia non omne quod licet honestum
est. vulg. l. non omne, de reg. iur. & iudicium, & discretio pari passu
ambulant. Put. de sindic. in ver. crudelitas, sub n. 5. cuius verba sunt
corde tenenda, sed in solitos delinquere nulla distinctio est habenda,
nam siue in grauib. siue in leuib. delictis semper acriter contra
huiusmodi improbos procedendum est, vt in seq. par. dicam. At
tutius agendo cautela erit opus, quando casus contingar capiendi
priuilegiatos, seu potentes, verbum prius facere cum Principe, vel
128 eius Locumtenenti generali. & Item possunt retineri omnes testes
examinandi separatim, donec omnes fuerint examinati, ne subornen-
tur, nendè alter alterum instruat, & etiam ne secreta curiæ pandantur
(licet hoc difficillimum sit auaritiæ causa) aduertendo in practica, ne
testes ponantur in locis contigujs, quia vox submissa de vno carcere
ad alium emittitur, ita & taliter, quod peruenit ad aures eius, cuius
129 interest instrui, etiam si in infimo loco custodiretur; & quando te-
stis renuit dicere veritatem potest retineri vltra quinq; dies. l. eos. C.

- de fals. Pacia. de probat. cap. 47. n. 56. lib. 2. & per leos, C. de test. 48
 ludici brachium regum habenti nullum tempus limitatum e. l. &
 per consequens dispositio. d. l. eos. C. de fals. ab eo non seruatur, ut do
 130 alijs supradictum est. † Rursus quo ad Clericos, addo supradictis
 quod si Clericus repertus sit in adulterio per maritum, poterit reti-
 neri per 20. horas, & postea consignari iudici suo; ut per Soc. in c. si
 laeserit. n. 16. de iniur. & danin. dato. Bart. in l. capite quinto. ff. de a-
 dult. Ang. de malef. i. 1. d. uer. fama publica, n. 65. sed Cano. tenent de-
 bere cum presentari coram Episcopo suo quamprimum, ut testatur
 131 de commu. Viui. co. op. in uerb. Iudex laicus; † & quando licet lai-
 co capere clericum in casibus praenarratis in 1. par. n. 89. 95. & alibi
 sparsim, & hic, hoc procedit quando clericus est suspectus de fuga;
 ita declarat Farinac. q. 8. n. 116. tit. de inquisitio. fo. 66. & ad hunc
 propos. ui. omnino Bertazzol. conf. 78. & ibi Add. uo. 1. ubi sup. nu. 5.
 adducit pulchrum conf. Collegij Patuini registratum in 1. uol. conf.
 crim. diuerso. quod est in ordine cons. primum.
- 132 † Præterea licet arbitraria sit iudici qualitas carcerum, uel custo-
 dia, an in strictiori, uel latiori carcere sint carcerati custodiendi, &
 an in compedibus, & manicis ferreis, uel non, ut per Put. de sind. in
 uer. carcer. c. 3. uer. si plures, ut refert D. Menoc. de ard. cal. 305. n.
 6. nihilominus est facienda distinctio nobilium à vilibus, iuuenum à
 133 senibus, seu infirmis, mulierum à masculis, † & secundum qualita-
 tem delicti, & personatum custodia est adhibenda, ut etiam aduertit
 Clar. q. 28. ver. scias, & Menoc. d. cal. 305. n. 8. quia & si custodia car-
 ceratorum sit facienda iux. consuetudinem loci, ut dicit Put. in d. cap.
 3. n. 14. tamen spectat ad iudicem mandare, qualiter reus sit custo-
 diendus; & si commentariensis, uel alter paruerit superiori suo ser-
 uando formam commissionis, pœnam, nec (ut Mantuz dicitur) schia-
- 134 nam non meretur si carceratus aufugit; † nam qui facit quod
 habet in mandatis est excusatus. l. quod nerua. ff. de pos. quandoquidē
 inferior non debet diffidare de eo, de quo eius superior confidit, nec
 presumere contra mandatum superioris, nec arguere si bene non
 aduertit, quando quis non est Consiliarius à latere Principis, uel
 quando ignorat vires demandatæ custodiæ; non enim licet os pone-
 re in cœlum, quod facit pro exoneratione iudicium, & ad instructio-
 nem, ut rei tutè custodiantur, & detur forma cautè qualiter, & quo-
 modo carcerati teneri, & custodiri debent, facit Put. in d. ver. carcer.
 cap. 2. n. 4. qui in hoc propos. pulchrè loquitur.

- 135 Ad quod sciendum est, quod custodes, seu commentarienses carcerum tenentur, nedum de lata culpa, sed etiam de leuissima. *tex. in l. 2. & per tot. illam tit. ff. de custo. reo. plura allegat Put. d. ver. carcer. cap. 2. & 3. vbi qui suscipit rei custodiam, & pretium tenetur de periculo succedente. l. carcerarij, p[re]positus. ff. de custo. reo. & tenetur de negligentia, cap. si. de renun. qua de re custos diligens, & per uigil*
- 136 esse debet in oficio suo, & eo magis quando alij dormiunt; ¶ unde antequam captus detrudatur in carcerem, carcerarius debet exquisitè perquirere, ut aliquod ferreum habeat absconditum in vestimentis, & eum denudare faciat, deinde reuestitum mittat in locum suum, & prabeat victum, & lectum, aduertendo ne quis eum alloquatur sine iussu Iudicis, & oculatè inueatur quicquid fertur carceralo, ne forte in phiala sit abscondita aliqua lima surda, vel loco vini
- 137 acetum. ¶ quod cum vrina mixtum, super pavimento iniectum paulatim cementū marcescit, ut euenit Genux quando carceratus erat colonellus Franciscus, & appellatus Potius, quo remedio è carceribus sugerunt: in pane aduertat, ne scriptum aliquod insit, ¶ vel
- 138 carra alba cum vrina, vel succo limonis, aut aluminis scripta, quia super ardorem ignis apposita litera apparet, & in ferculis multoties later venenum, opera cōsanguineorum intuitu honoris, ne ob carceratum infamiam publicam incurrant, vel astutia confociorum criminis, ne manifestentur à carcerato, nam reperti quidam fuere qui dato mandato, & à mandatario executi, bonis verbis mandatarium induxerunt ad se constituendum, maria, & montes ei promittentes, & in vltima cœna lauta illum veneno preparato potauerunt, & altera die in carceribus constituto, statim infirmatus est, & hinc paucis post diebus obiit, & hoc modo mandatarius liberatus fuit, & mandans à timore exemptus, qui tandem factum cū amico conferens, luit penas, exempla quædam habentur in Addit. Baiar. ad Clar. §. homicidium.
- 139 n. 27. & seq. ¶ & prod. toribus merces datur à tergo manibus ligatis, ut refert Decia. de delict. tom. 2. lib. 7. c. 3. c. n. 7. & Marlin sing. 16. factum extitisse, & vi. j. n. 118. & de venenantibus carceratos vi. Doc. quos adducit Brunor. à sol q. 26. n. 41. fol. mihi 84. Insuper custos sepe visitet carceratos, & infirmorum statim notitiam det Iudici, ut curet de medico, & medicamentis prouideri, vndiq; perquirat intus carcerem, clauos, gladios, vel aliud genus ferri, stet ad foros quandoq; carceris noctis tempore, aures p[re]bendo, non confidet, nisi quatenus de fide valde expertus sit: sed antequam ingrediatur in carcerē, habeat

habeat astantem, qui illum intus claudat, nec sufficiunt binæ ianue;
 quoniam in Ciuitate Genue, fracto ostio à latere carceratorum, dum
 carcerarius primum aperuisset ingressus proaperiendo secundo ho-
 stio, ibidem inuenit carceratos, qui statim in carcerarium irruētes, eū
 lethaleriter vulnerarunt, & eius famulum acclamantem malè tractaue-
 runt, & tres carcerati pro atrocissimis delictis fugerunt die solem-
 nissima Sanctissimi Corporis D.N. dum processionaliter (vt de more
 est) tota ferè Ciuitas illa deuotissima associabat Arcam Sanctiss. Eu-
 charistie, & custodes quidem fuerunt in culpa, diligentiam nequaquā
 adhibentes, qui reliquerunt paruum gladium, absq; mucrone, cum
 cyatho vetri carceratis, qui super cyathum gladio percutientes limā
 surdam confecerunt, & cum ea ostij ferramenta, & vestem ferreum
 (quamuis rudem) corroserunt, & cum eodemmet veste custodes, vt
 supra, male tractauerunt, cuius rei causa ferè cōmota est tota ciuitas,
 alij quippe ad vidēdum vt de mori est vulgi accesserunt, alij ob me-
 rum, alij ad perquirendum fugitiuos abierunt, sed in vanum labora-
 140 uerunt. † Item custodes carcerum curare debent, saltem die-
 bus festiuis, vt carcerati (quibus processus est publicatus) audiant
 Missam, si fieri potest, dummodo carcerati non stent super loco sa-
 cro, alioquin immunitate Ecclesie gauderent, de qua in prima par.
 & in hac sub nu. 26. cum seq.

141 † Iudex autem quando habet magnum Virum in carcerem pro
 causa magna, cui morem gerere quandoq; expedit, bene aduertat,
 ne suis cum magna comitiua ad eum venientibus præbear audien-
 tiam, nisi comitiua de foris remanēte, nec sinat alloqui carceratum à
 potente, vel ab alio, nisi ipso Iudice præsentē, vel alio de quo Iudex
 ipse summopere confidit, alioquin (vt plurimum) iustitia elusa rema-
 nebit, præsertim quādo causa inter potentes agitur, & pro cautela,
 & consilio erit, vt magis doleant interessati, quam Iudex; † nam
 142 mos ei gerendus non est qui solum facit, vt officiat, vt sunt inuidi. l.
 in fundo. ff. de rei vend. l. 1. ff. de aqua plu. & Angelus malus putans
 sedem ponere in Aquilone, eiectus est in profundum inferni, affecta-
 turq; inuidia felicitatem alienam, & timet ne propria auferatur, &
 detur facienti fructum bonum, vnde Poeta.

● inuidia nemica di virtute,

Che à be' principij volontier contrasti.

& prædicta omnia sunt mente tenenda, quia sunt quæstiones, quæ in
 facto extiterunt, experto crede.

Verum

- 143 Verum si custodes, & alij pro munere sui officij, ea facient ad quæ tenentur, iux. l. qui facit de reg. iur. non erunt in culpa, & ea cessante, utiq; pœna cessabit. l. generaliter, vbi Bar. C. de epis. & cler. & è contra qui non facit quod debet, dicitur in culpa. glo. in l. videamus. ff. locat. Vant. de nullit. ex defec. cit. n. 75. & in dolo esse dicitur, qui facit ultra quam natura rei desiderat. l. quod nerua. ff. de pos. sed exuberans cautela non nocet in custode, si cautela non sit contraria custodiæ, cum omne nimium vitiosum. glo. in penul. C. de custo. reo. & not glo. in auth. vt deter. sit nu. circ. princ. col. 1. & de alijs omnibus per Put. de sind. in verb. carcer. cap. 3. n. 4. & 5. & 10. & custodes delata culpa grauiter punientur, & quandoq; vsq; ad mortem, sed de lenissima culpa leuiter, vt pœna commensuraretur delicto. l. milites, in verb. nimia negligentia. ff. de custo. reo. Put. vbi sup. n. 12. & 13. In ter
- 144 minis Boer. decif. 217. per tot. quæ de re custodes faciendo custodiam secundum consuetudinem, & mores carcerariorum, non erunt in culpa si carceratus fugerit, quid si fugitiuus. §. labeonem. ff. de
- 145 edil. edict. l. si. C. de fideiuss. Put. vbi sup. n. 14. & 15. sed custos de suo non tenebitur reaptare, & assecurare carceres, quæ non sunt tutæ, seu malefactæ. Sar est enim quod ipse moneat debito tempore Iudicem, & Iudex Dominum, vel alios ad quos fabricatio carcerum spectat, de qua re Clar. in q. 46. ver. & quoniam. dicit quod custodia ad dominum, & fabricatio carcerum ad Ciuitatem, & loca in quibus de carcere prouidendum est, spectat. Put. d. cap. 3. sub n. 15. vbi tex. alleg. in l. prætor. C. de oper. public. Nec etiam custos de casu fortuito tenebitur quando prouideri non potuit, vt de facto famuli, qui diu fidelis existens, tandem corruptus fugere permisit carceratos, d. l.
- 147 milites. §. si verò fortuito. ff. de custo. reo. nam à proditore Deus omnipotens nos liberet; Hinc Put. in d. cap. 3. n. 8. & 9. & in cap. 7. sub n. 2. dicit quod homo diuinandi arte præditus vix poterit præcaue-
- 148 re à proditore, & facit Bal. in l. quæ fortuitus. ff. de pign. act. At custos etiam in hoc casu culpa non caret cum nimium se cõfidit de famulo, relinquendo ei curam carceratorum, & ipse deambulando, die, noctuq; ludendo, & meretricando tempus reret; non sic de Baliano carcerum Mantuæ custode dici potest, qui est vir probus, diligens, & custos discretus, vt requiritur: & dicit Paul. Ghiesl. de carcer. cap. 2. n. 5. vnde facit illud vulgare, *Non ti fidare, & non sarai gabbaro*, & Boer. in d. decif. 217. n. 4. dicit, *Non ti fidare de prigioni ser Gabbare, se non vuoi che ti sia mozza la testa*

- 149 At si contingat carceratum in carceribus mori facta ab initio *Fe*
larione Iudici de infirmitate (vt prædixi) carcerarius erit excusatus. l.
quemadmodum. §. Magistratus. ad leg. aquil. & in l. carcererij. ff. de
custo. reo. d. c. 2. n. 5. & ita præsumptio, quæ oritur contra custodem,
cessabit, de qua in l. cum ita. §. species, de leg. & Cor. conf. 136. vol. 1.
Contar. trac. de carcer. n. 26. & Boil. d. tit. de carcer. n. 7. & n. 23. vbi etiã
150 dicit, quodd carceratus non potest instituere hæredem custodem,
vel alium officialem, & custos tenetur probare non culpam, facit Ca-
roc. de locat. Rubr. de culp. & de casib. & pericul. Ang. Aret. in verb.
fama publica, & custos tenebitur pro culpa vxoris, filiorum, famu-
li, & ancillæ. l. conf. 27. incip. custodes, quem refert Boer. d. decis.
217. n. 11. vbi testatur ita fuisse iudicarum.
- 151 Item custos summo opere cauere debet ne se immisceat carnaliter
cum mulieribus carceratis, quia incurrit pœnam deportationis, &
confiscationis bonorũ. arg. l. 1. C. si quis eam, cuius tutel. gell. stupr. &
ita tener Paul. Ghirlan. de pœnis omnif. coitus. q. 13. quam pœnam
limitat locum habere in muliere honeste uiuente, quam custos hone-
stè custodire debet, vt ibi n. 2. & per l. 1. & ff. de custo. reor. Sed di-
152 co etiam si cum meretrice carcerata rem carnaliter habuerit, eadẽ
pœna est puniendus, vt per Clar. in §. fornicario. ver. cum carcerata. &
Boer. d. decis. 217. vbi hac de causa fuisse sultigatum quendam car-
cerum custodem, & idem firmat D. Menoc. de arb. iud. q. 38. n. 21. per
153 bonam rationem ibi assignatam, & in d. tract. cas. 292. in fi. quibus
in locis habetur etiam quid de Iudice, vel alio officiali rem carnalẽ
habentibus cum carcerata, vel aliter subdita, & hanc op. sequitur Fa-
154 rinac. q. 31. n. 112. cum seq. tit. de carcer. & carcerat. † Ethl carcerat-
us carnaliter ancillam, aut vxorem custodis cognouerit, pœna arbi-
traria erit puniendus. D. Menoc. d. cas. 292. n. 5. & 6. nec etiam excu-
santur supradicti à pœna arbitraria, si de cõcordia rem habuerint,
immo in pœnis ordinarijs de adulterio condemnabuntur, tot. tit. ad
155 leg. lul. de adult. & Valer. Max hæc de luxuria dicit. † Blan-
dum malum luxuria, quam accusare aliquanto facilius est, quam vi-
tare, operi nostro inseratur: non quidem vt vllum honorem recipiat,
sed vt se ipsam recognoscens, ad pœnitentiam impelli possit iunga-
tur illi libido, neq; aut à reprehensione, aut ab emendatione separen-
tur, gemino mentis errore connex; hæc ille. sed auaricia mater libi-
dinis, quæ simul in maribus viduis vigent, teste Aug. Blanc. ad Ann. &
in materia custodis carcerum vi. Fab. à Montelco. in eius præc. arb. in

4. par. à n. 850. v. lq; ad n. 879. & Bonacoll. super statu. q. crim. in verb. carcer. vbi infert ad multa.

- 156† Tertia est, sed quotidiana materia, & necessaria scite quando, & quibus ex causis carcerati relaxandi sint, quo circa sciendum est, quod licet pluribus ex causis carcerati relaxari debeant, de quibus per Zas. conf. 19. Rol. à Vall. conf. 58. vo. 1. Boss. de car. fideiuss. relaxan. Ghisl. de relaxat. carcerat. D. Menoc. de arb. cas. 303. & 304. tamen tres sunt causæ principales, pro quibus carcerati fideiussoribus relaxari solent.
- 157† Prima quando euacuato processu informatiuo, parum, aut nihil carceratus gravatus est, quo casu si delictum non est atrox, relaxatur fideiussore. l. 1. C. de exhib. reis. Boss. in tit. de carcer. fideiuss. relaxan. n. 15. Folleran. vet. examinati liberentur, in princ. Clar. q. 46. ver. pariter, ac vbi verisimiliter dubitari posset de propalatione processus facienda correis absentibus, carceratus non debet relaxari, nisi prius expedita causa contra absentes. Ang. in l. nullus, circ. princ. C. de exhib. reis; & in hoc proposito, scias in practica quod si aliquod delictum enorme patratum sit à pluribus, quorum vnus, qui fortè modicam culpam habet capiatur, cautela erit non tam exquisitè illum interrogare, fingendo longius ire, & dissimulare, ac si nihil curiæ costaret, fingendo velle facere quod non vult, vt inquit Put. de sindic. in. ver. tortura, l. 6.7. & illum postea relaxare fideiussori, tanquàm esca decipiendi confocios criminis, qui ad exemplo istius se fortasse constituent, vt mihi pluries euenit, qui spontè constituti, & statim reuocato ad carceres primo sic relaxato, alter alterum inditauit, & omnes pro modo culpe condemnati fuere; veruntamen cautela hæc nõ semper, sed cum grano salis adhibenda; nec est practica iuuenù, vel nouitiorum, ad quæ vid. Ang. in d. l. nullus. C. de exhib. reis, vbi nonnulla alia inconuenientia adducit ob relaxationem carceratorum ante causæ expeditionem, & aduerte quia malitiosi delinquentes contrario antidoto vti solent, & satagunt, vt in quærela inter complices etiam aliquis innocens nominetur, & contra eum examinari aliquè, vt locus sit publicationi processus, vel saltem reus iste fictus percipiat à suo constituto, quid sit contra vetè complices, & relaxato fideiussori referat omnia ad instructionem aliorum.
- 160† Secunda causa principalis est quando carcerati sunt infirmi, quoniam hoc in casu, vel sunt relaxandi in eorum domibus sub fideiussore, si casus non sit atrox, & carceratus non sit farinellus; & si infirmus sit pauper, relaxatur sub iuratoria cautione, vt j dicam, vel mittitur ad

- ad Hospitale (sub custodia; at si non est pauper potest relaxari in la-
rioribus carceribus, vbi mederi possit; & si est farinellus morbo letali
161 grauat, vtiq; hoc fieri potest sub bona tamen custodia ꝛ soluenda
à carcerato, si modū habet, sin minus expēsis fisci. Put. de sind. in ver.
carcer. c. 2. non approbat illam practicam tenendi eum in compe-
dibus ferreis, quando delinquens est infirmatus ad mortem, antequā
sit confessus, vel conuictus, & ita practica bona obseruat, ne homio
ad imaginem Dei creatus absq; remedio inter christianos dicatur,
quia nullus tam iniquus est, qui nō possit saluari pœnitentia ductus.
- 162 ꝛ Sed aduertendum est circa relaxandi modum ex causa infirmita-
tis, vt prius præcedat Medici iudicium, qui Medicus debet esse con-
fidens Fisco, & Iudici, nec ad instantiam vnius partis tantū est vo-
candus, nisi vtraq; parte, & fisco concordantibus, alioquin Index ipse
Medicum confidentem sibi eligit. Guliel. de Suz. in proem. ff. §. 1.
Blanc. prac. cap. ijs sic præmissis, n. 87. & in practica ita seruatur, siue
procedatur ex officio, siue per accusationem, & quādo ex causa (par-
tibus inscijs) Iudex vocat medicum, cum pro exoneratione officij Iu-
163 dicis hoc fieri debeat, ꝛ & de iudicio Medici constare debet penēs
acta curiæ. Corset. sing. in verb. Medicus. Luc. de pen. in l. semel. C. de
re mil. lib. 1. 2 vi. de test. par. 1. n. 51 & tutius erit adhibere duos quan-
do haberi possunt cōfidentes, & delinquens est carceratus pro graui
delicto, & grauat inditijs, vel est farinellus, qui solent causam dare
eorum infirmitati, vt sub eo prætextu relaxentur; at si nō possunt ad-
164 hiberi duo, vnus sufficit, vt dixi de test. par. 3. n. 248. ꝛ & Medici, &
alij periti recusantes venire, aut eorum iudicium edere, possunt cogi
à Iudice. Ang. in l. argentarius. §. fi. ff. de eden. Clar. §. homicidium.
vers. scias autem, dixi de test. p. 1. n. 50. vbi an iurare teneantur, sed
165 regulariter testimonium peritorum sine iuramento teneri circa eo-
rum peritiam. Soc. reg. §. 16. & vi. de test. in 3. par. n. 93. tamen de con-
suetudine iurare debent.
- 166 ꝛ Tertia causa eb quam carcerati solent relaxari, est (vt de more)
in festis Natalis Domini, & Pascatis Resurrectionis præstita fideiuf-
sione Boss. eo. tit. de carcer. fideiuss. relaxan. n. 27. Clar. d. q. 46. ver. so-
lēt etiam plerunq; quod procedit etiam si processus nondum sit pu-
blicitas. Menoch. de arb. cas. 303. n. 38. Franc. Marc. decil. 796. Fari-
167 nac. q. 33. n. 37 de carcer. ꝛ & ideo Iudices malefactorum, & alij,
ad quos spectat expedire causas carceratorum, debent esse diligen-
tiores in mensibus Decembris, & tempore Quadragesimæ propē Pas-
cha,

- ſcſa, & omni cura incumbere expeditionibus carceratorum, vt ſit Mediolani per Ill. Senatores ad id particulariter deputatos, teſtatur Clar. d. q. 46. & ipſe pluries vidiſ; ſic Sereniſs. Mantuæ Dux Chriſtianiſſimus in illis diebus ſignaturam generalem facit circa carceratos condemnatos à D. Capiraneo Iuſtitia, cum aſſiſtentia Illuſt. DD. Conſiliariorum, & Excell. Præſidis Senatus, ꝑ cuius loco nunc fungitur D. Doneſmondus prudentia, & integritatis nemini ſecundus, alioquin ſi interim ob negligentiam iudicum, & aliorum aliquis carceratus peteat in carceribus, ſciant omnes ſe rationem reddituros corâ Deo, & eo magis qui liberum arbitrium habent, quando non habent
- 169 impedimentum iuſtum, ꝑ & virtute huius liberi arbitrij, carcerati aliquo certo tempore ſolent de more relaxari à Iudicibus ordinarijs, tamen qui habent ſupremam authoritatem, etiam ante tempus relaxare poſſunt carceratos. Balan d. l. milites. n. 7. C. de milit. teſta.
- 170 ꝑ Verumenimvero non ſunt relaxandi homines ſcleratiſſimi (vt de farinellis dixi) nec poſſ, nec ante proceſſus publicationem, nec qui eſt conſeſſus, vel conuiſtus de crimine, vbi ingeritur pœna corporalis principaliter, aut in ſubſidium, quando ſocij ſunt abſentes, vt ſupra aduertit. Item non ſunt relaxandi fideiuſſoribus capti in flagranti crimine, nec falſarij, nec reſiſiſ qui torquendus eſt, vt de ijs omnibus eſt videre Bazar. ad Clar. d. q. 46 à n. 2. ſ. vſq; ad n. 43. & Foller. præc. in d. verſ. examinari liberentur.
- 171 ꝑ Et quoniam dixi quòd ſi carcerati ſunt pauperes, vel fideiuſſoreminiſ inuenerint, quod iuratoria cautione relaxabuntur, hoc eſt verum conſtituto prius ſummarie de diligentia, & impotentia, vt per Add. ad Clar. q. q. 46. verſ. ſed nunquid, & verſ. ſcias, vbi etiam dicit quòd Illuſtres perſonæ non relaxantur ſub iuratoria cautione, & quòd diſpoſito l. quorjes. C. de dign. lib. 12. reſeſſit ab Aula, ex quo reatus
- 172 omne priuilegium rollit. At Paul. Ghirl. de relaxat. carcer. num. 8. dicit quòd nobiles magnę exiſtimationis poſſunt relaxari ſub magna iuratoria cautione (ſi ſunt etiam diuites) puta ſub pœna ſcutorum mille, aut duo, vel tria, iuxta qualitatem delicti, & diuitias, quando ſcilicet pœna non eſt capitalis. Bonacoll. q. crim. in verſ. fideiuſſor, ver. ſi quis ex forma. ſed hoc eſt arbitrium iudici, vt per Menoch. d. caſ.
- 173 303. & 303. Qui autem dicatur Illuſtris perſona trad. idem Menoch. caſ. 68. & Luc. de pen. in l. quorjes. n. 6. C. de dign. lib. 12. & ad prædicta vi. laſ. in l. i. ff. qui ſanctiſſa. cog. vbi tenet non eſſe admittendum illum ad iuratoria cautionem, qui ob malos, & corruptos mores il-

- am non inuenit, nec illum qui periurus est. Luc. de pen. d. l. quoties,
 174 n. 3. † posset tamen dari pignus loco fideiussoris, ita Cassa. in con-
 fuetu. Burg. tit. des Iustices. rubr. 1. §. 1. n. 171. & hoc si ita iudici vi-
 debitur, secus est quando statutum requirit dari fideiussorem ido-
 neum. Carpa. super statu. Mediol. c. 24. n. 46. vo. 1. ita etiam est arbi-
 trarium iudici, an in penis arbitrarijs relaxatio fideiussori conceden-
 175 da sit, vel ne. D. Menoch. cas. 303. n. 41. † tamen non poterit quis
 alium pro se vadem dare, & in carcerem ponere. Clar. q. 47. vers. sed
 nunquid, nisi quando inter Reges, aut Principes hinc inde datur ob-
 sides. Afflict. in c. humanitate, sub n. 54. lib. 2. Baiar. ad Clar. d. q. 46.
 ver. ceterum, n. 43. vi. D. Borg. in decis. 1. & 2. par. 1. Sed Valer. Max.
 lib. 4. cap. 7. de Damone, & Pythia narrat, quorum alter pro altero se
 vadem dare non dubitauit, donec interficiendus ad carceres redi-
 erit; de hoc etiam Cic. lib. 3. offic. qui ob tanti amoris gratitudinem
 176 liberati fuere. † Sed nec pater pro filio, nec dominus pro
 seruo, nec amicus pro amico iure nostro incarcerari potest. Afflict. in
 constit. humanitate. n. 54. lib. 2. quia nemo est dominus membrorum
 suorum, l. liber homo, ad leg. Aquil. potest tamen dari seruus, vel
 animal pro noxa, vt tot. tit. de nox. act. & institu. si quadrup. nauper.
 feciss. dicatur. §. penul. immo brutum propter delictum punitur, pul-
 cre Guid. Pap. decis. 138. & ibi Add. vbi de porco, & mulo combustis
 facit Ro. in l. 2. n. 5. C. qui testa. fac. poss. Iodoc. prac. crim. cap. 142. de
 damno pecuniario. nihilominus bona cautela quandoq; fuit citare
 filium pro patre absente, & delinquente adhuc non vocato, vel econ-
 tra, sumpta occasione ex aliqua leui causa, vt delinquens latitans amo-
 re ductus, vel compareret, vel delinquere desineret, & quem Bari-
 cellus capi nequiuit, amor captiuum fecit, quod quidem remedium
 est extraordinarium, nec fit nisi contra personas non nobiles, & malæ
 vitæ, & in grauissimis delictis, necnon à Iudice supremæ authorita-
 tis, ad effectum quod directè fieri nequit, per indirectum exequatur,
 vt delicta non remaneant impunita. l. congruit. de offic. præf. cum si-
 mil. quia ars deluditur arte.
- 177 † Et quamuis captus pro vno delicto non possit reconueniri pro al-
 lio de iure, tamen in practica contrarium seruatur, ad quæ vi. Clar. q.
 34. ver. de carcerato. & Cuaicalca. decis. 1. n. 43. par. 1. Ludo. decis. 70.
 Caso. trac. crim. diuerso. iit. de captura, cap. 14. 18. Boff. eo. tit. nu. 91.
 Ias. in l. pleriq; ff. de in ius voc. Bar. tract. de carcerat. n. 18. Marf. prac.
 stattingam. n. 32. Farinac. q. 7. de inquisitio. nu. 42. fol. 49. & eo ma-
 gis

His attenda absoluta potestate Iudicis nostri.

- 178 † Cautiones autem pluribus modis fiunt, vno modo quando quis pro se sua bona obligat versus alium, vel officium Iudicis, & hæc cautio nuda appellatur, de qua in l. omnes. §. in hac autem. C. de episc. & cler. Alio modo appellatur cautio iuratoria, de qua supra, & in §. si autem dixerit. in Auth. de litig. Alia est cautio de iudicio sisti, vt in l. 179. 2. §. vltimo. ff. qui satisfda. cog. & iste qui hanc cautionem præstat debet esse diues, & facilis exactionis, & tenetur ad interesse etiam in pœnalibus per illum tex. Alia est cautio de iudicatum soluendo, de qua in rubr. & nigr. & ibi Doc. ff. iudic. sol. Bar. in l. difamari. C. de iuge. & manumissi. & hæ tres cautionum species sunt tantummodo in vsu: nam sub illa cautione de iudicio sisti, continetur illa de præsentando toties quoties, & aliter de soluendo pœnam si non præsentauerit, & casu quo neutra inueniri possit, tunc recurritur ad cautionem iuratoria, & de quibus institut. de satisfd. per tot. Et quamuis iuratoria cautio in criminalibus non habeat locum regulariter, vt scribit Bal. ad Spec. in tit. de accus. vers. in criminali, & alibi quem alleg. Marf. d. rubr. de fideiuss. n. 181. tamen limitatur in masculo, nõ autem in fœmina; & quicquid sit de iure, contrarium obseruatur de consuetudine, quia vtriq; conceditur, vt per Clar. d. q. 46. vers. sed quid agendum, & facit Surd. conf. 68. quæ res iudici arbitraria est.
- 180 D. Menoc. de arb. cas. 139. At facinorosi nequaquam relaxandi sub iuratoria cautione, ex quo habent corruptos mores, vt dixi n. 170. & Bal. tenet in auth. cui relictum. C. de indic. vid. toll. & de alijs limitationibus vi. Doc. in d. l. 1. ff. qui satisfda. cog. & Fab. à Monteleo. prac. arb. par. 6. q. 2. à n. 8. vsq; ad n. 15. Sed aliqua datur differentia inter cautionem, seu fideiussorem de iudicio sisti, & de se præsentando, de
- 181 qua per Boss. in tit. de carcer. fideiuss. relaxan. n. 59. nam qui promittit iudicio sisti, successiue tenetur vsq; ad sententiam. Ias. in l. fideiussor. §. fideiussor. n. 7. ff. qui satisfda. cog. vbi nu. 19. ait quod lata sententia iste fideiussor liberatus intelligitur, etiam si fuerit appellatum. Due. Reg. 333. & Bar. inter sing. diuerfor. sing. 30.
- 182 † Qui verò promittit de præsentando solum, semel repræsentando liberatus est. Boss. vbi s. n. 35. nisi adiecta sit clausula toties quoties, quia per eam fideiussor dicitur obligatus repræsentare pluries. Boss. n. 36. Marf. ea. Rubr. n. 99. & pluralitas de duobus contenta est, l. falsa. in si. ff. de cond. & demonstr. & huiusmodi fideiussor toties quoties tenetur etiam post sententiam. Bal. in l. qui crimen. col. 2. n. 1. &

12. C. qui accus. non poss. Marhes. sing. 177. n. 1. intellige durante instantia, ut per Afflict. in cap. sepe contingit. n. 4. & 5. super constituti. vbi etiam dicit, quodd elapso biennio fideiussio de iudicio sisti à die
- 183 litis contestatæ expirat Carauit. Rit. 44. num. 12. Imol. conf. 47. Et non sufficit representare eum coram Iudice simpliciter, nisi etiam reus in eius fortis tradatur; hoc est consignetur Collaterali, seu Commentariensi, vel Baricello, aut famulis, aut custodi carcerum, Iudice interloquente eum fuisse consignatum, & pro consignato haberi, & ira custodiri mandante. Boll. in tit. de carcer. fideiuss. relaxan. n. 36. &
- 184 seq. † Nec mora isto in casu committitur nisi fideiussor fuerit interpellatus, non obstante diei interpellatione, intra quod presentare promisit. Farinac. de carcer. q. 34. n. 105. & 106. sed propter vim iuramenti, v. j. sub n. 217. Fideiussor verò de iudicatum soluendo, dicitur fideiussor in litem pro condemnatione futura las. in l. si verò, nu. 3. ff. qui satisda. cog. vbi per mortem principalis fideiussor non liberatur, intellige ut j. n. 243. vbi etiam dicam quodd per mortem fideiussoris
- 185 hæredes eius non remanent liberati, cum grauis obligatio transeat ad hæredes actiue, & passiue. Marf. sing. 159. Afflict. super constit. tit. de fideiuss. dan. n. 5. lib. 3. & dixi j. n. 244. in hac par. quæ limitatur quando fideiussio datur pro pœna, secus si simpliciter data sit pro furto, vel alio delicto; ita Sebalta. Medic. in suo trac. mors omnia tollit, conclus. 45. & inf. d. n. 244. & seq. & in hac specie pœnæ fideiussor potest accipi, quamuis principalis non sit obligatus, & ista est Fal-lent. c. accessorium, & l. cum principalis, de reg. iur.
- 186 † Sed principali absoluto in prima instantia, an hic fideiussor sit liberatus, dico quodd nō, per Clar. d. q. 46. ver. sed nunquid, & per Gabriel. co. conclus. tit. de fideiuss. conclus. 4. Franc. decis. 320. quodd intel-ligo verum, nisi sententia transierit in rem iudicatam; ad hæc vid. Clar. q. 57. ver. & hæc quidem, & Bertazzol. conf. 396. n. 4. vbi quan-do dicatur sententia transisse in rem iudicatam.
- 187 † Præterea fideiussor qui promisit pœnam soluere toties quoties fuerit contrafactum, ista pœna habet locum tantum in bina contra-factione, ut bis tantum exigatur si contrafiat. Marf. prac. §. quoniam. n. 13. & seq. vid. infra n. 242.
- 188 † Item si à sententia datur appellatio, tunc omnes istæ res fideiussio-nes, videlicet de iudicio sisti, de presentando toties quoties, & de iudicatum soluendo debent simul dari, quodd est not. ita Franc. Marc. decis. 297. par. 2 Farinac. de carcer. & car. q. 34. n. 110. & Clar. ponit

cautelam, qua recipiendi sunt fideiussores. q. 46. ver. si tamen.

- 189 Rursus quò ad fideiussionem pœnæ de iure communi non potest quis pro se, nec alio fideiubere de soluenda pœna corporali, cùm nemo sit dominus membrorum suorum. l. liber homo, ad leg. Aquil. Decia. de delict. tit. de eo qui sibi &c. n. 25. tom. 1. fo. 196. per glo. c. cùm homo. 24. q. 5. Ro. sing. 129. Duen. reg. 33 1. vbi idem dicit nisi consuetudo sit in contrarium. Marf. d. Rubr. de fideiuss. n. 206. Sed vbi talis cautio non inuenitur, solent fieri prœcepta pœnalia in faciem delinquentis, siue pœnæ corporalis, siue pecuniariæ, vt in prœctica seruatur, quando rei relaxantur, vel quando Iudex magnæ auctoritatis vult reprimere au daciã alicuius, ne faciat, vel committat tale quid, &c. & potest imponere pœnam fustigationis, vel triremiũ, vt de huiusmodi prœceptis latius dicam infra n. 287. vel solet prœceptum fieri de redeundo sub pœna pecuniaria, vel corporali arbitraria, &c.
- 190† Insuper in recipiendis fideiussoribus expedit, quòd primò principalis se obliget, & successiue fideiussor, & in scriptis. Marant. de ord. iud. 8. Membr. n. 26. Bal. conf. 261. n. 7. vers. 1. & debet fieri iuxta
- 191 loci consuetudinem. Socin. conf. 64. ver. 1. † Nec potest fideiussio p carcerato dari die feriato. quãuis peti potest relaxatio tali die. Borg. decis. 1. n. 12. & ff. par. 1. l. as. in l. 1. §. 1. n. 11. & alibi. ff. de fer. Cano. in cap. 6. de feriis, latè Caccialup. tract. de debitor. suspect quæst. vlt.
- 192 Et not. quòd si statutum dicit, vel Iudex mandat prœstari fideiussorem, & vltèrius alijs verbis non procedit; tunc in casu non inueniendi fideiussorem, poterit iuratoria cautio supplere. l. sancimus. C. de ver. sig. Bar. in rubr. ff. de in ius voc. fallit in facinorosis, secus si diceretur quòd prœstetur idonea fideiussio, quia effectualiter prœstari debet, & non per iuratoriam cautionem. l. si mandato §. si. vbi Bar.
- 193 ff. manda. l. cautionis, vbi Alciar. de ver. & rer. sing. & idoneus fideiussor dicitur ille qui habet tantum quantum peti potest. Borg. de tuto. & curat. n. 192. pulchrè Menoc. de arb. iud. cas. 142. vbi explicat quæ sit cautio idonea, Carpa. de statu. cap. 4. n. 17. & 18. par. 1. sed ille qui habet franchisia, vel satellites quos vocant brauos feroces, vel arcem qua potest se tueri (quamuis diues) non dicitur idoneus. Me-
- 194 noc. conf. 2. n. 12. vol. 1. idem de arb. cas. 142. Paria enim sunt quem non esse idoneum, vel eum difficultate eum conueniri posse. l. in contractibus in ff. & ibi cum Bart. C. de non numer. pecun. Carpa. super
- 195 stat. cap. 340. n. 52. Item dicitur satisfecisse legi de fideiussore dando ille qui est diues, licet dederit fideiussorem nõ idoneum. Bal.

sing. 3. fol. 124. item quando fideiussor tempore executionis est idoneus, sufficit. Bal. in l. 1. § si magistratus. in fi. ff. de mag. conue. sed etiam scias quod fideiussor debet dari in eo loco, in quo reus est detentus. Clar. q. 46. ver. pone quod Papiensis, vbi alleg. Afflict. in Rubr. 10. super 2. par. constitutu. sed hoc erit in arbitrio Iudicis liberum arbitrium habentis, maxime quando fideiussor datur in eadem ditione. Qui aut possit esse fideiussor, & qui non, idem Carpa. cap. 201. 2. vol. dic. ut per Gomel. fo. 250. & Put. de sindic. in ver. fideiussor. cap. 3. n. 10. vbi dicit quod Illustres personæ non tenentur dare fideiussores de iudicio sisti, sed iuratorie cautioni committuntur. l. quoties, C. de dignita. lib. 12. sed de consuetudine aliter seruatur, eo maxime stante authoritate nostri Brachij Regij. † Est verum, quod si sumus in delictis leuibus, vel in casu absolutionis, vel in personis non facinorosis, & forensibus, arbitrium est Iudici, non obstante illa dictione idonea, etiam sub iuratoria cautione relaxare reum; in Iudice autem nostro 197 non est de hac re disputandum: † & sententia quæ fertur super idoneitate fideiussionis est interlocutoria. Fely. in rubr. de re iud. n. 20. & in hac materia idoneitatis, si fideiussor ab initio est idoneus, & approbatus non est amplius cauendum. Bos. eo. tit. n. 7. Sed si & ex post fiat pauper, Iudex noster iterum potest iubere ut reus detineatur ad effectum quod idoneum fideiussorem inueniat. Mars. d. rubr. n. 74. & hoc quando ex officio datur fideiussio: & potest dari exemplum in cautione de beneuiuendo, de qua s. pulchrè Gomel. de fideiuss. n. 7. Qui autem teneatur si non accipiuntur fideiussores idonei, regulariter teneatur Notarius, vi. tamen Farinac. de carcer. q. 33. n. 88. & fideiussor qui de presenti non est soluendo, præsumitur quod etiam tempore, quo fuit acceptus, non erat soluendo, vnde ei qui accipit incumbit onus probandi. l. non est necesse. ff. de probat. Aret. in §. sed hoc iure. in fi. institut. de Attil. tut. Bonacof. q. crim. in ver. fideiuss. Est etiam notandum, quod primus fideiussor non liberatur per dationem secundi inuito eo, de cuius interesse tractatur, & sic inuratione personæ non fit nouatio, & non citato eo, secundum Bar. in l. cum ostendimus. §. fin. ff. de fideiuss. idem in l. pe. ad fi. ff. de præstip. Rip. in l. 4. §. si ex cōuocatione. n. 6. & 6. de re iud. Bertazzol. conf. 62. n. 15. vol. 1. Carauit. Rit. 159. maxime quando pro publica utilitate fideiussio est acceptata. Afflict. super constit. in cap. humanitate. n. 10. lib. 2. Peregr. de iur. fisc. lib. 6. n. 39. tit. de conduct. sed vi. Gabri. conf. 181. n. 16. † Non 198 etiam intelligitur liberatus fideiussor pro eo qui promisit de non disce-

discedendo ab vno loco per alterum fideiussorem postea datum ob infirmitatem, per quam necesse habuit mutare locum, & aerem valetudinis causa recuperanda, quando fideiussor infirmitatis promisit reddere illū ad eundem locum, à quo discessit, idem Gabr. conf. 170. vol. 2. Bettazz. conf. 63. vol. 1. & an principalis caprus (in scio & nō admonito fideiussore) ex eadem causa, si aufugerit intelligatur liberatus, & dicitur quòd sic, quia dicitur facta novatio. Doc. in d. l. novatione. C. de fideiussor. Afflict. decis. 130. & Gramat. conf. 66. n. 60. & 64. scens si ex alia causa fuisset caprus, & fugerit, Marf. de fideiussor. n. 142. Afflict. decis. 130. nisi quando fuit incarceratus, fideiussor fuerit protestatus quòd habet illū presentatum per eum in carceribus, & quòd amplius non vult teneri. Afflict. decis. 130. sub n. 5. allegando se iuste timere quòd dictus relinquens nolit parere, & ita iurat non obstante quacumq; causa etiam de nouo superueniente, secundum Bott. conf. 38. Et quia in contrarium videtur com. op. de qua per Doc. allegat. à Farinac. tit. de carcer. quæst. 34. sub n. 101. & seq. mihi videtur posse reconciliationem fieri, quando noua causa ex nouo delicto superuenit; † quoniam fideiussio cum sit stricti iuris, l. quicquid astringendo, de ver. oblig. sinus, §. ante omnia. ff. de pac. l. 2. in f. ff. de fideiussor. Menoc. conf. 121. n. 13. vol. 3. Ferez. conf. 49. n. 2. intelligitur rebus sic stantibus. Farinac. tit. de carcer. quæst. 34. n. 42. cum seq. & ideo non teneretur amplius quouis modo principalis aufugerit, quod limiro, si ex fuga corporaliter esset puniendus, quia dicitur allatum impedimentum fideiussori de presentando principalem † quòd impedimentum, seu difficultas excusat. l. si vehenda, §. pen. ff. ad leg. Rod. de iact. Marant. disput. 7. n. 11. Afflict. decis. 195. n. 3. & vi. Bettazzol. cōf. 436. vol. 2. & conf. 560. ubi plures species impedimenti recenset, ex quibus fideiussor excusatur. & Farinac. q. 34. n. 38. de carcer. adducit casum quādo mutatur status personæ, vt puta de laico fit clericus, sed non prodesse fideiussori, si principalis suus ab alio Iudice caprus aufugerit. Anan. conf. 44. n. 4. vo. 1. cons. crim. Farinac. quæst. 34. n. 29. sed prodesse si promississet iudicatum soluere, & hæc est alia differentia inter fideiussorem de iudicio fisci, & iudicatum soluēdo sub certo Iudice, & principalis fuisset condemnatus ab alio Iudice; tunc est in lieu apud ff. iudic. solui. Gomel. de delic. cap. 8. sub n. 5. col. penul. nisi ceteratio fuisset affectata: idem puro verum quādo fideiussor interpellatus repræsentaſſet prima vice reū in carceribus, si culpa Iudicis, vel custodis aufugerit, quia intelligitur liberatus, vt tenent cōmuni

- ter Doc. in dictis locis vt s. notatis, & ita censuit Senat. Mediolani in
 causa cuiusdam nob. Papiensis anno 1580. alias secus si fideiussor es-
 set datus, quod reus nō discedat ex certo loco pro carcere ei assigna-
 to, nam hoc in casu sine discesserit cum licentia Iudicis, aut custodis,
 seu aliter, nihilominus fideiussor remanet obligatus. Bertazzol. cōf. 80.
 n. 1. 2. par. 1. Duen. Reg. 390 in verb. fuga. cum ibi per eum adductis :
 202 † sed si vel propter crudelem seuitiam, vel merum iniustum prin-
 cipalis aufugisset, tunc fideiussor diceretur liberatus, pulcrè Bertaz-
 zol. cōf. 560. per totum vol. 2. immo si reus fugit propter nimiam Iudi-
 cis seuitiam, non facit præsumptionem criminis contra se. Put. de se-
 203 dic. in verb. fideiussor. cap. 2. n. 8 † Item scias, quod si principalis fuit
 ob contumaciam damnatus capitaliter ob aliam causam, non interpel-
 tato fideiussore pro prima causa, fideiussor erit liberatus. Mars. de fi-
 deiuss. n. 93. & 94. Clar. d. quæst. 46. vers. penul. vi. Bertazzol. cōf. 432.
 204 lib. 2. † Nunquid autem per prorogationem termini factam princi-
 pali fideiussor intelligitur liberatus, hæc conclusio est controuersa ;
 & aliqui tenent quod licet per l. nonatione. C. de fideiuss. cōf. simil. Mars.
 d. Rubr. de fideiuss. n. 89. contrarium tenent Doc. in l. si eum Hermes.
 C. locat. & in l. si vnus. §. 1. ff. de pac. Strac. trac. de Decor. §. par. princ.
 Gabr. concl. 3. de fideiuss. Gomez. var. resolut. eo. tit. de fideiuss. sub n.
 21. col. si. quā opinionem dicit esse verissimam, & tenendam in consu-
 lendo, & iudicando, & nullo modo tenendam esse op. affirmatiuam.
 205 † Item prorogatio termini, vt in casu latoris carceris non innovat,
 de quo Bertazz. cōf. 63. per tot. vol. 1. & in cōf. 80. eo. vol. & Rinal.
 cōf. 82. & cōf. 83. vol. 2. sed quādo dicitur facta nouatio vi. Decia.
 cōf. 72. vol. 2. Cephal. cōf. 331. & Riminal. Iunio. cōf. 201. Sed
 206 quid si bona principalis fuerint confiscata, dic quod fideiussor di-
 citur liberatus. l. si debitor. ff. de fideiuss. Mars. in Rubr. de fideiuss. nu-
 346. nisi fiscus repudiauert. Herc. tract. de cautio de non offen. c. 23.
 207 n. 13. cum cōf. 32. n. 2 † Quæro nunc, an fideiussor indemnizatus,
 vt est ille qui promittit fideiussorem releuare indemne teneatur,
 sic instante fideiussore conuento ob dictam fideiussionem suscipere in
 se iudicium, & breuiter in casu nostro tenetur per tex. in l. pater. iun-
 208 cto vers. quod firatum, de dor. preleg. vbi Bart. n. 1. † ait paria sunt
 quem promittere indemnitate, vel defensionem. Bal. in l. si pro ea.
 12. q. C. manda. idem in cap. 1. de fideicom. sed Alex. cōf. 114. vol. 3.
 n. 1. 2. & 3. dicit hoc esse verum quando fideiussor potest aliunde cō-
 seruari; sed quicquid sit ad hoc sunt cōsideranda verba indemnizatis
 promittentis.

- promissæ, nam ita prægnantia, & obligatoria esse possent, ut nouissimè fieri solet, quod statim quouis modo teneretur promissor indemnitas, vel ita, vel ita subire iudicium pro fideiussore, & defensor iste, qui tractat de suo interesse, poterit opponere omnes exceptiones sibi competentes ex sua persona Bar. in l. idemq; §. generaliter. n. 2. cum addit. ff. manda. Et quando dicatur defensor legitimè defendere alium, ubi non tractetur principaliter de interesse defensoris, vid. Bal. in l. ingenuum, n. 3. versic. sed quem. ff. de stat. hominum, quod facit contra malos procuratores, qui mercenarie pro alijs male patrocinium præstāt.
- 219 ¶ Item est differentia inter simplicem fideiussorem, & fideiussorem indemnitis; nam simplex fideiussor potest renuntiare beneficio fideiussorum, quo casu poterit conueniri antequam principalis, non sic
- 211 fideiussor indemnitis, etiam quod renūtiauerit; Alia est differentia, nam primus fideiussor debet opponere de beneficio excussionis ante litem contestatam, secundum Bal. & Saly. in l. exceptionem. C. de probatio. sed fideiussor indemnitis etiam post litem contestatā opponere poterit, pe. Bal. in cap. ex rescripto de iur. iuran. vid. las. in l. si ego. ff. si cert. per quos Marlin d. rubr. de fideiuss. n. 314. cum
- 212 plur. seq. allegat. & sub n. 317. dicit ¶ quod si aliquis mandat delictum committi, & promittit mandatario de conservando eum indemnem, quod talis promissio non valet, secundum Bar. in l. si à reo. §. illud quod vulgo. de fideiussor. quis sit expromissor, vid. Berazzol. conf. 482. lit. a. in fi. vo 2.
- 213 ¶ Sed quid de collaudatore, dic quod ille cui fideiussor promittit, non potest agere contra collaudatorem simplicem, nisi & ipse insolidum fuerit æquè obligatus principaliter; & ille dicitur collaudator, qui mandato fideiussoris eum collaudat pro idoneo, & esse idoneum promittit, ut servatur Papiæ, & alibi, vi. Carpa. super stat. Mediol. vo. 1. 413. n. 11. & 12. cum ibi per eum adduc. p. 1. & Clar. d. quest. 46. vers.
- 214 Cæterum tenetur collaudator si fideiussor non sit soluendo, idem si esset soluendo, sed difficilis exactionis ignoret ei, pro quo fideiussor accipitur; sed quando fideiussor esset notoriè non soluendo, tunc posset procedi aduersus collaudatorem non facta discussione fideiussoris, uti contra fideiussorem principalem notoriè non soluendo. Marf. prac. in §. aggredior. n. 118.
- 215 ¶ An autem sententia lata contra principalem afficiat eius fideiussorem, ita ut absq; nouo processu pariat exceptionem rei iudicatæ contra eum, & Pap. in for. execut. sext. n. 27. tenet quod sic Boer. Decif. 277.

cif. 277. n. 4. intellige in fideiussore dato in causa criminali, secus in fideiussore contractus. Faber. §. si. institu. de satisda. Missing. obser. 96. centu. 4. Vrsill. ad Affili. decis. 182. Bero. cōf. 206. n. 30. vol. 3. Hercul. de cautio. de non Offen. cap. 29. Alex. conf. 156. n. 4. vol. 2. vid. Boss. in rit. de caiser. fideiuss. relaxan. n. 60. sed esse citandum fideiussorem magis iuri, & p̄quitari consonum est, & Senatus Mediolani censuit anno 1590. in causa Petri Boui Dertonæ; & ideo sunt vnico cōtextu citandi tam reus, quàm fideiussor, ita vt vnica sententia quilibet condemnari possit, fideiussor pro sua promissione, & principalis pro p̄na, nisi fideiussor pro soluenda condemnatio promississet, quia in pecuniarijs sufficit vnica solutio.

- 216 † Practici autem citandi fideiussorem in Statu Mediolani, ponit Clar. §. si. q. 49. versic. quæro, vbi solet primò citari fideiussor ad consignandum reum, & vbi non consignet, condemnatur iuxta fideiussionem. deinde citatur reus, qui si non compareret, utiq; condemnatur in p̄nam, alioquin si primò citaretur reus (qui ob contumaciam banniretur) si post bannum fideiussor citaretur ad sitendum, reum esset excusatus, sicuti quando fideiussor esset citatus ad presentandum reum coram alio tribunali, & nō coram eo, vbi facta fuit obligatio fideiussoris. Rol. conf. 58. n. 11. vol. 1. vi. Foller. in pract. crim. frag. pars, 217 n. 257. fol. mihi 476. Quid de carcerato fideiussori relaxato sub certo termino redeundi, quo casu dicitur quod dies interpellat ipso facto, vt in l. magnam. C. de contrahen. & committ. stip. & per glos. sing. in l. i. C. quib. vt indig. an eo elapso, & non comparente reus dicatur statim incurrisse p̄nam, & an possit moram purgare, vi. Gomef. var. resolutionum, de delict. cap. 9. n. 9. qui ad partes hanc q. disputat, & determinat reum incurrisse p̄nam absq; alia monitione, & responderet ad contraria, de quibus in l. fin. C. vt intra certum tempus, & ad conf. Innoc. in cap. extirpandæ, de præben. & ad glos. in l. i. C. quibus, vt indig. procedere inter termino legali, secus in termino à iudice statuto, vi. Bertazzol. conf. 560. n. 13. & 14. vo. 2. nam propter vim iuramenti de rigore iuris p̄na debetur. Bonacof. q. crim. super statu. in ver. fideiussor. ver. & no. quod sic. Est tamen verū, quod de equitate si intra modicum spatium, puta trium dierum post lapsum temporis se constituerit, quod ipso facto mora purgatur, in x. trad. ab Alex. in l. ita stipulatus. 4. col. de verb. oblig. & Fely. in cap. de Magistris. 2. col. in fi. quia modica mora non dicitur mora, eo maxime quando nil de periculis propter rei comparitionē, & etiam ex interuallo admitteretur

- in ore purgatio iusta subsistente causa impedimenti, de quo vid. Menoch. de arb. iud. cas. 7. & cas. 40. & circa moram d. cas. 7. quæ tamen in Iudice nostro cessare videntur ob eius liberam facultatem procedendi.
- 118 di. † Quando autem fideiussor solvere coactus fuit pro principali, agere poterit coram eodem Iudice pro sua indemnitate contra principalem, quia id venit incidenter in eodem officio per modum sequelæ. Bal. in l. cum vendente, C. vbi causæ fiscales, sequitur Fely. in cap. cum oporteat, col. fi. extra de accusat. & decisi. Luc. 9. nu. 32. vbi quid pendente appellatione interposita à tuo principali, & habet contra eum mandati actionem Duen. reg. 337. sed nõ poterit agi contra principalem antequam soluat. Marf. de fideiuss. n. 216. Socin. reg. 192. & Duen. reg. 335. vbi multis modis limitant; & idem Duen. in reg. 331. versic. 3. fo. 305. † vbi in causa criminali fideiussor non habet beneficium excussionis, & iste fideiussor, qui soluit repetet à fisco, cui bona principalis fuere confiscata, Dec. cons. 57. & quo remedio petat vi. Bal. d. l. 1. cum vendente, C. vbi causæ fiscal. Castrensin. l. si quis cum procuratorio in fi. princ. ff. de procurat.
- 120 † Insuper in practica aduertendum est circa huiusmodi fideiussores, nam quandoq; vnus fideiubet pro pluribus correis, quandoq; plures fideiubent pro vno reo, quandoq; plures fideiubent pro pluribus, & fideiussor, seu fideiussores promittunt in solidum, vel simpliciter; & quandoq; inter plures correos, seu delinquentes vnus promittit pro alio, seu (vt dicitur) alter pro altero fideiubet, quod fieri potest secundum Marf. in d. rubr. de fideiuss. n. 369.
- 121 † Primo casu si fideiussor fuerit interpellatus, vel monitus ad præsentandum vnum ex pluribus, & ceteri correi sint absentes, Iudex nouitius aduertat, ne forte procedendo ad torturam contra vocatum, ex qua ceteri absentes grauentur valde, vt exinde durior sit effecta causa eorum ab entationis; sed antequam deueniat ad ipsam torturam, curet, vt ceteri correi præsententur, alioquin fideiussor posset conqueri, quod Iudex causam dederit absentiandi alios præsentandos; quamuis hæc defensio de consuetudine parum fideiussori prodesse possit, sed ad tollendas difficultates bonum erit, vt omnes correi sistantur, ne ceteri instruantur ad fugam. Hinc est, quod aliquando vnus suspectus de aliquo delicto captus fuit relaxatus sub fideiussore, interim capti sunt alij dicta de causa indiciati, contra quos esset deueniendum ad torturam, & tunc deberet supersedi à tortura, donec iam relaxatus fideiussori iterum constituatur in carceribus, nec posset

- ser accipere quod non teneatur se constituere, nisi .nouis superuenientibus inditijs iuxta practicam communem, de qua Boffin tit. de senten. u. 61. & Clar. quæst. 46. versic. pariter, & Farinac. de inq. quæst. 34. n. 63. Quoniam si prius essent torti alij, & grauassent istum iam relaxatum, sequeretur illud inconueniens, de quo mox dictum est, & de alijs pluribus malis, q̄ causantur ex similibus relaxationibus videndus est Ang in l. nullus. C. de exhibendis rei, quæ res difficultatē non habet in iudice nostro liberū, & absolutum arbitrium habente. † Nec
- 213 dictus fideiussor liberatur per præsentationem vnus ex pluribus, nisi omnes præsentauerint ad requisitionem Iudicis, seu officij eius, & seruantur ea quæ supra dixi quando simpliciter quis promittit, seu fideiubet de præsentando, vel fideiubet de præsentando toties quoties.
- 214 † Secundo casu quando plures fideiubent pro vno reo tantum, & tunc promittunt principaliter, & insolidum, quo casu est in electione Iudicis interpellari facere quem malit ex dictis fideiussoribus, vel omnes, vt simul dictū principalem sistant; & si fideiussio erit simplex, sat erit præsentare pro vna vice tantum, secus si erit cum clausula, toties quoties, quia attenditur quod supra dictum est; † & si tantum vnus ex pluribus fideiussoribus erit monitus, vel interpellatus ad sistendum principalem, tunc (eo præsentato) toties quoties erant obligati: ceteri remanent pariter liberati argumento eius, quod dicit Gomel. var. resol. tit. de contract. cap. 13. n. 15. Marf. de fideiuss. n. 27. 28. & 34. idem in sing. 2. Sed si vnus fuerit tantum interpellatus, vel omnes ad sistendum eorum principalem, & non paruerint, omnes tenentur insolidum soluere pœnam, ita tamen quod solutione vnus, ceteri liberati censeantur per dicta iura. est verum quod si in fideiussione non fuerit renuntiarum beneficio cedendarum, & novarum constitutionum, de quibus per Marf. in dictis locis mox deductis; tunc poterunt ipsi fideiussores excipere quod ad pœnam promissam soluendam, vt fiat diuisio inter illos, qui etsi promiserint principaliter, & insolidum, hæc verba operantur, vt teneantur præsentare, non autem quod teneantur soluere, nisi pro sua parte, diuidenda inter alios pœna ob renuntiationem non factam supradictis beneficijs, videlicet beneficio de fideiussoribus, beneficio epistolæ diui Adriani, beneficio cedendarum, & beneficio nouæ constitutionis de duobus reis, de quibus terminanter per Marf. in d. Rubr. de fideiuss. n. 7. cum multis seq. vsq; ad n. 36. † Et etiam verum est, quod si ex pluribus fideiussoribus vnus tantum interpellatus fuerit, & non ceteri fideiussores,

sores, & ille fuerit negligēs, vel nō fecerit quicquid facere debuera, tunc si cōdemnatus fuerit, alij non tenebuntur ad pœnā, ex quo non fuere citati. l. de vno quoq; ff. de re. indicata; minusq; ob negligētiā; & culpā alterius vulgaris iuribus, secus si omnes fuerint interpellati, & de materia ista est tex. glo. & Doc. in authen. hoc ita de duobus reis.

218† Tertio casu in practica notandum est, qd quando plures, p pluribus promiserit insolidum, tunc oēs fideiussores tenentur præsentrare oēs principales, & quilibet eorum potest cogi ad præsentrandū omnes, verū præsentione facta semel, vel pluries, prout sonat obligatio de dictis principalibus, ceteri fideiussores liberantur; non sic si præsentiarius fuerit tantūmodo vnus ex dictis principalibus, nā durante præsentione aliorū principalium durat insolidum dicta obligatio quousq; adimpleta fuerit quod ad oēs principales præsentrando, sed solutione pœnæ facta ab vno de dictis fideiussoribus, eo quia interpellatus non fuit reū, tunc si non fuerit negligens, & in culpa, vt 3 in antecedenti casu dictū fuit. ceteri cōfideiussores tenentur ad ratā resarcire dicto fideiussori id qd soluit, de tracta eius portione, sed per hoc non remanēt dicti fideiussores oēs liberati à fideiussione, respectu aliorū suorū principalium, sed ab istius in obligatione pro quo pœna fuit soluta. Causale. decis. 1. n. 14. & 18. in 3. par. glo. & Saly. in l. 1. in verb. iuuare, in fin. 6. C. de duobus reis. glo. in l. fideiussoribus, in verb. nomina. & glo. in l. paulus. in ver. & vltima. ff. de fideiussoribus. Rot. Sicil. decis. 1. n. 15. & seq. lib. 2. fol. 2. Cypic. decis. 5. n. 8. & 9.

219† Nec est omittendum, qd si iudex interpellari fecerit fideiussores, vt quilibet eorum vnū respectu de dictis fideiussoribus, pœna vnus alium, & aliter alterū præsenter; tūc videtur facta diuisio pristina obligationis, ita & taliter qd non tenentur amplius insolidū, sed adimpleta iussione iudicis ab vno, ipse fideiussor remanet solutus quod ad istū, sed obligatus etiam quod ad alios, propter dictam diuisionem factam.

220† An autem vnus de dictis pluribus fideiussoribus solus interpellatus possit perire, vt etiam alij cum fideiussore conueniantur, videlicet ad sistendum principalem; hoc pender à qualitate obligationis; nam si obligatio est simplex sine renuntiatione, tūc auditur auth. hoc ita, C. de duobus reis; si autem est insolidum, tunc non potest, sed tenetur præsentrare per supradicta.

221† Verū quando inuicē plures delinquentes alter pro altero fidei iubet, & alter alterum promittit seruare indemnem; tunc idem dicendum est, quia adimpleta obligatione ab vno quo ad vnum, non

non dicitur liberatus, nisi à Iudice nouiter facta fuerit diuisio, de qua in precedenti casu, qua de re oportet, vt causa omnium prius sit finita antequàm locus sit liberationi: & si vnus de dictis delinquentibus, & simul cum fideiussoribus succubuerit tam quò ad pœnam delicti sui, quàm quò ad non adimpletam fideiussionem; nihilominus etiam soluens pœnam pro se remanebit obligatus respectu fideiussionis quò ad alios.

23 2† Et aduertendum est, quòd aliud est promittere insolidum de presentando plures, aliud est promittere insolidum de soluendo pœnam; nam in primo casu videtur dicendum, quòd non fuerit liberatus, nisi omnes presentati fuerint, sed quò ad pœnam inter plures sit diuisio, quilibet enim pro sua parte tenebitur: in secundo verò casu videtur omnes teneri insolidum, & non esse locum diuisioni si renuntiaturum fuerit beneficijs, vt supra, ita tamen quòd vnica solutio facta, sufficiat pro omnibus, iuxta dicta per Gomez. var. resolut. de contract. tit. de duobus reis, sub n. 2. & 3. vbi qui soluit poterit repetere ab alijs, & de hoc in dicta authen. hoc ita, C. de duobus reis.

23 3† Item sciendum est, quòd qui promisit presentare plures sub certa pœna insolidum, tunc tenetur presentare omnes per rex. de Auth. hoc ita, C. de duobus reis; sed si aliquem non presentauerit ex eis, non tenetur ad totam pœnam, sed ad ratam, & hic est alter effectus, quando quis promittit presentare insolidum, secus si promississet etiam soluere pœnam insolidum: & de ijs videndi sunt Ang. & Doc. in l. 2. C. de exhibendis reis, & Doc. in l. 4. §. cato. de verb. oblig. & in authen. hoc ita, C. de duobus reis. Gomez. var. resolut. tit. de contract. cap. 10. sub

23 4 n. 3. & 4. † Sed hic subtiliter subinfertur, quòd si dictum sit, promitto presentare omnes insolidum, an vno ex pluribus reis tantum vocato, & presentato satisfactum dicatur, dico quòd si pœna est pecuniaria, tunc videtur quòd fideiussor sit liberatus quò ad alios respectu pœnæ, quòd pœna vna est, licet plures sint rei. Arg. l. 3. §. 1. ff. de duo. re. Doc. in l. 1. C. si plures vna sent. imputet sibi ille qui ita fideiussionem accepit, ideo cautela erit compellere vno eodemq; tempore fideiussorẽ, vt omnes presentare debeat. Si verò pœna est corporalis, & promissio sit pro qualibet pœna sequenda non adiecta certa quantitate, tunc intelligitur promissio facta pro ea pœna pecuniaria, quæ sequi posset Farina. de carcer. q. 34. n. 3. & 4. vbi duobus modis limitatur, & in oẽm casum deberet condemnari fideiussor pœna arbitraria ita Foler. prac. crim. Trag. Par. car. mili 43 2. n. 259. cū ad pœnam corpo-

- p**oralē (vt dixi) fideiussor non debeat accipi, nisi consuetudine permit-
 33 tatur. Farin. q. 3. n. 7. de carcer. Vnde si reus esset cōdemnatus cor-
 poraliter, anteq̃ fideiussor condemnatur ob non præsentionem, tūc
 ipse fideiussor diceretur obligatus per supradictam rationem cogitav.
 Et pro complemento huius materiæ fideiussionis in causis criminali-
 23 6 bus, † Quæro an fideiussor de iudicato soluendo teneatur ad pœ-
 nam, quæ culpa ipsius delinquentis augetur, vel propter negatio-
 nem, vel propter contumaciam, vel propter moram in soluendo, ex-
 cedendo pœnam determinatam, ordinariam, sic stantibus statutis, &
 breuiter si est datus ante condemnationem non tenetur nisi etiam ex-
 presserit, vt in l. si. ff. de fideiuss. & in l. vbi Bar. & Doc. ff. de in lit. iu-
 ran. Fely. in c. cum ordinem de rescriptis. item secus si datus sit post cō-
 demnationem, ita Boss. eo. tit. de carcerat. fideiuss. n. 53. & 54. vbi fi-
 deiussor pro vulnere non tenetur pro morte, per l. si quis pro eo. §.
 numos. ff. de fideiuss. Boer. decif. 314.
- 23 7 † Quæro an fideiussor de iudicio listi possit esse Consiliarius curiæ,
 Aduocatus, vel Procurator, & resolutiue dico quod non; ita Boer.
 decif. 315. n. 2. Mar. d. rubr. de fideiuss. n. 347. quicquid dicat Pur. de
 sindic. in ver. fideiussor. capite 2. circa finem. quia de consuetudine
 similes non admittuntur, ex quo contrarium ei, quod quis non potest
 esse Iudex in causa propria. l. qui iurisdictioni. ff. de iurisd. omni. iud.
 l. nullus. C. de test. facit Bal. in c. ex parte. in vlt. q. de postul. Et licet in
 magna Vicaria Neap. & in Gallia solent admitti, tamen Boer. in si. al-
 leg. decif. 315. dat consilium, ne similes fideiubeant, si nolunt perde-
 23 8 re lucrum. † Quæro etiam nunquid ille qui est diues, si recu-
 setur in fideiussorem, an poterit agere iniuriarum actione, vid. Mant.
 sing. 538. fol. 56. vid. supra n. 194. & 195.
- 23 9 † Quæro an fideiussor qui promisit præsentrare reum, vel non fa-
 cturam fugam si reus fugerit, an poterit pro reo comparere, & illum
 defendere. & Mar. in Rub. de fideiuss. sub n. 136. & 147. tenet quod
 sic, quamuis contrarium alij sentiant, dummodo fuga fuerit non affe-
 ctata ab eo, & sit sine culpa; ita glos. in l. sancimus, in verb. non possit.
 C. de fideiuss. multo magis fideiussor poterit comparere ad pœndū
 Inducias ad eum sitendum. Boss. tit. de fideiuss. n. 52. per Spec. in tit.
 de accusat. §. 1. vers. porro. vid. Bertazzol. conf. 555. lib. 6. vo. 2.
- 240 † Quæro pariter si fideiussor promisit pro aliquo de non disceden-
 do à Prætorio, si ille discedit, & ex interuallo reuertatur ante condē-
 nationem, an ex ista inobedientia possit damnari, & resolutiue non
 potest

poreft per l. diuortium. ff. de diuor. multò minus fi recessus fuit ob
caufam publicam, Afflic. decif. 130. nu. 7. idem quando non requifi-
tus redijt, Carer. prac. ver. tertium iudicium. n. 30. Paul. Ghirl. de re-
laxat. carcer. tit. de fuga.

- 241 † Quid fi fideiuffor qui non præfentauit principalem fuerit con-
demnatus, & poftea adhuc non condemnato principali eum præ-
fentauit, an excufetur; & Foller. in præct. cri. in verb. verum fi citati, in
2. par. n. 2. §. & n. 13. fol. mihi 132. ait, quòd expectatur finis caufæ, nã
fi principalis abfolutus erit, fideiuffor liberabitur à pœna, fecus fi ve-
nerit condemnatus. Grammat. decif. 95. Sed aut per præfentationem
moram fideiuffor purgauit, aut fi non purgauit, etiam quòd princi-
palis fe conftituat, videtur fideiuffor teneri, quia non paruit, quam-
uis principalis abfoluatur: fi verò purgauit, & comparuerit, non de-
bet teneri, quamuis principalis condemnetur, & eo minus cum prin-
cipali conftituto fideiuffor non teneatur, per fupradicta potest De-
cif. Gramat. stare ex quadam arbitraria æquitare, vel quia per con-
ftituciones Regni, ita dicendum erat, fecus de iure communi, pe qd
mora purgari potest per tex. l. & fi poft tres. ff. fi quis cautio.
- 242 † Quæro quid fi fideiuffor promiferit foluere pœnam pro reo to-
ties quoties contrafactum fuerit, an extendatur in infinitum, & dico
quòd non, fed tantum bis committi poterit. l. fideicommiſſa. §. fi quis
decem. de leg. 3. Mar. per illum tex. in d. rubr. n. 139. & in præ. crim.
§. quoniam, n. 13 & n. 51. ait quòd poterit agi aétione iniuriarum
tempore ſindicatus contra Iudicem, qui relaxandum, ſub fideiuſſio-
ne non relaxauit. Ang. in ver. p. quibus Antonius fideiuſſit. verſ. & no.
- 243 † Quæro an mortuo principali fideiuſſio criminalis ſit extincta, &
reſoluitur dico, quòd ſi delinquens moriatur poſtquam eſt confeſ-
ſus, aut condemnatus; tunc ſicuti non exſtinguitur delictum, ita nec
pœna promiſſa pro delicto. l. de functo. ff. de publi. iud. l. 1. & tot. tit. C.
ſi reus, vel accuſ. mor. fuer. & j. in 4. par. latius dicam, & hoc habet
locum quando fideiuſſor promiſit ſoluere quancunq; pœnam, &
non de iudicio ſiſti Ang. de maleſ. in verb. eius bona publicamus, vbi
addit. n. 4. Bonacoſſico. op. in ver. mortuus poſt delicti confeſſionem.
Seb. Medices in ſuo trac. mors omnia ſoluit. par. 2. conſuſ. 32. nu. 91.
vbi limitat non habere locum in ficta confeſſione, & hos, & alios ad-
ducit Farinac. tit. de inquiſit. q. 10. n. 56. & 57. vbi diſtinguendo re-
conciliat opin. huic contrariã, videlicet quando pœna pecuniaria ve-
nit principaliter imponenda. Sed ſi promiſſiſſet ſoluere quancunq;
con-

- condemnationem pecuniariam, tunc etiam si (postquam est confessus, vel conuictus) moriatur ante condemnationem, teneo hoc in casu contrariam opin. esse veriore, de qua per Gomez. var. resol. tit. de delic. cap. 1. n. 82. & Peregr. de iur. fisc. lib. 4. tit. 5. n. 39. & per alios quos Farinac. alleg. vt s. d. q. 10. n. 57. ver. contrarium, licet videatur loqui in alijs terminis, tamen ex illis q. nostra deciditur hac potissima ratione, quia fideiussio est stricti iuris, vt dixi n. 199. & facit l. cum principalis, de reg. iur. & iste fideiussor de iudicato soluendo intelligitur pro condemnatione futura, vt dixi supra n. 184. & seq.
- 244 † Quæro iuxta præcedentem conclusionem an, & quando fideiussore mortuo, obligatio transeat ad hæredem; & Farinac. d. q. 34. tit. de carcer. n. 12. & seq. dicit nō transire quando est facta simplex promissio pro maleficio, vt tenet Boff. in d. tit. de carcerat. fideiuss. relaxan. n. 64. sed quando est facta promissio sub certa pœna in casu contrauentionis, licet promissio sit ex causa à maleficio nascente, tunc obligatio pœnalis transit ad hæredes, ita declarante Aret. in §. fideiussor. institu. de fideiussor. dixi sup. n. 185. quam dubitationem cessare dicit Farinac. loc. cit. ex quo in obligatione Notarij de stylo solent apponere hæc verba, promisit per se, & suos hæredes.
- 245 † Quæro quanto tempore duret cautio data ad beneplacitum Iudicis, & absolutiue durat durante tempore eius officij, vel delegationis, ex quo cessante iurisdictione cessat beneplacitum. Tiraq. in tract. cessante causa, in ver. iurisdictione cessante, facit Bar. in l. centesimis. §. si ita stipulatus fuero, vbi las. & alij de ver. oblig. At si adhuc durat causa ob quam cautio est data, tunc durat tantum quantum ipsa causa. c. cum cessante, de appellat. quia cautiones accipi solent nomine officij, & non Iudicis, & officium semper durare dicitur, licet persona mutetur, quamobrem si cautio ista sit data ob aliquam suspicionem, quamdiu durat suspitio cautio durat. Hinc est, quòd quando quis est suspectus de aliquo maleficio, & non adsunt testes, solet cogi ad cautionem præstandam de se præsentando toties quoties ad omnem officij requisitionem, pro cauendo interelle fisci venturo, & hoc fit à Iudice extraordinariam baliā habente.
- 246 † Est verum, quòd si Iudex noster supremæ autoritatis iusserit cautionem præstari de beneuiuendo, vt sit contra discolos, hoc in casu, quando tempus non fuerit determinatum, nihilominus si præstas talem cautionem bene vixerit per triennium, tunc cessabit cautio, quia per triennium bona fama dicitur recuperata. tex. singularis, in aucth.

auth. de monachis, & Caso. de indic. n. 7. dixi de test. in 1. par. n. 102.
 Et hæc beneuolendi cautio requirit summariam causæ cognitionem
 ad instar cautionis de damno infecto, de qua Bar. Inf. & alij, in l. qui
 bona. ff. de damn. infect. Nec licet alteri hanc cautionem præstari fa-
 cere nisi Iudici supremæ authoritatis, ex quo est remedium extraor-
 dinarium, per ea quæ dixi sup. in 1. par. cir. fi. & Put. in ver. Iudicis
 suprema potestas. cap. 1. quia si quis deliquit debet puniri ordinario
 iure. l. ita vulneratus ad leg. aquil. nec debet alligatus teneri more
 belluarum, sed re vera Florentiæ adsunt carceres appellatæ *le clinche*;
 quibus discoli, & male morigerati custodiuntur, & vt plurimum
 tanquàm inemendati ibi moriuntur, nisi senes facti sint, qui locus
 verè morsus est temerariorum.

247 † Quid si cautio est data per mensem certum, & vltra ad arbitrium
 Iudicis, seu ad eius beneplacitum, & quidem si intra illum mensem
 Iudex declarationem beneplaciti sui nō fecerit; tunc elapso illo mē-
 se, beneplacitum expirasse dicitur, & per consequens cautio ipsa ex-
 pirat, secundum Bero. conf. 204. vo. 3.

248 † Restat modò videre de cautione de non offendendo, de qua vl-
 tra alios Mar. in l. 1. §. præterea, vbi latè. ff. de quæstio. & Farinac. de
 carcer. q. 34. Hercul. in suo trac. de caut. de non offen. & circumscrip-
 tis statutis, quæ dant certam formam; tamen loquendo de iure com-
 muni, & præcipue stante hac regia facultate, quilibet illam præstare
 cogendus est ad instantiam petentis, causa summarie præcognita
 quod licita sit petitio; vt in l. Denunciamus. C. de ijs quæ ad Ecclæs.
 confug. & vice versa debet reciprocè præstari, si licita est petitio re-
 ciprocæ, & ita esse expediens Iudex iudicet secundum Bar. in l. illici-

249 tas. §. ne potentiores, n. 3. ff. de offic. præf. † vt æqualitas in iudicijs
 seruetur. Bar. & Doc. in l. quæ bona. §. si quis iuxta. ff. de damn. infect.
 & ideo Iudex statim debet diligenter examinare causam, & cuius
 qualitatis sit iste, qui primò petit cautionem de non offendendo sibi
 dari. Menoc. de arb. cas. 140. & 141. & postea quando reciprocè peti-
 tur considerare, an sit expediens vt detur ab aduersario, quoniã sunt
 quidam tam temerarij, & parum Deum timentes, qui etiam sine cau-
 sa prouocant, & simul offendunt pauperes, aut personas mites, &
 quietas; & quando sunt coacti talem cautionem dare, petunt consi-
 milem sibi reciprocè dari cautionem, cum protestatione, quod nō in-
 tendunt dare pro eorum parte cautionem (se si iam dederint) nisi

250 ex aduerso sibi detur, quo casu Iudex prudens solet rejicere talem
 prote-

protestationem, vt per Baiar. ad Clar. d. q. 47. sub n. 21. & per Franc. d. decif. 359. vo. 2. & Hercul. trac. de cautio. de non offen. cap. 3. l. n. 9. & considerabit an iste, qui obtinuit sibi dari cautionem, & à quo recipi petita est cautio, sit persona vindex, vel senex, aut aliter impotens, siue propter imbecillitatem corporis, aut quia pauper, & humilis; & hoc in casu admittet istum sub iuratoria cautione pro simili pena, vel cautionem præstabit pro illa summa, quam inuenire poterit, & 252 in reliquo sub iuratoria cautione: & si sit vindex, & non inueniat cautionem, tunc iudex curabit eum non discedere de prætorio, vel de domo propria, sub consimili pœna, & in casu impotentie sub alia pœna corporali arbitraria, & ita seruatur: & Baiar. in d. q. 47. sub d. n. 21. non approbat id quod dicit Clar. quod reuens, vel non inueniens 252 dare fideiussorem bannitur, nam profectò est dare materiam multiplicandi farinellos, & augetur, & non diminuitur occasio scandalii. Vtinam non essent tot, & tanti banniti, res quippe periculosissima, sed in hæc tempora incidimus, in quibus data opera multi se banniuunt, vt furentur, & occidant, ita vt nullus ferè tutus sit in propria domo, restantur id Padus, & Ticinus; & in adhibenda causa cognitione sufficiunt summarie informationes, Monticell. prac. crim. reg. princ. n. 45. Barba. cons. 64. vo. 1. Mascar. de probat. concl. 1370. & etiam sufficeret iuramentum calumnie, quando esset petitio veri similis, & casus celeritatem requirat. iux. l. merus. ff. quod met. caus. Menoch. cas. 140. n. 40. & in hac cautione datur etiam fideiussor, vt quotidie seruatur in practica, vt per Clar. q. 47. per tot. & Farinac. d. q. 34. licet de iure ei, qui est diues, non expediat alium fideiussorem dare, sat est quod ipse promittat, Bar. in l. illicitas, §. ne potentiores. n. 2. de offic. præf. per tex. l. ff. qui satisfda. cog. tamen de consuetudine seruatur, quod detur fideiussor. per l. i. ff. qui satisfda. cog. 254 Verum experientia docet, quod, feroces, & maligni homines reuenerunt præstare hanc cautionem de non offendendo, & iudex solet præcipere, quod præstetur, alioquin pro data omnino habeatur, vt etiam dicit Baiar. d. q. 47. n. 21. & si est pauper addi debet sub pœna corporali arbitraria, vel mandare vt exulet; sed hanc provisionem damnandam dixi supra, quia non est occasio danda, vt multiplicentur iniqui. l. in fundo. §. penul. ff. de rei vend. melius erit vel in carcerem, vel in domum eum arctare donec satisfdet sub magno pœnali præcepto; & quando res agitur inter partes, vt puta inter vnam, & alteram familiam, tunc omnes sequestrari solent in propriis domibus, vel sub cer-

- 25 *§* *is finibus sub pœnis magnis concludere, & etiam sub pœna indignationis Principis, quæ pro spreto præcepto suo iusto potest extendi etiam vsq; ad mortem, quando fuit contrafactum atrociter, vel cū magno scandali periculo, de qua pœna per D. Menoc. de arb. iud. cas. 365. & Luc. de pen. in l. 1. C. vi dignit. ordo seruetur. lib. 12. Gramac. 36 decif. 40. n. 20. Farinac. de delict. & pen. q. 19. n. 32. nam pœna omnis in Principe arbitraria dicitur vsq; ad mortem. August. ad Ang. de malef. in ver. caput à spatulis. ver. quando aliqua lege, & refert Farinac. eo. tit. de delict. & pœn. q. 17. n. 60. & Monticell. prac. crim. reg. 2. n. 8. Carer. prac. de homicid. n. 31. & 32. & maior, vel minor erit pœna secundum qualitatem transgressionis, & indignationem Principis,*
- 257 *vt per Menoc. & alios supra adduct. § Solent etiam huiusmodi præcepta fieri inter vnā, & alteram communitatem, quādo occurrerit inter eas disputari de finibus territorij, ne discedāt incolæ à certo fine, causa vitandi ne deueniatur ad arma. per tex. in l. si. ff. de decr. ab ord. sac. Et in Statu Sereniss. magni Ducis Etruriæ viget mos quidem laudabilis, & utilis, nam statim atq; ad aures Iudicis malefactorū peruenit de aliqua rixa, oportune tubicen sono tubæ ī loco delicti, & in locis solitis monet, & præcipit, quatenus tollantur offensiones inter eos, inter quos orra est contentio vsq; in tertiu, & quantum gradum sub pœnis comminatis, & q̄ intra quindecim dies, aut mensem proximū debeant cautionem præstare de tregua, vel pacem fecisse, qua proclamatione facta omnes sibi à calamitate tali cauent; & in cautionibus seruatur deinde supradicta forma, & vi. Afflict. super constit. Regn. in verb. intentionis, vbi octo modis maleficijs futuris obuiari ait.*
- 258 *§ Quanto autem tempore durare debeat cautio de non offendendo stat in arbitrio iudicis, secundum Bar. in d. §. ne potentiores, n. 7. de iure communi fideiussio præstata ore tenus durat per duos menses, & in scriptis perpetuo. l. penul. C. de fideiuss. Afflict. super constit. si vattallus, n. 24. fo. 282. & per decennium durare dicit D. Menoc. de arb. cas. 141. n. 3. & de cautione de iudicio sisti quando expirat, dixi sub*
- 259 *n. 181. § Pœnam autem promissam incurrit, qui facto, aut verbis iniuriando contrauenit fideiussioni de non offendendo, quæ pœna debetur omnino; & etiam is qui cautionem rumpit, teneatur luere pœnam pecuniariam, aut corporalem, secundum qualitatem delicti secuti in ipsa contrafactione, scilicet pœnam de iure commitni, vel statutorio pro delicto, secundum Foller. in prac. crim. in verb. pœnis debitis, n. 23. & Marf. cons. 9. col. si. quod non habet dubium.*

Sed quid si vnus tantum ex pluribus ab vna parte comprehensus, offendat partem aduersam, vel vnum ex eis, dico omnes ex latere offendenti teneri diuisione portionum inter eos facta, quando omnes in solidum sunt obligati, vt in simili dixi supra sub n. 124. & 228. ita firmat Alex. conf. 116. vo. 4 & super hoc Alex. conf. facit Tob. Non inter conf. crim. diuersor. tom. 1. conf. 132. n. 17.

- 160 Et qualiter cautio, aut pax intelligatur rupta, vi. Masar. de probat. conclus. 1131. & concl. 1357. & de materia pacis, & tregue, vid. Vulpell. in d. trac. de pac. & omnino Fely. in suo trac. de pac. & treg. i.
- 161 Proxima huic disquisitioni est tractatio saluaguardie, quam pro securitate accipit, Boer. de bis. 197. sub n. 6. versus alias sequeretur. & pro saluoconductu accipitur ab Addit. ad Guid. Pap. decisi. 418. vbi dicit saluumconductum barbaro vocabulo saluaguardiam appellari, at lo: de Plat. in l. si. C. de etog. milit. anno. lib. 12. quem refert, & sequitur Pedemon. decisi. 88. sub n. 35. accipit saluaguardiam pro custodia. Verum D. Menoc. de arb. iud. cas. 338. videtur assignare differentiam inter saluaguardiam, & saluumconductum; nam saluusconductus conceditur ne quis molesteretur à curia, saluaguardia verò datur ne quis à potentioribus molesteretur, nec ab alijs. Doct. in l. illicitas. §. ne potentiores, com. §. seq. ff. de offic. præf. & per Clar. q. 47. ver. sed nunquid. Mihi tamen videtur posse assignari nonnullas alias differentias inter saluaguardiam, & saluumconductum, custodiam, &
- 162 securitatem. prima namq; & præcipua differentia est, quia saluaguardia solum à Principe conceditur, at cetera de quibus supra implorato Iudicis officio concedi possunt, prout iustitia postulat, vt dixi in materia fideiussionis, & de hac D. Menoc. d. cas. 338. uu. 1. & 2. Secunda differentia est quoniam forma saluaguardie differt à forma custodie, & saluoconductu vt statim dicam, nam saluaguardia durat perpetuo. Boer. d. decisi. 267. & dicam n. 266. sed cautio, securitas, custodia, & saluusconductus ad tempus. l. sine præfinitione ff. de pen. Tertia differentia est quia saluaguardia conceditur nedum pro interesse priuato, sed etiam pro interesse publico, vt in sequentibus exemplis, secus de saluoconductu, & custodia, (generaliter loquendo) d. §. ne potentiores, vbi Doct. offic. præf. exemplum est; Pone quoddam subditus feudatarij Principem superiorem recognoscentis, Principem ceterum reddiderit de aliqua re ad eundem Principem spectante, à feudatario possessa, iste subditus quamuis rem gratam, & vtilem Principi faciat, nihilominus secus est quoad feudatarium suum dominum

- immediatum, quo casu Princeps ob gratum seruitium, & iustum sub
 dicti timorem, solet dare in saluaguardiam subditum Domino suo
 sub pœna, & pœnis statutis, ut euenit de Vistarino Viqueriz, qui ta-
 men morte præuentus naturali, in Hispania obiit, & premio gaudere
 nequiuir, & in ijs terminis proprijs, vel similibus saluaguardia acci-
 pitur. Bar. in d. l. illicitas §. ne potentiores. ff. de offic. pref. & in l. de-
 nunciamus. C. de ijs quæ ad eccles. confug. l. metus. ff. quod met. cau.
 Aliud exemplum de officiali magno, quem ob bene administratam
 iustitiam viriliter, nulla habita acceptione personarum, persequantur
 potentiores, tunc Princeps iustus, ac religiosus dar. ei saluaguardiã,
 ut suis fidelibus; & ad prædicta vi. Boer. d. decif. 297. n. 6. 7. & 8. quic-
 263 quid mod. Ro. dicant in tit. de carcer. q. 29. n. 15. † Quarta differen-
 tia est, quia Princeps solet sub sua saluaguardia recipere obfides, qñ
 agitur de causa status, ut infra dicam, sed nunquam recipit aliquem
 sub saluoconductu, solum concedit saluumconductum, & iste reman-
 net sub tutela iustitiæ ordinariæ. Quinta differentia est, quia cautio
 de non offendendo in re, aut in persona, reciprocè datur, ut sup. di-
 ctum est n. 243. non sic saluaguardia. Sexta differentia est, † nam qui
 264 habet onus saluaguardiæ, tenetur ad omne periculum, vt per Doc.
 in c. ex parte, de appellat. & tenetur etiam exponere se periculo (licet
 non immineat) & vigilare quando custodiendus dormit, ut in c. oportet
 testat. distinc. & Luc. de pen. C. de lit. & itiner. custod. lib. 2. in rubr.
 265 secus in custode. l. metus. §. quod licet. ff. quod met. cau. † quia cus-
 tos debet adhibere diligentiam iuxta solitum excusatur; secundũ
 ea quæ supra dixi in materia custodia carcerum. n. 14. cum seq. Nō
 enim est obnoxius extraordinariæ diligentiz, sicut ille qui habet onus
 266 saluaguardiæ. Put. de synd. in ver. carcer. cap. 3. & ratio est, quia
 custos mercenarius dicitur, & ad eum non pertinet de omnibus vt in
 Euang. Io. cap. 10. Ac saluaguardia etiam sine mercede, & personæ in-
 iunctu datur, ut supra in primo exemplo, etiam quod oneratus salua-
 guardia, non dederit causam iniuncti oneris. Septima differentia est;
 267 † nam qui ob priuatam inimicitiam timet ab inimico offendi, &
 ideo perit custodiam ne offendatur, illam suis expensis alere de-
 bet. Bar. in l. sanctum. n. 2. ff. de rer. diuis. vbi etiam de debitore, qui
 suis expensis alendus est, per gl. si. in ver. agnoscere. C. de erog.
 mil. Anno. & Alex. ad Bar. limitat, quando debitor habet de suo, idem
 quando sub custodia, & non in carceribus debitor stare velle. l. cum
 sepe. C. de erog. mil. anno. Put. de synd. in ver. carcer. c. 4. n. 8. Nō si-
 salua-

saluaguardia, vt 7. Octata differentia est, quia custodiam ad instantiam partis, Iudex cedere solet, siue aduersarius sit potens, siue nō, 168 ad hoc vi. Clar. q. 47. vers. sed pone. † secus in saluaguardia, quæ non conceditur à Principe, nisi aduersarius sit potentior. d. 5. ne potentiores, unde si petens saluaguardiam sit potens ad se defendendum, non conceditur. Neui. conf. 83. n. 5. in fi. Nona est differentia, quia custos simplex non tenetur de leuissima culpa, nec de casu fortuito, vt in l. teni quæritur, & in l. qui mercedem ff. locat. Pur. d. cap. 3. & 4. secus est de eo qui saluaguardiæ curam habet. l. Nauta. & in l. idē ait. §. miramur. ff. Naut. caupo. stab. & doc. in d. l. item quæritur. §. si fullo. ff. locat. Luc. de pen. d. Rubr. de lit. & itiner. custo. sub n. 3. nec sufficit exacta diligentia, sed exactissima requiritur. d. l. qui mercedem, cū 169 ibi not. ff. locat. † Quinimò, nedum teneatur pro facto suo, vel eius nomine gesto, in ære, vel in persona custodiendi, (sicut tenetur fideiusor de non offendendo) sed etiam tenetur pro facto alieno. Pedemōti decif. 88. & etiam belluarum, & de omni alia violentia facti, facit Caroc. de locat. rubr. de cas. & pericul. n. 21. & si quid mali in itinere contigerit, iste tenetur, si præuideri potuit, & nisi prius debita diligentia facta fuerit. Luc. de pen. in l. quoties. n. 19. C. de dignit. lib. 12. & imputabitur ei culpa si de bono equo non prouiderit, cū per bonam, & rectam iri potuit, idem si de cibo, potuq; non venenatis, per l. utiq; in fi. ff. de damni. infec. quas diligentias si minime fecerit, erit pænæ obnoxius. Luc. de pen. d. rubr. C. de litor. & itiner. custo. col. 2. vers. unde tenetur, qua de re, vix eximetur, etiam probando non culpam, sed custos sic, Bar. in l. si quis ex argentarijs. §. 1. ff. de eden. Caroc. de locat. tit. de casib. & pericul. n. 1. & seq. p. 2. 270 † Sed hæc omnia limitantur habere locum, nisi ille qui est sub saluaguardia causam affectatani periculo dederit. cap. damnum, de reg. iur. facit tex. in l. 2. C. de naut. fono. & in l. qui officij. §. si. ff. de contrahen. empr. quos tex. Caroc. adducit tit. de cas. & pericul. n. 31. vbi dicit, quod Roma. in sig. 44. vendidit dictas leges Florentiæ octo Ducatis. facit Petr. sancter. de assicurat. par. 4. & Neui. d. conf. 83. n. 8. ita 271 intelligendus. Secundò limitatur non teneri de casibus inopinatis, vt de fulgure, & vi ventorum incendio, & naufragio. at. l. si ea res, in princ. ff. de act. empt. non sic de incurfu latronum, quando quidem præcauere poterat, & facit illud vulgare: 2

Bona guardia schina rea ventura.

facit Add. ad Bertaz. zol. conf. 338. lit. Bi. vo. 2.

- 272† Postremò hæc saluaguardia datur pro defensione iuris, & ~~ad~~ vt per D. Menoc. cas. 338. n. 3. & Plac. in l. s. p. C. de interrog. milit. Anno. lib. 12. & ibi per alios ab eo adduct. & nedum conceditur pro tuitione personæ, sed & rerum. Bar. in d. l. illicitas. §. ne potentiores. ff. de offic. præf. & iux. distine. D. Menoc. d. cas. 338. n. 8. & vt supra in princ.
- 273 dixi, † quia saluaguardia alia est generalis, alia specialis; generalis est pro personis, & rebus, vt in casu saluaguardiæ datæ Abbatiz, de qua loquitur Pedamont. decis. 88. specialis quando certæ personæ expresse datur, vt dicit Neuiz. d. conf. 83. sub n. 12. ver. non obstat.
- 274† In saluaguardia verò, quando Princeps aliquem accipit non adhibetur causæ cognitio, secus quādo hoc onus humeris alterius adijcendum est, cū sit maximum, ac periculosissimum onus, & valde extraordinarium, vt supra vidimus, nam talis qualis adhibetur causæ cognitio, iux. dicta per Franc. Hercul. d. tract. de cautio. de non offen. cap. 3. n. 8. & 11. fallit quando conscientia Principis est informata, quia stat pro ratione voluntas. §. sed quod Principi, instiru. de iur. nat. gent. & ciuil. dixi 3. in 1. par. Item fallit quando periculum esset in mora. Neuiz. d. conf. 83. n. 12. in fi. vbi etiam limitat nō habere locum causæ cognitio in saluaguardia generali, quæ sit per proclamata, scilicet in specialis; at si Princeps motu proprio mandat quem sub specialis saluaguardia recipi, non est ulterius quærendum, secus si ad
- 275 preces, secundum ea quæ dixi in 1. par. n. 243. † Et de vi clausulæ, motu proprio, vt D. Menoch. cas. 207. a. 79. & seq. vbi latè est verum quòd ille, qui saluaguardia oneratus est, poterit post moram se iustificare, & obtinere reuocationem, vt inquit D. Menoch. d. cas. 338. n. 10. & 11. qui dicit solere apponi clausulā iustificatiuam, videlicet si senseris te grauatum compareas, de qua per Causalca. decis. in 1. par. & dixi de test. in 5. par. n. 65.
- 276† De saluaguardia autem rerum, & mercium, ac de custodia castri; cū hæc non pertineant ad materiam nostram, hic superfluum tractare duxi, cū latè à Franc. Hercul. de cautio. & Strac. de mercatur. Bertazzol. conf. 419. & 420. par. 2. & ab alijs hæc materia tractetur in suis locis, vt est videre apud Bat. in ver. custos. & Farinac. de indit. &
- 277 tortur. q. 37. n. 157. cum seq. † vbi an custodes rerum, & castri possint torqueri. & Luc. de pen. C. de lito. & itiner. custo. lib. 12. & in titi de Decurio. lib. 10. & C. de incol. col. lib.
- 278† Reliquum est videre de pœna frangentis saluaguardiam, quando nō est in ea expressa, & de iure coi quando frangitur saluaguardia
- à Prin-

à Principe, seu ab eius locumtenente concessa, tunc pœna est crimen læsæ Majestatis. l. 1. in princ. vbi Bar. ff. ad leg. iul. Maiest. Castr. conf. 422. in 6. col. 70. 2. secundum antiq. impres. Si verò saluaguardia est data à Iudice personæ, si frangitur occidendo, renetur pœna mortis. l. 1. C. ad leg. cor. de sic. & in l. denuntiamus. C. de ijs qui ad Eccles. cōfug. si non occidat, distinguitur, an data opera, & pensatè frangendo vulnerauit, & tunc eadem pœna, si animum habuit occidēdi, de quo dicam in 3. par. & facit ad stat. Mantuæ sub Rubr. de homicid. vbi est §. & intelligantur, animum occidēdi habuisse si lethaliter vulnerauit, aut non data opera vulnerauit, sed in rixa, & tunc mutilatur, si pro-uocatus aliter euadere potuerit; vel alia pœna arbitraria corporali plectatur, aut non vulnerauit, sed alio modo iniuria facti saluaguardiam fregit, hoc casu pœna erit pecuniaria, nisi respectu qualitatis personæ offensæ, vel ex statuto aliter suadetur. ar. l. 1. ff. de effract. & expill. & l. hodie. ff. de pen. §. si quis hominem, & §. si quis alim. cum §. 279 seq. de pac. tenen. in vsib. feudo. Neuiz. conf. 83. sub n. 1. r. † Quando verò saluaguardia data bonis frangitur, tunc pœna est arbitraria per dicta iura: & de hæc vi. Guid. pp. d. decis. 418. & ibi addit. ita fere distinguendo. & Boer. d. decis. 297. n. 6. & 7. & Doc. in d. l. denuntiamus, vbi Faber. C. de ijs qui ad Eccles. Guliel. de Cun. in tract. asscurat. & in l. quæ bona. §. quoniam. ff. de damn. infec. Farinac. d. q. 29. Io. Feral. tract. de priuil. Reg. Franc. priuil. 16. Cassa. super cōsuetud. Burg. rub. des iustices. vers. aduerte ramen. n. 46. & in Catalog. glor. mundi, p. 1. n. 118. & 195. & Neuiz. alleg. conf. 83. vbi an Episcopus possit recipere inferiores sub saluaguardia, & dicit saluaguardiam durare 30. ann. & vsq; ad mortem concedentis, nisi aliter expressum sit, vi supra 180 n. 249. † Nunquid autem Iudex noster possit concedere scalam francam ex causa duelli, & breuiter dico quòd non, quia licet habeat vices Principis, intelligitur in pertinentibus circa iustitiam, & non aliter, circa quam Iudex noster omnia potest, vt latè in 1. par. dixi, de cuius duelli materia latè tractauit tempore suo, & disputauit ad partes Bal. l. lex hoc iure. ff. de iust. & iur. Cagnol. in l. fauorabiliores, sub n. 15. de reg. iur. Nostris autem temporibus duellum est penitus prohibitum, quod singulare certamen appellatur, & non potest concedi, nec ad id consilium dari, nec fieri, nec videri, vt per Concil. Trident. 18 sess. 25. cap. 19. vbi appellat vsu duelli detestabilem, fabricante Diabolo introductum, ideoq; concedentes omni iurisdictione, vbi sit duellum priuantur, & qui in duello inter se configunt, pœnā per-

- petuam infamiam, ac confiscationis bonorum incurrunt, & in eo mori-
 caret ecclesiastica sepultura, ita quod si propter honorem mundi-
 lia duellum fiebat; nunc verò propter infamiam fieret, & per conse-
 quens qui duellum iniret perderet corpus, animam, honorem, &c.
- 282 omnia, & spectatores sunt excommunicandi, & perpetuo maledicti
 in dammati, sicut consilientes, & quidem apertè christianos nullo mo-
 do, nullave causa licite duellum fieri potest; de quo etiam per Decia-
 de delict. tom. 1. lib. 2. cap. 19. num. 41. fo. 36. Quamvis de facto in
 partibus Sabaudie anno præterito audierim hoc, singulare et sta-
 men secutum fuisse inter filium ducis, & Sabaudie Ducis, & Equi-
 tem magnæ exultationis Gallum, quamvis brevis Summus Postu-
 lex hoc videret ægre ferens, monuit, ut in futurum abstinere, si de
 causa saltem colorata extiterit, nempe Religionis Christianæ tuen-
 dæ (ut ferunt) & de hoc satis dictum.
- 283 Restat tandem videre cuius expensis pauperes carcerati alendi
 sint, & resolvitur si pro causa civili pauper sit carceratus, qui eum
 comprehendit fecit tenetur ad alimenta. tex. est in l. iudices, & in l. 3.
 C. de Episc. aud. glo. sing. in verb. agnoscere. C. de rogat. militum
 lib. 1. 2. Bar. in l. sanctum, de ter. diuis. in l. si visum. ff. de vt iud. Ca-
 so. inter conscrip. diuerso. tit. de captiua. n. 16. idem in l. si in frau-
 dem. n. 93. de Act. Boer. decis. 303. n. 10. & Pat. de sindic. cap. 4. in
 verb. carcer. vbi ait posse agi actione iniuriarum si lectum, & alimen-
 ta carceratis pauperibus denegantur ab illis, ad quos spectat.
- At si pauper est pro causa criminali incarcerationis, tunc debet alimenta
 ei de publico, secundum com. sent. & communem omnium locorum pra-
 cticam, quando bona carcerati fuere publicata. tex. in l. mulier in op.
 salinarum. ff. de capti. & postli. reuer. & ibi glo. nam quando fiscus
 sentit utile ex publicatione bonorum, utiq; incommodum tentare de-
- 284 bet. l. secundum naturam, de reg. iur. Marf. sing. 263. & publicatio
 sit damnum, reus non egeat dum stat in carceribus, aliqui si-
 negando alimenta dicitur homicida, vel nocere ante tempus. vbi
 negare. ff. de alim. & cib. legat. & in publicatione bonorum non com-
- 285 prehendantur alimenta. l. his cui. vbi Bar. ff. de Hinc ostendit si bo-
 na bamonitorum sint confiscata, quamdiu bamonitoris viliis, fiscus illius
 alimenta non percipit. Nell. de bamonitor. in 1. par. 2. temp. q. 84. & ita
 fuisse iudicatum testatur Boer. de bono. publicat. n. 7. vbi vide. & ra-
 tio est quia damnati retinent ea, quæ sunt iuris naturalis. l. in metal-
 lum. ff. de ijs quæ pro non scriptis secundum Doc. in l. vidum, vbi Bar.

- 28 / limitat habere locum in causa civili, aut crim. pecuniaria. † Hinc est etiam in fortioribus terminis, quod bonis confiscatis referuatur etiam legitima filijs, & prius est deducenda (deductis debitis) & si scus satisfacere tenetur, vt. per Bossi. eo. tit. n. r. cum mult. seq. & est eo. sententia; nec filius potest perire à parte alimenta filij bamniti, ex quo de iure natura sunt debita filijs. Spec. de execut. sent. ver. quid si filius, in fi. Nell. d. tract. de bamniti. in 1. p. 2. temp. n. 36. Veruntamen, quando quis est bamnitus, & eius bona sunt confiscata, non percipit alimenta de consuetudine. Alia ratio est in filio bamniti qui non deli-
- 28 & quit 1 & adeo non debet et factio patris priuari alimentis. l. si quis. C. de inoffest. all. sancimus. C. de pœn. & quid in crim. l. si. Malef. vi. Put. de iudic. in verb. sui rogatus. n. 2. si. m. l. 3. 1. 1. & fo. 159. & eadem legitima sit debita in re. natura, & loco alimentorum habeatur, per statutum tolli non potest. iura sanguinis, & ibi Dec. n. 7. & Add. de reg. iur. Est verum, quod si pater in vita alienauerit alia de causa quam ob delictum, tunc si nihil remanebit filio, patienter ferre memento, licet hæc conclusio multas distinctiones recipiat, quæ cum ad tractatum nostrum non pertineant, latet & indicare inter alios. Causa. decisi. 7. & 8. vbi latet de legitima, & in Add. & i. decisi. 16. par. 3.
- 289 vbi an? & quomodo pater. possit prohibere, ne bona alienentur in casu delicti filijs; & etiam Marzar. trac. de fideicommiss. q. 47. par. 2. Sed quando carceratus est inops, qui nulla bona habuit, sed eius paupertas tantummodo confiscata est, tunc deficitibus elemosynis, debet alimentari de publico, tex. formalis est expressus in d. l. iudices, & in l. 3. C. de episc. aud. Ias. in §. si quis in traulem. n. 23. institut. de act. & in l. si victum. n. 2. de re iudic. ibi Apostil. Et ratio est quia, sicut
- 290 reip. inter est delicta puniri, hæc congruit fide offic. pres. ita etiã reip. inter est alimenta præstari in carceratis, donec iustitia suum sortiatur effectum. l. cum ratio. ff. de bo. damnat. Fiscus autem à paupertate nullum commodum sentit, quia eius commodum bursa g. dicitur, Boss. de iur. & priuileg. fisc. ergo cessare debet in commodum per suæ adicta
- 291 quamvis filius, & reip. qui parentum. Alciac. in l. inter publicam, ver. fiscus, de ver. sig. l. i. p. l. in Rubr. C. de iur. fisc. & sic resoluitur quæstio an ad Dominum, vel ad Cõmunitatem spectet alere carceratos, & quoniam allegata fuit l. iudices. C. de episc. aud. dici possent hæc
- 292 alimenta præstanda à Iudice per illum tex. & videtur tenere, vltra alios, Abb. in reperto. in verb. paupertas, vbi Add. Corfet. sed re-
- vera quod tex. non dicit, nec nos, j. consideremus, in auth. de iur. & semiss.

- semiff. cum simil. aggrauatur solum Iudex in iubendo, & mandando, vt carceratis alimenta præbeantur ab eis, ad quos de iure, vel de cōfuetudine spectat: item quando Iudex non est pauper, sed Deitimonatus, debet ipse succurrere de suo pauperibus incarceratis, iux. Euang. quod superest date eleemosynam, & ecce omnia munda sunt vobis, Luc. 11. pium est enim, & sanctum, & meritorium vitæ æternæ alere pauperes. Matth. cap. 25. Put. de sind. in d. ver. carcer. cap. 4. n. 3.
- 293 † & infans mulieris carceratæ pariter publicis expensis alendus est.
- 294 Gomef. var. resolut. de delic. cap. 13. n. 37. col. 2. † pro quibus expensis Communitas potest imponere collectam, si non habet aliunde unde alere possit carceratos, vt trad. Bar. & Doc. in l. 4. §. actor. ff. de re iud. sequitur Boft. tit. de Prin. & priuileg. eius. n. 96. & pauperes hoc in casu non debent soluere collectam. In f. in l. 4. §. 1. n. 2. facit Bal. in
- 295 l. præses. C. de ser. & aqua. vbi pauper non tenetur alere pauperem cum ipse egeat, quia ita est ordo caritatis. c. dilecto. ext. de præben. & ex hoc alia fortitur quæstio, an collecta ista debeat imponi super rebus, id est super æstimo, aut per capita, vel per ora, & capita, & quod causa pauperum respectu alimentorum respiciat, seu requirat auxilium à communitate, tenent omnes Doct. in l. omnes, & ibi glos. C. de anno. & tribut. lib. 10. Bar. in l. sancimus. §. sed si quis, in f. C. de lat. li-
- 296 ber. tull. qua de causa in multis locis sunt constituta, & erecta loca pia pauperum, præsertim in alma Ciuitate Genue, vbi re vera pietas regnat, & in ea præstantissimum officium misericordiæ erectum est, quod pater pauperum dici potest, norma quippe, & exemplum mirandum omnibus alijs Prouincijs, tam quò ad exuberantiam continuam eleemosynarum, quàm quò ad ordinem, & formam alendi pauperes, quos non sinunt vagare per urbem illam quæritando, nec per Ecclesias impediendo orantes, sed recipiuntur passim amore Dei in locis deputatis, & inibi prouidetur eis de rebus, & alijs necessarijs quò ad victum, & vestitum, quinimmo artes traduntur eis, & instruuntur, prout quisq; ingenio, & industria pollet: nec mirum, vel vanum est, quòd Christus D. N. se centuplum redditurum esse ijs est pollicitus, qui pro eius nomine de suis bonis aliqua vel dimiserint, vel pauperibus erogauerint, cum nulla Ciuitas sit, cuius nos habeamus notitiâ, quæ tot opibus abudet quot Ianua, si priuatæ cuiusq; homini facultates considerentur.
- 297 † Et quoniam delicta atrociora, (vt plurimum) à sceleratissimis, & facinorosissimis patrari solent, ideo in modo, & ordine capturæ taliû homi-

hominum non est insistendum nimis, quia ordo est ordinem non seruare contra hos proteruos, vt dixi in 1. par. & frustra est querere, an sint relaxandi.

- 298 † Præterea licet à præceptis pœnalibus non sit inchoandum iudicium, vt per Boill. d. tit. quomo. proc. per præcept. pœnal. & ratio est quia contumax est si non comparet, vel quia conscientia proprij sceleris remouet, vel quia nō audet se ponere in carcere, cū de futuris contingentibus dubitari possit, vel propter potentiam aduersarij, & quandoq; propter nimiam iudicis sequitiam, vel aliter; non autem propter contemptum iustitiæ, aut iudicis, ideo regulariter à præceptis pœnalibus non est inchoandum. Clar. q. 3. 1. vers. item quæro. Bru. conf. 87. n. 46. Berrazzol. conf. 3. § 4. vol. 2. Rol. conf. 47. u. 44. vo. 2. & hoc maxime procedit vbi est formanda inquisitio, vt dicunt supra.
- 299 dicti Doct. † Sed in patria Fiuizani seruatur, quod sumptis informationibus, transmittitur præceptum pœnale reo, sub pœna confessi, & conuicti criminis, vt compareat personaliter ad respondendum pro nonnullis concernentibus interesse Fisci. ita vt reus ignoret causam suæ vocationis, quamuis præsumat; & quidem practica hæc, licet rigorosa prima facie appareat, & deuia à iure communi, per l. libellorum. C. de accusat. tamen negari non potest, quin processus non fiat magis secretè, & imposturis, & subornationibus minus locus sit; & licet de iure communi in alijs locis practica seruetur formandi in-
- 300 quisionem, tamen † ex causa quandoq; iudiciū incipit à præceptis pœnalibus, & ex causa multa alia fiunt, quæ alias iniusta apparerent. Bal. in l. si quis nō dicam. col. 3. in fi. C. de episc. pulchre Cachera. decis. 88. sub n. 34. & 35. & seq. & diuersimode fiunt hæc præcepta pœnalia, vt dixi n. 189. vel sub pœna confessi, aut conuicti, vel sub pœna pecuniaria, aut alia grauiori corporali, vel aliter. Farinac. de de-
- 301 lict. & pœn. q. 19. Nec possunt fieri nisi à supremo Iudice, vel ab auctoritatem brachij Regij habente. Boill. eo. tit. n. 13. Put. de iudic. in ver. restat videre de præceptis. & per Clar. d. q. 3. 1. vbi nisi de ordine Senatus talia præcepta fieri possunt, quibus in locis habetur quid stante statuto imponente pœnam contumaciæ confessio, & con-
- 302 uictio. vi. Nat. conf. 594. vo. 3. Fely. in c. 2. de dol. & contu. Peregr. de iur. fisc. lib. 5. n. 32. † vbi tenet, quod quis non potest citari sub pœna confiscationis honorum, & Ias. in l. quod iussit. n. 19. de re ind. vbi non potest præcipi quod quis non recedat à demo sub pœna delicti, quia diceretur delictum de non delicto quod non potest Iudex ordinaris

- narius facere, vt infra dicam, nisi præcipiatur sub pœna confessi, & conuicti criminis. vid. supra n. 251. Verùm hæc omnia cessant in iudice nostro supremæ authoritatis, propter Brachium Regium, per ea
 303 quæ in 1. par. sub n. 7. & alibi passim dicta sunt, † & dispositio 1. eos. C. de mod. multæ. qua cauetur ne multa excedat certam quantitatem, de consuetudine non seruatur etiam à iudicibus ordinarijs, sal. in l. 1. ff. si quis iusd. non obtemp. Rol. consl. 47. n. 13. vol. 2. D. Menoch. cas. 280. Boss. tit. de inuict. n. 8.
- 304 † Cause verò procedendi per præcepta pœnalia, videntur esse quando delictum est certum, & valde atrox, sed difficilis probatio- nis, & est suspicio vehemens contra certam personam, quæ post delictum latitaret; & quia non potest sumi indirium à latitante tanquã
 305 de fuga, † cùm latitans fugere non dicatur. Bar. in l. 1. col. 1. C. de edict. act. & Put. in ver. carcer. cap. 6. n. 3. ideo solet citari per præcepta pœnalia, eo maxime attenta eius qualitate. Item potest esse quoddam iudex sciat in cōscientia veritatem facti, & tamen non inueniantur testimonia, quæ deponere in iudicio velint, vel testes timeant deponere nisi prius is, qui deliquit valde potens sit carceratus, & vt delictum non remaneat impunitum, fiunt præcepta comminantia magnam pœnam si vocatus comparere nolit, aut quia aliquando sic prudenti iudici placuit ex aliqua causa non formare inquisitionem, contra vnum (quando à pluribus delictum factum arguitur) ne complices, vel alij suspecti fugiant, aut instruatur videntes inquisitionem contra socium formatã, idẽ quando tractaretur de pluribus delictis grauibz ad cautelam fieret, præceptum de comparẽdo sub leuiori pœna, quia videns tenorem inquisitionis forte renueret comparere, quandoquidem iuxta qualitatem pœnæ nimis grauis timorẽ
 306 rem incuteret; † quas quidem considerationes habere solent iudices valde practici, & supremæ authoritatis tantum; qui iux. casus, & facti contingentiam, consilium (vt dicitur) sumunt in arena, tanquã copiosi partitorum, seu remedium, exemplo prudentis. Medici; qui modò vnum, modò aliud remediũ adhibet, prout qualitas morbi inueterati, & gangrenæ requirit, adhibendo tandem ignem, secundum subiectam materiam, & extremis morbis extrema remedia, dicit Aphorif.
- 307 Verum in proposito quando testes indicta multa comparere nolent, tunc possunt multari toties quoties, vt dixi de rest. in 5. par. n. 66. & 177. & post trina multa is testis arguitur de falso, tanquã suborna-

- subornatus, vel pecunia corruptus, & ad hoc Bar. in l. 1. §. 1. ff. de falsis cautelam docet, ut formetur inquisitio contra hunc testem de pecunia accepta pro testimonio adhibendo, qui poterit in contumaciam condemnari, iuxta dispositionem legis. Cor. de fals. cuius timore ven-
- 308 nient Ang. de malef. in ver. comparent dicti inquisiti. n. 7. † At Iudex Brachij regij pœnam d. leg. Cor. de fals. poterit comminari testi ab initio per præceptum pœnale, non servato ordine multæ, nec formata inquisitione, cum possit procedere ordine non servato, nec servata forma iuris ordinarij, ut supra in 1. par. sub n. 127. cum seq.
- 309 † Postremo Iudex noster poterit saluumconductum facere tam absentibus iam condemnatis, seu bannitis, quam adhuc non bannitis, vel circa alia delicta, præter delictum de quo præcipue queritur, vel ab illo se expurgare valeant, vel ut veniant dicere veritatem, tanquam testes, ut delictum, & delinquentes detegantur, quod iudices ordinarij (extraordinaria auctoritate non fungentes) minimè facere possunt, nam saluumconductum facere soli Principi competit. Boff. in tit. de citat. n. 39. per tex. l. delegati. ff. de pœn. Saly. in l. cum indulgentia. C. de sent. pall. dixi de test. in 4. par. sub n. 70. cum seq. Clar. §. si. q. 32. ver. tu scis. & ver. sed hic quero. Boer. decis. 179. D. Menoc. de arb. q. 81. Afflict. decis. 4. ubi dicit, quod solus Princeps saluumconductum
- 310 perpetuum facere potest, † sed Iudex habens Brachium regium, saluumconductum facere non potest, nisi ad tempus; & ex causa indagandæ veritatis, ita exigente iustitia, & non aliter, quia saluusconductus siue in perpetuum, siue ad tēpus, quod concedi solet à Principe, alia de causa, quam ob exercendam iustitiam sapit naturā gratiæ, quæ soli Principi reservata est, ut pulchrè per Boer. decis. 297. nu. 7. & 8. & ubi de causa iustitia cessat, utiq; cessat auctoritas Iudicis, & cum cessante de appellat.
- 311 † Et de frangente saluumconductum, vi. Boer. d. decis. 279. & Menoch. cas. 337. & ad hanc materiam vi. Farinac. de carget. q. 29 fo. 293. ubi diffusè loquitur. & Nell. d. trac. de bannit. 2. par. 2. temp. q. 15. & alios quamplures alleg. Baiar. ad Clar. q. 32. n. 17. & q. ad n. 41. & Carlar. de excus. sent. capt. bannit. cap. fin. 316. Put. de iudic. in verb.
- 312 saluusconductus, † ubi dicit quod habens saluumconductum, si capiat, debet reponi in pristinam libertatem, etiam quod illud habuerit Iudice non habente potestatem concedendi saluumconductum, & hoc propter fidem publicam, de qua Valer. Max. lib. 6. cap. 6. ait, fidei publicæ imaginē ante oculos posita, venerabile fidei

numen dexteram suam, certissimum salutis humanæ pignus ostentat, sub qua nemo decipi debet. l. 1. C. de ij qui veniam ara. impetr. Dec. & Cagnol. in cæst natura. de reg. iur. Franc. decis. 258. n. 1. vo. 2. Vid. Farinac. d. q. 29. n. 5. & 95. & in summa ex quo saluusconductus est stricti iuris, ut firman supradicti Doct. & tantum valet quantum sonat.

31 4† Cautela est ut omnes vires saluiconductus extensæ exprimantur, ac scriptæ sint in diplomate, videlicet qua de causa, per quantum tēpus, ubi, & ijs similia, nam abundans cautela non nocet, & saluiconductus omnino seruandus est, nec vlllo modo violandus; quia licet expediat puniri malefactores, tamen non via iniqua, & iniusta,

3 15† quoniam non sunt faciēda mala, ut eueniant bona, 2. q. 2. primum. c. non sunt. 2. 3. q. 4. Damas. reg. 107. Et in hoc propos. vi. Decia. de delict. tom. 1. lib. 2. c. 19. ubi tractat an delictum minus permittendum sit, ut delictum maius euitetur, & plura iura adducit, sed in

3 16 duobus tantum casibus fidem frangere liceret; Primò quando qui habet saluiconductū, promissit dicere veritatem, & seriem facti extraiudicialiter narrare, & propter hoc fuit ei saluiconductus concessus, & postea coram Iudice negauit veritatem, nam hoc casu fran-

3 17 genti fidem, fides frangatur eidem. l. cum proponas. C. de pac. † Secundò casu quando iste veniendo, vel redeūdo non leuiter deliquit, nec ad necessariam defensam, ut per Iodoc. prac. crim. cap. 26. num. 7. Franc. d. decis. 258. refert, & sequitur Baiar. ad Clar. d. q. 32. sub n. 35.

3 18† Et pro cōplemento huius secunde partis, ut finem cum eius principio coniungam, licet de appellatione tractare sit superfluum, stante suprema authoritate Iudicis nostris; nihilominus quero, an reus (ubi appellari potest ab iniusta carceratione) post decem dies de iure communi datos ad appellandum, vel post terminum à statuto præstitutum admittatur semper, & quodcumq; & breuiter dico, quod sic, quandoquidem grauamen hoc est continuum, & successiuū, nam carcer coerçet, & est mala mansio, ut dixi in hac par. n. 12. cū seq. Spec. in tit. de Appellat. §. nunc restat. ver. sed quid dices de hac detentione reali, ideoq; tempus non currit; & quamuis à præcepto de captura non appellatur, tamen à diutina carceratione appellari potest, cum sit species pœnæ: l. qui diutino. ff. de pen. & carcer detur ad custodiam, non autem ad pœnam. l. 1. & l. de ij. C. de custo. reo. l. aut dam num. §. solent. ff. de pen. Bal. in l. 2. C. de episc. aud. Marf. prac. §. attingam n. 19. §. expedita. n. 73. Ias. in l. ait prætor. §. si aliquando. n. 9. ff. de no. op. nunt. Guid. Pap. decis. 236.

320 † Sed quæro etiam an pendente appellatione carceratus debeat stare in carcere iudicis à quo, vel iudicis ad quem, & videtur quod debet stare in carcere iudicis ad quem, eo quia carceratio est de processu. Boss. in tit. de captura. n. 3. Put. in d. ver. carcer. cap. 7. nu. 2. vbi mouet, sed non resoluit, sicut Sol Martij. alleg. not. in leos, de appell. & virtute appellationis interpositæ appellans constituitur in potestate, & protectione iudicis ad quem, & est exemptus à iurisdictione iudicis à quo. c. ad audientiam. extra de Appellat. & Guid. Pap. decis. 436. n. 1. Lancellot. de attentra. in 2. par. cap. 12. 10. limit. n. 8. & in præfat. n. 208. cum seq. vbi an captura litis pendentiam inducat, quæ op. vera est, & seruatur quando iudici ad quem occurrit petere carceratum in fortijs suis pro examinando, vel aliter, vt per eundem Guid. Pap. decis. 237. n. 2. & ibi addit. alioquin consuetudo obleruat carceratum morari in carcere iudicis à quo, donec cognoscatur quid iuris, vt in 1. paradixi in hoc propos. sub nu. 90. Et per hæc sit finis impositus huic secundæ parti ad laudem Dei, & gloriosiss. Matris Mariæ Virginis.

S V M M A R I V M

TERTIÆ PARTIS.

- 1 **B** RACHII Regij vires circa torturam. n. 48.
 2 Tortura materia difficilis, & periculosa.
 3 Sancti August. verba ad Iudices, quo ad torturam.
 4 Exempla quibus innocens ab torturam dixit se
 5 nocentem.
 6 Brachium Regium cur, & quibus de causis, quo
 ad torturam detur.
 7 Repetitio testium quando facienda, & quando nō.
 8 Reus referens se ad iam per eum dicta, an satisfaciatur in repetitione.
 9 Cautela quando reus pluries examinatur, ne contrarietur.
 10 Indicia ad torturam quæ sufficientia sunt. 73.

- 7 In Tortura attenditur principium.
- 8 Tortura super processu informatiuo quando locus sit.
- 9 Confrontatio quando facienda, & ad quem effectum.
- 10 De delicto ante omnia constare debet.
- 11 Iudex quid considerare debeat antequam ad torturam deueniat.
- 12 Protestationes diuerse in principio torture adhibende.
- 13 Conuictus, & non confessus, an pœna ordinaria sit puniendus.
- 14 Protestatio hæc, citra præiudicium conuicti, quid operetur.
- 15 Appellationes in criminalibus statuta prohibent.
- 16 Practica interrogandi reos. n. 40.
- 17 Reus tortus, & negans, an possit aliquo passo condemnari.
- 18 Conuictus qui, & quando verè dicatur conuictus.
- 19 Conuictio per confessionem non fit.
Confessioni sine inditijs non est quiescendum. 266.
Condemnari an possit per vnum testem reus.
- 20 Probatio plenissima qua.
Socij criminis an plenè probent.
- 21 Mandatarij duo, si vnus fateatur, aliter negat, an mandas dicatur conuictus.
- 22 Probatio plena, quæ. inf. 299.
- 23 Conuictus quot modis dicatur, & quot modis quis possit conuinci.
- 24 Conuictus, an sit necesse quod etiam fateatur.
- 25 Statum loquens de confesso, non habet locum in conuicto.
- 26 Conuictus quando est torquendus, quot vicibus torqueri debet. n. 41.
- 27 Indices suprenne auctoritatis possunt recedere à regulis iuris communis,
alijs verò non.
- 28 Iudex Brachij regij terminos ordinarios quomodo egredi possit.
Omne nimium vitiosum.
- 29 Conscientia est Dux, & Regina omnium actionum.
Tortus an quis sufficiens dicatur, statum arbitrio iudicis.
Conuictus, ut fateatur tortus, si sustinet negatiuam, qualiter puniatur.
- 30 Reus qualiter condemnari potest pœna arbitraria, sine confessione, & torture.
- 31 Probatio plusquam semiplena.
- 32 Iudex liberum habens arbitrium, potest eligere illam viam, quæ in eius
conscientia tutior sibi videtur n. 50.
Rei facinorosi non sunt relaxandi.
- 33 Delinquentes consuetudinarij carentes pietate pietatem non inueniunt.
Crudelitas & impietas quando pro pietate habeatur.
- 43 Delicta an cum misericordia sint querenda, & tractanda.
- 35 Delinquens consuetudinarius semper est à consuetudine inditiatus.

Consuetudo delinquendi est iuxta legem.

Tortura in maiori solentia quatuor adhibetur.

36 Testes omnes an interrogandi, vel duo sufficiunt.

37 Tortura tantum est reformativa, sicut contrarius constitutio.

38 Protestatio circa praesentem confitetur & committit.

Reus super aliis delictis quatuor interrogandus, & torquendus.

39 Interrogari in specie quod quis debet.

40 Certum quod est, non debet in dubium renocari.

Quaestio cessat in confesso.

Quod per confessionem constat, apparere, immo certum esse dicitur.

41 Reus conuictus, & confessus interrogatus, an deliquerit, impertinenter dicitur interrogatus.

Iudex fatuus est, qui Reum confesum & conuictum, adhuc dubitativè illum interrogat, & quam sit praesudiciale.

42 Iudex potest interrogare Reum conuictum & confesum, quo ad alios. Confessus, probata deinde innocentia non debet puniri.

43 Protestatio citra praesudicium Bamni, & rei iudicatae.

44 Confessus per solam contumaciam, audiendus.

45 Fiscus habet intentionem fundatam in statuto, in sententia, in bamno.

46 Bamnitus ad novas defensiones non solet admitti, nisi prius audito statu cause à Principe, & quam sit damnosum hanc practicam non servari.

47 Bamnitus quando per Iudicem ad novas defensiones possit admitti.

48 Brachy regis vis & auctoritas, quanta, & qualiter circa torturam exercendam; & de effectibus exinde resultantibus.

Deus Donum Intellectus dat Iudicibus timentibus eum.

49 Conscientia bona testibus gaudet.

50 Conscientia bona communis esse debet. 159.

Conscientia bona Iudicem excusat. supra n. 32.

51 Tortura gradus qui, & quot sunt.

52 Tortura quomodo adhibenda leniter, & quando acriter.

53 Iudex in adhibenda tortura, quae considerare debeat. n. 100.

54 Tortura ad mensuram danda.

55 Tortura plena quae dicitur, quae non.

56 Tormentorum species multa, & quae magis in usu, & quae in desuetudinem abierunt. 57. & seq.

57 Tormentum funis est magis in usu, & tortura funis est regina tormentorum.

58 Ferula, aut fustigatio, pro tormento, contra quos adhibetur.

59 Tormentum ignis quomodo infertur.

60 Horologium pulverinum esse necessarium in adhibenda tortura.

Qee

Tor-

- 61 Tormentum finis in squassis dandis periculo *est*.
- 62 Torqueri potest qui nō vult Iudici respondere, & qualiter hoc sit verū. n. 63.
- 63 Practica torquendi eum, qui non vult respondere Iudici.
- 64 Dolosus dicitur, qui renuit respondere Iudici.
- 65 Taceus quando inditium facit contra se.
- 66 Armade domo Rei non sunt sumenda, & quomodo Reg. fallit.
- 67 Turpitudinem suam allegare an liceat.
- 68 Interrogatorijs impertiuentibus, quis non cogitur respondere. & n. 72.
- 69 Iurare cum tenetur reus cogi potest, alioquin torqueri potest.
- 70 Iudex liberi arbitrij nequit siue iuramento recipere testes.
- 71 Testis q super capitulis deposuit, reuēns iurare super interrogatorijs, nil pbat
- 72 Respondere quando quis non tenetur.
- 73 Inditia ad torturam sufficientia. 6. & inf. 136.
- 74 Iudex Brachij regij torquere an possit absque sufficientibus inditijs.
- Iudex Brachij Regij est omnino alligatus conscientie.
- 75 Iudex Brachij Regij potest credere testi, alias non credendo.
- Testes inhabiles quando admittuntur.
- 76 Testi condemnato, vel conuicto de falso, fides non datur.
- Testis qui per torturam falsum dixit, non punitur.
- 77 Arbitrium liberum datum intelligitur quo ad personas, & non quo ad dicta testium.
- Testium multitudo non potest sanare defectus qui in dicto testium insunt.
- 78 Inditionum ad torturam multæ qualitates.
- 79 Fama inditium.
- 80 Fama facit credere quod fortè non est.
- Famam negligere est vituperium.
- 81 Nomen malum quod nam inditium facit.
- 82 Argumentum à malo nomine fallax est.
- 83 Papa cur nomen sibi mutat in sua creatione.
- 84 Denominatio facit inditium contra denominatum.
- Qui stat videat ne cadat.
- 85 Conuersatio mala inditium facit.
- 86 Conuersatio mala, & bona verba causant dolorem.
- 87 Mendacium quale inditium facit.
- 88 Rubor inditium facit.
- 89 Fuga quando inditium facit.
- 90 Resistentia facta curie quando inditium facit.
- 91 Dictum socij criminis quodnam inditium facit.
- 92 Delinquens solitus qui dicitur.

- 93 *Affertio vulnerati quod inditium facit .*
 94 *Incertitudo vitiat inditium .*
 95 *Inimicitia inditium facit .*
Surdus , & mutus , an in testes admittantur ?
 96 *Minae faciunt inditium .*
Odium indicat , & infert ad delictum .
 67 *Mala qualitas personae praestat inditium .*
Vagabundus quis dici potest .
Personae contra quas ius praesumit .
 98 *Blasphemantium finis malus .*
 99 *Blasphemiae poena quae olim , & quae hodie per statuta ?*
 100 *Confessio extraiudicialis , & n. 227 .*
Laetantia inditium facit .
 101 *Confessio extraiudicialis an sit punibilis .*
 102 *Affertio eius qui primo notificat malefictum facit praesumptionem contra eum .*
Testis quandoq; est quis in occultis contra se .
 103 *Taciturnitas uxoris arguit contra illam de homicidio viri .*
Repertus iuxta locum delicti facit inditium .
 104 *Sanguinis emissio è cadavere in conspectu alicuius inditium contra eum facit .*
 105 *Gladius sanguinolentus , quod inditium facit .*
 106 *Inconstantia , trepidatio , pavor , contrarietas , variatio , & huiusmodi*
inditia faciunt .
 107 *Allocutio secreta inditium facit .*
Aggressio & insultatio nullis dictis verbis inditium faciunt .
Affistentia delicto quomodo facit inditium .
Præparatio insolita parit suspicionem .
 108 *Contumacia est inditium .*
 109 *Inditia proxima , remota , & necessaria .*
 110 *Inditium credibile , seu verisimile , quale sit .*
 111 *Inditium à praesumptione differt .*
Adminiculum quid sit . & statur arbitrio Iudicis ?
 112 *Argumentum contra aliquem ex quibus constat .*
Coniectura quae sit .
 113 *Tortura an sine inditijs possit irrogari .*
 114 *Casus quibus videtur sine inditijs posse ad torturam deveniri . n. 115 .*
 115 *Torturam semper aliquod inditium præcedere oportet . & in quibus ca-*
sibus magis irrogatur .
Torqueri qui possunt sine inditijs .
 116 *Tortura quando locum habere debet , & quando non .*

- 117 Tortura quando cum solis adminiculis infertur.
- 118 Mandatarius quando quis presumitur delinquendo.
- 119 Tortura sine inditijs qualiter inferenda.
- 120 Inditium & discretio pari passu ambulant.
Summum ius summa iniuria.
- 121 Indices crudeles, & improbi.
- 122 Tortus & confessus sine inditijs, non debet condemnari.
- 123 Torqueri, qui non possunt.
- 124 Torqueri personæ aliquæ privilegiatæ possunt virtute Brachij Regij.
vi. infra n. 129.
- 126 Tortura senibus, pueris, & infirmis qualiter inferenda, & quomodo mulieribus prægnantibus.
- 127 Torqueri possunt laborantes febre quartana.
Cæci, surdi, & muti an torquendi.
- 128 Arbitrium in dubio erga aliquos privilegiatos extendendum.
- 129 Privilegiatæ personæ quando possunt torqueri.
- 130 Iudex ante torturam quid habeat considerare. sup. n. 52. & 141.
- 131 Tortura à quo prius incobanda.
- 132 Confessionis patris metu torture an standum sit.
- 133 Mulieres minus torturam timere.
- 134 Tortura non est adhibenda passim pro quolibet inditio.
- 135 Tortura quando repetenda.
- 136 Tortus ab uno Iudice, si est torquendus ab alio ea de causa habetur ratio torture primi indicis.
- 137 Tortura iellus finis quot dari possunt.
Tortura interpolatis vicibus qualiter danda. n. 139.
- 138 Tortus semel, an iterum possit torqueri, quid stante statuto.
Torturam, an liceat dividere.
- 139 Tortura socijs criminis quomodo irroganda.
Practica repetendi torturam.
Tortura quando non sit perficienda.
- 140 Iudex Brachij Regij potest excedere modum & tempus in torquendo.
- 141 Iudex dum reum torquet, quæ considerare debet. sup. n. 52. & n. 130. &
de cautela ne aliquid mali contingat.
- 142 Tortura, an quis à seipso subijci possit.
Nemo dominus membrorum suorum.
- 143 Meri imperij, quæ sunt, non conceduntur ex pacto priuatorum.
- 144 Iudex Brachij Regij equiparatur prudenti Nauta.
Ius commune debet minus legi, quam fieri possit.

- 145 Iudicium quorundam impertinens indagatio, & mens non recta in materia torture.
- 146 Index cuiuscunque authoritatis, qui excessit valde in torquendo, & tortus moritur in tortura puniendus est capitaliter.
- 147 Tortus indebite, an teneatur de iniuria verbo, vel facto illata contra Iudicem.
- 148 Iram continere, maius esse fertur, quam hostes in bello superare.
- 149 Impunitate promissa, & non seruata, an excusetur reus si delinquit contra Iudicem.
Fides etiam hosti seruanda.
Iuramentum super promissione impunitatis an seruandum.
Iudex ordinarius, non potest impunitatem promittere.
- 150 Qui contrahit vel scit, aut scire presumitur.
Iudex supremæ authoritatis potest impunitatem promittere, & debet eam seruare.
- 151 Impunitatis promissio parum distat à suggestionem.
- 152 Confessio sub spe impunitatis extorta quando valet.
Veritatem inuestigare quot modis permittitur.
Impunitatis promissio ambigua non est obligatoria.
Sententia contra iniustitiam facientes, Ezech. Proph.
- 153 Confessio spe impunitatis extorta reuocata quid iuris, & an faciat nihilominus inditium.
- 154 Impunitas furi promissa non seruanda.
Salarium an debetur Iudici concessa impunitate à Principe.
- 155 Incantationes, & maleficia quibus Rei in tortura vtuntur. n. 154. & 155.
Mundus sine timore torture non potest in pace viuere.
- 156 Iudex quid facere potest contra incantationes.
- 157 Tortus & non confessus ob dubium incantationum, an debet aliquam penam condemnari.
Incantationum inditium.
- 158 Regula ordinaria in materia torture sunt fallaces.
Gladius in manu insanientis periculosus.
Practica bona & approbata seruanda.
- 159 Iudex iustus tenetur adaptare suam particularem conscientiam, cum conscientia publica.
- 160 Iudex ordinarius excedendo vires excusatur quandoq; si est recta conscientia.
Iudex ordinarius secundum acta & probata iudicat.
Limitata causa limitatum parit effectum, idem de iurisdictione limitata.
- 161 Brachij Regij authoritas, & recta conscientia simul quantam vim in torquendo præbent.
- 162 Iudex caueat à torquendo ex abrupto, sine aliquo inditio, & quando non est certus in conscientia.

- Tortura in delictis occultis facilius irrogatur.*
- 163 *Brachium Regium dicitur subordinatio quadam extraordinaria, non tamen penitus iuri contraria.*
Brachium Regium carens ratione mortuum dicitur.
Arbitrium liberum regulatur cum iusto, & iustum cum veritate & consciencia.
- 164 *Tortura an interueniant Advocatus, & Procurator fiscales.*
Fiscus dicitur subditorum calamitas.
- 165 *Tortura in pœnis arbitrarijs, an inferri possit.*
- 166 *Tortura super delictis leuibus, an inferenda.*
- 167 *Tortura an testi in causa civili inferenda.*
- 168 *Mandans qui factus est mandatum, sed illud renouasse, an huic confessioni cum qualitate standum sit.*
Confessio qualificata qualiter acceptanda.
Renouatio est facti, & qualiter fiat. n. 170.
Mandatarius quando non disgrauiat mandantem.
- 169 *Mandatum quibus coniecturis non presumitur renouatum.*
- 170 *Renouatio qualiter fieri debet.*
- 171 *Mandans renouando, an tenetur certiorare eum contra quem mandatum dedit. & quomodo.*
- 172 *L. nihil tam naturale. de Reg. iur. qualiter procedit.*
Statutum Mantue sub Rubr. de mandatoribus, interpretatur.
- 173 *Mandans qui dicit renouasse mandatum, sed patrato delicto receptans delinquentes mandatarios, est ac si non renouasset.*
Acceptans illico delinquentem an pari pœna puniendus.
- 174 *Mendax in re principali, dicitur mendax in accessorio.*
- 175 *In dubio semper, ad coniecturas recurrendum est.*
Mandatum tale præcessisse præsumitur, quale delictum successit.
- 176 *Differentia inter mandatum, consilium, & persuasionem.*
- 177 *Mandans occidi, dicitur ipse homicida.*
- 178 *Mandans an teneatur de excessu.*
- 179 *Mandans tenetur de omni & toto eo quod sequitur ob mandatum.*
Vulnera, percussiones, & verbera non dantur ad mensuram.
- 180 *Qualitates aggravantes delictum ob factum mandatarij, utiq; mandantem aggravant.*
- 181 *Confessio per torturam requirit ratificationem.*
Ratificatio confessionis quando, & qualiter facienda. 185. & 192.
- 182 *Confessionis duæ sunt perseverationes.*
Perseuerantia alia expressa, alia tacita.
- 183 *Confessio in tortura sine inditijs, sed perseverata an valet.*

Perseuerare

Perseuerare in confessione quando quis dicitur .

- 184 Confessus in tortura, si nolet ratificare, quid agendum .
- 185 Confessio debet esse verisimilis, probabilis, ac concludens .
- 186 Confessio in tortura, & ratificata, an possit reuocari .
- 187 Confessio reuocatur facilius quando est sine inditijs per torturam extorta, quamvis ratificata .
- 188 Confessio sine inditijs non valet. amplia pluribus modis vt ibi .
- 189 Reus quis non debet constitui, legitimis inditijs non subsistentibus .
- 190 Delinquentium astutia, & præmeditata falsæ defensiones . & n. 294.
Delinquentes absentes quibus cautelis vtuntur .
Iudices causarum criminalium caueant à fallacis & imposturis delinquentium, ne destruantur processus .
Subornationis causa quando est tractanda .
- 191 Qui timet Deum sapiens erit, & prouidenda prouidebit .
Impij ambulant in circuitu .
Sapientia huius mundi stultitia apud Deum .
- 192 Ratificatio quandoq; in tortura fieri debet .
- 193 Confessione metu torture facta quando dicitur .
Tortura frigore, & fame dicitur fieri .
- 194 Timorem incutere, vbi non decet, malum est .
- 195 Confessio indubio metu tormentorum iudicatur facta .
Indubio sinistra præsumptio contra quos sumitur .
- 196 Hominum quidam feris crudeliores .
- 197 Tortura modica non dicitur tortura .
- 198 Tortus quomodo confessus dici potest non metu torture .
Audaces, & feroces, quomodo succumbere possunt in audacia . & in subeunda tortura .
- 199 Pusillanimes facili ter paent, ac terrentur pro minimo .
Territiones quos terrent, & quos non terrent .
- 200 Ratificatio ob quas personas necessaria non est .
Confessio virum spontanea, vel metu torture statuitur arbitrio Iudicis .
- 201 Confessio qualis esse debet. supra n. 185.
- 202 Confessio spontanea differt à confessione voluntaria .
Voluntas licet coacta, tamen voluntas dicitur .
Confessionum quæ fortior, & validior est .
- 203 Confessio reuocari potest, & quæ contra propriam confessionem deduci possunt .
- 204 Practica reuocandi confessionem propriam. n. 206.
Confessio quando reuocari potest .
Quid post sententiam .

Quid si fuerit acceptata.

Quid ex intervallo. quid in teste. n. 219.

Quid post conclusum in causa.

Quid si fuerit geminata.

205 Confessionis reuocatio quando non tenet.

Error qualiter probandus. n. 207. 210. 212.

206 Confessio de proprio facto, vel de alieno quo, & qñ reuocari potest. 208.

207 Confessionis reuocanda, quæ & quot sunt causa iustæ, & legitimæ.

Confessio Rei, & Procuratoris, est reuocabilis, secus Advocati.

208 Probatio rem aliter se habere quando sufficit, & quando non.

209 Confessio quando reuocatur parit suspicionem, ne testes sint subornati.

Testis ex intervallo non potest reuocare suum dictum.

210 Error quando allegari debet.

Metus qualis sit, vt excuset.

Metus quando tollitur.

Metus qualiter allegandus.

211 Metus solus non disgramat.

212 Confessio per solum metum torture non reuocatur. supra n. 211.

Practica torquendi illum qui allegat confessionem suam per metum torture emanasse.

Reuocatio confessionis per metum an sufficit, & qualiter in hac re Iudex se gerere debet.

213 Confessio quando dubia remanet, & non nitida. an possit Reus cōdemnari.

214 Ignorantia an sit causa sufficiens reuocandæ confessionis.

Ignorantia in quibus cadit.

215 Ignorantia in facto alieno.

Restitutio ex capite ignorantie quando concedenda.

216 Oblitus an sit iusta causa reuocandæ confessionis.

Oblitus in teste est lata culpa.

217 Falsio optimum locum habet in memoria. quid si quis finxit se fatuum.

Falsio quomodo sanatur.

218 Falsio an sit causa legitimæ reuocandæ confessionis.

219 Persuasio an excuset, vel tollat confessionem.

Confessio sub spe impunitatis an reuocabilis.

220 Reuocatur is effectus.

Confessio reuocata, dum quaritur de veritate non tollitur per reuocationem, sed stat in suspensio.

Confessio reuocando quando non debet audiri.

221 Statutum Mantua Rubr. de Tormentis, circa ratificationem interpretatur
Reuocatio

211 *Renuocatio confessionis, quæ est admissibilis potest à quolibet pro suo interesse deduci.*

Renuocatio confessionis est materia quotidiana.

212 *Practica seruanda à Procuratoribus, & Aduocatis circa renuocationē confessionis Reorum.*

Renuocatio simplex non releuat.

214 *Quæstio iuris non fiat in arbitrio Rei.*

215 *Practica seruanda à Reo qñ vult renuocare confessionē sub quouis pretextu.*

216 *In confessione spontanea minus agitur, quam in confessione tortura.*

Confessio spontanea incontinenti renuocanda.

217 *Confessio quamuis renuocata, qualiter perseuerare dicitur.*

Confessio extraiudicialiter facit inditium ad torturam si est probata, & negata secus si renuocata sit ex aliqua iusta causa.

218 *Tortus persistens in negatiua debet sepe examinari.*

Cautela eruendi veritatem à negantibus.

Cautela qua delinquentes vtuntur in tortura.

219 *Rei torquendi quomodo sunt ab Aduocatis instruendi ne fateantur delictum.*

230 *Reus qui confitetur in tortura, & postea non vult ratificare, quoties torquendus. v. num. 234.*

Practica seruanda in torquendo Reos qui statim in tortura fatentur, & demissi negant, toties quoties confessi sunt. n. 234.

231 *Confessus qui renuocat confessionē, an torquendus, vel aliqua pena punitus.*

Confessio iam clara ex qbus fit obumbrata, & nō liquida, sed obscura reddit.

232 *Confessione prima renuocata, & deinde iterum tortus confitetur, an postea licebit iterum renuocare.*

233 *Melius est peccare in tempore, quam in sententia.*

234 *Reus qui suspensus in tortura statim confitetur, & demissus statim negat, quoties torquendus.*

235 *Delicta ob qualitates magis grauantur.*

236 *Confessio clerici facta coram Iudice laico an valet si renuocata est coram suo Iudice.*

Confessioni soli non est standum, sed vltius quærendum. supra n. 19.

237 *Iudex debet querere veritatem, & non perseuerantiam.*

Iudex fiat in medio fateri, & negare. & amplectitur quod est verius, & de alijs circumstantijs spectantibus ad Iudicem.

Iudex quas habere qualitates debeat.

Qualitates laudabiles in Iudice, & quæ prohibentur, & requiruntur.

238 *Aduocati, & Procuratores veniunt parati coram Iudice, ideo Iudex cautus sit ab improuisa locutione.*

- Vota Iudicum, auditorum & aliorum mature proferenda.
- 239 Audientia benigna Iudicum, mitigat dolorem, luctum, rancorem, & aufert suspicionem.
- Notarii actorum aliqui sunt, qui negligunt perficere processum, & suam culpam in Iudicem retorquent.
- Iudicis cura circa carceratos.
- 270 Index caueat ab odio, amore, timore, & pratio.
- Index timens Deum omnia recte agit.
- 241 Ius iniquum statuere, an licet Iudici liberum arbitrium habenti.
- Ius iniquum a Dominis statui potest.
- Ius iniquum Dominorum quale sit.
- 242 Iuris iniquissimi exempla. 243. 244.
- 243 Ius iniquum quot modis sumitur.
- Potestas absoluta soli Regi, seu Principi competit.
- Arbitrium plenum quid sit.
- Iniquum quando equo praefertur.
- 244 Ius iniquum est concedere ad requisitionem partis torturam.
- 245 Index Brachij Regij ad evitanda scandala ius iniquum exercere potest.
- 246 Afflictionem afflicto dare est ius iniquum.
- Cogere inuitum ad accusandum est ius iniquum.
- Cogitatum solum condemnare est iniquum.
- Actori concedere quod Reo non permittitur est iniquum.
- 247 Errantem, & ignorantem punire est iniquum.
- 248 Quis de sua turpitudine interrogari possit.
- Conditio mala quibus inferri possit.
- 249 Cogere aliquem docere de conscientia aliena est iniquum.
- 250 Nemo primum ex propria malitia consequi debet.
- 251 Impunitus delinquens quandoq; dimittitur.
- 252 Index an per solam presumptionem iudicare possit.
- Seniitia magna quando culpa non ascribitur.
- Testes ex abrupto torqueri iniquum est.
- 253 Sententia iniqua semper est damnabilis.
- 254 Statuta poenalia an comprehendant forenses.
- Pater qu pro filio, Dominus pro seruo, Coitus pro damno dato damni possunt.
- Pena suos authores sequitur.
- 255 Ius unius an alteri concedi possit.
- Defensiones auferre iniquum est.
- Defensionem facili prohibere est contra naturam.
- 256 Intromissio inter rixantes causa segandi, si est punibilis, quid dicendum.

um. & de intellectu legis Ducalis. Florentia 1569.

- 257 Iudex liberi arbitrij potest. instantiam prorogare.
- 258 Torturam inferre in pœnis pecuniarijs est iniquum.
- 259 Subrogatus sapit naturam subrogantis.
- In delictis causa & origo semper attenditur. qualitas & non accedens.
- 260 Pœna quæ de iure communi erat corporalis. si per Statutum effecta sit pecuniaria. nihilominus quo ad procedendum tortura inferri potest.
- Delicti qualitas indicatur à qualitate pœnæ.
- 261 Tortura locum habet in causis mixtis.
- 262 In Delictis attenditur status personæ.
- 263 In delictis priuatis non attenditur mutatio status.
- 264 Statutum maiorem pœnam imponens vni quàm alteri quomodo intelligitur.
- Forenses vbiq. quàm disparis conditionis sunt ab indigenis.
- Forenses quomodo malè trahuntur in aliena patrie.
- 265 Qualitas vnius aggravat alterum.
- 266 Delicta respectu loci aggravant. & quæ sint loca privilegiata.
- 267 Tortura in causis civilibus an inferenda.
- 268 Causa civilis magna æquiparatur criminali.
- 269 Privilegiatus qui non pot. torqueri. an saltem aliqua pœna cōdemnari debet.
- Probatio plena. quæ dici potest ad condemnandum pœna ordinaria.
- Duæ semiplenæ probationes quando coniunguntur ad plenam probationem fiendam.
- 270 Inquisitus quando ex inditijs. & præsumptionibus condemnari potest.
- Iudex habens arbitrium an possit torquere. vel pœnam potius extraordinariam indicare.
- 271 Iudex qui non vult torquere. sed condemnare in pœnam extraordinariam quando. & quibus concurrentibus hoc facere potest.
- 272 In alternatiuis alterum de duobus adimpleri debet.
- 273 Iudex seuerus an idcirco suspectus allegari possit. quid de Iudice supremæ authoritatis.
- 274 Iudex ordinarius. an & quando suspectus potest allegari.
- 275 Iudex supremæ authoritatis suspectus allegari potest. sed pendente liquidatione suspicionis non impeditur. n. 274.
- Princeps solus cognoscit de causa suspicionis Iudicis supremi.
- Humanum est peccare. angelicum nunquam peccare. Diabolicū perserverare.
- 276 Iniuriam legibus facit. qui vult legibus meliorem se videri.
- Iudex habens liberum. & absolutum arbitrium quando leges seruare. & non seruare tenetur.
- 277 Exculpationis materia difficilis & quotidiana. distinctè & clarè explicata.

- 303 Exculpatio testis extraiudicialiter, postquam iudicialiter grauauit, an prodest.
- 304 Vtile per inutile non vitiatur.
Suspicio falsitatis quando pro falsitate habetur.
Ius Fisco acquisitum priuatorum dictis an tolli possit.
- 305 Exculpatio testis spontanea, ex intervallo facta an prodest.
- 306 Exculpatio illius, qui est Reus quo ad se, & testis quo ad alios, an prodest. & sibi & alijs.
Exculpatio prodest quando cū ea concurrunt coniectura, & presumptiones.
- 307 Assertio iudicis an possit disgrauiare.
Exculpatio Domini cuius furata est, an disgrauiat furem.
Amicus noster non est, qui nostra bona tollit.
- 308 Presumptio pro innocentia Rei est validior.
- 309 Statutum excludens omnes exceptiones non excludit exceptionem innocentie.
Iudex cognoscens sententiam iniustam, non debet exequi ratione innocentie.
Innocentia quantum prodest, tam in fabricando processum quam post. & admittit non admittenda.
- 310 Inquisitio quando locum non habet.
Socius non dicitur furtum facere in re, in qua est inita societas.
Depositanti rem penes aliquem, an licet inscio depositario recipere ex se illam rem.
Rem suam de manu potentis, an liceat auferre.
Creditor verus, si non potest probare creditum; an possit licite quoquomodo tantum de bonis debitoris accipere ex se, quantum est debitum.
Excusatio cuiuslibet de populo quando admittitur.
- 311 Exculpatio vxoris ad fauorem adulteri an prodest.
- 312 Iudices omnes suspecti recusari possunt.
- 313 Recusatio fieri potest in qualibet parte Iudicij.
- 314 Excipiuntur Principes omnes recognoscences superiorem.
- 315 Personæ quæ recusari possunt.
- 316 An totum collegium censeatur recusatum, si duo, vel tres de ipso fuerint recusati.
- 317 Etiam Iudices Delegati possunt recusari.
- 318 Nec pactum valet, quod Iudex non possit allegari suspectus, iuxta causam superueniente.
- 319 Optimæ qualitates Iudicis haud tollunt suspicionem.
- 320 Circeienses, & Cartusienfes iudicare possunt in causis proprijs.
- 321 Ubi agitur de præiudicio tertiij nemo præsumitur bonus.

- 322 Notarij actorij recusari possunt .
- 323 Item executores , qui gravamen possunt inferre .
- 324 Index recusatus suspectus quando rotatur non debet interesse .
- 325 Recusationes invalidæ quales . & 327 .
- 326 Iudices , nec Notarij valent recusari quando de consensu partium sunt electi .
- 327 Recusatio quomodo proponenda . & 331 .
- 328 Recusatio sola non requirit causæ cognitionem .
- 329 Recusatio non potest interponi causam iam instructam .
- 330 An Index possit allegari suspectus propter motus traditis contra alteram partem .
- 331 A Decreto suspicionis non datur appellatio .
- 332 Index allegatus suspectus , quomodo se exonerabit .
- 333 Facta recusatione cum iuramento , Iudicis iurisdictione statim suspenditur .
- 334 Procurator ad faciendam recusationem necesse habet speciale mandatū .
- 335 Litis causæ probandæ sunt coram arbitris , Indice recusato .
- 336 Arbitros eliguntur ab ipsomet Iudice , dissentientibus partibus : qui etiā sententia executioni mandabit .
- 337 De iure canonico alia forma servatur .
- 338 In Notarijs actuarijs recusandis sufficit iuramentum prestare .
- 339 Si præcessor Index sit allegatus suspectus successor potest indicare .
- 340 Si causæ recusationis non potest expressè allegari , aut probari , tunc recurrendum est superiori .
- 341 Quid si Index suspectus nolit se abstinere à causâ . & 342 .
- 342 Non sufficit appellatio nisi fuerit prosecuta .
- 343 Quid si aliquis affinis Iudicis sit Advocatus .
- 344 Causæ legitimæ recusationis iustæ .

503

HORTENSII CAVALCANI

DE BRACHIO REGIO

PARS TERTIA.

AGGREDIOR nunc torturæ materiā, in qua ferè tota vis Brachij Regij consistit, rem quidem difficilē, & valde periculosa in actu practico, ⁊ quocirca sunt semper cordi tenenda verba sancti Aug. lib. 19. de Ciuit. Dei, cap. 6. vbi ait; Quid, cum in sua causa quisque torquetur, & cū quæritur vtrum sit nocens cruciatur, & innocens luit pro incerto scelere certissimas pœnas; non quia illud commisisse de-
regitur, sed quia non commisisse nescitur? Ac per hoc ignorantia iudicis est plerunque calamitas innocentis, & quod est intolerabilius, quum propterea Iudex torqueat accusatū, ne occidat nesciens innocentem sit per ignorantiam miseram, & vt tortum, & innocentem occidat, quem ne innocentem occideret torserat, si enim secundū istorum sapientiam delegerit ex hac vita fugere, quàm diutius illa sustinere tormenta, quod non commisit, se commisisse dicit, & per hoc innocentem vt sciret torisit, & dūm nesciret occidit, quam sententiam refert, in propos. Brun. à sol in elegant. conf. § 1. n. 166. & Cartar. de execut. sent. capt. Bamnit. § fi. n. 84. sed prius enarrata à Put. de indic. in verbo Tortura, il 2. cap. 1. n. 3. ⁊ à Valer. Max. lib. 8. cap. 4. plura exempla traduntur, quibus ob facilē fidem per quæst. nocens absolutus, & innocens damnatus fuit, vt de seruo Marci argentarij, qui facinus admisisse falsus est, & supplicio affectus; paruulo tēpore interiecto, ille cuius de nece creditum est redijt, & ecōtra seruus Alex. Fanij tortus septies, negauit homicidium, & absolutus tandē confessi delictum pœnas luit, & multi innocentes pauidi, & debiles confessi sūt, quod non fecerunt, multi feroces negarunt facinora per eos patrata, & Put. in d. vers. Tortura, il 2. cap. 1. refert Tull. par. 2. partitionū hęc dixisse quæstionibus resistendum esse, quod & dolorem fugientes multi in tormentis mentiti sunt, morique maluerunt falsum fatendo, quàm

quàm vere inficiendo dolere multi etiam suam vitam neglexerunt; ut eos qui hic cariores sunt, quam ipsi sibi essent, liberarent, alij autem aut natura corporis, aut consuetudine dolendi, aut metu supplicij, ac mortis vim tormentorum pertulerunt, alij eementi sunt in eos, quos oderunt: hæc ille.

- 3 † Qua de re sciendum est, quod Brachij Regij vires respicere solent, aut magnam delicti atrocitatem, & difficultatem probationū, aut sceleratissimorum hominum pessimam qualitatem, de quibus latè supra in 1. par. vers. 3. n. 18. per tot. & vers. 4. sub n. 85. vsque ad n. 118. 119. cum seq. & est facienda distinctio in practica, aut agitur difficultatem probationum contra virum alias non solitum delinquere, pro atrocissimo delicto, & non seruatür æquè rigor tam extraordinarius, sicut contra homines sceleratissimos, aut proceditur contra hos assassinos, & farinellos ob difficultatem probationum pro delicto graui, vel non tam graui, & semper rigor immensus est seruandus, quoniam contra istos proteruos, consuetudinarios, & incorrigibiles, æquitas est esse crudelem. Put. in verb. crudelitas cap. 1. & j. docebitur n. & n.
- Constituto igitur Reo, & diligenter examinato, ut inter alios optime, practicam docet Cartar. in suo tract. de modo interrog. Reos per tot. & nouissime Sigismon. Scaccia. de Iud. Ciuil. Crim. & Heret. cap. 86. p.
- 4 tot. præcipuè n. 67. † si Reus negat, tunc sit omnino repetitio testium, qñ proceditur (ut paulò ante dictum est) contra hominem, nõ tam facinorosum pro grauiissimo delicto, non obstante hac regia facultate, ut firmant Bar. in l. filiusfamil. n. 4. ff. de donat. l. as. in §. bonæ fidei. n. 26. Instit. de Acq. Marf. in l. 1. n. 4. ff. de quaest. Simon. de Pret. conf. 202. n. 7. Bertazol. conf. 94. vbi addit lit. B. vol. 1. At si proceditur contra assassinos, farinellos, & huiusmodi sceleratissimos, nomine hominis indignos, sed potius ferarum, propter suam inhumanitatem, tunc Iudex Brachij Regij nõ tenetur repetere testes, si nolit, ut in simili de præminetia Neapoli scribit Carer. in sua pract. in princ. n. 108. & Grammat. conf. 64. n. 4. & vot. 3. & 30. n. 23. pulchrè Pedamont. decis. 79. sub n. 19. vers. præterea dicta præminetia non habet locum, nisi in latronibus insignibus, & ità trad. Baiar. ad Clar. quest. 45. sub n. 34. 35. & 36. est verum quodd Iudex noster si verisimiliter dubitare posset de subornatione testium, tunc ex causa posset recedere etiam in primo casu à repetitione, & ità procedere Dec. conf. 54. col. 2. & doct. Bar. in extrauag. ad reprim. in verb. figura, col. si. vers. sed an præsentē parte, & alios quos Pedamont. pro hac parte adducit d. decis. n. 3. 4. & 19. vers.

vers. nec obstat. quia nititur Iudex noster veritati, & potest procedere ordine non seruatō reiectis solemnitatibus, & per processum informatiū, vt supra abundē in 1. par. sub n. 119. 124. 169. 170. 176. & alibi passim dixi, facit Pur. de indic. in verb. Tortus. cap. 5. n. 4. & in verb. Tortura cap. 6. n. 7. 8. & 9. Marf. in sua pract. §. expedita & §. diligenter n. 176.

5 † Et quoniam in repetitione examinis Rei siue extra torturam, siue in tortura, Reus solet se referre ad iam per eum dicta, talis responsio potest admitti (si Iudici videbitur) sū Bal. in l. eos, n. 6. C. de falsi. Menoc. de arb. iud. cal. 109. sed si petierit sibi legi primum examen debet cōcedi, si rationabiliter petatur, vt inquit idem Menoc. & si adhuc cogeretur respondere ad extensum, Reus vti poterit protestatione ista, videlicet, respondeo, q̄ si quid nunc dicam deuium à primo examine ad illud me remitto, & ex nunc me corrigo, quia memoriā nō habeo de ijs. vi. Cartar. i. prac. interrog. Reos, lib. 3. c. 11. n. 83. cū multis seq.

6 † Rursus, quæ dicantur inditia ad torturam sufficientia standum est arbitrio Iudicis. Alex. cons. 6 §. in col. 1. qui poterit credere etiam teste minus idoneo. Menoc. de arb. iud. quæst. 9. n. 2. & quæst. 84. Bertazol.

7 con. 213. n. 8. Clar. §. 1. vers. sunt etiam. † & in hac materia torturæ attenditur principium, & non finis quicquid sit in captura, de qua supra in 1. par. n. 30. Farinac. de indic. & tor. quæst. 42. n. 27. cum ibi per eum aduēt. & infra dicam de qualitatibus inditorum.

8 † Habitis ergo inditijs, & facta repetitione (si Iudici videbitur) & cōstito de delicto, Iudex noster virtute authoritatis Brachij Regij, poterit deuenire ad torturam super processu informatiuo, nisi prius videatur confrontationem Rei cum testibus fieri debere, de qua etiam late dixi in prac. de testib. in; 5. par. n. 209. 214. & 216. † vbi qualiter, & quando ad quem effectum confrontatio fieri potest, & ipse sæpe vidi in confrontatione Reos succumbere, erit tamen aduertendum, quoniam testes vel subornati, vel pauidi, quandoq; in præsentia Rei destruunt suum dictum, ideòq; confrontationem fieri non debere, nisi quando Iudex rationabiliter credere, & sperare posset in ea Reum debere succumbere, si non in totum, saltem in aliqua parte; ad quæ vide test. loc. mox allegat.

10 † At in omnem casum contra quoscunque criminaliter procedatur; debet prius constare de delicto, antequam Reus torqueatur, vel per euidentiam facti, vel per testes de visu, vel per famam, si aliter cōstare non potest, Gand. tract. malef. ut. de præsumpt. ver. aliud etiam nota

dignum. & Boss. in tit. de delicto, n. 16. & latè dixi in 1. par. sub n. 184. cum multis seq. & in 2. par. n. 21.

- 11 † Sed antequam deueniatur ad torturam, Iudex animaduertere debet, an Reus sit confessus, vel conuictus; Nam si erit confessus, aut cōuictus, condemnabitur datis defensionibus, secundum ea quæ dicā, poterit tamen torqueri ad effectum, non vt clariorem contra se probationem faciat, sed vt consocios, vel fortè (etiam si ita Iudici nostro videbitur in crimine valde atroci) vt confiteatur delictum licet sit cōuictus per testes, vel ad alium effectum vt inf. n. ... † Quo casu adhibendæ sunt protestationes antequam torqueatur, de quibus per Boss. tit. de considerat. aht. tor. n. 130. & seq. Clar. quæst. 64. vers. debet ver. & ideo, & ver. scias. etiam & Baiar. ibi n. 24. Cassa. in consuet. Burg. rubr. 1. §. 5. vers. vndecimus casus, col. 2. Riminal. conf. 70 §. n. 25. vol. 6.
- 13 † Quando autem Reus est solum conuictus, & non confessus, & statutum non dicit, quòd conuictus puniatur pœna ordinaria; tunc de iure communi non potest puniri, nisi pœna extraordinaria, Boss. tit. de
- 14 cōuict. n. 6. † quo casu solent Iudices torquere Reum sub hac protestatione, videlicet citra præiudicium conuicti, & etiam hac protestatio adhibetur, quando quæritur vt Reus delictum fateatur, ne per appellationē illud quod fuerit pronuntiatum suspendi valeat; Nam statutum vigere potest, quod cōuictus, & confessus crimen, appellare non possit à sententia, ita Clar. d. quæst. 64. vers. scias. & 94. Lancelot. d. attempta. 2. par. cap. 12. ampliatur. 4. n. 12. fol. 194. quod procedere ait et de iure communi per Guid. Pap. decis. 74. Afflict. super conliti. Reg. vsurariorum lib. 1. n. 13. Asin. in sua pract. §. 31. cap. 2. limit. 2. viui. co. op. lib. 2. op. 1 §. incip. appellans conuictus. Grammat. conf. crim. 64.
- 15 n. 11. † sed Mediolani, & Mantuæ in criminalibus statuta appellari prohibent, & ideo conuictus pœna statuti ordinaria puniri potest, & op. prædicta non est passim recepta, quod torqueatur conuictus ad effectum, vt appellare non possit (ex quo viderentur tolli defensiones) vt firmat Couar. in sua prac. cap. 23. q. 1. n. 5. cōtra Bal. in l. 2. C. quor. appell. non recip. & cum eo tenet Cartar. de executio. sent. capt. bannit. cap. 1. n. 77. & 87. & n. 89. vbi dicit op. Bal. procedere quando Iudici (intellige magnæ autoritatis, & non aliter) videretur ita expediens pro publico bono citius causam expediri, & exequi.
- 16 Et facta in hoc casu protestatione ista, † Iudex in practica bene aduertere debet circa modum interrogandi Reum conuictum, vt illum nequaquam dubitatiue interroget. Nunquid tale delictum de quo est

est conuictus commiserit, nā esset retrogredi & indubium vertere, qđ est certum, & esset venire contra protestationem, ad trad. per Bar. & alios in l. non solum. §. morte, ff. sol. matrim. sed debet Iudex monere.

17 Reum, vt absolute fateatur delictum, de quo est conuictus, † qua protestatione stante, licet Reus pluries tortus in negatiua persistat, nihilominus poterit adhuc condemnari in pœna ordinaria virtute statuti de conuicto crimine, & circumscripto statuto in pœna extraordinaria, vi. Clar. d. quest. 64. versic. veritas, & in materia conuicti vi. etiam Boss. eo. tit. de conuict. per tot.

18 † Hic opportunè videndum est, qualiter & quando quis verè dicatur conuictus, & breuiter ille dicitur legitime conuictus, qui non potest negare crimen l. quoniam. C. de pœn. & qui nulla tergiversatione potest celare delictum suum cap. cum olim. de verb. signi. & vid. Gomef. var. resol. tit. de delict. cap. 2. n. 9. cum seq. † & conuictio nō fit per confessionem cap. at si clerici, de iud. Abb. ibi & d. tit. de conuict. n. 6. 7. & 8. † hinc est quòd non statur soli nudæ confessioni, nisi etiam ex testibus, vel alijs præsumptionibus verificetur consentem deliquisse Clar. q. 6 §. Malcar. de probat. concl. 3 §. 7. n. 5. Brunor. à sol. d. cōf. §. 1. n. 176. Boss. latè d. tit. de confess. & in tit. de conuict. n. 37. ait qđ

19 quis poterit condemnari cū vno teste de visu concurrentibus alijs cōiecturis, maxime quando Reus est persona, quæ de iure non debet torqueri. Grammar. vot. 16. n. 15. & † dicam, & hæc probatio appellatur plenior quia est plus, quàm semiplene probatum hoc modo Grammar. vot. 15. sub n. 14. Sed re vera illum dico esse legitime conuictum, contra quem sunt duo testes contestes idonei deponētes de visu, loco, & tempore concordantes, Bal. in l. fin. col. 1. vbi Saly. C. de

20 probat. † & ista appellatur plenissima probatio Grammar. d. vot. 15. n. 14. & ibi hanc etiam appellat probationem intuitiuam Gomef. de delictis, cap. 12. n. 10. vers. item adde sub n. 18. & ibi tenet, quòd plures socij criminis iurati, & torti plenè probant, scilicet in certis casibus exceptis, vt puta hæresis, læsæ Maiest. falsæ monetæ in malefico, & mathematico, in vitio uesando contra naturam, & in omnibus alijs delictis, quæ sine socijs à communiter accidentibus fieri nequeunt, Gomef. d. cap. 12. n. 26. cap. 13. n. 28. Gramm. vot. 16. n. 15. † Sed in materia mandati, si mandans fateretur mandatum, & mandatarij essent duo (quorum vnus fateretur, & alter negaret) tunc mandans non dicitur bene conuictus, vt per Gomef. loc. cit. n. 16. vers. adde tamen.

21 Nec etiam quis verè conuictus diceretur, si vnus testis deponeret de

- inditio proximo pnta de visu, alter verò de inditio remoto, vt de auditu, effò quòd ambo sint personæ idoneæ, nec quando duo testes efficiantur sententia de visu, sed non essent idonei, & quamuis hæc possit dici plena probatio, vt per Grammat. d. vot. i. §. n. 14. nihilominus non posset puniri pœna ordinaria, nisi confiteretur delictum, vt statim dicam, vel si vnus testis de visu, & plures de publica voce, & fama deponerent Clar. quest. 63. vers. tu scis. & Boss. d. tit. de confict. & alijs pluribus modis quis potest conuinci, vt per rei euidentiam, in notorio, in capto, in flagranti; vt tetigi in 1. par. sub n. 200. 201. 202. & seq. & n. 217. cum seq. Item per instrumenta, seu per aliquam scripturam continentem mandatum, & delictum, vt de occidendo, vulnerando, vel aliter de coniuratione, & vnione ad malum, Boss. d. tit. de conuict. n. 63. 64. & 65. Baiar. ad Clar. quest. 66. n. 1. & qui dicit, quòd vbi Reus est conuictus non requiritur, vt sit confessus, & vbi est confessus, non requiritur, quòd sit conuictus, per Guliel. Benedic. in cap. Rainutius, in verb. mortuo, itaq; testatore n. 149. de testa. relatum à Cassa. in consuet. Burg. fol. 190. n. 40. sed hoc fortè in ciuilibus, at in criminalibus, expedit quandoq; vtrunque concurrere videlicet, quòd sit nedum conuictus, sed etiam confessus (ex causis paulò ante prænarratis) tùm respectu statutorum diuersorum, tùm respectu pœnæ de iure communi, vt sup. n. 1. Nam statutum loquens de confesso non habet locum in conuicto, nec e contra Canonistæ in cap. at si Clerici, in princ. de iud. Bero. conf. 187. n. 1. vol. 3. Bonacossâ. quest. crim. super statu, in verb. conuictus. Duen. reg. in ver. conuictus, & in hac materia vi. etiâ Io: Baptistam à sancto Senerino in admonendi, n. 107. de iur. viron. Gabriel. co. concl. tit. de probatio. concl. 1. lib. 1.
- 26 & Modo si Reus esset legitimè conuictus, sed pro condemnando eum in pœnam ordinariam delicti opus esset cōfessione, vt supra tetigi secundum Grammat. d. vot. 15. sub n. 14. tunc debet torqueri vsque ad trinam vicem (interpellatis vicibus) hoc iure ordinario, sed attentâ qualitate delicti, & delinquentis, & auctoritate Brachij Regij, præcedentibus aliquibus indicijs, infamia delinquentis, &c. poterit etiâ torqueri vsque ad quartam vicem, & tandem possunt adijci pondera pedibus, & mutari genus tormentorum, nec seruabitur in hoc regula, quam ponit Clar. in §. fin. quest. 64. vers. debet, circ. princ. col. 2. & vers. & in hoc in si. quia fat erit quòd Iudex noster non excedat nimis modum, nec tempus ordinario iure consuetū, vt puta in practica si iuxta qualitatem inditiorum tortura esset inferenda via ordinaria in primo gradu,

- gradu, Iudex huius liberi, & absoluti arbitrij poterit (si ipsi opportu-
num videbitur) adhibere torturam in secundo gradu, & si tortura per
viam ordinariam, esset in secundo gradu inferenda, etiam vsq; ad ter-
tium gradū Iudex noster deuenire poterit hac extraordinaria facul-
tate; temperando tam larum arbitrium, & illud regulando secundum
ea, quæ in prima parte dixi, sub n. 20. 21. 22. 23. 24. & seq. & si propter
hoc Brachium Regium ordo non seruatur, recediturq; à regulis iu-
ris communis ciuilibus, hoc est signum Iudicis supremæ authoritatis,
- 27 † quia hæc potestas recedendi à regulis iuris communis solum con-
uenit Iudicibus supremæ authoritatis, & non alijs, qui tenentur ser-
uare statuta quæ iurauerūt. Bal. in auth. Hodie, C. de iudic. & in Auth.
sed nouo iure. col. 2. C. de ser. fug. quod dictum sequitur pro not. Ias. i.
§. ex maleficijs, n. 14. instit. de act. Hipp. de Marf. pract. §. Diligenter, n.
176 quos in hoc propos. adducit Decia. de Delict. tit. de Maior. Magi-
- 28 stratibus, cap. 4 §. com. 1. lib. 4. fol. 17 §. † qua facultate stante, Iudex no-
ster non ex abrupto, sed cum grano salis ad torturam deuenire debet,
& si opus erit, terminos ordinarios transibit, nō in totum, sed aliquid
plus ultra, iuxta illud commune Prouerb. quod etiam habet Terentius
in Andria; ne quid nimis: quia omne nimium vitiosum est. no. glo. in
Auth. vt determ. sit num. circ. princ. col. 1. regulando se cum bona cō-
- 29 scientia, vt Domina, & Duce omnium rerum bene gestarum, mala autē
est scala æterni supplicij. c. cum æterni de sent. & de re iud. in 6. & vi.
§. n. Et vbi Reus sufficienter tortus videbitur iudici nostro (à cui-
us arbitrio hoc iudicium pendet) vt per D. Menoc. de arb. cas. 273. n.
2. Marf. in l. quæstionis modum, n. 57. de quæstio. tūc si tortus persistit
in negatiua, non effugiet pœnam, quæ datur à iure communi, vel sta-
tutario illi, qui tantum conuictus est, & non confessus, stante supradic-
ta protestatione, videlicet citra præiudicium conuicti. Secus quādo
non esset conuictus legitimè, nam non posset condemnari ad torturā,
ob eius negatiuam, sed absoluendus esset, non diffinitiuè, sed rebus stā-
tibus, vt inquit Clar. q. 57. vers. sed hic, & q. 62. ver. forma. & ipse dicā
n. in seq. par. & protestatio esset nulla, vi. Riminal. iunio. cons. 705.
n. 2 §. cum seq. vol. 6.
- 30 † Verūm Iudex habens liberum, & absolutum arbitrium, tam in cō-
demnando, quā in procedendo potest condemnare Reum non tor-
tum, aliqua pœna arbitraria etiam quod non fuisset legitimè, seu con-
cludenter conuictus. iux. qualitatem delicti, & delinquentis, vt per
Menoc. de arb. q. 9. n. 2. Gand. de quæst. & tor. q. 1. col. 2. sub n. 41. quod
verificatur

verificatur quando esset plusquàm semiplene probatum, & talis probatio esset verisimilis. vt per Grammat. d. vot. xv. sub n. 1. 4. † vbi docet quando dicitur esse probatum plusquàm semiplene, pulchrè Gomes. de delic. c. 1. 3. n. 28. de hac latius dicam sub n.

Sed Iudex ordinarius carens hoc libero, & absoluto arbitrio, non potest talia facere, noster autem Iudex, vel causam via torturæ terminabit, vel sine tortura, mediante aliqua condemnatione arbitraria, vt sequutum fuit Mantuæ contra quendam nobilem; vel potest istū Reū diū detinere in carceribus donec videatur purgasse peccata, lux. l. qui diutino. ff. de pœn. quod quidem remedium tutius erit, licet ille nobilis malo facto suo, eo vti noluerit, sed magis instet ad expeditionem per sententiam deueniri, (quamuis ipse se scire allerebat fore
3 2 condemnandum) & † Iudex liberum arbitrium habens, eligens illā viam iustam, quæ in eius conscientia tutior, & aptior videbitur, erit omnino excusatus, vt infra dicam n.

At si Reus esset vir valdè facinorosus, tunc sub quouis prætextu, non esset relaxandus. Alex. cons. 65. habita super. n. 10. Vol. 1. dixi in hoc
3 3 tract. par. 2. n. 170. † Nam contra huiusmodi sceleratos seueritas habetur pro mansuetudine, & summus rigor pro magna æquitate. Bonif. Vital. de Mantua, tract. mælef in proœm. n. 16. cum seq. qui tanquā vicinus Pado facinora horum fatinellorum, audire, & scire facillimè potuit. Io. de Mont. ferrat. ante repet. l. si quis pro emptore. ff. de vsu. cap. vbi ait summam pietatem esse in delinquentes sequi, facit Clar. d. q. 64. ver. sed pone. qui si esset viuus miraretur valdè, quod hodie hæc pestis ingressa sit etiam ad ipsa mœnia Urbium Mediolani, & Papiæ,
3 4 & Farinac. de delict. & pen. q. 17. sub n. 3. tractat, † an delicta sint cū misericordia, vel seueritate punienda. Verūm (vt dixi aduertendum est) ne quid nimis fiat, nam scriptum est, Illi robusti dicuntur, qui cū de sua iustitia præsumunt, misericordiam peccātibus negandam putant vnde à Domino percussi intereunt, quia iudicium sine misericordia erit illis, qui nolunt facere misericordiam delinquentibus Iac. 2. quibus per Salomonem dicitur. Eccles. 7. Noli esse nimis iustus, quia est iustus, qui in sua iustitia perit. c. plerunque. §. de his etiam, 2. q. 7. Grammat. cons. 45. in fi. & hæc procedunt vbi æquitas suadet, secus vbi rigor. vt † dicam, & vi. supra in i. par. sub n. 121. cum seq. & nu. 160.
3 5 † sed ille profectò qui est consuetudinaris delinquens, magnum habet contra se inditium, quia consuetudo delinquendi probata, † est tanquam betonica, quæ fortificat cætera inditia debiliora, & sanat im
perfecta,

perfecta; videlicet vt iustitia armata contra solitum delinquētem viriliter procedat. vt inquit Blanc. de Iudic. n. 246. & Put. de iudic. in ver. tortura, l. 1. cap. 1. n. 2. in magnis sceleribus tormenta adhibenda esse non extenso eculo, non scindentibus vnguibus, non vrentibus flammis, seu verberibus, & dolori credi non oportet.

36 † Sed antequam materiam conuicti egredias, pone quod sint multi testes qui scire veritatem delicti præsumunt, & torqueri debent, secundum ea quæ dixi in præc. de test. 4. par. n. 166. & in 5. par. n. 140. & 156. cum plur. seq. tamen non sunt torquendi omnes testes, si ita videbitur iudici nostro, sed duo, aut tres sufficientes ad conuincendum

37 iux. l. vbi numerus, ff. de test. † & sicut multitudo testium est refrenanda; vt in d. præc. de test. par. 2. n. 145. ita etiam testium tortura, vt per Bal. in l. data opera, & ibi Saly. C. qui accus. non poss. & ipse in facto pluries questionem habui de quibusdam testibus, qui magis coacte, quam sponte veritatem dicere voluerunt, vt postea apud interestatos cum Reis, siue ob patentelam, siue propter amicitiam excusare se possent, si contra Reum inuiti deposuerunt.

38 † Altera sequitur protestatio facienda à Iudice, antequam Reus cōuictus, (& si minus legitime sit conuictus, & confessus) torqueatur super alijs delictis, & complicitibus socijs criminis, auxiliatoribus, mandatoribus, aut quouis modo in delicto interestatis, & debet protestari citra præiudicium confessi, & conuicti criminis, & non aliter, nec alio modo, de qua per Clar. q. 21. vers. dictum socij. & q. 64. ver. veritas; & Farinac. de indic. & tor. q. 43. & Cepol. conf. crim. 32. Grammat. decis. 96. & vot. 1. follet. ver. rei indurati, n. 3. Boer. decis. 163. n. 13. & Decia. conf. 93. n. 74. vo. 2. Bertazol. conf. 333. n. 6. vi. etiam Nauar. manual. confess. tit. 18. sub n. 59. vbi optime loquitur, quomodo in hoc casu caute procedendum sit. & debet interrogari in genere, uti veritatem dicat, an alia delicta fecerit, si tamen aliqua præcedant indicia. & qui fuerunt alij complices delicti confessati in casibus, in quibus interrogari de socijs est permissum, & vi. tamen Nauar. sed si contra socios sint aliqua inditia in specie de delicto, de quo principali-

39 ter queritur, uel de alijs delictis, quamuis sint inditia leuia, † nihilominus iste confessus poterit etiam interrogari in specie super illa persona, uel delicto expressè, & particulariter, quia hæc non potest uocari suggestio. ut tenet Carer. in l. obseruare, n. 198. in sua præc. crim. de modo interrog. Reos. Bosl. tit. de indic. & confid. ante tor. n. 136. 137. 138. cum alijs plur. seq. & est mera ueritas, ui. Saly. l. fi. q. 2. C. de accus.

- 40 accusat. † Sed in practica aduertendum est, ad id quod supra dixi circa modum interrogandi confessum, ne iste confessus interrogetur, an tale delictum per eum confessum commiserit quoniam esse destruere confessionē, & fisci intentionem, eo quia, quod certum est, nō debet in dubium reuocari, l. continuus, de uerb. oblig. & in confesso cessat omnis questio. l. proinde. ad leg. Aquil. & illud verē apparere dicitur, quod per confessionem constat. Innoc. in c. cum contingat. ver. indigeat, de offic. deleg. & illud pro certo habetur sciri, quod per confessionem scitur. glo. 1. iuncto tex. in c. si sacerdos de offic. ord. multa in propos. congerit Brun. à sol. d. q. 51. n. 10. & seq. vi. spec. i. tit. de test. §. iā d. interrogatorijs. p. tot. nonnulla dixi in pract. de test. in ver. tortura: in interrogatoria: repetitio. & in ver. ratificatio. Si igitur Reus iā conuictus, & cōfessus itā imprudenter interrogatus negaret, tūc protestatio seruiret d. v̄eto, quo ad confessionē, & noua opus esset tortura, p. sananda infirmitate confessionis secuta ob imperitiam Iudicis malē interrogantis.
- 41 † quem fatuum appellat Clar. d. q. 64. vers. veritas. nam facta tenet. l. patre furioso. ff. de ijs qui sunt sui, vel alie. iur. & si vsque ad trinam vicem interrogatus in tortura, persistit in negativa, tunc non poterit puniri, nisi pœna conuicti ordinaria, vt in præcedēti casu dictum est, quoniam ob imprudens interrogatoriū confessio exinanita fuit. Cypol. conf. crim. 32. & Bertazol. conf. 27. n. 9. & d. conf. 333. n. 6. At si nō fuisset legitimē conuictus, & confessionem reuocaret, in tortura, & in negativa persisteret, non obstante tali protestatione, non posset condemnari in pœnam de conuicto, sed dicerentur purgata inditia, & probationes, non solum contra se, sed etiam contra alios, & magnoperē Fiscus condoleri posset de iudice, qui totam suam intentionem ob imperita interrogatoria destruxit, & itā est intelligendus Clar. in d. q. 64. vers. veritas, ubi dicit quodd tortus esset extraordinarie condemnandus, & hoc verum, si plusquam semiplene conuictus esset, vt supra
- 42 n. 31. † Cateum si Reus non erit interrogatus quo ad se, sed quo ad alios, nec per imprudens interrogatorium, conuictio & confessio in dubium reuocata non erunt, tunc etiam quod in tortura negaret propriam confessionē, talis negatio nō admitteretur; sed cōdemnari posset virtute præcedentis protestationis in pœnam ordinariam conuicti & confessi criminis, vt in d. vers. veritas, & per Doct. supra allegat. nisi esset probata innocentia, nam non obstante quod esset verē confessus, non posset puniri. l. idem neratius. ad fi. ad leg. Aquil. Brunor. à sol. d. q. 51. n. 13. Bal. in l. vnica. C. de confess.

- 43 † Tertia (species protestationis est, quando Reus iam condemnatus, & bamnitus admittitur ad nouas defēſiones, de qua re ſcribit Boſſ. eo. tit. de liter. admitt. ad no. defenſio. Clar. §. ſi. q. 64. ver. ſed nunquid. idē quando bamnitus eſt captus, & fit recognitio identitatis perſonæ bamnitæ, interrogādo Bamnitum captum, quo nomine, cognomine, & patria ſit, ad effectum vt conſtare poſſit illum eſſe Bamnitum, vt per Clar. q. 96. ver. ſed quæro. Cartar. tract. de execut. ſent. capt. Bamnit. cap. 1. & 2. Farinac. q. 1. Baia. ad Clar. d. q. 54. quo caſu dato aliquo breui termino ad faciendum ſuas defenſiones non contra delictum, aut bamnum, ſed aduerſus recognitionem antedictā, poſtea exequenda eſt ſententia, Boſſ. tit. de lit. Princ. admitt. ad no. defenſ. col. penult. & ſi. & Clar. q. 96. ver. Quæro nunquid. & Cartar. de execut. ſent. capt.
- 44 Bamnit. cap. 1. n. 27 † quod verum eſt quando ex inditijs legitimis conuiſtus fuit condemnatus, & condemnatio tranſiit in rem iudicatam. ſecus ſi ex ſola contumacia haberetur pro conuiſto & confeſſo, iuxta diſpoſitionem ſtatutorum, nam hoc in caſu eſſet omnino audiendus aduerſus ſententiam ſecundum Alber. & alios quos adducit Clar. d. q. 96. ver. Quæro nunquid; & ibi Baia. optimè Marſ. in §. opportune, n. 8. & 9. per Bar. in conſ. incip. à Domino Cyno. Fit ergo proteſtatio citra præiudicium condemnationis, aut Bamni, antequam interrogetur, deinde ſuper alijs delictis, & complicibus tantum, non autem quo ad ſe, ne ſequantur inconuenientia excitata ſupra in alijs duobus caſibus conuiſti & confeſſi. Cartar. d. trac. de execut. ſenten. capt. Bam-
- 45 nit. cap. 1. n. 45 §. & 456. † Et quia Fiſcus habet ſuam intentionem fundatam in ſtatuto de contumace, vel in ſententia, aut in bamno: ſm̄ Boſſ. d. tit. de De. lit. admitt. ad nouas defenſ. col. penult. ſi ad nouas defenſiones admittitur, ſolū copia condemnationis datur, & bamni, ſuper quibus Bamnitus ſolet formare capitula, & teſtes examinari facere ad probandam ſuam innocentiam: per Iaſ. in l. inter ſtipulantem, §. 1. in ſi. ff. de verb. oblig. & Cartar. alios allegantem d. c. 1. n. 27 cū plur. ſeq. & ſi funditus non euacuauerit inditia contra ſe exiſtentia poterit torqueri iux. qualitate inditorum, ac multò plus attenta atrocitate delicti, & mala qualitate perſonæ virtute Brachij Regij, & non aliter, & ſi Iudex noſter ſciret in conſcientia Reum deliquiſſe, non poſſet eum condemnare quando in tortura negatiuam ſubſtinuerit, propter ipſas literas, quibus admiſſus fuit per Principem ad nouas defenſiones, ſic intelligendus Cartar. d. c. 1. n. 457. & hinc manibus palpatur, quàm
- 46 bona, † & quàm utilis ſit practica, qua Principes vtuntur, non admit-

- tentes Bamnitos ad nouas defensiones, nisi prius audito statu causæ, vt dicit Boss. d. tit. quod secus esset quando Bamnitus captus esset intra decem dies post latam sententiam cōdemnatoriam, quia Iudex requisitus posset ei cōcedere nouas defensiones cū dicta protestatione, & isto in casu si Iudex sciret hunc deliquisse, non obstante quòd in tortura sustinuerit negatiuam, posset eum condemnare pœna aliqua extraordinaria virtute dictæ protestationis, & liberi arbitrij, ¶ quia multum differt an Bamnit⁹ sit admissus ad nouas defensiones à Iudice, vel ex præscripto Principis. vi. Boss. in tit. de requir. Reis; & i tit. si aduers. rem iudic. restitu. postulet. & in tit. de supplic. aduers. rem iud. quibus in locis hanc Theoricam, & practicā inuenies: & an Iudex noster possit admittere Reos ad nouas defensiones post decem dies latæ sententiæ, dicam in seq. par.
- 47 ¶ Antequam vltcrius progrediar circa modum practicandi torturā, volo super nonnullis te bonum Iudicem aduertere, quòd adeo potēs est vis, & authoritas Brachij Regij, & huius tarē liberi, & absoluti arbitrij Iudicis nostri, sī ea qua diffusē in 1. par. dicta sunt. & practica torturæ est tam periculosa, quod plusquàm necessarium est omnino, vt Iudex noster sit in conscientia suā benē qualificatus, nam comite conscientia à iure informata. vt in 1. par. n. 2. d. magis viriliter, ac cauti⁹ aget, vt experientia docuit, & facit Gand. de quæst. & tor. q. r. n. 4. t. ¶ quia Dñs Deus intellectum bonum subministrabit Iudicibus, & alijs timentibus eum, & ex ore infantium, & lactentium vīa aperietur taliter, quòd ad veritatem delictorum & delinquentiū facillimē perducetur: vt legitur in lib. flos Sanctorum, de illo Sancto iniquē, & dolosē accusato ab vna peruersa muliere, existimans se famæ veræ sanctitatis eius posse detrahēre, asserente se ab eo grauidam suscepisse puerum lactantem, & infans puta vnius mensis interrogatus ab isto verē sancto, loquendo iniraculosē, respondit non esse verum, & sic ab ore infantis, & lactantis cū veritate laus profecta fuisse sanctus fuit S. Braxius Archiep. Turonens. de quo Greg. Turonens. memoriam facit.
- 49 ¶ Bona itaq; conscientia testibus gaudet, quamuis testibus vti haud desiderat, vt inquit Angeł. Politia. in suis epistolis ad Tristandum Caluum, lib. 4. in fi. epist. & in Adagio dicitur conscientia mille testes, tam quo ad cognoscendum se ipsum. iux illud nosce te ipsum, & Cic. 1. Tusculan. præceptum apollinis monet, vt se quisq; noscat; quā-
 50 etiam quo ad aliorum actiones, ¶ sed conscientia debet esse communis, & christiana, & à iure informata, & sufficiētib; inditijs instru-
 ta,

etia, alioqui erit erronea, vt inquit Brunor. à sol. in de ius, q. 51. sub n.
 132.† & in tantum bona conscientia operaretur, quod in casu dubio
 Iudex sequens eam opinionem, quam in sua conscientia à iure infor-
 mata, & bene instructa, credit esse verā, excusatur apud Deum, & ho-
 mines, etiam si postea contrarium declaretur per suum superiorem. c.
 si. de constit. c. 1. de postul. pulchrè Dec. conf. 175. viso theniate. n. 6. Soc.
 conf. 150. & Grat. conf. 101. ver. tertio si in dubijs, par. 2. & de vi clau-
 sulæ sū conscientiam tuam, & qualiter Iudex noster possit sū con-
 sciētiam iudicare, latè dixi in 1. par. sub n. 127. & alibi per discursum.
 51† Nunc de gradibus torturæ dicendum est, de quibus apud Clar. d.
 quæst. 64. vers. nunc de gradibus torturæ, & primus gradus est ter-
 rere, quod verificatur in comminatione torturæ; secundus, quando
 Reus ducitur sub eculeo; tertius, quando ibidem ligatur; quartus, qñ
 eleuatur à terra; quintus, quando semel concutitur; sextus, quādo bis
 deijcitur, siue squallatur; septimus, cū iter iterum deorsum emitti-
 tur, & de hoc etiam dixi in prac. de test. in 4. par. sub n. 155. cū plur.
 seq. & Paul. Ghirl. trac. de quæst. & tor. ait primum gradum incipi à
 terrore, ligatura, & funi applicatione; secundum, ab eleuatione à ter-
 ra, quando modico tempore manet in aere suspensus. tertium gradū
 esse quando Reus stat sic suspensus per spatium vnus, aut duorum
 miserere, (quod ipse appellare soleo stare in tortura per aliquod no-
 tabile spatium;) quartum esse, postq̃ Reus māsit suspensus spacio di-
 miditæ, vel vnus horæ, & dantur ictus funis, hoc est Reus deijcitur,
 sed re vera semper placuere mihi illi tres gradus, quos seruare Sena-
 tum Excell. Mediol. Clar. adducit in d. q. 64. ver. nunc de gradibus, in
 si. & in practica, torquere, idest eleuare Reum ī tortura, bene torque-
 re, idest p spatium notabile vnus horæ, acriter torquere, idest deijce-
 re semel bis, vel ter, & alios magnos practicos itā seruare vidi pluries.
 52† Præterea, ab initio tortura moderatè est adhibenda, l. de minore. 5.
 tormenta, ff. de quæst. quod malè obseruare vidi à quodam Delegato,
 qui statim tamquā canis rabidus irruit in Reum, maximis cruciatu-
 bus, tormentis, & malè digestis interrogatorijs, & nō monitus fuisse
 fortè Reus in prima tortura obijisset, (quamuis de hac monitione, ac
 de alijs bonis operibus monitor lapidatus extiterit, & odio habitus
 gratus) sed profectò qui itā indiscretè se gerunt, forte pro consequen-
 do salario debito ob torturam, inique agunt, nequaquam memores. c.
 cum æterni. de sent. & de re iud. lib. 6. sed laus in fine canitur, & certè
 hoc iniquo & præcipiti modo non sequitur finis eruendæ veritatis; s;

in torquendo expedit ire pederentim, pede plumbeo, & cautè procedere, vt faciunt famosi latrones practici, & alturi. arg. l. 1. de legat. 2.

53 † Considerantes qualitatem delicti, inditiorum & personæ, cuius fortitudinis, ætatis, & valetudinis sit ille qui torquendus est, an veritas aliter haberi possit quam per torturam, an sit solitus delinquere, & iuxta qualitatem plagarum collyrium adhibere sic, vt Reum innocentem à supplicio indemnem conseruet. vt inquit Ang. de malef. i. verb. quod fama publica. n. 103. & ibi Aug. alioquin Reus diceretur nimis grauatus, & iniuste oppressus (cùm sit debilis) si fortioribus tormen-

54 tis cruciaretur, † quia tortura debet dari ad mensuram, respectu delicti, temporis, & personæ, & secundum subiectam materiam, & non ex abrupto, qm̄ tortura respectu vnus posset grauis dici, quæ respectu alterius diceretur leuis, & ideo (licet tortura sit arbitraria) hoc arbitrium debet cū distinctione regulari. Farinac. de indic. & tor. q. 38.

55 n. 33. & 82. vbi tradit † quæ dicatur tortura plena, & quæ moderata Iudicis arbitrio, vt dixi u. 29. Put. in verb. tortus, c. 1. n. 18. idem pulcrè inc. 7. n. 14. in verb. tortura 1. cap. 5. n. 7. vbi quædam in actu practico ostendit, & omnino videndus, in verb. tortura 1. c. 1. n. 2. & 3. cum seq.

56 † Tormentorum autem plura sunt genera, quibus Rei torqueri solent, secundum casus contingentiam, de quibus per Marf. criminalistarum aurigam. in repet. l. 1. ff. de quaest. Brun. de indic. & tor. 2. par. q. 2. n. 6. qui nonnullas tormentorum species adducit, quæ apud Iudices Dei timoratos non seruantur. Foller. in eius prac. in verb. Rei indurati torqueantur; & Menoc. de ar. q. 39. per tot. latè Farinac. de indic. & tor. à n. 60. vsque ad n. 72. trad. Put. in verb. tortura, 1. cap. 6.

57 Sed licet multa sint genera tormentorum, tamen † tortura funis est regina illorum, tanquàm magis tuta, & ab omnibus frequentiori practica approbata, est vetum quoddam deiectio est valde periculosa, præcipuè in Reis non robustis, secundo loco ponitur tormentum ignis applicito pedibus carbone attenso, tabella intermedia, vt de modo practicandi statim dicam; tertio est tormentum cabaletæ, quod alio nomine, nuncupatur *la sueglia*; alibi cypus, alibi capra; quarto tormentum taxillorum, strictè colligatorum, inter vtriusque manus nodos, vel inter pedum clauicam, aut iuncturam; Quinto tormentum grilli, quod fit ex quibusdam fusis frequentèr nodosis, qui inter nodos digitorum stringuntur; sexto, stanghetta, quæ sæpe in Regno vtuntur; septimo, velum quod potatum inuoluitur, extremam partè præmanibus tenente executore, & viscera comburentur, & ob tam acrem dolorè veritas eruitur.

- eruitur, at quia periculosum ergo caue; octauo tormentū arundinis subtiliter in vnguibus immixtæ; nono, pilorum extractio, à digitis pedum, aut manuum, quorum copiam homines hirsuti habent, decimo ferula, pueris, & valde senibus, & not. hinc vnum quod dicit Luc. de
- 58 pæn. in l. cum supra. n. 1. & 2. C. de re mil. § quod quando quis ferula, aut virgis fustigatur pro pœna, non pro habenda veritate, taliter verbera inferri debent, quod ex illis exeat sanguis, sed in hoc seruanda est cōsuetudo; vndecimo, solet negari cibus, & potus per aliquot dies, vt per Put. in d. ver. tortura, il 3. cap. 4. n. 10. & 11. maximè contra sceleratos, & admodum robustos in atrocissimis delictis, vt per macerationem veritatem dicant, & magis tormenta timeant. duodecimus modus, quādoq; Reus exponitur aeri frigido, vt recenset Gand. de questio. & tor. n. 31. Ipse verò qui vltra annos viginti continuè, & criminalia, & ciuilia simul officia gessi nunquā vsus sum alio tormentorū genere, nisi funis, & ignis, taxillorum setuel, & pluries ferula pueris, & senibus. & vt dixi funis tormentum est magis tutum, & magis ap-
- 59 probatum: vt inquit Farinac. de indic. & tor. q. 38. n. 62. § & ignis tormento latrunculatores vtuntur quando torquendus est in genitalib⁹ apertus, vel mancus, aut debilitatus in brachijs, quod fit accensis carbonib⁹, Reus sedet humero parieti adiecto, & pedes nudos immitit in compedibus, sed prius aqua calida, & sapone fricatos, & lotos timore cuiusdam vnctionis, quæ ignis dolorem non sinit Reū sentire, & iuxta ignem, ac pedes ipsos incompedibus appositos, ponitur intermedia quædam tabella mobilis, quæ per ministrum toties eleuatur, quoties Iudex mandat, & pro qualibet eleuatione tabellæ intelligitur datus vnus ictus torturæ, quæ debet stare tantum temporis eleuata, vt ignis pedibus officio suo fungi possit, scilicet quantum Reus in tortura supis suspensus stare deberet, cum subrogatio ignis, sapiat naturam funis in cuius locum ignis subrogatus est. §. fuerat, instit. de act.
- 60 § & ideo horologium puluerinum, cum distinctionibus medijs quarti, & quarti integri, tertij, & dimidij horæ, & horæ integræ, debet stare præoculos ludicis, vt penes acta, qualitas, ac quantitas torture constet, & quandoq; in grauib⁹ sceleribus (quando adsunt inditia valde vrgentia) solent faces accensæ sub pedibus in tortura suspensi adhiberi, vt j dicam, sed Hircum viuum appendere pedibus torti, nunquam vidi, nec approbo.
- 61 § Quo verò ad ictus funis attinet, certè expertus sum esse periculosissimus, & parum deseruire intentioni, & vidi conuulsatos, semimortuos

mortuos manere, & loquelam amittere, vna cum sensu, & dimissi, & interrogati nesciunt quid dicant, tanquam venientes de alio mundo, & ne fortè fingerent, certior factus sum, qua de re de eorum dictis nō esse curandum censui: ar. l. hac consultissima, §. at cum humana fragilitas, C. qui testa. fac. poss. sed veritas absq; dubio haberi debet sine aliquo scrupulo, à sensu sano, At loco squassationum, iussi Reum multò magis in tortura suspensum permanere, & quandoq; eā repeti, & benè auxilio Diuino, à quo cuncta bona procedunt, mihi euenit, quandoq; Reus ligatus, & deorsum prostratus, sic eleuatus fuit in tortura, ob cuius pondus fallus est dum eleuaretur, nam re vera quassatio potius videtur inuenta ad pœnam luendam, quàm ad veritatem eruendam, vi. quæ infra dicam.

- 62 † Et quoniam in prima impressione tract. de test. l. 2. 2. par. sub n. 160. dixi, quòd testis, aut Reus renuens respondere ad interrogata, vel minus sufficienter, posset torqueri. iux. pract. Clar. q. 45. vers. sed pone. & per Bal. in l. accusationum vers. super hoc melius, C. qui accus. nō poss. Farinac. de indic. & tortura, quæst. 37. n. 17. & approbatur à Consilio Neapol. vt refert Capici. decis. 145. quam etiam seruare Senatum Mediol. testatur Clar. quæst. 45. vbi dicit Senatui mandasse renuentem respondere tribus iñtibus eculei plecti debere, & fui in sententia q̄ etiam ultra tertiam uicem posset torqueri, dicendo, amice tibi gratulor, eo quòd cum respondere nolueris sublimis in aera sursum, sub plantis inmane chaos subsidere terram uidisti tam læpe tuis; at cum postea melius uiderim Foller. in sua pract. crim. in uersic. & si comparent in 2. par. n. 3. & in 5. par. n. 4. & alios quos Farinac. allegat in suo tract. tit. de Indic. & tor. à n. 176. usque ad n. 191. transeo cum distinc. quando quis non uult respondere circa substantialia, & non quòd ad circumstantias. tamen in practica utroque modo renuens respondere poterit torqueri in leuib. leuiter, & in grauibus grauiter, nisi exclusa esset temperantia ista propter prauam, & inhumanā qualitatem p̄sonæ torquendæ secundum ea, quæ in d. pract. de testib. 4. par. sub d. n. 160. aduertit, secus est in ciuilibus, ut firmat idē Foller. d. 3. par. p̄nc. 3. par. sub n. 4. & Clar. d. quæst. 25. Blanc. de indic. & tor. n. 273. Cartar. in sua prac. de modo interrogandi Reos, lib. 3. cap. 3. n. 17. Mascard. d. probat. concl. 1385. & Boss. in tit. de respons. à Reo fac. At plures limitationes dat Foller. ut locus sit torturæ quando in criminalibus quis renuit respondere loc. prox. cit. nihilominus penes Iudicem nostrum parum prodessent, quia, aut inuitis dentibus teneretur respondere quando

- quando aliqua contra eum præcedunt inditia, aut torturam pati, torti: si quis iudic. non obedi. quamuis Bertazol. in cons. 8. n. 39. lib. 1. dicat, quòd Reus non tenetur respondere, si nō præcedât legitima inditia, vide D. Thom. in 2. 2. quæst. 61. ar. 2. vide etiam Nau. in rub. de indicijs n. 52. & sequent. qui ex iure diuino, naturali, & scripto, & canonico & ciuili hoc planè demonstrat. & Sotum l. 5. de iust. & iur. q. 6. n. 1. & 2. vbi hæc vltima sententia comprobatur quicquid sit de practica, quam valde prædicti Doctores damnât, quæ sic seruatur, & qñ Reus fuit oportunè interrogatus aliquibus in præcedētibus inditijs, & noluit respondere primò Iudex ei torturam minari, deinde, adhuc renuentem fateri aliquid ligari iubet, & funi applicari, & si non vult respondere dissolui, & in carceribus secretis custodiri, alia die iterum monet, & renuentem ligari, & sustolli aliquantulum mandar, & persistentem in taciturnitate, dissolui, & custodiri vt supra, & tertia die adhuc eo renuente, vltra suspensionem in tortura repēte demissus semel fuit, & remissus ad locum suum, iterum interrogatus tandem respondit: prædicta procedunt quando periculum non est in mora, verum renitentia ista posset ortum habere ab ignorantia, & insipientia, ab obliuione, & fatuitate, vel etiam ab aliquo maleficio, & in hoc partes Iudicis sunt benè aduertere ar. tex. l. de grate §. qui tacuit, de interrog. act. & quandoq; sumere inditium ex taciturnitate contra testē, & cum alijs adminiculis constitui illum Reum super eodem delicto. per cap. qui tacet, de reg. iur. in 6. & cap. causam. de offic. deleg. 7. ex quo nolens respondere dicitur dolosus contumax. glos. in l. quamdiu. ff. de acq. hæc. Ias. latè in l. quæ dotis, n. 69. & 76. ff. sol. matr. cum taciturnitas sit præiudicialis, & loquendo impedire posset. cap. non ne. de præsumpt. & in l. sepe, vbi Bar. ff. de re iud. Innoc. in cap. 1. de ijs quæ fiunt à maiori par. 7. & ex hac taciturnitate insurgens suspitio vehemens facit vt meritò torqueri potuit Bru. de indic. & tor. par. 2. quæst. 8. n. 4. & est præsumptio contra tacentem Bal. & Saly. in auth. si quis in fi. C. de Adult. & D. Menoc. de præsumptio. lib. 1. præsumpt. 7. n. 54. vi. Sigismon. Scacc. de iudic. ciuili. Crim. & Hæret. cap. 86. n. 46. 47. & 48. vbi multa bona in practica dicit in hoc proposito.
- 66 ¶ Et licet regula sit, quòd non sunt sumenda arma de domo Rei. vt in cap. inter dilectos, extra de donat. & in l. de minore §. tormenta. ff. de quæst. Bertazol. cons. 100. vol. 1. nedum in criminalibus corporalibus, sed nec etiam in pecuniarijs. vt per Doct. in d. l. de minore §. item Diui. tamen hæc regula fallit, stante autoritate liberi arbitrij, per quam

quam recedi potest à regulis iuris cōis, propter causas vrgentes vt in 1. par. sub n. 118. & in 4. sub n. 28. & quando Reus contra quem aliqua militat, tacendo præstat arma inditia, non talia qualia in iudice ordinario requiruntur præsumptioni contra se, faciendo se suspectū, quo casu sibi imputet cap. damnum, quod quis sua culpa sentit, & de reg. iur. in 6. quid refert Reo, aut testi respondere per verbum nescio, vt torturam respectu renitentia effugiant. ni præsumptio sit scire maxime in causa recenti. posset forte Reus excusari, cum quis turpitudinem suam non tenetur detegere per l. aliàs de iur. iuran. & Bal. trad. in l. si creditoribus, vbi addit lit. D. C. de ser. pig. & hanc obiectionem sibi factam fuisse dicit Foller. d. pract. 3. par. sub n. 4. per doct. Bal. in l. 1. c. quomodo, & quando, & per alia iura ex quibus inquisitus non tenetur respondere positionibus Curia criminosis. Nam respondetur de mente Foller. hoc non esse verum, quando quis iurauit dicere veritatem, & Iudex ex officio interrogat causa iuridicè, seu seruato iuris ordine, vel se sponte reus offert ad iurandum, vt habet Nauar. in man. c. 12. n. 8. & inuestigandi veritatem, tenet Bal. in l. 2. §. quod obseruari. C. de iura. calum. & per Archid. in §. item quod dicitur sub cap. in ipsarum 22. quæst. 3. vbi habetur, quod Reus tenetur respondere Iudici interroganti in casibus in quibus iux. suprad. interrogare potest, vt dictum est, & veritatem dicere etiam si tractaretur de periculo mortis, & contra testem vide, quæ infra dicam n. 69. & 71. & quando turpitudinem iam per testes est detecta quis tenetur respondere, & detegere ore proprio coact⁹ à Iudice. Rui. cōf. 142. n. 7. vol. 1. Saly. in l. nemo potest deleg. 1. & procedit etiam in eo qui licet delicti particeps sit, tamē non fuit particeps turpitudinis, idem Rui. cōf. 194. n. 11. & seq. vol. 1

67 & Petr. Anca. hos allegans in suis quæstio. 47. n. 7. 8. 9. & 10. † vbi an quis possit allegare turpitudinem suam, & idē si nolit respondere attempta qualitate inditionum delicti, & personæ Reus poterit torqueri vsque ad tertiā vicem, & acriter, alioquin vltra quartam torturam renuens respondere esset procedere in infinitū, quod fieri non debet. l.

68 fin. C. de sacr. sanc. eccle. † Verū nemo tenetur respondere interrogationibus impossibilibus, seu impertinentibus, & idē interrogatoria fieri debent opportuna, & non extra propositum vi. in pract. de testib. in verbo Interrogatoria.

69 † Quid si Reus, aut testis nolit iurare cum tenetur, & præcipitur ei iuridicè, vt coram me contingit, neque enim potui vniquam vlla ratione efficere, vt quidam versutus iurare vellet, ipse examinaui illum, deinde

- deinde in tortura iussi eleuari, & in ea suum dictum substituit, quamuis esset bene secundum iura informatus de contrario, ut tradit. Spec. in tit. de iuram. calum. §. superest. ver. quoniam dicatur haberi pro confesso, qui renuit iurare quando tenetur, & debet iurare, per l. si confessus. ff. de custo. Reo. hoc forte quo ad Reum (licet in practica an hoc fuerit seruatum,) minime viderim; ideo tortura, precipue quo ad testem est sanum remedium, ut dixi in prac. de test. n. 44. par. 3. & facit
- 70 Soci. conf. 253. col. 2. † & vigore liberi arbitrii Iudex noster non potest recipere testes sine iuramento, Bal. & alij in l. milites, nu. 6. C. de testa. milit. & esse magis co. op. testatur las. §. in bonafidei, sub n. 29. instit. de act. licet in l. admonendi, sub n. 25. de iur. iuran. videtur inclinare in partem contrariam quicquid Bar. dicit in d. l. filius familias col. 2. ff. de donat. vi. quæ dixi in prac. de test. n. 40. vsque ad n. 50. p. 3. vbi de vi, forma, & tempore iurandi, & quomodo intelligi debet quando testes sine iuramento potest recipere ex Soc. reg. §. 16.
- 71 † Et in proposito sciendum est, quod testis qui super capitulis productus deposuit, si super interrogatorijs partis aduersæ nolit respondere, redditur suspectus, nec ei creditur in eo, in quo deposuit Dec. in l. is apud quem n. 45. C. de eden. ita Spec. tit. de testib. §. iam de interrogatorijs. ver. interrogatorium. Alex. conf. 200. viso, & discussio, col. 2.
- 72 vol. 2. † si verò testis, aut Reus interrogarentur, non seruato iuris ordine, & minime iuridicè, ut dixi, seu extra propositum non tenerentur respondere. ar. §. consideremus in auth. de trien. & semiss. vbi glo. not. & circa testem, vi. quæ dixi in prac. de test. par. 1. n. 5. & in 5. par. sub n. 17 §. lit. C. vbi non tenetur testis super delicto interrogatus, respondere interrogatorijs tangentibus turpitudinē suæ personæ, quia hoc probandum est à parte, quæ per exceptionem turpitudinis satagit repellere testem.
- 73 † Quæ autem sunt inditia ad torturam sufficientia superabundanter habentur apud Blanc. in sua repet. l. fin. ff. de questio. n. 43. cum seq. vbi loquitur in Iudice ordinario cuius arbitrio, licet relinquatur quænam sint inditia ad torturam sufficientia, quia certa doctrina dari non potest. l. 1. §. si expillatores, de effrac. Car. & Bal. & Ang. in l. milites. C. de questio. dixi §. n. 6. dicit tamen hoc arbitrium regulari secundum legis dispositionem. sed in materia authoritatis Brachij Regij, dico si non possunt haberi inditia ita sufficientia, fat est si habeat aliqua, quibus iure naturali & diuino, vel etiam canonico procedere potest cum illo habeat absolutum arbitrium, & non regulatum à iure ciuili, ut sentit

- idem Blanc.n.44.in fin.per quem supplet conscientia eius à iure in-
- 74 forinata,vt in 1.par.n.28.† qua de re Iudex noster poterit torquere etiam non sufficientib⁹ inditijs iure ciuili requisitis Bar.Mar.& Doct. in l.fin.ff.de quæstio.Menoc.de arb.queſt.84.n.4.& hoc intellige vt infra n. Gand.in rubr.de malef.ver.item quæro nūquid potestas, qui habet arbitrium,Put.in verb.tortus cap.12.n.1.& licet Brun.de indic.& tort.in quæst.9.sub n.16.dicat quòd arbitrium datū Iudici ad torquendum intelligitur præcedentibus legitimis inditijs,tamen loquitur de libero arbitrio tantum,ſed non de absoluto,& extra uires Brachij noſtri Regij,vt j dicam,cuius facultate Iudex non ita ſtriçt è ligatus eſt omnibus iuris ſolemnitatibus,vnde licet non adeò exacta inditia,vt in iudice ordinario in eo requirantur,religua iudicij ſuplere poteſt ea igitur ſtante, ſi teſtis erit infamis, vel alias iure ordinario
- 75 repellendus,vt latiffimè in præc.de teſt.in 4.par.dixi,per tot.† hac extraordinaria poteſtate poterit (ſi habeat alia inditia probabilia) credere teſti non credendo de iure ciuili,vt pluries dixi. & per Menoc.d.quæſt.9.n.2.quoniam ſi facultas Brachij Regij datur ad effectum vt veritas inueniatur,(ſtâte difficultate probationum) & ne delicta remaneant impunita;vt etiam sæpè dictum fuit in 1.par. ſequitur quod etiam teſtes inhabiles admittuntur.l.quoniam.C.de Heret.Saly. in l.ea quidem.C.de accuſat.& Blanc.de indit.n.393.& ſeq.
- 76† At nullo modo(prætextu huius arbitrij) fides eſt danda teſti còdèm nato,vel conuiçto de falſo,vel malam assignante rationem.Decia. còf. 93.n.66.vſq; ad n.73.vol.2.Rol. à Val.conf.12.ex themate.vol.3.† at teſtis qui per torturam falſum dixit non punitur de falſo, Vital. tract.
- 77 clauſul.fol.299.n.13.† & notandum eſt etiam quòd liberum arbitriū intelligitur datum quo ad perſonas,& non quo ad dicta examinatorum,ſic Balair in conf.515. quidam fuit,n.4.vol.5.Crauer.conf.13. Michael.David.lhb.1. Nec magna caterua teſtium ſanare poteſt defectus qui inſunt in dicto teſtium,nec tollere minusq; ſupplere, vt præc.de teſt.5.par.n.43.
- 78† Et circa qualitates inditiorum,Caſo.in tract.de malef.præmittit tabulam inditiõrū nominatim,quæ oriuntur ex perſona,cauſa, factò,& dictò,ante,in inſtanti,& poſt,quæ tabula iudicioſa,& pulcra omnino eſt videnda. Ipſe verò ptimum ſumam inditium à fama,de qua per Blanc.de indit.n.387.Monticel.reg.crim.4.n.25.& ni fallor copioſè i præc.det eſt.dixi in 1.par.n.102.& 103. & in 2.par.n.128. & 130. vbi an fama poſſit per vnum teſtem probari,& par.3.n.28.vbi quorū

- plex sit fama, & ibidem n. 27. & 103. quale sit inditiū fame, & par. 2.
- 76 vbi an delictum per famam probetur. n. 66. cum seq. † & in summa de fama constare aliter debet quam per dictum Iudicis Boss. in tit. de inquisitione n. 23. 34. & 35. & ipse in d. 2. par. sub n. 130. de test. vbi notandum est in practica, quod bona fama elidit malam in paritate, sed si bona fama sit in genere, & mala in specie, hæc elidit bonam famam, Alex. conf. 77. vo. 1. conf. 62. vo. 3. & Ro. conf. 67. qua de re contra malam famam in genere, sat est probare bonam famā in specie, vt si dicatur ille est vir malus, potest probari bona opera facere, vt frequentare Ecclesias, erogare in elemosinas, bene loqui de proximo, nec in specie quid mali fecerit auditum fuisse, & e contra si dicatur iste est vir probus, qui bene audit apud omnes, si aliter sit poterit probari aliquid mali quod fecerit, vel quod sit hyppocrita, cum non faciat quod ostendit facere, ab operibus cognosci potest. & hoc modo bona, vel mala fama probari potest, secundū Doc. quos alleg. Boss. loc. mox cit. & ibidem n. 37. recenset mirabiles effectus fame quando est rectè probata † Nam fama facit credere, id quod forte non est, & dñ facere de albo nigrum, & ideò quilibet pro obtinenda bona fama totis uiribus laborare debet. l. facta. §. si sub conditione. ff. ad trebell. & secundum quosdam expedit potius mori, quam ob vitia perdere bonum nomen quod quidem præualeat diuitijs, iuxta illud sap. Prouerb. 22. Melius est nomen bonum, quam diuitiæ multæ, vt not. in l. 1. hoc enim nomen. C. de sum. trin. & fid. cat. & scriptū est, crudelis est qui negligit famā suam, cap. nolo. 12. q. 1. vi. Nau. in c. inter verba. 11. q. 3. cōcl. 2. n. 10
- 81 † Secundo loco malum nomen dicunt facere inditium, nam vulgare sequitur dictum, quod nomina præsumuntur esse consona rebus. §. est & aliud. instit. de donat. vt putā si quis appelletur *Schananacha*, *zanuata*, *rampino*, *taglia borsa*, *guarda l'occhio*, *farinello*, *capelletto*, & ijs similibus, qui lingua incognita loquuntur, videlicet in *zergo*, vt in statu Venetorum, Regni Romandiolæ, & alibi pestis hæc extensa est, & de hoc inditio vi. Caso. de indic. & tor. c. 7. & Blanc. de indic. n. 405. vbi dicit facere inditium in genere per tex. c. 1. vbi cano. de depof. Put. de sindic. in verb. mandauit Rex, c. 2. n. 25. Fely. in proem. Deci et. in verb. Gregorius. & Ias. in rubr. solut. matr. Verū hoc inditium non est tutum, quoniam si à solo nomine, & cognomine natiuo, & familiæ argumentum sumeretur in malam partem, etiam nobiles; & virtuosiorqueri deberēt, quod absonum sit dicere Boss. d. tit. de inquisitio. n. 164. cum mult. seq. sunt enim multæ cognationes, seu familiæ in Ita-

- lia, & alibi, habentes cognomina auditu turpia, & valde ridiculosa, vt *Striglia porci, mangia uacca, cazenigo, culagna, mangia ferro, asino, asinari*, & ijs similia, ex quibus viri, & virtute, & prudentia celebres, quāplu-
- 82 rimi prodierunt. † itā vt nephas sit à turpi nomine, seu cognomine, inditium malū sumere, quamuis apud Platinā de Papa Sergio 2. ann. 344 legatur quōd ante creationem os suū vocabatur, hoc tamen re-
- 83 probatur ab Onuph. in auno. ad Platinam, † qua dicit quōd prim⁹ qui nomen mutauit fuit Ioannes Papa xij. qui prius Octauianus vocabatur, sed Pontifices proprium nomen retinuisse vsq; ad creationē S. Greg. PP. & ab inde cēteros infra Pontifices aliud nomen sumpsisse testatur in lib. *Hos sanctorum*, & apud Sabellic. *Historiogr.* 6. lib. habetur de appellationibus à virtute, aut à vitio impositis, & sunt vice uersa quidam nomine, & cognomine venerandi, & nobiles qui consuetudinē in delictis ducentes vitam laqueo finierunt, ergo fallax hoc
- 84 inditium à nomine & cognomine, † non sic à denominatione, seu à supra nominatione acquisitis ob vitia, seu virtutes, vt per Sabellic. loc. cit. nam mala denominatio originem à communiter accidentibus habet à prauis moribus, & non est mirum si faciat inditiū. vnde qui stat videat ne cadat, ne vulgi fabula fiat. l. desertorem. §. is cni. ff. de re mil. l. si militari. ff. quib. vt indig. C. so. de tor. cap. 1. §. n. 17 & Diu. Paul. 1. Cor. 10. sic ait, qui se existimat stare, videat, ne cadat.

Scio & à plerisq; Doctōrib. adduci solere malam physiognomiam, vt potē quæ aliquale inditium facere soleat, & quam tertio loco poni posse non ignorabam, & de qua plures pertractarunt philosophi Aristoteles, Auicena, Constantinus, Philemon, ac Meletius, verum cū hanc nullum apud probos Iudices, non solum inditium, sed nec coniecturam, aut suspicionē facere posse existimem, totum hunc tractatū, sciens volensq; prætereo, & curiosos ad superius allegatos remitto: monens tamen hanc etiam Ecclesię decretis improbari, vt potē, quæ Chiromantię genus sit, quæ in regulis indicis librorū prohibitorum, & in bulla Sixti V. contra Astrologos nominatim prohibetur. Certē Iuuen. sat. 2. scribit fronti nulla fides, vnde signa omnia ex fronte, atq; adeo ex omnibus corporis lineamentis sumpta satyrica mordacitate reprehendit.

- 85 † Quarto loco mala conuersatio facit quem dici crinosum. l. ædiles. §. pedius, de ædilit. edic. vt per Marf. in prac. §. expedita. n. 91. Blac. de indic. n. 253. vnde verum efficitur illud Dauidis Psal. 9. cum sancto sanctus eris, & cum peruerso peruerteris. Carer. de indit. & tor. §. octauo.

- uo. n. 10. in fi. D. Menoc. de arb. quest. 89. n. 37. in fi. verum prauæ conuersationis testimonia, cum aliquibus alijs adminic. iditia aliqua generant. Nam bonorum cum malis conuersatio quandoq; sit ad correctionem, vt inquit sanct. August. super Psal. 54. quod in officio habitat hebdomadæ sanctæ, feria quinta, in cœna Dñi, in Ecclesia: Ois malus, dicens, aut ideo viuit vt corrigatur, aut vt per eum bonus exerceatur. Vtinam qui nos modo exercent conuertantur, & nobiscū exerceantur, tamen quandiu ita sunt, vt exerceant nos, non eos oderimus, quia in eo, quod malus est quis eorum, utrū vsque in finem perseueraturus sit, ignoramus, & plerunq; cum tibi videris edisse inimicū, fr̄em odisti & nescis. Diaboli, & angeli eius in Scripturis sctis manifesti sunt nobis, quod ad ignem æternū sunt destinati: ipsorū tm̄ est desperanda correctio, contra quos habemus occultā luctā, ad quā luctam nos armat Apost. Non est nobis colluctatio aduers⁹ carnē, & sanguinē (Ephes. 6.) sed aduers⁹ principes, & pt̄ates, & rectores tenebrarū harū.
- 86 † Sed conuersatio diutina cum malis, & verbalis tantum bonitas, hæc causat dolorem, & parit iniquitatem si bonis operibus non fuerit associata, quia *buone parole, & tristi fatti, ingannano i savi, & i matti.* quæ de re obsequium q̄ malis præstatur, laudabile esse debet, & honestū.
- 87 † Quinto loco mendacium succedit, de quo etiam dixi d. prac. de test. par. 1. n. 126. & par. 4. n. 96. Rol. cons. 8. & mendacium contra vagabundos suspectos facit inditium, quod sint fures, iux. illud vulgare, *Chi è bugiardo, è ladro*, & de hoc Put. in verb. tortur. 1. cap. 5. n. 6. vbi mendaciū, vt faciat inditiū, debet esse cū iuramento, & esse alicuius momēti.
- 88 † Sexto loco rubor, vt apud Terent. erubuit salua res est, sed non semper verum, quoniā alij à natura pro minimo erubescere solent: alij pp̄ præsentiam ludicis, & locum tribunalis, alij cum sint innocentes, & honorati ægrè ferunt interrogari de factis, & rebus obscenis, quare nō mirum est si ira accensi erubeant, de hoc infra vers. 16.
- 89 † Septimo fuga inditium facit, Blanc. de indic. n. 277. & 278. vt apud D. Menoc. de arb. iud. cas. 47 4. n. 48. Mascard. de probat. concl. 1311. n. 53. intelligē si iam fuerit delatus, verum apud ludicem nostrum fuga, siue ante, siue post semper facit inditium, quando quis fugit secuto delicto: est verum quod per spontaneam representationem tollit hæc sinistra opinio sumpta à fuga, & de hoc inditio dixi in prac. de test. in 3. par. sub n. 203. & in hoc trac. in 2. par. n. 84. 91. 115. & alibi. Put. in verb. tortura. 1. cap. 8.
- 90 † Octauo, resistentia, quæ fit ne malefactor capiatur a familia, inditiū facit.

- facit. Carer. in sua pract. fol. 22. n. 123. & 131. fol. 33. Matf. in l. 1. ff. de
 ficar. n. 25. & 68. Put. in verb. resistentia. Cepol. conf. 14. Blanc. de in-
 dic. n. 294. & Iacob. Nouell. prac. & Theor. caus. crim. in forma conspi-
 cion. Cadauera. n. 20. Blanc. de indic. n. 294. versic. prohibens. sed qñ
 resistentia est iusta, vt dixi in hoc trac. in 1. par. n. 219. & in 2. par. n. 46.
 53. cum plur. seq. tunc nullum inditiū facit, secūs quando est illicita.
- 91 † Nonno, dictum socij criminis, quando alios spontē nominat, & id qđ
 dicit est verisimile, inditium facit. l. sicuti, & ibi Bal. C. de quæst. præ-
 cipue stante mala qualitate nominati. Blanc. de indic. n. 141. 246. &
- 92 410. & seq. si sit solitus delinquere, † & tunc verificatur si bis, aut ter
 deliquit, Caso. eo. de indic. & tor. cap. 4. n. 4. & cap. 16. n. 16. & de vi
 huius dicti † in hac par. & † in verb. hic opportune. 18. & † in ver. ex-
 culpatio socij criminis, & in prac. de test. 4. par. n. 69. lit. Y. & in 5. par.
 fol. 302. in princ. vbi de materia socij criminis, quid in pract. seruandū
 dixi, & per Cartar. trac. de execut. sentent. cap. Barn. n. 74. cum plur.
 seq. vbi videtur restringere ad casus exceptos, & ait sententiam fun-
 datam super dicto socij non mereri executionē, contra contumacem
 intra annum captum.
- 93 † Decimo, inditium præstat affectio vulnerati, apud Clar. quæst. 21. &
 ibi Addit. sed hoc verum, si vulneratus fuit per diem vnū mentis pla-
 ne compos, per ea quæ dixi † in verb. exculpatione offensi. Grammat. de-
 cis. 35. n. 7. Menoc. cas. 99. n. 16. maxime si post susceptam sanctam Eu-
 charistiam ita asseruit. Bal. conf. 25. vol. 1. maxime quando offensus nul-
- 94 las habet inimicitias cum alio, † alioquin incertitudo vitiat inditiū.
 Clar. §. homicidium, ver. alia est etiam, quæst. 60. vers. vidi ego Berta-
 zol. conf. 395. Menoc. de ar. cas. 362. & de incertitudine. vi. Alberic. in
 l. item mela. n. 6. ad leg. Aquill. vdi adde. Io. Ant. de Rubeo tract. crim.
 diuerso. tit. de potesta. proc. & defens. in caus. crim. n. 167. & 168. vbi
 an vulneratus possit pro vulnerante comparere.
- 95 † Vndecimo, maximum inditium præcedēs inimicitia in dubio facit,
 Clar. d. quæst. 21. ver. inimicitia, de qua latē dixi in prac. de test. par. 4.
 n. 24. 205. 240. vbi plures adduxi. lit. I. ver. sed in hac fol. 183. & licet
 regulariter testis inimicus sit repellendus, tamen virtute lati, & abso-
 luti arbitrij poterit admitti, vt supra dixi. & tenet Bar. in l. filius fami-
 lias. col. 2. ff. de donat. vbi etiam admittere potest surdum, & mutum,
 vide Innoc. in cap. sciscitatus. extra de reseru. hoc verum concurrenti-
 bus alijs adminiculis, & multo magis quando Index noster est in con-
 scientia certus hunc inimicum veritatem dicere, vel adeo valida pos-
 sent

sent esse argumenta, quod testis iste veritatem dicat, & ei credendum sit, sed non tantum quantum alijs. Mascard. de probat. in verb. inimicitia, conclus.

96 † Duodecimo, minæ solæ præcedentes ab eo factæ, qui est solitus executioni mandare minas validû, inditiû faciunt dixi in præ. de test. par. 3. n. 202. & Clar. d. quæst. 21. ver. minæ. multo magis confitio de delicto. Brun. de indic. & tor. quæst. 3. 1. par. n. 33. & de odio trad. Crau. conf. 3. n. 3. Mascard. de probat. concl. 1057. & Menoc. de præsumptio. quæst. 89. n. 65. At si offensus plures alios, & ob diuersas causas inimicos haberet, tunc minæ solæ non facerēt inditium, nisi ad inquirendû Caso. tract. de indic. cap. 1. n. 17. tamen hoc erit in arbitrio Iudicis nostri. Put. de sind. in verb. tortura. 1. cap. 6. n. 1.

97 † Tertiodécimo, qualitas malæ personæ non modicam præsumptionem facit, quando quis est solitus delinquere. Blanc. de indic. n. 240. & seq. Put. in ver. tortur. 1. cap. 5. & qui dicitur solitus delinquēs habetur per add. ad Bertazol. conf. 213. lit. D. lib. 1. & dixi supra n. 122. vel est ingenio ferox, & vagabundus, & pauper. Clar. quæst. 39. vers. ceterum, & vers. seq. vbi dicit illum esse vagabundum, qui per mundû vagatur, vide Claud. Reg. crim. 7. Mascard. de probat. concl. 1395. Itē si quis scortator sit publicus, & publica lupanaria consecritur, de quo hominum greg. Cic. in Catilait bellum cum Catilina non magnopere pertimescendum, cum in hoc sit habiturus Catilina scortatorum cohortem prætoriam, similiter lusores pauperes, & viles, de quibus per Saly. in l. ea quidem. C. de accusat. Baiar. ad Clar. in §. ludus. n. 14. Vbi fraus in ludo à ludentibus probari potest, item consuetudinarius blasphemator, qui impudentissimè contra Deum os profanum aperit, & furibunde nomen eius benedictum proscindit, quanto magis contra homines se se facillè commouebit? quod sanè hominum genus, vt plurimum malum finem sortitur. D. Menoc. cas. 375. de arb. contra quos vtroque gladio procedendum est. Abb. cap. 2. n. 4. de male. & attentis alijs adminiculis inditiû magnum blasphemus facit contra se, & similes sunt suspecti de Hæresi. Baiar. ad Clar. in §. blasphe

99 mia. n. 4. & seq. & n. 11. † vbi licet pœna statuti esset pecuniaria in blasphemio, tamen tortura locum in eo etiam habere posset, & tunc magis malæ qualitates prænaratæ, & similes inditiû faciunt ad torturâ, qñ meretrix est offensa, quia ex ea præsumitur cōtra scortatorem, sicut ex concubina contra concubinariû, & ex lusore contra collusorē, & sic in similibus idem est iudiciû; quia iusto Dei iudicio, qui fuit

ocasio

occafio ruinae, est etiam condemnationis occasio.

- 100 † Quartodecimo, confessio extra iudicialis delicti (delicto secuto,) aut iactantia, est inter alia inditia validissimum inditium concurrente verisimilitudine Gomez. var. ressol. de delic. cap. 13. sub n. 8. vbi tenet requiri ratificationem, & Mascar. de probat. concl. 350. Menoc. de arb. cas. 331. & expendere multum, & ludere magnam pecuniae quantitatem quando quis est pauper arguit eum, qui hoc facit furem esse, 101 constituto de furto. Bertazol. conf. 213. Vol. 1. † & no. quod confitens extra iudicium se gloriando delictum commisisse, ludicis arbitrio punitur. Menoc. de arb. iud. cas. 331.
- 102 † Quintodecimo, huic accedit dictum eius, qui prius nuntiavit aliquem fuisse interfectum. quia saepe complices sunt primi, qui nuntiant homicidia. ut inquit Put. de sindic. in verb. tortura. 11. cap. 1. n. 4. & sollicitant Curiam ut de maleficio inquireat, & saepe fit iudicio Dei, ut quis sit in occultis contra se testis. & ipse quando monitus fuit a personis non interellatis, nec ratione officii, nec ratione offensi sistere iussu nuntium, donec constitit mihi de delicto, & secundum qualitatem personae, aut in carceribus custodiri iussi, aut sub fideiussione relaxari.
- 103 ui. † Et contra taciturnitas, & negligentia vxoris, seu aliorum de domo, in qua quis inuentus est (post lapsum temporis interfectus) inditium facit contra vxorem de nece mariti, & alios de dicta domo. Put. in d. ver. tortura. in cap. 1. n. 8. Blanc. de indic. n. 299. simile inditium facit qui repertus est iuxta locum delicti, & est male qualitatis, & aptus ad talia committenda, & frequenter in eundem locum visus est ire & redire, modò alloquens vnum, modò alium, & semper de eadem re nouum se facit, & mirandum. Bar. in l. 3. ff. de fur. & Put. de sindic. in ver. tortura. i. cap. 2. n. 1. & 2. vbi ex mutatione coloris, & ex inepta locutione reum se facit. Luc. de pen. in l. euictiones. C. de ver. pub. lib. 11. & Blanc. de indic. n. 300. & seq.
- 104 † Hinc aliud insurgit magnum quidem inditium, quod datur, quando homicida occulto in praesentiam cadaueris existente tanquam innocente, sanguis in conspectu eius e cadauere mortui emanat, quod ego ipse vidi in quodam nobili nostris tempore occiso, qui mane sequenti in agro repertus, quampluribus rusticis, ut de more est, astantibus ad custodiam, sanguinem e vulnere emisit, verum cum tot essent, ignoravi, quo me verterem, sed opportunum erat iubere, ut omnes procul starent deinde vocare vnumquemque sigillatim, eosque singulos ante, & iuxta cadauer statuere, forsan enim hoc meminisse iuuabit. po-
stea

- Hea verò compertum est vnū ex dictis astantibus fuisse interfectore,
 & de hoc indicio. per Blanc. de indic. n. 408. & sanguis clamat vindic-
 tam contra interfectorem. Caso. de indic. & tor. vbi adducit Arist. in
 problema cap. de naribus. & Luc. lib. 4. in hoc verfic. Emicat in partem
 sanguis, vnde icimur ictu. Et sanguis Abel clamat vindi-
 ctam contra
 Caim de terra, vt habetur in Genes. cap. 4. & vi. farinac. de indic. &
 tor. quæst. 36. n. 61. fol. 372. & quidem nuper valde lætatos sum Mar-
 tinum dei R. Societatis Iesu Theologū huius indicij in lib. 2. dis-
 quit magic. mentionē facere. causamq; rei huius reddere. nempe an-
 tipathiam quandam quā mortuum cadauer in eū habet, à quo vita
 105 priuatu est, huius euentus admirabilis causam assignat. & simile in-
 diciū sumitur ab eo, qui est visus exire ex domo interfecti gladium
 eruentum gestans, & post modicū auditus est clamor, & multo magis
 si vulneratus alleruit, à quo fuerit vulneratus. Put. de indic. in verb.
 tortura. 1. cap. 1. n. 4. vbi si talis fugeret per plateam, vel etiam per viā
 publicam dicto gladio sanguinolento armatus, non esse dubium ait
 hunc fateri se maleficiū notorium commisisse, secundum Innoc. in
 cap. statuimus. de offic. deleg. Blanc. de indic. sub n. 297. & 300. & eo
 magis si visus sit illum vibrare, licet non fuit visus percutere, aut fe-
 rire, vt per Blanc. n. 302.
- 106 § Sextodecimo, inconstantia, trepidatio, pauor, contrarietas, varia-
 tio, hæc si circa negotiorum principale, & in personis, quæ verisimiliter
 delictū committere potuerunt. Fely. 1. cap. verisimile de præsumpt. fa-
 ciunt indicium, vt per Ang. de malef. in verb. fama publica n. 105. &
 ibi August. & de ijs omnibus apud Bosl. de indic. & cōsiderat. ante tor.
 per tot. Clar. d. quæst. 21. & Brun. de indic. par. 1. & Blanc. n. 259. vsque
 ad n. 265. Put. de indic. in verb. tortura. 1. cap. 5. n. 6. & 7. vbi alleg. Luc.
 de pen. dicenrem quòd prædicta sunt signa malæ conscientie, tamen
 non est fundandū iudiciū solum in vna ex dictis qualitatibus, quia
 multi multum timent, licet innocentes sint, vt dixi § vers. sexto, & ali-
 bi; & per Put. d. cap. 5. per tot. & de ijs quando occurrant, constare de-
 bet in actis.
- 107 § XVII. Allocutio secreta frequens, ac frequentatio præcedens ex-
 traordinaria ad locum, vbi delictum secutū fuit, faciunt indicium de
 tractatu præcedenti vi. § vers. 15. & Blanc. n. 300. sicut aggressio, & in-
 sultatio nullis præcedentibus verbis. Blanc. n. 232. 234. & 235. vbi d
 assistentia ad delictum, per quam quis audacior fit ad delinquendum,
 & n. 237. præcipue quando assistens est armatus, & amicus alterius ex

rixantibus, & n. 303. in verb. prohibere potens, si non prohibet est in culpa. l. culpa caret, vbi Dec. ff. de reg. iur. in 6. & Blanc. d. n. 237. dicit de inditio, quod oritur à præparatione insolita armorum, & melius n. 67. 68. & seq. & de hoc inditio in materia armorum vi. Farin. c. de indit. & tor. quæst. 52. vbi latè, & maxime quando arma reperiuntur sanguine conspersa, seu madida.

108 † XVIII. Contumacia maximum inditium facit contra bannitum, captum, & non spontè se iudici sistentem, Marf. prac. §. diligenter. n. 136. latè Cartar. trac. de execut. sent. capt. bannit. cap. si. n. 181. & infra dicam, multa sunt alia inditia, quæ vbiq; inueniri possunt apud Doct. supra alleg. ad quos breuitatis gratia me remitto, latè est quod ea, quæ sunt frequentioris vsus strictim tetigi.

109 † Insuper sciendum est aliqua esse inditia proxima, & alia remota, à quibus dixi in d. pract. de test. pa. 4. per Clar. quæst. 64. vers. sed quæro, & Pedemont. decis. 79. n. 15. latè Bursar. cons. 201. pro dilucidatione, & D. Menoc. de arb. iud. cat. 270. vbi n. 7. & 8. ait inditia, quæ latini signa appellant multiplicis generis esse, aliquando enim appellantur inditia necessaria, vt est inditium de proprio visu, & de certa scientia præsumptiones iuris, & de iure, de quibus latè per D. Menoc. de præsumpt. lib. 4. præsumpt. 10. & est tex. & gloss. in l. capite quinto, de adult. & dixi in prac. de test. 3. par. n. 184. 195. & 196. & 197. vbi necessariam probationem esse præsumptionem iuris, & de iure, & nu.

110 204. & 205. † aliud est inditium credibile, hoc verisimile, & hoc quando ita esse potest habetur. c. quia verisimile de præsumpt. & D. Menoc. de arb. dat. quædam exempla vnum videlicet Salomonis, quod habetur 3. Reg. c. 3. & in cap. afferte, de præsumpt. vbi contententibus duabus mulieribus super filio viuo Salomon Rex finxit se velle diuidere puerum viuum, & illa quæ verisimile erat noluit, sed maluit eo priuari, vt viuus potius suus filius remaneret; Aliud exemplum de Carolo Magno, nesciente quidam homicida esset an pater, aut filius, qui vtrumque condemnauit pœna homicidij, quam ob causam pater se solum esse homicidam patetecit. Aliud exemplum de solito delinquere cap. semel malus, de reg. iur. in 6. de precedenti inimicitia, de minis, & alijs de quibus supra vers. 1. 2. 3. 4. 6. 7. 11. 12. 13. & 15. & de isto inditio vi. Duare. in l. disputationum, cap. 27. vbi dat duo exempla quando probatur aliquem fuisse in illa domo, ex qua res tunc subtrahæta fuit, est aliud exemplum, vt contra vicinos pauperes, & uiles, vel famulos, quod hic adaptatur. Loctau. C. vn. cognat. & Bal. in l. excusantur,

- 111 cufantur de excufat. tut. ponit differentiam inter inditium , & præfumptionem, nam præfumptio animum remouet, fed inditium per oculos, vel per aures percipitur, adminicula funt inditia uehementia, fed non proxima, & adminicula variè à varijs Doct. appellantur, ab alijs quandoq; fufpitiones, ab alijs præfumptiones, ab alijs coniecturæ, de quibus per Farinac. de indic. quæft. 43. n. 156. cum multis fequentamen refidet in arbitrio Iudicis qualia effe debent talia adminicula, Menoc. caf. 474. n. 37. Mafcar. de probat. concl. 131. fub n. 53. † & ar-
- 112 gumentum eft quando plures coniecturæ, aut præfumptiones, feu probationes concurrunt ad conclufionem; coniectura eft repræfentatio vnius ex aliquo alio fic verifimiliter ordinato, & tandem verifimile eft quòd ftare poteft, vt dixi, & de ijs omnibus apud Par. de put. de findic. in verb. tortus, cap. 2. per tot. & in cap. 3. n. 11. 12. & 13. Boff. alleg. tit. de indic. & considerat. an. tor. n. 1. 2. 3. 4. 17. 34. 38. 43. cum feq. & Farinac. de indit. & tor. n. q. 36. à n. 27. vfq; ad fi. d. quæftio.
- 113 † Nunquid autem ftante hac Brachij Regij facultate poffit Iudex noster fine inditijs præcedentibus deuenire ad torturam, & breuiter ftante maxima difficultate probationum, & mala qualitate perfonæ, vel atrocitate delicti, & difamatione, uel alio inditio uerifimili, feu probabili, non eft dubiũ, quòd Iudex torquere poffet, ut colligitur à Clar. quæft. 64. uerf. dixi etiam. & uerf. dixi quoque latè Burfat. conf. 201. & Guid. de Suzar. de indic. & tor. n. 38. Cafon. eo. de tormēt. cap. 5. n. 4. & 5. concurrentibus ut dixi qualitate perfonæ, & difamatione circa quam ui. Farinac. de inquisitio. fub n. 20. cū ibi per eum adduc. & querela, ui. quæ dixi fupra. Sed quando nec inditium de auditu præcederet (iuxta ea quæ dicta funt in præc. de test. in 5. par. n. 157. & 160.) nec fuga, nec aliud adminiculum uerifimilitudinis haberetur fecundum Put. in uerb. tortus, cap. 13. fub n. 3. uerf. unde fine inditijs, tunc non obftante hac regia facultate Iudex non poterit quē torquere, ut per Boff. de indic. & confit. an. tor. n. 13. 24. Afflict. quem Grammat. allegat. uot. 32. n. 9. ità refpondiffe Regi Neapoli. Quod fi Iudici dictum fit à perfonis fide dignis, tunc poterit ad torturam deuenire in cafibus atrocibus, & contra perfonas quæ non funt bonæ æftimationis, conditionis, & famæ deuenire ad torturam, ut aduertit in 1. par. fub n. 114. 124. & 128. & 133. eft uerum quòd contra publicos latrones, & affaffinos, fi ad eum deferantur poterit uelo leuato deueniri ad torturam, ut per Put. de findic. in uerb. tortura. il. 1. cap. 1. n. 9. & cap. 6. n. 7. & in uerb. tortus, in 12. & 44. & 49. ubi omnino uide idem in.

cap. 14. per tot. vi. quæ dixi in 1. par. n. 190. de test. Gand. de quæst. & tor. num. 41.

- 114† Et quamuis à nonnullis Doct. aliqui casus traduntur, in quibus aliter posse ad torturam deueniri etiam nullis præcedentibus inditijs, in certis delictis, de quibus in 1. par. huius tract. sub n. 58. cum mult. seq. & hanc op. sequuntur præsertim Boer. decis. 333. n. 4. & seq. Brun. de indic. in 2. par. quæst. 5. n. 6. vbi in tractatibus pditionijs, & n. 7. vbi d. b. m. nito per contumaciam capto, & non sponte cõstituto. Marf. præc. 9. diligenter, n. 136. Farinac. quæst. 1. sed re vera, si bene videatur Doctores, requirunt semper aliquod inditium præcedere, siue proximũ, siue remotum, & hoc siue inturgat à persona fide digna, siue non, seu à testibus, seu à mala qualitate rei, vt supra vers. xij. vt inquit. Saly. in d. l. si ff. de quæstio. dixi supra n. Bosf. de delict. & confid. ante tor. n. 36.
- 115† & Calo. de tor. cap. 5. n. 5. & 6. vbi delicta, quæ à communiter accidentibus secretò fieri solent sunt ita, adulterium, simonia, & vltra; sicut Brun. à sol. quæst. 5. n. 3. sodomia, veneficium, fabricatio falsæ monetæ, & tractatus, & in ijs ad torturam facilis deuenitur præcedentibus aliquibus inditijs, Clar. quæst. 64. vers. & ideo Puz. de Gallic. in verb. tortura. i. dicto cap. 1. n. 9. & 10. Item non requiruntur tanta indicia, quanta in alijs delictis circa pditiones, assassinia, incendia, & alia, ob quorum atrocitatẽ multa fieri permittuntur, quæ alijs nõ permitterentur not. in l. prætor edixit. §. præterea. de in iur. vbi Bar. & in l. respiciendum de pen. & ad sobrietatem delicti in 1. par. respectu qualitatũ delinquentium; & hinc ad torturam sine alijs inditijs torqueri possunt pro causa furti, cuiusmodi sunt caupones, stabularij, & in 2. par. huius tract. n. 277. nam lex diffinit de ijs, vt tot. tit. ff. naut. caup. stab. nisi hospes esset bonæ existimationis, & famæ, Bar. in l. 1. ff. de offic. præfect. vigil. & quo ad fures vagabundos, satis sufficeret querela partis secundum Clar. de quæstio. 4. vers. sed ponẽ in fi. vel notificatio, denuntiatio, accusatio, caput, etiam aliquibus adminiculis, instante Fisco poterit ad torturam deueniri virtute Brachij Regij per supradicta.
- 116† Veruntamen torture locus non est sub quouis prætextu liberi arbitrij, quando alia via potest constare de veritate, vt inquit Clar. d. quæst. 64. vers. debet etiam, nec per sola adminicula deuenitur ad torturam quando inditia ad eam sufficientia haberi possunt. l. edictum, ff. de quæstio. Bosf. d. tit. de indic. & considerat. ante tor. cir. princ. Bal. in.
- 117 l. 1. obleruare n. 179.† At in practica attende quòd si inditia nisi sero, & tarde haberi possent, & periculum esset in mora (stante Brachio

Regio)

Regio, vel aliter potestatem habente torquendi) Reus torqueri poterit cum adminiculis tantum, de quibus supra, ne forte dum expectarentur testes, ceteri complices fugam attripiant, ut si delictum à pluribus factum esse dicatur, & constet, sed ignorantur alij socij criminis, quorum vnus tantum, uti valde suspectus captus sit, & eo magis si inceptor, seu author rixæ extiterit Marf. sing. 300. idem quando Iudex vidit committi delictum à pluribus, & vnum cognouit quem capi iussit, & ceteri fugerunt, quoniam non potest statim examinari, & torqueri si negabit, tam quo ad se, quam quo ad alios, citra tamen præiudicium, & cum protestatione conuicti criminis, ob notorium delictum, de quo in 1. par. huius tract. sub n. 200. cum plur. seq. at si per testes posset conuinciturior practica erit. Nam Theologi, & Canonistæ plerique omnes affirmant Iudicem nihil agere in iudicio posse ex propria scientia, sed eum ex publicis actibus coram ipso factis debere procedere, per multa alia, si præsertim per se iudicet 3. q. 7. ubi sunt hæc verba. Bonus Iudex nihil ex arbitrio suo facit, & proposito domesticæ voluntatis, sed secundum leges, & iura pronunciat, & cetera. quod eo est Ambrosij in Ps. 113. qui ante Episcopatum fuit Iudex causarum civilium, ut ex eius gestis constat. vide D. Tho. 2. 2. q. 67. & ibi Caiet. Maio. in 3. sent. d. 43. q. 4. Sor. in v. iudex, 2. §. 5. Car. à Tur. crem. in d. c. indicet. & plurimos alios quos citat Couar. in 1. l. var. resol. c. 1. q. 4. & seq. qui plane contrariam sententiam euertit ad quæ vi. Carer. tit. d. homic. n. 28. & 33. car. mibi 6. & 7. Item ad effectum, ut mandatarios dominet. Boll. u. 144. & 145. (si præsumptio vehemens esset, ut tanquam mandatarius ille cap-
118 ptus deliquerit) ut quando nulla subsistente causa, & extra propositum, quis in alium deliquit. Doc. in l. 1. C. de ser. fug. Fely. in cap. licet dignum in 4. col. vers. 3. conclusio, cum plur. seq. de homic. & in proposito vide quæ j. dicam n. vers. ad vnum in materia mandatarij.
119 ¶ Quotiescunque ergo Iudici nostro opportunum esse videbitur iuxta qualitatem delicti, & delinquentium infamiam, & malam consuetudinem venire ad torturam sine indiis, ordinario iure minus sufficientibus (non autem sine aliqua probatione verisimili,) ut in l. fin. ubi gloss. ff. de quaest. tunc moderatè, & temperatè se gerat, ut admonet tex. l. de minore, §. tormenta, ff. de quaestio. Brun. in d. eius trac. de indic. & tort. in finalibus verbis dicti trac. aduertendo ne quid nimis fiat, ut inquit
120 Cicero lib. 1. de orat. & dixi §. n. 52. ¶ quoniam inditium, & discretio pari passu ambulant dixi in 2. par. huius tract. n. 127. & not. glo. in ver. iudicio, l. cum prætor. §. 1. ff. de iud. put. in ver. arbitrium cap. 1. n. 16.

Nam

- Nam summum ius summa malitia. Teren. in Heautontimorumenos, & Tul. in 1. offic. & apud antiquos summum ius, summa crux reputabatur, sic Collumel. de re. Rustic. lib. 1. cap. 7. & idem Cic. in orat. p. Sexto
- 121 Roscio Amerino, qui inuehitur aduersus ꝑ Iudices crudeles, & iniquos dicens, si ea crudelitas, quæ hoc tempore in Rep. versata est, vestros quoque animos, (id quod fieri profectò non potest) duriores acerbioresq; reddidit, actum est Iudices, & Valer. Max. lib. 6. cap. 3. de Domitio Ænobarbo Prætoris ait, ratio publici imperij prætorem nimis asperum existimari non patitur. Et propterea in qualibet re, sal scientiæ, & discretionis inesse debet, vt dixi in præc. de test. par. 5. cir. princ. & hæc coniunge ijs quæ dicit. Gomes. var. resolut. tit. de delict.
- 123 cap. 13. sub n. 25 ꝑ quod si quis tortus penitus sine inditijs præcedentibus ratificet, non tenet dicta confessio per l. non dubium, C. de leg. vbi infert, quòd confessio extorta ab eo qui ex priuilegio nõ poterat torqueri, non obstante ratificatione, non tenet, idem si fuerit extorta à pueris, & senibus, per indebita tormenta. Item quando Reus est sufficienter tortus, & negauit, si iterum sine nouis inditijs torqueatur, & fatetur, & ratificet non tenet; idem quando pendente appellatione Reus torquetur, fate ur, & ratificet. Quæ vera sunt omnia etiã in nostro Iudice, qui habet liberum arbitriũ, & absolutũ. alioqui Theologi omnes & Canonistæ damnarentur, vide Corar. var. resol. l. 1. c. 1. §. 7. vbi etiam supremorum tribunaliũ iudices affirmat non posse ex priuata scientia aliquid statuere, nec sine inditijs.
- 124 Item sciendum est, quòd quædam sunt personæ, quæ ex priuilegio non debent torqueri, tam de iure, quàm etiam de consuetudine, vt Duces Illustrissimi, & in magna dignitate constituti, & clerici cuiuscunque gradus à iudice seculari, neque torqueri, neque detineri, nisi per viginti horarum, vel vnus diei spatium possunt, licet Doctores, milites, & nobiles de consuetudine torqueantur, aliæ sunt personæ, q̃ respectu ætatis, & imbecillitatis non debent torqueri, vt minor annorum 14. vel septuagenarij, & infirmi, mulieres prægnantes, aut lactantes, de quibus omnibus per Bar. in l. 1. & in l. quæstionis modum, & in l. liber homo, & tot tit. ff. de quæstio. Bossi. d. in rit. de indic. & considerat an tor. per tot. Put. de sindic. in verb. tortura. 111. cap. 6. & in ver. tortus, c. 1. latè Cafon. de tormentis, cap. 10. & 11. Clar. d. qu. 64. vers. vbi autem cum plur. seq. & ibidem addit. & Guid. de Suzar. de ind. 125 dic. & tor. n. 8. uid. 3. Farinac. de indic. & tor. q. 41. p. tot. ꝑ sed prædicti priuilegiati ratione dignitatis, sexus, conditionis, & ætatis de ordinaria

dinaria potestate non possunt torqueri, verum tamen stante hac regia
 facultate, in criminibus exceptis ob difficultatem probationum, quan-
 do veritas ab alijs haberi non potest, vt̄ dicam, & mala qualitate per-
 sonæ, tanquam testes, & Rei, omnes cuiuscunque status existant tor-
 queri poterunt, vt̄ in simili de captura dixi supra in 2. par. sub n. 124.
 & 126. vbi reatum grauem, priuilegium tollere dixi, cum plur. seq. &
 ideo Doctores, milites, modò non sint ordinis ecclesiastici, equites, no-
 biles, decuriones, & alij in magna dignitate seculari constituti po-
 terunt torqueri, excipiuntur semper clerici, qui ad Ecclesiasticum Iu-
 dicio quacunque de causà sunt remittendi. Farinac. d. q. 41. n. 100.
 cum seq. sed sine Brachio Regio minime torqueri possunt, etiam pro
 casibus exceptuatis. & ità sunt intelligendi Doc. per Farinac. adduc. n.
 100. cum facultas recedendi à priuilegio, & à regulis iuris commu-
 nis pertineat ad Iudices supremos;† at quibus modis sint torquēdi
 senes, infirmi, ac pueri, dixi n. 58. & senes robusti possunt et̄ attolli in
 tortura, multo magis si sunt peruersi, & mulieres prægnantes, vel la-
 ctantes, nullo modo torquentur, nec terrētur, ne metus causa abortū
 faciant, vel lac amittant. l. Imperator, la 2. ff. de stat. hom. & in l. præ-
 gnatis, ff. de pen. & Clar. d. q. 64. vers. quarto modo, vbi dicit quòd post
 partum de consuetudine non torquentur nisi expectatis quadraginta
 diebus, verum hoc erit in arbitrio Iudicis nostri, qui consuetudini
 hoc derogare potest stante atrocitate delicti, vt̄ dixi in 1. par. sub n. 28
 cum mult. seq. si non sit periculum vitæ, & dum expectatur tempus
 patiendi, debet sub custodia teneri expensis suis si habet modum, sin-
 minus expensis publicis, vt̄ in 2. par. n. 161. & 293. vbi si opus esset
 infans ali, & lactari ab alia muliere posset, vt̄ iustitia non remaneret
 impedita; Est tamen verum quòd senes etiam valetudinarij possunt
 terreri ducendo eos sub eculeo, tantum, sed absq; ligatura, quando
 præsumptio est q̄ nolunt dicere veritatem, uel ferula cēdi possunt si-
 cut dictū est d̄ pueris n. 58. & p̄ Carer. de indic. & tor. n. 36. fo. mihi 62.
 127† Laborantes febre quartana possunt in casibus grauissimis torque-
 ri ea die qua non laborant dicta infirmitate, s̄m̄ Fraac. Marciar. decis.
 790. Sed nec surdus à natura, nec mutus torqueri possunt. Bru. de in-
 dic. in 4. q. 2. par. n. 2. Caso. de tor. c. 10. n. 5. Farinac. q. 41. n. 89. cū seq.
 quia isti nec actu, nec potentia interrogantem audire, aut ei respon-
 dere possunt in tortura, Paul. Ghirl. de quæstio. & tor. q. 6. n. 7. secus
 extra torturā, quia per signa possunt deponere, vt̄ in prac. de test. par.
 4. sub n. 19. lit. F. fol. 180. in h. ijs similes sunt cæci, & furiosi, l. 3. §. fur-
 dus,

- dus, & s. cecus, de quest. vi. in prac. de quest. fo. 180. possunt decipi in
 auditu, quia multi habent eundem vocis sonum, & alij alienam vo-
 cem fingunt. Et in summa etiam priuilegiati omnes laici, qui laborant
 infamia, & precedentibus inditijs possunt torqueri, vt dixi stante a-
 trocitate delicti, & difficultate probationum, l. & si excepta. C. de ma-
 les. glo. in l. in iudi. la. 2. ff. de re l. l. de minore, & l. libero, ff. de fall. l. de-
 fertorem, & l. productorem, ff. de re mil. Gand. de quæstio. & tor. q. 1. Cor-
 rad. de negat. crim. n. 3. fo. 3. 2. l. aul. Ghirland. de quæstio. & tor. q. 6.
 sub n. 10. cir. si. Bonifac. de vital. de quæstio. & tor. q. 1. At tamen quan-
 do tortura inferitur etiam per amicitiam, quæ vel priuilegio, vel alio respec-
 tu de iure ordinatio non debent torqueri, tunc moderatè, & cum tẽ-
 peramento est adhibenda, vt dixi s. & sic quando cum minus legiti-
 mis inditijs ad torturam deuenitur, n. 143. sed quo ad priuilegiatos
 tamq̃ reos non habetur distinctio, quando contra eos adiunt inditia,
 præcedentia, & atrocitas reatus exposcit acrem torturam, quia reatus
 omne priuilegium seculare in foro fori tollit, ut dixi in 2. par. n. 126.
- 128 ¶ & Iudex noster in dubio arbitrium inclinare debet erga priuile-
 giatos, sed contra sceleratos arbitrium debet conuerti super dorsum
 eorum, ut pluries in hoc trac. dictum est, tamen est modus in rebus sit
 arbitrium equum, & iustum. Nec erit inconueniens quod Iudex, non
 obstante Brachio Regio, uel bum prius faciat cum Pompe, quando
 priuilegiatum in dignitate constitutum torqueri oportet, in ea quæ
 dixi s. in 2. par. n. 31. & sequimur optimè etiam in Principè adire.
- 129 ¶ Colligit ergo ex supradictis omnibus, quod omnes cuiuscunque
 gradus, & conditiones existant, torqueri possunt concurrentibus in-
 fra scriptis; primo, authoritas Brachij Regij, secundo atrocitas deli-
 cti, tertio difficultas probationum, quarto querela, seu instantia fisci,
 uel ex officio habita aliqua noua ratione, quinto adminicula præce-
 dere debent torturam, sexto tortura moderata, si non sunt facinorosi,
 sed nullus sine inditijs torqueri potest.
- 130 ¶ Et semper est ad terrendum modus qualitatis, cuius formidinis, d-
 bilitatis, uel roboris corporis sit quisque torquendus est, & secundũ
 uarietatem personarum, siue sitatè criminum, uti illa specie tormen-
 torum, quæ magis opportuna uidebitur, nam in paritate criminis, &
 inditiorum disparitas qualitatis personarum causat disparitatem, &
 differentia fieri tam circa modum, & tempus procedendi, & torquen-
 di, quam etiam circa modum, & qualitatem condemnandi. Fab. à Mo-
 teleo. in sua prac. arb. in 5. par. n. 15. cum plur. seq. ubi quænam quali-
 tates

nares sint attendendæ, nam vt inquit Paul. ghirlan. magnus prædic^o de quaestio. & tor. q. 3. n. 19. aliter sunt torquendi iuuenes robusti, alio modo debiles, delicati, vel senes, alio modo rusticus, vel miles, alio modo ciuis, & alio modo nobilis, & alio modo ignobilis, & plebeius.

- 31 † Et vltcrius inchoanda est tortura prius ab eo, à quo creditur veritatem facilius haberi posse, & sic à magis timido. Put. de sindic. i verb. tortura. i. l. cap. 2. & etiam à magis suspecto, & debiliori, secundū Bar. in l. r. §. 1. & in l. vnus. ff. de quaestio. Gand. trac. malef. de quaestio. & tor. col. 2. Marant. præc. in princ. n. 13. arguēdo ab ordine, Castar. præc. interrog. Reos, lib. 4. cap. 1. n. 208. vbi latissimè.

Item incipiendum est ab eo, qui est peioris qualitatis. Carer. in d. l. obseruare, n. 185. & si pater, & filius sunt rei, tortura debet à filio incipi, vt aliqui dicunt in conspectu patris, ex quo pater facilius veritatē diceret, quam pati filium torqueri. Iste quidem ff. quod met. cau. quod ego non facerem nisi vrgentibus contra vtrunque præcedentibus in

- 32 ditijs, † & si eo modo pater confiteretur delictum, non esset standū tali confessioni, nisi præcedentibus inditijs validis, & subsequente ratificatione. Bal. in l. i. in fi. C. si rec. Prouinc. Tiraq. in l. si quando, C. de reuoc. donat. in præfat. n. 8 quod etiam animaduertit Scaccia. de indic. cau. ciuil. crimin. & hæret. tit. de inquisitio generalis, cap. 83. sub n. 3. fo. 140. vbi recenset Boff. in tir. de exam. reo. dicere de illo patre innocente, qui falsus est delictum ob metū, & dolorem filij, & propter hoc Iudex ille induit habitum Fratrum Capucinatorum, sed ante eum talia exempla posuit Put. de sindic. in vet. tortus, cap. 1. n. 3. ver. & volo.

Item incipienda est tortura à fœmina, vt inquit Gand. de quaestio. &

- 33 tor. sub n. 1. q. 1. † verum expertus sum mulieres minus timere torturam, quā nraes, & durius in negatiua persistere, sed hoc totum est Iudici arbitratium, Afflict. super constit. si damna clandestina n. 75. Itē est inchoandum ab eo, qui malum cognomen, publice ei inditum habet, vt dixi in præc. de test. p. 1. n. 13. & faciunt quæ etiam dixi supra n. 81. & 85. cum seq.

- 34 † Nec est adhibenda tortura passim per quolibet inditio, videlicet modò torquendo super vno inditio, modò super alio, quando potest euacuari processus, quo euacuato omnium inditiorū contra Reum fit summa ad instar computi rationum, & calculatis & pōderatis omnibus, demum tortura adhibenda, quia aliter procederetur in infinitum, sed reassumptis omnibus inditijs potest reus torqueri super omnibus semel tantum, aut bis, aut ter ad plus, & non vltra sū Marf. in sua præc.

- §.expedita,n.85.Cumia.de sindic.& tor.cap.21.n.2.hoc tamen est de iure ordinario,secus de extraordinario iure,ut statim dicam,& in assassinio, parricidio, crim.lasc. Maieft.& alijs delictis potest ultra tertiā vicem tortura adhiberi.Carer.de indic.fo.mihi 163.& 3 dixi n.32.&
- 135 seq.& † tortura nisi nouis superuenientibus inditijs repeti non debet quando alia purgata fuerunt sufficienter.Gand.d.q.1.n.1.& no. q noua inditia oportet esse diuersa specie à primis inditijs, non autem eiusdem speciei cuius sunt primę.Marf.d.prac.§.quoniā,n.2.Nouell. in prac.in rubr.de for.constituen.Reos,vers.vt quia.n.7.& debent etiā esse fortiora primis. D.Menoc.de arb.iud.caf.272.in fi.
- 136 † Aduertendum est etiam quod si Reus fuerit tortus ab vno Iudice,& nondum perfecta tortura alter Iudex successor aduenerit, aut alteri causa delegata sit, quod in prosequendo torturā habebitur ratio torturæ iam per primum Iudicē illatæ,& computabitur Marf.d.prac. crim.§.occurent.n.4.Carrer.d.l.obseruare,n.199.in 2. impress.
- 137 † Ictus autem funis, (vt prædixi) tres in totū dari possunt, pro quolibet proximo,& magno inditio, secus in remoto,& appellantur isti ictus apud DD. Veneris tot collegia, videlicet tres ictus dicuntur vnū collegium,& sex ictus dicuntur duo collegia, & nonem ictus tria collegia,& pro qualibet die dantur tres ictus tantum,& sic in tribus diebus dantur tria collegia, quæ sunt in totum nouem ictus funis interpolatis vicibus dati. Verū quando plura sunt inditia proxima, sed diuersa specie, tunc p tres dies tortura adhiberi potest in atrocioribus delictis stante mala qualitate personæ,& facultate Brachij Regij pro qualibet die vno ictu sū Pau.Castr.conf.299.circ.si.vo.2.Blac. in l.fi.n.10. ff. de questio. etiam quod inditia essent mille, intellige diuersæ speciei, alioquin si eiusdem speciei, ex duobus testibus Reus diceretur conuictus, vt supra n.18.& non esset opus tortura nisi ad effectum indagandæ veritatis, quoad alios,& ad alia delicta,& vt dixi 3. n.11.cum plur.seq. posset igitur prima die terreti,& parū attolli modico tempore, secunda die fortē vno ictu plecti,& tertia die compleri
- 138 tortura duobus ictibus,& hoc residet ī arbitrio Iudicis;† At si statuto cauetur q semel tortus iterū torqueri non debet, vt Mantuæ in rubr. de tor. tamen stante diplomate amplo, de quo in 1. par. sub n.23. & n.101. non seruatur,& Iudex poterit diuidere si ei videbitur torturam seu illam in plures vices dispartiri, siue eadem hora, siue eadem die, vel altera sequenti, vt pluries seruauī. Nam hoc fit quando Reus parum, aut nihil pati videtur. Put. de sindic. in ver. tortura. 111. cap. 4. sub

sub n. 5. col. 5. Boslin tit. de tortu. n. 242. & ex alijs causis, vt per Fari. nac. eo. tit. de indic. & tor. q. 38. n. 83. vbi hoc non habere difficultatē apud Doc. ait quando reus nocentissimus non esset prima vice sufficiens tortus, Bru. de indic. & tor. 2. q. 5. n. 59. Marf. §. quoniam n. 2. Menoc. de arb. cas. 172. n. 6. nec op^o est alijs inditijs in hoc casu, vt tortura repetitur, vt quotidie seruatur, & hinc oritur illud dictum, si vis scire, diuide, at Iudex noster multò pl^o potest facere (si vult) vt j dicā.

139 † Et hic volo aduertere vnum in practica valde singulare, nam aliquando sunt plures socij criminis, quorum alij sunt capti, alij non, & vnus illorum captus fatetur delictum, & etiam illud sustinet in facie aliorum sociorum, qui constanter illud negant dicentes illum mentiri nequiter, & confirmato prius dicto istius in tortura, vt de more est sūn prac. de testin 4. par. sub n. 69. lit. Y. fo. r 97. postea deuenitur ad torturam contra istos confocios, qui si parum timent torturam, debet tortura diuidi ad duplicem effectum, primò ad effectum de quo mox dictum est, secundò si in repetitione torturæ faciendā j 40. horas de iure ordinario (vt j dicitur) tempore dictarum horarum, quo sanguis bullit, & ossa torti adhuc sunt concussa ob primam torturā, debet inquam hoc tempore tortura repeti, & facilius veritas habebitur iux. illud, Accipe dum dolor est, si verò persistat in negatiua, hæc secunda tortura debet esse leuis, & non sufficiens, sed reus debet reponi ad locum suum cum protestatione, ac animo prosequēdi, & complendi sufficienter torturam suis loco, & tempore, alioquin si in hac secunda vice tortura perficeretur, & tortus purgasset inditia, utiq; præiudicium intentioni fisci allatum esset, quo ad alios socios, tam præsentēs, quā absentes respectu huius inditij socij, qui falsus est; at si tortura videretur perficienda esset protestandum antea, quòd pro suo facto tantū torquetur, & non pro facto aliorum sociorum, & casu quo fateretur aggrauando alios confocios, torquebitur leuiter, vt eius dictum valere possit, modo quo supra dictum est, & hæc in practica sunt notanda, nam plures sunt casus quam vocabula, vt in l. natura, de præser. verb. & non est farina nouellorum.

140 † Sed Iudex liberi, & absoluti arbitrij poterit si opportunum videbitur excedere modum, & tempus in torquendo, nedum bis, & ter, sed quater, & ultra, quando agitur de crimine atrocissimo, & personæ sunt facinorosissimæ, nam hoc in casu delinquens conuictus poterit torqueri ordine non seruato, *perche si hà per vn sacco di ossa*, vi Brachij Regij ad effectū, vt fateatur pro causis supradictis, vel notificet alios

complices, & alia delicta, de quibus contra eum sunt inditia magna, non sic si delinquens non est facinorosus.

- 141 † Iudex autem in torquendo multa in practica cōsiderare debet, nā dum iubet reum ligari, statim allegat habere aliquod membrum infirmum, debilitatum, vel inhabile ad torturam, et inferendam, tunc Iudex executoribus mandauit practicis, vt diligenter inspiciant, & penes acta eorum iudicium scribatur, & si de tali re sint ignari vocetur Medicus, aut Chirurgus, & dicant suum iudicium, iuxta ea quæ in propos. dixi s. n. Nam si in vno brachio reus erit defectuosus, vt allegat, poterit torqueri per alterum brachium, & si à duobus lateribus est mancus, poterit igne pedibus admoto torqueri, idem quando in genitalibus est apertus modo supradicto n. 156. & seq. Et debet Iudex protestari satellitibus, seu dictis executoribus, vt bene aduertant, & caueant, diligenterq; reum ligent, ac inspiciant funem, ne fortè sit marcidus, aut valde tritus, præcipuè quando dantur ictus funium, à summo vsque deorsum, & cuncta sunt scribenda, nec parcèdum calamo, vt Iudex à nemine accusari meritò possit, & si calumniam patiat suam ipse causam agere valeat. Put. in ver. officialis, c. 1. idem in ver. tortura. 1. cap. 12. n. 5. & Belui. prac. crim. de quæst. n. 75. Bertaz. ol. conf. 474. vo. 2. Burlat. conf. 325. n. 25. vo. 3.
- 142 † Item scias quòd non potest quis seipsum supponere, & offerre ad torturam, vt alter inuitus æque subijciatur, cum persæpè dictum sit, neminem esse dominum membrorū suorū. l. liber homo, ad leg. aquil. quoniam potestas torquendi est meri imperij. l. defensionis, C. defensionis.
- 143 for. Ciuita. & in auth. de test. §. nisi ius dicēs. † & ea quæ sunt meri imperij non possunt pacto priuatorum concedi. l. priuatorum. ff. de iurisd. omn. iud. & Put. in ver. tortus. c. 13. titubat; reliquit cogitandum, vbi multa similia adducit in hoc proposito, & in cap. 14. allegat alios casus similes Farinac. de indic. & tor. q. 37. n. 109. secus si ita Iudici nostro videbitur, ob aliqua inditia, quæ vtrunque præmant. Gand. de qstio. & tor. rubr. 1. & de hoc satis dixi in prac. de test. 4. par. n. 151. cum plur. seq. Luc. de pen. in l. 1. col. 2. C. de decu. lib. 12. Marf. rubr. de fideiuss. n. 208. Boss. de remed. iud. contr. sent. tit. seq. Clar. q. 63. vers. sed quæro. nihilominus stante atrocitate delicti, & difficultate probationum inter pares, si Iudici videbitur, hoc fieri poterit ex aliqua causa probabili, & præcedentibus indicijs aliquibus. arg. l. Imperator. ff. de stat. hom. sed Iudex debet habenas in manibus tenere, vt dixi in prima par. n. 14. cum seq. nec ad nutum solūm istorum deuenire ad torturā,

ne forte odio, & vindicta inter eos occulta id fieri petatur; Item quia si passim concederetur hoc, nullus ferè inueniretur testis, qui veritatē dicere vellet timore torturæ, & sequeretur, quod sæpenumero delicta impunita remanerent, & esset priuato, & publico commodo res damnoſa. l. ita vulneratus, & l. liber homo. ad leg. aquil.

- 144 † Qua de re Iudex ad instar prudentis nautæ, qui manus ad funem (quæ rudens, appellatur vulgari sermone *la scota*) tenet, dum vêtus nimis vehemens perflât, & vela nimium inflat, tunc oculis apertis, & manibus promptis Iudex cautè se gerat, & iubeat, prohibeat, vel permittat quod opportunum erit, cauendo semper ne ipse Iudex pro suo arbitratu procedat, sed aliquibus inditijs præcedentibus, & magna cū prudentia iustitiam administret, nam satis est quodd sine defentionib⁹ Reus possit torqueri virtute Brachij Regij, vt s̄ in 1. par. sub. l. 69. & 176. & alibi dixi in hac par. 11. 143. 144. & 149. quia licet hæc Brachij Regij facultas egrediatur terminos iuris cōmunis ciuilis, non tamē ab eis adeo longè recedit, quin semper oculos habeat ad terminos ordinarios respiciendo, & videndum est, ne termini iuris penitus euanescant ab oculis Iudicis, Brachium Regiū, seu liberum, & absolutum arbitriū habētis, hac potissima rōne, vt ius cōmune minus lædatur quam fieri possit. l. si. §. in computatione, vbi glos. C. de iur. delib. & vt securius in re tam periculosa procedatur. l. 1. §. si quis. ff. de Carbo. edict. l. 1.
- 145 manifestissime. C. de fur. † & sunt quidam Iudices, qui non habent sibi propositam veritatem scire, sed duntaxat, vt torquendus fateatur delictum, & ad hoc tendunt animo penitus obstinato, quod iniquum, & valde damnandum est, sed finis esse debet veritatem totis neruis perquirere, vt dicit Put. de sind. tortuta. 1. cap. 7. n. 1. & caueāt ab ira Dei huiusmodi iudices, ne dum corpus aliorū indebitè cruciant, ipsorum animam in gehennam perdant, & ideo bene aduertant, ne contingat Reum in tormentis vitam cum morte cōmutare, provt accidit vni, de quo scribit Mars. in d. sua prac. §. expedita. n. 86. §. si quem Iudex forte sub prætextu Brachij Regij nil humani se habere putans iussit per horas duodecim appensum stare in tortura, & ita eum relinquit, & re-
- 146 diens postea miserrimum illum in tortura inuenit mortuū, † & in hoc casu Iudex cuiuscunq; authoritatis existat tenetur penā capitis, quoniam rigore permissio non intelligitur concessum, eum ferina crudelitate modū excedere, & vsq; ad vltimum vitæ spiritum inclusiue, seu animi deliquium reos torquere, quoniam Iudices quacunq; dignitate fulgeant, debent adhibere modū inculpatæ seueritatis in torquendo,

quēdo, Put. in ver. tortus. cap. 1. n. 12. Menoc. de arb. Iud. cap. 3. 40. Grā: mat. conf. 1. 5. Put. i. ver. tortura. 1. cap. 1. 2. per tor. incip. An si officialis, vbi distinguit Carer. prac. tt. de homicidio. n. 53. car. mihi 100. nisi fortē torquendus esses pessimus quidam magus, seu veneficus, vel obstinatus aliquis hæreticus, vel apostata, post baptismum susceptum in Iudaismum relapsus, vel huiusmodi sceleribus alijs contaminatus; nō credo tamen istos licere ita torquere, vt ad mortem adigātur, nec hoc in scēi Officij tribunali seruetur, quamuis quidā illud pessimē qd nō dēet infamare non vereātur. Igitur potius huiusmodi Reus post sufficientes probationes extremo supplitio afficiendus videbitur. Quis enim scit, an fortē in vltimo suspirio iste homo inimicus Dei conuer- ti possit, vt legitur de bene fortunato latrone ex Luc. 23. Quare S. Leo ep. 90. & hab. de pæn. dist. 7. c. 1. rectē ait. Nemo desperandus est, dum in hoc corpore constitutus est.

- 147 † Hinc quæritur tortus indebitē, si statim Iudicem aliquo modo iniurianerit, vel vulnerauerit, aut occiderit an teneatur pœna ordinaria, & magis co. op. est quod non, sed extraordinariē punitur; quicquid dicit Beluis in d. sua prac. crim. de quæstio. n. 75. & hanc partem tenet Marf. sing. 475. incip. difficilimum. idem in sua prac. §. diligēter. n. 58. sed si iniuria esset illata Iudici nostro tam amplē autoritatis, iste nō effugeret pœnam ordinariam pro modo culpæ. sū Doc. in l. qui iurisdictioni. ff. de iurisd. omn. iud. & tot. tit. c. ne quis in sua causa sibi ius faciat, cū reclamare possit ad Principem de iniustitia; nec calore iracundiæ excusabitur iuxta trad. per Bar in l. qui ea mēte. ff. de iur. Doc. & Cagnol. in l. quicquid in calore iracundiæ. ff. de reg. iur. Clar. q. 60.
- 148 vers. est etiam Decia. de delict. cap. 1. lib. 8. tom. 2. verum iram coherere maius esse fertur, quā potentissimas vrbes expugnare, vt ait Cic. pro Marc. Boll. in tit. de homic. n. 64. & per dolorem, aut pœnitentiam Iudicis non mitigatur dolor eius qui indebitē, & dolose tortus fuit, & ideo mitiori pœna eum puto puniendum.
- 149 † Similiter dici potest de eo, qui ob impunitatem promissam, & non seruata de hac iniuria se contra Iudicem vindicauit per supradicta, nam Reus spe impunitatis confessus delictū cōqueri potest, quod fides non seruetur ei, cū etiam hosti fides seruanda sit l. conuentio- num. ff. de pac. vi. quæ dixi in propos. saluiconductus sup. in 2. par. sub n. 313. & Boll. in terminis, in tit. de confess. per tor. n. 9. quamuis Dec. i. lea est natura, in addit. lit. A. sub n. 7. dicat non esse seruandam impunitatem propter finem bonū, & bonum publicum, vt delicta punian-
tur,

cur, & quod Iudex excusatur, & non esse seruandum iuramentum sup
 impunitate promissa, propterea quod esset periculosa animæ ape-
 riri eam delictis ob impunitatem, faciunt quæ dixi in 1. par. n. 121.
 & 122. & seq. c. non est obligatoriu, de reg. iur. & in malis promissis si-
 dem non expedit obseruare, nihilominus hoc fortè in Iudice ordina-
 rio locum haberet, quia ius faciendi impunitatē non habet, & nemo
 dat quod non habet, & promissio est ipso iure nulla, & sibi imputer
 Reus, qui fuit nimis credulus, Clar. q. 55. ver. circa secundum, in fi. &
 150 tenebatur perquirere, & cogitare qualis esset ista promissio; † Nam
 qui contrahit, vel scit, vel scire præsumitur. l. quod te, vbi Doc. si cert-
 pet. l. qui fundum. §. seruus. ff. pro empt. At in Iudice nostro supremæ
 autoritatis talis impunitas esset seruanda, vt sentire videtur Put. in.
 ver. saluoconductus. c. 1. n. 3. ibi qui non poterat dare securitatem, er-
 go quando potuit secus est, idem in ver. tortura. i. cap. 7. n. 2. ibi præ-
 terea Iudex non potest remittere, ergo quando potest remittere, utiq;
 seruare debet promissam, nam si soli Principi facultas hæc impunita-
 tem promittendi reseruata est. l. relegati. ff. de pen. & Boff. vbi § nu. 11,
 ergo & Iudici nostro, cui vices Principis circa iustitiam concessæ sunt,
 Clar. q. 55. ver. allegare, & in simili de saluoconducto dixi. n. 309. sic
 151 & illa seruare debet. l. ius publicum. ff. de pac. † & parum hæc pro-
 missio distare videtur à suggestionē. Brun. ver. addendo ad supradicta.
 At si promissa fierent sine iuramento fortè melius esset quàm acriter
 torquere, impunitatem promittere in casibus atrocibus difficilis pro-
 bationis, & personis facinorosis; & ita Put. op. in d. cap. 1. de saluocon-
 ducto, & ibidem add. & in d. c. 7. posset seruari, cum liceat Iudici oī
 via, diligentia, & industria veritatem inuestigare, sine fraude ramen,
 & circumuentione vlla, quæ in hoc casu apparere videntur.
 152 † Cæterum si ista cōfessio sub spe impunitatis extorta iustificetur ex
 alijs inditijs omnino valebit si reuocata non fuerit. Boff. in d. tit. de cō-
 fess. per tortur. n. 1213. 14. & 15. quoniam permittitur blanditijs, per-
 suasionibus, & præmijs de veritate inquirere, vt per Doc. in l. de mi-
 nore. §. plurimum, vbi materia. ff. de quæstio. & vi. Scaccia. de iud. cau.
 civil. crim. & Hæret. cap. 86. n. 35. vbi infert ad multa quæ per Iudices
 sunt aduertenda, & Afflict. super constit. de præstan. iura. n. 6. Bertazol.
 conf. 95. n. 5. vo. 2. sed re vera promissio nō debet fieri expresse, sed sub
 quodam inuolucro verborum generalium, quæ persuadendi vini ha-
 beant, quæ nequaquàm sunt obligatoria, exhortari quidem licet, sed
 non iniquè agere, memorando de dicto Ezechiel Proph. cap. 18. Si iu-
 stus,

stus auerterit se à iustitia sua, & fecerit iniquitatem secundum abominaciones, quas operari solet impius, nunquid uiuet? omnes iustitiæ eius quas fecerat non recordabuntur, & impius auertens se ab omnibus iniquitatibus suis uita uiuet; sententia uere menti semper tenenda, ipse uero (& Deus scit quod non mentior,) vt plurimum bonis uerbis persuasuius, nunquàm obligatorijs ad impunitatem, sed magnæ spei plenis, Reos delicta sateri feci, secutus consilium Putin d. ver. tortura. 1. c. 6. ver. multi enim, & in hoc fortunatissimus fui; nam ita & taliter me cum reis gessi, qui de aliquo crimine infamati ad me delati sunt, quod nullum ferè delictum, impunitum remanserit, præsertim in Ciuitate Mantuæ meo tempore: modum hoc non recenseo, quoniam ridiculosus essem.

153 † At si confessio spe impunitatis facta reuocetur, tunc sit per eam inditium ad torturam præcedentibus aliquibus adminiculis. Bosl. in tit. de confess. per tortur. n. 13. ubi dicit torturam debere esse moderatam, hoc uerum, si non adsint alia inditia, nisi querela cum tali confessione, & an confessio hæc modo reuocata faciat inditium ad torturam, est in arbitrio Iudicis. Menoc. de arb. iud. cas. 270. n. 4. sed si non fuerit reuocata est dubium p. Doc. an pœna ordinaria, vel extraordinaria per hanc confessionem sub spe impunitatis Reus sit condemnandus. & D. Menoc. tenet pœna extraordinaria puniri. Calo. 367. de arb. iud. & Couar. var. resolut. lib. 1. c. 2. in fi. vi. Carrer. de indic. & tor. n. 7. & 19. fo. mihi 67. & in tit. de homic. n. 14. fo. 206. & hoc locum haberet qm̄ nō esset multum iustificata ab alijs inditijs & stantibus inditijs in practica seruatur torquere Reum, vt locus sit pœnæ ordinariæ, & tandem si hoc bono modo consideretur sub spe impunitatis, credo pœnam extraordinariam locum habere, & de materia confessionis, & reuocationis infra latè dicitur.

154 Nunquid autem sit attendenda promissio facta vni si manifestaue-
rit alios fures de eo liberando, & in solitis furari, uidetur quod non, propter huius delicti frequentiam, fraus enim cum fraude compensari posse dicitur. L. de viro. ff. solut. matr. & l. si ambo. ff. de compensat. Quid de salario debito Iudici ob sententiam, an sententia non secuta ob impunitatem debeatur, vi. j. in 4. par. sub n.

155 † Et quoniam experientia rerum magistra docet multoties Reos tortos nil pati in tortura, quamuis acriter illata, potest uerisimiliter dubitari tortum habere aliquas incantaciones, quæ appellantur maleficia taciturnitatis, seu insensibilitatis, secundum Paul. Ghirl. trac. de
quæstio.

questio. & tor. q. 4. n. 11. & seq. vbi plures species incantamēti, seu maleficiorum narrat. & n. 16. contraria maleficijs recenſet; tunc poteſt mutari aliud genus tormentorū, vt per Put. de ſind. in verb. tortura. 3. cap. 4. paulo ante. n. 6. vbi dicit, quod ſine timore torturæ mundus non poſſet in pace viuere; quia oderunt peccare mali, formidine pænæ. idem. in d. verb. tortura. 3. c. 1. vbi recenſet ſe vidiffē quendam peſſimum nebulonem, qui pro quinq; carlinis permittebat ſibi dari vnum tractum funis, & quod ſi torquēdus opium bibit non ſentit dolorem, alij ſunt ita torturæ aſſueti, & alij adeo molles, & membris oībus flexibiles
156 vel nodis oſſiū lenti, vt non curent hoc tormenti genus, tunc Iudex qdā facere pōt, quæ ponit Marſ. in d. prac. §. nunc videndū ſub n. 520. videlicet iubere Reos denudari, & capillos, pilosq; omnes tonderi, ſeu abradi, vt etiam dicit Put. mox alleg. deinde ſi hoc non ſufficit, addatur ſulphur naribus, & poſtea ſi non iuuant hæc, detur aqua calida in potum, vt euacuant bullettinos, & ēt fieri ſolent cliſteria ad effectū, vt euacuentur characteres, & incantationes, de quibus Pau. Ghirl. inter trac. crim. diuerſo. d. q. 4. vbi multa alia antidota ponit contra has diabolicas incantationes. & Cartar. de modo interrog. Reos, lib. 4. cap. 1. n. 218. vſq; ad ſi. & exorcismis vti qñq; ſolet, quod eſt optimum remedium quodq; exercendum eſt ab habente authoritatē à ſummo Pontifice, vel à ſuperiori alio Eccleſiaſtico, & cōtra hæreticos eo præcipue vtendum cenſet. Aliqui ſolent dicere pſal. Quid gloriaris in malitia: Alia multa remedia ponunt criminaliſtæ, quorū re vera nullo remedium aptius, & opportunius quam recta mens Iudicis directā tantummodo ad iuſtitia faciendam, & non ad vanam gloriā capeſcendam, aut lucri cauſa, & ideo Iudex rogare tenetur Deū, vt propitiuſ ei ſit, & eum dirigat in viam iuſtitia, & veritatis, & qui odio, timore, amore, præcio, aut vindicta ſcienter, dolose, inique, & fraudolenter iuſtitiam adminiſtrant, ſunt ad inſtar Præſectorum illorum, qui tempore primitiuarū Eccleſiæ martyrijſ piorum Chriſtianorum præraunt, qui Tyranni nunc, & in æternum in Inferno cruciabuntur, &
157 † propter iſta maleficia, quibus ſe iſti contaminarunt (qñ non ſaſtentur, neq; timent,) poſſunt nihilominus aliqua pœna condemnari propter probationē, quæ ab incantatione ſumitur. Simon. de præ. cōſ. 105. & ipſe vidi alios in tortura dormire, alios uigilantes ſilere, alios ualde loqui, & deridere, ac ſi eſſent in cubili, & in tribus aſſaſſinis ſceleſtiſſimis à Mirandula, quibus ſtantibus eleuatis in tortura, iuſſi ce-
reum ſub eorum pedibus accenſum apponi, ferē per horam, ita ut ēt ſi

plāta esset nigra, & pellis cremata, & caro tumefacta, nihil pati viderentur, nec verbum quidem dixerūt, aut aliquod signum doloris, nec ore, nec pedibus, aut alio modo ostenderunt, sed ferè immobiles apparebant, & qñ interrogabantur, adeo viua, & dulci voce respōdebāt, ac si nil penitus mali paterentur, Quin etiā cum essent deuissi è tortura, voces ad sidera mandabant, & reperita tortura adhuc in eadem pertinacia manserunt, At cur hoc? certè ego huius rei causā scire, I. C. fines transcendere arbitror, & sic huic dicto locū esse posse, mitte arcana Dei, cælumq; inquirere quid sit, vt ille ait, & Valer. Max. lib. 8. cap. 4. refert multorum exempla, & de ijs loquitur. l. 1. ff. de quæstio. vt per Menoc. de arb. caf. 27. 2. vbi quando tortura sit repetenda, ego etiā expertus sum cum maxīma admiratione cōtrarium in nonnullis alijs valde robustis, qui ante torturam erant feroces, & summopere audaces, & statim elenati facti sunt delictum.

- 158 † Ideo ex theorica, & practica non potest dari certa doctrina in hac materia torturæ, quia regulæ ordinariæ sunt fallaces, vt inquit tex. l. 1. §. quæstioni fidem. ff. de quæstio. solummodo tutius hac in re se gerūt, qui longam experiētiā habent; Nam gladius, vel ensis in manu experti militis tegit, sed non occidit, cēdenda cēdit, non offendenda nō offendit, sed si in manibus infanientis gladius dimittatur, periculosissimam, ac perniciosissimam rem esse, ait Patia de probat. cap. 44. n. 20. lib. 2. sic de bono, & de malo Iudice iudicatur. Putā ver. arbitriū. c. 1. Fab. à Monteleo. prac. arb. ver. 3. fo. 22. & sic in dubio magis canonicè procedendo quā fieri possit, seruanda est practica iuxta bonos, & approbatos mores, vt etiam si Iudex dicaris rigorosus, tamē iustus sis, & non tyrannus, & vt ius commune semper minus latur quam fieri potest, vt dixi per gl. l. §. in computatione. C. de iur. deliberan. & Bar.
- 159 in l. omnes populi, q. 6. de iust. & iur. † Et Iudex bonus, & iustus debet adaptare suam particularem consciētiā cum publica scientia. c. iudicet. 3. q. 7. Cyn. in l. si quis, C. ad leg. lul. Maiesta. & i rebus arduis, & valdè difficilis curationis, ad instar Medici consiliū à magis perito, & à seniore quærere; ad quod facit las. in l. 2. ff. de iust. & iur. aduertendo ne à captioso, & ignaro consiliū peratur, vt admonet Boiss. tit. de indic. & confid. antor. d. 142. in fi. Nam regulariter plus sapiunt duo, quā vnus solus. Burr. c. vt debitus, de appellat. & hoc modo Iu-
- 160 dex magis excusatus erit, † itaq; regulariter, atque adeo semper ordinarius Iudex secundū allegata, & probata iudicare debet. l. illicitas §. veritas. ff. de offic. præll. & 24. q. 1. Didac. var. resol. lib. 1. cap. 1. m. 6. &

Fely. in c. pastoralis. §. quia vero. ff. de offic. deleg. & Mascar. de probat. concl. 949. quod etiam verum est in quocunq; Iudice, quamuis brachio regio, vel quacunq; alia facultate munito, licet quidam sint, qui eum Iudicem ex propria conscientia iudicare posse censeant, sed hoc tenendum est, quod Theologis placet, non quod quidam Iurisconsulti existimant, sed sunt quidam ponit Decia. de delic. c. 12. 13. 14. 15. 16. & 17. tom. 1. Fely. & alij, in d. c. pastoralis, qui videntur limitare in modo procedendi tantum, quando scilicet liberū arbitrium datum est tantū in procedendo, quia limitata causa limitatum parit effectū. ar. l. funes. ff. de procurat. tex. in l. cancellauerat. ff. de ijs, quæ in testa. delen. Paris. conf. 116. circa resolutionem, n. 8. col. 2. vo. 1. & Tiraq. trac. causa cessante. n. 147. † Qua de re stante facultate Brachij Regij, & probationibus, seu indicijs, & alijs, de quibus s̄, Iudex noster tutius procedere poterit, modò rigorosius, modò rigorosissime, acriter, & accerrime, s̄m̄ subiectam materiam iudicium associando semper quantum possibile est cum veritate, & rigore, cum veritate, & mansuetudine, cum mansuetudine, & iustitia, cum iustitia, & veritate, cum veritate, mansuetudine, & iustitia. Mars. sing. 347. distinguendo prudenter inter delictum, & delictum, personam, & personam cum timore Dei, vt j̄ dicā circa Iudicis qualitates. Fab. à Monteleo. in sue præc. arb. in §. par. n. 15. cum plur. seq. vi. Cano. in c. cum quidam, vbi glos. de iur. iuran. glo. in l. & si seuerior. in ver. certis rationib⁹. C. ex quib. cau. infam. itrog. Clar. 162 q. 64. ver. debet igitur. † At quando nil Iudici constat in processu, & nil scit in conscientia à iure informata, caueat ne ex abrupto procedat, sed omnia prudenter agat, respiciendo finem, qm̄ in ijs, in quibus facillimè alicui præiudicari potest lento passu, pede plumbeo eundū, & iusta mensura prius cuncta mensurari debent. Nam licet in grauissimis, & atrocissimis delictis facilius ad torturam deueniri possit. Put. in ver. tortura. cap. 7. & 9. Grammar. vot. 2 r. n. 5. hoc solū tamen verū est, quando vt dixi, ex rationabili aliqua causa, per aliqua inditia Iudex mouetur ad torturam, & non sine illis. Ro. cōf. 76. col. penul. quia cui latior datur habena, magis præoculis veritatem habere debet, & æquitatem. Imol. in cap. cum æterni. de sent. & re iud. Bal. in l. fi. de pēn. cū pro veritate inuenienda brachium regium concessum sit, qđ

163 † brachium est quædam subordinatio extraordinaria non tamē iuri contraria, nec in modo penitus differens, & est quasi ferrum ualde limatum, uel cote, uel rota perpuratum, & perpolitum, ut magis acutè feriat, non autem dilaniet, uel laceret, & est tanquā teriaca contra

tra venenum, sic Bal. appellat. conf. l. 45. casus talis, vo. 3. & brachium ratione carens mortuum dicitur. l. cum nuda, de bon. damn. & semper in dubio tutior via est eligenda, & hoc modo Brachium Regium auctoritas libera, modus extraordinarie procedendi cōtra delicta atrocissima, & iniquos delinquentes, & omnia pro munere iustitiæ suum sortientur effectū. Clar. d. q. 64. ver. debet igitur. Gand. de quæll. & tor. n. 41. Marf. d. 9. diligenter, n. 24. vbi liberum arbitrium debet regulari cum iusto, & iudicium cum veritate, & æquitate. l. ff. de probat. Boff. tit. de bamnit. quid amitt. n. 18. in fi. alioquin seruata legis litera repugnante æquitate veritas supplantatur, anima daninatur, & iudiciū sordescit. Foller. prac. in princ. in ver. studeat. n. 39.

164 † Sed nunquid Procurator, vel Aduocatus fiscalis possit, aut debeāt esse præsentes qñ quis ad torturam ponitur, & de iure cōmuni videt, dicendum quòd non, Bar. in l. custodias. ff. de publ. iud. Pau. de Cast. in l. legis virtus. ff. de leg. Afflict. super constit. q. in 2. not. quoniam Fiscus est pars, & non Iudex, & nullam habet iurisdictionem. Peregr. de iur. fisc. lib. 1. tit. 1. n. 12. & Fiscus nil aliud est, quam subditorum calamitas, & semper stat ore, & ioco paratus, vt no. Bal. in c. 1. col. fi. extra de iur. iuran. *ma chi troppo la tira la rompe, & guasta l'ufficio*. & in Ciuitate Mantuæ nullo modo ex ordinibus fiscales possunt interuenire, examinibus nedum rigorosis, sed nec alijs, nec votum præstare possunt, sed duntaxat iura fisci defendere, & tueri, licet secus sit in statu Mediolani, vbi etiam in examinibus testiu, & reorum fiscales interuenire solent, & in ordinationibus votum pethibent, quæ practica an sit laudabilis me remitto ad Clar. d. q. 64. ver. quæro nunc.

165 † An autem in pecuniarijs pēnis tortura sit adhibenda, & videtur quòd non, ex quo quælibet pœna corporalis proueniens à tortura est maior omni pœna pecuniaria. tex in l. dictum. §. 1. ff. de quaest. cit. Put. in ver. tortus. cap. 5. in 1. & Gomes. variat. resol. tit. de tortura, n. 2. ubi de cōi testatur. & allegat omnes Doct. Put. Gand. Brun. Paul. Ghirl. & alios, sed opinio Bar. magis est recepta in prac. vt in subsidium deficientibus alijs probationibus sit locus torturæ leui. in l. diuus. de quæst. quem Put. loc. cit. allegat. & Paul. Ghirlan. de quæst. & tortur. tenet idem qñ tractatur de delicto siue principis, siue incideter, ut qñ in causa ciuili productum est instrumentum, & arguitur de falso. l. 4. C. de quæst. item in decoctorib, ut p Put. d. c. 5. & potest torqueri cedens bonis suspectus de occultatione bonorum Franc. decis. 776. n. 12. item quando negatur depositum. Put. d. c. 5. & Abb. in c. 1. de deposito, dummodo

166 dummodò Iudex habeat auctoritatem torquēdi. Luc. de pen. in l. vo-
 166 rax. C. de num. actuar. lib. 11. & ēī super leuibus delictis torturæ mo-
 deratæ locus est, vt per Clar. q. 64. ver. præterea. in fi. Bal. in l. sicut. C. d.
 falsi. multo magis est locus torturæ qñ pœna est pecuniaria, vel corpo-
 ralis arbitraria. vnde si quis pauper, & vagabundus furtum fecerit, ēī
 si pœna sit pecuniaria, & in subsidium corporalis, torqueri potest de-
 fectu probationū. Bal. de Perus. trac. de quæst. & tor. c. 2. n. 5. Paul. Ghir.
 d. q. 7. & facit in tit. de fur. Boll. n. 65 & in tit. de indic. & confid. an. tor.
 n. 136. & 137. Foller. in 3. par. suæ prac. 3. par. ver. & si cōfitebuntur, &
 quicquid sit de iure, tñ de consuetudine in delictis leuibus, & in pœ-
 nis pecuniarijs deuenitur ad torturā, ex quo attenditur id quod prin-
 cipaliter sit, quod est perquirere veritatem, ne delicta remaneāt impu-
 nita, & non quòd in consequentiam venit nempè dolor torti, itā Ghir.
 d. q. 7. n. 6. & hanc op. tenet Bal. in l. 2. C. de exhib. Reis. Franc. Marc. d.
 cil. 906. n. 15. par. 1. latè Farinac. de indic. & tor. q. 42. n. 19. & 20. licet
 n. 16. 17. 18 & 25. videtur tenere contrarium, tamen consuetudo est in
 contrarium contra personas viles, & non nobiles, maximè stante arbi-
 trio libero pcedendi; vi. Carer. in l. obseruare, n. 179. vbi casus omnes
 ponit quibus tortura inferri potest. & vi. Baiar. ad Clar. d. q. 64. n. 6. 7.
 8. 9. 10. 11. 12. 13. & 14. qui per suas addit. laborib⁹ studioforū peper-
 167 cit, quas reperiendo ferre necesse est, & quidē bonū opus fecit. † vbi
 an testis in causa ciuili varius, & vacillās possit torqueri: allegat Marf.
 in l. de libero homine, n. 12. ff. de quæstio. & Ghir. d. q. 7. n. 3. qui tenet
 quòd non ex natura causæ, sed propter illud accidens vacillandi. Bal.
 & Saly. in d. l. sicut. C. de falsi. quid in causis ciuilibus vi. j. n. 297.

Ad vnum in materia mandatarij, & mandantis volo aduertere in
 actu practico, quo ad torturam; Nam qñq; delictum est mandatum ab
 vno, & patratum ab altero, & Iudex dum vult torquere. bono modo
 persuadendo inducit mandantē ad dicendam veritatem, qui fatetur
 dedisse mandatū ad vulnerandū, aut ad verberandū, seu fuisse cēdēdū.
 168 † Veruntamen asserit se reuocasse mandatū re integra an stādum
 sit huic confessioni taliter qualificatæ, postquā mandatarius execu-
 tus est, & nunquid credendum sit mandantē mandatū reuocasse. Pri-
 ma facie videtur hanc qualificatam confessionem cum sua qualitate,
 acceptari debere, iux. doct. Bar. in l. Aurelius. §. idem quæst. ff. de li-
 berat. lega. & ad hoc multa possent adduci, quæ breuitatis causa om-
 mitto; Attamen cū reuocatio sit facti, & facta non præsumuntur nisi
 probentur. l. in bello. §. facte. ff. de capt. & posth. reuer. merito hæc qua-
 litas

litas est probanda, ut de qualitate necessariz defensionis dñ. à Clar. in q. 55. ver. posset. & D. Menoc. de arbit. cas. 93. n. 36. & 37. Soc. in l. cū quaritur. in ff. de duob. Reis; ubi tenet hanc qualitatem probandam esse, & circa hanc materiam vi. Bursat. cons. 77. n. 18. & Bertazol. cons. 27. & cons. 449. n. 31. & Mascar. de probat. concl. 867. Gabriel. co. cōcl. tit. de malef. lib. 7. concl. 19. Farinac. q. 32. n. 60. de Carcer. & quamvis mandatarius excuset etiam mandantem, dicendo quod reuocavit suū mandatum, tamen non penitus eum liberat, qñ coniecturæ, & præsumptiones sunt in contrarium, ut j̄ dicam in materia excuspar. sub n. 169. † Prima coniectura, quod reuocatio mandati, non sit verè facta, est quando in mandato, & mandante hæc tria cōcurrunt, inimicitia cum offenso, minæ præcedentes, & quod mandans sit superior mādatorio, & ei iubere possit; ista sunt argumenta mandati, factum præcedentia. arg. eius quod dicit. lat. in l. 1. de Sicar. ubi Castrenf. facit Put. in ver. tortus, cap. 12. n. 3. & 4.

- Secunda coniectura est quando mandans post reuocationem adhuc conqueritur cum mandatario, de eo contra quem iam dederat mandatum, ex quo perdurare in eo mala voluntas dñ. & si non aduertit psumitur velle vindictam fieri, & non dicitur hoc in casu instigator, sđ mandans respectu mandati præcedentis, non obstante asserta reuocatione, † nam reuocatio verbo, & facto fieri debet, & reuocans ostendere debet se penitus alienum ab executione mandati remisso animi rancore. Carer. in d. prac. car. mihi 127. n. 20. & adhuc irritando mandatarium post reuocationem mandatorum, ijs lamentationibus facit actum contrarium reuocationi. l. qui nō facit, de reg. iur. & l. quicquid
- 170 in calore, eo. tit. & si mandans non est tutus, quod mandatarius sit pariturus reuocationi, tunc tenetur bono modo certiozem facere inimicum suum similibus verbis; Petrus iram tecum habens ea de causa, quam tu oprime nosti, tibi nocumentum aliquod afferre statuerat opera sui amici, sed pœnitentia ductus ob amorem Dei reuocavit mādatum, & rogat te, ut eum veri amici loco semper habeas, & quod etiā caueas à tali suo affine, vel amico, (non tamen eum nominando pman datario) quia ratione nimiz affectionis, quam in eum gerit, aliquid forte contra te moliri poterit. caueas ergo diligenter tibi, ne is in te aliquid iniquum gerat. Et si hæc practica secuta est, mandans exoneratus fuit à delicto secuto negligentia offensi. vi. Carer. in d. prac. in verb. circa tertium. n. 17. fo. mihi 127. licet Gomes. contrarium tenet. tit. de delict. c. 3. n. 40. Ang. in ver. & Sempronium. fo. 63. quam op. locū habere

habere intelligo, quando mandans non est iustus, quod mandatarius non sit executurus mandatum, non obstante tali reuocatione, ut dixi; facit tex. in l. manifestissimi. C. de fur. & l. culpa. Carer. de regiur. tex. in l. furiosum. & ibi glo. C. qui testa. fac. poss. Abb. in c. ad audientiam. n. 7. de homicid. voluntar. vel casual. Doc. in l. 1. §. penul. ff. quor. legat. alioquin si mandans non facit quicquid in veritate potest ad effectum, ut mandatum minimè executioni mandetur, quicquid inde sequitur propter mandatum, dicitur culpa mandantis factum. l. qui occidit. §. 172 in hac quoque. ff. ad leg. aquil. §. non obit. tex. l. nihil tam naturale. de regiur. sic Innoc. in d. c. ad audientiam. n. 3. Nam procedit quando non fuit secutum aliquid contra reuocationem, & solum quaeritur an quis de solo mandato sit puniendus, ut in assassinio, in quo quis per solum mandatum punitur assassinio non securo, nec attentato. Grammat. vo. 8. Doc. in l. si quis non dicam. C. de episc. & cler. Decia. tex. in glo. in c. pro humani. in verb. mandauerit. de homic. in 6. qui tex. cum glo. faciunt ad statutum Mantuæ, sub rubr. 49. de mandatoribus, in §. mandans. verò; ubi videtur velle solum mandatum in assassinio esse punibile, non obstante reuocatione; item in omnibus alijs atrocibus delictis, quis extra ordinem punitur. Put. in ver. tortus. c. 12. n. 3. col. 3. d quo etiam per Carer. fo. 128. n. 26. nam isto in casu sufficit constare de reuocatione, & ista procedit. op. Bal. & aliorum quos Carer. alleg. dicto n. 171 & Gomez. loc. citati.

Tertia coniectura est quando mandatum non obstante reuocatione, executioni est mandatum à mandatario, qui nullam causam habebat contra eum, quem offendit, & quem verisimiliter non offendisset, nisi mandatum fuisset. Doc. in l. 1. c. de ser. fug. & Fely. in c. sicut dignum. in 4. col. ver. tertia concl. cum plur. seq. de homic. & dixi 5 sub n. 137. & infra in Capiè. decif. 155. Menoc. de arb. cal. 352. n. 13.

Quarta coniectura est quando delictum fuit tractatum in domo mandantis, & post assertam reuocationem vnio gentis manu promptæ ibidem congregata est, & ab ijs postea secutum fuit delictum. l. semper, qui non prohibet. ff. de regiur. Dy. in reg. ratihabitionem. eo tit. Boil. tit. de crim. l. x. Maiesta. n. 24. & 27.

Quinta coniectura est quando post reuocationem, mandatarij grima prohibita sumpserunt in eadem domo mandantis, eo sciente, & eadè die secutum fuit delictum iam mandatum animo præmeditato per insidias, & occultè puta ab hominibus laruatis, aut barbas simulatas gerentibus, aut noctis tempore, quoniam hæc obstant dictæ reuocationi,

ni, quia exitus acta probat. l. rem non nouam. §. si. C. de iud. cum simil. & faciunt quæ 3. in 2. coniectura dicta sunt. & sub n. 107. vbi de inditio præparationis armorum. & vi. Afflict. super constitu. reg. lib. 1. tit. 8 illicita portat. armorum per tot.

Sexta coniectura est, quando statim delicto patrato delinquentes se receperunt in domum mandantis, & mandatarius ad aures eius secreto delictum patratum nuntiauit.

Da lui sperando per l'annuntio bono

Acquisita gratia, ò riportarne dono.

Quia præsumitur ex mandato delictum secutum fuisse, non obstante colorata reuocatione ad trad. per Doc. in l. si quis mihi bona. ff. de acq. hær. Bal. in l. sententiam. C. de interloc. omn. iud. fil. nupt. lib. 2. nu. 66. Menoc. de præsumpt. lib. 5. præsump. 27. plac. epit. delict. c. 14. n. 5. & 6. vi. quæ dixi in præc. de test. par. 3. n. 200.

173 † Septima coniectura conuenit cum proxima præcedenti, & est quæ mandans post delictum sequutum recepit in suam domum delinquentes, & occultos tenuit, præbendo eis cibum, & potum, & arma eorum sanguine madefacta abscondendo, vt per Decia. de delict. lib. 9. cap. 38. tom. 2. & dicitur ratum habuisse mandatum, non obstante intermedia reuocatione, quo casu pœna ordinaria tenetur, sicut Carer. in §. sequitur de ratihabitione, n. 20. fo. mihi 140. cuius op. vera est, licet malè allegatur Aret. & fulcitur nedum per reg. semper qui non prohibet. de reg. iur. sed pro ea est glo. in d. c. pro humani. in verb. mandauerit; vbi Io: And. de homic. in 6. & plac. epit. delict. lib. 1. c. 19. vers. vnde decimo, duo decimo, & tertio decimo, vsq; ad fi. Bal. subtiliter, in l. obseruare. §. proficisci. ff. de offic. proconsul. Ro. cons. 105. n. 2. & Ang. de malef. in verb. & Sempronii. vbi Aug. n. 21. qui in assassinio loquitur Farinac. de indic. & tor. q. 44. n. 11. & 12. & qui illico recipit delinquentem post delictum, non minus quam ipse delinques punitur. l. 1. ff. de recepta. Grammat. vot. 15. n. 2. Menoc. de arb. iud. cas. 384. Mascard. de probat. concl. 1264. & 1392. n. 15. Carer. fo. mihi 140. n. 20. Dy. in c. ratihabitione. de reg. iur. in 6. & Doc. in l. si quis, pemptore. ff. de vsucap.

Octaua coniectura est, quæ mandatarius executus est mandatum, non obstante reuocatione, ob quod delictum commodum obuenit mandanti, & non mandatario. vi. Carer. fo. mihi 127. & faciunt quæ 3. dixi in 3. coniect.

Nona coniectura est, quando mandans est vir malæ qualitatatis, & solius talia committere. reg. semel malus, de reg. iur. in 6. & præsumitur reuocationem ficto modo secuisse, præparando defensiones, si casus cõ-

tigerit,

tingeret; qñ aliquā aliam defensionē fecisse cōstet. qñ ex vno inferat aliud. l. Papinianus. §. exculi. de minor. latē Euerar. in arg. à simili.

Decima coniectura sumi potest ex variatione mādantis, quia allegat reuocationem, eamq; probat, tñ in suo examine se inuoluit, & nescit se explicare, faciunt § dista n. 136. vbi de variatione, maximē si in reuocatione insit aliquod factum non verisimile, quia quod verisimile non est, falsitatis imago est. c. quia verisimile, de præsumpt.

Vndecima coniectura est, qñ iste prima vice negauit mandatū de-
174 disse, postea fassus est, cū ista qualitate reuocationis, quo calu ꝛ mendax in principali præsimitur mendax in accersorio. & faciunt quē dixi § n. 87. vbi de inditio mendatij, maximē concurrentibus alijs coniecturis, vt de receptatione, & occultatione delinquentium post delictum, vt supra in septima coniectura.

Quibus coniecturis stantibus parum de ipsa reuocatione curandū
175 est, tāq̃ ficta, & captatoria, & subdola, ꝛ cū in dubio tam super dicto mandantis, quā mandatarij recurrendum sit ad coniecturas, vt inquit Bal. in tit. de pac. iuram. firm. §. in iniuria. & refert Put. in ver. torrus, sub n. 42. sicut in oib⁹ alijs rebus. l. cōtractus. & l. semper in stipulationibus de reg. iur. Mant. de coniectu. vlt. volunt. in princ. Menoc. de præsumpt. per to. & ideo solū restat deuenire ad torturam contra mandantē, qñ fassus est dedisse mandatum, tantum ad fuste pcutiendum, aut vulnerandum, & secutum fuit homicidium, non baculo, fuste, vel lapide, sed armis aptis ad occidendū, & cum tot, tantisq; vulneribus pro maiori parte lētalibus in personam eius, qui se defendere nequiuit, quo casu tale præsimitur mandatum, quale factum successit. l. rem non nouam. §. si. C. de iudic. cum simil. quid si dictum sit; dagli, ò ferriscilo alla peggio, & mandatarius occidit, vel proditoriē vulnerauit, an intelligatur datum mandatum ad occidendū, vel ad proditoriē vulnerandum, & videtur quod sic, quia ex facto, mens, & verba declarantur ar. l. si vno, in princ. ff. de locat. & l. 2. & 3. C. de pac. faciunt quæ infra dicam n. quæ sunt noranda pro statutis certam qualitatem requirētib⁹.

176 ꝛ Et in hoc proposito mandati Doct. differentiam faciunt inter mandatum, persuasionem, & consultationem, quia qui mādāt dicitur pro se mandare, qui persuadet, vel consultat pro alio, ita Gomes. de d. lict. c. 3. n. 43. & vi. oīno Grāmat. vot. 16. & No. qd mandans, & mandatarius pari pēna puniuntur. Saly. in l. non ideo min⁹. q. 6. C. de accusat. alios adducit D. Menoc. de arb. cas. 353. n. 2. Bar. in l. nō solū. §. si mand.

- 177 ff de iniur. Farinae. de inquisitio. q. 7. n. 48. nimirum ¶ quia Herodes cum mandauerit tñ innocentes occidi, nihilominus ipse appellatur homicida, vt in tex. Math. c. 2. ibi mittens Herodes occidit omnes pueros, qui erant in Bethleem: sic de Dauid dñr, qui & si homicidiū per se ipse non cōmiserit, veruntamen ijs verbis repræhensus fuit à Propheta Nathan. Vriam Hethæum percussisti gladio. 2. Regum 12. est tex. in c. qui per alium facit, de reg. iur. in 6. vbi Add. lit. c. ad Dyn. n. 3. vbi multa in pposito, & in materia statutorum afferuntur, est etiā tex. l. Cornelia. ad leg. Cor. de sicar. & optimus tex. in l. sed si quis. §. quasi-tum. ff. si quis cautio vbi factum serui de mandato Domini, ascribitur Domino faciunt, quæ infrā dicam n.
- 178 ¶ Item no. quodd mandans non tenetur si mandatarius excessit fines mandati, quando erat in potestate mandatarij fines seruare, vt si mādatum fuit alterum percutere fuste extra plateam, vel alia loca, in quibus delinquentibus maior pœna imponi solet, & sic quando rōne loci pœna à statuto augetur, tunc si in platea ceciderit, non tenetur mandans de isto excessu. Clar. q. 89. vers. pene aliquis. Angel. d. Malef. in verb. & Sempronium. 18. n. 36. & ibi Aug. Cepol. conf. 34. secus si datum sit mandatum ad cēdendum tñ, & vulnerer, vel ad vulnerandum, & occidat, ¶ qm mandans tenet de omni, & tote eo, quod sequitur propter mandatum, quia scire poterat non esse in potestate mandatarij, ita pereutere, vt sit securus, quodd non sequatur vulnus, aut mors, *Perche le bastonate, & ferite non si possono dare à misura à vn huomo, che si può muouere, & difendere.* Marf. con 67. idem in l. §. Diu. n. 9. ad leg. Cor. de sicar. Monticell. prac. crim. reg. 7. n. 58. D. Menoc. de arb. lud. cas. 35. & Decia. trac. crim. tom. 2. lib. 9. tit. quō mandans c. 33. vbi n. 8. & seq. optimè hanc rem explicat circa qualitatem inhærentē mandatario exequenti, & delictum aggrauantem, & pœnam agentē an utiq; inhæreat qualitas ista mādanti, videlicet an pœna aucta ob factū mandatarij, teneat et mandatent; & è contra de qua est theorica
- 180 Bar. in l. is, qui opem. ff. de fur. tñ quam Decia. ait quodd ¶ qualitates, quæ insunt personæ facienti respicientes, & alterantes delictum, intel liguntur etiam inesse mandanti, cui (vti primæ causæ) attribuitur act. l. qui iniuriæ. ff. de fur. & denominae non à faciēte, sed ab eo cuius cōtemplatione factum est. l. profectitia in princ. de iur. dot. l. 2. §. oia. C. de ver. iur. Enuclean. §. cūq; hoc in prohem. institu. dixi §. n. 177. & sic qualitates concomitantes, delictum pœnam aggrauantes respectu loci, & temporis, considerantur etiam respectu mādantis, sed verior vi detur

detur opinio Ang. in locis mox aduct. & op. Bar. videtur procedere qñ datum fuit mandatum ſimp̃ter non adiecta aliqua alia circumſtantia circa modum exequendi, vt innuit Decia. ibi ſub n. 9. Si verò qualitas delicti inhareat perſonæ mandatarij, & non delicto, tunc illa qualitas non nocet mandanti, vt n. 11. Quis in contrarium videtur ſentire Bal. in l. non ideo minus n. 11. C. de accusat. & dat inſtantiam, vt ſi quis mandatet ſeruo occidere dñum, vel filium patrem, quia ē reſpectu perſonæ mandatarij augetur pœna mandanti. cū non ſit dubium, quòd qui offendit patrem magis delinquat quam ſi alterum lēdat, 101. tit. ad leg. Pompei. de Pater. ipſe verò dico ſic, ſi mandans ſciuit, vel ſcire potuit ſaltem in genere, quòd euenire poruit, & tenetur luere pœnam, auctam, ſiue rōne perſonæ qualitatis delicti per ea, quæ trad. Bertazol. conf. 299. & 161. Add. lit. A. vo. 2. ſi verò ſecuta ſit qualitas, quæ nō poterat cadere in conſilium humanū, tunc mandans videtur tñ teneti pœna extraordinaria de reg. qui per aliū facit vbi Dy. in ſi. de reg. iur. in 6. & vietiam Dec. in l. ſi damnū. ff. eo. quia hæc eſt materia quotidiananō mirum eſt, ſi aliquantis per à tramite torturæ digreſſus sū.

181 † Poſtq̃ Reus delictū per torturam confeſſus eſt, expedit confeſſionem ratificare extra locum torturæ poſt vñā diem naturalem corā Notario, vt inquit Put. in ver. tortus. c. 1. n. 28. & 29. & ſeruatur de iure coi., & ſi per ſtatuta aſt cauetur ſeruentur ordines, & de hac ratificatione iam dictū eſt in prac. de teſt. par. 4. ſub n. 158. multa trad. Marſ. prac. §. qm̃ in princ. Clar. q. 64. verſ. Cæterum, & ver. & circa ver. debet quoq; lo. Claud. conf. 101. n. 15. pulcrè Gomeſ. de delic. c. 13. n. 24. & fieri ſolet etiam teſtibus præſentibus, vt Mantuæ, & alibi Ang. in ver. quod fama publica, n. 12. vbi tñ hoc eſſe Iudici arbitrariū dicit. Gād. de quæſt. & tor. n. 33. ſi quidē attempta atrocitate delicti, & perſonarū qualitate tardē, aut citius ratificatio fieri debet, ex quo tēpus hoc nequaquam præfixum in iure inuenitur, vt inquit Clar. de ver. ceterum, ſed iuſta ſtylum locorum ratificatio eſt facienda. Ad hoc vid. Cepol. conf. 39. n. 50. §. 1. & 52. & ſtante hac facultate Brachij regij in delictis atrocibus erit in arbitrio, & poteſtate Iudicis noſtri, qđ ratificatio fiat etiam eadē die puta poſt quatuor, vel ſex horas qñ confeſſus per torturam eſſet vir facinoroſus, & ſolitus talia patrare Bar. l. 1. §. Diuus, n. 5. & Apoſtill. lit. G. ff. de quæſtio. vel qñ contra eum fuerunt inditia vrgentia Clar. q. 65. verſi verò, vel quando iſte eſſet vir fortis, qui vix tortus ſtatim fallus eſt delictū, quod eſt veriſimile feciſſe, Follet. prac. cri. in 3. par. ver. & ſi confeſitebuntur n. 113. Maſcar. de probat. cōcl. 353

n. 22. cum seq. & p. Clar. d. q. 64. d. vers. & circa, & in vers. precedendf, admonet ne tortus, & confessus ducat ad solitum catcere, sed custodiatur in loco remoto ab alijs solus, donec & quousq; ratificauerit, ne persuasionibus seducatur, & est consilium in pract. penitus seruandum. Mars. pulcre in sua prac. in §. qm, à n. 3. 8. cum mult. seq. vbi quando opus non est ratificatione, & ratificatio fieri debet etiã si metu tormentorum confessio emanauerit. Bru. de indic. in 6. q. 2. par. n. 4. Paul. Ghirl. de questio. & tor. q. 4. n. 2. Foller. vbi supra n. 81. & de metu vi. Dec. in l. omnibus causis pro facto, ff. de reg. iur.

- 182 † Confessio igitur in tormentis facta debet (vt supra) ratificari, vt perseuerata esse dicatur, circa quam perseuerantiã Put. in verb. tortura. 1. c. 9. n. 3. dicit quod duæ consentientium perseuerantiæ reperiunt, quarũ vna expressa est ad condemnandum, quæ sola sufficit, & de qua loq̃ l. 2. ff. de custo. Reo. Altera est perseuerantia tacita, qñ confessus in tormentis tacet, & nihil contra confessionẽ adducit eam non reuocando, & minus approbando, & hæc sola confessio sine precedentibus inditijs non sufficit, sed perseuerata habetur pro spontanea confessione, l.
- 183 2. C. de custo. Reo. tenet Put. d. c. 9. n. 2. † & concludit valere expressam perseuerantiã confessionis factam in tormentis, quãtum valet confessio spontanea facta super processu nullo per iura, & Doc. quos ibi allegat, & prædicta esse vera intelligo duob' concurrentibus; Primo, autoritate Brachij regij qua potest procedi liberius, quam Iudex ordinarius soleat; secundo, quod confessio sit verisimilis, & alia suffragentur adminicula, vt no. in c. quia verisimile, de præsumpt. ita Put. in d. verb. tortura 1. c. 4. n. 1. & alibi 3 pluribus in locis tetigi, quia non est standum soli cõfessionis et perseueratæ nullo modo, si ante, vel post non sit verificata inditijs, vel Iudex noster sciat in sua conscientia, fin iura informata per aliquas probationes verisimiles, verè hunc confesum deliquisse, alioquin Catal. de sindic. vers. 14 §. iure exclamabit cū Bar. in l. penul. ff. de quest. cū quo cõmu. Doc. cõcurrunt, Brun. à sol. d. q. 51. n. 185. & qñ quis perseuerare dicat ponit, Put. in ver. tort. c. 9. n. 2.
- 184 † Ceterum si Reus, qui confessus est in tortura nolit postea ratificare poterit iterum torqueti, & si rursus confiteat in tortura, nec postea voluerit ratificare, tertia vice torquebitur iure ordinario, & non vltima, sed stabitur tertio, & vltimo eius dicto, ne in infinitũ procedatur p. l. Boues. §. hoc Sermone de ver. sig. Caso. de tor. c. 21. Paul. Ghir. de tort. q. 7. n. 11. faciunt adducta 3 de test. 4. par. sub n. 159. & stantibus validis inditijs, & mala qualitate personæ, ac atrocitate delicti poterit

extra-

extraordinariè puniri si tandem ratificare noluerit, vt supra dixi.

- 185 † Aduertendum q̄ confessio debet esse probabilis, & verisimilis, ac concludens, siue fiat spontè, siue in tortura, antequā fiat ratificatio, vt aduertit Mascar. de probat. concl. 353. & Marf. in l. q̄onis modum n. 17. de quæst. Menoc. de arb. cas. 269. vi. j. n. 201. & q̄n confessio verisimilis dicatur ponit Tiraq. in l. si vnquā in præfat. n. 60. cū mult. seq. & trad. Decia. conf. 16. n. 26. vo. 3. Vnde si Reus in tortura variauerit qui modò ait, modò negat quasi videatur deludere Iudicem, vel confessionē vagam, ancipitem & intricatam fecerit, aut non rectè omnia, & singula, quæ debet expresserit, debet bene torqueri, vt clarè confiteatur veritatem (vt dictum est) propter inditium vacillationis, & intricationes. 3. n. 106. & per Bal. in l. Præsbyteri. C. de Episc. & Cler. Put. in ver. tortus, c. 6. sub n. 1. col. 2. Demum torto sufficenter, & in eadem confessione intricata manente, dum facienda est ratificatio, illa debet magis clarè fieri, quam fieri potest, & diligenter in ratificatione est interrogandus, vt seriem facti narret, ad hoc propos. vi. Bero. q. 126. maximè quando de vita hominis tractatur.

- 186 † Restat videre an confessio in tormētis facta, & modò quo 3 ratificata, possit deinceps reuocari, & videtur quod non, maximè stante statuto, vt Mantua: in rubr. de torment. ad hæc vi. Bar. in l. Diuus de q̄o. Bal. & Saly. in l. si. C. de probat. qui sunt contrarij; sed Grammat. cōf. 40 n. 29. tenet non esse audiendum reuocantem, & i hoc etiam dico Brachium Regium esse magni effectus, quia si Iudex nō in conscientia à iure informata, vt 3, scit confessionem esse veram, tunc non admittet hanc reuocationem, per ea quæ 3 dixi in 1. par. n. 207. & 232. & alibi.
- 187 vt in ver. tortus, cap. 9. n. 1. † secus q̄n nullis præcedentibus inditijs quis fuisset confellus, & ratificauit, posteaq; reuocat confessionem, nā & si æquiparentur hæc confessionis ratificatio, & perseuerantia, cōfessionis spontè factæ, vt paulò ante dixi nihilominus quo ad reuocationem non fit repugnantia, ita tenet Bertazol. conf. 341. n. 19. conf. 427. n. 9. Alex. conf. 5. in causa inquisitionis, col. 1. vo. 1. Ro. conf. 167. Bur.
- 188 sat. d. conf. 201. n. 24. vo. 2. Boss. de confess. n. 8. † Quinimmo etiam si non reuocauerit, non valet confessio nullis præcedentibus inditijs per iura, & Doc. aduct. à Mascar. de probat. concl. 353. fallit stante quærela, & concurrentib⁹ adminic. Bar. & Doc. in l. Diuus, & in l. maritus, ff. de quæstio, at per reuocationem sublata ratificatione, & docto de causa iustæ reuocationis, nullo modo Reus puniri poterit, vt firmat vltra alios Iul. Scarlat. conf. 112. n. 36. vo. 1. inter conf. crim. diuerso, & p

Doct.

Doc. supra relat. Felicia. conf. crim. 47. n. 28. vbi ampliatur etiam quod superuenerint inditia per doct. Bar. in d. l. Maritus. ff. de qd. Boff. in re. de confell. per tor. n. 6. Brunor. à Sol. q. 51. n. 187. secus est stante auctoritate Brachij regij, ob quam Iudex noster potest procedere liberius, quā Iudex ordinarius per supradicta, & per Felv. in c. olim de rescr. n. 8. Ias. in l. Magistratibus n. 9. de iurisd. omn. iud. Clar. q. 55. vers. item posset, & Mascar. de probat. concl. 357. Soc. iunio. conf. 39. n. 21. v. 2. dummodo non ex abrupto, sed ex aliqua causa rōnabili p̄cedentib⁹ aliquibus inditijs, animus Iudicis n̄i motus fuerit est tex. cum glo. in l. 1. §. Diuus seuerus. ff. de qd. Scilicet, vt quia Reus sit male famē, & qualitatis, vel vacillans, vel quia adducit in suo dicto testes valdē suspectos. † Nam & si de iure quis non debet constitui Reus non subsistentib⁹ legitimis inditijs, tamen constituto de delicto, & porrecta q̄rela, & qualitate personæ, & aliquibus indicijs p̄cedentibus, stante vi liberi arbitrij Iudex potest statim examinare reum captum (vt in patria mea seruatur) vbi per p̄cessum informatiuum procedit iux. prac. de qua § in 2. par. huius trac. dixi n. 299. & per superuenientiā aliorū inditiorum Iudex poterit repetere torturā, in qua confitendo, & ratificando poterit condemnare, & sic vide quantum possit vis Brachij regij; quicquid dicunt Doc. quos alleg. Brunor. à sol. q. 51. n. 187. † &

190 multoties isti delinquentes faciunt sua preparatoria, casu quo capiuntur, & solent nominare in suo constituto aliquos suos amicos p̄monitos, & quandoq; socios criminis, de quib⁹ curia notitiam nō habet, asserentes, q̄ ibi non erant qñ delictum patratum fuit, & dant testes ad exonerandum eos, & eorum socios; qui testes si examinarent, equidem defensiones facerent ante tempus, & contra fiscum deponeret, sicut ēt exonerarentur ab ijs, Rei comparere nolentes, qui solent supponere amicos, vt curiæ recordari debeant nōnullos esse testes bene de negotio informatos; quod aduertit tex. l. 1. §. in causa ibi pleriq; enim dum metuunt ne fortē rei apprehensi eos nominent, prode re eos solent, hoc modo impunitatē sibi captantes, sed non facillē eis indicantibus proditores suos creditur, vi. quæ § dixi in 2. par. n. 138. At incauti Iudices fidem ijs p̄stantes, & minimē aduertentes, quod incauda stat venenum, vocant nominatos, qui examinati totam intentionem fisci destruunt, & *inchiodano*, vt fertur *l'artigliaria*; sicut etiam dī de illis reis, qui persuadere solent Iudici vt caueat ab examine testium contra ipsos examinatorum, quia offerunt statim probare subornatos fuisse, & hoc sub p̄tēxtu non faciendi de delicto delicta; unde

- vnde si Iudex non sit bene cautus, & versutus decipitur, quia attēdēs ad detegendam subornationem destruit dictum talium testium contra Reum deponentium, sed hanc subornationis exceptionem, Iudex debet reseruare ad finem pro tpe faciendæ defensionis, & ijs supradictis modis sit impostura fisco, ac contra veritatem; Qua in re Iudex cautus, ac prudens in hoc regulabitur à sua prudentia, & penetrabili iudicio, ac practica, præsertim qñ delictum est atrox, & suspitio rōnabilis, & non captiosa. † Quoniam Dñs Deus oīpotens per Angelū lucis sæpe viam veritatis docet timentes eum, & hi præuidenda præuident, qñ necessarium est: At de impijs, & malis iudicibus scriptum est, quod impij ambulant in circuitu. Psal. 11. Et de illis qui de sua sapientia præsumunt, scriptura dicit; Sapientia huius mundi stulticia est apud Deum. 1. Cor. 3.
- 191 † Aliqñ etiam iustificatio fit in tortura, vt in socio criminis, & in psonis infamibus, de quib⁹ dixi supra in prac. de test. par. 4. n. 68. cū seq. & in 5. par. n. 140. sicut ē qñ expedit cū tortura dictū testis inhabilis ratificare, & Carer. prac. i. d. l. obseruare, n. 16. & i. tit. de homicid. fo. mihi 83. n. 7. at ille pfeuerare dī qui nihil reuocat Boss. d. cōfess. p. tor. n. 7.
- 193 † Reliquum est, vt videamus de confessione facta metu tormentorū & reuera cōfessio dī metu extorta, qñ Iudex habens potestatem torquēdi, & reus hoc ita credit, protestatus est velle se torquere reū nisi veritatem dixerit, & reus ætate, sexu, vel aliter sit pusilli animi, & virium Marf. in prac. §. expedita in princ. multò magis qñ ad locum torture adductus, & ligatus est, licet non sit in sublimi euectus, vi. Put. in verb. tortus cap. 1. sub n. 3. ver. confessio rei facta in tormentis, Carer. d. l. obseruare n. 15. cum seq. & de indic. & tor. n. 4. cum seq. fo. mihi 66. quia in personis vniuersalibus hoc modo verè metus incutitur Clar. q. 64. ver. nunc de gradibus. Franc. Caso. de indit. & tor. rubr. de non torq. sine indic. n. 3. & 9. Item confessio dī facta metu tormentorū, sicum frigore, & famæ quis detinetur in carcere cum protestatione, q̃ eo modo tenebitur si veritatem non fateatur, Bar. in l. 1. §. Diuus, de quaest. Put. in verb. tortura 3. c. 4. n. 10. Carer. d. indic. & tor. n. 5. fo. mihi 66. vbi æquiparat confessionem factam spontè sine inditijs confessioni factæ metu tormentorū, † ergo malum est incutere timorē vbi esse non debet timor David. Psal. 13. facit Viral. de Gambil. trac. clausul. de metu tormentorum n. 13. fo. mihi 299.
- 195 † Siverò dubitaretur, an confessio dicatur spontè facta, vel metu tormentorum potius in dubio iudicandum est esse factā metu tormentorum,

rum, & non spontè. Carer. loc. supra cit. n. 2. l. fo. 67. Veruntamen contra assassinos, sceleratos, impostores, latrones famulos, & farinellos perfimos, omnis in dubio sumenda est præsumptio sinistra, & mala, vt per D. Menoc. de præsumpt. lib. 5. præsumpt. 5. Hip. prac. §. diligenter, n. 99. Calca. conf. 63. n. 2. Ofas. alios allegans in decil. 88. n. 27. quia isti carent oī legum auxilio; sunt enim à iure diffidat, dixi in 2. par. huius trac. n. 60. sunt priuari immunitate Ecclesiastica dixi i. par. n. 92. & seq. secus de Clericis, & Monachis, nisi post trinam monitionem fuerit incorrigibiles. c. Cler. de for. comp. torquentur sine inditijs legitimis, non tñ sine aliquib°. sup. n. 143. & seq. & Farinac. de ind. & tor. q. 37. n. 171. & denegat eis copia inditorum, nec dantur defensiones, idē Farinac. q. 39. n. 109. † Ceterum quo ad alios Farinac. de indic. & tor. q. 37. n. 98. 99. & 100. dicit, in practica seruari quod confessio facta, absque suspensione in tortura non habetur tanq̃ facta in tormentis, 197 † quia modica tortura non dicitur tortura, vt per Marf. prac. §. q. m. n. 3. & in conf. 80. n. 27. & per alios ibi adduct. Ang. in verb. fama, & ibi Aug. n. 110. verum ipse seruauit, & seruare vidi confessionem huiusmodi opus habere persuerat, & non potest verè dici spontè facta, & ita tenet Bal. in l. 2. ff. quorum appell. non recip. & in l. 2. de confess. quicquid dicat Farinac. cuius op. in practica non est vera, nisi qñ extra tormenta Iudex incuteret minas de torquendo, & reus fateret excepto si cum minis Iudex etiam iurasset velle eum torquere, nā ob vim iuramenti timor diceretur verisimiliter incussus. ex quo verisimiliter reus crediturus erat Iudicem iuramentum seruaturum esse. l. metum. c. quod met. cau. l. de pupillo, §. si quis de no. op. nuntiat; per 198 ea quæ dixi in prac. de test. 3. par. n. 41. 42. & 222. † Est bene verum, quod sunt quidam Rei tam audaces, quod parum de minis, & ligatura curant, & coram Iudice intrepidè negant, & in negatiua persistunt, quasi risui habentes minas Iudicis, & cum sunt extra locum torture, se offerunt ad subeundam torturam, qui si ad locum torture ligatis manibus ducantur, & iusto Dei iudicio confiteantur absq; eleuatione crederem (attenta qualitate delicti, & delinquentis, ac præcedentiū inditorum notitia) hoc in casu confessionem vti spontaneam debere iudicari, arg. eorum quæ dixi. Facit tex in C. damnum de reg. iur. in 6. nec illi succurrendum est, qui posuit se in necessitate, fm l. sicut, C. de act. & oblig. quamuis pietas cōiana aliud requirat. Alij sunt qui alias propter alia delicta, vel similia torti constanter negatiuam sustinuerunt, qui liberati abusi fuerunt Dei misericordia, & iterum delinquentes

Quentes capti ob delicta peiora prioribus parum de minis, & terri-
 tione curant nihilominus dum ad locum torturæ ducti sunt, confessi
 sunt, & talis confessio pariter iudicanda esset potius spontanea quam
 metu tormentorum facta, & hoc modo possunt considerari Doc. quos
 Farinac. adducit d. q. 37. n. 101. 103. & 104. & q. 38. n. 43. Paul. Ghirl.
 199 in hanc par. inclinare videtur de qd. & tor. q. 4. n. 2. qm̄ pusillani-
 mis (vt tetigi) solæ minæ terrorē incutiunt in animo, Marf. l. 1. in prin-
 ff. de quæst. Farinac. d. q. 37. n. 103. & contra delinquentibus ferocib⁹
 quælibet indignantis percussio, & territatio, vbi corpori dolor non
 200 incutitur, non dē tortura Mascar. concl. 353. n. 22. vbi non requiri
 ratificationem ait in famosis latronibus, & hoc modo teneo cum l'aul.
 Ghirl. vbi § n. 3. & 7. nihilominus arbitratus semper fui esse in arbitrio
 Iudicis, an confessio dicatur spontanea, aut metu tormentorē extorta,
 nam dicit Boss. in tit. de confess. per tor. n. 33. quod non potest certa
 doctrina dari qm̄ confessio metu tormentorum facta dicatur propter
 varietatem personarum, quarum aliquæ sunt infirmo animo, & virib⁹,
 aliz non, vi. D. Menoc. de arb. Iud. cas. 268. n. 7. & cas. 269. n. 2. vbi n. 3.
 201 † dicit confessionem esse debere probabilem, possibile, & verisimile
 de prima qualitate dicit Ang. in l. 1. C. de confess. de secunda Marf. in
 l. 1. n. 33. ff. de quæst. de tertia idem Marf. ibidem n. 35. supra satis per
 discursum dictum n. 215. est, ad hæc vi. Lancelott. trac. de prætor. in.
 202 ver. confessio criminis † est etiā no. differentiam esse inter confes-
 sionem spontaneā, & cōfessionem voluntariā fm̄ Bal. qui omnia di-
 stinguit in c. 1. §. iniuria de pac. iura. firm. spontanea qm̄que sine tor-
 tura (vt dixi) voluntaria, qm̄q; etiā cum tortura fit Aret. in l. qui alie-
 na. §. celsus, ff. de acquir. her. Ghirlan. de quæst. & tor. q. 4. qm̄, & si vo-
 luntas sit coacta, tm̄ voluntas dē. l. si mulier, §. metu. ff. quod met. cau. l.
 qui ita in princ. ad Trebellia: vnde solet dici, confiteor spontē, fateor
 coactus, profiteor spondens, vt per Io: And. in c. 1. de vi, & ho. Cler. &
 spontanea confessio etiā dē qm̄ quis de se tm̄ interrogatus est, statim
 faretur, & hæc confessio est validior confessione facta in tormentis ser-
 uatis seruandi, secus qm̄ quis de alio, & non de se interrogatur. Nam
 quo ad alios, confessio facta in tormentis est validior, at si de se, & de
 alijs quis interrogatur, tunc spontanea confessio est validior Mar. de
 l. 1. de qd. Foller. præc. crim. in 3. par. in verb. & si confitebuntur n. 90.
 Dec. conf. 175. n. 8. Grammat. vot. 34. n. 11. & vi. Clar. q. 55. ver. posset
 etiā, & Alex. & saf. in l. inter stipulantem, §. 1. de ver. ob. & Bertazol.
 conf. 341. 344. 427. & 449. vbi quid iuris quo ad condemnandum.

- 203 Redeundo nunc ad reuocationem confessionis criminis † dico q̄ contra propriam confessionem multa adduci possunt præcipuè docto de errore Doc. in l. fi. vbi Saly. post n. 2. C. de prob. Bar. & Iaf. in l. error. C. de iur. & fact. ignor. Boff. in tit. de confess. n. 6. & n. 60. Alex. conf. 42. col. fi. & conf. 87. vo. 5. Afflict. super constit. n. 27. Mascari. latissimè cōcl. 368. & distingue inter errorem iuris, aut facti, vt per Blanc. de indic. & tor. n. 18. de errore facti concedit non de errore iuris, nisi cum illis
- 204 in quibus iuris error non cadit, † quæ reuocatio ex causa criminali fieri potest q̄ncunque ante sententiam Angel. de Malef. in verb. comparent inquisiti, & Gand. de quæst. & tor. n. 24. Marf. in l. i. §. fi. n. 40. d. q̄6. Monticell. prac. crim. Reg. 20. limir. 4. Gabriel. co. concl. tit. de confess. concl. 5. cir. ti. quinimò confessio huiusmodi etiā si fuerit acceptata reuocari potest, Alciat. de præsumpt. Reg. 3. præsump. 21. etiā ex interuallo non obstante iuramento, ēt post conclusum in causa, vt dicunt oēs prædicti Doc. & esse co. op. restatur Viui. inter co. op. in verb. confessi an, & quan. tit. de probat. cap. 8. vo. 3. fol. 202. & vi. Lan. elott. tract. de Prætor. tit. de confess. crim. sub n. 11. vbi in 19. limir. q̄ vniuis Bal. & Saly. in d. L. error contrarium tenent, nihilominus scōmuniter seruatur quod reuocari possit, etiam quod geminata ellet, vt tenet Bal. in l. i. C. de error. calcul. etiam q̄ cum confessione concurrerent probabiles, & legitimæ probationes, vt per Beron. in l. 2. i. n. 5. vo. 3. & hoc verum in confessione ore proprio, & non solumina emanata, Monticell. prac. crim. Reg. 20. limir. 4. nō per restitutionem in integrum contumax aliter areptus Bellom. cōcl. 63. Sfort. Od. de re-
- 205 sit. integ. par. † & in personis sicut solimnis parum prodesset reuocatio vi. Foller. in d. 3. par. in verb. & si confitebuntur, & nullus melior de illis d. tit. de confess. Lan. de Oria. eo. tit. de confess. ver. quæritur n. 5. & latius de indic. & tor. q̄ 38. n. 100. 101. 102. & seq. de test. allegat. cōcl. 41. 44. 42. 449. & in conf. 103. lit. C. vbi ad id quod iterum p̄tendit audis, si vñ confessio sponte nō est adhuc in scriptis recepta, vel confessio per torturā ratificata, tunc non ē oppositi reuocetur de cetero de errore, Foller. d. ver. & si confitebuntur n. 140. n. 3. par. Alex. con. 92. vlt. & opportune vo. 5. Gabriel. de confess. concl. 6. Tind. in tract. de test. c. 4. n. 3. vbi loquitur in hoc proposito tam de reo, quàm de teste, & vide quæ infra dicam n.
- 206 † Verum in hac materia reuocande confessionis, placet sic dicere in actu practico, quod in causis criminalibus confessio de proprio facto, tam spontanea quàm in tortura potest de iure q̄nq̄ reuocari post ratificationem

- tificationem vsq; ad sententiam inclusiue, l. non fatetur vbi Doc. ff. de confess. Bal. in l. si. in princ. C. de probat. immò etiam post sententiã docto de errore, seu de legitima causa, ob quam confessio reuocetur, nõ obstante quòd fuerit iuramento conualidata, & hæc est omn. scrib. & pract. commu. sent. in d. l. error, C. de iur. & fact. ignor. Anto. de Canar. trac. suo de questio. mēbr. 5. n. 2. & 16. Mascar. alios allegans de probat. d. concl. 637. vsq; ad concl. 648. & Bernazol. d. conf. 103. lit. C. Clar. q. 55. ver. sed pone, & ipse in prac. de test. in 3. par. sub num. 111. lit. N.
- 107 dixi, ¶ sed operæ pretium est scire, quæ sint iustæ, & legitime causæ reuocandi confessionem perseveratam, seu ratificatam, geminatam, & iuramento vallatam, vt supra dictum est; quo circa sciendū est, quòd nedum expedit allegare errorē, sed debet in specie error probari, & non in genere, Bar. in l. error. c. de iur. & fact. ignor. & Curt. cōf. 26 & est omnium sent. vt per Mascar. d. concl. 637. & hæc causa specifica, in qua error consistit, debet esse possibilis, verisimilis, & probabilis, vt de exculpatione j dicetur, & hæc conclusio procedit in confessione rei, & procuratoris, secus in confessione Aduocati, quia in aduocato non exquiritur probatio erroris, vt in c. si. de confess. Franc. in c. cum.
- 108 causam n. 3. de appellati. ¶ nec sufficit in facto proprio stante confessione allegare solū rem aliter se habere, secus in facto alieno, Mascar. concl. 642. quia quis facillimè posset probare rem aliter se habere, & nunquā esset dare finem, & idè in facto proprio, quis non est audiendus post perfectam confessionem volens probare rem aliter se habere, nisi prius doceat delegitimo errore cur falsus sit, Boss. in tit. de confess. n. 34. & 64. Clar. d. q. 55. sed potest probare tale quid quòd stare possit cū dicta confessione, vt puta si confessus sum hoc propter timorem torture, vel propter obliuionem, vel quia nesciebam quid dicerem, vel ira mentē impediuit, & hæc excusationes sint verisimiles Soc. Reg. 64. 65. & 66. vi. Donat. in lib. reg. de indic. in ver. cōfessio, & Marf.
- 209 sing. 257. & sing. 339. ¶ bene aduertendo ad subornationē testium in hac specie reuocandi confessionis valde visitam, hinc est quòd testis non potest ex interuallo reuocare suum dictum, allegando errorē. l. eos, vbi Doc. ff. de falsi. Put. de sindic. in ner. tortus, c. r. dicit hoc esse verum qñ testis sine torture, sed libenter deposuit, secus si cum torture, quia etiam ex interuallo potest se corrigere. l. si. vbi Bal. de test.
- 210 ¶ Error precipuè allegatur consistere in vna ex infra scriptis causis, quæ sunt videlicet metus, ignorantia, obliuio, ira, fatuitas, vel mens non sana, & persuasio, & ad hoc vt metus releuet requiritur, quòd sit

iustus, probabilis, & necessarius, de quo per D. Menoc. cas. 136. Dec. 1. in oibus causis pro facto accipitur de Reg. iur. qui metus inconstan-
tem virum non cadit. l. 1. §. metus, ff. quod met. cau. quia metus est in-
stans, vel futuri periculi causa mentis trepidatio, Azo. in sum. d. Rub.
quod met. cau. nec metus per ratificationem tollitur iusta causa subsi-
stente metus Brunor. à sol. d. q. crim. §. 1. n. 183. & metu tormentorum
confessione facta debet ita in specie, & in indiuiduo allegari metus,
& non in genere, vt per Aret. in c. cum dilecti extra de accusat. Boll. d.
tit. de confess. n. 73. cum plur. seq. Mascat. de probat. concl. 333. & cōcl.
1055. & per Brunor. d. q. §. 1. n. 180. 181. 182. 183. & 184. & cum metu
debet concurrere aliqua alia causa probabilis, nēpē ut si confessus sit,
tñ esse possit in contrarium veritas, & quod verisimile sit per metum
confessum fuisse, alioquin, si cum simplici metu nil aliud concurrat,
nisi allegare quod per metum falsus sit, posset torqueri tanq̃ uari⁹, fm
211 Boll. in tit. de tor. n. 49. quinimmo fortē postquam ratificauit, si di-
xerit se confessum fuisse per metū torturæ, & nil aliud deduxerit pa-
rum prodesset Bru. de indic. & tor. par. 1. 4. q. n. 4. maxime qñ confes-
sio inditijs coadiuuatur, ui. Boll. in d. tit. de confess. sub n. 80. Mar. in §.
212 qm̃ sub n. 3. uer. si aut̃ apparēt vi. §. n. 256. † At si cū metu deducta sit
aliqua alia causa uerisimilis, & plabilis tēne non debet torqueri, sed
practica est quod iste reuocans debet periti in ampla custodia, idest in
carteribus communibus, & dant̃ defensionē, ut dicitur de errore suę
confessionis, & probet per testes, & non per torturā, Boll. tit. de cōfess.
n. 78. & probet causam ultra metum, ubi qñ reuocatio teneat, uel rē
aliter se habere in parte, uel in totum, in eorum probando contrariū,
ut dixi in pra. de test. in 3. par. n. 11. ut si in parte qñ qualificatē d-
liquit, uel ad necessitatem de sententiā, ut per Gomez. de delic. c. 3. n.
26. uel quod ignoranter, aut non principaliter deliquit, & licet per pl⁹
aut minus, fm̃ ex probatione quas sunt Clar. q. 61. ac si nihil proba-
uerit quod releuet, tñia in nōbit eius confessio, ut per Bal. in l. fi. de
qō. & l. p. de indic. & tor. par. 1. q. 4. n. 4. Put. in uer. tortus, c. 8. col.
2. sed si aliquis pacto confessionem dubiam reddiderit, tunc poterit
torqueri fm̃ Bal. in l. in bonæ fidei n. 5. C. de iur. iuran. & debet seruari
pact. trad. à Mar. in §. qm̃ n. 3. & 4. quia cogitur perseverare, aut debet
torqueri, Farinac. de indic. & tor. q. 38. n. 100. cum seq. Boll. de cōfess.
213 per tor. n. 22. ubi confessio qñ non remanet nitida, sed dubia, locus
est torturæ, uel posset puniri aliqua pœna extraordinaria per ea, quæ
elegantē more suo trad. Gomez. uar. resolut. tit. de delict. c. 3. sub n. 26.

in 3.col.post d.n.3.Ang.in vet.comparent dicti inquisiti Hip.in §.qm̃
n.24.idem in l.repete de qō.vi.quæ in hoc proposito dicam n.231.&
ideo sicuti tenet reuocatio confessionis sponte factæ,vt per Boff. Ma-
fcar.Marf.& alios quos 3 adduxi,ita,& reuocatio confessionis extor-
tæ per tormenta et ratificatæ: nam vt dixi 3 n.13.confessio per tortu-
ram ratificata,& confessio spontanea æquiparantur,& ideo circa re-
uocatione idem seruandum est in vna,quod in alia;& ad maiorem de-
clarationem vi.quæ infra dicam in materia exculpationis.

214† Secunda causa reuocandæ confessionis est ignorantia,qualis est il-
la,quam rustici,& imperiti homines prorsus rudes laborat, qui os a-
perientes,nesciunt quid dicant,siue pro,siue contra se,& quod peius
est volunt teneri sapientes,& nedum abundant in suo sensu,sed carēt
intellectum,& de hac ignorantie causa loquuntur Bal.Bar.& alij Doc.
in d.l.terror.c.de iur.& fac.ignor.& debet esse probabilis,& verisimilis
qualis est in rusticis,minoribus,& mulieribus, in quibus ignorantia
regulr cadit. Idē in vrbicis qñq; contigit qui semper domi cōmorati
sunt,&cū ignatis diu cōuersati,& in agibilib⁹ mundi sūt ad istar asini.

215† Præterea ignorantia regulariter cadit in facto alieno tex.in l. qui i
alterius locum de Reg.iur.Item in factis antiquis tex.& Doc. in l. ve-
rius de appellat. Bal.in l. 1.col.4.C.de confessi.Soc.reg.219.220 & 221.
Menoc. de arb.caf.186.latisim⁹ Mascari. de probat.concl.879. & 880.
Verum ignorantia non debet esse crassa,nec supina.l.nec supina,ff. de
iur.& fac.ignor. Andrea Gail.obferuat.48.n.15.nec debet esse affecta-
ta per cap.eos clericos,de tempo.ord.in 6.lal.in l.ii seruus plurium. §.
si quis ante n.7.de leg.1.& facit Blanc.in sua prac.c.ignorantia, Gabr.
co.concl.tit.de iur.& facto igno. concl.6. & quando ex capite igno-
rantie restitutio in integrum concedatur,vi.Sforz.Od.de restitu. in
integ. q.8. artic.9. & 10.

216† Tertia causa est obliuio,de qua idem dicendum est,sicut de igno-
rantia,vt per Soc.reg.219.& Mascari.concl.650.n.5.& seq.idem cōcl.
112241.31.Boff.in tit.de responsi.à reo fac.n.4.& 5. vbi remissiue po-
nit eos, in quibus cadit obliuio Ioseph Ludou. concl.38.Ver. primus
casus,& Menoc.conf.247.n.41.vo.3. quibus in locis qñ obliuio pteſu-
mitur tā in reo,qñ in teste,& dixi in prac.de test.in 3.par.n.143. & Bar.
in l. Presbyteri,C.de Episc.& Cler.dicit quod obliuio in teste est lata
culpa,& est verum qñ obliuio magis locum habet in memoria quā ali-
bi,cū ab intra exceptio obliuionis nascatur,çeteræ autē obiectiones
ab extra; nam vt dictum est metus nou cadit in virum constantem,& si

iste

- iste metum allegaret, non esset ei credendum: Idem de ignorantia, q̄ in vitum sagacem, & versutum non cadit, & si talis eam allegaret non esset ei credendum, quia aut scit, aut scire p̄sumitur. l. quod te, vbi Doc. ff. si cer. pet. l. qui fundum, §. seruus. ff. pro empto. cum simil. Idem de surditate, quàm quis facillimè fingere potest, quia nemo potest argui, quòd sit bene memor, si dicit se non recordari, nec quòd audiat, si non audit, aut non audire fingit. † Secus est de ficta fatuitate, vt vidi dum Genua essem, in quodam qui super tremibus fatuitatem fingebat, quiq; celsus fustibus pluries à Agnizi cito compos mentis factus est, & ipse in facto plures noni, qui per torturam, cū antea surdi essent audierunt, & cū muti essent loqui cœperunt, & in memores recordati. & ita fatuus verberibus medendum est.
- 218 De ira autem, illud vulgare apud auctorem, qui Catonis nomine circūfertur extat, impedit irā animum, ne possit cernere verum, d qua est rex in reg. qui quid in calore iracundiæ, vel sit, aut dē non prius ratus est, quam si perseverantia apparuerit iudicium animi fuisse. Qd autem confessio per iram facta reuocari possit, trad. Doc. in c. ex literis extra de Duor. Ro. sing. 108. incip. volo cōmitti, Fallor. p. c. d. ver. & si confitebuntur, n. 17. & 136. At diligenter est perquirendum, an ira sit verisimilis, iamò an tempore emanatę confessionis confitens ira accensus erat, & ideo si in confessione concurrant alie probationes, tunc allegare iram dilatat, & eam probare non afluat nisi in totum, vel in partē rem aliter se habere doceatur, vt supra dixi in allegando errore metus qui animo confessio per irā facta, & perseverata tenet. c. si quis iudicis 2. q. 3. ex adl. 2. l. 1. de iur. cōcl. 346. n. 20. & 21. vbi dicitur irā à furorē nō dillare dē iure furore, vel ira, vi. Put. i ver. tot. 9. n. 9. Vnde Morus 1. e. iust. Ira furor brevis est, animū rege &c.
- 219 Restat solum de persuasionis causa dicere, ob quam quis confessū se esse dicit, quā casu perfecta confessione (si de delicto cōstat, & ad hunc modum contra hunc reuocantē confessionem) quis ei dicenti fidē adhibere cum non sit verisimile quòd ob persuasione solam quis confiteri voluerit delictum, quod non fecit. c. quia verisimile de p̄sumpt. nisi iste esset verē fatuus, aut semifatuus, vel nisi confessio extorta esset impunitate gentili, aut blanditijs, vel suggestionibus, s̄m Put. in ver. tortus, c. 7. n. 1. & 12. ver. si autem reuocatur confessio, & simul cū hac exceptione concurrat fatuitas, vel carceris impatientia, aut t̄ diū vitæ sunt omnia probanda, & tunc posset admitti reuocatio, qua reuocatione stante in parte, aut in totum cōtrarium probari deberet ei quod

quod falsus est. Mascar. de probat. concl. 468 n. 9. Put. d. c. 7. n. 12. vers. nam si, & no. quod aliud est mandare, aliud consulere, aliud persuadere, vt dixi supra, & per Gomes. de delic. cap. 3. n. 43.

- 210 ↑ Effectus autem reuocationis insurgit ab vna ex supradictis causis quarū vna probata fūm Aret. in c. cum dilecti extra de accusat. dī non. circumscripta confessio, sed in suspenso stare, & ideo contra eam (circa merita) reus teneretur probare in totum, aut in parte contrarium, (vt prædixi) & si nihil quod releuet probabit, confessio firma manebit, vt supra num. 212. circ. fi.

Sed in oēm casum qui verè sunt conuicti, & ex aliqua rationabili causa, vel in tortura, aut spontè sunt et confessi, vt § n. 3. 8. & 202. aduertis; secuta ratificatione confessionis in casibus, in quibus ratificatio requiritur, tūc nullo modo sunt audiendi tex in l. 2. & ibi Doc. c. quor.

- 211 ↑ appellat. non recip. ↑ vt etiam Mantuæ extat statutum sub rubr. de tot. m. ubi ratificatione secuta non est amplius locus reuocationi, sed duntaxat conceduntur defensiones, non tū admittuntur illæ, quæ sunt directo contrariæ proprii oris confessioni pfectæ, & conuictioni Put. in verb. tortus, c. 7. per tot. & Bosl. d. tit. de confess. n. 80. & 81. & in alio tit. de confess. per tot. & in tit. de conuict. & qñ est locus reuocationi,
- 212 ↑ palibet pro suo interelle admitti debet, ut pater, vel filius, consanguinei, & amici confitentis fūm Ang. in l. si is cum quo. ff. de cōfess. Bal. in lit. §. si absens. ff. de noxal. Put. d. ver. tortus, c. 7. n. 12. in fi. & n. 13.

Et qm hæc materia reuocandæ confessionis est quotidiana, difficilis, & præiudicialis, non est dedignanduni, si adhuc incertam circa eius practicam, quamuis in idem ferè incidere videam cum his, quæ scpi^o

- 213 a me dicta sunt. ↑ Qñ igitur quis vult reuocare confessionem suam, vel prætextu erroris, vel aliter per aliquā ex supradictis causis. Prædictum est quod Aduocati seu Procuratores eorum scripturā componant in qua dicat, quod licet N. confessus est tale delictum, & postea ratificatus, nunc loquens errauit, & errasse se docet, & protestatur, vetū quia de confessionem, seu rationem suam citius parare nequit, nūc eil parat, vt se obuii præstare per testes errorem suæ confessionis, & precipue dicit confessionem fuisse metu tormentum, vel quia ignorata nuid diceret, vel etiam crederet, vel quia nō recordabatur, vel quia ira inopeditus fuit, & is in illis casibus, vel una earum deductis in specie, & non in genere ostendi debet assignari terminus probatorius, alioquin si quis tantummodo dixerit reuocare confessionem suam ex interuallo, & non allegauerit errorem in specie, sed tū in genere succumbet,

- succumbet, & non audietur. & in hoc incauti (quique) Aduocati decipiunt, cum primum (reuocatione simpliciter facta) statim formant capitula probatoria directo contraria confessioni sine ulla erroris probatione, & ut dicitur iungunt plaustrum ante boues, alij firmant scripturam, in qua tantummodo dicunt reum reuocare confessionem, & velle per tortura sustinere contrarium, & isti pariter decipiunt, per ea quae dixi sub n. 120. & optimè tenet Boss. in d. tit. de confess. sub n. 65. & 79. ver.
- 214 sed difficultas ubi n. 80. dicit, quæstionem iuris non debere esse in arbitrio rei, per testes igitur, & non per torturam est defensio facienda Add. ad Bertazol. conf. 103. lit. c. Masc. de probat. concl. 637. & in eadem præcedenti capitula non sunt admittenda, quoniam negatiua est ipso iure improbabilis, ut per Doc. in Clem. 2. de test. Herc. trac. de negatiua, in princ. dixi in præ. de test. 3. par. sub n. 111. lit. N. Mascard. de probat. concl. 70. Vnde si quis confessus est delictum, de quo constat non potest capitulare, non fuisse commissum tale delictum, de quo queritur nec potest sine præfatione statim articulare illud non fuisse, vel si quis dedit mandatum ad delinquendum, & confessus sit se verè dedisse mandatum, & illud non reuocasse, non potest immediate capitulare non fuisse fecerit delictum, vel reuocasse mandatum, quod de delicto, 215 & de mandato constat, sed præfata est, quod prius dicat, licet confessus fuerim me fecisse tale delictum, vel dedit talem mandatum, si confessus fuit ex causa voluntaria, & talem sententiam, & volo probare me non fecisse, vel non dedit, tunc aliter, & tunc sunt admittenda capitula, probanda per testes, si causa deducta sit verisimilis per supradicta.
- 216 Ex qua iuratus aut non confessus spontanea, quam in confessione per torturam, aut spontanea extorta, & ratificata, ut inquit Add. ad Bertazol. d. quæst. 103. lit. c. ver. in de nostra. Nihilominus si deductus sit reus, cuius actus verisimilis, ob quem confessus dicitur, & non per torturam, aut spontanea ratificatus, tenens quod si non ratificatus spontanea, quæstio foret, tunc sunt admittenda capitula contra propriam confessionem, si tamen tunc dicitur in eadem dilecti, extra de accusat. q. 1. sequitur mandatum de allegat. de confess. n. 78. & fit in d. d. de a. Dymer. 2. de accusat. q. 5. in l. 2. de 132. ubi in proprijs terminis legitur, & ante in eodem d. mod. de leg. late ille concurrerit, aliter per supradicta nonbuletur concedere, aliquando talia allegantur, metum non releuat, nec sola allegatio immittitur, sed libere prædesti in terminis supra narratis, loquendo de confessione non spontanea, sed per torturam extorta, & ratificata, dumtaxat ex causis prædictis etiam reuocata, sed quo

- ad spontaneam confessionē iam dictum est si in continenti reuocetur
pp talem variationem reus potius torquebitur Foller.d.prac.verf. & si
confitebuntur n. 114. allegat Marf. in §. qm̄ n. 18. sed si ex interuallo
tempore defensionis reuocatur, audiendus est Ias. in l. magistratibus, ff.
de iurisd. omn. iud. pulcrē Put. in ver. tortus, c. 8. col. 2. ver. & si confes-
sionem reuocat, vbi dicit confessionem reuocatam; perseuerare qñ
cñrium non p̄batur. l. error. ff. de iur. & fact. igno. at miror valde de di-
cto Marf. in d. §. qm̄ sub n. 18. qm̄ iura per eum adducta, per q̄ videtur
velle eum qui spontē confessus est, posse condemnari ex quo talis cō-
fessio non eget ratificatione, bene stat, sed qñ confessus statim reuocat,
mouet, & non resoluit, qua de re firma manet distinctio nostra, & eius
op. p̄cederet, qñ staret in puris terminis p̄nitētiae, secus qñ sufficien-
tem cām probaret cōtra p̄p̄iam confessionem, Put. in ver. tortus. c. 8.
col. 2. p̄ tex. l. 1. §. si quis ultro, & ibi Bar. & ceteri de q̄o. & de alia q̄ōne
quā subijcit Marf. sub d. n. 18. nō est dubium q̄ probata cōfessione rei
extra iudicialit̄ facta per testes, si corā Iudice re^o illam negabit poterit
torqueri, dixi t̄ de qualitate huiusmodi inditij n. 100. & Gabriel. de
confess. concl. 2. & 3. Boss. eo tit. n. 45. Masc. concl. 346. cū seq. Farinac.
ritale carcer. & Car. q. 33. n. 14. 15. 16. & seq. & contra pessimos assassi-
nos, Marf. in d. §. qm̄ n. 26. secus si iusta de causa fuerit reuocata per su-
228 pradicta. † dat cautelā qñ sufficiēter torti in negatiua persistunt, vt
sepe, ac sapius de eodē delicto examinent, & ob eorū variationes repe-
tenda erit tortura. Quāuis isti versuti, & scelerati cōtraria cautela
tuntur. Nam quando sunt interrogati pluries solent respondere,
Quel che hō detto è scritto, legetemi il mio primo esame, quo lecto, &
audito dicunt; *A questo mi rimetto*.
- 229 † Verum vt plurimū Rei instructi sunt ab Aduocatis, vt potius su-
stineant torturā, & laqueum pluries in manibus, q̄ semel in collo, &
hoc timore admonent reos, vt qñ sunt eleuati fateant delictum, & ad-
dant aliquam qualitatē annexam diuersā à prima, sed nō veram, nā
Iudex qui tenetur veritatē diligenter expurgare (si repererit dictam
qualitatem minimē esse veram) tenebitur iterū curare. sustolli facere
reum in tortura, vt sincere veritatē fateatur, qui secunda vice tortus
statim fatetur, aliudq; mendacium ī confessione implicat, & facta di-
ligenti veritatis perquisitione, & nō verificata hac qualitate, sed reper-
to mendatio; Iterum re^o in tortura eleuatur tertia vice, vt dicat veri-
tatem, & sic statim sublatus fatetur, demum dimissus dum dissoluitur
statim dicit se oīa dixisse metu torturæ, quo casu cū sit ter tortus de

iure non pōt amplius torqueri, vt trad. Criminalistæ in l. 1. §. si quis ultro, & in l. si ff. de qō. quia infinitas est euitanda. l. inter socerum. §. si.
 230 ff. de pac. t. eodē modo vtuntur rei, qui statim eleuati fatētur, & ducti debito tpe ad ratificandum negant, & allegant metum, aut dolorē torturæ, qm̄ non deberēt torqueri nisi tribus iterpolatis vicibus, Boff. tit. de tortura n. 43. & 44. Farinac. de indic. & tor. q. 3. n. 94. 96. & 97. Marf. in l. repeti. ff. de qō. & habes p̄dicta à Put. in ver. tortus c. 6. p. tor. vbi sub fideiussore relaxari arbitrat^o est huiusmodi reos, p̄pter superueniētiā nouissimotū inditiotum, & ad hæc faciunt, q̄ in seq. 4. par. vbi 199. dicam, an caula debet remanere indecisa, vel diffinitiuē termīnari, & t. n. & Marf. d. §. qm̄, n. 4. & 5. sequit^r Put. & post eū Gomef. tit. d. delic. c. 13. n. 26. i. fi. & n. 27. vi. aliū modū cōfiteīdi, & negādi, n. 264

Ad dubium excitatum § n. 213. vbi reuocata confefsione, & dato termino ad incumbētiā, quæ faciunt contra confefsionem si non fuerit plenē contra eam p̄batū dixi duas ellē op̄iones, vel iterum. torq̄-
 231 re, vel aliqua p̄cna extraordinaria ream condēmare, t. & reuera non est dubiū quōd confefsio, contra quam taliter qualiter probatū est, dī elisa aliquantisper, vel saltem non remanet clara, & nitida, vt requirit^r in criminalibus iuxta l. si. C. de probat. nam deducto errore, contra confefsionem remanet cōfefsio obombrata s̄m Menoc. de p̄sumpt. li. 3. p̄sump. 3. n. 52. Bar. in hadmonēdi col. penul. ff. de iur. iurā. & in isto casu si Iudex ordinari^o non habet liberum arbitriū tenetur expedire causam p̄ torturam, si verò habet liberum arbitriū tunc pōt. sequi op̄. Gomef. de delic. t. c. 3. n. 26. in 3. col. vel torquere, si vult, quia pendet ab eius arbitrio, facit Marf. sing. 288. Sigismon. Seacc. trac. iud. ciuil. crim. & hæret. tit. de p̄cell. contra reum contumacem cap. 27. sub n. 161. fo. 219. Grammat. conf. crim. 15. verūm consuetudo magis obtinuit, vt per torturam res dirimatur Atē in d. c. cum delicti, extra de
 232 accusat. Ato. de Canar. in trac. suo de qō. sub n. 44. 2. membr. t. sed poi ne in practica quōd Iudex potius velit dirimere causam per torturā, quid erit, si iste in hac tortura fateatur, & ēt ratificet? nam deinde poterit more solito allegare errorē, & numquid audiēdus est pulera dubitatio, sed iudicio meo facilis digestionis, & brevis resolutionis, & teneo non ellē ampli^o audiendū ne in infinitum p̄cedatur. l. si. C. de sac. sanc. Eccles. Nisi iste tale quid adtulerit, puta absentiā aliquorū, vel aliud legitimū impedimentū, per quod nō potnit ei incumbētiā plenē, & concludenter facere in termino vltimo sibi assignato,
 233 quia hoc in casu debet adhuc audiri, t. melius est enim peccare in

rpe, q̄ in ſntia, & debet assignari termin⁹ breuis ad probandum, impe-
dimentum iultum, ad hæc faciunt quæ dixi in prac. de test. i. 3. par. sub
n. 268. lit. E, fo. 161. sed si plenè non p̄babit condemnabitur absq; vl-
teriori tortura, vel alia consideratione concurrentibus inditijs pro
dicta confessione per supradicta.

- 234 † Alio modo confessio reuocari solet, nam reus in tortura vix suspē-
sus in aere statim fatetur, & demissus statim negat, iterū sursum subla-
tus fatetur, & liberatus subito negat, tertio eleuatus fatet, & solut⁹ ne-
gat, & hæc reiterationes torturæ, confessiones, & reuocationes secutæ
sunt eadem die, & hora, quid agendum? dī, q̄ si in tribus istis vicibus
oībus computatis stetit reus in tortura per modicum spacium, non dī
sufficenter tortus; & ideo debet repeti tortura, vel tertia illa vice in
sublime stare, & torqueri per congruum spacium t̄pis iux. qualitatē de-
lictī, delinquentis, & inditiorū, ita, & taliter quod possit dici sufficien-
ter tortus, & tandem si non erit viarū grassator, & persistat in negatiua
poterit dato fideiussore relaxari, fm ea quæ sup. dixi n. 230. & Marf.
§. quoniam, n. 5. vi. Baiar. ad Clar. q. 68. ver. illata, n. 127.
- 235 † Ad aliud est aduertendum quod delictū propter qualitatem adia-
centē magis grauatur, vt de homicidio p̄ditoriē cōmissio, vel vt dī ex
composito, & vulgo dī, *à sangue freddo*; nam magis hoc modo delin-
quens punitur quàm si secutum fuisset in pura rixa, & faciunt ea quæ
supra dixi n. . Vnde si reus inquisitus fateatur delictum, sed quali-
tatē negat, tunc deberet torqueri pro habenda veritate circa dictam
qualitatē, de qua sunt præsumptiones, & coniecturæ, sed temperatē,
vel acriter sm qualitatem delinquentis, at si consisterit de delicto, &
de eius mala qualitate tunc tortura est adhibenda sicut super facto
principalī reus torqueri deberet modo, quo supra dictum est, vi. in
propol. Marf. prac. §. quoniam, n. 52.
- 236 † Quid de confessione Clerici facta coram Iudice laico, & breuiter
non valet si reuocata sit coram suo Iudice Ecclesiastico, Mascar. concl. 33
n. 27. & concl. 352. distingue an sit actor, vel reus reconuentus, vt ibi.
& pro complemento bene aduertat Iudex ne iuditiū suum super sola
confessione firmer, vt admonet Put. in d. ver. tortura. t. c. 4. n. 2. & in
237 verb. tortus c. 8. & supra passim in plurib⁹ locis dixi † more quorun-
dam Iudicum, qui animum solum habent ad perseuerantiam confes-
sionis, seu vt reus velit nolit perseueret in confessione q̄n modò ait,
modò negat, secus si cum confessione sunt inditia valida, vel Iudex
noster scit confessionem esse veram, modis requisitis, & prout iura

tat. l. 1. §. tormenta. ff. de quæstio. tamen.

- 245 † Iudex qñq; ex causa concedit, vt dixi § n. 142. Aliud exemplum, qñ rumor est in populo, ad sedandum rumorē, & ad euitanda scandala Iudex nř potest statim damnatum iustē, & nondum puniendum punire, vel puniendū relaxare. l. qui sedem, in fi. ad leg. Cor. de sicar. ita Put. in ver. pœna c. 1. & 2. Semper tñ concedendū est ei tēpus ad sacramentum saltem pœnitentiæ recipiendū, vt habet Clem. 1. de pœn. & remis. & docet Nau. in Man. c. 2 §. n. 23. & i Ench. de ořo. c. 22. n. 11. Item stante mala qualitate delinquentis, & atrocitate delicti, & eius pertinacia in tortura, Iudex potest addere pondera pedibus, vel ignē,
- 246 vt cœreum accensum sub planta pedum, vt dixi § n. 59. † & tñ est iniquum addere afflictionem afflictō per l. Naui. ff. ad leg. Rod. de lac. Item pōt cogere inuitum ad accusandum, quod est contra ius. C. vt nemo inuitus, in rubr. & nigr. Item potest condemnare aliquē pēr solum cogitatum, quod ad aliquos actus quāuis remotos sit deductum, licet pœna locum non habet de iure nisi ad aliquem proximum perueniatur. l. 1. ff. quod quisq; iur. Clar. §. fi. q. 91. & q. 38 ver. vidr aliquñ. & ibi Add. Baiar. licet secus sit de iure cœno. c. cogitationis. de pen. distinc. 1. & sit et contra ius ciuile. l. ca. ff. de pœnis, cōgitationis pœnā nemo patitur. Item licet iniquū sit aētori concedere quod non permittitur reo, vulg. reg. non debet de reg. iur. tamen si reus est peioris cōditionis non seruatur æqualitas, vi. Dec. in l. fauorabiliores eo de reg.
- 247 iur † Similiter Iudex noster pōt errantem, & ignorantē punire. l. 1. ff. de iur. & fac. ignor. & tñ errans excusationem meretur, quia dñ dolo carere. l. non potest, eo. de reg. iur. & quō hoc procedat vi. Clar. q. 60. vers. quæro nunquid. & Blanc. in eius prac. crim. c. ignorantia Menoc.
- 248 de arb. cas. 106. Mascar. de probat. concl. 879. cum seq. † Item licet nō possit quis interrogari de sua turpitudine, nec teneatur respondere. Alias de iur. iuran. tamē inuitus cogitur qñ sunt aliqua inditia pœcedentiā, vt dixi § n. 62. Item delinquenti potest iniqua conditio inferri, propter eius iniquam, & prauā qualitatem, eum acrius tractando contra. l. non debet dereg. iur. Item & si illicitum sit compellere aliquem ad iudicium ire dieb⁹ feriatis in honorem Dei. l. 2. in fi. ff. d. fer. nihilomin⁹ tenet comparare Iudice mandāte, & in his diebus capi, &
- 249 et torqueri poterit, vt dixi § in 2. par. n. 23. & in hac n. † Item iniquum est cogere aliquē respōdere, & docere aliquem de vita, & moribus malis aliorum. l. sic. de Accusat. & Lancelott. de p̄tor. §. 2. vbi plures casus ponit de interrogatione fo. 2 §. tñ ad id cogi poterit (qñ habentur

- habentur contra illum inditia, de cuius vita dubitatur) vt de vita, & moribus, fodalit sui doceat, licebitq; sumere arma de domo rei. l. edita vbi Doc. C. de eden. dixi § n. & in prac. de test. par. §. n. 189. Item
- 250 † possit dari premium exploratori, qui malitiosè capi fecit bamnitum, aut delinquentem, quemq; vt dñs, ad macellum tamq; hædum duxit, & tñ nemo ex sua malitia premium consequitur. l. non debet. ff. de dol. Hinc dici solet Principibus proditiones placere, sed proditores nunquam, qui à communiter accidentibus incidunt in malam crucè,
- 251 † Item solet vni ex pluribus delinquentibus impunitas concedi (vt alij complices propalentur, vel capiantur (quamuis dolus nemini patrocinari debet) ar. l. si quis in suo. §. h. ff. de inoff. testa. & c. audiuius de collusi. deteg. & est contra regulam quod delicta non debent remanere impunita. l. ita vulneratus ad leg. aquil. immò publicè interest pœnam delinquentibus non remitti. l. si operis. C. de pœn. sed in occultis melius est parcere vni, vt ceteri complices puniantur, quam ignorare delinquentes. ar. l. 2. §. sed & si quid. C. de vetiur. enuclean. facit l. congruit. ff. de offic. pœss. Item Iudex nō poterit iudicare per solam præsumptionem, quamuis iniquū sit, vt not. glo. in l. res hereditarias. ff. de crim. expill. hæred. & Clar. q. 20. vers. scias tamen, & ibi Add. Bar. Item Iudex vtendo scuitia magna eidem culpæ non ascribitur, vt in incarceraudo oēs suspectos, & testes, & priuilegiatos, dūmodo non sint clerici, vt dixi in 2. par. n. 124. sed ex abrupto testes torqueri, à sculo non est auditum; & denegare cibum, & potū, vt in hac § n. § 8. & Tiraq. de retrac. cōsangu. § 35. glo. 1. n. 6. & 20. & de retrac. lignagier. §. 35. glo. 1. n. 9. cum seq. & tñ nimia scuitia damnatur. l. præceptorū. ff.
- 253 ad leg. aquil. Verū iniquam euidenter sintiam proferre cauendū est; Nam qua mensura mensi fueritis remetietur vobis, & nolite iudicare, & non iudicabimini, Matth. 7. not. glo. in l. rē. non nouamī verb. iudicabuntur. C. de iud. Item punire vnum p̄ alio ius iniquū est, Luc. de pen. in l. 3. C. de exact. & executor. lib. 12. vbi trad. qñ vniuersitas puniri possit, & an pro delictis clandestinis, D. Menoc. cas. 345. vbi ait extare talia statuta Papiæ vi. Afflit. super constit. si damna clandestina n. 20. Cachera. decis. 79. & 88. per tot. vbi n. 27. ait senes, mulieres, puillos, & absentes posse puniri, vi. quæ dixi in materia saluaguardiæ n. 269. & alibi par. 2. & tñ quandoq; alter pro altero punit de hac re
- 254 per Farinac. de delict. & pœn. q. 24. n. 150. vsque ad n. 160. † vbi incipit tractare an statuta pœnalia comprehendant forenses, & prolixius vsq; ad fi. d. q. 24. Hinc est quod p̄ tenetur pro filio, dñus pro famulo vel

- 203 Redeundo nunc ad reuocationem confessionis criminis † dico q̄ contra propriam confessionem multa adduci possunt præcipuè docto de errore Doc. in l. fi. vbi Saly. post n. 2. C. de prob. Bar. & las. in l. error. C. de iur. & fact. ignor. Boff. in tit. de confess. n. 6. & n. 60. Alex. conf. 42. col. fi. & conf. 87. vo. 5. Afflict. super constit. n. 27. Mascari. latissimè cōcl. 368. & distingue inter errorem iuris, aut facti, vt per Blanc. de indic. & tor. n. 18. de errore facti concedit non de errore iuris, nisi cum illis
- 204 in quibus iuris error non cadit, † quæ reuocatio ex causa criminali fieri potest quicunque ante sententiam Angel. de Malef. in verb. comparent inquisiti, & Gand. de quæst. & tor. n. 24. Marf. in l. 1. §. fi. n. 40. d. qd. Monticell. prac. crim. Reg. 20. limit. 4. Gabriel. co. concl. tit. de confess. concl. 5. cir. si. quinimodò confessio huiusmodi etiā si fuerit acceptata reuocari potest, Alciat. de præumpt. Reg. 3. præsump. 21. etiā ex interuallo non obitante iuramento, & post conclusum in causa, vt dicunt oēs prædicti Doc. & esse co. op. testatur Viui. inter co. op. in verb. confessi an, & quan. tit. de probat. cap. 8. vo. 3. fol. 202. & vi. Lancelott. tract. de Prætor. tit. de confess. crim. sub n. 11 vbi in 19. limitat. & tenuis Bal. & Saly. in d. l. error contrarium tenent, nihilominus cōmuniter seruatur quod reuocari possit, etiam quod geminata esset, vt tenet Bal. in l. 1. C. de error. calcul. etiam q̄ cum confessione concurrerent probabiles, & legitime probationes, vt per Bero. conf. 201. n. 5. vo. 3. & hoc verum in confessione ore proprio, & non vt contumacia emanata, Monticell. prac. crim. Reg. 20. limit. 4. nisi per restitutionem in integrum contumacia adiuuaretur Bellon. de l. 693. bfort. Od. de reuoc. tit. n. 2. par. † & in personis facinorosis tamen parum prodesset reuocatio vid. Joller. in d. 3. par. in verb. & si confitebuntur, & nullus melior de Boff. de tit. de confess. latissimè de Oria. co. tit. de confess. uerf. quæritur n. 5. & Farinac. de iudic. & tor. q. 3. n. 100. 101. 102. & seq. & Marf. llerianel. conf. 341. 344. 427. 449. & in conf. 103. lit. C. vbi ad id quod licet error probandus, si verò confessio sponte nō est adhuc in scriptis redacta, vel confessio per torturā ratificata, tunc non ē opus si reuocetur docere de errore, Joller. d. uerf. & si confitebuntur n. 14. in 3. par. Alex. con. 92. vifo, & opportune vo. 5. Gabriel. de confess. concl. 6. Tind. in irac. d. test. c. 4. n. 1. vbi loquitur in hoc proposito tam de reo, quàm de teste, & vide quæ infra dicam n.
- 206 † Verum in hac materia reuocande confessioni, placet sic dicere in actu practico, quod in causis criminalibus confessio de proprio facto, tam spontanea quàm in tortura potest de iure quicquid reuocari post ratificationem

- tificationem vsq; ad sententiam inclusiue, l. non fatetur vbi Doc. ff. de confess. Bal. in l. si in princ. C. de probat. immò etiam post sententiã docto de errore, seu de legitima causa, ob quam confessio reuocetur, nõ obstante quòd fuerit iuramento conualidata, & hæc est omn. scrib. & pract. commu. sent. in d. l. error, C. de iur. & fact. ignor. Anto. de Canar. trac. suo de quæstio. mēbr. 5. n. 2. & 16. Mascar. alios allegans de probat. d. concl. 637. vsq; ad concl. 648. & Bernazol. d. conf. 113. lit. C. Clar. q. 55. ver. sed pone, & iple in prac. de test. in 3. par. sub num. 111. lit. N.
- 207 dixi, ¶ sed operæ preium est scire, quæ sint iustæ, & legitime causæ reuocandi confessionem perseueratam, seu ratificatam, geminatam, & iuramento vallatam, vt supra dictum est; quo circa sciendũ est, quòd nedum expedit allegare errorẽ, sed debet in specie error probari, & non in genere, Bar. in l. error. c. de iur. & fact. ignor. & Curt. cõf. 26 & est omniũ sent. vt per Mascar. d. concl. 637. & hæc causa specifica, in qua error consistit, debet esse possibilis, verisimilis, & probabilis, vt de exculpatione j̄ dicetur, & hæc conclusio procedit in confessione rei, & procuratoris, secus in confessione Aduocati, quia in aduocato non exquiritur probatio erroris, vt in c. si. de confess. Franc. in c. cum.
- 208 causam n. 3. de appellati. ¶ nec sufficit in facto proprio stante confessione allegare solũ rem aliter se habere, secus in facto alieno, Mascar. concl. 642. quia quis facillimè posset probare rem aliter se habere, & nunquĩ esset dare finem, & idè in facto proprio, quis non est audiendus post perfectam confessionem volens probare rem aliter se habere, nisi prius doceat delegitimo errore cur falsus sit, Bosl. in tit. de confess. n. 3. 4. & 64. Clar. d. q. 55. sed potest probare tale quid quòd stare possit cũ dicta confessione, vt puta si confessus sum hoc propter timorem torturæ, vel propter obliuionem, vel quia nesciebam quid dicerem, vel ira mentẽ impediuit, & hæc excusationes sint verisimiles Soc. Reg. 64. 65. & 66. vi. Donat. in lib. reg. de indic. in ver. cõfessio, & Marf.
- 209 sing. 257. & sing. 339. ¶ bene aduertendo ad subornationẽ testium in hac specie reuocandæ confessionis valde vsitatam, hinc est quòd testis non potest ex interuallo reuocare suum dictum, allegando errorẽ. l. eos, vbi Doc. ff. de fals. Put. de sindic. in ner. tortus, c. 1. dicit hoc esse verum qn̄ testis sine tortura, sed libenter deposuit, secus si cum tortura, quia etiam ex interuallo potest se corrigere. l. si. vbi Bal. de test.
- 210 ¶ Error precipue allegatur consistere in vna ex infrascriptis causis, quæ sunt visio, et metus, ignorantia, obliuio, ira, fatuitas, vel mens non sana, & persuasio, & ad hoc vt metus releuet requiritur, quòd sit

- instus, probabilis, & necessarius, de quo per D. Menoc. cas. 136. Dec. i. l. in oibus causis pro facto accipitur de Reg. iur. qui metus inconstan- tem virum non cadit. l. 1. §. metus, ff. quod met. cau. quia metus est in- stans, vel futuri periculi causa mentis trepidatio, Azo. in sum. d. Rub. quod met. cau. nec metus per ratificationem tollitur iusta causa subsi- stente metus Brunor. à sol. d. q. crim. §. 1. n. 183. & metu tormentorum, confessione facta debet ira in specie, & in indiuiduo allegari metus, & non in genere, vt per Aret. in c. cum dilecti extra de accusar. Boff. d. tit. de confess. n. 73. cum plur. seq. Mascar. de probat. concl. 333. & cocl. 1055. & per Brunor. d. q. §. 1. n. 180. 181. 182. 183. & 184. & cum metu debet concurrere aliqua alia causa probabilis, nēpē ut si confessus sit, tñ esse possit in contrarium ueritas, & quod uerisimile sit per metum confessum fuisse, alioquin, si cum simplici metu nil aliud concurrat, nisi allegare quodd per metum falsus sit, posset torqueri tanq̃ uari*, fm
- 211 Boff. in tit. de tor. n. 49. quoniam fortē postquam ratificauit, si di- xerit se confessum fuisse per metū torturæ, & nil aliud deduxerit pa- rum prodesset Bru. de indic. & tor. par. 1. 4. q. n. 4. maxime qñ confes- sio inditijs coadiuuatur, ui. Boff. in d. tit. de confess. sub 1. 80. Mars. in §.
- 212 qm̃ sub n. 3. uer. si aut̃ apparēt vi. §. n. 256. † At si cū metu deducta sit aliqua alia causa uerisimilis, & probabilis tunc non debet torqueri, sed practica est quodd iste reuocans debet poni in ampla custodia, idest in carceribus communibus, & dant̃ defensionē, ut doceat de errore sue confessionis, & probet per testes, & non per torturā, Boff. tit. de cōfess. n. 78. & probet causam, ultra me non ob q̃ i reuocatio teneat, uel rē aliter se habere in parte, uel in totum, in totum u. f. probando contrariū, ut dicit in p̃ced. de test. n. 3. par. n. 111. lit. N. in parte qñ qualificatē d- liquit, uel ad necessariam detentionem, ut per Gomez. de delic. c. 3. n. 26. uel quodd ignominanter, aut non principaliter deliquit, & sic per pl̃ aut minus, fm exco. tiones quas ponit Clar. q. 60. at si nihil proba- uerit quod releuet, firma manebit eius confessio, ut per Bal. in l. fi. de qō. & Brun. de indic. & tor. par. 1. q. 4. n. 4. Put. in uer. torturæ, c. 8. col. 2. sed si aliquo pacto confessionem dubiam reddiderit, tunc poterit torqueri fm Bal. in l. in bonæ fidei n. 5. C. de iur. iuran. & debet seruari plac. trad. à Mars. in §. qm̃ n. 3. & 4. quia cogitur perseuerare, aut debet torqueri, Farinac. de indic. & tor. q. 38. n. 102. cum seq. Boff. de cōfess.
- 213 per tor. n. 2 ubi confessio qñ non remanet nuda, sed dubia, locus est torturæ, uel posset puniri aliqua pœna extraordinaria per et, quæ eleganter more suo trad. Gomez. uar. resolut. tit. de delict. c. 3. sub n. 26.

in 3.col.post d.n.3. Ang.in vel.comparent dicti inquisiti Hip.in §.qm̄
n.24.idem in l.repete de qō.vi.quæ in hoc proposito dicam n.231.&
ideo sicuti tenet reuocatio confessionis sponte factæ,vt per Boll. Ma-
fcar.Marf.& alios quos 3 adduxi,ita,& reuocatio confessionis extor-
tæ per tormenta et ratificatæ: nam vt dixi 3 n.13.confessio per tortu-
ram ratificata,& confessio spontanea æquiparantur, & ideo circa re-
uocationem idem seruandum est in vna,quod in alia;& ad maiorem de-
clarationem vi.quæ infra dicam in materia exculpationis.

- 214† Secunda causa reuocandæ confessionis est ignorantia,qualis est il-
la,quam rustici,& imperiti homines prorsus rudes laborat, qui os a-
perientes,nesciunt quid dicant,siue pro,siue contra se,& quod peius
est volunt teneri sapientes,& nedum abundant in suo sensu, sed carēt
intellectum,& de hac ignorantie causa loquuntur Bal.Bar.& alij Doc.
in d.l.etror.c.de iur.& fac.ignor.& debet esse probabilis,& verisimilis
qualis est in rusticis,minoribus,& mulieribus, in quibus ignorantia
regulr cadit. Idē in vrbicis qñq; contigit qui semper domi cōmorati
sunt,&cū ignaris diu cōuertati,& in agibilib⁹ mundi sūt ad istar asini.
- 215† Præterea ignorantia regulariter cadit in facto alieno tex.in l. qui ī
alterius locum de Reg.iur.Item in factis antiquis tex.& Doc. in l. ve-
runt de appellat.Bal.in l.1.col.4.C.de confessi.Soc.reg.219.220 & 221.
Menoc.de arb.caf.186.latisime Mascar.de probat.concl.879.& 880.
Vtrum ignorantia non debet esse crassa,nec supina.l.nec supina.ff.de
iur.& fac.ignor.Andrea Gail.observat.48.n.15.nec debet esse affecta-
ta per cap.eos clericos,de tempo.ord.in 6.la l.in l.1i seruus plurium.5.
si quis ante n.7.de leg.1.& facit Blanc.in sua prac. ignorantia,Gabr.
co.concl.tit.de iur.& facto igno.concl.6. & quando ex capite igno-
rantie restitutio in integrum concedatur,vi.Sforz.Od.de restitu.in
integr.q.8.artic.9.& 10.

- 216† Tertia causa est obliuio,de qua idem dicendum est,sicut de igno-
rantia,vt per Soc.reg.219.& Mascar.concl.650.n.5.& seq.idem cōcl.
1122.n.31.Boll.in tit.de responsi.à reo fac.n.4.& 5. vbi remisit uē po-
nit eos, in quibus cadit obliuio Ioseph Ludou.concl.38.ver. primus
casus,& Menoc.conf.247.n.41.vo.3. quibus in locis qñ obliuio præsu-
mitur tā in reo,qñ in teste,& dixi in prac.de test.in 3.par.n.143. & Bar.
in l. Presbyteri,C.de Episc.& Cler.dicit quod obliuio in teste est lita
culpa,& est verum qñ huius magis locum habet in memoria quā ali-
bi,cū ab illa exceptio obliuionis nascatur,ceteræ autē obiectiones
ab extra,nam vt dictum est metus non cadit in virum constantem,& si

quod falsus est. Mascar. de probat. concl. 468. n. 9. Put. d. c. 7. n. 12. verum
nam si, & no. quod aliud est mandare, aliud consulere, aliud persua-
dere, vt dixi supra, & per Gomef. de delic. cap. 3. n. 43.

- 2107 Effectus autem reuocationis insurgit ab vna ex supradictis causis
quarū vna probata fm Aret. in c. cum dilecti extra de accusat. dñ non-
circumscripta confessio, sed in suspenso stare, & ideo contra eam (cir-
ca merita) reus tenetur probare in totum, aut in parte contrarium, (vt
prædixi) & si nihil quod releuet probabit, confessio firma manebit, vt
supra num. 212. circ. fi.

Sed in oēm casum qui verè sunt conuicti, & ex aliqua rationabili
causa, vel in tortura, aut spontè sunt et confessi, vt § n. 38. & 202. ad-
uert; secuta ratificatione confessionis in casibus, in quibus ratificatio
requiritur, tūc nullo modo sunt audiendi tex in l. 2. & ibi Doc. c. quor.

- 2121 appellat. non recip. vt etiam Mantuæ extat statutum sub rubr. de
iur. ubi ratificatione secuta non est amplius locus reuocationi, sed
du taxat conceduntur defensiones, non tñ admittuntur illæ, quæ sunt
directo contrariæ proprij oris confessioni pfectæ, & conuictioni Put.
in verb. tortus, c. 7. per tor. & Bolid. tit. de confess. n. 80. & 81, & in alio
tit. de confess. per tor. & in tit. de conuict. & qn est locus reuocationi,
2122 quilibet pro suo interellè admitti debet, ut pater, vel filius, consan-
guineus, & amici contentis tñ Ang. in l. si is cum quo. ff. de cōfess. Bal.
in l. 1. §. si absens. ff. de noxal. Put. d. ver. tortus, c. 7. n. 12. in fi. & n. 13.

Et qm hæc materia reuocandæ confessionis est quotidiana, diffici-
lis, & periculosa, non est dedignandum, si adhuc vilitatē circa eius
practicam, quamuis in idem ferè incidere videam cum his, quæ sepi

- 2123 a me dicta sunt. Qñ igitur quis vult reuocare confessionem suam,
vel prætextu erroris, uel aliter per aliquā ex supradictis causis. Præ-
terea e tñqñ Aduocati seu Procuratores eorum scripturā compo-
nant, in qua dicitur quod l. e. n. confessus est tale delictum, & postea
ratificatur, nihilominus etiam, & erratle se dicit, & protestatur, verū
quia defensionem, seu excusationem suam citius perire nequit, nūc
est paratus se se offeri probare per testes errorem suæ confessionis, &
principali tñ confessionem fuisse metu tormentorum, vel quia ignora-
ta quid diceret, uel falsi crederet, uel quia non se constabat, uel quia ira
impulsius fuit, & ita similes causas, uel eum earum deductis in spe-
cie, & vna in genere, ut dixi debet assignari terminus probatorius,
alioquin si quis tantummodo dixerit reuocare confessionem suam ex
interuallo, & non allegauerit errorem in specie, sed tñ in genere
succumbet,

succumbet, & non audierit. & in hoc in auti (qñq;) Aduocati decipiunt, cū primum (reuocatione simpliciter facta) statim formant capitula probatoria directo contraria confessioni sine vlla erroris prelatione, & vt dñ iungunt plaustrum ante boues, alij formant scripturā, in qua tantummodo dicunt reum reuocare confessionē, & velle per tortura sustinere contrariū, & isti pariter decipiunt, per ea quæ t̄ dixi sub n. 220. & optimē tenet Boff. in d. tit. de confess. sub n. 65. & 79. ver.

- 24 sed difficultas ubi n. 80. dicit, quæstionem iuris non debere esse
in arbitrio rei, per testes igitur, & non per torturam est defensio faci-
enda Add. ad Bertazol. conf. 103. lit. c. Mascart. de probat. concl. 637. & in
catu præcedenti capitula non sunt admittenda, quoniam negatiua est ipso
iure improbabilis, ut per Doc. in Clem. 2. de test. Herculi. trac. de nega-
tiua, in princ. dixi in præ. de test. 3. par. sub n. 111. lit. N. Mascart. de
probat. concl. 70. Vnde si quis confessus est delictum, de quo constat
non potest capitulare, non fuisse commissum tale delictum, de quo quæ-
ritur nec potest sine præfatione statim articulare illud non fuisse, vel
si quis debeat mandatum ad delinquendum, & confessus sit se verè dedisse
se mandatum, & illud non reuocasse, non potest immediate capitula-
re non fuisse fecit delictum, quod reuocasse mandatum, quod de delicto,
25 & de mandatis confiteri, præfatio necessaria est quod prius dicitur, licet con-
fessus fuerit non me fecisse tale delictum, vel dedisse tale mandatum, non
confessus fuerit etiam exorta capere tale causam, & volo probare me
non fecisse, vel mandatum reuocasse, & tunc sunt admittenda capitula,
probanda per testes, & de iudicio ad verum similis per supradicta.
26 Et quia miles agitur in confessione spontanea, quam in confes-
sione per torturam tantummodo fitur exorta, & ratificata, ut inquit
quidam de hereticis tradunt, aliter veni in re nostra. Nihilominus si de-
ducatur per torturam non quod sit verè similis, ob quem confessus dicitur,
de quo præfationem non habet ratificatam sciens quid si non ratificabat quæ-
stionem articulatam fore tunc idem admittenda capitula contra propriam
confessionem ipsius. Tilius. Ater. in c. om. dilecti extra de accusat. quæ-
stionibus dicitur si sit allegatio de confess. n. 79. & facient dicta de
Dionisio folio da. 51. n. 18. & 183. non in propriis reuocant. In quibus
autem in se continetur intelligi cunctis reuocantibus alios præsumptio-
nibus, seu coniecturis, licet quod sit allegatio mecum non reuocant, nec
sola allegatio cum tunc se habeat per se sit cunctis si per narra-
tores impetretur confessione non spontanea sed per torturam & ratifi-
cata, & ratio, quod si non ex causis præiudicatis etiam reuocata; sed quo

- 126 p. Ex qua quidem agitur in confellione montanea, quam in confellione per totam imperatorem terrarum extorta, & ratificata, ut inquisitum est de hereticis et ad hoc, alio verum in re hostia. Nihilominus si quis ducatur in totum, non quod sit similis, ob quem confellus datur, & propriam multam in eam ratificavit sciens quod si non ratificabat, tunc non quod sit similis, sed tunc idem ad obtinendam plam contra propriam confellionem, T. licet. Atque in c. omni dilecti extra de accusat. quia si quis in iudicio sit ille de confell. n. 79 & sciens dicitur de confell. fulda. 5. n. 184 & 183. in propriis rebus. legi. & aliter in hoc multumque in illis confellionibus ab his preceptis inibit, lea confellus, alioquin talis allegatio meos non rebus, nec fula. alioquin non tunc se habere pro se sit. emittit si pro nactos. Imperet vel confellione in iudicio sed per rationem extorta, & ratificata, alioquin ex causis propriis etiam reuocata; sed quo

- ad spontaneam confessionē iam dictum est si in continenti reuocetur
 pp̄ talem variationem reus potius torquebitur Foller.d.prac.verf. & si
 confitebuntur n. 114. allegat Marf. in §. qm̄ n. 18. sed si ex intervallo
 tempore defensionis reuocatur, audiendus est laſin l. magistratibus, ff.
 de iuriſd. omn. iud. pulcrē Put. in ver. tortus, c. 8. col. 2. ver. & si confes-
 217 sionem reuocat, vbi dicit confessionem reuocatam perseuerare qm̄
 cñrium non p̄batur. l. error. ff. de iur. & fact. igno. at miror valde de di-
 cto Marf. in d. §. qm̄ sub n. 18. qm̄ iura per eum adducta, per q̄ videtur
 velle eum qui spontē confessus est, posse condemnari ex quo talis cō-
 fessio non eget ratificatione, bene stat, sed qm̄ confessus statim reuocat,
 mouet, & non resoluit, qua de re firma manet distinctio nostra, & eius
 op. p̄cederet, qm̄ staret in puris terminis p̄cñitētiæ, secus qm̄ sufficien-
 tem cām probaret cōtra p̄p̄iam confessionem, Put. in ver. tortus. c. 8.
 col. 2. p̄ tex. l. 1. §. si quis vltro, & ibi Bar. & ceteri de q̄o. & de alia qōne
 quā subijcit Marf. sub d. n. 18. nō est dubium q̄ probata cōfessione rei
 extraiudiciali facta per testes, si corā Iudice re^p illam negabit poterit
 torqueri, dixi 3 de qualitate huiusmodi inditij n. 100. & Gabriel. de
 confelli. concl. 2. & 3. Boffeo tit. n. 45. Mascar. concl. 346. cū seq. Farinac.
 tit. de carcer. & Car. q. 33. n. 14. 15. 16. & seq. & contra pessimos assassi-
 nos, Marf. in d. §. qm̄ n. 26. secus si iusta de causa fuerit reuocata per su-
 218 pradicta. † dat cautelā qm̄ sufficiēter torti in negatiua persistunt, vt
 s̄pe, ac s̄pius de eodē delicto examinent, & ob eorū variationes repe-
 tenda erit tortura. Quāuis isti versuti, & scelerati cōtraria cautela v-
 tuntur. Nam quando sunt interrogati pluries solent respondere,
Quel che hō detto è scritto, legetemi il mio primo esame, quo lecto, &
 audito dicunt; *A questo mi rimetto*.
- 219 † Verum vt plurimū Rei instructi sunt ab Aduocatis, vt potius su-
 stineant torturā, & laqueum pluries in manibus, q̄ semel in collo, &
 hoc timore admonent reos, vt qm̄ sunt eleuati fateant delictum, & ad-
 dant aliquam qualitātē annexam diuersam à prima, sed nō veram, nā
 Iudex qui tenetur veritatē diligenter expurgare (si repererit dictam
 qualitatem minimē esse veram) tenebitur iterū curare. sustolli facere
 reum in tortura, vt sincere veritatē fateatur, qui secunda vice tortus
 statim fatetur, aliudq; mendacium ī confessione implicat, & facta di-
 ligenti veritatis perquisitione, & nō verificata hac qualitate, sed reper-
 to mendatio; Iterum re^p in tortura eleuatur tertia vice, vt dicat veri-
 tatem, & sic statim sublatuſ fatetur, demum demissus dum dissoluitur
 statim dicit se oīa dixisse metu torturæ, quo casu cū sit ter tortus de

- iure non pōt amplius torqueri, vt trad. Criminalitē in l. 1. §. si quis
 vltro, & in l. si. ff. de qō. quia infinitas est euitanda. l. inter socerum. §. si.
 230 ff. de pac. t. eodē modo vtuntur rei, qui statim eleuati fatētur, & du-
 ctī debito tpe ad ratificandum negant, & allegant metum, aut dolorē
 torturæ, qm̄ non deberēt torqueri nisi tribus iterpolaris vicibus, Boss.
 tit. de tortura n. 43. & 44. Farinac. de indic. & tor. q. 3. n. 94. 96. & 97.
 Marf. in l. repeti. ff. de qō. & habes p̄dicta à Put. in ver. tortus c. 6. p. tot.
 vbi sub fideiussore relaxari arbitrat^o est huiusmodi reos, ppter super-
 ueniētiam nouissimorū inditiorum, & ad hæc faciunt, q̄ in seq. 4. par.
 vbi 199. dicam, an cautā debet remanere indecisa, vel diffinitiuē termi-
 nari, & 7 n. & Marf. l. d. §. qm̄, n. 4. & 5. sequit^r Put. & post eū Gomef.
 tit. d. delic. c. 13. n. 26. i. fi. & n. 27. vi. aliū modū cōfiteīdi, & negādi, n. 264
 Ad dubium excitatum § n. 213. vbi reuocata confessione, & dato
 termino ad incumbētia, quæ faciunt contra confessionem, si non fue-
 rit plenē contra eam pbatū dixi duas ellē opiniones, vel iterum torq-
 231 re, vel aliqua pœna extraordinaria reum condemnare, t. & reuera
 non est dubiū qnōd confessio, contra quam taliter qualiter probatū
 est, dē elisa aliquantisper, vel saltem non remanet clara, & nitida, vt
 requirit^r in criminalibus iuxta l. si. C. de probat. nam deducto errore,
 contra confessionem remanet cōfessio obombrata s̄m Menoc. de præ-
 sumpt. li. 5. p̄sump. 3. n. 52. Bar. in hadmonēdi col. penul. ff. de iur. iurā.
 & in isto casu si Iudex ordinari^o non habet liberum arbitriū tenetur
 expedire causam p̄ torturam, si verò habet liberum arbitriū tunc pōt
 sequi op. Gomef. de delic. l. c. 3. n. 26. in 3. col. vel torquere, si vult, quia
 pendet ab eius arbitrio, facit Marf. sing. 288. Sigismon. Seacc. trac. iud.
 ciuil. crim. & hæret. tit. de p̄cell. contra reum contumacem cap. 27. sub
 n. 161. fo. 219. Grammat. conf. crim. 15. verū consuetudo magis obtri-
 nuit, vt per torturam res dirimatur Aretin. d. c. cum delicti, extra de
 232 accusat. Ato. de Canar. in trac. suo de qō. sub n. 44. 2. membr. t. sed poi-
 ne in practica qnōd Iudex potius velit dirimere causam per torturā,
 quid erit, si iste in hac tortura fateatur, & ēt ratificet? nam deinde
 poterit more solito allegare errorē, & numquid audiēdus? est pulcra
 dubitatio, sed iudicio meo facilis digestionis, & brevis resolutionis,
 & teneo non esse ampli^o audiendū ne in infinitum p̄cedatur. l. si. C. de
 sac. sanc. Eccles. Nisi iste tale quid adtulerit, puta absentiā aliquo-
 rū, vel aliud legitimum impedimentū, per quod nō potnit ei incum-
 bentia plenē, & concludenter facere in termino vltimo sibi assignato,
 233 quia hoc in casu debet adhuc audiri, t. melius est enim peccare in-
 tem-

tpē, q̄ in sn̄tia, & debet assignari termin⁹ breuis ad probandum im-
dimentum iustum, ad hęc faciunt quę dixi in prac. de test. l. 3. par. sub
n. 268. lit. E, fo. 161. sed si plenē non p̄babit condemnabitur absq; vlti-
teriori tortura, vel alia consideratione concurrentibus inditijs p̄to
dicta confessione per supradicta.

234 † Alio modo confessio reuocari solet, nam reus in tortura vix suspē-
sus in aere statim fatetur, & demissus statim negat, iterū sursum subla-
tus fatetur, & liberatus subitō negat, tertio eleuatus fateri, & solut⁹ ne-
gat, & hęc reiterationes torturę, confessiones, & reuocationes secutę
sunt eadem die, & hora, quid agendum? dī, q̄ si in tribus istis vicibus
oībus computatis stetit reus in tortura per modicum spaciū, non dī
sufficenter tortus; & ideo debet repeti tortura, vel tertia illa vice in
sublime stare, & torqueri per congruum spaciū tpis iux. qualitātē de-
lictī, delinquentis, & inditiorū, ita, & taliter quod possit dici sufficien-
ter tortus, & tandem si non erit viarū grassator, & persistat in negatiua
poterit dato fideiussore relaxari, s̄m ea quę sup. dixi n. 230. & Marf.
§. quoniam, n. 5. vi. Baiar. ad Clar. q. 68. ver. illata, n. 127.

235 † Ad aliud est aduertendum quod delictū propter qualitatem adia-
centē magis grauat, vt de homicidio p̄ditoriē cōmissio, vel vt dī ex
composito, & vulgo dī, *à sangue freddo*; nam magis hoc modo delin-
quens punitur quā si secutum fuisset in pura rixa, & faciunt ea quę
supra dixi n. 1. vnde si reus inquisitus fateatur delictum, sed quali-
tātē negat, tunc deberet torqueri pro habenda veritate circa dictam
qualitātē, de qua sunt p̄sumptiones, & coniecturę, sed temperatē,
vel acriter s̄m qualitatem delinquentis, at si consisterit de delicto, &
de eius mala qualitate tunc tortura est adhibenda sicut super facto
principali reus torqueri debet modo, quo supra dictum est, vi. in
propof. Marf. prac. §. quoniam. n. 52.

236 † Quid de confessione Clerici facta coram Iudice laico, & breuiter
non valet si reuocata sit coram suo Iudice Ecclesiastico, Mascart. concl. 33
n. 27. & concl. 352. distingue an sit actor, vel reus reconuenus, vt ibi.
& pro complemento bene aduertat Iudex ne iuditiū suum super sola
confessione firmet, vt admonet Put. in d. ver. tortura. l. c. 4. n. 2. & in

237 verb. tortus c. 8. & supra passim in plurib⁹ locis dixi † more quorun-
dam Iudicum, qui animum solum habent ad perseverantiam confes-
sionis, seu vt reus velit nolit perseveret in confessione qñ modō ait,
modō negat, secus si cum confessione sunt inditia valida, vel Iudex
noster scit confessionem esse veram, modis requisitis, & prout iura

requirunt. At mens huiusmodi non est laudabilis, sed animus Iudicis debet inclinari circa veritatē inueniendam, & non aſſe, & debet Iudex eſſe tamq̃ mediator inter fateri, & negare, iux. l. qui tacet de Reg. iur. Boſſ. tit. de deſenſio. reo n. 9. & amplecti quod eſt verius, at in paritate ſi magis declinarē ad dexteram, quā ad ſiniſtram, diceretur Iudex partialis, quia ſinis ei⁹ debet eſſe veritas. ar. l. illicitas. §. veritas, ff. de off. preſſ. vi. Bar. in quæſt. ſua incip. Iudex maleſitiōrū, ſic ſtateram iuſtam teneat. c. cū æterni de ſen. & re. lud. in 6. & Iudex debet habere puras manus ab auaritia, præcinctos lombos à luxuria, qm̃ cupiditas, ignorantia, & laſciuia malæ ſunt, vt per Bal. conſ. 201. vo. 2. nec nimia familiaritatem cum ſubditis habere iuuat præcipuē loquacib⁹, & nimium ſimbrias fori tangentibus, & nimia Iudici obſequia præſtantibus, quia nimia familiaritas parit contēptum, & ſuſpitionē, & not. in l. obſeruandum, ff. de offic. preſ. & iuſtē, vt ſuſpectus poterit recusari, vt in 5. par. dicā. ergo ſuſpitiones remoueat, præſumptiones abſcindat, prauis ſermonibus locū non præſtet, calumnijs obuiam eat, prouintiam malis hominibus purget, parcat impenſis, diſcordias componat, cōtra ſceleftos rigidum, contra incautos æquum ſe præbeat, audiāt libenter Aduocatos, non tñ verbosus, ſed veridicos, non fictos, nec vlla interlocatione, quid ſentiat intempeſtiuē diuulget, pauca reſpondeat, (ne
238 ex improuiſo capiat in ſermone.) Nam ſolent Aduocati venire in maſſupio bene inſtructi, vel iuribus in manica reſerti, acciditq; interdum, vt Iudex diuerſis negotijs implicitus, qñq; explicite ad rem, & quādoq; inopinate reſpondeat, ergo in proferendis votis, pri⁹ mature deliberet, ne cū ſit fortē auditor, aut conſiliarius alicuius Principis prioribus verbis obliget, ne cum rubore in nouiſſimo tēpore contritiūm retractare valeat, & à Domino irrideatur; ſed prius conſideranda conſideret poſtea votum ſuum ſanamente proferat, alioquin ſi nimis animoſe, & feſtinaſter votū dixerit, temeritate non carebit, lo. And. in c. 1. de ſent. excommu. lib. 6. Audiat benigne reos, & eos qui p
239 reis loquūtur; quia benigna audientia mitigare ſoler pēnæ dolo-rem, liuorem, rancorem, ac aufert ſuſpitionem; at ſuperbis ſtatim reſiſtat, ne Iudicis abutantur moſteſtia, & illū (vt de more habent) parui pendant, diligenter ſe informet, inuigiletq; ſemper, ne ab alijs offiti-
libus, præſertim à quibuſcūq; auidis actuarijs (pace bonorum) decipia-
tur, ſimulq; iuſtitia eludat. Nam quidam maſſupio pleno ſecreta p-
ceſſus propalare ſolēt, & demum copia proceſſus ſoluta, reliqua perſi-
cienda negligunt (vt experientia docet) qui actuarij ſæpenumero ſuā
culpam

- culpā retorquent in Iudicē. Insuper carceratos visiter, semel saltem in sabato pupillis, orphanis, & viduis sciat in dubio fauendū esse, idē lo-
cis pijs, sit mitis, blandus, & placidus oibus, vt aduertit. §. præcipuē in
auth. de manda. Princ. Sit Iudex fortis, & patiens, qui non irascatur p
240 singulos dies, stet firmus, constans, & iustus, atq; equus, † & præci-
puē caueat ne in pcedendo, aut iudicando nil vendicet odium, vel fa-
uor vsurpet, timor exulet, aut præmiū auertat, nec lachrymis credat,
non oibus, nec omnia, Fab. à Monteleo art. vlt. n. 16. in d. eius prac. sit
fidelis, & sapiens, non ignarus, peruigil, & experts, nequaquā scrupol-
osus, nec nimium subtilis, vt dicit l. posthuus. ff. de iust. & iur. sed vt
per omnia timor Dñi sit cum eo, vt in Psal. 18. habetur in ieiunio, &
oratione aduersarios vincet, & ad prædicta documenta vi. etiam Ti-
raq. de retrac. lignagier. §. 1. §. glo. 1. per tot, vbi pulcrē loquitur.
- 241 † Nunquid aut Iudex noster virtute arbitrij liberi, & absoluti pos-
sit statnere ius iniquum, & sū Bal. in l. milites n. 6. C. de testa. mil. quē
etiam refert las. §. bonæ fidei, n. 39. instit. de act. tenent quod nō, & ip-
se teneo quod loquantur de illo iure iniquo, quod statuitur à Dñis, vt
est imponere onera, & angarias, quę ex causa possunt imponere; d quo
iure per Ant. à Petr. trac. de pot. Princ. fo. 40. n. 16. sed in materia ius-
dicendi ī terminis Brachij regij, Iudex n̄r potest ius iniquum statue-
re contra rigorem, vbi rigor, & contra æquitatem, vbi æquitas requi-
ritur Tiraq. de retrac. lignagier d. §. 1. §. glo. 1. n. 9. cum seq. & cessante
dolo poterit ex causa iniquum æquo anteferre. Henric. Boer. sing. in
- 242 ver. compromissum n. 10. † sed de iure iniquissimo posset poni exē-
plum in eo, qui in alium vult qd pro se nollet, vt in l. 1. ff. quod quisq;
iur. Item de eo qui vellet sibi oculum vnum erui, vt alteri ambo eru-
- 243 antur, quod ab omnib⁹ est ipso iure improbatum. † Nunc ad rem
ius iniquum octo modis dī, quatuor per plus, & quatuor per minus,
videlicet re, loco, tpe, causa, ita apud Bal. in l. 2. §. sed si quis. C. com. de
leg. nam licet Iudex habeat latum, & liberum arbitriū, illud non ha-
bet plenū, hoc ē de potestate illa absoluta, quæ soli Regi, aut Princi-
pi conuenit; dicendo, sic volo, sic iubeo, sit pro ratione voluntas, vt est
apud Iuuen. sat. 6. Bal. conf 383. inci. p. qñ super facto n. 2. & 3. vo. 3. vbi
explicat quid sit plenum arbitrium, & qñ iniquum præferatur æquo,
ponit gloss. in verb. arbitrium, in l. fidei commissio. §. quamquā de leg. 3.
& Bar. in l. si quis maior n. 326. ff. de iur. iuran. sed exempla quædam
- 244 possunt adduci. † Nam quandoq; euenit quod quis offert stare in
carcere, aut in tortura in confrontatione alterius, & licet ius hoc ve-
tat,

tar. l. 1. §. tormenta. ff. de quæstio. ramen.

- 245 † Iudex quicquid ex causa concedit, ut dixi § n. 142. Aliud exemplum, quoniam rumor est in populo, ad sedandum rumorē, & ad euitanda scandala iudex nō potest statim damnatum iuste, & nondum puniendum punire, vel puniendū relaxare. l. qui sedem, in fin. ad leg. Cor. de sicar. ita Put. in ver. pœna c. 1. & 2. Semper tñ concedendū est ei tēpus ad sacramentum saltem pœnitentiæ recipiendū, ut habet Clem. 1. de pœn. & remis. & docet Nau. in Man. c. 2 §. n. 23. & i Ench. de oſo. c. 22. n. 11. Item stante mala qualitate delinquentis, & atrocitate delicti, & eius pertinacia in tortura, iudex potest addere pondera pedibus, vel ignē,
- 246 ut cereum accensum sub planta pedum, ut dixi § n. 59. † & tñ est iniquum addere afflictionem afflicto per l. Naui. ff. ad leg. Rod. de lac. Item pōt cogere inuitum ad accusandum, quod est contra ius. C. ut nemo inuitus, in rubr. & nigr. Item potest condemnare aliquē per solum cogitatum, quod ad aliquos actus quāuis remotos sit deductum, licet pœna locum non habet de iure nisi ad aliquem proximum perueniatur. l. 1. ff. quod quisq; iur. Clar. §. si. q. 91. & q. 38 ver. vidr aliquē. & ibi Add. Baiar. licet secus sit de iure cœno. c. cogitationis. de pen. distinc. 1. & sit et contra ius ciuile. l. ca. ff. de pœnis, cogitationis pœnā nemo patitur. Item licet iniquū sit auctori concedere quod non permittitur reo, vulg. reg. non debet de reg. iur. tamen si reus est peioris conditionis non seruatur æqualitas, vi. Dec. in l. fauorabiliore eo de reg.
- 247 iur. † Similiter iudex noster pōt errantem, & ignorantē punire. l. 1. ff. de iur. & fac. ignor. & tñ errans excusationem meretur, quia dē dolo carere. l. non potest, eo. de reg. iur. & quō hoc procedat vi. Clar. q. 60. ver. quæro nunquid. & Blanc. in eius prac. crim. c. ignorantia Menoc.
- 248 de arb. cas. 106. Mascar. de probat. concl. 879. cum seq. † Item licet nō possit quis interrogari de sua turpitudine, nec teneatur respondere. l. alius de iur. iuran. tamen inuitus cogitur quā sunt aliqua inditia præcedentia, ut dixi § n. 62. Item delinquenti potest iniqua conditio inferri, propter eius iniquam, & prauā qualitatem, eum acrius tractando contra. l. non debet dereg. iur. Item & si illicitum sit compellere aliquem ad iudicium ire dieb⁹ feriatis in honorem Dei. l. 2. in fi. ff. de feri. nihilomin⁹ tenet comparere iudice mandate, & in his diebus capi, &
- 249 et torqueri poterit, ut dixi § in 2. par. n. 23. & in hac n. † Item iniquum est cogere aliquē respondere, & docere aliquem de vita, & moribus malis aliorum. l. sic. de Accusat. & Lancelott. de prætor. §. 2. vbi plures casus ponit de interrogatione fo. 2 §. tñ ad id cogi poterit (quā habentur

- habentur contra illum inditia, de cuius vita dubitatur) vt de vita, & moribus, sodalis sui doceat, licebitq; sumere arma de domo rei. l. edita vbi Doc. C. de eden. dixi § n. & in prac. de test. par. § n. 189. Item
- 250 † posset dari premium exploratori, qui malitiosè capi fecit bannitum, aut delinquentem, quemq; vt dñs, ad macellum tamq; hædum duxit, & tñ nemo ex sua malitia premium consequitur. l. non debet. ff. de dol. Hinc dici solet Principibus proditioes placere, sed proditores nunquam, qui à communiter accidentibus incidunt in malam crucè,
- 251 † Item solet vni ex pluribus delinquentibus impunitas concedi (vt alij complices propalentur, vel capiantur) (quamuis dolus nemini patrocinari debet) ar. l. si quis in suo. §. si. ff. de inoff. testa. & c. audiuius de collusi. deteg. & est contra regulam quod delicta non debent remanere impunita. l. ita vulneratus ad leg. aquil. immò publicè interest pœnam delinquentibus non remitti. l. si operis. C. de pœn. sed in occultis melius, est parcere vni, vt ceteri complices puniantur, quam ignorare delinquentes. ar. l. 2. §. sed & si quid. C. de vetiur. enuclean. facit l. congruit. ff. de offic. præst. Item Iudex nñ poterit iudicare per solam præsumptionem, quamuis iniquū sit, vt not. glo. in l. res hereditarias. ff. de crim. expill. hæred. & Clar. q. 20. vers. scias tamen, & ibi Add. Bar. Item Iudex vtendo scuitia magna eidem culpæ non ascribitur, vt in incarceraudo oēs suspectos, & testes, & priuilegiatos, dūmodo non sint clerici, vt dixi in 2. par. n. 124. sed ex abrupto testes torqueri, à sculo non est auditum; & denegare cibum, & potū, vt in hac § n. § 8. & Tiraq. de retrac. cōsangu. § 35. glo. 1. n. 6. & 20. & de retrac. lignagier. § 35. glo. 1. n. 9. cum seq. & tñ nimia scuitia damnatur. l. præceptorū. ff.
- 253 ad leg. aquil. Verū iniquam euidenter sñtiam proferre cauendū est; Nam qua mensura mensi fueritis remetietur vobis, & nolite iudicare, & non iudicabimini, Matth. 7. not. glo. in l. rē non nouam ī verb. iudicabuntur. C. de iud. Item punire vnum p alio ius iniquū est, Luc. de pen. in l. 3. C. de exact. & executor. lib. 12. vbi trad. qñ vniuersitas puniri possit, & an pro delictis clandestinis, D. Menoc. cas. 345. vbi ait extare talia statuta Papæ vi. Afflit. super constit. si damna clandestina n. 20. Cachera. decis. 79. & 88. per tot. vbi n. 27. ait senes, mulieres, puillos, & absentes posse puniri, vi. quæ dixi in materia saluaguardiæ n. 269. & alibi par. 2. & tñ quandoq; alter pro altero punit de hac re
- 254 per Farinac. de delict. & pœn. q. 24. n. 150. vsque ad n. 160. † vbi incipit tractare an statuta pœnalia comprehendant forenses, & prolixius vsq; ad si. d. q. 24. Hinc est quod pñ tenetur pro filio, dñus pro famulo vel

vel animali, cōitas pro damno dato, Dec. in l. culpa caret n. 2. vbi ait de reg. iur. Propinqui pro propinquo bamnito, cōtra regulam, quod pēna debet sequi suos auctores. l. sancimus cum simil. de pēn. l. nō debet de reg. iur. & iniquum est quod quis odio alterius grauetur vulg. iur.

- 25 5 † Item poterit ius vnius dare alteri, Grammat. conf. 8. n. 8. quamuis manum regiā neminem spoliare dicit Boer. decil. 467. n. 9. vi. Anto. à Petr. trac. de pot. Princ. Item ius iniquum est auferre defēiones iuris, tñ de facto facinorosis delinquentibus denegantur ante torturā, vt 3 per tot. hanc par. & postea angustiantur defēiones, est etiam iniquū prohibere defēiones facti, quod est prohibere ne quis de facto defendatur, vt in materia resistentiæ dixi in 1. par. n. 57. cum mult. seq. &
- 25 6 in statu Serenifs. magni Ducis Æturiæ Dñi mei † est prohibita intromissio inter rixantes, et causa eos segregandi, sicuti vsus armorum etiam non prohibitorum phibitus est, quæ nec itinerando ferri possunt nisi à militibus, & ab alijs ex priuilegio, sed optima ratione dicta segregatio est prohibita, ne sub prætextu segregandi fiant vñones, & squadriliæ, ex quibus superchiarie nascuntur, sed aduerte qđ insultati, seu prouocati qñ sunt plures simul, non habet locū lex de intrusis, seu intromissis, secus si plures insultant. ita disponit lex Duc. 1569. qua de re si quis insultat alicui in domo sua, etiam fratres ibidem existentes dñr insultati, & participant de offensa. l. lex Cornelia. de iniur. Tiraq. in trac. de pēn. caus. 51. n. 88. Menoc. de arb. cas. 161. &
- 25 7 262. † Item potest Iudex noster instantiam prorogare, & decidere contra casus rigorosos, vt per las. in d. §. in bonæ fidei, & per Doc. quos allegat institu. de act. multa alia potest facere Iudex magnæ autoritatis, quæ posui in 1. par. circ. fin.
- 25 8 † Præterea est res iniqua, quod in pēnis pecuniarijs quis torqueatur, cum quælibet pēna corporalis et leuis sit maior pēna pecuniaria (quamuis forte auari aliqui, & cupidi aliter sentiant,) Crauer. conf. 137. n. 1. quem refert Bertazol. conf. 215. n. 7. lib. 1. & gñaliter quod non sit deueniendum ad torturā in pēnis pecuniarijs, trad. Farinac. d. indic. & tor. q. 42. n. 14. cum ibi per eum adduc. Clar. d. q. 64. ver. præterea, & ibi add. Baiar. ramen 3 dixi n. 195. posse quem torqueri hac ratione, & qñ de iure cōi pēna esset corporalis, vt ea quæ blasphemio imponitur, & de iure statuario conuersa est in pēnam pecuniariam, nihilominus non potest inferri tortura. Fab. à Monteleo. prac. arb. 3. p.
- 25 9 q. 6. † qñ subrogatum assumit naturam subrogati. l. sed & si quis. §. quæsitum. ff. si quis cautio. & ideo in delictis semper causa, & origo attenditur,

- tenditur, ar. l. 3. C. manda. vbi per illum tex. non attenditur factum à seruo cuius contemplatione fecisse dicatur, sed origo iussus Domini. Hinc Bal. in l. si eum. ff. si quis cautio tradit regulā, quæ oib. casibus
- 260 deseruit, in quibus ꝑ pœna, quæ de iure erat corporalis per statuta, vel per cōsuetudinē effecta est pecuniaria, quod hæc pœna debeat appellari corporalis, & sapit naturam pœnæ corporalis, & in pœnis augmentum, vel diminutio non mutat naturam delictorum. Afflict. in constituto. in verb. iustitiarj. n. 18. & ideo in procedendo attenditur qualitas delicti, & non accidens pœnæ commutata à iure municipali, arg. l. 1. C. de condit. ob cau. Fely. in c. 1. de calum. vbi contra Bal. in l. 3. C. de ser. fug. vbi dicit quod qualitas delicti iudicatur à qualitate pœnæ,
- 261 sed Paul. Ghirl. de quæst. & tor. q. 7. ait quod in causis mixtis dat tortura, vnde si ex iudicio ciuili emergat falsitas tunc potest tortura adhiberi, & quia dixi quod in delictis attenditur eorū qualitas, hoc verū in procedendo, sed in iudicando attenditur id quod æquitati magis congruit. l. semper, & lex in pœnalibus de reg. iur. Bal. in l. 1. C. an seru.
- 262 ex fact. suo &c qui dicit ꝑ quod in delictis attenditur status personæ mutatio; vnde si post delictū quis incipit esse melioris, vel deterioris status ꝑ qualitate noui status pœna moderatur non attento priore statu. vt in l. moris, & in l. pe. ff. de pœn. Verum tñ idem Bal. melius distinguendo in d. l. 1. ait, aut est stat^o oīno nouius, aut inerat tpe veteris delicti, primo casu variatur pœna ob mutationem, secundo casu non.
- 263 deinde subdit ꝑ quod in delictis priuatis non attenditur status mutatio, ex quo Iudex habet pœnas præfixas, sed sic in delictis publicis, in quibus summū arbitrium datur, per l. hodie. ff. de pœn. tunc attenditur æquitas deinde melius distinguendo, inquit, aut loquimur in pœnis taxatis, & tunc attenditur tēpus delicti, aut in pœnis arbitrandis, & tunc attendit tempus rei iudicatæ, & demum aliam distinctionem ponit, aut pœna arbitraria est imponenda propter delictum tñ, verbi gratia dicit statutum quod occidens occidatur, & tunc attenditur tempus delicti, nō obstante mutatione status, aut pœna est mixta ratione apponenda, videlicet respectu delicti, & eius qualitaris, vel personæ delinquentis, & tunc inspicitur tempus sententiæ, vt per exemplum.
- 264 statutum dicit, quod si forensis offenderit ciuem multo plus puniatur, & Mantuæ extat decretum, quod si quis Hebræum offenderit maiori pœna afficiatur, modò forensis est effectus ciuis, tunc punitur tanq̃ forensis (quamuis hoc exemplum non careat difficultate) quia delinquens in ciuē, dum pendet criminalitas, non solet fieri ciuis, ar. l. au-

xilium, in ff. de minor. & multo minus in quibusdam Ciuitatibus, in quibus contra forensem, tanquàm contra canem externum, ciuiũ canes latrant oēs circuentes externum illum canem, quin immo cuncti tabernarij, & opifices sibilis, manibus, & pedibus forcipibus, atq; malis perstrepunt, & clamant, *dalli, dalli, che egli è forastiero*; alij lapides iniiciunt, & abscondunt brachium; alij sub prætextu defendendi foresem sub pallio, pauperem pedibus valenter calcāt, & pulsant; alij sub zelo charitatis laudant illum, sed mixtim venenosa lingua proximum indebitè affitiunt, & miser canis nescit quo se vertat, & à quo se tueat, sic illis contingit longè à patria absentibus, à ciuibz molestari, sed longe aliud diuina lex præcipit. Exo. 2. 2. Aduenam non contristabis, neq; affliges eum, aduenæ enim, & ipsi fuistis in terra Ægypti, &c.

265 † Modò ad rem vnius qualitas aggrauat alterum puta mandantem, ob factum, & excessum mandatarij, vt in ter. scribit Decia. trac. crim. lib. 9. tit. de pæn. c. 39. tom. 2. at qualitas inhærens delicto respectu personæ in quam delinquitur, vt contra personam priuilegiatā, vel tempore noctis, vel in locis priuilegiatis, videlicet in Ecclesia, in palatio

266 Principis, aut iustitiæ, vel in publica platea, † quæ loca regulariter sunt referuata; tunc Iudex in arbitrarijs id quod publicè interest iudicabit, quæ omnia sunt notanda, quoniam non inueniuntur; ita passim in omnibus practicarum libris.

267 † Quæro et nunquid in causis ciuilibus possit tortura inferri, & resolutiue dico, q non, nisi qñ causa turpitudinem contineret, vel si crimen non leuè causa ciuili esset annexum. Farinac. de indic. & tor. q. 42. n. 33. & 34. aliud exemplum in negante depositū, vt § n. 165. & 166. aut si ob aliquod delictum ciuilliter ageretur, & in causa damni iniuriarum, Clar. q. 1. ver. tertius est casus, & qñ de falso ciuilliter ageretur, & contra mercatores, qui bonis suis cesserunt, vel qñ aliter veri-

268 tas haberi nō posset, † & causa ciuilibz magna æquiparatur criminali, vi. quæ dixi in prac. de test. p. 1. n. 33. par. 2. n. 196. & p. 4. n. 150. 151. & seq. & Put. plura exempla trad. in ver. tortus, cap. 5. Bar. & Alex. in l. Ducus. ff. de quæstio. Doc. in c. 1. Deposit in l. ex libero eoit.

269 † Vtcrius quæro qñ sunt inditia ad torturam, & tamen Reus ob infirmitatem, vel ætatem, dignitatem, aut aliud priuilegium non pōt regulariter torqueri, vt per Cason. de torment. c. 9. 10. 11. & vt supradixi n. 124. an processus sit indeterminatè relinquendi absq; expeditione causæ per absolutionem, aut per condemnationem, & Gomes. var. resolut. tit. de delic. cap. 12. n. 26. mouet hāc dubitationem, vbi quærit

si unus testis de visu fide dignus, & omni exceptione maior, & simile inditiū, vel semiplena probatio diuersi generis, vel fortè non adsit aliquis testis de visu, sed sint plura inditia, vel præsumptiones, an ex hoc censeatur plenè probatum, vt sequi possit condemnatio ordinaria ad pœnam mortis, vel corporalē, & dicit quòd non, per glo. sing. in c. veniens extra de test. & per alia iura per eum adduct. secus in ciuilibus, in quibus duæ semiplenæ probationes diuersi generis coniunguntur ad faciendam plenā fidem, tex. in l. quæro. §. ff. de excusat. tut. à qua conclusio, alia elicitur in proposito nostro.

- 270 † Pone quod inquisitus possit condemnari ex inditijs, & præsumptionibus, vt in casibus, de quib⁹ per Clar. §. si. q. 20. ver. ad condemnandum, cū vers. seq. & ibi addit. vbi pœna arbitraria corporali, & non ordinaria, & pone quòd quis possit torqueri ex inditijs, & præsumptionibus; Nunquid Iudex pro habenda veritate ab ore inquisiti debeat illum potius iubere torqueri quā pœna arbitraria condemnare, & Gomes. d. c. 12. n. 26. concludit q̄ si præsumptiones, vel inditia sunt liquidissima, & à lege approbata, & de quibus ipse Gomes. n. 25. exempla tradidit, Iudex non debet procedere ad torturam, sed omnino definitiue condemnare in pœnā ordinariam delicti, si verò præsumptiones, vel inditia non sunt liquidissima, nec à lege approbata, sed tantū hominis, vt exemplificauit d. n. 25. tunc si reus accusatus est persona, quæ de iure potest torqueri, debet torqueri, vt comperta veritate possit definitiue condemnari, vel absolui. nam si absq; tortura cōdemneretur, vel absolueretur, vtroque modo iniustum esset, quia inditia nō sunt ad condemnandum sufficientia, nec illis stantibus reus est expurgatus taliter quòd debeat absolui, sed vt causa indecisa nō remaneat, debet per qōnem resolui; Si verò reus est persona, quæ non possit, vel non debeat torqueri vt minor, senex, infirmus, prægnans, in dignitate constituti, vel alij similes priuilegiati, vt dixi §. n. 124. & facit Grāmat. vot. 15. n. 15. tunc ex illis inditijs, & præsumptionibus potest re⁹ condemnari in pœnam arbitrariam, pecuniariam, vel exilij, & ita expresse allegat Bal. tenere in l. si. c. de probat. idem in l. Milites. C. qui accus. non pos. q. 2. Brun. de indic. & tor. q. 4. in 1. par. vers. notandum est, & Farinac. de indic. & tor. q. 4. in fi. & Gomes. in c. 13. sub n. 28.

- 271 † Sed vt locus sit huic ultimo dicto oportet primò quod de priuilegio constet, secūdò quod casus sit valdè grauis, & atrox; tertid quod Verisimile sit non posse haberi alias probationes, & ita intelligendus Gomes. d. c. 13. n. 28. cum ibi per eum adduct. quo casu cum certum

est alias probationes haberi non posse, non dat medium superseden-
tiae inter condemnationem, vel absolutionem, secus qñ est dubium an
alia inditia inueniri possint, quia durate spe datur medium, & ita p-
cedent, quæ in princ. d. n. 28. Gomes. dicit, & ijs conferunt, quæ in seq.
4. par. dicam. Verum prædicta conclusio locum non habet stante au-
thoritate Brachij regij, per quam nemo priuilegiatus est exclusus à
tortura, modò non sit clericus, (vt dixi) sed in personis inhabilibus ob
ætatem, infirmitatem, vel aliter omnino seruanda est pœna extraordi-
naria, secus in alijs priuilegiatis, qui sunt sani, & robusti, tñ hoc est ar-
bitrarium Iudici nostro. Hic fortè posset insisti ab aliquo perspicacis
ingenij, nempe quod esset protestatione vtendum, de qua 3 n. 14. Vi-
delicet citra præiudicium conuicti, & adhibere torturam cum tali p-
testatione, vnde si fateretur posset condemnari in pœnâ ordinariâ, si
negaret non effugeret pœnam hanc extraordinariam, sed facilis est re-
sponsio qm̃ non est conuictus per talia inditia, ergo vana esset prote-
statio, † & in alternatiuis alterũ de duobus sine adiectione, vel di-
minutione, sed specificè adimplendum est, vt in cap. in alternatiuis de
reg. iur. in 6. cum simil. Fely. in c. inter ceteras de rescript.

273 † Et qm̃ tortura illata est casus irreparabilis, vt dixi n. 1. & alibi, & 3
Iudex noster qui talem, ac tantâ authoritatem torquendi habet, forte
est in opinione hominis seueri. Quæro an huius timore possit allegari
suspectus, & vi suspectus recusari, & dñ quod sic, sed oportet, vt prius
liqueat de legitima, & vera causa, antequam remoueat, vt per Cara-
uit. super rit. Reg. ritu 265. quem refert et Baia. ad Clar. q. 43. nu. 19.

274 Vbi ait, quòd quicquid sit quo ad † Iudicem ordinarium, qui solo
iuramento potest recusari, & impedire, ne ad vltiora procedatur recu-
satione pendente, de qua Lancelott. trac. de attent. in verb. Iudex, &
in verb. sñtia, & in c. 6. n. 5 par. 2. & Niger. super constitu. Regn. c. 2 17
Menoc. de arb. iud. q. 54. tñ nō sic quo ad Iudicem nñm, nisi prius di-
cta legitima causa reuocationis constiterit, recusatio non impediet p-
cessum ad vltiora, sicut de appellatione non erit curandũ, vt j̄ dicet.

275 † Sed Princeps ipse cognosceret de causis suspicionis, deductis contra
Iudicem nostrum, quas si iustas esse compererit Iudicem remouebit,
vi. Fab. à Monteleo in sua prac. arb. vers. Qui iustè, vt suspecti remo-
ueri possunt, par. 1. fo. mihi 47. & de causis suspicionis vi. Marant. prac.
in 1. par. & D. Caualea. decis. 28. 2. par.

Modò quia humanum est peccare, & diabolicum perseuerare, vt
ait D. Bern. in ser. de Aduentu. curabit Iudex nñ potius suum corrige-

re errorem in tpe, quam extra tempus, qñ penitere non valët, iux. c. ve-
 ritatis, de dot. & contu. Vant. de nullit. an quëlibet sent. n. 2. §. vbi infert
 276 ad Dñs terratum, de hac re dixi in 1. par. † quia iniuriarū legibus
 facere dē, qui vult se meliorem videri, quàm ipse leges, vt inquit Ro-
 à Val. conf. 1. 2. n. 79. vo. 3. hinc est quod licet Iudex noster non sit legi-
 bus obligatus, tñ debet seruare legem, qñ lex sufficienter prouidet. sđ
 aduerte quòd non dicitur fieri contra legem quando ex causa rece-
 ditur à regulis iuris, per ea quæ trad. scrib. in l. 1. de reg. iur. & dixi in
 1. par. sub n. 33. 123. & 124.

277 † Nunc de ui exculpationis tractare oportet, cūm per exculpationē
 qñq; exonerentur rei diffamati in tortura, & quandoq; etiam cōdem-
 nati, & exculpatio est duplex, explicita, & implicita, vt apud Farinac.
 de indic. & tor. q. 46. n. 106. vbi ait explicitam exculpationem nuncu-
 pari, qñ vulneratus, seu aliter offensus dicit expressē se non fuisse of-
 fensum ab aliquo, puta à Titio; Implicitam verò exculpationem esse
 qñ plures dicuntur fuisse delinquentes, & tamen non oēs sunt incul-
 pati, sed vnus, aut duo ex eis tñ, & hoc modo vnus inclusione, alij cē-
 sentur exclusi, per l. 2. ff. de iud. cum concor. & de hac secunda specie
 videtur loqui Bursat. alleg. a. d. Farinac. in conf. 20. incip. Gaspar Lan-
 dinella n. 38. vo. 1. vbi in pluribus mandatarijs loquitur, quorum duo
 tantū fuere nominati, & ibi Doc. concor. adducit.

278 † Verum exculpatio explicita secum fert plurimum dubitationis, &
 sep̃ numero, iudicium elusorium reddit, & Iudicem ambiguum, cum
 sæpē sit quod offensus, tum ob amicorum persuasiones, vel aliorum præ-
 mia, aut promissiones, vel ob metum, ipsi aliud in ore, aliud in corde
 habeant ad instar simulatorum, qua de re occultē credendum est, &
 considerandum an verisimilis sit eiusmodi exculpatio, hocq; residet
 ex arbitrio Indicis, Clar. §. fin. quæst. 52. ver. potest, Farinac. de indic.
 & tor. quæst. 46. nu. 118. & D. Menoc. de præsumpt. lib. 1. præsumpt. 90.
 num. 3. sed in exculpatione implicita parum laborandum, quoniam
 ignorantia offensi, & sæpē perturbatio animi, liuore, aut ira offensi-
 si impedit animū aggressi, ne possit cernere verum, vt habet commune
 dictū nomine Catonis prolatum; nam aggressus à pluribus curat se d-
 fendere ab vno, vel à duobus, ad quos animū habet, & de alijs minimē
 recordatur; quo fit vt ceteri per taciturnitatem offensi non dicantur
 exculpati, per reg. qui tacet de reg. iur. & Mascar. de concl. 1135. in fi.
 ait in proposito quòd occurrente casu quòd plures essent inquisiti,
 & offensus excusaret ex eis aliquem, non pp hoc censentur magis gra-

- 279 uati, ex Bursat. conf. 2. 3. 9. incip. breuis ero in resolutione n. 3. 9. † vbi dicit, quòd nec exculpatio vnus facta ab offenso aggrauat alios eo quòd contra alios sibi non creditur, nec secundum alios ad inquirendū, sed solum in eorum exculpationem per glo. in l. Mater. C. de calumniat. & per alios quos ibi adducit, & ita de iure, & de practica esse criminali-
statū ait. Insuper est notandum quod exculpatio implicita etiam dē
280 qñ quis quærelauit, & postea prosecutionē reliquit, dato quòd vir-
tute statutorum, vt in Ciuitate Ianuæ, sua rubrica, *Chi dà notizia, è ac-
cusa dia sicurtà* cap. 8. lib. stat. cū assilire cogatur, vbi in meo manuali
additionem feci qñ Iudex ex officio procederet qualiter illud statutū
sit intelligendum, & allegaui Clar. §. fi. q. 62. vers. sed, & nunquid; &
Martil. in sua prac. §. superest per tot. & vi. Ang. de Malef. in ver. ad q-
relam, & dixi nunquid per illud statutum accusator, qui semiplene
probauit, teneatur tanq̃ calumniator ad expensas, & allegaui las. cōf.
2. & 3. lib. 1. & Crauet. conf. 178. lib. 1. vbi quādo reus purgauit indit-
tia p torturam, per hoc accusator non est condemnādus in expēsis, D.
Menoc. de arb. cas. 177. n. 9. & cas. 321. & n. 17. & quid si fuerit absolu-
tus cū illa clausula rebus sic stantibus, de qua s̃ dixi n. & per Clar.
q. 57. vers. sed hic quæro, & ibi add. & q. 62. vers. sed nunquid, & ibi-
281 dem ad dictum statutum, † quæ sui nunquid instigator, seu sollicita-
tor qui non habent mandatum, teneantur tanq̃ calumnioli, super hoc
vi. Decia. conf. 18. n. 6. vo. 1. Marf. d. prac. in §. superest n. 4. & Clar. §. fi.
q. 10. vers. quæro nunquid, vbi tractat etiā de D. Auocato, & Procura-
tore fiscali, & de Perla Solicitatore fiscali, cōtra quos est tex. in l. vni-
uersi. C. vbi causæ fiscal. & Grammat. decis. 60. n. 2. tñ in prac. non ser-
uatur, vi. Boer. decis. 324. sed fiscus nullas dat, nec recipit expētas, per
lfi. C. de fruct. & lit. expens. Colomb. trac. de mo. proce. in controuers.
cum art. 138. & Peregr. de iur. fisc. lib. 7. tit. 4. de sent. aduer. fisc. sed re-
282 deundo ad exculpationem; † Dico ēt exculpationē implicitā esse qñ
fit desistentia expressē, quæ magis sapit naturā reuocationis, quā ex-
culpationis, & hæc prodest quo ad interesse tñ offensi, non propterea
tollit processum de iure cōi. per l. libellorum, vbi Doc. ff. de accusat. &
in l. 2. C. de abolit. & Dec. in l. edita. C. de qden. & Boss. in tit. de accusa-
tione, sub n. 14. & 15. Cano. in c. licet Heli. ext. de accus. nisi a p̃ de iure
statutario caueatur; nam in multis locis, & in quibudā casibus, vt de-
sistentia, pax remissio, aut reuocatio offensi; Itē confessio delinquentis
283 tollunt totum, aut partem processus, vt Papia, † & alibi, & ad co-
gnoscendū, an exculpatio proffit, aduerte, an cum ea, & pro ea concur-
rant

rant maiores præsumptiones, & verisimilitudines quã in inculpatione, & tunc pdest, sin minus tunc non prodest, at in dubio, & cū hinc & inde sunt pares psumptiones, tunc pro reo iudicādum est. l. fauorabiliores de reg. iur. & per Doc. s. allegat. Menoc. de psumpt. lib. 1. psumpt. 90. & Blanc. in sua prac. ver. ijs permissis, in primo Farinac. d. q. 43. & 46. Mascar. concl. 1135. Præterea exculpatio fit aut inter viuos, aut in articulo mortis, & fit ab offenso, vel ab eius propinquis, aut à tutoribus, seu curatoribus offensi minoris, quandoq; exculpatio fit à socijs criminis, quandoq; à testibus, & de ijs in practicam nonnullas conclusiones breuiter, & resolutiue ponam.

- 284 † Prima igitur sit conclusio quod exculpatio offensi existentis in articulo mortis regulariter tollit oīa inditia, ita, & taliter, quòd re^o nedum non potest condemnari, sed nec ēt torqueri, Bar. in l. 1. §. si quis mouens. ff. ad Syllia. Clar. §. si. q. 53. ver. potest etiam. Mar. prac. §. restat n. 17. Blanc. prac. 1. par. defensionum n. 132. fo. mihi 872. Grāmat. vol. 3. latē Mascar. de probat. concl. 1135. Farinac. de indic. & tor. q. 46. n. 104. & Carer. in sua prac. circa excusationē esset. 17. fo. mihi 189. vbi primò limitat nisi de delicto contra inculpātū essent clara, & liquida: probationes, quia exculpatio nō pdest, ita intelligend^o Grāmat. conf. cri. 70. n. 5. sic sentiunt s. dictis Doctores, & præcipuē Clar. d. ver. non pōt, vbi declarat locū habere qñ res est dubia. l. nō hoc. C. vn. cog. Bur. lat. d. cōf. 20. Cæs. Lādin. n. 39. Farin. d. q. 46. n. 115. & q. 43. n. 17. & 18.

Secundò limita, quia etiam quòd inditia non essent tam liquida, & clara, sed tm vrgentia posset reus inculpatus, non. obstante tali exculpatione torqueri, Coar. var. resolut. lib. 2. c. 18. n. 8. Menoc. lib. 1. psumpt. 4. n. 10. Vulpell. conf. 225. n. 27. Farinac. d. q. 46. n. 113.

- 285 † Tertiò limita quando exculpatio non esset verisimilis, quia hoc ī casu non prodest sic Clar. d. q. 53. ver. potest etiam Farinac. q. 43. nu. 118. de indic. & tor. Farinac. q. 46. n. 118. Mascar. d. conclus. 1135. n. 9. & statur arbitrio Iudicis, vt supra dixi n. 277.

- 286 † Cessantibus aut ijs tribus limitationibus regula supradicta est vera, quāuis ille, qui est in articulo mortis præsumitur dicere veritatem cui nemo præsumatur immemor salutis æternæ. l. vltima. C. ad leg. Iul. repetun. & Bal. conf. 25. incip. casus super quo. 2. vo. Marf. §. diligenter

- 287 n. 119. tñ separatio animæ à corpore, & propinquorum dubius salutis eactus, dolor, & cruciatus mortis, visiones demonum, peccatārū præteritorum memoria, & alia valde angustiant animū, & nisi gratia Dei adsit, nescio quomodo quis possit tunc dici sanæ mētis, quod fa-

- cit contra rogantes testamenta, dum infirmus laborat in extremis, dicentes sanum mente, & intellectu, licet corpore languentem, de quibus in l. hac consultissima. §. ar. cum humana fragilitas. C. qui testa. fa. poll. & circa hoc Mars. in sua prac. in §. diligenter, sub n. 117. 118. & 119. vim facit. verum in dubio tutiorem partem tenet, & credit morientem verum dicere, & ita in dubio credendum est, ut ibi sub n. 118. vers. sed contrariam, cum mult. n. seq. & n. 123. vbi ad illud quod non
- 288 omnis moriens est sanctus Io: Baptista, respondet, & propterea sancta Mater Ecclesia sacram sepulturam omnibus christianis in dubio prestat, & male faciunt qui denegant sepulturam christianis quoniam euidenter non constat mortuos esse in peccato mortali notorio, vel esse excommunicatos nominatim, aut hereticos obstinatos, & attempta magna Dei misericordia infinita, pretioso Christi sanguine, & precibus, & meritis Sanctorum, ois, qui renatus est per sacramentum baptismi, & firmiter credit quod credit sancta Ecclesia Catol. Ro. & aliqua signa penitentiae antequam moreretur protulit, & si petijt sanctam confessionem, extra salutis viam mortuus non est censendus: quoniam ut ait S. Leo, nemo desperandus est, dum in hoc corpore constitutus est. de poen. dist. 7. cap. 1. quamuis de his qui ita sero poenitent, non est multum presumendum, quod bene exeant. ea. c. si quis positus, ad hac vi. Scaccia. trac. de iud. ciui. crim. & Heretical. cap. 73. per tot. fol. 125.
- 289 & Secunda conclusio est de socio criminis, qui dum habet laqueum ad collum alligatum, & iam est precipitandus, exculpat suum socium verbis admodum sensatis, & ordinate dicit, qualiter ipse inculpauit Titium, & pro excusatione suae conscientiae nunc dicit se falsum dixisse; Haec inquam exculpatio prodest, habita tamen ratione supradictarum trium limitationum, sub n. 287. quamuis Mars. in d. §. restat. (vbi hanc conclusionem latissime tractat) sub n. 12. dicat quod quotidiana docet experientie huiusmodi reos, qui ducuntur ad mortem cruciari timore, & dolore mortis, & quod sunt alieni ab intellectu, & non sunt composites mentis in illo actu, videntes se statim morituros, quia de re videtur tenere quod non valet talis exculpatio, nisi inculpatio esset simplex, & non coadiuuaretur ab alijs coniecturis, quia tunc valeret exculpatio, sed dico quod si tamen adsit contra reum inculpatio socij criminis, haec quamuis non sit sublata, non operatur nisi inditium ad acquirendum. Clar. §. si. q. 21. Assertio vulnerati in princ. Farinac. d. q. 46. n. 24. nec est indicium sufficiens ad torturam nisi cum tortura, ut iam dixi supra de test. par. 4. sub n. 68. & in hoc sub n. 287. ita quod parum prodest dicta ex-

Et exculpatio, difficultas est quoniam cum inculpatione extant etiam aliqua inditia, quae nunquid sint sublata per exculpationem, & in hoc casu attendenda qualitas exculpantis, & inuestigandum an dictus moriens, tum in carcere, tum in confortatorio idem dixerit valenter, & liberè, & demum cum iam ad furcam venit, instanter protestatus sit, & libenter supplicium mortis se suscipere cum auxilio diuino, & ijs concurrentibus tenendum est eum veritatem dixisse, facit Farinac. d. q. 46. n. 70. & 71. sed si moribundus stat durus, seu obstinatus in confortatorio, & et dum ad patibulum mortis ducitur, equidem videtur ferè insanus, & quasi desperans de sua salute, & tunc propinqui rei, qui sunt potètes, & versuti, facillimè subornare illū facere potuerunt, ut aduertit Marf. in d. s. restat, sub n. 13. tunc parum est ei, hoc in casu credendum, quia de re et post talem exculpationem, esset diligenter inuestigandum de veritate huiusmodi exculpationis, & circa hanc materiā est vidend^o Bertazol. conf. 246. & ibi Add. lit. A. & obserua supradictas tres limitationes, quia non errabis &c.

- 290 † Tertia est cōclusio, exculpatio offensi inter viuos facta post querelam ab eo porrectam non prodest (stantibus alijs inditijs ecadiuuantibus dictam inculpationē) quia praesumitur in fraudem fisci, vel aliter, ut 3 premonui n. 285. praecipue non docto de errore, ut in simili de confessione dī vt supra 135. & seq. n. 289. cum seq. facit tex. in l. qui falsum de test. Boll. tit. de oppos. contr. test. n. 1. & in tit. de confess. n. 59. & hos, & alios alleg. Farinac. q. 46. n. 109. & 110. secus si prius non inculpasset, & res dubia esset Clar. d. q. 53. ver. nō potest, Olasc. Pedem. decis. 79. n. 19. in fi. & seq. sublimita nisi euidenter dicta exculpatio affectata appareret arg. §. tria onera tutelarum, instit. de excusat. tut. vel curat. & supra n. quia non esset credendum exculpanti, & ideo si per exculpatione concurrunt coniecturae, & praesumptiones illae exgrauāt inculpationem, quoniam pro inculpatione non ad sunt praesumptiones, Menoc. d. lib. 1. praesumpt. 90. vide tamen Crauet. conf. 6. n. 64. qui cum Bal. in 291 d. l. cir. fi. C. commu. de leg. † ait quod exculpatio vulnerati, qui prius inculpaauerat disgrauiat inculparum, ita ut nō possit torqueri, licet alia praecedant legitimā inditia ad torquendum, sed veritas est, prout super praedixi, & in hoc proposito † not. quod accusatori non licet pecuniā accipere pro desistentia. lab accusatore. ff. ad Turpill. nisi ubi agitur de redemptione sanguinis. l. 1. ff. de reb. eorum. Bal. in l. transigere n. 4. C. de transac. ubi in prohibitis transigere accusatus dans aliquid pro desistentia habetur pro confesso, d. lab accusatore facit tex.

in l. si vnus. §. in suma. ff. de pac.

- 293 ¶ Quarta conclusio quòd exculpatio socij criminis (qui prius alium in socium cum eo delinquentē nominauerat) inter viuos non valet cōtestatione litis iam facta, cū alijs adminiculis cōcurrentibus, vt inquit Angel. conf. 308. n. 5. Farinac. d. q. 46. n. 7. 4. nec est quærendum an exculpatio sit verisimilis, vel non, quia si inculpatio est verisimilis, satis est, si verò inculpatio non est verisimilis parum officit, & frustratoria, est exculpatio, quæ nihil releuat. l. 3. ff. quādo dies. leg. ced. l. non oportet de leg. 2. & si inculpatio coadiuuaret aliquib⁹ adminiculis, & socij conscientia motus exculparet socium reddendo talem rōnem, per quā Iudex moueri potest ad credendum socio exculpanti, tunc ista exculpatio eneruat taliter, quòd non pōt inculpatus alio non confito torq̄ri, vt per Farinac. & Doc. quos supra allegat. q. 46. sub n. 7 2. & 7 3. Verū cum experientia sit rerum magistra quot pessimi homines inueniuntur, qui adeo coloratē alium inculpant, vt verisimilis videatur nominatio socij criminis, & postea pœnitentia ducti exculpant, vt in delictis occultis, & nocturnis, in quibus vt plurimum etiam Iudices vagantur in tenebris, sicut in omnibus alijs delictis, quæ possunt fieri ab vno tantum, vel etiam à pluribus, & tunc in re dubia, & quando rationabiliter creditur exculpantem dicere veritatem, præcipuē quando cōfessus est sua peccata, & sumpsit sacrosanctam Eucharistiam, vel quando non dubitatur de subornatione, tunc prodest talis exculpatio; itē quando exculpatio est pluries, ac pluries facta, & geminata, prodest Farinac. d. q. 46. n. 70. l. si in l. sed, & si possessor. §. si. ff. de iur. iuran. quando autem offensus inculpauit aliquem ex pluribus; & inculpatus nominaret alium dicendo, se talia non fecisse, quia Titi⁹ ei⁹ socius est informatus de sua innocentia, tunc est oculo lynceo aduertendum ad has quotidianas imposturas, ¶ nam talis est astucia socij criminis delicto patrato, solent delinquentes inter se pactiōnem facere, dicentes si tu in carcerē ductus fueris, dic vel responde tali, & tali modo, & nomina nos alios, & isto casu præuenti, si vocentur ad testimonium perhibendum destruunt, vt plurimum intentionem fisci, vt §. n. 190. & cautela est vt Iudices se informant semper cū quibus inculpatus erat solitus conuersari cuius professionis, an vagabundus, aut malæ famæ, & conditionis, & ijs nulla fides est danda. l. 3. de test. sed si diceretur hunc non posse dici sociū criminis cū non fuerit delatus tãquàm talis, nihilominus si sumus in casibus, in quib⁹ delictum nō potest fieri nisi cum alijs socijs, nec verisimile est aliter fieri potuisse, tūc

iste

- iste ab inculpato nominatus non caret suspitione, quia cum eo conuerfabatur, & talis non bene audiebat apud populū; ceterum si soci^o ex officio examinatus confociū exculpauerit, tunc prodest exculpatio, Farinac. in d. q. 43. n. 12. & 13. vbi dat duo exempla de socio, qui primò inculpauerat alium, & postea exculpat, secundo modo de eo socio qui iam de delicto grām consecutus est, vel de eo qui iam condemnatus est, idem de eo qui purgauit per torturam, & exculpauit pariter confociū, nam quandoq; euenit quod ex pluribus inculpatis aliqui
 195 sint carcerati, alij absentes, contra quos prius est sequenda sentētia, demum factō etiam processu contra præsentes, isti absentes se constituunt antequām sententia contumacialis transeat in rem iudicatam, & fortē antequām præsentes sint condemnati, & tunc exculpatio ad inuicem, non prodest secundū Bal. in l. quoniam liberi n. 2. C. de test. n. 91. Boer. decis. 319. & hos cū alijs allegat Farinac. q. 43. n. 10. sed si ex pluribus socijs, & in delicto quod solus quis facere potest, plures fuerint inculpati, & res sit dubia vnusq; culpam ī seipsum assumpserit fatendo delictum, & exculpando alios, contra quos aliqua adsint inditia, tunc talis exculpatio si est verisimilis multum prodest Berta-
 296 zol. conf. 246. vbi Add. lit. A. de prob. d. concl. 1135. n. 15. Farinac. d. q. 43. n. 23. Cassa. in consuetu. Burgun. rub. des iustices. §. 5. ver. sextus est casus, fo. 190. & Bertazol. d. conf. 201. n. 147. † & quæ supra dicta sunt de socijs intelliguntur regulariter de mandatarijs, de quorū materia, vi. plenē Decia. trac. crim. lib. 9. cap. 30. cum seq. tom. 2. & nūquid mandatario expurgato per torturā, in qua negatiuam sustinuit, utiq; mandans intelligatur exculpatus dico quod non, constituto de mandato, glo. & Bar. in l. si quis id quod. §. si. glo. vlt. de iur. omn. iud. & in l. si mulier. §. si seruus. ff. rer. amor. Ang. de Malef. in ver. sempronium. n. 9. ex adduc. à Decia. in d. lib. 9. tit. mandatarius quādo teneatur, vel excusetur cap. 36. in fi. tom. 2. sed si adsint coniectura, & præsumptiones pro inculpatione, tunc non prodest exculpatio per supradicta, & de mandatario ad socium criminis, & e contra valet argumentum affirmatiuē, & negatiue Farinac. q. 44. n. 8. cum seq. de indic. & tor. vi. supra n. 275.
- 197 † Quinta si cōclusio quod inter plures inculpato exculpatio sui ipsius, & inculpatio aliorum sibi non prodest, nec alijs nocet; Alber. de Malef. de test. c. 4. n. 68. Brunor. à sol. in suis cons. criminal. n. 98. qui magis dici potest pulcher tractatus quā consiliū, & Farinac. tit. de opp. contr. test. q. 60. n. 19. & 20. vbi dicit, quod si ex quatuor delin-

quentibus vnus tantum fuerit accusatus, quòd accusator poterit in
telles contra accusatum producere alios tres socios non accusatos,
sed in hoc Iudex circumspectus erit, quia pro vno alios tres, vt in
piscatione facillime capiet pisces &c.

298 Sexta conclusio erit quod exculpatio propinquorum offensi mor-
tui, vel quasi mortui plurimū confert ad innocentiam inculpati de-
monstrandam, quando inditia non sunt vrgentia, Bal. in l. 1. C. commu-
nia delegat. Marc. Ant. Blanc. in sua prac. vers. verum, n. 100. fo. mihi
733. & sub n. 97. assignat rationem, quā non esse veram exittimo, nam
dicit, quòd reus quando tenetur comparere personaliter, hoc respi-
cit fauorem offensi, & propinquorum, cui fauori potest renuntiari, &
propterea exculpationem propinquorum valere, nam cōstitutam p-
sonale, seu reale sit principaliter propter iustitiam, & ob interesse fi-
sci, & in consequentiam priuatorum valeret exculpatio quatenus ad
interesse partis, non autem fisci. l. transigere, vbi Bar. Alex. & alij. C. de
transac. nisi eo modo quo mox dictum fuit, & vi. eundem Blanc. in
sua prac. vers. ijs pramissis, in princ. & n. 133. vbi tractat quando vna

299 præsumpcio tollit aliam, exculpatio similiter curatoris facta cū cau-
sa, vt quia melius esse pro adulto dicat, & rationabiliter fiat, disgrauiat
inculpationem quo ad interesse partis, non quo ad iudicium circa pœnā
corporalem infligendam, Doi. in d. l. transigere. & cautela erit vt tutor
vel curator cum præsentia propinquorum minoris exculpationē fa-
ciat Caualea. de tuto, & curat. n. 111. sed quando dē damnum datum
in re, aut in persona pupilli, vel adulti, & curator constituit actorem,
ad prosequendam iniuriam nomine minoris, si res est dubia, & tutor,
vel curator rationabilem, vel verisimilem exculpationem facit, tunc
prodest inculpatio, vt in tertia conclusione.

300 † Septima conclusio est quod exculpatio testis, qui primò dixit cō-
tra reum, & postea eorum contrarium dicit, in nullo prodest. Spec. de
test. §. 1. ver. Item quod testes. Jac. Nouell. theor. & pract. vers. crimi-
na obiecta n. 29. quod verificatur quando primo deposuit, & in repe-
titione facta, siue ex offitio, siue super interrogatorijs partis aduersæ
contrarium deposuit, & dixi § de test. 4. par. n. 152 cum seq. latè Fari-
nac. de opp. contr. test. par. 4. q. 66. m. 125. quam co. op. & veriore a-
feruit n. 127. & ibidem plura accumulat, & dat nonnullas limitatio-
nes ad hanc regulam. Sed re vera nulla melior limitatio. potest assi-
gnari nisi quādo iste testis doceret de errore primi sui dicti, ita & ta-
liter quod exculpatione dignus esset, vt quando testis est vir multum
timorolus

- timorofus, & imbecillis ingenij, vel ambigüe deposuiffet, licet grauaf-
 fer in aliquo inculparum, vel non fuiffet examinatus de recenti, fed
 multò poft factum, vel propter paupertatem detegeret turpitudinem
 301 fuam, dicendo fe fuiffe subornatum, & nam fæpe paube iudicij, im-
 becillitas ingenij, memoria labilis, & neceffitas, vel ira opprimunt ve-
 ritatem, vt dixi § in 5. par. de test. n. 197. de ijs Farinac. de opp. contr.
 test. q. 66. per to. ficut viri potentes in auxilium fuorum curam adhi-
 bent, ne manifeftentur mala opera eorum, quibus Deus refilit, iuxta
 illud Deus superbis refilit, humilibus autem dat gratiam, Iac. 4. & 1.
 Pet. 5. & Iudicis recta follicitudo, iuftitiæ zelus, & confeientiæ ppiæ
 exoneratio, & ab ijs caueant timidi, & propterea cum exculpatione,
 concurrentibus verifimilitudine, & coniecturis exculpatio ifta pro-
 deff per fupradicta, & vi. Doct. adductos à Farinac. d. q. 66. per tor. vide
 et ad hanc conclufionem, quæ dicam in concl. 9. verf. verum. Tindar.
 302 & Octaua conclufio eft quòd exculpatio teftis facta in articulo mor-
 tis, deponentis fe falsum dixiffe, vel fuiffe corruptum non iuuat fecu-
 ra litis conteftatione, & repetitione, rex. in c. ficut extra d. test. per doc.
 præcipuè Bar. in l. fi quis in graui. §. fi quis moriens n. 2. ff. ad Sylleia.
 Bal. in auth. fi dicatur in 2. col. C. de test. & Angel. d. conf. 308. Christo-
 phorus n. 4. Gabriel. com. concl. tit. de malef. concl. 32. n. 2. Marf. d. §. re-
 ftat. n. 3. vbi dicit poft primam de pofitionem folemniter factam, idem
 vi. in conf. 78. & multo minus quando iam lata effer fententia, Gram-
 mar. conf. ciuil. 72. requifitus, n. 4. Farinac. de opp. contr. test. q. 66. nu.
 116. fol. 137. & idem de indic. & tor. q. 46. n. 36. cum feq.
 303 & Nona fit conclufio quòd exculpatio teftis (qui primò iuridice, &
 legitime deposuit, grauando inculparum) facta extraiudiciali, vel in-
 carcere. inter carceratos non prodeff tex. eft in c. ficut, ext. de test. Marf.
 d. §. reftat. n. 3. Angel. d. conf. 308. n. 4. & Farinac. iam fupra alleg. &
 & Marf. com. 169. n. 32. & 40. Burfat. d. conf. 201. n. 147. vbi tñ dicit v-
 num, (fed in practica non feruandum) videlicet Iudicem non poffe
 procédére ad fententiam, ftante dicta exculpatione, & ante eum dixit
 Blanc. in fua prac. crim. verf. ijs præmiſſis, in fi. n. 137. quod verum ef-
 fet quando fententia fola eft fundata fuper primo dicto illius teftis, at
 fi, & fuper illo primo dicto, & fuper confeffione rei fententia proferretur,
 & fuper alio conteſte tunc illa extraiudicialis exculpatio non re-
 304 leuaret, & tum quia vtile per inutile non vitiatur, vt dixi de test. par.
 1. n. 87. tum etiam quia ſubefſt timor ſubornationis, & ſuſpicio falſita-
 tis habetur pro falſitate, Doc. in l. 1. C. de falſ. ſed in criminalibus non
 proce-

procedere de co.op.testatur.Bertazol.conf.411.lit.a.vol.2.Boss. d falsi
 n.14. faciunt adducta circa principium huius materiæ exculpationis,
 & in concl.4.& ius acquisitum fisco priuatorum dictis non debet
 auferri, Doc.in l.transigere.C.de transac.Verum Tind.de test. in pro-
 posito huius conclusionis distinguendo in cap.3.& 4. dicit quādo te-
 stis vnum dixit in iudicio cū iuramento in facto proprio,& postea to-
 tum contrariū dicat,tunc statim primo,quia ēt reuocatio cum tortura
 præsimitur facta ad sui exonerationem,postq̃ primavice,id qd est ve-
 rissimile deposuit,& qualificate, si verò testificatus est in facto alieno
 prima vice vno modo,& secundavice reuocauit cum tortura,tunc stā-
 dum est secundo dicto(cessante causa subornationis in repetitione) si
 verò vtrumq; cum tortura deposuit,neutro creditur,vt supra dixi cō-
 clus.7.Præterea repetitio non est facienda,sed est bene aduertendum
 quoddā sape fit quod ille,qui prima vice cū iuramento in iudicio vnum
 dixit,vel cum tortura quādo conualidari oportuit(per quod incul-
 patum aggrauet),tunc si ad instantiā grauati petatur post repetitionē
 iterum repeti non debet hæc iterata repetitio fieri propter ius iam fi-
 sco quæsitum,& quia imminet valde timor subornationis, minusque
 Iudex hoc facere ex officio debet,Fely. in cap. propterea de test.nisi
 repetitio fieret ad declarandum suum dictū,aut casu quo omisisset in
 prima repetitione illum interrogare super aliquo ex interrogatorijs
 30 5 partis aduersæ,vt dixi de test.in 5.par.sub n.199.† sed si testis spon-
 tē,& ex interuallo iret ad Iudicem,& vocato Notario actorum prote-
 staretur se falsum dixisse vti subornatus,nō debet audiri,postquā
 cum iuramento,& seruatis seruandis iam deposuit,& quando cū pri-
 ma sua depositione concurrunt aliæ probationes contra reū, per ea-
 quæ supra adduxi in hac conclusione,& in proxima præcedenti,quia
 præsimitur subornatus ad exculpandum,Fely.in c.littie,extra de præ-
 sumpt.Alber.de test.n.4.Blanc.in l.generaliter n.2.C.de non nu pecu
 Farinac.q.46.de indic.& tor.sub n.56.nisi tam congruentem,& verissi-
 milem rationem diceret,& tali fundamento conualidatam, vt Iudex
 rationabiliter credere veram esse exculpationem,& ideo inuestigan-
 dum esset diligenter,& cogitandum qualis sit ista exculpatio, etiam
 extraiudicialiter,vt Iudex certior reddatur in sua conscientia,vi. Fa-
 rinac.d.q.46.n.66.cum plur.seq.& dato quod amittenda esset talis ex-
 culpatio,nihilominus testis exculpans tanquā periurus,nō esset fide
 dignus,quo ad subornatorem nominatum,Gabr.co.concl.de test.cōd.
 §2.lib.7.& Farinac.de indic.& tor.q.45.& 46.n.59.cum plur. seq. vt
 præmonui

præmonui supra in 2. concl. circ. h. & reperto quod iste exculpator fuerit subornatus pro exculpando, pōt formari nouus processus subornatorius, de quo dixi 3. n. sed et cum dubitatur de subornatione, non est ei credendū, ne ponatur in discrimen totus processus, quia si iterū examinaretur, cum non deberet examinari, & torqueretur pro eruenda veritate circa suas depositiones, vt 3. de test. in 4. par. n. 149. si sustineret vltimā depositionem, esset allatū magnum præiudiciū fisco, qui de hoc pōset conqueri, secus si in tortura primum dictū sustinuerit, non obstante exculpatione antedicta, quia fiscus nullam læsionem recepit, sed Iudex tm̄ in discrimine, & periculo causam posuit eum audiendo, & examinando cū nō debuerat, quia facta tenent. l. p̄re furioso. vbi Ias. ff. de ijs, qui sunt sui, vel alie. iur. nisi iudex istum audierit d̄ mandato sui superioris, quo casu in totum excusaretur. l. qui iussu. de 3. 06 reg. iur. cum similib. ¶ Quando aut̄ iste, qui solemniter deposuit non esset simpliciter testis, sed et ipse implicitus in causa tanq̄ socius criminis, & narrando factū (vt in mandatario, & similibus) tam contra se, q̄ contra alios deposuisset, & cū dicta exculpatione tractaretur etiā de interesse suo, & de sua exoneratione, tunc deberet audiri quādocunq; ante sententiam. l. non fatetur. vbi Bar. ff. de confess. & Tind. de test. d. c. 3. & 4. & adaptantur, quæ 3. allegata fuere sub 9. concl. vbi Bursat. d. conf. 201. n. 147. & Blanc. in sua prac. crim. in vers. ijs præmissis, n. 137. in fi. & deberet dari terminus ad docendum de errore, ita multa iura, & authoritates firmat Foller. in ver. & si confitebuntur, in 3. par. n. 50. & 51. vbi limitat, nisi vltra confessionē essent aliæ probationes, & cum tali condimento oēs supradictę conclusiones sunt semper declarandę, & intelligendę; oēs enim Doct. in materia exculpationis hoc asserūt, videlicet, nisi aliæ coniecturæ, vel præsumptiones, aut probationes concurrant pro exculpatione, aut pro inculpatione, & sm̄ eas exculpatio prodest, & non prodest, vt supra præmonui n. 285. cum seq.

307 ¶ Decima, & vltima conclusio (omissa conclusione de Iudice asserente in articulo mortis iniquam se tulisse sententiam, de qua vltra Marf. in §. diligenter, & in d. §. restat, vi. latē Farinac. d. q. 46. à n. 76. vsq; ad n. 90.) erit igitur vltima conclusio, quod exculpatio dñi rei furrius, non excusat furem, licet dixerit de sua voluntate rem furto sublatam esse, Bal. in l. ante omnes. §. recte. ff. de fur. & ita in prac. seruari, ait Clar. §. furtum ver. itē excusator, vbi limitat quando furtū esset factum à consanguineis, vel à valde fido amico, (si amicus est, qui nostra bona tollit.) D. Menoc. de ar. iud. cas. 298. n. 4. & in re parui momenti, Bal. in l.

si sine col. 2. Cad velleia. Rim. iunior. conf. 106. n. 2. tom. 1. sed si dñs primo quærelauit, aut quærelari fecit, & postea exculpat nullo modo prodest eius exculpator, nisi quærela dubitanter data extitisset, & postea dñs rei dixisset, ipsum venisse in cognitionē quod inculpat⁹ sit innocens, bonā reddendo rationem, vt per Farinac. de indic. & tor. q. 308. 46. sub n. 109. vbi dicit docendū esse de errore, & ꝑ ideo dñ quod præsumptio innocentie rei, quæ resultat ex confessione, & expurgatione, offensi est potentior quā præsumptio contraria. Mascard. de prob. d. concl. 113. n. 7. 8. & 9. & faciunt quæ supra dixi in materia ista. De innocentia aut quando Iudici constat (non obstante quod statutū velit contumacē haberi pro confesso, & conuicto) non debet Iudex, nec pōt eum condemnare, Bar. sing. in conf. suo incip. à dño Cyuo. de Bononia, cū alijs per Mars. adduct. in §. opportunē, n. 8. & 9. vbi etiā

309 dicit, quod licet statutum oēs exceptiones excludat, tñ non excludit exceptionem innocentie per Bar. sing. in l. edita, in penul. col. C. d. eden. cum alijs, quin immo dicit n. 10. & 17. quod Iudex cognoscens suam sententiam iniustam propter innocentiam rei nō debet eam exequi, Ang. & Imol. in l. à Diuo Pio. ff. de re. iud. de hac per D. Menoc. de arb. iud. q. 38. vel debet Iudex potius renunciare officio suo, ne contra conscientiam exequatur sententiam iniustam, vt per Mars. n. 11. & n. 12. vbi fauore innocentie Iudex ex officio poterit examinare testes à parte, ex Bar. in l. 1. §. si. ff. de qd. Doc. in l. & si non defendantur. ff. de pœn. & admittuntur testes domestici, & minus idonei. Mars. n. 13. & alia multa in proposito adducit, idem Mars. in §. secunda, n. 30. & in §. vltima, à n. 11. cum mult. seq. vbi latè de innocentia reorum ante, vel post condemnationem, & in §. constante, sub n. 30. cum mult. seq. ostendit ea, quæ Iudex considerare debet, ne innocens inquiratur, & sub n. 35. cū

310 seq. dat plura exēpla, in quibus est, vt si ꝑ quis dat operam rei illicitam, tñ dicit non esse locum inquisitioni primum de mutuante rē, vel depositante apud vicinum, qui si incio vicino eam asportat, nulla cōpetit actio illi vicino, sñ de duobus socijs; nam si aliter contractat aliquam rem de dicta apotheca non oritur actio criminalis; Tertiū exēplum est de re sua, per aliquē potentem indebitè detentam, quia Dñs potest dictam rem suā furtiuè accipere; Quartum quando creditor nō potest probare suum creditum, quod potest accipere quomodocunq; bona debitoris, sed hoc in foro poli, non in foro fori, & dicit non teneri vi bonorum raptorum, accipiendo bona debitoris sui ad sibi satisfaciendum, sed obstat regula ne quis in sua causa sibi ius dicat, quæ fallit

lit quando periculū est in mora. ¶ Itē dat aliud exēplū de eo, qui occidit Barnitum virtute statuti. ad cuius excusationem quilibet de populo comparere potest per Bar. in l. vbi pactum. c. de transac.

Verū si Iudex ex officio cōtra furē p̄cesserit, vel ad denuntiam eius, ad quē spectat, & dñs Rei statim cōpareat postq̄ sciuerit, tunc excusatio p̄dest, nisi plenē de delicto cōstaret, vt p̄ Bal. in l. 1. n. 3. 2. C. cōmu. delegat. & in ijs terminis loquunt̄ Doc. quos Clar. adducit. d. §. furtū, vers. itē excusatur, & Farinac. d. q. 46. n. 110. ad quē copiosius
 314 recurre in materia exculpationis. Quid tandē de exculpatione vxoris adulteræ exculpantis adulterū accusatū ab viro ipsius, aut à propinquis, dic, vt in prac. de test. 4. par. n. 57. lit. S. fo. 192.

DE RECUSATIONE IUDICIS.

Voniā supra pluribus in locis p̄cipuē sub n. 306. ī hac 3. par. de suspitione, seu recusatione Iudicis terigi, nō tamen ad saturitatē, visis postmodū quibusdā doctis allegationibus D. Iurisc. Monardi de Andrianis, placuit ex ijs nonnulla excerpte, quā hoc loci ponēda censui. igitur breuiter, & resolutiuē in actū practico de more loquēdo dico sic. Quōd,

- 312 ¶ Suspecti oēs Iudices, tam ordinarij, q̄ delegati, hodie recusari possunt. teste Rol. à Vall. cōf. 19. n. 16. ver. secundò nō obstat. lib. 3. ¶ &
- 313 recusatio pōt fieri in qualibet parte Iudicii, vt ī suis locis diceretur, De hac re, loquunt̄ Cano. p̄sertim Franc. in c. cū speciali. vbi latissimē de appellat. Ozaſc. decis. 15. per tot. Causalca. decis. 28. sub n. 109. in
- 314 2. par. ¶ Excipiunt̄ Papa, Imperator, & Principes sup̄iorē non recognoscentes. Steph. Aufr. tit. de recusat. n. 6. car. 66. cū in eis esset oīs suspitio. l. 1. ff. ad leg. Iul. de ambitu; & itā scribit D. Decia. resp. 26. n. 1. vol. 1. & ratio rōnis est, quia super illos nō est aliquis ad quē possit
- 315 recurri, nisi solus Deus. & ī dicā, & dixi, n. 234. p. 1. ¶ Qua de re p̄sonæ, quæ pōt recusari sunt infraſcriptæ. Cardinales Illustriſſimi, ac legati à latere recusantur, prout sentiūt Dec. in c. nouit. n. 3. de appellat. Boer. decis. 269. n. 5, Rol. d. cōf. 19. n. 17. & Decia. d. Resp. 26. n. 14. intellige circa negotia foranea, & controuersias Iudiciales. Senatus similiter, & totum Parlāmētū, Synodus, & Vniuersitas, Regius Magistratus & que suspecti allegari pōt, vt oñdunt Dec. & Boer.

in d.c.cū speciali.n.369.pertot.Port.Imol.in conf.91.n.14.& per tot
vol.3. & ē Conciliū Prouinciale(non cōcumenicū, nec synodus vni
uersalis)pōt recusari ex iusta causa,vt testat Rip inc.1.de iud.cui
adheret D.Menoc.Præses,de arb.iud.caf.458.o.3.idē in conf.94. n.
7.lib.1.& Imol.d.conf.91.dicit,quòd potest allegari suspectus.

Vicerex Neapol.& per cōsequens, q̄ intelligitur allegatus suspec
tus ipse cū toto Regno,& ideo Ciuitatū illarū iudices abstinere d
bere à iudicando,recenset Lancel.de Attenta.in 2.par. c.6. tit. Post
recusationem,n.36.& seq.fo.159.& est pulcrū conf. D.Menoc. resp.
2.incip.Causæ Finarien.n.99.& 91.idem conf.94.vo.1. Nam quan
do caput dolet,oīa mēbra languent.

Doctores quoq; oēs Ci
uitatis suspecti allegari pnt,videlicet vnus Collegij,vt fuisse obser
uatum testat Alber in 2.p.statu.q.101.qd esse magnū dictū cēluit
Rol.d.conf.19.n.16.Contrariū sentit Bal.in l.hoc modo.ff. de cōdit.
& demonstrat Dec in c.2.col.7.extra de iud.qui dicunt, q̄ cōtra alle
gantē totū corpus vniuersale, seu totū collegiū, p̄sumptio est, q̄ recu
sans p̄ fraudē, seu affectatē suspiciōē allegauerit, tñ cessante fraude
nō est dubitādū, quin recusari possit, c.cū cessante. de appel.

316† Sed hic quæro, si duo, vel tres de collegio fuerint recusati, an
totū collegiū censetur recusatū, & teneo quod nō, quia recusatio ē
odiosa. d.c.cū speciali. vbi Cano. de appellat. & odia sunt extingue
da. l.cū quidā. de lib. & posthum. c. odia. de reg. iur. in 6 Sed tres Do
ctores faciunt collegium, vt dixi in reper. Pract. de test. igitur si cū
op. Bero. qui hanc qōnē in terminis pertractat, in cōf. 16. in cā. lib. 3.

317† Item de ludicibus Delegatis locutus est ēt Dec. in c. postremò. n.
1. de appellat. immò in illis nō censetur sublata recusatio, etiā si Prin
ceps ex certa scīa cōmitteret cām; nā intelligitur nisi à parte fuerit
allegatus suspectus. itā Nat. conf. 174. n. 4. & D. Menoc. de arb. q. 34
n. 12. & 13. & si causa esset delegata cū clausula, suspitione remota,
intelligitur de frimola. vt post Spec. Anto. de Butr. laf. & alios dicit

318 Nat. conf. 247. n. 1. uo. 1.† Quinimmò pactū non valeret, quod lu
dex nō possit allegari suspectus iusta causa superueniente, tanq̄ con
tra bonos mores. l. stipulatio hoc mō concepta. vbi Bar. de ver. oblig.

Et supradictæ personæ pnt recusari, ēt si recusatus esset valde inte
grē bonitatis, & religionis, & in magna dignitate cōstitutus (vt am
pliat Excell. D. Monard. consultor) quorū fauore à regulis iuris cōis
recedimus. Dec. in c. postremò. n. 10. de appellat. Rol. d. conf. 19. n. 18.

319 decis. Ianu. 27. n. 9. Decia. d. cōf. 26. n. 3.† Nā huiusmodi optimæ
quali

qualitates, vt puta religionis, & vitæ timoræ non tollunt suspitio-
nē, quia septies in die cadit iustus. & in terminis post Nat. cōl. 174.
n.9. lib. 1. trad. Bur(art. d. cōf. 21. sub n. 22. lib. & ita respondit Rol. d.
cōf. 19. n. 16. & oporteret q̄ isti Iudices essent nedū valdè religiosi,
320 sed et Monaci Cistercienses, vel Carrusienses, † quibus et conce-
ditur iudicare in causis pprijs, vt post Spec. & las. scripsit Rol. in sã
321 pe citato cōl. 19. n. 10. † At vbi agitur de præiudicio terrij, cessat p-
sumptio illa, quod quis præsumitur bonus; ita egregiè per Nat. d.
cōf. 174. n. 9. vñ. 1. ad quã reg. vi. D. Menoc. de præsumpt.

Præterea si personæ his insignibus qualitatibus præditæ, non
possent allegari suspectæ, sequeretur absurdum, quia non daretur
appellatio ad Principem, contra tit. ff. de off. deleg. immo, quod
plus est, appellatur in controuersia à Concilio. vt per Cano. in c. in
multris. 17. distin. † multò magis pponi potest recusatio, cum de vno
ad aliud licitè argumentat Decia. d. relp. 26. n. 16. Vant. d. nullit.
ex defec. iurisd. ord. n. 143. vbi equi parantur recusatio, & appella-
tio, quo ad iurisdictionem suspendendā, per iura ibi per eū adduc.

Huic pxima est allegatio incompetentiæ. glo. & Doc. in clem. 1.
Cde seq. poss. & foue. Fely. in c. ex parte, de off. deleg. trad. Bar. in l.
exceptionē. ad ff. C. de except. Quæ incompetentiæ opponi pōt in quo-
libet Magistratu, vt Florentiæ determinatū fuit ex Rescripto Ducali,
die 24. Martij 1600. quæ à tribus DD. Iudicib⁹ Rotæ cognosci dber.

Si ergo psonæ huiusmodi nominatæ, q̄ sunt egregiè, imò Illustris-
simæ possunt allegari suspectæ; quis pfectò affirmare audebit, quòd
alij Iudices inferiores, & Pedanei, de quibus satis locutus sum in
prac. de test. sub n. 83. cum seq. p. 5 non possint allegari suspecti
322. † At Dij boni quāto magis recusari poterunt Notarij actorū, &
alij, vt Cancellarij in statu Sereniss. D. mei, qui vice notarij actuarij
fungunt. & de huiusmodi in specie locut⁹ est Bal. in l. apertissimè.
§. saepe. C. de iudic. relatus à Lanfr. in c. qm̄ contra. n. 6. vbi latissimè
materiā hanc recusationis explicat. de pbat. Dec. in d. c. postremò. n.
2. in fide appell. & nouissimè Asfin. prac. §. 14. c. 26. & in indiuiduo
Boer. decif. 258. n. 7. vid. quæ dicam infra n.

323 † Simili modo de executoribus teniendū est, vt tenet Dec. in c. no-
uir. n. 6. & 7. de appellat. qui pnt recusari qn̄ pnt inferre grauamen,
secus de executore nudi facti, quod dictum exornat Caualea. decif.
28. n. 95. par. 2. conueniret magis ijs resistentia, quam recusatio,
vt dixi latè supra in 2. par. ferè per tot.

Veruntamen inueniuntur quidā tam interessati, qui renuunt abstinere cū recusati fuerint, & ex eo magis auget suspitio, qd̄ ē Senatores, qui Dñum Reip. rappresentant, quinimmo Dux ipse, libēter se abstinēt, nedum qñ existimant posse ex aliqua causa recusari, vt
 324 Ianuz vidi, absq; vilo indignationis signo, † & de iure Iudex recusatus suspectus, quando votatur, non debet interesse, etiam si votū suum non det. Capic. decis. 138. n. 5. Quinimmo, ē summus Pōtīfex, vel Imperator, qui non valent allegari suspecti, vt s̄ diximus, tanq̄ Iudices in controuersijs litigantiū, vt in magnis causis feudilibus, & statur; tñ iustatecusationis causa subistēte, solent ex honestate dare Iudices non suspectos, & cām alteri delegant. vt post glo. in c. nullam. 2. q. 5 & per alia iura concludit D. Menoc. d. conf. 458. n. 59. & 69. & d. conf. 94. n. 12. vol. 1. vid. supra n.

325 † Est tñ verū, q si recusatio sit notoriē frustratoria, affectata, vel falsa, ijs tribus de causis (maximē in criminalibus) reiecta, non impedit Iudicē, quo minus ad vltiora pcedere non valeat. vt p̄ Ionc. & Frā. in d. c. cū speciali. q. 33. Lapp. alleg. prima, n. 362. & alios, quos adducit Lancel. de Attenta. d. tit. Post recusationē. 2. par. c. 6. fo. 158. n. 24. quæ tñ cessant in Notarijs actorū, qui semper praiudicare pnt etiā in exēplando processus, & sntias, salua pace bonorū, quælibet enim scriptura debet carere oī suspicionē. Bal. in l. 1. C. de Relat. & eis saltem est dandus adiunctus qñ sunt Notarij ordinarij Banchi Potestatis. Nat. cōf. 152. n. 6. lib. 1.

326 † Supradictā verò regulam vniuersalem, vnica tñ ipse limitatione perstringam, vt nec Iudices, nec Notarij valeant recusari, qñ cōi cōsensu partium sunt electi, p̄ reg. vulg. Brocardicam, qd̄ approbo nō improbo; de qua locutus sum in prac. de test. par. n. 91. pulcrē in terminis Afīn. d. prac. §. 14. ca. 8. n. 5. sublimita si noua non superuenerit causa. Lancelot. vbi supra n. 15. & 60.

327 † Nunc de ipsa recusatione pponenda dicendum est, & in primis illa deducenda est oretenus statim, & post in scriptis ad instar appellationis. iux. not. per Rol. d. conf. 19. n. 18. vt dicit D. Monard. n. 37. sed non debet deduci in forma libelli. vt per Tolos. decis. 110. n. 5. & ante lit. contestatam est materia. l. appertissimi. C. de Iud. At potest de consuetudine in qualibet parte iudicij deduci iusta causa subistēte. ar. l. de etate. §. ex causa. ff. de inter. act. l. si iure ff. de rei. iud. glo. in d. l. appertissimi. C. de iud. Sicut dī de appellatione, q̄ in omni acta p̄iudiciali interponi pōt. Lancelot. de attēta. 2. p. c. 6. tit. post recusationem.

319 tionē. n. 1. & 60. † Sed n. 49. limitat nō esse verū si pponatur causa
iā instructa. idē Franc. in d. c. cū speciali. 2. concl. sublimitando qñ
causa non est noua, & qñ causa est coram illo Iudice, à quo dat ap-
330 pellatio. † Sed quid si traditis motiuis à Iudice, contra alte-
ram partē? teneo q non, quia dī recusatio affectata. ar. § tria onera
tute larum. Insit. de excusat. tut. & hac non est causa sufficiens.

An aut si per solam allegatam suspiciōē, ille qui recusatur nolit
abstinere, & psumat non posse recusari, an inquā iste Articulus sit
consilio sapientis mittend⁹, resolutiue teneo q non; ex quo recusa-
tio sola, & simplex, non pōr prohiberi. l. si plures. de testa. tutel. l. in
peratores. ff. de priuil. cred. & recusatio sola non requirit causā co-
gnitiōē. ar. l. 4. §. duas ff. de damn. infec. Et sicuti Iudex non potest
appellare à dicta recusatione, per ea quæ dicta sunt n. ita nec
cōmitti debet articulus, q si de quo magis, ergo de quo minus, tex.
& ibi Doc. in auth. multo magis. C. de sacr. sanc. Eccles. & à decreto
321 † suspiciōis non datur appellatio. Carauit. Rit. 265. & vid. Io. Ant.
de nigr. super constitu. Regn. cap. 217. & appellatio, & recusatio à
pari procedunt. Ro. conf. 220. n. 4. Redeundo ad proponendā
recusationem, est aduertendū, q in illa debet exprimi vnico conte-
xtu causa iusta, & legitima, per quā Iudex, aut Notarius iure me-
rito recusati, pariter exclusi remaneant à d. iudicio, vel ab ea causa,
& lite. D. Menoc. de arb. cas. 458. n. 12. & sentit D. Decia. d. conf. n.
15. & debet recusatio proponi infra tps, quod dat ad recusandum.
ad trad per Dec. d. c. cū speciali. n. 2. Caualea. d. decis. 28. n. 98. cum
332 seq. & n. 104. vbi vnū notatu dignum dicit, † Nempē q Iudex al-
legatus suspectus poterit assignare arbitris electis, terminū ad ter-
minandā, & probandam suspiciōē, cū pēna, & declaratione, q d. ter-
mino transacto procedet ad vltiora super meritis, & ad pēnā, vbi
ita iudicatum dicit. Terminus aut esse debet, vt statim cognito per
partē, quod Iudex sit suspectus, & ita scit, & potest tuta cōsciētia iu-
rare, sic allegat, recusat, & iurat. quod sufficit p expressione causæ d
iure ciuili. Rol. d. conf. 19. n. 14. conf. 31. in fi. vol. 3. Cott. memorial.
in verb. iuramentū probat, ver. & idem de suspiciōe. secus de iure
Cano. vt j n. 337. Et iuramentū hoc venit appellatione proba-
tionum, Ant. de Pet. trac. de iuram. effec. 72. ver. Duodecimo, & est
ranti effectus, q aduersus illud nulla recipiatur contraria aduersa-
333 rij probatio. Menoc. de arb. iud. cas. 202. n. 36. † & operatur q ap-
posita recusatione cum iuramento, statim Iudicis iurisdictio suspen-
ditur.

ditur. Put. decif. 380. n. 3. lib. 1. & omne exercitiū iurisdictionis ceſſat. Mille in ver. iurisdictione ſicut fo. 194. Cor. conf. 247. col. 1. vol. 1. Dec. conf. 275. col. 1. Vant. de nullit. ex defectu iur. or. nu. 140. Rot. decif. 84. vbi diſtinguit & Couarr. prac. q. c. 26.

- 334† Præterea ſi cauſa principalis agatur per Procuratorem, oportet vt habeat ſpeciale mandatū ad reſuſandū Iudicem; vt p̄ eundem Rol. conf. 19. n. 2. & recita. D. Caualea. decif. 28. n. 108. p. 2. Rebuff. trac. de reſuſat. artic. 1. glo. 1. n. 1. vo. 3.

Reſuſatione, ſeu ſuſpicionē Iudicis legitimo modo allegata, coram eodē Iudice, litis † deinde cauſæ ſunt p̄bandæ coram arbitris eligendis. iux. formam, quā trad. D. Caualea. d. decif. 28. n. 102. & ſeq. & n. 97. vbi allegat Auffre. de reſuſat. n. 3. car. 65, Dec. in d. c. cū ſpeciali. n. 2. † & ſententiam latā per eos ſuper cauſa principali ipſemet Iudex executioni mandabit, à qua executione ſi appellatū fuerit, appellatio non deuoluitur ad Iudicē reſuſatum, ſed ad Iudicem appellationū. hæc colliguntur ex Oria. in d. c. qm̄ contra. §. reſuſatione. iux. prac. iuris ciuilis. teſte Roch in ſua prac. de reſuſatione.

- 337 tione. † De iure aut̄ canonico alia forma ſeruatur ſm̄ Roch. vbi §. Nam allegata cauſa expreſſe ſuſpicionis legitima, quæ ſi vera eſſet Iudicē à iudicando repelleret, eligunt̄ arbitri ad effectū tm̄ cognoscendi de cauſa ſuſpicionis. C. cū ſpeciali. & c. ſecundo. de app. vbi Cano. & probata cā legitima, cām principalem alteri iudicandam cōmittunt; ſi verò cauſa nōn fuerit probata, vel legitima non fuerit, tunc Iudex procedet. At ſi arbitri non erunt concordēs in procedendo ſuper d. reſuſationis cauſa, Iudex reſuſatus p̄cedet, facta prius monitione, de qua §. n. ſed re vera adhuc ſuſpicio viuitt, & factū, ſeu diſcordia arbitrorum parti p̄iudicare non debet, l. p̄familias. de hæred. inſtit. qua de re bonum eſt vel tres arbitros eligere, vt ſi duo conueniunt actus valeat, vel ſuperior adeundus
- 338 eſt, vt dicit Lanſelot. vbi §. n. 57. cum ſeq. † Ar in Notarijs Actuarijs non eſt neceſſe cām ſuſpicionis inferere, ſed ſat eſt p̄ſtare iuramentum. itā conſuluit Anca. conf. 264. refert Cagnol. in l. librarius. n. 50. ff. de reg. iur. & Alex. in conf. 104. n. 3. in ſi. vol. 5. dicit q̄ in Notario Conſultore, & Procuratore militat diſpoſitio l. aperuſſimi. C. de iud. quæ non requirit cauſæ exp̄ſionē, ſed iuramentū ſufficere.
- 339† Si verò Iudex allegatus ſuſpectus, moriatur, ſucceſſor poterit iudicare. c. cū ceſſante, de appellat. & ſi cauſa pendeat relatio corā Senatu, poterit Iudex ſucceſſor ſtatuerē terminum parti ad reportandam

tandam resolutionem, vel moratorium. ne causa inexpedita remaneat, iux. prac. l. propebandum. C. de iudic.

34 † Sed pone q̄ causa nequeat expresse allegari, aut ptobari nisi cū icandalo, & peticulo; tunc recurrit ad superiorem omni tutiori via, coram quo facta fide, ipse mandabit vt causa alteri committatur. vi. tñ Auffier. circa hoc, d. tract. de recusat. n. 67.

341 † Queritur modo si iudex allegatus suspectus nolit se abstinere, nec permittere, vt cognoscat super ipsa recusatōe, an procellus sit nullus, vel nulla sententia, stante dicta suspiciōe allegata. & Doc. cōiter tenent q̄ non, nisi per recusantem fuerit appellatū. Cano. in d. c. cū speciali. Anto. Gabr. concl. 5. lib. 2. tit. de iud. Aret. in §. ergo siquidē. n. 3. In sit. de fide h̄red. Paris. conf. 31. n. 88. vo. 1. Neuiz. conf. 36. in princ. Vant. de nullit. ex defec. Iurisd. or. n. 140. Gigas conf. 91. ver. nec prodest Aduersario. pag. 119. vbi hanc esse cōmu.

342 senten. † Nec sufficit appellatio, nisi fuerit prosecuta, alioquin sententia nō poterit dici nulla. Gigas cont. 83. vers. Præterea, pag. 113. Qui in vers. seq. incip. Quinimo absolutē, & intrepidē tenet, q̄ talis sententia non possit dici nulla post recusationem, nisi petita esset electio arbitrorum, & deuentū ad eorum electionem, vi. Capel. Tolef. q. 479. n. 4. Contrarium de appellat. non prosecuta tenet Lancel. 2. par. c. 6. ver. si pō recusationē, n. 17. & itā iudicasse Rotā dicit.

343 † Quæro etiam si Pater, aut filius, vel gener Iudicis sit Aduocatus in d. causa, an sit legitima occasio recusandi Iudicē, & arguendo à sufficienti partiū enumeratione, non videtur hæc causa comprehensa inter alias causas iustæ recusationis quod atq. valet per iura, q̄ adducit Euerar. in sua Centu. in loc. 51. facit tex. in l. Nam ad ea. ff. de leg. & itā tenet Lancelot. de attentat. 2. par. c. 6. n. 40. fo. 139. & Alba. conf. 92. n. 2. v. o. 1.

344 † Cause verò legitimæ recusationis iustæ, multæ enumerantur à Doctōribus supra citatis, & Roch. in eius prac. rubr. De recusat. Iudicis, adducit causas 33. Marant. in eius prac. enumerat causas 40. in 6. par. sub n. 114. p. 1. recenset causas 84. Sed vt ingenuē fatear habent oēs ortum ab istis quinq; duntaxat fontibus, & sunt Amor, odium, precium, timor, & ignotantia; quia in ijs, & ab ijs pendent omnes aliæ causæ suspicionum, mediata, aut immediata; ad hæc vi. Franc. in c. postremo. de Appell. & Lanfran. in d. c. qm̄ contra, ver. recusationes, de probat. & Capy. decis. 137. & 138. Et ijs finis impositus sit tertie parti ad laudem Dei, & sub correctione semper.

S V M M A R I V M

QVARTÆ PARTIS.

- I** UDEX liberi arbitrij cuncta diligenter examinare debet.
- 2 Iustitia vera qualiter dipingitur.
- 3 Iudex rigorosus in pcedendo, æquus in sententiando.
- 4 Iudex in dubio mitiorem partem sequitur.
- 5 In iuria eadem respectu vnius dicitur atrox, respectu alterius non.
- 6 Iudex in atrociorib⁹ delictis prius ad cōdēnādū.
- 6 Executio sententiæ maius damnum affert captura, tortura, & sententia ipsius.
- 7 Rigor & crudelitas differunt.
- 8 Iudicis crudelis proprietas.
- 9 Iudices caueant ne in iudicio aliquid dicant, quod vulgo iniquū videatur.
- 10 Arbitrium liberum an importet, quod standū sit declaratoria iudicis.
- 11 Quibus ex causis quis sine accusatore damnetur.
- 12 Pœna simpliciter intelligitur de corporali.
- 13 Pœna capitalis triplex. n. 17.
- 14 Verba in dubio secundum subiectam materiam intelligenda.
- 15 Statutum de amputatione membri, intelligitur de manu.
- 16 Statutum loquens simpliciter de pœna capitali, intelligitur de minori.
- 17 Pœnarum septem species.
- 18 Pœna, quæ non sunt hodie in vsu.
- 19 Pœnarum hodie duo membra omnes species comprehendunt.
- 20 Blasphemia pœna erat mortis.
- 20 Pœna blasphemia quæ hodie est in vsu.
- 20 Pœna mortis corruptentibus Dei, ac Sanctorum imagines.
- 21 Pœnæ mortis quinque species assignantur.
- 21 Iudgi à fide auertentes suos contribules, & hæretici cur comburendi.
- 21 Pœna mortis, quæ hodie est in vsu.
- 23 Consuetudo præstat vim statutorum formam transgrediendi.
- 24 Confiscatio bonorum in pœnis arbitrarijs, an venire possit.
- 25 Confiscatio bonorum quando, locum habet.
- 26 Confiscare bona an propter arbitrium liberum licet.

- 27 Confiscatio bonorum quibus modis fit .
- 28 Iudex habet arbitrium in pænis arbitrandis loco pænarum , quæ in
defuetudinem abierunt .
Pæna commensuranda delicto .
Pæna variatur pro temporum diuersitate . & quæ de causa .
Iustitia constans , quomodo fit inconstans .
Legis intellectum sufficit scire sine causa , quæ lex facta est .
- 29 Bannire , vel relegare extra Prouinciã an liceat . & de forma huius banni
Exulatus à loco delicti , intelligitur exulatus à Patria .
- 30 In exilium bannitus ad tempus , ei compensatur tempus moræ post cõ-
demnationem .
Exilij tempore non determinato , intelligitur per decem annos si dictum
sit ad tempus , at si simpliciter , intelligitur perpetuò .
- 31 Exilium ad beneplacitum an transeat beneplacitum ad Iudicem successorẽ .
Beneplacitum quantum durat .
- 32 Exilium frangens quæ puniatur pæna .
- 33 Pænae ferè omnes de iure ciuili , per statuta sunt commutatae .
Cum Statutum loci inferioris non loquitur , recurritur ad Statutum
loci superioris , & in subsidium ad Principum Constitutiones , demum
ad ius commune .
- 34 Leges Principis dominantis sunt loco Iuris communis .
- 35 In pæna arbitrandæ quibus considerationibus adhibendis .
- 36 Qualitas aggravans delictum in accusatione non inserta , sat est quod in
processu saltem incidenter nominetur .
Inquisitiones cur debent formari cum narratione facti .
- 37 Sententia in criminalibus an necessariò debeat esse conformis libello .
- 38 Qualitas scientiæ à quo probanda .
- 39 Qualitas ignorantia an excuset .
- 40 Ignorantia quando non excusat . quid in Herede , quid in Tutore , tam
in ciuili , quam in criminali , quid in contractibus . n. 42 .
- 41 Scire vires testamenti dicitur , qui scit testamentum factum fuisse , &
agitur de suo interesse .
- 42 Scientia in quibus præsumitur . quid de ignorantia , quid in facto pro-
prio , & quid in alieno .
- 43 Receptans Bannitum an excusetur . supra n. 39 .
Proclama an afficiat absentes .
Statutum in vno casu quando non extenditur ad alium casum simile . 442
- 44 Statutum de diffamato qualiter intelligendum , an extendatur ad non
diffamatum .

- 45 Extensio an fiat in pœnâlibus, & correctorijs. 47. 48. 49. & seq. & 86. in fi.
- 46 Extensio non fit ubi eadem est ratio.
Receptans delinquentem diffamatum, an magis pœna obnoxius sit.
quâ receptans non diffamatum, sed vere delinquentem.
- 47 Dispositio odiosa, & exorbitans quando de vno casu ad aliū casū trāsit.
Dispositio antiqua quando per nouam declaratur.
- 48 Ratio statuti est attendenda.
Delictum publicū magis aggrauat, quam occultum. 40.
- 49 Verba ubi non conueniunt, nec dispositio.
- 50 Mala exempla esse euitanda.
In pœnâlibus quando non est recedendum à proprietate verborum.
- 51 Casus similis non comprehenditur in statuto quando de illo loquitur
aliud statutum. & 52.
- 52 Diuersitas in iure, & ratione, diuersificat iudicium.
Casus omissus non venit in eadem dispositione quando per alteram
dispositionem comprehenditur non omissus.
- 53 Statuta duo diuersam pœnâ distantia pro eodē delicto, qualiter intelligenda.
- 54 Excusationum casus contingentes.
- 55 Nobilitas an & quando excusat delinquentem.
- 56 Pœna homicidæ qui ex proposito deliquit.
- 57 Assassinatorum pœna.
Famosi latrones qua pœna puniuntur.
Pœna furum, item fraudatorum, falsariorum, sortilegiorū, libelli famosi.
infra Libelli famosi.
- 58 Consuetudo seruanda in pœnis imponendis. vid. in prima par. n. 32.
Pœnâ an loci delicti, vel iudicij sequenda. n. 125.
- 59 Delinquens qua pœna puniendus.
- 60 Pœna fugientis ē carceribus.
- 61 Pœna detractionis in Monasterium.
- 62 Pœna vltimi supplicij quibus verbis comprehendatur.
- 63 Cautela vt in pœnis tollatur dubietas.
- 64 Pœna in arbitrarijs an vsq; ad mortem inclusiue.
- 65 Pœna à statuto taxata, & vltra arbitrio iudicis, quid hoc importat.
- 66 Statutū imponēs pœnâ amputationis manū, vel aliter, qualiter intelligendū.
Pœna alternatiue in statutis vna expressa, altera non, quid iuris.
- 67 Arbitrium liberum, & absolutum, non potest facere delictum non capitale, quod sit capitale.
An de non delicto delictum.
- 68 Pœna omnis hodie cur arbitraria censeatur.

Lex. Hodie de pæn. an habeat locum.

- 69 Pænâ corporis afflictiva, quando, & per quem ex duabus semiplenis probationibus imponitur.

Duæ semiplenæ probationes quando coniunguntur.

- 70 Probationes diuersorum processuum an coniungantur.

- 71 Indicia diuersa qñ coniunguntur. vi. in verb. Acta. & in verb. Processus.

- 72 Probationes minus perfectæ ob difficultatem an sufficiant.

- 73 Probatio non plena, quando pro plena habeatur.

- 74 Iudici soli non est credendum, & an ex sola conscientia possit iudicare.

- 75 Iudex ob liberū arbitriū an valeat non seruare pænā expressā à statuto.

- 76 Clausulæ ex certa scientia, & non obstantibus quid operentur circa pænas imponendas.

Delicta quando mutant substantiam.

Iudex quando non tenetur seruare statuta. n. 78.

- 77 Index potest de duabus pænis eligere quam malit.

- 78 Iudicem habere propitium querendum est.

- 79 Causæ ob quas pænæ minuendæ sunt, multæ enumerantur.

Auxiliij indignus est, qui in auxiliatorem delinquit.

- 80 Affectio an minuat pænam.

- 81 Dolosus aliter punitur, quam delinquens casualiter.

- 82 Multitudo an operetur minorari pænam.

Multitudo gentis quot hominibus constet.

- 83 Confessio spontanea an prosit quo ad minorandam pænam. quid si primò negauit, & postea confessus est.

- 84 Pax, aut remissio an minorent pænam.

Consuetudo an, & quando excusat à pænâ.

- 85 Causæ ex quibus pænâ sunt augenda.

- 86 Statutum penale in domo an habeat locum in scalis. quid in porticu, curtili, ostio, & horto. 87. & 88.

Extensio an in pænalibus fiat adhuc pendet decisio.

- 87 Domus ex quibus constare dicitur, & quid veniat appellatione domus. 88
Scala an, & quæ comprehenduntur in domo.

Delictum factum in scalis, ostio, porticu, & curtili. n. 86.

- 88 Hortus, & Area, itemq; Porticus an comprehendantur in domo.

Dispositio quando aliter interpretatur, quam verba sonant.

- 89 Delinquens in porticu prope domum, an dicatur in domo.

- 90 Delictum factum in Apotheca an dicatur factum in domo.

- 91 Delictum factum in itinere, an dicatur factum in via.

Delictum factum in Mari, vel insula, quomodo punitur.

- 92 Statutū de rapiente puellam de domo, an extra & prope domū locū habeat.
Exculpatione puella rapta an prosit raptori.
Raptor penitens an excusetur.
- 93 Statutum de conuitio, vel de insultu ad domum, qualiter intelligendum.
- 94 Scandali causa augetur pœna.
- 95 Malum exemplum nequit tollerari.
Nomina testium cur reticenda.
- 96 Pœna augetur ratione temporis.
Principium an finis in pœnalibus attendatur.
- 97 Pœna grauior sit ratione personæ offensa.
- 98 Pœna qualiter ratione animi, & modi augetur.
- 99 Delicta recētia grauiori pœna puniuntur.
Delicta reuerata pariter.
- 100 Pœna augetur propter negationem.
- 101 Iudex in augendo, vel diminuendo pœnam, debet exprimere causam.
- 102 Sententia sine expressione causæ an teneat.
- 103 Pœna vna quando facit cessare alteram.
- 104 Statutū, q̄ procedatur de similibus ad similia, qualiter intelligendū. 116
Delinquens si non est capax pœnæ quid agendum. n. 120.
- 105 Statutum vnum an corrigat alterum, & quando. 108.
Correctio in dubio non præsūmitur.
- 106 Nemo duplici pœna grauat̄.
Fiscus tenetur probare vtrq; pœnam fore plectendum.
- 107 Pœna plures quando concurrunt. sup. n. 104. & 105.
- 108 Pœna maior an & quando facit cessare minorem. sup. n. 104.
Statutum per quod pœna debet duplicari, qualiter intelligendum.
- 109 Iudex in pœnis imponendis quid seruare debet. n. 115.
- 110 Pœnis statutaris nimis leuibus, debent grauiores arbitrari.
- 111 Statuta duo, vetus, & nouum quando extant, quodnam attendendum.
- 112 Pœna antiqua per legem nouam correctā, nihilominus accusatio pro-
cedit ex lege antiqua.
Pœna statuti noui facit cessare pœnam iuris communis.
- 113 Pœnæ alternatiuæ cuius est electio. & seq.
- 114 In pœnis capitalibus electio non cedit reo.
Iudex in pœnis alternatiuis quam eligere debet.
Pœnæ non sunt alternatiuæ quando statutum indicit primò pœnam
corporalem, vel postea pecuniariam. & e contrariū.
- 115 Delictum nomen assumit à qualitate criminum.
- 116 Pœna semel electa an sit locus pœnitentiæ.

*Appellatione simpliciter pœnæ arbitrariæ an solû de pecuniaria intelligat̃.
Iudex quando loco pœnæ corporalis possit imponere pœnam pecuniariam, & e contra .*

117 *Iudex Brachij Regij an possit imponere pœnam ex suo arbitrio confiscationis bonorum .*

118 *Confiscatio bonorum duplex .*

119 *Testis an & a quo citari possit sub pœna confiscationis bonorum , quid in Reo .*

120 *Pœna fisco applicanda an possit per Iudicem superiorem remitti .*

*Reus qui non est capax vnius pœnæ, quomodo punitur in alia pœna .
sup. n. 105. & 121 .*

121 *Statuto dicente qd delinquenti amputetur manus, quid si nō habet. n. 122 .*

122 *Pregnantia qualiter probatur .*

Pœna exponentium infantes .

123 *Pœna tempore delicti, an verò tempore sententiæ sit imponenda, si statutum mutetur .*

Adiectio, vel diminutio pœnæ, quo tempore fienda .

124 *Pœna vt evitetur attenditur initium. sup. 96. inf. 124. 148 .*

125 *Pœna loci originis, aut domicilij, vel loci delicti. sup. n. 58 .*

Statuta in materia pœnali, quæ sint attendenda .

126 *Pœna forensi delinquenti in forensem, qua sit imponenda .*

127 *Subditus qualiter puniendus, distinguitur multi casus. sup. n. 125. & 126 .*

128 *Forensis delinquens in forensem, quali pœna punitur. sup. n. 126 .*

Forensis ob delationem armorum prohibitorum, quando puniri potest. etiam ferrens pertransendo .

129 *Delinquens in aliena iurisdictione contra eque forensem, si punitur in altera iurisdictione, vbi nullo modo forum sortitur, qua pœna puniendus .*

Cognitio extraordinaria pœnam exposcit extraordinariam .

130 *Iurisdictione qualiter prorogata dicitur .*

131 *Delictum commissum in confinibus, qualiter puniri debet .*

132 *Iudicibus ex pluribus quando eodem tempore quilibet possit pro eadem causa procedere .*

133 *Delinquens in exercitu quomodo puniri potest, & a quo Iudice .*

134 *Delinquens si non sortitur forum ratione originis, domicilij, aut delicti, quomodo, & a quo Iudice possit puniri .*

135 *Tractatus qualiter, & vbi punitur .*

136 *Memoria Rei in carcere mortui ante sententiam an damnari possit. & quibus in casibus memoria defuncti damna. & de practica. inf. n. 138 .*

137 *Accusatio contra defunctum, infra quantum tempus proponenda .*

Practica

- 138 *Præctica damrandi memoriam Defuncti.*
- 139 *Filius iniquitatem Patris non portabit, qualiter intelligendum.*
Pater qualiter punitur in filium.
- 140 *Delicta quibus memoria damnari potest. & sup. n. 136.*
- 141 *Pœna non declarata contra authorem, an possit declarari contra heredem. inf. in 5. par.*
- 142 *Paria sunt sententiam esse latam, vel Reum esse conuictum. de hac re infra n. 224. 225. 226. & seq.*
- 143 *Pœna nunquid transeat ad heredem si appellatione pendente Reus moriatur.*
- 144 *Quid si post condemnationem ante executionem moritur.*
Cadavera damnatorum an pro anatomia concedantur.
- 145 *Hæres an possit defendere mortuum indefensum.*
An possit reuocare confessionem defuncti.
An appellari possit.
- 146 *Accusatore mortuo an iudicium remaneat extinctum.*
Fiscus succedit loco accusatoris.
- 147 *Pœnæ an sint multiplicandæ, & quomodo. 150.*
- 148 *Delictorum vnus tantum finis est.*
Pœna insultus, & armorum, confunditur cū pœna vulneris, & quæ nō.
- 149 *Delicta tot sunt quot delinquentes.*
Item tot sunt quot personæ iniuriatæ.
Quid circa res plures vna vice exportatas.
- 150 *In delictis attenditur quod principaliter fit. 148. sup. 124. & 96.*
Vulnera plura vno ictu illata, an pro numero punienda.
- 151 *Vulneris appellatione venit scissura & qualiter.*
- 152 *Dentes appellantur arma, sed largo modo.*
Percussio tumefacta cum arma, si opus habet apertura vt mederi possit, an veniat appellatione vulnerum.
- 153 *Plures pro vno delicto an, & quando tenentur. 163.*
Tex. §. si quis quinq; solidos. de pœc. tenen. declaratur.
Soluenti pro socijs repetitio datur.
- 154 *Factum quando dicatur vnum ex diuersis actibus, vel quando plura facta censentur.*
- 155 *Sententia absolutoria, vel condemnatoria contra vnum ex pluribus socijs, an alijs prosit, vel noceat. 158. & 159.*
- 156 *Delicta connexa quæ dicantur.*
- 157 *Connexorum idem iudicium.*
Præctica seruanda quando ex pluribus socijs criminis, aliqui sunt presentes in carceribus, alij absentes, & fugitiui.

- Cautela pcedendi cautē cōtra Reos p̄sentes, & absentes. vi. inf. n. 163.*
- 158 *Sententia quando contra vnum ex pluribus ferri potest. sup. n. 155.*
- 159 *Sententia lata contra principalem quando nocet accessorio.*
Sententia lata contra Homicidas, quando nocet h̄redilis occisi.
Sententia lata contra principalem quando nocet. possessoribus bonorum.
Sententia lata contra seruum quando nocet Domino.
Sententia lata contra filium quando nocet Patri.
- 160 *Sententia lata contra adultum an noceat Curatori.*
Sententia in ciuilibus lata contra p̄sentem, non nocet tertio non vocato.
- 161 *Iustitiato vno, qui fassus est delictum, quod non fecit, si delinquens venit in sortiam iustitiæ, an p̄nā euirabit, eo quia iā executā est in aliū.*
P̄nā contra innocentem ignoranter executā, an releuabit verē nocentē.
- 162 *Innocens quamuis condemnatus potest semper audiri.*
Forma sententiæ contra h̄m̄itos contumaces.
- 163 *Sententia contra plures qualiter sit ferenda.*
Plures delinquentes in vno factō interuenientes, an eadem, vel diuersa p̄nā puniantur. latē tractatur. declar. n. 184.
- 164 *Statutum Mantuæ sub Rubr. de Homicid. declaratur. 174.*
L. quoniam multa facinora. C. de vi. pub. & priuata.
- 165 *Agentes, & patientes pari p̄nā puniuntur. fallit. n. 180.*
- 166 *Operam rei illicitę qui dat, p̄nā ordinaria plectendus. declar. sub num. 180. maxime cum potuit prouidere periculum. n. 181.*
- 167 *P̄nā pro modo culpæ cuiq; imponenda.*
- 168 *P̄nā est commensuranda delicto.*
- 169 *Animo bastonandi tm̄ quis si occidat, an de occiso teneatur.*
- 170 *Inclusio vnius exclusio alterius.*
- 171 *Iudex ordinarius secundum acta, & probata iudicare debet.*
Dolo cessante cessat p̄nā ordinaria.
Paria sunt non esse, vel esse non posse.
- 172 *Qualitas vulneris facit indicium contra illum, qui talia arma habet apta ad illud vulnus. Bertazol. conf. 232. declaratur.*
- 173 *Animi mutatio non p̄sumitur.*
- 174 *Statutum Mantuæ de Homicid. §. & intelligatur, declaratur.*
- 175 *Non dicitur hoc esse quod ab hoc contingit abesse.*
Animus quandoq; non sumitur ex qualitate armorum, quibus vitur.
Bal. in l. mandati. C. eo. declaratur.
- 176 *Statutum Mantuæ de Homicid. §. P̄sentes verō. declaratur.*
- 177 *Accessorium sequitur naturam sui principalis.*
P̄cedentia declarant sequentia, & e contra.

- 178 Statutum de auxilio puniendo qualiter intelligendum.
- 179 Statutum Mantuæ de homicid. distinctè loquitur primo de dolo, secundo de culposo, tertio de casuali.
- 180 Regula q̄ agens, & patiens pariter puniuntur, qualiter procedit.
- 181 Bertazol. conf. 299 & 326. lit. A. vo. 2. qualiter intelligendus.
- 182 Lucri & damni non est par ratio.
Animus qualis cognoscitur ex circumstantiis. (te iniuriæ.)
Vindicta indicatur ab animo, & animus à circumstantiis, & à qualitate.
Vindictæ animus non indicatur à facto, sed à causa.
Causa quomodo ab effectu indicatur.
- 183 Bertazol. conf. 326. lit. B. vo. 2. quomodo procedit.
- 184 Plures in vno facto interuenientes, quomodo puniendi.
- 185 Dyn. in c. in obscuris. de reg. iur. in 6. distinct. qualiter intelligenda.
- 186 Bertazol. conf. 327. in add. lit. B. vol. 2. declaratur.
- 187 Mandans bastonare, an teneatur de occiso.
- 188 Animus à facto indicatur, vi. sup. n. 182.
Ictus sclopi est lethalis.
- 189 Pœna ordinaria locum non habet, quotiescunq; res non est verè clara.
- 190 Res quando verè clara dicitur.
- 191 Signa & præsumptiones valde urgent, in quibusdam casibus vt pœna ordinariæ locus sit.
- 192 Consilium an sit obligatorium.
- 193 Consilium vt obliget, quæ requiruntur.
- 194 Consulens male, an per reuocationem liberetur.
- 195 Cogitatio sola an sit punibilis.
- 196 Tractatus solus an sit punibilis. 197. vbi requirita.
- 197 Ad actum proximum quando dicatur deuentum.
Tractatus vt sit punibilis, quæ requiruntur.
- 198 Compositio delictorum, à quo Iudice fieri possit.
Compositio pœnarum regulariter prohibita, & qua de causa.
Exempli mali causa cōpositio nō fit, imò maior pœna imponit. n. 235. et 236
- 199 Compositiones pœnarum quibus ex causis fieri licet.
- 200 Ad concordiam Princeps, vel Iudex supremus cogere possunt.
- 201 Compositio pœnarum non fit sine voluntate Principis.
- 202 Compositiones pœnarum, vt laudabiliter fiant, quæ requiruntur.
- 203 Compositio pœnarum quo tempore est fienda.
- 204 Compositio cum quibus reis fieri licet.
- 205 Compositio fieri non debet, nisi prius concordata parte.
- 206 Compositio facta sine parte quot mala efficiat, & inconuenientia.
 Compo-

- 207 Compositio facta sine parte valet, sed pars reclamando auditur.
 208 Compositionem qualiter sine parte facere liceat.
 209 Satisfactio qualiter, & quando facienda. n. 212. in fi.
 210 Damnorum taxatione fienda standum est iuramento damnum passi.
 211 Avari an sint iniuriarum capaces. (Fori.
 212 Iniuria facta colono an dicat facta Dño, & an Collegio si fiat vni Do-
 213 Iudex an propter compositionem, vel impunitatem amittat salarium
 pendente processu, & ibi multa in proposito traduntur.
 214 Quid in Advocato.
 Princeps potest remittere pœnam, & salarium.
 'Principi reservata non comprahendantur in generali concessione.'
 215 Beneficium renouare potest, qui est causa illius beneficii.
 216 Contractus ab initio sunt voluntarii.
 217 Voluntas Principis sufficit pro ratione.
 218 Princeps non presumitur voluisse abdicare à se suam potestatem.
 219 Delegatio continet solum cognitionem delicti, & non ea, quæ extra
 delictum veniunt.
 220 Entis quod non est, nulla oritur obligatio.
 221 Alteri per alterum non debet iniqua conditio inferri.
 Salarium debetur Iudici quando non fiat per eum.
 222 Ordo editus Mantua super salarijs Iudicum, & aliorum.
 223 Ordo Mantua antiquus super salarijs.
 Salarium an debetur officiali præterito, vel successori, & multa quoti-
 diana explicantur.
 225 Paria sunt aliquid esse, vel esse posse.
 226 Verba in dubio sunt intelligenda cum effectu.
 Impletum nil esse videtur cū aliquid restat implendum.
 227 Paria sunt non facere, vel minus legitime.
 228 Ad questionem facti non respondet Iuriconsultus.
 Testium multitudo est refrenanda.
 229 Separatorum separatum est iudicium.
 230 Publicatio processus an sit necessaria.
 231 Officialis discedens ab officio ante tempus, an perdat salarium.
 232 Compositio pœnarum pro quibus delictis fieri licet.
 233 Delinquentes quibus ex causis veniam non merentur.
 234 Delicta per quæ quis veniam non meretur.
 235 Compositio pœnarum ante finem causæ, quanta mala, & scandala
 parit. n. 237. vid. infin. 314.
 236 Scandalis occasio non est danda.

- 237 Gratiam facere delinquenti non decet ante condemnationem.
 238 Gratiam facere ad Principem spectat, iustitiam ad Iudicem.
 239 Gratia inanis, & immatura, inanem parit effectum.
 240 Delinquens semel ab uno Iudice puniunt, an iterum ab alio puniri possit.
 241 Mixti fori, quæ sunt. (n. 273.)
 242 In delictis mixti fori qualiter procedatur.
     Punitus à Iudice laico, an etiam possit puniri ab Ecclesiastico.
     Processus unius Iudicis, an impedias processum alterius.
 243 Iudex ecclesiasticus non tenetur stare processui Iudicis secularis.
 244 Præventio inter quos Iudices locum habet.
 245 Iudex loci delicti in paritate præfertur.
 246 Remissio reorum ad alios Iudices cuius expensis fit.
     Iudex renuens remittere reum, qualiter cogendus. 270.
 247 Iudices de consuetudine non remittunt reos, nisi habita fide & deliquerint in iurisdictione petentis.
 248 Principum laudanda prudentia, quando alter alteri reos remittit.
 249 Quid per gratiam conceditur, non est trahendum in consequentiam.
 250 Procedi non potest eodem tempore contra eandem personam pro eadem causa à pluribus Iudicibus.
 251 Iudex delegatus in sententiando, an sit Iudex in exequendo.
     Sententia delegati mandatur executioni ab ordinario.
 252 Executio nunquid spectat ad Iudicem ordinarium, qui sententiâ tulit.
 253 Delegationis verba sunt attendenda.
 254 Sententia euidenter iniqua non est exequenda.
 255 Iudex supremus an teneatur exequi sententiam alterius.
 256 Brachij secularis auxilium, & de eius materia latè.
 257 Brachium alterius an possit implorari à delegato.
 258 Iurisdicctio an dicatur turbata per auxilium præstitum imploranti.
     Episcopus potest suam sententiam exequi.
 259 Episcopus an possit tenere familiam armatam.
 260 Iudex laicus requisitus ab ecclesiastico, an tenetur statim exequi illius sententiam.
 261 Iudex laicus in dubio debet exequi sententiam Episcopi. & quando debet adhibere causæ cognitionem antequàm exequatur.
 262 Causæ cognitio qualiter adhibita censeatur.
 263 Iudex requisitus exequi alterius sententiam, an possit allegari suspectus.
 264 Executor merus, & nudi facti, nullam cognitionem causæ adhibet.
 265 Relationi publicorum executorum quando standum.
     Capturandus pro debito civili, an sit prius citandus.

- 266 Episcopus potest exequi facere per suos executores in rem, & in personā.
 267 Brachium seculare in subsidium imploratur.
 268 Aliud est exequi sententiam alienam, aliud pronuntiare exequendam.
 269 Iudex ab altero Iudice sub eodem Principe requisitus, exequi tenetur.
 270 Iudex requisitus ab alio Iudice exequi, vel prestare auxilium, si noluit potest puniri. sup. n. 246.
 271 Brachij auxilij imploratio est reciproca.
 272 Iudex laicus an sit Iudex competens Clerici in causa reconventionis.
 273 Reus sufficienter non punitus ab uno, an possit ab alio Iudice puniri. sup. n. 240.
 274 Delictum non punitum iuxta qualitatem, potest adhuc puniri.
 275 Reus diffinitivè absolutus quando dicitur.
 276 Absolutoria (quamvis contra conscientiam Principis) tenet, condemnatoria nunquam.
 277 Clausula rebus stantibus, & similis.
 Clausula ab observatione iudicij.
 278 Sententia interlocutoria, & diffinitiva, quæ.
 279 Practica Mantuæ circa absolutoriam diffinitivam, aut interlocutoriam, Sententia conditionalis. sup. n. 277. & 278.
 Absolutio conditionalis qualiter fit, sup. n. 277. & seq.
 280 Reus diffinitivè absolutus amplius molestari non debet.
 281 Reus quando diffinitivè, absolvendus, & quando sub conditione. sup. n. 275. cum plur. seq.
 Absolutus simpliciter intelligitur ab observatione iudicij.
 282 Sentiæ absolutoria in actione populari, an pariat exceptionē rei indicatę.
 283 Accusare nemo potest tanquā unus de populo, nisi pro delicto publico. Maligni, & calumniosi quomodo cognoscantur. n. 299.
 284 Absolutoria an, & à quo possit retractari.
 Sententia recipit declarationem à Iudice.
 285 Iudex Brachij Regij potest corrigere, emendare, supplere, ac retractare suam sententiam. declara. vt n. 288.
 Absolutus qui post absolutionem fatetur delictum, potest puniri.
 286 Fiscus auditur adversus condemnationem minus sufficienter factam.
 287 Sententiarum duarum una absolutoria, altera condemnatoria, quænam attendenda sit.
 288 Ius acquisitum Fisco per sententiam, an retractari possit absq; Principe.
 289 Sententia contra contumaces, an dicatur lata ob contumaciam, vel propter delictum.
 290 Damnatus capitaliter an habeat testamenti factionem.

- 313 Iudices quando in magna sunt angustia.
 314 Remissio Principis ante sententiã facta, tollit oẽm condẽnationẽ. sup. 235
 315 Damnatus ad mortem an valeat testari. vi. sup. n. 290.
 316 Laqueo fracto, & suspensio ẽ furca viuo cadente, quid agendum.
 317 Executio sententię capitalis, in quo loco fienda n. seq.
 318 Demolitio domus delinquentium an impediri possit per creditores, aut per uxorem.
 319 Cadavera iustitiarum publicẽ exponenda, & de inconuenientijs, & scandalis si iustitia publicẽ non fiat.
 320 Expensa piustitię exequenda, & quę sunt in cõsortatorio, à quo soluẽde.
 321 Expensa quę pro canalcata sunt ex causa iustitię, à quibus soluenda. Quid de erectione furcarum.
 322 Furcas erigere publice interest, & sunt meri Imperij.
 323 Furcas erigens sine mero Imperio, punitur.
 324 Authoritatem publicam sibi assumens, quę pœna punitur. Authoritatem publicam assumere quot modis dicitur.
 325 Procurator fiscalis an habeat ius capiurandi.
 326 Procurator Cæsaris habet iurisdictionem magnam.
 327 Præscriptio cõtra Imperium, & Ecclesiã, quã
 328 Fiscus an habeat iurisdictionem.
 329 Iudex incompetens capturare potest.
 330 Capere faciens indebitẽ qualiter teneatur, vel excusetur.
 331 Rei criminis, vt plurimum sunt suspelli de fuga.
 332 Iudex laicus an possit capturare clericum.
 333 Exceptio incompetentię circa capturam an, & quando potest obijci.
 334 Executorum ẽst capturare.
 335 Priuatus, an capturare faciat per executores tantum.
 336 Offensus an possit propria authoritate capturare.
 337 Debitor suspellus de fuga quando, & à quibus possit capi.
 338 Capturare num liceat cuilibet de Populo.
 339 Captura ab initio inualida, an iustificata teneat.
 340 Capto absoluto, an capi faciens teneatur.
 341 Fiscalis Florentię quã dignitate, & praxinentia fulget. Quid de eius locum tenente.
 342 Locumtenens fiscalis sapie naturam sui principalis.
 343 Matthæus Carlinius Advocatus Florentinus celeberrimus.
 344 Locumtenens fiscalis de quibus cognoscere valeat.
 345 Cause iustię capiurandi, quę, & n. 347.
 346 Capi faciens temere teneatur.

- 347 Captura ante delictum, in delicto, & post delictum.
 348 Captura ex coniecturis, & praesumptionibus conceditur.
 349 Suspicio falsi an, & quando pro falsitate habeatur.
 350 Suspicio falsitatis est sufficiens ad capturam.
 351 Suspicio quid sit.
 352 Suspiciones plures ex quibus scriptura arguitur de falso enumerantur.
 353 Originale scripturae alteratum, arguit falsitatem.
 354 Interlineatura in scripturis est prohibita.
 355 Suppletio post peractam scripturam non admittitur.
 356 Supplere est de nouo facere.
 357 Interlineatura quid sit.
 359 Additio scripturae facta, quando suspicionem praebet.
 360 Scriptura diuerso atramento arguit falsitatem.
 Idem quando supersunt litterae nouae, & 361.
 361 Apostilla quando indicat falsitatem.
 Litteratura diuersa manu scripta arguit falsum.
 362 Penens dicitur fateri.
 363 Positio si est falsa penens tenetur.
 364 Falsi poena quoad scripturas, quando locum habet.
 365 Scriptura vitatur testibus contradicentibus.
 366 Paria sunt producere falsum testem, aut falsum articulum.
 367 Exemplum quod habet relationem ad originale, non probat si originale non inuenitur.
 Scriptura falsa, aut erronea, qua dicitur.
 368 Scriptura cancellata, seu rasa, est suspecta.
 369 Scriptura incisa suspicionem porit.
 370 Suspicio, qua potest cadere in virum prudentem, dat causam capturandi.
 371 Scriptura licet vera, si prima fronte est suspecta, dat causam capturandi.
 372 Scripturae addere est prohibitum, & qualiter additio possit fieri.
 373 Poena falsi extraordinaria quando infligi potest ob factum prohibitum tantum, nequaquam nocibile.
 374 Poena falsi ordinaria quando locum habet.
 375 Poena extraordinaria infamiam non irrogat.
 376 Vestimenta damnati ad mortem cuius esse debent.
 377 Instituti, quomodo sepultura tradendi.
 378 In dubio praesumitur quem poenituisse.
 379 Suffragia pro animabus institutorum a quibus fienda.
 380 Potestates terrarum habent iurisdictionem limitatam a Statuto, n. 329.

- 381 Extensio materia difficilis.
- 382 Interpretatio sumpta à practica, & obseruantia, est melior ceteris.
- 383 Extensio, & interpretatio à pari procedunt.
- 384 Extensio in penalibus an fiat, adhuc lis est sub Indice.
- 385 Extensio materia à quibus tractetur.
- 387 Extensio, & restrictionis materia intricata.
- 388 Extensio verbum.
- 389 Extensio vnde duxit originem, vel super quibus fundatur.
- 390 Extensio ad quid inuenta.
- 391 Author amat corrigi ab eruditioribus.
- 392 Extensio quotuplex sit.
- 393 Extensio actiua, et eius exempla.
- 394 Statutum de mandatario quando extenditur ad mandatem.
- 395 Extensio passiva, & eius exempla.
- 396 Statutum antiquum, & nouum, referuntur in totum circa eandem materiam.
- 397 Extensio passiva quando locum non habet.
- 398 Exempla declarant, sed non decidunt.
- 399 Statutum nouum quomodo recipit extensionem à veteri.
- 400 Statuta duo vetera an comprehendantur sub vno statuto nouo.
Pœna in statuto nouo non specificata, qualiter à statuto veteri declaratur, & de duabus pœnis quæ sit eligenda.
- 401 Interpretatio quando fit in deteriore partem.
Pœna quando multiplicari potest per extensionem ibidem.
- 402 Statuti veteris obseruantia, declaratur à dispositione noua.
- 403 Arma quibus casibus licet deferre, non obstante prohibitione.
- 404 Statutum Mantuæ in Rubr. de Homic. declaratur.
- 405 Homicidij tres species, ibidem.
- 406 Distinctio inter homicidia, quando non tenet.
- 407 Extensio reciproca quæ.
- 408 Terminus à quo, & terminus ad quem.
- 409 Innundatio Venetijs.
- 410 Extensio de minori ad maius.
- 411 Reg. si de quo minus, ergo de quo magis.
- 412 Reg. propter vnumquodq; tale, & illud magis.
- 413 Reg. si de quo minus.
- 414 Statuta recipiunt extensionem à simili.
Extensio à simili.
- Ab equiparatis.
- 415 Statutum quod percutiens in gula magis puniatur, an habeat locum.
Extensio

- 416 Extensio de loco ad locum.
Statutum puniens gravius delictum in platea habet locum in palatio.
Iniuria facta Prioribus, quali pœna coercenda.
- 417 Priores nostri temporis quibus equiparandi.
- 418 Extensio de persona ad personam.
- 419 Statutum de armis an comprehendat mulieres.
- 420 Mulieres an portantes arma puniantur.
- 421 Statutum de Monacis an extendatur ad Moniales.
- 422 Statutum puniens expressè mulieres, an comprehendat rusticos ignaros, minores, & huiusmodi.
- 423 Reg. inclusio cuius qualiter procedit.
- 424 Extensio à minoribus ad furiosos, &
- 425 A servo ad Monachum, & in pluribus alijs personis.
- 426 Statuta extenduntur de persona ad personam.
 Extensio de persona ad res.
- 427 Statutum de compromisso coactè fiendo, dicitur odiosum.
Prohibitum habere officia communis, an sit prohibitum exercere.
Officium notarij banchi.
- 428 Extensio de re ad tempus.
- 429 Extensio de tempore ad locum.
- 430 Chartusia Papiæ famosissima, & ditissima.
Suspectus de fuga sicut potest capi die feriata, sic capi potest in Ecclesia.
- 431 Extensio de persona ad locum, & ibi exempla.
- 432 Extensio de tempore ad tempus.
- 433 Extensio de præterito ad præteritum.
- 434 Extensio de præterito ad præsens.
Decem prædicamenta argumentandi de præterito ad præsens.
- 435 Extensio de casu ad casum.
- 436 Statutum de armis non ferendis in nocte post sonum campanæ, habet locum in nocte Veneris sancti.
Decretum Iudicis nullum non operatur excusationem.
- 437 Extensio de casu vero ad fictum.
- 438 Mediol. Nôb. mulierum prudentia.
- 439 Extensio passiva an habeat locum quoniam fictio illum habet.
Assistens delicto an puniatur sicut delinquens.
Laudans amicum ut malè agat, punitur.
An alias quis sit facturus, quomodo intelligitur.
- 440 Scripturam iniuriosam exhibens non excusatur sub quovis pretextu.
 Extensionis de casu ad casum, multi enumerantur casus.

Extensio actiua, & passiua quando locum non habet .

441 Statutum a contrario sensu, an recipiat extensionem .

442 Extensio in limitatis non habet locum .

443 Statuti verba sunt attendenda, declara, & limita, cum plur. seq.

444 Verba ubi non conueniunt menti, nec dispositio iuxta corticem verborum est intelligenda .

445 Verba in statutis sunt intelligenda secundum com. usum loci statuti.

446 Masculinum quando concipiat femininum .

447 Taciti, & expressi an sit eadem virtus .

448 Extensio de masculis ad feminas in criminalibus .

Femina an sint ligatę statutis, & seq.

449 Verba vniuersalia quibus masculinum concipit femininum .

450 Sermo indefinitus in dispositione legis, non equipollet vniuersali .

451 Statutum contra bannitos, an extendatur ad mulieres bannitas .

Femina a quibus negotijs sint exclusa .

452 Immunitas concessa generi an comprehendat feminas .

453 Masculinum in pena ibus, & odiosis, an concipiat femininum; quid in correctorijs num. seq. quid in exorbitantibus .

454 Statutum contra fugientem a carcere, habet locum Et in mulieribus .

455 Statutum q. filij bannitorum expellantur de Ciuitate, odiosum est .

456 Statutum contra adulterum non habet locum contra adulteram .

457 Statutu loquens in bannito non habet locu in bannita, quid in recepta-

458 Femina an ligentur statuto de receptoribus bannitorum . (tore.

459 Statuta an, & quando ligent forenses .

460 Contrarium quando probari non potest .

461 Pena Statutaria tantum, & non delictorum, haud ligant forenses.

Marnirolum Rus deliciarum Sereniss. Ducis Mantuae.

462 Per Statutum prohibens putrida ejci super platea, an prohibeatur de-ferri coria .

463 Itinerantes an ligentur statuto contra deferentes arma .

464 Publicatio proclamationum, quando afficiat remissiuę .

465 Forensis non ligatus statutis, no pot illis vti, nec gaudere eoru privilegio .

466 Surdus non ligatur statuto de sono campana .

467 Forensis quando ligatur statutis, eodem modo excusari potest si-
cut subditus .

Contrariorum eadem disciplina .

468 Statutum ubi non potest habitare, nec inhabilitare .

Reg. quod tantum operetur propositum in proposito, quantum oppo-
situm in opposito .

- 459 Delictum factum de sero, vel in aurora, an dicatur factum de die
vel de nocte.
- 470 Nox quando esse dicitur pro statuto.
- 471 Extensio de statuto ad consuetudinem.
- 472 Consuetudo ut valeat, quæ requirit.
- 473 Extensio quæ in statutis pœnabilibus, etiam in consuetudine pœnali.
Forenses. sicut ligantur statutis, ita consuetudine.
- 474 Extensio non fit ex puris singularibus.
- 475 Consuetudo in pœnabilibus, & odiosis, non extenditur.
- 476 Statuta exorbitantia, odiosa, correctoria, & pœnalia, non extenduntur.
- 477 Tollerantia an excuset.
- 478 Extensio in exorbitantibus an fiat, limita.
- 479 Statuta quæ, & cur dicta sint exorbitantia.
- 480 Principum dextera, contra quos armetur.
Excommunicationes i delictis atrocissimis occultis, & reiteratis, cōcedēdæ.
- 481 Dispositio licet crudelis, tamen seruanda.
- 482 Statuta crudelia.
- 483 Extremis morbis extrema remedia.
- 484 Pœna exorbitantes.
- 485 Verbum exorbito.
- 486 Statuta exorbitantia, quæ.
- 487 Statuta exorbitantia bifarie considerari.
- 488 Dispositio de filio, an ad genus extendatur.
Extensio de filio ad genus.
- 489 Extensio in pœnabilibus valde exorbitantibus, non fit.
- 490 Statutum quod Pater possit vendere filiū ob necessitatem famis, nō exten-
(dendū.
- 491 Statutum de stercoreizante faciem, extensionem patitur.
- 492 Statutum de perentiente in gula, qualiter intelligendū.
- 493 Statutum Mantuæ de Homic. s. & intelligatur.
Extensio fienda in casu simili ad alias personas.
- 494 Statutum de receptante bamnitum.
- 495 Exorbitans promissio tolleranda ex causa.
- 496 Bamnitorum vis contra receptantem, non excusat.
- 497 Causa finalis declarat an materia sit fauorabilis, vel odiosa.
- 498 Causa quando odiosa, & quando fauorabilis dicatur.
- 499 Statuta pœnalia ad quid fiunt.
- 500 Præfatio declarat qualitatem causæ.
- 501 Statuta quæ dicantur odiosa.
- 502 Extensio non fit in pœnabilibus odiosis.

- 303 Odium est duplex.
- 304 Mens ex quibus declaretur.
Domum suam vendere an quis cogi possit, quid de frumento.
- 305 Angaria quibus ex causis imponantur.
- 306 Statuta partim odiosa, & partim favorabilia, an extendantur.
- 307 Favor publicus quando consideratur.
- 308 Statuta correctoria pœnalia, quæ.
Blasphemia pœna alterata.
- 309 Verbum corrigere sonat in bonam partem, & verbum Derogare non.
- 310 Iura antiqua qua de causa possint nouissime corrigi.
Quæ de nouo emergunt, nouo indigent auxilio, & licet mutare propositum in
(melius.
- 311 Correctio est duplex.
- 312 Correctio non fit per subauditos intellectus.
- 313 Statuta pœnalia correctoria, an extendantur.
Extensio in correctorijs fallit.
- 314 Argumentum à contrario sensu in correctorijs non sumitur.
Statutum nouum quando extenditur per vetus.
- 315 Extensio in correlatiuis, quid in connexis.
- 316 Lex corrigens intelligitur sibi terminos legis correctæ.
- 317 Statuta pœnalia an extendantur.
Extensio in pœnalibus.
Statuta pœnalia in quibus consistant.
- 318 Lex propter occasionem peccati, & pœna propter delictum.
- 319 Statuta, & iura cur pœnam imponunt.
Statuta puniunt nedum homines, sed animalia, & vsq; res inanimatas.
- 320 Pœna est afflictiua, punitiua, prohibitiua, & exclusiua.
- 321 Extensio in pœnalibus ad maiora delicta remissive.
- 322 Extensio de principali ad subrogatum.
- 323 Restrictio quando, & qualiter fiat in pœnalibus.
- 324 Dispositio generaliter quando restringenda.
Legis virtus in quibus consistat.
- 325 Statutum contra emittentem, seu extrahentem sanguinem, an extendatur ad barbitonsorem.
- 326 Sanguinis effusio in Ecclesia, an illam interdicat.
- 327 Statutum dans premium capienti bannitum, an extensiuum.
- 328 Damnum auertere, & lucrum amittere differt.
- 329 Lex quare restrictionem patiatur.
- 330 Statutum pœna capitis puniens homicidam, an habeat locum quando ad necessariam defensionem occidit.

HORTENSII CAVALCANI

DE BRACHIO REGIO

PARS QUARTA.

- F**ORMATO processu tā offensuo, quā de-
fensuo, reliquum est venire ad expeditio-
nem, vel in absoluento, aut in condemnādo
reū. † Qua de re Iudex liberum, & absolu-
tum habens arbitriū procedendi, & condē-
nandi, cuncta diligenter examinabit. c. lu-
dicantem 30. q. 5. & l. 3. ff. de Test. ac recta
statera sententiam ponderabit. c. cum æterni, de
re lud. in 6. memoriæ mandando, & præ oculis habendp, † q. Iustitia
vera depingi solet, & describi ab vna parte cum ense, & igne, ab
alia verò cū palma oliua intexta, sic tamē, vt superior oliuæ per-
maneat, quasi misericordia sit victrix; quāuis rigor æquitati par e-
xistat; † quia in pcedendo expedit ludicē rigorosum esse, verun-
tamen in sntiando iustū, & magis æquum esse decet. §. 1. vbi glo. in
stitu. de iust. & iur. in procedendo executor rigidus, sed in iudican-
do iustus Iudex, qui sū Senec. citò intelligit, & tardē iudicat. † &
semper in dubio mitiorē partē sequi dbet tanq̃ tutiorē. l. semper. cū
mult. simil. de reg. iur. nisi atrocitas delicti, & mala qualitas delin-
quentis aliter suadeat Bal. in l. quid ergo. §. pœna grauior. ff. de ijs,
qui not. in fin. & in l. quicunq; C. de ser. fug. exemplū de alapa of-
ficiali data, quā est imponenda maior, nō minor pœna, q̃ priuato.
idem Bal. in c. 1. §. iniuria. in princ. de pac. iura. sit. Marant. prac. 4.
par. n. 55. & Mar. in l. 1. n. 23. ff. de quæstio. & Gomef. pulchrē de
delict. c. 6. n. 4. dicit † q. iniuria alicui facta, respectu personæ potest
atrox iudicari, vel rōne qualitatis iniuriæ, aut loci, & vi. D. Menoc.
de arb. q. 85. n. 4. in atrocissimis quidē delictis Iudex promptior esse
debet ad condemnandū. Bal. in l. ita vulneratus. 1. lect. ff. ad leg. A-
quil. Ceterum in vniuersalibus mitis, & æquus, † Nam licet capru-
xa afferat p̃iuditium magnū, tortura damnum maximū, & senten-
tia

- tia utquā maximū; tñ executio sentētiæ est damnum supra modū irreparabile, ita q̄ licitū sit resistere de facto, vt latissimē dixi in secunda par. huius tract. sub n. 120. cū seq. & est summopere aduertendū ne confundantur termini iustitiæ, vt aliqui faciunt, qui ctedunt ꝑ crudelē idem esse qđ rigorosum, sed re vera decipiuntur, imō animam suā illaqueant. qm̄ crudelitas est propriū Iudicis tyranni, & rigorositas Iudicis magnæ auctoritatis, Put. in verb. crudelitas, cap. 1. Fab. à Montelo in eius prac. arb. artic. 8. nu. 3. fo. 49. ꝑ & tunc dī Iudex crudelis, qui non habet distinctionis regulā, & nemini parcit, licet excusationi locus sit, vt dixi in 3. par. n. 3. & nulli cōpatitur, nec sexui, nec ætati, nec moribus, exemplum de Nerone, ac de Herode, quorū fuit propriū crudeles esse, & innocentes occidere (vt dixi in ꝑcedenti par. n. 207.) Alij honorē acquirere existimant, cū rigorosos se ꝑbent, vbi æquitas secus suadere videtur; quos ignaros, & ꝑteruos Iudices appellat Catal. de sindic. nu. 26. & ij sunt qui iustitiam claudā, & mancā reddunt, immo iustitiā monstruosā faciunt: vi. Tiraq. de retract. lignagier. §. 15. glo. 1. vbi pulchrē loquitur, ꝑ Vnde condemnare non condemnandū, vel absoluerē non absoluendum, aut pœnam sine causa augere, vel minuere, sed propriā ceruicem attendere, est ꝑprium ignari, & crudelis Iudicis tyranni; sūm glo. in d. l. quid ergo. §. pœna grauior. ff. de ij, qui not. infra. Fely. in c. inter ceteras. de resc. Dec. cons. 100. Marf. prac. §. constante, n. 24. Boer. decis. 317. n. 3. Clar. q. 43. ver. Scias. vbi
- 9 Baiar. ꝑ ait q̄ Iudices cauere debent, ne aliquid dicant in iudicādo quod vulgo iniquū videatur, & ei⁹ opinioni nō applaudeat, q̄ vulgi opinio videt quoddam ius naturā in situm, licet de iure scripto possit talis opinio vulgi cauillari, per glo. in l. maior annis. C. de transac. Verū ad claudendum ora vulgi non sufficerent Pedamon tanæ stuppæ ex canabe, aut lombardicæ ex lino, & hac de causa dixi vanas voces populi non esse exaudiendas; vt in prac. de Test. par. 3. sub n. 210. sicut arbitrij nři non est, quid quisq; loquatur, sed fac
- 10 bonū ne timeas: titā arbitrium liberum importare videtur quod standū sit declarationi in re dubia iudici nostro. l. cū quidā. la. 2. ff. de legat. 2. quia ꝑsupponitur abesse dolus. l. creditor. §. in bonæ fidei. n. 14. de act. limita, s; à Principe in contrarium ordinatum non sit. l. 2. ff. de noxal. l. liberorum. ff. de ijs, qui not. infra. l. sancium.
- 11 C. de test. & l. ꝑcipimus. C. de appellat. ꝑ an & quibus de causis, quis sine accusator condemnari possit, vid. Dec. in l. ea est natura

- in addit. de reg. iur. Ancat. in c. 1. de accusat. in 6. inter quos quando delictum est notorium, & quando ex officio potest procedi.
- Et cū de interpretatione pœnarum, & de impositione earū tractandum sit, tā de iure cōi, q̄ statuario, per nonnullas breues regulas hoc explicabimus; † Quotiescunq; igitur sit mentio de pœna simpliciter, semper est intelligendū de pœna corporali. Abb. in c. inter alia. vers. ex hoc de immun. Eccles. Clar. Clem. 2. §. 1. de hæret. Carauit. rit. 7. n. 4. nec obstat l. semper in obscuris. vbi Dec. n. 12. de reg. iur. qm̄ habet locum qn̄ sub vno verbo diuersæ res cōprehenduntur, † exemplum de pœna capitali, quæ stat in triplici differentia, vt statim dicā,
- 13 quia intelligitur de minori; † Idem qn̄ pœna esset vel corporalis, vel pœcuniaria, quia de pœcuniaria intelligitur l. penul. ff. de pœn. Verū sū subiectam materiā pœna debet accipi vel pro corporali, vel pœcuniaria, ridiculū. n. esset, q̄ pro iniuria simplici pœna intelligeretur de corporali, & pro atroci iniuria intelligeretur de pœcuniaria, nisi ex qualitate personæ, & circumstantijs aliter dicendū sit. † qm̄ verba in dubio sunt intelligenda sū subiectam materiā. l. si vno anno. ff. locat. vid. Fely. in c. penul. de sent. excom. & Dyn. in reg. in obscuris de reg. iur. in 6. & Cano. in c. penult. de except. & latissimē per Bonacoss. (qui alios alleg.) in suis q. crim. super statu. in ver. pœna per co.
- 15 † Similiter statutum loquens de pœna amputationis mēbrī, intelligitur de manu, tex. in auth. vt nullit. l. 6. §. vlt. , & ibi Doc. scilicet de manu minus fructuosa, per c. in pœnis, & c. in obscuris de reg. iur. in 6. Cēpol. in l. si fugitiui, n. 2. 3. 4. 5. & 35. vsque ad 40. Euerar. centu. in loc. à priu. ad hab. Crass. co. op. c. 2. 9. 19. Gomef. reg. Canc. de annal. poss. q. 48. col. 1. lit. e.
- 16 † Si verò statutum loquitur simp̄r de pœna capitali, tunc de minori pœna, hoc est de pœna exilij, Bar. & Doc. oēs com. in l. transigere. C. de transac. vbi Mant. n. 3. 1. & 3. cum seq. tex. cuncta glo. in l. 1. C. ne ludēi m̄cip. Christi. Bal. in l. si. in fin. c. quæ res vendi. nō poss. Claud. in l. vt vim, de iust. & iur. & ita sunt intelligendi Cano. tex. & Glo. in c. inquisitionis de accusat. glo. in §. in summa. ver. extraordinaria. Institut. de iniur. l. secularij. §. sunt quædam. ff. de extraor. Crim. l. Iulia. §. Hodie. ad leg. iul. repetun. Marf. in prac. §. opportunē, n. 40. & Fely. in c. qualiter, & qn̄ sub n. 23. de accusat.
- 17 vbi dicit q̄ sū leges septem sunt genera pœnarum, tres capitales, & quatuor non capitales, † & pœna capitalis stat in triplici differentia,

rentia, prima de morte hominis, secunda de amissione libertatis, & simul ciuitatis, vt damnatio in metallum, tertia de amissione ciuitatis tm̄, quæ est pœna exilij. l. in criminalibus, in verb. capitalent. C. de iurisd. omn. iud. & in l. z. in princ. ff. de pœn. & l. 2. ff. de pub. iud. Michael Craſſ. com. op. lib. 1. c. 3. q. 25. & D. Menoc. de arb. iud. caſ. 310. n. 10. & 11. & ſic nota, q̄ aliud eſt dicere pœnam mortis, aliud pœnâ capitale, vt reſpondet Marant. in ſua prac. in 4. par. 47. & ſeq. q̄n̄ enim ſit mentio de pœna mortis, intelligitur de ſeparatione aîæ à corpore. Fely. d. c. qualiter. Clar. d. q. 67. & ibi Baiar. n. 6

18 ¶ Sunt et̄ multæ aliæ pœnæ de iure ciuili ſcriptæ, quæ t̄n̄ in deſuetudinem abierunt, vt damnatio ad beſtias, pœna parricidæ culeo inſuti, in mare proiecti, pœna qua falſarij è ſaxo tarpeio deiiciebantur, & qui abortû dolosè cõmittebant, in puteo ſuffocabantur: Aliæ erat pœna aquæ, & ignis interdictio, vel delinquentes viuî cõburebantur, damnatio in metallum, & deportatio in Inſulam; ſed hæc duo adhuc ſeruâtur, erat pariter pœna ſtigmatis, q̄ hodie ſeruatur in ſclauis, ſeu ſeruis non chriſtianis: & de ijs, ac alijs quamplurib⁹ pœnâ tex. gloſ., & Doc. in l. ſi quis in metallum, & per tot. tit. ff. de pœn. Clar. q. 67. per tot. Farinac. i. tit. de delict. & pœn. per mult. qq. etat et̄iâ in vſu pœna talionis, vt dẽs pro dente, & qui occidit occidatur, de quâ Menoc. caſ. 322. n. 3. & per alios caſus, quos per te videre potes. ¶ Pœna verò perpetui carceris, abſciſſionis, vel mutilationis membri parû eſt in vſu, & non dicitur capitalis ſm̄ Bar. in l. 2. ff. de pub. iud. & Bal. in l. eos. C. de accuſat., & omninò vi. Maria. in c. veniens, de accuſat. vbi latiffimè de qualitatibus pœnarum, & quando pœna pecuniaria conuertatur in corporalem data ſoluendi impotentia. Put. in ver. pœna, cap. 5.

19 ¶ Sed hodie omnes pœnæ p̄nt ſub duobus membris comprehendî, videlicet aut capitales, aut non, ſeu pœna eſt mortis, ſeu citra mortem, vt per Clar. d. q. 67. verſ. diſtinguendo. ¶ & not. q̄ olim pœnâ mortis et̄ blaſphemi puniebantur, vt in auth. vt non lux contr. nat. eſt nouell. 77. & lapidabantur in Leuitic. cap. 24. quæ hodie recepta non eſt ob ſtatutorum diſpoſitionem, nec mirû ſi t̄m̄ vigeat hoc blaſphemiæ peccatum, Menoc. de arb. caſ. 375. n. 26. Clar. in §. blaſphemia. verſ. ſed quæro. nihilominus in hoc crimine ad torturam

20 deuenitur p̄ ea, quæ in 3. par. dixi ſub n. 129. ¶ Blaſphemo, & periuro ſolet et̄ hodie lingua perfodi, vt per Decia. de pœn. pecun. ex. 23. n. 21. latè Plot. in trac. de blaſphemia. Item pœna mortis corrû-

pentibus

- penitibus Dei, ac Sanctorum imagines, in sacrilegos, in vinearū vastatores, & arbores fructiferas incidentes, scalas nocte apponentes alienis fenestris, in muros Ciuitatis transcendentis, in transfugas, sepulcrorū violatores, pacis publicæ perturbatores, & alios quā plures catus ponit Farinac. de pœn. q. 20. per tot. Guliel. Bont. inter tractar.
- 21 crim. diuers. fo. mihi 444. † Et quinq; mortis pœnarū species assignantur, videlicet spiritualis, ciuilis, æcularis, affectualis, & æternalis, sūm Archid. in 2. q. 7. cap. placuit, & Luc. de pœn. in l. 1. n. 33. C. de Desertor. lib. 12. & olim apud Athenienses utebantur beneficio, & apud Barbaras nationes, & Tyrannos tpe primitiæ Ecclesiæ pluribus alijs mortis speciebus, quæ apud nos Christianos ob aīæ periculū non sunt in vſu, nisi contra inimicos fidei Catholicæ. † qua
- 22 de causa Iudæi, qui in aliquē suæ sectæ ad fidem conuersū impetū facere audent, & saxis, vel alijs modis eum percutere, & hæretici viuī cōburi possunt; vt in l. 2. c. de Iudæ. & vid. Decia. trac. crim. tit. 3. pœn. lit. S. cap. 42. n. 4. rom. 1. vbi de multiplici pœnarū genere, & Boff. in tit. de plur. violent. per tot. & Menoc. de art. iud. in mult. q. q. & cas. † Hodie nulla alia pœna mortis est in vſu, quā capitis, furcarū, & ex causa strangulationis, à qua consuetudine, in pœnis præsertim arbitrarijs, non est recedendū. l. minimè deleg. l. si quis reū. ff. de cust. reo. l. hodie. ff. de pœn. Abb. in c. de causis. in fi. de offic. deleg. Fe-
- 23 ly. in c. inter ceteras, n. 20. de rescript. vbi ait, † q. ppter consuetudinem formā statutorū transgredi licet, vt qñ ob magnam sceleritatem, anteq̃ delinquens mortū tradatur, solet ad caudam equi duci, seu trahi ad supplicium, & ēt forcipibus ignitis affligi. Franc. decis.
24. 240. n. 10. & vid. Baiar. ad Clar. d. q. 67. † sed hic pone, q. à statuto, seu à consuetudine sit pœna mortis imponenda in certis delictis, vt per Farinac. de pœn. d. q. 17. n. 53. & alio statuto caues, q. vbi ingeritur pœna mortis, ēt bona confiscari debeāt; item pone q. Iudex liberū habens arbitrium condemnandi vsq; ad mortē inclusiue, teneatur ēt seruare statuta, & eueniat casus enormis delicti nō comprehensus in dicto primo statuto, & Iudex velit condemnare pro arbitrio suo vsq; ad mortem inclusiue, an ēt tenebitur velit nolit imponere confiscationem bonorū; hanc qñem de facto habui in Ciuitate Mantuæ, & fuit conclusum, etiā in pœna mortis arbitraria, venire de necessitate confiscationē bonorum, vt obseruatum est, & sic
- 25 necessitas imposita fuit ei, qui ex arbitrio iudicauit; † quāuis bonorum confiscatio de iure locum habeat quādo delinquēs bananum

est, tanq̃ contumax in pœnam mortis, per tex. in auth. bona damnatorũ. C. de bo. damnat. sed qñ reus esset præsens, dicta auth. & bonorũ confiscatio non videtur habere locũ; & reus præsens in pœnã pecuniariam condemnatus, debet luere pœnã in corpus. l. si. ff. de in ius voc. & in l. si qui, id quod. ff. de iurisd. omni. iud. l. quæcunq; C. de ser. sug. & sic in subsidium bonorũ confiscatio, aut pœna corporalis venire dñ, & non principaliter, & tamen, vt s̃ os mihi clausum fuit, sub prætenu quod ita seruatu sit. Qua de re si Iudici non videtur locus esse confiscationi bonorum, nec in pœnam mortis arbitrium extenderet, vbi vigeret tale statutu, & obseruantia, vt Mant. licet ipse nequaquã libenter acquiescere potuerim ppter arbitriu liberum, & per aliam rōnem, quia sententia condemnatoria ad mortẽ iusta videtur, sed addita ẽt confiscatione bonorum illam nimis excessiuam esse arbitratus sum, per d. auth. bona damnatorum. C. de bo. damnatorum. ¶ Itẽ quia Iudex, qui ex generali arbitrio habet autoritatẽ damnandi reum capitaliter, non pōt bona illius confiscare, si reus ẽ præsens. Peregr. de iur. fisc. lib. 3. n. 26. de pub. bono. Bal. in c. 1. ver. sed hic quæro. de pac. tenen. Alex. conf. 116. n. 13. vo. 2. Dec. consil. 252. C. pol. conf. 17. col. 1. Nihilominus in Iudice nro aliud esse teneo ppter supremam autoritatẽ, per ea, q̃ passim dicta sunt in hoc trac. præsertim, p. 1. secus in inferiore, cui datum est arbitriu, vt te-
27 net Bal. in l. 1. C. ne sine iussu princ. ¶ & in hoc proposito sciendũ est, q̃ bonorum confiscatio duplici modo imponi potest, vel principaliter, aut in cōsequentiã, qñ veniẽt in cōsequentiã, & nō principaliter, tunc superueniente morte naturali, non est q̃rendum de bonis; si verò pena mortis, & bonorũ confiscatio veniunt a quẽ principaliter per legis dispositionem, tunc superueniente morte naturali, non resoluitur pœna confiscationis bonorũ. ita colligitur ex Bal. in l. si quis in princ. C. si reus. aut accusat. mor. fue. Damas. reg.
23 vbi amoto principali, dñ amorum accessorium; de primo exemplum est qñ statutum, aut lex exprimit qualitatem delicti, & pœnã mortis, & simul confiscationem bonorũ, vt s̃. de secundo exemplũ est in casu nro, in quo Iudex arbitratus est pœnam mortis, & in cōsequentiã venit bonorũ confiscatio virtute alterius statuti præ-narrati. & ad hæc vid. Farinac. de pœn q. 10. n. 57. ver. aut verò agit.
28 Redeundo ad pœnas, quæ ab aula recesserunt, loco eorũ est arbitrium Iudici aliam pœnã (modò vsitatã) in similibus imponere, tenet glo. in l. 1. de seditios. ¶ dummodo pœna cōmensuretur delicto, Me.

- noc. de arb. Iud. q. 96. n. 38. & q. 83. n. 2. † vbi pēnam variari pro tēporum diuersitate, & facinorosorum peruersitate; & ideo hodie est in vsu pēna t'remij perpetui, vel ad tempus apud Italos, vel bannum, aut exiliū, vel deportatio, quod n̄fates dicunt confinare in Corsicā, vel in Insulam Atabariæ, præsertim apud Regnicolas, & Venetos propter cōmoditatem Insularū, vt refert Clar. d. q. 67. ver. deportatio. Rei ēt relegantur extra propriā prouinciā eius Dñi, in cuius dñio delictum secutum est, & delinquens fuit condemnatus. & in practica ita banniri solet, videlicet. † Bannimus te p'triginta miliaria longe circū circa à Dñio isto, vel plus, aut min⁹, s̄m q̄ Iudici videbitur, Clar. q. 26. ver. vidi. & Baiar. loquens de quinq; speciebus exilij, ad Clar. q. 71. n. 1. & 5. † ait q̄ exulatus à loco delicti, & à patria exulatus intelligitur, per Iac. Beluif. in pract. iudic. tit. de fuga reo. n. 39. quem refert, & sequitur Vulpel. consil. 30. §. 8. n. 4. Menoc. de arb. cas. 330. & idem Baiar. ibi nu. 6. † aliud valde quotidianum dicit, q̄ condemnatus in pēnā exilij, quādiū moratur in carcere post dictā condemnationem, illud tps computatur in tēpore, quo debet stare in exilio, per Franc. decif. 317. vol. 2. & sub. n. 9. † dicit, q̄ si tps exilij non fuerit determinatum, sed dictum sit, condemnno ad tempus, intelligitur per decenniū, per tex. l. sine p̄finito. ff. de p̄en. secus si simpliciter dictū sit, condemnno in exiliū, quia intelligitur de perpetuo exilio, s̄m Bal. in l. 1. col. 1. C. de postul. l. seruus. C. de p̄en. & co. testatur Gomef. de delic. c. 4. n. 3. & 5.
- 31 tenet, & concludit † exilium ad beneplacitū Iudicis transire ad successorem, nec per mortē cessare, tametſi Bar. in l. centesimis. §. ita stipulatus de verb. obl. contrariū tenet. tñ obseruantia est contra Bar. ex quo beneplacitū refertur non ad personā Iudicis, sed ad publicā personam, q̄ representat. & hanc esse veram op. & tenendam in iudicando Gomef. testatur, & Brunor. à sol. qu. 23. num. 15. † & qui
- 32 exilium frangit, regulariter tenetur exulari per tempus duplicatū, Peguer. q. crim. cap. 41. facit Bal. in l. 1. in fi. C. de Monopol. & de p̄enis, q̄ hodie sunt in vsu, vid. Clar. q. 64. vbi iuxta casus contingē-
- 33 tiā in practica inuenies. † Verū p̄enæ de iure cōi ferē oēs per statuta locorū, vel Principum decreta sunt hodie vel auctæ, vel diminutæ. Ideoq; statuta sunt benè, & diligenter consideranda, & videntæ sunt constitutiones, & proclamata Principū, & illa seruanda, vbi statutum non loquitur, vel qñ sunt correctoria statuti, † quia leges
- 43 Principis dominantis sunt loco iuris cōis, vt inquit D. Borgan. Caualc.

- ualc. decif. 35. per tot. p. 1. & in proposito multa specialia ponit Fab.
à Montel. in sua prac. arb. par. 4. per tot. & demū recurrit ad ius cōe.
- 35 † Quotiescunq; aut pēna est arbitrandā, tunc debet ratio haberi qua
litatum delicti, & personarū, vt inquit Gomef. var. resol. tit. de delic.
c. 6. n. 4. Qm̄ senectus, iuuentus, furor, ebrietas, ira, ignorantia, ma-
gna virtus, & excellentia Reip. vtilis, in delictis leuibus, & graui-
bus excusationem præstant, sūm Clar. q. 60. per tot., secus in delictis
pensatis & præmeditatis, & qñ quis esset solitus delinquere, vel d-
linqueret in personam publicā, vel in magna dignitate constitutā.
- 36 Abb in c. super spoliatioue, de ord. cog. & j. dicā. † Qua de re scien-
dum circa criminū qualitates pēnā augentes, q̄ si qualitas aggra-
uans delictū, non est expressa in quærela, seu in libello accusato-
rio, sufficit q̄ præsumptione iuris ex narratis in libello percipiatur,
put co. concluditur, Soc. conf. 188 lib. 2. quem Clar. alleg. q. 90. vers.
in hac aut materia, sicut ē in causis ciuilibus. † hinc est q̄ inquisi-
tiones cautē formari solent cū narratione facti, & forsā ad tollen-
das has dubitationes inoleuit practica in statu Sereniss. magni Du-
cis Dñi mei, in quo non formātur inquisitiones præsertim in patria
mea more aliorū locorum, nisi se constituat, quia datur solū copia
inquisitionis si petatur, sed nō transmittitur, vt aduerti in 2. par. n.
299. sed vbi hæc magis cōis practica seruatur formandi inquisitio-
nes, † si qualitas aggravans minimē deducta sit, nec in processu ac-
cumulata, sed duntaxat incidenter pbata exitit, sal̄ erit, quia lu-
dex per eam poterit augere pēnā, prout iuris Gomef. de delic. c. 1.
- 37 n. 8. vbi testatur de cōmu. & rationē assignat; † quia in criminalib⁹
non requiritur quod sūtia sit conformis libello, dummodo delictū
sit probatum, sic ē qualitas non probata, si de principali delicto
constat, quis de consuetudine condemnari potest, Clar. d. q. 66.
- 38 † Alia qualitas deducitur, q̄ appellatur qualitas scientiæ, & hæc de-
bet pbari ab allegante scientiā tex. cum glo. & Doc. in l. qui cū alio
contrahit de reg. iur. & in l. quod te. ff. si cer. pet. & de hac scientiæ
qualitate Mascar. latē concl. 8. 79. in verb. scientia, vbi multas concl.
vid. in 5. par. n. 92.
- 39 † Verū in materia nra criminali, & circa statuta, dico, q̄ ille, qui bā-
nitum recepat (licet alleget ignorantia suam) videlicet ignorasse
cām bamni, vel eius qualitates, tñ non excusatur quia tenebat pri⁹
inuestigare, si erat prohibita huiusmodi receptatio. Nel. de bamn.
q. 20. in fi. 3. par. 2. temp. Plot. de in lit. iuran. §. 2. n. 14. vt j. dicā,

- 40 & ex hoc subinfertur quod ignorantia qualitatum non excusat illū, qui scire debet, aut scire præsumitur. d. l. quod te. ff. si cer. pet. præsertim quā delictum est iure naturali, vel gentium prohibitū. vt q. 4. notandum, idem delinquendo in ijs, quæ sunt iuris civilis, vel ca-
- 41 nonici. quia non licet ignorare iura. l. 2. de iur. & fac. ignor. vid. Put. in tract. sindic. in ver. pœna. c. 8. n. 1. 2. & 3. vbi distinguit, vt di-
- 42 cā in 5 par. ¶ Porro scientia præsumitur in vicinis, noris, agnatis, cognatis, & familiaribus, præsentibus, & non absentibus. tex. glo. & Doc. in l. non hoc. C. vn. cog. Masc. concl. 879. cum alijs seq. facit Gabriel. co. concl. tit. de reg. iur. concl. 5. vbi loquitur de scientia, & simul de ignorantia quā vterq; præsumitur Dec. in d. l. qui in alterius de reg. iur. D. Menoc. de Arb. q. 72. & cas. 186. & Masc. d. concl. 879. vbi tractat quando ignorantia in facto proprio excusat, & conclus. 633. vbi de ignorantia in facto alieno, & per alias multas conclus. vbi de ignorantia iuris, & facti.
- 43 ¶ Rursus quo ad receptionem bamniti, aut delinquentis, qui recepat dñ sciens, primò si notorius sit delinquens, aut bamnitus, secundò si fuit iuxta solitum baninum publicatum, per loca solita, & ad hæc vid. Franc. Marc. in decis. Delphi. q. 523. lib. 2. Cachera. decis. 71. Clar. q. 60. ver. sed nunquid. Blanc. prac. crim. in ver. ignorantia, vbi an Proclama absentes afficiat. terriò quando receptor fuit præsens delicto. quartò, quando in loco erat fama publica, eum esse delinquentem, & de omnibus ijs qualitatibus habetur per Fabia. à Montel. in d. eius prac. arb. 4. pat. n. 907.
- 44 ¶ Hinc quæro dicit statutum, quod si quis receptauerit bamnitū, vel diffamatum ob delictum capitale, incurrat pœnam rebellionis, & læsæ Maiestatis. Modò quidam scienter receptauit statim delinquentem nondum diffamatum, sed bene sciuit deliquisse delicto capitali atrocissimo, nunquid iste incurrit pœnam supradictam? &
- 45 videtur dicendum, quod sic quia etiam in pœnalibus, & correctorijs fit extensio, Bar. in l. quemadmodum, cir. med. & per glo. ibidē. C. de cens. & agric. lib. 12. Castr. in l. bona fides. ff. de pos. Bal. in l. non sine. ad fi. de bo. liber. & pœna locum habet etiam in casibus in superficie literē diuersis ab identitate rationis, glo. in Clem. 1.
- 46 ver. Præsidentes. cir. fi. de rescript. ¶ nam vbi est eadem ratio, vel omnimoda similitudo, non dicitur propria fieri extensio, glo. in c. 1. in ver. Italia. de tempo. ord. lib. 6. multò magis dicitur casus comprehensus expressè, & non per interpretationem quādo subest maioritas

- loritas rōnis. l. & si non defendatur. ff. de pēn. quoniā plus est scire, certō quem capitaliter deliquisse, quā eum esse diffamatum, ex quo stare potest, q̄ quis sit diffamatus; & tamen iniuste, quia non deliquit; Item stare potest q̄ quis receperit ignoranter delinquentem diffamatū, sed quando verē sciuit deliquisse, & recepit, hoc magis est, & maius peccasse dicitur, & ipso facto in mala fide constituitur, arr. l. sine. ff. de vsu cap. & dī in dolo vero. l. si quis in graui.
- 47 §. sciens. ad sylleia. † Præterea vbi aliqua cōiter æquiparantur à iure cōmuni, tunc dispositio pēnalis odiosa, & exorbitans loquens in vno casu specificē, extenditur ad reliquum, glo. in c. si. post vers. p̄uisione. de elect. in 6. similiter. Dispositio quantuncq; pēnalis extēditur, si tendit ad alterius declarationem ad oēs casus, vbi dispositio antiqua per nouā recipit declarationem necessariā. C. quis quis. 84. distinc. pulchrē Ro. cons. 105 sub n. 2. & vid. Brunor. à sol. q. 27. n. 11. & Marf. §. aggredior. n. 64. cum seq. & de materia extensionis latissimē dicam infra n. 380. vsq; ad n. 530.
- 48 † Verū contrarium de iure verius esse dico in casu isto, quia ratio statuti debet attendi. l. cū ratio. de bo. dānat. & mens p̄narrati statuti ea esse dicitur, quōd bamniti, etiam diffamati equiparentur postq̄ in eadem dispositione, ratione, & pēna simul comprehenduntur. l. eū actum de neg. gest. c. translatō. de constitu. Et quoniam maius delictum facit, qui publicē contemnit iustitiam, quam ille, qui hunc finem non habet. l. si quis. §. qui abortionis. ff. de pēn. l. exemplō. C. de probat. is receptator non dicitur contra publicam iustitiam venisse, quandoquidem recepit delinquentem adhuc non diffamatum, quod multū re, & verbo differt à mente, & verbis
- 49 statuti, † & vbi verba non conueniunt, non conuenit dispositio. l. 4. §. toti de damn. infect. l. quod constitutum de mil. testa. statutum. itaq; factum videtur ad reprimendam audaciā illorum, qui non timeant iustitiam publicam offendere, receptando bamnitos, & diffamatos, quia res est mali exempli, non sic qn delinquens adhuc non est diffamatus, quia peccatum occultum minus punitur. est tex. in §. institut de iniur. §. 3. vbi furti manifesti pēna est quadrupli, non manifesti dupli: Publicum verō peccatum magis punitur, vt euitetur malum exēplū; cuius causa grauior pēna imponit l. oēs. §. in acie. de re. mil. & in pēnalibus qn assignat rō diuersitatis in mēte, & verbis, nō est recedendū à p̄prietate verborū. l. nō aſt de leg. 1. l. semp i pēnalibus de reg. iur. l. nō videt §. in pēnalib⁹, vbi Dec. n. 10. ff. eo.

- ff.eod. quinimò interpretatio fit contra proprium significatum verborum, vt pœnæ molliâtur Bar.in l.centefimis. §. si ita stipulatus de
- 51 ver.sig.† non obstat in contrariū adducta, quia non fit cōprehensio casus similis, qñ exrat alia dispositio expressè casum similem continens, & hoc ponit falcem ad radicē, vt de alio statuto puniente receprantē delinquentem simpliciter, quia primū loquitur de difamato de delicto capitali, sñ loquitur de delinquente simpliciter; Ideo quælibet dispositio propriā pœnam habet, vnam diuersam ab altera, & ex diuersis non bene inferitur l.papinianus. §. exuli de mi-
- 52 nor. † & propterea qñ per aliam dispositionē est prouisum casui omissio, & per eā delictus casus omissi in primo statuto impunitū non remanet iux. leg. itā vulneratus. Ad leg. Aquil. tunc non fit cōprehensio ab identitate rationis. minusq; extensio, Bal.in l. transigere, sub n. 1. ver. iste passus. C. de transac. nec adest maioritas rationis, de qua in contrarijs per ea, quæ dicta sunt pro hac parte. Nec statuētes credendum est interrogatos rñdisse hunc casum velle cōphēndi in dicta prima dispositione, cū sciuerint cōprehensum esse in alia dispositione, & sic cessare etiam videretur ratio Ro. conf. 105. & pro hac parte conferunt valdē iura adducta per Cachera. decis. Pedamont. 66. & Euerar. in eius centu. loc. 3. §. arg. à ratione legis larga. possent nihilominus concurrere aliæ qualitates magis aggrauantes delictū in isto receptatore, vt locum esset pœnæ arbitrariæ, puta trirēmijs perpetui, si prius sciuerat tale delictum esse patrandū, multò magis si ipse mandasset, quia si non constaret de reuocatione, posset puniri non virtute dicti statuti, sed pœna alterius statuti de mandato, & receptatore delinquentis, iux. qualitatē
- 53 criminis;† & in materia duorum statutorū pro eodem delicto, pœnam diuersam imponentium, an alter alteram pœnam tollat, vid. Caualc. decis. 6. n. 6. p. 1. Bonacoll. in suis qñt. crim. sup. statu. i. verb. pœna.
- 54† Modò ad rem: dixi habeudam esse rōnem qualitatū delicti, & delinquentiū, vt docet Put. in verb. pœna. cap. 8. & 10. & pulchrè Guid. Pap. decis. 206. n. 14. & 15. Nam aliqui delinquunt casu, vel in rixa, vt a cōiter accidentibus contingit viris gloriosis, & superbis; & in Prou. 13. habetur: Inter superbos semper iurgia sunt. Aliqui propter ebrietatem, & ij (si non sunt soliti ebriari) merentur aliquā veniam; qm̄ alij sunt fatui, & multò minus puniuntur. Imol. in l. si verò. §. de viro. ff. solut. matr. Alij delinquunt ob consuetudinem, & habitum prauū, quibus maior pœna irrogatur. l. quid ergo. §. pœna

- ma grauior. ff. de ijs, qui not. in fa. & de huiusmodi delinquentium distinctionibus vid. omnino Fab. à Monteleo de eius prac. arb. par. 5. n. 15. 16. & 17. cum alijs seq. car. mihi 397. vbi de qualitate in anima consistente; de qualitatibus corporis tam de naturali, q̃ de accidentali, sub n. 20. concludit, q̃ tria requiruntur ad hoc, vt nobilitatis causa pœna minoretur, videlicet nobilitas natalis, & q̃ in bonis conspicuus sit in diuitijs, in luceq; & exercitio circumspectus, & vid. Farinac. q. 23. & Clar. q. 68. † Si verò nobilis in derogationē, siue contumeliam officij, vel dignitatis deliquit, tunc magis punitur nobilis, q̃ ignobilis. Cēpol. conf. 39. n. 23. & 24. & in hac materia distinctionis personarū vid. Doc. quos adducit Baiar. ad Clar. q. 60. à num. 92. vique ad num. 106.
- 56† Pœna aut̃ homicidæ (qui ex proposito occidit) de consuetudine, est amputatio capitis. c. 1. de homic. & l. 1. ad leg. cor. de sic. si in pura rixa, & affectata, pœna est treremij perpetui, non affectata ad ips, vel perpetui banni. † Assassini, qui pecunia, vel p̃cio occidūt pœna furcarum, & assassini vias publicas frequentantes (vltra furcarum pœnā) solent eorum cadauera in frusta scindi, & appēdi ad loca delictorum, † simili pœna plectuntur famosi latrones, & qui simul cū latrocinio occidūt, nam ad caudam equi ducuntur ad supplicium, & interim forcipibus ignitis in diuersis corporis partibus affliguntur; fures fustibus publicè afficiuntur, fraudatoribus ictus funis in publico, falsarij mitra cum eorū falsitatis inscriptione coronantur, & fustigantur publicè, aut in publica berlina stare per aliquas horas solent, quæ appellatur pœna colariæ à Clar. q. 70. vers. est etiam, & ver. mitre. D. Menoc. de arb. lud. q. 80. n. 41. Farinac. d. tit. de pœn. q. 8. 19. n. 29. † & in summa in pœnis imponendis seruanda est regulariter consuetudo illius loci, in quo quis iudicatur per glo. not. in l. 1. c. vbi de crim. agi. oppor. nisi processus esset factus in vno loco, & delictum in alio, † quia in procedendo attenditur locus iudicij, & in condemnando locus delicti, maximè si locus iudicij est sub eodē Principe, ad quæ vid. Clar. cum ibi per eum adduct. q. 85. vers. tertio est casus: sed si ille, qui punitur, delictum extra iurisdictionē Principis sui Dñi fecit, non quæritur quæ pœna ibi delinquentes puniantur, sed punitur pœna imposita à statuto loci in quo punitur, ira Maria. in 6. postulasti. n. 16. de for. comp. ar. in l. cunctos populos, n. 47. C. de sum. tri. & fid. Catol. Item pro pœna nobiles, & mulieres quandoq; in carceribus relegati solent. iux. l. qui diuti-

- no. ff. de pœn. & hæc pœna de consuetudine apud laicos seruatur. Clar. q. 85. & ibi Baiar. n. 43. vers. sed quæro. Menoc. de arb. lud. q. 88. & 89. & ad tempus, non autem in perpetuū, quia à iure prohibita est talis pœna, quæ posset commutari per Iudicem liberum arbitriū habentem in pœnam damnati in metallū, vt per Soc. in rubr. de pœn. n. 2. cum seq. quæ adducit Baiar. ad Clar. q. 83. n. 43. & vid. Farinac. d. tit. de pœn. q. 30. vbi etiam de fugientibus è carceribus.
- 60 † Quid autē seruetur de iure canonic. trad. scrib. in l. imperiū. ff. de iurisd. omn. lud. & Innoc. in c. qualiter. il. 2. de accusat. Sor. de iust. & iur. q. 2. artic. 3. Diaz. prac. Cano. c. 129. est et in vſu pœna indignationis Principis, de qua per Menoc. de arb. cas. 365. & las. in d. §. in Bonifidei. n. 37. cum ibi per eū adduc. de act. & de hac dixi 3 in
61. 2. par. n. 255. † est et pœna detractionis in Monasterium, qua vtunt ecclesiasticæ personæ: itē laici ob malam vitam vxorum, & aliarum mulierum; & de ijs, ac alijs pœnis latissimè apud Farinac. de pœn. q. 19. & 20. Foller. prac. crim. vers. pœnis debitis feriantur, vbi n. 47. ponit verba quibus profertur sententia mortis; videlicet, condemnamus in pœnam mortis ita, & taliter quod moriatur, & vitā laqueo finiat: si est decapitandus, dicitur, ita quod caput à spatulis separetur, sic apud Clar. q. 67. vbi Baiar. n. 6. & Ang. de malef. in ver. ca-
- 62 put à spatulis, † & quotiescunq; in lege, aut statuto sit mentio de furca, gladio, ferro, igne seuerissimo, vel grauissimo, aut nouissimo, seu amarissimo, vltimo supplicio, obligatione mortis, vel sanguinis depositione, datur intelligi criminofum (de quo ibi sit mentio) ad literam occidendū esse. s̄m Farinac. de pœn. d. q. 19. n. 10. q. 30. n. 5. idem quando diceretur q; pœna accerrima plectatur, quia de pœna mortis intelligitur, vt no. in l. 1. C. de seditio. l. 1. C. ne lic. sign. saluat.
- 63 † Verū ad remouendas difficultates cauti Iudices solent in pœnis imponendis potiùs abundare verbis, quā vti breuitate, ne sequatur illud orat, vulg. dictum, dū brevis esse laboro, obscurus fio, vt intelligatur quæ, qualis, & quanta sit pœna, s̄m Alex. conf. 37. n. 25. vo. 2.
- 64 & in propof. Cauale. decif. 7. n. 18. p. 1. † & quāuis in arbitrarijs pœna vsq; ad mortem extendi non possit. Clar. q. 83. vers. sed quæro. & ver præterea. vbi Baiar. & pulchrè D. Menoc. de arb. q. 86. per tot. etiā appofitis illis verbis, & plus, & minus, qm̄ si comprehendereſ mors, non diceretur pœcessisse per viam pluris, sed per viam maiori-tatis, vt ita loquitur Farinac. de pœn. q. 17. n. 52. quia est differen-tia à pluralitate ad maioritatem, sicut est à termino à quo, ad termi-num

- 65 num, ad quem, exemplū ꝑ ꝑœna statuti sit centum aureorū, & statutum dicit, & alterius arbitrio iudicis, intelligitur, vt possit cōdemnari in aliquo pluri, puta in centū quinquaginta, non autē ad mortem, per l. hæc adiectio, de ver. sig. & conferunt, quæ 3 dixi in 3. par.
- 66 n. 28. & 29. ꝑ similitē si statutū indicit ꝑœnam pedis, vel aliam, est intelligendum de consimili ꝑœna Soc. in l. 1. n. 4. de reb. dub. Cæpol. in l. si fugitiui, n. 40. & 41. C. de ser. fug. Menoc. de arb. q. 9. n. 3. & sic gradatim eundū est, & non de vno extremo ad aliud extremum. Quod verū est etiam in nostro iudice supremi arbitrij, qui semper
- 67 debet sū iura, & leges iudicare, cap. iudicetur. q. 7. ꝑ Nec pōt facere crimen non capitale, qđ sit capitale, & per consequens non pōt ꝑœnam mortis imponere, qđ delictum non est capitale, Fely. in c. ex literis de constitu. quamvis possit suis præceptis facere de non delicto delictū, vt iubere ne quis eat per certam viam, vel qđ non exeat de domo, aut qđ fideiubeat sub certa ꝑœna, & similia, de quibus 3 in 2. par. n. 302. & stante libero arbitrio procedunt dicta Ma-
- 68 rant. in sua prac. 4. par. n. 65. vbi dicit, qđ hodie omnis ꝑœna, etiā determinata à iure, est arbitraria per l. hodie. ff. de ꝑœnis contra illos, qui dicunt frustatoriū esse tractare de arbitrariis; quandoquidē oīa asserunt esse determinata à iure, vel per regulam, vel per ampliationes, aut limitationes, tñ Bal. in l. quid ergo. §. ꝑœna grauior. ff. de ijs, qui not. infra. dicit qđ dicta lex hodie non habet locum propter statutū speciale, sed re vera inficiari non potest, quin multū tribuendum sit auctoritati iudicis nostri, qui potest, vt diximus, procedere per processū informatiū, & sic ordine iuris non seruato, & potest ēt maiorem, vel minorem ꝑœnā imponere, & alia multa facere, qđ sanē à tam amplo libero arbitrio dependent, dummodò ex causa iusta id faciat Put. in verb. ꝑœna c. 8. n. 11. & 12. & latē per Fabia. à Monte leo. in sape allegata eius pract. arb. & dummodo ꝑœna sit iuxta mensuram delicti per l. sancimus, cum concor. ff. de ꝑœn. Franc. Marc. decis. 912. lib. 1. D. Menoc. de arb. q. 86. n. 30. & 31. & latius
- 69 infra dicam. ꝑ Hinc est, qđ Iudex noster ex duabus semiplenis probationibus potest imponere ꝑœnam etiam corporis afflictiuam, vt dicit Clar. de Senat. Mediolan. q. 63. verl. iu scis, in fi. Secus quò ad alios iudices Menoc. de arb. cal. 492. vbi allegat lo. Bapt. à Sanc. Sauer. in l. admonendi, n. 207. ff. de iur. iuran. idem Menoc. de ꝑsump. lib. 1. ꝑsumpt. 41. & Gabr. com. concl. lib. 1. tit. de probat. concl. 1. n. 23. vbi ponit, quando duæ semiplenæ probationes coniungūtur,

- quando scilicet agitur ad pœnam corporalem, vel pecuniariã; &
- 70 Gabr. patiter ait d. concl. 1. n. 26. q. si quis processatus fuerit diuerso tempore, seu diuersis instantijs, probationes diuersorum processuum (intellige hinc inde semiplenarum) non coniunguntur ad cõdemnandũ, de quo vid. Fely. in c. qualiter, & quando. §. ad corrigendos, de accusat. dixi in prac. de test. p. 2. n. 125 & in 3. par. n. 99. &
- 71 n. 105. Ro. conf. 8. Mistling. obler. 99. centu. 2. † & hinc nota q. plura, & diuersa inditia in se, quodlibet eorũ perfectum, coniunguntur ad plenã probationem, vt locus sit pœnæ, exemplum est quãdo plures deponunt vidisse aliquod fieri, at testes non erant pariter cõgregati in eodẽ loco simul, sed vnus post alium aduenit, & vidit sic Bal. in l. si quis ex argentarijs. §. 1. n. 4. C. de eden. Gramat. decis. 1. 1.
- 72 † Et in ijs, quæ sunt difficilis probationis, non oportet omnes probationes esse in suo genere perfectas. Ro. conf. 7. col. 2. in princ. Gabr. d. tit. de probat. concl. 1. n. 32. cum seq. Menoc. de præsumpt. lib. 1. q. 41. ad quos est recurrendum in materia duarum semiplenarum probationũ. facit quoq; Gand. de questio. & tor. q. 1. sub n. 41. col. 2.
- 73 † vbi ait q. si maleficium nõ esset legitimiẽ probatum apud acta, & deficeret quid modicũ, non in dicto, sed quia aliquis ex testibus non esset omni exceptione maior, tunc virtute liberi, & ampli arbitrij Iudex noster poterit fidẽ pro plena habere, ex quo probationes hodie vident arbitrarie, & Iudex si credit testem (alias inhabilem) in causa dicere veritatẽ, potest fidẽ adhibere, vt dixi in prac. de test. p. 3. & 5 in hoc tract. par. 3. & ita dicunt Doct. Cano. in c. qm̃ contra. de probat. vbi Dec. n. 4. nec est necesse Iudici nostro cãm tã luculenter exprimere sicut alijs Iudicibus. Cauale. decis. 45. n. 1. par. 1. Quia cũ Iudex noster est certus in conscientia rem ita se habere, & testẽ veritatem in substantia dicere, nõ curat de tot alijs adminiculis, sat est quod sine quibusuis testibus iudicare non potest, quã-
- 74 doquidem † Iudici soli quauis dignitate fulgenti, non esse credendum oēs Doct. fatentur. vt dixi in 1. par. sub nu. 234. & 260. & facit Mascari. de probat. concl. 950. & 951. vbi multa in proposito nostro, est tex. in l. properandum. §. & si quidem. ff. de Iudic. est materia l. illicitas. §. veritas. ff. de offic. pref. & vid. omninõ Coarru. var. resol. lib. 1. c. 1. de offic. ord. vbi latissimẽ an & quãdo assertioni Iudicis standũ sit, & tenet in summa sub n. 7. & 9. q. si rem scit in conscientia tm̃, non potest iudicare nisi concurrant aliæ probationes, vt puta confessio, & dicta testium, quamuis extrajudiciali, & non in-

forma iudicij receptorum; vt limitat Mascar.d.concl.950.& opinio Coatr.u.d.lib.1.est magis iuridica,& tuta,quæ adiuuatur authoritatibus Sâctorû Patrû. vt ex doctr.D.Thom.2.2.q.84.art.6.& ibi Gaeta.Calder.in c.pastoralis.§.quia verò. vbi et Illustris. Bellarm.col.penul.& Capra.concl.32.& ipse semper finem habui vt ex sola conscientia nemo possit iudicialiter quenquâ iudicare, per illam rônē quâ Mascar.recenset d.concl.950. post n.5.in fi.sumptam ex Cassador.decif.12.n.8.& seq.vbi ait absurdum esse Iudicē per solā conscientiam iudicare,quia posset innocentem condemnare,& nocentē absoluerē,& dicere quod ita sentijt in sua conscientia;& quāuis iniustitiam,& in conscientia litem suā fecisset,tamen non posset ab eo appellari,nec de nullitate dici,vel sindicari, quæ tamen ratio videt defectiua,stantibus statutis,quæ vigent ferē per totā Italiam, quod à iuris in causis criminalibus non possit appellari,neq; de nullitate dici,de quibus alias locutus sum. sed fortē hæc ratio melior erit,q nō debet Iudex ex sola sua conscientia iudicare, ex quo iudiciū tribus constare dicitur, Iudice, actore, & reo. Ias.in l.edita, C.de eden.& in rubr.C.de Iudic.& actore nihil probante reus absolvitur, l.qui accus. C. de eden.cum simil.& Iudex non pōt duabus personis in iudicio fungi,nempē Iudicis,& testis, quia in promiscuis actib⁹ non debent tutbari officia.l.consulta Diualia. C.de testa. Vant. de nullit.ex defec.iurisd. n.43.Cēterum laudauī semper vt Iudex (si fieri potest)curet in conscientia esse tutus.

- 75† Nunquid aut Iudex noster liberi,& ampli arbitrij possit non seruare pœnā expressā à statuto,& videtur dicendū q non.per tex.in c.cū M.extra.de constitu.& per Doc in l.quid ergo. §.pœna grauior.& ibi glo. ff.de ijs,qui not.infa. Menoc.de arb.q.86.n.26.& seq. & i terminis q.97.vbi n.2.ait, hoc arbitrium liberū esse in procedendo, non aut in iudicando, hanc quæst.tangit Clar.q.85.verf.vlterius. & ibi addit.& Tiraq.in trac.de pœn.temp.aut remitten. ait sub n.3. q in arbitrio ipsius iudicantis est facti quæstio, pœnæ verò persecutio legis authoritati reservatur, vt in l.1.§.calumniatoribus, in fi. ff. eo & assignat duplicem rōnem, primò quia plerunq; expedit accusatori, vt reus pœna statuti puniatur; secundò quia sic interest Reip. quiniò Iudex, qui pœnam à iure definitam, aut à consuetudine introductam remisit, aut auxit, eandem pœnam pati debet. vt in l.lege Julia. §.vlt.ad leg. Iul. repet.& Tiraq.vbi §.n.13.14.& 15. Verū in supremo nostro Iudice, qui vices Principis habet ea authoritate

ampla, & absoluta, rā in procedendo, quā in iudicando, cum clausula illa, contrarijs non obstantibus, vt §. p. 1. sub n. 142. cū plur. seq. & per Abb. in c. potest. de cōfirm. vtil. vel inutil. Doc. in l. fi. C. n. cōtr. ius, vel vtil. pub. Paris. cōf. l. n. 83. vo. 4. Vg. Cel. trac. claus. tit. de rescript. & ad Bertazol. in cōf. 488. lit. g. fo. 278. vo. 2. in crim. vers. alia est clausula, vbi si addatur dicta clausula, Non obstantibus &c. hæc est clausula, videl. q. obstantia omnia habeantur pro expressis, & insertis, tunc tolluntur oēs constitutiones, & priuilegia præcedētia. Alex. cōf. 155. n. 16. vo. 6. Grāmat. cōf. 100. n. 44. Feret. cōf. 75. n. 6. & extenditur etiam ad ius tertij ex Bero. cōf. 147. n. 29. & seq. vo. 3. & esse magis com. op. testatur Viui. in tom. 1. com. op. in 2. par. 40. claus. Gabriel. co. concl. fo. 858. n. 20. & fo. 649. n. 59. & seq. tit. De claus. Alioquin sine dictis clausulis, aut circumscripta suprema potestate, & consuetudine tenetur seruare pœnam statutariam, Gramat. decif. 47. n. 9. & Bertazol. cōf. 343. n. 4. par. 2. Boet. decif. 289. Vasq. controuerf. Illustr. tit. 1. c. 14. n. 9. Plac. Epit. de licet. lib. 1. cap. 33. maximē in illo iudice, qui iurauit seruare statuta, Guid. Pap. decif. 206. & Tiraq. d. tract. n. 1. 2. & 3. Franc. Marc. decif. 908. & infra latius dicam de causis augmentibus, vel minuentibus pœnam. n. 79. cum seq.

Qua de re concludo, quòd Iudex noster possit augere, vel minuerē pœnam taxatam à lege, ex causa vrgenti, & iusta, c. si quem penituerit. §. notandum. 2. q. 3. l. in metallum. ff. de pœn. l. omnes. ff. de remil. Tiraq. d. tract. de pœn. n. 18. & 19. 33. stante autoritate ei data à Principe, cum clausulis, de quibus paulò ante diximus, ac cū clausula, ex certa scientia, de qua sup. in 1. par. & per Bal. in l. fi. C. senten. rescind. poss. Lanfranc. in c. quoniam contra. de probat. Fely. in c. cum vicesimum. col. 8. vers. limir. extra de offic. deleg. & Bart. in l. idem Vulpianus §. sunt, & alij. ff. de excusat. tur. per quā clausulam præsumitur Principem velle vti potestate absoluta. glo. in c. ad hoc, in ver. elegerint. in fin. de rescript. & de hac claus. per Cels. eod. tract. clausul. de rescript. & tollit oē vitium, vt per Bertazol. cōf. 360. n. 8. & cōf. 488. vbi Add. lit. g. lib. 2. Menoc. de arb. q. 97. in fin. & operantur tales clausulæ, q. si potestas huiusmodi sit collata Iudici ordinario, possit & ipse ex legitima causa nō seruare statuta, & quāuis iurauerit, non dē petiurus; s̄m Put. de sindic. in ver. iuramento. Gand. de malef. tit. de obser. statu. l. in lius aūt. ff. de iust. & iur. Bonacoss. q. crim. super statu. in verb. iuramentū, quia in prin-

in principio, qñ Iudex ordinarius iurat, semper subintelligunt ex-
cepta statuta, q non sunt in viridi obseruantia, & salua obedientia
superioris: & tamen restringenda est talis ratio, si talis authoritas
data sit Iudici ordinario, vt per eam dicatur Delegatus, sñ ea, quæ
dixi in 1. par. n. 245. sed si detur ex consuetudine Iudici ordinario,
vt D. Capitaneo Iustitiæ Mantuæ, tunc iuxta solitū eius iurisdic-
tionis exercitiū intelligenda, & regulanda est; vt dixi 3 in 1. par. sub n.
23. & alibi per tot. & licet in dicta clausula nil dicatur de pena in-
ducta à consuetudine, tñ etiam super eam Iudex arbitrium habet.
Bal. & Castr. in l. tale pactū. §. si. ff. de pac. Tiraq. de pœn. temp. aut re-
mitt. n. 19. & seq. in dubio tamen Iudex, cuius qualitatē existat, tutē
aget seruando pœnam taxatā à lege, vel introductā à consuetu-
dine. l. prospexit. ff. qui, & à quib. l. minimē. ff. de leg. Si verò casus
euenierit, quod habeat aliquam qualitatem secundū plus, aut min⁹
alteratam, vt puta de delicto facto à pueris, vel à senibus bis pue-
ris, vel à mente captis, aut ebrijs, aut ignaris, vel magno calore iracū-
diæ ductis, & similibus, de quibus Clar. q. 80. & Guid. Pap. decif. 206
n. 14. in plus (inquā) si à solitis delinquere, vel per pecuniā, vel pen-
satē, & data opera, vel aliter ijs, qualitatibus, est opus quærere, an
Iudex ordinarius possit alterare pœnam statuti expressā ex causa
pluris, aut minus; qñ delicta mutant substantiam ob eorū qualita-
tes, siue respectu agētis, siue patiētis, loci, tēporis, qualitatē, & quan-
titatis, vt infra dicam: Ergo sumus extra casum statuti simpliciter
loquentis, quo casu est recurrendum uel ad Principum constitu-
tiones, si loquantur in indiuiduo de caso secuto, à statuto omisso,
vel ad ius commune, vel ad arbitrium, & ita procedunt dicta Guid.
Papien. & aliorum, de quibus supra. Aut casus est secutus iuxta
dictū statutum, per quod pœna est expressā, nec casus vlla
qualitate alteratus est, & tunc Iudex ordinarius, qui iurauit seruare
statuta, non pōt alterare vllō modo. ar. l. qui cū vno. §. quæ post. ver.
recessum. ff. de re. mil. Bal. in l. eum. C. de fur. contrarium tenet Tiraq.
de pœn. temp. aut minuē. n. 23. aut in Iudice liberum arbitriū sim-
pliciter habente, & non potest alterare statutorum pœnam expressā,
aut per consuetudinem introductā, Gand. c. 1. extra de confir. vtili
vel inut. D. Menoc. d. q. 97. tex. in l. 1. ff. de offic. proconsul. † posset
77 benē in dubijs arbitrari pœnā, vel de duabus pœnis, vnā statuti, alte-
ram de consuetudine quā malit eligere, & in hoc versatur arbitriū
simplex. Dec. in l. si fugitiui, in fi. C. de ser. fug. & bonum erit q Iu-
dex.

dex se informet quid olim fuerit obseruatum in contingentia facti, vt j dicam. Secus si data sit potestas libera cū clausula derogatoria, vt dicit D. Menoc. in fi. q. 97. & prout sup. dictum est, & ita sentit idem D. Menoc. q. 13. n. 2. & 3. & leq. & q. 85. & cas. 329. n. 9. vbi dicit
78 bonum esse habere f ludicem ptopitiū, & beneuolum, vt per Cēpol. caut. quando &c. ad quod optimū remedium erit naturam ludicis, & eius mores cognoscere, & bonis verbis obsecundare: Qm̄ aliqui sūt Iudices natura biliosi, sed nihilominus iusti, & veraces, alij multiplicitate negotiorū implicati; vnde r̄sa eorum quādoq; ex improviso displicent, sed meliora facta sublequuntur. Siat igitur firma cōclusio, qd Iudex noster supremæ authoritatis, non pōt alterare, nec mutare pēnam statutariam. vi. Grāmat. decis. 23. Afflēt. decis. 287. & latē Farinac. de pēn. d. q. 27. Bal. in l. quicunq; col. 5. ver. scias. C. de ser. fug. Nat. cons. 234. lib. 2. sic se declarat Clar. in d. q. 85. vers. vlt. r̄s. Didac. c. 9. n. 8. Blanc. prac. crim. fō. 73. n. 71. & tenet Marf. sig. 182. Menoc. q. 96. n. 6. 14. & 16. & n. 20. vbi loquitur in delegato Principis Bosl. in tit. de pēn. n. 10. Peregr. de iur. fisc. lib. 4. tit. 8. n. 14. Carer. pract. crim. ver. circa itaq; car. mihi 210. & in inquisitore loquitur Franc. de fid. catol. tit. 32. & oēs ita in theorica, & practica pertranscunt. † Causæ aut̄ minuēdi pēnā tradunt̄ à Clar. q. 60. Dec. in l. ferē in omnibus. d. reg. iur. & Guid. Pap. d. decis. 206. n. 14. Vbi tres principales causas assignat, & sunt conditio personæ delinquentis, ignorātia, & facti inconsultatio, hoc est ira repentina, aut immensus dolor, at Tiraq. d. trac. de pēn. temp. aut remitt. enumerat causas 64. quibus pēnæ minorari possunt, quē vides; & quo ad conditionem compræhenduntur hæc, ætas scilicet minor. lauxilium. ff. de minor. senectus. l. 2. ff. de term. mor. Dignitas. l. aut facta. ff. de pēn. & id quod sup. de nobilitate dixi, & egregia facta, Menoc. de arb. q. 92. n. 9. Put. in verb. pēna, cap. 4. sub n. 7. cap. 5. num. 5. cap. 6. per tot. vbi enumerat oēs causas, q̄ faciunt minorari, seu alleviari pēnam, ad quē breuitatis gratia recurrendum est. Item quando quis est valde utilis reip. Dec. in c. de causis, de off. lud. deleg. Bar. in l. ad Bestias. ff. de pēn. fallit si contra temp. grauit̄ deliquerit, quia indignus est auxilio, qui in auxiliatorem delinquit. lauxiliū, in fi. ff. de minor. Plac. epit. delict. lib. 1 c. 33. n. 3. Item etiā compræhenduntur fatuitas, rusticitas, ebrietas, infirmitas, prouocatio honoris, quæ excusat si non in totū, in maximam partem, qm̄ ira non fuit affectata. Doct. in l. Diuus. ff. de offic. pref. Abb. in c. 1. extra, de ijs, qui

- qui fil. occid. Dec. in l. quicquid calore iracundię. de reg. iur. Gram-
mat. vot. 19. n. 4. Clar. d. q. 6. vers. sed quæro. & ibi Baiar. n. 36. Marf.
in l. reperi. de quæst. & similes causę, de quibus per Clar. latissimè
d. q. 60. per tot. & de ignorantia probatur in l. 1. ff. de sicar. per Sfor.
Od. de restitu. in integr. q. 3. artic. 9. n. 64. quæ tñ non excusat in de-
lictò iure naturalj phibito. 2. q. 4. c. si queat pœnituerit. §. notandũ.
l. 2. §. 1. de iur. & fac. ignor. Put. in ver. pœna. c. 8. & de repẽtino do-
lore est tex. in l. absentem. §. vlr. ff. de pœn. & de ijs, ac alijs causis
minuendi pœnā loquitur Peregr. de iur. fisc. lib. 4. tit. 8. n. 24. & 25.
& in Principe loquitur sub n. 14. 15 & 16. eo. tit. car. 121. & Fab. à Mo-
teleo in d. sua pract. arb. par. 5. ver. quæ sint iustę causę pro pœna
80 mutanda fo. mihi 448. † vbi an causa affectionis eius proximi, vel
obedientię pcepto sui maioris, puta Patris, aut Dñi excusent n. 21.
& 25. Paul. Gbiul. de relaxat. carcer. tit. de Compo. pœn. q. 3. n. 3. fol.
81. 3. 1. † Aliter enim puniuntur dolosi, aliter casualiter delinquẽtes,
dolosi semper in pœnā ordinariam, & quandoq; maiorem propter
atrocitatē delicti; Alij verò non sic, sed in mitiorē pœnam, vt p Fab.
à Monteleo. d. prac. par. 4. n. 46. & 47. & vid. omninò Put. in verb.
82 pœna, cap. 4. & 5. n. 5. vbi † ratione multitudinis pœna minoratur, d.
l. aut facta. §. fin. de pœn. & q. multitudo gentium nō dicitur nisi ex-
cedat numerũ 50. & facit in propos. Fely. in c. dilectus. col. 4. de re-
script. Idem Put. in cap. 6. qui oēs causas alleuiandi pœnas recenset.
& c. 8. n. 1. 2. 3. & 4. cum seq. vbi ppter inopiam probationis, & qñ
ex præsumptionibus quis condēnatur, vt per Bal. in l. si. c. de pbat.
& in l. Pręsbiteri. c. de Episc. & Cler. i. l. si fugitiui. C. de ser. fug. Put.
83 in ver. pœna. c. 8. n. 9. † Adde si delictũ spontē confiteatur, qm con-
fessio solet minuere partem pœnæ. Bar. & Saly. in l. eum qui, ff. de in-
iur. Bar. in l. meius. §. duobus de ieg. 2. & ad qñem si quis primò
confessus est, & postea negauit, vel è contra an locus sit beneficio mi-
norationis pœnæ. vid. Bal. in tit. Quæ fuit prima causa benef. amitt.
84 n. 10. in vl. feudo. † Item pax, & remissio in ceteris casibus minuũt
pœnam, latissimè per Clar. q. 21. & q. 58. per tot. & tandē vid. Tull.
Rector. quē allegat Put. d. ver. pœna. c. 6. col. fi. vbi sexdecim ratio-
nes esse dicit, quibus prouocantur superiores ad miserendum.
85 † Causas modò argentes pœnā propter frequentia, & immanitatem
delicti, recenset Arg. in Clem. 1. §. q. omnia. de pœn. tex. in l. pręsbite-
ri. C. de Episc. & Cler. tex. in l. aut facta. in si. ff. de pœn. Luc. de pœn.
in l. 1. C. de Collocon. Illiriac. lib. 1. 1. Fely. in c. Canonũ statuta. n. 4.
de

de constitu. Put. in verb. pœna. c. 8. Alfonso à Castr. lib. 2. de potestat. leg. pœnal. Guid. Pap. d. decis. 206. n. 15. vbi ad duas tm causas eas reducit, de quibus s. nempè ob atrocitatem delicti. l. quidā. ff. de pœn. l. Præsbyteri. C. de Episc. & Cler. Clar. d. Clem. 1. §. quæ omnia. & ibi glo. de pœn. Altera causa est ppter delicti frequentiam, d. l. aut facta, in fi. ff. de pœn. Bal. in l. quicunq; C. de ser. fug. & in l. si quis nō dicā rapere. col. 3. C. de Episc. & Cler. sed ex alijs pluribus causis pœnæ augeri solent. Nempè rōne loci, in quo delictum commissum est, vt in locis sacratiss, in Ecclesijs, corā Principe, vel in eius Palatijs Cason. de indic. & tor. tract. 4. tit. de indic. homicid. q. à loco, vel in Pretorio, vid. in 1. par. sub n. 147. & 199.

- 86† Hinc in practica scias, q. statutum puniens delictū factum ī domo, maiori pœna, q̄ si fieret extra domū, vt in l. lex. cor. §. domū. ff. d. fur. debet considerari an factum sit in scalis, ostio, domus, curtili, aut orto domui contiguo, & resolutiue dico, q. in pœnalibus regulariter non fit extensio. c. odia. de reg. iur. in 6. immò verba sunt propriè, & strictè intelligenda. l. 1. §. si is, qui nauē. ff. de exercit. act. l. 3. §. hanc verba. vbi Bar. de reg. gest. l. cū lege, vbi Aret. de testa. Roc. de curt. inter conf. crim. diu. ff. conf. 61. n. 26. & Bonacoll. in suis q. crim. super statu, in ver. extensio. in fi. ait q. adhuc lis est sub Iudice an extensio
- 87 fiat in pœnalibus, sed intellige, vt sup. n. 44. & 48. † Qua de re dico, q. domus constare dī de solo pariete, idest muro, & recto. l. eum qui edes. ff. de vsu cap. & quicquid intra muros domus est, dī contineri appellatione domus, igitur statutū pœnale loquens in domo, locū habet in ostio dictæ domus, & multo magis intra ostium, Cepol. de ser. vrb. præd. cap. 48. n. 2. per la. quæ ductus, & l. seq. ff. de contrahen. empr. l. si venditor. §. firmius. ff. de act. empr. intelligendo de ostio proprio domus, & nō de ante ostio, puta si ante domū sit viridarium, vel area murata, vel sepe circumdata, & ibidem primū ostiū. Hac rōne cessat dubitatio si delictū factum sit in scalis, qm̄ scala, q̄ sunt intra domum, seu intra ostium p̄prium domus, nulli dubium est, q. sunt in domo. d. l. eum, qui edes. de vsu cap. sed difficultas est de scalis de foris, ū domui, seu muro domus affixis, sunt enim quædam domus vt rurales, in quas ingreditur per scalis, quas habet extra domū, & hoc in casu si quis offendat in scalis extra domū non punitur, ac in domo delinquit; idē Cepol. tit. eod. de ser. vrb. tit. d. scalis, vbi infert q. etiam debitor poterit capi in ijs scalis exterioribus n. 8. & alleg. l. fistulā, vbi Bar. Bal. & alij eo. de ser. vrb. & ibi Flo-

- ria, verū cū nulla alia scala sit introeundi domum, nisi hæc de foris, statutum habet locū ē in istis, ne videatur superfluum. l. si quando, in princ. de leg. 1. Nā vbicūq; dispositio retenta verborū proprietate, vsq; ab initio valere non pōt, ex tunc improprie sumitur, vt aliquid operet. l. scevola ad Trebell. Titia. l. 1. §. Lucius. de leg. 2. † Sed statuti pœna nō haeret locū in offendente in horto, vel area, quia in matetia pœnali nō fit extensio, licet in fauorabilibus, & pœnalibus appellatione domus contineatur area, hortus, & alia ibidē adiacētia, muris, aut sepe circūdata. Flor. in l. olimpico, de ser. urb. præd. l. cetera. §. Hoc senatus cōsultū. ff. de leg. 1. vbi Bar. & appellatione domus, pariter venit porticus, nō sic in pœnalibus (intelligendo de)
- 88 porticu extra domū) † quia factū in isto porticu, non dī factū in domo, sed ante domū. l. 1. §. in flumine. ff. de flum. sicut non dicitur factū in domo, quod sit extra, & propē serraturā ostij domus. Bar. in l. 1. ff. de Cloac.
- 90 † Quid si delictū fiat in apotheca, & si est in domo, vel domui adiecta, ē dicitur factū in domo, d. l. eū qui ædes. ff. de vsuc. & Doc. in d. l. cetera. §. hoc Senatusconsultum de leg. 1. secus si apotheca non sit adiecta domibus, sed separata, vt est pergula, & apotheca, & officina, assidū, vel etiā murata, in qua artifex assidue non moratur, puta bibēdo, & dormiendq; & pro domo, & apotheca simul ibidē habitando. Doc. in l. cū p. §. mense, de leg. l. p. dijs. §. p. de leg. 3. l. qui tabernas. ff. de cōtrahen. empte. vt de more pauperū sartorū, & sutorū, & similitum, ac si apotheca esset adiecta muro domus, vt Mediolani illæ, q̄ circū Palatium Illustris. Gubernatoris sunt adiectæ, nō veniret statuti pœna de delinquente in domo, & idē huius metu teneo factū fuisse Decretū Mantuæ. ann. 1541. in quo delictū factum in apothecis, dicatur factum in domo,
- 91 & in hoc standum est. † Itē si statutum punit delictū factum in via, ytiq; locum habet si fiat in semita aliqua, & e contra. Fab. à Montepio d. prac. arb. 4. par. fo. mihi 232. & in 6. par. fo. 488. vbi ē de delicto facto in mari, vel in insula, & quid super trirētib; standum est proprijs cōsuetudinebus, vel consuetudini.
- 92 † Quid si statutum dicit, q̄ si quis rapuerit puella de domo sua puniatur, & rapta sit extra domū, & videtur q̄ non habeat locum per rōnes adductas in pcedentibus articulis. vid. Bonacoll. in suis qugit. crim. super stat. in ver. Raptus. & Baiar ad Clar. in ver. raptus. vbi infert ad multa, & ibi sub n. 15. dicit exculpationem raptæ prodesse rapienti, cū iuramento. Maiar. de prob. concl. 1253. n. 25. & Marf. cōl.

61. n. 23. † Quid si è domo rapuerit, & pœnitētia ductus, statim in domū restituit. vid. ad hæc Fab. à Môteleo d. sua. prac. arb. par. 4. & Iac. Nouell. in trac. ad defensam, n. 127. & Decia. prac. crim. lib. 8. cap. 12. & 13. tom. 2.
- 93 † Quid si statutu. lixerit si quis conuiciu, vel insultu fecerit ad domum alicuius, an factu extra domum, vel propè domū, vt puta ante ostium, & in porticu ante domu, seu in area, platea, aut orto domui contiguus, dicat incurrisse pœnam, & dī quod sic, per l. 1. §. in flumine. ff. de flum. Bar. in l. 1. ff. de Cloac. vbi Alex. Bar. Paul. d. Cattr. & alij, in l. cetera. §. Senatus. de legat. 1.
- 94 † Itē habetur ratio scandali, qm scandalu publicu est causa augendi pœnā; nā vā homini illi, per quē scandalu venit, & qui scādalizauerit vnu de pusillis isus, expedit ei vt mola asinaria suspendat in collo eius, & demergatur in profundū maris: Matth. c. 18 c. nihil pdest de pœc. & qui scandalizauerit, de reg. iur. est tex. in l. omne. §. in acie de remil. & ea, q̄ exemplo malo grauiora sunt, tolerari nequeūt. l. si quis aliquid. §. qui abortione. ff. de pœn. † Hinc est q̄ rōne mali nomina testium reticere pnt, & non edi, scādali cauendi causa. Tex. sing. in c. si de hæret. in 6. Abb. in c. cum l. & A. de re. iud.
- 96 † Item rōne tps augetur pœna, vt in hebdomada sancta, in festis Paschalibus, & ē in tpe publicæ lætitiæ, vt 3. n. 1. par. n. 53. cum plur. seq. & est Rubric. C. public. lætit. & c. lib. 12. & vid. Ang. conf. 217. n. 7. Paul. Ghirl. de relaxat. Carcer. q. 6. & Fab. à Môteleo d. prac. 4. par. n. 51. & 52. vbi dicit, q̄ si principium fuerit licuū, & ex eodē facto inciderit in finē illicitum, tunc quis pœna ordinaria nō tenebitur. Euerat. Centu. in loco à virtute finis, in princ. Franc. Marc. de vi. 7. ro. vo. 1. quia pugna non coronat, sed finis et victoria. l. rem nō nouā. in fi. C. de ludis.
- 97 † Itē pœna grauior fit rōne personæ offensæ, vt contra Principem, vel eius Consiliarios, de quibus loquit tot. tit. ad leg. Iul. Maesta. & in 2. par. sub n. 110 multa in pposito traduntur, & n. 111. 112. & 113. dixi ē in prac. de Test. p. 1. n. 40. Idem qm contra personā Ecclesiasticā vt tot. tit. C. de crim. sacrilegij, & pariter cōtra ludicē, vel decuriones, & similes personas publicas in dignitate cōstitutas. Doc. in d. l. quid ergo. §. pœna grauior. ff. de ijs, qui not. inf.
- 98 † Vltimò pœna ratione animi, & modi patantis delictū augetur qm ex proposito, & animo deliberato in insidijs proditoriē deliquit, sine causa, ob propriā malam qualitatē, aut per pecuniā astringitur

- comisit cū sclopo, aut veneno occidit, & similibus prauis, & dolosis
 qualitatibus de quibus ē in 1. par. n. 59. vsq; ad 79. & 93. cū seq. &
 tot. tit. ad leg. Cor. de Sicar. & de oībus supradictis causis vid. Put. in
 d. verb. pœna, c. 4. 5. 6. & 8. vbi pulchrè, & magistraliter loquitur de
 99 causis alleuiādi, vel augendi pœnas, & dicit sub n. 8. q. delicta re-
 centia grauius puniuntur, q̃ antiqua. Put. in ver. pœna, c. 4. n. 8. quē si
 lapso decennio à die cōmissi delicti, minuenda sunt, aut cōmutan-
 da, Princeps consulēdis est. Bosl. de homic. n. 112. & in tit. de pœn. n.
 8. & 10. sicut et grauius puniuntur delicta reiterata idē Put. c. 8. n.
 100. 14. Clar. q. 84. vers. sed hic incidēter. Euerar. in loc. à vi gema-
 tionis. & qñq; pœnæ augētur dispositione statutorū ppter negatio-
 nem, Ang. in auth. de trien. & semiss. §. si aut, in fi. & quò ad reitera-
 tionem, per quā pœna augetur, locū habet, et q̃ quis pluries fuerit
 punitus, Simon. de Pret. conf. 104. n. 25. & 26. & Angussol. conf. 18.
 lib. 1. declarat pcedere in eodē gñe mali, & q̃ consuetudo sit p̃bata,
 & non per vulgi opinionē, & in duabus vicibus verificat Gramat.
 101 decif. 36. n. 9. † Iudex tñ in augendo, vel minuendo pœnā, d-
 bet exprimere cām cur minuat, vel augeat s̃m co. Doc. sent. 1. d. l. qd
 ergo. §. pœna grauior. ff. de ijs, qui nōt. in fa. intelligunt de eo, qui ē
 subiectus sindicatui, vt monet Bal. in d. §. pœna grauior. † licet sen-
 102 tētia sine expressione dictæ causæ sit efficax per l. 4. §. si quis. ff. de
 re iud. Fallit qñ s̃ntia fert de cōsilio sapiētis, vt in statu Setenise ma-
 gni Ducis, vbi cauetur consultorē in facto, & in iure cām allegare
 debere. sed in alijs causis qñ seruatur pœna à statuto, vel à consue-
 tudine introducta, nō tenetur Iudex exprimere cām cur ita iudicet;
 immò fatuus Iudex reputatur in hoc cām exprimendo, qm̃ aperit
 viam aduersantibus, & malignantibus impugnādi c. sicut, & c. cūm
 Bertoldus de re iud pulchrè Farinac. d. q. 17. n. 62. vbi multa in pro-
 pos. adducit, sed iudici nō nullo modo necessitas imponitur, nisi ī
 voto ante prolationē sententiæ fortè recitando corā Principe, vel in
 cōsilio secreto (qñ opus est) sed circa augendā, vel minuendā pœ-
 nā, an non obstatibus supradictis hoc permittatur qñ statutū, aut lex
 irrogat pœnā ipso iure, dic q̃ sic s̃m Ludo. decif. Luc. 15. n. 60. p. 1.
 & de clausula, ipso iure, vid. Menoc. de arb. q. 96. Farinac. de delict.
 & pœn. q. 17. n. n. 23. Bonacoss. q. crim. super statu. in verb. ipso iure
 vbi ait, q̃ requiritur declaratoria, & distinguit an clausula ipso iu-
 re, adiecta sit tempori p̃terito, aut futuro.
- 103 † Qñ autem vna pœna faciat cessare alterā, ponit Dy. in c. generi, &

ibi addit. de reg. iur. in 6. lit. P. Bar. in sua disput. Pisanæ Ciuitatis, & Doc. in l. 2. C. quæ sit longa cōsuetudo. Alex. conf. 103. vo. 4. Ang. de malef. in ver. caput à spatulis, ver. quid aut, n. 5. vbi dat istam doctrinam, 104 nam, q̄ quādo † statutum dicit, q̄ procedatur de similibus ad similia, & in statutis nō reperitur simile, tunc succedit ius cōe, intellige vt per Caualea. decis. 3. n. 28. 29. 30. & 31. par. 1. & p̄ consequēs datur intelligi, q̄ statutū voluit in subsidium imponi p̄nā iuris cōmunis. igitur à p̄na statuti recessum videt ex Bar. in l. 1. ff. vid. bo. rapt. sed quid si à iure non inuenitur imposita aliqua p̄na, tunc arbitrio suo Iudex imponit, sicut qñ delinquens non esset capax p̄næ indictæ de iure, vt j̄ dicam, & ita tenet Fely. in c. qualiter & qñ in 1. col. ver. 4. de accusat. & in c. postulasti, de Iud. intellige vt infer. porro. n. 109. Sed Saly. melius distinguit in l. qui sepulchra. C. de sepulcro iuo. tamen sequere distinc. Bar. tanquā clariorem in l. sãctio. ff. de p̄n. vbi ait, aliquñ sunt duæ p̄næ, vna generalis, & altera specialis, & vna imponit à lege, vel à statuto, & altera ab homine, idest à Iudice, vt in præceptis p̄nalibus, & tunc vna nō tollit alterā, sed concurrunt, l. non dubiū, C. de leg. si verò vtrq; à lege, vel à statuto, pariter concurrunt, quia eadē est ratio, l. Illud ad leg. aquil. nisi correctiue, quia generi per speciē derogatur. d. c. gñi. Cachera. decis. Pedemon. 89. n. 5. & 6. Si verò vtrq; à Iudice, tunc vna sufficit. l. pretor edixit ff. de iniur. & illa, quæ sufficientior est. l. respiciendū. ff. de p̄n. Si verò ab vno statuto duæ imponuntur p̄næ, vna gñalis, & incerta, altera specialis, tunc generalis nō refertur ad specificatā. Si verò ab vno statuto duæ imponunt p̄næ certæ, & specificæ pro eodē delicto, vna gñalis, altera specialis, tunc refertur ad specificatā. Dec. conf. 382. Lap. allegat. 88. n. 6, & seq. car. 455. & sic specialis tñ imponitur. Si verò sub diuersis legibus, vel de iure communi vna, & ex statuto altera, tunc vtrq; habet locū. Bar. in l. 3. §. 105 cū Titio. ff. de l. adim. leg. † vbi dicit, q̄ si vnum statutum pro maleficio imponeret p̄nā mille librarum, aliud p̄nā quinquaginta, hoc vnum non censetur correctum per aliud, sequitur Franc. Viui. com. op. in ver. statutum vnū, glo. 34. distin. c. fraternitas, nisi vna corrigit alterā; in dubio tñ non præsumitur correctio, l. quo. ff. de act. & oblig. vel nisi vna suppleret alteram, quia vtrq; concurrat, vt no. in c. ar. si Clerici, de Iud. & in l. 2. C. de spor. Aug. ad Ang. lit. 106 A. Cepol. conf. 14. & est † regula q̄ nemo duplici p̄na grauari debet, ar. l. Bona fides, de reg. iur. & facit Bal. in l. eum. C. de fur. & Farinac.

Farinac. de accusat. q. 10. sub n. 56. & 57. ubi pariter distinguit circa pœnas duas æquæ principaliter concurrentes, & regulariter non debent concurrere, ut et tenet Bar. in l. 1. C. qn. ciuil. act. crim. præiudicat, & sublata vna altera manet, ut inquit Farinac. loc. cit. hinc est quod ad fiscu spectat probare utramq; pœnâ concurrere, cum reus habeat intentione fundatam in regula. l. qui accusare. C. de eden. sed si vna pœna venit accessorie ad alterâ, tunc principali extincta, utiq; accessoria extincta dicitur, ut per Farinac. d. q. 10. n. 47. ubi exemplificat, licet ad alium propositum, facit Damas. reg. 23.

107 Rursus dico, qd quâdo ambæ pœnæ tendunt ad vindictâ, & quilibet est sufficiens pro mēsurâ delicti, iuxta l. sancimus. ff. de pœn. tunc non cōcurrunt, nisi percipiatur quod cūmulatiuē positæ sint. Clar. d. q. 85. ver. debet, in fi. Gomes. de delic. c. 1. n. 38. l. quoties. ff. de act. & oblig. Fely. in c. quod olim, ver. quarto plures pœnæ, de iudæis. At si de duabus pœnis vna sufficiens nō erit, tunc recurritur ad alterâ, & isto in casu vna per alteram non tollitur, ut firmat Bal. in l. nullū, ver. quærit glos. C. de test. Alex. ad Bar. in l. lex cornelia. §. si ff. de iur. iuran. † & quando delictum est vnū, & de duabus pœnis agitur (ut pro insultu, & vulneribus) pro eo, quod est maius pœna maior imponitur, & pœna minor confunditur, & cessat, per Clar. in q. 84. ver. alius est casus, & dicā latius infra sub n. 111. sed si statutum mandat pœnas esse duplicandas, tunc si pœna erit amputationis manus, nō poterunt amputari ambæ manus, sed vna tm̄, & pro duplicatione adhibere pœnâ pœcuniariam Bal. in c. 1. C. de sent. pro eo; quod interest, quem refert Put. in verb. pœna, c. 5. n. 4. & in propos. duplicandi pœnas fortē ob negationē delicti, statutum non habet locū in materia damni dati. Bal. & Alex. in l. certi. ff. si cert. per. nec quâdo pœna est ipso iure imposita. Bar. in lid. quod seruo. ff. de pecul. legat.

109 Porro Iudex nō in imponendis pœnis informare se debet, qd iam in similibus obseruatum fuerit ab alijs, & ita similiter ipse iudicare. l. cū de interpretatione, & l. minime. ff. de leg. Farinac. d. q. 17. n. 54. pulchrè Tiraq. de pœn. temp. aut remitti. n. 3. 4. 5. & 6. Quoniā in pœnis arbitrandis proceditur de similibus in similia. Io. And. in cap. si compromissarius. §. si. de elect. in 6. not. Canon. c. ex literis. de constitut. pulchrè D. Menoc. de arb. q. 14. n. 3. maximè quâdo casus est omissus, glo. in l. si id, quod, de iurisd. omn. iud. & Put. in verb. pœna cap. 8. num. 12. Vbi si à lege inuenitur cautū, lex seruanda est, l. prospexit. ff. qui, & à quib. sed hoc ad Iudices,

- Iudices, qui carent brachio regio. vid. Corne. conf. 114. lit. g. volum. 1. Birba. conf. 21. vol. 3. Cassia. in consuetu. Burg §. 5. pag. 43. & alibi Bursat. conf. 94. num. 4. & alios quos adducit Bonaficio in q. crim. in verb. pœna, ear. 143. Ver. cōiter. † Et hinc alia sequitur declaratio super autoritate liberi, & absoluti arbitrij, nā hodie ferē ubiq; locorū pœnæ statutarie sunt adeo tenues, & debiles, qd̄ stante autoritate liberi arbitrij, ludex n̄ poterit recedere à dictis pœnis, & maiorem pœnā imponere, per c. cognoscentes, de constitu. & ita intelligendi sunt Doct. in l. quid ergo. §. pœna gravior. de infa. & Put. in d. c. 8. n. 16. & alij, qui asserunt, loquuntur in alijs Iudicijs. per d. l. p̄spexit, qui & à quibus. l. 1. §. 13. qui naue de exerc. & l. quāvis, de in ius voc. qui nō habent arbitriū liberum, & absolutum, sicut ludex n̄, dummodo pœna sit iuxta mensurā delicti. l. sancimus. ff. de pœn. habita consideratione ad causas, ob quas pœnæ augeri, vel minui debent, de quibus §. & vid. j. n. ubi qualiter in augendis pœnis ludex n̄ se gerere debeat.
- 111 † Pone q̄ ad sint duo statuta, vnū vetus, alterum nouū, quod nā attendendū circa modū procedendi, & pœnam imponendi, & resolutionē dico, q̄ si ludex noster est munitus autoritate liberi, & absoluti arbitrij, cū ista clausula, nō obstantibus quibuscunq; statutis in contrariū, quibus derogamus, de qua per Bar. in l. si contra ius, vel util. pub. & in c. 1. de rescript. & Menoc. de arb. q. 97. in fi. dixi §. n. & facit Bal. in l. 1. sub n. 2. ff. de pœn. sed deficiente tali potestate tunc si ipe delicti vigeat statutum nouū pœnam imponēdo non copulatiuē, sed simpliciter, tunc attenditur statutū ipis delicti, rex. in l. 1. & ibi Bar. ff. de pœn. Doc. in l. 1. §. bona. ff. de iur. fisc. Præterea si antiquū statutum cū nouo conciliari aliqua distinctione non pōt, tunc seruatur nouū, tanq̄ correctorium prioris §. sed & posteriori institu. Quib. mo. testa. infir. Cast. in 1. constitu. C. §. quib. & Albe. super stat. q. 19. par. 1. Caua. decif. 6. n. §. 6. & 7. par. 1. Frac. Marc. conf. 56. Dec. conf. 301. Ro. conf. 104. n. 2. nisi vetus statutū sit iustius, & equius, quia non attendit prioritas, nec posterioritas, sed qd̄ est magis iustum. Mar. in l. 1. §. si serui. n. 29. de questio. &
- 112 † no. q̄ si per statutū nouū apparet de mutatione pœnæ antiquæ, nihilominus quis d̄ accusari ex lege antiqua respectu specificationis delicti, licet puniatur s̄m pœnam noui statuti, Bar. in l. 1. col. penult. vers. ulterius quarto. ff. de pub. lud. Tirac. tract. de leg. consubial. in l. 1. §. sub n. 12. & Bar. in l. oēs populi, t. q. §. distinc. ff. de iust. & iur.

& quæ

- & quæ j dixi Clar. d. q. 85. ver. debet etiã, vbi in fi. concludit magis cõiter tenei, q̃ pœna statuti noui faciat cessare pœnã iuris cõis.
- 13 ¶ Quid si pœna sit alternatiua puta corporalis, aut pecuniaria, in hac dubitatione sunt verba cõsideranda an dirigantur ad Iudicem, vel ad reũ, si ad Iudicem, ipse eliger, si ad reum, reus eliger. Clar. d. q. 85. vers. solet etiã. Menoc. de arb. q. 84. Luc. de Pœn. in l. i. quis. C. de cursor. pub. lib. 1. 2. Fely. in c. inter ceteras, de rescr. Bal. in l. si fugiui. C. de ser. fug. si verò verba statuti dirigantur partim ad Iudicem, & partim ad reũ ipsum, electio erit ipsius rei, Foly. d. c. inter ceteras. Abb. in c. à crapula, n. 4. de vit. & honest. Cler. vid. D. Menoc. de arb. q. 94. & q. 87. n. 6. ¶ vbi dicitur in pœnis capitalibus Iudicẽ non posse concedere electionem pœnã reo. fallit in Iudice nro Cano. in c. inter cetera de rescr. Sed ad vñ est aduertendum, q̃ in pœnis alternatiuis Iudex debet inclinare in initio rem partẽ. l. temp. in dubijs, & l. semper in obscuris, vbi Dec. n. 12. de reg. iur. Dyn. in reg. in obscuris, eo. tit. in 6. Bar. in l. pedius. ff. de incen. rui. naufr. Put. in ver. pœna, c. 4. n. 9. Item ad aliud est aduertendum, q̃ si statutam primò pœnã corporalem indicit, vel aliam pecuniariã, vel primò pecuniariã, postea corporale, istæ pœnæ nõ sunt alternatiuæ, sed subordinatæ, & sic in subsidiũ, & qñdocũq; illa, quæ prior est in ordine locũ habere non põt; de primo est exemplũ in eo, cui manus dextera est amputanda, vel tenetur soluere pecuniariã, nam si habet ambas manus, dextera venit cedenda, Bal. in com. ad statuta ver. pœna; & punire sub n. 20. & Bar. in l. hos accusatores. ff. de accusar. nec põt se eximere per pœnã pecuniariã; de secundo est exemplum de eo, qui nõ habet in arc, luat in corpus. no. glo. in l. si quis, id qđ
- 14 de iur. omn. iud. & in l. si de in ius voc. & ratio est, ¶ quia à criminis qualitate delictũ nomen assumit Bal. in l. 2. C. de concuss. At si statutum dixerit, q̃ imponatur pœna corporalis, vel pecuniaria arbitrio Iudicis, tunc non erit pœna subordinata, sed alternatiua, & Iudex, quã malit eligere potest; & considerata qualitate delicti, & delinquentis, eliger illam pœnã, quæ aptior, & pportionabilior erit iux. l. sanctius de pœn. Menoc. de arb. q. 90. n. 38. vid. Put. in verb. pœna, cap. fin. sub n. 9.
- 15 ¶ Ast pœna semel electa à Iudice, vel ab eo, qui optionem habet, nõ erit amplius pœnitentiæ locus. Soc. in c. sicut Iudex. n. 54. de Iudex. & Clar. q. 95. vid. Cano. in d. c. inter ceteras, de rescr. Iudex tñ noster potest morẽ gerere reo, vt ibi nec tenebitur seruare illam regulam, vide-

videl. q. in imponendis pœnis arbitrarijs, intelligatur de pœna pecuniaria, vt tenet Doct. quos Clar. alleg. q. 83. ver. sed quarto. † quoniam pœt arbitrari et pœnâ mortis. glo. in §. in summa. instit. de iniur. Bal. in l. quid ergo. §. pœna grauior. de infam. intellige si delicti qualitas exposcit. d. l. sancimus, de pœn. Put. in ver. pœna. cap. 10. per tot, secus in Iudice carête hoc amplo arbitrio, in quo dicta glo. §. in summa. est cõiter reprobata, vt inquit Afflict. decil. 270. Item potest puniri loco pecuniariæ pœna corporali, & pecuniaria simul, iux. casus exigentiâ, Afflict. decil. 276. Card. Clem. 2. §. 2. de hæret. Put. d. ver. pœna c. 8. n. 1. vid. A. sin. tit. de religio. & sumpt. fu. §. & pœnæ pecuniariæ, pag. 114. vid. Menoc. de arb. cas. 286. Clar. q. 8. ver. vltorius. in fi. & si statutû pœnâ corporalem indicit, & delictum ex qualitatibus, & circumstantijs aggrauetur, vtique pœna corporalis grauior, & nō pecuniaria arbitrari debet; & e contra si statutû indicit pœnam pecuniariâ, & delictû aggrauetur, vt s, tunc maior pœna pecuniaria arbitrandâ est, & nō corporalis, & hoc modo et pcedetur de similibus ad similia, & hæc conferunt supradictis n. 109.

- 17 † Itē stante hac regia authoritate, Iudex pœt imponere pœnâ confiscationis bonorû. l. 1. C. ne sine iussu Princ. Marf. lig. 397. n. 2. at Iudex inferior hoc facere non pœt, vt tener Bal. in d. l. 1. & Nat. conf. 594. n. 10. vo. 4. Azo. in sum. C. ne sine iussu Princ. Cassa. cõsuetu. Burg. tit. quis cõfiscque. §. 1. Dec. in c. 1. & ibi Bal. c. de offic. deleg. idem in c. 1. ver. sed hic quero, de pac. tenen. Alex. cõf. 116. animaduersis statutis. col. 4. vo. 1. qui intelligi debet de Iudice, cui liberum arbitriû concessum est simplr, non aut de Iudice nro, vt per Cassa. loc. cit. vbi loquit in Capiraneo Iustitiæ Mediolani. Rol. à Vall. conf. 99. n. 28. vol. 1. & ita distinctè tenet D. Menoc. de arb. q. 93. n. 2. & seq. † vbi
- 118 duplicè esse dicit confiscationem bonorû, vna q. à iure determinata est, & hanc posse imponi ab inferiore à Principe, altera quæ non est in iure determinata, & hanc solus superior imponit; & alleg. Sal. in d. l. 1. C. ne sine iussu Princ. hanc Theoricâ docere, sed re vera, quilibet Iudex ordinarius (et habens arbitrium velit nolit) tenetur parere statutis, & legibus; difficultas cadit in eo, qui nō est suppositus statutis, & legibus posituius, D. Menoc. de arb. q. 13. n. 1. & 2. & satis dictum est in 1. par. quæ cessat in Iudice nostro per supradicta.
- 19 † Hinc inferitur, quod Iudex virtute huius brachij poterit citare testē sub pœna confiscationis bonorû, Bal. in c. 2. de test. cõg. Nat. conf. 593. vo. 3. licet contrariû tenere videatur in conf. 194. ec d. vo. sed

Sed pōt responderi, vt 3, in præcedenti casu. Item obiectū sanari pōt qñ veritas aliunde haberi non pōt p l. vnica. ff. de offic. Consul. qñ necessitas non habet legē. Item qñ in pcepto sub dicta pœna confiscationis bonorū insit hæc clausula, videl. saluo iure creditorū, & legitima filiorū, vt in auth. bona damnatorū. C. de bo. damnat.

Sed quæritur num in bonis confiscatis veniant bona aduentitia.

Pro resolutione huius dubij sciendum est, q duplex est species bamnitorū, aliqui sunt bamniti ad tps, & isti æquiparātur relegatis, aliqui sunt bamniti in ppetuū, & isti æquiparātur deportatis, vt est glos. sing. in verb. Retinet. §. cūm aut is qui, institu. Quib. mod. ius pat. pot. sol. & ibi ponit, q iura deportati amittant, & dicit amittere iura ciuilia, & retinere ea, q sunt iuris gentiū, est et tex. in l. quidam. ff. de pœn. l. inter pœnas, in princ. & l. Relegatorū. §. siue ad tps. ff. de inter. & releg. Alex. conf. 26. & conf. 75. vo. 1. Gand. de Malef. in rubr. de bamniti. in princ. & de deportatis habet per Menoc. de arbitr. cas. 330. & Nat. conf. 666. col. fi. & deportati hñr p mortuis ciuilitè, vt in dicto §. cū aut institu. quib. mo. ius par. pot. tol. & deportare nil aliud est, q bona oīs delinquentis publicare, Boet. inter trac. crim. diuerso. tit. d. seditiosis, q. 7. n. 30. alij dicunt, q deportare ppetuò bamnire significat, cū confiscatione honorum, vt p Brunor. à sol. in suis quæst. rubr. bānitus an amittat bñficia iuris cōis, &c. q. 16. n. 6. & 8. q ait, bamnitos huiusmodi perdere iura ciuilia, q sibi cōpetunt vsq; ad bamnū, non ea, q obueniunt post bamnū, sic placet Nell. de bamniti. 1. par. 2. temp. n. 18. & vid. Viui. co. op. tit. de malef. c. 1. tom. 3. fo. 145. & etiā stante statuto, q bona bamniti debeant confiscari, non compræhendūt bona post bamnū acquisita, Alex. conf. 15. vo. 1. Bonacoll. super statu, ver. Bamniti, ver. 3. licet Farinac. de delict. & pœn. q. 19. sub n. 15. & 16. cū Claro. q. 67. sub ver. Deportatio. teneat q illa pœna deportationis hodie recesserit ab aula, præterquā in locis maritimis, vt in Italia apud Ianuenses, Venetos, & Regnicolas, vt per Clar. vbi 3, & Baiar. ad eum sub n. 17. hodie verò d. pœna est arbitraria, vt p Menoc. d. cas. 330. & per Farinac. d. q. 19. n. 25. in fi. & sub n. 16. cir. fi. concludit, q bamnū pœna capitis, aut furcatū dicatur qdam tertia species, q non æquiparatur nec relegatis, nec deportatis, sñ O. fasc. decis. 105. & Clar. q. 71. & Bonacoll. co. op. crim. par. 1. pag. 14. vers. 3. incip. Bamniti nostri temporis.

Ex hoc est altercatio an stante statuto, q bamnit^r impunè occidi possit, de oīs indistinctè loquatur, & resolutiue concludunt oēs statutu

N N N

habere

habere locū in bamnitis contumacibus, quibus pœna mortis irrogetur si in fortiā iustitiæ venirent, nec post statutum maior pœna imponatur, q̄ fñtia imponat, vt vnaquæq; res s̄m suam qualitatē intelligatur. l. eum, qui edes. ff. de vsucap. Capol. conf. 5. in crimin. & D. Menoc. de arbitr. q. 90. n. 37. 38. & seq. & p. Nell. de bamniti. in 1. par. 2. temp. cir. princ. vbi tenet tale statutum valere, & ita tenet Gand. in tit. de bamniti. n. 2. quia & si non licet de iure Diuino, vel gentium hominem occidere, tñ ex causa licitē sit permittente iure gñali, vel particulari positio, ut Prouincia expurgetur malis hominib⁹. l. cōgruit. ff. de offic. pref. & ne delicta remaneant impunita. l. ita vulneratus ad leg. Aquil. nā sunt talia statuta introducta p cōi quiete, vt per Bar. in l. opprimendorū. C. quan. lic. sin. iud. se vindic. vi. Doct. quos alleg. Bonacoss. in q. crim. super statu. in ver. bamniti.

Modò ad rē nrām intelligendo de bamnitis, qui impunē offendi pnt, & de quibus, vltra alios, p Brun. à sol. d. q. 16. n. 9. Crass. d. vlr. volūt. §. legatur, q. 8. Ludou. Car. conf. 103. inter conf. diuerso. glo. in l. 3. de bon. dan. An bonis eorū confiscatis utiq; veniant bona aduentitia, & resolutiue dicitur q̄ non, ita tenet Bar. in l. si finita. §. si de vctigalibus, n. 12. vbi exact. Alex. ff. de damn. infec. sequitur Nell. de bamniti. in 1. par. 2. temp. sub n. 26. ver. forti⁹s ergo, & n. 27. Soc. iun. ab oībus allegat. conf. 77. n. 8. & 9. vbi ēt si pfi vsusfructus non queratur, vo. 2. cū eo. Rui. conf. 24. vo. 4. Bertazol. conf. 49. vo. 1. Alex. conf. 22. vo. 1. Curt. conf. 60. Paris. conf. 157. n. 1. vo. 4. Item si inter p̄sem, & filium fuisset factum cōpromissum, & laudū, q̄ de bonis, in quibus p̄f habet vsusfructū, filius possit liberē disponere, per Abb. in conf. 66. vo. 1. quē refert Baiar. ad Clar. ita tenentem in §. si. q. 78. ver. sed quid in aduentitijs, n. 55.

Item si p̄f non haberet vsusfructum in aduētitijs, vt tenet Farinac. de delict. & p̄en. q. 24. sub n. 8. & in p̄posita qōne plures allegat Boer. decis. 7. sub n. 10. cum seq. idē tenet per plura fundamenta Gomef. var. resolut. tit. de contract. cap. 15. n. 14. & 15. vbi rñdet ad contraria per eū excitata, sub n. 13. q̄ pnt utiq; deferuire ambiguitati D. Menoc. de recup. poss. remed. 9. sub n. 84. limitat veram esse contrariam op. qñ filius bamnitus capitātr alium h̄rdem non haberet, nisi fiscū. & constanter tenet opinione hanc tanq̄ magis co. & veriore. Farinac. qui multos allegat in tit. de delict. & p̄en. q. 24. n. 5. vbi ante n. 6. recēset optimū fundamentum Gomef. vbi 3. Nempē q̄ filius nullo modo pōt alienare p̄prietatem bonorū aduentitiorum sine cōsensu patris.

pfis. & hanc op. in iudicando tenendā esse ait sub n. 6. vers. Quibus
nō obstantibus. ea rōne, quia patria potestas habet quandā præro-
gatiuā, vt p̄ p̄feratur fisco. & itā tenet Boff. de bonor. publicat. sub
n. 7. i. vers. De aduentitio. & hāc vt equiorem tenendā esse arbitror,
ex quo confiscatio est stricti iuris. vt per Scrib. in Auth. bona dam-
natorū. C. de bo. p̄scrip. & ideo tanq̄ p̄nalis, & odiosa est restrin-
genda. Farinac. de delic. & p̄n. q. 2. 5. sub n. 2. 1. Quia ob bamnū ca-
pitale, delictū non remanet impunitum, & lat est legem habere suū
effectum. I. ita vulneratus, ad leg. Aquil. si ēt vltra personalē p̄nam
addat à statuto confiscatio bonorū, certē est punitio ad mensuram
carbonū, quia est contra ius cōe; vt d. Auth. bona damnatorū, & sem-
per debemus interpretare vt ius cōe minus lædatur, q̄ fieri possit. vt p̄
Bart. cons. 61. in princ. Io. de Ana. cons. 59. in fi. Dec. cons. 43. 8. & alios
q̄ plures alleg. Farinac. d. q. 2. 5. sub n. 2. 1. quod non esset, si ēt in bo-
nis aduentitijs confiscatio p̄cederet, quia ius cōe resistit. c. olim. de
reg. iur. in 6. nemo enim duplici p̄na puniri debet. pulchrē in p̄-
pos. Afflict. de prohib. seu. alie. per Federic. §. condemnatorū. n. 9. &
p̄næ sunt moliendæ, nō augendæ. l. interpretationem. de p̄n.

Verū limitant Doc. primò hanc conclusionē locum non habere in
crimine læs. Maiest. vt in d. Auth. bona damnato. & per Clar. Boff. Fa-
rinac. n. 9. q. 16. Gomez. & alios 3 citatos, & non videtur habere cō-
tradictorē, licet Cachera. decis. 94. q̄dam in medium deducat, tamē
concordat cum alijs Gigas tract. de crim. læs. Maiest. q. 11.

Secundò limitant qñ statuti verba apta essent comprehendere ēt bona
aduentitia, quia non p̄ extensionē, sed ex ui uerborum, & mente sta-
tuentiū aduentitia quoq; ueniunt in confiscationem bonorū. l. non
aliter, de leg. 3. Euerar. in loc. à ratio. leg. larga, & ampla ad extensio.
ipsius leg. per Doc. in d. Auth. bona damnatorū. saluo tñ utiuiuctu
p̄ri. l. in p̄nalibus, de reg. iur. c. odia. eo. in 6. Causalc. de usufr. n. 180.

Tertiò limitant qñ ita consuetudine interpretatum esset, l. minimè. de
leg. quia cū statutum sit solemniter publicatū, p̄sumitur moribus
ueniū app̄batum, & qui contrarium dicit, probare debet Gozad.
cōl. 16. n. 16. & cōl. 27. n. 8. Peregr. d. iur. fisc. lib. 5. d. publicat. 60. n. 20.

Quartò limitatur qñ baninitus non haberet alium heredem, nisi fiscū,
quod dic, ut per Gomez. d. c. 1. 5. sub n. 1. 5. de contract.

Item Iudex n̄ poterit remittere p̄nam applicandā fisco, Menoc.
de arb. q. 96. n. 6. & 9. & qñ reus non est capax p̄næ ordinariæ, pōt
cōmutare unā p̄nā in aliam eque similē. Clar. q. 8. 5. uer. si. Iudex

- autē, qui non habet hoc brachiū, talia facere non pōt in cōsulto su-
 121 periore suo, faciunt quæ s̄ dixi n. † Verū si statutum dicit, q̄ de-
 linquenti amputeretur manus, & illā non habeat, non poterit altera
 amputari, sed alia pœna subrogabitur arbitraria, iuxta ea, quæ s̄ dixi
 n. Doct. in l. si fugitiui. C. de ser. fug. Bal. Paul. Cast. & Doc. cōmu.
 in auth. sed nouo iure. C. de ser. fug. Euerar. in centu. loc. à priuat. ad
 habit & dic vt j. Similiter de pœna ictuū funis, nam si quis est in
 genitalibus apertus, vel in spatulis, aut in brachijs, seu in manibus
 alia pœna subrogabitur, dic vt j. n. seq. Itē si alia de causa sit inhabi-
 lis, vt quia puer, infirmus, pregnans, vel senex. l. ferē, de reg. iur.
 Clar. q. 60. Dec. in l. pupillū, eo. tit. Gomes. var. resolut. tit. de delic.
 c. 1. n. 52. & 55. & Cagnol. d. l. pupillum. vbi pœna extraordinaria
 puniri qñ malitia supplet aetatem, D. Menoc. de arb. iud. Gomes. de
 delic. c. 13. n. 38. Io. de Ana. c. intelleximus, n. 7. de ijs, qui fil. occid.,
 ibi de muliere pręgnante, q̄ possit condemnari pœna ordinaria par-
 tu prius nato. Mascar. de probat. concl. 1208. vbi qualiter pregnan-
 122 tia probetur, † & hinc nota, q̄ pœna exponentium infantes est ar-
 bitraria, vt est glo. in l. vnusquisq; C. de insan. expo. & circa ampu-
 tationem manus, iā dictum est, si quis non habet nisi vnā manū, vel
 alteram mancā, seu aridam, quod pœna cōmutabitur; idem qñ esset
 amputanda p̄si plures filios habenti, quos alit opera, & industria,
 suarum manuū, qñ miserationis causa, pœna esset cōmutanda, Put.
 in ver. pœna, c. 1. & 7. n. 9. Marf. inter. sing. 602. & qñ statutum ex-
 pressisset de manu dextra, tunc potius esset cedenda sinistra, & min⁹
 damnoſa, qñ quis debet manducare labores manuum suarū: ad hęc
 vid. Euerar. loc. à priuat. ad habitum, & Crass. co. op. cap. 2. q. 19. car.
 19. & Gomes. Reg. Cancellarię de Annali. poss. q. 48. pag. 293. col. 1.
 123 lit. c. † Sed pone, q̄ Iudex debeat seruare pœnā statuti expressā,
 si tpe delicti statutum punit vno modo, tpe verō sentētię superue-
 niat aliud statutū, addens, vel minuens pœnā, nulla mentione facta
 de alia pœna primi statuti, an attendat illud primū, vel hoc nouum,
 & Bar. in l. oēs populi, n. 49. & Sor. de iust. & iur. inquit, q̄ propter
 adiectionem, vel diminutionē pœnæ sit attendendum tps sententię,
 & non delicti, per l. penul. ff. de noxal. act. sed in pœna ordinaria nec
 aucta, nec diminuta attenditur tps delicti, vt per eūdem Bar. in l. 1.
 ff. de pœn. & vid. Cacialup. in d. l. omnes populi, n. 156. & Cro. num.
 144. de iust. & iur. in propos. Caualea. decis. 6. & decis. 30. in 1. par.
 124 vid. quæ s̄ dixi n. 111. & 112. Veruntū t̄n dubio vt pœna euitetur,
 attenditur

- attenditur initiū, l. qd ait. §. Lex ait. ff. de adulter. Dec. in reg. Factum cuiq; suū. §. in pēnālibus, n. 7. intellige qñ pñcipium est licitū, & finis illicitus, aliās attenditur qd licitū est, siue finis, siue principium. Boss. tit. de defensio. reo. n. 7. de hoc dixi in 2. par. n. 40. & 41. & in p-posito qñ delictum est tractatū in vno loco, & sequitur in alio quid iuris, vi. Boss. tit. de for. compet. n. 59. & 7. ver. duodecim casus ē.
- 115 † Hinc qñ potest an sit imponenda pēna loci originis, seu domicilij, aut pēna loci delicti; hæc qñtio est quotidiana, quā ponit Clar. d. q. 85. in princ. vbi tres casus ponit, primus qñ Iudex procedit contra eius subditū, attenditur statutū loci, vbi ius dicit; secundus casus est qñ procedit contra forensem, & pariter punitur iuxta statutum loci, vbi ius dī, si delinquit in iurisdictione Iudicis, tñ sub eodem Principe, quia iste forensis cōdemnatur iux. statutū patriæ suæ, & ita totus mundus seruat, licet in pcedendo seruetur statutum loci, in quo ius dī. tertius casus est qñ Iudex loci originis, vel domicilij pcedit contra subditū, qui deliquit extra territorij, & iurisdictionē Dñi, tunc semper vidi seruari op. Maria. in c. postulasti, n. 16. de for. compet. quē Clar. alleg. d. q. 8. ver. tertius est casus, in fi.
- 116 † Ipse addo quartū casum qñ subditus vnius Dñi delinquit extra dñium in subditū eiusdem Dñi, tunc attendendū esse statutum loci iurisdictionis, quia offendens, & offensus subiacent eiusdē statuti dispositioni, Bar. & alij in l. oēs populi. ff. de iust. & iur. Bal. in l. 1. C. de sum. tri. & fid. cat. & Ang. in ver. hæc est quædā inquisitio. n. 83. & ibi Doc. quos Ang. alleg. opinio aut contraria locū habet qñ offensus nō esset æquē subditus. † Quintus casus est qñ iste subditus delinquit in non subditū, & extra dñium, hoc in casu ius cōe est attendendū. Clar. d. q. 85. ver. tertius casus. & videt Bar. distinguere qñ statutū simplr loquitur in l. cunctos populos, n. 47. C. de sum. trin. & fid. cat. Alex. conf. 111. vo. 2. Afflict. & alij, quos Clar. adducit ibi. & in materia ista vid. Clar. q. 39. ver. sed quæro nunquid, col. 3. & 4.
- 118 † Septimus casus quando, qui non est subditus delinquit in non subditū, vt inter duos viatores in aliena iurisdictione, qui ratione delicti subiacent foro ius dicentis loci delicti, vt est tex. l. 1. C. vbi de crim. agi oppor. Bar. in l. omnes populi. ff. de iust. & iur. & in l. 1. & in l. cunctos populos. C. de sum. Trin. & fid. Catol. & pēna statuti puniri debent, vid. Boss. in tit. de for. compet. sub num. 46. & Clar. hanc esse veram conclusionem dicit d. q. 85. ver. secundus est casus. col. 2. & in fin. vbi quod ad delationem armorum prohibitorum.

hibitorum dicit Iudicem in mitiorem partem inclinare debere; quando aliquo modo imputaretur ignoratix, verum cum ipso iure hæc arma sint prohibita; vt in l. i. c. ut armorum vsus incio Princ. sit prohibitus, ætino locum habere pœnam ordinariam.

129† Octauus casus est qñ Princeps delegat alicui tertio cãm sui subditi, qui deliquit non in iurisdictione Principis, nec illius Iudicis, puta si Dux Sereniss. Parmæ iustitiæ amator, vellet ut pcederet contra suũ subditum, qui deliquit in Ciuitate Regij, & postea habitauerit in Ciuitate Bononiæ, & obtinuisset à summo Pontifice saltem vt in Ciuitate Bononiæ cognosceret de crimine, hoc in casu debet puniri non iure cõi, nec statuario, sed aliqua pœna arbitraria, cùm nec rōne delicti, nec originis ibidem possit iudicari, iuxta qualitatem delicti. l. sancimus. ff. de pœn. est materia auth. qua in Prouincia. C. ut omn. obed. Iud. & ubi cognitio est ualde extraordinaria, uidetur pœna etiã extraordinaria esse debere. l. hodie. ff. de pœn. & arg. l. eum, qui edi. ff. de usucap. Tiraq. de retrac. consang. glo. 18. n. 21. &

130† perquisitionem Principis dñ protogata iurisdictione, pro qua facere uidetur Alex. cons. 166. n. 7. & Boss. tit. de for. comp. n. 71. & 182. Bar. in l. si. C. ubi de crim. agi oportet. uid. 7. uer. Vndecimus casus. Item qñ Iudex pōt alium substituere, ac et qñ pars assentit in Iudicẽ incompetentem, dñ prorogata iurisdictione. Farinac. de accusat. q. 7. sub n. 4. Boss. de for. comp. Maphæus, in repet. l. si quis pro emptore. n. 89. & 90. de usucap.

131† Nonus casus est qñ delictum cõmittitur in confinibus, uterq; Iudex pōt illum punire iuxta statutũ suum. Bal. in l. si uero. §. quod si ex medrano. ff. de ijs, qui eiec. uel effun. l. 2. c. ubi de crim. ag. opp. Boss. de for. compet. n. 60. ubi alleg. Maria. in c. pposuisti, uerf. circa, 7. quæst. de for. compet. Bott. cons. 47. n. 57. & ambo Clar. alleg. d. q. 38. uerf. præterea, & in materia confinũ uid. Hiero. à Monte in trac.

132 de finibus, † Quinimò tres Iudices separatæ iurisdictionis eodem tpe cognoscere pñt, uidel. Iudex delicti, originis, & domicilij, siue ad instantiã partis, siue ex officio, sñ Clar. q. 39. uer. sed quæro nũquid, col. 4. ubi dicit, qd unius processus non impedit alterum, uid. Baiar. 161. n. 14. & 15. ubi qdã practicabilia dicit, sed omninò uidendus Decia. trac. crim. tom. 1. lib. 4. tit. de loc. delicti, cap. 17. n. 21. qui ponit non posse puniri pœna statuti, eo quia delinquens in confinibus non dñ deliquisset in Prouintia, per Gomes. post Io. And. in c. de temp. or. & mixtum non cõprehenditur in simplo. Hip. sing. 238. & statuta

& statuta non extenduntur extra Prouinciā, Bar. in l. omnes popu-
li, de iust. & iure: ideo pœna est arbitraria, auth. qua in Prouinciā,
C. vt om̃. ob. iud. nisi quatenus sint iuri communi conformia.

- 133 ³ Decimus casus est quē ponit Clar. q. 38. ver. quæro, pone q̃ ali-
quis delinquat in exercitu Mutinensiu, tunc posito in territorio Bo-
noniensi, nunquid poterit puniri à Pretore Mutinensi, & r̃dit quod
sic. Bar. in l. cunctos populos, n. 46. C. de sum. Tri. & fid. Cat. & ibi dē
Bal. n. 24. qui de consuetudine ita seruari dicunt, & per alios quos
Clar. ibi alleg. & postq̃ ita esse de consuetudine restantur, ita & illā
pœnā Pretor imponere debet, q̃ de consuetudine imponi solet. l. mi-
nime de leg. † Vndecimus casus, & quidē valde singularis,
quē pariter refert Clar. d. q. 38. eo. ver. quæro, et̃ pone ibi, & in hoc
pposito, vbi narrat casum vni⁹ Militis hospitati in Ciuitate Papiæ,
qui cōmisit homicidiū in territorio Placentino, & licet nō esse sub-
ditus Mediolani, neq; rōne delicti, originis, vel domicilij, nihilomi-
n⁹ fuit cōdēnatus ad triremes ppetuū; & ecce q̃ sup̃mæ autoritatis
Iudex pōt arbitrariā imponere pœnā triremij ppetui, imō et̃ mortis.
- 135 ⁵ Duodecimus casus est eiusdē Clar. d. q. 38 ver. vidi qñq; vbi quis
de tractatu punitur in loco tractatus (licet delictum fuerit extra
dñium securū) quāuis isti tractantes non essent subditi neq; origi-
nis, neq; domicilij, per Bolog. conf. 8. tenet Bero. q. 84. vbi locū ha-
bere ait, qñ tractatus est punibilis; vid. Maria. in c. proposuisti, de
for. cōpet. vbi plura dicit in hac materia, & ita Mantuæ seruātū fuit.
- 136 ⁶ Alia est quotidiana inuestigatio qñ rei detenti moriunt̃ ante sen-
tentiā, nunquid eorū memoria damnari possit, & in casu crim. l. x.
Maieſt. dī q̃ sic. l. ex iuditiis, ver. i. ff. de accusat. tex. in l. panto-
nius. § rei perduellionis, ff. de acq. hære. Clar. q. 51. ver. scias. Item
in crimine hæresis, Rol. conf. 8. n. 8. vo. 3. Bursat. conf. 43. Menoc. cōf.
99. n. 172. Peregr. de iur. fisc. lib. 4. tit. 5. n. 11. Gomez. de delic. tit. de
crim. l. x. Maieſt. n. 12. Item in crimine repetendarū, peculatus, &
homicidij sup̃ius ob conscientiam sceleris, Clar. d. q. 51. ver. sunt
tñ. Peregr. de iur. fisc. tit. de crim. q̃ morte rei nō esting. tit. 5. fo. 106.
- 137 ⁷ & accusatio debet pponi 7̃ quinquēniū à die mortis, ad hoc vt
in memoria damnari possit. l. 2. C. de Aposta. & ibi Bar. qui videt loqui
quod ad publicationē bonorum imponendā, q̃ et̃ hoc in casu locū ha-
bet tex. in c. 2. de rescr. qui tex. licet dicat q̃ possit procedi 7̃ quadra-
ginta annos, & ita sentit Gomez. loc. cit. & op. Bar. sit taxata à Soc. in
c. veniens. n. 149. de accusat. nihilominus Baiar. ad Clar. in §. heresis,
sub

- sub n. 27. reconciliationem p̄dictam excitat sequens, Clar. in d. ver. scias, in fi. & Farinac. de inquisitio. q. 10. sub n. 82. & eā in fi. resoluit, dicēs, tex. c. 2. de refer. habere locū in h̄eresi. & Bar. in d. l. 2. C. de Apposta. habere locum in crim. læs. Maiest. & alijs casibus, in quibus memoria damnari p̄t, licet alias op. & distinc. Doc. referat Burfat. conf. 43. Menoc. conf. 99. n. 172. Gabriel. conclus. 35. lib. 7. & Gomes. loco
- 338 citat⁹ docet practicā damuandi mortem defuncti, & dicit, q̄ non est formāndus process⁹ contra reū defunctum, nec citandus, nec sentētiandus proprio nomine, sed q̄ citetur memoria eius, arg. l. de qua re. ff. de iud. & pariter citant h̄ereses respectu honoris, & bonorum defuncti, vt cōpareant ad defendendum si velint: sed fortē vana videtur citatio filiorum q̄ p̄pter delictū patris, & ipsi rei efficiantur, & condemnari p̄nt p̄cna tēporali, vt subiicit idem Gomes. n. 13. vbi
- 339 ⁊ declarat, q̄ filius non portabit iniquitatem p̄ris respectu p̄cne sp̄itualis (ex quo anima, quę peccauerit ipsa morietur, Ezech. 18.) vt declarat Innoc. in c. grauē. de sent. excōmu. Abb. in c. vergentis. d. h̄eret. ante quos idem scripsit Grat. in princ. 2. 4. q. 3. seu potius Aug. epist. 75. quem citat Grat. c. 1. vid. Parid. conf. 2. n. 209. vo. 4. & Tanca. de h̄eret. cap. 4. n. 3. cum seq. Decia. trac. crim. tom. 1. lib. 5. ca. 57. & Peregr. de iur. fisci. lib. 4. tit. 5. n. 34. & Farinac. 58. d. q. 10. n. 83. de
- 340 inquisitio. Ceterū in alijs casibus, in quibus memoria damnari nequit, ⁊ mors oīa soluit. l. defuncto. ff. de pub. iud. §. deinceps; col. 4. Soc. iun. conf. 112. n. 9. vo. 4. de hac re apud Sebastia. Med. sua pract. mors oīa soluit, concl. 25. & 32 & in ver. bonorū confiscatio, & i. ver. p̄cna, & in ver. accusato mortuo, Clar. in q. 51. ver. Quæro nunc. & dicam ⁊, nisi in vita iā secuta sit declaratio criminis, vt obseruatum esse in Statu Médiol. dicit Boff. in tit. de accusat. n. 34 & Clar. refert d. q. 51. ver. scias. vbi in criminibus, in quib⁹ memoria damnari potest, ait contrariam op. esse communem, & in ver. sunt tamen. narrat quānam sint delicta, quibus memoria damnari potest.
- 341 ⁊ Et quō ad p̄enam pecuniariā indistinctē in contrariū est co. op. & obseruantia q̄ p̄cna nō declarata contra authorē possit declarari contra h̄dem lite iam contestata cū authore. l. ex indiriōrum. §. in fi. ff. de accus. l. oēs. ff. de act. & oblig. §. penul. instit. de prope. & temp. act. Clar. q. 14. ver. Sed hic incidenter quæro, vbi q̄n lis dicatur cōtestata, Gomes. de delic. c. 1. n. 44. Peregr. de iur. fisci. lib. 4. tit. 5. Gabr. co. concl. 35. lib. 7. decis. Pedamont. 149. n. 2. Bertazol. conf. 33. lit. B. vo. 1. Dummodo de delicto constet, & de eo sit delinquens confessus,

- Confessus, vel cōuictus, add. ad Clar. d. q. 51. ver. scias, & esse co. op. testatur Burlat. conf. 77. n. 21. qui tñ videtur restringere in famoso latrone; sed supradicta op. est magis com. & receptior, & iudicatu esse ad fauorē fisci, testatur Olfac. decis. 149. Vasc. controuerf. Illust. 42 c. 96. n. 25. & ratio esse potest, quia paria sunt sententiā esse latam, vel reum esse conuictū. l. qui sententiam. C. de pēn. Farinac. de accusat. q. 10. n. 56. & 57. & dicit sufficere, q̄ conuictio, aut confessio habeat vires rei iudicatæ, sed Boss. in tit. de sent. n. 47. dicit q̄ qñ pœna est ipso iure inflicta delinquēti, & si declaratio non sit secuta ante mortē delinquentis quò ad hēdem, pœna transit, lafred. decis. 391. Boer. conf. 176. n. 93. vo. 1. Nell. de bamn. 1. par. 2. tenip. q. 7. Peregr. de iur. fisc. tit. de crim. q̄ mor. rei non extinguuntur, tit. 5. fo. 106.
- 343 † Quid reo mortuo appellatione pendente, & idē dicitur, vi s. Sebastia. Med. d. trac. mors oīa sol. concl. 2. §. n. 70. & concl. 3. n. 91. & alibi, Gomes. verò de delic. c. 1. n. 82. videtur sentire contrarium per glo. sing. in lex iuditiōrū. ff. de accusat. tñ hæc difficultates cessant quādo adsunt statuta, per quæ denegatur appellatio in criminalib⁹, vel itante magna autoritate brachij regij, & Gomes loquitur in cōfiscatione bonorū, quæ in consequentiam venit, secus dicit, si equē principalit̄ veniret, & ex hac rōne non est contrarius qñ pœna venit principaliter imponenda, & ita est intelligenda s̄dicta conclusio.
- 344 † Sed lata sentētia, si cōdemnatus de atrocissimo delicto ante executionem moriatur, tunc ad terrorē, & in exemplū aliorum de facto solet executio in cadaueribus fieri, ut multos casus recenset Clar. d. q. 51. ver. sed hic incidēter. Farinac. d. q. 10. n. 77. D. Menoc. de arb. cas. 245. n. 57. qui in arbitrio Iudicis hoc esse dicit, sed intellige in arbitrio Iudicis supremæ autoritatis, & non aliter, & potest cadauer. pro anatomia dari, ibi n. 12. pariter, qui deliquit etiā de non atrocissimo delicto, & sibi mortē conscinerit conscientia ppriij sceleris, ante vel post sententiam, Menoc. cas. 284. n. 15. vbi latē de illorum pœnis, facit Sebastia. Medic. d. tract. mors omnia sol. par. 1. n. 142. latissimē Farinac. d. q. 10. vbi multa, ac multos accumulat, & ne aliorum scripta in totum repetam, sat est loca attigisse.
- 345 † Et sicut agi potest contra hæredem ad pœnā, ita poterit hæres pō mortē comparere, & facere incūbentia p̄ defēsiōne mortui, & instare vt sequatur declaratio absolutoria, qđ ei permittit̄ fauore defensionis, vt tenet Gomes. d. delic. c. 1. n. 83. & pariter heres reuocare poterit confessionem defuncti, qñ contrariū probare pōt, Bal. in l. error.

C. de iur. & fac. ignor. & in l. i. r. C. si ex delict. defunct. Millæus pract. crim. n. 149. Capic. decis. 121. n. 17. Afflict. decis. 1233. & hæres à sententia lata ob confessionem defuncti appellare potest, Dec. in c. cū speciale. §. porro, n. 6. de appellat. Butt. trac. de notor. artic. 4. n. 59.

- 146 ¶ Quid modo dicendū accusatore mortuo, an iudiciū sit extinctū? Bal. in l. si quis. C. si reus, vel accusat. mort. sue. ait qđ pēnæ sunt principa l' impositæ, non extinguunt, secus si in cōsequentiam Clar. d. q. 51. vers. pariter, tenet non extingui iudiciū qñ Iudex ex officio pōt procedere, & ita practicati testat Boff. de inquisitione, n. 99. multò min⁹ quia hodie hīscus est loco accusatoris, pract. mill. fo. 30. n. 31. quē Clar. adducit q. 3. vers. sed certè ibi, & ratio est, & q. 10. vers. si & sic p' seuerare iudiciū dicitur. Verū in hærede accusatoris quò ad criminalitatē non procedit, secus quo ad ciuilitatē, Gomez. de delict. d. cap. 1. n. 85. Par. l. ciuilis, ff. de priuat. delict. ubi optimè distinguit.
- 147 ¶ Sequitur videre nunquid pēnæ sine multiplicatā p' numero delictorū, hæc est p'cipua materia l. nunq̃ plura. ff. de priuat. delict. super qua Anca. conf. 4. n. 4. & Clar. q. 84. vers. scias, eam distinguēdo exponit, & in effectu, si delicta sunt diuersi gñis, t'pis, & personæ, tunc pēnæ multiplicantur, itē si contra eandē, sed diuerso t'pe, vel gñe non ad eundem finē, sed quodlibet delictū habeat suum effectum distinguū, & separatim, Boff. d. l. nunq̃ plura, n. 4. Soc. in o. ea, q̃ de pēn. distinguit plures casus, & Alex. de Neuo. conf. 93. recenset de eo, qui rapuerat mulierē, furtumq; fecerat, ac ēt muros Ciuitatis transcendat, & Bertazol. conf. 205. & ibi addit Coaru. var. resol. lib. 2. c. 10. n. 8. si verò plura delicta facta fuerint ad vnū finē, ut puta tractatus, armorum p'paratio, & delatio armorū prohibitorū, ruptura ostij, vel muri p' aliquo atrocissimo patrando delictō, tunc siue eodē t'pe, siue ex interuallo, adhuc nō incepto aliquo p'cessu, attento vno fine.
- 148 p' vno delictō cōputabuntur; quia cū delictorū sit vnus tm̃ finis, delicta nequeunt diuersa censerī. l. si familia, in fi. de iurisd. domni. Ind. no. glo. in l. qui crimen. C. de accusat. Bar. in d. l. nunq̃ plura. sed pro eo, qđ est maius vna pēna tantūmodo erit imponenda Doc. cōm. in d. l. nunq̃ plura, dixi t̃ n. quia maior pēna confundit minorē, Clar. q. 84. vers. alius est casus, ubi exemplariter dicit si extat tria statuta, vnū puniens vulnerantem, in cētum, & aliquis deferat armos, ijsq; insultet, & ēt vulneret, non est in oib⁹ istis pēnis condemnandus, sed solūmodo in cētum puniri debet pro vulnere, quia pēna insultus, & armorum cōfundit cum pēna vulneris; ita colligit ex glo.

glos. in l. qui de crimine, in ver. plurima. c. de accusat. cum alijs per
eū adduct. & no. q. appellatione armorum nō veniunt fustes, & lapi-
des, quō ad pēnam delationis ex cōi vsu loquendi. vt inquit Clar. §.
fi. q. 82. statu. 6. vers. & scias. secus quoad vsū, quia pcutiendo, &
vulnerando cū illis, prædicta quoq; comprehenduntur appellatio-
ne armorū. d. l. armorum, de verb. sig. & ita declarat Marf. in d. §. pro
cōstanti. n. 14. prac. crim. & vid. Guid. Pap. q. 437. & Cassa. in constitu.
Reg. vbi ponit 20. casus, quibus licet arma deferre; & p. complemē-
to no. q. habens priuilegium deferendi arma, si cū eis percussit, vel
vulnerauerit, punitur pro vulnere, ac ēt pro delatione armorū, stan-
te statuto, vt tenet Marf. in prac. §. pro cōplemento n. 9. & seq. quod
verū est abutendo, at si fuerit puocatus excusatur à delatione armo-
rum; quia priuilegium dicitur concessum, vt arma portare liceat
ad sui defensionem, sed in ciuitate Mantuæ contra op. Marf. obser-
uatum. At quando per diuersa iura plures pēnæ imponuntur pro
eodem delicto, vna imposita aliam non tollit, Bru. à sol. q. 17. n. 51:
dixi supra n. vid. Corset. sing. 23. in ver. statutū. & Io. And. ad spec.
149 tit. de pēn. §. 1. in addit. in verb. prælibatum, vbi dicit, q. tot sunt
delicta quot sunt delinquētes, & tot pēnæ. l. si plures. ff. de iniur. l.
ita vulneratur, ad leg. Aquil. & delictū geminatur per geminos of-
fensos, l. 3. §. si ad plures de sepulcr. viol. Item quando cōmittitur
delictum personale priuatum, tot sunt delicta quot personæ i-
niuriatæ, & tot sunt pēnæ in eo, qui ita delinquit, ut in l. eum qui. §.
si nupta iam. §. seq. ff. de iniur. secus quoad res, quia unus delin-
quens asportando in vna vice plures res, non incidit nisi in vnam
pēnam; idē si quis cōmittit delictum publicum simul, & semel in-
plures, l. quoniam si plures. C. ad leg. iul. de ui. l. qui de crimine. c.
de accusat. tū. d. D. Menoc. de arbitr. cas. 362.

150 Et in delictis, & pēnis semper attenditur quod principaliter fit,
nō autem quod in consequentiam venit. l. si quis nec causam. ff. si
cer. per. Didac. uar. refol. d. c. 10. n. 8. vers. hactenus, & latē Faïnac.
q. 22. per tot. uid. Bal. in l. cū rationibus. C. qui accus. non poss.
ubi ponit quomodo plura delicta pro uno computāda sint, & Clar.
d. q. 84. vers. hæc autem, dicit, q. vulnera plura cū bidente, aut tri-
dente pro uno computantur; idem si cum sclopo pillulis exonerat-
o, secus propter reheratos ictus, quia quot ictus quis feriendo ad-
menauit, tot pēnis est afficiendus, nisi statutum dixerit simpliciter
quod vulnerans soluat centum, sū. lac. de Are. in l. apud labeonē.

§. conuicium. ff. de iniur. quem refert Clar. d. uers. scias, cuius Arenæ op. est reprobata, & merito, quia statutum dicit quæ pœna vulneris sit plectendus, sed non dicit an p. omnibus vulneribus, ergo tanquæ casus omissus remanet sub dispositione iuris cõmunis, ut pro numero vulnerũ tot pœnæ imponantur p. d. l. nunquā plura. vbi Bar. & alij. co. ff. de priuat. delict. & ita seruauit, & seruare vidi in dubio, nisi statutum se declararet melius, quicquid dicat Farinac. q. 2.2. n. 12. quæ refert, & sequitur Baiar. quoniā op. Bar. est verissima, & fundata iuribus exquisitis, modernorum aut op. non ita fulcitur nisi Iudex arbitriũ haberet et super pœnis statutarijs, prout supradixi. & vide in tract. co. op. tit. de malef. vbi plura miscellanea, & no. q. appellatio-

- 151 ne t. vulneris venit scissura in cute habens opus medela. Bar. in l. Pretor ait de minor. l. si seruus. §. rapisse, & ibi declarat Flor. ad leg. aquil. C. pol. cõf. 40. n. 4. Sed in modica scissura, seu scarpinatura, aut sgrasignatura locũ non habet, Bal. in l. h. Cale ad l. act. dicit modicũ vulnusculũ in se nõ habere delictũ. Tiraq. trac. d. iudic. reb. exiguis. n. 1. qd. intelligo verũ qn̄ est illatum cũ pugno, vel vnguibus, vi. Bar. in trac. de percuss. Afflict. super cõstitu. ver. l. si quis aliquem, sub. n. 5.
- 152 dicit, q. dentes appellatur arma, Plal. 56. ibi filij hominũ dētes eorũ arma, nihilomin⁹ consuetudinaria interpretatione non cõprehendit in statuto de vulnerate, qui parum dēribus lacerat, & multo min⁹ si statutũ dicit si armis vulnerauit, ut ferẽ vbiq; hæc distinctio ponit in pœnis statutarijs, si cũ armis, vel sine armis; & ecõtra si qs armis ad eũ pcesserit sine scissura cutis, ut tumore facto nequit sanari nisi aperiatur ferro, tunc habet locũ pœna statuti. Bar. in d. h̄ptor. §. quæ atrocẽ. ff. de iniur. quæ sequitur Afflict. d. cõstitutio si quis aliquẽ, n. 3. & 18. sed quid si aperiatur tumor alia via, q̄ ferro, puta collirio, seu emplastro, tunc non habet locum, quia non sunt arma, ut gladius, nec ferrum, sed medicamenta, & ex diuersis non inferitur. l. Papinianus. §. exuli de minor.

- 153 Quærendũ est an plures pro vno tñ delicto teneantur in solidũ, vel quilibet pro sua parte ad ratã loquendo de pœna pecuniaria, hæc est materia litem mela. §. si plures, & h̄i plures. ff. de iniur. & placet distinctio Dyn. in c. Ratihabitionem, sub n. 19. vbi ait, aut est actum ratione delicti ad interellẽ, aut ad pœnã pecuniariã, vel corporalẽ; primo casu oēs in solidum tenentur, sed vno solante ceteri liberantur. l. 1. §. quoties. ff. de vi. & vi arma. Secundo casu non, quia nõ oēs eandem pœnam patiuntur, hæc d. ff. de iuris. omni. iud.

Lex ita vulneratus ad leg. aquil. & dispositio litem meli. s. si plures
 punit oēs, quia ibi plura erant facta diuersarū personarū distincta;
 idēd vnus vno modo, alius alio modo punitus est, facit Natr. cōl. 79.
 quē Clar. adducit q. 84. ver. si. & de pluribus vnū furtum facientib;
 circa pœnā corporalem loquitur And. de Iser. de pac. tenen. §. si quis
 quinq; solidos. vbi posse suspendi ait, licet iste tex. videat^r crudelis,
 sed ppter violationē pacis factus est; tex. in l. 1. C. de fur. sed quōd ad
 restitutionē, & emendā damni, iā dictū est solutione vnus ceteros
 liberari à restitutione, & non à pœna, ēt per tex. l. 1. C. de fur. & l. 1.
 §. si plures. ff. de eo, per quē fact. erit. Gomes. de delic. c. 1. n. 88. ver. ex
 quo infertur. Scrib. in l. 3. §. 1. ff. de duob. reis, & in l. 1. C. si plures vna
 sent. in auth. hoc itā. C. de duob. reis. datur tñ soluenti repetitio ad-
 uersus consocios, vt p Gomes. de duob. reis. n. 3. & in tit. de delic. c. 1.
 § 4 n. 88. † Quando autē dicatur vnū factum, vel plura, qñ vnum
 furtū, vel vnum verbū iniuriosum, vel plura, trad. Bar. in d. l. nunquā
 plura. ff. de priuat. delic. Doct. in l. si familia. ff. de iurisd. omn. iud., &
 alij Doct. allegat. in addit. Dynad d. reg. rati habitionē. lit. o. & tunc
 dī vnum factū qñ ex diuersis actibus subordinatis, ad illud perdu-
 citur, vid. § n. 148. & § n. 184. dicuntur plura delicta qñ quilibet a-
 ctus de per se delictū est; de primo exemplū est portare ensē, ex-
 trahere, insultare, & offendere; de secundo est portare arma prohi-
 bita pro defendendo, nā licet non offenderit debet puniri pro de-
 latione, si offenderit, pro vtroq; , sed melius vi. Doct. mox § adduct.

§ 5 † An autē sentētia cōdemnatoria, vel absolutoria contra vnū ex plu-
 ribus socijs. criminis noceat, vel pſit alijs, Gomes. de delict. cap.
 1. n. 88. dicit, q in delictis non connexis à pluribus commissis, vnus-
 quisq; principaliter, & de per se tenetur p tex. l. si quis ad quod. §.

§ 6 sicū l. seq. ff. de iurisd. omn. iud. † & q dicantur connexa delicta.,
 ponit Decia. tract. crim. tom. 1. lib. 3. c. 33. n. 3. vbi ait, q connexa dñr
 lenocinium, & adulteriū, eo quia ad eundē finē tendunt, quāuis qd-
 libet de per se sit delictū; tamen est medium ordinatum ad idēd.

Secundō Gomes. d. cap. 1. n. 88. dicit, q in delictis connexis sntia abso-
 lutoria lata in fauorē vnus, prodest alteri, tex. in l. denuntiatione. §.
 1. ff. de adult. at limitat hanc conclusionē respectu decoris matrimo-
 nij, vt actus magis pereat, quā quod subſtineatur, at in alijs delictis
 cōnexis, vt in crimine incestus, stupri, sodomia, & similibus, sentētia
 lata ad fauorē vnus alteri non prodest: Verū si alter ex ſupratori-
 bus absoluitur, vt quia fortē per torturā inditia purgauit, tunc di-

- actum Gomes. procedere pōt. At si absolutus sit (quia non cōstat, neq;
probatum est ipsum fuisse delinquentē) tunc vno absoluto, alter
157 vtrq; absolutus dicitur rōne connexitatis, ꝑcū in connexis idē sit
iudicium. Ieū actum de neg. gest. c. translato, de constitu. Tamen in
practica seruatur, qđ si ambo sunt p̄sentes, ambo absoluuntur, vel cō-
demnantur, & si fortē vnus in negatiua persistat, & alter cōfiteatur,
tunc negans absoluitur, & confessus damnatur in eadem sentētia; Si
verō vnus sit p̄sens, & aliter absens, primò processus contra absente
perficitur vsq; ad sntiam inclusiue cōdēnando illum in contuma-
cia, & postea deuenitur ad expeditionē causae contra praesente, prac.
Clar. q. 49. ver. scias. Anto. Scap. tract. iur. non script. lib. 5. cap. 114. n.
14. cum seq. & hęc est vera, & tutior practica, qđ tollit dīctam dis-
cultatem, & ēt ne ob publicationem processus contra p̄sentem absē-
ti, eius continētia propalentur; & sic non publicatur p̄senti proces-
sus nisi prius absente cōdēnato, & ita vbiq; obseruatur. Nec ob-
stat qđ in contrariū videtur innuere Gomes. d. c. 1. sub nu. 88. ver. si
quia non deber intelligi qñ oēs delinquentes sunt p̄sentes, ꝑ quo
158 casu Iudex bene pōt ferre sntiam contra vnū si liquet de causa, &
contra eū exequi, licet adhuc duret instātia processus cōtra alios;
Simili modo qñ vnus ex pluribus condemnatis appellauit, qm ap-
pellatione durante Iudex exequi pōt sententiā contra alios, qui nō
appellarunt, vt idem Gomes. loc. cit. dicit. sed hoc intellige dūmo-
do transacti sint dies dati ad appellandum, vt in l. 1. ff. de re iud. c.
1. tit. eo. Lancellot. de attentat. tit. nullit. penden. n. 20. fo. 328.
- 159 ꝑ Tertio Gomes. d. c. 1. n. 90. dicit, qđ quādo delictum est cōmissum
ab vno principaliter, & pœna bonorū peruenit in consequentiā ad
aliū, tunc cōdēnatio principalis nocet alteri, per l. 1. C. vbi fiscal.
can. & Bar. in l. filius fam. ff. de ver. ob. & ex hac concludem Gomes.
quatuor facit illationes. Primò, qđ sentētia lata contra occisores ali-
cuius defuncti, nocet heredī non vindicanti necē defuncti in foro
fori s̄m Bar. in l. 1. C. vbi cau. fisc. & Corne. ibi declarat. Secunda il-
latio est, qđ si delictum tale est, per qđ alienatio bonorū prohibetur
à die cōmissi delicti, iux. auct. bona dñnatorum. C. eo. tunc sentētia
lata contra principalem delinquentē p̄iudicat possessoribus, in qui-
bus bona alienata sunt. l. quisquis. §. filij verò. C. ad leg. iul. maiesta.
Tertia illatio est, qđ sententia lata contra seruū delinquentem capi-
taliter nocet, & p̄iudicat Dño non citato, nec vocato, quò ad priua-
tionem ipsius serui. Quarta illatio est, quia sntia illata contra filiū
nocet

- nocet pfi non vocato, quatenus est legitima, per Bar. d. l. cū filius fa.
 160 de verb. ob. de ijs per la. in l. fr. à fr. ff. eo. j. Sicut ē de cōsuetudine
 tenet sentētia lata cōtra adultū curatore non citato, Clar. q. 50. ver.
 primo, Anto. Columb. tract. controuer. crim. art. 171. & 174. Scio tñ
 regulam esse in ciuilibus, q̄ sententia lata cōtra præsentiē, aut contu-
 macem non pōt nocere tertio nō citato, vt in d. l. cū filius famil. vbi
 Bar. de verb. ob. tot. tit. res inter alios acta. & Gomes. d. c. 1. n. 91. ait q̄
 161 innocens, qui delictū non commisit, si ob ignorātiā, aut malitiā
 Iudicis, seu Testiū, aut metu tormentorum, condemnatus, & occisus
 est, & postea de eius innocentia constet, vt quia alter inuentus sit cul-
 pabilis, tunc iste ē puniri debet pœna mortis, quia fctia, & eius e-
 xecutio secuta contra innocentē non releuat alium culpabilem, sed
 mirū in modū damnat Iudicē, & alios, qui malitia, aut supina igno-
 rantia innocentem condemnari, & occidi fecerunt; sñ Doct. in l. er-
 ror. ff. de iur. & fac. ignor. & in l. absentem. ff. de pœn. nec dignitas, &
 suprema authoritas quemquā excusabunt, quia Deus non est accep-
 tator personarum, Deut. 10. & Act. 10. & alibi sæpe hoc Scriptura
 testante. & hæc à Gomes. Doctore tam celeberrimo, & reali collige-
 re hic volui tanq̄ quotidiana, & summopere practicabilia.
- 162 j Verū si condemnatus anteq̄ sententia exequatur innocens re-
 perit, tunc Iudex nolter poterit retractare suam sntiam, vt s̄ dixi in
 materia innocentie n. & Iudex ordinarius supersedebit, donec
 Principē admonuerit, Boss. tit. si aduers. rem iud. n. 28. Cartar. de e-
 xecut. sent. cap. bamnit c. 3. n. 6. Fatinac. cum ibi per eū aduēt. quæst.
 11. n. 12. & ibi ponit formam sententiæ contra bamnitos contuma-
 ces, quā diffinitiuā vocat vigore statutorum, n. 94.
- 163 j Cæterum in proposito materiæ nŕæ principalls, in qua quæritur
 qñ plures in vno facto interuenerunt, siue in pura rixa, siue appen-
 satē, seu aīo deliberato qualiter sententia sit pferenda, vid. eundem
 Cartar. cap. fin. 245. cum plur. seq. d. trac. de execut. sen. cap. bamn. &
 Decia. conf. 75. vo. 3. Rol. à Vall. conf. 63. vo. 3. oninind D. Menoc. q̄
 pulchrē hanc rem explicat de arb. cas. 462. & tetigi in prac. de Test.
 par. 1. sub n. 87. ibi sed aduerte.
- Verū enim verò cū hæc materia condemnandi plures pro vno facto
 sit valde practicabilis, & quotidiana (in qua multi multa loquūtur)
 decreui figurare casum multos casus in practica continentē, cū in-
 frascriptis allegationibus, distinctionibus, & solutionibus, tā quò ad
 interpretationem iuris communis, quā statutorum, & aliorū ordinū.

Casus igitur erit, quidam opera, puta sui serui, tres homines accersisse fecit, ut bastonarēt duos homines simul cōmorantes, ex aliqua causa motus, & isti tres explorato tēpore noctis, cū baculis in quadam domuncula se receperūt iuxta iter, per qd̄ eo tēpore exstīmabant illos duos transiuros, & circa horā noctis (istis tribus ē dicta domuncula cum baculis exeuntibus) obuiā sibi habuerunt principalē mandantem, qui attulit vni spontonē, alteri bidentem rusticālē, & alij aliū spontonem, & cū eo pariter aduenit quidam alius dolone, & sica armatus, qui se cū dictis tribus associavit, & tanq̄ Dux, & confocius adiunctus est eis, & mandans ore tenus reperito mādato ad bastonandū, illisq; ab se admonitis, vt irent cū illo quarto socio, & bene aduerterēt ne ignauias facerent, discedit ab eis: Sic ipsis quatuor euntibus ea nocte versus iter, per qd̄ de more venire sciebāt illos, quos bastonare volebāt, eos propē petruāseutes, armatos viderunt, cū vno eorum famulo pariter alabarda armato, circa secundam noctis aere obscuro, & statim nullis dictis verbis isti quatuor cōtra dictos tres incautos irruentes admenare cōperunt cum dictis armis, more bastonādi, & vnum percussit in humero, & capite, ī quo vulneratus remāsīt, sicut & alium sociū eodem fere modo, qui tñ se defendendo vulnerauit vnū ex aggressoribus, in humero punctim cū alabarda. Tandē verō iste aggressor ita vulneratus, magnū edidit vulnus cū sica in capite alterius ex dictis, quos bastonare decreuerant, qui ē dicto vulnere eadē horā obiit, & sic factū diuersimodē ab opere incepto, & (vt fertur) ab animo, secutum est.

164† Querēbatur an oēs isti aggressores tenerētur de homicidio, & stante narratione facti, videbat dicendum q̄ sic. Primō virtute statuti, in rubr. de homicidio volōtario, casuali, & necessario. §. p̄bētes verō. vbi auxiliares eadē p̄na puniri. Idem de iure cōi, per l. 1. & litem Mela. §. si plures ad leg. Aquil. qm̄ multa facinora. C. de vi. pub. & priua. & Bal. in l. si rixa. C. ad leg. Cor. de sic. & idē Bal. in l. non idē minus. verū. sed iuxta liac. C. de accusat. & alij, quos alleg. pro hac parte Alex. conf. l. 3. §. 1. & ad dictam l. qm̄ multa facinora, vi. Bosl. in tit. de homic. n. 26. & seq. n. 37 & 71 pulchrē Anguissol. cōf. 23. n. 5. lib. 1. & in hanc partē videtur iūclinare Fely. in c. 1. sub n. 13. ver tertiū mēbrum, de offic. iud. de leg. & facit vulgaris reg. q̄ agens 5. tes, † & consentiētes pari p̄na puniuntur. l. si quēquam. C. de Episc. & Cler. l. quisquis. C. ad leg. fal. Maiesta. cum mult. simil.

166† Præterea ille, qui dādo operā rei illicitę excedit, tenet p̄na ordinaria.

dinaria, quatenus excelsus patitur, maxime qñ verissimè potuit saltè in gñe cogitare, q sequeiet id quod securū est, Aret. conf. 34. & alios adducit Boff. d. tit. de homic. n. 92. & Bertazol. cōf. 326. lit. A. & B. & pri^o conf. 299. lit. A. lib. 2. vbi coadunatos ad malū vult eadē pēna teneri, quā homicida, eo quia prēcogitare potuerunt, & tenebātur, idem conf. 232. par. 3. Bal. in l. mandati. C. mandati.

- 167 In contrarium, qñ isti auxiliores non debeant puniri pēna ordinaria, sed mitiori, videtur facere tex. in c. si. de homic. vbi quod quisque punitur pro sua culpa tantum, & multū differt culpa à dolo d. l. i. c. Mela §. sed si plures seruum occiderint, & appareat cuius ictu obierit, ille tenetur de occiso. & facit Dyn. in reg. ratihabitionē. n. 17. f. & si pēna est cōmensuranda culpæ. l. recipiendū. ff. de pēn. quisque p modo culpæ erit condemnandus, at cū scimus occisorem, alij nō debent eandē pēnam pati, facit Bar. in l. recipiuntur §. delinquant. ff. de pēn. l. si. de sicar. Saly. in d. l. qñ multa facinorosa. sub n. 16. & 17. vers. supposito ibi idē videndum. de vi. pub. & priua. idem in l. 1. n. 24. vers. fallit, & vers. & prædictis. C. de rape. virg. & Alex. in fortioribus terminis d. conf. 15. per to. & ibi Apostill. lit. D. vo. 1. in final. verbis, quamuis aiunt reprobari à Nat. in certo conf. quod non ereda nisi videro, hāc partem tenet Grammat. conferim. 3. Bertazol. conf. 326. lib. 2. & in hac materia bastonandi vid. Marlin l. 1. §. Diuus, n. 9. & alibi de sicar. Foller. prac. crim. §. ad defensionem, n. 16. & alibi, Castrens. conf. 255. viso suprascripto puncto. vo. 1. vbi loquitur in simili statuto Mantuæ, Maria. Soc. cōf. 38. in causa inquisitionis, l. par. idem Grammat. vot. 23. & Alex. conf. 140. videtur vo. 1. Boff. rit. de homic. n. 37. & 71. cū plur. seq. vbi declarat materiā d. l. qñ multa facinorosa. C. de vi. pub. & pri. l. 1. in l. 1. col. 3. de leg. f. Nā si ille, qui aīo bastonandi casu occidit, nō ienetur pēna ordinaria, quātōminus illi, qui non occiderāt, nec cōtra occisum ictus intulerunt, prout in facto constare asseritur. Nec potest constare q ante factum, in facto, vel post factum isti animū talē habuerint, sed duntaxat bastonandi, nox enim obscura erat, & qlibet habebat suum aduersariū, cū quo quis ictus more bastonandi admenabat, nec erat locus, nec tps. cōterendi circa animaduersionē.
- Et quamuis ad contraria à parte veritatis Doct. Alex. alleg. conf. 15. & 140. optima responsio sit data iuribus, & autoritaribus; nihilominus vnico tantū verbo infirmitas hāc sanari potest, & sic dicitur quod adducta in contrarium, non adaptantur casui isto, sed iura, &

Doct.

Doct. loquuntur in eo, qui occidit, licet animus bastonandi habuerit, & in alijs confocijs, quibus in facto animus occidendi venerit; & qñ ille, qui occidit habet arma apta occidere, secus si cū bastono, vel lapide occidit, quia hoc in casu sumus in homicidio casuali, & non voluntario, vt j dicam; & licet isti fuerint & ipsi aggressores, & percusserint, vt ex facti narratione percipitur, & pugna inter eos nō appareat fuisse distincta, tñ apparet q ipsi tñ bastonauerint alios, & nullo modo quidquā commiserint cōtra hunc occisum; Ergo ab ar-

170 mis horum nullo modo occisus dici pōt, & sic inclusio vnus est exclusio aliorū. l. 2. ff. de lud. Quod aut̃ isti more bastonādi admenauerint, testantur pprijet offensi, & isti rei detenti itā in tortura

171 sustinuerunt, quo casu (si secundū actā, & probata iudicandū ē, l. illicitas. §. veritas de offic. pref.) percipitur q in istis non cadit animus homicidij, & sic cessante dolo cessat pōna ordinaria. Tiraq. in tract. causa, cessan. in verb. Dolo cessante. habebant quippe isti arma quibus impossibile erat tale vulnus inferri posse, & non esse, vel ei se non posse, paria sunt. l. 1. vbi glos. de cond. institu. l. cū unus. §. si. de bo. auth. lud. poss. & de istis quatuor aggressoribus, duo fuere detenti solummodo, & alij duo in contumaciam baniniti, & merito quia vnus barnitorum habebat sicam, alter ensem cum dolone, & vulnus fuit cesim illatum cū sica, aut cum ense, & non aliter apparet. Et est verisimile hūc, qui sica admenabat occidisse, tūm quia quali-

172 tas j vulneris adaptabatur d. sicæ, & hoc indicium magnū facit Farinac. de indic. q. 70. n. 77. & 78. vbi arma ad mensuram vulneris faciunt inditium; tūm etiam quia in humero punctim sentiens se vulneratum, verisimile est quod ira accensus, & dolore vulneris istum occiderit, D. Menoc. de præsumpt. lib. 1. præsumpt. 14. num. 21. & 22. Non obstat Bertazol. conf. 232. vbi dicit tēneri, qui cogitare potuit, q in facto posset homicidium sequi; quia loquitur in eo, qui sclopum exoneravit, qui casus multum differt à casu nō, oīa namq; vulnera sclopo illata animo occidendi præsuntur, secus cū baculo, vt j n. 174. minusq; obstat, q ex facto percipitur mutasse

173 animum, j quia animi mutatio non psumitur, D. Menoc. de præsumpt. lib. 6. psumpt. 25. & 42. nec alij socij actum aliquo modo fecerunt, vt occisio sequeretur, nec scientiā habuerunt de animo homicidæ ante, in facto, vel post, vt in processu constitit; quo casu fisco incumbit hanc qualitatem scientiæ probare. Gramat. decis. 25. n. 3. & conf. 36. Balin l. 1. de se r. corrupt. Marf. conf. 30. vo. 1. Decia. trac.

- crim. tit. de auxiliat. cap. 3. 4. n. 7. tom. 1. & est op. co. & stantibus supradictis partes iudicis ita arbitrari debent Aug. ad Ang. in ver. Et
 174 dictus Andreas, n. 4. † Et licet isti alios vulnerauerint, & presumatur animū occidendi habuisse, iux. dispositionē dicti statuti de homic. §. & intelligatur semper penitentiē, & vulneranti fecisse aīo occidendi, tñ statutum se declarat quādo ex proposito insultando quis mortaliter, & lethali ter vulneratur, sed isti nō vulnerarunt lethali ter, ergo &c. & statutum loquitur si in eū, qui occisus est, vuln^o illatū esset. Non obstat, q̄ dimissis baculis isti mandatarij sumptuerint alia arma hastata, æquē apta ad occidendū, sñ considerationem Bar. in l. cum mādanti. C. manda. quia ē dicta arma fuerunt apta ad bastonandū, & more bastonandi vñ fuere hastis armorū, si credendū
 175 est, p̄prijmet offensis. † vnde non dī hoc esse qd ab hoc contingit abesse, l. octavi. C. vn. cognat. vltra q̄ ipsi nullo modo ictus intulerūt in occisum qd appareat. Et state pōt, q̄ quis armis pcutiat, & nihilominus animū occidendi non habeat, pulchrē Crauet. conf. 119. sub n. 6. vers. 2. in fi. vo. 2. Et dictū Bal. in d. l. mandati, procedit in eo, qui volens vulnerare occidit, & nō in eo, qui nec occidit, nec vulnerauit, immō à cōiter accidentibus, p̄sertim in quibuscūq̄ partibus rusticis, & alij sclopis incedunt armati, & sclopis occidūt, & non armis hastatis, qua de re si animum occidendi habuissent, vtiq; sclopos acceperint, & hoc arg. à communiter accidentibus est validissimū. l. nam ad ea. ff. de leg. Euerar. in loc. à com. accidentibus.
 176 † Nō obstat statutū de homicid. in §. p̄bentes verò. quia loquitur in auxiliatore, auxiliū p̄stante ei, qui verē occidit, & scientiā habente de dolo eius, qui occidit, sic interpretantibus Doct. quos adducit Bursat. conf. 216. n. 65. & 85. vo. 1. quod optima rōne demonstratur ex verbis ipsiusmet statuti, qm̄ ibidē loquitur de homicida dolo, & subijcit loquendo de auxiliatore sub eadē materia dolo; &
 177 sic accessorium sequit naturā principalis. c. accessorium, & sñ subiectā materiā interpretatio fieri debet. l. si vno ano. ff. loc. l. insulana de p̄scr. verb. & p̄cedentia declarant sequētia. l. si seruus plurium. §. si. de legat. 1. p̄sertim in eadēmet dispositione. l. eum actū de neg. gest. & absurdum esset, q̄ tantā p̄nā pateretur ille, qui dolo caret quāntā ille, qui est in dolo. l. illud ad leg. aquil. l. si. de vir. nupt. &
 178 † statutum puniens auxiliatorē sicut principalem, intelligitur de auxilio, qd fuit causa maleficij, & non de quolibet modo auxiliādi, Marf. cōf. 30. col. 3. Rui. cōf. 82. n. 5. vo. 4. Rimi. iun. cōf. 106. n. 12. vo. 1.

Præterea

179† Præterea statutū p̄dictū postq̄ locutū est de homicidio dolo-
so, tractat de homicidio casuali, seu culposo, & in hoc casu p̄na sta-
turi est pecuniaria, esto q̄ causam culposam isti habeant, cū operam
rei illicitē dederint, sed re vera quò ad istos nulla inuenitur causa,
per quā ille occisus remāsit ab illo bannito, & ideo p̄na pecunia-
ria minus ordinaria iij̄ puniēdi sunt. l. respiciendum. ff. de p̄n. Se-
quit̄ deinde statutum, & tertiū caput facit de homicidio fortuito, &
necessario, & re vera homicidiū nec in isto, nec in primo capite veri-
ficatur, sed in secundo, ex quo culpa p̄cessit casum, s̄m̄ Clar. §. homi-
cidiū. vers. dicitur ēē culposum, sed intellige in homicida, & non in
alijs. Boffan tit. de homic. n. 73.

180† Non obstat reg. q̄ agentes, & cōsentientes pari p̄na puniant̄. l. si
quemquā. C. de Episc. & Cler. cum simil. Nā procedit, qñ oēs eius-
dem animi fuere ad occidendū, ita Saly. in l. 1. sub nu. 24. C. de rap.
virg. vbi r̄ndet ad omnia contraria, vel qñ nō constat extrinsecē ali-
quē actum contra occisum consentiētes fecisse, per quē eundē ani-
mum habuisse percipi possit, Clar. §. si. q. 87. vers. hæc autem. in fin.
Bursat. conf. 216. n. 67. & 85. & ideo quilibet istorum tenetur tm̄ p̄
suo facto, & non p̄ facto alterius, Bal. in l. non ideo minus. col. 8. in
fi. n. 30. C. de accusat. & ad interpretationem huiusmodi statuti fa-
cit Chircou. in suis co. op. concl. 63. centu. 4. per tot.

Non obstat q̄ isti detenti dederint operā rei illicitæ euntes ex p̄posi-
to simul cū dicto homicida ad bastonandum, in quo facto & ipsi per-
cusserint, & vulnerauerint duos socios occisi, qm̄ ex hac causa for-
tè maiori p̄na, q̄ statutaria in secundo capite pecuniaria venirent
eōdemnandi, sed nequaquā p̄na ordinaria de occiso, per supradicta.

181† Nec obstat aliud fundamentū ex eo, quia p̄sumuntur cogitasse
in gñe id quod euenit, vel cogitare tenebant, cū turpe sit dicere,
non putarē, vt per Bertazol. conf. 326. lit. A. vo. 2. qm̄ in personis ru-
sticis nō cadit speculatiua, ad quod facit Menoc. de arb. cas. 193. &
194 sed ex facto aliū animum, aliū cogitatum longē ab homicidio
percipimus, vltra q̄ tale fundamentum p̄cedit in eo, qui occidit, &
nō in alijs, & ex facto, & ex tortura ijs illata, p̄sumptio in cōtra-
riū est corroborata, & sic nō est par ratio occidendi, & bastonandi.
l. in eo. vbi Dec. de reg. iur. l. proculus. ff. de damn. infec. † sicut non
182 est par ratio lueri, & damni per d. inra. Rursus ex infrascriptis
cessat oīnò animus occidendi, seu ad occidendum auxilij p̄stān-
di, quò ad istos, quoniam nullam inimicitie causam cum offensis
habuere,

habuere, nec eos cognoscebāt, nec aliquod cōmodum ante, vel post
 senserunt, sed vt morē gererent mandati causa bastonandi iuerunt,
 nec aliter in toto pcellu constat, q̄ eo magis p̄sumendum est, quā-
 doquidē isti non sunt soliti delinquere, faciunt dicta n. causa
 non est iudicanda ab effectu, qm̄ causa est levis, & effectus grauior
 valde. Doc. in l. nō codicillum. C. de testa. multo minus quādo vnus
 mandat, & alter exequitur. respectu enim mādantis constat de leui
 causa inimicitia, & nō graui, qua de recessat p̄sumptio animi oc-
 cidendi, vt §. n. r81. vid. q̄ dixi in prac. de test. in 4. par. n. 205. lit. Z.
 & in terminis Brun. à sol. q. 34. n. 47. vbi iuxta qualitatem iniuriæ
 animū vindicatiuū, qualis fuerit, p̄sumendum ellē, & credo id ve-
 rū ellē nisi mala qualitas iniuriari aliud suadeat, dixi in 3. par. num.

183. 126. & 127. † Hic tandē procedit illa distinctio Bertazol.
 cōf. 326. lit. B. p. 2. vbi videtur velle oēs teneri eadem p̄na, quia ei⁹
 op̄ pōt habere locum quādo plures contra vnū iuerunt; secus quā-
 do plures contra plures, vt in casu isto; nam si ex pluribus vnus
 solus occidit alium secū pugnante, & alij nil mali contra occisum
 egerint, alij nō debēt vllō modo teneri nisi pro eorum facto tantū,
 ut supra dictum est, & isti taliter se gesserunt in facto, qualiter ani-
 mum bastonandi habuerunt; ergo iuxta mensuram delicti puniri
 debent. l. respiciendum. ff. de p̄n. Clar. q. 85. verū scias.

184. † Colligo igitur ex supradictis iuribus, & authoritatibus, q̄ quādo
 quis dedit operā rei illicitę, ut aliquem offenderet bastonando, aut
 vulneraret, & in facto occidat, tenet de occiso, iux. l. qm̄ multa faci-
 nora; & similiter qm̄ non in pura rixa, sed ex p̄posito multi simul ad
 bastonandū, vel ad vulnerandum iuerunt, & in facto vnus occidit
 tm̄, sed ignoratur quis sit occisor, oēs tenentur de occiso. per d. l.
 quoniā multa facinora. C. de vi. pub. & vi. pri. & Bertazol. d. cōf. 326
 Si verō certus est qui occidit, tūc ille tenetur p̄na ordinaria, ceteri,
 185. qui non p̄cusserunt p̄na extraordinaria, vt in casu isto; † & itā p̄-
 cedere distinc. Dyn. d. c. in obscuris, n. 20 de reg. iur. i 6. & facere Bru-
 nor. à sol. in suis q̄st. q. 34. n. 43. vbi in grauibz delictis agentes, &
 cōsentientes ex proposito, & de eo quod secutum est vltra primū
 p̄positū teneri eadē p̄na, intellige vt ibi. At quōd vnus ex plu-
 ribus certō fuerit occisor pōt ex dicto vulnerati percipi, vid. §. n.
 aut p̄ Testes sciri, vel ex qualitate armorū, qm̄ si tres habent arma
 minimē apta ad inferendū vulnus, de quo quis moritur, quā-
 tus autē socius sic, non est dubium quin ipse sit homicida, vt in
 casu.

casu nro, & per Farinac. d. q. 70. n. 77. & 78. donec contrarium pbe-
tur, nisi in alijs et animus concurrat ad homicidiū ante, vel in facto
186 ipso, & ita puto etiam intelligendam esse distinc. Bertazol. conf.
327. in addit. lit. B. vo. 2. Concludo igitur illos absentes fuisse ho-
micias sūte qualitate facti, & meritō in contumaciā posse damnari
pœna ordinaria, alios verō præsentes carceratos pœna extraordina-
ria graui puniēdos fore, puta triremij triennalis, aut quinquēnij pp
delicti atrocitatē, & qualitatē consecutiūā, vt quia ex proposito, &
ad viā publicam aggressi sunt: offensos, quos pcusserunt, & vulnera-
runt ictibus more bastonandi, in tortura enim sustinuerunt, animū
tm bastonandi habuisse, & ita iux. animū facta executos fuisse; & si
vera fuisset contraria opinio, nō erat opus tortura, qm̄ sat erat con-
fessio eorū, nisi pro sanandis eorum dictis contra alios socios crimi-
nis; vt seruatur in pract. de test. par. 4. n. 69. lit. Y. fo. 197.

Et quoniā s̄ de assistente delicto tetigi in 3. par. sub n. 137. ad declara-
tionē dico, q̄ in dubio quis psumitur casu, & non data opera inter-
uenisse, nisi aliter ex coniecturis cōstet Cepol. conf. 60. col. 3. Crauet.
conf. 151. sub n. 18. & vt in exēplo, si assistit qui nō erat solitus per
antea ire cū eo, qui delinquit, armatus, & potuit phibere, & nō fe-
cit; vel si assistens sub p̄textu segregandi, aut diuidendi tenuerit
offensum, vel aliter illū timidiorem facto, aut verbis reddidit, vel
post delictū, & assistentiam offensorem associauit, de hys oib. Fe-
ly in c. licet dignū. n. 5. de homie. Mascari. de probat. concl. 159. &
1189. lac. Nouell. prac. crim. in verb. solēt. n. 98. & seq. Nat. consil.
468. n. 3. vo. 2. quia paria sunt delinquere, vel delinquētī non resi-
stere. l. 1. §. tantum dē, de admitt. & assistens liberatur à pœna assi-
stētiæ qm̄ æquē principaliter fuit prouocatus, vel constituto q̄ in ri-
xa neutralis extitit: vel qm̄ nec verbo, nec facto, mediātē, vel imme-
diatē particeps rixæ fuit. ad. quæ vi. Bursat. conf. 216. n. 55. cum
seq. vo. 2. & Doct. in d. l. si quis opem. ff. de fur. multa cumulat Ba-
iar. ad Clar. q. 90. sub n. 12. cū mult. seq. & associatio post delictū
facit in dubio inditium contra associatē, nisi aliter purgetur inno-
centia. Rim. conf. 136. n. 8. & seq. inter conf. cri. diuerso. Bal. & Ro.
in l. 1. §. sed in eo. ff. ad Sillaia. Mascari. de probat. concl. 144. vo. 2.
& vid. Bertazol. conf. 143. Vulpel. conf. 99.

187 Nunc qua pœna mandatarius iste sit puniendus, q̄ritur, & certē
si de mandato cōstat, & sit confessus, vel cōuictus, tunc pœna arbi-
traria cōdēnari debet, non pro mandato ad bastonandū, sed aliqua
grauiori

- grauiori pœna p excessu mandati, non afit pro homicidio, & ē hęc
 co.op.de qua testatur Ant.de Rossel.conf.95.Cepol.conf.34.nn.29.
 Alex.conf.140.videtur,no.2. Aug.ad Ang tract.malef. in verb. ap-
 pensatē.Dec.conf.482.pro resolutione,attenta leui qualitate iniu-
 riar,vt p Brunor.à sol. p̄dictos,& alios allegans p contraria par.d.q.
 188. 34.n.44.45.46.& 47. secus si iniuria fuerit capitalis, ¶ quia ex
 facto animus verificat,& non verbis.l.de pupillo. § meminit. de
 oper.no.nuntiat.l.si in ciuile.C.de fur. iuxta illud exitus acta pbat.
 itē secus si mandatū fuisset datum ad vulnerandum, qm vulnera
 minimē ad mensurā dantur,ut dicit Bal.in l.ut vim ff.de iust. & iur.
 idem si dictū esset ut sclopo vulneraret uno vulnere,videlicet dicē-
 do, *Dagli vn' archibuggiata*; qm idus sclopi fert secū lethale vulnus:
 & ita existimō pcedere Hip.conf.10. & Cepol.conf.34. & alios,
 quos in contrarium adducit Brunor. d. n.44. uid. omninō D. Me-
 noc.de arb.caf.352.555. & seq.
189. ¶ Ipse verō tutius agendo semper sui huius sentētiæ, q̄ quotiescū-
 que res clara non est tanq̄ lux meridiana, iux.l.sciant cuncti. C.de
 probat. (ut ēt in 5.par.dicā) nō sit locum pœnæ ordinaria, ex quo
 per p̄sumptiones,& coniecturas sententiare debemus in initio rem-
 parē; ut per Dyn.d.reg.in obscuris.cū alijs concor. de reg.iur. in 6.
 Clar.q.20.& ibi Doc.quos adducit ver.scias tñ, uid. Ioseph.Ludou.
 concl.45; plura scripsit Menoc.de p̄sumpt.lib.1.q.89. lib 6. p̄sumpt.
190. 24 n.46.lib.2 p̄sumpt.90.n.7.& alibi in multis locis ¶ & tunc res
 clara est, qm quis vere est legitimē conuictus; sū ea, quæ dixi 3 in
 5.par.n.18.& seq. uel qm est spontē confessus,& confessio est ēt in-
 stificata alijs inditijs,ut ibidem n.19. Ceterū extra hos terminos nō
 pōt res quidē clara dici,nisi ipse viderit,uid.in 1.par.n.199. &
 alibi. & idē nō est idem iudiciū habendum de rebus nō bene cla-
 ris,ad res sufficienter claras.l.inter stipulantē § sacram. ff.de stipul. fi.
 ff.de rit.nupt.alioquin frustratoria esset dispositio l.sciant cuncti. C.
 de pbat.& frustratoria regula ab omnibus approbata, q̄ in crimina-
 libus p̄bationes lux meridiana clariōres esse debēt. Clar.q.66. ver.
 debent aut. Arleta.de hæret.n.26. no.1 Paul Ghisl. de hæret. in 5.
191. ¶ par.q. n.18. ¶ quāuis signō,& p̄sumptiones adeo vrgeāt,ut quā-
 doq; sufficere uideant,ut inquit D. Menoc.de arb.caf.279.in princ.
 & quidē sufficiunt in delictis de more occultis, ar. 2fo.in leापne
 quinto,de adult.pulchrē Clar.d.q.20.ver.scias tñ, ibi alijs verō. s̄d
 in alijs delictis regula p̄dicta insallanter procedit. est verū q̄ aliqua
 mitiori.

- mitiori pœna extraordinaria locū habere potest, q̄ iuxta qualitatem
facti cōgrua congruē referendo modō maior, modō minor adhibe-
tur, vt puta pœna homicidij est mors, potest extraordinariē adhi-
beri eius loco pœna tritemij ppetui, vel ad tps, & si pœna ordinaria ē
tritemij, posset extraordinariē puniri pœna fustigationis, ictuū fu-
nis, vel huiusmodi. Clar.d.q.20.ver.scias tñ, vbi ita Senatū Mediol.
seruasse testatur Osasch.decis.Pedamont.72. itē loco pœnæ corpo-
ralis ordinariæ poterit adhiberi pœna extraordinaria pecuniaria, ,
vel exilij ad tps, ut 3 dixi. & in hoc proposito mādatarij scias quōd
pecunia data assassino pro homicidio cōmittendo, applicatur ei, qui
erat assassinā dus. l. gñat. §. illud. ff. de cālum. Lud. sing. in ver. pecun.
- 192 Insuper tractandū esset an quis de consilio teneatur, de quo est
tex. in l. cōsiliij non fraudulenti nulla obligatio est, ceterum si dolus,
& calliditas intercesserit, de dolo actio cōpetit. vbi Dec. de reg. iur.
& hanc q. tractat Glar. q. 88. & in ciuilibus, aut arguitur assessor, aut
Aduocatus. primo casu tenetur si contra co. op. & de eius immatura
cervice iudicauit Put. de sindic. in ver. Atlellor. & in ver. Iudex malē
iudicans. & 3 dicam in 5. par. Cauale. decis. 28. in 2. par. secundo ca-
su nō tenentur Aduocati habentes p se opinionem Doctoris alicu-
ius exultimationis, ut Curt. iun. in l. si quis in conscribēdo, n. 47. C. de
pac. & Corne. conf. 181. lit. m. par. 3. facit tex. in c. nullus ex Cōsilio,
ubi Dyn. de reg. iur. in 6. Modō in alijs Doct. in d. l. Consilij, distin-
guūt loquendo generaliter in delictis an quis de cōsilio teneatur,
& dicūt, aut agens sine cōsilio facturus non erat, & tunc quis de
cōsilio tenetur Clar.d.q.88. per tot. & pari pœna punitur in atro-
cioribus delictis, c. filius, de pœn. quod verū est quando consulens
erat inimicus damni passi, idem qn consulens esset solutus talia con-
silia dare, ob spē, aut premium, sed D. Menoc. de arb. cas. 351. n. 24.
- 193 contra Dec. magistraliter loquendo dicit, q̄ sex requiruntur ad
hoc, ut quis de consilio teneatur, primō q̄ consilium sonet in delictū
punibile; secundo, q̄ sit in se malum; tertio, q̄ precedat delictum;
quarto, q̄ consulter nō reuocauerit consiliū; quinto, q̄ delictum sit
secutū; sexto q̄ delinquens sit condēnatus pro delicto, intellige hoc
vltimū quando seruatis seruandis, vt in 5. par. glos. in ver. seruatis
- 194 seruandis. Dec. conf. 8. n. 9. At si anteq̄ perpetraretur delictum,
consulens consiliū suū reuocauerit, & dissuaserit, ne id ullo modo
fiat, & notificauerit ei, contra quē consilium dirigebatur, non nomi-
nando personā, ut scandala euitentur, ipse euitat pœnam. Bal. in l.
manda-

mandatū in fi. ver. sed hic incidenter. C. manda. quem refert, & sequitur Baiar. ad Clar. d. q. 88. n. 4. vbi dicit secus esse in mandante p Boer. decif. 262. n. 11. & 12. ad hęc vid. quæ s̄ dixi in 3. par. n. 200. vid. Bertazol. conf. 304. vo. 2. sed Theologi dicunt non sufficere dis suadere, sed oportet persuadere ne fiat, alioquin incurritur irreg. si

195 factū sit secutū. † Itē nunquid cogitatio sola sit punibilis, ponit idē Clar. q. 91. & dicit, q̄ non, & verū dicit in foro fori. l. cogitationis. ff. de pœn. sed nisi deuentū fuerit ad aliquem actum exteriorē, non erit locus pœnæ, vt tenet glos. in l. quisquis. C. ad leg. iul. Maiesta. vt pulchrē Afflict. in constitutione asperitatē. n. 2 fo. 48. Sd̄ ante q̄ sit deuentum ad actū proximū (si pœniteat) nō punitur, Menoc. de arb. cas. 170. n. 9. Capr. co. concl. reg. 66. Mascari. de probat.

196 concl. 309. & hinc subinfertur q̄ solus tractatus de furando, aut occidēdo nō est punibilis, si ad aliquem actū saltem remotum non fuerit deuentū, & pœnituit; solummodō quis pœnā incurrit de armis prohibitis, si interuenerunt, vel de vnione, & alijs p̄paratorijs, q̄ de per se sint punibilia, Mars. in l. qui falsam, sub n. 26. ad leg. Cor. de fals. Soc. conf. 97. in fi. At si ista media, per q̄ ad malum effectū esset deueniendū, non sunt de per se punibilia, & sic tanq̄ de actibus indifferentibus, qui simplr de per se nō sonant in nōmen delicti, tunc nō punitur tale p̄paratorium. Mars. in rubr. de fidei iussu. nu. 47. Gramat. decif. 18. n. 5. Farinac. q. 2. n. 29. vo. 1. at isti actus indifferentes iuxta subiectā materiam sunt boni, aut mali; ideo si ad actum malū tendunt, & admixti sint actui malo, faciunt quē extraordinariē puniri. vid. Fely. tract. de conatu. & Gramat. vot. 8. n. 17. vot. 19. n. 3. Bar. in l. 1. de sicar. latē D. Menoc. cas. 360. quod procedit in grauioribus delictis, non aut in leuibus. Rimi. iunio. conf. 695. n. 10. vo. 6. & in solito talia facere ē pœna ordinaria locū habebit, Gramat. vot. 9. n. 22. Item qn̄ ad actum proximū fuerit deuentum, p̄cipuē in atrobib. delictis. Doc. in l. si quis non dicā. vbi glo. C. de sacr. sanc. Eccl. Clar. q. 92. vers. scias ē. Cor. conf. 202. vo. 1. Decia. tract. crim. lib. 9. cap. 3. tom. 2. Menoc. d. cas. 360. vid. Ioseph. Ludeu. decif. Perus. 50.

197 n. 3. Bertazol. conf. 113. n. 7. † Sed vt dicatur deuentū fuisse ad actum proximū multa requiruntur, q̄ trad. D. Bursar. iunio. in suo eleganti manuscripto, in causā cuiusdam D. Comit̄is, verē filius, & h̄eres dignissimus rerum, & virtatū D. Bursar. sui Patris, cuius tantī viri consilia testant laudes penēs oēs. Primò ergo requiritur q̄ tractatus sit ordinatus ad delictum, Mars. in l. qui falsam. nu. 8. ad leg.

Cor. de fals. Gail. obser. tit. de pac. publi. l. 1. c. 1. 4. n. 6. Secundo qđ sit de pſenti Gramat. decis. 2. n. 21. Boer. de sedicioſ. n. 41. Terrio qđ de per se sit damnabilis. Bal. in l. non ideominus, n. 14. C. de accusat. Quarto qđ sit ad delictū immediatus, Bonat. à fin. in synt. lib. 9. tit. 30. n. 60. Quinto qđ ex latere affectantis nihil superſit agēdum, idē Me. noc. de arb. cal. 3. 60. n. 20. & 36. Petr. Sonc. conf. 98. n. 2. At iſta requiſita in imponenda pœna ordinaria requiruntur, ſecus in extra-ordinaria, ſecundū ea, quæ ſupra dixi.

Nunc pſuppoſita authoritate Regia in Iudice noſtro tā in condeninā-
 198. do, qđ in procedendo; † Quæro nunquid Iudex noſter poſſit cōpo-
 ſitionem delictorū, & pœnarum facere, & omiſſa diſputatione de
 tranſactionibus, qđ fieri ſolent inter partes reſpectu eorū intereſſe;
 hic duntaxat de tranſactionibus, & cōpoſitionibus, quæ ſunt p inter-
 eſſe Cameræ tractare principaſt duxi, & quid in practica ſeruandū
 ſit, de qua re tractat Fabia. à Mon. leo. in d. prac. arb. par. 6. Rūbr. an
 habentes facultatē componendi illam orbare valeant, & ibidē ponit
 regulā negatiuam cum xvj. fallent. & demū ſuper d. 5. par. ſumma-
 riū ponit à fo. 403. vſq; ad 455. Ipſe quoq; eandē regulā negati-
 uam teneo, qđ omni iure tranſactio ſuper crimine pendēte proceſſu
 ſit prohibita. vt in libi. Numer. c. 3. ibi nō accipietis pecuniā ab eo,
 qui reus ſanguinis eſt, & de iure ciuili eſt tex. i. l. prohibere. §. plene.
 ff. quod vi, aut clam. lita vulneratus, ad leg. aquil. l. congruit, ff. de
 offic. preſſ. l. ſi vnus. §. pacta. ff. de pac. Put. de ſindic. in ver. compoſi-
 tio. c. 1. Fab. à Monteleo. d. prac. pars 5. princ. in 3. par. n. 1. q. 2. n. 1. r.
 & per Doct. quos alleg. Farinac. tit. de inquiſitio. q. 4. Paul. Ghirl.
 de relaxat. carcer. tit. de compoſitione, q. 1. 2. 3. & 4. Res eſt mali ex-
 exempli, l. 1. in princ. ad Macedo. & ratione mali exempli, nedū non
 componitur pœna, ſed maior pœna imponitur. Lomne. §. in acie. ff. d.
 re mil. & ea, qđ exempli mali ſunt nequaquā toleranda. l. ſi quis ali-
 quid. §. qui abortionis. ff. de pœn. & contra bonos mōres eſt impedi-
 re iuſtitiam ppter temerariorum audaciā. l. operis. C. de pœn. c. qñ.
 de tranſac. & indigno indulgēdo carere i prouocant ad prolapſionis
 contagium; quoniā facilitas veniæ incentiuū tribuit delinquendi.
 Crauet. conf. 438. quæritur ſi ius fuit, ſub n. 5. Paul. Ghirl. de com-
 poſit. q. 2. n. 4. & alias rationes adducit Farinac. d. q. 4. ſub n. 1. &
 2. Put. in d. ver. compoſitio. vbi latē per multa capitula.

199. † Nihilominus ex cauſa quotidie fieri ſolent huiuſmodi compoſi-
 tiones, ad effectum eximendi à vexatione carcerum torturæ, pœ-
 na, &c.

- mæ, & expensarum, & p eximendo suo sanguine. l. ab accusatore. & in l. defuit, cum l. seq. ff. de Senatuscons. Turpill. tex. glo. & Doct. in c. h. de transac. in l. transigere. C. eo. Decia. de delict. tom. 1. lib. 4. tit. 100 Pactum, n. 20. † intelligendo de cōcordia ad quā Princeps, & Iudex supremus pnt cogere partes, Lancelot. trac. de duell. & pac. cōclus. 101. & 102. lac. à Sācto Georg. de feud. in ver. sed an Princeps. 201 ver. trigesimalertia specialitas. † At cōpositio nequāq̃ fieri potest nisi à Principe, vel supremo Dño, & hoc dummodo nil iuri Diuino derogat. l. Princeps. de leg. Doct. in c. 1. de transac. pulchrè Crauet. conf. 438. n. 9. vbi à Dño inferiori ait cōpositionē minimè fieri posse, nisi quando pœna est pecuniaria tantum, & cēdat eius camera. Afflict. decif. 287. vbi de compositione facta per magnā Vicariam; & quod cōpositio criminis fieri possit à Iudice seruatis seruandis, dicit Asin. in pract. §. 7. c. 5. n. 5. & Put. in tract. sindic. in verb. pœ. 202 n. c. 3. † Verū ad hoc vt cōpositio sit laudabilis, & iuridica multa consideranda sunt secundū Put. in d. ver. cōpositio. c. 2. primò cōpositio fieri nequit, nisi vt dixi à Principe, vel à supremo Magistratu, qui vel de expressa Principis licentia, vel iuxta consuetudinem cōpositiones facere potest, vocato fisco; Sed ab alijs Iudicibus ordinarijs minimè Put. d. ver. Cōpositio. c. 1. Paul. Ghirl. d. tit. de relaxat. carcer. q. 3. n. 4. & 5. Fab. à Monteleo. in sua pract. ar. 3. par. princ. 3. particul. q. 3. n. 1. q. 2. n. 14. Fatina. alios adduc. d. q. 5. Cassa. in consuetu. Burg. fo. 242. n. 12. cum seq. & in cōpositione debent exprimi rationes, de quibus supra n. 199. aduertendo ne dicatur fieri propter timorem pœnæ, quoniam hoc esset incurrere infamiam facti, & delictum fateri, vt admonet Paul. Ghirl. d. tit. de relaxat. carcer. q. 1. & 4. n. 3. 203 † Secundò cōpositiones fieri debent ante sententiam, & lite pendente, vid. infra n. 314. alioquin lata sententia, vel re clara per testes, vel per confessionē legitimam in actis redacta non licebit componere. c. 1. de transac. & in l. transigere. C. de transac. Decia. de delict. lib. 3. cap. 34. tom. 4. Vnde dicitur, Transigimus de re dubia, paciscimur de re certa, vt in l. 1. ff. de transact. Peregr. de iur. fisc. lib. 4. tit. 8. n. 14 & 15. 16. & 17. cū plur. seq. Doc. in l. Iudex postquā. de re iud. at etiam sententia lata cōpositio fieri potest cū præsenti paupere, ne marcescat in carceribus, siue in remissione alicuius partis pœnæ, siue in concessione longitudinis temporis, in quo verisimiliter poterit soluere pœnam, vt sit quotidie in causis ciuilibus.

Item pōt fieri cū absente in contumaciā dampnato, qui mediante cōpositione, vult rebamiri, itē cū præsente condēnato in pēnam corporalem, qui si perimetur pēna offert soluere in pecuniariam, Menoc. de arb. cas. 81. m. 7. dummodò in graue Reip. detrimentum non tendat Gomei. de delic. cap. 13. n. 38. vbi allegat S. Thom. 2. 2. q. 67. artic. 4. Item quando sententia lata appellatio pender Franc. decil. 370. vo. 2. Plac. episc. de hēt. lib. 1. cap. 39. n. 27. & 28. Peregr. de iur. hīc. lib. 4. tit. 8. n. 17. 18. 19. & 20. cum seq.

204 † Tertiū cōpositio debet fieri cū illis reis, qui nō sunt soliti delinquere, & sunt psonæ honeste, quorū verisimiliter speranda est correctio. l. 3. in fi. C. de Episc. & cler. Paul. Ghirl. d. q. 2. sub nu. 1. q. 3. n. 4. secus autē cū sceleratis hominib⁹, facinorosis, seditionis, assassinis, proditoribus, latronib⁹, & alijs personis, verbo, & opere scandalosis, & male famæ, & sit cōpositio qñ delictum est secutū casualiter, & non spontaneè, vel in pēna rixæ. Farinac. d. q. 5. n. 10. qui tñ in solio delinqueret, titubaret, ibi verū in hac re, sed verior op. est in contrariū, de qua

205 Baiar. ad Clar. q. 59. n. 5. † Quarto cōpositio nullo modo fit nisi parte offensa prius concordata, l. 2. C. de prec. imper. offer. Rui. cons. 60. vo. 5. Bal. in l. vnica. C. de in ius voc. Marant. de ord. iudic. & par. vers. Inquisitio. n. 56. quinimō Princeps peccaret ob p̄iudiciū tertij, non concordata prius parte offensa, vt dicit Gramat. cōf. 34. in princ. & vot. 3. j. n. 9. Saly. in l. si pro iure. ff. de cōdit. fur. Paul. Ghirl. vbi 3. q. 3. sub n. 4. quāuis cōpositio, quo ad pēnam fisco applicandam tenet, q̄ ab initio fieri non debebat. l. p̄e furioso. vbi Ias. ff. de ijs, qui sunt sui, vel alie. iur. Cano. in c. si de transac. Paul. Ghirl. q. 5.

206 in princ. † Sed ppter imminens scandali periculū omniā cauendū est ne fiat, neue pars offensa, ira nouissimè accensa, nondū patato animo, durante primo calore iracundiæ, sanguine adhuc buliente, & d recenti sparsio clamante vindiētā, vindicare se in contemptū iustitiæ tentet, quoniā hoc casu offensi nō solent continere seipsos, quando offendenti indulgere vident, Farinac. q. 5. n. 13. Coaru. var.

207 resol. lib. 2. c. 10. n. 4. † Est verū, quod pars offensa reclamando pro suo interesse, audiri debet, nō obstante tali cōpositione, & reus debet condemnari. Saly. d. l. si pro iure. ff. de condit. fur. Potrō ad euiranda scandala prius debet constare de remissione partis, anteq̄ cōpositio effectū sortiat, glo. in c. qui scandalizauerit. de reg. iur. Fab. à Mōreleo. d. prac. arb. par. 5. n. 13. fo. 370. & ideo si Principi videt ob bonū publicū cōpositio faciēda esse, quod ad pēnā tñ fisco applicandā, debet

debet rescribere sine p̄iuditio partis offensæ, vt in d.l.fi.C.de sentē.
 pass.l.rescripra.in fi. vbi Doct.C.de prec.Imper. offer. Bar.Bal.las. &
 alij, in l.venia.C.de in ius voc.Boer.q.6 § Boll.in tit.de remed.ex sol.
 elem.Princ.n.23.24.& 42. Plot.conf.78.n.32. Coaru.var.refol.lib.1.
 cap.20.n.8.& alij, quos i hac materia subministravit Baiar.ad Clar.
 d.q.59.n.52.& 53. Item sequitur cōpositio, adhuc non cōcordata
 parte offensā, qū nemo est, qui accusauit, vt qñ delictum fuit com-
 missum in personā incognitam, Carauit.super rit.278.n.28. Item qñ
 casualiter delictū est secutum, & pars offensā requisita prius fuit, id
 obstinatē recusauit, nō obstante satisfactionis oblatione. l.2.§. item
 varus. ff.de acq.plu.arcen. Itē si pars offensā damni cām, seu offensæ
 dedisset. c.damnū. de reg.iur.in 6.l. qui occidit. §. si ad leg. Aquil.

209† At qualiter & qñ satisfactio sit reddenda trad. Put.in d.ver. com-
 positio. c.7. & 8. vbi circa interesse pecuniariū, dicit habendam esse
 rōnem de damno emergēte, & lucro cessante, vt qñ quis vulneratus
 nequiuert suā artem exercere. vid. Clar.in §. iniuria. vers. sed nun-

210 quid. vbi Baiar.n.4 §. alleg. Coaru.var.fesol.c.10 n.7. † qui inenet, q
 actori cū iuramento standū sit circa taxationem damnorū, & expen-
 sarum p̄cedēte taxatione iudicij, vbi sub n.46. dicit ēt procedere
 si iurans diceret potius velle amittere centum, quā talem iniuriā pa-
 ti, si non haberet valorem in bonis centū, per Afflict. super constitu. vari-
 etates p̄cenarum, q̄ respectu honoris militare pōt attenta qualita-
 te p̄sonæ, Menoc. de arb.cas.263. At sunt qui diuites sunt & auari, &
 magis diligunt nūmū, q̄ de mille iniurijs verbum facere, ideo si iu-
 rār in detrimentum animæ, peccant; & respectu iniuriæ honoris est
 prius petēda venia offenso, & iux. qualitatē iniuriæ famā debet re-
 stitui; nā si iniuria est verbalis, pōt contrarijs verbis aliquādo reuo-
 cari tēpestiuē in eodem loco, & corā iisdē personis (si fieri potest,) Plot.in l. si quando. n.728. & seq. idem inter conf.crim. diuerso. tom.
 1. conf.131.n.17. Ald.ad Bertazol.conf.307.vo.2. & Put.in d. ver.
 cōpositio. c.7.n.8. & 9. vbi qñ iniuria est actualis, ut puta alapa, vel
 baculo illata, arundine, uel alr, si à vili in nobilem fiat, inquit, p̄ sa-
 tisfactione offendens debet ire corā offenso cū laqueo ad collum, &
 petere genuflexus veniā coram publico, item qñ sit iniuria Magi-
 stratui, per d.iura, immò multò magis cū sit offensā persona publica,
 vi. in 5. par. vbi de iniuria facta officiali. item in satisfactione, & re-
 missionē, debet ēt ratio haberi an offendens fuerit puocatus, & sit
 apax puocationis, nā infames nō sunt capaces iniuriæ. 3 in 2. par.

- n. 27. nihilominus male faciunt quod ad se, qui male agunt. Item ratio habebitur an iniuria alios de parentela afficiat, quam omnibus interessatis est satisfactio danda; l. lex Cornelia, in princ. ff. de iniur. & an includant illi de agnatione usque ad quartum gradum, relinquitur arbitrio. Menoc. de arb. cas. 262. & vid. Baiar. ad Clar. in §. iniuria. n. 21.
- 21 2. 37. 38. & 39. ubi iniuria facta colono, an dicatur facta Domino, uel si est facta uni de collegio, an censeatur facta toti collegio. alleg. Soc. in c. cum olim, de iniur. uid. omnino Put. d. c. 8. n. 8. 9. 10. dicit, quibus satisfactio sit fienda, & quid mortuo offenso, quod fieri debet heredibus, primo masculis, deinde feminis.
- 21 3. Hic quoniam utilem, & quotidianam subnectere volo. Extat statutum, seu Decretum, quod pro qualibet sententia, absolutoria, uel condemnatoria Iudex possit habere certum quid pro salario; quidam fuit querelatus, & pendente iudicio, obtinuit impunitatem a Principe, nunquid Iudex possit habere salarium, & breuiter, ac resolutiue, ut fieri debet in actu pratico, hic de more Rebuff. in suis commentariis distinguendum ait, aut salarium Iudici debetur tanquam Iudici ordinario, ex causis ordinario iure spectantibus, eo quod illud incertum emolumentum deseruiat pro salario ordinario, & sic salarium est certum, sed quantitas incerta, quod pendet a concursu causarum ordinariarum; aut habet aliud salarium certum, & ordinatum, sed ex causa delegata potest et percipere salarium dictae causae, & hoc non percipitur nisi demum lata sententia; aut non est Iudex ordinarius, sed merè delegatus, qui non habet aliud salarium nisi mediante progressu causae delegatae: primo casu compositio non nocet, quia nunquam per eam intelligitur sublatum ius tertij praesertim ob labores, & mercedem Iudicis. Dec. conf. 520. nu. 2. conf. 602. n. 14. quinimodo et quod sententia non sit lata, sed nil aliud restet, nisi ut proferatur, & non stat per iudicem, sed per Principem, salarium debetur. art. l. qui operas. ff. locat. & l. penul. ff. de milit. testa l. qui pene. ff. de manumissio. & paria sunt sententiam esse latam, uel conclusum in causa c. pastoralis, de causa poss. & proptie. l. si re. §. si. de euct. l. as. & alij, in l. admonendi. ff. de iur. iuran. item l. as. in auth. si qua mulier. sub n. 2; ubi infert ad multa, C. de sacr. sanc. Eccl. dicam in §. par. ubi proxime accingendus habet pro accincto, & proxime absoluer dus
- 21 4 habetur pro absoluto. Idem de Aduocato, nam si partes transigant, nihilominus debetur salarium, no. glo. in c. statutum. §. assessorum. de rescrip. in 6. Spec. rit. de salar. §. 3. verum sed pone. fallit in Iudice quando Princeps expresse remisit omnem potestatem, & salarium, ac interesse partis,

- partis, qm̄ hoc ex causa facere potest Gramat. decil. 6 §. & Zas. conf. 10. & alibi in d. trac. & ratio est, quia intelligitur datū officium, vel causa delegata, cū reſeruatiōe gratias faciēdi, indulgēdi, vel componēdi, q̄ omnia ſunt de reſeruatis Principi. Bar. in l. imperium, de iuriſd. omn. iud. vbi Bal. n. 2. lec. Abb. in c. ſup quibuſdā, de ver. ſign. & in gñali cōceſſione non cōprehenduntur reſeruata Principi. tex. in c. 1. primo, q̄ ſint regalia, Boſſ. in eo. tit. de regalijs per to. Put. de ſindic. in ver. excedunt Barones, n. 12. & 13. faciunt q̄ ſi dixi in 1. par. ſub n. 36. & 144. 238. 239. 240. cū ſeq. & de reſeruatis Papæ vi. glo. in c. quod translationē, de offi. lega. Si verò cauſa fuit delegata eidē iudici ordinariō, qm̄ hoc enolumentū extraordinarium puenit
- 215 à mera largitate Principis, ꝛ qui eſt cauſa illius bñficij, ſic reuocare pōt illud ēt ſine cauſa. Ang. in l. Antiochenſiū. ff. de priuileg. cred. Dec. in l. nemo poteſt mutare. ff. de reg. iur. idē in conf. 191. col. 1. & 2. Crauet. conf. 278. n. 7. in princ. vo. 2. vt dicunt Moderni Placētini. Nā multum differt caſus iudicis à caſu partis, ideoq; non bene inferitur, l. Papinianus. §. exuli. ff. de minor. Secundo caſu principali, ſi ſalarium certū ordinarium eſt tenue, & vſq; ab initio iudex pactū feciſſet pro ſuo certo ſalario cauſarū ordinariarum, ac etiā pro ſalario extraordinariarum (nō loquor de ſportulis) tunc non pōt in ſui
- 216 p̄iudicium compoſitio fieri, nec ēt de plenitudine poteſtatis, ꝛ qm̄ contractus ab initio ſunt voluntarij, & ex poſt facto neceſſarij. l. ſi cut, & l. ſi C. de act. & oblig. facit l. qui merces. ff. locat. At ſi haberet ſalarium ab initio certū, & condignum dignitati officiij, & q̄ per delegationem obueniret ex abundanti, tunc dic vt 3 n. 215. ꝛ cogita
- 217 quia agitur cū Principe, pro cuius rōne voluntas ſufficit. §. ſed quod Principi, inſtitu. de iur. nat. gen. & ciuil. In tertio autē caſu, aut delegatus percipit paſſim ſportulas, videlicet pro viſſione ſcripturarum, pro qualibet interlocutoria, ꝛ examine teſtium, & ſic de ſimil. vt latē per Specul. in tit. de ſportul. & hoc in caſu cū pro modo laborum ſit paſſim ſatiſfactus, non pōt conqueri de compoſitione ſi perdit ſalarium ſententia. Caſtr. in l. 1. ff. de offi. aſſeſſor. Doc. in l. diem
- 218 functo eo. & in l. qui operas, cū ſimil. ff. locat. ꝛ abſurdum eſt enim dicere, q̄ per tale delegationē Princeps intellexerit ligare poteſtatē ſuam remittendi potētiā, & ſalarium, ſi ſibi libuerit. l. nā abſurdū. ff. de leg. & per ea, q̄ mox dicta ſunt Alex. in l. libellorū, poſt Bar. §. ſi. de accuſat. Put. in d. ver. compoſitio. c. 4. ſub n. 3. uerſ. nā iſtis cō-
- 219 poſitionibus, ꝛ quia in delegatione ſolū continetur cognitio de-

- licti, & non q̄ extra delictū veniunt. Doct. in Rubr. de offic. Iud. deleg. & in tit. de eo, cui demandata est iurisd. limita si expresse remissum ē sit salarium, per supradicta. itē limita q̄n ante conclusionem causæ compositio fiat, q̄m nulla habetur consideratio an ppter
- 220 sententiā debeatur salariū, ¶ quia de eo quod nō est nulla oritur obligatio §. ea quoq; res. instit. de legat. sed hæc limitatio est extracalum propositæ q̄onis. Declara tertio habere locum in delegato subdito, & habitante in loco delegationis, secus si esset exterus, vel habitaret in parte longinqua, q̄m in equitando, & in expensis sup hospitio valde p̄iudicaretur, si salariū causæ esset per compositionē
- 221 ademptū, ¶ quia alteri per alterum nō debet iniqua conditio inferri. l. non debet, de reg. iur. cū simil. & in dubio Iudex p̄sumitur conductus vt cām finiat, & salarium exinde p̄cipiat. ar. l. cū hæres. §. stichus, de stat. liber. & Bar. in l. r. ff. de var. & extraor. cognit. facit las. in l. diē functo. n. 9. ff. de offic. allellor. & q̄ debeatur totū salariū q̄n per delegatum non stat videtur velle tex. in l. legatus. §. r. ff. de legatio. Ro. ling. 66. Guld. Pap. decis. 68. n. 6. vbi dicit officiū nō debere esse dānosum. l. sed & si quis. ff. quē testa. aper. Aut delegat* nō solet percipere quotidianas sportulas, sed solū ei debetur salarium lata s̄ntia; & tunc per cōpositionem non pōt de iure p̄iudicari, q̄ sententiā tulit, vel conclusum fuit in causā, seu erat in calculo ferrendæ s̄ntiæ, & per Iudicem non stetit, d. l. si rem. §. si. de euic. c. pastoralis. de caus. poss. & p̄p̄rieta. poterit tñ temperamentum adhiberi, & prout discretus Iudex videbit inclinare Dñm suum, ita se gerat. vi. D. Menoc. de arb. iud. cas. 223. circ. ff. & Luc. de pen. in l. r. de primipill. vbi multa in p̄posito salarij. Hunc editus est ordo Manturæ, die xi. Martij 1599. super salarijs Iudicum, Aduocatorū, Fiscalium, & Procuratorū, Notariorum, & aliorum officialiū, per quē demptē fuere, & cesq; vngues cupiditati mali tanti, in quo quid circa compositiones seruandum declarat, & prouidetur circa gr̄as, ac alia, q̄ processum interinant, aut impediunt penitus, & quidē optima rōne factus est, licet prima facie visus fuerit sermo durus auribus aliquorū, tñ seruandus est. l. digna vox. ff. de leg. l. p̄p̄xir. ff. qui. & à quib. & daninū q̄ quis sua culpa sentit sibi imputandū, c. damnū.
- 223 de reg. in 6. ¶ Et in hoc p̄posito est alter ordo Māturæ multiis annis an editus circa salariū cārū delegatarum, quo cauet vt delegati habeant salariū ijs modis, videl. vsq; ad publicationē processus informatiui tertia pars, a binde citra, vsq; ad sententiā duæ tertiæ partes.

- patres, & post sententiā totū salarium. Sed pone casum, q̄ Capitane⁹
Iustitiæ inquisiuerit nonnullos, quos & pariter cōstituit, & repetitis
testibus, nil aliud remansit cōplendum, nisi offerre copiā cum publi
catione processus, quā & obtulit; deinde nata occasione, cū iusta, &
honorabili licentia discessit ab officio dignis de causis ante duos
menses finis officij, quæritur an rebus sic stantibus tertia pars salarij
224 debeatūr dicto Capitaneo, vel successori. † Et non est dubiū, q̄
per supradicta iura, & rationes in antecedenti quæst. & virtute dicti
ordinis salariū debetur Capitaneo, cū non steterit p̄ eum publi
cationē processus fieri, & obtulit, & processus erat in statu publica
tionis, ad q̄ faciunt trad. à Doct. in admonendi, vbi Cacialup. col. 3.
225 fo. 88. Iaf. n. 53. de iur. iur. † quia paria sunt aliquid iam esse, vel
tūc esse posse esse actuali, l. penul. ff. d. mil. testa & paria sunt aliquid iā
esse condēnatū, vel ex processu apparere esse condemnandū. l. qui
pene. ff. de manumissio. & sup. n. 142. multa ad hæc similia ponit
Iaf. in auth. si qua mulier, n. 23. C. de sacr. sanc. Eccles. & in propo
sito bene facit Afflict. super feud. mox alleg. tit. quæ sint Regal.
par. 3. ver. pœnarum, sub n. 37. quem sequitur Peregr. de iur. hsc.
226 lib. 5. n. 195. & lib. 6. sub n. 44. in fin. † Non obstat, q̄ verba
in dubio sunt intelligēda de actu perfecto, l. 1. ff. q̄ quisq; iur. l. 1. §.
qui imperpetuū. ff. si ager vectig. vel emphy. pœta. qm̄ respectu fa
cientis actus p̄ facto habetur, qm̄ non stat per agentē. d. l. penul. ff. d.
milit. testa. Non obstat, q̄ nihil videtur impletur, cū aliquid restat
implendū. ar. l. 2. ff. de manumissio, quia procedit quando id qd̄ est
implendum est pars substantialis actus, & stat per eum, q̄ adimple
re debet. Put. in ver. salarium. c. 6. sub n. 9. in fi. Sed quādo parata
sunt oīa, nil aliud remanet nisi sedere ad mensam, & manducare la
bores aliorū, & expensis gaudere alienis; Non obstat excusatio affe
ctata ad excludendum antecessorē, vt quia post eius discessum aliæ
sumptæ fuerūt informationes, qm̄ aut primæ iā sumptæ non erāt suf
ficientes ad condemnandū reum, aut secundæ superabundantes, vel
super alijs delictis. Primo casu vera est contradictio. ar. d. l. 2. ff. d. ma
227 numissio. & † paria sunt nō facere, vel minus legitimē facere. l.
quoties. ff. qui satisda. coga. & paria sunt aliquid nō facere, vel face
re, sed nō debito modo, l. 1. §. penul. ff. quor. leg. & paria sunt actum
non incipere, vel ceptū nō perficere l. 1. §. illud. C. de codicil. §. pe
nul. instir. quē testa. insir. Secundo casu nō, p̄ adducta p̄ parte D. Ca
pitanei antecessoris, qm̄ actus iā erat in esse positus, & p̄batū deli
ctum,

- ctū, & per eū nō stetit, merito de iure ad expeditionē p̄cessus infor-
 228 matiui uenire; & in cōscientia lalariū debet, & videnda erāt acta,
 quæstio .n. facti est, ad quā nō rñdet Iuriscōsultus Leū quē. §. 1. de
 iud. & ad qd plus ultra q̄rere, cū reus corā Capitaneo fassus sit, qui-
 dem frustatorium fuit. l. ampliōrē. §. in refutatorijs de appellat. &
 fiteus ex confessione rei dī habere intentionem fundatā, vt dixi in
 3. par. sub n. 18. 19. & 24. & nō sine periculo destruendi illam per se-
 cundas informationes, vt sit qñ quis vult sapere plus q̄ oportet, &
 se meliorē alijs videri, & multitudo testium est restrenanda; vt in
 prac. de test. dixi par. 2. n. 145. & 194. & supra in 3. par. n. 37.
- Præterea qñ vnus, vel plūres de diuersis delictis sunt accusati, sufficit,
 qd de vno delicto reus sit cōuictus, vel confessus, ad hoc vt p̄ces-
 229 sus (quod ad illud delictū) dicat̄ informatus † in separatis, & diui-
 duis, in quibus diuersum est iudiciū l. maritus, la 1. C. de donat. inter
 vir. & vxor. & vna causa non impedit concessionē, quæ prouenit ab
 altera diuersa. Diaz. reg. 70. & vtile per inutile nō vitiatur, Caball.
 milleloq. 162. & milleloq. 246. par. 1. & vid. Franc. Marc. decis. 910.
 vbi an de delicto post ceptam cām criminalem cognosci possit ortū
 habente à dicta clausa. & Clar. in §. si. q. 2. ait qd etiā ex causa separa-
 ta fit cumulatio, & solū impeditur sententia ciuilis donec cognitum
 230 sit super criminalitate, quē vide. † Sed quod magis est, publicatio
 processus offensiui nō est necessaria nisi petatur, oblatio autē copix
 sic. c. cū l. & A. de re. iud. Bar. & Alex. in l. prolatā. C. de sentē. & inter-
 loc. Clar. q. 49. ver. 1. & 2. Rebuff. i. Comētar. d. public. p̄cess. n. 4. to. 3.
- 231 † Non obstat quod D. Capitaneus ante finē officij discesit, ex Bart.
 in l. 1. ff. de var. & extraor. cogn. quia procedit qñ sui culpa remoue-
 tur, secus si cū iusta causa, & cum bona licentia, glo. in l. 3. §. ad diē.
 ff. de remil. tex. in l. hac lege C. de prox. sacr. scri. Put. d. ver. salariū.
 c. 6. n. 1. vel qñ agitur contra eū ciuilit̄, & abiit relicto procurato-
 232 re, vt † dicitur. † Quinto cōpositio regulariter fieri nō debet
 nisi pro delictis p̄cnā sanguinis interrogantibus, non aut̄ pro delictis
 enormibus, vel atrocissimis, de quibus in 1. par. n. 49. & 50. & 60. cū
 alijs mult. seq. & Put. in d. ver. compositio. c. 3. igitur in criminibus
 exceptuatis, ac et̄ non exceptuatis, sed atrocissimis non licet transi-
 gere, vt §. de ijs in 1. par. n. 52. & 58 cum seq. vid. Decia latē mate-
 riā hanc explicantē trac. crim. lib. 3. tom. 1. tit. Pactum, & transactio,
 & inter alia crimina nō potest cōposito fieri in delictis, in reg. Neap.
 blasphemix, sodomix, & adulterij, Decia. n. 31. & et̄ habetur in htrā-
 ligere.

232 *figere. C. de transac. † & veniā nec remissionē meretur quis ppter delicti grauitatem, vel ppter eius vitæ sceleritatē. c. importuna. §. quod aut. de penit. Rip. tract. de pest. de priuil. contra eā. n. 34. Caroc. de loc. tit. de dol. & culp. n. 14. Nec rōnes fortē in contrarium adductæ p Farinac. d. q. 5. sub n. 13. videntur tutæ, nec seruandæ in practica, per ea q̄ in princ. huius conclusionis aduerti, qm̄ te vera, esset res mali exempli, scandalosa, & contra bonos mores.*

234 † *De delictis verò personā Principis tangentibus, vt de crim. læs. Maiest. humanæ, & Diuinæ, vt hæresis, & limoniæ, nullo modo sub quouis p̄textu, & per quāuis authoritatem magnā compositio fieri debet, fortē de crim. læs. Maiest. Principe sic iubente, per l. quod nostrū, de reg. iur. l. 1. ad leg. Iul. Maest. In alijs verò delictis, videlicet raptus virginū, violantiū sepulchra, parricidij, homicidij, veneficij, incendij, latrocinij, assasiniij, proditiōis, & similiū propter eorum immanitatē non licet componere. Decia. d. tit. Pactum, & trāfactio, lib. 3 tom. 1. cap. 34. n. 24. 34. & 41.*

Verū quādo Principi meum esset proferre votū hac in re, nunq̄ cōsulerem ante s̄ntiam delictorum compositiones facere ob inconue-

235 *niētia, † de quibus in principio, qñquidem veniā indigno concedere prouocat vniuersos ad similia perpetranda, qm̄ facilitas veniæ incentiuum tribuit delinquēdi, vt inquit Paul. Ghrl. d. q. 1. n. 7. licet n. 8. dicat compositionē fieri debere lite pendēte, & irrideor de cautela Put. de s̄ndic. in verb. oblatio. melior cautela est probitas, & quicquid dicant, nihilominus practica docet contrariū; iustitia enim nō debet esse elusoria, sed suū debet effectum sortiri in absoluēdo, aut in condēnando, prout iuris, ne delicta remaneant impunita. l. ita vulneratus, ad leg. aquil. congruit. de offic. pres. † Nec*

236 *debet occasio scādalis dari, Nā vix homini illi, per quē scandalum venit, ait Christus Matth. 18. & p̄ euitandis scandalis, ab ijs est abstinendū, q̄ alioquin licitē fieri pnt. dicente Apost. 1. Corint. 8. si esca scandalizat s̄rem meū, non manducabo carnē in æternum. & nō desunt murmuratores in populo, qñ audiuntur huiusmodi cōpositiōnes contra Superiores, & Magistratus; præcauendum, ne fiat gr̄a ante t̄ps, parte p̄æsettini non cōcordata. Rei enim, qui ante sententiā compositionē soluunt, immemores, & ingrati nimia Principis clementiæ & indulgētiæ, asserunt, vociferantq; se coactē, ac indebitē soluisse, & ex eo quia Iudex nullam cām inuenire potuit contra ipsos, ideo sategit ad compositionē deuenire vt rē grātā faceret Principi.*

- cipis; & hac nacti occasione, si aliquod exculentū, & poculentu
 citū, & permissum (quamvis minimū) Iudex acceperit, magni
 eiunt murmuratores, & ingrati, & corā omnibus propalant tanq̃ ex-
 tortum sit, quod precibus, & coactē receperit, causa de qua in 5.
 par. arguentes alios ministros Principis de auaritia, & fere vsq; in
 cælū os ponere audent, temerē obloquentes de Principe, boni etiā
 ægreferunt, vt malis indulgeatur, & mali malo hoc modo expediā-
 tur, & hi tunc fructus, sunt laudes harum cōpositionē; qua de re
- 237 concludo post lītiām grās fieri debere, & compositionē, q̃ tunc
 sapit naturam grā, & non extorsionis, aut concussionis, & hoc mo-
 do organa malignantiū clauduntur. & Io: Boter. in suo tract. de ra-
 tio. Status, lib. 1. tit. de documentis iustitiæ, ait (quamvis vulgari
 „ sermone) Ministros haud sufficere recta statera procedere, si à Do-
 „ mino tergiuersantur, parcendo puniendis, & vitā condonando in-
 238 dignis, † & cū iustitia spectet ad iudicem, & grā ad Principem, aut
 „ in moderando rigore, aut ex causa boni, & æqui in parcendo, non
 „ licet grām facere in iudicium Iustitiæ, quia iniquum est: in iudi-
 „ cium Reipublicæ, quia Regna, Principatus, & Potestates Principi-
 „ bus adiunguntur non lucri causa, sed duntaxat pro manu tenenda, &
 239 tuenda tranquillitate, pace, & iustitia, & ideō † inanis gratia, ina-
 „ nem parit effectum, & grā ante ips̃ sapit abortum tanq̃ immatura,
 „ & generat malam digestionē, & semper non est locus iustitiæ (vt
 „ esse debet) sed loco, & ip̃e interinatur. Hæc ille.
- 240 † Quæro si nunquid delinquens punitus ab vno Iudice, possit ad-
 huc ab alio puniri, sed hæc res inter plures Iudices sub eodem Prin-
 cipe difficultatē non habet, vt j̃ dicam n. 273. at quid si à Iudice
 laico fuerit punitus in casibus mixtis, seu cōis fori, de quibus per
 Clar. q. 37. & Decia. de delict. lib. 4. c. 26. tom. 1. Marant. par. 4. distin.
 11. Sigismon. Scaccia. de iud. ciuil. crim. & hæret. c. 12. nu. 8. fol. 22.
- 241 † vt sunt adulterium, concubinitas, sodomia, sacrilegium, sor-
 tilegium, crimen lamæ, & falsitatis, periurium, blasphemia,
 crimen vsurarum incidenter, crimina iudæorum, nam hæc omnia
- 242 sunt crimina cōis, seu mixti fori, & qualiter, ac quomodo in eis
 pcedatur, vid. ad saturitatem eundē Decia. d. lib. 4. tit. Mixti fori, q̃
 sint. d. cap. 24. tom. 1. Modo ad rem, an punitus à Iudice laico, possit
 puniri à Iudice Ecclesiastico, vel e contra, & resolutiue (ommissa di-
 stinc. de qua Abb. in c. tuæ de procurat. & altera distinc. Io: And in
 §. 1. & ibi glo. si. de offic. or.) dico cōem, & veriorem op. esse, q̃ pro-
 cessus

- cessus vnius Iudicis, non impedit p̄cessum alterius; vnde concessa p̄uentione, de qua latē per Boll. in tit. de for. compet. n. 96. cum multis seq. & finito processu corā primo Iudice p̄ueniente, poterit causa iterum cognosci corā alio, igitur si erit absolutus, vel condemnatus à primo Iudice, illa sententia non parit exceptionem rei iudicatæ quò ad aliū iudicem, vt tenent Doct. quos Clar. adducit, q. 57. ver. sed hic occurrit. & Decia. d. c. 26. n. 16. ita q̄ si ab vno fuerit absolutus, ab altero fortē poterit condemnari (re melius intellecta), vel si ab vno pecuniatiter fuit cōdemnatus, poterit ab altero cōdenari corporaliter; si ita iuris esse videbitur: & explicat Bal. in l. 2. C. de sportul. Afflict. super constituto. in ver. Blasphemia, in fi. lib. 3. & ratio est quia Iudex Ecclesiasticus non tenetur stare p̄cessui Iudicis laici, si non vult, nec dētra. Idem procedit inter duos Iudices sub diuersis Principibus, & Dñis Clar. q. 57. ver. scias etiā, licet Farinac. q. 49. contrariū de iure affirmet, sed de cōsuetudine aliter seruat, Dec. in cat. si clerici, de Iudic. idem Clar. q. 36. ver. ult.
- 244 Et inter Iudices sub eodem Principe locū habet p̄uentionio; vt per Boll. de for. compet. n. 96. Farinac. q. 7. n. 26. Clar. q. 57. ver. dictū est. & q. 38. ver. frequēter. siue sint ambo Iudices cōpetentes rōne delicti, & alter domicilij, aut originis; nā sententiatus ab vno, nō pōt sentēiari ab altero, Clar. q. 38. & 39. vbi add. I Sed in paritate
- 245 Iudex loci delicti p̄ferendus est. l. si cui. §. pe. & si. fi. de accusat. tex. in l. 3. ff. de offic. p̄fec. & in c. 1. de rapto. & in c. 2. de constituto. est de hoc particulare Decretū in nob. ord. Mediol. edi. die 14. Aprilis 1553. & reus est remittendus ad eū (si petatur) ijs duabus de causis, prima vt ibi puniat vbi delinquit, vt in eo, in quo quis peccat, pūniatur. l. vbi. ff. de Iud. & per d. iura, ad terrorē; secunda, quia est p̄ferendus, vt not. in Auth. qua in Prouincia, vbi glos. & Doct. C. vbi de crim. agnop. Clar. q. 37. ver. est autē tantæ potentie locus delicti, & ibi Add. pulchrē Decia. de delic. tom. 1. lib. 4. c. 19. fo. 155. &
- 246 seq. & p̄missio ista debet fieri expensis delinquentis, vel petentis, si reus non habet modū soluendi, Aufter. ad Capell. Tolos. decis. 100. Boer. decis. 303. Decia. d. lib. 4. c. 19. tom. 1. & Iudex renuēs remittere reū, posset de inobedientia puniri. Iac. de Beluis. in c. Romana. §. Contrahentes. n. 113. de for. compet. in 6. Put. de sindic. in ver. obedientia. c. 1. Alij verò dicunt q̄ Iudex tenetur ex vrbānitate remittere delinquentē ad Iudicem loci delicti, anteq̄ ab eo petatur, sed post requisitionem tenet de necessitate, vt per Doc. in l. si cui.

- cui *f. si. de accusat. quod verū extimo* inter Iudices sub eodē Principe, secus si sub diuersis Dñis, & ita puto esse intelligenda iura per Gomef. adducta, in tit. de delic. c. 1. n. 87. vbi in *fi. dicit*, q̄ talis remissio debet fieri de facto absq; eo, qđ constet delictū esse cōmissum in iurisdictione petentis, & ē nulla prācedēte causae cognitione; & alleg. Bar. in *f. si quis verō cōprāhenforum*. in auth. vt null. Iudic. qđ pōssēt esse verū qñ Iudex scit extrajudicialiter, qđ delictum fuerit cōmissum sub iurisdictione alterius Iudicis, vt quia notorū sit, vel
- 247 *ap̄*; ¶ sed de consuetudine Iudices non remittunt, nisi habita fide, quod verē delictū cōmissum fuerit in iurisdictione Iudicis petentis, aut limita qñ Iudex originis, vel domicilij effectualiter non puenit, sed si capturari fecit, & constituit delinquentē, vel contra eū inquisitionē formauit, & transmittit; tunc p̄uentione hac est penitus Iudex cōpetens, nisi Princeps aliter mandet. Clar. q. 38. ver. frequenter. quia non tenet remittere nisi iussu superioris. An̄a. in c. postulat. de for. compet. & in hac materia p̄uentionis vid. omnino Decia. de delic. tom. 1. lib. 4. c. 20. 21. 22. & seq.
- 248 ¶ Sed laudantur Principes, vt per Add. ad Clar. d. q. 38. ver. hoc tamen. n. 72. qñ vnanimiter alter ad alterū remittit delinquentes, ad effectū puniendi, non aut liberandi, ob publicam vtilitatē, & quietē, de qua remissione dixi 3 in 2. par. sub n. 98. & remissio fieri debet ad minus ante saluū conductum, p̄cipuē qñ subditi remittuntur ad suū Dñum; sed possent obstatē alia delicta patrata, quibus Iudex domicilij procedere pōssēt, quo casu remissio fieri solet per modū p̄stij, seu cōmodati ea conditione, vt finito processu restitatur delinquens in fortijs Principis concedētis, & huiusmodi remissiones non prāiudicant iurisdictioni, sed illam quietā, ac immunem ab omni labe reddunt, & Principes supremæ potestatis incolumes amicos, & iustos conseruant (sic remittentes ad inuicē delinquentes) per amorē, & bonam Principū intelligentiam, & vt delicta non remaneant impunita, & via hinc inde tuta sint, & non est qui audeat dicere cur ita remittis, vel cur ita facis, vt dixi in 1. par. n. 239. ¶ & id,
- 249 quod per grām inter Principes conceditur, non est in consequentiam necessariā ponendum. Dyn. in reg. quod ob grām, in 6. nam de bono, & christiano opere quisque semper laudandus est; & hoc mō agendo, ditiones sunt pacificę, domus proprię securę, artifices lucrantur, boni exultant, redditus augētur, mulieres castę viuunt, Magistratus intrepidē, & iussē procedunt, cessant murmurationes, tollūt suspi-

- suspciones, & tandē Principum saluti, quieti, & honori consultitur.
 l. cū ratio. §. pe. de bo. damnato. l. i. §. r. de ijs, qui deiec. vel effun. l.
 Nam. Reip. de no. op. nuntia. §. Consideremus, in auth. vt Iudic. sine
 quoquo suffrag. quib. iurib. habentur, quæ conueniant reip. bene
 administratæ. Et quia dixi, q̄ processus corā vno Iudice factus, nō
 impedit quo minus alter Iudex procedere possit finito primo, p̄fē-
 250 sū, vt §. n. 242. faddo q̄ vno, & eodē tēpore; contra eandem perso-
 nam, pro eodē delicto; procedi pōt per vtrūq; Iudicē, qñ reus est
 absens, & contumax, quia ab vtroq; Iudice delicti, & originis, vel
 domicilij cognoscitur. Bar. l. sepulcri violati. de sepulcr. vñol. Bosl. d
 for. comper. n. 82. Carauit. tit. 205. n. 10. Item qñ delictum est com-
 missū in confinibus duorū territoriorum, & ignoratur locus p̄cisus.
 Bar in l. iuris peritos. §. cū oēs. ff. de excusat. tuto. & in Auth. qua in
 Prouincia. C. vbi de cri. agi oppr. alios allegat in terminis Decia. de
 delic. tom. r. lib. 4. c. 17. n. 16. vbi omninō in hac materia de duobus
 Iudicibus concurrentibus pro eodē delicto latissimē tractat, &
 infert ad multas quæstiones iux. subiectam materiam.
- 251 f Nunc videndū est nunquid Iudex delegatus in procedēdo, &
 ffriciando; sit ēt Iudex in exequēdo, & breuiter si est delegatus ab in-
 feriore à Principe, non habet potestatē exequendi. glo. in l. à Diuo
 pio. vbi Bar. & alij. ff. de re iud. tex. in l. i. propterandū. §. si aut̄ reus. C.
 de iudic. vbi sentētia delegati mandat executioni ab ordinario, nisi
 aliter in cōmissione expressum sit, quia tunc delegatus ēt exequi. c.
 in literis. vbi Cano. & in c. pastoralis. §. p̄terea. de offic. deleg. sic de
 iure ciuili, vt crebriorē sententiā esse dicit Menoc. de arb. Iud. q. 74.
 n. 48. & seq. Doct. in d. l. à Diuo pio. vbi Alex. col. 2. de re iud. Hercu-
 cul. in §. sententiā Romæ, col. 9. vers. ex p̄dictis, qui mouet aliam.
- 252 q̄ōnem, f nunquid executio spectet ad Iudicē ordinariū, vel ad
 Iudicem appellationis, & concludit q̄ ad ordinariū, & ita serua-
 tur, facit Franc. decis. 510. Verū si cognitio causæ est cōmissa Iudi-
 ci ordinario, cū ampla potestate Brachij Regij, vñ i. r. par. sub n. 153.
 & seq. & 214. & 255. tunc videtur habere authoritatē ēt exequē-
 di (si iure ordinario exequi nō poterat) vt delegatio vltra vires iur-
 isdictionis ordinariæ operetur, alioquin frustratoria. arg. l. si plures.
- 253 de testa. tutel. f & re vera attenduntur verba delegationis, quæ à
 consuetudine ēt interpretationē recipiunt, qñ delegatio est facta Iu-
 dici ordinario. l. minimē. ff. de leg. & ita resoluitur tota hæc quæstio,
 de qua latē per D. Menoc. d. q. 74. sed in Iudicem mere delegato ser-
 uatur.

- uatur ius cōe, vt 3. & ad remouendam hanc difficultatem, hodie solent apponi in delegatione verba expressa, quibus iniungitur delegato, vt ēt exequatur, & in dubio recurritur ad delegantē, vt declarat
- 254 ret voluntatē suam. † Ceterū delegatus sum in opere aduertat ne sententiam iniquā proferat, & si cognouerit esse iniquā, minimē exequatur, immō emēdet si fieri potest. vid. quā 3. dixi. sin minus, abdicet à se executionē, nec iussum Principis iniustum esse exequendum, sed rescribendū, & qualiter, & qñ iudex suam, vel aliorum sententiā exequi teneatur ex 7. dicendis apparebit. † Verūtamē tanta
- 255 uest iudicis nři autoritas, q non tenetur alterius iudicis sententiā (quamuis iustā & rogatus;) exequi, quia non parat pari imperiū. ff. de iurisd. omn. iud. multō minus inferiori, l. nā Magistrat. ff. de recept. arb. nisi aliter de consuetudine seruetur vt mox dictum est in
- 255 iudice ordinario, sicut in Capitaneo Iustitiæ Mantuæ, † vel nisi à iudice Ecclesiastico imploratū sit brachij secularis auxiliū, de quo Nat. conf. 529. vbi plenē hanc materiā explicat Doc. in l. à Diuo pio. §. sententiam Romæ. ff. de re iud. Menoc. de arb. q. 38. Viui. co. op. 396. Afflict. super constitu. in proem. q. 26 n. 50. Put. de iudic. in ver. Brachiū. Federic. de Sen. conf. 163. super inuocatione, Marq. de fano.
- 257 in suo trac. de Brach. seu auxil. implor. vbi n. 3. † dicit q iudex delegatus non potest implorare hoc auxiliū nisi contineatur in delegatione, contrariā op. tenet Spec. tit. de legato. §. sequitur. ver, sed nunquid. quā co. esse testatur Bermon. de public. concub. fo. 3. l. n. 7. & 8. sed la. Beret. conf. 4. n. 24. vult quōd ad delegatū ecclesiasticum
- 258 procedere negatiuam, secus quo ad secularē. † Hinc est q si in aliqua Prouincia adesset ordo, aut statutū prohibens alienarum ditionū sententias exequi ad requisitiōē iudicum illorū, si Episcopus habet iurisdictionē spirituale in Prouincia vbi viget tale statutū, & in loco iudicis requisiti, tunc iudex requisitus non incurrit pōnā statuti si exequatur per 3. dicta. & per Anto. de Fan. d. trac. nu. 17. & 2. imino cū Episcopus ex se possit exequi ibidē sententiam suā, vrbانيتati eius ascribitur, si implorat brachiūulare contra Clericū, aut secularē; vt in Concil. Trident. sess. 2. c. 3. tit. Decretum de reformatione, pulchrē Jac. Berreta, conf. 3. n. 13. & per tot. illū cōf.
- 259 idem in conf. 4. n. 38. & 40. † Quinimmo licet Episcopo tenere familiā armatā non ad decorem, sed p necessaria manutentione, & executione suarū sententiarum; dic q sic, vt per Jac. Berret. conf. 4. n. 3. 2. 1. & 2. 2. & per tot. d. conf. & in conf. 3. in si. limitat, exceptis p

- mutilatione mēbrorū, vel mortis naturalis, vel effusionis sanguinis.
- 260† Sed difficultas est an Iudex laicus requisitus ab ecclesiastico de brachio seculari, teneatur statim parere, & exequi, & Doct. omnes com. conueniunt, quòd si delictum est merè ecclesiasticum, aut agitur contra personam irregularem, vel aliter ecclesiasticam, teneatur absq; alia causæ cognitione exequi. Anto. de But. in c. 1. de offic. ord. Boll. in tit. de sent. n. 114. Iacob. Berret. conf. 5. & 6. Bermon. de public. concub. fo. 299. sub n. 3. est materia l. Magistratus. vbi Doct. ff. de iurisd. omn. Iud. & veram, & co. op. esse testatur Franc. Pegn. scol. 99. ad 3. par. director. vid. Menoc. de arb. q. 38. Luc. de Pen. in l. nemo. C. de dign. lib. 12. & in l. 1. C. ne quis lib. inuit. fo. 160. lib. 11. Sed si notoriè constaret sententiam esse iniustam, non teneatur exequi, nec brachium impartiri, secundū Innoc. in c. pastoralis. de offic. deleg. Bermond. de public. Concub. fo. 300. n. 3. & 4. & Iac. Berret. d. conf. 4. n. 7. & 34. sed quando est iusta, vel de iniustitia euidenter non apparet, tunc tenetur exequi, & cogi pōt per censuras ecclesiasticas (nō subsistente aliqua legitima causa non exequendi)
- 261 Arch. in c. 1. de statu Regula. in 6. † & in dubio tenetur exequi. vt per Boer. sing. in ver. Executio. n. 6. & 9. & Ias. in d. l. à Diuo pio. §. sententiā Romæ. de re iud. Asin. in sua prac. §. 31. c. 17. Clar. q. 54. ver. sed pone. & q. 96. ver. Itē quæro nunquid. Boll. de sent. n. 114. & 115. vid. Purpur. conf. 537. vo. 2. Henric. Boich. in c. significasti. de offic. deleg. At in alijs casibus etiā mixti fori, potest adhibere aliquā causæ cognitionem. Berret. d. conf. 4. n. 15. vbi alios alleg. & di-
- 262 citur † cū causæ cognitione, quādo processum vidit, vel partē citari fecit ad allegādum quare exequi nō debeat. secundū Nat. conf. 529. n. 18. vo. 3. Menoc. de recup. possess. remed. 8. nu. 79. Bursat.
- 263 conf. 225. n. 86. vo. 2. † Nec poterit recusari suspectus, etiam q processum nō viderit. Balb. in suis co. op. centu. 4. concl. 341. & quo ad citationē Doct. supradicti intelligunt eam requiri in casu, quòd vnus Iudex sentētiar. & alter sit requisitus exequi; verū si Iudex requisitus, opus non haberet cōcedendi executionem, sed per Iudicem ecclesiasticū iam concessā, & licentia ministris tradita, & per eos fortè exequi incepta fuisset, tunc non est opus adhibere vllam causæ cognitionē, nec citationem, quia tanq̃ merus executor cense-
- 264 tur. Nat. conf. 529. n. 17. † quia dicitur quodāmodo nudus executor facti, vt per Menoc. de arb. q. 38. in fi. & imploratur tantūmodo auxiliū familiæ Iudicis secularis. & ita intelligendus Carpa. super statu.

tu. c. 1 § 8. fo. 219. sub n. 35. ibi tñ indistinctè practicatur; sufficit tam
 tñ ostendere licentiā exequendi, & si iam exequi ceperint, & non
 fuerint repertę res in quibus vel minus sufficienter executio rea-
 165 lis fieri potuit, † stat ut relationi publicorū executorum; ut in 2.
 par. dixi n. 73. 74. 77. & 78. quorū relatio si facta est penes acta cu-
 rię Episcopalis, sufficit si ostēdatur Iudici laico, implorato ad con-
 cedendū familiam pro exequendo residuū in personam; iuxta ea,
 quę § allegavi, n. 2 § 8. nec est citandus capturādus, ne ad fugā in-
 struatur. Clar. q. 28. vers. scias aut. Mathes. sing. 86. Nat. d. cōl. 229. n.
 17. multò minus posset cōdoleri de inobseruantia ordinū, aut statu-
 torum, de turbata iurisdictione, si Iudex laicus sic capturam concess-
 erit, dummodo debitor ducatur in carceribus fori laicalis: sed si ante
 concessiōē capturę ex verbanitate iussit citari dictū debitorem, qui
 noluit comparere, sibi imputet, c. damnū. de reg. iur. in 6. ad hęc vi.
 Oldrad. conf. 89. & Nat. latè d. conf. § 29. vo. 3 & si Iudex laicus ad
 requisitionem eius subditi, pōt solo iuramento capturari facere de-
 bitorem suspectū de fuga (dummodo intra quatuor dies iustificet
 suspitio) post detentionem, ut per adduc. à Caualea. decis. 1. 2. & 3.
 in 1. par. multò plus ad requisitionem Iudicis spiritualis, qui pariter
 haberet iurisdictionē spiritualem in loco Iudicis temporalis re-
 quisi. lac. Berret d. conf. 3. n. 26. vel ad instātiā creditorū, mediā
 266 te licentiā exequendi obtenta à Iudice spirituali. † Bene verū est,
 qd brachium alterius Iudicis est implorandū quando Iudex Eccle-
 siasticus iam perfecit perficienda ab eo, sed nō est sufficiens ad exe-
 267 quendū, † & sic in subsidium imploratur brachiū seculare, Bal. in
 l. 2. in ver. non sufficere. C. de ijs, qui latro. occul. Put. de sindic.
 in ver. brachium. c. 1. n. 3. & 4. Fely. & Doc. in c. cum non ab homine.
 de Iudic. in princ. Bermon. de public. concub. in ver. si opus fuerit.
 n. 1. car. 301. pulchrè Iacob. Berret. conf. 3. n. 35. At si Iudex tēpo-
 ralis fuerit in subsidiū requisitus ab Ecclesiastico Iudice, ut suā sen-
 tentiā exequatur, & in rem, vel in personā executionem concessit si-
 ne causę cognitione, & executio facta non fuit, ut quia illam reuo-
 cavit, vel debitor latitabat, tunc non tenetur Iudex tanq̃ ordinunt.
 contrauentor. ex Rui. conf. 49. n. 6. vo. 5. Put. de c. an si senten. ver.
 tñ aliud est pronuntiare exequendū, aliud exequi. & ad hęc vid. §
 268 in 5. par. in materia sindicatus. † & aliud est exequi sententiā alie-
 nam, aliud præstare auxiliū executioni alienę; quia in primo casu
 adhibetur talis qualis causę cognitio, in secundo non. per § dicta;
 quæ

- quæ sunt notanda tanq̃ quotidiana, maxime vbi contēditur libenter
 169 de iurisdictione. † Quando autē Iudex laicus, qui sententiā crimi-
 nalem tulit, requirit per literas subsidiales alterū Iudicem laicalem
 sub eodē Principe, vt suā sententiā exequatur, tunc tenetur sine alia
 causæ cognitione exequi, nisi notoriè, vel euidēter de iniustitia con-
 stet. Farinac. q. 7. n. 53. & seq. Clar. q. 54. ver. sed pone. & q. 96. ver.
 Itē quæro nunquid. Ias. in §. sin minus. n. 16. & 18. Instit. de Act. Co-
 aru. var. resol. c. 1. n. 10. Asin. prac. §. 31. cap. 17. in fi. Boll. tit. de sen-
 170 ten. n. 114. & seq. & in tit. de for. comp. n. † & si Iudex requisitus
 parere nolit, potest à superiore cogi porrecta querela, Ias. & alij d. l. à
 Diuo pio. §. sententiā Romæ. n. 19. ff. de re iud. Carpa. multa in ppos.
 accumulatur super statu. c. 138. fo. 218. n. 15. & vsq; ad fin. d. capitu-
 li. Sed in causis ciuilibus recurrendum est ad D. Menoc. de arb. d.
 q. 38. Boer. sing. in verb. executio. n. 17. Didac. Coaru. var. resol. lib. 1.
 171 c. 1. † Et tandē nota q̃ imploratio brachij est reciproca, vt inquit
 Ant. de Fan. d. suo trac. de brach. secul. auxil. implor. sub n. 17. vbi po-
 testas Ecclesiastica, & tēporalis vno, eodemq; tpe an fuerit data. &
 per Ias. in d. §. sententiā Romæ. & in l. 1. ff. quod quisq; iur. idē Anto.
 de Fano. d. tract. d. n. 17. & 21. vbi exemplificat qn̄ persona ecclesia-
 stica cōuenit laicum corā Iudice seculari, & ibidem reconuenitur n.
 172 20. & n. 22. † ait q̃ ratione recōuētionis laicus Iudex habet iuris-
 dictionem in Ecclesiasticos (intellige quò ad res profanas) vt p̃ Ca-
 no. in c. cum ab homine. extra de re iud. Rol. à Vall. cons. 21. n. 10.
 & cons. 37. vo. 1. Apostill. ad Afflict. decis. 24. n. 12 & sic ciuilit̃er Ca-
 gnol. in l. cum quædā puella. n. 33. ff. de iniur. 3. distinc. c. 1. & c. 1. de
 173 mut. per. † Quæro si reus non fuerit sufficienter punitus pro eo-
 dē delicto, nunquid possit iterū puniri ab altero Iudice, & videtur
 q̃ non, cū nemo duplici pœna puniendus pro eadē causa. l. bona fi-
 des de reg. iur. faciunt ea q̃ Bal. dicit in l. 2. C. vt in tra certū tēpus.
 Vital. tract. claus. tit. de senten. fo. 227. est verum, quòd ab eodem
 Iudice bis puniri quis nō debet eadem de causa, l. Iudex postq̃, de re
 iud. nec ab alio Iudice puta originis, vel domicilij. l. imperium. ff.
 de iuris. d. omn. Iud. Sed à sup̃remo iudice puniri potest, Bar. in l. se-
 pulcri violati, in fi. ff. de sepulcr. violat. Boll. in tit. de for. compet.
 n. 84. Carauit. Rit. 205 n. 10. rit. 269. n. 22. Clar. q. 57. ver. dictū, vbi
 Baiar. n. 25. & 27. quibus in locis habet, si lntia non sit adhuc execu-
 tionis indata, tunc posse sufficiēter puniri, & et̃ limitant qn̄ per col-
 174 lusionē, fraudē, vel prēmii non fuisse sufficienter punitus. † Itē qn̄

per aliquā qualitatē omiffā valdē aggrauantē delictū non effec-
 fufficienter punitus, qm̄ qualitas iterū in iudiciū proponi pōt, &
 fecundū eam reus puniri, pulchrē Gomef. var. refol. de delic. c. 1. n.
 17. vbi limitat vt j. & op. Farin. de qua 3 de confuetudine nō feruat.
 vi Clar. d. q. 57. ver. Dictū, in fi Coaru. var. refol. lib. 2. c. 10. Mafcar. &
 pbat. concl. 948. Itē quando reus nō feruatis feruandis fuiffet abfo-
 lutus, qm̄a fentētia pōt retractari à fuperiore Iudice, Put. de findic.
 in ver. pēna. c. 3. iuxta p̄dicta Bar. & alij in l. Senatus. ff. de accufat.
 Spec. eo. tit. ver. omnis accufator. Gomef. de delict. d. c. 1. n. 17. Coa-
 ru. var. refol. lib. 2. c. 10. reliqua in propof. apud Boll. Clar. & Farin.
 loc. cit. & per Decia. tract. crim. tom. 1. lib. 4. tit. de loc. orig. & domi-
 cil. cap. 16. n. 7. vbi alleg. pulchrū Bal. conf. 292. incip. Punctus fic
 pponitur quidam de cornatio. vo. 4. & j nonnulla dicētur.

- 27 **¶** Quidē modō qm̄ reus dē diffinitiuē abfolutus, vel fub cōditione,
 de hac re tract. Coaru. var. refol. lib. 2. c. 18. rēgulariter in dubio re-
 p̄fuitur abfolutus, Clar. q. 57. ver. fed hic q̄ro. & q. 62. ver. fam. aut.
 Ang. de malef. per eū alleg. in ver. Et ad q̄relam, & in tantū fauetur
 27 **¶** 6 abfolutioni, & abfolutis, j q̄ abfolutoria etiā contra confcientiam
 Principis tenet, fecus qm̄ fentētia eſt cōdēnatoria. Vital. trac. clauf.
 tit. an defenfio poſſ. renūtia. n. 4. fo. 152. & Clar. d. q. 57. ver. fed hic q̄-
 ro. vbi dicit, quando reus probat innocentiam ſuam aliter quā per
 torturā, abfoluitur diffinitiuē, neq; pōt deinde contra eū ex noua
 caufā p̄cedi; ſi verō probat ſuā innocentiam per torturam, vel ſi in-
 ditia nō ſunt ad torturam fufficientia, aut ad imponendā aliquā pē-
 nam, ſaltē extraordinariā, tunc abfoluitur quidem, non tñ diffini-
 27 **¶** 7 tiuē, fed cū clauſula ſtantib⁹ rebus prout ſtant, qd eſt idē, ac ſi di-
 catur, abfoluit⁹ ab obſeruatione iudicij, l. properandū. §. ſi quidē. vbi
 Doc. co. C. de iudic. idē ſi abfoluitur ab obſeruatione p̄ceſſus. Bal. &
 Saly. in l. ſi qui adulterij. C. de adult. Paul. Ghirl. de relaxat. carcer.
 tit. de abſolut. innocentis. q. 2. n. 2. 3. & 4. Proceſſus enim eſt de ordine
 27 **¶** 8 iudicij, j & iſta p̄nuntia rebus ſtantib⁹, appellatur ſitia interlo-
 cutoria habēs quali vim diffinitiuā, Bar. in l. Titia. ff. de accuſat. Mar-
 cheſa. de ſentē. ſpeciebus. c. 42. q. 31 n. 1. fo. 45. Farinac. q. 11. vbi q̄r
 fentētia dē diffinitiuā, & qm̄ non, Carpa. ſuper ſtatu. c. 5. n. 7. ſed Ber-
 tazol. cōf. 396. n. 4. quem refert Baiar ad Clar. d. q. 57. n. 5. non videt
 cōtrariū Clar. qm̄ in ſtatu Mediol. ſolet d. clauſula p̄poni, rebus ſic
 ſtantib⁹, & p̄pterea adhuc nouis ſuperuenientibus inditijs poterit p̄-
 27 **¶** 9 cedi, j & Mantuæ ſeruetur in practica qm̄ quis inditia per tortu-

Am purgavit, quod in sententia dicitur, Absolvitur, quia purgavit per torturā, de qua pronuntia valde lætantur Fiscales ppter salariū. qui à Peregr. de iur. hsc. lib. 1. tit. 1. n. 38. appellantur sacci ore aperti, congaudent et alij ad officium criminale assistentes ob sportulas, excepto Capitaneo Iustitiæ, nā ipsi nullū debetur salarium, nisi causa sit delegata, & et hoc in casu deluditur qñq; ab eis contra regulā prior tpe poriori in iure, At qñ inditia nō sunt sufficientia ad torturā, si pēna est pecuniaria, nihilomin⁹ Mant. delinquens in cōtumaciā damnatur, secus qñ est corporalis, quia reus in contumaciam minimē damnatur, nisi adsit saltē vnū inditiū ad torturam: Si verò reus ē p̄sens, & inditia elidere possit per solam negationē, aut per alias p̄bationes contrarias; tunc in sntiam dicitur, absolvitur, quia nō probatum, & hoc in casu reus dicitur diffinitivē absolutus, quod displicet sportulas p̄tendentibus; & hic est stylus sntiarum criminalium. Mantuæ notandus à Doctoribus forensibus, quibus tm̄ datur illud officiū Capitanei Iustitiæ, & Principes bene sciunt quid faciunt. & de tali pronuntia sentit Butrig. in c. de ijs adduc. à Bertazol. d. cons. 396. n. 4. cum seq. & ideo Clar. ad hanc differentiā fortasse nō ad-
280 uertit in d. q. 57. ver. sed hic q̄ro. † & sic reus diffinitivē absolut⁹ ampli⁹ molestari non pōt de iure, nec ad instantiam partis primi accusatoris, nec extranei, nec ab alio tanq̄ ab vno de populo, minus ab interessatis, nec ex officio, Gomez. de delic. c. 1. n. 27. per tex. in l. sepulchri violati. ff. de sepulch. viol. & hoc etiam procedere ait, modò qualitas delicti grauatoria omittā sit, vel non, quod facit ad supradicta, n. 274. & modo sentētia sit executioni mandata, siue non, idē tenet Paul. Ghir. de relax. carc. q. 2. n. 2. tit. de absol. innocentis,
281 fo. mihi 307. Saly. in l. si quis adulterij. C. de adul. vbi tradit quādo quis sit absoluendus diffinitivē, & qñ non, tenet Scaccia. d. suo trac. de iud. ciuil. crim. & hæret. cap. 95. vbi sub n. 2. & 9. ait, q̄ absolutus diffinitivē in causa hæreticali, iterū ex nouiter deductis poterit molestari, & in fi. dicit, q̄ simpliciter absolutus, intelligit̄ absolutus ab obseruatione iudicij. ex Clar. d. q. 57. ver. sed hic, & et quan-
282 dā differentia ponit inter absolutionē ex deductis ab obseruatione iudicij, fo. 281. † Præterea notandū est, in actionibus popularibus si quis ab vno de populo fuerit accusatus, & absolutus, an sntia pariat exceptionē rei iudicatæ contra aliū accusare volentem, & dic q̄ sic. l. p̄uariationis. ff. de lib. ho. exhib. secus si per præuariationē primi accusatoris defistētis reus fuerit absolutus, Rom. cōf.

213. vbi magistraliter loquitur, & in ppos. refert plures distinc. Bar. & aliorū in l. si maritus. ff. de adult. & in l. eū qui. §. in popularibus. ff. de iniur. & in l. si cui. §. ijsdem. ff. eo. & omnino vid. Ro. cons. 213. vbi ad multas infert quæstiones in hac materia.

283. † Et hic in ppos. notandū est ēt, q̄ nemo tanquā vnus de populo pōt quemquā accusare de priuato delicto, sed solū de publicis delictis, per l. 1. C. qui accus. non poss. vbi Doct. & institu. §. 1. d. pub. iud. ibi publica dicta sunt, q̄ cuiusuis de populo permilla est accusatio, Rom. cons. 1 § 2. p̄sens accusatio, vbi pulchrē vid. Gand. de malef. tit. qui accus. poss. vel non. ideō malē faciunt Iudices accipiētes querelas de priuatis delictis ab eo, qui tanq̄ vnus de populo comparet cū cedula, seu denuntia multorū capitum querelarū, interellē priuatum dūtaxat tangentium, sub p̄textu boni publici, & q̄nq; cōtra officialē in sindicatu, inditium verē animi puerſi, ac patētis malignitatis, & persecutionis, contra quos inuehit sacra pag. Psal. 36.
284. † Et quo ad absolutionē securam non seruatis seruandis, Iudex supremus poterit retractare illā, vt ē dictum est n. 273. & seq. idē q̄n ab inferiori lata esset sntia incerta respectu p̄næ, vt puta si re^o fuit condemnatus ad mortem, non expressā qualitate mortis, quia poterit declarare, de qua specie mortis, similiter Iudex supremus suā sententiā declarabit, Luc de p̄n. in l. 1. n. 20. & 34. C. de deser. lib. 12. est verū quod in dubio refertur ad p̄nā statuti, at si p̄na erit arbitraria, tunc quilibet Iudex poterit declarare qualitem omisſam, non aut sententiā. Doc. in l. postq̄ Iudex, de re iud. † at non.
285. est dubitandū quin Iudex n̄ possit retractare, interpretari, emendare, & corrigere suā sententiā, Bar. in l. ab executore. ff. de appellat. Menoc. de arb. q. 67. n. 28. cum seq. Put. in ver. sententia. c. 4. nu. 16. Item q̄n quis esset absolutus, & postea ob reatum fateretur delictū, quia adhuc puniri posset. Bosſ. in tit. si aduer. rem iud. n. 28. & multo magis, ac rāto securiūs q̄n fiscus reclamatur. Bosſ. vt ē de remed.
286. contra senten. per to. & potest fiscus appellatione remota reclamare de minoritate p̄næ. Gramat. decis. 14 n. 2. Peregr. de iur. fisc. lib. 7. tit. 4. nu. 5. 6. 7. & 8. cum seq. sed D. Sfor. Od. tract. de restit. in integr. dicit magis cōiter teneri, q̄ fiscus non restituatur in p̄nabilibus, de qua est materia. l. auxiliū. ff. de minor. & in l. 1. C. de sentē. contra fiscū, & sententia quo ad fiscum nunq̄ transit in rem iudicatā. Rebuff. in proem. Commenta. glo. 8. n. i 8. Peregr. de iur. fisc. lib. 7. tit. 4. & ibi ē tractat an in dubio sit magis fauendū fisco, quā reo.

Sed aduerte q̄ semel punit^r in pœnis afflictiuis, puta in ictib^r eculei,
 aut in frusta, & in pœnis priuatiuis, vt in abscisione alicuius mēbri,
 vel priuationis tm̄, vt in exilio, & bamq̄, videtur q̄ iterū puniri nō
 possit; de quo vid. Bal. in l. 2. C. vt intra cer. tēp. quē s̄ in propos. ad-
 duxi sub n. 273. & per Fely. in c. de causis, de offic. deleg. Put. de Sin-
 287 dic. in ver. pœna. c. 8. n. 8. Et qñ sunt f̄ latē duæ sentētiæ pro eadē
 causa à diuersis Iudicibus, vna fauorabilis, & altera odiosa, quænam
 attendi debeat, trad. Doct. in linter pares. ff. de re iud. c. vlt. eo. de re
 iud. Coaru. var. resol. lib. 1. c. 16. n. 4. Doc. in l. li ambiguus. de reg. iur.
 vbi pro reo cōcludunt semper interpretationē fieri debere qñ res est
 dubia, & reus est bonæ qualitatis, & in retractanda sentētia postquā
 ius est acquisitū fisco, iudex n̄r non habebit authoritatē, nisi data sit
 à Principe expressē, alioquin malē ei obuenire possit, vt admonet
 Fely. in consanguinei. & in c. de ijs, de accusat. Bar. cons. 107. quos
 refert, & seruasse dicit Baiar. ad Clar. q. 98. sub n. 5. Paul. Cast. in cōf.
 348. sub n. 1. col. 2. vbi damnat absolutionē, q̄ fit non seruatis seruandis,
 & dat exēplum qñ informationes sumptæ sunt ex officio, nō datis
 defensionibus absoluitur reus, & nō dato prius termino parti ad
 subministrandū, nec factis à reo defensionibus, vt refert Baiar. ad
 Clar. q. 58. n. 16 ad qđ sūmopere est aduertēdū, quia tractatur de in-
 teresse fisci, & partis offensæ. quāuis viderim reos in ijs terminis ab-
 solui cū clausula, rebus sic stantibus Flor. anno 1601. in foro laicali,
 & ecclesiastico, sed melius est perfectē perficere p̄cellum, & cām dif-
 finitiuē expedire. & non potest negari quin ista sit tutior, & lau-
 dabilior via ad effugiendū morsus detrahentium, & cū quidam Vi-
 ghētus, vti sicarius, in ciuitate Mantuæ fuerit tortus acriter inter-
 pellatis vicibus, & semper in negatiua perstiterit, eius vxor petijt à
 me tunc Capiteo iustitiæ, vt si gratiā à Sereniss. Principe impe-
 trasset, q̄ eius vir oīa spontē confiteretur, & ipse obtuli toto posse
 auxiliū ei præstare, & ista statim credidit quod sperabat, & nō expe-
 ctato alio rīso, profecta ad carceres, retulit d. eius viro grām obti-
 nuisse, & misellus oīa spontē confessus est, & p̄ iustitiā fuit capita-
 liter damnatus, & ex iussione suæ Celsitudinis erat in confortatorio
 ponēdus, & mane sequenti decapitandus; nihilominus stante nimia
 credulitate verborū vxoris, & ignorantia sua, & persuasione, rescrip-
 pli ad Sereniss. Ducē, qui tanq̄ Princeps Christianus, & iustus, mo-
 rem mihi gerendo, mandauit hunc misellum Vighetum, ductum
 (vt ita dicā) ab vxore ad supplicium, ad trirēmes transmitti, & sic

- optimo Principi quadrare pōt illud Dauidicū Psal. 84. Misericordia, & veritas (q̄ hic pro iustitia sumitur) obuauerunt sibi; iustitia, & pax osculatæ sunt: ueritas de terra orta est, & iustitia de cœlo prospexit. Farinac. q. 11. sub n. 13. ait, q̄ tunc consulendus est Princeps
- 288 qñ sentētia est lata ex ueris p̄bationibus, quia tunc dicitur transiisse in rem iudicatā, secus qñ ex p̄sumptionibus, sed reuera qñ sentētia est lata ex ueris p̄bationibus, nunq̄ retractari illā oportet; nā quæ super ueritate fundata sunt, tanq̄ super lapide angulari minime mutanda sunt. ar. l. allumptio. ff. ad municip. c. nolite timere 11. q. 3. sed locus est gratiæ tantum Principis.
- 289† An sentētia contra contumaces dicatur lata ob cōtumaciā, uel ob delictū. Mathes. sing. 17. ubi sayrana. n. 23. las. in l. procurator. n. 3. ff. si quis iusd. non obtempe. Menoc. conf. 100. n. 136. vo. 1. & an sit inter locutoria, uel diffinitiuā, trad idē Farinac. d. q. 11. n. 96. & 97. ubi cōcludit esse latā ob delictū, & quōd ad effectū eandē vim habere sicut cōfessio uera, cū ibi per eū adduct. hoc p̄cedit stante statuto, q̄ cōtumax habeatur p̄ confesso, & conuicto, secus de iure cōi, qm̄ sententia condēnatoria contra contumacem dī conditionalis; itaq̄ cōdēnat⁹ habet testamenti factionē actiuā, & passiuā, donec in fortiam uenerit Iustitiæ, ut per Riminal. iunio. conf. 912. n. 18. & seq. vo 6.
- 29† Sed an sententia lata in contumaciā retractari possit, & Cartar. in tract. de execut. sent. capt. hamnit. cap. 3. n. 51. dicit q̄ si sententia lata est ex ueris p̄bationibus, post decem dies transit in rem iudicatā, & inconsulto Principe retractari non potest, si uerō lata sit sententia ex p̄sumptionibus, uel ex semiplena probatione in contumaciā, nunq̄ transit in rem iudicatam, multò minus quādo per solam contumaciā est lata, etiam stante statuto, quēd contumax habeatur pro confesso, & cōuicto, ut per Bolog. conf. 34. in h. cū alijs adduct. à Cartar. n. 51. & 52. & uid. Carpa. in materia statu. Mediol. cap. 10. & quæ s̄ dixi n. 289. Nat. conf. 444. n. 6. & seq. Viui co. op. 707. & Bonacoll. in suis quæst. crim. in verb. sententia, ait q̄ ista sententia in cōtumaciā dicitur lata ex probatione priuilegiata, & nō transit in rē iudicatā, ut per Fely. in c. consanguinei. in 2. col. sub n. 8. de re iud. & posse retractari absq; Principis consultatione, sicut quādo lata est ex p̄sumptionibus, & fortiores superuenerint, quæ præualent, latissimè per Menoc. de p̄sumpt. lib. 6. p̄sumpt. 64. nu. 46. lib. 5. p̄sumpt. 132. n. 22. & alibi. Itē quādo constat notoriē de iniquitate, qd̄ uerū esse opinor circūscriptis statutis, alioq̄n sine licētia Principis

- ēpis, eſſet Iudex ſine ingenio. per ea q̄ dicit Cartar. c. ſi n. 149. niſi haberet authoritatē non ſeruandi ſtatuta, vt p̄ſupponimus in Iudice
- 192 nō, in 1. par. n. 9. cum ſeq. † & in materia ſtatuti de contumacia vi. omninō Bonacoſſ. in ſuis q̄ſtio. crim. ſuper ſtatu, in ver. Cōtūmax, vbi infert ad multa. & Farinac. q. 1. 1. per tot. ac de multiplicibus ſententiā formis vi. Decia. de delic. tom. 2. cap. 37. n. 2. de ſn̄it̄e executione, fo. 143. & cap. 46. n. 6. de apoſtatis, fo. 274. & cap. 48. tractat de crim. læſ. Maielt. n. 4. fo. 143. quibus in locis de condemnatis in contumaciam, quid iuris habetur.
- 193 † Et quō ad proferendas ſententias ſtatut cōſuetudini D. Menoc. de arb. q. 60. 61. 62. cum mult. qq. ſeqq. At Iudex noſter hac poteſtate extraordinaria munitus, poteſt ſententiā ferre etiam non ſedendo, & de nocte. Nat. in c. ſape. de re iud. ſed nunquā in die feſto, D. Menoc. q. 30. n. 8. Vant. de nullit. & defect. iuriſd. n. 50. & de omnibus alijs requiſitis pro validitate ſententiæ trad. & multos alleg. Carpa. ſuper ſtatu. Mediol. cap. 3. 1. per tot.
- 194 † Modō quæri pōt an ille, qui in cauſa ſuccūbit, debeat in expēſis condemnari. & co. op. eſt quōd ſic; de qua per Doct. in l. eum quē temere. ff. de Iud. quando ſcilicet ad querelā proceditur, Clar. §. ſi. q. 62. verſ. ſed nunquid. & Menoc. latē d. tract. de arb. caſ. 321. Abb. conſ. 78. etiam ab eo, qui ſemiplenē probauit Crauet. conſ. 178. n. 10. par. 1. quando reus fuit tortus, & poſtea abſolutus rebus ſtanti- bus, quia hoc modo nō reſciuntur. c. odia. de reg. iur. Bertazol. conſ. 212. vo. 2. Farinac. q. 16. & de ijs expenſis in criminalibus vi. Franc.
- 195 decif. 776. car. 289. quia ſi † ſtatutū dicit q̄ victus victori cōdem- netur in expenſis, intelligit̄ de ſententia p̄fecta, qualis non eſt con- ditionalis. l. 1. §. 1. ff. de donat. l. ſi hominē. in ſi. ff. de vſucap. & non d̄r liberatus, qui iterū pro eadem cauſa moleſtari poteſt. Clar. §. ſi. q. 57. & q. 62. ver. forma. & verſ. ſed nunquid, & in hac materia vid. Iaſ. in l. properandum. §. ſi. autem. n. 21. C. de iud.
- In ciuilibus verō ſecus eſt, quia illę debentur, etiam q̄ reus fuerit ab- ſolutus ab obſeruatione iudicij, Cauſca. decif. 14. 15. 16. & 24. num. 9. & ſeq. par. 1. & debent ſolui antequā actor iterum audia- tur; & nos habemus ſtatutū in ciuilib. ſub rubr. de reſeſtione, expenſarum 17. & circunſcripto ſtatuto nō ſufficit facere depo- ſitum de certum quid, cum oblatione ſoluendi integrum, quate- nus &c. niſi fiat in loco, vbi iudicium agitatū eſt. Veral. Dec. 342. n. 2. in 1. par. nec ſufficit facere oblationē in loco prædicto, niſi etiam

ēt satisfidetur de soluendis dictis expēsis, illis liquidatis. idē Vera^l.
 decif. 170. n. 3. in 2. par. & oblatio debet esse integra, & simplex, vt
 quis possit euitare morā, & non conditionalis. idē Vera^l. decif. 168
 ea. par. 2. & intellige lata prima sentia pendēte appellatione, sed sē-
 tentia transacta in rē iudicatam, aut qñ actor est condēnatus in ex-
 pensis, vt quia male egit, tunc non sufficit depositū, sed debet refici
 297 anteq̃ iterum audiat; & ita dicunt t̃dicti Doct. † & expensarū in
 quibus conditione ex statuto quis condēnatur, vt qñ statutum man-
 dat victū victori in expensis condemnandū, eadē statuti conditione
 peti pñt ēt vsq; ad 30. annos, Causalca. decif. 16. n. 19. in 1. par. vid.
 Ias. in l. pperandum. §. sin aut alterutra. n. 5. C. de iudic. Alex. consil.
 34 in fi. vō. 3. Hip. sing. 207. victus victori. & de expensis contuma-
 cialibus, articuli emergentis, instantiē deserta, ac aliarū sententiarū
 interlocutoriāliū loquitur ēt idē Causalca. d. decif. 16. n. 14. vbi in sē-
 tētia diffinitiuā non cōprehēdunt, Caball. milleloq. 953. n. 2. 1. par.
 298 † Hinc nonnulli dicunt expensarū cōdemnationi locū esse à die
 litis contestatē, per quā aduersarius constituit in mala fide quo ad
 fructū, & expensas, l. certū, & l. more C. de rei ven. Bar. in l. litigator,
 C. de fruc. & lit. expens. Alij dicunt à die publicationis processus, ex
 quo p̃ testes quis magis animū, & intentionē verificare conatur, &
 eis tacito modo per publicationē videtur vti velle, est tex. in l. si q̃s
 inficiatus. ff. de deposit. & p̃sumitur dolose cām protelasse, d. l. pro-
 perandū. qui vltorius p̃greditur. §. sin aut alterutra. vbi Doc. C. de
 Iud. Dec. & Cagnol. in l. qui in alterius. de reg. iur. & licet contro-
 uersum sit an actor excusari valeat, cū qui agit certus sit, aut esse de-
 beat, Cattr. in l. destitisse. ff. de Iud. tñ tam reus, quā actor ijs casibus
 succumbentes tenētur, per reg. c. calumniā, de p̃c̃n. quod disponit
 calumniā, & audaciam temere litigantiū expensarū damno plecti
 debere, & ita tenet Cagnol. de reg. iur. in d. l. sub n. 2 §. vbi in fine nō
 negat quin actor minus excusandus sit. vī q̃ dixi in prac. de test. in
 299 ver. publicatio p̃cessus, † & nō semper q̃ nisi expensarū petant, lu-
 dex de iure cōi non tenetur condemnare, quāuis ex officio hoc fa-
 cere possit, Causalca. decif. 14. n. 34. p. 1. & hoc non habet contradi-
 ctorē, & ratio est quia expensarū petunt officio iudicis. Marant. de
 ord. iud. in 6. par. 3. mēbr. n. 12. in propof. Federic Schēc. in sua prac.
 de expens. col. penul. ver. itaq; ēt. Vestr. in prac. Ro. c. 2. lib. 8. nu. 17.
 Paul. granut. theorema. 6. n. 8. Practicā verō taxandi expensas ponit
 Causalca. decif. 15. n. 26. p. 1. vbi ait tria concurrere debere, alioquin

taxationē nullam esse; primò petitur iuxta condemnationē illas taxari à Iudice, & in dicta cedula scribunt expensæ oēs distincte, sed hic aduerte q̄ si veniunt per sententiā diffinitiuam, oēs expensæ debentur, si per interlocutoriā non debentur nisi illorū actorum, qui perierūt, vt in absolutione ab obseruatione iudicij; paulò ante dixi, distincte ergo sunt in cedula scribendæ expensæ tã Aduocatorum, q̄ Procuratorū; de hoc vid. las. in d.l. pperandum. §. sin aut alterutra.

301 n. 14. C. de Iud. vbi dicit q̄ si Doctor litigat, non pōt petere expensā Aduocati, sed limito nisi sit inhabilis, vltra q̄ dici solet, in causa propria aduocatum q̄re. itē pro scripturis, itē pro copia scripturarū, itē pro citationibus, itē pro admissione, itē pro sententiā, item pro rogitu, & sic de similibus exprimendo certā quantitatem in qualibet partita more Mercatorū; & Iudex visa lista, seu dicta cedula, taxat, reduciendo ad congruentē quantitatem; & secundo, qui petit illas tenere iurare super summa à Iudice taxata se tantū expendisse. Tertio Iudex facta taxatione, & p̄stito iuramento condemnat in dictis expensis, & executionē concedit, vt per Cauale. dicta decis. 15. n. 26. sūm. pract. Alex. conf. 37. Viso opportuno. col. fi. n. 29. vo. 2. & alios p̄ Cauale. adduc. loc. cit. vbi multa bona, quotidiana, & necessaria ponit in materia expensarū, decis. 14. 15. & 16. p. 1. Verū in criminalibus licet vera sit cōm. op. de qua s̄ n. 294. q̄ tñ de consuetudine circum

302 scriptis statutis, nunq̄ vidi expensas refici, nisi in causa sindicat̄ à calumniolis q̄relatoribus, & Baiar. ad Clar. q̄ 62. n. 23. dicit, q̄ cōstitutio Reg. vbi victus victori est condēnandus in expensis nō est in obseruantia, vt testatur Carauit. rit. 297. secus contra indebitē calumniarios officialem, vt inf. in §. par. dicant.

303 q̄ Sed occurrit mihi in hac materia expensarū quæstio quotidiana. Dicit statutū, q̄ pax, remissio, aut confessio tollunt partē pœnæ, vt s̄ retigi. Quæro nunquid ad ratā tollat etiam partē expensarum reficiendarū damnum passo, & breuiter quò ad pacē, cuius bñficiū puenit à parte, si non sit inter eas expressè conuentū, videtur q̄ nō, quia in dubio nemo p̄sumitur donare. l. cū de indebito. §. 1. ff. de p̄-

304 bat. l. Campanus. ff. de oper. liber. & q̄ bñficia priuatorum non extendunt, sicut bñficia Principū. l. fi. de constitu. Princ. sat est q̄ proffit quò ad pœnā, sed nō debet nocere quò ad resarciendū dānū, qm̄ illud in dubio d̄f̄ inesse in pace, & subintelligitur, scilicet, q̄ tibi prodest, & pacē facienti non nocet. l. 2. §. itē varrus. ff. de aqua plu. ascen. Bar. in l. si cui. ff. de seruitu. Soc. iunio. conf. 76. n. 13. lib. 2. &

qñ pax dicatur rupta. vid. Cephal. conf. 53. vo. 1. Masc. de pbat. concl. 1131. & 1157. & vid. in statu Sereniss. magni Ducis plures ll. 305 editas anno 1547. & 1568. † Quo verò ad beneficium confessionis idē in dubio videtur dicendū, quia ius tertij à statuto tolli nō potest, nisi ob publicā vtilitatem. l. itē si verberatum. §. itē si ager. ff. de rei vendic. l. Lucius. ff. de euis. quinimò nec à Principe, nisi expressè dixerit Curt. senio. conf. 49. n. 15. ad fl. quē in materia statuti vi. in cap. 24. n. 116. cū mult. seq. fo. 121. 122. & n. 144. 145. fo. 123. vbi Princeps non pōt ledere aliquem in damnis, & interesse passis. Rebuff. in l. 1. n. 3. C. de sent. q̄ pro eo, qd̄ interest, in p̄fat. Gabriel. com. concl. tit. de non tollen. iur. ques. lib. 3. concl. 1. & confessio vt profit 306 debet fieri ab initio, vt dixi. † Lata igitur sentētia condemnatoria, q̄ro nūquid damnatis ad mortem debeat concedi assumptio Sacratissimi Corporis D. N. Iesu Christi, & non esse denegandam (c. q̄sitū illud habet) tenent co. Doct. vt testatur Gomel. quē Clar. alleg. q. 99. ver. sed q̄ro. qui subdit q̄ ea die assumptionis sacratissimæ Eucharistiæ ob reuerentiā executio capitalis nō debet fieri, prout Host. in sum. de immun. Eccles. Corset. sing. incip. Cardinalis, Navar. in con. 40. de pœn. & rem. to. 2. contrariū tenet, cuius verba sunt; quare arbitror licere iure solo scripto attento, dānato adhuc ieiuno ministrare cōmunionē eodem mane, quo occidendus est, ante tres, vel quatuor horas, imò & ante vnā. Imò sunt quidam, qui tenent quē admodum infirmo, sic damnato ad mortē, non ieiuno dari posse Eucharistiā. Hen. lib. 8. de Euchar. c. 50. qui multos ibi pro se Doctores adducit. Quare sancta, & salubris est hæc concessio, vt à peccatis per sacramentalē confessionem absoluti, per hanc assumptionē viatici in fine suæ peregrinationis in grā magis, ac magis corroborentur, & paratiores mortem sustineant; vt est mos verē laudabilis in Ciuitate Mantuæ; nā feria quinta qñ damnati in confortatorio ducunt, peccata confitētur, & mane sequenti feriz sextæ, assumunt sacratissimam Eucharistiā, tertia verò die, idest in Sabbato sequenti, sentētia executioni mandat de more, quia concursus plurimorū hominū fieri solet ob mercatū, Sed quid de extrema vnctione, eam non præstari testat Carrar. de execut. sent. capt. bam. cap. fi. n. 345. & 346. sed d̄ ijs cōsulēdi sunt Theologi, & in confortatorijs assistere solēt Sacerdotes, & Confessores, ac alij ad id deputati, vt coadiuuent ad saluandā animā iustificandi, & delinquentes istos saltem per duos dies debere inquiri in confortatorio, anteq̄ sententia mortis exequatur, dicit D.

Decia.

Decia. trac. crim. cap. 27. n. 8. de var. q. lio. tom. 2. quāvis nō sic ubiq;
 308 seruetur. † Sed si damnatus nolit confiteri sua peccata, tunc iu-
 dex nō si modo voluerit, executionē retardabit, donec damnatus re-
 sipiscat, & veritatem cognoscat, p sua salute, nō tñ longo tpe su per-
 sedebit, quādo emendatio desperanda esset, aduertendo ne malicio-
 sa, vel ficticia sit huius impenitētiæ demonstratio. per tex. in l. archi-
 309 getontes. C. de Episc. audi. † & disferre executionem, est arbitrariū
 Iudici nro, & nō alij inconsulto Principe, Menoc. de arb. q. 98. Clar.
 §. si. q. 97. ver. sed pone. Vbi alios casus differendæ executionis capi-
 talis ponit, primo qñ aliquis non malitiosē cōpareret, & peteret cō-
 demnatū rationē reddere priusquā moriatur de notabili summa re-
 rū, vel pecuniarum per eū administratarum, concessio breui termi-
 no, & cognito q ista dilatio non sit affectata, sed nunquā vidi, nec au-
 diui, postq̄ quis est in confortatorio talia perquirere, nisi p exone-
 ratione animæ, & in omnem casum est arbitrariū Iudici, Menoc.
 quæst. 98. de arb. Secundō, quando damnatus alios socios nomi-
 nauit, qui fortē sunt aliunde detenti, & carcerati, & facillimē haberi
 pnt, vel saltē necessariæ diligentia pro eis habendis prius pce-
 dere debent, vt remittant, & remissi expectatur donec fuerint ex-
 pediti, at si non remittantur, sentētia deinceps exequitur. Imol. in l.
 is, qui reū. ff. de pub. iud. Capyc. decis. 25. n. 4. Tertiō, qñ mandatum
 Principis esset notoriē, vel euidentissimē iniustū, nā anteq̄ exequa-
 tur, Iudex tenetur prius rescribere nedū semel, sed bis, & ter, Carer.
 pract. car. mihi 211. n. 20. vbi ēt ipse multos casus ponit differendæ
 310 executionis sententiæ. Menoc. de arb. cas. 354. † At si Princeps ad-
 huc persistit, vt executio fiat (prout iubet) tunc cautela est, q Iudex
 scribere faciat, q ex ordine Principis mandat vt exequatur, &
 non aſt (quamuis cautelā hanc non satisfacere iudicis conscientia
 credā, nec exoneratam remanere in totū) Nauar. c. 2 §. Man. n. 15. di-
 uidit sententiā in nullam, & inualidā, & iniustā sed validā, prio-
 rem nullo modo exequi debere ait, posteriorē sic, postq̄ pcurau-
 rit ne executioni mandetur. c. pastoralis. §. quia verō. de offic. deleg.
 & gl. ibid. & in priori quidē casu nulla est melior cautela, q̄ relinq-
 re onus, & munus Pretorū cū bona venia Dñi sui; nam quid pdest
 homini si totū mundum lucretur, animæ verò suæ detrimentū pa-
 tiatur, aut quā dabit homo commutationē pro anima sua? Vt ait
 D. N. Matth. 16. subiungens, filius hominis venturus est cū gloria Pa-
 tris sui coram Angelis suis, & tunc reddet vnicuiq; sū opera sua.

- itē & sic quarto casu executio sentētiæ differtur pp̄ dies festos, in
 quibus nullo modo sntia criminalis exequi debet. l. si feriatis. C. de
 fer. Bal. in l. penul. eo. Boer. decil. 259. n. 8. Sexto differtur qñ condē-
 natus post condemnationē effectus sit furiosus, Carrer. vbi s. n. 36. &
 Cartar. d. c. fi. n. 424 vbi multos casus ponit qñ sententia capitalis
 differtur. l. lars. in sua pract. §. oportune, n. 51. Put. in ver. pœna. c. 2.
 & Gomez. var. resol. tit. de delic. c. 13. n. 36. cum seq. ponit octo simi-
 les casus, quibus sntia, licet transierit in rem iudicatam, pōt re-
 tractari, vel saltē suspendi; Primus est qñ constat de innocentia (vt
 mox dixi); Secundus qñ est condemnatus ille, qui aliena negotia
 gessit, vt sup. Tertius ob magnā peritiam, & publicam vtilitatem;
 Quartus quādo mulier est prægna; Quintus quādo condēnatus
 vult ducere in vxorē aliquam publicā meretricem; Sextus quando
 suspensus statim eiectus cadit ē furca illēsus, sed consulendus est
 Princeps, nam qñq; arte factū est, quādoq; miraculosē, & attēditur
 qualitas suspensū; vid. j. n. 316. Septimus qñ pendet aliqua accusa-
 tio per condemnatū contra alterum porrecta, sed fiscus subrogatur;
 Octauus qñ Princeps indulget, vid. vt j. addo nonum casum esse,
 si Cardinalis pertransendo obuiā haberet illū, qui ducitur ad sup-
 314 plicium; vt per Clar. loc. cit. de hoc dixi s. j. & ad octauum casum
 nota, q̄ remissio per Principē ante sententiā facta, tollit oēm condē-
 nationem, vt n. 203. post verō sntiam pœna videtur remissa delicti
 corporalis, non autē confiscationis honorū. tex. in l. fi. C. de gñā. absol.
 sic apud Gomez. de delic. c. 13. n. 38 ver. itē adde. nisi a p̄r de mente
 Principis constet, & ad prædicta vi. Put. de iudic. in verb. pœna. c. 2.
 315 j. Quid si iustiriandus velit prius testari, & tē vera isti damnati di-
 cunt serui pœnæ, in quibus factio testamenti, nec actiuē, nec passiuē
 cadit. Ang. de malef. in verb. caput à spatulis, sub n. 20. Didac. Coaru.
 de testa. par. 3. n. 27. Clar. §. testamentū. q. 21. ver. 1. & Crass. de vlt.
 volunt. §. testamentū q. 17. n. 18. ibi per eum adduct. multò minus
 qñ eius bona sunt confiscata, quia nec ēt de legitima filiorū testari
 potest. iux. tex. Auth. bona damnatorū. C. de bo. damnat. Capr. com.
 concl. 102. n. 109. Veruntamē si bona nou sunt confiscata, de consue-
 tudine testari pōt damnati ad mortē, vt inquit Clar. & rectē, in d. §.
 testm. q. 221. & in propos. vid. q̄ dixi s. & Decia. de delict. cap. 24. n.
 38. lib. 7. tit. de pœn. crim. l. f. Maiesta fo. 136. tom. 2.
 317 j. Executio autē faciēda est in loco solio, & consuetō. tex. in l. pe. ff.
 de iust. & iur. Gomez. de delict. c. 13. post n. 35. sed ex causā propter
 immanita-

inmanitatē delictorum, & ad terrore alibi fieri potest, & quandoq;
 in cancellis ferreis diu aliqui suspensi fuere, multoties ubi fuit pa-
 tratu delictum ramis arborū, vt de famosis, & insignibus latronibus,
 & assassinis, aliqui super demolitione muri domorū scelestissimorum
 delinquentium, de quarū demolitione, & dirupione tractat Bal. in
 l. Pretor. ff. de pretor. l. ip. in l. cetera. §. sed & si quis. ff. de leg. 1. quā
 318 ¶ demolitionem non pnt creditores impedire, dummodo siticus sa-
 ristaciat. Capic. decis. 1. 30. n. 73. vbi conciliat Bar. in l. i. §. seruus. ad
 Sylā. vid. Luc. de pœn. in l. quisquis. C. de petit. bono. sublat. lib. 10. &
 Decia. de crim. lib. 7. tit. de pœn. crim. l. x. Maiest. c. 24. n. 37. tom. 2.
 fo. 13 §. Put. in verb. cōtumacia. c. 2. n. 1. 2. & 3. & hæ demolitiones de
 facto fiunt, vel stante statuto, sed de iure cōi non videtur iure cau-
 tū, vt dixit Luc. de pœn. in d. l. quisquis C. de petit. bono. sublat. lib.
 10. Clar. q. 82. l. itatū. 8. vbi plura dicit, & Neapoli, & alibi iustitia
 fit super muris Ciuitatis, & de hac re vid. Cartar. d. tract. de execut.
 sent. cap. bamn. sub n. 436. cum seq. c. fi. & Clar. q. 99. vers. item qro.
 tū quādoq; nobilitatis sanguinis cā, vel ad instantiā cognatorū, seu
 affinium, vel ad euiranda scandala Principes mandant in carceri-
 bus, vel in alio loco remotiori exequi strangulando, aut decapitan-
 do damnatos, sed postea corā publico exponuntur cadauera, vt in-
 quit Afflict. super consilia. in verb. Monarchiā, not. 6. & ita Ianuæ
 pluries seruari vidit; & hæc expositio prudenter fit in publicis lo-
 cis, & plateis, vt vnius pœna sit metus multorū. l. capitalium. §. fa-
 mosos. & l. aut facta. §. si ff. de pœn. sic docet Paul. Ghrl. in d. tit. de
 relaxat. carcerato. q. 1. n. 3. vnde Versus:

Oderunt peccare mali formidine pœna.

Oderunt peccare boni virtutis amore.

319 ¶ Et nisi cadauera iustitiorū corā populo exponantur, murmur
 non deficiet, ex quo vulgus iustitiam clamat, & opinatur iustitiam
 non fuisse executam nisi viderit, & alij dicunt, q iustitia non de-
 bet esse priuata, sed publica, vt vult l. ita vulneratus. ff. ad leg. aquil.
 facit Put. de iudic. in ver. contumacia. c. 1. n. 7. & 8.

320 ¶ Expensas aut, quæ in confortatorio Religiosis, & alijs personis
 pijs, & assistentibus pro salute animæ iustitiandi fiunt, pertinere ad
 fiscū de iure co. tenet Clar. quæst. 99. ver. qro hic. Capell. tolos. decis.
 41. nisi aliter de consuetudine seruetur Cartar. de execut. sentent.
 cap. bamnit. cap. fi. n. 456. & seq. verū hoc procedit bonis publica-
 tis, at si nō sunt publicata, ad hēdes delinquentis spectat soluere,

vt in.

vt inquit Capell. tolos. d. decif. 41. Sed si executio differatur, vt in casu, quod quis velit ab eo rōnem negotiorū gestorū reddi, post quam iustitiandus fuit in confortatorio positus, tunc is subministrabit expensas, quas abinde facto suo fieri contigerit. l. cōmoda. ff. de reg. iur. At est summopere aduertendū, qñ iam iustitiādus est bene dispositus, contritus, & paratus pro amore Dei suscipere supplicium, ne propter dilationē supplicij ab eo animo remoueat, & audiui quosdā christianē pręparatos, quibus grā vitę facta est, ferē ægretulisse: alios simistr, qui iā in confortatorio animā suā pparauerant per contritionē, & confessionem, deinde fuisse necaros, vel mortuos in discrimine, & periculo perdendi aīam; itaq; semper ad Deū pijs precibus recurrendū est, vt anima salua fiat.

- 3 1 ¶ Expensę verò, q̄ pro caualcatis, & capturis, aut pro infirmitatib^{us} sunt, et repetuntur ab hřdibus, si fiant à curia, vel à Cōitate, vt per add. ad Capell. tolos. decif. 41. & quod dictū est de alijs expensis, idē dicitur de erectione furcarū. Put. de sindic. in ver. maniuoltus. c. 1. dicit q̄ ludex pōt cogere personā vilē, vel infamē, pro exequēdo tali officio, Bar. Bal. & alij, in l. fin. C. de execut. rei iud. & salariū ei datur Cartar. de tract. cap. fi. n. 454. cū mult. seq. sed in personis nobilibus pœna furcarū non est in vsu, nisi in crim. l. f. Maiesta. Bajar.
- 3 2 ad Clar. §. furti. n. 68. & 69. q̄st. 60. n. 69: ¶ & in erectione furcarū versatur publica vtilitas, quia publica iustitia reprimat malos, consolidat bonos; vt per Oldrad. conf. 151. incip. Thema tale est, quē adducit Put. in ver. contumacia. cap. 1. n. 8. & ¶ ait, q̄ furcę sunt signa meri imperij, per l. 1. C. vt nemi. lic. sig. rebus impo. & Bal. i. l. 1. ff. de offic. p̄fec. dicit merū imperium esse in furca; qua de re eri-
- 3 23 genst furcas sine mero imperio incurrit crimen l. f. Maiesta. l. 3. ad leg. iul. maiesta. Decia. trac. crim. lib. 7. tit. de var. mod. quib. hoc crim. cap. 9. n. 6 tom. 2. p. Bal. in l. data opera. col. 3. prope fi. C. qui accus. nō poss. Gig. tract. crim. l. f. Maiesta. sub tit. qualiter, & à quib. quaest. 35.
- 3 24 & Decia. in illo tit. tractat de pœna illorum, qui assūmūt auctoritatē publicā, quā non habent, primò qñ quis asserit se Regem; secundò qui iura regalia, vel iurisdictionalia se habere persuadet; tertio assūmens insignia Principis; quarto, qui sibi Magistratū, vel merū Imperium ascribit; quinto qui furcas erigit, vel erigere nīdat; sexto, qui priuatū carcerē exercet; septimo, qui torturā infert; octauo qui statuta condit, nono qui seruus est, & tñ exercet magistratū, decimo Magistratus, qui potestatē Principis sibi attogat; vñ decimo,

decimo, qui bellum inconsulto Principe indich; duodecimo, du-
ctor exercituum sine iussu; tertiodécimo, armem contra voluntatem
Principis tenens; quartodécimo, qui castrū sub falso verbo Princi-
pis ingreditur; ijs supradictis modis incurrunt crim. l. x. Maiesta.
qui prædicta faciunt non habentes auctoritatem. Hic tamen casum
annectere volo, per quem plura in actu pratico de asumentibus
sibi auctoritatem, quam non habent, decidi facillimè poterunt;
& quæ conferunt 1) quæ infra sub n. 454. dicentur.

- 325 † Quæro igitur an Procurator fiscalis absq; Prectore valeat captu-
rari facere delatos in delinquentes; & hic est distinguendū an per
modum prouisionis, aut per modū iurisdictionis, prout 3 in 2. par.
sub n. 5. & 6. primo casu licet, per ea quæ infra dicam; secundo casu
de iure talis iurisdictionis non videtur concessa nisi procuratori Cæ-
saris, vt tenet Azo. in sum. C. de offic. procur. Cæsar. & tenent Doct.
326 id esse speciale in solo procuratore Cæsaris, † qui habet iurisdic-
tionem magnam tan circa res, quàm personas, vt not. Doct. in l. r.
& in l. Imperium. & in l. Magistratibus. ff. de iurisd. omn. iud. & de
qualitate iurisdictionis tantum capturandi plura dixi supra dicta
par. 2. circa princ. & si hoc est speciale in procuratore Cæsaris, ar-
327 gum. eius, quod dicitur de præscriptione Imperij, quæ non nisi
centum annis procedit; vt per Fely. in c. ad audientiam. vbi etiam de
Ecclesia Romana tantum dicitur. & per Balb. de præscr. 1. par. 5. par.
sub n. 16. & 17. consequens est dicere, qd circumscripta consuetudi-
ne non licet, neq; iurisdictionis competit alijs Procuratoribus fiscali-
bus capiendi facere; nam, vt ait Peregr. de iur. fisc. lib. 1. sub n. 12. fi-
328 cius nullam habet de iure iurisdictionem, nisi expressè à Prin-
cipe, vel à consuetudine concessa sit; cum sit pars, quæ iura Came-
ræ tuetur, atq; defendit, vt dixi in hac 4. par. sub n. 146. Filium
succedere loco accusatoris.

- Ceterum quo ad capturam per modum prouisionis non est du-
329 bitandum, quin possit ex se ijs potissimum rationibus. † Primò,
quia iudex incompetens potest detineri facere delinquentem, vt
iudici suo assignari, tex. in Auth. de defensor. Ciuium. §. audiens col-
lat. 3. Bal. in l. si verò. n. 6. super feud. De pact. tenen. Boer. decis. 215.
n. 34. Gomef. var. resol. tit. de captura reor. n. 3. D. Farinac. de delict.
De carcer. & carcera. quæst. 27. sub num. 5. vbi de comuni te-
stator. quamuis Boff. in titulo de confessi. sub numero 48. dicat,
quod capere faciens aliquem per iudicem incompetentem,

- amittit ius suum, tñ sub n. 3. limitat id verum esse in debitore, se-
- 33 1. cus in reo, & assignat rationem, quia in dubio ꝑ rei criminis, & plurimum, sunt suspecti de fuga; sic innuit ext. l. consentaneum. Ci
- 33 2. quomo. & quan. l. iudex. ꝑ Hinc est q. iudex laicus potest detineri facere Clericum, vt iudici suo consignet; vt per Bal. in l. si quis in seruitute. ff. de furt. & per Doct. 3. alleg. & dixi p. 1. n. 86. & 223. in
- 33 2. par. & Boll. in d. tit. de captu. n. 38. ꝑ Nec potest hoc casu ob- ci exceptio incompetentiæ, vt aiunt relati Doct. & pul. librè Cacialup. tract. de debitor. susp. de fug. q. 4.
- 33 4. ꝑ Secundò quia licet executoribus capere aliquem ad instantiam priuati, nec ipsi, nec priuatus pœnam incurruat, quia ad eorum officium spectat capere malefactores; vt in d. Auth. de defensor. ciuita. §. audiens. & per Gomei. vbi supra, sub d. n. 3. tit. de capt. teor. nec refert id, quod sup. dixi in 2. par. sub n. 14. & alibi, quando executores non habent licentiam à Iudice, quia est verum, si postea in casu isto nequaquam iustificaretur captura; & ita de consuetudine seruetur per ea, quæ trad. Put. de iudic. in ver. captura. ca. 2.
- 33 5. ꝑ Nec priuatus requirendo executores teneretur, nisi id temere petiisset sub velamine iustitiæ; per l. consilij, de reg. iur. & per ea, quæ dicit Clar. §. si. q. 88. & ibi Baiar. sed quando causam haberet legitimam, vel coloratam, posset excusari: secundum Bertaz. ol. conf. 443. 447. & 461. vo. 2. ergo si ad instantiam priuati, multò magis ad postulationem Procuratoris fiscalis, pro manutentione iustitiæ, captura sustinebitur.
- 33 6. ꝑ Tertiò quia etiam persona offensa potest detinere, aut detineri facere delinquentem dummodo intra 20. horas iudici consignet, sicut etià cui libet alteri hoc licere dicitur pro suo interesse, in fragranti delicto. per tex. in l. interdù, la 2. §. qui furem. ff. de fur. Bar. in l. verù. ff. eo. Bal. in l. si. C. de exhiben. reis. Gomei. var. resolut. d. tit. de captu. reor. sub n. 3. Decia. de delictom. 2. lib. 7. tit. de var. mo.
- 33 7. c. 10. sub n. 11. & 12. ꝑ Hinc inferitur ad debitore suspectum de fuga, vt per Cacialup. d. trac. de debitor. susp. de fug. q. 4. sub n. 2. & ad furē, qui à quocunq; & vbiq; capi potest, etià in Ecclesia, Clar. q. 30. ver. an fures. Coaru. var. resol. lib. 2. c. 20. n. 3. alios adducit D. Farinac. in tit. de carcer. & carcera. q. 28. n. 5. vbi ast de consuetudine introducta à Clericis, & laicis, simul hoc fieri posse; ni mirum si vtiq; Procuratori fiscali hoc licebit.
- 33 8. ꝑ Quarto, quia nedum à persona offensa delinquens detineri potest, sed

sed à quolibet alio de populo dummodo de publico crimine agatur; & p̄senter cap. ū statim coram Iudice, secundū Bar. in l. cū eo ff. ad leg. iul. pecul. Bal. in c. 1. §. si quis verò. il primo, de pac. iura. fir. in vñ. feud. D. Farinac. d. tit. de carcer. & car. d. q. 27. n. 23. & 24. cum alijs ibi per eum alleg.

- 339† Quinto, deducitur q̄ licet captura à principio esset inualida, si ex post facto iustificetur, capi faciens non tenetur; Borgn. decis. 1. n. 49. per Franc. Marc. decis. 1063. p. 1. & per alios, vt ibi, in 1. par. quāuis alij contrarium sentire videātur. vt per Ro. sing. 496. in fin. quia sua op. procedit contra Iudicē incompetentiē, qui vti competens se gessit; & sic per viā iurisdictionis capi fecit, secus si per modū p̄uisionis, vt ē in primo fundamēto. & vi. Farinac. d. q. 27. n. 151.
- 340 cū ibi per eum adduc. † & intantum est verū q̄ licet captus in meritis absolueretur, nihilominus capi faciens non pateretur p̄nam. Bertazol. conf. 403. n. 2. vo 2. vi. add. ad Clar. q. 28 sub n. 8. 9. & 10. & 11. & recurre ad ea, quæ sup. dixi in 2. par. per discursum.

- Et ideo non potest Procurator fiscalis argui, quòd authoritatem publicam sibi assumpserit; eo minus † locumtenēs Clarissimi D. Fiscalis Florentiæ, qui habet merū, & mixtum Imperium, & magna dignitate, & authoritate fulget. ad instar eorum, de quibus loquitur Boer. de autho. magni Consil. sub n. 8. † cū locumtenens eius, & subrogatus à Seneis. Principe dicatur sapere naturam subrogati. l. si eum. §. qui iniuriarum. ff. si quis cautio. Bar. in terminis in.
- 343 l. 1. §. hi qui. de legat. 3. & addidit Excell. D. Mathæus Carlinus Aduocatus Flor. nemini secūsus, ira tenere Bal. in l. 1. §. à p̄satisf. ff. de leg. 3. Castrensi. in l. 2. in fi. ff. de offic. suo; Nam D. Fiscal. Flor. æquiparatur Procur. fisc. Cæsaris; qui (vt iam dixi) habet plenā iurisdictionem. ad tex. in l. 1. C. de fid. instrum. & iur. Haste. hlc. Socin. conf. 46. eleganter n. 1. vers. in contrariū videtur. vo. 4. & quia D. Aduocatus Fiscalis Flor. habet cognitionem super principali, vtiq; super emergentibus, depēdentibus, & annexis cognoscere potest. Dec. confil. 44. n. 6. & siue sit quæstio, siue incidens, siue emergens, si.
- 344 milititer suum locumtenens cognoscere potest, vt declarat Bal. in l. 1. col. 1. n. 8. ff. de ord. iudic. & facit Soc. conf. 46. col. 2. in princ. vers. videtur. vbi explicat D. Fiscalenū habere iurisdictionem, & in statu Mediolani de hac re non dubitatur, & Florent. circa incorporationes bonorum confiscatorum, authoritas licet tributa sit D. Capitaneis partis; tamen non est adempta D. Aduocato fiscali, quin

- 345 & ipse incorporet. † Punctus est videre, an & quando Procuratores fisc. habeant causam iustā capere faciendi, saltē per mo-
- 346 dum prouisionis; † Nam qui temerē, & sine causa legitima capi alium facit, tenetur actione iniuriarum, ob infamiam, quā captura irrogat. ita tenet Bal. in l. si clericus. C. de Episc. & Cler. D. Menoc. de arb. iud. cas. 87. & per ea quæ sup. dixi in 2. par. sub n. 11. verū esset magis laboriosum, quā subtile causas omnes enarrare, quæ p-
- 347 stant iustam causam (saltē coloratā capturand; † sed pro nunc sat erit regulam ponere, quod nedū ob facti prohibiti speciem detectam, quis capturari potest in ijs, quæ sapiunt delictum; verū etiam ex præsumptionibus, & coniecturis, ut in ijs, quæ sunt difficilis probationis, puta in delictis nocturnis, in mandato, & furis, & in omnibus alijs delictis, quæ ab vno tantū committi possunt, & quæ clandestine fiunt, de quibus omnibus sparsim per totum hunc tractatum, & potest causa capiendi ortum habere ante delictū, ut in illis, qui mandatum dedere ad delinquentem, vel consiliū, aut opē circa præparamenta, vel reposito facinoroso in facto fieri; item in facto esse ut in fragranti, exēplū de adultero, de quo in l. capite quinto. de adult. de reposito in rixa, vel furari, & huiusmodi; ut in d. 2. par. & sub n. 207. 210. 222. & 223. p. 1. Item post factū delictum, ut d. illo, qui gladio sanguinolento fugens captus est, vel cū rebus furti-
- 348 nis repertus, & huiusmodi; † quoniam ex coniecturis, & præsumptionibus possunt delinquentes, vel pro delinquentibus haberi, capi. ut in d. 2. par. à n. 7. cum plur. seq. & in 3. par. à n. 78. vsq; ad n. 116. Verū quia circa præsumptionem falsitatis scripturarum nihil, vel parum dixi; nunc opportunè in materia capture hæc in mediū aff-
- 349 ferre duxi. † Certum est qd in materia scripturarū suspitio falsi habetur pro falsitate; est materia i. si. C. de Edict. diu. Atr. rollen. ut Bar. Bal. Zuccard. & alij, quos adducit Mascar. de probat. conclus. 739. n. 5. & 6. tom. 1. Anca. conf. 173. sub n. 5. Viui. decis. 81. lib. 1. & suspitio falsitatis causam præbet capturandi. Vrsill. ad Afflict. decis.
351. 165. n. 4. Dec. conf. 174. † quia suspitio est opinio mali ex leuibus indicijs procedens, sūm Diuini Thom. 2. 2. q. 60. art. 3.
- 352 † Suspitiones verò falsitatis plures sunt, q̄ ex scriptura sumi pnt; prima est quādo scriptura est apparenter mutata, addita, vel diminuta. Viui. decis. 81. n. 6. lib. 1. & tex. & Doct. in d. si C. de edict. Diui Atr. toll. Nam sicut olim, qui syllabam mutabat, cadebat à tota
- 353 causa. ut not. in l. 1. C. de formul. & impet. act. † ita hodie, qui

qui alterat originale alicuius scripturæ publicæ, siue illius exemplū
amittit causā; & pœnam meretur tex. in l. in fraudē. §. quoties. ff. de
iur. fisc. & ibi Doct. qui tenet hoc fauore & priuilegio fisci pcedere,
vt ē declarat glo. in d. l. i. C. de formul. Peregr. de iur. fisc. lib. 7. tit. 3.
n. 39. Secunda coniectura, seu suspitio est falsitatis, qñ scriptura
354 est interlineata, † quia est phibita interlineatura i scripturis. Pap.
in for. libel. quo petitur hare. ex testa. glo. non abolitū. refert ēt D.
355 Menoc. de adipisc. possess. remed. 4. n. 708. & ratio est, † quia post
factū non admittitur suppletio, nisi autoritate iudicis. tex. est in
356 c. cū p. tabellio. de fid. Instrum. † quia suppleere est de nouo face-
re, & nō declarare, vt inquit Gozad. conf. 41. n. 17. q̄ suppletio fit in-
357 ter vtrāq; lineam, † & appellatur interlineatura, de qua s̄, & non
dicit̄ interlineatura, qñ quis super verbis in vno versiculo scriptis,
calamo in extensum lineā facit, quia hoc modo d̄ propriet̄ cassatio
358 vt statim dicam; fit ēt suppletio in margine, quē pariter prohibe-
tur. vt per Ancar. conf. 43. 1. & in cōf. 173. n. 8. & Mascar. d. cōcl. 748.
nu. 40. facit Gramat. conf. cri. 24. & appellatur apostilla, vt infra.
359 † Tertia suspitio oritur qñ scriptura habet aliquā declarationem,
seu additionē diuerso atramento factam; vt per Menoc. de arb. cas.
187. n. 35. per Cephal. conf. 287. n. 27. lib. 2. & Brn. conf. 95. n. 4. † Idē
360 qñ literæ nouæ super antiqua scriptura reperiuntur p apostillā,
vel interlineaturam; vt p Anca. d. conf. 43. 1. & per tex. in c. inter di-
lectos de fid. instrum. Menoc. vbi s̄. n. 37. & 39. vbi elicitur quarta
361 suspitio per apostillam diuersa manu scriptam, per Doct. quos ip-
se alleg. idē ex diuersitate cartæ, vt per Mascar. d. cōcl. 740. nu. 19.
20. & 21. Hinc est q̄ bulletini de quota h̄ditatis vnicuiq; haredu
scripti, in quibus portiones factæ assertebantur, nō carent suspitione
falsitatis. s̄m ea, quæ trad. Abb. in conf. 10. sub n. 2. ver. non obstat. &
Plot. de in lit. iuran §. 44. n. 4. Franc. Marc. decis. 743. par. 1. quia in-
ram niodica scripturā manus diuersorū arguit fraudem, per s̄dicta
quæ fraus ex assertione elicitur eorū, qui se fundant super bulleti-
nis, virtute declarationis in eis factæ diuersa manu, & atramento,
affirmantes q̄ pars aduersa habuit suū bulletinū, quē ex se accepit,
& de portione illa in dicto bulletino se acquieuit, vt aduersantes in
362 suis positionibus deduxerunt, † & certū est q̄ ponens id quod po-
nit affirmare dicitur, & ideo si aliquid contra ponentē cōtineat, po-
sitio illi nōcere pōt. l. cū precum. C. de liber. cau. trad. Alex. in cōf. 71.
col. 1. n. 4. vo. 3. & ita dicit Alin. in sua prag. §. 19. c. 24. n. 4. fo. 138.

- 363 † quæ positio si est falsâ, ponens de falso tenetur, qñ Veritas in facto ex testibus met ponentis est in contrariū, & inest dolus; & qā nocet positio iuncta cū bulletinis virtute dictæ additionis manu, &
- 364 atramento diuersis, † quibus concurrētibz locus est pœnæ falsitatis; vt per Host. in sum. de fals. & per tex. in l. quid sit falsum, d. fals. dixi in prac. de test. p. 3. sub n. 68. & par. 4. sub n. 79. vbi falsitatē per mendacium concludi, ergo puniendi, Mascart. cū alijs per eum alleg. concl. 738. n. 12 & ideo licet bulletini non sint falsi, quia adiuuant primordio veritatis. l. cū filius. §. hfs meus. ff. de legat. 2. & dixi in d. prac. p. 3. sub n. 69. & 70. & per Clar. §. falsum. ver. p̄reced. tñ p̄pter illam adiectionē, declarantē intentionem ponentis debet sequi pœna falsi, cū per testes constet partē non accepisse suum bulletinum,
- 365 immo per eos met in eorum constitutis, † & per testes scriptura priuata viriatur si ei aduersatur, Fely. in c. cō iohannes, n. 50. ver. secundò intellige de fid. instru. Boss. in tit. de fals. n. 8. & 26. ver. sed in alia scriptura priuata; nec iuuat dicere q̄ aliud sit arguere bulletinos, aut instrumentum nullum carens debitis requisitis, aliud arguere de falsitate; qm̄ hic agitur de illa subscriptione, & declaratione facta, & exhibita in actis per quā datur fides bulletinis nulliter factis, & dampnū magnū affertur parti, & paria sunt producere falsum testē, vel falsum articulum. Boss. d. cit. de fals. n. 154. in fi. Vi-
- 366 ui. qui de co. testatur decif. 71. n. 6. hb. 1. † & agitur de illa positione facta ab aduersarijs, quæ non est vera; quæ de re scriptū est, pauperis ne misereberis in iudicio, ne diuiti fiat iniustitia, vt lib. Proti.
- 367 & de hoc satis est, quilibet onus suū portabit. † Quinta aut falsitatis suspicio est qñ exemplū habet relationem ad imbreuiaturā, q̄ non reperitur, §. si. in auth. de tabellio. idem qñ scriptura citat alterā, vel vna epistola, seu litera habet relationē ad alterā, vt p̄ Doc. in Auth. si quis in aliquo. C. de eden. & si non falsa, tñ errōnea reputatur in dubio, nisi contrariū doceatur; vt per Mascart. d. concl. 740. n. 33. & 34. quod facit per mercatoribus, & bancherijs; sed hoc nō
- 368 facit ad rem n̄am. † Sexta suspicio est cancellatio, seu rasura, nā præsuntur ex vitio visibili continere falsitatē; vt per Doc. i. d. l. si. C. de edic. diui Adr. tol. ibi nec abolitū, nec cancellatum. prac. Pap. in for. libell. quo petitur hered. ex testa. glo. non abolitum.
- 369 † Septima suspicio oritur ex incisione scripturæ, vt per Crauet. cōf. 18. n. 8. & Menoc. d. cas. 187. n. 48. vbi in protocollis id euenire solet.
- 370 † Octaua suspicio colligit qñ id, qd est adiectū (quāuis nō noteat)

tamen

tamen reddit Iudicē ancipiē, & opus habet ab alio q̄rere vnde, & qua de causa talis apostilla, seu additio facta sit, quia dicitur habere notoriā qualitatē suspectā prima facie. Bar. in l. 2. ff. si quis ius d. Aret. in c. ad decimas, de restit. spol. & Tiraq. de p̄n. temp. aut remitt. num. 61. licet non vitiet immo declaret, tamen negari non pōt quin ante ipsam declarationē per solam inspectionē talis additionis Iudex non habeat vrgentē causam suspicandi, cū tractetur de re, quæ potest afferre p̄iudiciū fisco, vel parti saltem dubitanter,

371 ¶ Istat est q̄ scriptura suspicionē primo aspectu parit, vt per Anca. d. conf. 173 n. 5. & conf. 431. ad quā quilibet Vir prudens moueri

372 pōt. vt per Bertazol. d. conf. 543. per to. vo. 2. ¶ Et ēt quia addere ē res de se prohibita, vt 3 n. 352. & idē est punibilis saltē extraordinariē, vt per D. Menoc. de arb. cas. 306. num. 26. & in trac. ad ipisc. remed. 4. n. 490. vbi reprehendit Zuchar. & pulchrē Bertazol. d. cōf.

373 543. vo. 2. ¶ qui dicunt p̄nā extraordinariam p̄cedere quāuis actus non sit nocibilis; ex quo qui facit quod ad suū officiū nō pertinet, culpa carere non dicitur. l. qui nō facit, de reg. iur. vbi Cagnol. dicit, q̄ iste contrauenire dicitur.

374 ¶ Sed in hoc casu nō tenet p̄na falsi, quia nō cōcurrunt illa tria essentialia; videl. mutatio veritatis, dolus, & quod alteri noceat, de quibus per Alciat. de p̄sump. reg. 3. p̄sum. 13. Afflict. decis. vlt. nu. 8. Gramat. vot. 36. n. 4. & dixi paulō ante, at nō excusatur à tali quali p̄na extraordinaria, & leui arbitrio D. Iudicis; iuxta l. respiciendū. ff. de p̄n. & per Menoc. d. cas. 306. n. 26. ēt q̄ sit super pecuniarijs, nec alij noceat, nec sibi talis additio super scriptura publica p̄-

375 sit. Surd. conf. 355. sub n. 52. idē conf. 173. n. 11. p. 1. ¶ vbi ēt dicit, p̄nā hanc extraordinariam non irrogare infamiā; & non sumus verē in falsitate, sed in errore, & facto fieri prohibito: & eo magis nō euitatur p̄na q̄n sciens fecisse actū prohibitum, non abstinuit ab v̄su d. scripturæ; vt inquit Bal. in sua pract. in tit. q̄nōes circa sententiā. q. 10. sub n. 6. ipse verō si essem Iudex, fraterna correctione hoc factū absoluerem cū cōminatione, vt in futurum caueret. At pro contraria parte vident facere Guid. Pap. decis. 326. Capell. Tolos. decis. 6. Gramat. decis. 6. quæ tñ hæc supradicta non tollunt, si bene pon-

376 detentur. ¶ Orta est sæpe contentio inter carceratorē, cultodē. & beruarios, ac maniuoliū, cuius esse debeāt vestimenta iustitiarum, qui diuidere nolunt; de quā re tractant Doct. in l. Diuus, de bon. damnato. vbi Bar. concludit, q̄ vestes debent vendi, & pretiū cōverti

in persequendo malefactores, vt refert Clar. quæf. 100. verſ. quæto
 etiam, & Cartar. de execut. ſent. cap. bam. n. cap. ſi. n. 462. qui tamen
 dicit, q̄ veſtimenta ſunt carniſicis, ſeu manuoletij idē in Regno ſer-
 uari, & in ſtatu Eccleſ. recenſet Io. Anto. Niger. ſuper conſtitu. cap.
 grauamina, n. 110. ſed Catal. de ſindic. quæſt. 205. dicit q̄ talia ve-
 ſtimenta ſunt officialis iudicantis, qui circa pœnā poteſt vendere, &
 pecunias conuertere in neceſſitatem ſui officiij. & Put. eod. tract. in-
 verb. expenſæ, cap. 2. n. 2. refert op. Bart. & cum ea videtur tranſire,
 & ſacerdotes adducunt exemplū militū, qui milites non fuerunt He-
 bræi, ſed gentiles ex cohorte Pilati prætoris Romani, qui diſiſerūt
 veſtimenta. Verū omnes concludunt ſeruandā eſſe conſuetudinē,
 ſed circunſcripta conſuetudine dicta veſtimenta, q̄ ſent. damnatus,
 dū ad ſupplicium ducitur, ſiue vilia, ſiue non, ſunt ſpiculatoris, ſicut
 pellis lænea; at cuſtos carcerū retinet lectulum, & ſtragulū, & quip-
 quid boni damnatus in carcere habet, ante q̄ in confortariū ducatur,
 & beruarij, dū illum in cōfortatoriū ducunt, contineri nequeūt q̄
 quicquid carpere p̄nt, carpant; carniſex verò reſiduū recolligit,
 & nō remanet diſputatio inter eos. ſed duntaxat inter ſpiculatore,
 377 & illos ad quos ſpectat ſepelire iuſtitiatos. ¶ Circa hanc ſepulturā
 tandem pauca dicere, & memorare volo id, quod Cartar. d. cap. ſi. n.
 426. aduertit, ne in totū iſti iuſtitiati denudentur, ne pudenda vi-
 deantur, inhumanitatis, ac vituperij ſignū; Nē vt recenſet Ammian.
 Marcellinus lib. 28. hiſtori. fuit viuus exuſtus carniſex, qui ſuper nu-
 do ſpoliauerat duas mulieres de adulterio dānatas. Modò cadauera
 damnatorū cum licentia ludicis ſepeliri debent in loco ſacro, poſt q̄
 per ſex horas ſaltem in loco iuſtitie permanſerint, cap. quæſitū 13. q. 2.
 Gomeſ. de delict. cap. 14. n. 8. eſt tit. de cadauer. punitorū, vbi l. ſi. di-
 cit, q̄ ea corpora tantū ſepelienda ſunt, quæ ſignū penitentie in mor-
 te oſtenderunt, & oſſa, & cineres eorum, qui combuſti fuerunt pari-
 ter ſepelienda; concedenda; dicta cadauera cognatis petētibz, vt
 dicit tex. in l. 1. ff. de cadauer. punito. ſed ſi p̄pter aſſiniā, & famo-
 ſa latrocinia aliqui iuſtitiati ſint, eorū cadauera in fruſta ſcindunt,
 appendenda ad loca delictorū, vel quandoq; Medicis traduntur p̄
 anatomia, præſertim vbi publica vniuerſitatis ſtudia vigent; &
 tunc vēter, & alia viſcera ſepeliri debent, ſi ſignū penitentie oſten-
 378 derūt, per ſupradicta ¶ quāuis in dubio piū ſit credere penitiſſe,
 Quo verò ad locū vbi ſepeliendi ſunt iuſtitiati, ſtatur conſuetudini,
 & Mantuz eſt ſepultura in Eccleſia p̄op̄e carceres, in qua diebus
 feſtiuis

festiuis celebratur Missa, & sepeliuntur damnati, seu condemnati, sed quandoq; mos geritur suis petentibus sepeliri in proprijs Ecclesijs Parrochialibus, de iure autem cōmuni seruatur id, quod dicitur 379 cit. l. 1. ff. de cadauer. punito. † Postq; capitaliter puniti sepul ti sunt, suffragia pro eorū animabus prestare spectat ad suos affines, & amicos, Iob. 19. ac Iudices p̄i curare debent, vt in Ecclesia carcetatorū, vbi corpora sepulta sunt, diuina officia p̄ animabus defunctorum saltem semel in anno celebrentur, quia sancta est, ac salubris cogitatio p̄ defunctis exorare, vt à peccatis soluātur, vt legitur 1. Machab. cap. 12. si ergo sancta est cogitatio, qd erit actio?

De Extensione, & Restrictione.

380

Voniam Iudices hodie, & Potestates terrarū nullā habent aliā iurisdictionē, nisi quatenus à statutis eis tributa est, vt inquit Soc. cōl. 275. In causa ffū, col. antepe. verſ. Nā potestates Ciuitatū, vo. 1. quorum obseruantia iurare in principio officij solent. vt in Auth. vt Iud sine quo suffr. ad fi. & in auth. de defen. §. interim. & per alia iura, q̄ adducit Put. de sindic. in verb. Iuramentū. cap. 1. & cū tota vis cōsulat in ampliacione, & limitatione legis, & statutorū, l. nō solū. §. qui p̄mipilū, de excu. tuto. ideoq; de extēsiōe hic disserere putauī, vt Iudices notā periurij ob inobseruantia statutorū non incurrant. At quid sit extēsiō, quid restrictio breuiter, & resolutionē more practico ex infrascriptis clarē apparebit; & dicem⁹ statuta, quā restrictionē, & extēsiōnē recipiant, ac qn̄ necesse sit scire pp̄ penas imponēdas, augendas, vel diminuēdas, vt serē per tot. hanc 4. par. tractauimus: sed primo de extensione dicamus.

381 † Statutorū p̄nalium, iuxta votum nostri tractatus, materia extensionis est vaga, sed difficilis; ampla, sed inextricabilis, & periculosa, quā potius in actu practico declaratur à facto secuto, & à casu deciso, quā à prolixo examine interpretū legistarū; † nimirū si oīam aliarū interpretationum melior, ac tutior sit illa interpretatio statutorū, q̄ à practica, & obseruantia recipitur, vt per Caualea. decif. 6. 382 p. 17. par. 1. simili modo d̄ extēsiōe dicimus, † quia interpretatio, & extēsiō à pari p̄cedūt, vt sentiūt Doc. in l. oēs populi. ff. d̄ iust. & iur. & legalis dialectic⁹ Euerar. i sua Cētu. in loc. 3. 4. a ratio leg. larg. ampl. & general.

- & gñal. ad extensio. ipsius leg. cir. princ. De hac tñ materia practichistæ admodū sobriè tractauerunt, vel nihil; aut parū dixerunt, vt ē videre apud magnū pract. criminalistarū, Marlin §. aggredior, in sua pract. Foller. Blanc. & alios, & apud Nouos, Boff Clar. Iodoc. Bonacoll. & sinuiles, qui Bonacoll. super statu, in verb. extensio tandem di-
- 385 cir. † q̄ adhuc lis est sub ludice an in pœnalisibus fiat extensio. & Claud. ad Bertazol. in cons. 164. 2. vo. lic. c. in fi. ait, rē hanc extensionis amplā esse, & multis tenebris inuolutam, absit (ait ille) vt velim hos tractatus extensionis in hunc librū conuēhere. & Io: Bapt. à sancta Seuer. in repet. d. l. oēs populi, dixit periculosum esse in materia extensionis aliquid firmare, & ipse (vt ingenuè fatear) hanc materiā dico esse magis difficilem, q̄ materia substitutionum; & q̄ quis posset facillimè in terminis errare, aut terminos cōfundere, vel saltem in longo discursu sibi contrariari. & quamuis sit tā vaga materia practicabilis, & quotidiana, nihilominus D. Decia. in suis tract. d. delic. & D. Farinac. tā famosi criminalistæ, sicco pede pertrāsierunt, cū sint viri practici hac nra tempestate nemini secūdi, & miror, q̄ de hac re nos alios minimè docuerint.
- 386 † Verū ad antiquos conuertendo, nō me laet Salý. in l. 2. C. de noxal. act. eleganter de extensione, & restrictione scripsisse. Crauet. de antiq. tēp. luculenter dixisse in 4 par. sect. 1. n. 146. & pariter Tiraq. in trac. cau. Lessan. sub p. 150. & seq. Salý. secutū fuisse, sed ex professo tract. composuisse Cēpol. de extensione, qui multos titulos fecit distinctē, & Maihel. æquē de interpretat. extens. non mediocriter scriptū reliquisse, & latissimè Aret. instit. de iur. nat. gent. & ciuil. §. ius aut, il r. col. 10. ver. quarto casu principali, vbi eleganter, & distinctē loquutus est in materia extensionis, & restrictionis, qui col. 13.
- 387 † cir. mediū ait, q̄ hæc materia est multū intricata, & non bene demonstrabilis: multos alios adducere possem, quod esset magis laboriosum, q̄ subtile, sāt est indicasse illos, quos sequi conabor. Extensio aut, sñ Euerar. in sua Centur. loc. à rar. leg. ampla, ad extensionē, ver. tertia distinctio. est per eandem rōnem, vel argumenta à simili, vel à verisimili includere in statuto, quod non est ibi expressum.
- 388 Qm̄ † verbū extensio denotat motum (vt ita loquar) de loco ad locum, & oīs motus laborē inducit taliter, quod est causa caloris, & sudoris sñ Arist. problem. 2. sect. 3. §. & 4. ideo labor erit cōiter im-
- 389 partitus inter me, & lēctōrē. † Et quia non pñt oēs casus, sigillatim in lege, vel statuto comprehendī. l. non pñt, cū l. seq. ff. de leg. & plura

plura sunt negotia, q̄ vocabula. l. natura. ff. de p̄scr. verb. hīc est quōd
 introducta fuit extensio, vt inquit Cēpol. eo. tract. tit. q̄ fuit cau. in-
 320 troducen. extensionis. circ. princ. † & ait, extensionē primò funda-
 ti super æquitate, secundò super rōne, tertio super verisimili men-
 te disponentis; & in ijs tribus p̄fettim versari, concurrentibus sem-
 per ijs duabus finalibus causis, nemp̄ fauor Reip. & utilitas animę.
 Ex-
 tensionis igit̄ inuento fundamento, super edificandū est cū lapidib⁹
 argumentorū, & verba legum, aut statutorū, quæ deseriunt inten-
 tionē, tanq̄ calcem extendemus de casu expresso ad non expressum,
 & Euerat. tanq̄ magnus argumentorum opifex, in sua centur. p. tot.
 nobis lapides, & loca subministrabit, vbi in loc. cit. à ratione leg. am-
 pla, ponit casus 14. quibus fit extensio, sed hi p̄cipui sunt; 3. primus
 pro salute animę, secundus vbi tollit, aut mitigat pœna; 3. terri⁹ vbi
 subest eadē æquitatis ratio; quartus vbi qualitas personę id patiat⁹,
 vel mereatur. glo. ord. in c. sciant cuncti, in fi. de elect. & quintus qñ
 statutum, seu dispositio elusoria, & frustratoria redderetur sine extē-
 sione, de quibus oībus latē † per discursum. & in l. si p̄tor. §. ff. de lu-
 dic. & §. 1. in Auth. de equal. Dor. & ex quibus causis fit extensio, p̄
 easdē rationes, & causas fieri debet restrictio. glo. ord. in clem. si de
 reser. l. si verē. §. de viro, vbi latissimē Imol. ff. solut. matr. latē Euer.
 in loc. ab. absurdo. lit. A. fo. 54. & in loc. 3. fo. 121. lit. C. & F.
 Ipse verò in hoc n̄ro tract. in q̄ pluribus locis de extēsiōne in actu pra-
 ctico tetigi, p̄cipuē in 1. & in hac 4. par. in materia pœnarum, tñ ad-
 huc non contentus his quasdā considerationes ocij fugiendi causa,
 breuiter, & absq; disputatione, sed resolutinē, vt prædixi, inferere
 volui ex allegatis Authoribus, & authoritatibus recollectas, saltem
 pro tyronibus. Omnis igitur extensionibus, q̄ fieri p̄nt in cōtra-
 ctibus, vltimis voluntatibus, & privilegijs, quia ad rem n̄ram non
 faciunt, & de rescriptis quasdā tetigi 3. & † per discursum, & am-
 392 plectendo materiā n̄ram criminalē; † Dico q̄ statutorū ex-
 tensio est duplex, actiua scilicet, & passiua; actiua non recipit, sed alteri
 influit; passiuā verò non influit, sed ab alio recipit informari, vt ait
 Bal. in d. l. oēs populi. col. 14. de iust. & iur. vers. lic̄ quæro quod il-
 lud ius, vbi dicit q̄ ius cōmu. non influit in ipso statuto, sed ipsi rei
 393 statuta, seu disposita; † Et actiua extensio dicitur qñ dispositio in
 casu expresso extēditur ad casus non expressos, diuersos, sed nō con-
 trarios. s̄m Bar. in d. l. oēs populi. & alios iux. theor. Cēpol. d. tract. q̄
 fit extensio, n. 2. per tex. l. vbi repugnantia, de reg. iur. vbi Dec. nu. 2.

- 394 & 3; datur exemplū. † Statutum mandans occisore puniri, extenditur ad mandantē, sub n. 138. cū mult. seq. p. 3. & in repertor. in verb. occisi. quāvis de mandante nil dicatur, quia est par ratio agentium, & mandantium, n. 165. p. 5. maxime quando per ius commune de casu non expressio nihil dispositum est; vt in l. de quibus, de leg. & ista appellatur actiua extensio.
- 395 † Statutorum aut passiuā extensio est, qñ leges ad statuta se extendunt, tunc dicimus statuta recipere extensionē, seu interpretationē passiuā à legibus, nam statuta eandē dispositionem legū loquentium de materia statuto:ū, & omnia iura, & regulæ ipsarum legum extenduntur ad statuta, sū in substantia, q̄ in qualitatibus, & eorū additionibus. vt per Euerar. d. loc. à rat. leg. larg. &c. fo. 13. 1. lit. D. sicut ē in
- 396 accessorijs, sū Crauet. de antiqui. tēp. 4. par. n. 36. † & qñ ius antiquum ponit vnā regulam, ista regula extenditur ē ad ius nouum correctoriū veteris, l. 1. §. vbi Bar. ad leg. falc. & ideo qñ vna lex recipit interpretationē ab altera, vel vnum statutū declarat aliud, tunc passiuā dicitur esse interpretatio, & declaratio. Ang. Aret. in d. §. ius autem, col. 10. d. ver. Quarto casu. Euerar. fo. 13. 1. lit. c. vers. Quinto.
- 397 † Sed hæc extēsiō non pcedit quando lex, aut statutum esset correctum, glo. in c. de multa, in si. glos. magnæ. de pben. & 7 latius dicā. multo minus procederet si lex per non vsum sublata esset, & si derogatum esset iuri antiquo per ius nouum, cū clausulis, non obstantibus. At propius materia nra criminali accedēdo, qdam exempla tradā in proposito extensionis passiuæ, licet aliquā possent pati difficultatem penes eos, qui subtili sunt ingenio; † quoniam (vt dici solet) exempla duntaxat declarant, sed non semper decidunt.
- 398 † Primum exemplū; statuto veteri cauet, q mandas, & mandatarij eadē pena puniant, at in statuto nouo simpliciter dicitur, q delinquens puniatur p tali delicto, tali pœnā; certè hoc nouū recipit interpretationem, & extensionem passiuā a veteri, scilicet q eadem pœna puniatur mandans, sic videtur tenere Saly. in d. l. 2. nu. 29. in si. C. de noxal. act. vel dic vt sequitur.
- Secundū exemplū, sunt duo statuta vetera, quorum vnum puniē mandantē in pœnam centum, aliud punit mandatariū minori pœna, puta in quinquaginta, vel e contra; Statutum aut nouum dicit, q mandans, & mandatarius pro eodem delicto æquē puniantur, tunc istud recipit interpretationē respectiue ab illis duobus antiquis, vt quilibet suam pœnā pati debeat iuxta formā dictorū statutorum;

- Secus si statutū nouum diceret, quā mandans, & mandatarius æquali
 pœna puniantur, quia corrigeret differentiam, q̄ faciunt antiqua.
 400 † Sed hic insurgit noua dubitatio, si in nouo statuto corrigente il-
 la duo vetera, non sit pœna certa adiecta, an attendatur minor pœna
 de dictis statutis veteribus, & dico q̄ fidelitatem est aggravatum à
 qualitate atroci, maior pœna est attendenda, minor verò si non ag-
 grauatur; s̄m ea, quæ s̄ dixi n. 210. p. 3. & n. 36. hæc 4. par. & alibi.
 401 † Nā in atrocissimis delictis fit interpretatio in deteriorē partem;
 vt per Abb. in car. si clerici, in vltimis verbis principij, de iudic.

Tertiū exemplum est si statutum vetus dicit, q̄ vulnerans debeat
 condemnari in pœnā decem librarū pro quolibet vulnere, & per
 statutum nouū imponatur eadem pœna vulneranti, certè dicta pœ-
 na debet multiplicari p̄ numero vulnerum iuxta statutū vetus per
 402 supradictas, & hic attende † quòd p̄ si statutū vetus fuit obserua-
 tum q̄ plura vulnera vnico ictu illata, puta cū bidente, aut triden-
 te simul pro vno vulnere cōputentur, vtiq; statutum nouum hanc
 eandem interpretationem recipit. dixi sup. n. 150. p. 4. Clar. §. si. q.
 84. vers. scias, & vers. Hæc autem omnia.

- Quartū adduco exemplū; Statutum vetus prohibet delationem
 armorum, & excipit quosdā casus, de quibus dixi n. 226. & 227. p.
 403. 1. & vid. Guid. Pap. q. 437. in constitu. Regn. † vbi ponit xx. casus,
 quibus licet arma deferre, aut statutū excipit quorūdam arma, statutū
 verò nouū maiorē pœnā imponens statuti veteris, phibet simplr̄ ar-
 ma portare, absq; aliqua reseruatione, hoc nouum recipit inter-
 prationē passiuā à veteri, & extenditur ad casus exceptuatos, vt s̄.
 404 † Quintum addo exemplū; extat Mantuæ statutū rubr. d. homicidij
 & tres ponit differentias, nempe homicidij dolosi, culposi, & fortui-
 ti, & pariter pœnā vnicuiq; indicit, iux. eorum qualitatem. Pone-
 modò, p̄ statutum nouū, seu proclama Principis, inbeat homicidam
 capite puniri, & sua bona confiscari, certè hæc noua dispositio re-
 cipit passiuā extensionem à statuto veteri, videl. si homicidium do-
 lose factum sit, secus si culpa, vel ad necessariam defensionem sequutū
 sit, aut fortuito casu per Clar. in §. homicidium. vbi plures casus
 ponit. Idē esset dicendum qm̄ vetus statutum magis puniret delictū
 patratū appensatē, seu dedita opera, & sanguine refrigescēte. vid.
 406 etiam Clar. §. si. q. 82. † Si verò statutum vteretur huiusmodi ver-
 bis, puta quicumq; occiderit quouis modo, vel causa, siue qualiter-
 cūq; decapitetur, tunc non recipit passiuā extēlionem, nec attendi
 distina-

- distinctio, de qua supra in statuto veteri. Saly. in d.l. 2. n. 9. & 10. C. 3
 407 nox. act. † Et statutū nouum qñ recipit declarationē à veteri,
 dicitur extēsis reciproca, & idē quando verus corrigitur per nouū,
 408 vel nouū extenditur per verus; est verū q illa extēsis, quæ fit de
 termino † quo ad terminū ad quem, dñ directā; sed illa quæ fit à ter
 mino ad quē ad terminū à quo, potest appellari obliqua; sñ nostros
 legales terminos, & modum dicendi. art. eorū, quæ trad. Doct. in l.
 409 Centurio. ff. de vulg. & pupil. sic de fluxu maris ad fluxum eūdo,
 & redeundo ad terminos, qui preterijt hoc anno. 1601. Venetijs: &
 de ijs duobus extremis loquitur magistra R. Cypol. tit. 1. d. extēsis. p. to.
 410 † Rursus quo ad actiuam extensionem etiam dicere possumus fieri
 de minori ad maius ex tribus regulis principaliter, eo loci trad.
 411 ab Euerar. † Prima est, cui licet quod est plus, ergo multo magis
 quod est minus. c. cui licet. de reg. iur. in 6. cū simil. ibi Dyn. exēpli
 ficat q si licet occidere adulterum, multo magis licebit illum vulne
 rare, & sic locū habet in statutis permissiuis, est tex. in l. nec in ea. §.
 ius occidendi. cū ibi not. per Bar. ff. ad leg. Iul. de Adulr.
 Itē habet ēi locum in statutis prohibitiuis, puta in delictis, & eo
 rum pœnis; nā si statutum punit delictum attentatū, quantò magis
 cōsummatum. tex. est in l. si quis non dicā. cum glo. C. de Episc. & cler.
 vbi Bal. not. 2. sed limitationes videri pñt apud eundem Euerar. d.
 412 loc. à minori 65. † Secunda reg. est, si de quo minus videtur
 inesse, & inest, ergo de quo magis. c. cū in cunctis. cū glof. de elect.
 413 † Tertia reg. est, ppter quod vnū, quodq; tale, & illud magis, de
 quibus per Doct. in auth. multo magis, C. de sac. sanc. Eccles. vbi Bal.
 & Castren. vnde si delinquens fugiens ad Ecclesiam sacratā est tutus,
 quantò magis si fugiat ad Sacerdotē qñ fert sacratissimū Corp^o D. N.
 Iesu Christi, puta ad infirmū, sic Io. And. in c. sanē. de celebr. Missar.
 414 † Statuta pariter recipiunt extensionē à simili, vt in l. illud. ad leg.
 Aquil. Doct. in l. de quibus. ff. de leg. & habet locum extēsis qñ sta
 tutū non est contra ius cōe. Gand. de malef. in rubr. de rebus nō ex
 per. n. 5. Item qñ duo à lege, vel Canone equiparantur, quo ad oīa
 (non pro parte tñ) circa materiam, de qua agitur, tunc statuta, &
 disposita in vno, extendunt ad alterum, et in exorbitantibus à iure
 cōi. glo. ord. in c. si postq, in si. de elect. in 6. l. iē in pœnalis, vt per
 Bal. in d. l. si quis non dicā. C. de Episc. & cler. Aret. d. §. ius aut. col. 1.
 ver. tertio fallit. Institui. de iur. na. gent. & c. de supradis tñ latius in
 415 fra dicemus. † Statuto cauetur q percutiens in gula, puniatur
 graui

- gravi poena; idē locum habebit si in pulu, aut in mammilla sinistra, & hoc argumentū appellatur de loco ad locum personaliter: exemplū verē de loco ad locū realiter, est delinquere in domo, vel in porticu domus, & facit ad statutū de raptu puellæ. vid. Bal. in d. l. si quis non
- 416 dicā. & facit ad statutum, q̄ si quis percussit aliquem in platea, gravius puniatur; idē intelligendum est si percussit in palatio puta D. Prætoris. vid. Alber. in 2. par. stat. q. 208. Aug. ad Ang. in ver. fecit
- 418 insultum. † Itē statuta extenduntur de persona ad personam permissiue, & prohibitiue, vt si statutum permittat bñctos offendi, & p̄mittit premiū, multò magis illud capienti dandum est, de quo di-
- 419 xi in. 1. par. n. 122. & seq. † Pariter statutū prohibens de latrone armorum, cōprehendit et mulieres, vt est statutū prohibens de nocte ire sine lumine. Hinc declaratur statutū Mantuæ, q̄ plures non possint ire sine lumine post sonum Cāpanæ, nisi quatuor ad plus simul cum vno lumine, quia si quatuor homines habeant secum mulierē, videntur contrānisse; conferunt dicta per Dec. in l. sc̄minæ. n.
420. 87. & 88. de reg. iur. † idē si cum armis mulier vim inferat, quia ligatur statuto; vt trad. Doct. in l. si cōstante. ff. solut. matr. Verū ad hunc propositum esset tractandum an, & qñ masculinum concipiat femininum; tamen paulò inferiùs de hac re tractabimus. Sequendo igitur materiam extensionis de persona ad personam, dico q̄ regulat̄
- 421 † Statutum de Monacis habet locum in Monialibus, Dec. d. l. sc̄minæ. n. 87. intellige qñ dispositio congruit vtrq; sexui, & militat
- 422 eadem ratio in vtroq; † Statutum et̄ puniens milites portantes arma certo tpe, multò magis extenditur ad non milites, ad quoduis genus armorum, et̄ sub lata significatione. l. armorum. ff. de verb. sig. s̄ in teper. armorum appellat. vid. Alber. de statu. p. 2. & comprehendit etiam rusticos minores, & mulieres.
- Et si statutum punit mulieres, multò magis masculos, minores, rusticos, & ignaros, quia si vnus æquiparatorū cōprehensus est in regula absq; taxatiua, oēs æquē cōprehenduntur, quia expressum est loco demonstrationis. vid. omninò Dec. in l. 1. cir. si. de reg. iur. cum ibi
- 423 per eum adduc. vi. Saly. in l. de crimine C. qui accus. nō poss. † Nam regula q̄ inclusio vnus sit exclusio alterius, de qua in l. an ita p̄tor. de iud. l. ait p̄tor. §. sed quod, de minor. non habet locum qñ inclusum est demonstrationis, seu exēpli gratia. l. damni. la. 2. in si. ff. de damn. infe. vid. Bal. in d. l. si quis non dicā. C. de Episc. & Cler. facit l. quæ dubitationis, de reg. iur. & q̄ dicta sunt in ver. statuta pariter.

Extensio

424† Extensio quoq; fit à minoribus ad furiosos, vel mente captos: A seruo ad Monacū: A liberto ad Vassallum, Euerar. in centur. A filio ad Generū, vt per Aret. d. §. Ius autē col. 13. De persona priuilegiata ad priuilegium. vtz. A fisco ad Ecclesiam: A milite ad Ecclesiam: A pupillo ad rē publicā: A minoribus ad Ecclesiam, vel ad piam cām, vel ad pia loca, Euerar. de centu.

425† Itē statuta extenduntur de persona ad tps, Bal. in l. conuenticulā. C. de Episc. & Cler. alios, & alia iura adducit Euerar. de cētū. loc. 37.

426† Itē de persona ad res, & e contra, Euerar. loc. 38. exemplū, si statutū mandat, qd fiat cōpromissum de oībus rebus in duas, aut tres personas, certum est qd laudum ab vno solo proferri non pōt; arg. l. si. ff. pro donat. Similiter oēs simul non pnt proferre laudum super vna re tm, sed super omnibus. l. si per plures. ff. de liber. & posthu. & hic

427† nota, qd statutum arcans litigantes ad compromissum, dicitur odiosum, sūn Blanc. de compromiss. q. 1. n. 4. ergo non extendendum.

428† Itē fit extensio de re ad tps modo suprad. Euerar. loc. 39. Doct. in l. Miles. ff. de Testa. sed fit ibi magis restrictio, q̄ extensio; nā colligitur qd si non fit remissio mercedis p parte propter sterilitatē, nec fieri debet propter bellum, vt dicit Ias. in l. 1. C. de iur. emphi.

429† Itē argumentatur ē de tpe ad locū, nam si quid prohibetur fieri tpe feriato in honorē Dei, pariter intelligitur prohibicū in domib;

430 & edib; sacris sic. Bart. in l. actus. C. de fer. † simili modo de iure cōi sicut suspectus verē de fuga potest capi ē tēpore prohibito, vtiq; ē capi. poterit in locis prohibitis, Doct. in l. plenq; ff. de in ius voc. vid. in 2. par. huius tract. per tot. & pariter dicimus si suspectus de fuga pōt capi in locis phibitis, ita ē à persona incompetenti, arguendo de loco ad personā, vt per Caccialup. trac. de debitore suspecto de fuga, q. 4. n. 1. 2. & 3. vbi hoc casu ait, non posse agi de incōpetentia, vidē ad hoc quæ supra dixi sub n. 324. vers. Hic tamen casum, & quæ hic sequuntur;

431† Itē argumentatur de persona ad locū, vt per eundem Euerar. loc. 41. & est materia l. 1. §. offilius. ff. ne quis eū, qui in ius. voc. est, nam sicuti puniatur eximens captū ē manibus familiæ, idem iminō multo magis puniendus erit si eximatur ē carceribus, vt dixi in 2. part. si eximatur eo quodd captus fuit indebitē, vel in loco, in quo capi non potuit, eximens pœnam non incurrit, vt latissimē in d. 2. par. per tot. Att caueant eximentes, quia p consuetudine impunes quouis modo nō euadent, vid. Plat. edit. de lic. c. 38. n. 6. cum seq.

Argu-

43 2† Argumentatur quoq; de tēpore ad tps, & à tempore p̄terito ad futurū. tex. est in c. semel malus. vbi Dyn. de reg. iur. in 6. vnde qui vno tēpore fuit malus, in futurum malus p̄sumitur, p̄sertim in eodē gñe mali. Marf. in prac. §. Diligēter. n. 113. dixi in prac. de test. n. 101. par. 1. & ibi n. 102. fallentiā co. approb. deduxi. Idem dē de periuro, qui in vno periurus super oībus est periurus, vt in d. prac. de test. n. 63. par. 3. fo. 109. & 110. declara vt ibi. Idē de contumace, & calumniatore, de quib⁹ dixi in hoc trac par. 5. n. 276. 277. & 279. & de hoc arg. per Euerar. loc. 42. quodq; non p̄cedat in correctorijs, & p̄nali-bus; vt per Bertaz. conf. 345. vo. 2. conf. 63. n. 22. vo. 1. Sed Aret. in d. §. ius aut. col. 16. vers. Quæro an statutū. institu. de iur. nat.

43 3† Alio modo argumentatur de p̄terito ad p̄teritū; nam si quis minatus sit velle occidere aliquē, & ita occisus reperitur, sed ignoratur à quo, tunc p̄sumptio est contra minantē; vt dixi in 3. par. n. 126. & vi. omninō Sfor. Od. de restitu. in integ. q. 7. n. 102. cū plur. seq. facit Spec. de p̄sump. vers. sed pone. pulchrē Gand. de malef. Rubr. de aliqui. quæstio. sub n. 14.

43 4† Tertio modo argumentatur de p̄terito, ad tempus p̄sēns, habi-le, & verisimile, & circa hoc Euerar. d. loc. 42. tradit decē p̄dicamen-ta, scilicet, Substātia, quantitas, qualitas, relatio; vbi, quando, a-ctio, passio, situs, & habitus.

1. De p̄dicamento substātiæ datur exēplum, vt quod olim fuit, ho-die p̄sumitur esse, de quo 3 dixi. 2. De p̄dicamento quantitatis, quantū olim fuit, tantū nunc esse p̄sumitur. 3. De p̄dic. Quali-tatis, nam qualis quisq; fuit, talis esse hodie creditur, nisi cōuertat. 4. De p̄dic. Relationis, si filius, ergo habuit p̄m, si pater, ergo fi-lios habet; & si filius, ergo h̄s. 5. De p̄dic. Vbi, q̄ vbi quis erat solitus stare, & nunc adesse p̄sumitur. 6. De p̄dic. Quando, dici potest q̄n eram pauper, humilis erā, & quia adhuc pauper sum, utiq; humilis esse p̄sumor. 7. De p̄dic. Actio, dicitur qui iam erat bi-liosus, hodie non caret iracundia, & qui citō omnia agebat, similiter hodie citō agere creditur. 8. De p̄dic. Passio, qui olim erat amic⁹, vel inimicus, & nunc talis p̄sumitur. 9. De p̄dic. Situs, si iā pal-ludes terminatæ fuere, & nunc adesse terminos credendū est, & qui contrarium dicit probare debet. 10. De ultimo p̄dic. Habit⁹, qui olim habuit possessionem, pariter hodie in possessione stare credit. Et ad p̄dicta vi censē Euer ibidē, q̄ plures diuisiones, & declarationes tradit, vbi idē dicit q̄ in omnibus sup̄dictis decē p̄dicamētis pōt

contrariū p̄bati, sed in hac materia p̄sum. recurrēdū est ad Alciar. & Menoc. in eorum trac. de p̄sumpt. nolo enim sup̄ ijs vltius insistere.

- 43 j† Statuta tandem extenduntur de casu ad casum, vt si statutum punit tenere ingredientē in alienam possessionem, pariter locum habebit si quis ingrediatur etiā cum decreto iudicis inualido; de quo vid. Bar. in l. iult. possidet, n. 4. ff. de acq. poss. vbi testatur de co.
- 43 6† Aliud exēplum, si statutum punit portantē arma post secundā horā noctis, vtq; locū habebit in nocte sextæ fetiæ, qua Christi D. N. passio recolliē, vt in die Veneris sancti, quāuis cāpana non pulserit de cōsuetudine contra Alber. in 2. par. statu. q. 7. interpretatū est, Clar. i. §. si. q. 82. vers. statutū vj. & vi. Euer. in loc. 63. ab usitato, fo. 201. lit. A.
- 43 7† Extensio autē de casu vero ad casum fictū reguli non sit, vi. Cypol. eo. trac. & Doc. in l. si quis pro emptore, vbi Maphe. sub n. 69. ff.
- 43 9 de vsucap. & sub n. 120. subi tenet extensionē passiuā locum habere qñ fictioni locus est, facit tex. in l. semper qui non p̄hibet, vt dixi in hac. 4 par. sub n. 186. vi. Nauar. in c. non inferēda 23. q. 3. & in Manual. c. 24. & ē de illo, cuius contemplatione delictū factū est, & ratum habuit, vt dixi in materia supradicta, idē nunc de illo, q̄ laudauit amicum de delicto, qui sine cōsilio laudantis facturus nō erat illud delictum; Ad hęc vide Gand. de Malef. in rubr. de aliquib. quæst. sub n. 7. & in terminis Ang. conf. 22. quamuis Ang. de Aret. in §. duplum, institut. de act. col. 3. ver. ex ijs dicat quod illa distinctio an alias esset facturus, non habet locum in ijs, quæ sonant in vitium, per l. 1. §. qui incidit ad Turpill. vbi Bart.
- 44 o† Ex hoc infertur q̄ ille, qui exhibet scripturam iniuriosam in iudicio, non excusatur sub p̄textu ignorantie, vel credentie, nā tenebatur prius certiorari. l. Iulianus, in princ. & §. quid tamen. ff. de act. empr. pulchrē Bertazol. conf. 390. n. 15. fo. 165. vo. 2.

Tandē fit extensio de casu ad casum, vt p̄ Euerar. in d. centu. vbi quā plura vt j enumerantur arg. De feudo ad emphyteosim, & ē contra: De cōmodato ad p̄cariū: De legatis ad fideicōmissa: De falcidia ad Trebell. De vltimis volunt. ad iudicia, & ē cōtra; De cōratibus ad vltimas voluntates, & ē cōtra: A dispositione vltimarū volunt. ad rescrip. motu p̄prio: De contractibus ad quasi contractus: De contractu ad distractū: De contractu ad delicta: De libertate ad ipsam cām: De alimentis ad ipsam cām, & ē contra. De dote ad ipsā cām. De alimentis ad dotē, & ē contra: A līna ad testamentū: A lēritia ad libellū: A tributo ad decimas: A toto ad partē: A p̄cio ad legem.

- legē, statutū, vel consuetudinē: A matrimonio carnali ad spirituale.
- 441 † Item statutū à contrario sensu recipit extensionem quāuis casus, qui à cōtrario sensu venit, non sit ab alio statuto, vel à iure cōi decius, vt cōcludit Bar. in d. l. oēs populi, & latē de hoc arg. Euer. loc. 26
- 442 † Extensio tñ tā actiua, q̄ passiuā, non habet locū in limitatis, videl. in iurisdictione, in mandato p̄cure, & huiusmodi. l. diligenter. C. de p̄cur. Sebast. Maphe. in d. repet. l. si is, qui p̄emptore, sub n. 54. fo. 34. & sub n. 89. fo. 59. ff. de vsucap. Similr non habet locū in dispositionibus, q̄ sapiunt impietate, secus in ijs, in quibus iura correctoria p̄nt extendi. Aret. d. 5. l. ius aut. col. 11. vers. secundo casu. & dicit q̄ etiam qñ iura in correctorijs extendi non p̄nt, tunc à maiori rationis in limitatis non p̄enalibus fit extensio, at quādo limitatio est fauorabilis, vel pia, tunc fit extēsiō nisi redundaret contra alium casū æquē fauorabilē, & piū. §. sed hoc de p̄senti. i. Auth. de san. Epif. Sed vt clarior reddatur materia ista extēsiōis, quasdas regulas hic subnectem⁹, ex qbus ad cognitionē practicę facili⁹ puenire possim⁹.
- 443 † Prima reg. est q̄ verba statuti sunt attendenda, qñ illa deseruiunt intentioni, & dispositioni statuentium. vulg. l. non aliter, de leg. 3. & 22. q. 5. humanæ, tex. in l. intelligentia. de ver. sign. tex. & Doct. in l. conuenticulā C. de Episc. & cler. & in l. in conditionibus primū iuncta. l. p̄f. seuerinam. ff. de cond. & demōstrat. Bar. Bal. & alij in l. omnes populi. ff. de iust. & iur. Fely. magistraliter. & alij Cano. in princ. compil. Gregor. Cēpol. in propos. d. trac. de extensio. tit. 2. sub n. 118. cum seq. & hoc siue mens sit expressa, siue non; Quinimō etiā in dubio est inherendum verbis, & regulæ, vt in l. 3. C. de lib. p̄ter. Doc. in l. maximū vitium. C. de testa. declara in casu vero, & non ficto Cēpol. cons. 14. n. 34. & hanc reg. ponit Soc. reg. 536. & 806. vbi dat
- 444 limit. ad quam breuitatis gratia te remitto. † Sed hoc vnum est, q̄ quotiescunq; verba non conueniunt mēti disponentis, vel attempta eorū proprietate absurdum nasceretur, vel iuxta corticē verborū elusoria, aut frustratoria dispositio redderetur, tunc receditur à p̄prietate verborū, immō (vt dispositio valeat) impropriantur verba. l. sceuola. ad Trebell. l. Titia. §. Lucius. de leg. secundo, cum similibus.
- 445 & no. ē t̄ q̄ verba statuti intelligenda sunt secundū cōmu. vsū loquēdi in p̄ia statuti. l. cū de lanionis. §. a sinā. ff. de fun. instruc. vid. in repet. in verb. Cōmunis vsus loquendi; & ad hunc p̄pos. vi. Bonacossi. in suis quest. crim. in vers. Verbum. At quoniam omnis vis consistit in interpretatione verborum, sequitur alia reg. secunda.

446† Secundo reg. est, q. masculinum concipit femininū, etiam in materia statutorū, omisso quid in contractibus ultimis voluntatibus, sntijs, priuilegijs, & curijs; & hæc reg. probatur in l. i. vbi Doc. d. ver. sig. Alber. in q. ad statutū, q. 6. sub n. 59. Gomef. Reg. Cancell. De infirmis resignantibus, q. 6. pag. 74. Dec. in l. fœminæ, n. 102. cū seq. de reg. iur. Gabr. co. concl. tit. de verb. sig. concl. 6. n. 2. & seq. Soc. reg. 312. & oēs commu. hanc reg. affirmant, quia nō est date differentia lex^o. per l. maximū vitium. C. de liber. præter cū concor. sic sentit Gand. d. malef. rubr. de aliq. q̄stio. var. in malef. sub n. 5. & mulieres sunt ligatæ statutis sicut masculi, nisi expressè repellantur exceptæ, vt inquit Bal. in l. ne passim. C. de iur. & fac. ignor. ita tenet Odo. & Doc. ait quid circa consuetudinem Roch. in tract. consuetu. sect. 9. n. 32.

449† Verba aut̃ vniuersalia, quibus masculinum concipit femininum, sunt hæc, si quis: quisquis: quicumq;: vel nullus: de quibus p. Gāb. d. rubr. sub n. 5. & per Bar. in l. i. ff. de ver. sig. & in l. si quis in tantā. C. vnde vi. & per alia iura adduc. per Gabriel. d. tit. de verb. sig. conclus. 6. sub n. 46. & 47. cum mult. seq. vsque ad fin.

Hæc tñ regula vt locum habeat, requirit, vt eadē ratio, & congruentia, ac aptitudo militet tam in fœmina, q̄ in masculo, tam actiue, q̄ passiuē, (intellige tanē) & sic data habilitate, & cōpatibilitate vtriq; sexus. s̄m Bar. in l. i. in fi. ff. de pecul. Bal. in l. in multis. ff. de stat. homi. & ita declarant supradicti Doc. co. sed an id procedat in l. magistratibus. vid. Gand. d. rubr. de aliq. q. sub n. 6. vbi concludit, quod non in materia legis municipalis, & ad prædicta Dec. in d. l. fœminæ, sub num. 112. alleg. plura iura, & præcipuē tex. in l. quisquis. C. ad leg. iul. Maiest.

451† Hinc est, q. statutum contra bamnitos, non habet locū contra bānitas, s̄m Plot. in l. si quando. n. 862. C. vnde vi. ubi multa in propos. dicit, & tandē declaratur supradictā reg non habere locum in oibus illis casibus, in quibus fœminæ reputantur inhables suapte natura. Dec. & postreū Cagnol. in d. l. fœminæ, & per Gand. d. rubr. de aliq.

451 quæstio. sub n. 5. † vbi ait, q. immunitas concessa à lege, seu à Principe alicui, & suo gñi, ac posteris suis, non extenditur ad mulieres. Modò in pœnalibus, & odiosis masculinū concipit femininū, vbi est eadē ratio, & simul cōcurrunt alia s̄dicta. vt p. Bar. & Doc. in l. si quis id quod. ff. de iurisd. omni. iud. & esse magis co-op. testatur Gabr. d. conclus. 6. n. 5. & Dec. in d. l. fœminæ. sub n. 110. cum ibi per eum adduc. quod declaratur esse verū qñ odium non venit principib; , sed

- sed in consequentiā, & fauor publicus est causa finalis. n. 111. & 112. & qñ odium nō est irrationabile; per Gabr. d. concl. 6. vbi dicit q materia continēs odium, pōt congruere tam fœminæ, q̄ masculo. Dec. d. l. n. 112. vers. secundū. & n. 113. ponit exemplum, quōd
- 453† Statutum contra fugientē è carcere habet locū in muliere fugitiua. per tex. in l. quicūq;. vbi Doc. C. de ser. fug. Gabr. d. concl. 6. sub n. 26. vers. contrariū. cum ibi p eum adduc. & n. 34. ait, magis co. op. esse quōd in pœnalibus odiosis masculinum concipiat fœmininum, concurrētibz supradictis considerationibus; sed an hoc vtiq; pcedat in materia correctoria, supradicti Doct. firmant commun. q sic. per glo. in l. Gallus. vbi repeten. ff. de lib. & posthu. & per Doct. vbi s. n. 114. & Gabriel. d. concl. 6. n. 23. de vet. lig. quæ op. com. est, licet habeat multos aduersarios, quos enumerat Gabriel. d. cōcl. 6. n. 23. sumendo tñ correctionē principaliter pro regula, & non pro limitatione, & in bonam, & laudabilem patrem.
- 454† In materia aut exorbitanti, masculinū non concipit fœmininū, qñ sub noīe præciso masculinitatis, & nō sub noīe cōi, vt sunt verba pdicta, quisquis, quicūq;, & huiusmodi, vt inquit Dec. d. l. fœminæ.
- 455 sub n. 117. & dat tria exēpla. † Primū statuto cauetur q filij bānitorum de ciuitate expellantur, hoc statutum dī exorbitans, cū filij pro pfe patiantur exilium, vt ī in propria materia exorbitanti, & ideo statutū non extēditur ad filias. vid. s. in ver. Pater pro filio, & è contra, quāuis de proprietate verbi fœminę veniāt appell. filiorū.
- 456† Secundū exēplum est, q statutum contra adulterū non habet locum in adultera; vt not. Bal. in cons. 6. incip. Factū tale est. lib. 5. in. fi.
- 457 vid. Gramat. decis. 31. † Tertiū exēplum; statutum loquēs in bānito, non habet locum in bānita. sñ Plot. loco superius citato, Rō autē finalis est vt Prouincia expurgeretur malis hoībz, quæ cessat in fœminis. vi. Dec. in d. l. fœminæ. n. 78. vbi in fortioribus loquit.
- Sed hic attende q in materia receptionis bānitorū eandē pœnā incurrit receptas bānita, q si receptaret bānitū, quia subest eadē ratio. l. illud. ff. ad leg. Aquil. & dixi n. 39. & 43. in hac 4. par. † Fœminę
- 458 verò receptantes bānitos, pœna extraordinaria tenētur, cū nō sint expressē cōprehensæ in statuto; vid. D. Menoc. de arb. cat. 348.
- 459† Tertia reg. principalis est, q regulariter in phibitis à iure, vt sūt omnia delicta, tam in omittendo, quā in cōmittendo, statuta ligāt forenses; vt n. 284. par. 3. & est co. op. de qua p Bar. & alios, in d. l. oēs populi. ff. de iust. & iur. et in l. cūctos populos. C. de sum. tri. & fid. cat.

sub n. 21. quâuis ias. libi videatur aduersariis; quinimò èt forensis ligatur statutis phibentibus ea, q̄ de se non sunt delicta, sed sunt actus indifferentes, intellige qñ tales phibitiones à cõiter accidentibus fieri solent in illa Prouincia, vt in Lõbardia, quæ à diuersis Dñis dñatur. sic sentit Bar. in d. l. cunctos populos. sub n. 2. & esse co. op. testatur Clar. §. fi. q. 8. §. ver. sed quid si delictũ. & alleg. Cor. in conf. 64. in fi. lib. 1. dicentẽ oēs in hoc concordare; videl. q. in ijs forenses non valeat se excusare p̄textu ignorantie, quia dñr in lupina ignorantia, & tandẽ concludit Clar. vbi 3. multũ tribuendũ esse arbitrio Indieis, & re vera p̄t. am arbitriã effugere non p̄t: Nam p̄pter Prouinciæ consuetudinẽ, forensis est saltẽ implicitẽ in culpa. l. 1. §. ad bestias. ff. de p̄n. & ita tenet Bal. in l. de quibus. ff. de leg. refert, & sequitur Petr. Ro. tract. de consuetu. n. 73. & 74. & n. 202. exemplificando in prohibitionẽ delationis armorũ, in sforsatione annonæ, in fraudantibus gabellas, & huiusmodi; & ad hæc vid. quoque Bar. in l. de quibus. ff. de leg. ver. Ac quæro nunquid liget forenses.

460 Roc. de cons. et. sect. 9. n. 7. f. & sic nõ est hic quærendũ an contrariũ probari possit in ijs, quæ à cõiter accidentibus fieri solent, d quo arg. èt Euerat. in sua centu. loc. §. 6. cir. fi. qui tñ tenet possẽ contrariũ probari. per Ro. sing. 401. incip. Quis debet probare. & Claud. ad Bertazol. conf. 122. lit. A. vo. 1. vid. j in verb. scientia in Reper.

t hæc tñ locum non hñt in forensibus externæ nationis, seu diuersi si Idiomatis; nec in illis, qui licet eiisdẽ Prouinciæ, f possent, nihilominus ignorare dispositionẽ statuti illius Ciuitatis, in illis delictis tñ, quæ sunt, vt ne quis pertranseat cũ equo per quãdam viã, vel cũ plaustris, & bobus; vt Mantuæ per viã, qua itur ad rus pulcherrimũ Marmirol delitiarũ, & solati j plenũ, piscationum, & diuersarũ venationum, vel ne quis projiciat putrida in plateis publicis, & in alijs quibudã locis, & vijs; Aut ne quis de nocte vadat per Urbẽ sine lumine, vel ne quis èt itinerando ferat arma cuiusvis generis, nisi sit miles, aut habeat licentiã à dño, vel q. nemo se immittat in alienjs rixis èt segregandi causa. oĩa enim supradicta tanq̄ à iure cõi exorbitantia, in dubio non ligant forenses. Bal. ita in l. ius ciuile. ff. de iust. & iur. Bar. conf. 129. Abb. in c. cognoscentes, n. 9. & 10. de Constitu. Farinac. de delic. & p̄n. q. 24. n. 165. conferunt dicta Bosl. tit. de p̄n. sub n. 18. cũ alijs per Farinac. adduc. & in oẽm catum cõpeti eis restitutio in integr. ex gñali clausula, si qua mihi iusta causa. ias. in l. quãdiu. C. qui admitt. Sfor. Od. de restit. in iteg. q. 8.

- q. 8. art. 12. vbi ampliatur, & limitatur in proposito nro; vi. ibi per eum.
- 463† Et quod diuinus de externis nationibus idiomate diuersis, pro prima vice posset ex æquitate habere locū, præcipue qñ essent itinerarij, at postq̃ morā notabilem traxerūt in loco harū publicationū, post primā vicē, qua moniti fuere, in eandē pœnam incurrunt, sicut dictū est de prouincialibus. Castren. in l. in Prouinciali. §. si. ff. de op. no. nuntiatio. vid. D. Menoc. de arb. cas. 86. & 185. & seq. Barba. conf. 56. n. 16. & 17. vo. 2. & Bertazol. conf. 122. 125. & 126. vo. 1. & cōf. 439. & seq. vo. 2. Menoc. conf. 74. vol. 1.† quibus in locis habet quando publicatio proclamationum Principis afficiat forenses; an autem ligentur consuetudini dicam in seq. Reg.
- 465† Sed aduerte q̃ sicut forensis nō ligatur statutis circa delicta tantū statuta, q̃ non sunt delicta de iure cōmuni, ita non pōt accusare subditū statuti pro iisdem delictis statutorijs. vt pulchrē Alex. cōf. 164. n. 3. vo. 6. & conf. 181. vo. 2. Corne. conf. 45. in 1. vo. Et sicuti forensis non ligat dictis statutis, s̃m ea quæ s̃ dixi; ita non gaudet illorum priuilegijs; rex. in l. secundum naturam, de reg. iur. vbi Dec. & Cast. & in d. l. in Prouinciali. §. si. ff. de op. no. nunciat.
- 466† Hic infertur ad surdū, qui vt non ligatur statuto circa sonū cāpanæ, ita non pōt accusare aliu de tali inobseruantia. Fely. in c. prudentiam. col. 1. de mor. per. Bonacoll. super qq. crim. in verb. Nox. Et è contra sicut forensis ligatur statutis in materia delictorū de iure cōmuni, vel alio quouis iure naturæ, diuino, aut Cano. † ita excusatur,
- 467 sicut excusari pñt ceteri, qui non sunt forenses. per d. l. secundum naturā, de reg. iur. & per l. Nessenius. §. si. de excusat. tuto. ideò dicimus de statutis, & pœnis à cōiter accidentibus, quibus s̃ diximus forenses subiaccere, quia contrariorū est eadem disciplina glo. si. in d. l. secundū naturam. vbi Dec. n. 3. de reg. iur. Enerar. in loc. à cōtrarijs,
- 468 seu oppositis lit. B. & C. dicens q̃ vbi statutū non potest habilitare forensem, minusq̃ potest eū inhabilitare; per Bal. in d. l. cunctos populos, in 7. col. C. de sum Trin. & fid. Cat. quia tantū operatur propositū in proposito, quantū oppositum in opposito. l. si. in fi. de leg. 3. cū simil. Et quidē ex hoc arg. à contrario sensu elicitur illa questio
- 469 trita, & ventillata. † An delictū factum de sero, vel in aurora, dicatur factū de die, aut de nocte, stāte statuto, vt in delictis nocturnis pœnæ duplicentur, vt Matur. & alibi, de qua tractant Bar. & Ro. in l. 1. §. hoc autē Senatusconsultū. ff. ad sylleia. & Bal. in l. Titius. §. Lucius. ff. de lib. & posthu. & tenent in dubio iudicandū esse factū po-

- tius de die, q̄ de nocte. iux. l. semper in dubijs. cū concor. de reg. iur. Alber. in 2. par. stat. q. 19. Gand. de malef. tit. de pœn. reorum, ver.
- 470 prærerea. Bonacoll. super statu. crim. 9. in verb. Nox. † & ibidem declarat quando Nox dicatur. & etiam Clar. q. 82. ver. statutum, 1x. ver quarto, & dixi in verb. Nox, in hoc reper.
- 471 † Quarta reg. principalis est, q̄ valer argumentū de statuto ad consuetudinē, q̄n scilicet consuetudo habet oīa requisita ad inducendā consuetudinē, de qua pluribus in locis locutus sum, vt n. 63. p. 1. n. 5. 6. & 7. par. 2. in prac. de test. ibi in reper. & n. 68. p. 1. & n. 58. in hac 4. par. & pulchrē Petr. à Ratē. d. tract. de consuetu. sect. 1. n. 24. cum
- 472 mult. seq. & Roc. de cur. eo. tract. sect. 4. † qui ad validitatē cōsuetudinis nonnulla concurrere dicit, quæ aliter non repetō.
- 473 † Qua de re quemadmodū extensio fieri pōt in statutis pœnalibus, vt 5. & 7. dicitur, ita ēt in consuetudine, q̄n habet causam finalē fauorabilē, vt est punire delicta. lita vulneratus, ad leg. aquil. quāuis odium in consequentiā veniat, quod sit rationabile. l. quemadmodū. & ibi Bar. C. de agric. & cens. lib. 1. 1. & ita per Saly. in l. 2. circ. fi. C. de noxal. act. Et sicuti forenses ligantur statutis, ita ēt consuetudini, per iura, & rōnes adduc. per Bar. & Bal. in l. de quibus. de leg. qui dicunt, si consuetudo est simplex, & nō limitata, ligat forenses i committēdo, per tex. in §. quia verō in Auth. de non alic. secus in omittendo, ita cōmuniter tenent Dec. in d. l. de quibus, & cū hac declaratione ptransit Roc. d. trac. sect. 9. n. 2. & 5. nisi talis consuetudo
- 474 esset singularis in illo loco, vel admodū extrauagans; † nā ex puris singularibus non fit extensio. ar. c. in genesi, extra de elect. & ius singulare non trahitur in consequentiā. l. quod verō contra, de leg. c. q̄ à iure. vbi Dy. de reg. iur. & add. ad eū, in c. in argumentum. cod. tit.
- 475 in 6. † Verū consuetudo in pœnalibus, & odiosis non extenditur ad mulieres, minores, absētes, furiosos, & ignorantes. Ro. sing. ult. & Roc. d. trac. sect. 9. n. 3. 4. Nec ēt de casu vero ad casum fictū. vt sētiūt Doc. in c. si d. consuetu. in 6. vi. Bar. in d. l. oēs populi. ēt p nūc fat est de consuetudine hæc pauca tm̄ attingillē; de qua ēt sobriē locut⁹ est Saly. in d. l. 2. C. de nox. act. reliqua vi. per Doc. 3. allegat.
- 476 † Quinta reg. principalis est, q̄ statuta exorbitantia correctoria, & odiosa, nullo modo extēduntur nec actiue, nec passiuē, ēt à maiortate rōnis (quāuis ob non extensionē frustratoria, vel elusoria redderētur) quimō absurdū esset illa extēdere, vt per Doc. in l. si vero. §. d. viro; & ibi plenissimē Imol. ff. solut. matr. vbi p̄pria sedes hui⁹ materiz

terit. & in l. i. C. de constit. Prim. in §. plane, in litu. de iur. nat. gen
& ciuil. Aret. in d. §. ius autē, col. 10. in litu. de iur. & iur.

- 478† At si statuta penalia sint duntaxat correctoria, vel exorbitantia, aut
odiosa tñ, extensio cū grano salis admittitur, qñ Mathes. eod. tract.
de interpret. extens. n. 1. 8. 2. 2. 3. & 24. Cepol. d. trac. per discursū,
& procedū maxime qñ ratio est expressa, licet Doct. cōter conue-
niat hanc non posse dici verā extensionē, sed magis verborū inter-
prationē ex fonte legis emanatā immediatē, Tiraq. d. trac. cau. cellā.
n. 1. 56. 1. 57. cū seq. Saly in d. l. 2. n. 10. C. de noxal. act. & Aret. ac alij,
vt §. extensio. n. habet cām mediatam, & (vt ita loquar) quodāmodo
discōtinuā, scriptū sumens à rōne legis, aut à mēte disponentis, vt eo-
rū filia, id extra domū, & Euer. d. loc. à rat. leg. lar. ampla. & c. tria mē-
bra principālī dictincta facit circa extēsiōē fidē in penālib⁹, videl.
Extēsiō in exorbitantibus: Extēsiō in correctorijs: Extēsiō in odiosis.
Quodlibet membrum tractatur de per se, ad quā conferunt dicta
Bertazol. conf. 63. n. 22. vo. 1. conf. 345. vo. 2.

- 479† Statuta igitur exorbitantia, sic dñt quia sunt contraria, & in totū
deuia ab omni equitate, & à iure cōmu. & eorū dispositio dicit val-
dē extrauagans; qñ est ad reprimendum quosdā excessus nimii ex-
480 cessiuos, & occultos; quando delicta sunt tā frequenter excitata,
481 & occultata; † & quāuis dura lex videatur, tñ est seruanda l. ppx-
plexit. ff. qui, & à quibus, vbi Doc. Saly. in l. 2. C. de nox. act. & con-
ferunt q̄ dicta sunt in 3. par. n. 3. & alia quāz † dicā in materia re-
482 strictionis, cir. princ. & p Mathes. trac. de interpret. extēsiō. n. 4. † qui
appellat talia statuta crudelia, & Aret. in d. §. ius autē. col. 10. vers. ali-
qñ vbi dicit talia statuta extendēda non ellē, siue appōita sit dictio
taxatiua, sine nō, per l. qd verū. ff. d. legat. cū talis dispositio acrib⁹, &
483 in iusticiarijs pœnis afficiat; † verū sicut extremis morbis extrema re-
media, sic extremis delictis remedia extraordinaria adhiberi expe-
dit. Ego aut pro nunc nō intelligo de exorbitantia illa, q̄ habet vim
fallentiæ, vt est quærere qñ fallentiæ statutorū extenduntur, vel su-
blimitātur; sed ppositū est exēplificādo dicere d penīs exorbitantib⁹.
484† Statutorū ergo exorbitantiū pœnālium plura exēpla adferri pñt,
puta q̄ p̄ teneatur p delicto filij, de quo loquitur Thob. Non. conf.
102. & dixi in verb. P̄r, in reper. remissiuē. vel q̄ villa teneatur emen-
dare damnū datum, vt in verb. cōmunitas: Vel q̄ ille, qui verē nō d-
liquit, habeatur p delinquentē, vt in verb. Diffamatus: Vel qd non
est delictū, habeat pro delicto; vt i verb. Delictū de nō delicto. Itē qñ
statuta

statuta sunt facta in iudicium tertij, de quibus p Decia. tract. d. de lic. c. 3. §. n. 3. §. 8. fo. 8. tom. 1. Itē qñ quouis modo ius iniquū statuitur, vt § diximus; sub n. 27. cum plur. lēq. p. 3. & huiusmodi quæ de se irrationabilia dñr: vnde ni mirū si regulariter non sit extensio. p. tex. in c. quæ enim à iure cōi exorbitant, nequaquā sunt ad consequentiā trahenda. vbi Dy. de reg. iur. concor. tex. in l. q. contra iura. vbi Dec.

- 485 ff. de reg. iur. § Et hoc verbū exorbito significat contra rectū ire. vt per Aug. lib. 9. de Cic. qd est ab itinere sapiētiz exorbitare. & ille dē
486 exorbitans, qui non habet discretionē, § nec facit distinctionē de persona ad personā, de loco ad locum, de tēpore ad tps, de casu ad casum, & verificatur ēr quando statuentes casum necessitatis expressē locū non habere iubent, vel qñ volunt dispositionem pēnalē ampliari, sed nō limitari. Et tandem dicunt regulam nullā pati exceptionem: & statuunt fauores restringendos, & odia amplianda: nam ijs modis ipso iure eorum dispositio est nulla, & ideo opus non est quærere an extendatur. Et attentis ijs considerationibus, non esset ponere os in cælum contra illos Doct. qui argumentantur, q si extensio potest fieri in correctorijs, multò magis in exorbitantibus, cum exorbitantia sōnent in malam partem, correctoria verò in bonā partem, vt infra suis locis dicam.

- 487 § Sed statuta duobus modis vti exorbitantia considerari possunt, vno modo sñ exempla, de quibus in vers. antecedenti, cir. princ. Secundo modo iuxta ea, quæ mox circa fi. d. ver. dicta sunt, vel qñ pēna attenta qualitate facti, aut delicti est nimis valde excessiua, quo casu extensio non habet locū, vt inquit Matthes d. tract. de interp. extens. n. 5. 2. & Arer. in d. §. ius aut. col. 1. 2. vers. itē si essent odiosa, vbi dat exemplū, quod lex mandans filiū puniri certa pēna, qñ patrem sine venia in ius vocat, vel seruū puniri cū in ius vocat Dñum. tunc

- 488 si pēna est sñ ius cōe, § dispositio de filio extenditur ad generum in ius vocantē socerum sine venia. per l. 1. ff. eo. de in ius voc. At si statuti pēna nimis exorbitat à iure cōmuni, tunc non fit extensio de filio ad generū, sed alia pēna extraordinaria puniri debet, vt in l. gñaliter vbi glo. ff. de in ius voc. & de ijs § in limitationibus.

- 489 § Qua de re extensio in statutis pēnalibus valde exorbitantib⁹ non fit, nisi ijs concurrentibus p grano salis, scilicet identitate rōnis, distinguēdo, aut extensio fienda est inter easdē personas ad aliū casum, similē, aut agitur de extēsiōne fienda ad alias personas non nominatas, primo casu qñ dispositio est fauorabilis fit extensio, per tex. in

Lvnica.C.de ijs,q̄ ante app.tab.vbi ēt ſtante diſtione taxation in fauorabilibus ꝓcedit,eſt glo.ſingrinnēto tex.l.ſi.in ver.voluerit. & ibi Doc.C.de reuoc donar.ſecus in odioſis, c.odia. de reg.iur & datur

- 490 exēplum; †Statuto permittitur ꝓuendere filium ob neceſſitatē famis, tñ ob quamuis aliā neceſſitatem non permittitur, tanquā mere odioſum, ſed in fauorabilibus hoc exēplū accipe, Statutum dicit,q̄ percutiens aliquē in platea, magis puniatur q̄ alibi, vt aliās 3 locutus ſum, in materia ſtatuti Mantur, hoc ſtatutū quoq; dī habere locū in palatio Dñorum, vt de comu. 3 teſtati ſumus, in arg. à
- 492 rōne loci - †Statutū dicit,q̄ vulnerans in gula, vel à gula ſupra capite puniatur, vt dixi 3 n.439. idē locum habebit ſi in mamilla ſiniſtra à parte cordis, vel in pulſu, aut vt chirurgici dicunt in piſce quis vulnerauerit, nā ratio fuit q̄nā vulnus in gula eſt lethale,
- 493 & ſimiliter illatū in alijs locis ſupradictis; †Hinc ſtatutū Mantur in rubr. de homic. declaratur in §. & intelligitur. vbi qui vulnera lethalia intulit, ꝓſumitur animo occidendi.

- 494 †Sequitur aliud exēplum, ſtatutū dicit,q̄ receptans furē pari pœna puniatur, hoc exēditur ēt ſi res furatas receptauerit ſcienter. vi. in verb. in pœna, in re per. & per Bonacoll. ſuper ſtatu. crim. in verb. latro. & in ver. furtū, & in verb. Receptor, cū ibi per eum adduc. idē ſi ſtatutum dicit,q̄ fur ducatorū centum ſuſpendatur, locū habebit in æquivalente, vel ſi inſtrumentum illam ſummam continens furatum ſit. Boſſ. tit. de fur. n. 53.

In ſecundo aut̄ caſu, quo ad extenſionē ſiendam ad alias perſonas ad caſum ſimilē, extenſio fieri poteſt in trib⁹ caſibus, ſm̄ Euerar. loc. cit. primò qñ ſub lata ſignificatione poſſet omiſſū de iure cōprehēdi, & perſona non cōprehēſa expreſſē, eſſet tñ capax talis extenſionis, fallit qñ diſpoſitio eſſet valde odioſa; iura tibi non allego, quia hæc eſt ꝓactica, & potes videre Euerar. ſecundò in fauorabilibus ad publicā vtilitatē; tertio qñ aliqua ſunt à iure æquiparata. Matheſ. d. tract. n. 2 r. Imol. d. §. de viro. & in. ellige vt 3, in argumento de extenſione ſienda de perſona ad perſonā, & in 2. reg. princ. faciunt etiam dicta ſup. in arg. à ſimili & ab æquiparatis.

- 495 †Iterum dico, q̄ exorbitans valde ꝓouiſio illa dī, qñ ob continuā inſeſtationē farinellorum Principes mādare ſolent, vt eorū receptatores pari pœna puniant, cū minus delinquant, & tñ ad terrorem ſit, & ſæpe etiā comprehenduntur receptatores, quamuis ignotaſ, & alij; itē ruſtici, & minores 2 3 annorū, mulieres, & huiuſmodi.

per

per tex. in l. 2. C. de pñi. qui fil. distraxe. Aret. in §. ius aut. col. 1. 1. vers.

496 aliquñ permittitur et aliquid crudele; † Quinimò nec vis bamnitorum tali casu excusaret illos, qui esum, & porù per vim dedissent; vi. ad hæc Bonacoll. d. stat. crim. in ver. Receptator bamnitorù. & Doct. in l. prospexit. ff. qui, & à quib. Saly. in d. l. 2. n. 2. de nox. act. vbi aliud tradit exemplum.

499 † Supradicta verò conclusio, q̄ in exorbitantibus fiat extensio, limitatur primò qñ pœna esset nimis magna, attenta qualitate facti, aut delicti. Math. d. trac. n. 52. Aret. d. §. ius aut. col. 1. 2. vers. Item si esset odiosa; secundò, fallit qñ dispositio esset facta principalit̄ causa lussu cri. † Hinc solèt in principio pclamationum in p̄fatione, enarrari causæ, quib⁹ principaliter Principes, aut statuētēs mouentur ad ita statuendū, & per illas cognosci pōt an dispositio patiatur restrictiōnē, vel extensionem; tertio, fallit in pœnis p̄ delicto negatiuo, in omittendo impositis; exemplū vt si non soluatur creditoribus, vel si in ius p̄r, aut dñs sine venia vocentur. Aret. §. ius aut. col. 1. 2. institu. de act. Bertazol. conf. 63. n. 22. vo. 1. conf. 345. vo. 2. & de ijs dixi sup. quarto fallit qñ ille, ad quē extensio esset fienda, puniri posset alia pœna, per aliud statutū indicta super eodē facto. Didac. var. resol. c. 2. n. 5. col. 3. lib. 1. dixi in hac 4. par. sub n. 44. quinto, fallit quando pœna nedum est exorbitans, sed etiā odiosa; quia tunc dicitur carere æquitate. Cepol. d. trac. de extens. n. 10. & infra exemplificabo. & prædictas fallent. nota, quia etiam seq. reg. deseruiunt.

501 † Sexta reg. principalis est, q̄ statuta odiosa dñr quādo alius p̄ alio punitur, vt in reg. p̄cedenti. & appellantur irrationabilia, vt dicit Aret. d. §. ius aut. col. 1. 2. cit. princ. institu. de iur. nat. & c. Item dñr odiosa quādo pœna iuris communis nimis augetur, vt s̄ in prima fallen. Item qñ imponitur pœna nimis excessiua, vt s̄. & hoc modo nedum odiosa, sed etiā exorbitantia appellantur, quod facit ad exemplum quintæ fallent. reg. anteced. Et in summa nota, q̄ in omnibus illis casibus, in quibus extensio non pōt fieri in exorbitantibus, vt ex supradictis fallent. colligitur, illa dñr statuta odiosa; & ideo bene dixit Aret. in d. §. ius autem, q̄ ista materia est valdē intricata, & non
502 bene demonstrabilis; constituenda est nihilominus hæc reg. negatiua, q̄ in odiosis pœnalibus non fit regulariter extensio. c. odia. cum concor. de reg. iur. in 6. & in hoc differt à reg. p̄ced. quia aliud est quòd pœna sit exorbitans, ex quo potest habere rationabilē causam; aliud est quòd pœna, seu pœnalis dispositio sit odiosa, quia est irrationabilis,

tionabilis, vt s. satis demonstratū est, merito in odiosis non fit extēlio-
 l. cā quidam. vbi Doc. de lib. & posthu. C. pol. d. trac. de extēlio. ut. q̄
 fuit caus. in. rod. extēsi. n. 35. dicens q̄ quicquid est contra aequitatis
 503 iustitiam, dī odiosum, † & duplex dicitur odiū publicū, & priua-
 tum. Abb. in c. quor. de test. qua de re declaratur ipsam reg. locum
 habere in odio publico, vt est punire totā vniuersitatem, vel totum
 collegiū pro delicto vnius Doctoris. Secundò reg. habet locum qñ
 odiū venit principaliter, tanq̄ causa finalis, & non in consequētiā;
 vt per Dy. d. c. odia. n. 6. & dispositio iudicatur fauorabilis, aut odio-
 sa, attenta principali intentione disponentis; l. qui exceptionē, &
 504 ibi Doc. de condit. indeb. dixi sub reg. tertia; † & mens declaratur
 per coniecturas, vt per amplum tract. D. Mantie. de coniectu. vlt.
 vol. & per præsumptiones, vt per latissimum tract. D. Menoc. de
 præsumpt. Item ab effectu, vt in reper. in verb. animus. & à veri-
 simili; vt in laale pactum. & ibi glos. ff. de pac. Supradicta reg.
 fallit primo qñ pēna tendit ad publicā utilitatē, & honestatem, exē-
 plum est, vt quisquis re sua, & aliena bene utatur. §. sed & maiorē in
 situ. de ijs, qui sunt sui, vel alie. iur.

Ite qñ tempore charitatis quis cogitur ferre criticū super platea
 vendendū limitato p̄ccio, vt pulchrē explicat Gomef. var. resol. tit.
 de empt. & vendi. n. 51. vbi ampliat pluribus modis, & vid. adhuc
 505 Bonacof. super statu. crim. in ven. venditor. † Item si est imposita ta-
 lea angariarū ex causa publicā necessitatis, vel q̄ sub pēna nō s̄fro-
 setur bladū, ppter penuriam; quia ijs, & similibus modis statuta sūt
 partim fauorabilia, & partim odiosa: secundò fallit quando pēna
 est immoderata, & nimis excessiua, Math. d. trac. n. 61. vbi adducit
 tex. l. sed si hac. §. fi. ff. de in ius voc. & l. venia. C. eo. l. maximum
 vitium. C. de lib. p̄ter. sed dispositio dictis modis fauorabilis, &
 odiosa tolleratur, l. cū ex oratione. §. fi. de excu. tuto. Bar. in l.
 quod fauore. in 6 opp. C. de leg.

506 † Verū cōsiderat q̄ si fauor sit publicus, & odiū priuatū, tunc fit
 extēlio, Bal. in l. fi. C. de interdic. Dy. in d. c. odia. n. 5. alioquin, vt dixi,
 dispositio toleratur, sed nō extēditur. vt per glo. in l. ignominia. ff. d.
 infam. Bar. Bal. las. & alij, in d. l. oēs populi. de iust. & iur. & Dy. d. n.
 507. 5. † ait, tunc considerari fauorē publicum qñ delicta remanerent
 impunita, nisi extēlio fieret; quod bene intellige, Dec. in l. fœminæ,
 num. 111. & 112. de reg. iur. ita tenet Floria. in l. illud. in l. in lita
 vulneratus. ad leg. Aquil. vbi latē de hac materia extēsiōnis.

& vi. quæ dixi in repert. in verb. interest. & Marf. in §. Aggredior. n. 59. in sua prac. crim. Bal. in l. quisquis. C. ad leg. Jul. Maiesta. Tertio, fallit favore aīæ, quia etiā in odiosis fit extensio, Marhef. d. trac. nu. 23. tex. in clem. 2. in verb. in eisdem, de æta. & qual. lat. in l. quādiu. n. 24. ff. de lib. & posthu. quarto, fallit qñ dispositio (licet odiosa) rēdit ad fauorem Ecclesæ, ac fidei Cath. lat. ibi, n. 25. vbi alias fallent. ponit. & vid. Aret. d. §. ius autem. col. 13.

508† Septima reg. est q̄ statuta correctoria pœnalia dicimus ea esse qñ pœna iuris commu. corrigitur à statutis, vel statutū nouum corrigit vetus, vt §. circa extensioē passiuam multa exēpla deduximus, & correctio fit super expressis, nam sicut olim pœna blasphemiz erat capitalis; tñ hodie per statuta ferē vbiq; alterata videtur, & pro prima vice redacta in pœnā pecuniariam, nisi blasphemia fit hæreticalis, vt per Plot. in suo trac. de blasphemia.

510† Vnde ob qualitatem tpum, ob frequentia delictorum, ob mutationē morum, & ppter pessimā qualitatem hominum, iura antiqua corriguntur, maximē qñ correctio fit principaliter ob publicā vtili-

511 tatē, & non priuatam; † & ex hoc habes duplicem esse correctionem publicā, & priuatam, de qua per Scrib. in d. Auth. quas actiones. C. de sacr. sanc. Eccles. glo. in auth. de nupt. §. 1. & alia glo. sing. in c. cupientes. in verb. petere. de elect. vbi Doc. nři dicunt q̄ per sub-

512 auditos † intellectus, non fit correctio.

513† Ad hæc, statuta pœnalia correctoria non recipiunt extensionē ab identitate, vel maioriāte rōnis. l. p̄cipimus, in fi. C. de appellat. quia correctio non inducit nisi quatenus in iure expressum reperitur. §. cū igitur. ver. nec est lex, in Auth. de non elig. secun. nub. d. l. si verò. §. de viro. vbi Imol. alios alleg. ff. solut. matr. glo. co. approbata in clem. vt hi qui in vers. distributionem; † Hinc dicitur, q̄ argum. à contrario sensu, non sumitur ad iuris correctionē, nisi quando in sensu directo superfluum foret. l. nulla, iuncta auth. Diaconissam. C. de Episc. & cler. vid. §. n. 468. Fallit primò qñ ratio finalis decidendi est expressa in statuto. Bertazol. conf. 63. n. 22. vo. 1. idē qñ non est expressa ratio, sed vnica tm assignari potest; quia pro expressa habetur l. ijs solis. C. de reuoc. donat. & sic vt in alijs reg. diximus.

secundò fallit qñ per statutū vetus ponitur vna regula, eadē regula subintelligitur per extensionem passiuā in statuto nouo corrigente vetus. Bar. d. l. cunctos populos, in 4. q. art. 6. princ. tertio fallit rōne æquiparatorum, glo. in l. quod verò. ff. de leg. & alij in l. Marcellus, in princ.

- in princ. ad Trebellia. est tex. in l. n. C. de indic. vi. tol. Nam si duo casus sunt æquiparati à lege antiqua, similiter statum nouū loquens in vno ex dictis duobus casibus, extenditur et ad alium casum; intellige quā sunt in totum æquiparati circa materiam, de qua quæritur: quarto fallit ut casus verus extendatur ad fictū, si in oībus sunt æquiparati, & seu à lege noua corrigenti purificati; Maih. d. tract. nu. 21. quinto fallit fauore aīæ, ut 3. sexto fallit quando tractatur de puniendo delicto ad commodū reip. videl. si non fieret extensio delicti
- 517 Etum remaneret impunitum, ut 3. 7. septimo fallit quā correctio est facta expresse in vno correlatiuorum, quia extenditur ad aliud. l. si. in princ. vbi Bar. & Doc. C. de indic. vid. toll. octauo fallit quia correctio in uno de connexis, corrigit & alterum. c. translatō, extra de constitu. nono fallit quia correctio in vno casu corrigens, extendit ad alios casus, qui et sub lata significatione congruenter comprehenduntur. glo. ord. in clem. 1. in ver. eligatur, de elect. Alex. in l. 2. de legat. 1. Tandē concludo quod vbi fit extensio in exorbitantibus, multo magis in correctorijs per supradicta. & conferunt ea, quæ dixi in reperi in verb. pœna una cum plur. vers. seq. & intellige quod lex corrigēs,
- 516 intelligitur sū terminos legis correctæ & sū in auth. de fil. ante dot. in l. tru. nat. sicuti etiā dicitur quod lex interpretans debet intelligi secundum naturam legis interpretatæ. l. nihil. vbi Barr. de coniung. cum emanci. lib.
- 517 Octaua reg. principalis est quod statuta pœnalia, non odiosa, nec exorbitantia, consistunt principaliter in duobus, in transgressione incommittendo, & omittendo, quibus casibus pœna exorbitans iudicatur vel correctoria, uel odiosa, si non exorbitat dicendum est quod pœna sit sū rigorem iustitiæ, aut sū æquitatem, & utroque modo extensio nem paritur, ut 7. 7. & in sacris paginis habetur quod occasione pœnæ Ada mors, & à legislatore propter delicta pœna est intentata, ut l. ius 3. in hac 4. par. dixi. Leges namque naturæ, diuinæ, & humanæ pœnæ transgressoribus respectiue imponunt, quod qui occidit occidatur, iuxta distinctiones, quas 7. posuimus. & multoties de iure communi. augentur, aut diminuantur (sed hoc perrarò) à statutis, constitutionibus, & proclamationibus Principū, & pœna in certis casibus propter locum obinobedientiæ, & non propter delictum, quāuis inobediencia communeranda sit inter delicta. tot. tit. C. si quis Imper. vel l. d. non obtemper., quia principi obediendum est. ut in Auth. de mandat. princ.

- 510 Modò absoluendo regulā, oēs concludunt affirmatiuē q̄ in pœ-
nalibus fiat extensio. tex. & glo. in c. 1. vers. super. de temp. or. & in c.
porrò. tit. q̄ sue prima cau. benef. amitt. in ut. seu. l. p̄r. leuerinā. vbi
Bar. de cond. & demōstr. Bal. in l. cū proponas. C. de hær. insti. Ias. in l.
cū quidā. de liber. & posthu. Bar. Bal. & alij, in d. l. oēs populi, de
iust. & iur. Aret. d. §. ius aut. col. 1. 3. institu. de iur. nat. Euerar. in ult.
mēbr. in arg. à rat. legis lar. ampla, & gener. ad extensionē ipsius legis
loc. 3. 4. p̄supposito semper q̄ pœna sit indicta ob fauorē publicū. c.
odia. de reg. iur. vbi Dy. n. 7. & quod sit condigna delicto, l. respiciē-
dū, de pœn. l. 1. ff. de off. p̄r. vrb. & in l. 1. de iur. patro. & hanc reg.
affirmatiuā confirmat Mathel. d. trac. de interpret. extensio. n. 62. vbi
allegat bonū tex. in c. cū dilecta, de concess. p̄ben. dummodò extē-
sio non sit contra verisimilē mentē disponentis, vt concludunt Doct. in
d. l. si vero. §. de viro. ff. solut. mat. ad hęc Crauet. de antiqui. temp. i.
4. par. fo. 125. Decan. reg. factū vnicuiq̄ suum. §. in pœnalibus. sub n.
521 10. de reg. iur. † Quando autē extensio in pœnalibus ad maio-
ra delicta fieri possit, vt eundem Crauet. de antiqui. temp. 4. par. n. 25.
& 26. Et hęc extensio nedū sit de casu ad casum, sed de persona
ad personam, & in omnibus alijs modis, de quibus 3.
- 522 Fallit dicta reg. quia non fit extensio de persona principali ad
subrogatā. Gabriel. co. concl. tit. de reg. iur. concl. 1. n. 5. secundo
fallit in eo, qui non est verē talis, Farinac. d. tit. de delict. & pœn. q.
24. n. 69. vbi allegat Rot. decis. sub die 3. Iulij 1581. tertio, fallit in
delicto negatiuo, vt in materia odiosa; quarto, in pœnis exorbis-
santibus, & odiosis. d. reg. & 6 fallit quinto q̄ non tribuat eandē ratio. l.
Papinianus. §. ex ali. ff. de iur. iur. sexto fallit q̄ pœna ipso iure im-
ponitur, Mathel. d. trac. 1. 5. §. 2. & 54 fallit septimo q̄ verba per
la. et obicuratā. quā. et uerē interpretantur, Decan. lib. 1. per ma-
obscuris. & in d. §. in pœnalibus, ubi substituta non sunt nō redde-
retur dispositio, vide. l. si alius similis. per alia dispositio. quoniam
non esset. Crauet. de antiqui. temp. 4. par. n. 25. & alij ibi. in simili.
1. q̄ incip. Secundo. Causa. totius fallit q̄ pœna ipso iure im-
ponitur sit odiosa, quatenus pœna, & non quatenus dispositio pœna-
lis, non extēdit. Ita And. 19. c. d. p̄miliatū, in p̄ncipio. et c.
- 523 Reliquū ē vt aliquid distinet de dispositio. nō pœnalē. quoniam
gē. 12. quod vult al. vt p̄ter p̄ncipale p̄ncipale. et c. in d. l. 1. de iur. iur.
aditū. 3. et hanc non admittit in odiosa. et c. l. q̄ in d. l. 1. de iur. iur.
p̄ncipale. in l. 7. d. l. in reg. 1. q̄ in d. l. 1. de iur. iur. p̄ncipale. et c. l. 1. de iur. iur.

- dicto, seu dispositio, tunc illa generalitas restringitur ad limites rationis, quæ est anima legis. l. scire leges. de leg. cum concor. quinini.
- 514 mo ait ille, qd si ratio nō sit annexa dispositioni, † tamen generalis dispositio restringi debet ad id, quod ratio dicat; ex Bal. in auth. ingressi, 2. col. C. de sacr. sanc. Eccles. quoniā uirtus legis consistit in ratione, medulla, & mente legis, non autē in uerbis. & Bar. in l. adigere. §. quamuis. de iur. patro. & in l. omnes populi. ff. de iust. & iur. distinguit, aut restrictio fit per aliam legē, & in hoc non cadit dubium, aut non, & ex ui rationis quando aliter quis indebitē damnū pateretur, fit restrictio. ui. Aret. in d. §. ius autem. col. 7. cir. princ. pō.
- 515 ne hoc exemplū. † Statutum dicit, qd quicumq; extraxerit sanguinem in Palatio, capite puniatur, hæc dispositio restringitur, quia nō habet locū in barbitonfore, secus si statutum diceret, qd quicumq; extraxerit sanguinem in Palatio priuetur lucro. l. prospexit. ff. qui, &
- 516 à quib. at Euerar. alio modo materiam restrictionis tradit, & pōnit regulam, qd lex, seu statutum recipit restrictionem à ratione pōsita in lege per supradicta, & ampliāt quinq; modis, primò si ratio nō sit scripta, sed unica tantū ratio assignari possit; secundò, quando per aliam legē, aut statutum dispositio restringitur; tertio, quando absurdū resultaret; quartò quādo fieret tertio præiudicium; quinq; quādo quis indebitē damnū pateretur. Limitat autē quatuor modis, primò, ubi statutū mandat dispositionem seruari ad literam, ut iacet; secundò, qn ratio in statuto non est scripta, sed plures assignari possunt; tertio, quando quis perderet lucrum indebitē; quartò,
- 517 qn restrictio non esset expediens Reip. puta † si statutum concedat præmiū capienti bamnitum, non excluditur bamnitus aliū bamnitum capiēdo; ut per Bal. in l. 1. in fi. C. de prec. imper. offer.
- 518 † Differentia uerò, quæ est inter damnū auertere, & lucrum amittere, facit restringere legē, quando restrictio non est contra ius publicū. ut per Bar. in d. l. Adigere. §. quamuis, de iur. patro. Aret. d. §. ius autem. col. 7. cir. princ. Institu. de iur. nat. & Euerar. ubi sup. loc. 34. Doct. in l. 1. §. Nunciatio. ff. de no. op. nunciat. & in l. si uerò. §. de ui.
- 519 ro. ff. solut. mat. † Ad hanc materiā restrictiuam Saly. in l. 2. C. de noxal. act. cōiter approbatus, præcipuē ab Aret. in d. §. ius autē, col. 7. uer. quapropter. sic distinguendo dicit, aut in lege est ratio scripta, & fit secundū illā restrictio, aut non est, & tunc aut est de eo, qd alio iure disponitur, & tunc aut restrictio non potest fieri salua ratione restrictiōis, & non restringitur, aut potest fieri, & tunc in odio

sis, & pœnabilibus sit restrictio; in fauorabilibus autem non, nisi restrictio pariter esset fauorabilis, vt quia ita Reip. expediret, vt supra dictum est, & hanc distinctionem optime declarat Aret. vbi supra, col. 8. vbi vid. Danturq; plura exempla restrictionis, iuxta
§ 30 rationem, & causam dispositionis, vt si † Statutum dicit, quod interficiens aliquem, quacumq; ratione, vel causa capite puniatur, in hoc non fit restrictio nisi ad sui defensionem, quamuis hoc exemplum nō placeat, quia per talia verba non intelligitur remissa defensio, quæ est de iure naturæ. vt per Aret. d. col. 8. vers. Item, dum Saly. vbi recitat pro reconciliatione distinctionem Anto. de Butr. per eū allegat. quæ cū sit admodum prolixa, ad eam te remitto. At Cœpol. tract. extens. tit. Vnde elici poss. extens. sub num. 30. sic ait, si ratio sit generalior dicto, dictum per rationem ampliatur, si verò ratio est æqualis dicto, tunc standum est dicto, & rationi, ex quo ad idem tendunt, quæ possunt pro limitationibus seruire, & alias limit. trad. Soc. in reg. 284 & Ro. in l. si verò. §. de viro. ff. solut. matr. restringit quinquaginta limit. & Damas. reg. 122. vbi tradunt reg. quod lex generaliter loquens, generaliter sit intelligenda. Et hæc dicta sufficiant huic Quartæ parti ad laudem Dei, & Gloriosissimæ Virginis Mariæ.

SUMMARIUM

QVINTÆ PARTIS.

- S**INDICATVS quid sit.
 1 *Sindicatus durante officio fieri non debet.*
 2 *De abusu querelantium ante tempus.*
 3 *Prouincia dum expurganda, & delicta punien-*
 4 *da sunt, Iudex querelandus non est.*
 5 *In promiscuis actibus officia turbari non debet.*
 6 *Agens, & patiens simul, & circa idem subio-*
 7 *ctum esse non possunt.*
 8 *Electio officialium accuratè fieri debet, & facta manuteneri.*
 9 *Officij virtus fiat in manutentione.*
 10 *Indemnitàs subditorum aliud est providere, aliud molestiam Iudici*
 11 *inferre.*
 12 *Officio, Dignitati, & subditis, quomodo succurrendum.*
 13 *Instantia sindicatus brevis esse debet, & quot dierum sit de iure cōmuni.*
 14 *Terminus datus ad querelandum officialem, qualis, ac quantus, & an*
 15 *sit peremptorius.*
 16 *Terminus idem an prorogari, vel abbreviari possit.*
 17 *Scire qui debet, præsimitur sciens.*
 18 *Officiales an tempore sindicatus teneantur sistere in loco sindicatus vsq;*
 19 *ad finem; vel per Procuratorem.*
 20 *Officialis de gestis ante, vel post, aut extra officium an conveniri pos-*
 21 *sit coram syndicalore.*
 22 *Personæ, quæ sindicatui parere tenentur.*
 23 *Administratores omnes rationem administrationis reddere debent.*
 24 *Factum quòd Iudex non possit sindicari, de iure non tenet.*
 25 *Summus Pontifex minimè sindicatur.*
 26 *Iudices in sindicatu conveniuntur propter extorsiones, & angarias.*
 27 *Extorsio quid sit.*
 28 *Extorquens tenetur crimine concussionis.*
 29 *Angaria non est licita Iudicibus, & in quibus illa consistat.*
 30 *Iudex tenetur subditos defendere, & non calumniare.*
 31 *Resisti an possit officiali causa honoris.*

- 25 Iudex non tenetur pro verbis grauibz in subditum causa corrigendi prolatis.
- 26 Calumniatores qui discantur.
- 27 Calumniare subditum, quando dicatur.
- 28 Iudices officia assumere non debent, ut questui deferant, sed pro administranda iustitia.
- 29 Iudex dicitur esse publica tutela.
Iudices nedum à malo, sed à suspicionē cauere debent.
Nimia familiaritas parit contemptum.
- 30 Peccatum non remittitur nisi restituatur ablatum.
- 31 Iudex per calumniam inquirens, ad quā teneatur.
Calumniā vera, & calumniā praesumpta.
- 32 Iudex non debet subditos opprimere: & quot modis opprimere dicatur.
- 33 Pecunia per corruptelam Iudici data, an possit repeti.
- 34 Munera recipere, an liceat Iudicantibus.
- 35 Munera quanta mala parturiunt.
- 36 Munera à litigantibus nunquā accipiendā.
- 37 Inhumanum est nil penitus recipere à sponte dantibus.
- 38 Munus magnum recipere sapit voracitatem lupi.
- 39 Munera recipere quando liceat.
- 40 Vitae integritas, & probitas claudit ora detrahentium.
- 41 Qui semel bonus fuit, semper idem praesumitur, donec contrarium apparet.
- 42 Testis falsus, cuius probitas nota est, excusatur.
- 43 Statutum quod officiales teneantur de neglectis, & oblitis, qualiter intelligendum.
- 44 Iudex qui in praeteritis officiis probus fuit, talis in praesenti praesumitur.
- 45 Praesumptiones male quando in Iudice cessent.
- 46 Iudex qualiter excusatur sequendo magis unam, quam aliam opinionem.
- 47 Causa semel à superiore aduocata, non potest cognosci nisi ab eo.
& num. 259.
- 48 Rescripta impetrantes, tenentur exprimere proniōnes ea de causā obtentas.
- 49 Nemo alieno nomine quarelare potest officialem sine speciali mandato.
- 50 Ratificatio mandati quando non teneat.
- 51 Quod nullum est, nullum meretur effectum.
- 52 Sententiare aliud est, & aliud exequi.
- 53 In causis civilibus, ubi dolus non est, nec barataria, Iudices non tenentur.

tur in sindicatu .

54 Sententia in dubio præsumitur lata sine dolo, quod allegans probare debet.

55 Iudex qui dubia excitat, auferi exceptionem doli .

56 Dubia res fit per negationem .

57 Opinio inter diuersas quenam sit amplectenda .

Iudex ex quibus causis excusetur .

58 Iudex in sindicatu potest suam sententiam defendere .

59 Iudex an teneatur de imperitiis .

60 Curt. iunio. op. in l. si quis in conscribendo. num. 46. C. de pac. veneranda .

Causa conuentionis liquida, an retardetur per reconuentionem illiquidā.

61 Iudices de generali consuetudine non sindicantur nisi de dolo, & barrataria .

62 Statuta in materia sindicatus qualiter interpretanda .

63 Memoriam omnium habere, & in nullo deficere vires humanas excedit.

64 Iudex quando in dolo esse dicatur .

65 Conscientia quadam describuntur .

66 Barrataria quid sit, & à quibus probanda, & per quos .

67 Iudex de gestis per suam antecessorem non tenetur .

68 Quilibet tenetur pro sua culpa, & pro suo facto .

69 Prætor tenetur quando auet, & permittit sumum vendi .

70 Extorsiones illorum, qui vendunt sumum Iudicis .

71 Iudex fugiens à sindicatu, quando se reum faciat .

72 Iudex an, & quando teneatur de negligentia .

73 Industria electa, alteri non potest subdelegari .

74 Negligentia ob quam Iudex tenetur .

75 Potestas an, & quando pro familiaria teneatur .

76 Fuge casus fortuitus, non ascribitur culpæ Prætoris .

77 Potestas dimittens famulum ante sindicatum, parit suspicionem .

78 Inquisitio scrupulosa damnabilis .

79 Iudices in sindicatu sunt tanquam scopus ad sagittam .

79 Fraus quid sit .

80 Fraus difficilis probationis .

81 Passio nimia excecatur homines .

82 Lingua adulatoris quantum noceat .

83 Fraudolentiæ quamplures casus enumerantur .

84 Sal mixtum cum tritico .

85 Arma prohibita fraudolenter supposita .

86 Vulnerans se ipsum data opera .

- 87 *Vulnerantis se ipsum pœna.*
- 88 *Delinquere in se ipsum an sit minus punibile, quàm in alium.*
- 89 *Fures tot quot frondes.*
- 90 *Calumniantium astutie.*
- 91 *Sindicatorum cura, & officium.*
- 92 *Dicenti bonam habere intentionem, non creditur nisi pateat.*
- 93 *Sindicatores an habeant merum, & mixtum Imperium.*
- 94 *Bannū de querelando officiales, an succedat loco Inquisitionis generali s.*
- 95 *Fideiussio præstanda de stando sindicatui.*
Cautio iuratoria an sufficiat.
- 96 *Sindicator prudens quid facere debet.*
- 97 *Litigantes, & intercessarij sunt suspecti.*
- 98 *Sindicator bene informatus sindicatum bene gerit.*
- 99 *Sindicator erga officiales qualis esse debeat.*
- 100 *Iudicis bona fama multum valet in sindicatu.*
- 101 *Calumniare solitus, semper idem facere præsumitur.*
- 102 *Querelatores officialium succumbentes, redduntur infames.*
Calumniantium officiales pœna.
- 103 *Accusans officialem, & non probans omnia deducta, succumbit.*
- 104 *Qualitates omnes in quarela deductæ, sunt probandæ, alioquin quare-
lans succumbit.*
- 105 *Clausula, super quibus omnibus, &c. & clausula, omni meliori modo,
quid significant.*
- 106 *Clausula iustificatiua, & salutaris, non releuat querelantē officiales.*
- 107 *Probationes contra officialem in sindicatu quales esse oporteat.*
- 108 *Probatio quando clara dicatur, & quando reddatur dubia.*
- 109 *Probationes imperfectæ contra officialem non coniunguntur. & n. 111.*
- 110 *Testes contra officialem in sindicatu, qui esse non possunt.*
- 111 *Iuramento suppletorio contra officialem locus non est.*
- 112 *Testes de familia Iudicis, & pro Iudice, an admittendi.*
*Privatus an pro privatis delictis, in quibus non habet interesse, admis-
situr vii vnus de populo.*
- 113 *Accusare de publico indicio quando non potest.*
- 114 *Accusatorum malignitas in quantis versatur.*
- 115 *Patrocinium ad offensam præstare non est laudabile.* (ficiales.
- 116 *Rustici prætextu ignorantia non excusantur, quarelanges indebitè of-*
- 117 *Querelandi officiales modus iniuste repertus.*
- 118 *Acta sindicatus debet gratis officialibus edi.*
- 119 *Cautela pro tollendis varijs grauaminibus tempore sindicatus.*

- 121 *Cessante causa, cessat effectus.*
 122 *Sindicator tenetur ex officio originalia remittere.*
 123 *Accusans officialem, & contra illum exhibens cateruam processuum nõ auditur, nisi in specie doceat, in quo locus sit grauat.*
 124 *Acta rem notoriam facere.*
 125 *Actorum copia danda petenti, & non inuito.*
 126 *Frustra prouidetur vbi non expedit.*
 127 *Accusator ipse tenetur edere sindicatori ea, quæ sunt fundamentum suæ intentionis.*
 128 *Officialis non potest cogi recipere copiam Actorum.*
 129 *Sindicator cui nihil cõstat contra officialem, tenetur statim illũ liberare.*
 130 *Sindicatores in statu Mediolani inconsulto Senatu, non possunt ad expeditionem deuenire.*
 131 *Copia probationum est danda officiali, per quas grauatur, aliter secus est, nisi velit.*
 132 *Publicatio processus est de ordine iudicij.*
 133 *Publicatio processus non est necessaria Iudici, coram quo processus fuit fabricatus.*
 134 *Sindicator pro minori dispendio officialium, quid agere debeat.*
 135 *Sindicator retardans expeditionem, tenetur ad damna, & interesse.*
 136 *Præsumptio est in fauore Iudicum.*
 137 *Damnum aduertere est magis vtile, quã soluere animo repetendi.*
 138 *Officialis à sindicatu absolutus, ampliũ molestari non potest.*
 139 *Officialem offendens tẽpore sindicatus, pẽna capitali est plectendus.*
 140 *Iudex in sindicatu an torqueri possit.*
 141 *Officiales iniuria affici, res mali exempli est.*
 142 *Iustitiæ quæ contraria esse dicantur.*
 143 *Cosmi Medices egregium exemplum.*
 144 *Andacia subditorum temerariorum reprimenda.*
 145 *Cautela ad solatium officialium.*
 146 *Officiales ambitiosi, ementesq; officia non merentur excusari.*
 147 *Officia ementes carius iustitiã vendere curant.*
 148 *Ementes officia, animum præsumuntur habere vendendi iustitiã.*
 149 *Officia in statu Mediolani emi non possunt, fallit.*
 150 *Honos debetur pro bene administrata iustitiã.*
 151 *Libelli prauentorij forma nouissima tempore sindicatus.*
 152 *Sindicator præsumitur scire ea, quæ ad eius munus, & officium spectant.*
 153 *Facta tenent, & quando non.*
 154 *Prætor pro famulis, & familia, an teneatur.*

- 155 Potestas an teneatur exhibere famulum.
- 156 Procurator constitui potest tempore sindicatus.
- 157 Clausula citra praeiudicium, in principio posita.
- 158 Tacens in iudicio an habeatur pro consensiente.
- 159 Verbum (asseritur) quid importet.
- 160 Bamna Pratorum ante sindicatum, an releuent.
- 161 Sindicandi forma in statu Mediolani.
- 162 Stilus contra statutum nil operatur, quid contra consuetudinem, & quid contra rescriptum.
- 163 Sindicator gerit vires ordinarij, & muneris sindicatoris: & qd de salario.
- 164 Sindicator circa originalia criminalium, quid observare debeat in eorum reuisione.
- 165 Sindicatoris diligentia.
- 166 Inquisitio generalis contra officiales, quando.
- 167 Inquisitio generalis infert ad specialem.
- 168 Inquisitiones secretae contra officiales.
- 169 Inquisitio scrupulosa contra officialem reijcienda.
- 170 Negligentia ex quibus Iudex teneatur.
- 171 Iustitia qualiter denegata, & non denegata dicatur.
- 172 Iudex propter breuem instantiam an possit breuiare, & cumulare terminos.
- 173 Instantia inest in qualibet causa.
- 174 Dolosi, & baraterij qui dicantur.
- 175 Corruptentium officiales poena.
- 176 Reuelans seipsum premium non consequitur.
- 177 Prator qui facit quod sui antecessores fecerunt in officio excusatur, dummodo non sit de se malum.
- 178 Sententia Iudicis reuocata poterit ab eo defendi.
- 179 Iudex ob diuersitatem opinionum non tenetur in sindicatu.
- 180 Culpa lata equiparatur dolo.
- 181 Verbum, non credere, diuersis respectibus, etiam pro affirmare sumitur.
- 182 Verbum, non constet, quid importet.
- 183 Clausula, cum debita reuerentia capiat beneuolentiam.
- 184 Honos, & bona fama praevalent diuitijs.
- 185 Cautela abundans non nocet.
- 186 Exceptio iurisdictionis.
- 187 Tales quales, sunt qualitates istae probandae.
- 188 Tempus destinatae conductionis totum cedit Iudici ordinario.
- 189 Casus in quibus durante officio officialis conueniri potest.

Sindica-

- 190 *Sindicator, quæ obseruare debeat pro minere sui officij.*
- 191 *Officialis timens Deum, præsumitur rectè omnia agere.*
- 192 *Officialis probus est laudandus pro bene administrato officio.*
- 193 *In claris non est opus coniecturis.*
- 194 *Ignorantia non cadit in personas litteratas.*
- 195 *Atemoriam omnium habere est impossibile.*
- 196 *Facta etiam prudentissimos homines fallunt.*
- 197 *Officium assumens, qui se inhabilem cognosuit, remouetur.*
- 198 *Processus carens iurisdictione, tenet quando non est oppositum.*
- 199 *Accusator offensus potest agere ad damna, & expensas, etiam post sententiam condemnatoriam.*
- 200 *Relatus pro vna causa, an pro alia sit reuocandus rebus stantibus.*
- 201 *Querelans officialem de eo quod sua non interest, dolo non caret.*
- 202 *Clausula, ad omnem bonum finem, & effectum.*
- 203 *Clausula, ex nunc, prout ex tunc.*
- 204 *Accusator an satisfacere teneatur.*
- 205 *Conditio de damnis, & interesse, qualiter fienda.*
- 207 *Iniuria facta officiali gratis punitur, quàm facta priuato.*
- 208 *Solitus querelare, & succumbere, nullo modo excusandus est.*
- 209 *Fisco præsentem nullus pro eo comparere potest, secus absentem.*
- 210 *Collusio vitiat acta, & gesta omnia.*
- 212 *Iuramentum veritatis, & calumniæ.*
- 213 *Iudex quomodo excusatur, si capturam sine inditijs concesserit.*
- 214 *Schacum qui committere dicantur.*
- 215 *Iudex si in iudicio aliquid iniuste iussit, præsumitur potius deceptus, & circumuentus, quàm per dolum iussisse.*
- 216 *Iudex ex causa iusta audientiam denegare potest.*
- 217 *Impedimenta ex quibus Iudices excusantur, si non expedierint.*
- 218 *Quærela dicitur calumniosa quando tendit super futuro graamine.*
- 219 *Appellatione pendente pro sententia præsumitur.*
- 220 *Appellatione pendente Iudex querelari non potest pro sententia.*
- 221 *Forensis an querelare possit Iudicem in sindicatu.*
- 222 *Ignorant ad querelandum non admittuntur in sindicatu.*
- 223 *Bannitus quoniam modo non admittitur ad querelandum in sindicatu.*
- 224 *Bannitus an testis esse possit.*
- 225 *Res indicata pro veritate habetur.*
- 226 *Periurus non admittitur ad accusandum.*
- 227 *Infamis ab accusando repellitur.*
- 228 *Ab accusando qui repellantur.*

- 229 Testes interestati qui sint.
- 230 Testes qui non admittuntur pro alio, tamen contra seipsos admittuntur.
- 231 Capturati non sunt idonei testes contra potestatem.
- 232 Congregati contra Prætores non sunt testes (tempore sindicatus) contra eundem admittendi.
- 233 Potestas semel quærelatus coram superiore, non potest iterum.
- 239 Testes contra officialem in iudicatu, omni exceptione maiores.
- 240 Qualitas deducta probari debet contra officialem, alioquin accusans succumbit.
- 241 Officiales de generali consuetudine, de quibus sindicentur.
- 242 Doctor iura scire præsumitur.
- 243 Iudex errans circa statutum, an & quæ teneatur. quid circa consuetudinem, & quid procedendo de similibus ad similia.
- 244 Similia quæ dicantur.
- 245 Potestas an de gestis extra officium possit sindicari, n. 14.
- 246 Clausula non aliter, nec alio modo.
- 247 Iudicare per iniuriam, qui dicatur.
- 248 Iudex errans ex causa probabili, non tenetur in sindicatu.
- 249 Ordo Mediol. circ. sindicatus.
- 250 Sindicatus causa est summaria.
- 251 Absolutio, & condemnatio intra tempus instantia fieri.
- 252 Calumniosi contra officialem ad quid teneantur.
- 255 Accusator, vel instigator contra officiales.
- 256 Sindicatores tenentur omnino condemnare calumniolos.
- 257 Famulus arguit Dominum de calumnia quando fert quærelas sindicatori contra officialem in sindicatu.
- 258 Calumniatores qui sint, & ad quid teneantur.
- 259 Hæres pro defuncto, de quibus teneatur pro causa criminali.
- 260 Pœna iniuriarum tenetur calumniosus querelator contra officialem.
- 261 Libellum famosum contra officialem affigens, quæ pœna puniatur.
- 262 Iniuria officiali facta, an censeatur in dubio facta rei officiali, vel tanquam persona privata.
- 263 Iudex tenetur condemnare succumbentem in expensis quando petitur.
- 264 Protestatio ante, vel post diversos effectus parit.
- 265 Clausula non tantum dicto modo, quid operetur.
- 266 Clausula non se astringendo.
- 267 Clausula protestans potius velle carere exhibitis.
- 268 Domicilium eligere, qui teneatur, quando, & qualiter.
- 269 Officialis electus civis efficitur.

- 270 Citatio est necessaria ad omnes actus praiudiciales .
 271 Relationes quæ per iudicantes fieri solent ad superiores .
 272 Cautela est offerre copiam relationis fiendæ ad superiores .
 273 Accusatio falsi est popularis .
 274 Falsus accusator contra officialem est capite puniendus . .
 276 Melius est errare in tempore, quàm in sententiâ .
 277 Oblatio quantum profit .
 278 Clausula, protestans per se non stare .
 279 Syndicatores, ut rectum sindicatû faciant, ad quæ animadvertere debeât .
 280 Syndicatores etiam tenentur reddere rationem sui officij .
 281 Factum à maiori parte tenet .

DE BRACHIO REGIO

P A R S Q V I N T A .

IEGITVR in lib. 1. Reg. c. 12. Samuelé Prophetam sanctû Iudicis officio perfunctû, postq̃ Dei iussu Israelis populo Saulem Regem constituisset, quasi suæ procurationis rōnem redditurus, sic ad vniuersum Israelem dixisse: Loquimini de me coram Dño, & coram Christo eius, vtrum bouem cuiusquam tulerim, aut asinum: si quempiam calumniatus sum: si oppressi aliquem:

si de manu cuiusquam munus accepi; & contemnâ illud hodie, & restituaui vobis. Ex quo loco tps, modum, & causas sindicandi mirificè colligere possumus, & personas quodammodo, q̃ sindicari debent: quæ locû post hæc aduerti (re vera) penès Parid. Put. in trac. sindicatus in Euidential. tactû fuisse primò, & gausus sum.

- 1 † Primò igitur de tpe sindicandi, colligitur q̃ finito tēpore officij, & non pendente officio Iudices, & officiales sindicandi sunt, iux. l. in ciuile. ff. de leg. & p Clar. §. fi. q. 16. vers. p̃terea. & ibi addit. vbi pariter allegat Put. eo. trac. in verb. Durante officio. & Nigr. in c. 13 2. n. 71. De indic. qui decē fallent. ponit, & quidem officialis durante officio sindicari non debet nisi de barattaria, & alijs causis, ob quas officio

officio priuari potest, vt testantur Clar. loc. cit. & Boss. in tit. de offic. corrupt. pecu. n. 34. & infra super libell. praeuentor. latius dicā, in glo. in verb. Intempestiue.

- 2 † Vnde minus laudabiles sunt, qui tam frequenter, ac facillime aures quærelis, & quærelantibus præbent (munere officij) adhuc vigenie) contra Iudices, qui dum hilari animo, & alacri studio, ac viriliter demandatam sibi prouinciam totis neruis administrant, à calumniantiū iniquitatibus vexantur, turbanturque; imbecilles sunt, viribus carent, & tali impedimento nesciunt quid faciāt, & officij vilescit, nec non iudicij, & iustitiæ ordo postponatur, tot, tantisque nugis, & quærelis. Hinc est quod subditi dum timore pœnæ ad meliorem frugem reducendi sunt, contrariū succedit: & quoniam Prouincia expurganda est malis hominibus, & delicta punienda, tunc eo magis valenter peruersi homines contra probos Iudices, & temeritate suam produunt, & cōtumaciam præstānt; Iudex verò bonæ existimatione perdit, & attonitus, atque percutsus, vt ferè mutus euadit, quia ubi non est ordo illi confusio. §. inordinatū, vbi glof. in Auth. de hered. & falc. Porro sunt incompatabilia, Iudicē eodē tpe iustitiam administrare, & sindicari, † quoniam in promiscuis actibus non debet turbari officia. l. consulta diuina. C. de testa. not. Vant. de nullit. ex defec. iuris. d. nu. 43.
- 5 † Nec agere, & pati in eodē subiecto simul stare p̄r sū not. Bal. in l. si vxor tua. C. de bo. auth. iud. poss. licet secus sit sū Philof. † Nam
- 6 antequā officiales eligantur, tunc tps est querendi exactissimè de vita, & moribus, vt dixi in 4. par. sub n. 563. & in 1. par. sub n. 42. quia serò medicina paratur, sed electione facta, nō debet amplius duplicare, alio non constituto. vt p Dy. in c. qd̄ semel. n. 12. de reg. iur. in 6. quinimō Iudici fauendū est, l. cū ratio. ff. de bon. damn. l. Diuo Mar-
 7 cor. C. de quast. † Virtus enim officij stat in manutentione, ar. l. si p̄tor. de iudic. Hinc facti sunt quāplures tiui. rigoroſi contra contemnētes Iudices. vt ff. si quis iudic. nō obtem. & ff. si quis in ius voc. non ier. & in Auth. vt oēs obe. iud. prouinc. cū simil. & p̄dicta procedunt quoniam officiales sunt pro certo tēpore electi, & non sunt perpetui, vel ad beneplacitum. Amad. de iudic. n. 42. Veruntamen non denegatur per hoc opportuna remedia subditis, & litteræ prouisionales, quibus indies passim litigantes indigent. vt in l. 1. C. de p̄tec. imper. offeren. † Sed aliud est prouidere indemnitati subditorum, aliud est perturbare Iudices in aie, in animo, & in officio ante tps sindicatus; & in ijs, quæ celeritatem desiderant pōt prouideri, qui-

- nimmo etiã de facto resisti quando damnũ est irreparabile, iuxta ea, quæ latè dixi in 1. par. n. 219. & in 2. par. n. 42. cum mult. seq. At quãdo potest subditis prouideri, & honori, & dignitati officij consuli, hoc semper curandũ est, ne Iudex cadat, dũ stare, & sustineri deber, & vulgi fabula dicatur, facit Put. de sindic. in ver. Iudices. c. 2. Bal. in l. quamuis. ff. de condit. & demonstrat. & 7 latius dicam, & eo magis, qũ Iudex ab initio satisdedit de stando, & parendo sindicatui per ea, q̃ trad. nouiss. Moscarel. Regnicol. in sua prac. crim. par. 1. mod. 14. † Secundo ex dicto caplo sumitur in fine, q̃ in instantia, seu tps sindicatus non debet esse prolixũ, imo breue, ibi, *hodie contemnam, & restituiam vobis*; quamuis de iure cõmuni videantur assignati dies quinquaginta, quibus Iudices stare tenentur sindicatui, vt in l. meminisse in princ. ff. de offic. procons. & Put. de sindic. p̃ illum tex. in verb. Iudex ad sindicatũ, c. 2. n. 17. Rondinel. eo. tract. de sindic. n. 99. & 100. Verũ in hoc seruabitur ordo, aut stilus proprius iur. † Terminus verò datus ad quærelandũ dicitur peremptorius, c. pastoralis de except. Dyn. in c. indultũ, de reg. iur. in 6. Bar. in l. si finita. ff. de dam. infec. & p̃p̃ea in edicto dici debet, q̃ terminũ, puta quindecim dierũ, datus ad quærelandum, est peremptorius, vel q̃ eo elapso, ampliũ nõ recipiuntur quærelæ, vel quærelantes non audiuntur, vt per Rondinel. prop̃ fin. vi. Bar. in l. Mancipiorum. ff. de opt. leg. Ang. in l. Titia. ff. de accusat. Gomef. de delict. c. 1. nu. 25.
- † & tale tẽpus non potest vllõ modo prorogari. l. fin. de furt. l. 1. ff. de dilat. Rondinel. vbi 3 n. 101. & 285. Boff. de offic. corrupt. pet. nu. 32. & male syndicatores se habent, quãdo per Iudicem non stetit, si progant terminum ad quærelandũ. Non obstat, q̃ ratione absentia, vel ignorantia bamni, seu edicti ad quærelandum, adhuc quis transacto termino audiri possit, s̃m Puteum in verb. Iudices ad sindicatũ, c. 5. n. 3. & 4. Quoniã in prac. id receptũ nõ est, & quidem optima rone: nã qui aſſeritur ab officiali læsus, tenetur explorare d̃ tẽpore sindicatus, cũ certum sit Iudicem finito officio teneri reddere rone suæ administrationis, vt 3 dictum est, & ideo opportunẽ cõparere, vel procuratorem mittere debet, arg. l. 1. vbi glos. & DD.
- † si quis cautio. † & qui scire debet p̃sumit sciens l. qd te. vbi Doct. si cert. pet. & saltem in porrigendis quærelis tale tps prorogari non debet, Bart. in l. 2. ff. de re. iud. & in l. 1. C. vbi oēs caus. Put. de sindic. c. 6. in d. verb. Iudices ad sindic. † Et vice versa officialis tenetur morari, & sistere in iudicio, seu in loco sindicatus vsq; ad finẽ, qũ pro causa

- causa criminali q̄relatus est, vbi p̄na corporis ingerit̄: secus vbi p̄na pecuniaria, vel si ageret ad dāna, interesse, & exp̄sas: nā tūc pōt discedere, procuratore relicto, & respōsione data, q̄relis, vt per practicanter dicta à Moscatel. in d. prac. crim. par. 1. mod. 14. sub n. 9. & 10. multò magis si aliunde ad aliud officiū, durante sindicatu interpellaretur, Moscatel. vbi §. n. 6. Ang. in auth. de collater. Rondinel. §. indic. n. 109. & seq. & Put. in verb. procurator, c. 1. vbi vide, & ita Genua seruari vidi in causa sindicatus D. Vulpellandi Iudicis Rotæ anno 1598. & Put. mox allegatus in fi. not. q̄ officialis de gestis ante, vel post officium, aut de gestis extra officiū, durante officio, non pōt conueniri nisi corā suo Iudice ordinario, vt tenet Bal. in l. 2. C. vbi d. crim. agi oppor. Catal. de sindic. n. 24. Rondinel. n. 276. vi. Capel. tolos. decif. 423. Grauat. ad Vestr. prac. lib. 3. c. 9. n. 2. Ias. in l. 2. n. 1. ff. d. in ius voc. Cassan. in consue. Burg. fo. 305. n. 35. vbi an ab ordinario possit puniri, Baiar. ad Clar. q. 38. sub n. 89. & Marc. decif. 683. lib. 1.
- 15 † Tertiò ex ipso tex. colligere possumus personas, q̄ sub censura sindicatus obnoxix sunt, quāuis enim Samuel fuerit sanctus, & absq; peccato, tñ ad instructionē aliorum hominū huius sæculi, speculatiuè loquēdo de personis reprehensibilibus, voluit sub sindicatu stare, quantò magis debent inferiores Regum, & Dñorū, auth. multò magis. C. de sac. san. Eccles. nā septies in die cadit iustus, vt notatur etiā in Auth. de non alie. vel permut. re. Eccl. §. alienat. collat. 2. & per
- 16 Accurs. in princ. institu. de iust. & iur. † Quicunq; igitur, qui curam aliorū gerunt, rōnem administrationis reddere debent (licet diuersimodè) vt in l. 1. C. vt oēs caus. t. ciuil. q̄ crimin. Ideoq; non solum Prætores, & Præsides, sed et viri clarissimi, & habentes maiorē administrationē, etiā si sint Comites, Duces, vel Aula Imperialis officiales, Præfeti militares exercitus Imperij, aut consiliarij eiusdem, de quibus par. 1. n. 23 1. & par. 4. sub n. 564. omnes quidē huic censuræ obnoxij sunt per illū tex. l. 1. C. vt oēs caus. & c. & ita obseruatū
- 18 fuisse, testatur Put. de sindic. n. 11. & 12. † Quinimò pactum esset cōtra bonos mores si Prætor, aut Iudex eligeretur sub ea conditione q̄ non possit, nec debeat stare, aut parere sindicatui, vt inquit Put. in verb. electio officialium, c. 1. in princ. Afflict. super constituto. volum⁹,
- 19 n. 4. & minoribus, n. 6. & consuetudo est in contrariū, solus enim Pōtifex max. à nullo sindicatur homine, vt legitur in c. proposuit. de concess. pben. c. nemo. cū tribus seq. 1 x. q. vlt. nam soli Deo tenetur
- 20 reddere rōnem. † Quarto principat ex eodem tex. colligitur, quòd

¶ Iudices tenentur de extorsionibus, & angarijs indebitis, & exactio-
nibus insolitis. ibi, *Utrum bouē cuiusquam tulerim, aut asinū*. Extorsio
quidē vim sapit, & sonat in vitium, olein. 2. §. lanē. vbi Car. de pæn.
Angarias verò non licet Iudici imponere, imò prohibetur, quia
sunt p̄ptiè de reſeruatis Principi, vt in c. 1. tit. quæſint Regal. d. feu.
21 Bol. eo. tit. de angar. ¶ Extorsio autē dicitur fieri qñ Iudex cogit ali-
quid ſibi dari, qd non eſt debitū, vel quod eſt vltra debitū vel ante
t̄ps petitur id, quod poſt adminiſtrata iuſtitiam debetur. L. ſeruo. ff.
de hæ. inſtitu. ubi in verb. extorquere. & Put. de ſindic. in verb. ele-
ctio officialiū, c. 1. n. 4. & 17. & in verb. Iudex, c. 2. n. 11.

Adeo q̄ nec minimū quidem peti debet, ſub quouis et̄ licito p̄-
textu, qñ illud non eſt permiſſum, quod facit contra quosdā admi-
niſtratores, qui ſubditis mandāt vt vinū, triticū, ligna, caſeum, ac alia
emant p̄ p̄iſis, quibus receptis ſoluere obliuiſcantur, vel obliui ſin-
guntur, ſecus ſi ſpontē aliquid datū ſit, & non petitū, quod ſaperet
22 naturā honorarij, ¶ Nā quādam honeſtē accipimus, quæ inhonēſtē
petuntur, vt de muneribus j̄ dicam; Sed illē, qui extorſit et̄ à dare
volentibz, tenetur crimine cōcuſſionis ad reſtitutionē quadrupli.
Spec. in tit. de ſalar. §. 1. n. 5. verſ. ſed quid. & n. 2. verſ. ſed nūquid.
p̄per l. fi. C. de crim. cōcuſſ. & et̄ punitur, vt dicit Bal. in l. ſi quæ.
C. de bo. liber. l. generali. C. de calumniator. Nec mirum ſi Samuel
23 ſtatim ſeiſpſum obtulit, ad reſtituendū. ¶ Nec licitū eſt officialibus
angariare, ſeu vexare ſubditos expenſis, & equis, et̄ cauſa caualcate,
vt in 2. par. actū eſt, ſub n. 69. vid. Put. in verb. Iudices, c. 5. in ptinc.
& melius in c. 7. n. 1. 2. 3. & 4. Rondinel. eo. trac. de ſindic. n. 59. 60. &
24 ſeq. ¶ Quinto ſequitur in tex. *ſi quempiam calumniatus ſum*,
ex quibus verbis datur intelligi, quodd Iudices, & qui alijs p̄ſunt,
ſubditos indemnes conſeruare tenentur, nedū quoad res, verū etiā
quo ad perſonas, & honores; l. cū ratio. §. penul. ff. de bon. damna. §.
cōſideremus, in auth. vt Iudic. ſine quō ſuffrag. Nec debet ſubditos
verbiſ iniuriſ, & contumelioſis afficere, vt ſi norauimus in 4. par.
ſub n. 53 3. cū plur. ſeq. Hinc dixi, q̄ officiali honoris cauſa reſiſti po-
teſt, iniuſtē vexanti, in 1. par. ſub n. 20. quia ſcriptum eſt, qui cōfi-
dens cōſcientiæ ſuæ famā negligit, crudelis eſt. c. nobis 12. q. 1. ¶ Sed
25 Iudex, qui rectā intentione animo corrigendi verbū quādoq; gra-
ue, & acerbū protulerit, nō tenebitur actione iniuriarū. Oldra. cōſ.
r3. Nar. cōſ. 462. n. 20. Fely. in c. cū te. col. fi. in fi. de ſenten. & re iud.
26 Put. in verb. Iudices, c. 6. n. 9. & ſic in p̄topoſ. ¶ nedū calumniatore
appellat.

- appellantur qui falsa crimina intendunt, *sm l. 1. §. 1. ff. ad Senatuse-
Turpill. & per Menoc. de arb. cas. 3. 2. 1. sed et qui calumniari pmit-
tunt. Nā per se facit, qui per aliū facit, Dyn. in Reg. qui per alium,
de reg. iur. in 6. Put. in verb. sindicatorū officium. c. 1. n. 2. Et ppius*
- 27 accedens, tunc ꝑ Iudex calumniari dicitur subditum, qñ falsam, &
sinistrā relationem, seu informationē iniquē facit oretenus, aut in-
scriptis corā superiore, ad effectum vt malē de eo audiat, vel q
causam amittat, aut supplicata nō obtineat, & sepe fit, ne in ipsum
Iudicē culpa conijciatur, qñ boni, & pacifici subditi odio à malis
Iudicibus prosequuntur, eo quia cū eis pudet eos conuersare, &
- 28 eorū cupiditatibus adherere nolunt; ꝑ Nā Iudices non debent of-
ficia assumere, vt questui, & pecuniæ deseruiant. sic aduertit Put.
in ver. officium. c. 1. in princ. sed solū iustitiam diligere. l. per illicitū.
C. de cohar. ꝑ Quandoquidē Iudex debet esse publica tutela
in medio posita, ne quis propria autoritate ius sibi dicat. vt in l.
nullus. C. de iudic. & ipse non debet declinare à dextris, neq; à sini-
stris. Samuel ē statim obtulit se contemnere munus, idest integrū
ei cuius est reddere, & calumniā detestari, quasi publicē abiurare si
quēpiam calumniatus sit: honoremq; famam, ac rem statim resti-
30 tuere, ꝑ Sciens q non remittitur peccatū, nisi restituatur ablatum,
& peccatū de reg. iur. in 6 bene facit Ludo. Carbo. in suo tract. de
restitu. omīn. rer. q. 14. & q. 16. 17. & 18. quibus in locis qualiter sint
restituenda hæc, Honor, Laus, & Fama. & q. 64. & seq. vbi latē de
- 31 restit. rerū. ꝑ Et Iudex qui per calumniā inquiri, tenetur ad dam-
na, & interesse, de quibus per Carbo. d. trac. q. 65. & punitur crimi-
naliter, qñ verē cognoscit per calumniā inquirere, secus si psumpti-
uē Farinac. de accusat. q. 16. n. 25. & 26. & ille dicitur in vera ca-
lumniā, qui format inquisitionē, & illam sine inditijs transmittit; ꝑ
ea, quæ adducit Farinac. mox adduc. n. 27. idem in tit. de delic. q. 17.
n. 29. vsq; ad fi. vbi multū tribuit Iudici nostro. & Menoc. de arb.
q. 70. Cēpol. in autli. sed nouo iure. n. 56. C. de ser. fug. vbi enume-
rat. 30. casus, in quibus Iudex magni arbitrij non tenetur in sindi-
catu, & à calumniā excusatur inquirendo ad denuntiā. tū Ang. in
l. si vacantiā. n. 106. C. de bo. vacan.
- 32 ꝑ Sexto dicitur in tex. si oppressi aliquem, quod multis modis con-
tingere pōt, videlicet in persona, vt quando Iudex iniuste captura-
uit, vt latē dixi in 2. par. vel iniuste tortit, vt in 3. par. & anteq̃ vl-
terius pgreddiar, nolo omittē q d tortura qualis, ac quanta fuerit, &
statut

Natura actis curiæ, vt $\bar{s}$ in d. 3. par. n. 60. & in verb. tortura est de processu, Menoc. de arb. lud. cas. 340. n. 10. & 11. Masc. de probat. latè concl. 1384. Boss. de tortu. n. 48. vbi remissiuè, & probatur èr confessione rei, & per eius vociferationè, per famam, & alia de quibus per Marcel. Cal. trac. de mod. artic. n. 713. cū seq. vbi n. 718. ait non esse ista indicia sufficiētia ad cōdemnandū ludicē in sindicatu; Itē quōd quis verè fuerit tortus pbat̃ur per signa ligaturæ, vel ignis, aut ignia stigmata, Foller. in ver. Informationes capiat, n. 16. Put. de sindic. in verb. Tortura 111. c. 5. n. 1. 2. 3. & seq. sed aliæ pbariones, vt clamor, dictū torti, assertio officialiū, aut viciniōrū, vel lociorū criminis, & carceratorū, de quibus loquit̃ Put. vbi sup. pnt̃ esse, & non esse verè per l. non hoc. C. vnde cogn. Nā Iudices quorū cōscientia est in marsupio, & avaritia pollet, quandoq; fingunt reos torquere, & non torquēt, & isti latronculatores, seu latrones, vt nomina sint consona rei. §. est, & aliud, instit. de donat. eiiciūt foras baruarios, ipsi soli manentes in loco torturæ, & humero tortū sub pedibus substinent, & aiunt, increpant, & persuadēt clamore valido vt reus fateatur; At sub silentio consiliū præbent dicentes tortis, vt ad sydera exclamēt, vt audiantur ab illis, qui foris stant, & credant illos tortos acriter pati in tortura; & quandoq; sub prætextu magis indagandæ veritatis tormentū cabalettæ addunt, & cū baruarij extra locū torturæ iussu Iudicis manent, clausq; ostio, puluinulū sub podice torto, Iudices supponunt, instruētes illū, vt acclamer validè; aut qñq; sub prætextu q̃ torquendus sit inhabilis tormēto funis, addunt ignē, sed prius pedibus oleo saxi vnctis, vel aliter, vt ignis non officiar, sicq; ijs, & similibus vituperosis modis nocens absoluit, & Iudex in æternū dānatur; Quare clamāt iustī, erue nos Dñe de necessitatibus nris, & sanè qui talia faciūt digni sūt rigorofo examine, & sindicatu. Tortura aut̃ in dubio p̃sumitur moderatè illata, vt $\bar{j}$ n. 78. & p Baïar. ad Clar. q. 64. n. 108. est tex. in l. Herenius. §. Caia. ff. de euid. & Ang. in l. 3. C. de adult. Excessus verò torturæ equiparat̃ poti⁹ culpe, q̃ dolo, Fely. in c. cū nō ab hoīe. in fin. de Iudic. & p̃sumitur Iudicem excedisse p̃ imprudentiā, vt p Put. in verb. Tortura, c. 5. & Boss. in tit. de tortur. num. 37. Item Iudex dicitur opprimere partem, contra quā ea inaudita sūtiā tulit, res enim pessima est, l. de vno quoq; ff. de re iud. Vant. de nullit. ex defec. cit. Put. in verb. appellatio. c. 1. 2. 3. & 4. & in verb. sūtiā. c. 1. & multò magis dē oppressisse si iustum occidit, q̃a tenetur p̃cna capitis. c. 1. de homicid. Itē opprimere dē

- quādo ob fauorē, prācium, amorē, vel odiū ius dicit, aut iudicat cōtra iustitiam, sūm notata in 4. par. sub n. 541. & facit Rondinel. de sindic. n. 42. & seq. Itē opprimit quādo pauperibus, viduis, pupillis, orphanis, & alijs miserabilibus personis in dubio fauorabilis, & protector nō fuit. l. fauorabiliores de reg. iur. latissimē p Tiraq. in tract. de priuileg. pīx caus. p tot. vel si in iudicio æqualitatē non seruauit, cōtra l. 1. C. de fruct. & lit. expens. & l. in iudicijs, de reg. iur. Item si pmiserit potentes pualere Amad. de sindic. n. 159. & permisit se, aut
- 33 testes pecunia corrūpi; Quæ tali modo data repeti à dante minimē pōt, sed applicatur fisco, Rōdinel. d. trac. n. 55. per l. 1. ff. de iur. fīf. vel potiùs restituēda est pauperib⁹, Nauar. c. 17. Manu. fil. v. restitutio. r. At quāst Iudex liberi, & ampli arbitrij possit excusari in sindicatu ab huiusmodi; vid. Farinac. de indic. & tort. q. 74. 75. & 76. vbi ferē
- 34 de Iudice nō loquitur. † Septimò in nūit tex. nō esse licitū munera accipere ēt à sponre dātibus, qm̄ munera placant homines, cēlos, Deosq; vt apud Ouid. Nam filij. Samuel, qui munera acceperūt, malē iudicarunt, vt in 1. Regū c. 8. non autē Samuel, vt in eo. li.
- 35 bro c. 12. † quia munera excēcant lumina Sapientū, & mutant verba Iustorū, Deuter. 16. Eccles. 20. & tollunt animū accipientium, &
- 36 munera de sinu impius accipit, vt puerrat semitas iudicij. † Et munus absconditum iustas iras extinguit, & qui dat munera victoriā, & honorē recipit, veh aut illi, qui contra innocentē munera accipit. & ijs omnibus apud Afflict. super constit. Capitaneorū, 15. not. & in rubr. 52. n. 5. Quare omninē abstinendū est à receptione munerum, p̄sertim à litigantibus, qui dant munera, nō charitate, & beneuolentia, sed per corruptionē, & qui dat Iudici vnam gallinā, ea intentione dare p̄sumitur, vt ab eo recipiat bouem: Sed Iudex debet habere manus mundas; vt in Auth. vt Iud. sine quo suffrag. facit q̄ dicta sunt in 2. par. n. 153. 154. & 155. Verū enim uerò officium, & discretio pari passū ambulant, vt dixi in 3. par. sub n. 150. † Vñ nil penit⁹ accipere à spōtē dantibus, inhumanū est; vt ait Tiraq. trac. de lud. in reb. exigu. n. 91. & seq. & sapenúmero sit q̄ donans incidat in suspicionē maximā, quā de Iudice munus respuente cōcipit, & fortē non desit qui dicat pauca Iudici esse cōtraria, & ideò cōtrarijs curanda.
- 38 † At recipere magnū munus est signū lupi rapacis, & argumentū auaritiæ oīum malorū radice. 1. Timoth. 6. Porro aliquid recipere breui tpe duraturū permittitur, vt p Put. in verb. poculēra. Caral. de sindic. n. 21. sed ne quid nimis, & à nō litigantibus licet aliquid se-

- mel in anno recipere, vt dicit Afflict. in d. rubr. § 2. num. 5. & vid. Carpa. super statū. Mediol. c. 44. n. 3. c. 46. l. n. 1. vo. 2. Mantuæ verd ē
 39 taxatum quantū, quoties, & à quibus. † Imminente aut necessitate ob bellum, aut charestiā, Iudex uir pbus poterit accipere munera, vt sibi succurrere possit, dummodo iustitia fiat; vt in Auth. scriptum exēplar, in fi. vbi not. glo. ff. de offic. press. Amad. de sindic. n. 164. & statim absolua. Nihilominus pter esculenta, & poculēta, nil pēnitus accipiendū est, nec quid minimū, nisi honoraria solita, & consueta, ac permissa, pferunt stante salarij tenuitate: ad q̄ vid. Put. d. ver. Poculenta, c. 1. n. 2. & tandē repeto quādā honestē accipi, q̄ inhonestē petunt. no. in l. §. proinde. ff. de var. & extraor. cog. glo. in l. 2. cir. fi. ff. de orig. iur. Doct. in l. quod cuiq; de reg. iur. & in hoc standum esse
 40 cōsuetudini l. in minimē, de leg. † At summo opere iuuat vitæ integritas, & pbitas morū contra morsus detrahentiū honori, & famæ ludicū; Nam Iudex probus si quid per incuriā iubet, aut vetat, psumitur zelo iustitiæ fecisse, & intantū probitas morū in hominē valet, qđ repertis rebus furatis, vel prohibitis penēs eū (vt de armis vetitis, scripturis falsis, bamnitis, & huiusmodi, quæ nec retineri, nec recipi possunt) indiciū non pstant contra virū integerrimū: sed inaduertēter habuisse, aut recepisse dñr, secus si penēs aliū non pbi. c. semel, de reg. iur. Marf. prac. §. diligenter. n. 95. cū seq. & n. 196. cū seq. vbi multa similia adducit, ad leg. Cor. de fals. l. scire oportet. §. cū in reliquis. ff. de tut. & Cur. Augu. ad Ang. in verb. vestē cēlestem.
 41 n. 19. † Quia qui semel fuit bon⁹, semper psumitur bonus, donec contrariū appareat; vt in glo. d. c. semel malus. & in c. miramur. dist. 60. c. mandata, de psumpt. Menoc. eo. tract. lib. 1. psum. 3. n. 2. 1. & 2. Put. in ver. Iudex. c. 1. n. 23. Infert secundò ad statutū puniens
 42 testē de falso, de quo iā in prac. de test. §. par. n. 79. dixi. † Nā si testis vir probus falsum dicat, vel sibi cōtrarietur, psumitur per errorē dixisse, & nō per malitiā. Bal. in l. quoties. ff. de hær. instit. Cēpol. conf. crim. 2 §. Paris. conf. 15. 1. uo. 4. † Infertur tertio ad statutū, dicens qđ officialis teneatur de oblitis, & neglectis, ēt in causis ciuilibus, qm̄ in viro probō bonæ opinionis, & famæ, hoc statutū locum habere non debet, quia si quid omissum, aut oblitū sit, non psumit eū dolo, nec p latā culpā. Carrar. d. execut. sentē. capr. bānit. in p̄fat. n. 98. pulchrē Put. in verb. testis, c. 2. tex. & glo. in l. si quis ex argentijs. §. 1. ff. de eden. Bal. in l. fi. C. de probat. † Infertur quarto,
 44 qđ Iudex, qui in officijs pcedētibus rectē, ritēq; se gessit, talis in p̄-

senti esse psumitur. ar. l. meritò. ff. p. soc. d. reg. semel. & 3 in 4. par. ubi de extēsiōe, de pterito ad p̄sens. ver. Tertio modo. & quicquid facit, id poti⁹ ex causa officij, curæ, & sollicitudinis, ac zelo iustitię fecisse credit⁹, & non p̄ dolū, baratariā, odiū, aut amorē suorum. l. iniuriarū. §. is qui iure. ff. d. iniur. faciūt dicta in 3. p. n. 343. Paul. ghirl. de relaxat. carcer. tit. de calūniat. c. secundò q̄ro an eo ipso, n. 9. & oīa ritē, rectēq; fecisse psumit⁹, Put. in d. verb. Iudex, o. 1. n. 14. & ita oēs p̄-

45 sumptiones malas cessare dicimus pp̄ bonas Iudicis qualitates, Boil. eo. tit. d. offic. corrupt. pecu. n. 18. Menoc. lib. 5. p̄sum. i. n. 17. & p̄sum.

46. 3. n. 21. & 22. Vltimò inferitur, q̄ Iudex (cuius p̄bitas perspecta, & cognita est) in varijs Doctorū opinionib⁹, sufficit p̄ se duas opinioniones habere Doctorū celebriū, vt à sindicatu excuset Ioseph. Cumi. de sindic. c. 24. n. 81. & 83. uers. & ista causa, car. 27. & ita fuisse seruatu p̄ Rot. Luc. refert Ioseph Lud. decif. 1. & 2. & Hieron. decif. 8. in f. car. 5. Menoc. d. arb. cal. 177. n. 5. & 6. & ita iudicauit Excel. Senat. Mediol. anno 1587. die 6. Maij in causa sindicatus D. Philippī fr̄is mei, contra Galianū de Seraualle, ex ijs q̄ sequunt⁹ lumē adferētibus in materia sindicatus alijs casibus, q̄ in dies occurrere p̄nt. Erāt merita illi⁹ causæ, vt quia Prætor p̄nūciauerat cōcedendā esse executionē ad instantiā cōitatis Serauallis virtute publici instrumētī iurati, cōtra bona cuiusdā Galiani conductoris mulini d. Cōitatis; Prætēsiōnes verò ex causa recōuētionis d. Galiani (eadem p̄nūtia) dixit cōmittēdas esse cōsilio sapientis, p̄stita tñ fideiussione p̄ dictam Cōitatē de restituendis expēsis, & dānis in casu succūbētis; De qua p̄nuntia cōquestus Galianus apud Exc. Senatū Mediol. eo sub p̄textu, q̄ Prætor noluerit parere literis Senatorijs in nō cōmittēdo totā cām cōsilio sapientis, videlēt cōuentionis, q̄ recō uētionis, & p̄p̄e tantq̄ cōtra iura, & ordines causæ cōtinētia aderebat Prætore diuississe, & nō ord. Mediol. cōtrauenisse, ī materia d. cōsilio sapientis loquentib⁹; Quib⁹ oībus datū fuit apprimē optimū r̄sum, vt legi in decif. Borg. Cauale. decif. 28. p. tot. in 2. par. p̄cipuē sub n. 17. & quāuis Senat⁹ acquieuerit, nō tñ acquieuit aduersarius, qui noua q̄rela eadē de causa p̄posita aduersum Prætore virū innocentē, & integrū, scelerisq; purū, eū conatus est opprimere, & penit⁹ de medio tollere, cui terga minimē uersa fuerūt. Pro cui⁹ Prætoris defēsiōe ex abundanti deducta fuit nullitas; nam causa semel à Senatu auocata, non potest ab inferiore cognosci, & sic D. Sindicatus non fuit Iudex

47 competens, c. ut nostrum. de appellat. c. studuisti. & c. licet. de of-

lic. dleg. Vant. de nullit. ex. defec. iurisd. num. 70. & 71. & dixi late in 1. par. sub n. 246. oportebat enim D-Sindicatorem habere in mandatis in specie, ut non obstante superioris auocatione, ipse cognoscere posset; tñ in primis, & ante omnia de qualitate suæ iurisdictionis qrendum sit, ut not. in c. inter Monasterium, de re. iud. & in c. penul. ext. de except. & tot. tit. ff. de iurisd. omni. iud. & quærelans tenebat exprimere in specie (qñ obtinuit vt Prætor qrelaretur) q aliàs ea de causa quærelauerat Prætorē corā illo excelfo Senatu, vt cauēt in no. ord. itat. Mediol. tit. de rescip. §. quicunq; . ubi rescripta impetrantes tenentur exprimere prouisiones à Senatu, ad suū, uel alterius instantiā impetratas, alias sint nullius momēti, nec executioni mandatur, imò impetrās in expensis cōdēnetur arbitrio Senatus, & id confirmatur alijs no. ord. editis die 26. Maij 1580. quibus cauetur, q audita semel causa, iterum nō audiatur, & si non facta mentione in precibus pars surripuerit, condemnetur in scutis 25. & in duplicatis expensis versus partem; de cuius subreptione, vid. las. in l. non ideo, & l. p̄scriptione. C. si contra ius, uel uti. pub. & ratio ē de iure cōi dictat, quōd ubi est cēptū iudicium, ibi finem habere debeat. vulg. l. ubi cēptū. ff. de Iudic. ad quā vi. Gabr. co. conclusit. de Iudic. concl. 1. & omnino in propof. Lancelot. de attenta. cap. 10. sub n. 10. & seq. At cū causa semel audita fuerit, & Senatus acquieuit, non potuit Galianus amplius qrelare; faciunt quæ dixi § in 4. par. sub n. 285. & 287. & Put. de sindic. in verb. Iudex ad sindicatum, c. 3. n. 5. & quærelator non qrens expeditionem, dē desistere, Foller. prac. crim. in verb. Audiant exceptiones, n. 28. & 29. Spec. de accusat. §. 5. ante medium. tex. glos. & Doc. in l. destitisse. ff. de Iudic. Bar. in l. qui desistit ad Turpill. & licet accusator desistens, de consuetudine, nō soleat mulctari, neq; in expensis condemnari, vt ait Baiar. ad Clar. §. si. q. 58. n. 15. ubi in vtroq; foro seruari testatur, tñ si desistens, non petierit absolui, poterit in expensis condemnari; ut dicit Bertazzol. cons. 171. n. 4. vo. 1. & de hac materia desistentiæ vi. Bar. Alex. & alios, in d. l. destitisse. ff. de Iudic. & in l. desistit, ad Senatusc. Turpill. ubi in l. 3. & 4. desistens non pōt iterum de hoc accusare; & per Bar. in l. maritus. la. 2. §. si negauerit. ff. de Adult. ubi n. 4. distinguit si desistentia est facta super crimine, de quo pōt transigi, tunc nō licet iterū accusare, si uerò non possit transigi licebit, quāuis non cesset suspicio contra accusantē, quod falsō accusauerit p̄ iniquitatē; vt in l. si ad Turpill. & ob infamā repelleretur, ut dicit

Bar.in d. §. si negauerit, cir. ff. per l. qui desistit ff. de accusat. & per l. accusationē, ubi Bal. plenē, C. qui accus. non poss. & dixi in 3. par. sub n. 220. & 384. Ideoq; si suam iniuriā, de qua constat, psequat, & desistat ex aliqua iusta causa, nempe ob amicorum exhortationē, vel quia pius ob amorē Dei parcat, aut si ob factum Iudicis, probationes fiendā fortē difficiles ob pcrastinationem reddat sint, vel testes subornati, ut sapenūmero in facto euenit ob tarditatem, & negligentiam Iudicū causarum criminaliū, aut mixtarum, tunc licitū est desistere, & nedum non incurrit desistens in poenā librarum quinq; auri, de qua in l. 1. & ibi glos. ff. ad Senatusc. Turpill. sed nec vllō modo in expensis cōdemnabitur. ut per Bar. & alios, in l. si maritus, & in l. desistisse. ff. de Iudic. & Menoc. de arb. cas. 177. & D. Farinac. de accusat. q. 16 n. 33. & 34. ubi pulchrē, & n. 42. & seq. & sub n. 77. & 78. tenet contra Boll. in tit. de accusat. sub n. 38. & uid. Bertazol. conf. 67. & conf. 171. n. 7. uo. 1. & Ang. de malef. in uerb. & ad quārelā, n. 2. & ita se habet cōis prac. ut dicit Guid. pap. decif. 446. secus si impedimentum q̄relans facto suo proprio imposuerit. Menoc. de arb. cas. 237. n. 20. & non obīte desistentia Iudex poterit pcessum perficere si uult. Baiar ad Clar. q. 10. n. 5. & postremo scias quod non dē desistere, qui est impeditus, aut ignorans distulit. l. si. ad Turpill. & ille uerē dē desistere, qui scriptis mentem suā declarat, ut ibi. & hinc nō q̄ priuatus per solam accusationem, aut q̄relam, uel instigationē quārelans, non intelligitur facere partē in Iudicio, nisi se declaret, & alia faciat, ut fideiubere, & psequi. ut in l. 1. ff. ad Turpill. facit Baiar. ad Clar. q. 5. n. 6. Marāt. spec. aur. in 6. par. n. 12 & idēd si quārelā non prosequitur, nec alia fecerit, non pōt condemnari in expensis. Foller. prac. in uer. Audiantur exceptiones, n. 3. quā tanq̄ quotidiana sunt digito liganda. Modo ad rē, rē à superiore auocata, & audita exculpatione, si nil incontrariū ordinatū sit, Prætor dicitur liberatus; Fely. in c. cū inter. n. 7. uel. secundō restringe, de Iudic. Bar. in l. si plures. in princ. ff. de fideiui. refert & sequitur Bertazzol. conf. 48. n. 6. uo. 1. Nam reg. est, qd in iudicio non improbat, approbatū censetur. l. Pomponius. ff. de neg. gest. Dyn. in reg. qui tacet, de reg. iur. in 6.

Adducebatur pariter ad fauorē Prætoris pro uitio nullitatis defectus personæ q̄relantis, quandoquidē filius nomine Patris absq;
49 mandato quārelauit, & clarum est in iure, q̄ nullus pro alio q̄relare pōt, uel accusare Iudicem in iudicatu (et prosequendo suā,

uel

vel suorum iniuriā) nisi habeat personam legitimā inmediate, aut mediate, vt est speciale mandatum, præcedēs quærelā, ne faciat dominū incidere in pœnam. Clar. in §. si. q. 14. vers. licet quæro nunquid. Rol. cons. 43. n. 1. vo. 1. cons. 26. n. 2. vo. 2. pulchrè Decia. de delic. lib. 3. c. 36. n. 12. & per tot. illū c. ubi latè: & qui possint accusare vid. Baiar. ad Clar. per tot. illam q. 14.

Nec quærela subſtinetur per ratificationē, nisi ratificatio rpe habili fiat, vt puta qñ quis est in actu accusandi, & re integra ante cōtesta. lit. aliās nihil in hoc casu ratificatio operaretur in p̄iudiciū accusati à non legitima persona, per reg. q̄ ab initio, de reg. iur. in 6. Bal. in l. obseruare, la 1. §. post hæc, n. 2. vers. est et hic notandum. ff. de offic. proconsul. & leg. Rol. cons. 63. n. 53. & seq. vo. 4. Et ratificatio debet sequi saltem intra terminū ad quærelandum, alioquin quærelans succumbit. Bosl. in tit. de offic. corrup. pecu. n. 32. nec per restitutionē coadiuuaretur, & est magis co. op. de qua testatur Ang. trac. de sindic. in fi. per lauxiliū. ff. de minor. Rol. cons. 94. n. 11. & 12. vo. 4. Ioseph Cumia. de sindic. c. 2. n. 5. car. 6. Sed qđ peius est, iste Galianus licet habuerit mandatū à patre quærelandi, cū authoritate et subſtinuendi, nihilominus misit quærelā per alterum suum fr̄e, quā exhibuit absq; mandato, vel alia substitutione, minusq; vlla ratificatio debito rpe secuta fuit; quo casu, qđ nullum est, nullū meret effectum. l. si tibi decē. §. si pactus. ff. de pac. reg. qđ initio de reg. iur. cū simil. fallit quò ad præiudiciū ratificantis. Vant. de nullit. qualiter, & quan. sent. sub n. 102. vers. contrariū tamen. & vid. Bal. distinguētē, in l. seruū quoq; §. publicē, in 2. col. vers. sed iuxta hoc quæro. ff. de procur. add. ad Guid. Pap. decis. 338. intellige assumptū pcedere circa publica delicta, Menoc. de ar. q. 79. per tot. per l. pe. §. ad crimen. ff. de pub. iud. & vbi agitur criminali et de priuato interesse; s̄m ea, quæ alleg. Farinac. tit. de accusat. sub n. 7. & Clar. §. si. q. 10. vers. scias aut, & q. 14. vers. scias tñ. sed vi. ibi adducta à Baiar. n. 4. §. & seq. vbi consanguineum pro cōsanguineo quærelare posse pcedit contra alios, præterq̄ contra ludicem, quē speciale est nemini licere in sindicatu quærelare, nisi præcedente mandato in specie, & nō in genere. Guid. Pap. d. decis. 338. in fi. & quid de defensore, aut instructore causæ, vid. Cēpol. cons. 40. col. 3. in princ. Gabriel. concl. tit. de proc. concl. 4. & alibi. Nec casui n̄ro aduersatur, quod dicit Negusant. de nullit. ex defec. inhab. aut manda. sub n. 44. & 45. quia procedit qñ filius familias agit nomine proprio, sed requi-

ritur consensus p̄ris; secus q̄n filius agit nomine patris, & sic nōmine alieno, & contra Iudicē in indicatu, vt 3 dictum, & allegatum fuit.

52 ¶ Vtteriùs adducebatur in meritis sentētiæ Prætozem non p̄ornisse, indicari, quia aliud est s̄ntiare extimū esse exequendū, aliud cōcedere grauiamen, & grauari: vt ait Franc. contul. vot. 6. Quærela prima. n. 3. car. 26. immo per dictam Prætoris pronuntiā consultum fuit Galiano, quandoquidē ordinatū in ea fuit, q̄ Cōitas fideiuberet versus Galianū illam reconuenientē in ea s̄u. succumbentiæ, q̄d remedium sufficit q̄n reconuentio non est clara, vel valde dubia. c. nouit. de appellat. Bar. in l. decē. §. Continuus. de verb. ob. Put. de indic. in verb. sententia. c. r. n. 4. & de hoc 3 in 4. par. n. 268.

53 ¶ Nec debuit indicari, quia in causis ciuilibus, vbi non interuenit dolus, aut barattaria Iudices de ḡnali consuetudine non indicant, vt statim suis locis docebitur, nec p̄pter sententiā à qua potest appellari, & grauiamen non dolosē illatū reparari potest: Put. in verb. appellatio. c. 1. per tot. & vid. Spec. in tit. de except. & repli. §. 4. vers. vt autē. In leuibus itē officialis non est indicandus, Beld. in l. obser. §. proficisci, col. penal. de iure iuran. Ias. in l. 1. C. vt oēs Iud. tā ciu. q̄

54 mili. post admi. crim. ¶ & sentētia Iudici ad quem, non p̄iudicat Iudici à quo. l. Lucius. ff. de infam. Put. in verb. appellatio. c. r. n. 5. & 6. minusq; p̄iudicat quando in contumaciā, & ob negligentiam patris (quæ s̄ntiam primam obrinuerat) Iudex ad quē primam s̄ntiam non confirmauit, quia alteri per alterū non debet iniqua conditio inferri. l. nō debet, de reg. iur. & negligentia vnus alteri non nocet. l. rē hereditariam. ff. de euct. l. si. ad Sylleia. pulchrē Bart. in d. qōne Iudex per imperitiā, in fine Rondinēl. de indic. n. 133. etiam q̄ secunda s̄ntia fuerit per tertiam confirmata, vt statim dicā; quia prima non p̄sumitur per dolum, aut laram culpā lata quādo sunt hinc inde diuersæ opiniones. l. quoties. §. qui dolum de prob. Bal. in l. si filius. ff. de Iudic. sequitur Put. in verb. appellatio. c. 1. sub n. 3. & quā dicit Iudicem tulisse sentētiā dolo, aut barattaria, tenetur probare, l. qui accusare. C. de eden. Rondinēl. d. trac. nu. 235. Put. in verb.

55 appellatio. c. 3. n. 7. ¶ & Iudex qui excitauit dubia, non p̄sumitur ex abrupto, vel per sordes iudicasse, & ideo eximitur à dolo, & à culpa; Bal. conf. 243. in fin. vol. 4. Cēpol. conf. 8. n. 8. & 13. & 17. Ias. conf. 46. col. 4. in 3. Curt. Iunio. conf. 132. n. 11. Crauet. conf. 8. in fin. Ofasc. decis. Pedemon. 7 r. n. 17. D. Menoc. conf. 2. n. 133. & sequitur

56 Bertazol. conf. 144. n. 11. vo. 1. conf. 53. an. 11. uo. 2. ¶ Vbi vt res du-

bia dicatur sufficit negatio, no. glo. & Doct. in l. 1. C. de procurat. sic qñ casus controuersiam iuris, & facti patitur, Boff. in tit. de Princ. n. 333. Idẽ si ex discrepantia opinionũ Grat. conf. 33. vol. 1. car. 54. & sufficit habere opinionem alicuius Doctoris approbatissimi, Ioseph Cumia. de sindic. c. 24. n. 82. Put. in verb. Iudicare, c. 3. n. 2. & 3 in 4. par. n. 192. & dicam 7 sicuti ẽt excusatur, qui sequitur opinionẽ sui pceptoris. l. dicere. §. 1. ff. de arbit. & l. 5. ff. de manu vindic. Alber. sing. 177. Bart. & las. in l. Interdum. §. 1. in fin. de verb. oblig. cũ multis alijs, quos adducit Antõ. Maria Corat. in tract. de com. Doct. opin. lib. 2. tit. 9. cas. 8. n. 30. fol. 145. vbi cõcludit non habere locũ qñ cõis opinio est in contrarium, n. 34. & adfert multos alios casus; & quæ opinio sit attẽdenda vide per eundẽ Ant. Mariã tit. 8. per to.ũ, & ponit Caualc. decif. 15. n. 3. & 4. & decif. 25. n. 14. decif. 27. n. 25. decif. 41. n. 28. vbi latẽ in 1. par. & vbi pro vna opinione est rigor, & pro alia æquitas scripta non ceruicola, illa est amplectenda, & præferenda Dec. in l. in oibus de reg. iur. Neuiz. lib. 6. tit. quomo. Iud. nũ. 68. Ceph. conf. 166. n. 15. & seq. vol. 2. Bald. in auth. Iubemus, n. 2. C. d. Iudic. & vi. omninõ Corat. in d. suo tract. vbi quapr, & quomodo Iudex contra cõmunẽ iudicans teneatur in sindicatu in tit. 12. & qualiter excusetur ibidem, & cõcludit teneri in foro fori, & in foro poli, intellige qñ per dolum, & barattariam, vt 7. nam qualibet causã, ẽt colorata, excusat Iudicẽ à sindicatu, pulchrẽ Boff. in tit. de decret. Mediol. vt non proced. crim. n. 19. & in hoc pposito ad exculpandum Iudicẽ vi. Farinac. de carcer. n. 27. vbi multa dicit, & quæst. 31. n. 18. vbi plura allegat. Itaq; Iudex ex rõnabili causã errans excusat, not. gloss. 11. q. 3. c. Temeiariũ. Amad. de sindic. n. 249. & vi. q. 7

38 dicã n. 171. & 179. 7 Insuper Iudex ad suã defensã põt suam sntiam (quãuis à Iudice ad quẽ reuocatã per binas sntias) defendere, & tueri nouis allegationibus, Put. in verb. Iudices, ad sindicandũ, c. 2. n. 21. & 7 n. 199. & qm Put. & alij tenent, q Iudex de imperitia sindicari possit, bonum erit scire qualiter hoc procedere possit

39 circũscripta statutorum dispositione; 7 sed quid sit imperitia primõ dicendum est, quæ nil aliud est nisi quædã ignorantia, & vt nfates dicunt, inscientia, vt apud Plin. lib. 7. c. 2. & de hac teneatur Iudex, q se doctum existimat, & quod peius est, doceri eggeret; nec vult sequi cõẽ opinionẽ in æctu decisũ approbatam, sed reprobã sequitur, licet in puncto iuris verior dici possit, vt per Put. in verb. allegationes, c. 1. & in verb. Iudicare, c. 3. & Corat. d. tract. de com. op.

lib.2. tit.9. in dubio tamen semper est tenenda opinio gloss. vt per eundem Put. in verb. An si potestas, n. 12.

Verū hodie sunt tantæ Doctōrum opiniones, & volumina typis edita, vt perq̃ difficile sit scire, quæ sit magis cōis opinio, & qui de ea testantur oēs mentiuntur, quādoquidē non pnt habere oēs libros, immò impossibile sit, nisi quis testaretur de cōmuni, vel magis cōmuni per ea q̃ in suo studio, & in suis libris vidit, & reperijt. Hinc est, q̃ hodie derelicti sunt Textus, neglectæ sunt leges, non seruatur glossæ, patū curatur de attestantibus de cōmuni, vel magis cōmuni opinione; sed duntaxat attendunt decisiones in terminis, & quādoq; extra terminis, quā de re, si inter libros tā innumeros cōflictus nasceretur, aut ignis in medio poneret, ad ius primæū redederetur, & tantūmodò textus cū gloss. & Bart. allegarentur, & ita p vniuersum orbē hæc tria penès oēs Doctōres reperirentur; sed quorū sum hæc, cū hæc præstatio mea sit contraria factō, postq̃ & nos eodē vicio laboramus, Redeundo modò ad p̃nuntiam Prætoris Serauallæ, vltra ea quæ copiosè scripta sunt à Cauaica, d. decis. 28. sub n. 17. cū mult. seq. par. 2. iustificatur summopere ab auctoritate
 60 † Curt. iun. in l. si quis in cōscribendo, n. 47. C. de pact. vbi vult pro liquidis executionē concedi, & pro illiquidis cām committi posse, ne liquidū per illiquidum in diuiduis retardetur, per laufertur, §. qui cōpensationem, ff. de iur. fisc. latè Alex. conf. 94. vol. 4. Cauaica, decis. 35. n. 14. decis. 9. n. 11. par. 1. quā opinionem sequitur Carot. d. loc. & conduc. in verb. expensis, n. 14. Benintend. decis. 77. Put. decis. 471. lib. 2. Alex. conf. 166. in fin. & in conf. 37. n. 29. vol. 2. vbi testatur ita fuisse iudicatum Parmæ, & tenet Corn. conf. 262. in fi. vol. 4. quo casu perperā fuisse per sindicatorem votatū Prætorem esse cōdemnandum in expensis, vt ēt per Corn. conf. 181. Visā lit. m. in 3. par. & Fely. cap. super ijs, in fi. ult. col. de accusat.

Et tandē Senatus ille Mediolani nunquā satis laudatus tanq̃ Iustitiæ Princeps (qui quicquid perperam factū reperit solet cassare, & annullare) in hanc sententiam venit, videlicet, Audita in Excellentiss. Senatu Relatione facta per Egregiū D. Clementē Arsaugum sindicū fiscalem in causa sindicatus D. Philippi Caualciani olim Prætoris Serauallis, auditisq; eodem tpe Aduocatis Francisci Galliani, qui q̃relam contra ipsum Prætore porrexerat, & Aduocatis ipsius Caualciani, ex quibus negotium plenius intellectum fuit, quā intelligi potuit ex relatione sindicatoris eo tpe, quo Prætor ipse
 se

se condemnatus fuit, omnibusq; accuratè, & diligèter perpenſis, cē-
ſuit Senatus prædictū D. Causalcanum Prætorē ab expenſis, & dam-
nis per Gallianum petitis excuſandum eſſe. Datū die 6. Maij 1587.

Ceterum (os precibus tm̄ in cælum ponere ſi licet) vtinā per ma-
iores, & ſupremos Magiſtratus obuiam ſubterfugijs, & circuitibus
lirigantium eatur; nā, vt experientia docuit, aures illius Excellen-
tiſs. ordinis diū, noctuq; defatigantur, & lites imortales oriri inter
creditorē, & debitorem vident, ſurguntq; tot litteræ prouiſionales,
modò quòd reſcribatur ſtatus cauſæ, modò quòd cauſa cōſilio ſapiē-
tis mandetur, & dubio emergente cōmitatur articulus, & ſapē in-
rimetur parti, & alijs diuerſis reſcriptis vtuntur, quibus ſæpenumero
litigantiū expenſæ ſortem principalē excedunt, & factō litigantium
liquidū, per iliquidum retardatur, & executio impeditur, nam ab
aduerſarijs aliqua cauſa colorata ſemper eſt parata, dummodò lis in
longū protrahatur, & fiunt de lite lites, & de cauſis ciuilibus crimi-
nales naſcunt, creditores fiunt pauperes, debitores aīam illaqueant,
& aures ſupremi Magiſtratus continuè cruciantur, Iudicesq; ordi-
narij obedientiā perdunt, & à ſubditis audacter parui pēduntur his
ſimilibus verbis, *Al ſindicato me ne ricorderò, non mi curo di te, ce n'è
per tutti*, ad ſuperiores ibimus, & quaſi conuitiū contra Iudices or-
dinarios fit. Quid remedij? habent ſtatuta, & ordines, ſeruentur, li-
quidū exequatur, & tot nugis repulſa detur; aduertēdo fallacijs, &
impoſturis, & reprimendo audaciam litigantiū, & pro dictis verbis
minatorijs puniendo temerarios, quia talia verba iniuriā, & contē-
ptum inferunt, vt per Bart. in l. ſi Tutor. ff. de auct. tutor. multò ma-
gis ſunt puniendi qui talia dicunt, ſi verbis facta adiiciunt, vt puta
manu minantes, vel ore cachinantes, aut irreuerenter terga veiten-
tes curuoſi, ac ſi genuflexo p̄poſterè reuerentiam facere vellent, vt ē
de more Lamiarū, vt ſcribit Pau. Ghirl. in tract. de ſortilegijs, nā mi-
næ iniuriā inferunt, Bertaz. conf. 334. n. 8. par. 2. Vbi allegat Aug.
ad Ang. in tract. Malef. in verb. editus Titius ſe defendendo, col. 2.
verſ. quæritur an ex ſolis minis, intellige de minis re, & verbis factis
(præſertim contra ſuperiores, aut in dignitate conſtitutos) & hinc
nota quòd dī hoc modo offenſa publica perſona, quia offenſio dicit̄
fieri tam verbis, q̄ factō, & omne illud quod aliquē ad iracundiā
puocat, offenſio dicitur. l. cū te. l. filia. C. de inof. teſta. et q̄ perſonam
nō tangat, ſed pannos tm̄, vel ſaltem circa, vel contra perſonā, etiā ſi
offenſio non ſit punibilis. Bar. in l. licitatio. §. qd illicitè. n. 4. ff. d. pub.
& veſt.

& veſt. Bal. in l. quidam. ff. de hære. inſtit. Et pulchrè, ac eleganter Ber-
 tazol conſ. 534. per totū lib. 2. quod not. p̄ ſtatutis pœnā ditantibus
 contri offendentes officiales, & aduerte an iniuria ſit facta officiali
 contēplatione officij, aut illata ex odio particulari, vt dixi j̄ n. 227.
 & offenſa facta vxori officialis nō punitur pœna ſtatuti contra of-
 fendentem iuſdicentē. Dec. conſ. 501. n. 5. quē refert Bonacoſſ. qq.
 crim. ſuper ſtatu. in ver. offenſio, & officialis eſt Iudex cōpetens de
 iniuria notoriē ſibi facta vti officiali, ſic p̄ Farinac. de delict. & pœn.
 q. 17. n. 41. & 42. vbi facta cenſetur rōne officij, ſi facta ſit ipſi p̄ tri-
 bunalī ſedenti, vel in actū exercendi ſuā iuriſdictionē, & n. 43. &
 47. vbi ait, q̄ de honeſtate ſuperioris ſibi dicere nō debet, vi. Par.
 de Put. de ſindic. in ver. Notoriū, c. 1. n. 4. & per tot. illum c. qd̄ vide.
 & tunc ſolēt Iudices mandare Notario, vt ſcribat aduſſim oīa,
 quæ tunc in contemptū ipſius Iudicis dicta, aut facta ſunt, cui No-
 tario creditur in ijs, q̄ ad eius officium pertinet; ſm̄ Aret. in c. quo-
 niā contra. de pbat. vbi Lanfranc. & Imol. Marant. de ord. Iud. actu
 x. alios adducit Maſcar. de probat. concl. 1100. ſub n. 13. & id verūm
 exiſtimo donec contrariū probetur; & ita intelligi debent in termi-
 nis excitata à Foller. in prac. cri. in verb. Itē quod eſt notorius, ſub
 n. 29 & p̄ Farinac. latiffimē de delic. & pœn. q. 21. vbi p̄cipuē in pro-
 poſ. à n. 158. vltq; ad ſi. Tutius tñ erit informationes ſuſcipere ab a-
 lijs aſſtantibus ſi fieri poteſt, & ſtatim certiorē facere Principem, vt
 dicam n. 227. Et redeundo vnde digreſſus ſum, ſupremi Magi-
 ſtratus ſummopere inuigilare debēt, ne lites immortales ſiant, ſed vt
 quamprimū expediantur; vt in l. properandum. C. de indic. Nam ſi
 oēs probationes ſunt arbitrarie Iudici, vt per Menoc. de arb. caſ. 90.
 n. 2. & in cauſis ciuilibus datur appellatio, vt dixi, per quā prouideſ
 illi, qui ſe grauatum dicit, & agitur de debito liquido, & iurato, cur
 debitor non debet cogi vt ſoluat ſi exceptionē ſolutionis, vel legit-
 timæ cōpenſationis non opponat, & probet? Certū eſt enim quod
 iuramentū obligat præciſè ad factū, vt dicit Cauale. deciſ. 8. & 9. &
 deciſ. 21. in 1. par. Cur tantas audire, & admittere nuges? meritō ex
 ordinibus Mediol. editis ann. 1580. prouiſum fuit in propoſito ad
 multa, qui ſi in uiridi obſeruantia pmanſerint, optima ijs remedia-
 erunt. Et poſtq̄ de inobediētia, quæ cauſatur ex ijs nugis, quib-
 us per ſupremos Magiſtratus nimis facile aures præbentur, volo
 aduerte in practica inconueniētia multa, quæ naſcuntur; nā ſicut
 corpus habet ſua mēbra, & alter alterius officiū non perturbat, ita
 in rebus,

In rebus, & administrationibus gerendis, & in promiscuis actibus nõ deberent turbari officia. l. cõsulta diuina. C. de testa. Vant. de nullit. ex defectu iurisd. n. 43. Adhuc Iudices ordinarij, vt iustitiã loco superiorum administrant, si igitur p omni re patens aditus detur subditis ad superiores, actus est, nam superiores negotijs maioris importantiæ impediti, non pnt tam cito expedire subditos, qui ad ianuam pulsant, nec vix quĩsqũ famulorum est, qui gratis aperiat, & cùm aperta est ianua instantia fortè est percepta, & interim tabernariorũ marsupia impleta sunt, & litigantiũ ora fessa, & ordinariorum Iudicũ iustitia delusa, & inobedientia causas, at re vera si passim pergradus, & nõ per saltus subditi irent, claudi, & manci non redirent, vel in itinere non remanerẽt, nam certũ est, q Iudices ordinarij, & qui alijs p̃sunt ratione administrationis (cũ sint præsentes) vidẽt, & audiunt melius iura, & defectus subditorum, q̃ superiores à longè stantes, & aptior medela, & quidẽ opportuniõ adhibetur à medico, cui nota est infirmitas, q̃ à medico forensi, qui complexionem infirmi ignorat. Rogo igitur Principes, & alios Dños, vt omni cura pvideant, ne sub quouis p̃textu obedientia ab ordinarijs abdiceretur; ideo siue sint Iudices, siue Rectores, siue Piores, aut Prouinciales, vel ordinum gñales, qm vt experientia docet, facilius remedium datur à p̃sentibus Ministris, quã ab absentibus superioribus, & p̃sentes (si obseruabuntur) entia bene gubernabuntur, sic ansa recurrendi semper pro quid minimo ad superiores est auferenda, p̃enitus subditis, qui euntes exeunt sub obedientia sui ministri.

- 61 † Et ad propositum sindicatus n̄i nunc redeuntes, dico, q hodie de consuetudine gñali (circũscriptis statutis) Iudices nõ sindicantur, nisi de dolo, & barattaria, testatur Gand. de q̃stio. & tor. q. 1. sub n. 41. col. 2. Alex. conf. 65. incip. Habita, n. 7. & 8. vol. 1. Bosl. tit. de offic. corrupt. n. 26. Clar. q. 43. ver. Itẽ Iudex, Bonacoss. quæst. crim. in ver. sedere. ver. Item nota. Bal. Ang. Imol. in l. si seruus vetitus, ff. de leg. 1. Ruin. conf. 95. vo. 5. Claud. reg. crim. 91. & 92. Berrazzol. conf. 71. n. 3. & 4. & 32. & conf. 91. per tot. vo. 1. Gramat. conf. 54. n. 11. & ita ubiq; seruari testatur Rot. Luc. decis. 1. n. 50. & seq. Causalca. decis. 1. par. in reper. in ver. Instantia perempta, & in causa non est dubitandum de tali consuetudine; † Immo statuta talẽ debent recipere interpretationem à gñali consuetudine, per tex. l. cũ de interpretatione. ff. de leg. Doc. in loẽs populi. ff. de iust. & iur. & in l. cunctos populos. C. de sum. trin. & fid. car. & talis consuetudo facit ius, institut.

- de iur. nat. gen. & ciuil. §. ex non scripto, & multò magis quando per supremos Magistratus ita seruatum fuit, vt in magna Vicaria Neap. in Ro. Curia, & huiusmodi. §. 1. 2. & 3. Instit. de iur. nat. gen. & ciuil. Ergo dolus, vel barattaria debent esse fundamētum intentionis querelantium, vt §. 7. vt no in auth. de non alie. vel permut. reb. Eccles. † &
- 63 oīum memoriam habere est magis diuinū, q̄ humanum, sicut ē in nullo deficere, vt p Put. in ver. Iudex malè iudicans. c. 2. n. 3. vbi pulchrè locquitur. † De dolo Iudex tenetur, quādo scienter iniustitiā facit. l. 1. l. si duo, & l. si. ff. de dol. nec valeret statutum dicens, Iudicē non teneri de dolo, Bal. in l. cū necessitatē. C. de fideicom. & p̄textu autoritatis magnæ dolus nō excusatur in lēione graui, sec⁹ in modica, Bal. in rubr. C. de pēn. Iud. qui malè iud. sub n. 2. Bart. in l. in venditione. §. si quis, sub n. 5. ff. de bo. autho. Iud. possid. & Bal. in rubr. C. de pēn. Iud. qui malè iud. vbi autoritas libera non excusat Iudicē mala voluntate iudicantem, & ad p̄dicta vi. tex. in l. illicitas. §. veritas, de offic. p̄s. Put. in verb. Iudicate, c. 3. nu. 19. & multò minus excusaretur si contra cōscientiā iudicaret, vt sēpius dixi, vid. Bal. in l. de eo. n. 5. & 11. C. de pēn. Iud. qui malè iud. vbi differentiā cōscientiæ tradit, veruntū recurrendum est ad Nauar. in Manu. c. 27. n. 280. Sed an Iudex ē q̄ in propria cōscientia sciat rē aliter se habere, tñ vti persona publica debeat sīn acta, & probata condemnare, vel absoluerē, vid. D. Thom. 2. 2.
- 65 † Præterea Iudex dolosus non dī, nec baraterius quò ad forum fori, qui facit, aut accipit qd ei à iure, aut à consuetudine, vel à Principe permittitur, sicut alijs suis antecessoribus permīssum fuit, nā in sindicatu excusatur, Ant. Rondinel. de sindic. offic. n. 125. vers. quod si iudicare, Ioseph Cuman. eo. tract. c. 17. n. 76. vers. & si aliter, car. 141. Caualea. decis. 28. n. 17. 62. 63. in 2. par. & faciunt quæ in proposito dixi sup. in 4. par. n. 134. 135. & seq. vsq; ad n. 155.
- 67 † Barattaria verò dī quādo Iudex aliquid petit indebitum, vt iustitiā faciat, Amad. de sindic. n. 165. & licet fiat iustitia, tñ per illicita media deuenitur ad eā, & finis causa est lucrū, Rondinel. de sindic. n. 55. 56. & seq. Carpa. sū per statu. Mediol. c. 41. uol. 2. in verb. Barattaria. sed finis iustitiæ est vnicuiq; ius suū tribuere, §. 1. Instit. de iust. & iur. Put. in verb. Barattaria, c. 1. n. 7. & in materia barattariæ vi. q̄ §. sequuntur, & Marc. decis. 684. ubi quando per sordes iudicare dī.
- 68 † Nec Iudex tenetur de gestis factis per suū antecessorem, uel successorē, l. puidendum. C. de decurio. lib. 10. Bertaz. in ver. officia-

- lis successor. car. 469. intellige nā ab antecessore aliquid mali cōsp-
tū fuit, & exequutum per successorē Prætorē, vel Prætor incēpit,
& successor finivit; nā quilibet tenetur pro suo facto, & pro sua cul-
pa, vt dixi § in 4. par. † Sed omninō Potestas tenetur si permittat il-
los de sua familia vendere fumum ipsius officij, vt qñ promittitur
bona, & prompta expeditio, & hac de causa famuli, vel alij faciunt
sibi dare aliquid, fortē dicunt, p gratificando Iudice, & hinc legiē
apud Platinā in vita Pontiani Pontificis, Alexandrū Imperatorem
iussisse mori colligatum ad palū quendam nomine Turinū, qui hoc
modo accipiebat munera à subditis Imperatoris, prædicans se esse
magnum apud Imperatorē, & ita traditus fuit igni, immo fumo, cla-
mante preconē, FUMO MORITVR, QVI FVMVM VENDIDIT. quod
est notandū, & facit contra illos, qui decipiunt carceratos, de quib⁹
iā dixi in 2. par. sub n. 19. de quib⁹ ē loquitur D. Menoc. de arb. iud.
- 70 cas. 3. 42. 343. & verē isti vnā cū Iudice (si est parriceps) seuerē pu-
niri debent. Clar. §. si. q. 87. ver. Hæc aut omnia, in fi. Put. in d. verb.
Barattaria, c. 1. dicens in quadruplū restitutionē faciendā, per l. 1. ad leg.
Iul. repetun. Et ad Barattariā redeundo, illa probatur ē per te-
stes inhabiles, ex quo occultē fieri solet; sic Mascar. de probat. cōcl.
- 71 165. & 166. & 43. † Similiter qñ Iudex à sindicatu fugeret, vel ab
officio, quia se reum faceret, & haberetur pro confesso, & conuicto,
vt in l. 3. C. de assessor. & hoc in casu iuramento quærelantiū standū
est no. glo. in § necessitatis, in Auth. vt Iudic. sine quoquo suffrag. &
pceditur sine libello, Rondinel. eo trac. n. 105. 106. 107. & seq. Put.
vbi §. c. 1. n. 2. intellige tñ de malo Iudice, nā bonus Iudex videns si-
bi magnam parari persecutionē, ad quā ferendā vires suæ non suffi-
ciunt pp aduersarios valdē potentes, non est culpandus, si suæ saluti
consulat; fuga enim sola nō arguit indistinctē dolū, neq; barattariā,
nisi alia concurrāt, & in crimine barattariæ pœnitentia locum non
habet. Put. de sindic. d. c. 1. n. 3. cū ipso facto baratterij notam infamię
incurrant, & in pœnā incidant, immō solū accipiendo pœcuniam
antēq; barattariā cōmittant, & si pœniteant, non euitant pœnā, sī
Bal. in l. generaliter. §. 1. ff. de calumniat.
- 72 † Verū de negligentia immodica Iudicē teneri, ac de lata culpa in
criminalibus causis nō ambigitur, dummodo allegans probet cōclu-
denter, alioquin talia in dubio non psumuntur. l. 2. ff. si quis cautio.
Angel. in l. si damnū. §. 1. ff. de pecul. & Mascar. cōcl. 1093. n. 2. §. 8.
& 9. dicit negligentia directē per testes probari non posse, sed indi-
rectē;

- rectè: & testes cōcludere ad instar negatiuæ, videl. talis Iudex non fuit diligens, quia talia facere poterat, atq; tenebatur rōne officij; quæ tñ non fecit, vel facere recusauit. Iudex verò de negligētia, aut magna, uel lata culpa in criminalibus teneretur, si volu prætibus deditus parū statuta, procellus, & iura videret, adq; studia minimè incumberet, vel fidē ignaris, & uitiosis daret. † Qm̄ Iudicis industria dē electa, & alteri cōmitti non debet; ut dixi in 1. par. sub n. 263. Rōdinel. eo. trac. n. 85. per rex. in auth. ut nullus Iudic. §. 1. tenetur enī ipsum facere cū possit, & prudenter, amoto iusto impedimento, vel circumscripta consuetudine, alioquin si p̄ alium malè agit, tenetur ēt ad damna, & interesse parti læsæ. Put. eo. trac. in uerb. Negligētia. & in uerb. Culpa, & alibi; & non solū tenetur in committendo, uerū ēt in omittendo; m̄ D. Farinac. in tit. de delic. q. 18. n. 22. & 23. alleg. Tiraq. trac. de pēn. temper. causa. 44. n. 23. & Rol. conf. 64. n. 4. & seq. uo. 3. quod uerū si dolo, aut per latā culpam omisit per supradicta; nam in Iudice intelligere debemus illā negligētiā esse damnosā, q̄ dolo proxima apparebit, Amad. eo. trac. n. 69. ubi allegat Bal. in §. p̄fici ci. q. 9. ff. de offic. p̄f. Put. d. uer. Negligētia. c. 1. n. 15. Bal. in l. si quādo, col. 1. C. de testa. Rondinel. d. trac. n. 14. §. 16. 17.
- 74 & seq. † At Iudex de negligentijs, & ignorātijs non crassis, nec supinis, nō tenetur de cōsuetudine; Amad. de sindic. n. 247. uid. Nauar. Manual. c. 17 n. 27. qui loquitur in foro interiori. Et Iudex etiā de negligentia redarguitur, quādo pōt causam expedire, & interim instantia labitur (nō obstante partis instantia ei facta, ut expediret causam) & expense currunt superflue, & damnosæ, secus si Iudex nō esset interpellatus bis, & ter, s̄m Bal. in c. 1. de milit. Valuas. per l. 4. §. Hoc aut iudicium. ff. de damn. infec. & per eundē in l. mancipia. d. ser. fug. Excusaretur ēt quando de legitimo impedimento constaret. Menoc. de arb. iud. cas. 118. alioquin dē denegare iustitiam, Put. d. trac. in uer. Negligentia, c. 1. n. 1. 2. & 3. Doc. in l. properandum. §. sin autem, de Iudic. Bal. in l. 1. §. Magistratus. de Magistrat. conuenien. & circa instantiam tūm in causis ciuilibus, tūm in criminalibus, vid. Asin. in sua prac. §. 2. c. 16. per tor.
- 75 † Potestas pro familia sua duplici modo (sed diuersimodē) tenetur in sindicatu, ut ēt † dicam sub n. 154. ad cuius rei intelligentiā sciēdum est, q̄ aliqui sunt de familia Potestatis, ut sunt Vxor, filij, & serui, alij sunt quos secū ducit ratione officij, ut Assessores, Notarij, Bagicelli, & Nuntij, & huiusmodi, de quibus Put. d. trac. in uer. Testis.

66. si princ. primo casu Potestas tenetur exhibere familiam suam, si nunciat in iudicio, vel si promittit ab initio officij aliquid pro eis, aut sol-
 67. overe iudicium, vel eos sistere, vt colligitur a Put. in verb. familia-
 rium. ff. de iur. iur. l. 1. §. 1. n. 16. & 17. & c. 4. sub n. 1. qui Potestas in casu
 solendi libetant, semel exhibendo. l. 1. §. familia. ff. de publica. Sed ex-
 68. ceptum si notum culpa sit in iudicio, ar. reg. culpa caret, de reg. iur. &
 69. item Put. c. 3. n. 16. Verum si promittit prestare toties quousque, iusti-
 70. ficat, aut ter exhibuerit. l. si finita. vbi Ang. ff. de damn. infec. &
 71. dist. 1. in 2. par. n. 180. 181. & seq. & de hac presentatione Put. vbi
 72. sic. 4. in princ. & 7. dicat sub n. 211. & talis promissio intelligitur facta
 73. sub pro causis secutis durante officio, non aut ante, vel post, qd non
 74. par la 1. & ibi Doc. ad leg. Iul. repet. n. & pro causis ciuili fr. interatis.
 75. p. not. in c. cu ad sedē. de re iud. spol. latē Rondinel. d. tract. n. 71. q.
 76. 8. ait qd ante iudiciū famulus dimitti non debet, & si potestas
 77. promissio de iudicio facta, & iudiciū soluendo, tenetur si non repre-
 78. sentat famulū ob delictum contumacē, quando sciens vsus est opera
 79. malorū hominum. ar. l. 1. ff. fur. aduer. Nau. ita tenet Put. in d. c. 3. n.
 80. 27. non famulus cu esset vir probus extiterit prouocatus, & pro-
 81. uocatio honoraria, vel esset deliquisse comigerit; Nā Potestas ad sui
 82. excusationē de hoc docere potest, si illum nō presentat, sū Put. ibi.
 83. Honor enim, Laus, Gloria, & Fama, nullo modo sunt negligenda, de
 84. quibus plura dicit Lud. Carbo. in suo tract. de om. rer. restitu. quest.
 85. 16. per tot. Vā si prouocatio principalem excusat, vt dixi in 4. par. n.
 86. 79. cum seq. multo inagis fideiusorē. c. accessorium. de reg. iur. in 6.
 87. l. cu prioris. c. o. tit. Verū si ratione officij Potestas bānuit famu-
 88. lum, tenetur, quia necessitate officij fecit, Put. d. c. 3. sub n. 21. Nē
 89. teneatur et 7. si pro familia promiserit, si fuit in culpa, vel parti-
 90. cipauerit de delicto famuli, l. qui occidit. §. in hoc qui q. ad leg.
 91. Aquil. Put. d. c. 4. sub n. 1. & 5. In istis de veris casu de iure ordi-
 92. nario Potestas tenetur pro causis exhibere, & quod non promiserit,
 93. quādo ex causa officij deliquit ar. l. 1. §. familia. ff. de publica. & d. l. 1.
 94. ad leg. Iul. repet. n. & ibi in p. 1. d. c. 3. n. 21. cum c. 1. tenet; Put.
 95. d. c. 3. n. 21. similiter c. 3. sub n. 1. & 2. vbi per tota hanc l. ma-
 96. hoc prebet. & si Rondinel. d. tract. n. 71. q. 8. & per totū nō te-
 97. netur nisi pro causis secutis durante officio, si scilicet tenet. & si
 98. de re iud. spol. latē Rondinel. d. tract. n. 71. q. 8. & ibi tenet. & si
 99. de re iud. spol. latē Rondinel. d. tract. n. 71. q. 8. & ibi tenet. & si
 100. de re iud. spol. latē Rondinel. d. tract. n. 71. q. 8. & ibi tenet. & si

pulosa inquisitione in iudicatu, alioquin necius colligit si oportet, auctoritas iudicū deprimeretur, atq; vilesceret, & iustitiam ex-
 plo p̄decessorum lento gradu, iustit̄ a patib; administraretur, ut p̄
 Gramat. conf. 54. n. 5. Ab omnibus tñ iudicibus probis, & p̄fatis
 abhorretur officia illa, in quibus de more subditi quare
 phant cōtra Prætores. ad supradicta vid. Baiar. ad Clar. q. 3. res. 12.
 Iudex. n. 38. & 39. Sed nimirū quia Iudices, & Prætores in ex-
 do officium suū inter partes diuersas, sūt tanq̄ scopulū, si quis
 p̄fessim officiales exteri, qui radi et pareat, et nō habent in p̄u-
 uincia, vbi iūs dicunt, sed amicitias falsas donec fortuna deridat, & q̄
 corrigunt, & castigant nulla habita acceptione personarū multum
 odia incurrunt, & ab amicis, & p̄p̄inquis odentium persequuntur,
 vt in multis partibus multos experientia docuit, abiq; aliena fide,
 ita dicit Boliā in tit. de offic. corrupt. pecun. n. 35. & melius Franc. To-
 tul. v. 6. n. 1. 2. & 7. 9. ac 10. & cū omnibus complacere neq̄
 multi falsi testes inueniuntur, ad vora accusatorum, qui iudici
 luminiatur, vt inquit Abb. in c. qualiter & quādo, il. 2. extra de accu-
 sat. refert Dulcet. de iudic. n. 26. quod quidē non sequitur vbi ca-
 nes funi ligantur, & oculus dñi equos pinguefacit.

79† Præterea Iudex excusatur a dolo ex quolibet causa, etiam si si re-
 ctæ intentionis sit, secus si male, & iniquus, sicut in tit. de i. i. res.
 Mediol. sub n. 19. Amad. d. iudic. n. 149. verū saluati. Titul. v. 6.
 7. n. 9 & 10. Et ideo aures D. Sindicatoris non sunt facillime p̄uoc-
 lantibus p̄bendæ, nisi contra illos Iudices, Prætores, Capitaneum, &
 huiusmodi, qui munere publico alijs p̄sunt, & partialitates car-
 sant, conuēiulas fouent, & lucti sunt auidi, ac participes, sed in do-
 bio hæc nō p̄sumuntur, nisi p̄bentur, per l. meriti. d. ff. pro soc. P̄uoc-
 significatores debent bene aduerrere fallacias, calliditates, in p̄uoc-
 ras, fraudes, nialitias, & machinationes, ac persequuntur, et quæ sunt
 p̄parari contra Prætores, & Iudices, & harum mōdū declarat
 Cagnol. in l. fraudis interpretatio, sub n. 5. de reg. iur.

80† Fraudem, ait, p̄p̄e, & quando simulatur permillum, & re vera
 agitur prohibitum, in l. si tu tit. si de feud sue. c. 1. nouer. etac l. 10.
 & agnat. in §. si mulierum vbi dicit, q̄ cū nō simulatio sit de permillum,
 non vitio, quia cū de permillum ad permillum, Item quando quis sit
 per p̄uoc- huiusmodi, & inuenit et quæ simulatio, & ita quādo prohibi-
 bitus sit etiam frater vendendo quod p̄uoc- dicitur, & acceptum p̄-
 crimine a Vulp. in tit. de edil. edic. in l. 1. per totum illū ut & si quis sit

per

per eum qui ad deceptionem alterius, aut sui commodum, aut verum, aut falsum exprimit. Bertaz. zol. conf. 374. n. 3. & fraus ponitur inter casus difficultis probationis, Crauet. conf. 143. n. 12 quem alleg. Menoc. de arb. cas. 116. n. 1. 5. vbi ponit ea, quæ sunt difficultis probationis, vt ætas, filiatio, partus suppositus, simulatio contractus, iudicium capriuitatis, adulterium, symonia, fraus, furtum nocturnum, adde, & omnia alia delicta nocturna, tractatus, matrimonia clandestina, merus, animus, & voluntas; Sed tortura non sic, quia iudicialiter pluribus interuenientibus fit, nisi Iudex velit contra conscientiam auxiliari Nocenti, quia Beruarij stant foris (vt audiui) & de ijs oibus læp Mascari, passim in suis cõclus. materia verò fraudis odiosa est, ideoq; de ea clarè constare debet Mascari. concl. 1175. n. 15. tom. 2. & concl. 815. tom. 1. Menoc. de præsumpt. lib. 5. præsumpt. 3. lib. 4. præsumpt. 81. n. 29. vbi in dubio fraudem non præsumi, nisi in Egipcicis, seu Cingaris, balatronibus, lenonibus, Meretricibus, mimis, cantoribus platearum, nautis, cauponibus, stabularijs, de quib; apud Orat. & huiusmodi, & potest probari etiã per coniecturas, & p̃sumptiones verisimiles, iuxta qualitatem personarum, sed probatio per coniecturas, & p̃sumptiones cessat, si incontinenti oblatae sint probationes, ab eo qui fraudem probare dixit Menoc. lib. 2. præsum. 47. n. 1. & multa collige à Mascari. q. 814. & 815. nisi polita fuerit clausula, non se altringendo, de qua per Bar. in l. Diuus, & ibi Doc. de re iud. Bal. in l. non ideo C. de liber. cau. Abb. in c. dilecti, n. 16. & ibi apoful. in ver. non se altringens, de re iud. Marant. in 6. par. actu 1. Pap. in formul. lib. & c. in act. real. glo. nō se altringens. Vital. trac. Clausul. libe. lo. fo. 703. & nō semper, q; fraudatores acrius sunt puniendi, quā fures, vt inquit Bar. ad Clar. q. 83. n. 13. & iura inueniuntur deceptis, & nunquā de capientibus, vt ff. de pig. act. l. si rem. §. omnia pecunia, l. l. si. Hinc et quid p̃ multos annos factus certus de pelui, & vreo ar. cretis mihi furans, obtinui ab emente; fallacia autē descendit à verbo falso, qd est de pere aliquo, Cagnol. in d. l. fraudis, n. 5. de rep. iur. & de his per Nauar. Manual. cõfessic. 17. n. 177.

Calliditas vero, & astucia idem sonant, & ad ingenium referuntur, sed calliditas, quæ est remota à iustitia, calliditas potius, quā sapientia est appellanda Cic. de iust. lib. 1. Et veritas est cuius mēa celeriter velitat idem Cic. Machinatio autē est ars ad decipiendum veritas, aut falsitas, l. 5. ff. de dol. sic Cagnol. sub d. n. 5. & est inuentio mala contra aliquem animo doloso, & iniuste conpolitā,

quæ quidem probatur, sicut de fraude supra dictum est, vid. Berrazzol. conf. 374. & ibi addit, & etiam ibidem quid sit dolo, de quo sup. n. 31. & 70. & de dolo præsumpto apud Berrazzol. quod dicitur ff. de pos. & ex doctrina S. Thom. 2. 2. q. 1. 8. art. 8. colligitur de peccatis esse dolum; nam dolo quandoq; sit verbum, & appellatur fallacia, de qua sup. n. 31. quandoq; sit rebus tantum, & vocatur, fraud; Itaq; dolo genus est, & comprehendit tam circumventionem, quæ sit verbo tantum, quàm illam, quæ sit tantum facto, vel viro, modo: de ijs omnibus apud supradictos, & per Mascart. de probat. conclus. 531. & 532. ubi diffusissimè, sed dolo constituitur in animo, & animus ex facto percipitur, & facta sunt diuersa, quæ imperitissimi & imprudentissimos fallunt. l. 2. ff. de iur. & fact. ignor. In aliquibus excusatio tener, vt in iracundia repentina, in pronuntiatione, & in supplantationibus, in aliquibus non, vt in incorrigibili, in istis de iniquere, in casibus penarum (circumscripta necessitate) & inordinandi; vnde machinatio continet dolum verum ad decipiendum alterum. l. 1. §. dolum. ff. de dol. malo. Et dolo præsumptus dicitur, quando quis inuenitur lætus, & à lesione ipsa præsumitur dolo, tamen potest esse quod quis præter animi intentionem deperit. de hoc Berrazzol. d. conf. 374. n. 5. vo. 2. vbi, & de dolo, de fraude, fallacia, machinatione, & calliditate; & qui est solutus de hoc, semper est in dolo. l. semel. de reg. iur. Menoc. de præsumpt. l. 5. præsumpt. 3. num. 123. & ex qualitate facti, & personarum, dolo præsumptus colligitur, idem Menoc. de arbit. cas. 3. 8. & cal. 3. vbi iudicis arbitrio relinquitur, quando dolo præsumitur, & multos allegat Baiard. ad Clarum, in §. falsum, num. 253. an autem calliditas, fallacia, & machinatio idem sint, vide Decia. de delict. tom. 1. lib. 1. cap. 4. fol. 3. vbi etiam quomplex dolo sit, & de quid non omnia hæc sonant in deceptionem, licet per diuersa; vnde eundem effectum, & sub eadem dispensatione continentur. l. legora inutiliter. de adm. le. Nam hoc iure. ff. de val. liquam. l. 1. de impu. per huius ad l. 2. q. 1. cu. n. si nil. quia in eadem ratio, ibi idem: & vbi habetur effectus, de modo non cavetur per illud iura. Potremo impossita est quando puto venditur animal cum pro argento elatum, & compendiosius succedunt emptoris, & eos illecebrat, vt in l. 3. de ritu. sellu. D. Menoc. de arbit. coll. 133. Clar. quæst. 83. verum si quis impossitum, ubi narrat de quibusdam impostoribus, qui torquibus adulterinis decipiebant vulgares,

- qui postea iussu Senatus publicè fustigati fuerunt, & pariter acrius sunt puniendi impostores, quàm fures, sicut Io. Bapt. à S. Sever. in l. cunctos populos, col. 1. in vlt. repet. C. de sum. Trin. & fid. Car. quos zuntatores appellat, & sequitur Marf. in sing. 318. sui rogatus, Iacob. Nouell. in sua pract. & theor. ci. c. furtum, n. 25. quos adducit Baiar.
- § 1 ad Clar. q. 83. n. 13. † Nā permultis terminis indebitis, subdolisq; artibus vtuntur, qui proprijs passionibus ducti, & victi excecantur, & nō erubescunt, aut eos erubescere nō pudet, in decipiēdo Iudices, in machinando contra ipsos imposturas, & psecutiones toto posse, & ne detegant tractatus (vt plurimum) immiscuunt inter laicos aliquā personam Ecclesiasticam, vt in coniurationibus, & compositionibus, in quibus ad effectum vt Iudex laicus perquirēdo veritatem impedimentum inueniat, & obstaculū ob personam Ecclesiasticā, contra quam procedi non pōt per laicos Iudices, & vt vulgo dicitur, *inchiodano l'artiglieria*, & ab huiusmodi persecutionibus Deus oēs adiuvet, à fictisq; amicis nos defendat; † plus enim nocet lingua adulatoris, quàm manus interfectoris.
- § 3 † Hic quosdam casus fraudulentos ponā, vt Iudices magis cauti sūt, nam in iudicando, q̃ in indicando; Aded enim proclivius est decipiēdi viā eū falsis characteribus, litteris, & scripturis, ut vix Principes, & Reges caute sibi possint à falsarijs, vt 3. par. sub n. 102. dixi de illa muliere, q̃ binas cedulas falsas in iudicio exhibuit, & ex forma papiri, sigilli, & ceræ, quæ tunc tps in vsu non erant quādo vidēbantur subscriptæ, falsitas detecta fuit; & pro dolor, tot testamēta falsa, tot instrumenta, quæ nunq̃ fuerunt in rerū natura, tot epistolæ scriptæ fingunt, tot Principum rescripta, vt mundus totus ferē in discrimine ponatur à nefarijs hominibus, qui talia falsa componunt, & similē formam litterarum, & characterū manus, & scripturæ conficere sciunt, quare nimirū si ferē ubiq; sunt rigorosissimi ordines contra falsarios. † Itē in sacco mullionis sal immissum fuit eo inscio, & dū in publicā platea venditioni exposuit, accusatus fuit; verū cognitum fuit eū carere dolo postq̃ publicè exposuit, nam verisimile non fuit ipsum mullionē sal contra Decretū occultè exportare, & postea in publico venundare; nihilomin⁹ vexatus magnis impensis, & carcēratione, ignar⁹ cōtra quē se verteret, indebitē pass⁹ ē.
- § 5 † Quid de infelici astutia malignantium, qui arma prohibita in arca absconderunt, vel subtus cubili eorū inimicorum, & data notitia cugia, & visitatione facta, sclopisq; parvis repertis, & ob talē inventionem

nem dñs domus tortus, & diu in carceribus detentus, tandem innocēs repertus fuit, nō per purgationē torturæ, sed quia in capsula se lo peti repertū fuit sclopetum esse illi°, qui supposuit, qui caprus statim imposturā falsus est: similiter de altero, qui pugionē, seu stiletum, cuidā inimico accingi fecit, dū attentus sedēdo mimos audiret, sed iudicatum fuit nō esse in dolo, eūm talia armā prohibita palam nō deferantur, & quidē similes imposturæ ualde procliuēs sunt.

86 † Accedit de eo, qui pecuniā ab amico, sibi, traditam accepit, ut ad creditorē deferret, quā in proprium vsum cōuertit, fingens, incidisse in latrones, & plura vulnera sibi intulit nō leuia, multosq; accusauit, qui secretē sui erant inimici, & carceribus, expensis, & tortura vexari fuere ipse verō excusatus, tandē voluntate Dei falsus est suā

87 fraudem. † Et iste quidē nedum tenebatur, p illatis sibi vulnerib°, ac si alteri similia vulnera intulisset, ut p 10. And. ad spec. §. 1. vers. p̄libatum de p̄n. Peregr. de iur. filio. fo. nihi 105. Clar. q. 68. vers. seipsum occidere, & Gramar. decif. 44. Menoc. de arb. cas. 204. Catal. d. indic. sub n. 96. ubi multos alleg. præsertim Spec. in tit. de p̄n. §. 1. vers. secundo q̄ro. licet Decia. in materia statuti velic non reneri, nisi p̄na arbitraria, trac. delic. lib. 9. c. 4. n. 5. to. 2. & cū eotrāsit eo. op.

88 quæ mihi verior videtur. † Cū minus delinquitur in seipsum, q̄ in alium, sū leges ciuiles, nam alienorū membrorum nemo est dñs, s̄ suorum mēbrorum vsufructuarius, & regula loquitur per verb. videtur q̄ improprietatē demonstrat, ut in l. liber homo. ff. ad leg. aquil. Ultra q̄ in se peccans hoc modo p̄nas quodāmodo luit, secus in alium, sed maiori p̄na est plectendus pp̄ furtū, & quidē p̄na stellationat°, d. l. 1. de crim. stellio.

89 † De furibus tot sunt fraudes, quot sunt frondes arborum, de inuidis tot inueniunt, quot folia inuidiæ, de adulatoribus, tot, quot sunt cepæ, & earum corticulæ, de malignantibus magna quantitas, & de ribaldis non est numerus; Sed quid de illis, qui ad decipiendū Prætorē, afferunt inuoluerum p̄ceptorum (ut dī) magnum fastellū, & intus latet aliqua iniusta ordinatio, ut cū subscriptione aliarum pertranseat, & ab incauto Iudice subscribatur, quæ tpe sindicatus editur cū testibus, dicentib° Iudicē pecuniam recepisse pro hac subscriptione, eo quā viderint illi exbursare pecuniam ab illo, qui subscripam obtrunxit ordinationē, licet solutio quidē facta sit, sed alia de causa pro debita mercede?

90 † Quot ēt munera calumniōsi asserere solent fuisse missa ad Prætorē, quæ nunq̄ vidit, nec recepit, & propē ianuam Prætorij duo cerdo-

- nes, seu zauatini habitantes de eis testimonium perhibuere, dolus erat, nā ferens munera, detegebat ea in ingressu Prætorij, vt à zauatinis ad minus viderent, deinde simulabat sursum detulisse; at ita tim cū eis sub pallio absconditis exibat foras, & asserebat hilari aīo à Prætorē acceptū fuisse, quod verū non fuit, & tpe Sindicatus promouebant, ij pmeditatas quærelas, & detecta ab ipsis portatoribus fraude, Prætor incolūnis remansit, sed heu quot maligni spiritus, quot persequutores, & nisi grā Dei Iudices protegerētur, vix nullā calumniantium insidijs euadere posset, sed Deus malorum est vindex, eorūq; protector, qui rectē iustitiā administrant; scriptum est enim nunquā vidi iustum derelictū, nec iusto vnquam malignū tradē p̄ualuisse, vt not. Spec. in tit. de Aduoc. §. 5. vers. cōmendat autē, & §. 6. vers. nunquid. multa adhuc dici possent, quō ad ea sup quibus Iudex sindicari pōt, verū quia tā copiosē per Put. & alios scripta experiuntur, superflū duxi omnia aliorum rescribere, & quæ hic desunt inueniēs infra in glossū per for. libell. p̄uentorij.
- ¶ Nunc de mūnere, & officio D. Sindicatoris dicturus, in primis sciēdum est, qd carere debet omni vitio, qui in alterum paratus est dicere. l. iustas. C. de iur. sisc. ¶ Vñ non creditur ei, qui dicit habere bonā intentionem, si male agit, & lucē odit, Luc. 11. Debent Sindicatores esse zelo iustitiæ freti, non autē pecuniæ, & sanguinis Iudicum auidi, ne amittant in vno mense, quōd sudore per tantū tps acquisierunt. At malē res moderantur ab illis, qui nunquam Sindicatui subiecti fuerunt, sicuti male iuber, qui prius parere non didicit.
- ¶ Habent Sindicatores merum, & mixtū imperium in officiales, Put. de sindic. in verb. Iudices ad sindicatum. c. 1. n. 9. Bart. tract. de iurisd. col. penul. Rōndinel. de sindic. n. 184. Debeit barna emittere in locis consuetis cum termino peremptorio ad q̄relandum, iuxta morē solitū, & prout dictum est, & Sindicator non habens facultatem expressam in diplomate, non pōt arctare tale tps, neq; prorogare, cū sit à iure limitatum cum ministerio hominis, Bar. in l. secunda, de re iud. sequitur Put. in verb. officialis. c. 6. n. 2. sed ferē vbiq; sunt statuta, & ordines formā certam tradentes, tam circa tēpus, q̄ circa modū q̄relandi. Formatur in super inquisitiō gñalis, de cuius formā plenē per Amadeo. tract. à n. 4. cū mult. seq. in qua narrantur omnia quæ omittit, & cōmitti p̄nt ab officiali in officio, de quibus 7. in gloss. super libell. p̄uentorio, licet hodie s̄m aliquos baninum sufficiat p̄ dicta inquisitione gñali, sed quicquid sit officialis debet respondere

- damnum pariat, vel alieno odio grauet, iuxta l. sancimus. C. d. pen.
 99 l. si quis de inoff. testa. † Erga verò probos Iudices (de quibus
 bene audiuit ab extra) mitè non seuerū, sed dulcè, ac benignum se p-
 bere debet, refrenans rabiè malignantium, & eorum circuitibus viā
 præcidendo. Ceterū contra iniquos, & pteratos Iudices, quos ma-
 los, ac malæ intentionis esse audierit, debet esse rigorosus, vt quod
 in personā aliorum ipsi egerint, in seipso seruati nō mirentur, & in
 futurum discant. l. i. ff. de ijs, qui sunt sui, vel alij iur. vt. contratio-
 rum eadem sit disciplina, l. i. ff. quod quisq; iur. Damiani. reg. 53.
 100 † At stante bona voce, & fama Iudicis probi, saltem in gñe, statim
 concipitur mala psumptio contra quærelatores; & eo magis contra
 101 solitos quærelare reg. semel malus; † quia calumniare solitus sem-
 per calumniosus præsumitur, Menoc. de præsum. præsum. 2. l. n. 4. &
 5. præcipud quādo tamq̃ calumniosus aliàs condemnari fuerunt, fa-
 cit tex. in l. Athletas. §. calumniator, & ibi glos. ff. de ijs, qui infā. ir-
 102 rog. & tot. tit. C. de infam. Peregr. de iur. fisc. tit. 1. n. 2. † & quære-
 lantes officialē, & succumbentes appellātur infames, qui quærelam
 infamatoriā iustificare nequeunt, Boll. de offic. corrup. pecu. n. 3. vbi
 et dicit huiusmodi calumniatores pœna capitali puniri debere, idē
 in tit. de senten. n. 29. & est co. op. de qua testatur Abb. in C. Testimo-
 nium, col. 5. extra de Test. Dulcet. de iudic. n. 22. & 23. vbi etiam in
 confiscatione honorū, in damnis expensis, & interesse, Menoc. d. arb.
 103 cas. 32. vbi pulchrè cōtra hos calumniatores loquitur, † qui non
 probant cōtenta in quærela in totū, succumbere dñr, et q. in parte
 probent, & sunt puniēdi, Bar. co. approbatus in l. denuntiasse. §. quid
 tñ, vbi distinguit ff. de adult. Clar. q. 62. vers. dixi, Rondinel. de iudic.
 n. 66. & seq. & hic nota † & tene perpetuò menti q. si quis quæ-
 relat Prætorē, & dicat aliquid cōmississe, vel omisisse culpa, dolo,
 vel baratariā, in contemptū ordinum, vel aliter, ex quibus qualita-
 tibus infamia Iudex, aut Prætor grauetur, q. expedit p̄bare in spe-
 cie oēs has qualitates, vt pulchrè sentit Menoc. loc. cit. cas. 322. vi. †
 104 n. 179 in fin. † Nam qui se fundat in aliqua qualitate, illā probare
 debet, vt dixi §. in 4. par. sub n. 3. §. 36. cum mult. seq. est tex. in l. ha-
 bear, in princ. ff. de insti. act. l. denuntiasse. §. i. de adult. & debet p-
 bari qualitas, tā in agendo, q̃ in excipiendo, Plot. in l. si quando, n.
 354. & seq. C. vnde vi. Nam stare pōt, q. Prætor cōmiserit, vel omise-
 rit id, de quo imputatur, sed non cū illa mala qualitate in quærela
 deducta, quo casu est omninò absoluendus, vt p. Ias. in l. 3. col. 3. se-
 cundo

cundo not. de leg. primo. Hip. sing. 587. incip. qualitas, & in prac. §. qm̄, sub n. 61. in fin. Bal. conf. 43. 1. vo. 4. Cēpol. conf. crim. 36. incip. esto quod in actis, Rol. conf. 45. n. 1. t. cū plur. seq. vol. 3. Socin. sen. cōf. 36. vo. 2. Tob. Non. conf. 98. n. 1. & 2. Monticell. reg. 1. n. 36. Cēphal. cōf. 230. n. 28. lib. 2. & alios adducit Farinac. de inquisitio. q. 1. n. 28. vbi n. 24. infert ad multa. Primò, q si delictum dicatur inquisitione, aut quærela cōmissum ab vna persona, & probatur de alia, sequi debet absolutio, p d.l. denuntialle. §. quid tamen. Secundò infert, q si mandatus est inquisitus tanq̄ principalis, nō punitur, Io: Monac. in reg. qui per aliū, facit Marf. prac. §. & quia, n. 15. Clar. q. 3. 1. ver. sup quibus, vbi, idē si principalis inquiratur de auxilio. Tertio, infertur idem vtrūq. si mandans inquiratur de consilio, & econtra, Bal. in l. hęc verba. ff. de ijs, qui no. infa. Alex. conf. 128. vo. 4. Ruin. conf. 6. n. 7. vo. 5. Quartò infertur, q si in inquisitione pponatur vnum delictū, & probetur de alio, de probato non pōt sequi condemnatio, Bosl. in tit. de inquisitio. n. 82. quæ op. est magis co. sm̄ Farinac. n. 27. infert, vid. 7. n. 85. Quintò, q si in quærela fuerit deductus dolus, & solū iustificetur de culpa, nō potest puniri, per Bal. in d. conf. 43. 1. vol. 4. & Olasc. conf. 65. vo. 43. cum alijs per Farinac. adduc. d. n. 28. Sextò infertur, q si in quærela sit deductū rps, locus, & mensis, & non cōstet, quærela nō substat, sed debet absolutio sequi, Bar. in l. Pan-tonius. §. 1. col. 1. ff. de acq. Hier. Gomez. tit. qualiter formetur accusatio, n. 2. & de ijs apud Mascar. de probat. concl. 28. & per multas alias concl. tandē hæc cessare limitat idem Farinac. n. 32. quando in
105 sine quærela adest clausula, super quibus omnibus, & singulis annexis, petijt sibi ius, & iustitiam ministrari: de qua clausula Dec. in c. cū dilectus, de or. cogn. Fely. in c. ex parte, n. 46. extra de rescrip. Clar. q. 12. vers. sed quid si accusator, Blanc. prac. crim. §. visis indi-tijs, n. 100. Idem qm̄ Sindicator procederet sola facti veritate inspe-cta, Farinac. n. 33. Bart. in l. Emilius. ff. de minor. vel adest clausula, omni meliori modo, vel, nō se astringens, de qua 7 dixi, & de ijs vid. Gomef. de delic. qualiter formetur accusatio, n. 4. §. 6. & seq. & oēs quos Farinac. adducit à d. n. 24. vsq; ad n. 40. Verū quicquid sit inter priuatum, & priuātū, secus inter priuatum, & iudicē, per ea quæ 7 dixi per doctrinam Bal. co. receptā, in d. l. denuntialle. §. quid tamē
106 de adult. 7 Et si virtute dictarū clausularum in fin. positarū, quæ-relans non esset condemnandus tanq̄ calumniolus succumbēs, hoc non procederet si petijset Prætorem carcerari, vel corporaliter pu-niri,

- de iur. nat. gen. & ciuil. §. ex non scripto, & multò magis quando per supremos Magistratus ita seruatum fuit, vt in magna Vicaria Neap. in Ro. Curia, & huiusmodi. §. 1. 2. & 3. Instit. de iur. nat. gen. & ciuil. Ergo dolus, vel barattaria debent esse fundamētum intentionis querelantium, vt 7, vt no in auct. de non alie. vel permut. reb. Eccles. 7 &
- 63 oīum memoriam habere est magis diuinū, q̄ humanum, sicut ē in nullo deficere, vt p Put. in ver. Iudex malè iudicans. c. 2. n. 3. vbi pulchrè loquitur. † De dolo Iudex tenetur, quādo scienter iniustitiā facit. l. 1. l. si duo, & l. si ff. de dol. nec valeret statutum dicens, Iudicē non teneri de dolo, Bal. in l. cū necessitatē. C. de fideicom. & p̄textu autoritatis magnæ dolus nō excusatur in lēione graui, sec⁹ in modica, Bal. in rubr. C. de pēn. iud. qui malè iud. sub n. 2. Bart. in l. in venditione. §. si quis, sub n. 5. ff. de bo. autho. iud. possid. & Bal. in rubr. C. de pēn. iud. qui malè iud. vbi autoritas libera non excusat Iudicē mala voluntate iudicantem, & ad p̄dicta vi. tex. in l. illicitas. §. veritas, de offic. p̄s. Put. in verb. iudicare, c. 3. nu. 19. & multò minus excusaretur si contra cōscientiā iudicaret, vt sapiūs dixi, vid. Bal. in l. de eo. n. 5. & 11. C. de p̄n. iud. qui malè iud. vbi differentiā conscientiæ tradit, veruntū recurrendum est ad Nauar. in Manu. c. 27. n. 280. Sed an Iudex ē q̄ in propria conscientia sciat rē aliter se habere, tñ vtī persona publica debeat sū acta, & probata condemnare, vel absoluerē, vid. D. Thom. 2. 2.
- 65 † Præterea Iudex dolosus non dī, nec baraterius quò ad forum fori, qui facit, aut accipit qd ei à iure, aut à consuetudine, vel à Principe permittitur, sicut alijs suis antecessoribus permillum fuit, nā in iudicatu excusatur, Ant. Rondinel. de sindic. offic. n. 125. ver. quod si iudicare, Ioseph Cuman. eo. tract. c. 17. n. 76. ver. & si aliter, car. 141. Caualeca. decis. 28. n. 17. 62. 63. in 2. par. & faciunt quæ in proposito dixi sup. in 4. par. n. 134. 135. & seq. vsq; ad n. 155.
- 67 † Barattaria verò dī quādo Iudex aliquid petit indebitum, vt iustitiā faciat, Amad. de sindic. n. 165. & licet fiat iustitia, tñ per illicita media deuenitur ad eā, & finis causa est lucrū, Rondinel. de sindic. n. 55. 56. & seq. Carpa. sū per statu. Mediol. c. 41. uol. 2. in verb. Barattaria. sed finis iustitiæ est vnicuiq; ius suū tribuere, §. 1. institu. de iust. & iur. Put. in verb. Barattaria, c. 1. n. 7. & in materia barattariæ vi. q̄ sequuntur, & Marc. decis. 684. ubi quando per sordes iudicare dī.
- 68 † Nec Iudex tenetur de gestis factis per suū antecessorem, uel successorē, l. puidendum. C. de decurio. lib. 10. Bertaz. in ver. officialis

- lis successor. car. 469. intellige nā ab antecessore aliquid mali cōsp-
 cū fuit, & exequutum per successorē Prætorē, vel Prætor incēpit,
 & successor finiuit; nā quilibet tenetur pro suo facto, & pro sua cul-
 59 pa, vt dixi § in 4. par. † Sed omninō Potestas tenetur si permittat il-
 los de sua familia vendere fumum ipsius officij, vt qñ promittitur
 bona, & prompta expeditio, & hac de causa famuli, vel alij faciunt
 sibi dare aliquid, fortē dicunt, p gratificando Iudice, & hinc legi-
 apud Platinā in vita Pontiani Pontificis, Alexandrū Imperatorem,
 iussisse mori colligatum ad palū quendam nomine Turinū, qui hoc
 modo accipiebat munera à subditis Imperatoris, prædicans se esse
 magnū apud Imperatorē, & ita traditus fuit igni, immo fumo, cla-
 mante preconē, FVMO MORITVR, QVI FVMVM VENDIDIT. quod
 est notandū, & facit contra illos, qui decipiunt carceratos, de quib⁹
 iā dixi in 2. par. sub n. 19. de quib⁹ ē loquitur D. Menoc. de arb. iud.
 70 cas. 3. 4. 2. 3. 43. & verē isti vnā cū Iudice (si est particeps) seuerē pu-
 niri debent. Clar. §. si. q. 87. ver. Hæc autē omnia, in si. Put. in d. verb.
 Barattaria, c. 1. dicens in quadruplū restitutosiendā, per l. 1. ad leg.
 Iul. repetun. Et ad Barattariā redeundo, illa probatur ē per te-
 stes inhabiles, ex quo occultē fieri solet; sic Masc. de probat. cōcl.
 71 165. & 166. & 453. † Similiter qñ Iudex à sindicatu fugeret, vel ab
 officio, quia se reum faceret, & haberetur pro confesso, & conuicto,
 vt in l. 3. C. de assessor. & hoc in casu iuramento quærelantiū standū
 est no. glo. in § necessitatis, in Auth. vt Iudic. sine quoquo suffrag. &
 pceditur sine libello, Rondinel. eo trac. n. 105. 106. 107. & seq. Put.
 vbi §. c. 1. n. 2. intellige tñ de malo Iudice, nā bonus Iudex videns si-
 bi magnā parari persecutionē, ad quā ferendā vires suæ non suffi-
 ciunt ppaduersarios valdē potentes, non est culpandus, si suæ salutē
 consulat; fuga enim sola nō arguit indistinctē dolū, neq; barattariā,
 nisi alia concurrāt, & in crimine barattariæ pœnitentiā locum non
 habet. Put. de sindic. d. c. 1. n. 3. cū ipso facto baratterij notam infamię
 incurrant, & in pœnā incidant, immō solū accipiendō pœcuniam
 anteq̃ barattariam cōmittant, & si pœniteant, non euitant pœnā, sñ
 Bal. in l. generaliter. §. 1. ff. de calumniat.
 72 † Verū de negligentia immodica Iudicē teneri, ac de lata culpa in
 criminalibus causis nō ambigitur, dummodo allegans probet cōclu-
 denter, alioquin talia in dubio non psumuntur. l. 2. ff. si quis cautio.
 Angel. in l. si damnū. §. 1. ff. de pecul. & Masc. cōcl. 1093. n. 2. §. 8.
 & 9. dicit negligentia directē per testes probari non posse, sed indi-
 rectē;

- rectè: & testes cōcludere ad instar negatiuæ, videl. talis Iudex non fuit diligens, quia talia facere poterat, atq; tenebatur rōne officij; quæ in non fecit, vel facere recusauit. Iudex verò de negligētia, aut magna, uel lata culpa in criminalibus teneretur, si volu ptatibus deditus parū statuta, procellus, & iura videret, adq; studia minimè in-
- 73 cum beret, vel fidē ignaris, & uitiosis daret. † Qm̄ Iudicis industria dī electa, & alteri cōmitti non debet; ut dixi in 1. par. sub n. 263. Rōdinel. eo. trac. n. 85. per tex. in auth. ut nullus Iudic. §. 1. tenetur enī ipsum facere cū possit, & prudenter, amoto iusto impedimento, vel circumscripta consuetudine, alioquin si p alium malè agit, tenetur et ad damna, & interesse parti læsæ. Put. eo. trac. in uerb. Negligētia. & in uerb. Culpa, & alibi; & non solū tenetur in committendo, uerū et in omittendo; m̄ D. Farinac. in tit. de delic. q. 18. n. 22. & 23. alleg. Tiraq. trac. de pen. temper. causa. 44. n. 23. & Rol. conf. 64. n. 4. & seq. uo. 3. quod uerū si dolo, aut per latā culpam omisit per supradicta; nam in Iudice intelligere debemus illā negligentiam esse damnosam, q̄ dolo proxima apparebit, Amad. eo. trac. n. 69. ubi allegat Bal. in §. p̄fici fci. q. 9. ff. de offic. p̄r. Put. d. uer. Negligētia. c. 1. n. 15. Bal. in l. si quādo, col. 1. C. de testa. Rondinel. d. trac. n. 14. 15. 16. 17.
- 74 & seq. † At Iudex de negligentijs, & ignoratijs non crassis, nec supinis, nō tenetur de cōsuetudine; Amad. de sindic. n. 247. uid. Nauar. Manual. c. 17 n. 27. qui loquitur in foro interiori. Et Iudex etiā de negligentia redarguitur, quādo pōt causam expedire, & interim instantia labitur (nō obstante partis instantia ei facta, ut expediret causam) & expensæ currunt superfluas, & damnosæ, secus si Iudex nō esset interpellatus bis, & ter, sm̄ Bal. in c. 1. de milit. Valuas. per l. 4. §. Hoc aut iudicium. ff. de damn. infec. & per eundē in l. mancipia. d. ser. fug. Excusaretur et quando de legitimo impedimento constaret. Menoc. de arb. iud. cas. 118. alioquin dī denegare iustitiam, Put. d. trac. in uer. Negligentia, c. 1. n. 1. 2. & 3. Doc. in l. properandum. §. sin autem, de Iudic. Bal. in l. 1. §. Magistratus. de Magistrat. conuenien. & circa instantiam tūm in causis ciuilibus, tūm in criminalibus, vid. Asin. in sua prac. §. 2. c. 16. per tot.
- 75 † Potestas pro familia sua duplici modo (sed diuersimodē) tenetur in sindicatu, ut ē dicam sub n. 154. ad cuius rei intelligentiā sciēdum est, q̄ aliqui sunt de familia Potestatis, ut sunt Vxor, filij, & serui, alij sunt quos secū ducit ratione officij, ut Assessores, Notarij, Bagicelli, & Nuntij, & huiusmodi, de quibus Put. d. trac. in uer. Testis.

¶ In princ. primo casu Potestas tenetur exhibere familiam suam, si
ita est de iure, vel si promisit ab initio officij, aliquid pro eis, aut sol-
uere iudicium, vel eos sustinere, vt colligitur a Put. in verb. familia-
videtur familia. c. 3. n. 16. & 17. & c. 4. sub n. 1. qui Potestas in casu
suscipiendi liberatur, semel exhibendo. l. 1. §. familia. ff. de publica. Sed ex-
citantur si non in culpa ille fugerit, ar. reg. culpa caret, de reg. iur. &
76 talis est regula viro bonæ fidei casus fuit, fortiter non imputatur
idem Put. d. c. 3. n. 26. Verum si promisit prestare toties quonies, sus-
cipi non debet, nec tenetur exhibere. l. si finita. vbi Ang. ff. de damn. infec. &
dicitur laud. in 2. par. n. 18. & 181. & seq. & de hac p[re]sentatione Put. vbi
77 in princ. & §. dicā sub n. 2. 1. & talis p[re]missio intelligitur facta
sola pro causis secutis durante officio, non aut ante, vel post, qd non
parla 1. & ibi Doc. ad leg. iur. repetit. n. & pro causis civilib[us] int[er]tatis.
¶ Nota in c. cū ad sedē. de re lit. (pol. late Rondinel. d. tract. n. 71. q.
77 n. 3. ait qd ante sindicatū familias dimitti non debet, & si potestas
promissa de iudicio sisti, & iudiciū soluendo, tenetur si nō repre-
sentet familiā ob delictum contumaciē, quando sciens vsus est opera
noster hominum. ar. l. 1. ff. fur. aduer. Naut. ita tenet Put. in d. c. 3. n.
27. non similis cū esset vir probus extiterit prouocatus & pro tui-
tione hominū sui, vel alij deliquisse contigerit; Nā Potestas ad si i
emittantur de hoc dicere potest, si illum nō p[re]sentat, s[ecundum] Put. ibi.
¶ Nota etiam, qd si fama, & fama, nullo modo sunt negligenda, de
quibus p[re]terea dicit Lud. Corbo. in suo tract. de omn. rer. i. s. l. u. q. 1.
16. per tot. Vbi si prouocatio principalem excusat, vt dixi in 4. par. n.
79. cum leg. multo magis fidei iussorē. c. accessorium. de reg. iur. in c.
l. cū principalis. eo. tit. Verū si ratione officij Potestas bāuit famu-
lari, nō tenetur, quia necessitate officij fecit, Put. d. c. 3. sub n. 2. 1. Et
tenetur & p[re]stare pro familia promiserit, si fuit in culpa, vel parti-
cipauerit de delicto familie, si quis occidit. §. an sit. quaq[ue]. ad leg.
Aquil. Put. d. c. 4. si. b. n. 1. & 5. In secundo verō casu de iure ordi-
nario Potestas tenetur p[re]stare officialibus, et quod non promiserit,
quod ex causa officij delinquitur. l. 1. §. familia. ff. de publica. & d. l. 1.
ad leg. iur. repetit. n. & ibi imputatur, quia malum est, si non fecit;
Put. d. c. 3. sub n. 2. 1. sub n. 2. 1. & 27. vbi per multa tenetur
hoc potestas & vbi Rondinel. d. tract. n. 1. & 97. n. 1. prout tenetur
tenetur vbi p[er] pena p[ro]uocatur, quia solus tenetur tenere. Rondinel.
d. tract. n. 1. & 97. & ibi Genitorum tenetur vbi tenetur tenetur. Vbi
78 tenetur. & ibi Genitorum tenetur vbi tenetur tenetur. Vbi

per eum qui ad deceptionem alterius, aut sui commodum, aut verum, aut falsum exprimit. Bertaz. *zol. concl.* 374. n. 3. & fraus ponitur in et casus difficultis probationis, Crauet. *concl.* 143. n. 12 quem alleg. Menoc. *de arb. cas.* 116. n. 3. ubi ponit ea, quæ sunt difficultis probationis, ut atas, filiatio, partus suppositus, simulatio contractus, iudicium captiuæ, adulterium, symonia, fraus, furtum nocturnum, adde, & omnia alia delicta nocturna, tractatus, matrimonia elandellina, metus, animus, & voluntas; Sed tortura non sic, quia iudicialiter plaribus interuenientibus fit, nisi Iudex velit contra conscientiam auxilium Nocentii, quia Beruarius stant foris (vt audiui) & de ijs oïbus licet p. Mascari. passim in suis cōclus. materia verò fraudis odiosa est, ideoq; de ea clarè constare debet Mascari. *concl.* 1175. n. 15. tom. 2. & *concl.* 815. tom. 1. Menoc. *de præsumpt. lib.* 5. *præsumpt.* 3. lib. 4. *præsumpt.* 81. n. 29. ubi in dubio fraudem non præsumi, nisi in Egiptiæ, seu Cingaris, balatronibus, lenonibus, Meretricibus, mimis, cancoribus platearum, nautis, cauponibus, stabularijs, de quib; apud Orat. & huiusmodi, & potest probari etiã per coniecturas, & p̄sumptiones verisimiles, iuxta qualitatē personarum, sed probatio per coniecturas, & p̄sumptiones cessat, si incontinenti oblatæ sint probationes, ab eo qui fraudem probare dixit Menoc. *lib.* 2. *præsum.* 474. n. 1. & multa collige à Mascari. q. 814. & 815. nisi posita fuerit conclusa, non se astringendo, de qua per Bar. in l. Diuus, & ibi Doc. de re iud. Bal. in l. non ideo C. de liber. cau. Abb. in c. dilecti, n. 16. & ibi apostolus in ver. non se astringens, de re iud. Marant. in 6. par. actu 1. Pap. in form. lib. & c. in act. real. glo. nō se astringens. Vital. *trac.* Clau. lib. 1. fo. 703. & nō semper, q̄ fraudatores acrius sunt puniendi, quā fures, vt inquit Bar. ad Clar. q. 83. n. 13. & iura subueniunt deceptis, & non quā de sapientibus, vt ff. de pig. act. l. si rem. §. omnia pecunia. glo. si. Hinc est, quod post multos annos factus certus de peluis, & vreo argenteis mihi furatis, obtinui ab eменте; fallacia autē delinquit à verb. fallo fallis, qd est decipere aliquē, Cagnol. in d. l. fraudis, n. 5. de reg. iur. & de his per Nauar. *Manual. cōfess.* 17. n. 177.

Calliditas verò, & astutia idem sonant, & ad ingenium referuntur, sed astutia, quæ est remota à iustitia, calliditas potius, quā sapientia est appellanda Cic. *de offic. lib.* 1. Et veritas est cuius mēsa celatur, velatur, idem Cic. *Maclinatione* autem est ars ad decipiendam rem, aut factum, l. 1. §. 1. ff. de dol. sic Cagnol. sub d. n. 5. & est inuentio mala contra aliquem animo doloso, & iniuste conposita,

quæ quidem probatur, sicut de fraude supra dictum est, vide d. d. m. zol. conf. 374. & ibi addit, & etiam ibidem quid sit dolus, de quo sup. n. 31. & 70. & de dolo præsumpto apud Bart. in l. quod necesse. ff. de pos. & ex doctrina S. Thom. 2. 2. q. 118. art. 8. colligitur duplicem esse dolum; nam dolus quandoq; sit verbis, & appellatur, fallacia, de qua sup. n. 31. quandoq; sit rebus tantum, & vocatur, fraude; Itaq; dolus genus est, & comprehendit tam circumventionem, quæ fit verbo tantum, quàm illam, quæ fit tantum facto, vel utriq; modo: de ijs omnibus apud supradictos, & per Masc. de probat. com. elus. 531. & 532. ubi diffusius fund, sed dolus consistit in animo, & inimus ex facto percipitur, & facta sunt diuersa, quæ sepe in iudicio, & prudentissimos fallunt. l. 2. ff. de iur. & fact. ignor. In aliquibus causatio tener, ut in iracundia repentina, in pronunciatione, & in supplantationibus, in aliquibus non, ut in incorrigib. li. in sollicitudine delinquere, in casibus pensatis (circumscripta necessitate) & huiusmodi; unde machinatio continet dolum verum ad decipiendum alterum. l. 1. §. dolum. ff. de dol. malo. Et dolus præsumptus dicitur, quando quis inuenitur læus, & à lesione ipsa præsumitur dolus, tamen potest esse quod quis præter animi intentionem deceptus. de hoc Bertazzol. d. conf. 374 n. 5. vo. 2. ubi, & de dolo, de fraude, fallacia, machinatione, & calliditate; & qui est solitus delinquere, semper est in dolo. l. semel. de reg. iur. Menoc. de præsumpt. lib. 5. præsumpt. 3. num. 123. & ex qualitate facti, & personarum, dolus præsumptus colligitur, idem Menoc. de arbit. cas. 308. & cas. 310. ubi iudicis arbitrio relinquitur, quando dolus præsumitur, & multos allegat Baiar. ad Clarum, in §. falsum, num. 233. an animi calliditas, fallacia, & machinatio idem sint, vide Decia. de delictis. tom. 1. lib. 2. cap. 4. fol. 3. ubi etiam quo duplex dolus sit, & & quidem omnia hæc sonant in deceptionem, licet per diuersa; unde eundem effectum, & sub eadem dispositione orationis, l. legata inutiliter. de ad. legat. hoc iure. ff. de vulg. l. quædam. C. de impu. per h. l. ad l. gaquil. cum similit. quia ubi eadem ratio, ibi idem ius, & ubi habetur effectus, de modo non curatur per diuersa iura. Potest etiam impostura est, quæ do. p. viro venditur orationis, cū, pro alio viro electum, & compulsores circumueniunt emptorem, & eos decipiunt, ut in l. 7. de crim. l. 10. D. Menoc. de arbit. lib. 3. Clar. quæst. 83. vers. ubi quæ imposturam, ubi narrat de quibusdam impostoribus, qui torquibus adulterinis decipiebant viros, qui

- qui postea iussu Senatus publicè fustigati fuerunt, & pariter acrius sunt puniendi impostores, quàm fures, sicut Io: Bapt. à S. Seuer. in l. cunctos populos, col. 1. in vlt. repet. C. de sum. Trin. & fid. Cat. quos zuntatores appellat, & sequitur Marf. in sing. 318. fui rogatus, Iacob. Nouell. in sua pract. & theor. ci. c. furtum, n. 25. quos adducit Baiar.
- § 1 ad Clar. q. 83. n. 13. † Nā permultis terminis indebitis, subdolisq; artibus vtuntur, qui proprijs passionibus ducti, & victi excecantur, & nō erubescunt, aut eos erubescere nō pudet, in decipiēdo Iudices, in machinando contra ipsos imposturas, & persecutiones toto posse, & ne detegant tractatus (vt plurimum) immiscuunt inter laicos aliquā personam Ecclesiasticam, vt in coniurationibus, & compositionibus, in quibus ad effectum vt Iudex laicus perquirēdo veritatem impedimentum inueniat, & obstaculū ob personam Ecclesiasticā, contra quam procedi non pōt per laicos Iudices, & vt vulgo dicitur, *inchiodano l'artiglieria*, & ab huiusmodi persecutionibus Deus oēs adiuet, & fideisq; amicis nos defendat; † plus enim nocet lingua adulatoris, quàm manus intersectoris.
- § 3 † Hic quosdam casus fraudulentos ponā, vt Iudices magis cauti sūt, tam in iudicando, q̃ in indicando; Ad eō enim proclius est decipiēdi viā cū falsis characteribus, litteris, & scripturis, ut vix Principes, & Reges cauere sibi possint à falsarijs, vt 3 in 3. par. sub n. 102. dixi de illa muliere, q̃ binas cēdulas falsas in iudicio exhibuit, & ex forma papiri, sigilli, & ceræ, quæ tunc tps in vsu non erant quādo videbantur subscriptæ, falsitas detecta fuit; & proh dolor, tot testamenta falsa, tot instrumenta, quæ nūq̃ fuerunt in rerū natura, tot epistolæ scriptæ fingunt, tot Principum rescripta, vt mundus totus ferē in discrimine ponatur à nefarijs hominibus, qui talia falsa componunt, & similes formam litterarum, & characterū manus, & scripturæ conficere sciunt, quare nimirū si ferē ubiq; sunt rigorosissimi ordines contra falsarios. † Itē in sacco mullionis sal immissum fuit eo infusio, & dū in publicā platea venditioni exposuit, accusatus fuit; verū cognitum fuit eū carere dolo postq̃ publicè exposuit, nam verisimile non fuit ipsum mullionē sal contra Decretū occultè exportare, & postea in publico venundare; nihilomin⁹ vexatus magnis impensis, & carceratione, ignat⁹ cōtra quē se verteret, indebitē pass⁹ ē.
- § 5 † Quid de infelici astutia malignantium, qui arma prohibita in arca absconderunt, vel subrus cubili eorū inimicorum, & data notitia curia, & visitatione facta, sclopisq; paruis repertis, & ob talē inuentio-

nem dñs domus tortas, & diu in carceribus detentus, tandem innocēs repertus fuit, nō per purgationē torturæ, sed quia in capula sclopeti repertū fuit sclopetum esse illi, qui supposuit, qui caprus statim imposturā falsus est: similiter de altero, qui pugionē, seu stiletum, cui dā inimico accingi fecit, dū attentus sedēdo mimos audirē, sed iudicatum fuit nō esse in dolo, cū talia armā prohibita palam nō deferantur, & quidē similes imposturæ ualdē procliuēs sunt.

- 86† Accedit de eo, qui pecuniā ab amico sibi traditam accepit, ut ad creditore deferret, quā in proprium vsum cōuertit, fingens incidisse in latrones, & plura vulnera sibi intulit nō leuia, multosq; accusauit, qui secretē sui erant iniuici, & carceribus, expensis, & tortura vexati fuere ipse verō excusatus, tandē voluntate Dei falsus est suā fraudem. † Et iste quidē nedum tenebatur p illatis sibi vulnerib, ac si alteri similia vulnera intulisset, ut p 10. And. ad spec. §. 1. vers. p libatū de pœn Peregr. de iur. fisco. fo. mihi. 305. Clar. q. 83. vers. se ipsum occidere, & Gramat. decif. 44. Menoc. de arb. cas. 204. Catal. d. indic. sub n. 96. vbi multos alleg. præsertim Spec. in tit. de pœn. §. 1. ver. secundo qro. licet Decia. in materia statuti velit non teneri, nisi pœna arbitraria, trac. delic. lib. 9. c. 4. n. 5. to. 2. & cū eo transiit qo. op.
- 88 quæ mihi verior videtur. † Cū minus delinquitur in seipsum, q̄ in alium, sū leges ciuiles, nam alienorū membrorum nemo est dñs, sū suorum mēbrorum vñ fructuarius, & regula loquitur per verb. videtur q̄ in proprietatē demonstrat, ut in l. liber homo. ff. ad leg. aquil. Ultra q̄ in se peccans hoc modo pœnas quodāmodo luit, secus in alium, sed maiori pœna est plectendus pp furtū, & quidē pœna stellionat, d. l. 1. de crim. stellio. † De furibus tot sunt fraudes, quot sunt frondes arborum, de inuidis tot inueniunt, quot folia inuidiæ, de adulatoribus, tot, quot sunt cepæ, & earum corticula, de malignantibus magna quantitas, & de ribaldis non est numerus; Sed quid de illis, qui ad decipiendum Prætorē, afferunt inuoluerum pceptorum (ut dī) magnum fastellū, & intus lateat aliqua iniusta ordinatio, ut cū subscriptione aliarum pertranseat, & ab incauto Iudice subscribatur, quæ tpe sindicatus editur cū testibus, dicentib, Iudicē pecuniam recepisse pro hac subscriptione, eo quia viderint illi exbursare pecuniam ab illo, qui subscriptam obtinuit ordinationē, licet solutio quidē facta sit, sed alia de causa pro debita mercede?
- 90† Quot est munera calumniōsi asserere solent fuisse missa ad Prætorē, quæ nunq̄ vidit, nec recepit, & propē ianuam Prætorij duo cerdo-

- nes, seu zauakini habitantes de eis. testimonium perhibere, dolus erat, nā ferens munera, detegebat ea in ingressu Prætorij, vt à 23. uatinis ad minus viderent, deinde simulabas sursum detulisse, at ita cum eis sub pallio absconditis exibat foras, & afferebat hilari animo à Prætorie acceptā fuisse, quod verū non fuit, & tpe Sindicatus promouebant, ij pmeditatas quærelas, & detecta ab ipsis portatoribus fraude, Prætor incolumis remansit, sed heu quor maligni spiritus, quor persequutores, & nisi grā Dei Iudices protegerentur, vix nullā calumniarum insidijs euadere posset, sed Deus malorum est vindex, eorūq; protector, qui rectē iustitiā administrant; scriptum est enim nunquā vidi iustum derelictum, nec iusto vnquam malignū tandem præualuisse, vt not. Spec. in tit. de Aduoc. §. 5. vers. cōmendat autē, & §. 6. vers. nunquid. multa adhuc dici possent, quod ad ea super quibus Iudex sindicari pōt, verū quia rā copiosē per Put. & alios scripta experiuntur, superflū duxi omnia aliorum rescribere, & quæ hic desunt inuenies infra in glos. super for. libell. præuenorij.
- 91 ¶ Nunc de munere, & officio D. Sindicatoris dicturus, in primis sciendum est, quod careere debet omni vitio, qui in alterum paratus est dicere. l. iustas. C. de iur. fisc. ¶ Vñ non creditur ei, qui dicit habere bonā intentionem, si male agit, & lucē odit, Luc. 11. Debent Sindicatores esse zelo iustitiæ freti, non autē pecuniæ, & sanguinis Iudicum auidi, ne amittant in vno mense, quod sudore per tantū tps acquisierunt. At malè res moderantur ab illis, qui nunquam Sindicatui subiecti fuerunt, sicuti male iuber, qui prius parere non didicit.
- 93 ¶ Habent Sindicatores merum, & mixtū imperium in officiales, Put. de sindic. in verb. Iudices ad sindicatum. c. 1. n. 9. Bart. tract. de iurisd. col. penult. Rodingel. de sindic. n. 184. Debent banna emittere in locis consuetis cum termino peremptorio ad quærendum, iuxta morē solitū, & prout dictum est, & Sindicator non habens facultatem expressam in diplomate, hōn pōt arrestare tale tps, neq; prorogare, cū sit à iure limitatum cum ministerio hominis, Bar. in l. secunda, de re iud. sequitur Put. in verb. officialis. c. 6. n. 2. sed ferē ubiq; sunt statuta, & ordines formā certam tradentes, tam circa tēpus, q̄ circa modū quærendi: Formatur insuper inquisitio gñalis, de cuius formā plenē per Amad. eo. tract. à n. 4. cū mult. seq. in qua narrantur omnia quæ omittit, & cōmitti pñt ab officiali in officio, de quibus 7. in glos. super libell. præuenorij, licet hodie sī aliquos bannum sufficiat p dicta inquisitione gñali, sed quicquid sit officialis. debet respondere

negando nō absolutè, vel simpliciter, sed conditionaliter, videl: negando narrata prout narrantur, quia hoc modo non est merè negatiua, nec merè affirmatiua, sed implicita responsio, ita quod non pōt argui, vt incurrat pœnam contra negantē, de qua in l. fin. ff. de rei vendic. nec tanq̃ confessus pōt pro condemnato haberi, iuxta l. p̃mā. C. de cōfess. & ad hoc vi. Jas. in l. eū qui, n. 9. & 10. & seq. ff. de iuro iuran. Pap. in for. resp. rei. glo. in verbinarrata, & ibi apostill.

95† Deinde per officiales solet dari fideiussor de stando, & parēdo sindicatui, & iudicatum soluendo; & per eundē Amad. num. 12. & 13. Hinc vana fortè videtur petitio huius fideiussionis; q̃ā ab initio officij est cautio data de bene, & legaliter exercendo officio, ac de stando sindicatui, vt fit in Statu Mediolani, & in Regno Neap. sicut refert ē Put. d. trac. in verb. fideiussor, c. i. n. 6. vltra q̃ si iudex, aut alter officialis est forēsis, difficilimè inuenit, qui velit p̃ eis fideiubere: vñ eo casu sufficit cautio iuratoria per l. 1. C. vt. oēs causæ, & in auth. g̃naliter de Episc. & Cler. Put. in verb. fideiussor. c. 1. & de huiusmodi cautionibus latè dixi ē in 2. par. sub n. 172. vbi sub n. 179. & 180. dixi esse arbitrium Iudici, quid in criminalibus, & qui sub iuratoria cautione relaxandi: & re veta vbi non agitur causa capitalis contra officialē non solet carceri mancipari, nisi q̃ā esset etiā malæ vocis, & famæ, & in alijs officijs male se gesserit Amad. de sindic. & dulcet. n. 20. & 28. Rondinel. n. 158. sed imputandū, qui malam electionem fecit Put. in ver. familiaris. c. 3. n. 17. cum seq. & q̃ā immineret suspitio fugæ, glo. co. in §. oportet in Auth. vt Iud. sine quo suffrag. intellige vt ē n. 77. si q̃relæ essent valde graues, & fama volaret, quia hoc in casu non est standū iuratoriæ cautioni; at in dubio officialis non debet arctari, neq; grauari per detentionē, si fideiussorem non intueniat, sed cautio iuratoria sufficit; alioquin officialis diceret grauari cōcussione, si grauaretur fideiussione: l. quon-
 96 ties. C. de dignit. lib. 12. † Verū si D. Sindicator bonæ intentionis sit, & Dei timoratus, vultq; rectè, ac ritè se gerere, hoc sanū de corde consilium exequat, vt ante omnia extrajudicialr se bene informet de vita, & moribus officialis sindicandi à personis probis, & fide dignis; & ē à personis religiosis, exemplo boni physici pri⁹ inquirendo de origine rei factæ, ut ait Rot. Luc. Mago. decis. 1. n. 21. & legitur de quodā Iudice à spinis plurimorum persecutorū suffocatus, adeo ut in sindicatu succumberet, qui tñ ad nouas defensiones opera sui cōfessoris admissus, innocens repertus fuit, & cum

laude

laude dimissus: sed quid, & quantum pdesse possit confessarius reo
 innocenti declararunt Pont. Pius V. & Gregor. XIII. & vid. Henri-
 ques lib. 3. de sacr. penit. c. 23. qui citat Couar. c. alina mē. 1. par. §. 1. 1.
 97 n. 26. lib. 2. var. resol. c. 10. n. 3. & 6. & multos alios, & caueant pariter
 à fide litigantiū, & interessatorum, vt et admonet Io: Bot. in suo tra-
 ctat. de ratio. stat. lib. 1. vbi de continentibus Magistratibus dat exem-
 plum veræ fustitiæ illius Serenit̃s. luminis Cosmi Medices Magni
 Errutiæ Ducis, cuius memoria in secula viuet, quandoquidē veri-
 tati studebat, inuisibilatq; , nec decipiebatur, quippe qui à fidis, &
 diuersis exploratoribus minimē interessatis, neq; adulatoribus, &
 inter se ignotis certior benè factus tā de gestis à ministris, & officia-
 libus, q̃ ab alijs, cautē, & opportunē prouidebat, & nugis nunquā
 locus erat apud illum, sed veritatē digito ferē tangere volebat. Ac
 in proposito huius secretæ indagationis sumendæ per D. Sindica-
 rorem, id et videtur esse de mente Excell. Senatus Mediol. ex, De-
 creto edito die 14. Nouembris 1577. in his verbis:

98 + Sīdicatores eā in primis p̃cipuam curam habeant, vt omni dili-
 gētia eorū, qui censuræ suæ subiiciuntur, actiones, & vitā inqui-
 rant, & post consuetorū edictorum publicationē: & q̃ sequuntur.
 Aded qđ ante edictum de quærelis porrigendis, mandat ordo ille,
 vt de vitā, & moribus officialis omni diligentia inquirat, & sic iu-
 dicialr, & extraiudicialiter ad effectū, vt in progressus sindicatus p̃
 impostores non decipiatur, & eodē modo Sīdicator debet se in-
 formare, an aliquæ factiones, seu partialitates in loco officij vigeāt,
 nūm aliqui sunt, qui inquietē viuant, & soliti sint q̃relare, ac mole-
 stare Prætores tpe sindicatus, & an aliqui contēderint cū Prætorē,
 & minati sint, ac cōtemptores iustitiæ existant; Item an moniti, cor-
 recti, castigatq; fuerint à Prætorē, & deinde persequutiones para-
 uerint, & vociferatint tempore sindicatus vindictam sumere.

Quibus p̃ambulis adhibitis, D. Sīdicator vt bene informatus
 hinc inde, sciet in quam partē arbitrium suū inclinare, & quibus
 credēdum, nam si te vera bene de Prætorē audierit, vtī præuent̃,
 calumniantium iniquitatibus repulsam dabit, ut admonet Put. in
 verb. Sīdicatorum officium, c. 1. n. 2. & in uer. officium Iudicis. c. 1.
 n. 3. & seq. vbi ex officio tenetur repellere eos, quos cōstat ius agen-
 di non habere, sic docet Imperator in progm. Institu. Deinde more
 solito generalr inquirere poterit contra Prætorē, & eius familiam,
 recipiendo informationes penēs acta, aduertendo, ne quis indebitē
 damnū

- damnum pariat, vel alieno odio graue, iuxta l. sancimus. C. d. pen.
 99 l. si quis de inoff. testa. † Erga verò probos Iudices (de quibus
 bene audiuit ab extra) mitè non seuerū, sed dulcē, ac benignum se p-
 7 bere debet, refrenans rabiē malignantium, & eorum circuitibus viā
 præcidendo. Ceterū contra iniquos, & prætos Iudices, quos ma-
 los, ac malæ intentionis esse audierit, debet esse rigorosus, vt quod
 in personā aliorum ipsi egerint, in seipsos seruati nō mirentur, & in
 futurum discant. l. i. ff. de ijs, qui sunt sui, vel alię iur. vt. contratio-
 rum eadem sit disciplina, l. i. ff. quod quisq; iur. Damal. reg. 53.
 100 † At stante bona voce, & fama Iudicis probi, saltem in gñe, itzim-
 concipitur mala psumptio contra quærelatores; & eo magis contra
 101 solitos quærelare reg. semel malus; † quia calumniare solitus sem-
 per calumniosus præsumitur, Menoc. de præsum. præsum. 2. i. n. 4. &
 5. præcipud quādo tamq̃ calumniosus aliās condemnari fuerunt, fa-
 cit tex. in l. Athletas. §. calumniator, & ibi glos. ff. de ijs, qui infā. ir-
 102 rog. & tot. tit. C. de infam. Peregr. de iur. fisc. tit. 1. n. 4. † & quære-
 lantes officialē, & succumbentes appellātur infames, qui quærelam
 infamatoriā iustificare nequeunt, Boli. de offic. corrup. pecu. n. 3. 8. vbi
 ē dicit huiusmodi calumniatores pœna capitali puniri debere. idē
 in tit. de senten. n. 29. & est co. op. de qua testatur Abb. in c. Testimo-
 nium, col. 5. extra de Test. Dulcet. de syndic. n. 2. 2. & 3. vbi etiam in
 confiscatione honorū, in damnis expensis, & interesse, Menoc. d. arb.
 103 cas. 322. vbi pulchrè cōtra hos calumniatores loquitur, † qui non
 probant cōrenta in quærela in totū, succumbere dñr, ē q̃ in parte
 probent, & sunt puniēdi, Bar. eo. approbatus in l. denuntiasse. §. quid
 tñ, vbi distinguit ff. de adult. Clar. q. 62. vers. dixi, Rondinel. de sin-
 dic. n. 66. & seq. & hic nota † & tene perpetuò menti q̃ si quis quæ-
 relat Prætorē, & dicat aliquid cōmississe, vel omisisse culpa, dolo,
 vel barattaria, in contemptū ordinum, vel aliter, ex quibus qualita-
 tibus infamia Iudex, aut Prætor grauetur, q̃ expedit p̃bare in spe-
 cie oēs has qualitates, vt pulchrè sentit Menoc. loc. cit. cas. 322. vi. †
 104 n. 179 in fin. † Nam qui se fundat in aliqua qualitate, illā probare
 debet, vt dixi 3 in 4. par. sub n. 3. 5. 36. cum mult. seq. est tex. in l. ha-
 bear, in princ. ff. de insti. act. l. denuntiasse. §. i. de adult. & debet p-
 bari qualitas, tā in agendo, q̃ in excipiendo, Plot. in l. si quando, n.
 354. & seq. C. vnde vi. Nam stare pōt, q̃ Prætor cōmiserit, vel omise-
 rit id, de quo imputatur, sed non cū illa mala qualitate in quærela
 deducta, quo casu est omninò absolendus, vt p. Ias. in l. 1. col. 3. se-
 cundo

cundo not. de leg. primo. Hip. sing. 587. incip. qualitas, & in prac. §. qm̄, sub n. 61. in fi. Bal. conf. 43 1. vo. 4. Cēpol. conf. crim. 36. incip. esto quodd in actis, Rol. conf. 45. n. 1. cū plur. seq. vol. 3. Socin. sen. cōf. 36. vo. 2. Tob. Non. conf. 98. n. 1. & 2. Monticell. reg. 1. n. 36. Cēphal. cōf. 230. n. 28. lib. 2. & alios adducit Farinac. de inquisitio. q. 1. n. 28. vbi n. 24. infert ad multa. Primò, q si delictum dicatur inquisitione, aut quærela cōmissum ab vna persona, & probatur de alia, sequi debet absolutio, p. d.l. denuntialle. §. quid tamen. Secundò infert, q si mandatus est inquisitus tanq̄ principalis, nō punitur, Io: Monac. in reg. qui per aliū, facit Marf. prac. §. & quia, n. 15. Clar. q. 3. 1. ver. sup quibus, vbi, idē si principalis inquiratur de auxilio. Tertiò, infertur idem vtrūq. si mandans inquiratur de consilio, & e contra, Bal. in l. hęc verba. ff. de ijs, qui no. inf. Alex. conf. 128. vo. 4. Ruin. conf. 6. n. 7. vo. 5. Quartò infertur, q si in inquisitione pponatur vnum delictū, & probetur de alio, de probato non pōt sequi condemnatio, Boll. in tit. de inquisitione. n. 82. quæ op. est magis co. Im̄ Farinac. n. 27. infert, vid. 7. n. 185. Quintò, q si in quærela fuerit deductus dolus, & solū iustificetur de culpa, nō potest puniri, per Bal. in d. conf. 43 1. vol. 4. & Ofasc. conf. 65. vo. 43. cum alijs per Farinac. adduc. d. n. 28. Sextò infertur, q si in quærela sit deductū tps, locus, & mensis, & non cōstet, quærela nō substat, sed debet absolutio sequi, Bar. in l. Pan tonius. §. 1. col. 1. ff. de acq. Hier. Gomez. tit. qualiter formetur accusatio, n. 2. & de ijs apud Mascar. de probat. concl. 28. & per multas alias concl. tandē hæc cessare limitat idem Farinac. n. 32. quando in
105 sine quærelæ adest clausula, super quibus omnibus, & singulis annexis, petijt sibi ius, & iustitiam ministrari: de qua clausula Dec. in c. cum dilectus, de or. cogn. Fely. in c. ex parte, n. 46. extra de rescrip. Clar. q. 12. vers. sed quid si accusator, Blanc. prac. crim. §. visis inditjs, n. 100. Idem qm̄ Sindicator procederet sola facti veritate inspecta, Farinac. n. 33. Bart. in l. Emilius. ff. de minor. vel adest clausula, omni meliori modo, vel, nō se astringens, de qua 3. dixi, & de ijs vid. Gomez. de delic. qualiter formetur accusatio, n. 4. §. 6. & seq. & oēs quos Farinac. adducit à d. n. 24. vsq; ad n. 40. Verū quicquid sit inter priuatum, & priuatum, secus inter priuatum, & iudicē, per ea quæ 3. dixi per doctrinam Bal. co. receptā, in d. l. denuntialle. §. quid tamē
106 de adult. Et si virtute dictarū clausularum in fin. positarū, quærelans non esset condemnandus tanq̄ calumniosus succumbēs, hoc non procederet si petijset Prætorem carcerari, vel corporaliter puniri,

niri, quia dicta clausula nō saluat, qñ non est probata qualitas deduc-
ta, per quā esset carcerandus, & corporaliter puniendus; nam dñ ten-
tasse querelā infamatoriam, & nō ad interessē tm̄, vt pulchrē per
Bal. d. conf. 43. i. vo. 4. Surd. conf. 24. n. 18. par. 1. vbi quādo generalit̄
fit petitio, & ponuntur in fine dictæ clausulæ, tunc operantur, &
Alex. ab eo alleg. conf. 121. sub n. 13. vo. 1. videt̄ facere differentiam
inter accusationē, & inquisitionem, per quā ex officio Iudex proce-
dere pōr, secus in casu querelæ contra Iudicē, & sicut virtute di-
ctarū clausularū sequi potest condemnatio, vt per Clar. q. 66. vers. s̄
quid pro parte, & q. 12. vers. super quibus. & q. 90. vers. Vltimo, &
p. Farinaç. d. q. 1. n. 33. pariter pro parte, pro qua querelator calum-
niauit officialē, debet puniri, vt in iudicijs æqualitas seruetur, l. 1. ff.
quod quisq; iur. vltra q̄ Iudex non tenetur, nisi de dolo, & baratta-
ria, vt § n. 61. quibus intentatis, & nō probatis, accusator condem-
nari debet, l. qui accusare, C. de eden. & pro hac op. q̄ qualitate non
probata debeat sequi absolutoria in totū, Ang. d. Vbal. in rep. l. si va-
cantia, n. 189. C. de bo. vac. videtur facere Ro. conf. 110. Mascar. cum
ibi per eum adduct. de pbat. concl. 1254. n. 57. 60. 62. 72. 73. 74. &
seq. cōsuetudo est altera lex, l. minimē, de leg. & à consuetudine hæ-
duæ qualitates requiruntur, vt Iudices sindicari possint, scilicet do-
lō, vel barattaria interuenientibus, vt § n. 61. & cū aliquā istarum
querelatores deduxerint, p̄sumendū est pro principali fundamēto
eam deduxisse, quā de re probare debent per supradicta, & non p̄-
bando sunt puniēdi: ex quo per eam actio datur Clar. d. q. 66. vers.
quid si pro parte, p̄sertim in causa sindicatus, cū apposita contra
officialem sint magis punibilia, quā contra priuatum, vt in l. 1. ff. de
publ. & priuat. delict. Boss. in tit. de offic. corrupt. pecu. n. 37. vbi p̄-
107 na injuriarū est mortis, & § dicā. Hinc est etiā q̄ contra alias
personas in delictis occultis, & difficilis probationis sufficiunt pro-
bationes, et non ita perfectæ, vt § dixi in 3. par. n. 72. & 73. tñ contra
Prætozem in sindicatu nō sufficit semiplena probatio, vel probatio
coniecturalis, vel p̄sumptiua, Put. de sindic. in uer. probatio. c. 2. n. 3.
& 4. et q̄ versaremur in occultis delictis, glo. sing. in liuris gentiū. §.
quod ferē. ff. de pact. & est eo op. Ioseph. Cum. c. 14. n. 34. Bertazzol.
conf. 71. n. 11. & 12. vo. 1. Menoc. de arb. cal. 116. nec probatio de-
bet esse generica, sed specifica, & in indiuiduo, Doct. in rubr. & in l.
1. C. de eden. sed omninō oportet q̄ probationes sint plenæ, & per-
fectæ, ac luce meridiana clariiores, Dulcet. de sindic. nu. 24. Hieron.

- Chic. l. i. in conf. n. 107. vbi laic. Luc. de pen. in l. i. iudices. C. de di-
 108 gultib. l. 12. & dñ. clara pbatio, quādo testes sunt fide digni con-
 ter. tes, & boni, ac sufficientem rōnem assignant, & nō contrariantur,
 vt dixi in prac. de Test. in 4. par. n. 12 §. lit. P. & n. 138. Gomel. de p-
 bat. to n. 3. c. 1. n. 12. & de rōne reddenda à teste, in d. prac. par. 3. n.
 85. & 95. Campeg. de test. concl. 208. Felv. in c. ex literis de psumpt.
 & test. de certa, & vera scientia specificat, & sine inuolucro verbo-
 rū loquuntur, aliter dubia dicitur §. n. 56. Quinimō probationes cō-
 tra officialē probū (quamuis clarē appareant) in eliduntur, dñbiq;
 sunt, ex quali quali iudicis pbatione contraria, seu anfidoro defen-
 sionali, ita Menoc. de psumpt. lib. 5. psumpt. 3. n. 2. Clar. §. fin. q. 56.
 vers. & in hoc pposito Bar. las. & Doct. in l. non solū. §. sed, & repro-
 bari, & §. rel. p. tendū. ff. de no. op. n. ncia. Gramat. confictim. 67. nu.
 14 quia p officiali multū psumitur, Boll. de offic. corrup. pecu. n.
 10 14 Brunor. à sol. d. q. 51. n. 67. † Et psona qui in testes cōtra
 officialē in sindicatū admitti non debet, sunt illi, qui incarceraati, in-
 quisiti, totti, vel cōdemnati fuere à Prætorē, amici, & agnati qrelan-
 tium, nec minus qui qrelauit Prætorē pōt perhibere testimoniū
 contra eū super quærelis aliorū, dixi de ijs omnibus latē in prac. de
 test. 4. par. n. 17. lit. N. Nec debet admitti, qui durante officij se con-
 gregauerunt, & vniōnē fecerunt, ut officialis remoueretur, vt i. d. 4.
 par. n. 17. nec mediatores intercessati in causa criminali: in civilī
 sic, in defectū aliarum probationū, Rondinel. de sindic. n. 69. & 70.
 Catal. eo. tract. & §. dicam in glos. Testes. Itē reijciuntur soliti qre-
 lare officiales, Peregr. de iur. fisc. tit. 1. n. 2. ver. quod ego, lib. 2. vbi
 multò minus admittitur, si ēt tanquā calumniosus quis fuerit alijs
 cōdemnatus, repellunturq; testes ignoti. l. fin. ff. de pecul. leg. & in d.
 4. par. de test. & ij si admittantur de facto plenā fidem non faciunt,
 11 Dulcet. trac. sindic. n. 29. 31. & 32. † Nec deferat iuramentum in
 supplementū probationis, Rondinel. n. 137. nec probationes imper-
 fectæ coniunguntur in criminalibus, ita Brunor. d. q. 51. nu. 78. vers.
 ad quartū, vbi sit regula, quæ singula nō profunt, nec simul iuncta
 112 iunant, n. 80. & 86. vbi de cōi Menoc. conf. 98. n. 12. vol. 1. † Pro lu-
 dice verò admittuntur testes de sua familia, quādo qstio non tangit
 eos. l. Gsésu. §. sup. seruis. C. de repud. Rōdin. de sindic. n. 148. & seq.
 Quærelare Prætorē in sindicatu, non pnt de iure illi, de quorū in-
 teresse non tractatur, nec alius nomine alieno, nisi doceat statim de
 mandato, vt dixi §. n. 49. & 50. Nec priuatus pōt tanq̃ vnus de po-
 pulo

- pulo querelas, aut notificationes contra Prætorē porrigere, q̄ continent causam tantūmodò priuatā, & non publicā, nam si quis sit tantū calumniosus est repellendus, Aret. in c. 1. de accusat. dixi t. 2. par. n. 283. iū quia sua non interest, glo. in l. fin. ff. de priuat. delictum quia publicū non tangit. l. 1. de pub. iud. Clar. §. 1. in princ. & vid. j. 13 glo. de populo, & de publicis indicijis accusare non pnt mulieres, nisi in causa inuictarū, testamenti falsi, læsæ Maiestatis, phibitione anonæ, & suspectu tutoris; Nec infamis, excommunicatus, locus criminis, persona Ecclesiastica, ppter irregularitatem, nec damnati de publico crimine, vt p. Ia. in l. qui crimen. C. qui accusare; Multo minus Iudæi, vel hæretici, de quibus per Decia. de delict. tom. 1. lib. 3. c. 17. & 18. nec periurus, Clar. §. periurus. vers. Præterea, Menoc. de arb. cat. 3. 23. n. 12. & alix personæ ad numerū viginti prohibentur, quas ponit Ang. de malef. in ver. & ad querelā. vbi addit à n. 9. in terminis nris vsq; ad n. 50. & ibi trad. fallent. & dicit q̄ licet agatur de crimine priuato, nihilomin⁹ si pœna veniret applicanda fisco, q̄ tunc et quilibet admitteretur ex iuria Dyn. & Bar. per glo. in rubr. ff. de popul. act. quāuis à Bal. impugnetur in l. aduersus. C. de fur. & p. bota fundamenta, quæ refert Ang. ibi, & ad q̄relam, sub n. 9. & cū Bar. & glotener Aug. ad Ang. ibidē, Farinac. sequitur op. Bar. in tit. de accusat. n. 9. quærit. 12, qui de co. testatur, & eā tempore Clar. pract. cū veridicum, & modo p̄p̄, in q. 17. vers. sed quid si pro aliquo, sed Rom. conf. 152. dicit, q̄ furti pœna, licet applicetur fisco, in non admittitur, nisi ille cuius interest, vt ibi n. 3. per l. si vbi glo. ff. de fur. sed in materia indicatus credo op. Bar. veriorē esse, quia non est eadē ratio de Iudice, qui est publica persona, quæ de priuata, ergo diuersum ius. Illud ad laquil. Papinianus. §. exuli. ff. de minor. & maximē contra probū Iudicem, facit Gomez. de delict. 1. n. 10. bb. conf. 12. col. 4. in fine, confertur quæ sup. dicta sunt sub n. 105.
- 114 Nec malignantes cōtra Prætorē in indicatu vlla causa excusant, siue querelatores, siue Procuratores, instigatores, siue Aduocati, vt testat Boll. in tit. de offic. corrup. pecu. n. 37. vbi recēset de quodam Aduocato insurgente contra Prætorē, quem Senat. Mediol. iussit exulari, & ipse dū eram Prætor Dertonæ anno 1591. vidi per eundē Senatū exulari instigatorem contra D. Colombanū prædecessorē meū, & de anno 1592. ab Excell. Duc. Conulio Placētix cōdamnatus fuit alter instigator, & persecutor fratris mei in oībus dam. ex-
115 pensis, & interell. ¶ Quæ de se si turpe est patrociniū præstare ad
offensam,

offensam, in causa criminali cōtra priuatū, quāturpisimū erit con-
 116 tra Prætorē, & Iudices, personas egregias, & publicas; Nec rustici
 sub prætextu ignorantie excusantur, Cauale. trac. de vlu fruc. n. 120. sū
 tenentur actione iniuriarū, vt per Menoc. de arb. cas. 321. n. 23. vbi
 nec à refectione expensarum excusandi, & ibi insert ad not. constitut.
 Mediol. in tit. de accusat. §. q. calumniosē, & Boss. d. tit. d. offic. corrup.
 pecu. n. 37. & dixi supra in 3. pat. n. 311.

118 † Verū cū malitiosi calumniatores, sciant nullam iustam inueniri
 causam cōtra Prætorē, nec quærelas, nec testes habeant quādoq; vt
 valeāt p. iudicando eo, tū per indirectū quærunt molestiā inferre,
 vt Iudex saltē magna impensarum taxatione vexetur; Solent enim
 beneuolentiā D. Sindicatoris verbo, & factis puenire, & perluadere
 ēt pro suo cōmodo burſari, vt oēs originales libros, ac fittias crimi-
 nales videat, & reuoluat, quia innumerabiles in eis iniustitias inue-
 niunt, interim notulā obreptitiā, & subreptitiā exhibent, quam per
 modū notificationū contra officialē tradunt Sindicatori. Et quō ad
 probandū impietas notificationes, oretenus exhibent dictos origi-
 nales pcessus penēs officiū existentes, quibus se referunt; tunc D.
 Sindicator (si nō est Dei timoratus, & si ante oīa non pscrutatus fue-
 rit diligēter super ijs, quæ ad cautelā tradita sunt sup. n. 113.) eſcā
 pro suis, & sui Actuarij paratā dentibus libenter suscipit, & velo le-
 uato absq; alia iustificatione rerū oppositarum sine reuolutione crimi-
 naliū, & absq; reuisione dictōū processuum, aures libenter ac-
 commodat cōtra terminos pnarratos, recipiendo exhibitam calum-
 niosam notulā, & cū Actuario cogendo officialē velit nolit recipere
 copiā omniū dictorum processuū originalium criminaliū, ob latam
 mercedē ab officiali soluendā actuario, prætextu exemplationis, seu
 extractionis copiz, cūius voluminis immēsi folia sæpē decem millia
 excedunt, & necessarij atq; imponunt sub alio prætextu, aiunt enim ex-
 pedire, q. officialis se defendat ab oībus impietis quærelis, seu noti-
 ficationibus, & incurijs cōtentis in asserta cedula, vel sub alio laten-
 te veneno, vt si officialis sit fortē pauper, aut forensis, tanq̃ despe-
 ratus à Sindicato fugiat, honorē, rem, vitāq; simul in discrimine po-
 nat, & excludatur ab alijs officijs, quod nullo modo tollerandum est

119 pluribus excusis. † Primò, quia de iure cōi acta Sindicatus
 debēt à Notarijs Sindicatorū gratis scribi, & edi sine expensā, vt
 not. in Auth. nisi breuiore. §. necessitatē, & tenet Amad. de indic. n.
 219. Verū quia omnis labor optat præmiū, vt inquit Spec. in tit. de
 salar.

- salar. Notat. notatur in l. si p. ff. de dolo. hoc debet satisfieri ab eis; qui Syndicatores mittunt, ut sit in Dñio Reipub. Genue, vel à cōmunitate, aut ab illis, ad quorū instantiā Syndicatores accedunt, nihilominus ad tollēdas dubitationes, & p̄cidendam occasionē angariarū, & extorsionū, atq; tot vexationū expensarum, quas officiales patiunt
- 120 sub prætenu cuiusdā styli, seu abusus, † Cautela est ut cōstituantur rōnabile, & condignū salarium Syndicatori, cū suo Actuario, ne sub Incerto vageat. nequē quis indebitē damnum patiatur (nisi fortē salariū perciperet illius t̄pis quod p̄statur Iudici ordinario) ut in regno vbi successor solet syndicare p̄cessorem suum, quia satis est, & hoc
- 121 modo cessabunt omnes suspitiones, & amaritudines; † Quia cessante causa cessat effectus. c. cū cessante, de appellat. Hinc q̄relantiū audacia reprimetur, & Iudicū indemnitati consultū erit, & Syndicatorum labores in damno nō erunt, ad q̄ facit Put. de syndic. in ver. salariū, c. 4. n. 2. Hanc rem quā periculosam esse, bene cognouit Senat. Excell. Mediol. in suis ordinibus, & decretis, primus anno 1567. die 4. Decēbris; alter anno 1573. die 14. Nouembris.
- 122 † Secundū, ad officiū D. Syndicatoris spectat voluere, & reuoluere processus, scripturas, libros, filcias, & omnia acta criminalia, facta corā Pratore quē syndicat, & tenetur prius experimentū facere iustitiæ, & super quibus syndicare debeat, ut decernere valeat, an Prator iniustitiā fecerit dolosē in cōmittendo, vel omittendo, ut per Aug. Dulcet. de sin. lic. n. 3. & prout vbiq; practicatur, & si quid dolosē, vel perpetrā factum reperitur, grauamen in specie semoueat, & Iudici det, ut se defendat, ut no. com. glo. in l. si arbiter. ff. de pbat. Bal. cōf. 465. vo. 4. Similiter quādo pars quærelat Iudicem in aliquo processu, ut t̄mox dicā, tenetur specificē narrare, & ostēdere in qua parte, & loco dicti p̄cessus sentit se grauā, & non edere totā machinam processus superflue, alioquin succumbere dicat Doct. in rubr. & in l. 1. C. de eden. quia probatio generica, ut dixi nō probat, ut in pract. de test. par. 5. fo. 291. cir. med. vid. § n. 107. & t̄m n. 123. Ad quid professō tantā scripturarū exhibere cateruam, nisi euidenter, ut syndicandus tantis vexetur impensis superfluis. Nā quod potest fieri per pauciora, & æquē bene, nō debet fieri per plura. l. ampliorē. §. in refutatorij. C. de probat. Aduertendo ad ea, quæ supra dixi.
- 123 † Tertiū, Syndicator recipiens nomlā quærelatum, quarū iustificaciones cōstare ex actis quærelātes asserunt, si expressē non dī quib⁹ in locis iustificentur, & in indiuiduo ostendant vbi grauamē confit

fit, hæc probatio generica est, quæ non est admittenda per d. glo. com. receptam in l. si arbit. ff. de probat. & Bal. d. conf. 46 §. vol. 4. Sed si specificè loca indicentur, Sindicator videtur teneretur an opposita inibi iustificetur, & si ita esse compererit, tunc pōt monere Iudicē ad se defendendū, cū oblatione copiarum earum tū quæ contra illum in actis existūt. Ceterū si opposita ex deductis actib⁹ minimè iustificetur, tunc sub aliquo pretextu non debet cogere Iudicē, vt copiam accipiat quando defensione opus non est, vt si ex inspectione actorū constet de non iniustitia. C. qm̄ contra, de probat. Rondinel. de sindic. n.

124. 134. † quia acta rē notoriam faciunt, not. Innoc. in c. ex insinuatione, de appellat. Et idē si penēs acta quis sit vti falsarius interriptus, vel declaratus, habet perpetuū tanq̄ notorius falsarius, & infamis; & in notorijs ordo est ordinē non seruare, Boll. in tit. quib. mo. proc. in crim. notor. n. 1. ad quid vexare Iudicem tot expensis, vbi non expedit facit Bursat. conf. 216. sub nūm. 229. vbi vigintiduo signa innocentie ostendit omninō videnda.

125. † Quartō copia est danda petenti, l. 4. §. hoc autem iudicium. ff. de damn. infec. nequaquā inuito. l. fin. C. vnde leg. cū simil. & quando ē necessaria pro defensionibus faciēdis, & nō aliter, & quia datur, vt illi possit cui datur, illā recipere nolit, non est cogendus, quia beneficio huius renūciare pōt. l. penul. C. de Episc. & Cler. l. penul. C. de pac. l. non pōt, ad leg. falc. Blanc. in sua prac. in verb. datis defensionibus, n. 101. quamuis in criminalibus renunciari non possit defensionibus, vt p. Boll. in tit. de oppos. cōtra test. n. 8 & 9. quia in proposito nostro nil facit quādo opus nō est, vltra q̄ si Index scit in actis, & processibus corā eo factis, nil turpē, nil vè perperā, aut dolosē factum extitisse, ad quid persuadere ei, vt copiam processus accipiat

126. ad se defendendū? frustratoriū † est enim prouidere vbi non expedit. l. si plures. de testa. tutel. & Iudex qui non est ignarus, qui habet aures, & oculos, prouidendo calumnias futuras ex vociferatione presentis, dū iubet, & sua auctoritas viget, potest iubere Actuarijs passim, vt copiam actorum quorundam ei dent, vt tēpore Sindicatus iuuari possit, & prouidebit ne tempore sindicatus aliquid falsi subdolē immisissum, & absconditū sit à falsis persecutoribus; At si talis falsitas inueniatur, circa eam duntaxat experiri debet.

127. † Ad Notificatores, & Querelatores spectat edere copiam originallī, quam exhibere tenentur si est fundamentum suæ intentionis in eis, ad trad. p. Doc. in l. 1. & in l. qui accusare. C. de eden. prac. Mille.

fo. 28. ver. cir. n. 6. Pereg. de iur. fisc. lib. 7. tit. 3. Vant. de nullit. à quo,
 & quib. mod. in fi. ver. nec sufficit, car. 65. secus si officialis esset tan-
 quā contumax cōdemnatus (quamuis contra eum nulla extarent in-
 ditia) quoniā si ad purgandam contumaciam admitteretur, teneret
 se defendere, vt inquit Clar. q. 44. vers. quēro quando, etiam de hac
 re vid. Farinac. c. 1. n. 1 po. & Baiar. ad Clar. q. 44. n. 13. cum mult.
 seqq. & n. 33. vbi tractatur restituto bamnito ad nouas defensiones,
 si solū ex contumacia fuerit virtute statuti condemnatus (non quia
 extarēt indicia apta ad condemnandū) an teneatur, & possit adhuc
 se defendere, & concluditur quod sic, & an accusator, vel fiscus pos-
 sint nouas probationes facere ad probandū delictum, esto q. ante nō
 extiterit probatū, vid. i. prac. de test. 4. par. n. 184. vbi non probatum,
 probabo, Cano. in c. fi. de probat. & in 5. par. de test. n. 218. vbi con-
 cluditur q. non, sed duntaxat admittitur fiscus, seu accusator ad
 reprobandū probationes, quas ad defensionem admissus fecit, iux. di-
 stinc. Bar. in l. 1. §. Nunciatio. ad fi. ff. de oper. no. nuntiat. & ita recon-
 ciliari vidētur iura, per quē dicendum videbatur, q. beneficium re-
 stitutionis rei, vtiq. cōmune esse debet Actori. l. petend. C. de tēp.
 in integ. restit. & per ea, q. scribit Bal. in l. per hanc. C. de temp. appel-
 lan. Et est verum q. si reus fuisset contumax, & anteq. positus esset i
 bamno comparuisset, sibi necesse haud fuisset suā probare intentio-
 nem, sed bene Accusatori, vel Fisco onus pbandi incumberet, quōd
 reus deliquisset, l. qui accusare. vbi Curt. senio. Dec. & alij com. &
 in l. 2. n. 41. vbi de commu. testa. C. de eden. Rol. à Val. conf. 90. n. 3.
 lib. 3. refert & sequitur Cartar. de execut. senten. cap. bamn c. 1. nu.
 136. & 137. sed hac incidenter dicta sint (quamuis de iura à nostro
 proposito) sed vj quotidiana spernenda non sunt.

- 1187 At malefaciunt Syndicatores, & sui Actuarij, si cogant officialem
 in sindicatu inuitum copiā recipere illarum scripturarū, quas habe-
 re non expedit, d. l. si plures. de testa. tutel. l. inuito. & l. quod cuiq;
 pstat, inuito non tribuitur. vbi Doc. de reg. iur. Immo nemo inui-
 tus cogitur se defendere. l. pe. C. de Episc. & cler. l. nō videtur, de
 reg. iur. l. de atate. §. qui tacuit. ff. de interrog. act. sat est quōd statuat
 termin⁹ ad se defendēdū, quando habet op⁹ defensionib⁹, etiā si nō
 petatur; vt per Clar. §. si. q. 49. vers. sed nunquid. & vers. est igitur.
 Boss. in tit. de senten. n. 1. & tit. de confess. n. 10. Maria. in c. qualiter
 & quando, n. 232. de accusat. Put. de sindic. in verb. condemnatio.
 q. 4. n. 2. dixi 3 p. 1. n. 202. & ibidem n. 178. & 182. dixi quando re-

nuntiari

- nuntiari possit defensionibus. & hic adde Put. d. c. 4. n. 10. & 11. vbi dicit posse quidem in criminalibus renunciari probationibus, & dilationibus; vt per Cano. in c. olim, de offic. deleg. & Fely. in c. si diligenti. de for. comp. Sed renunciari non potest appellationibus, vt dixit Bart. in l. custodias, de custo. reo. nec defensionibus, quæ sunt de iure naturali, & diuino, hinc est quòd defensionibus, quæ sunt de iure positiuo renunciari possent, testatur Bal. in l. pactum, in 2. lect. ff. de pac. & intellige vbi ingeritur pœna corporis afflictiuæ, quia non potest defensionibus renunciari, cū nemo sit dominus suorum membrorum. l. liber homo. ad leg. Aquil. & vid. Dec. in c. cūm venissent, de test. & Mar. in prac. §. examinanda. sub n. 13. cum seq. vbi quibus casibus defensionibus renunciari possit. & idem in §. vltima, n. 1. 2. 3. & seq. vbi si statutum reiicit defensiones, de quibus intelligatur; Et si renunciat, nihilominus expectari debet quòd terminus defensionū fuerit lapsus, & postea condemnari pōt; tibi enim soli imputet qui potuit se defendere, & noluit. c. damnum. de reg. in 6. c. is, qui tacet, eo. tit. l. tacens, cum concor. vbi Dec. ff. de reg. iur. Verū hanc supradictam opinionem resolutam esse censeo à Clar.
119. q. 49. vers. 2. & vers. sed nunquid, circ. si. omninò vi. † Qua de re concludo ex omnibus supradictis, quòd Sindicator quo ad impicta super libris, & scripturis originalibus, quæ (vt prædixi) ex officio tenetur reuiderè, si nil contra officialem ex eis constiterit, tenetur statim eum absoluerè, præsertim si nihil dignum Principi referendū (per quod officialis grauetur) inuenerit; & multò magis quādo impicta contra officialem non respiciunt interesse Fisci, sed priuatorum, alioquin Sindicator dicitur indebitè grauare officialē, & tenetur in foro fori, tex. in Auth. vt iud. sine quo suffr. §. illud. & in l. à Dino pio, de re iud. & in foro poli Nauar. Manual. confess. tit. de restit. c. 17. à n. 6. vsq; ad n. 95. & quia expedire officialem quācitius à sindicatu, Reip. interest. vt in c. si. de fer. Bal. in rob. extra de iud. ideo nullum tempus feriatum impedit expeditionem, nisi sit in honorem Dei. l. Miles §. sexaginta. de adult. & l. si feriatis. de fer. Put. de sindic. in vers. feri. c. 1.
- 130† Fortè responderi possit, per D. Sindicatorem, necessarium fore relationem prius fieri apud superiores, antequàm ad absolutiōnem deueniantur, vt moris est in statu Mediolani, & etiam ita cauetur ex ord. & no. constitut. in tit. de offic. Vic. general. §. non pos. sunt. lib. 1. Nam replicatur non procedere, nisi ageretur de dolo,

& barattaria, extortionibus, vel de iniustitia per sordes facta, & in ijs verè sunt sindicandi, vt dicitur in no. constitut. d. tit. § Iusdi-
centes, & non est dubium, quòd præcedentia declarant sequentia,
& contra. l. si seruus plurium. §. si. de leg. 1. Sed quicquid sit ge-
neraliter loquendo, dato quòd officialis à sindicatu non possit quo-
uis modo absolui inconsulto superiore, & hac de causa iudica-
tor, & Actuarius eximent Iudicem teneri copiam quorumcunque
contra se à querelantibus exhibitorum recipere, & consequen-
ter mercedem pro extractione soluere, cum allerant non licere Sin-
dicatori secum originalia ferre ad superiores, immò illa reconli-
gnare teneatur successori in officio, vt de stilo est, quòd omnes li-
bri, & filcie, ac ceteræ originales scripturæ remaneant in loco il-
lius Tribunalis, vbi facta, vel exhibita fuerunt; Tamen adhuc re-
sponderetur quòd Sindicator breui summario notulam facere, &
secum ferre debet querelati, & quorumcunque processuum origi-
narium, quæ verè aggrauant, vel disgrauiant officialem, postquam
ex officio tenetur super omnibus animaduertere, videre, & reuol-
uere processus, & acta originalia tempore præturæ facta, & ita sa-
tisfactum erit honori suo, & officialis indemnitari. At si super
querelis examinari fuerint testes officialem aggrauantes, de ijs ra-
tùm copia offerri, & dari debet, quam si officialis nolit, sibi impu-
tet. c. damnum, de reg. iur. in 6. & potest Sindicator probationes,
& omnia alia, quæ contra officialem tempore Sindicatus fuerunt
facta, aut exhibita, secum ferre, cum spectent ad Sindicatoris offi-
cium, non autem Iudicis, vel Prætoris.

- 13 ¶ Hinc est etiam, quòd officialis non tenetur recipere copiam in-
uitus illarum informationum super generali inquisitione recepta-
rum, si ex eis non grauetur, per supradicta, & mihi relatum fuit
ferè somnium de quodam Actuario, qui super generali inquisi-
tione, vltra quinquaginta testes examinauit; qui omnes perbellè
ad fauorem Prætoris testimonium dixerunt, & tamen Actuarius
cogere volebat Prætorem, vt copiam dictarum attestationum reci-
peret, eo sub prætextu quia absolui nō poterat à gñali inquisitio-
ne illa, nisi relatione facta in Senatu, sed Prætor noluit hoc onus in-
debitū subire, quia satis grauatus est ab hac gñali consuetudine, vt
gñaliter cōtra eū, absq; accusatore inquiri possit, sed esset addere af-
flictionē, si copiā soluere cogeret. cōtra l. Diu^s Marcus, d. offic. pref. &
l. si idē. ff. de iuris. omniud. & cū Prætor ille esset in sua cōscientia tu-

tus, qđ oīa ritē, rectēq; ī officio gesserit, & hāc p̄uidit esse merā vexationē, constanter renuit, & D. illius Sindicator, utiq; relationē diffinitiuam facere renuens, fuit ex ordine Senatus iniunctū Sindicatori, vt ordines oīnō seruaret, qua de re facta relatione, Pr̄tor absolutus fuit, & cū laude dimissus, qđ cūis in magno discrimine se posuit cū Actuārio valdē egreferente, de amissā p̄ienta mercede extractionis copīe sibi iustē denegata. ad hāc vid. quāz ī dicam n. seq. cir. fin.

13 2† Nec obitat si dicatur, qđ cū publicatio processus sit de ordine Iudicij, Idēō fienda cū oblatione, & traditione copīe, vt p Clar. q. 49. Marāt. de ord. iud. in 2. par. n. 28. in 6 par. vers. publicatio, n. 1. qđ hoc parū facit; Nā publicatione processus omīssā, nō vitatur processus, nisi petita, & denegata fuerit, l. vnus. §. cogniturū de quāstio. Viul. co. op. 717. Foller. prac. crim. in verb. recipiāt defensiones, Marf. praeg. §. nunc videndū, in princ. Quinimō s̄ntia substatetū ēi sine publicatione processus, Boll. eo. tit. de publicat. p̄cess. in princ. dixi in praeg. d. test. 4. par. n. 121. Intellige vt ibi. Itē publicatio p̄cess. nō infert necessitatē, vt copia extrahat, sed tantūmodo sufficit qđ offeratur, p̄ntē

13 3 cōiter practicatur. † Pr̄terea nō est necessāria publicatio Iudici ad oīū corā eo factorum, quia ei semp publicata censentur, Innoc. in c. cū clamor. extra de test. Cror. de test. n. 273. dixi in praeg. d. test. par. 3. n. 272 Et in proposito inquisitionis gn̄alis non fit publicatio, nec datur copia testiū super ea examinatorum, Clar. q. 49. vers. hāc aut, vbi alleg. Anto. de Cana. de quāstio. in 2. membro. n. 52. in fin. qui dicit, quōd in inquisitione generali, non videtur pars, seu reus certus, igitur non fit disputatio, & per consequens copia indicatorum non datur, & ita de consuetudine seruari testatur.

Si verō non p̄cedentibus q̄relis, sed ex officio in reuisione criminaliū sindicatorum repererit aliqd dolosē, vel turpiter, aut p sordes cōmissum, vel omīssum, tunc debet p̄ minori dīsp̄dio vocare Pr̄tore, & ostendere locū, in quo defecit, & dare notulā grauinū cū termino ad se defendendū vt sentit Clar. q. 6. vers. ceterum, in fine, & oretenus primō debet eū audire, quia stare pōt, quod ei vitio ascribitur, esse alterius culpā, vel tale quid adducere potest, per quod statim excusetur, s̄m dicta in 1 par. sub n. 204. 225. & 226. & si aliorē requirant indaginē, tunc oblata copia in illa parte duntaxat, in qua in indiuiduo grauat, & ei necessāria est, sufficit vt valeat copia recipere si velit, & se defendere, deinde cām pro debito iustitiæ quam primū expedit, aut sit relatio vbi fienda, abiq; vlla procrastina-

135 natione, mediante debita mercede, qua soluta ꝑ sciat D. Sindica-
tor damnū ob morā secuturum, Prætori, vel officiali inferendum in
cōscientia ab ipso debere cōpensari, Nauar. Manual. consell. c. 17. n.
20. & 21. Nec est permittendū q̄ Iudices ad sindicatum continue se-
qui debeant syndicatores vbiq; & diū vexētur impensis, & labori-
bus, quia re vera iste nō est modus fauendi Iudicibus probis. l. 2. C.
de statuis &c. quia in signū, & reuerentiam pristinæ dignitatis, Iudi-
ces venerandi sunt; arg. l. Diuo Marco. C. de q̄ltio. Put. in verb. de
officio Syndicatorū, c. 1. in princ. & cū D. Syndicator sit & ipse homo,
debet præ oculis habere, & memoria recolere, ne quod sibi fieri non
vult in alium statuatur, no. glo. in § Iuris p̄cepta, iustit. de iust. &
iur. & meis auribus audiui l. Philidone se me magnū Cancell. Sta-
tus Mediol. virū magnæ practicæ, & existimationis, necnon D. olim
Caniillum Trotū Senatorē integerrimum, & illius ordinis nemini
prudencia, & virtute secundū, egretulisse valdē talia à duobus Præ-
toribus audire, & aborescere modum hunc extorquēdi, & vexandi
Iudices sub sindicatu, & mirari de illis, qui talia tentare aui sunt

136 cōtra dictos Prætores probos, ipsis Illustribus viris bene notos, ꝑ &
pro eis ius multū præsumit l. 2. ff. de offic. Iudic. Hinc est q̄ quādoq;
pauperissimi Iudices coacti sunt causa tot vexationū suam causam
indefensā relinquere ob indebitas expensas, & persecutiones; me-
137 lius est enim damnū auertere, q̄ id, quod in eis iā consumpū est,
postea consequi curare, vt dicit Iurisc. in l. 1. C. quādoq; lic. sine Iudi-
ce. vendic. vt refert Vinc. Manc. trac. de tutel. q. 8. n. 11.

Veni nedū non fauetur officiali quandoq; à nonnullis Sindica-
toribus in sine sindicatus, sed adhuc recipiuntur q̄relæ transactorpe
dato ad quærelandū, quod nullo modo fieri pōt, per ea quæ n. 23.
dicta sunt, vt per Clar. quæst. 51. vers. hac ē, in fi. cū ibi per eum ad-
138 duct. ꝑ vbi, nec in loco Sindicatus, nec in patria sua officiali am-
plius molestari pōt nisi pro debitis factis: & qd̄ peius est, sub lcano
recipiuntur quærelæ, & sub incerto nōie accusatoris, contra iura, &
gñalem approbatam consuetudinē, idem Clar. q. 10. vers. licias auiē.
At quibus cōparandi, qui ita alios sindicant, nō audeo dicere: qui-
nimò permittunt obloqui de Iudice, & à sagittis linguæ calumniā-
139 tium feriri, immemores. l. 1. in fi. fide Magistrat. connediē. ꝑ Com-
scire debeāt, quod offendētes officialem tēpore Sindicatus, p̄u-
capitis puniunt, Clar. q. 67. vers. iniuriam faciens, Put. de Iudic. in
verb. iniuria, & in verb. de offic. Syndicatorum, n. 2. Rendinell. cod
tract.

- tract. n. 268. nam ē depositus ob finē conductionis ab officio, adhuc appellatur officialis in reuerentiā prioris officij, vt concludit Andr. de Ilern. in cōstit. Reg. de offic. magistr. iustitiar. & nō licet Sindicatori permittere aliquē officialem, siue bonū, siue malum iniuriari, salte propter qualitatē, & decorem officij; Iudex enim dī Minister Dei, vt dixi in 2. par. n. 49. Et qui iniuriā ei, vel conuitium inferunt puniūtur, & sunt infames. l. Iudici, ff. de iniur. l. istud, ff. de appellat.
- 140 vbi Bart. qui tenet, q̄ Iudex in reuerentiā prioris officij torq̄ri nō possit, dato, quod contra eū essent aliqua indicia de aliquo delicto, ex quo Potestas dī caput ciuium, & ideo actio infamatoria cōtra ipsum institui nō debet. l. ij. liberi, ff. de accusat. & satis officiales probi torquentur, cū insidiatur eis in vita, & in honore tot q̄relis, & persecutionibus, ex quo inuiti ad iudiciū protrahuntur, l. i. §. p̄sua-
- 141 dere, ff. de ser. corrup. † Si ergo permittitur q̄ officialibus in fine officij inferantur iniuriæ, & apertē calumnientur, neruus quidē iustitiæ frāgetur, auctoritas, & iudiciū deprimeur, & vilescet, & maiorū hominum audacia pullulabit, & successores lento gradu p̄cedent, vt inquit Put. d. verb. de offic. sindicatorū, c. 1. Aliud est enim syndicare, corrigere, & emendare, & iustitia mediante punire offici-
- 142 alē, aliud est calumniari, iniuriari, & indebitē persequi; † Nam à iustitia, iniquitas, dolus, iniuria, & persecutiones abesse debent. §. 1. Institut. de iust. & iur. dixi in 2. par. n. 50. Et re vera, si D. Sindicator benē animaduertit ad ea, quæ s̄ p̄monui n. 91. & considerabit, q̄ Pretor solus fuit p̄positus ad corrigēdos tot homines diuersorū morum, ceruicū, & opinionum, & ipse Sindicator aduenerit ad corrigēdum vnum virū, toto populo, seu plebe contraria, vti nouationum auida, certē miserebitur eius, cuius misericors non est, sic sibi ipsi tangens pulsū, seipsum in Pretorē probabit, & diligenter inuestigando inueniet, q̄ de centum Iudicibus, nonaginta p̄bi repe-riūtur, sed de populi multitudine, quā pauci? Ijs de caulis p̄ manutentione nerui iustitiæ, & vt gentes viuerent cū illius tremore,
- 143 tuti, & incolumes, † legi ur de eximia prudētia Sereniss. mem. magni Ducis Cosini, quippe qui Iudicium imperfectiones dissimulabat multoties, maximē quando certus erat de recta Iudicis intentione pro salute, non autē ad perditionē animarum; & si quid in contemptū iustitiæ, & officialium quorū minimū seruarij auentatum esse audiebat, v̄ritate cūperra à fidis suis exploratoribus, nemini quidē in hoc parcebat, sed & in rē, & in personam seuerē animad-

- uertebat vsq; ad fundamenta domus, tantus in eo Principe magnæ virtutis, & iustitæ zelus erat: dissimulare enim loco, prudentia est;
- 144 † & expedit quandoq; audaciam illorū reprimere, qui audaciores redduntur si audiatur suæ quærelæ, & quærendi consuetudine nō eos pudet officiales p̄bros afficere. nā aliqui sunt subditi, qui videntes officialē publicē puniri, ac vilescere, magnū festum faciunt, quomob̄ ē voces eorum nō exaudiebat, ne quærelantiū audacia trasirer in exēplum, & fortē in consuetudinē, & abusum, vt quorundam Oppidorū, ac Ciuitatum abusus est, pro quid minimo parare quærelas & machinationes contra Prætores. Ceterū si Sereniss. Colmus Medices sciuit aliquē ex Iudicibus cōmisisse, dolum, aut barattariā, inultum nō relinquebat, sed magis secretē sub aliquo alio prætextu, illū puniri mandabat in ære, vel in persona, & ppetuū intelligebatur priuatus à muneribus publicis in mēre Principis, & ab effectu exclusionis passim cognoscebatur, & hoc quidē digne pro reprimenda audacia subditorū, & ut neruus iustitiæ in suo robore permaneret. Attamen hic modus, hæc ziffra in Statu Mediol. non bene precipitur, nimirū si multoties Iustitia deprimitur, & Iudices indebitē
- 145 opprimunt. At cautela pro Iudice erit, vt dū viget authoritas sui muneris, & quærelantium minas audit ante tps̄ sindicatus, de ijs, quæ iuste, & licitē Iudices agunt, pueniendo petat conseruationē indemnitatis eorundē, vt in l. 1. C. de Magistrat. cōuenien. & vti remedio. l. diffamari. ff. de manumiss. Quo casu ille, qui pmittit Iudicem conseruare indemne pp̄ iustam, ac bonā causam, q̄ habet, non dicit Iudicē corrumpere, not. glo. eleganter, & Bar. in l. si quis uxori. §. si fugitiuum. ff. de fur. refert & sequitur Bal. in l. 1. n. 11. & 12. C. de pēn.
- 146 Iud. qui malē iudic. † Sed (inehercle) ab omni excusatione semoti, & ab omni humanitate ambitiosi officiales penitus excludunt, l. 1. ff. de ambit. multo magis ementes officia, q̄ vendi, aut non debēt, aut nō solent, qm̄ omnia mala ij agere p̄sumuntur per sordes, per dolum, & per barattariā. in Auth. vt Iud. sine quoquo suffrag. circ. princ. quē tex. adducit Put. de sindic. in ver. officialis, c. 3. quodq; cō-
- 147 probatur, † Nā ementes officia animum ditandi habere p̄sumunt, nō autem zelū administrandi iustitiæ. l. 2. C. de murileg. & ementes officia nō solita vendi, infames reputantur, à qua infamia necessitas, & consuetudo excusat, ad quod nihilominus est vidēda Bulla Papæ Pij V. Bullar. 19. fo. 1157. de qua p̄ Natuar. in suo Manual. consell. cap. 25. sub n. 7. & de iure cōtales plebsuntur p̄na aureorum

centum, l. 1. vbi Doct. ad leg. iul. de ambit. Clar. §. symonia. ver. præterea. Decia. de delict. tom. 2. cap. 3. §. n. 11. lib. 8. fo. 192. & omne malum cōtra huiusmodi Iudices p̄uenitur. Mascart. de pbat. cōcl. 1137. n. 3. vo. 2. & cōtra hos iudicaturā ementes inuehitur. Boter. d. tra. de rat. itat. lib. 1. tit. de ministr. iustit. qui refert dictū Ludouici Regis Gallorum XII. Emētes officia, multo carius vendere curāt id qđ parui emerunt. Hic ēr dixit, nequaquā concedendum fore arbitriū liberum huiusmodi iustitiæ mercatorib⁹, & ambitiosis, qm̄ carent bonā cōscientia, vt in 1. par. sub n. 42. & in Regno Neap. officiales ī ingrellū officij intrare tenētur ante oīa, & quidē solemniter, q̄ per eos nil datum, aut promissum fuerit pro obtrīnēdo illo officio, vt refert Afflic. super cōstit. rubr. 44. fo. 115. & ita de iure cōi cauetur, vt in l. 1. & si C. ad leg. iul. de ambit. Clar. §. symonia. ver. præterea. Put. in ver. lutamēniū, c. 1. Fely. in c. dilecti, de maior. & obed. & in

- 149 statu Mediol. officiales ab hac labe sunt penitus alieni, eo q̄ non pnt officia iudicaturæ nec vēdi, nec emi, nullive conferri p̄cio, vel munere, vt ipse per annos decē testis sum. Et Genue similiter, Mantua, & Forētia abest tantus error; qm̄ officia, & magistratus in p̄mū approbatæ virtutis distribuuntur, non aut p̄cio, vel munere, seu debitis cuiuscunq; sumptis informationibus officia, & præturæ cōceduntur viris probis, & Dei timoratis, iuxta l. 2. C. de statutis, ac
- 150 imaginibus, quia talis est mens, & credulitas concedētis; Et in signum honoris, & bene administratæ iustitiæ, erigi statua solent, vel saltem insignē illius, qui p̄fuit in administranda iustitia, & ita recēset ēr Put. in verb. præmū, in fin. sicut ēr in patria Fiuizani seruatur.

Verū quam amara sint, qđ dulcia faucibus eorū videntur, qui ambiunt officia, & curas aliorum habent, cū difficile sit ira iudicare, vt prolis, & placeas, audiunt (quæso) oēs Magistratus quid de eis sentiat Franc. Petrar. de remed. vniūsq; fortunæ lib. 1. dialog. 47. cir. fi.

Dulce nihil, aut tranquillū speres; amara, & turbida Præsidentū fors: festis diebus, iustisq; & conuiuijs arcantur, muneribus clausum limen, et aperit huiusmodi, relictū iocis vacuū, plenū quarimonys, ac iurgis, quicquid languidū, quicquid agrū, quicquid marcidū in prouideris visceribus latet, totū tibi tractandum, curandūq; obigit, durum opus, quanti nemp̄ negocij sit multos corrigere, hinc patet, q̄ sese corrigat p̄uiciūni.

Visto igitur de quibus officiales indicandi sint, a quibus, quompe, & de officio, cura, ac summa diligētia D. Syndicatorū, nouissima, & utelā, indemnitati indicandorū respicientem hic inferere duxi;

ut nempe quamprimū sciuerint D. Sindicatōrē in locum sindicatus venisse, Prator vnā cum suis officialibus subsequētē hanc comparationem puentoriam corā eo exhibeat, tanquā teriacam contra inquisitionem generalē; aduertendo tamen Prator ne onus defendendi suos officiales subeat, si illos ipse nō elegerit, ut j̄ docebitur, & in omnem casum consuetudo seruanda est, ut j̄ n. 161.

FORMA COMPARATIONIS PRÆVENTORIÆ.

Coram vobis D. Sindicatore, &c.

151† **C**omparet N. Prator Nouaria, tā suo, q̄ N. suorum^a officialium nominibus, & b̄ citra p̄iudiciū semper, sed cū reservatione quorumcūq; iurium suorum, & non aliter, nec alio modo &c.
Dixit, & dicit q̄ ad eius aures, & c̄ notitiā nuperimē deuenit taliter qualiter, quod D. V. in hanc se contulit ciuitatem tanq̄ Sindicator, vnā cū N. asserto eius Notario, causa sindicandi (ā ut assertitur) eundē D. Comparentem, eiusq; officiales, & alios de sua familia, & parte vestri emanatum fuisse, vel de proximo emanādū esse quoddam^c bannū, ad effectum, ut c̄s quarelare volentes Pratorem, & suos officiales debeant comparere intra dies quindecim coram D. V. &c.

Dicit ēi, q̄ statim D. V. ingressa est Pratorū, & b̄ officij possessorū recipere curauit, & pariter b̄ librorū filciarum Actarum, & oīum scripturarū criminalium originaliū, & quā omniaⁱ ex officio iam ceptā vnā cum d. asserto eius Notario, reuiderē, & reuoluere, ac censurari; Quinimō quod nulla precedente quarela intelligitis formare quendamⁱ inquisitionem generalem contra ipsam comparentem, & c̄s eius officiales, & quæ facta sūt firmata est (ut fertur) & continuē in secretas a p̄iudiciis infortūnatissimis contra eundē D. Pratorem & alios officiales, ac si essent (quod negatur) homines male vitæ, Dei, diuinarū, atq; humanarū^a legum contemptores, & negligentes, & dolosi, barattari, corrupti, & iniqui, atq; c̄ culposi.

Quibus narratis si prædicta vera sunt (quod non credit prædictus D. Prator) tam suo, quā omnium suorum officialium nomine, semper cum bona reuerentiā & pro^a manutentione honoris, & bonæ fame ipsius, & suarū, & non aliter; In primis^a acceptando fauorabilē si quæ &c. & in ceteris oībus per vos factis, nō cōsentiendo, & dicit, & opponit tam contra personam D. V. quā c̄s vestri Notarij, cū non cōstet (ut ante oīa cōfiscare debet) de legitima persona, nec de aliqua auctoritate, & iurisdictione

ne vobis sindicandi data ab habentibus potestatem, nec talia agendi, nec vos
 a tales esse, quales vos facitis, & dicitur ideo protestatur de nullitate actio-
 rum, & agendorum, ac de incompetencia vestra.

Et casu quo vos tales sitis (quod non creditur) dicit, ^{aa} intempestive
 per D. V. accessum fuisse ad sindicandum, & qd ex abrupto proceditis,
^{bb} non seruatis seruandis.

Item dicit qd cum ipse D. comparens, semper fuerit, & sit vir ^{cc} Dei ti-
 moratus, & ^{dd} probus, recte institutionis, & in egerimus, sicut in alijs ^{ee} p-
 cedentibus officijs se bene gessit, & pro tali habitus, reputatus, & lau-
 datus fuit, non ^{ff} potest, nec debet, sub censura sindicatus subijci, nec sindica-
 tui vestro stare tenetur, & quod ^{hh} clarum, & notorium est, non debet
 per D. V. sub quouis pretexto in dubium renouari.

Itē iulius premissis & ne aliqua ⁱⁱ ignorantia prehendatur (quod in per-
 sona literata, & practica minime presumitur) & ad oēm bonum ^{kk} finē,
 & effectū dicit, & ^{ll} protestatur, qd post ^{mm} ipse datum ad querelandum,
 non debetis quouis modo amplius audire quoscuq; querelare volentes et
 ex nunc prout ex tunc, a censando contumacia oīum quorumcunq; intra
 terminū statutum non cōparentium, & insuper petit, vt cogatis oēs que-
 relantes, ad ⁿⁿ satisfaciendū de iudicio listi, & iudicatum soluendo, contra
 quos pariter protestatur de oībus ^{oo} damnis, & interesse, tam passis, q̄ pa-
 tiendis, & de duplicatis, ac quadruplicatis expensis, & contra omnes alios,
 de quibus infra, ac de ^{pp} iniurijs, quas ex nunc ad animū renouat, & de
 quib; ^{qq} reueniendo, agere contra iniurantes suis loco, & tēpore intendit.

Item dicit, & protestatur, qd nullo modo sunt recipiende querelae, nec ali-
 quid contra d. Prætorē & suos officiales, & famulos, in scriptis, vel ore te-
 nus, prestatim a nō solitis querelare officiales tēpore sindicatus, minusq; ab
 illis, qui alijs hac de causa tanq̄ calumniatores condemnati fuerunt, nec ab
 illis, de quib; ^{rr} interesse minime tractatur, Nec ab alio ^{ss} nomine alieno, nisi
 prius ^{tt} de mandato legitimo in specie ducerit; nec ēt a quouis tanq̄ vno
 de ^{uu} populo cōparente, praesertim quando Filius praesens est, vel quando d.
 priuato interesse agitur, vel etiam si ageretur de ^{aa} pena Filio applicanda;
 Nec vlla querela esse recipienda ab illis, ^{yy} qui dicta de causa iam apud su-
 periores querelam porrexerunt, & quā iam fuit ex redita, vel saltem a su-
 periore sopita, aut cuius adhuc pendet expectatio, & ad hunc effectum D.
 Comparens insinat, & requirit interrogari cum iuramento oēs querelantes
 passim, vt dicant an aliam querelam eiusdē causae porrexerint, ne porrigi
 fecerint ad superiores, & item cogatis eos iurare de calumnia in forma, etc.

Et etiam petit, qd non recipiantur querelae de ^{aa} iniuria ab illis quorū
^{bbb} lis adhuc sub indice pendet, nec a ^{ccc} forensibus, nisi de suo tractetur
 interesse,

interesse, & datis prius debitis cautionibus, de quibus sup. Nec ab ^{add} agnoscis, & incertis quærelatoribus nullo modo, multò minus a ^{ccc} bannitis, ^{fff} periuriis, & ^{fff} infamibus, & ^{hhh} criminosis; qui cõs à lin ine indicij repellendi sunt.

Itē saluis præmissis, dicit non esse examinandos ⁱⁱⁱ testes interessatos mediate, vel immediate, ^{kkk} capturatos iquisitos, tortos, vel cõdemnatos ab eodemmet Pratore, seu de eius ordine, cū sint notorie suspecti; Nec examinandos esse in testes illos, qui alias se ^{lll} cõgregauerunt pro remouendo dicto D. Pratore, vel aliquē de eius officialibus: Minus in testes recipi debere super alijs quærelis illos, ^{mmm} qui etiā quærelas porrexerunt contra Pratorē, & tanq̃ non esse admittendos in testes quoscuq; alios ⁿⁿⁿ reprobatos à iure, vel à cõsuetudine contra officialē in sindicatu.

Item dicit q̃ non debent admitti ^{ooo} probationes in sindicatu contra Pratorem, & officia'es, nisi sint legitimæ, veræ, & perfectæ, ac luce meridiana clariores, tam in substantia q̃ in oibus ^{ppp} qualitatibus, vt infra requirunt.

Insuper dicit, q̃ officiales ^{qqq} de gñali consuetudine Italie, et aliarū nationū non sindicantur, nisi de dolo & barattaria, & ita seruari cõiter, vt notoriū est, & magis cõmuniter receptū apud Doctores magnæ existimationis, de quibus creditur D. V. esse bene ^{rrr} informatam, de a ljs vñ d. sindicari non debent, nec molestari, cū pro eis sit fauorabilis præsumtio, nec possunt sindicari, nisi de ^{sss} gessis in officio, & ex causa officij, secus de gessis ante, post, vel extra officium.

Item dicit, q̃ non intendit ex nunc ^{ttt} copiam recipere exhibitum, seu exhibendorū contra ipsum, vel eius officiales, nisi sit, & quatenus ex officio, & necesse habeat ad suam defensionē, & de omnibus alijs superfluis, non intendit nullo modo aliquam soluere mercedē, multò minus processum & actorū criminalium origina iū coram ipsomet Pratore factorum, vñ excedat, & necesse sibi sit, n̄ ad quærelantes si cõter ea exhibere, quæ pro se non debent suæ intentionis deducunt contra ipsum, & eius offic alij.

Item saluis præmissis dicit q̃ casu quo aliquid cõmissum, vel in iuramento per ^{uuu} iururiam reperiatur, quod in non credit, id petius ^{xxx} errare, aut ex circūstantione ligantium factum esse presumatur, ut docetur quatenus opus sit, & non aliter, offensis sibi prius grauaminil us, quia paratus est statim, & absq̃e processu dist. grauamina vñ bis suffiēter ostendere, ^{yyy} partesq̃, vñ utras esse Pratorem oretenus interrigere, & similiter oretenus eius excusationem recipere, absq̃; ulla inq̃sitione, & scriptura, sicut ita fieri solent, & p. it.

Et ubi, n̄ ^{zzz} imp̃ dolo uē vñ ali. f. est esse cõsisterit, sicut ex ^{zzzz} officio, sine adstantiar. partib; petiit cū cum suis officialibus ^{bbbb} alij, rescriberetur sine ^{cccc} dilacione, declarando Pratorē rite, rectē, se gessisse, & cõdem-

ad ad condemnando querelantes, & oēs alios ^{eeee} accusatores, procuratores, sollicitatores, aduocatos, instigatores, & consultores, ac contra quoscunq; alios, & eorum ^{mm} heredes, in omnibus expensis, damnis, & interesse, prout supra protestando, & reuocando eos ex nunc actione ^{ssss} iniuriarum, & quod debitis penis tanquam meri calumniatores seriantur.

^{hhhh} Petens, & requirens vt supra, & ⁱⁱⁱⁱ non tñ dicto modo, sed, & alijs omni alio meliori modo in principio, medio, & fine, protestans respectiue, nō se ^{uu} astringendo &c. saluo &c. Quinimō protestatur potius velle ^{mmmm} carere exhibitis, q̄ in aliquo sibi praiudicare per aliqua, q̄ dicat, vel faciat. Et ulterius petit, & requirit, vt omnino cogatis oēs, et quoscunq; querelatores ad eligendum ^{aaaa} domicilium, quod pro omnibus deseruiat in Cinitate Mediolani (casu quo inibi, sindicatū expediri oporteat) ad quod aduersarij citari, & moneri valeant, ne immensis laboribus, & superfluis expensis dictus D. Cōparens, & eius officiales vexentur, ne vñ hinc inde frustra vagetur, sed vt causa facilius, citiusq; expeditur. Petens dicto etiā nomine ^{oooo} citari ad omnes, & quoscunq; actus praiudiciales, alioquin protestatur de nullitate, & ex nunc petit copiam ^{pppp} Relationis diffinitivae per nos fienda coram N. antequā transmittatur, cum termino deducendi omnia ea, qua deducere uoluerit, & intendit, et ipsum D. Comparentem, ac eius ^{qqqq} iura, & defensiones audiri, ^{tttt} offerens pro sui parte, ac dictis nominibus ea facere ad qua tenetur &c. ^{uuu} Protestans per se non stare, & p̄dicta omni, etiā alio meliori modo &c.

GLOSSÆ HIC SEQUUNTUR.

IBELLE huius puentorij forma, quamuis opus non sit in quibusdā Prouincijs, & nunc nouus modus appareat, primaq; facie minimè necessaria esse videatur, cū ^{ss} Syndicator rōne sui muneris, & intrūcti oneris certus esse debeat, & plūmatur, de oībus quæ ad sōū officiū spectant; nihilominus uilis, & iuridica est, quippe q̄ officialium sindicandorum indēnitati p̄uidet, sumpra ex doct̄. Bart. in l. non solū. §. morte, n. 50. & 56. & in l. de pupillo. §. morte. ff. de nou. op. nunciat. & à l. diffamari. C. de manumiss. Qui Syndicatores cōstituantur, & alij eiusdem auxiliares in mora, dolo, & negligētia, ac culpa non seruantes p̄narrata in d. libello, à quibus sub p̄textu ignorantie minimè excusari p̄nt, & de hac p̄estatione est tex. in c. pastoralis 1. q. 3. l. vt perfectiūs.

fectius. C. de annal. except. alia iura adducit Pap. in form. declinam. iurisdic. in glos. protestans, sub n. 4. & ibi addit lit. e. l. mora. vbi Doc. ff. d. vsur. Bal. de Vbal. in sua prac. tit. de extraor. quaest. 2. q. ibi, nā facta denūciatione nō caret dolo. tax. in lat. qui aliter ff. qd. vi. aut clā, vbi Doc. D. Menoc. de arb. q. 66. n. 4. circ. fi. & iuuat ēt Sindicatori, qui certificatus scire pōt. qualiter se gerere debeat, & est similis cautela quā trad. Catal. de sindic. relata a Put. eo. tract. in ver. iniuria officialis. c. 1. n. 4. & non pōt existimari beneficiū huius pūentionis, nisi ab eis, qui pluries sub sindicatu manserunt, Quoniā licet Syndicatorum multa. facere prohibeantur, tñ facta tenent, l. p̄re furioso. ff. de ijs, qui sunt sui, vel alie. iur. idēd si ante factū, & re integra quis monitus, & interpellatus fuerit, & protestetur, omnia inde secuta sunt nulla, Put. in verb. Instantia, c. 2. cir. fin. & multa in practica ex sequentibus glossis percipientur non spernenda.

154. *Officialium*: dixi § n. 81. Prætorē non teneri pro officialibus suis, nisi ipse eos elegerit, & hoc est regulariter verū, ita tex. in l. 1. ff. ad leg. Jul. repetun. Bar. tñ in l. magistratus. ff. ad municip. dicit standū esse consuetudini, sed in oēm casum Potestas nō tenetur pro furtis, rapinis, & barattarijs cōmissis à suis officialibus, vel ab alijs de eius familia, nisi quatenus participauerit, vel ratū habuerit, secus de ijs, & alijs gestis extra officiū, Marf. sing. 560. n. 4. & 5. Put. de sindic. in verb. familiares, seu familia, c. 5. n. 1. 2. & 3. & prot. Quæro an Dux militū, vel Caporalis teneatur de facto suorū militū, iuxta l. 1. ff. ad leg. Jul. repetun. vbi videtur qd sic, Bar. in l. Magistratib. ff. ad municip. & Soc. in l. cū filius familias, de verb. oblig. nihilominus obstat illa reg. vulg. & christiana, qd alteri per alterū nō debet iniqua conditio inferri, & habem^{us} auctoritatē Clar. in §. fi. q. 86. in princ. & ibi Balia. sub n. 8. qui allegat Berro. in c. 1. de restit. spol. n. 41. cū seq. multò minus qm non cōstaret de delicto, vt dixi in 3. & 4. par. p̄sertim sub n. 210. vers. & quoniā, vbi quo ad probandū corpus delicti, dixi nō esse standū personis interessatis, simulq; in famibus causis, & rationibus, & iuribus § in primo obiecto cōtentis, & in oēm casum si non pōt iurari in litē contra eū, qui aliquid habuisse fatetur, vt § in casu p̄senti firmauimus, multò minus pōt iurari in litē contra dictum Caporalē pro facto suorū militū, ita luculenter explicat Plot. in d. l. si quādo, sub n. 768. & 832. & pulchrē Menoc. de arbit. iud. cal. 208. sub n. 9. fo. 214. & q. 65. sub n. 12. vbi eligēti nil imputandū esse, cū sua culpa electus in officio deliquit, & Caporalis non teneat de huiusmodi

iustitiam casibus fortuitis, qui obesse non debent viro probato. arg. l. si à bonæ fidei. ff. de rei vñd. c. & multò minus quia dictus caporalis non eligit dictos milites, ut ita sentire videtur Menoc. d. cas. 65. sub n. 12. & optimè Put. de sindic. in verb. familia, l. 3. sub n. 25. & c. 4. sub n. 2. vbi si quid ab officialibus extortum sit, non presumitur de consensu, & mādato Rectoris extortum fuisse, alleg. c. cū ad sede. n. de rellit. sp. 1. & Bal. in l. ad inuidiā. C. qd met. cau. & idē Put. in c. 5. n. 9. à contrario sensu, & cōfert dictū Bertaz. cōf. 199. sub n. 2. lib. 1. nec inferior debet diffidere de illis, de quibus superior confidit & quos superior elegit, & ppter ea nō tenetur caporalis, si non eligit, ut 3. vel si non mandauit militibus, ut ita facerent, put non constat talia iussisse, vel permituisse, cū prohibere potuerit, vel aliquid ad eius manus de manibus militū poruenisse, immò puidisse malis, quantum in e fuit, ut i processu, & ideo nō tenetur de eo, qd ipse caporalis non fecit, nec fieri iussit, vñ Bal. in l. 1. sub n. 14. vers. sed q̄ro. C. de seru. fug. & pulchrè, ac in tēminis terminantibus loquit̄ Fely. in c. Petr°, col. 3. sub n. 11. vers. declara de homicid. nisi officiales essent dati ipsi caporali ab alio superiore, & ipse eos nō elegisset, quia eorum delicta non imputabuntur sibi, quod benè notandum esse ait Fely. ad excusandum Iudicē, Custodē, Castellānū, Ducem, Caporalem, & alios huiusmodi; & ita iudicatū fuit Florentiæ hoc anno me patrocināte.

Si verò nihil ad Potestati peruenierit de male gestis p suos officiales, vel nō ratificauerit exhibēdo eos, liberatur, l. sicū exhibuissēt. ff. de public. & nō tenetur nisi p pēna pecuniaria, ut dixi n. 81. & Put. in d. ver. familiares, c. 3. n. 26. & seq. vbi semel exhibendo liberat, & in c. 5. n. 10. † vbi dicit nō teneri exhibere famulū bamnitū, nisi bamnū fuerit affectatū ad not. per Bar. in l. 1. in ff. de quæstio. vid. Amad. n. 196. 197. 198. & 199. & in dubio nō est mala sumenda psumptio contra Prætorē de eo, qd male factū esse dicitur à suis officialibus, Bal. in l. 1. in fin. C. de Episc. & Cler. Put. de ver. familiares, c. 3. Az. omnino vid. in sum. C. de offic. Rector. Prouinc. vbi de officio Iudicū, & de oībus gerendis, & ad eorū officium spectantibus, & ibidē, an munera accipere, & an potestas possit cognoscere, 156 super delictis familiæ, ac de alijs in hoc pposito; † Et scias quodd pōt constitui procurator, tā à Prætorē, quā ab alijs, qui sindicari debent, ut pro eis in sindicatū rñdeat, no. glo. magna in l. bonæ fidei ibi finito officio. C. de iur. iuran. sequit̄ Catal. de sindic. n. 40. est tex. in l. 1. qd si intra. C. vt omn. Jud. Jo. de Amic. cōf. 139. n. 12. in fin. nisi agere-

- ageret criminali ad penā corporalē p̄ supradictos Doct. vi. 7. n. 112.
- 157¹ *Citra iudicium*: hęc c̄sa appellatur cōseruatiua, & p̄seruatiua de s̄ilo, & est vti Antidotū contra venenū, & not. q̄ huiusmodi c̄sa ī principio posita, refertur ad oīa sequentia, Bart. in l. 1. n. 3. de liber. p̄xt. & intellige q̄n congruit, & iuuat super oībus, v̄t per eundem Bar. in l. cū pater. ff. de pac. dotal. sicut ēt dicit̄ de clausula in fine posita, q̄ respicit ēt p̄cedētia, Bart. in l. talis scriptura delegat. primo. sed c̄sa quę est in medio posita, refert̄ ad vtrunq; scilicet ad sequentia. & p̄cedentia, & tunc d̄f̄ esse verū quando est posita in medio diuersorū capitulorū, quibus conuenire possit, secus si in medio vnius capituli tantū, quia solum ad illud respicit Bart. in d. l. cū pater. ff. de pac. dotal. & in l. 1. n. 4. lib. p̄ter. & in l. & si perceperit. §. filius de liber. & posthum. vi. Marant. de ord. iud. par. 3. n. 112. fo. 27.
- 158² *Nuperrimē*: † quia per tacitūnitatē in re p̄senti quis de suo p̄iudicio nihil dicēs, vidēt̄ cōsentire Bar. in l. 1. C. de relat. & in l. ne in arbitris, in fi. C. de arb. Bal. in l. emancipatione. C. de fid. Instru. vi. add. ad Pap. in for. ex. p̄t. contr. positio. ver. Quibus adde.
- 159³ *Vt asseritur*: hoc verbo semp vti debet qui vult actū impugnare, ne videat̄ fateri, Bal. in l. non nudis, q. 1. C. de p̄bat. vbi assertio, & cōfessio differunt, sed Pap. in for. libell. appellat̄ à senten. diffini. credit̄ nihil referre in glos. occasione, n. 2. tamē Bal. opin. est recepta.
- 160⁴ *Bamnū* nil aliud est, q̄ cōminatio, Put. in ver. officialis, c. 5. p̄ tot. & in verb. instātia, c. 1. & de hoc dixi. 7. n. 94. & bamnū factū à Prætorē, q̄ si quis p̄tēdat à suis officialibus, cōpareat corā eo in certo termino, an officiat alijs creditoribus, vid. eundē Put. in ver. Bamnū, c. 1. v̄bidicit̄ q̄ non, per tex. l. pars litterarū. ff. de iudic. & an terminus ad portigendū quærelas de iure cōi possit abbreviari, hoc non habet dubiū, quoad iudicē liberi arbitrij vi. Caruit. rir. 195. n. 29. & bamnū sindicatus in scriptis publicari debet, iuxta solutū in locis cōsuetis affigi, Put. in repert. in ver. Sindicatores tenēt̄ur bamna.
- 161⁵ *Dies quindecim*: Nota q̄ in statu Mediol. ad sunt ordines ita disponētes, editi die 4. Decēbris 1567. certā formā tradentes, vlt̄a no. cōstit. in tit. de offic. Vicar. ḡnal. vbi traditur modus, forma, & t̄ps sindicandi, & in ijs at̄ēdit̄ur stilus, & ēt nota q̄ stilus concernit modū procedendū, cōsuetudo verō modū decidēdi, & sic differunt Ca-
- 161⁶ *ualc. decis. 11. n. 45. par. 1. † vbi cōtra ius, & statutū stilus nunquā ē attendēdus, & stilus p̄t̄ vites sumere à consuetudine, non ē cōtra, Cuch. in lit. Cano. tit. 8. & 9. & de s̄ilo, obseruantia, & consuetudine,*

ibi, cat. 46. Cōsuetudo enim altera lex dicitur. l. minimè. ff. deleg. vi. **¶** in verb. absoluat, lit. C. Et nota q̄ Principū rescripta nunquam à stilo curiæ sunt interpretanda, sed tm̄ ius; vid. Bal. in rubr. de constit. Princ. & in tit. si contr. ius, vel util. publ. quod facit contra illos Iudices, qui in euidentē damnū ita iudicant contra animam, & contra proximum: sed quicquid sit erga eorum sententias, tñ secus est quo ad rescripta Principum.

163 **& Officij possessionem:** No. q̄ Syndicator tēpore sindicatus nedū curat, q̄ Iudex, & ceteri officiales reddant rōnem vilicationum suarū, sed etiā officio Iudicis ordinarij fungitur, quoad alias causas ciuiles, & criminales orientes tēpore sindicatus inter prouinciales, & alios, quo ad procedendum tm̄, non autē quo ad iudicandum, vt l. i. C. vt om̄. cau. tam ciuil. quā crim. & in Auth. vt Iudex sine quoquo suffrag. §. necessitate, & donec successor aduenerit, & ideo percipit salarium ordinatum, Put. in ver. salariū. c. 4. vers. an Syndicatores, n. 1. & 2. vbi dicit habere merum, & mixtū imperium, & in multis locis successor syndicat præcessorē, & ita clauus clauo tradit.

164 **Librorū:** ad officiū Syndicatoris spectat recipere q̄cunq; originalia, cū inuentario ei cōsignāda, ad hoc, vt successorī vēturo cōsignet.

165 **Ex officio:** tenetur reuiderē omnia acta, & processus originales diligenter, & ea facere, de quibus supra n. 122.

166 **Inquisitionem generalem,** de hac dixi n. 93. & trad. Amad. de syndic. formā, n. 21. & 48. Put. in verb. Inquisitio. c. 1. 2. & 3. n. 8. & hæc formā publicam non requirit præcedentē, secus specialis, Farinac. de inquisitio. q. 9. n. 16. & hæc inquisitio dicitur gñalis quò ad delicta, & specialis quò ad personam officialium, cōtra quos est forma, vt per eundē Amad. n. 25. & 161. dicit triplicē esse speciem inquisitionum gñalium; prima quæ sit p̄ Potestates in principio officij ad expurgandā prouinciā malis hominibus. l. cōgruit, ff. de offic. p̄s. secunda, quæ specialis est quò ad delictum, sed gñalis quò ad personas, vt cū de delicto constat, & ignoratur a quo factum sit; tertia, species, q̄ generalis est quò ad delicta, sed specialis quò ad personas, vt quia delinquentes sunt noti, & dubitatur, ne mala cōmittantur ab eis, vbi dat exēplum de Visitore Ecclesiæ, Bal. de Perus. in trac. tuo de syndic. n. 5. vbi dicit q̄ per hanc inquisitionē processus

167 dicitur magis odiosus, quā factus per accusationem † Hodie verò loco inquisitionis sufficit bannū in certis Prouincijs, de quo supra lit. e. & in oēm casum non sufficit Inquisitio generalis, si super ea

sumptz fuerint informationes, nisi specialiter officiales postea sequantur, Amad. n. 28. quia generalis Inquisitio est prambula ad specialem, d. l. congruit, de offic. pref. & Bal. in l. obseruare. § pro-ficiisci. ff. eo. vid. Ang. in l. si vacantia, n. 79. cum mult. seq. & n. 170. 171. & 190. C. de bo. vacant.

168^m *Secretas informationes* illas ita recipi prohibitum non est, verū sumendz sunt eo modo quo supra, & ad effectum predictum, vt dixi n. 113. cauendo à falsis, & maleuolis, ac ab imposturis, & calliditatibus, à quibus t̄, ne quera nodus ī scirpo, cōtra probū ab inuidis.

169ⁿ *Contemptores*: t̄ no. q. contra officiales non est faciēda scrupulosa inquisitio de cōsuetudine, Put. in princ. de offic. sindicatorum, licet secus de rigore iuris, vt inquit Catal. do sindic. iub n. 173. sequendo Bal. de Perus. cod. trac. n. 8. multò minus sunt inquirendi quando infamantur à suis inimicis, & maleuolis, Catal. n. 142. q. 213. & super quibus inquisitio formari debeat, vid. supra n. 93. & infra in ver. dolosi, & in ver. Barratarij.

170° *Negligentes*: de hoc satis dictum t̄ n. 43. 46. 68. & 72. & negligentia, q̄ provenit à mala sanitate, vel à naturali tarditate, & nō affectata, nec supina, aut dolosa omninò excusatur l. magna negligentia, & ibi Doc. ff. de verb. ob. Bal. in l. Mancipia. C. de ser. fug. Bar in l. cognitione ad sylleia. Clar. q. 73. ver. itē Iudex, Menoc. de arb. cas. 341. Mascar. de p̄par. concl. 1088. & ideo bonum est certiorari sin-

171 dicatōrē: Nec iustitia dicitur denegata statibus pr̄dictis, maxime qñ Iudex dat respōsum, & se ob moram excusat, & nō tacet. Put. in ver. Iudices, c. 11. & c. 14. & 18. per tot. Itē non dicitur negligens p̄pter perplexitatem opinionū Catal. n. 34. Amad. n. 123. & tenēdo opinionē deteriorem in dubio non pōt sindicari, Menoc. de arb. cas. 339. n. 19. excusatur ēt sequendo opinionē sui Magistr̄, Put. i d. ver. Iudicare, c. 3. n. 6. & 13. Cott. memor. in ver. Doctor malē iudicans, licet in dubijs pōt determinate per argumenta, & legum rationes, Put. d. ver. Iudex, c. 2. n. 23. & in ver. Iudicare, c. 3. n. 6. & 13. Item quando ex alijs causis fuit pr̄uentus excusatur, quia prior tēpore potior in expeditione, ar. C. qui potior in pign. & vi. in ver. iniustitia, & in verb. bene informata, itē non dē negligēs, si pars non petijt. l. 1. C. vt intra cer. tēp. Itē qñ facto aduersarij. l. libertatē. C. de adult. Itē p̄pter difficultatē probationum, Bal. in auth. Clericus. C. de Epis. & Cler. & p̄pter subtilitatē iuris, idē Bal. in l. Labeo. C. quomo. & quan. Iudex; & ad huc vi. Put. in ver. infātia sindicatus, c. 6. per tot.

- vbi multa ad excusationē Iudicum adducit, & ibi n. 2. dicit q̄ propter breuē instantiā potest Iudex oēs terminos cumulare, per l. properandū. C. de Iudic. & ibi Doc. quod pōt statuere terminū ad articulandū, ponendū, pbandum, & probatum habendū, instrumenta producendū, excipiendū, & replicandū, & non currit tps Iudici, hoc puto verū in causis summatijs, vt in causis mercatorū, & miserabilium personarū, & huiusmodi, & dūmodò impossibilitas non resistat. Verū vbiq; ferē sunt statuta circa modum, & instantiā, tā in causis ordinarijs, quā summatijs; ideo hodie parū seruatur dictum Put. qui sub n. 2. dicit, qñ terminus statuitur Iudici, non perimitur instantia, secus si instantia. vi. eundē in verb. sntia, & in Ver. Instantia, † &
- 173 scias q̄ quaelibet causa nulla excepta habet instantiā, Caualea. decis. 17. n. 17. fo. 245. cū ibi per eum adduc. par. 1. siue sit summatia, siue executiua, vt per Ias. in l. properandū, in princ. ff. de Iudic. Vnde quotiescunq; causa habet contradictorē, semper aliquā instantiā habet, Paul. Ca. in l. 1. n. 5. C. de iur. iuran. & Afflict. decis. 3460. & in criminalibus est biēnij, in civilibus triēnij. l. properandū. C. de Iudic. Af. in. prac. c. 3. fo. 5. & 15.
- 174 *Dolosi, barattarij, & corrupti*: dictū est § n. 67. cum mult. seq. & vi. l. 2. & ibi Dec. ff. qd quisq; iur. horum duorū accusatio est popularis, Baiar. ad Clar. q. 73. n. 21. & ille, qui Iudicē corrumpit, causam perdit, & si ex pluribus Iudicibus vnus sit corruptus, sentētia valet respectu aliorū, & Iudex corruptus famā perdit, & dāna resarcit, nō obstante q̄ per illam sntiam nullā excusari possit, Put. in verb. corruptio, c. 1. 2. & 3. qd verū est qñ adest dolus, Amad. de Iudic. n. 140. sed si solū xenia, & quæ sunt à superioribus, vel à cōsuetudine permilla accipiat, vt § n. 38. tunc nō dicit Iudex corruptus, Doc. in c. cū
- 175 ab omni de vit. & honest. Cler. † Et Procuratores, & Aduocati, quē Iudices corrumpunt, vel à clientulis petunt munera sub p̄textu donandi Iudici, quamuis pro iusta ferenda sntia, vel pro culpabili cōdemnādo, sunt infames, & ēi barri appellantur si munera, vel pecunias receptas hac via p se retinent, Bal. in l. 1. C. de cupress. lib. 11. & Put. in verb. Iudex. c. 12. n. 11. & in verb. corruptio, c. 1. n. 6. vbi Iudex, & corruptētes à pari pcedunt, & n. 10. 11. & 12. per quē tex. Ang. exclamat cōtra Aduocatos, & Procuratores hoc pmittentes, & iactātes se magnā cū Iudice habere amicitia, q̄ qñq; parit contēptū, & nulla pestis maior, q̄ familiaris inimicus, quare citò, lōge, & tardē ab istis, vt inquit Rip. de remed. cōtra pest. in princ. & illi, qui vo-

tū Iudicis propalant tenent pēna falsi, vt per Put in verb. Iudex. & i
d.c. 1. in fi & pēna est capitalis, vi. in prac. de test. par. 5. n. 2. 2. 2. & seq.
facit tex. in l. oē delictum. §. exploratus. ff. de re mil. pulchrē farinae.
de inquisitio. q. 4. n. 1. 4. & 15. ideoq; multū admiratus sum q; D. Iu-
dices Finizani multoties, & ferē semper ante tps vota propalēt, quē
sub secreto, & sigillo transmitti debēt ad DD. octo Baliz Ciuitatis
176 Florētiæ, & re vera abusus est, & eget correptione. † & no. q; si vn°
seipsum reuelet, nō consequitur p̄m. ū. Bar. in l. 1. §. si tibi. ff. de cōdi-
tio ob tur cau. secus in crim. l. x. Maieſta. Gig. de crim. l. x. Maieſta.
lib. 2. q. 19. sed alij officiales tenent reuelare barattariā, Baiar. q. 73.
n. 2. 4. Et hic nota, q; si Prætor est q̄relatus quod vi, & minis extorsit
pecunias, p aliquo officio conferendo, & in q̄rela addantur qualita-
tes q; indebitē, & iniustē extorsit, si ita eius antecessores contet offi-
cium cōferri consueuisse sub præmio, tunc Quærelator, nedum te-
netur emēdare damnum, & expēſas Prætori, sed et tenetur pēna
capitali ppter illas quatuor qualitates, vi, minis, indebitē, & iniustē
177 extorsit, vi. Clar. q. 66. ver. sed quid si pro parte per s̄dicta. † nam
Prætor, qui fecit qd suis antecessoribus permissum fuit, non est vllō
modo reſarguēdus, Rōdin. de ſindic. n. 125. ver. q; si curia, eo. trac.
c. 17. n. 66. verſ. & si aſt car. 141. idē dē de illo, qui quærelauit Præ-
torē, q; penēs se retinuit pecunias, & res subhastatas, si cōſtat illas pe-
nēs officium, noīe cuius intereſt deſiſtatas fuiſſe, q̄relator ſuccum-
bit, idē de eo, qui q̄relauit ob capturā ſoluiſſe coactē ſcutos decem
Prætori, Baricello, & alijs; qm̄ conſtitō, q; ad capturā deuenit ſit
p̄cedente quærela ex cauſa graui, vel agatur cōtra forenſem, & pe-
riculū ſit in mora, & deducta à quærelante ſuſpitione fugæ, tūc ſatis
iuſtificata dē captura per ea, q; latē dixi; vi. 7 lit. a. 3. in 2. par. & quō
ad pecunias, si ſunt debitæ iuxta ſolitū, nihil eſt: ſed quō ad illam
qualitatē, coactē, ea non p̄bata, dixi q; quærelator ſuccūbere dē per
s̄dicta, & p̄cipuē sub n. 103. verū per calumniam p̄ſumitur q̄relaſſe,
qñ de pecunia ad manus Prætoris nil, aut parum peruenit, & illud
parum debitum eſſe, & alios officiales non quærelauit ad quos to-
ta, vel ferē tota pecunia peruenit. l. 1. §. calumniatori ff. ad Turpill.
179 q; Iniqui: si Iudex habet liberū, & abſolutū arbitriū, non pōt teneri,
qñ ex cauſa à iure permiſſa ius iniquū ſtatuit, non quia liceat, ſed vt
ſæpē dictū eſt, in foro fori ex cauſa licet iura ciuilia, & ſtatutaria trā-
ſgredi, & de hoc iure iniquo ſatis dictū in 3. par. n. 271. cum mult.
ſeq. & hic no. qd multum veriatur in pract. arguitur ſæpe ſententia

- tanq̃ iniqua, & iniusta, & nouiter probatis, q̃ antea rebus stantibus iusta videbatur, vel saltē nō videbatur iniqua; tñ Iudex, qui primā sententiā tulit, non tenetur in sindicatu, Pap. in form. libell. appellat. glo. iniquā, n. 1. Bal. in l. fi. C. de p̃en. Iud. qui mal. iudi. & in l. eos. C. de appellat. Amad. de sindic. sub n. 137. † Multō minus Iudex tenetur de sententijs malē latis, p̃pter diuersitatē opinionū, Catal. n. 34. & 35. & vt s̃ à n. 56. vsq; ad n. 59 & 171. p̃dixi; Iudex, qui sententiā tulit, quāuis per appellationē bis reuocata fuerit, si tpe sindicatus arguatur de iniustitia, & iniquitate dolosē, tunc pōt suā defende, e sententiā, Boer. decis. 259. n. 9. vbi per probationes, & Iuris allegationes Put. in ver. Iudices, ad sindicandū, c. 2. n. 21. vid. t̃ in ver. relationis, lit. pppp. cir. med. & s̃ n. 58. Qm̃ stare pōt q̃ defectu, & negligentia eius, qui primā sententiā obtinuit, illa fuerit reuocata, & negligentia partiū non debet nocere Iudici, l. fi. ad sylleia. cū mult. simil. & dixi t̃ i ver. negligentia, n. 170. itē expedit, q̃ ex nouiter deductis sententiā mutetur in meliūs, Dec. conf. 334. Vifo. vo. 1. Sed quādo non constat d̃ dolo, non pōt Iudex in ciuilibus causis (in quibus succursū est per appellationē) sindicari de g̃nali consuetudine, vt s̃ n. 61. bene debēt castigari illi, qui in q̃rela dicunt, & allegant Pr̃torē dolosē, sciēter, & appēsātē iniquā tulisse sententiā, vt morē gereret aduersario, & vindictā sumeret contra quærelantē, nam qualitas deducta, & nō probata in q̃rela facit succumbere, Ioseph Cumia. de sindic. c. 14. n. 25. & s̃ glo. anteceden. cir. fi. & sub n. 103. & 104. Hinc est q̃ multi quærelantes succūbunt, ab eorū animi peruersitate ducti, quia non stāt super meritis cause, sed addunt in quærelis infortorias qualitates valde exorbitantes contra Iudices, quibus non probatis in totum, succumbere dicuntur per supradicta.
180. *Culpa*: lata culpa æquiparatur dolo, vt dixi n. 72 & p̃cedit quādo p̃ena est pecuniaria, nisi statutū requirit doli; Bar. & Doc. in l. quod nerua. ff. de poss. pulchrē Pap. in for. inquisitionis, glo. appensatē, n. 4. & 5. Bec. conf. 37. lib. 1. Farinac. de carcer. q. 31. vi. supra c. 4. quid in Iudice liberum arbitrium habente iam dictum est, & vid. etiam Put. in verb. Arbitrium, n. 16.
181. *Quod non cre lit*: Verbū, non credere, in hoc proposito accipitur p̃ negativa, sicut ēt in positionibus, & verbū, credere, pro affirmatiua; Pap. in for. p̃silio glos per verbū, credere, & ibi addit. sed in responsione libelli pertinentis verbū, non credit, non est simp̃r negare, ita vt qui negat virtute statuti, vel cām perdat, uel in aliquo puniatur;

- niatur; iuxta l. si. ff. de rei vëdic. & in auth. ite possessor. C. qui pot. in pign. Ita. in l. eū qui. n. 9. ff. de iur. iuran. & glo. narrata, & ibi addit. ad Pap. in for. respons. rei. Ideo solet hodiernis tēporibus apponi
- 182 loco dictorū verborum, † quod non constar; & sic non negat, nec affirmat, sed dicens aliquid esse, tenetur probare, si aduersariū dicat non constare; l. qui accusare, de eden. & Iudex, cui nil constar, iudicare non potest. l. Illicitas. §. veritas. ff. de offic. p̄tēl.
- 183 *Cum debita reuerentia*: hæc clausula capiat beneuolentiā, vt in l. 1. C. de offic. diuerso. Iud. docet Spec. in tit. de Aduocat. §. hic dicen dū, & de hac p̄ Bar. in l. 1. C. de condit. obcau. quia bonū est habere Iudicē propitiū, & fauorabilē; pulchrē Rebuff. in Commentar. trac. de recusat. in p̄fat. in princ. q̄ regula fallit quādo Iudices sunt auidi pecuniarū, & munerum, quia magis placentur muneribus, q̄ bonis verbis, vt sup. n. 3. 9. & seq. & dicunt, vbi est opus facto, verba non sufficiunt, no. glo. in c. pastoralis, de offic. ord.
- 184 *Pro maintenance*: meritō, quia honor, & bona fama p̄valent diuitijs. l. 1. §. per hanc enim legē. C. de sum. tri. & fid. Cat. & facit l. 2. C. de Episc. & Cler. & bonū nomen plus valet diuitijs multis. l. ferre oportet. §. cū in reliquis. ff. de Iur. & Curat. Put. in ver. testis, c. 2. n. 4. sed nullus honor melior, quā animā tueri, quæ ceteris rebus p̄ferenda est. l. sancimus. §. penul. C. de sacr. sanct. Eccles.
- 185 *Acceptando favorabilia*: prima fronte verba hæc videntur in libello nō superflua, verū quia fortē aliquid factū esset per Syndicatorē ad fauorē Prætoris; ideo abundans cautela non nocet, sed multū ē in ceteris prodest, si per aduersarios quid dictū, factum vē erit, quod fauet acceptanti hoc modo, ut est in confessione, uel quando Actor male agit, ut ante t̄ps. §. plus petitur, institu. de act. & uid. Put. i. uer. sitia, c. 4. n. 4. ubi ait quadruplicē esse libelli inepitudinē, prima rōne solemnitatis omittæ in libello criminali, secunda respectu inep̄æ narrationis, & malę cōclusionis; tertia respectu causæ, & actionis; quarta q̄n unū narratur, & aliud petit, ui. s. n. 104. & 105.
- 186 *Dicit, & opponit*: exceptio iurisdictionis declinatoria dicitur. l. si. C. de except. Bar. in l. quidā consulebat, de re iud. & est prima exceptio oīum exceptionū, add. ad Pap. in for. decli. iurisd. glo. 7. ubi adducitur pulchr. Bec. conf. 22. lib. 1. & in glo. nec fuisse, n. 14. lit. u. ponit differentiā si dicatur Iudicē nullam habere iurisdictionem, uel si dicatur, tu nō es Iudex competens, quia primo casu ille non pōt pronuntiare super incōpetentia, secundo casu sic; iuxta glo. in auth.

auth:habita.C.ñe filius pro patr. Qua de re Syndicatores conuocatis
Decurionibus, vel cōes res agentibus, solēt coram eis ostēdere, &
exhibere Diploma, seu Patētes suarū authoritatis; & ad hęc vi. Vaut.
de nullit. ex defect. iurisd. ord. vel deleg. per tot. Rondinel. contract.
n. 292. quibus exhibitis non est opus excipere contra personam.

187² *Tales, quales*: No. q. ille, qui dicit se talē, tenet articulare, & pro-
bare illā qualitātē, vel aliter de ea docere, Cauale. alios alleg. decis.
12. n. 7. decis. 13. n. 19. par. 1. Purpur. conf. 602. n. 1. & n. 13 vo. 2. Rot.
Bonon. decis. 10. de Amic. conf. 24. Mascar. de probat. in ver. qualitas.

188²² *Intempestiue*: vid. § in princ. huius j. par. quia ante tps finiri of-
ficij non pōt sindicari; quia tps destinatæ conductionis totum cedit
Iudici ordinario, Barba. conf. 61. n. 43. vo. 3. est materia, l. diem fun-
cto. ff. de offic. assessor. pulchrē Put. in ver. Salariū. c. 6. idem in ver.
officialis ad sindicandū, c. 3. n. 5. Bal. in l. obseruare. §. proficisci, de
offic. prel. & dato qd ē durante officio sindicari possit, sū ea quæ dixi
n. 1. tñ non potest cōueniri in forma Sindicatus gñalis, sed parti-
cularis, nec corā ordinarijs sindicatoribus, qui non habent iurisdic-
tionē, nisi ad certum tps destinatum, vt est qñ expirata sunt officia;
Ang. in l. iubemus. C. ad leg. Jul. repet. Put. in verb. durante officio,
& in verb. officiales, sed corā superioribus conueniūtur, Caruit. rit.
295. Gramat. decis. 40. n. 9. vid. qd dixi in 1. par. n. 239. & seq. & pro
causis tñ, pro quibus (si verū esset) priuaretur officio, dixi n. 1. Bal. i.

189^{tit. de pac. cōstant. in ver. prudentia. †} Casus aut, in quibus officia-
lis durante officio conueniri pōt, ponit Soc. reg. 306. in ver. Magi-
stratus, Bonacoss. q. crim. in ver. sindicari, ver. durante; pro lententia
yenali, pro graui delicto, & pro contractibus, in quibus obligatus ē,
vbiq; conueniri posse, Tiraq. trac. de pñ. tempe. caus. 18. n. 6.

190^{bb} *Non seruatis seruandis*: si ante oīa, non exhibuit patentes, ut § in
glo. dicit, & opponit lit. y. vel ordinē praposterauit, & modum ser-
uandū per sindicat. vi. § n. 91. & per Rondinel. de sindic. n. 292. & vi.
§ lit. f. primò ostēdit litteras patentes, l. si qramus de testa. secundò
notificat pclama publicē sui aduentus; tertio, emittit bannum, de
quo supra lit. f. quarto, reuidet scripturas, & libros criminales, sup.
lit. i. quinto, elicit grauamina; sexto, edictū officiali, vt respondeat;
septimò, monet eum ad videndum repeti testes, & iuramentum
deferre, vi. & serua, ut dixi n. 91. cum plur. seq.

191^c *Dei timoratus*: facit Dauid psal. 3. dixi latē in 4. parte.

^{dd} *Reflexa intentionis*, sup. in 4. par. n. 360. & alibi.

⁸⁸ *Præcedentibus officijs:* dixi supra n. 98. cum mult. seqq. & n. seq.

192 ^a *Laudatus*, vt in l. iustissimos de offic. Recto. Prouinc. & ideo officiales debent ostendere literas, seu patentes, in quibus sit fides de bene administrata iustitia in præcedentibus officijs, vt Sindicato statim edoctus sit de qualitate officialis, & si opus erit debent penes acta exhiberi animo rehabendi, Put. in ver. Iudices, c. 9. & in princ. l. i tract. in euiden. 2.

⁸⁵ *Nō potest conueniri:* dixi supra lit. aa. & Rondinel. n. 115.

193 ^{hh} *Clarum:* in claris nō est opus coniecturis, nec disputatione, l. de cē, §. cōtinuus de verb. oblig. & notoriū nulla tergiversatione celari pōt, de hoc in 1. par. n. 202. & in prac. de test. par. 3. n. 25. & clara non conueniunt in compromisso, nec in transactione, vt ibi dixi.

194 ⁱ *Ignorantia:* non cadit in personis literatis, q̄ li per ignorantia in cōtinentibus suam p̄fessionē fallunt, minimē excusantur, l. regula. ff. de iur. & fac ignor. Ro. conf. 481. Put. in verb. Arbitriū, c. 1. n. 17. nā turpe est doctori ignorare ius, in quo versat, l. 1. §. seruus. ff. d. orig. iur. nisi pp̄ memoriæ imbecillitatē excusetur. † Nam oīum memoriā habere, & in nullo deficere, est potius res diuina, q̄ humana, l. 2. §. si quid aut. ff. de vet. iur. enuclean. Put. in ver. Iudex male iudicans, c. 2. ergo imperitus ob consiliū assessoris excusatur, idē in ver. Assessor. c. 1. Ang. eo. tract. de sindic. n. 8. intellige q̄n Assessor nō est à Potestate deputatus, seu electus, Amad. d. sindic. sub n. 123. & 124. At si Potestas in eligendo assessorē exactas diligentias fecerit, prout quilibet prudens, excusat ob imperitiā Assessoris, q̄n deceptus fuit

196 in informationibus sumptis super sufficiētia assessoris; † Nam facta ē prudentissimos homines fallunt, l. 2. ff. de iur. & fact. ignor. D. Menoc. de arb. cas. § 5. n. 12. nisi postq̄ constiterit de illius ignorantia, quia tunc dī in culpa, per ea, quę alleg. Put. in d. ver. Assessor. n. 9. 10. & 11. facit l. mora, de contrahen. empt. nec debet amplius illum tollerare, sed de alio sufficientiori providere, & magis idoneo per l. quamdiū. ff. de rit. nup. Put. in verb. electio. c. 2. n. 3. & illi Iudices idonei p̄sumuntur, qui eruditi sunt, & rerū experientiam habent, Menoc. de p̄sumpt. lib. 2. p̄sump. 67. n. 19. & 20. dixi in 1. par. n. 42

197 † Verū si inhabilis assumat (data opera) officiū, remouetur, & salarium perdit, Innoc. in c. prudentiā de offic. deleg. Catal. de sindic. n. 177. saltē pro tpe futuro quādo salarium totū solet in vna vice solui, secus si per semestre. Put. in uer. salariū, c. 3. n. 2. & intellige, vt per Ang. de Vbal. in l. si vacantia, n. 51. C. de bo. vacant. ubi dicit,

quod

¶ si Iudex est in officio negligens circa ea, q̄ vniformiter respiciunt totū eius officium, tunc pōt priuari toto salario, sed si non vniformiter, tunc pro rata tm̄; vi. ē. Put. in ver. inhabilitas, vbi inhabilem.

198 possē de falso puniri; tñ processus tenet quādo non opponitur contra iurisd. tionē, & concludē, q̄ Iudex tenetur de ignorantia, quando scit, vel scire debet, & potest redargui in eo dolus, vel saltem magna culpa, & negligentia, vt dixi supra lit. o. & n. 7. §. secus si aliquid sit prætermisum ex aliqua causa excusabili, vt puta Prætor quærelatus sit, quōd omiserit citare delinquentē contumacem in actū cōdemnationis, vel si condemnauit, p̄ insultu, vulnere, & prima euagatione, sed omiserit condemnare pro mēbri debilitatione, prout de vnaquaq; pœna statuta disponunt; Quoniā Prætor pōt exhibere acta originalia, in quibus pōt apparere rem aliter se habere, videl. quia constat in eis de perēptorio, & de seruatis seruandis, iuxta stilū Curia, in qua ius dī, & si diceretur non fuisse citatū aduersarium accusatorē pro suo iure, & interesse, scilicet in actū cōdemnandi reū contumacem, potest adduci stilus Curia, per quem non solet accusator offensus tunc citari ad docendum de suis damnis, & interesse, maxime quando reus non absoluitur ab eis, de quo stilo latē per Mascar. de probat. concl. 13 17. n. 5. 1. tom. 2. & intelli-

199 ge, vt concl. 13 44 n. 6. 7. & 9. ¶ Et de stilo, sicut de iure, accusator adhuc agere pōt ad damna, expensas, & interesse; vid. Bal. in l. p̄ses. C. ad leg. sta. de plag. dixi 3 in 4. par. n. 207. & 7 in verb. damnis, & interesse, lit. oo. multò minus q̄n petita non sunt, l. 4. §. hoc aut iudicium. ff. de damn. infec. & q̄n non cōstat de debilitatione tpe sntia: & Prætor sufficienter prouidet, sibi ius reseruando condemnandi reū in pœnam debilitationis mēbri, semper & quādoq; constiterit, p̄cipuē si ad talē sntiam instante fisco deuenierit, qm̄ cōsultum est iudici, & patri, multò magis si postea Prætor, ē. condemnauerit reū in pœnam mutilationis mēbri, facta fide legitima de tali debilitatione. Nā q̄nq; labitur annus anteq̄ cognosci possit, an verē quis remanserit debilitatus: accedit sēpē q̄ ob imperitiā Medicorum, vel Chirargorum debilitatū remanet, mēbrum, qua de re si interim Fiscus instet deueniri ad cōdemnationē, Prætor tenetur sntiam proferre super liquidis, & non super liquidandis, l. illicitas, §. veritas, ff. de offic. p̄f. sed cautela est ne exequatur sntia ante liquidationem. l. hac autē, §. liquere, ff. quib. ex cau. in poss. ea. l. as. per illum tex. in l. 1. n. 3. 2. ff. de eden. plura adducit Crauet. conf. 164. nobilis,

bilis, n. 2. Nat. conf. 27. n. 4. Afflict. decif. 231. & 358. & facit ad excu-
 fationē Iudicis, Alex. conf. 94. vo. 4. Solent ēt redargui Prætores sub
 cōfimi quætelā; pone q̄ reus accusatus fuerit de primo furto, &
 pendente p̄cellū sub fideiuffione relaxatus, intereaq; arma prohibi-
 ta in eius domo inuenta fuerint, & ipfo reo peremptoriē citato, cō-
 demnatus fit pro d. furto in contumaciā, & deinde facto procellū d̄
 armis prohibitis, pariter in contumaciā condemnatus fit; Nihilomi-
 nus Prætor arguit tēpore Sindicatus, q̄ stante fideiuffione pro causa
 p̄fita, tenebatur, emergēte causa armorū prohibitorum, sub p̄textu
 prioris delicti reuocare reū ad carceres, vt fisteret, & in contuma-
 ciā, fideiufforem condemnare in p̄nā promiffam, & deinceps pro-
 cedere p̄ causa armorū: Vm̄ quætelans faciendo ad fauorē fisci,
 eo sub p̄textu, quia fideiuffio data fuit pro aureis centum, & p̄nā
 primi furri erat auctorū decē; & p̄ conlequens, nō reuocato reo ad
 carceres ante dictā cōdemnationē, fideiuffio aureorū centū euauit.

Ad hoc r̄nderi potest, q̄ relaxatus pro vna causa, p̄ferrim in statu
 Mediol. (in quo Iudices nō habent arbitrium) non pōt ad carceres
 reuocari, nisi nouis superuenientibus inditijs, vt docet Clar. q. 46.
 vers. pariter. prop̄t̄. quia, cū fideiuffio fit stricti iuris, Mar. p̄ me
 allegat. in d. rubr. n. 95. & 108. vt 3 in 2. par. sub n. 21. ad nouū deli-
 ctum nō se extendit, Boff. de senten. n. 60. & 61. Nec obstat si dica-
 tur Boff. loqui, q̄n reus est relaxatus fideiuffore, & rebus sic st̄antibus,
 200 non erat condemnand⁹; Quoniā ad defensionē Prætoris duplici mo-
 do r̄ndetur, primò quando fideiuffio est longē maior p̄nā impo-
 nenda reo (casu quo esset cōuictus, vel confessus) tunc si reus ha-
 bet vnde luere p̄nā, & tractatur tm̄ de p̄nā pecuniaria, & non
 superuenētint noua inditia, sed per contumaciā tantū sit con-
 demnatus, non est opus monere illum vt fistas, ergo nec eius fidei-
 ufforem; l. cū principalis, vbi Dec. & Cagnol. de reg. iur. c. affes-
 foriū, eo. tit. quia nil deperit Fisco, arg. l. 2. §. item varus. ff. de acqu.
 plu. arc. Secunda ratio est, quia Fiscus ipse, de cuius interesse tra-
 ctatur, si ad f̄ntiam deueniri instat rebus sic st̄antibus, & concurrat
 eius votū cum voto D. Prætoris, & ambo cōcorditer condemnaue-
 201 rit reum, Prætor omninō excusatus remanet, & iste, qui plus vl-
 tra q̄rit, temerarius reputari debet, maximē cū ad eū non p̄tineat, ar.
 l. qui oīa. ff. de proc. & est tanq̄ intrusus, ad instar illius, cui audiētia
 denegari debet. c. in nomine Dñi, 23. d. d. inc. vi. j. l. i. a. a. Innō non
 dicit dolo carere qui fungitur officio, & vice notficatoris, seu pro-
 prius

prius exploratoris, cū ad eum non spectet. Menoc. de p̄sum. lib. 5. p̄sum. 3. n. 106. fo. 100. & dicitur esse in mera, & manifesta calumnia, Clar. §. fi. q. 7. ver. fi. in fi. præcipuē si aliās q̄relas porrexerit, vel si interessatus cū alijs quærelatoribus, aut super aliorū quærelis testificatus fuerit, per supradicta n. 101. & seq. Sicut ēt quilibet alius, q̄ quærelat Prætorē de ommissis citationibus, vel de huiusmodi omissionibus, q̄ ex actis constat q̄relantem esse mendacē, acta enim reū notoriam faciunt, Innoc. in c. ex insinuatione, de appellat.

Et qm̄ 3 in 2. par. sub n. 242. de fideiussoribus plenē tractauim⁹, & hic incidenter tetigimus, ad maiore declarationem addo; Quod fideiussor de soluendo pœnam toties quoties, affirmatiuē promittit pœnā soluere toties quoties contrafactū erit, non tenetur semper & in infinitū; secus, si promissio stat negatiue, vt puta promitto me, vel Titium nō facturum sub pœna soluēda toties quoties, quia in infinitū extenditur ista obligatio, maximē si facere est de per se delictū, vltra cōtempnū iudicis, ar. glo. l. fi. & in l. hoc genus. ff. de con. & demonstrat. vbi dispositio negatiua in infinitum trahit, sicuti dicitur d̄ præceptis negatiuis, q̄ obligant semper ad semper, secus de affirmatiuis, Rot. Ro. decis. 10. n. 2. & 3. aliās decis. 480. de consuetud. car. mihi 364. in anteq. sequitur Causal. decis. 27. n. 3. p. 1. & in materia pluriū fideiussorum, de quibus in d. 2. par. n. 228. adde q̄ opinio p̄dicta verificatur per glo. in l. 1. in verb. iuuare. vbi Saly. n. 6. C. de duob. reis. glo. in l. fideiussoribus, in ver. nomina, & glo. in l. paulus. & in verb. & vsurariū. ff. de fideiuss. Rot. Sicil. decis. 1. n. 15. & seq. lib. 2. Capic. decis. 51. n. 8. & 19. vbi de rata inter eos diuidentia.

202 ^{kk} *Ad omnem alium bonum finem, & effectum*, hæc clausula infert ad constituendū Syndicatorē in mora, dolo, & culpa, ac negligentia, vt cōis practica seruat, l. mora de vsur. & habet vim p̄ganibulæ nunciationis, Doc. in rubr. ff. de no. oper. nuntiat. & facit Pap. in for. libell. in act. no. op. glo. nouū opus, circ. princ. & alios mirabiles effectus operatur, de quibus j̄ per discursū, & p̄ Doc. in l. non solum. §. morte. ff. eo.

^{ll} *Post tempus*; vi. tex. in l. is qui. C. ad Turpill. & Put. in ver. Bamnū. c. 1. n. 3. & dixi supra n. 9. & 10. in hac 5. par.

^{mm} *Protestando ex nunc*; vi. 3 in princ. huius libelli, & Bar. in d. l. nō solum §. morte, n. 60. de no. op. nuntiat. & de clausula, ex nunc, p̄ vt

203 *ex tunc*, dixi in prac. de test. in ver. Cfa. & per Causal. decis. 45. n. 8. & 9. p. 1. vbi conditionem importare declarat, & protestationem

hanc

- hanc retrorahi ad tempus futurum, Menoc. de arb. cas. 185. n. 25.
- 204⁸⁰ *Et insuper*, de iure cōi t accusator teneretur satisficere, si ab accusato petatur, Caraut. super rit. Mag. Cur. 199. n. 4. quē refert Clar. q. 18. & multò magis quando Syndicator cognoscit quærelatorem calumniare velle l. 1. §. calumniatores. ff. ad Senatusc. Turpill. vid. Farinac. de accusat. quæst. 16. in princ.
- 205⁸⁰ *Damnus, & interesse*: de ijs supra dictū est lit. ii. & per Pap. in for. libell. in act. real. glos. & in florenis. & ibidē additio. vi. Menoc. de arb. cas. 122. Put. in verb. expens. c. 1. n. 4. per Farinac. de accusat. q. 16 n. 7. & seq. Cano. in c. cū dilecti, de dol. & contru. Cattal. eod. trac. n. 11. & 112. Et sicut iudex de barattaria conuictus, tenetur ad restitutionē quadrupli, ira & calumniator in quadruplicatis expensis condemnari debet. Put. in verb. Barattaria, in princ. & in verb. Corruptio. c. 1. n. 6. at ille, qui est solitus q̄relare, tenetur in duplicatis pœnis (quāvis quærelæ substantia sit parui momēti) l. oēs. C. d. dilat. lib. 11 & cui pœna quadrupli applicanda sit, vi. Carpa super statu Mediol. c. 9. c. 40. c. 42. & c. 47. 216. & 217. vo. 2. & infra lit. qq. vers. q̄relare. & omninò Rebuff. de expens. & damnis, & interesse, vbi omnia practicabiliter occurrentia sine multoquio declarat.
- Et si iudex, aut Prætor aliquid pro famulo soluit, ab eo repetit; Put. in verb. familiaris, cap. 5. n. 8. & in verb. pœna, cap. 7. nu. 13. R. imin. Junio. cōf. 303. lib. 3. Boff. tit. de accusat. n. 27. Clar. q. 62. vers. sed nūquid. & ibi addit. n. 18. & 19. & 20. Mascari. de pbat. cōcl. 24. & 25.
- 207⁸⁰ *Iniuria officiali facta grauius punitur*, maximè pro q̄telis falsis, & extorsionibus impictis, & barattarijs. Put. in verb. Iniuria officialis, c. 1. Rondinel. eo trac. n. 67 & 68. Boff. in tit. de offic. corrupt. pecu. n. 35. & 37. Et quādo Prætor videt contra se porrigi quærelas iniustas, cautela est reconuenire q̄relantes de iniuria. Put. in d. ver. iniuria officialis, c. 1. n. 4. vid. j. lit. dddd. & lit. gggg. no. q. Iudex ordinarius non pōt procedere contra illū offendentes (vt s̄ dictum est) sed iudex n̄ pōt cognoscere, & bānire delinquētes, tā in suos famulos, q̄ in se ipsū, Nell. de bānir. 2. p. primi temp. n. 9.
- 208⁸⁰ *Quærelare solitus*, de quibus enecatur, vi. 3. lit. oo. Hunc autē fama nō excusat, nec inditia, nec p̄sumptio, nec ēt semiplena probatio, nec Principis rescriptū, nec vllus color, de quibus omniis apud Mascari. de pbat. concl. 254. n. 40. Farinac. q. 25. n. 74. d. accusat. Boff. eo. tit. n. 28. Menoc. cas. 321. & ēt puniri potest in personā & in amputatione capitis; sūn Bal. in l. data opera. cir. si. C. de accusat. Franc.

Marc. decif. 738. p. 1. Laur. Ten. cauc. 1. n. 6. cū feq. Qua de re quidā Procurator, qui ob malū patrociniū fuit à Senatu condemnatus ī damnis, & expenſis verſus clientulū, tpe ſindicatis vellens ſarcinā indebitē ſuper dorſum Prætoris injicere, allegando culpā illius, non poſuit audiri à ſindicatore, eo quia ē coram Senatu ſe de Prætoris dolo luit hac de cauſa, & tñ fuit à Senatu condemnatus, & ſic vt notorius ſuccumbens, à ſindicatore ſtatim repellendus erat, qđ ē notandum; vid. ſup. n. 112. & infra lit. yy.

¹¹ Nec ab illis: vid. ſupra n. 100. & ſeq.

¹² Nec ab alio nomine alieno, dixi ſup. n. 49. & 50.

¹³ De mandato, dixi n. 49. & 50.

¹⁴ De populo: dixi n. 112. vi. Farinac. tit. de accuſat. q. 12. n. 8. cū ſeq. & no. q. ſi Fiſcus eſt pſens, nemo debet vicē fiſci aſſumere, & ſi eo ſub pſextu aliquid facit qđ repugnet repugnet factō fiſci, nō debet nocere Prætori, amora cōcluſione; vid. ſub lit. ii. nec obſtat id, qđ dicit Peregr. de iur. fiſc. quia eius dictū procedit, qñ Fiſcus non eſt præſens, & accuſatio nō fuit inſtituta; vt per Doc. in l. 1. ff. de popul. act. ſed quādo ſuper accuſatione pceditur, & ſintia oritur ſic inſtante fiſco, & cū voto fiſci, vt in ſtatu Mediol. obſeruatur, tunc Prætor non pōt redargui tpe ſindicatus de culpa ipſius, & Fiſci, quicquid ſit cōtra alios, niſi interuenerit dolus, vel baratteria, aut colluſio inter fiſcum, & Prætorē; vt 3 in verb. Dolus & in ver. Barattaria, quod eſt no. quia quotidianū, vi. Put. in ver. Iudex, c. 3. n. 4. & videtur facere Menoc. de arb. q. 53. n. 9. Nam dici ſolet, qđ error cōis facit ius. l. 1. C. de teſta. l. ſi. in ſi. ff. de off. preſſ. & 7 n. 241. & 248. & Fely. in c. de ijs in 8. limit. de accuſat. at ſi de colluſione cōſtaret, & de iniuſtitia ſunul, tunc q̄relans bonū opus faceret. glo. ſi. in l. Imperatores. ff. de re iud. vbi laſ. Boſſ. tit. ſi aduerſ. rē iud. reſtitu. poſtulet. n. 12. & 13. Farinac. de inquiſit. q. 4. ſub n. 13. 14. & 15. vbi colligitur, qđ facta p
²¹⁰ colluſionē, nedum nulla ſunt, vt de cōpoſitionibus, & huiuſmodi, ſed colludentes pœna graui plectēdi ſunt. At ſi reū minori pœna cōdēnatus fuerit, iterū moleſtari poterit colluſione detecta; vt p Boſſ. d. tit. ſi aduerſ. rem iud. reſtitu. poſtu. n. 12. & 13. qđ facit contra illos Procuratores, Aduocatos, & huiuſmodi, qui colludunt cū Iudice pro ſaluandis reis in caſibus atrociffimis, & abominabilib⁹; & incauti, vel aliter nō conſiderant, qđ aīam mittunt in gehēnā, vnde hæc iniquē cōſilio agēti tuba canet. Perſecutio ergo priuatorū delictorum non pmittitur niſi parti laſa, ſm cō. ſententiā, de
qua

qua testat Gomeſ. d. delic. c. 10. & Clar. §. 1. Boſſ. tit. d. puaricat. calu. n. 11. Cumia. de ſindic. c. 24. n. 80. Hinc eſt et qd ſi ſcriptor alicuius Cauſidici inimici Prætoris, vel famulus alicuius perſecutoris, vel quærelatoris tpe ſindicatus ferat cedula, in qua plura impicta ſint contra Prætorē, eo quia ſua non interſit, tanq̃ calumnioſus eſt ſtatim repellendus, & et condemnandus vri temerarius. tot. tit. de pæn. temere lit. & pſumitur de mandato eius, cui famulatur denūtiāſſe, ſtante odio cōtra Prætorē, per l. 1. & 2. & ibi gloſ. ff. de ſeditioſ. Boer. eo. trac. de ſeditioſ. 7. pſumpt. n. 34. Ro. conſ. 152. n. 4. & 5. eſt enim inſtigatō iſte inimicus, & ſeditioſus, quo caſu audiri non debet. c. in nomine Dñi, 23. diſtinc. vid. j in verb. iuſtitia, lit. a.

¶ *Pena* dic vt ſupra lit. uu.

¶ Qui dicta de cauſa quærelarunt, non ſunt iterum admittendi eadem de cauſa, Put. in ver. Officiales ad ſindicandum, c. 3. n. 5. & in ver. compoſitio. c. 4. n. 3. dixi ſupra n. 112.

- 212** *Iuramentum.* hoc eſt iuramentū veritatis, & certificationis, de quo in prac. de teſt. par. 3. n. 50. cū plurib. ſeqq. & vid. in ppoſ. prac. Pap. in for. libell. pparator. in act. real. & ibi glo. in verb. cōpellatis, vbi in ſimili videtur, qd ſapiat naturā iuramenti calumniæ, de quo et j. & tenetur Iudex providere, & ſupplere defectum partis, Put. in ver. officiū Iudicis, n. 3. 4 & 5. ponit caſus, in quibus Iudex ſupplere pōt, facit Cauſalca, decif. 7. n. 25. par. 1.

221 *Iniuſtitia:* ſi abſq; dolo, & barattaria ſequatur iniuſtitia, Iudex i ſindicatu de cōſuetudine non punitur, dixi j n. 61. & iniuſtitia etiā fieri dicitur denegando iuſtitia, j lit. o. Put. in ver. Iudices, c. 12. j 3. 14. & 18. & 19. n. 3. multò magis iniuſtitia ſit in committendo per l. qui facit, de reg. iur. & Put. in verb. Iudex malè iudicās, c. 2. ſub n. 3.

- 213** Vnde inferitur qd ſi arguatur Iudex ob capturā ſtatim conceſſam ſine legitimis indicijſ pcedentibus, et qd modico interuallo facto captū relaxari mandauerit, & qd modica captura nō dicatur captura, vt j in 2. par. n. 9. cum ſeq. in ob expenſas decuſas Iudex teneretur niſi periculū eſſet in mora, vel niſi porrecta quærela accuſator iurauerit accuſatum fore ſuſpectū de fuga, multò magis ſi capturāduſ eſſet forenſis, Bal. in l. & ſi certus. ff. ad Syllaia. vbi dicit Iudicē non mereri pænā. idē Bal. in l. Conſentaneū. C. quom. & quan. Iudex Blanc. de indic. n. 7. & 8. in fi. Hyp. ſing. 93. Amad. de ſindic. ſub nu. 352. Dec. conſ. 189. vl ra qd captura eſt Iudici arbitraria, qd intellige, vt in 2. par. n. 22 & al. bi; ideo Iudex ſi in continenti relaxauit.

- est excusatus, nā quæ incontinenti sunt, non veniunt in consequentiam not. Bar. in l. in rebus. §. p. t. ff. cō. i. odar. & quod ad sūtiā q̄uis iniuriā, si carei dolo Iudex nō tenetur actione iniuriarū, Put. in. ver. iniuria officialis, c. 4. n. 2. l. Iniuriarū. §. idem de iniur. sed magna p̄ Iudice excusatio affertur, q̄n incautus supplantatur verbis. aut facto ab illis, qui supponunt scripturas penēs acta originalia falsas, vel non autenticas, vel adimunt ex filcia originalium aliquam scripturā, & supprimunt, & ij incurrunt p̄nā cōmittentis scachū.
- 214 vt in statu Mediol. q̄ est p̄na furri, vt cauetur in no. ordinibus, seu eorū additionibus, in tit. quomodo cōdemnandi sunt, q̄i committunt scachū, edit. anno 1559. die 25. Ianuarij; & ē in p̄nā falsi, vt per Clar. §. falsum, vers. sunt & alij, & in vers. partū supponens, (licet deficiat talis vers.) de quo vi. Bosl. in tit. de part. suppos. addē.
- 215 tes ad Clar. ibi n. 17. vsq; ad n. 200. & in dubio Iudex p̄sumitur potius circumuentus, quā q̄ iniustitiam facere voluerit. c. bonę memorie, de elect. l. 2. c. de offic. Ciuit. Iud. Mascari. de probat. conclus. 139. vo. 2. Bal. in l. ḡn. aliter. c. de Episc. & Cler. Put. in ver. Iudex. c. 1. n. 14. & in ver. Iudex male iudicans, c. 1. n. 10. & in propos. omni.
- 216 nō Menoc. de p̄sumpt. lib. 2. p̄sumpt. 66. vbi latē, & Iudex pōt ex causa denegare audientia, vt in c. in noīe Dñi, 23. distinc. vbi in casu intrusionis, & sic de illo cuius non interest. facit tertia q. 1. §. p̄f. Itē denegatur audientia in foro Ecclesiastico in casu scismatis, & seditionis, vt 23. q. 5. §. non vos. Itē in casu cū qui recipit Ecclesiam de manu laici, vt 16. q. 7. si quis deinceps; Similiter illis, qui declinauerunt forū; Item q̄n quis absq; autoritate Superioris excomunicat suum maiorē, 21. distinc. c. in tantū sic audientia denegatur illi, qui in legē delinquit. l. auxilium. ff. de minor. Et si Iudex quarelatus sit, qd noluit iudicare, vel aliquā declaratoriā facere, vt puta q̄ apōcha habeatur p̄ recognita (quāuis scripturas videt) non pōt de hoc sindicari, docto de impedimento, vt ē in verb. ne negligentia, vel quādo aliter durat instantia, & pōt declarari, & nihīl deperit.
- 217 ei, pro quo declaratio erat fienda, Amad. de sindic. n. 247. Impedimenta sunt, causarū multitudo, p̄uentio, appellatio aduersarij, taciturnitas litigantiū, t̄ps dilationum, ordines superiorū, & alia emergentia, de quibus passim dixi supra.

Similiter si Iudex inculpatus sit, q̄ noluit p̄cedere cōtra officiales suos pro aliqua impicta extorsione, vel de indebita executione, poterit excusari, si licetia exequēdi data fuerit executoribus ab alijs

Magi.

Magistratibus superioribus, quia Iudex inferior non potest se ingerere ubi maior manus apponitur, ubi in 1. par. n. 244. potest excusari Iudex quando executores ab eo non dependent, ut in d. 1. in ver. officiali, lit. a. & in ver. negligentes, lit. o & viroque casu admodum sunt superiores, tunc excusatur Iudex quod adhuc punire potest executores. arg. l. nec non. §. sed quod egit. ff. ex quib. cau. maior. & in oem casum quando famuli Potestatis sunt indicatui presentes, actio est dirigenda contra ipsos, coram Syndicato, vel coram alio Iudice competenti, & non contra Potestatem, ut adit. nec l. Lopez in c. per vias, in §. notab. §. quanto dicit, sub n. 1. in fin. cat. 3 o. cul. 2. Verum non constituto quod Iudex dolo aut barataria omiserit iustitiam administrare, non potest indicari per sepe deducta, sed si ex actis nil constet contra executores, & per praelatos gravatos nihil subministratum sit, ad quod per Iudicem interpellati fuerint, cur culpam eorum retorquere satagunt, in Iudicem imputent ergo sibi, damnum, de reg. iur. nec obstat si manderetur Iudici a superiore, ut viriliter procederet contra executores, qui iussio oritur a precibus partis, & pars loca incumbencia facere nequeat, quia Iudex excusatur. l. si. ad sylleia.

- 218 bbb Lis adhuc sub Iudice penderet, & quidem calumniosa est querela illius, qui condolet ante gravamen illatum, vel antequam illud sentiat. lex circa sensum in p. 1. ff. de appellat. quia iniurius est, nisi tota causa expedita, dolere, l. iniurius de leg. Melchior. de fam. iniet. conf. crim. divers. conf. 79. in fin. i. om. 1. licet dicitur, quod a futuro gravamine appellari non licet, Diac. reg. 42. vi. Lancellos. de Prator. §. 21. 10. 185. quavis Putan ver. Appellatio. c. 3. in 10. videatur tenere contrarium pendente appellatione, & quod Iudex interim teneatur cavere de indecitate, nihilominus non servatur de consuetudine tantus error, nisi sententia esset evidenter iniusta, vid. in ver. iniquis, lit. q. & in ver. Cuius, lit. r. & quicquid sit, aliud est quod Iudex adhuc non sententia iuravit, & viget instantia, & sententia percellit, Putan verbi instantia, ubi per multa capita nec potest dici hoc esse, quod ab hoc continetur abesse. l. neq. natales, cum simili. C. de probat. & quod
- 219 appellatio non a futuro gravamine, vid. Lancellos. de attentat. & adde quod appellatione pendente premitur pro instantia, Abb. in c. Quam contra, col. 1. vers. in 2. membr. de probat. ubi Fely. n. 22. Gal. r. com. c. 1. tit. de sententia iur. l. 6. n. 2. & presumptio est quod Iudex sententia iustam tulerit non dolose, neque malitiose, aut alia quavis iniuria causa, Almat. de presumpt. reg. 3. presumpt. 9. n. 1. vers. preterea pulchre

Menoc. de præsumpt. lib. 2. præsumpt. 66. n. 24. 25. & 26. Vnde nescio videre quo iure pendente appellatione iudex possit in sindicatu molestari ex causa dictæ sententiæ, nisi quando notoriè constaret de dolo, & de parenti nequitia, quæ res difficilis est probationis, qualibet enim causa etiam colorata, & ut fertur bestialis excusat à dolo, ut aliàs dixi.

21 1^æ *Nec à forensibus*: vid. quæ 3 dixi, & ille propriè dicitur forensis, qui nō est subditus, Dec. conf. 550. n. 8. & conf. 661. n. 6. & 7. Menoc. conf. 74. vo. 1. Canale. decis. 2. n. 15 & 31. cum seq. par. 1. Carpa. super statu. c. 31. n. 8. & supra in verbo, insuper, lit. n. & in publicis delictis forensis accusare potest, Farinac. de accusat. q. 12. n. 11. vid. supra lit. uu. vers. de populo. multa congerit Bonacoll. in suis quæst. crimin. ad statu. in ver. forensis.

22 1^æ *Ignotis*, ij quidē non admittuntur de iure tanq̃ accusatores carentes nomine, ut per Gand. de malef. in rubr. qualiter fiat accusatio. n. 6. pulchrè Boss. de accusat. n. 3. vbi tradit requisita ad accusandū, videlicet nomen accusatoris, & accusati, & alia multa; Farinac. de accusat. quæst. 12. n. 6. Impiū est enim ignorare accusatorē, à quo, & contra quē indebitè accusati dāna refarciri deberent, Bar. in l. 1. ad Turpil. & ignota persona non potest in testē admitti, dixi in prac. de test. par. 4. n. 101. tñ semel habui in facto in quadā causā valde ardua, quod quidam laruatus patrefecit mihi magnū delictū, & aperuit viā ad inquirendā, & inueniendā veritatē, & ita res clarē in lucē venit. & de libello incerto vid. Pap. in for. libel. resp. in act. real. vbi glos. in verb. libellus incertus, plura per Farinac. de accusat. q. 12. si incertitudo causatur à facto rei, admittitur. Bar. in l. qui aūt. ff. quorū legat. & potest declarari per probationes, idē Bar. in l. inter stipulantē. ff. iustichū. n. 7. & 9. ff. de verb. ob.

23 3^æ *Bamnitus*, non admittitur ad accusandum, not. glo. in l. qui iudicio publico, in verb. mortē. ff. de accusat. Clar. q. 14. vers. Quin-
rus est casus, Put. in verb. inquisitio. c. 3. n. 1. 2. & 3. & in verb. inobedientia. c. 1. Farinac. alios omnes allegans tit. de accusat. q. 12. n. 24. pulchrè Rō. conf. 152. Hinc est quod si quis à Prætorē in contumaciā fuerit bamnitus, & tēpore sindicatus mittat quærelam tangentem nullitatem bamni, non est vllō modo audiendus; quoniam esset per indirectum facere suas defensiones, contra tex. c. cū quid, de reg. iur. in 6. & contra ius iam quæsitum Fisco in vim contumaciæ; ut infra lit. pppp. & per Melchior. inter conf. crim. diuer-

so. conf. 79. in fi. par. 1. & per not. à glo. in l. qui iudicio publico. in ver. mortem. ff. de accusat. vbi bamnitus pro crimine publico, nec etiam in criminalibus exceptis accusare potest, per Clar. d. quæst. 14. ver. Quintus est casus. Put. in verb. Inquisitio. c. 3. n. 1. 2. & 3. Farinac. d. q. 12. Nec alius pro dicto bamnito, siue pater, siue filius, frater, agnatus, aut cognatus, vel affinis potest quærelare, Clar. q. 9. ver. Item quæro. Alex. conf. 81. reuocatur, n. 4. vol. 5. præsertim in statu Mediolani, vt inquit Ias. in l. is qui. C. qui testa. fa. poss. quâvis ad probandam innocentiam bamniti de iure tertius admittatur, vt firmat idem Ias. ibi, & refert Missling. obser. 88. centu. 1. non tamen admittitur ad quærelandum Prætozem, vt per Rolan. conf. 43. num. 11. vol. 1. Nec tenet ratificatio, cum principalis sit diffidatus, & dicitur hostis Ciuitatis; quod qualiter procedat vid. Boss. in tit. de crimin. læs. Maiesta. num. 94. cum ibi per eum adduct.

- Sed ad prædicta aduerte, quia si bamnitus ante bamnum accusauit aliquem, tunc post bamnum poterit accusatio proseguiri ab eo per Procuratorem; vt est glo. & Bart. in rubr. C. de alcat. lib. 11. Cæ-
- 224 terùm † bamnitus admittitur in testem ad inquirendum in aliena causa graui, & quando in liuiusmodi veritas ab alijs haberi non potest, idem Boss. in tit. de inquisitio. num. 58. & latè dixi in 4. par. præct. de test. & per Farinac. latissimè in tractat. de testib. 56. & not. quòd in statu Mediolani adsunt duo ordines, primus anni 1547. & alter anni 1558. quibus cauetur, quòd si plures in aliquo facto interuenerint, in casu incertitudinis illius, qui vnus intulit, omnes comprehensi possunt æquè in contumaciam condemnari in pœnam statuti. Rursus quòd ad bamnitos, si aliquis fuerit bamnitus in contumaciam culpa, & defectu sui Procuratoris, vt tetigi sup. lit. qq. in fi. non est Procurator iste negligens audiendus postea in casu sindicatus contra Prætozem, ad impugnandam nullitatem bamni, nisi ex ordine Superiorū, vices Principis habentium, ad nouas defensiones ille bamnitus fuerit admissus, per iura, & rationes in princ. huius glos. adduct. multò minus postquam bamnum
- 225 transactū esset in rem iudicatam, quæ pro veritate habetur: & facit de albo nigrum, & è contra. l. si quis vltro. ff. de quæstio. Boss. in tit. de bamn. quid amittant n. 20. At si citati nō cōparent, sibi impudent, tot. tit. si quis iusd. non obtemp. & postquam sciuerit bamnitos fuisse, cur tempestiue non compatuere? vel saltem per excusatorem legitimum non curarunt se constituere? vt de eorum innocentia

docere

docere potuissent, quâvis personaliter in causis, vbi ingētur pœna sanguinis, vel corporis afflictiua, rei teneantur comparere, & nō per Procuratorem, vt sēpius dictū fuit supra in 2. 3. & 4. par. & per Clar. q. 32. ver. 1. 2. & 3. Quinimō sup̄remi Principes de ordinaria potestate nō possunt admittere Procuratores vbi non sunt de iure admitendi. c. veniens. de accusat. Mille. prac. crim. in rubr. denun. for. nu. 94. Bertazol. conf. 422. n. 13. vo. 2. latē Gabriel. co. concl. lib. 7. cōcl. 9. Menoc. de arb. q. 82. Ideo in omnibus casibus, qui sunt contrarij legibus, statutis, & ordinibus, Principes rescribendo, solent apponere clausulā, non obstantibus, sicut in Rescriptis gratiæ, & sufficit firma, seu subscriptio Principis, quæ habetur pro expressione clausulæ, nō obstantibus, vt seruatur Florentiæ breui manu.

Et postquā sumus in hac tam quotidiana materia bamnitorum, ne nimis discedamus à propria sindicatus tractatione, solent quandoq; iudices quærelari, quod nulliter aliquem bamnierint, & ob bamnum ille occisus fuerit, fortē spē lucri, aut præmij à statuto, vel à proclamationibus Principum concessi occidentibus bamnitos, de quo dixi in 4. par. in materia extensionis, circa quod scias, si bamnitus quispiam fuit in vera contumacia, quamuis non plenē conuictus à testibus esset, si citatus non comparuit, sibi est imputandum, stante statuto, quod contumax habeatur pro confesso, & conuicto, de quo per Bosl. in tit. de liter. Princ. admitt. ad no. defē. num. 5. Clar. q. 44. Bonacoss. in quæ. crimin. super statu. in ver. contumax. vbi plures remissiūē: Quoniam rei contumacia videtur esse in causa, quare fiscus non curauit apertius, & concludenter intentionem suam contra hunc reum probare, vt sentit Baiar. ad Clar. d. q. 44. n. 28. Punctus est videre super validitate citationis, & inquisitionis; nam si non potuit inquiri, minus citari: & ideo si bamnitus sit eo quia non comparuit, res est periculosa pro iudice, quandoquidem statutum non intelligit illum haberi pro conuicto, & confesso, qui nulliter citatus non comparuit, vt declarant præcitati Doct. & Vant. de nullit. ex defec. cit. per tot. & in ter. in tit. Quoties, & intra quod temp. n. 44. circ. fin. vbi quælibet dispositio debet intelligi de actu valido ritē, ac rectē facto, vt trad. Bal. in l. si. §. in cōputatione, in fi. C. de iur. delib. Præsupposito ergo, quod iste scelopum contra alium exonerauerit, nullis dictis verbis, & illum lethaliter vulnerauerit fortē tempore tripudij, associatusq; à multis armatis, non sine magno populi, & coetus scandalo, etiam

inimicitia præcedente ex causa graui, vt est causa matrimonij, & id non prouocatus fecerit, si de ijs aliqua habeanur inditia, non est dubium, quòd potuit citari, & in contumaciam condemnari, & damnari: quoniam appensatè deliquisse præsumitur. Menoc. de arbit. cas. 361. num. 55. in fin. idem de præsumpt lib. 5. præsump. 40. n. 27. Blanc. de indic. n. 89. & 90. dixi in 3. par. in ver. Inimicitia, n. 125. & ita si vniciq; delicto est sua causa ascribenda, vt dicit Boss. in tit. de homic. n. 62. & 63. sic causam grauem præcessisse (rebus stantibus) dicendum est, & inditia præcessisse, cum sola contumacia inditium faciat. Boss. de indic. & confid. ant. ror. nu. 134. Farinac. de delict. & pœn. q. 34. n. 174. & 175. & merito is damnatus in contumaciam iuste damnatus tenetur debet; & eo magis cum semper ad omnes actus fuerit citatus, & monitus, & semper fuit contumax, nec vnquam, saltem ore tenus alius pro eo verbum protulit ad illum excusandum, vel aliter, facit Farinac. de Inquisitio. num. 49. ver. limita.

Nec obstat quod dicit Bald. in l. debet, vers. Item considera. C. de fideicom. liber. vbi ait non esse contumacem eum, qui non audeat venire ad iudicium, quem refert Cott. in suis memor. in verb. contumax, quia tenebatur saltem mittere excusatorem, ad quod vid. las. in l. vnica. §. vlt. ff. si quis iudic. non obtemp. Boss. in tit. de indic. & confid. ant. ror. n. 235. Quinimò vna contumacia alteram sequitur est, & sic negligentia supra negligentiam, & contumacia supra contumaciã; & altera alteram grauallè dicitur; & in hoc verificatur illud vulgare, quòd contra contumaces omnia iura clamant; vt per Doc. in l. contumacia. ff. de re iud. immò aiunt contumaciam esse de per se delictum. d. tit. ff. si quis in ius voc. non ierit. & ror. tit. ff. si quis iudic. non obtemp. l. omne delictum. §. contumacia, de re mil. Menoc. de arbit. cas. 333. n. 1. Farinac. de delict. & pœn. q. 18. sub n. 26. declara. num. 28. & quæst. 34. num. 75. & distingue inter verum contumacem, & fictum; & ille dicitur verus contumax, qui personaliter citatus est, vel ter ad eius domum, vbi tunc habitabat, familia eius audientes; circa quod vid. Batt. in l. si ff. de in integr. restitut. Masuerin præct. tit. de contumacia, in princ. & alios, de quibus per Farinac. d. q. 18. sub num. 52. plura adducit Maszar. de probat. conclus. 450. num. 7. & 10. & conclus. 182. n. 77. vbi quando habetur pro confesso. Cum igitur ante damnũ semper tacuerit, & post damnũ per sex menses superuixerit,

nec ipse, nec alter pro eo cōparuerit ad aliquā saltem coloratā excusationem, vel protestationē faciendā, dicitur assensisse. l. qui patit. ff. manda. l. is, qui tacet, cū simil. ff. de reg. iur. Quā de re si postea occisus fuit à suis inimicis, sub p̄textu lucri, & p̄mij concessi occidēti bamnitū, quid culpæ in Pratore? & in actis ēt diffamatus erat q̄ duo patrasset iste bamnius homicidia per assassinium: & in hoc, & in sequenti casu nimis fateor me dilataſſe, sed quia amicū meum seruauī ab huiusmodi q̄relis incolumen, volui casus hos binos recensere, vti quotidiana materia, & vtilis.

Secundus casus fuit de illo, qui de animo deliberato inquisitus, seruatis seruandis fuit in contumaciā bamnitus, iux. ordines status Mediolani: Nā admissus ex ordine superioris ad nouas defēſiones, quibus factis fuit liberatus, in p̄mijum quærelauit Pratorem tpe ſindicatus. Sed repellendus erat statim postq̄ ex actis constat, q̄ Senatus illum contumacē admittere noluit per Procuratorē ad faciendū defensionē, nisi prius se p̄sonalē constituerit; quod est argumētū approbans contumaciā, & per cōsequens q̄ Pretor iure merito illum bamniuit. Et quia deduxit impedimentū infirmitatis p̄ueniens à culpa, & facto fieri prohibito ipsius, nō fuit admissa hæc excusatio, quia damnū qd quis sua culpa sentit, sibi imputet. c. damnū, cum vulg. de reg. iur. in 6. in propos. Menoc. de arb. lud. cas. 237. n. 20. Nam iuratio deliberato offendendi alios, sed ab eis offensus remansit, vltra q̄ non probauit tale impedimentum; qd cū sit facti, probare tenebat. l. in bello. §. facte de capt. & postli. reuerſ. Mascar. de probat. concl. satis est q̄ in actis constet de termino à Pretore dato illius excusatori ad probandū tale impedimentū, vti practica seruati; & cū nec dolo, nec barattaria, sed insistentia facta à Procuratore fiscali, & cū voto D. Aduocati Fiscalis secuto bamno, nō est redarguendus Prator, per supradicta. & licet de innocentia aliorum sociorū criminis constiterit, & absoluti fuerint, id sequutum est post bamnū huius bamniti, & factis exactē eorū defensionibus, vnde nō bene infertur, l. Papinianus. §. exuli, de minor. q̄ sunt valde notanda pro iudiciis iuuenibus officia gerentibus in statu Mediolani.

216 **Periurus:** Nec iste admittitur ad accusandū, quia infamis, & debet fustibus cedi. Ro. ſing. 425. & periurus dicitur, qui iurat ad corroborationem actus, & iuramentū non ſeruare, qñ sine interitū salutis æternæ illud ſeruare pōt. Baiar. ad Clar. in §. periurum, n. 4.

217 **Infamis.** Clar. q. 14. ver. secundus est casus, & c. infamis. 6. q. 1.

l. qui accusare. C. de accusat. Farinac. de accusat. q. 12. & in tepetti. prac. de test. vbi latè dixi quoruplex sit infamia, & quomodo purgari possit, & per Put. de sindic. in verb. Testis. c. 3. vbi mala fama auget inditia, bona autem illa debilitat, & minuit, l. 1. §. hanc enim legem. C. de sum. Trin. & fid. Cat.

318 ^{hha} Criminosi, vt homicidæ, malefici, fures, sacrilegi, raptores, falsarij, sortilegi, concubinarij, & similes criminosi repelluntur. l. crimini. C. qui accus. non poss. Conrad. prac. tit. de accusat. n. 12. vers. quadragesimo octauo repellit, intellige, & declara, vt p Farinac. de accusat. sub n. 17. ver. hæc limitatio, vid. in 1. par. sub n. 49. & 50.

229 ⁱⁱⁱ Testes intereffati qui dicantur, vi. in prac. de test. in 4. par. & sūt domesticij, participes illi de familia, de vniuersitate, de collegio, & similes, de quibus latè n. 22. 23. 37. 115. & alibi, Boss. in tit. de offic. corrupt. pecun. n. 35. Neuiz. conf. 76. n. 7. Et hic nota, q̄ famuli, beruarij, milites, & alij familiares, & domestici p̄nt testificari p suo Potestate, & Dño, in ijs, q̄ nō eos tangunt, dixi in d. 4. par. prac. de test. n. 22. & 23. & ita tenet Bal. in l. obseruare. §. proficisci, §. quæst. ff. de offic. Proconsul. & leg. sequitur Put. de sindic. in ver. Testis. c. 1. Menoc. de p̄sumpt. lib. 5. p̄sumpt. 3. præsertim de ijs, q̄ sciri nō p̄nt, nisi ab illis de familia, & q̄n fides eis præstari potest, vt personis p̄bis, Boss. in tit. de denuntiati. n. 12. Fely. c. in literis de test. Put. d. c. 1. n. 2. & 3. & c. 2. n. 3. vbi excipit Iudeos, & n. 6 Saly. in l. ea quidem. C. de accusat. dixi latè in prac. de test. par. 1. n. 112. & par. 5. fo. 297. & 298. Mascari. concl. 165. & 865. & 758. Et quid de curialibus Principis vid. ibi. in d. 4. par. de test. sub n. 28. lit. l. secus si huiusmodi tra-

230 Etant de se exonerando, Marf. conf. 2. † & hinc nota semper, q̄ testes, qui non probant p aliquo, vt sunt oēs intereffati sanguine, vel participes, si contra se ipsos, vel suos coniunctos aliquid deponent tenent, si sunt viri probi odio carentes, Mascari. concl. 858. nu. 17. Gabr. de test. concl. 488. Simanca. Catholic. institu. tit. 64. Rub. de test. n. 47. Farinac. postea visus hos alleg. tit. de oppos. cōtra perso. test. quæst. 53. n. 79. vbi dicit idem si pro parte contra, & partim pro deponunt, per lo. Monticell. in reper. test. in verb. testes inhabiles, & ad oīa prædicta vid. Farinac. de oppos. contr. test. q. 60. n. 23. & 24. vbi de famulo, de portatore, mediatore, & similibus, & per tot. illam quæst. tamen coactè nec pro, nec contra admittuntur, vt in prac. de test. in 4. par.

231 ^{kkk} Capturatos, de ijs d. dixi n. 110. & in prac. de test. p. 4. n. 117.

lit.

lit.N. verſ. ſimiliter Bal. in l. ſi ipſius. C. ſam. herciſ.

23 ^{III} *Congregauerunt* : dixi ſupra n. 110. & vid. in prac. de teſt. par. 4. n. 117. lit. N. fo. 212. Put. in ver. Teſtis, c. 3. in princ.

23 ^{III} *Quarelas*, alias dixi n. 110. & no. q. ſi pendente Iudicio criminali, quis de eo apud ſuperiores conqueratur, & à ſuperioribus mādetur, q. reſcribatur ſtatus cauſæ, quo audito, ſuperior nō dicit nallē factum à Iudice, ſed tacitē illud approbat factum, vt puta Iudex condēnauit reum in contumaciā, quia non ſe præſentauit, vt 3 lit. eee. iſte ſupplicauit nō potuiſſe condemnari, ſed petijt admitti ad nouas deſenſiones abſq; personali conſtitutione, & ſuperior dixit non poſſe niſi perſonālī ſe conſtituat, ergo neceſſe erat, vt ſe conſtitueret corā Prætorē qñ fuit vocatus, & ex hoc conſirmata eſt ſentētia Iudicis, qui in nullo monitus, nec redargutus eſt à ſuperiori, facit l. Pomponius. ff. de neg. geſt. & quia per gſam ſuperioris fuit admifſus ad nouas deſenſiones, non eſt contra Prætorē in conſequentiam ponendum, Dyn. in reg. quod ob gratiam, de reg. iur.

23 ^{III} *In ſindicatu* requirunt teſtes idonei, & oī exceptione maiores contra virum probum, de quo bene auditur, & fama bona vniuerſaliter currit, & contra malum, & iniquum Iudicem etiam inhabiles admittuntur, arg. eorum, quæ dixi in pract. de teſt. 4. par. nu. 83. & vid. infra lit. 000. & ſupra n. 109. & 110.

24 ^{PPP} *Qualitatibus*, qui ſe fundat in aliqua qualitate, illam probare debet, vid. 3 in ver. *ſales, quales*, lit. z. hinc eſt, q. multi hac de cauſa ſuccumbunt, vt 3 in lit. q. in ver. Iniqui, circ. ſi.

24 ^{III} *Officiales* de gñali conſuetudine nō ſindicantur, niſi, vt dixi 3 n. 61. & ſi plures ſint Iudices, vt de Auditoribus Rotæ ſimul delinquentes, tenētur in ſolidū, ſed executio ſit pro parte, niſi alter eſſet non ſoluendo, Bar. in l. ſi multi, ff. de publica. Bal. in rubr. C. de pœn. Iud. qui malē iudican. idē de pluribus officialibus, Petr. Raue. ſing. 490. in re dubia omnes excuſantur, quia error communis in actis publicis facit ius. l. ſi. in fine, ff. de offic. preſſ. vid. ſup. a. 209.

24 ^{III} *Bene informatam* : ſunt verba captatoria beneuolentiæ, & ē iuridica, quoniā Doctōr ſcire iura præſumitur. l. diuus Marcus. ff. de offic. preſ. l. ſeptimo menſe de ſtat. homin. §. præſcribere, inſtitu. de a& no. Menoc. pſumpt. 75. n. 44. lib. 5. l. regula, ff. de iur. & fac. ignor. & Doctōres quaſi radij ſolis appellantur. l. Aduocati. C. de Aduoc. diuerſ. Iud. & iuriſconſulti duos ſales habere debent, vnū ſcientiæ, nē inſpidi ſint, alterum bonæ cōſcientiæ, ne ſint diabolici, vt inquit

Bal.in l.1.n.7.C.de senten.ex bre.recit. & refert Menoc. de arb. cas. 339. & multa congeffi in prac.de test. par. 1. sub n. 47. At si Iudex circa statutū errat, quod insertum sit in volumine statutorū, tenetur de rigore, sed excusatur de æquitate, Amad. de sindic. n. 130. vbi ampliauit et si non fuit productū, & sub eod. nu. dicit Iudicē excusari circa ius consuetudinariū, per c. 1. de consuetu. in 6. nā si consuetudo allegata nō fuit, non arētat, per l. 1. C. q̄ sit long. consuetu. Menoc. de arb. cas. 370. n. 3. quāuis contrarium videatur sentire Put. in ver. lis sua, c. 4. n. 4. ratio differentię est, quia ius scriptū semper loquit. l. Ariani. C. de hæret. non sic consuetudo, q̄ scripta nō est, Institu. de iur. nat. gen. & ciuil. §. ex non scripto, altera ratio esse pōt propter vim iuramēti, quod à Potestate in principio p̄stari solet super statutis seruandis, Put. in ver. Iuramentū, c. 1. vbi sub n. 5. ait, si duo statuta sint contraria, quod est rationabilius attēditur, vid. in 4. par. n. 53. Itē Iudex excusatur qñ procedit de similibus ad similia, & errat in assimilatione legis, Amad. d. n. 130. & illa dñr similia, quorum qualitas est vna, & eadē, & quorum substantia est diuersa: & æqualia, quorum eadem est quantitas, idem Amad. sub num. 131. vid. in 4. par. n. 44. § 1 104. & 116. & 121.

245 ^{ff} Nec possunt sindicari de gestis extra officiū, hoc est communiter approbatur Bar. in l. 3. in 1. ver. No quod iudici. ff. nau. cau. p. stab. Put. in ver. familia. c. 4. n. 5. Rondinel. n. 276.

246 ^{tit} Copiam recipere: dictū est ad saturitatē 3 n. 117. cum plur. seq. & clausula, nō aliter, multū operatur, vt p Cauca. decif. 41. n. 15. p. 1.

247 ^{non} Per iniuriam, vid. Bart. in eius quæst. incip. Iudex, qui ob impericiam malē iudicauit, & quæ supra dixi n. 59. & idem est per imprudentiam iudicare, Menoc. de arb. cas. 339. Caroc. loc. & conduct. tit. de var. extraor. cog. fol. 83. vid. infra lit. aaaa.

248 ^{xxx} Errore. Iudex errans ex causa probabili, non tenetur in Sindicatu, Put. in ver. Iudicare, c. 3. n. 4. p̄cipuē si est error communis, vid. in prac. de test. p. 1. n. 79. & in dubio pro Iudice p̄sumitur, dixi supra i ver. iniustitia, lit. A. & in ver. lis, adhuc lit. B. & n. 109. & 243.

Partes Domini Sindicatoris, supra n. 91. & 96.

^{zz} Turpe, aut dolosum, n. 99.

249 ^{aaa} Ex officio: dixi 3 eo. ver. n. 122. & ita cauetur in statu Mediol. ex no. ord. Excel. Senat. edit. ann. 1573. die 14. Nouēbris, in quibus mandatur Sindicatoribus, vt si quid per iniuriā, aut inscitiam omis-
sum, aut cōmissum fuerit in processibus, oīum debeant memoriā fa-
cere,

cere, & vid. in No. constitu. lib. 1. tit. de offic. Vic. gener. & aduerse q
ibi dicitur notulam facere, & non inquisitionem formare, merito
debet breui manu exculationes Prætoris recipere, & iuxta grau-
amina ponere, & audire oretenus, vt dixi, & infra lit. bbbb.

§ 50 bbbb *Sine dilatione*. Causa sindicatus est summaria, & extraordina-
ria, & velo leuato decidi debet, vt per Put. in verb. libellus, c. 1. & 2.
n. 10. & 11. fo. 233. vbi leuato velo dñ sine discussione, & examine ne-
gotij, dixi in 1. par. n. 138. Bal. in l. tribunus. §. cū aliquis. ff. de testa.
milit. vid. 7 lit. c. & an Iudex pp breuē instantiā possit terminos cū-
mulare, Put. in ver. Instantia, c. 6. n. 2. Hinc est q non deferretur appel-
lationi, videtur tex. in l. nulli. C. quor. app. quāuis inter Doctores sit
magna controuersia, vt refert Put. in ver. Appellatio, c. 1. n. 16. qui tñ
sub n. 18. magis co. op. ac veriorē esse ait q appellare possit huius ti-
more; à statutis, & ordinibus appellatio est prohibita, at si officialis
per dolū, aut barattariā condemnatus fuerit, appellare non pōt, vt
inquit Carpa. ad Stat. Mediol. c. 13 t. n. 40. vo. 1. Rol. sing. 131. Lan-
cellot. tract. de attenta. rubr. de appellat. penden. limit. 20. sed non
est sublatū remedium cōfugiendi ad superiores, Marāt. de ord. Iud.
6. par. in ver. reclamatio, n. 14. & in ver. supplicatio, n. 12. par. 6. actu
2. Lancellot. de attenta. c. 12. limit. 10. n. 16. & in materia Brachij
Regij no. q non appellatur, quia Iudex nō æquiparatur pfecto Præ-
torio, vt in 1. par. & à sntia præfecti protij non appellatur, Marant.
6. par. n. 250. actu. 2. Bar. Soc. conf. 195. incip. Circ. primū, vo. 2. vbi
latissimē Put. in ver. Appellatio, c. 1. n. 18. Menoc. cas. 70. n. 2. & 13.
multo minus à sntia Senatus, cas. 68. n. 34. & in casibus celeritatem
requerentibus, nec qñ ex officio proceditur, Marant. da. actu. 2. n. 319.
Lancellot. de attenta. 3. par. c. 28. Rubr. de sntia, n. 25. nisi tractaretur
de magno p̄iudicio, n. 5. lib. 2. & licet in hoc appellationi deferen-
dū sit, tñ Iudex non tenetur sub sindicatu humano, sed solū habet
Deum vltorē, Menoc. q. 70. n. 8. sicut dicit de eo, qui iurauit iura-
mēto litis decisuō, nā non pōt in foro fori argui postea de falso, Fa-
nuc. de in lit. iuran. mēbr. 5. n. 2. fo. 141. 3. par. Idē qñ causa est remis-
sa arbitrio alicuius, quia appellari non dñ, Lancellot. d. c. 28. n. 3. nec
pōt appellari à futuro grauamine, Carpa. super statu. Mediol. c. 13 r.
n. 40. vo. 1. fo. 185. Diaz. reg. 42. vid. 3 in ver. lis adhuc. Nec causa
qñ est cōmissa cum omnibus illis clausulis, de quibus in 1. par. & p
Doc. quos supradicti allegant, & vid. tot. tit. C. quor. appell. non re-
cip. Soc. reg. 40. Oria. c. qm̄ contra, 22. col. Spec. de appellat. §. quib⁹

Nuell.

Nuell.concor.glo.concor.6.vbi ponit 121.modos, quibus appellari non licet, Duen. reg. 45. & à condemnatione Potestatis eius officiales appellari non pnt, Marat.d.6.par.actu.2.n.301.&n.230.ponit reg.cum 9.limit. Et licet causa sit summaria, & regula sit non de repulsa testibus, Abb.in c.uenies, il 1.col.5.in princ. de test. tñ fallit in causa sindicatus, in qua semiplena probatio non sufficit. sed probationes perfectæ, & concludentes requiruntur, vt dixi n.106. 107. vid. Marant.de ord.Iud.3.par. 9.distinc.n.63.

15 ^{cccc} Absolutio, vel condēnatio fieri debet intra tps instantiæ sindicatus, l.1.c.vt omn.caus.&c.verū, quia ē post terminū sententia lata tenet, l.pfe furioso. ff.de ijs, qui sunt sui, & tenet Put. in verb. instantia, c.2. cū ibi per eum adduc. & Bal.in §.Iudices, de pac. iur. fir. vbi inquit q si Iudex nō expediat intra tps, non tenetur si pars non petijt, idē in l.statutis. C.de senten. tñ stante hac puentoria preestatione, sentia est nulla, secus si tacuisset, pulchrē Ro. conf. 15. plura, sub n.4. vers. ex quibus resultat, & per hāc protestationem, & interpellationē Sindicatus constituitur in mora, l.Titia. §.vsuras. C.de fid. instrum. & ita tenet Put.d.c.2.n.3.circ.f. vid.n.172. & de materia absolutionis, & condemnationis vid. latē in 4.par.n.276.cum seq. vsque ad num.290.

35 ^{dddd} *Condemnando*, & hic ēt scias q calumniiosi quærelatores nedū tenentur ad damna, interesse, & expēsas duplicatas, & quadruplicatas, vt 3 dixi in verb.damnis, lit.oo. sed actione iniuriarū si reuerti fuerint, vt 3 in ver. iniuria, lit. pp. & calumniatores officialiū ēt hodie pœna talionis puniri pnt, Fatinac. de delic. & pœn. q. 16. n.1. qui licet n.3. dicat non seruari, tñ n.7. firmat, q quærelantes falsō officiales magis puniuntur, q si priuatā personam qrelassent, Put. in ver. Iniuria, cap. 1. n.5. vbi eadē pœna puniri, si de crimine publico accusāt, secus si de alio crimine non publico, Rōdin. eo. tract. n.67 & Demost. in orat. 1. contra Aristig. vocat calumniōsos quærelantes vitos crudeles, & ait eorū naturam esse viperinā, & Menoc. d. arb. cas. 322. n. 11. & 12. recenset de Aman, qui incidit in crucem, quam ipse Mardocheo parauerat, vt in lib. Hester. de pœna præuicatorū, quorum numero quosdā Aduocatos, & Procuratores esse dicit, qñ collidunt cum parte, & elictulos produnt, vid. Ang. de Vbal. in l. si vacantia, n.53. C. de bon. vacant. & pulchrē Put. eod. tract. de excess. Aduoc. c.1. vbi qñ promittunt p vna parte, & patrocinantur p alia parte, n.25. sed quod peius est, qñq; pro vtraq; parte subdoli artibus

- artibus causas sumunt, & faciunt pactū de quota lite, q̄ aborrenda sunt. l. itē, vbi Bar. C. de pact. arg. l. eum, qui, C. ad leg. Jul. de adult. & inc. i. tit. de eo, qui arma bell. depo. l. naturalr. C. de Episc. & Cler. Peregr. de iur. fic. lib. 4. tit. 7. n. 16. Itē Actor, qui cū reo colludit, & ē contra, vt tandē per proditiōē perdat cām sub fide, sub qua incumbētia deserit, & interim instantia labitur, vt est de more illorū, qui videntes causam de iure vincere nō posse, astutia, & bonis verbis fraudant aduersariū, Menoc. de ar. cal. 323. & vid. § in 1. par. in.
- 255 ver. Proditor. † & qñ instigator, vel accusator possint torqueri, vid. Carter. in sua prac. crim. fo. 148. n. 181. & hodie quærelator, seu accusator pœna falsi qñ est interpellatus, an q̄rela vti velit, & probationibus superinde factis, Boss. tit. de accusat. n. 24. Clar. q. 52. vers. sed quid si accusator in fine refert Farinac. q. 16. n. 4. & 7. Vbi, p̄prie de quærelatibus falsò officialē, qui tenentur pœna extraordinaria, & in causa ciuili arguentes falsò officialē de barattaria tenentur ad extimationē litis, & in causa criminali in confiscatione bonorū, sed Boss. in tit. de offic. corrupt. pecu. n. 26. & 27. dicit teneri in expensis tm̄, & calumniator pōt de iure inquiri, Bar. in l. 1. in princ. ff. de Senat. cons. Turpill. & vltra resarcionē damnorū, & expensarum tenet ēt ad pœnam, vid. § lit. gggg. Boss. tit. de accusat. n. 27. & debet vni- ca sntia condemnari, Bal. in l. Atlethas. §. calumniator, ver. q̄ro. ff. de ijs, qui not. infa. Itē per viam principalis actionis, Farinac. q. 16. nu. 30. vbi plures allegat Boss. d. tit. de offic. corrupt. pecu. n. 37. Ad hęc
- 256 Mascar. de pbat. concl. 24. & 25. vo. 1. & in Reg. Neap. Sindica- tores notā infamiz incurrunt, si veros calumniatores non condem- nāt in expensis, vt in c. Regis Roberti, qđ incipit accusatorū temeri- tas, vbi Afflic. & dē calumniator verus, qui scienter falsam q̄relam intentat, & no. glo. co. approbata in l. 1. §. calumniari, ff. ad Turpill. sequitur Farinac. q. 16. n. 10. cū per eum adduct. n. 11. & p̄sumptus calumniator est, qui accusationē nō p̄bavit, vel ab ea desistit, quiq; pōt ēt de calumnia condemnari saltē in expensis, l. 1. §. 1. C. de Ad- uocat. Hip. Rim. cons. 303. vo. 3. maxime in causa sindicatus, vt mul- toties seruātū fuit ab Excell. Mediol. Senat. quia ita obseruatur cō- suetudine cōtra calumniantes officiales, secus inter priuatū, & pri- uatū, Farinac. d. quæst. 16 n. 11. & 12. eū seq. & vid. § n. 252. & in de- nuntiatore voluntario tenet Clar. q. 7. in fi. Farinac. d. q. 16. n. 17. &
- 257 § lit. ffff. † Hinc nota, qđ si famulus q̄relatoris afferat notulā diuer- s̄ arū quærelarū ad D. Sindicatorem contra officialē, à quo nunquā
aliquam

aliquam molestiam accepit, præsumitur ad instigationem Domini notulam portasse, cum de suo interesse in eis, nec pro aliquo suorum tractetur, Ro. conf. 152. n. 4. & 5. vid. gloss. seq.

178 ^{cccc} Quærelatores, & ceteri, qui nominantur, oēs tenentur tanquam calumniatores, l. 1. §. incipit, vbi Bar. ad Turpil. vid. Farinac. d. delic. de pœn. d. q. 16. n. 14. vbi de instigatore, sollicitatore, & fisco, vel promotore, Paul. Ghicl. de relaxat. carcerat. tit. de calumniat. c. 1. vbi et in secreto instigatore, & i quolibet subministrare falsos testes, Laud. Clem. sepè de ver. sig. Boss. de offic. corrup. pecu. n. 28. Ias. in l. 2. n. 3. ff. qd quisq; iur. & qui dicatur calumniatores dic, vi p Menoc. de arb. cal. 321. Fabia à Moteleo. d. ei* prac. arb. in 4. par. sub n. 234. cum multis seqq. & n. 652. & 657. vbi de pratica procedendi contra calumniatores.

179 ^{ff} Hæredes, disputat Doctores, de quibus hæres teneatur, qñ, & p quibus, & vsquequo, & glo. Bar. & Cyn. in l. 2. C. ad leg. Jul. repetun. tenent q intra annū hīs teneatur, alij distinguunt, aut lis est contestata cū defuncto, & hīs non pōt conveniri de eo, qd ad eū nō puenit, sed d eo qd ad eū peruenit perpetuū, sūp op. Azo. & Put. refert alias opiniones in verb. Hæres, & in fine tenet hīdem nō polle conveniri pro facto defuncti criminali, nisi lite prius contestata cū defuncto, vid. Ang. in l. 4. §. hoc aut, de damn. infec. & q dixi in 4. par. sub n. 141. Franc. Marc. decif 776 n. 8. Bar. ad Clar. q. 62. n. 15. Bertraz. conf. 362. Menoc. cal. 321. Franc. Tontul. vot. 7. n. 3. 4. & 5. 9. & 10. Et vi oīd Plot. in l. si qñ, sub n. 772. 773; & 774. cum seq. vbi ait, q statuta, & oīa alia iura, quibus cauetur credi debere damnū pālo, nō habere locū nisi cōtra principales malefactores, non aut contra eorū hæredes. per tex. l. alio iure, cū simil; C. de in lit. iuran. Capic. decif. 91. n. 2. & ampliat qd multo minus poterit iurari in litē contra tertios bonorū possēssores. Bertrand. conf. 291. Visis, in fi. Castrēf. conf. 124. vo. 1. & ad id, quod de ijs, in quibus defunctus dolose egit, vel omisit, videl. in actionibus bonæ fidei, ante litē contestatā, tunc sicuti contra defunctū potest iurari in litē, ita & contra hæredem; per tex. & Doc. in d. l. alio iure. C. de in lit. iuran. Bar. in l. in actionibus, col penul. n. 21. ff. eo. trac. & ita dicit, & alleg. Plot. vbi s. sub n. 774. secus in actionibus stricti iuris, Ias. d. l. i actionibus, ver. tertio. Et in delictis vbi hæres de dolo defuncti teneretur, id locū haberet respectu pœnæ pecuniariæ principaliter, & nō in consequentiā, & p damno, & interesse, vt in furto, & huiusmodi, qñ scilicet lis fuit contestata cū defuncto. Gomel. var. resol. tit. de delic. c. 1. n. 85. verſ.

item

item infertur. Dec. in reg. toties, n. 3. de reg. iur. Bar. in l. 1. ff. de priu. delic. Sed aduerte q̄ conditio furtiua transit contra h̄des defuncti, et q̄ lis non fuerit cōtestata. l. si pro fure. & l. in re furtiua. ff. de cond. fur. & per Gomes. oīnō vid. d. c. 1. sub n. 85. ver. q̄d limita. Menoc. de recnper. poss. remed. 1. n. 157. & 158. cū seq. Vasq. controuer. Illust. lib. 3. c. 96. n. 24. Farinac. in tit. de inquisitio. q. 10. Bonifac. trac. d fur. 5. q̄d iure naturali. n. 82. 83. & 84. vid. in p̄pos. quæ dixi in 4. par. sub n. 138. cum seq.

260 ~~558~~ *Pœnas iniuriarum.* No. q̄ actione iniuriarū tenetur qui per calumniā officialē q̄relat. l. iniuriarū, cū simil. ff. de iniur. l. damnū C. eo. & cautela est, per quā calumniator nō effugiet pœnā condignam, vt reus agat actione iniuriarū, & agens obrinebit et criminaſt, eo q̄ calumniator non probauit iniuriā, ita Bosſ. in tit. de p̄uaticar. & calumniator. sub n. 8. alleg. Soc. cōſ. 218. vo. vlt., vel ad columnā, aut ad murū, vel valuas Prætorij tenētur pœna capitis, Put. de ſindic. i ver. iniuria officialis. c. 1. n. 6. quia durāte ſindicatu, Prætor ſi offēdatur, punit offēſor, ac ſi offēderet illū durante officio, vt in auth. Iud. ſine quoquo ſuffrag. Bal. in l. obſeruare. §. p̄ſciſci, q. 7. ff. de offic. p̄-
261 conſul. t̄ de libellis famoſis dixi in 4. par. n. 389. vſq; ad n. 403. & iſti infames dñr qñ obloquuntur contra Iudicē probū, l. Iudici. ff. de iniur. multoq; magis ſi libellum famoſum contra Iudicē conficiant, quo caſu pœna libelli famoſi tenēt; ea aut̄ tantō grauior eſſe dñr, quātō à ſummis Pōtificibus, ac Chriſtianiſſimis Principibus eſt magis d̄teſtata, & acriter indiſta pœna, vt teſtātur ſacti Cano. in tit. de maled. & in tit. de iniur. & d̄mn. dat. & in leg. Imperial. ſunt duplicati tit. in ff. & C. de iniur. & libell. famoſ. & in Bullis ſummorū Pontificū Pij V. Gregorij XIII. Sixti V. necnō & Clemētis VIII. in quibus ſūmopere inuehitur cōtra p̄ſiſeros detractores, & pœna excōmunicatiōis, & vltimi ſupplicij, ac cōſiſcations bonorū contra n̄ois detrudentiū eſt cōminata. quo caſu tāto maius eſt iſtimatur delictū, quantō magis perpēditur pœna, vt in l. reſpiciendum. ff. de pœn. & iuxta qualitatē pœnæ delictū maius, atq; minus reputatur: & ideo ſtante pœnæ ſupradictæ impoſitione, crimen libelli famoſi inter atrociffima crimina cōnumeratur, ſm̄ Bar. in l. leuia, §. ſi. ff. de accuſat. Farinac. de delict. & pœn. q. 18. n. 83. vſq; ad n. 88. idē in tit. de indit. & tort. q. 42. n. 8. cū ſeq. tex. in l. vnica. C. de famoſ. libell. vbi ſcrib. & in l. lex Cornelia §. ſi quis libellū. ff. de iniur. & 5. q. 1. c. ſi quis famoſum. & in hoc crimine ex officio p̄cedi pōt, & ſtatim ad capturā, &

ad torturā deueniri per p̄cessum informatiuū. Bar. in l. si quis ex a-
 gēarijs. ff. de eden. Hipp. prac. §. diligēter. n. 80 & 81. Alex. cōf. 215.
 in fi. vo. 2. & cōf. 156. col. 4. vo. 5. Dec. cōf. 162. n. 14. Gram. vot. 21.
 n. 5. nouiss. Moscatell. in tit. de iniurijs, & famos. libell. n. 18. Et pri-
 uilegiati in hoc crimine torquētur, siue Clerici, siue Doctores, Vul-
 pell. cōf. 141. n. 1. quia reatus oīa priuilegia tollit. Frāc. Mar. decif.
 707. p. 1. & q. 81. pag. 32. eo. tit. multo magis si delictū cōcomitetur
 à qualitatib⁹ delicta aggrauātibus, de quibus aliās dixi t̄ p. 1. n. 197.
 p. 3. n. 210. & 295. & alibi; & illa p̄cipua est quādo verbis addūtur
 facta, vt puta pictura aliqua obscena, & infamis, quia sola de per se
 habetur p̄ libello famoso, vt p̄ scrib. in d. l. vnica, C. de famos. libell.
 circ. princ. Ro. cōf. 378. & Soc. cōf. 1. vo. 1. Bertazz. cōf. 265. vol. 2.
 idē cōf. 273. vo. 1. Clar. §. fi. q. 68. ver. libelli famosi, & ibi Baiar. sub
 n. 62. & multos allegat D. Borgn. Caualc. decif. 35. p. 1. quibus in lo-
 cis multa traduntur exēpla, in hoc tractatu, nec alibi nequaquā di-
 gna scribēda. Secunda qualitas principalis est significatio litteris
 exp̄ressa, ad cuiuscunq; iniuriā, aut contumeliā dicta, aut facta, vel
 scripta sit. ad trad. p̄ Moscatell. loc. cit. sub n. 28. & 29. & Doct. in d. l.
 vnica. C. de libell. famos. Farinac. d. q. 18. n. 75. & 94. & Boll. tit. de in-
 iur. n. 13. & alibi. Alba. cōf. 46. Vulpell. cōf. 126. qui dicūt animū do-
 losum ex tali qualitate p̄sumi. Tertia qualitas est locus, vt si i pu-
 blico, vel in priuatis locis, vel in magnatū palatijs, aut in muris sac-
 ratarū ædiū; vt in d. l. vnica, & p̄ Moscatell. vbi t̄. n. 9. & pictura, seu
 scriptura obscena in locis, & muris sacris affixa, aut alr̄ scripta, vel
 picta, assumit qualitatē sacrilegij polluendo muros Ecc̄l̄e, l. si quis
 hoc genus. & in liubemus. C. de sac. sanc. Eccle. l. Prætor. §. fi. de in-
 iur. Moscatell. d. tit. n. 19. idē in tit. de sacrileg n. 4. Foller. prac. cri. ca-
 no. 2. par. sub n. 4. fo. 172. Quinta qualitas est t̄ps, vt in die festo, vel
 qñ populus magis vno t̄pe congregatur. vt p̄ Alciat. cōf. 40. n. 7. lib. 5.
 Bero. cōf. 161. col. 3. & 4. vo. 3. Bertazz. cōf. 237. n. 6. vo. 1. Aug. ad Ang.
 de malef. in verb. de mane, vel de sero, cir. fi. & in ver. in scalis, pul-
 chrē Farinac. tit. de delic. & p̄en. d. q. 18. n. 66. 67. & 68. Sexta qua-
 litas est qñ vna cū iniuria verbali falsum apponitur, contra virū ho-
 noratū; vid. Bonifac. in d. rubr. de famos. libell. Plac. epit. delic. c. 3.
 n. 2. Gomes. de delic. c. 6. n. 1. Farinac. de indic. & tor. q. 42. n. 12. &
 seq. & de delic. & p̄en. q. 18. n. 82. Septima qualitas est, qñ per li-
 bellū famosum tota familia, aut collegiū infamatur; Nā dē vniuersa-
 le delictū, & tanto grauiorē requirit p̄enā; vt in l. si de iniur. & in l.

lex cornelia, eo. tit. Guid. Pap. decis. 88. n. 1. vbi de Doctoribus, Crauet. cōf. 168. n. 10. Octaua qualitas est, qñ libellus infamatorius cū coetu, & vnione gētiū caueretur data opera, cū vnio ad malū in dubio psumatur, & sit de se prohibita, Boll. in tit. de vnio. & p Grāmat. vor. 2. i. vbi pōderat qñ noctis tpe. Nona qualitas est, qñ in populo scandalū oritur ob talē libellū famosum, quia magis crimen aggrauatur ob scandalū. Abb. nor. in c. ar si clerici, extra de iudic. Decima qualitas est praua illorū qualitas, qui solēt delinquere, D. Farinac. d. delic. & pñ. d. q. 18. n. 80. Tandē quibus modis hoc pessimum crimen, fiat domorū desolator, factionū inuētor, & animarū perniciēs, & quā quis canendo, vel lacerādo puniatur, ac qualiter quis excusetur à d. pñ. l. vnicæ. C. de libell. famos. vid. D. Borgn. Caualea. d. decis. 35. p. 5. & idēd cauendū est tanq̃ ab igne, ob tā graues pñas spirituales, & tēporales inflīctas; quas qui nō timet actū est de illo, & quā sit difficile restituere famā puellis, & personis honore, & virtute p̄ditis, nemo est qui ignoret. videatur (qñ) vltro alios, Nauar. in Manual. confess. c. 17. & Lud. Carbo. in suo trac. de restit. omner. Et pro cōplētiēto nota q̃ actio iniuriarū, respectu partis offēsz, p̄scribitur post annū, sūm Plot. in cōf. 13. n. 19. inter cōf. cri. diuer. to. 1. nō sic quo ad interesse fisci, cū per tale crimen libelli famosi lēdatur ius publicū, vt in dictis iur. Cēterū pñna sortilegij est maxima, vt fustigationis, & perpetui carceris, iuxta qualitatē sortilegij. 26. q. 5. c. qd contra sortilegos. Ro. sing. 660. & qñ sortilegiū sapit hāresim pñna est vltimi supplicij, Menoc. de arb. cas. 388. vid. Nauar. in d. suo Manual. cōfess. cap. 1. n. 38. & seq. & an Iudex secularis possit cognoscere de sortilegijs, & de differentijs sortilegiorū circa inuocationē dēmonū ad diuersos effectus, hic omitto ne videar cū scrupulosus altercare; vid. tex. & Cano. in c. 1. & 2. extra de sortileg. vbi Abb. & Hostien. in sūma. Oldr. cōf. 2. 10. And. in add. ad spec. in tit. de sortileg. in 4. par. Geminia. in c. sacerdotes. 2. 5. & 6. de hāret. Alber. in ver. sortilegiū. Paul. Ghirl. eo. suo trac. de sortileg. & in tit. de lamijs. & Clar. in §. hāresis aliaque per Rimin. in nō. cōf. 414. vō. 4. & post cōs latissimē more solito per Farinac. tit. de delic. & pñ. q. 20. à n. 7. cū mult. seq. Pñna verò seditiosorū est indīcta à l. Iulia. de vi. priuat. par. l. 4. ff. eo. Menoc. de arb. cas. 266. n. 4. & cas. 394. n. 78. vbi hāc dicit esse pñnā arbitrariam, & de diuersis pñnis cōtra seditiosos; vid. plenē per Boer. de seditios. & Deoia. trac. delic. to. 2. eo. tit. cap. 19. à n. 27. ad n. 39. ac si seditio concitet

ea mente, ut fiat contra Principem, pœna est mortis, ut ibi.

262† An aut̃ iniuria in dubio cēseat facta Iudici tanq̃ Iudici, hoc est publicæ personæ, aut tanq̃ priuatæ, in hoc recurritur ad coniecturas, Put. vbi 3 in verb. iniuria officialis, c. 3. n. 4. & in ver. remotus ab officio, c. 1. in fin. Capic. decis. 130 n. 2. Vñ si ex causa administratæ Iustitiæ, vel ex causa officij fiat, tunc tanq̃ officiali p̃sumitur; si verò ex causa oīno aliena ab officio, tunc tanq̃ priuato, vi. q̃ dixi in 1. par. n. 20 & 22 t. & in 2. par. n. 63. & alibi, & ad p̃dicta vid. Bosl. in tit. d̃ iniur. in fine, Clar. q. 68. vers. iniuriā faciens officiali, Menoc. de arb. cas. 263. n. 1. Rolād. conf. 48. n. 1. vo. 2. vbi d̃ alapa data officiali, Farinac. de delic. & pœn. q. 17. n. 38. vid. Catal. de sindic. in fine, vbi cautelā tradit, ut p̃stetur in causa recōuentionis de iniuria, vid. supra in verb. condemnando, lit. dddd. & in ver. iniuria, lit. pp.

263 hhhh Petens, vi. 3 lit. i. in ver. in principio, † & no. q. quando petitur condemnari aliquem in expensis, Iudex tenetur si pars succumbit, Marāt. 6. par. 3. mēbr. n. 8. vi. trac. claus. libellor. car. 688. i. ver. perēs.

264 iiii In principio: no. q. multū differt protestari ante factū à post facto, nā primo casu sufficit semel protestari. l. Titia. §. vsuras. vbi glo. de leg. 2. ibi, tñ pro nō morā hoc habendum est, Menoc. de arb. cas. 220. n. 26. Rō. cōf. 427. n. 1. facit tex. l. si tēpora, C. de fid. instru. Bar. in l. qui rōne. §. coheredes, de verb. oblig. & l. de pupillo. §. si quis Praetori, n. 6. ff. de no. op. nuntiat per l. si intra. C. de non nu. peculic. trans. sic Alex. in d. §. si quis Praetori per distinc. Bar. in l. mora, de vsur. & tenet Put. in ver. Instātia, c. 2. sub n. 3. alioquin in alijs casibus interpellatio salte semel fieri debet, Rō. d. cōf. 427. incip. In p̃posito casu.

265 kkkk Non tantū dicto modo: hæc clā tollit oēm libelli ineptitudinē, & includit oē ius vtilius ipsi protestāti quoquo modo intentandū, Marant. in 6. par. 3. mēbr. n. 16. & Alex. conf. 7. vo. 3. Menoc. de arb. q. 47. n. 5. & 6. vbi nil operari qñ deficit potestas, Rui. conf. 174. in fi. vo. 1. & quando modus ex verbis expressis descendere non potest, Vanr. trac. nullit. ex defec. iurisd. or. n. 174.

266 iiii Clausula, Non se astringens, operatur q̃ quis non tenetur p̃bare qualitates deductas in libello, Bar. & Doc. in l. Diuus. ff. de re iud. & transfert onus p̃bandi in aduersariū, quando est deducta per modū excipiendi, secundū Bar. d. l. Diuus, & pro parte excipientis nō operatur, nisi ut valeat tantū probare ex abundanti ea, quæ ad victoriam faciunt obrinendam, Spec. de libell. oblat. §. fi. & in d. trac. claus. fo. 687. & seq. Marant. in 6. par. 3. mēbr. 9. 17.

- 167 **Carere exhibitis.** hæc c^la d^l stilo apponi solet p^rcipuè à Causidicis Genuënsibus, & est admodum salutaris, & iuriu cōseruatoria, Alex. cōf. 130. v. 4. & importat reparationē p^ræiudicii p^rsentis, & futuri.
- 168 **Domicilium:** per hanc electionē domicilij prouidetur ne officialis superfluis vexetur impensis, arg. l. ampliorē. §. in refutatorijs, d^l appellat. Rebuff. in coment. de elect. domicil. glo. 1. n. 3. 4. 5. & 6. vbi plures rationes adducit, p^ræsertim propter fauorem minuendum litiū, & sicut q^relatores non vagantur in perquirendo officialem, ita & multò magis succurrendum est officiali, vt in iudicijs æqualitas seruetur. l. non debet Actori, de reg. iur. vbi Dec. & domicilium eligere quis non tenetur nisi petatur, l. vniuersa, & ibi las. C. de prec. imper. offer. & debet peti pendente processu, Rebuff. d. glo. 1. n. 61. & 62. & p^ot peti in quacunq; parte iudicij, vt domiciliū eligatur iuxta casuum exigentiam, ac pro euitandis grauaminibus, arg. c. ex parte, vbi Cano. de appellat. Bal. in l. 2. C. de procurat. las. in l. ita de mū, col. 2. n. 5. C. eo. de proc. sic Rebuff. de elect. domicil. glo. 1. n. 13. 13. & 19. vbi in quacunq; instantia locus est petitioni eligendi domicilium, & n. 27. vt de vna iurisdictione in aliā, quis cogatur eligere, vt in propof. n^ofo, & n. 30. & domicilium eligi debet in loco, in quo quis sine obstaculo valeat citari, l. nihil, ff. ad municip. Rebuff. d. gl. 1. n. 3. 4. & 39. vbi in omnibus causis tam plenarijs, q^{uam} summatijs, & tam ciuilibus, quā criminalibus, & domicilium eligere tā ad Actorem, quā ad reum respectiuè spectat. c. quoniā de probat. Rebuff.
- 169 vbi supra, n. 55. † Et no. quod licet officialis electus efficiatur ciuis, vbi officium gerere debet, Ro. conf. 427. n. 1. glo. ord. in l. Ciues. C. de incol. lib. 10. & ibi Luc. de Pen. & in l. 1. ff. ad municip. Put. in ver. Ciuitas officialis, c. 1. tamen nunquā dicitur contrahere domicilium ibi, quamuis vltra tempus permanferit. No. Alciat. conf. 55. n. 9. quem locum citat D. Menoc. de arb. cas. 66. n. 28. & non approbat, sed inquit esse in arbitrio Iudicis n. 29. & ante n. 5. ait domicilium animo contrahi, ergo officialis, aut scholaris, qui in loco morantur non animo habitandi, sed animo duntaxat exercendi officiū, vel studendi, domicilium non contrahunt etiam per mille annos, vt inquit D. Menoc. n. 6. & 7. Bursat. conf. 225. n. 41. & 42. v. 2. & de hac p^ractica eligendi domicilium scripserunt Spec. in tit. de rescrip. p^ræsenta. §. ratione autem, ver. quid si non decernantur, Bar. in extrauag. ad reprim. in ver. per edictum, circ. si. quomodo in crimin. l. c. Maiesta. procedatur, Host. in sum de for. cōpet. §. qui.

bus ex causis, Rebuff. loc. cit. de elect. domicil. vbi amplissimè, & tandem per Doc. in l. Domicilium. ff. ad Municip.

270 ⁰⁰⁰⁰ *Citari ad omnes actus*: est materia l. de vnoquoq; ff. de re iudic. vt latè Marfi. & Oria. in c. qm̄ contra, de probat. Pap. in for. spons. rei. glo. in termino, sub n. 3. Soc. Reg. in ver. citatio, Vant. de nullit ex defec. citat. per tot. & an semel citatus ad tot. causam, sufficiat vi. Feder. conf. 170. & Clar. q. 3 i. vers. quæro modo.

271 *PPPP Relationis*. hic non agitur de relationibus publicorum executorum, de executione facta, aut prohibita, vel de relationib⁹ fiendis per nuntium de citationibus, & ceteris intimationibus, de quibus dixi s̄. in 2. par. n. 73. sed de relationibus, quæ fieri solent à Iudicibus ad superiores, vel ad Principem de causis ciuilib⁹, aut criminalibus, referendo statū causæ, vel referendo diffinitiuè cum voto, vt in statu Mediol. & in statu Florent. vt de ijs no. Spec. in tit. de relat. in princ. & loquitur tex. in l. 1. in fi. vbi Bar. & Bal. C. eo. de relat. & in c. constitutus de appellat. & pulchrè per Marant. de ord. lud. in 6. par. actu 2. n. 7. & in statu Mediol. non possunt Iudices absoluerè, neq; condemnare reos, vbi ingetitur pœna corporalis, vel arbitraria, idem iubetur DD. Sindicatoribus, vt in no. cōstitut. tit. de offic. Vicar. general. s̄ non possunt, lib. 1. & bonum est habere copiam relationis antequā transmittatur, ne fortè per errorem cessante malitia, & circūuentionibus, partium relatio sit diminuta; vt euenit supra sub n. 62. in causa sindicatus D. Prætoris Serauallis; quoniam facta pro in fectis haberi non possunt. l. non dubium. C. deleg. & stultus lapidem in puteū inijcit, sed ad illum extrahendum mille sapientes non sufficiunt, & si eripiat, impensis magnis, & laboribus inauditis op⁹ ē.

272 [†] Et ideo cautela est offerre copiam relationis (quæ secretè non fit) cū termino partibus ad dicendū, & opponendū, & termino trāsactō, & parte nō opponente, Prætor tutus erit, nec deinceps tpe sindicatus quærelari poterit si aliquid fortè omiserit, ar. l. nulla intelligitur, de reg. iur. nā Prætor præsumitur in bona fide esse, s̄m Cyn. in auth. generaliter. C. de Episc & cler. quæ bona fides in priuata persona non præsumeretur, s̄m Bal. in l. 2. C. qui accus. non possat in Iudice liberum arbitrium habente, multò minus mala fides præsumitur; vt per Put. in verb. arbitrio. & in verb. an is cuius arbitrio, & alibi; nisi & ipse malus esset, quo casu liberi, & absoluti arbitrij indignum iudicauimus, in 1. par. n. 42. Sed quid dicendum quādo Senatus, vel huiusmodi superior, mandaret fieri relationē de omni-
bus

bus delictis, & q̄relis contra aliquem (vt ita loquar) insolentem, & temerariū; quibus auditis, rescriptū sit talē detrudendum esse in carceribus, p̄ quindecim capitibus delictorū, poterit ne iste audiri tēpore sindicatus contra Prætorem, q̄ indebitē nullo crimine imp̄ctus, quasi innocens carceratus fuerit? certē non: sed quia quērela huiusmodi redarguit Prætore de falsa relatione, & accusatio falsi sit popularis, Clar. §. falsum. in princ. hic quērelator in prēmīū suæ temeritatis debet condemnari saltē in pœnā triremij, iuncta mala qualitate, & eius personæ capacitate. Boss. in tit. de offic. corrup. pecu. n. 37. & 3 in glo. iniuriā; nam ea pœna plectendus est, qua plecteret Prætor, si dolosē factam relationem fecisset, per quā quis infamis, & corporali pœna afficeretur, si vera esset; vt per Bar. in l. si quis obreplerit. n. 1. ff. de falsis. Alex. cons. 1. n. 4. vo. 1. Marc. decif. 898. n. 1. p. 2. quāuis contrarium sentire videatur Gand. de malef. tit. d. falsi. n. 23. Sed loquitur in persona priuata, secus est quādo contra personā publicam falsa accusatio instituitur. per l. Papinianus. §. exuli. de minor. Ad quod minimē aduertunt nimium audaces, qui curant munera publica sub quibusdā coloribus vilescere, & opprimere officiales corā Principibus, & q̄d peius est, contra veritatē, & ad vindictam, vt quod iniuste cupiunt, & per iustitiā obrinere non valent, 274 per obliquū consequantur. Et huiusmodi falsa cōtra officiales attemptantes, et in amputatione capitis puniri deberent, & tanq̄ zizania eradicari prius perforata lingua; sic placet Bal. dicere in l. data opera. C. de accusat. Marc. decif. 738. Ad aliud est etiā aduertendū, q̄ aliquando ex causā solet dari adiunctus Iudici ordinario, vt dixi in 1. par. sub n. 249. & cū essent in voto discordes. ex quo visum fuit consulere superiorē, qui non respondit, nec iussit quid agendum, interim ille Iudex ob finitum tēpus eius officij discessit, & aduenit nouus successor, coram quo Procurator fiscalis insistit deueniri ad expeditionem d. causæ. poterit Iudex successor monere partem, seu reum, vt intra aliquod terminum congruentem resolutionem à superiore requirat, & ei præsentet, quod si nō fecerit, poterit instante fisco ad expeditionē deuenire, & maxime si diū resolutio huiusmodi expectata fuerit, imputet sibi reus de propria negligentia. l. mora. vbi Doc. C. de vsur. & sup. in ver. Culpa. & in ver. negligentia, & Prætor non poterit quērelari, quod pēdente relatione, causam expedituerit inconsulto Senatu, si est de illis, quæ absq; relatione expediti possunt: Primò, quia ratio ob quā antecessori suo fuit adiun-

Actus datus, cessauit in successore, & cessante causa, cessat effectus. Tiraq. trac. caus. cessan. in ver. suspitione cessante: Secundò, quia aliud est, qd causa auocetur apud superiorem, vt dixi in 1 par. n. 244. cū mult. seq. & hoc casu verum est, qd Iudex à quo non potest amplius se ingerere, Lancellot. de attentat. in 2. par. c. 10. dixi in hac 5. par. n. 28. Aliud est consulere superiorem in causa discordiæ de modo agendi, quia in statu Mediol. ex ordinibus Senatus 1580. prohibitiuū est, nisi certa forma à iure, vel ab ordinibus data non reperitur; & isto in casu, durante officio, & potestate Iudicis, qui talē relationem fecit, poterit & ipse reum monere ad reportandā resolutionē, quāto ergo magis successorī suo hoc permittitur? qui cū instantia, & voto fisci causam expedire curauit; qua de re Prætor excusatus. Bar. in l. bonorum. ff. de bono. poss. Nec obstat si post Prætoris expeditionē reus curauit expeditionem reportare (tacens quid fuerit inde secuti) & expeditio Senatus nō sit in totum consona cū expeditione Prætoris, qm̄ satis excusatus remanet Prætor ob moram rei, ob votū fisci, & qd ipse sine dolo, & barattia ad expeditionē non ita parte deuenerit, vt 3 in ver. Dolosi, lit. p. & n. 67. vltra qd Prætor suū poterit tueri sententiam, vt in glo iniqui. lit. q. Qua de re si antecessor discordans fuit cum adiuncto, & punctum verē non tetigit, & ineptē Senatum consuluit, non est mirum, si Senatus aliter rescripserit, adhærens voto adiuncti; Et vt in futurum, sciant Prætores se tueri à linguis dolosis, sciant quòd in statu Mediolani adsunt no. constitut. ac Principū proclamata, condemnantia illos, qui prius euaginauerint ensē contra alium; pone modò quod quis aggressus, & insultatus fuerit inermis, aliquem ensē habentem, & eum ad defensam euaginantem; deinde segregati hinc, & hinc ambo abierint, ad alios actus diuertendo: Rursus, aggressor acceptis armis, ea die iterum aggressus sit eundem, quem prima vice sine armis insultauerat; quæro nunquid iste aggressor de prima euaginatione teneatur? votum Domini adiuncti fuit quod nō, eo sub prætextu, quòd coniuncta sit prima aggressio cū secunda, & per consequens dicatur actus continuatus, cū prima euaginatio facta fuerit ab aduersario, & ita calore iracundiæ adhuc durante. per ea quæ Bar. trad. in l. respiciendum. §. delinquent. ff. de pœn. & in l. si in rixa. ff. ad leg. cor. de sicar. D. Menoch. de arbit. Iud. cas. 361. n. 19. & 20. Sed re vera non potest hoc procedere quādoquidē iste, qui secunda vice cū ense prius euaginauit prima

vice

vice, & prouocauerat illū, qui prouocatus ad defensā coactē euaginauit, & sic excusatur à prima euaginatione, quia operā rei licitæ dedit: defensio est de iure naturæ, & vim vi repellere licet, cū moderamine tñ inculpatæ tutelæ. l. i. ff. de vi, & vi. at. l. 4 § cū igi. C. vi. l. i. ff. de iust. & iur. cū mult. simil. & facit Mascar. in propol. de pbat. cond. 1244. Bertazz. conf. 88. & 89. vbi add. Menoc. conf. 41. Berro. cōf. 173. vo. 3. Plac. epit. delic. lib. 1. c. 1. n. 21. quibus in locis habetur quāsi prouocatus excusetur; & dixi in 4. par. n. 79. cū seq. secº est in isto prouocatore, qui bis temerē puocauit, & ita rei illicitæ operā dedisse dicit; quo fit vt puniri debeat, Bal. in l. Diuus. & ibi Marf. de sicar. & tenetur ipse de oībus inde secutis. Boff. in tit. de homic. n. 93. Aret. conf. 147. col. pe. & eo magis quia in mane fuit facta prima aggressio, & de sero iterū sequuta fuit secunda cū armis prius enudatis insultatio. qua de re iste Dñs adiunctus itā rem intellexit sicuti biretum fert de more inuersum, verū quot capita, tot sententia, quos terminos malè intelligens moderator itruisit.

Hinc est qd prouocatus, si in domū se receperit, & sumpsit ensē, & inuenerit prouocantē, & contra eū euaginet, non effugiet pœnā primæ euagationis prextu actus contumaciū, per ea q̄ in propol. trad. Gomef. var. resol. tit. de delic. c. 3. to. 3. n. 23. nisi quis vitæ, & honori cōsulendo necessariē euaginet contra prouocantē, in foro fori nō excusaretur. per l. qui cū maior. §. si liberus, ibi prouocatus. ff. de bo. liber. & per eundē Gomef. vbi §. n. 23. vi. Menoc. de arb. cas. 361. n. 19. 29. & seq. & in materia puocationis Boer. decif. 168. cui rñdet Bertazzol. conf. 433. & 434. idē in conf. 1. vo. 1. vbi de illo, qui dicit, *Dāmi la strada*, Io: de Amic. conf. 23. n. 1. & vid. Mascar. de probat. concl. 1128. & Plac. epit. delic. c. 1. lib. 1.

276 999 *Iura audiri*: Quia minus officit errare in tpe, quā in sñtia, & melius est iura partibus seruare intacta, quā post cām remediū querere. C. in quib. caus. restit. in integr. post. l. h. & l. 1. C. vnicuiq; lic. & inciuile, & dānosum, immō periculosū, & p̄iudiciale est, nisi tota lege perspecta iudicare. l. inciuile, de leg. sicuti etiam legere, & nō intelligere est negligere, facit Causalca. decif. 34. n. 8. par. 1.

277 1001 *Offerens*: hoc ideo dī, ne officialis, in his quæ ad eū spectant possit argui de negligētia, & dilationē prouenire ab eo facto, & impedimento suo, quia culpa ascribitur officiali si intra tps Sindicator causam nō expediuit, per tex. si cū ipse. ff. de excusat. rur. l. intra vtile, ff. de minor. dixi §. n. 9. & 11. Nā terminus legalis pp impedimentū

protogatur, vt aiunt Doct. in d. l. si cū ipse. Et sindicator excusatur
pp perplexitatem causarū, vt dicit Put. in verb. instantia, cap. 3. n. 8.
& cap. 4. n. 1. 2. & 3. & quidē talis obligatio prodest, ne aduersarij ob
negligentiā iudicis excusentur ab expēsis. Masc. de probat. concl.
1393. n. 8. & 33. vbi Iudex breui tpe dubia contra eū à syndicato
excitata resolvere pōt, at si cōtra quærelatores excitentur, ipsi ne
gligere solent resolutionē, vt diutius sindicatus iudicē afficiat, &
eo magis cū vident malā fouere causam, & agunt qd agere non de
bent, per tex. l. pperandū. C. de iud. & aia de causa expeditionē p
crastinare satagunt, ne ipsi in expensis condemnentur, & ne Iudex
interea valeat aliud assumere officiū, & careat tali beneficio, vt j.

- 278^m Et protestatur per se non stare, de hac csa vid. in l. hac venditio.
§. 1. & ibi Doc. ff. de cōtrahen. empt. & in l. mora. ff. eo. Bar. & las. in
l. properandū. §. si autē, vtraq; de re iud. Menoc. de arb. cas. 220. n.
47. Hinc est q si Prætor instituit sindicatum expediri, & pro sur parte
te, adimplēda adimpleuit, & soluenda soluit, mora alterius ei no
cere nō debet, quo minus sindicatus nō expeditur, vt ad nouū of
ficiū tēpestiuē accedere valeat, iux. l. 2. de manumiss. testa. & si ita
fuerit, eo. Put. in verb. salarium, c. 5. n. 9. in fi. tantō minus qn quære
latus nō est criminaliter Prætor, sed qrelæ sapiunt naturā causæ ci
uilis, vel si est criminalis, tñ quærela nequaquā sit iustificata. Put. in
ver. Procurator. cap. 1. las. in auth. si qua mulier. n. 23. C. de sacr. san.
Eccles. vi. 3. in 4. par. vers. Hinc qōnem, facit Boslin in tit. de carcerat.
fideiuss. relaxan. n. 15. nam qui est in casu absolutionis habetur pro
absoluto, Caccialup. in l. admonēdi, col. 3. car. 88. & ibidē las. n. 33.
d iur. iuran. Catal. de sindic. sub n. 143. q. 20. & ob factum alterius
& negligentia quis pati non debet. l. p̄ famil. de hær. institu. l. i. cau
sæ, de procurat. l. nō debet, de reg. iur. l. hæreditaria, in fi. de trāfac. &
faciunt in propos. adducta per Put. in d. ver. salarium, c. 6. ibi quā
do non stat per Iudicem, sub n. 5. Et de p̄tatione fienda pro
retardata expeditione, vi. quoq; Baiar. & las. in l. properandū. §. sin
autē. C. de Iudic. c. statuimus, sub n. 41. facit Nat. conf. 462. n. 2. vo. 2.
& vid. qdam similia deducta à Caroc. de loc. & conduc. tit. si nō stat
per locatorē, vel conductorē. & officialis refirmandus, seu confir
mandus in officio, si culpa Ciuū (vbi ius dicebat) non remanet ex
peditus, & ob id nouiter officium gerere non pōt, tñ ei salarium de
betur. Bal. in c. 1. tit. si de feud. fuer. controu. & Put. in d. ver. salariū,
c. 6. n. 9. pulchrē Dec. conf. 70. Idem qñ facto aduersariorum expen
ditio

- ditio indebitè procrastinatur, quia officialis interim non pōt respui, quo minus ab eo nouū officium exerceatur. *l. in d. l. properandū. §. sin aut vtrq; n. 4. vers. Quinto adde. C. de iud. & dī illud simile de eo, qui fuit in via impeditus attingere scopū, de quo loquitur Mantua. sing. 161. vbi alleg. Bar. in l. nemo C. de speculat. lib. 10. At si Iudex rōnem villicationū non reddet, tunc ante admitti non debet, *tex. in l. neminē. C. de suscept. & Arca. lib. 10. & ibi Bar. & Luc. de Pen. nisi fortè ex indulgentia Principis habilitaretur, Put. in ver. Iudices, cap. 8. per l. neminē. Afflict. sup. cōstitu. in verb. occupatis. rubr. 92. n. 12. & ad prædicta § in 4. par. sub n. 213. & 214.**
- 179 Postremò, ad DD. *Sindicatores redeundo, quāto, vt & ipsi tunc memores sint. c. cū æterni. de re iud. vbi dī, cū æterni Tribunal Iudicis reū non habeat, quē iniuste Iudex condemnet, testante Propheeta, nec damnauit eum, cū iudicabitur ille: caueant Iudices, & prudenter attendāt, vt in causarum pcessibus, nil vendicet odiū, vel fauor vsurpet, timor exulet, prēmium, aut expectatio pmiū iustitiā nō auertat, sed stateram gestent in manibus, lances appendāt æquo libramine, & in oībus, quæ in causā agenda fuerint, leges cōsulant, & ad Deū preces iugiter fundant, illius imitantes exēplum, qui q̄relas populi tabernaculū ingressus ad Dñm referebat, vt secundū eius imperiū iudicaret. Si quis igitur Iudex ordinarius, aut ē de delegatus famæ suæ prodigus, & pprii persecutor honoris contra cōscientiā, & contra iustitiā in grauamē partis alterius in iudicio quicquā fecerit per ḡsam, vel per sordes, ab executione officij per annū nouerit se suspēsum, & ad æstimationē litis parti, quā læserit, nihilominus cōdemnandus. † Et licet sindicatores regulariter nō subiaceāt formæ sindicatui, tñ non effugient diuinū iudiciū, nā qui iustificat impium, & cōdēnat iniustē, vterq; abhominabilis est apud Deū, vt Prouerb. c. 17. sed in statu Mediol. ad sunt illa duo iam allegata Decreta, vnū anni 1567. die 4. Decemb. alterū anni 1573. die 14. Nouēbris, in quibus sunt indictæ p̄enæ sindicatoribus, qui q̄relari p̄t, & allegari suspecti, qm̄ officiales non tenētur rōdere corā Iudicibus sibi suspectis, vel magis inimicis, Put. in verb. suspectus, c. 1. & si deinde procedit, acta non valent, Bar. cons. incip. Inquiritur contra D. Ioannē de Pisana, & de hac re satis dictū § in 3. par. cir. fi. vbi de recusatione Iudicis, quod fortè nō pcedit in Sindicatoribus ordinarijs, vt Put. exēplificat in Vicarijs ḡnālibus statūs Mediol. quia ordinarij nō allegātur suspecti. l. apertissimē, & i auth.*

ibi posita. C. de Iudic. & subiiciendo dicit, q̄ datur adiunctus, sed & consuetudinē subsistente magna suspicionis causa, remouetur ab illo iudicio, vt dixi in l. par. n. 249. 250. cū mult. seq. verū huius timore Genuēsis Reipublicæ Sereniss. Collegia solent plures eligere viros p̄stantissimos ad sindicandū, quia plus sapiunt tres, q̄ vnus solus, & si quis eorū fortē esset suspectus, alij suppleant, nec remouent arg. l. si quis ex argentarijs. §. oēs. ff. Put. per illū tex. in ver. suspicio. c. 281. l. n. 8. † & factū à maiori parte tenet, & valet Bar. in l. qd̄ maior. ff. ad Municip. Soc. reg. 206. immò si ex quatuor sindicatoribus duo iudicē absoluant, & duo illū condēnent, sententia absolutoria præualeat, l. inter pares. ff. de re iud. Put. de sindic. in ver. Iudices, ad sindicandū, c. 2. n. 17. quia fauorabiliore sumus ad absoluendum, q̄ ad condēnandum. l. Arianus. ff. de act. & oblig. l. fauorabiliores, de reg. iur. c. odia. eo. in 6. Sed demū si causa suspicionis sit euident, tunc in totum recusant. l. solet. ff. de iurisd. omn. Iud. immò de dolose cōmissis, & perperam in sindicatu puniri debent, Rondinel. de sindic. n. 182. at quicquid sit, caueant à periculo animæ, honoris, & dignitatis.

Cum has meas qualescūq; lucubrationes, iam ferè impressas perlegerē, aduerti nonnullas quotidianas, vilesq; quæstiones, in quarta parte tractatas, amanuensis incuria omittas fuisse, sicq; mutilas ad typographiā delatas, quarum tamen ne amice lector iacturā patiaris, eas hic in fine, loco & si incongruo, at necessario ponendas statui, quod vt in tui gratiam factum, aequi, boniq; consule.

Quæ causa dicatur criminalis, ciuilis, vel mixta.

282† **C**Ausa an sit merè criminalis, vel ciuilis, aut mixta, necesse sci-
ri debet, ob multiplices effectus. Primò p̄pter iurisdictionē, qm̄ in multis ciuitatibus, p̄sertim Metropolitanis, officia sunt separata, & distincta; alij enim sunt Iudices causarū criminalium tm̄, alij ciuiliū tm̄: Itē alij sunt cognitores causarū mixtarum: quandoq; Iudex criminalis habet et iurisdictionē causarum mixtarū, vt Mantuæ de Capitaneo Iustitiæ: quādoq; Iudices causarum ciuiliū habent et cognitionē causarum mixtarum, vt Florentiæ Iudices Romanæ. & de huiusmodi oīum iurisdictionibus latè scrib. in l. Imperiū, de iurisd. omn. Iud. & de hoc primo effectū quod ad iurisdictionē triad. Menoc. de arb. Iud. q. 82. Itē non pōt iurisd. in criminalibus, progari. l. 1. de Iud. Marf. prac. §. expedita, n. 67. sec⁹ in ciuilib.

Secun-

- 283† Secundo propter appellationē, cū in causis criminalibus sapē à statutis non detur appellatio. Boli. in tit. de appellat. n. 8. nisi tractetur de præiudicio irreparabili. Marf. d. prac. §. expedita. n. 69. & 70. item ab inordinato modo procedēdi, 5. in verb. appellari, & si licet.
- 284† Tertiò, ppter iuramentum suppletoriū, aut litis decisivum. Alex. cōf. 66. vo. 1. nā in causis criminalibus non habēt locum hæc duo possimū iuramenta, quamuis Marf. dicat, quod nec etiam sit locus iuramento calumniæ, in prac. §. expedita, n. 64. 65. & 66. vbi reum nō teneri respondere cū iuramento, tamen consuetudo est in cōtratiū.
- 285† Quartò, ppter modū procedendi, à statutis, & consuetudine introductū, quāuis de iure dici soleat, q̄ in causis criminalibus proceditur ad instar ciuiliū; per tex. l. absentē. ff. de pæn. Ludo. Ro. ling. 713. incip. quero nunquid. Marf. d. §. expedita. n. 63.
- 286† Quintò, ppter probationes, qm̄ in criminalibus exigūtur testes oī exceptione maiores; vi. 7 testes, Marāt. d. ord. Iud. 4. p. dist. 1. n. 33.
- 287† Sextò, quia in criminalibus non attenditur conclusio libelli, secus in ciuilibus 7 in verb. libellus.
- 288† Septimò, ī criminalibus nō admittitur regulariter Procurator, secus in ciuilibus, in verb. Procurator. c. tuā, in princ. & c. veniens, extra de accusat. & p Marant. d. 4. par. distinc. 1. n. 35. Alin. prac. §. 1. c. 6. n. 2. quinimmo si procurator specialis in causa criminali excessum cōmitteret, Dñs non tenetur nisi saltē tacitè ratum haberet. Lācellor. de attenta. 1. p. c. 1. n. 43. & seq. vbi allegat Boli. sed aliud est constituere pcuratorē ad agendum in iudicio, aliud dāse mandatū ad delinquēdum; de quo vi. 7. in verb. mandās an teneatur de excessu.
- 289† Octauò, quia in criminalibus non sufficit habere mandatū generale, qm̄ requiritur in indiuiduo, & in speciei; 7. in verb. mandatū. per l. non solūm. §. fi. & l. pomponius. in princ. ff. de procurat. Vant. de nullit. ex defec. inhab. aut manda. n. 92.
- 290† Nono, ex quo accusator de iure in causa criminali tenebatur ad pēnā talionis, vt in c. tuā, in princ. & in c. inquisitionis. & in c. super ijs extra de accusat. secus in causa ciuili. Alin. d. §. 1. c. 6. n. 3. tamen de consuetudine non seruatur; vid. infra in verb. pēnā talionis, nisi in teste, & ex causa in accusatore.
- 291† Decimo, in causis criminalibus nō dant deliberatoriē, vt in auth. offeratur. C. de lit. cō. esta. & sic nō dantur induciæ, secus in ciuilibus. not. glo. in c. 1. incip. de inducijs, 3. q. 2. de qua p Ludo. Ro. ling. 718.
- 292† Vndecimò, statuta criminalia non comprehendunt in sui generalitate

litate minores, infra in verb. Minor.

193† Duodecimò, in causa criminali non incurritur vitium litigiosi; Marant. d. 4. par. c. 1. distin. n. 34. latè per Lancellot. de attenta. in 2. par. cap. 4. de attenta. lit. penden. sub n. 497.

194† Causa verè criminalis quælibet dñ, siue à publicis, siue à priuatis descendat, tot. tit. ff. de public. lud. & tot. tit. ff. de priuat. delic. & in C. vbi de crimin. agi. oport. & institu. de obligat. q̄ ex delic. nasc. cum tit. seq. & hoc semper verū siue agatur tantūmodo ad publicā vindictā, s̄m Cano. oēs in rubr. de Iudic. siue agatur ad vtrumq; scilicet ad publicā, & priuatam vindictā, vt in puniēdo malefactores in pēnā, & in condemnando ad emendā damni; & siue pœna sit corporalis, siue pecuniaria l. 1. & si. vbi Bar. ff. de priuat. delic. Clar. §. si. q. 1. p. tot. A sin. pluriū opiniones recenser in prac. §. 1. c. 5. p. tot. & Marant. de hac re in prac. par. 4. distinc. 1. & Ias. Aret. & alij sp̄atim varijs in locis, Mascar. de probat. concl. 463.

195† Sed ad tollendas difficultates de cōsuetudine pcedi pōt ex officio super quolibet crimine, ēt leuissimo, quo casu respectu inquisitionis dñ causa, seu iudiciū criminale, quāuis pars pœnæ sit applicāda accusatori. Clar. §. si. q. 2. vers. sed certè. vbi allegat Gand. de malef. in tit. quō. cogn. malef. Alex. cons. 132. n. 5. vo. 1. Bar. in l. 1. §. q̄ritur. ff. dñ stat. hom. Hinc dicimus q̄ causa damni dari est criminalis. Causal. ca. decif. 1 i. n. 37. p. 1. 2. n. 41. decif. 17. n. 2. p. 5. similiter causa turbatæ possessionis, Ioseph. Ludo. concl. 7. Similiter si quis alienauit ī forensem, videtur tenere, Bertazzol. cōf. 399. n. 6. de hoc ī dicam.

196† Quærunto Doc. supradicti si pœnæ pars applicetur accusatori, an dicatur merè criminalis causa, & dicunt q̄ si is accusator nō sit pars, sed tantūmodo delator, tunc causa dñ criminalis; pulchrè Alex. cōf. 172. sub n. 5. Ratio est quia is noīe fisci accusare dñ, vt per Bar. in l. fiscus, in fi. n. 3. ff. de iur. fisc. Hinc est q̄ ad fiscum pertinet tota condēnatio, per l. qd̄ cōe, de reg. iur. qui tenetur postea dare partē accusatori, aut parti; idē Bar. in l. 1. n. 4. C. de ven. rer. fisc. vbi speciale hoc esse in fisco ait, benè verū est, q̄ si pars pœnæ soluta iam fuerit accusatori, vel priuato, fiscus nequaquā ā repetit. l. res. §. 1. ff. de iur. fisc. & Bar. in d. l. 1. sub n. 4. C. de ven. rer. fisc. qd̄ extēde ēt ad Iudicē, & ad alios de curia, qm̄ inter ipsos qnq; nimis poller lucri auiditas, & alter alterū decipit, pueniendo in exactione, licet modus iste minime laudandus sit. Cōcordia res parū crescunt, discordia minuūt. & ad 3 dicta vi. Peregr. de iur. fisc. in vers. Iudiciū criminale. Et no-

ua ex mente Doctorū afferri potest distinctio inter criminale, & civile iudicium; aut pœna pecuniaria habet ortū à non delicto in se (vt puta quodd aliquid nō prohibitum fuerit prohibitū) vt mingere propē murū, non transire per quandā viam, non exire de domo, vel ne quis pascat, vel ducat oues per quoddā territoriū, vt in materia extensionis dictum est: Hoc in casu magis diceret causā civilis criminaliter interrata, ar. eorū, q̄ dicit Accur. in l. 3. §. est autem. ff. ad exhib. cogita. qm̄ non bona consequentia, proceditur per inquisitionē ergo criminalis, id verū est, qm̄ proceditur ex officio; s̄m Clar. §. fi. q. 3. at qm̄ proceditur instante parte, super huiusmodi, q̄ non sapiunt naturā delicti, ego in dubio contrariū tenerē, præsertim pro manu- tentione iurisdictionis meæ, si essem ludex causarum civilium, vel mixtarū, s̄m trad. à Ias. in l. Titia textores. sub n. 28. & 29. de leg. 1. maximē qm̄ iam iurisdictionē præoccupassam, per eundē. Ias. in l. si pluribus, de leg. 1. per regulā vulgarem, de qua in l. p̄e furioso. ff. de ijs, qui sunt sui, vel alie. iur. vbi facta tenent. & Ias. n. 12. ait, q̄ à s̄ntia in possessorio lata nō appellatur de iure civili, tñ si ludex admittat, poterit appellās obtinere. simile habetur de p̄curatore n. 30. & faciunt q̄ dixi in prac. de test. p. 3. n. 32. vbi de pace admissā p̄ testes, q̄ virtute statuti erat admittenda per scripturam tm̄. Verū an & qm̄ ludex civilis de causa criminali, vel criminalis ludex de causa civili cognoscere possit, vide omninō Excellentiss. D. Petrum Caball. in suis cas. crimin. cas. 82. vbi à fonte (vt de more tanti viri) omnia apprimē enucleat, cuius censuræ me subijcio.

297† Causa civilis est illa, quæ descendit à contractu, vel quasi, & civiliter agitur; vt institu. de obligat. quæ ex contrac. vel quasi nasc. per tot. Marant. d. 4. par. 1. distinc. n. 2 & 25.

298† Amplia, ē q̄ causa originē duxisset à delicto, dummodo agatur nō ad publicā vindictā, sed ad cōmodum priuatum, vt p̄ Marant. vbi 3. vbi attenditur quod principaliter fit. l. fi. C. de author. tuto. cū con- cor. idem qm̄ ageretur vt quis priuaretur officio, Marant. d. distinc. 1. n. 24. & 25. Clar. d. q. 1. vers. quartus casus, cū vers. seq. quæ vera, p̄pter Doctorū autoritates, sed prima verior secunda in actu pra- ctico; qm̄ si quis officio priuaretur, nō est dubium, q̄ id fieret vno modo ad publicā vindictā, vt in priuatione officij publici, alio modo in priuatione priuati officij, vt in amotione tutorum, & curatorum; tot. tit. de suspic. tut. & curat. qd̄ ad cōmodum priuatum fieret, & si detegeretur aliqua fraus, ēt criminali puniri posset, &

de priuato oriretur iudicium publicum; ad p̄dicta vi. Marant. vbi 7.
 199† Præterea ampliant in repellendo testē à testimonio, ob aliquod
 crimen, vel aliā exceptionem, non autē ad puniendum; de quo Ma-
 rant. d. distinc. 1. n. 29. Sed si ageret coram Iudice criminali ad repel-
 lendum tantummodo testē à testimonio ob aliquod crimen, de quo
 nondum fuisset cognitum, caueat testis, quia Iudex illum punire
 posset, si culpabilis reperiretur.

300† Causa verò mixta dī, qñ pœna applicatur pro parte fisco, & alte-
 ra pars priuato, vt p̄ Marant. d. distinc. 1. n. 73. & 74. Clar. d. q. 1. ver.
 tertius est casus. Afīn. d. §. 1. c. 6. per totū. sumitur ex glo. in l. Prætor.
 ff. de sepulcr. viol. vbi Doc. & quia Doc. allegant duo cōf. Alex. pri-
 mū cōf. 66. & secundū cōf. 132. sub n. 5. vo. 1. quæ videtur contra-
 riarī: Nā est aduertendum, q̄ in cōf. 66. dicit, q̄ pœna applicatur fis-
 co, & patti; vltra q̄ agitur ēt pro interesse partis: tūc vocat hoc iu-
 dicium mixtū. sed in cōf. 132. dicit, q̄ pœna venit applicāda fisco,
 & accusatori, ideoq; dici causa criminalis. & Marāt. d. distinc. 1. sub
 n. 75. ait, q̄ ex quo pœna tota debetur fisco, deinde fiscus dat portio-
 nē accusatori, iux. Bar. in l. fiscus, in si. ff. de iur. fisc. ideo v̄f magis cri-
 minalis, q̄ ciuilis. Sed re vera cōsideranda sunt duo in hac materia,
 videl. modus p̄cedendi, & qualitas facti: nā si factū de se non sit de-
 lictū, & tñ à statuto sit prohibitum, vt vendere forēsibus, & anima-
 lia domestica nō tenere, & huiusmodi, & criminalr procedat, dicif
 casus mixtus; inē si sit crimen, sed ciuiliur agatur, dī mixtus. verū si
 magis de vno, q̄ de alio participet, tunc sumus in casu. l. q̄, de stat.
 ho. de quo Afīn. d. §. 1. c. 4. n. 10. vbi attēditur quod magis præualet.

Reconuenire qui possint in criminalibus.

301 **R**econuenire debet Iudex in sindicatu falsos, & calumniosos q̄-
 relatores, vt p̄testatū est in libello p̄uentorio, & nedū quò ad
 302 emēdā damni, verū ēt criminalr; † Nā reconuentio ita in criminali-
 bus, sicut in ciuilibus fieri pmittitur. De cuius materia, per Abb. in
 c. 1. col. 9. de mut. pet. vbi Maria. diffusē, & Fely. in c. dilecti, sub n. 9.
 de except. & ibi addit. lit. b. & c. & pōt in eadem s̄ntia reconuentus
 cōdemnari; vt per Clar. q. 6. vers. sed q̄ro nunquid. Bar. in l. 1. §. is, qui
 reus, vbi glo. in verb. accusare. ff. de publ. Iud. Saly. in l. compensatio-
 nes & lal. in l. cū proponas. C. de pac. & oīnō Marant. de or. Iud. qui
 in quatuor mēbra resoluit hanc cōclusionē sub n. 47. cū seq. distin. 6.
 303† Ex quibus colligitur, q̄ accusatus criminaliter pōt accusatū reao-
 cusa re

cusare criminaliter, siue ante, siue postq̄ nomen rei receptū est inter reos, dummodo suā, vel suorum iniuriā prosequitur. at Clar. in d. §. si. q. 14. ver. tertius est casus, aliter distinguit; aut nomē ipsius accusati nondū est receptum inter reos, & tunc pōt accusare de maiori crimine, nedum si suā, aut suorum iniuriā prosequitur, sed ēt si alienā prosequitur: De pari autē, seu minori crimine neminem accusare pōt, nisi suam, aut suorum iniuriā psequatur. Bal. in l. 1. post n. 21. C. qui accus. non poss. & per to. Italiam seruari testatur Gand. sub n. 40. tit. qui accus. vbi alr̄ distinguit.

- 304† Aut accusatus opponit accusatori crimen in modū excipiēdi, aut in modum accusationis: primo casu lite cōtestata non pōt, sed ante sic. in secundo casu qñ lis non est adhuc cōtestata, & tunc de maiori crimine pōt, si ante sūtiā, sed post litē contestatā, aut accusatus suā, vel suorum psequitur iniuriā, aut alienam; primo casu auditur, secundo nullo modo; si verò post sūtiā, tunc aut sūtiā lata fuit absolutoria, & admittitur: si verò condēnatoria, tunc sūm distinctionē, de qua 3. admittitur: ad p̄dicta vi. Decia. trac. crim. to. 1. lib. 3. c. 24. vbi latissimē. At de eodē crimine accusator à tertia persona indubitanter poterit pendente iudicio accusari, dūmodo sit delictum publicum, vi. in verb. Nemo priuatus, sicut accusatus pēdente iudicio poterit ab alio de eodē delicto accusari, Decia. vbi sup. cap. 3 r.

Et quoniam dixi, dolum cum dolo compensari debere, ex hac regula collige quatuor illationes, nō deuias à materia recōuentionis.

- 305† Prima, q̄ bamnitus in persona offendi possit, vel offendens bānitū p̄nium consequatur, nunquid si bamnitus bānitū offendat, erit tut^o beneficio statuti; Dic q̄ non. de primo Bar. in l. cū mulier. ff. solut. matr. sequit^r Bal. ibi, col. 4. n. 4. ver. statuto cauet. Isa. in l. in arenam. C. de inoff. testa. & co. Doc. Cano. in c. dilecti, de except. & alij, quos adducit. Afīn. in sua prac. §. 16. c. 13. & ante c. 12. sub n. 1. testat^r op. Bar. esse magis co. receptā; Quo verò ad secundum, prēmium non consequitur, dixi in 1. par. sub n. 223. vbi ēt de socio criminis.
- 306† Secundo infertur, q̄ si statutum dicit, bamnitū, siue agendo, siue excipiendo audiēdum non esse, si bamnitus est actor, & p̄riter bānitus sit reus, ambo sunt repellendi ēt ex officio; vt per Bar. in d. l. cū mulier. ff. solut. matr. cuius op. magis co. sequuntur Ang. Are. Castr. Alex. & alij quos adducit Afīn. d. §. 16. & 14. tam iuris cano. quā ciuilis, vt sup. adductis in prima illatione.
- 307† Tertiò infertur, q̄ infamis, cui obijcitur crimen contra æquē infamem

famem (vt § de recouentione) replicare pōt qñ inter ipſos crimi-
noſos agitur; vt p Bar in d.l.cū mulier. ſolut. matr. paria enim delicta
mutua cōpenſatione tollunt l. viro, aiq; vxori, in fi. ſolut. matr. ſecus
qñ criminofus contra criminofum testimoniū diceret, vt p Bar. in l.
in arenā. C. de inoff. testa. & declarat Alber de malet. trac. de test. in 3.
par. c. 3. ver. quia admittitur in testē. Farinac. de opp. contr. test. q. 56.
n. 1 § 9. quando testes repelluntur rōne criminis, vel infamix, sub n.
12. & in propoſ. vid. quæ dixi in prac. de test. in 4. par. n. 84. & 85. &
Aſin. d. §. 16. cap. 16.

- 308† Quartò, infertur in materia gabellarum, & Florentiæ quotidie
euenit in materia diritturæ, & contradiritturæ ſoluendæ à litigan-
tibus in prima ſcriptura reſpectiue, vt lex iubet, quæ ſi ſolutæ non
ſint hinc inde, actus ſit nullus: ſiguitur dic, ſtatu to cauetur, q de quo-
libet contractu ſoluat gabella, alioquin contractus ſit nullus, pone
quod à neutro horū contrahentium pro ſui parte gabella nō fuerit
ſoluta, & in iudicio agatur rei vendicatione; ſi reus excipiat de ga-
bella nō ſoluta, actor replicet idē aduerſus reum, an ambò ſint re-
pellendi, & dī q nemo eſt audiendus. Bar. in d.l.cū mulier. ff. ſolut.
matr. Cano. in c.cū dilecti, extra de except & Bar. vbi §. diſtinguen-
do ait, aut vnus tractat de lucro, alter de damno, ille qui de lucro,
nō eſt audiendus, aut vterq; eſt in eadē conditione, & neuter audi-
tur; quā diſtinc. cōiter ſequntur Doc. in d.l.cū mulier. licet Dec. in
materia emptionis, & venditionis quēdā diſtinguat, in d.cū dilecti,
extra de except. & ipſe obtinui Florentiæ in materia diritturæ, & cō-
tradiritturæ corā Dñis Tribus Rotæ, die 13. Maij 1602. p Andreola
de Luſignano, vt ſunt motiua lib. 8. car. 133. & 135. ad laudem Dei.
- 309† Iniuriarū actione pōt conueniri accuſator, qui falſam qrelā por-
rexit, qñ ſcilicet nihil pbauit, & accuſatus probauit accuſatorē fal-
ſam qrelam inſtituiſſe: nā qñ accuſator nihil probauit, nec accuſa-
tor cōtrarium probauit, tunc procedit reg. de qua in l. qui accuſare.
C. de eden. & vi §. in verb. accuſatore non probante, reus abſoluitur,
& accuſator in expēſis, tanq̃ calumniator, condēnatur. ſiñ Menoc. de
arb. caſ. 321. & § in verb. Calumniator. & ita ē intelligendus Boſſ. de
accuſ. n. 14. & 27. At qñ accuſans non probauit quidquā, & accuſat⁹
contrariū probauit, tunc vltra condemnationē expenſarum, debet
quoq; condemnari pœna falſi, de qua materia vi. Farinac. de delic.
& pœn. q. 16. cū ibi per eum adduc. vbi latiſſimē, ſed ad hoc vt præ-
dicta locū habeāt, accuſatus in eodē iudicio debet eum reconuenire
act.

ad iniuriarū; vt j in verb. reconuentio, vel poſt abſolutoriā, vt per Alex. conf. 1 l. n. 4. vo. 1. Soc. conf. 118. n. 12. vo. 1. Menoc. de arb. lud. caſ. 321. n. 43. Boſſ. d. tit. de accuſat. n. 19 ad fi. ſed quod accuſator nō poſſit pœna falſi condemnari, ſentit Baiar. ad Clar. d. q. 62. verſ. ſed qui ſi, n. 3. vbi allegat Bal. in l. quicunq; in ſi. C. de ſer. fug. & Ang. in verb. & ad quærelā. & Boſſ. d. tit. de accuſ. n. 17. & ideo remediū erit agere actione iniuriarum.

Paſſum de quota litis, an & quo caſu valeat.

310 **P** Actum de quota litis eſt damnabile, eſt tex. in l. ſi qui Aduocatorū, vbi Bar. Paul. de Caſtr. & alij. C. de poſtu. & in l. ſi remunerandi. §. Marcellus. ff. manda. vbi in Procuratore, & Aduocato; quod procedit qñ de re litigioſa aliquid detrahi debet, l. 1. §. in honorarijs. vbi glo. ff. de var. & extraor. cogn. vt no. Doc. in l. ſumptus. ff. d. pac. Plot. in l. ſi qñ. n. 534. C. vñ vi. & hoc ſi fiat ante incohata litē; vt declarat Cauca. decif. 41. ſub n. 44. & 45. par. 1. Vbi primò fallit, ſi quid promittat litigator extra rē litigioſam, vt per Bar. in l. ſalariū. ff. manda. vbi glo. vñq; ad centū aureos, vt in §. in honorarijs. Secundò & et fallit qñ non eſt litigatum, ſed opera Aduocati ſine lite res reſtitueretur; nam fruſtratorius eſt actus, qui nō aſſequitur finē ſuum. l. verbis. de vulg. & fruſtra cōtenditur de eo, qd nullo caſu veriſicari pōt. l. ſucceſſores. vbi Saly. C. ad leg. ſalc. & ratio legis prohibentis hoc pactū fuit ne Aduocati, & procuratores in litigando nimis affectuoſi, per ſas, & neſas cām obtinerēt; vt per Afflic. ſuper conſtitu. Reg. in verb. Aduocatos: At ceſſante legis rōne, ſeu cauſa, ceſſat lex. l. adigere. §. quāuis. ff. de iur. patr. & per Tiraq. itac. cau. ceſſan. n. 130. nam ceſſante cauſa, ceſſat effectus, & nō punitur affectus de gñali conſuetudine, niſi ſecuto effectū, quod et in atrociffimis procedere, dicit Fatinac. de delic. Fallit tertio, qñ eſſet aliquid promiſſum p palmario, & honorario; vt in d. l. 1. §. in honorarijs. ff. de var. & extraor. cogn. & Adden. ad Guid. Pap. decif. 190. vbi latē. & vi. Porc. ſuper inſtitu. in tit. de mandato. ſub n. 6. in ſi. vbi ſi quis promittat 25. pro victoria, nec dicatur de effectū litis, ſed ſimpſt. tur. c. honeſte petitur. Et de hac materia vid. Peregr. de iur. fiſc. lib. 4. tit. 7. n. 16. vbi pœna & c.

Sub pace, & cautione de non offendendo, qui comprshendantur.

311 **Q** Voniā ſupra in ſecunda parte ſub num. 60. ab exemplatore omiſſa fuit hæc quæſtio tam quotidiana, ſed valde con-

controuerſa à Doc. hic illā omittere non putauj. Igſ q̄rit Clar. in q. 47. verſ. q̄ro ē, ſi duo promiſerunt inter ſe nō offendere, & vnus offendat ſſem alterius, an dicatur incidiſſe in pœnā, & r̄ndit q̄ non: per doct̄r. Bar. in l. ſi ita ſtipulatus. §. Griſogonus, vbi oēs, dver. oblig. & teſtatur de co. ac limitat nō procedere q̄n manifeſtē apparet, q̄ ad vindictā, & in offeſſam alterius ſſis (cū quo ſtipulatio eſt ſecuta) alterū ſſem offendit. l. itē apud labeonē. §. pe. & ſi. ff. de iniur. Cephal. conf. § 87. n. 26. vo. 4. & hæc opinio eſt vera, q̄n cautio de nō offendendo eſt tantūmodo in perſonā, quia non extenditur ad aliā perſonam. l. quicquid aſtringendo. de ver. oblig. maximē in pœnalibus. c. odia. & c. in pœnalibus, de reg. iur. Dec. oīnō vi. in conf. 89. n. 1. r. quinnimō ē q̄ offendat filiū, aut vxorē, non eſt locus pœnæ pro iniuria perſonali. l. eū qui, in princ. ff. de iniur. Doc. in l. 4. §. Cato. de ver. oblig. & hoc quia cautio loquitur t̄m de offēſa perſonali. Moro. trac. de fide, tregua, & pace. q. 134 n. i. & §. in ſi. & cū Bar. tranſeūt Vulpell. de pac. q. 40. Bero. conf. 135 vo. 3. quāus in vxore, Luc. de Pen. i. vnica. n. 49. C. public. let. contrariū ſentire videt̄: ſicut ē arguendo à rōne correlatiuorū, tenet laſ in l. tranſigere. C. de tranſac. & ē tenet Alcia. in d. l. 4. §. Cato. in 7. q. & alij quos Moro. vbi ſ allegat. n. 15 & ſeq. t̄n reſpectu correlatiuorum, ſumus extra hos terminos q̄n in ſtipulatione eſt cōtenta perſona Titij, q̄m nomen nō habet, neq; eſt correlatiū. ar. l. ſi quis in tantā. C. vñ vi. l. in agris. ff. de auſ. re. do. Bar. in l. 2. C. de tranſac. Secus ſi diceretur p̄miſit non offendere maritū Bertæ, vel p̄ſem Titij, q̄m maritus eſt correlatiuus ad vxorē, & p̄ſ ad filiū; vt declarat Euerar. in ſuis centur. loc. 76. à vi correlatiuorū, lit. B. per l. ſi. C. de indic. vid. Tol. vbi Doc. & appellatione Titij nō continentur filij, nec vxor, quia eſt diſcrepantia ſecundū Gramat. in noīe, in caſu, & in perſona; hinc eſt, q̄ macula acquiſita in perſona Titij, non nocet filio. tex. eſt ſing. in l. emancipatū. §. ſi. ff. de Senator. & in terminis Cephal. d. conf. § 87. à n. 12. vſq; ad n. 23. vo. 4. Secus ē ſi promiſerit nō offendere carnē, vel ſanguinē Titij; nam vtriq; vxor, & filij cōprehenduntur, ſunt enim vna caro, & oſſa de eſſibus p̄ſis, & caro de carne eius. §. q. 4. §. hac authoritate. & §. 1. q. 2. de Neptis. l. ſi. C. de impub. & alijs ſubſtitu. iſtitu. de Noxal. §. vlt. plura adducit Luc. de Pen. d. l. vnica. ſub n. 49. C. public. let. lib. 12. & in l. cū ſcimus. C. de agr. & cenſ. lib. 10. vbi actio iniuriarū pro offeſſa facta p̄ſi, vel marito, cōpetit filio, & vxori. ſm Bar. in l. ambitioſa. C. de Decret. ab or. fac. Itē ſi promiſerit nō offendere Titium in rem, nec

in personam, viq; vxor, & filij cōprehenduntur in stipulatione. l. nā
 absurdū. ff. de leg. facit reg. si de quo minus, ergo de quo magis. c. cū
 iniunctis. iuncta glo. de elect. hinc dici solet, mei nati, mea vxor sūt
 res meæ. Idē qñ promiserunt nō offendere seipsos, filios, fratres, cō-
 sanguineos, & affines, vsq; ad quartum gradū; iuxta ea, quæ sūt in d.
 2. par. n. 254. & in ijs terminis bene loquuntur Luc. de Pen. in d. l. v-
 nica, sub n. 49. C. publ. l. et. lib. 12. Tiraq. de leg. conub. l. 15. & ult. n.
 34. vsq; ad n. 66. Morō. de fid. pac. & tregua. q. 134. n. 14. las. in l. tran-
 sigere. C. de transac. & multò magis qñ cautiones huiusmodi dātur
 sic iubēte statuto, aut lege particulari, vt sūt dixi n. 257. d. 2. par. quia
 finis est, ne partes deueniant ad arma, & propter publica scandala
 auertenda, nimirū si sit extensio. c. odia. vbi limitāt Doc. de reg. iur.
 & pro expressō habetur quod tacitè inest. tex. in l. quādiu. C. de fidei
 corn. quid dubij, q̄ offensa vxori facta magis afficiat; imo vxor nō p
 extensionē, sed virtualiter dī cōprehensa. l. & si non defēdantur. ff. de
 pē. i. l. ijs solis. C. de reu. don. l. milites agrum. ī princ. ff. d. re mil. ideo
 tollenda est occasio, Bal. Paul. de Cast. in d. l. quādiu. & in prop. Ma-
 scar. de probat. concl. 1136. sub n. 40. in fi. vbi dicit, q̄ si promissio de
 nō offendendo est facta post delictum, tūc lata sit interpretatio, aut
 est facta de delicto abbreviādo, & tunc strictè interpretatur. vid. Me-
 noc. de arb. cas. 335. n. 4. cū ibi per eū adduc. Multò magis cōprehēda
 detur vxor, si in promissione appositi essent expressē nedū consan-
 guinei, & affines, sed cōsortes, & coniunctos, vt in formulario Flo-
 retinō practicatur in materia treguæ: Nā vir, & vxor consortes ap-
 pellātur vulgari sermone. & apud Saly. in l. penul. C. de contrahen.
 empt. quia nemo illorū proximior, & de consortibus, Alex. conf. 12.
 n. 1. lib. 7. Cast. cōf. 159. super primo, lib. 1. & matrimonij dī maris,
 & feminæ coniunctio. §. 1. instit. de nupt. & in Euang. Matth. c. 12.
 quos Deus cōiunxit homo nō separet; & in iure ciuili appellatione
 coniunctorū veniunt vir, & vxor, pbat rex. in l. fi. §. cū autē in con-
 finio C. de fur. ibi actionē furti non dari marito in vxorem, tanq̄ p-
 sonas itā sibi coniunctas. las. in l. i. n. 4. C. vnde vi. apostil. ad Barr. in
 l. fi. C. de ver. sig. & hoc in casu cessant dubitationes, quia sumus in
 claris. l. cōtinuus, de ver. obi. & ideo cautela est, vt in cautione dica-
 tur, promisit nullo modo offendere, nec offendi facere in rem, nec
 in personā Titium, nec suos quouis modo, sanguine, vel affinitate
 coniunctos vsq; ad quartū gradum. & in propos. vid. Surd. dec. 89
 n. 1. Verū si ex noua causa, offensa verē facta sit, tunc non est lo-

cus pœna, Ceph. d. conf. 587. n. 29. cum plur. seq. vo. 4. Hercul. de cautio. de non offen. c. 13. n. 5. Bertazzol. conf. 147. n. 24. Bero conf. 198. n. 1. 2. vo. 3. Mascar. de pbat. d. concl. 1136. n. 37. vbi ait nō valere pactū, quod ēt noua causa superueniēte quis teneatur ad pœnā de non offendēdo, testatur de co. nisi fuerit causa noua affectata. art. tria ouera tutelārū. Institu. de excusat. tuto. vel curat. & Viui. co. op. 808. n. 3. 2. & 41. vo. 3. ubi si statutum dicit, q̄ præsterur cautio ista d nō offendēdo actiue, nec passiue cōsanguineos, & affines, vsq; ad tertiu gradū, s̄m ius Cano. nou cōprehenditur sponsa; & ad p̄dicta vi. lo. Fabr. in l. denunciamus. C. de ijs, qui ad Eccles. cōfug. Aufrer. addit. ad Capell. tolosa. q. 439. in fi. Plac. epit. delic. lib. 1. c. 7. n. 10. i. fi.

312 Et hic nota, q̄ vbi certa forma cautionis de nō offendēdo est tradita à statuto, vel ordinib⁹, si instrumentū cautionis fuerit deperditū, & solū penes acta curiæ sit quodā de stilo, memoriale, seu repertorium, in quo memoriale recolit de cautione p̄stita, tūc creditur, & intelligit̄ cauisse iuxta formā statuti, propter relationē, q̄ refertur ad relatū. l. assē toto ff. de her. institu. l. ait Prætor. §. si iudex. ff. de re iud. paria. n. sunt aliquid esse certū de se, vel per relationē ad aliud: secus si impugnetur, vel certa forma nō sit tradita, quia nō creditur ut p̄ Doc. in auth. si quis in aliquo. C. de eden. facit Caualc. decis. 21. n. 36. 37. & 38. ibi clarū est, q̄ vbi de certa quantitate nō est conuentum. p. 1. Bar. in l. admonēdi. col. 9. uer. sed q̄ro, quid de exēplo, vbi in fortioribus terminis. ff. de iur. iuran. nā si nō creditur notario, nec copie, seu exēplo cōtinenti totū tenorē instrumenti, quāto minus illi memoriali, seu repertorio, aut indici apud acta, q̄n non constat d̄ originali, ut in Auth. si quis in aliquo. C. de eden. Mascar. de pbat. concl. 711. n. 1. 2. & 15. Oria. in prac. de instru. pduct. c. 9. n. 19. & 29. Soc. in d. auth. in aliquo, n. 17. Purpur. n. 32. & in antiquis faceret aliqua lē fidem, ut in simili Caualc. decis. 46. n. 15. cum seq. par. 1. Curt. d. auth. si quis in aliquo. n. 15. & ideo ad fiscū spectat probare, q̄n pœna in totum, uel in parte ei cedit. l. qui accusare. C. de eden. c. ex literis, extra de pbat. l. uti frui. ff. de usufr. Bart. in l. 1. C. de iur. fisc. Soc. l. 2. ff. de except. rei iud. Peregr. de iur. fisc. lib. 7. tit. 3. sub n. 13. Et no. q̄ si pax, sit rupta ab uno ex pluribus in pace comprehensis, oēs tenētur pro utili. Alex. in cōf. 116. vo. 4. cōferunt dicta 3 in 2. par. ubi in materia fideiuss. facit Tob. noni, cōf. 152. n. 17. inter cōf. et diuerso. to. 1. & pax q̄n diminuat pœna, ui. 3 sub n. 79. & seq. & p̄ Farinac. de accusat. q. 13. quid si post s̄ntiam habetur pax, an profit; die

dic q non: nisi sit loc^o appellationi, & fiat appellatione pēdēte. Gomef. var. resol. tit. de delic. c. 3. n. 6. Plac. epit. decis. c. 39. n. 27. & 28. Frac. decis. 370. n. 19. vo. 2. & pax, quā fidē faciat, vi. per Masc. de pbat. concl. 1161. & 1162. vbi quibus modis rupta dicatur, & dixi t̄ in 2. par. de p̄sentante pacē: & plura per Bosf. tit. de pac. & addit. ad Clar. q. 2. n. 145. & stāte statuto de rumpēte pacē, aduertendum est semper ad verba statuti, an cōprehendant percussionē, vulnera, aut admenationē. Nā si pax, vel tregua rupta dicatur, nō intelligit rupta per admenationē, nec per leuē percussionē, nec dī rupta ab eo, qui prius fuit puocatus, & opus habuit se defendere; iuxta l. 1. de vi, & vi arma: & de ijs apud Masc. d. cōcl. 1162. n. 42. 47. 54. & 118. vbi offendēs minautē nō dī fregisse pacē. alleg. Marf. in prac. §. expedita, col. 1. & sing. 337. Bertazz. cōf. 48. n. 1. † Hoc vnū est, q si dolo pax nō rumpit, rupta nō dī. Alex. cōf. 115. col. 4. n. 15. vo. 4. Bero. cōf. 196. n. 12. vo. 3. Bertazz. conf. 4. vo. 7. & pax nō dī plusquā semel rupta, nisi statutū dicat toties quoties. Io. And. ad Spec. tit. de treg. & pac in rubr. & refert Masc. d. concl. 1162. n. 40. & de c̄sa, toties quoties, n. 38. & 39. vi. s̄. in 2. par. sub n. 180. Tādē scias q pax & remissio p iniuria nō extendunt ad dāna. Iaf. in li. col. 3. ff. d pac. vbi de mō faciendi pacē, q p̄cipuē haberi debet ab oībus quorū interest: & tā à f̄eminis, q̄ à m̄sculis; s̄m veram, & co. op. de qua per Fely. in c. cū oporteat, col. 5. de accusat. seq̄ Bosf. d. tit. n. 9. Differt t̄n pax à remissione, quia pax fit ambab⁹ partibus cōcurrētibus; remissio aut̄ fit ab vna parte tm̄, videl. à parte offensa. Catauit. Rit. 175. differt ēt pax à cōcordia, quia pax est perpetua, & cōcordia pōt esse ad t̄ps. Alex. in l. de fideicōmissio. G. de transac. sequit̄ Bosf. d. tit. d pac. n. 2. & 3. Alex. & alij in l. 1. ff. de pac. & finalit̄ pax facta p priuato interesse, nō impedit p̄cessum, quō ad interesse fisci. Bar. in l. 1. §. vsq; adeo de iniur. Bosf. d. tit. n. 8. vid. Vulp. d pac. q. 14. & Carauit. rit. 272. n. 26. qui dicunt, q pace habita à principali nō pōt p̄cedi ulterius in causa, & ita seruatur cōsuetudo; q̄ supradicta tanq̄ magis quotidiana sunt seruāda, & pax semper sit hominibus bonā voluntatis.

Qua pana minor forensis delinquens puniatur.

IN materia forēsis Excell. D. Zenobius Bonauētura Patritius, & Aduocatus Florētinus, hac in mediū deduxit, oīnd memoriar̄ tenēda. 13 † Statutū Florentinū, rub. 33. disponens, q quēlibet persona maior 16. annorū cōpletorū delictū, vel maleficiū aliquod committens puniatur,

niatur, & condemnetur, ac si esset ætatis 18. annorum, D. Ioannem Cordier ætatis 16. annorū, & duorū mēsiunt in circa, non vñ afficere.

- 3 147 Primò, quia iū concludit maiorem 16. annorū posse puniri, & condēnari, ac si esset ætatis 18. annor. Verū in statuto Florentino non legitur, q̄ maiores 18. annorū, minores 15. pēna mortis possint puniri; Igit̄ tanq̄ casus omīsus remanet in mera dispositione iuris cōis. l. commodissimē. vbi Doct. ff. de lib. & posthum. l. si extraneus. ff. de cōd. ob caus. Tiraqu. in tract. prim. gen. q. 40. n. 190. cū vulg. ita in terminis huius statuti, & homicidij, Marc. Alin. conf. 110. n. 12. & 13. quem refert, & sequitur Hond. conf. 99. n. 52. vol. 1.

- 3 157 Secundò, qñ abiq̄; veti præiudicio, hoc statutū disponderet maiores 16. annorū posse pēna capitali puniri; tñ tanq̄ pēnale, & puniens maiori pēna homicidiū cōmissum à minoribus, quā ipsum ius cōmune disponat, nō comprehendit forensē; Ita hanc esse opinionem magis æquā dixit Ias. l. cunctos populos, in 2. lect. n. 70. & iudicando, hāc esse meliorem opinionē dixit Cyn. in d. l. cunctos populos, in princ. quæst. vi ipsum refert, & seq̄ Ias. d. n. 70. Et in criminalibus, qñ Doctorum opiniones variæ sunt, debemus sequi illam opinionē, q̄ imponit mitiorem pēnā. l. si de interpretatio. l. sanctio legū. ff. de pēn. Ias. in l. cunctos populos, n. 69. in fin. in 2. lectura. Tiraq. de pēn. caus. 10. Quamobrem cū D. Ioannes de homicidio inquisitus, sit forensis, sñ regulam iuris cōis, non verò huius statuti debet iudicari.

- 3 167 Tertiò, quia statutū habilitās aliās de iure cōi inhabilē, nō comprehendit forensē Bar. in l. cūctos populos, n. 25. & 26. vers. sñ circa hoc dubitat. Alex. cōf. 44. n. 6. vo. 5. post Saly. Bai. Crot. & alios, Gabr. d. statuti. lib. 6. cōcl. 8. n. 19. plenissimē Rol. conf. 24. n. 17. 18. 19. vsq; in finē, vbi refert Bar. opinionē cōem, q̄ tota iuris prudētia ipsam sequit̄, & q̄ in iudicādo tenēda est, & in pūcto minoris ætai. vident̄ Ias. cōf. 59. n. 4. 6. vol. 3. Et cōtra dictū statutū aliās de iure cōi habilē faciēs inhabilē, nō cōpræhēdere forensē, post Bar. Castr. Corn. Soc. Natt. & alios firmavit Surd. decis. 197. n. 6. Qñ igit̄ (abiq̄; læsione veritatis s̄ cōprobate) statutū imponēs pēnā aliquā, forēsē cōpræhēdere possit; tñ cū hoc statutū i personā loquat̄ adolescētē ætatis 16. annor. aliās de iure cōi inhabilē, & illegitimū, faciēs ipsū habilē, & legitimū in obligationib⁹ pēnatū capitaliū delinquēdo contrahēdis (cū delinquentes tacito cōsensu obligētur. l. Imperatores. ff. de iur. fisci. Bart. in lex hoc iure. in vlt. col. ff. de iust. & iur.) non potest comprehendere D. Ioannem forensē; quia circa personam non

subdi.

Subditam aliquid disponere nō potest. l. 1. ff. de tutor. & curat. dat. ab his. & l. etiam. & ibi not. ff. de tut. Bart. in d. l. cunctos populos. n. 26.

317+ **Quartò**, quia in casibus, in quibus finalis ratio, & mēs stātuentium nō militat, nec statuti dispositio pōt procedere; sufficit enim mētem seruari, ēt q̄ verba offendantur. Caltr. cōf. 83. col. fin. vol. 2. Crauert. cōf. 42. n. 13. Surd. decif. 43. n. 8. cū vulg. Verūm ratio huius statuti, Rub. 33. lib. 3. alia cōsiderari non pōt; nisi, quia Florentini pp̄ aeris temperiē descēdentiā ingenio acuti, magis doli capaces in dicto tpe 16. & 18. annorū med. obseruantia à cōiter accidentibus fuerunt à statuētib⁹ iudicati; argumēto eorū, quæ not. p glo. & DD. in l. 2. C. d. his, qui ven. ætatis impetr. & in terminis per Excellētis. Præceptōrē Sfort. Odd. de restit. in integrū, par. 1. q. 2. art. 6. n. 46. Quæ quidē ratio in forensibus, & diuersis partibus Mundi, sub diuerso clima aeris temperie natis, & æducatis, absq; dubio non militat.

318+ **Quintò**, quia statuta iuris cōis correctoria semper debent intelligi, vt minus lædant ius cōe, quā fieri possit. c. cū dilectus; vbi Burri⁹ de consuet. l. serui vñ, cum ibi not. C. de noxal. & post multos alios Surd. decif. 43. n. 6. Hoc statutū iuris correctoriū est; quia minores 25. annorū pœna mortis puniri non pnt, ad lauxilium. §. in delictis, ff. de minor. & est cōis opinio, vt testatur Gramat. decif. 23. n. 12. ipsum refert, & sequitur Clar. in §. fin. q. 60. in princ. ibi: Aut verò est maior quatuordecim, Menoch. de arbitr. iud. lib. 2. cent. 4. cas. 329. n. 2. 3. & seq. Igitur debet intelligi de Florentinis, & subditis tantū, non verò de forensibus, vti est D. Ioannes inquisitus.

Ex quibus concludendū videtur D. Ioannē ætatis 16. annorū pœna mortis, non obstante statuto, rubr. 33. lib. 3. non posse puniri; sed primo, ex causa minoris ætatis pœnā fore, & esse mitigandā: secundò ab ipsa ēt minori pœna absolueudum; quia vt in primo meo cōsilio demonstraui, ab Antonio verbis, minis, & armis fuit prouocatus. In omne tamen euentum pœna debet ellet satis læuis, sub correctione semper &c.

- De arbitrio Ducis Belli, & rebus in bello captis.

319 **Q**uoniam Brachium nēum Regiū habet quandam sympathiā, seu consonantiā, cū armis, & bello, pauca attingamus obiter de Brachio Ducis belli, & dicamus hos Duces larum arbitriū super bellū habere, & militibus iubere, vt vitā periculis exponant, & eos punire absq; processu more belli, & more turbæ cām celeriter

examinare, vt ī Gallia sic testes examinari solēt, & inter Teutonicos circulo militū factō, Dux oībus simul audiis solet dirimere lites. & habemus in sacra pagina de Cēturione, qui hunc arbitriū significauit, inquit, Habeo sub me milites, & dico huic vade, & vadit, Seruo meo hoc fac, & facit. Matt. c. 8. Veruntū ad illud est animaduertendū, qd bellum sit licitū vt iussio Ducis licita existat: & dē bellum iustū semper esse, quotiescunq; pugnatur cōtra infideles, & inimicos fidei nŕe Catholice christianæ. Bar. in l. 1. C. de pagan. alios adducit las. in l. ex hoc iure. vbi latē n. 2 §. de iust. & iur. Bal. cons. 439. p. 5. lo. de lign. trac. de bello, in rubr. de spol. cap. 10. Lup. eo. trac. de bell. & bellator. §. 1. & 2. & 3. Host. in sum. de treg. & pac. §. quid sit iustū bellum, & iustitiā foueat. Anca. in c. peccatum, de reg. iur. Nouissimē Nauar. in suo Manual. confess. cap. 1 §. n. 1 §. quibus in locis multa ad propositā materiam; & dicitur bellū iustum pro parte ei⁹, qui petijt sibi restitui suum, nec alio remedio succurri possit, nisi dū ueniat ad arma. Iacob. Bouand. add. ad lo. de terra, rubr. in trac. cōtra rebell. trac. 3. ar. 10. in verb. sufficiant; vbi latissimē de bello iusto, & iniusto, vsq; ad fidiētī cap. Respectuq; vnus, bellum dī iustum, sed iniustū respectu alterius; & per cōsequens capta ab vna parte, (qñ ius fouet) licitē capientīū sunt; vt in c. damnū, cum concor. de reg. iur. & ab alia parte illicitē capiuntur, aduersus quā ius contrariatur: et ad hęc oīa videndus est Boer. decis. 178. per tot. Sed hęc distinctio pcedit inter Christianos adinuicem pugnātes, inter quos non dī bellum esse iustū, nisi pro tuitione rerū, & status, pro quibus permittitur vniciq; (ēt manu armata) rem suā defendere, ac ab iniusto recuperare. l. 1. ff. de vi. & vi ar. ar. l. vt vim, de iust. & iur. c. cum olim, de restit. spol. D. Menoc. de recup. poss. remed. 1. n. 121. & remed. 10. n. 47. las. in d. l. ex hoc iure. n. 39. de iust. & iur. tetigi 3 in 1. par. n. 94. Et contra detentorē, seu turbantē statum alterius, res in bello captæ iure belli sunt capientis per d. iura. magis quodāmodo iure repræsalatū, de quibus latē per Bar. in suo trac. de repræsal. Nā inter Christianos, quō ad personas nō seruānt iura captiuitatis. Bar. ī l. hostes. in ff. de capt. & postlim. reuers. & qd dictū est de rebus, intelligit de mobilibus, nō autē de domibus, agris, & alijs rebus īmobilibus: nā hęc sunt Dñi, qui licitē bellū facit. Host. in sum. d. treg. & pac. §. Quid sit iustū bellū, & iustitiā foueat. † At nullo modo capta à militibus, qui extra castra vagātur, nō pugnādi, sed furandi causa, vt de Bertonis, Anglicanis, & de Vscochis amputatis in Flandria, &

huiusmodi Piratarū peioribus, capta, nec iuste, nec licite capientia sunt, per supradictos Authores. Et mercemonia, & alia res, q̄ vehuntur super equis, vel curribus, seu plaustris, vel aliter in naui inimica, vel nō transuehuntur, nō causa belli, sed negotiationis à Mercatoribus, vel ab alijs bello non intendētibz, capientium minimē sunt, nisi essent res infidelium. Bar. & alij in d.l. Hostes. & in l. si quid in bello. ff. de capt. & postli. reuer. vid. ēr Pereg. de iur. fisc. lib. 3. c. 3. vbi de bello inter Christianos, & infideles, appellatione quorū veniunt oēs, qui deulant à fide vera Catholica Christiana Romana, & orthodoxa; vt l. 1. c. de hæret. & manic. & vid. Boer. decif. 378. n. 10. & 11. & Duces belli, qui latū arbitrium habent super guerra, non possunt donare immobilia, seu iura fiscalia recuperantibus castrum, quasi in p̄m̄ium virtutis; sic concludit Bal. in cōf. 385. incip. Quādo super facto certo. n. 6. par. 3. Ast qñ ius est ī armis, qui potest capere capiat (mundus dicit) at christianē procedendo causa esset prius ciuilitet absq; pugna tractanda, atq; terminanda corā Iudicibus, & arbitris non via armorū, nisi opus esset quasi coactē pro executione sūtīe. De ijs oībz, & in hac materia post hæc scripta vidi Excell. D. Petrū Caballum Auditorē primariū Sereniss. Magni Ducis Ætruriæ D. mei, qui pulcherrimos, ac quotidianos casus criminales composuit, nouissime Typis edendos, (cuius nō sum dignus corrigia attingere) inter quos in cas. 140. omnia ad saturitatem tangit in hoc proposito, sicut in alijs.

- 311† Effer vtq; tractandū de libero, & amplo arbitrio, qđ habent parentes in filios: de quo tot. tit. de patr. pot. & p̄ multos alios tit. d. lib. agnosc. & simil. & de exhæred. liberor. & de lib. emancip. sed nimis egredere propositum intentū. sic ēr consultō omitto arbitrium, qđ habent viri in coniuges, quia spectat ad ius canonicū, prætereōq; liberum arbitriū, quod habet magistri artium in famulos, & discipulos; qui pnt impune corrigere, & verberare eos. 18. q. 4. nullus. & in laut. facta. §. 1. de pœn. & l. 1. c. de emen. ser. & l. 1. c. de emen. p̄pin. & in l. 4. ad leg. Aquil. vbi Bar. & Floria. in l. si magister. Bar. in l. itē q̄ritur. §. item Iulianus. ff. locat. vbi si calcari, aut baculo membrū discipuli offēderint tenerētur; quia nimia sēquitia est dampnabilis. Pudeo iudic. in ver. crudelitas,

*De alienatione facta ante delictum, de bonis futuris damnitorum,
& de aduentitijs.*

- 312 **A**lienatio facta ante delictum, coniunctis, seu alienis ex titulo oneroso, siue lucratiuo, non retractatur à fisco, nisi hæc concurrant; primò, qd facta fuerit tpe quo vigeat inimicitia capitalis contra illud, in què patrat ù est delictum. Blac. de indic. n. 87. nã si delinquitur esset contra alium, cù quo nulla tunc tps erat inimicitia, cessat psumptio. l. oēs debitor. § Lucius. ff. si quis infrau. cred. Bar. in l. post cōtractū, n. 1. & in §. psum. de donat. Peregr. de iur. fisc. lib. 5. tit. n. 1 §. cū alijs per eū adduc. amplia si esset cōtrouersia cū eo omniū, vel maioris partis bonorū, quæ equiparatur inimicitie capitali, Menoc. de arb. cas. 239. n. 11. Tiraq. in trac. cessan. cau. sub n. 117. Itē cessat si p. uocatus quis delinquit, Bar. d. l. post cōtractū, sub n. 11. in fi. Menoc. de arb. cas. 361. n. 34. Limita nisi is delinquēs fuisset facinorosus, & mādarius, nã ex malo omne malū psumitur. Menoc. psum. 32. n. 5. lib. 5. Alciat. in l. post cōtractum. vbi est locus principalis huius materiæ, sub n. 37. de donat.
- 313 **†**Secundò, qd delictū tale sit, per quod bona veniāt confiscanda, nã si quis delinqueret, & puniretur pœna particulari, tūc nō qd alienatio sit facta in fraudē fisci. Peregr. de iur. fisc. lib. 5. tit. 1. n. 156. hinc vidi Florentiæ in causa Bagnoni iudicatum per D. Auditorem fiscalem, in causa cuiusdam qui atrociter blasphemauerat.
- 314 **†**Tertiò, qd alienatio sit facta oīum bonorū, vel saltē maioris partis, nã ex immensa donatione fraus psumitur, d. l. oēs. §. Lucius, ff. quæ in frau. cred. Peregr. d. iur. fisc. n. 156. vbi ampliat quattuor modis; primò, si meliora bona alienauit; secundò, si iuramentū interuenit; tertiò, si etiam in pluribus vicibus, & non semel illa alienauit; quod declarat si ex causa onerosa, tamen hæc non est tuta, si apparet de necessitate, & exigentia, vel si is esset homo valdē liberalis.
- 315 **†**Quartò, qd pretiū nō fuerit actualiter numeratum, secus si re ipsa numeratū sit. Alciat. d. l. post cōtractum. Menoc. d. psum. 124. n. 11. lib. 3. vbi fiscus vsq; ad complementum iusti precij agere possit reuocatoria. Limita hoc quartū dictum nisi empiror fuisset particeps fraudis. Bar. d. l. post cōtractū, sub n. 3. & 8. lait Prætor. §. fraudis. ff. de ijs, quæ in frau. cre. vt per Bossi. de pub. bonor. sub n. 47.
- 316 **†**Quinò requiritur, qd delictum sit secutū non multum post tēpus dictæ alienationis. Bart. in d. l. post cōtractum. num. 2. Menoc. d. psum. 124. n. 5. & statut arbitrio iudicis,

- 327† Bonorū futurorum successio post bannum, & sntiam banni, non spectat ad fiscum, sed ad bannitum, seu ad eius hñdes. tex. in l. si mandauero. §. is cuius. ff. manda. Bar. in l. 1. de bon. damnat. Clar. §. tellm. q. 20. vers. & hæc quidē; ratio est quia nō amittit ea, quæ sunt iuris cōis. Brunor. à sol. suis quæst. q. 16. n. 11. & 24. Mayo. decif. 99. Peregr. de iur. fisc. lib. 3. tit. 7. n. 46. lib. 5. tit. 1. n. 132. cum seq. p. Bal. in l. 1. C. de hæ. institut. & alios quos ibi adducit. & Bertazzol. cōf. 510. n. 8. vbi co. op. ait. lib. 2. & plures allegat Gomef. var. resol. tit. de delic. c. 14. n. 1. Farinac. de delict. & pœn. q. 24. n. 20. & q. 25. n. 138. vi omnino in puncto Cast. conf. 56. vo. 1. & nota qd aliud est bannitum esse incapacē succedendi, aliud est esse indignū; nam primo casu bona futura post sntiam debētur venientibus ab intestato, d. l. si mandauero. per d. §. is cuius. ff. manda. quo casu bannitus facit partem ad cōmodum succedentiū sibi, virtute iuris cōis, aut statuti disponentis de successionibus ab intestato: vñ exclusi à statuto, nō participant d. tali parte, & cōmodo. secundo verò casu bona futura, q̄ auferunt bannito tanq̄ indigno applicantur fisco. l. Papinianus. §. meminisse. & l. cū talibus. §. si. ff. de ijs quib. vt indig. & ita distinguit D. Farinac. d. tit. de delic. & pœn. q. 25. n. 139. fo. 247. vbi adducit et Nell d. bann. 1. p. 2. tēpo. q. 39. & Peregr. de iur. fisc. tit. 1. per to. lib. 3. idem lib. 5. n. 132. & 133. car. 144. Quid de bonis filij occidentis patrē, vel fratris fratrē; vid. nouissimē D. Petrū Caball. in suis cas. crim. cas. 10.
- 328† Queritur an bonis confiscatis veniant bona aduentitia; pro cuius dubij resolutione sciendum est, qd duplex est species bannitorū, aliqui sunt banniti ad tps, & isti equiparantur relegatis; alij sunt banniti in perpetuū, & isti equiparantur deportatis, vt est glōf. sing. in verb. Retinent. §. cū autem is qui. instit. Quib. mo. ius par. pot. sol. & ibi ponit quæ iura deportati amittant, & dicit amittere iura ciuilia, & retinere ea, q̄ sunt iuris gentiū. est et tex. in l. quidā. ff. de pœn. inter pœnas, in princ. & l. relegatorum. §. siue ad tps. ff. de inter. & releg. Alex. conf. 26. & conf. 75. vo. 1. Gand. de malef. in rubr. de bannit. in princ. & de deportatis habet per Menoc. de arbitr. cas. 330. & Nat. d. conf. 666. col. fi. & † deportati habētur pro mortuis ciuilitate, vt in d. §. cū autē. instit. quib. mo. ius. pot. sol. & deportare nil aliud est, q̄ bona omnia delinquentis publicare. Boer. inter trac. crim. diuerso. tit. de seditiof. q. 7. n. 30. alij dicunt, qd deportare est ppeuō bannire cū confiscatione bonorum, vt per Brunor. à sol. in suis quæst. rubr.
- 330 Bannitus an amittat bñficia iuris cōmunis. & q. 16. n. 6. & 8. ait † bannitos

mitis huiusmodi perdere iura ciuilia, quæ ipsis competunt vsq; ad
 bamnū, non ea quæ obueniunt post bamnum; sic placet Nell. de
 bamnit. 1. par. 2. tēp. n. 18. & vid. Viui. co. op. tit. de malef. c. 1. tom. 3.
 fo. 145. & ēr stante statuto, q̄ bona bamniti debeant cōfiscari, nō com-
 prēhendit bona post bamnum acquisita. Alex. conf. 15. vo. 1. Bona-
 coss. super statu. ver. Bamniti. n. 3. licet Farinac. de delic. & pœn. q. 19.
 sub n. 15. & 16. cū Clar. q. 76. sub ver. Deportatio. tenet q̄ illa pœna
 deportationis hodie recesserit ab aula, p̄ter loca maritima, vt in I-
 talia apud Ianuēses, Venetos, & Regnicolas seruatur, vt per Clar. vbi
 3. & Baiar. ad eum sub n. 17. Hodie verò d. pœna est arbitraria, vt per
 Menoc. d. cas. 330. & per Farinac. d. q. 19. n. 15. in fi. & sub n. 16. cir. fi.
 concludit, q̄ bamniti pœna capitis, aut furcarum, tunc dicatur quē-
 dam tertia sp̄cies, quæ non equiparatur, nec relegatis, nec deporta-
 tis, s̄m Osalc. decis. 105. & Clar. q. 71. & Bonacoss. co. op. crim. par.
 1. pag. 14. vers. 3. incip. Bamniti nostri temporis.

§ 1 Ex hoc est altercatio an stante statuto, q̄ bamnitus impune occi-
 di possit, an de oībus indistinctē statutū loquatur; & resolutiue cō-
 cludunt oēs statutum habere locū in bamnitis contumacibus, quib⁹
 pœna mortis irrogaretur si in fortiam iustitiæ venissent: ne per sta-
 tutum maior pœna imponatur, quā s̄ntia imponit, vtq; vnaqueq; res
 secundum suam qualitatem intelligatur. l. eum qui edes. ff. de vsu.
 cap. Cepol. conf. 5. in cri. & D. Menoc. de arb. q. 90. n. 37. 38. & seq. &
 per Nell. de bamnit. in 1. par. 2. temp. cir. princ. vbi tenet tale statu-
 tum valere: & ita tenet Gand. in tit. de bamnit. n. 2. quia & si non li-
 cet de iure diuino, vel gentium hominē occidere; tamen ex causa
 licite sit permittēte iure generali, vel particulari positiuo, vt Pro-
 uincia expurgetur malis hominibus. l. congruit. ff. de offic. p̄f. &
 ne delicta remaneāt impunita. l. ita vulneratus ad leg. Aquil. Nam
 sunt talia statuta introducta pro cōi quiete; vt per Bar. in l. opprimē-
 dorum. C. quan. lic. sin. Iud. se vindic. vid. Doc. quos alleg. Bonacoss.
 in q. crim. super statu. in ver. Bamniti.

Modò ad rē nostram intelligendo de bamnitis, qui impune offen-
 di possunt, & de quibus vltra alios per Brun. à sol. d. q. 16. n. 9. Crass.
 de ult. volunt. §. legatum. q. 8 Lud. Car. conf. 103. inter conf. cri. diues
 § 2 fo. glo. in l. 3. de bo. dam. an t̄ bonis eorū confiscatis vtq; veniant
 bona aduentitia; & resolutiue dicitur q̄ non. ita tenet Bar. in l. si fi-
 nita. §. si de vectigalibus. n. 12. vbi exactē Alex. ff. de damn. infec.
 sequitur Nell. de bamnit. in 1. par. 2. tēp. sub n. 16. ver. Fortius erga.

& n. 27. Soc. Iunio. ab omnibus allegat conf. 77. n. 8. & 9. vbi ēt si patri vsusfructus nō quærat. vo. 2. cū eo Rui. conf. 24. vo. 4. Bertazz. conf. 49. vo. 1. Alex. conf. 23. vo. 1. Curt. conf. 60. Patif. conf. 157. n. 1. vo. 4. idē si inter p̄rem, & filium fuisset factum cōpromissum, & laudū, q̄ de bonis in quibus p̄r habet vsumfructum, filius possit liberē disponere; per Abb. in conf. 66. vo. 1. quē refert Batar. ad Clar. ita tenentē in §. si. q. 78. ver. sed quid in aduentitijs, n. 55. Idem si pater nō haberet vsumfructū in aduentitijs, vt tenet Farinac. de delict. & p̄n. q. 24. sub n. 8. & in proposita quæstione plures allegat Boer. decis. 76 n. 10. cum seq. idē tenet per plura fundamenta Gomef. var. resolut. tit. de cōtra& cap. 15. n. 14. & 15. vbi respondet ad contraria per eum excitata sub n. 13. quæ possunt vtiq; deseruire ambiguitati D. Menoc. de recuper. possess. remed. 9. sub n. 84. & limitat veram esse contrariam opinionē quando filius bamnitus capitaliter, alium heredē non haberet nisi fīscum, & constanter tenet op. hanc tanquā magis communem, & veriorē Farinac. qui multos allegat in tit. de delict. & p̄n. q. 24. n. 5. vbi ante numerū 6. recenset optimum fundamentū

333 Gomef. vbi 3. Nē p̄t q̄ filius nullo modo potest alienare proprietatem bonorum aduentitiorum, sine consensu patris, & hanc opinionem iriudicando tenendam esse ait sub n. 6. verf. Quibus nō obstantibus ea ratione, quia patria potestas habet quandam prerogatiuam, vt pater p̄feratur fīco, & ita tenet Boss. de bonor. publicat. sub n. 7. verf. de aduentitio. & hanc vti veriorē tenendam esse arbitror, ex quo confiscatio est sticti iuris, vt per Scrib. in Auth. bona damnatorum. C. de bo. p̄script. & ideo tanquā p̄nalis, & odiosa est restringenda, Farinac. de delict. & p̄n. q. 25. sub n. 21. quia ob bamnum capitale delictum non remanet impunitum, & sat est legem habere suum effectum. I. ita vulneratus ad leg. Aquil. t̄si etiam

334 vltra personalem p̄nam addatur à statuto confiscatio bonorum, certē est puniitio ad mensuram carbonum, quia est contra ius commune, vt d. auth. bona damnatorum, & semper debemus interpretare, vt ius commune minus ledatnr, quā fieri possit, vt per Bart. cōf. 61. in princ. Io. de Ana. conf. 59. in fi. Dec. conf. 438. & alios quā plures allegat Farinac. d. q. 25. sub n. 21. quod non esset si etiā in bonis aduentitijs confiscatio procederet, quia ius commune resistit. c. odia de reg. iur. in 6. nemo enim duplici p̄na puniri debet, pulchrē in propos. Afflict. de prohib. seu. alie. per Federic. §. condemnatorum, n. 9. & p̄næ sunt molliēdæ, non augendæ. I. interpretatōne de p̄n

- 335† Verū limirant Doct. primò hanc conclusionē locum non habere in crim. l. x. Maiest. vt in auth. bona damnato. & per Clar. Boff. Fariac. n. 9. q. 16. Gomel. & alios 3 citatos, & non videtur habere cōtradictorē, licet Cachera. decis. 94. quādam in mediū deducar, tamen concordat cum alijs Gigas trac. de crim. l. x. Maiesta. q. 11.
- 336† Secundò limitant quando statuti verba apta essent comprahendere et bona aduentitia, quia non per extensionem, sed ex vi verborum, & mente statuentium, aduentitia quoq; veniunt in cōfiscatione bonorum. l. non aliter, de leg. 3. Euerar. in loc. à ratio. leg. larga, & ampla, ad extensio. ipsius leg. Doc. in d. auth. bona damnatorum, saluo tamen vsu fructu patri. l. in pœnalibus, de reg. iur. c. odia eo. in 6. Causalca. de vsu fructu. n. 180.
- 336† Tertiò limitant quando ita consuetudine interpretatum esset, l. minime 8. leg. quia cū statutum sit solemniter publicatum, præsumitur moribus vtentium approbatum, & qui contrarium dicit probare debet Gozad. conf. 16. n. 16. conf. 27. n. 8. Peregr. de iur. fisc. lib. 5. de publicat. 60. n. 20.
- 338† Quartò limitatur quando baninitus non haberet alium heredem nisi fiscum, quod dic, vt per Gomel. d. c. 15. sub n. 25. de contract.

Expensarum condemnatio quando facienda, & quando quis in mala fide constituitur.

- 339 **Q**uoniam expensarum condemnatio est vltima res, quæ in iudicio fit; sic erit vltima manus huius nostri tractatus impositio, licet supra in 4. par. sub n. 298. de hac re dixerim, addenda sunt ibi hæc pauca, & condemnatio expensarum est facienda quotiescunq; quis est in mala fide, saltem à die qua constituitur, & reperitur in mala fide, vt per Borg. in reper. suarum decis. in verb. expensarum condemnatio, fo. 965. D. Menoc. de arb. cas. 177. Mascar. larè concl. 293. Lancellot. Corrad. trac. de Prætor. §. 3. tit. de sent. diffin. sub n. 6. vbi ponit 29. ampliat. & 31. limit. fo. 310. latissimè Afins. præc. §. 32. cap. 1. vbi ponit 79. ampliat. & 33. limit.

In mala autē fide quis multis modis constituitur proprius loquēdo in causis criminalibus, vt dixi in 4. par. sub n. 38. vers. sed nunquid. & per Menoc. de arb. cas. 225. & Mascar. ferè idem in concl. 225. 1001. vsq; ad 1007. de probat. Ex quibus omnibus supradictis hæc præcipuè deducuntur, ex quibus in mala fide quis constituitur, rem furtiuam emendo.

Quando

- 1 Quando sine titulo possidet.
- 2 Qui emit spreta denuntiatione, quodd res esset aliena.
- 3 Quando quis emit contra iura, & solemnitates.
- 4 Quando sciuit rem esse alterius.
- 5 Cum quis scire debuit, aut sciuisse præsuntur.
- 6 Quando fama erat in vicinia rem alterius esse.
- 7 Quando emit ab incognita persona, vel à minori, aut ab ignorante valorem rei venditæ.
- 8 Quando vili precio emit.
- 9 Quando is emptor celauit rem, & pretium, & requisitus noluit eam manifestare.
- 10 Quando res statim alienauit, vel in aliam formam conuertit, potius amittendo lucrum pristinae manufacturæ: præsertim si erat is emptor artifex.
- 11 Quando post emptionem dubitans, ne aliquid mali sibi contingeret, sibi precauere curauit.
- 12 Quando emit pactis insolitis lucris sui causa, adhibitis etiam insolitis cautelis.
- 13 Si postquam possessionem habuit, titulum habere mendicauit.
- 14 Quando extraiudicialiter pluries interpellatus restituere recusauit, & maluit per sententiam condemnari.
- 15 Quando in iudicio primo negauit, deinde falsus est, aut conuictus emisit rem, quam emisit negauit; vel extare rem, quam non extare negauit.
- 16 Propter negationem, quamuis postea esset ex aliqua causa excusandus, vel absoluentus, & hoc in pœnam mendacij.
- 17 Tunc verè quis debet condemnari vti in mala fide, quando est ita declaratus.
- 18 Tandem quoniam constat iudici, quod esse in mala fide, tunc est semper in expensis condemnandus. Ad prædicta vid. præsertim Alin. in d. §. 2. cap. 1 §. n. 3 4 vbi declarat doct. Bart. in l. 2. C. de fruc. & lit. expens.

Hinc est not. pro exoneratione, tam maiorum, & supremorum Magistratuum, quàm aliorum iudicum, ne sub prætextu balliæ, aut cuiusdam capiosæ aequitatis, vtiuntur in clavis arbitrio in damna partibus, quæ sententiam pro se obtinuit, sine terminos supradictæ causæ criminalis, quâdo maximè agitur ad recuperationem rerum furtiuarum emptarum, aliàs esset ponere manum in marsupio alterius, & tam
gere

gere interesse priuatum, vt bene sentit Diaz. *prac. crim. cap. 1. col. 9.* *verf. nec decipiat. facit Abb. in c. 1. n. 2 3. extra ut lit. nō contesta. con-*
mor. Afm. vbi §. 3 2. cap. 27. Quia in mala fide succumbente prædicta
 præcedunt nedum quò ad refectionē expensarum, verū etiam ad re-
 stitutionem rei ablata. ad trad. per Doc. in l. properandū. vbi Iaf. §. al-
 terutra. de lud. & vi. in ver. Emens scienter, & in ver. pretiū. quāuis
 alia ratione quis potest absolui à pœna statuti; Nam pœna locū ha-
 bet quotiescunq; quis contra formā statuti scienter mercatur, vt di-
 xi in 4. par. At stare potest, q̄ quis emerit cum aliqua bona fide, vt
 valeat excusari à pœna ab initio, sed postq̄ sciuit rem esse alterius,
 & renuit restituere, tenetur et ad expēsas; Afm. d. §. 3 2. c. 2. ampliat.
 21. est enim compatibile quē excusari à pœna, non autem ab expen-
 sis; vt in verb. statutum. Nec sub prætextu quādo reus pro seruando
 pudore suo se defendere curauit in iudicio, potest euitare de iure
 expensas, negando dolose emisit, si conuincatur, ita ex dictis Doct.
 p̄sertim Bar. in l. quæ omnia. §. 1. in 3. not. ff. de procurat. & Iaf. in l.
 properandū. §. alterutra. de iudic. n. 9. Corrad. de Pretor. §. 3. tir. de
 sent. diffini. n. 6. limit. 25. & quādo quis excusatur ab expensis; vl-
 tra alios per me supra adductos p̄ssim plur. in locis, Crauer. conf.
 178. n. 8. & seq. vo. 1. & vi. Clar. & ibi Baiar. q. 11. ver. 2. & q. 62. vers.
 sed nunquid. Reliquū est ut taxentur, & soluantur, & circa earū
 taxationē ex officio fiendam in criminalibus, debet cōsiderari qua-
 litas causæ, & illius prolixitas, & conditio personarū; vt docet Bar.
 in l. non ignorat. n. 3. C. de fruc. & lū, expenl. Alex. cond. 37. n. 33. vo.
 2. Neuiza. cōf. 12. Doc. in l. sancim. C. de iudic. Menoc. d. arb. cal. 154.
 Et quia multoties euenit q̄ aliqua pars pœnæ debeat dari parti, vel
 accusatori, aut infamibus exploratoribus, illa tota debet peruenire
 ad manus fisci, & nō istorum. per l. quod commune est de reg. iur. &
 fiscus postea tenetur dare partem ei cui dari debet. Bar. in l. 1. n. 4.
 C. de rei ven. rer. fisc. & lib. 10. nisi accusator penēs se haberet, vel ei
 solutum fuisset, per l. res. §. 1. ff. de iur. fisc. Peregr. de iur. fisc. rubr. de
 pœn. tit. 8. Marant. de ord. iud. 4. par. distinc. 1. sub n. 74

Sit iam tandem his quibuscunq; ingenij mei, quantumuis exi-
 guū, laboribus finis impositus, pro quibus Deo opt. max. omnium
 bonorum principio, & fini debita sit laus; & exaltatio; & si quid
 in eis mali obrepserit, humilis meorum errorum excusatio: sit san-
 ctissimæ ipsius Matri, & purissimæ semper Virgini pro ope sua
 mihi

mihi benignè collata deuota gratiarum actio: sit Diuis meis tute-
laribus, & clarissimorum Religiosorum ordinum fundatoribus Frá-
cisco Assisinati, & Francisco Paulano, pro sua assidua pro me inter-
cessione pia recognitio: sit pro Sanctorum Hyacinti, & Onuphrij,
& aliorum Diuorum fauore mihi præstito grata protestatio: sit ho-
minibus cunctis, quibus hætenus inseruiui, & inseruire volui, ob-
sequij erga illos mei, ac bonæ voluntatis significatio: sit denique
huius peregrinationis meæ non otiosè, & inutiliter transactæ, cum
obiero apud posteros testificatio . Amen .

Finis tractatus de Brachio Regio .

THE HISTORY OF THE
CITY OF LONDON
FROM THE FIRST SETTLEMENT
TO THE PRESENT TIME
BY JOHN STOW.
LONDON, Printed by I. B. for J. Stow, at the
Sign of the Gun, in St. Dunstons Church-yard, 1618.

